4734

RES

CIMMERIEN

Panonale

127° fichet

Rosp 4734

Si tu veulx vivre en ce monde mundé
Fais que ta conscience soit tousiours mundé
Et par ce en tous biens acroistras
Et de dieu tousiours ayme seras

Tertia feria ebdomade sancte 1513
emptus fuit hic liber

Rationale diuinorum officiorū.

Cum sis in mensa primo de paupere pensa
Nescit homo plenus quam vitam ducat egenus

Car flateurs et rapporteurs
Se perdent corps biens et honneurs
Et qui ses deux entera
Jamais son bien ne croistra

BIBLIOTHÈQUE UNIVERSITAIRE DE TOULOUSE

Femina sansonem
Fregit dauid et salomonem
Nil maior sansone
Dauid aut salomone.

Qui me complevit
non tota nocte quievit

Qui femme prent pour son plaisir
Car elle souvent vit en desplaisir
Et qui bonne la prent pour sa garde
Souvent advient que peu la garde

Rubrice rationalis diuinorum officiorum.

De ecclesia ꝛ eius ptibus Folio ij.
De altari in ecclesia v.
De picturis ꝛ ornamentis ecclesie vij.
De campanis ecclesiaꝝ xi.
De cimiterio et alijs locis sacris xi.
De dedicatõe ecclesie xij.
De altaris consecratõe. xvi.
De ꝯsecratõibus ꝛ vnctionib⁹ xix.
De ecclesiasticis sacramentis xxi.

Rubrice secundi libri.

De ministris et ordinib⁹ ecclesiasticis et eorũ officijs xxiij.
De cantore xxvij.
De psalmista xxviij.
De ostiario xxviij.
De lectore xxix.
De exorcista xxix.
De accolito xxix.
De subdyacono xxix.
De dyacono xxx.
De sacerdote xxxi.
De episcopo xxxij.

Rubrice tertii libri.

De indumentis sacerdotum atq; pontificum et aliorum ministrorum xxxiij.
De amictu xxxv.
De alba xxxv.
De cingulo xxxvi.
De stola xxxvi.
De manipulo xxxvij.
De casula. xxxvij.
De caligis et sandalijs xxxviij.
De succinctorio et orali xxxviij.
De tunica xxxix.
De dalmatica xxxix.
De cyrotecis xl.
De mitrali xl.
De anulo xli.
De baculo pastorali xli.
De sudario xlij.
De pallio xlij.
De coloribus quibus ecclesia i ecclesiasticis vtitur indumentis. xliij.
De indumẽtis legalib⁹ siue veteris testi. xlv.

Rubrice quarti libri.

qui ꝯtinet quattuor partes.

De missa ꝛ singulis q̃ in ea agũtur xlvij.
De quinq; psalmis quos pontifex celebraturus dicit. li.
De capitis compositõe ꝛ manuũ lotiõe li.
De aque bñdicte ꝯsecratõe et aspsione li.
De officio seu introitu misse lij.
De accessu sacerdotis ac pontificis ad altare et de ꝓcessione. liij.
De confessione lvi.
De incenso benedicendo et in thuribulum mittendo. lvi.
De osculo altaris ꝛ libri lvij.
De thurificatione. lvij.
Qualiter sacerdos et ministri ad altare stare debent. lviij.
De kyrieleyson lix.
De gloria in excelsis lix.
De saluatõe ad populum lx.
De oratõe seu collecta lxi.
De epistola lxiij.
De reuerentia post lectã epl̃az faciẽda lxiij.
De sessione sacerdotis et põtificis ꝛ ministrorum. lxv.
De graduali lxv.
De alleluia lxvi.
De tractu lxvij.
De prosa seu sequentia lxvij.
De mutatõe sacerdotis lxviij.
De euangelio lxviij.
De simbolo lxxij.
De predicatione lxxiij.

¶ Rubrice secũde partis.

De scõa pte misse. s. de offertorio lxxv.
De manuum ablutione lxxv.
De pallis siue corpalibus lxxv.
De oblatiõe sacerdotis et de officio ministrorum circa illam. et de patena et de oblationibus populi et clericorum. lxxvi.
De sancta thurificatiõe lxxix.
De inclinatione sacerdotis et osculatõne altaris et oratione. lxxix.
De prefatione lxxx.
De sanctus lxxxij.

Tabula.

De secreta seu canone misse lxxiij.
De expositõe canonis q incipit Te igit lxxij.
De scõa parte canonis lxxv.
De tertia parte lxxv.
De quarta parte lxxvi.
De quinta parte lxxvij.
De sexta parte lxxviij.
De septima parte xciij.
De octaua parte xcvij.
De nona parte xcviij.
De decima parte xcix.
De vndecima parte xcix.
De pater noster. ci.
Expositio dominice orationis ciij.

¶ Rubrice tertie partis.

De silentio post dominicam orationem cv.
De resumptione patene cv.
De fractione hostie cvi.
De agnus dei cviij.
De osculo pacis cix.

¶ Rubrice quarte partis.

De cõmunicatõne sacerdotis cx.
De ablutione et perfusione cxi.
De postcõmunione cxi.
De oratione nouissima et Ite missa est. cxi.
Quare sacerdos bumer pontifex osculat. cxij.
De benedictõe nouissima cxij.

Rubrice quinti libri.

De officijs nocturnis et diurnis in gñe cxiij.
De his que i officio cuuslibz hore dicũt cxiij.
De nocturnis cxij.
De laudibus matutinis cxxvi.
De prima cxxx.
De tertia cxxxij.
De sexta cxxxij.
De nona cxxxij.
De vesperis cxxxiij.
De completorio cxxxv.

Rubrice sexti libri.

De officijs domicar spãliter t quarũdam feriarum et festiuitatum domini et ieiuniorũ qtuor temporum cxxxvij.
De tempore aduentus cxxxix.
De prima domica aduentus cxli.
De secunda domica aduẽtus cxlij.
De tertia domica aduentus cxlij.
De feria quarta et ieiunijs quattuor temporum. cxliij.
De alijs ieiunijs. clv.
De officio quarte ferie cxlvij.
De sexta feria cxlvij.
De sabbato clxvij.
De quarta dominica aduentus cxlviij.
De vigilia natiuitatis cxlix.
De officio natalis domini cxlix.
De domica infra octauas natalis dñi clj.
De festo circũcisionis clj.
De festo epipbanie clij.
De octaua epipbanie clv.
De prima dñica post epipbaniam clv.
De secũda domica post epipbaniam clvi.
De tertia dñica clvij.
De quarta domica clvij.
De quinta dñica post epipbaniaz clviij.
De dominica sexta. clviij.
De dñica septuagesime clviij.
De officio septuagesime clx.
De sexagesima clxi.
De quiquagesima clxij.
De quarta feria in capite ieiunioz. clxij.
De quinta feria sexta t sabbato. clxv.
De domica pma quadragesime. clxv.
De secũda feria. clxvi.
De tertia feria clxvij.
De quarta feria clxvij.
De quinta feria clxvij.
De sexta feria clxvij.
De die sabbato clxvij.
De scõa dñica quadragesime clxviij.
De secunda feria clxviij.
De tertia feria. clxix.
De quarta feria clxix.
De quinta feria clxix.
De sexta feria clxix.
De sabbato clxix.
De tertia dñica quadragesime. clxx.
De secunda feria clxx.
De tertia feria. clxx.
De quarta feria clxx.
De quinta feria clxxi.
De sexta feria clxxi.
De sabbato clxxi.
De quarta dñica quadragesime clxxi.

De secunda feria clxxiij.
De tertia fera clxxiij.
De quarta feria clxxiij.
De quinta feria clxxv.
De sexta feria clxxv.
De sabbato lxxvi.
De dñica quinta in passione clxxvi.
De secūda feria clxxvij.
De tertia feria clxxvij.
De quarta feria clxxvij.
De quinta feria clxxviij.
De sexta feria clxxviij.
De sabbato clxxviij.
De dñica sexta ī ramis palmaꝝ clxxviij.
De secūda feria clxxx.
De tertia feria clxxx.
De quarta feria clxxxi.
De quinta feria in cena dñi. clxxxi.
De diurno huius diei officio clxxxiiij.
De q̄nta feria in ꝯsecratione olei clxxxv.
De officio misse hui⁹ q̄nte ferie clxxxvij.
De nudatione altarium clxxxix.
De die parasceue clxxxix.
De sabbato sancto pasche cxciij.
Per quē: quō: ⁊ q̄re agni de cera fiāt cxciiij.
De benedictione cerei cxciiij.
De lectionibus ⁊ tractibus cxcv.
De benedictione baptismi seu fontiū. vbi etiā agitur de cereis cathecuminoꝝ cxcvij.
De baptismo. vbi etiam agit̄ de vestib⁹ quas neophiti q̄rto die d̄ponūt. ⁊ de p̄rinis. cxcviij.
De confirmatione ccij.
De missa cciij.
De sancto die pasche cciiij.
De diurno officio huius diei ccvij.
De septem diebus post pascha ccviij.
De scd̄a feria post pascha ccxij.
De tertia feria post pa. ccxij.
De quarta feria post pascha ccxiij.
De quinta feria post pascha ccxiij.
De sexta feria post pa. ccxiij.
De sabbato in albis ccxiij.
Alia expositio dictoꝝ septē dieꝝ ccxiiij.
De p̄ma dñica post pascha ccxiiij.
De secūda dñica post pascha ccxv.
De tertia dñica post pascha ccxv.
De quarta dñica post pa. ccxv.
De dñica q̄nta rogationum ccxvi.
De rogationibus ccxvi.
De vigilia ascensionis ccxvij.
De festo ascensionis dñi ccxviij.
De dñica post ascensionem ccxviij
De vigilia penthe. ccxix.
De die sancto penthe. ccxx.
De secunda feria ccxxij.
De tertia feria ccxxij.
De quarta feria ccxxij.
De quinta feria ccxxij.
De sexta feria ccxxiij.
De sabbato ccxxiij.
De dñica sancte trinitatis ccxxiij.
De p̄ma dñica post penthecostē ccxxiiij.
De scd̄a dñica post penthe. ccxxv.
De tertia dñica post pēthecosten ccxxv.
De quarta dñica post penthe. ccxxv.
De q̄nta dñica post penthe. ccxxvi.
De sexta dñica post penthe. ccxxvi.
De septima dñica post penthe. ccxxvi.
De octaua dñica post penthe. ccxxvi.
De nona dñica post penthe. ccxxvij.
De decima dñica post penthe. ccxxvij.
De vndecima dñica post penthe. ccxxvij.
De duodecima dñica post penthe. ccxxvij.
De tertiadecīa dñica post penthe. ccxxviij.
De decimaquarta dñica post pēthe ccxxviij
De.xv.dñica post penthe. ccxxix.
De.xvi.dñica post penthe. ccxxix.
De.xvij.dñica post penthe. ccxxix.
De q̄rta feria q̄ttuor tēpoꝝ septēbris ccxxix.
De.vi.feria q̄ttuor tēpod̄ septēbris ccxxx.
De sabbato ccxxx.
De.xviij.dñica post penthe. ccxxx.
De.xix.dñica post penthe. ccxxx.
De.xx.dñica post penthecosten ccxxx.
De.xxi.dñica post penthe. ccxxxi.
De.xxij.dñica post penthecosten ccxxxi.
De.xxiij.dñica post pēthecosten ccxxxij.
De.xxiiij.dñica post penthecosten ccxxxij.
De.xxv.dñica post penthecosten ccxxxij.

Rubrice septimi libri.

De festiuitatibus sanctoꝝ ccxxxiij.
De sanctis Fabiano ⁊ sebastiano ccxxxviij.
De festo sancte agnetis ccxxxviij.

Tabula.

De cõuersione sancti pauli ccxxxviij.
De sancto iuliano ccxxxviij.
De sancta agatha ccxxxviij.
De purificatõe beate marie virginis. ccxxxix.
De cathedra sancti petri ccxl.
De annũciatiõe btẽ marie ṽginis ccxli.
De sctis philippo ⁊ iacobo aplis ccxli.
De inuentione sctẽ crucis ccxli.
De reuelatione sancti michaelis ccxlij.
De sctis gernasio ⁊ ꝓtbasio ccxlij.
De sancto iohanne baptista ccxlij.
De sanctis petro ⁊ paulo aplis ccxliij.
De septem fratribus ccxliij.
De festo sancti iacobi apostoli ccxliij.
De septem dormientibus ccxliij.
De festo beati petri ad vincula ccxliij.
De festo machabeoꝝ ccxliij.
De inuentione sancti stephani ccxliv.
De transfiguratione dñi ccxlv.
De festo sancti laurentij ccxlv.
De assumptione btẽ marie ccxlv.
De sancto bartholomeo ccxlvi.
De festo decollationis sci iobãnis ccxlvi.
De sanctis felice ⁊ adaucto ccxlvij
De natiuitate btẽ marie virginis ccxlvij.
De exaltatione sancte crucis ccxlvij.
De sctõ matheo apło ⁊ euangelista ccxlvij.
De sancto mauritio ccxlvij.
De festo luce euangeliste ccxlvij.
De sanctis simonis ⁊ iuda ccxlviij.
De festo oĩm sanctoꝝ ccxlviij
De officio mortuorum ccxlviij.
De quattuor coronatis cclij.
De beato martino cclij.
De sancto andrea apostolo cclij.
De sancto nicolao episcopo cclij.
De venerabili beda cclij.
De sancto thoma apostolo cclij.
De apostolis in cõmuni ccliij.
De euangelistis ccliij.
De martyribus cclv.
De confessoribus cclvi.
De virginibus cclvi.
De festo dedicationis ecclesiaruꝝ cclvij.

Rubrice octaui libri.

De computo ⁊ kalendario ⁊ pertinẽtibus ad illa. cclvij.
Pars prima de anno solari incipit cclviij.
Quid sit annus solaris cclviij.
De mense cclx.
De septimana cclxi.
De die cclxij.
De anno lunari cclxij.
Quid sit annꝰ lunaris ⁊ q̃t dies ꝓtinet. cclxij.
De regularibus lunaribus cclxij.
De epacta cclxiij.
De emboliſmo cclxiij.
De aureo numero cclxiij.
De termino paschali cclxv.
De ciclis cclxvi.
Conclusio huius operis cclxvi.

Finis

¶ Incipit ratōnale diuinorū officioꝝ editū per Reuerendissimū in xp̄o patrē ⁊ dominuꝫ: dominū Guilielmū duranti: dei et apostolice sedis gratia presulē Mimateñ. qui composuit speculum iuris et patrum pontificale.

Uecūqꝫ in ecclesiasticis officijs: rebꝰ ac ornamentis ꝯsistūt diuinis plena sunt signis: atqꝫ mysterijs: ac singla sūt celesti dulcedīe redundātia. si tñ diligentem habeāt inspectorez qui norit mel de petra sugere: oleūqꝫ de durissimo saxo. Quis tamē nouit ordinem celi: et ratōes ipsiꝰ ponet in terra? Scrutator quippe maiestatis oppꝫmetur a gloria. Siquidez puteus altus est ⁊ in quo aquam hauriā nō habeo: nisi porrigat ille qui dat oībus affluenter: et nō īproperat: vt inter medium montiū transeuntē hauriam aquā in gaudio de fontibꝰ saluatoris. Tz igitur non oīm que a maioribus tradita sunt ratio reddi possit. ff. de legi. l. non omniuz. xxiij. questi. iiij. nabuchodonosor. in princi. quia tamen quod in his ratione caret extirpandum est. lxviij. distin. cor episcopi. xij. distin. omnia. iccirco ego guilielmꝰ daranti sctē mimatēsis ecclesie sola dei patientia dictus ep̄s pulsans pulsabo ad ostium si forte clauis dauid apire dignetur: vt me introducat rex in cellam vinariā in qua mihi supernū demōstretur exēplar: quod Moysi fuit in monte mōstratuz. quatenus de singulis que ī ecclesiasticis off. cijs. rebus aut ornamentis cōsistunt. quid significēt et figurent eo valeam reuelāte clare ⁊ aperte disserere et rōnes ponere: qui linguas īfantiū facit disertas: cuius spiritꝰ vbi vult spirat: diuidens singulis prout vult. extra renunt. nisi ad laudem et gloriam trinitatis. ¶ Sane hic sacramenta pro signis accipimus seu figuris: q̄ siquidem figure non sunt virtutes sed virtutū signa: quibus tanq̄ scripturis vtentes docentur. Signoꝝ autē alia sunt naturalia: alia positiua: de quo ⁊ quid sit sacramentū dicetur in quarta parte sub septima particula canonis. super verbo mysterium fidei. ¶ Sacerdotes igitur et prelati ecclesie quibus datum est nosce mysteria: put in Luca habetur: ⁊ sacramētoꝝ portatores et dispēsatores existunt. xliij. di. dispensatio. sacramenta intelligere ⁊ v̄tutibus que per illa significātur fulgure debēt: vt ex eorum luce ceteri similiter illuminentur. alioquin ceci sunt et duces cecorū. extra de renūci. nisi. Iuxta illud ꝓpheticum. Obscurentur oculi eorum ne videant. xxxvij. di. §. itaqꝫ: Sed ꝓhdolor ipi hodie vtplurimū de his q̄ vsu quottidiano ī ecclesiasticis cōtractant rebus et ꝓferunt officijs. quid significent ⁊ q̄re instituta sint: modicū apprehendunt: adeo vt impletum esse ad litteram illud ꝓpheticuz videatur: ⁊ erit sicut populus: sic sacerdos. Isa. xxiiij. Ferentes siquidem panes ꝓpositionis ad mensaz domini atqꝫ mysteria que neqꝫ intelligunt neqꝫ vident: tantū inde nimirū iusto dei iudicio habituri: q̄tum ⁊ iumenta panes ad vsum portantia alioꝝ. De qua ignorantia rationē reddituri sunt ī die vindicte et ire quādo quidez cedri paradisi tremebūt. quid ergo faciet virga deserti? eis eñ per ꝓphetaz dicitur. Ipsi vero nō cognouerūt vias meas quibus iuraui in ira mea si introibunt in requiez meam. ¶ Siquidem liberalium atqꝫ quarūlibet artium ꝓfessores nude forte et incolerate ī illis plerūqꝫ cōtenta satagunt causis ⁊ rationibus vestire fulcire atqꝫ colorare. Pictores quoqꝫ ac quilibet mechanici seu opifices in quibuslibet operuz suorum varietatibꝰ student verisimiles rationes ⁊ causas reddere ⁊ in promptu habere. Sed et ꝯz ipsas mundanas leges turpe est patritio ⁊ causas tractanti ignorare ius in quo versatur. ff. de ori. iu. l. ij. §. post hos. Uerum licet sacerdotibus sciētia sit valde necessaria ad doctrinaz. extra de here. cum ex iniuncto. xxxvij. distincti. sedule. non est tamen simplicibus sacerdotibus etiā a scolasticis detrahendū. xxxviij. dist. q̄uis. Iuxta illud Dijs non detrahes. vnde ꝯm Augusti. non irridebunt si forte aduerterint aliquos antistites et ministros ecclie: vel cū barbarismis et soleocismis deum inuocare: vel

eadem verba que ꝓnunciant non intelligere perturbateq; distinguere: iō qꝛ talia corrigenda nō sunt: sed quia sunt pie asciētibus tolerāda. Que aūt sacerdotes scire debeāt in scđa ꝑte sub tractatu de sacerdote dicet̄ Porro nō videtur ꝙ ea que ī ecclesiasticis fiūt reb⁹ atq; officijs figuralr fiant: tum quia figure recesserunt et est temp⁹ hodie veritatis: tū qꝛ non debemus iudaizare. extra de sacra vnc. in fi. Sz lz reuera figure quaꝝ hodie veritas apparuit recesserūt: tamē adhuc multiplex veritas latz quā non videm⁹ ꝓpter qđ vtitur ecclesia figuris. verbi gratia ꝑ vestimēta cādida intelligimus aliquo mō decorē aīaꝝ nostraꝝ. s. gl̄iaz īmortalitatis nr̄e quā videre nō possum⁹ manifeste. xxx. q. v. femine. et in missa a p̄fatiōe in antea xp̄i passio rep̄sentat̄: vt tenaci⁹ ⁊ fideli⁹ memorie teneat̄. de cō. di. ij. liquido. ¶ Notādum autē est ꝙ eoꝝ que in lege ꝯtinētur alia sunt moralia: alia mystica. vi. dist. §. ita. Moralia sunt que mores informāt. ⁊ sic intelligēda sunt ꝓut ipsa v̄ba sonant: vt diliges deuz: honora patrē: non occides: ⁊ hmōi. Mystica sunt figuralia que aliq̄d significant p̄ter id qđ littera sonat. Hoꝝ aūt alia sunt sacramētalia alia cerimonialia. Sacramētalia sunt de q̄b⁹ rō reddi pōt. quare ad litterā sic p̄cepta fuerūt: vt de circūcisiōe ⁊ de obseruātia sabbati ⁊ huiusmodi. Cerimonalia sunt de quib⁹ rō reddi nō pōt: quare p̄cepta fuerūt: vt non arabis in boue et asino: non feres vestē lino lanaq; contextā. non seres agrum diuerso semīe ⁊ hmōi. Siquidē q̄tum ad moralia lex nō recipit mutationē: sed q̄tum ad sacr̄alia ⁊ cerimonialia mutata est quo ad sup̄ficiem littere. mysticus tamē eoꝝ intellect⁹ mutat⁹ nō est. vnde nō đr lex mutata q̄uis translato in nos sacerdotio sit trāslata. extra de cōsti. trāslato. ¶ Sciēdū quoq; est ꝙ in diuinis scripturꝫ ē sensus historic⁹: allegoricus: tropologic⁹: ⁊ anagogicus. Unde ꝟz Boetiū. Oīs diuīa auctoritas aut est historiali: aut allegorico: aut ex vtroq; cōposita intellectu. Et ꝟm Hiero. debem⁹ diuinā scripturā tripbariā scrutari. Primo iuxta litteram. Scđo iuxta allegoriā. i. sp̄ualē intelligentiam. Tertio ꝟm futuroꝝ beatitudinez. Historia est significatio vocum ad res: vz qñ res quelibet quō ꝟm litteram gesta sit plano sermone refertur: vt quō popul⁹ israeliticus ex egypto saluatus tabernaculū dño fecisse narratur. Et đr historia ab historia quod ē gesticulari. inde histriones. i. gesticulatores vocantur q̄si historiones. Allegoria est quando aliud sonat in littera: et aliud in spiritu: vt quando per vnū factuz aliud intelligitur. ꝙ si illud sit visibile est simpliciter allegoria si inuisibile ⁊ celeste tunc đr anagoge. Est etiā allegoria quando per alienum sermonē alienus status designatur: vt cū xp̄i p̄sentia vel ecclesia sacramenta verbis vel mysticis rebus designātur. verbi gr̄a: vt ibi. Egredietur virga de radice iesse. quod aperte sonat. nascetur virgo Maria de stirpe dauid. qui fuit filius iesse. Mysticis vero reb⁹ vt popul⁹ ab egyptiaca seruitute per agni sanguinez iberatus: significat ecclesiam passione xp̄i a dominica seruitute ereptam. Et đr allegoria ab aleon grece quod ē alienum ⁊ goro qđ est sensus quasi alien⁹ sensus. Tropologia ē ꝯuersio ad mores. seu moralis locutio ad correctionē et moꝝ institutionem mystice vel apte respiciens. Mystice vt ibi. omni tēpore vestimēta tua sint candida. ⁊ oleuz de capite tuo nō deficiat. i. opa tua sint mūda. ⁊ charitas de mente tua nūq̄ decidat. et ibi. Oportet vt dauid interficiat in nob̄ goliaz. i. humilitas superbiā. Aperte vt ibi. Frāge esurienti panē tuū: ⁊ ibi. nō diligamus lingua vel verbo sed ope et v̄itate. Dicit̄ aūt tropologia a tropos qđ est ꝯuersio. et logos qđ est sermo quasi cōuersus sermo. Anagoge dicitur ab ana qđ ē sursuz. et goge qđ est ductio quasi sursuz ductio. vñ sensus anagogic⁹ dicitur q̄ a visibilib⁹ ad īuisibilia ducit: vt lux p̄ma die facta significat rē inuisibilē. i. angelicā naturā in p̄icipio factam. Anagoge ergo ē sensus locutionē ad sup̄iora siue celestia ducens scz ad trinitatez et ad ordines angeloꝝ. et de primo futuro et de futura vita que in celis est apertis vel mysticis sermonib⁹ disputās. Aptis vt ibi. Beati mundo corde quoniā ipsi deum videbūt. mysticis vt ibi. Beati qui lauāt stolas suas ⁊c. vt illis sit potestas in ligno vite. et per portas intrent ciuitatem. quod patēter sonat. Beati qui mundant cogitationes

suas: vt illis sit potestas videndi deus qui est via veritas et vita.et per doctrinam.i. exẽplo patrum intrent in regnum celoꝝ. Silr hierusalẽ intelligitur hystorice ciuitas illa terrestris quã pegrini petũt.allegorice ecclesia militãs: tropologice quelibꝫ fidelis aĩa.anagogice celestis hierusalem siue patria. De his etiã alia exempla videri pñt ī lectõibs que ꝛdicunt in sabbato sancto.,put in sexta pte dicetur. Jn hꝫ autẽ opere plerũqꝫ circa idẽ diuersi sensus adhibẽtur:et de vno sensu ad alium trãsitur.quẽ admoduꝫ lectoꝛ sedulus liquido poterit ītueri. Sicut eñ nemo ,phibet diuersis exceptionibus vel defensionibꝫ vti.ff.de excep.nemo. extra de pscrip.auditis.xiij.q.ij.§.i. Sic etiã nec diuersis in laudem dei expositiõibꝫ salua fide. ¶ Cõsiderari aũt opꝫ ꝙ in diuino cultu multiplicis rtꝫ varietas repitur. Unaqꝫ fere nãqꝫ ecclesia ,prias hꝫ obseruantias.ꝛ in suo sensu abundat.xvi.di.vtinaꝫ. nec censetur reꝑhensibile vel absurduꝫ deũ ꝛ sanctos eius varijs ꝯcentibꝫ seu modulatõibus atqꝫ diuersis obseruãtijs venerari:cũ et ipa ecclesia triũ pbans ẽm ,ppbetaꝫ circũdata sit varietate: ꝛ in ipsoꝝ ecclesiasticoꝝ sacramẽtoꝝ admistratione de iure ꝙsuetudinis varietas toleretur. Unde ẽm aug.xi.di.ecclesiasticaꝝ.ecclesiasticaꝝ institutionũ in diuino officio quasdaꝫ scripturis accepimus.quasdã ꝟo apostolica traditione sine scripturis ꝙfirmataſ per successores.quasdam etiã quaꝝ tamẽ institutio ignoratur ꝙsuetudie robozatas apꝛobat vsus q̃bus per ritus seu obseruãtia debeť. Non igitur lectoris moueať animus si fortassis ī hoc opusculo legerit q̃ in sua non nouerit ecclesia obseruari aut nõ inuenerit quicq̃d ibi seruať. Nõ eñ vniuscuiusqꝫ loci spãlia sed cões atqꝫ vsitationes ritus hic ,psequitur.qui cõem non particularẽ doctrinaꝫ tradere laboꝛam⁹ ; nec fit nobis possibile quoꝛũlibꝫ locoꝝ spãlia per scrutari. Decreuimus itaqꝫ ,p aie nostre salute atqꝫ legentiuꝫ vtilitate secreta diuinoꝝ officioꝝ mysteria hic claro stilo ,put erit possibile exarare atqꝫ dirigere. et que viris ecclesiasticis pꝛo,quottidiani vsus intelligentia necessaria visa sunt enucleare ꝛ medullitus explicare quẽadmodum et pꝛo illis qui circa iudicia versantur secularia.oliꝫ in speculo iudiciali fideliter egisse dignoscimur in statu dissimili cõstituti. Uerũ tamẽ sedulo pensandũ est ꝙ circa ipsa diuina officia plures sunt vsuales obꝰuantie que nec ad moꝛalem nec ad mysticũ ex institutõe referantur intellectum: sed nõnulle ,ppter necessitatem.quedam ,ppter ꝯgruitatem.quedaꝫ ,ppter veteris ꝛ noue legis differentiã. quedam ꝓpter earum conuenientiã ꝛ quedam ,ppter maioꝛem ipsoꝝ officioꝝ celebꝛitatem et reuerẽtiaꝫ molite esse cognoscũtur.xij.di.oĩa. Unde sicut ait beat⁹ Augu. talia diuersoꝝ locoꝝ diuersis moꝛib⁹ ũnume rabiliter variãtur:ita vt vix aut nũq̃ oĩno ĩuenire possint cause quas in eis ꝙstruẽdis homines sunt secuti. Sane liber iste rõalis vocabulo describitur. Nã quẽadmodum in rõnale iudicij quod legalis põtifex ferebat in pectoꝛe: scriptum erat manifestatio ꝛ veritas.sic ꝛ hic rationes varietatum in diuinis officijs ꝛ eaꝝ veritas describũtur et manifestantur.quas in scrinio pectoꝛis sui ecclesiarũ ꝓlati ꝛ sacerdotes debent fideliter ꝙseruare.xxxvi.di.§.ecce. ꝛ sic in illo erat lapis in cui⁹ splẽdoꝛe filij isꝛa el deum sibi foꝛe ,ppitiuꝫ agnoscebãt. sic ꝛ de uotus lectoꝛ ex hui⁹ lectõis splẽdoꝛe in diuinorum officioꝝ mysterijs eruditus agnoscit deum nobis foꝛe ,ppitium nisi forte ei⁹ indignationem culpe offendiculo imꝓuide incurramus . Illud quoqꝫ quattuoꝛ coloꝛib⁹ auroqꝫ contextum erat: ꝛ hic vt ꝑmissum est rationes varietatum ī ecclesiasticis rebus atqꝫ off.cijs quattuoꝛ sensib⁹:vꝫ hystoꝛico:allegoꝛico: tropologico ꝛ anagogico fide media coloꝛãtur. Distinguiť autẽ in octo partes quas seriatim fauente dño ,psequemur. Jn quaꝝ ꝑma ageť de ecclesia et ecclesiasticis locis ꝛ oꝛnamẽtis: ꝛ de ꝙsecratõibus et de sacramentis. Jn secũda de ecclesie ministris et eoꝝ officijs. Jn tertia de sacerdotib⁹ et de alijs indumentis. Jn quarta de missa et de singulis que in ea aguntur. Jn quinta de alijs diuinis officijs in genere. Jn sexta spãliter de singulis dominicꝭ ꝛ feꝛijs,et festiuitatibus ad,dñꝫ pertinẽtib⁹. Jn septima de festiuitatib⁹ sanctoꝝ et de festo ꝛ officio dedicatõis ecclesie ac moꝛtuoꝝ. Jn octaua de ꝯputo ꝛ kalendario.

¶ Incipit liber primꝰ de ecclesia et ecclesiasticis locis ⁊ ornamẽtis, ⁊ de consecrationibus ⁊ sacramẽtis.

¶ In hac ergo prima huiꝰ operis parte de q̃ busdaꝫ generalibus tractare ꝓpuidimus: videlicet de ecclesia et eius partibꝰ. De altari. De picturis ⁊ imaginibus et ornamẽtis ecclesie. De campanis. De cimiterio. et alijs sacris locis. De ecclesie dedicatõe. De altaris cõsecratione. De ꝓsecrationibꝰ ⁊ vnctionibꝰ. De sacramentis ecclesiasticis.

¶ De ecclesia et eiꝰ ptibꝰ. Rubrica.

PRius ẽ vt de ecclesia et eiꝰ partibꝰ videamꝰ. Notandum est ergo q̃ ecclesiarũ alia est corpalis in qua vꝫ diuina officia celebrãtur. Alia spiritualis que est fidelium collectio. de cõ. di. i. ecclesia siue populus per ministros cõuocatꝰ et in vnũ ꝓgregatus ab eo qui vnanimes habitare facit ĩ domo. Sicut essẽt corpalis ex cõgregatis lapidibus ꝓstrutur: sic ⁊ spũalis ex diuersis hoĩbus ꝓgregatur. Ecclesia ergo grece dicitur cõuocatio latine: quia oẽs ad se vocat. quod nomẽ magis ꝓprie q̃uenit ecclesie spũali q̃ corporali: qñi homines non lapides ꝓuocantur sepe tamẽ nomẽ signati attribuit signãti. Ecclesia autẽ materialis spũalẽ designat: vt dicetur vbi de eiꝰ ꝓsecratõe agetur. Rursus ecclesia grece ꝺr catholica, i. vniuersalis. xi. di. catholica. qꝛ per totuꝫ mundũ est ꝓstituta seu diffusa: quia vniuersi in deum credentes in vna debent esse ꝓgregatõe: vl qꝛ in ea est generalis doctrina ad institutionem oĩm fidelium. Synagoga quoq; grece ꝓgregatio ꝺr qõ ꝓprij nomen iudeoꝝ populus tenuit. ipsoꝝ essẽt ꝓpe synagoga dici solet. q̃us etiam ecclesia dicta fit. apostoli tamen nunq̃ synagogaꝫ dixerunt: sed semper ecclesiã forte discernendi causa. Dicitur etiã ꝑsens ecclesia syon. eo q̃ ab hac pegrinatione longe posita ꝓuisionẽ reruꝫ celestium speculatur: et ideo syon. i. speculatio nomẽ accepit. Ꝑro futura vero patria et pace hierusalẽ vocat. nã hierusalẽ pacis visio interꝑtatur. Dicit etiã eccla dom̃ dei sic dicta a dogmate, qõ grece ꝺr rectum: quasi dans manere vnanimes in le. Dicitur etiã quãdoq; kyriaca. i. dñicalis. quãdoq; basilica. qõ verbũ grece sonat latine regia seu regalis regi s. basilio. carnalinꝫ essi reguꝫ pallacia sic dicta sunt. nostra autẽ domꝰ orationis domus regia ꝺr: quia in ea regi regum seruit. quandoq; tẽplum quasi tectũ ampliuꝫ in quo regi deo sacrificia offeruntur. xxvi. q. ij. sed illud. et quãdoq; dei tabernaculũ. de ꝑse. di. iij. nec quẽq;: quia in ꝑsenti vita ꝑegrina est. et in itinere ad patriam pergens: vt iaꝫ dicetur: vel dicetur tabernaculum: quasi taberna dei ꝓut sub ecclesie dedicatõe dicet. Qua re etiã dictũ est tabernaculũ vel arca testimonij sub altari dicetur. quãdoq; ✠o martyriuꝫ qñ in honorẽ alicuiꝰ martyris fit. quadoq; capella: ꝓut in scõa parte sub tractatu de sacerdote dicetur. quãdoq; cenobiuꝫ. quãdoq; sacrarium. quãdoq; sacelluꝫ. quãdoq; domus oratõis. qñq; monasteriũ. ⁊ qñq; oratoꝝium. Generaliter tñ quilibꝫ locꝰ ad orandũ statutꝰ oratoꝝiũ dici põt. Rursus ecclesia qñq; ꝺr corpus xpi. xxvi. q. ij. sed ⁊ illud. quãdoq; etiã ✠go vocatur. iuxta illõ. Emuloꝝ essi vos ⁊c. qñq; sponsa quaꝫ xps desponsauit sibi in fide. De q̃ in euãgelio. Qui habꝫ sponsam sponsus est. vij. q. i. sicut. qñq; mater: qꝛ quottidie ĩ baptismo spũales filios deo parit. xij. q ij. q̃ abstulerit. quandoq; filia iuxta illud prophete. Ꝑro patribus tuis nati sunt tibi filij. lxviij. di. quoꝝũ. Item quandoq; ponitur vidua: quia ꝓpter pressuras nigrescit. et vt Rachael non cõsolatur. quandoq; meretrix figuratur ꝓpter ecclesiam de gentibus congregatam. et qꝛ nulli claudit gremium redeundi ad se. quandoq; vocatur ciuitas ꝓpter cõmunionẽ sanctoꝝ ciuium murata ꝓpter munitionem scripturarum quibus heretici arcentur habens lapides ⁊ ligna diuersi generis: quia diuersa sunt merita singulorum: ꝓout iam dicetur. Quicquid autem synagoga per legem accepit hoc nunc ecclesia a christo cuius sponsa est per gratiam recepit et in melius commutauit.

¶ Sane non est noua oratoꝝij siue ecclesie institutio. Ꝑrecepit namq; dominus Moysi in monte synai: vt faceret tabernaculum de coꝛtinis mirifice fabꝛicatis, diuisum enim e-

rat interposito velo in duas partes: cuius pars prior sancta vbi populus sacrificabat. interior vero sancta sactōꝝ vbi sacerdotes ⁊ leuite ministrabāt dicebatur: vt dicetur in ꝓhemio quarte partis: qđ postq̄ vetustate cōsumptum est: iussit dñs fieri templum quod Salomon edificauit opere mirifico duas habēs partes vt a tabernaculo. iij. Regum. viij. Ab vtroq; vero. s. a tabernaculo ⁊ a tēplo nr̄a materialis ecclesia formā sumpsit. In cui⁹ parte anteriori populus audit ⁊ orat. In sanctuario vero clerus orat: predicat: iubilat ⁊ ministrat. Tabernaculum autē: qꝛ in itinere factuꝫ quādoq; gerit typum mundi qui transit ⁊ concupiscentia eius. Unde ꝯstat ex quattuor cortinarum coloribus: sicut ⁊ mundus cōpactus est ex quattuor elementis. Deus igit̄ in tabernaculo. deus est in hoc mundo velut in tēplo xp̄i sanguine rubricato. expresse vero tabernaculum typum gerit ecclesie militātis q̄ nō habet hic manentez ciuitatē: sed futurā inquirit. ideoq; dicit̄ tabernaculum. tabernacula eniꝫ militantium sunt. deus em̄ in tabernaculo đs est in fidelibus suo nomīe ꝯgregatis. Pars p̄ma tabernaculi: in qua popul⁹ sacrificabat. vita est actiua in qua populus in ꝓximi dilectione laborat. pars altera in qua leuite ministrabant: vita est ꝯtemplatiua in qua dilectioni ⁊ cōtemplationi dei religiosoꝝ virorum sincera cōuersatio vacat. tabernaculum vertitur in templum: quia de militia curritur ad triumphum. ¶ Est autē ecclesia sic edificāda. Parato nanq; fundamēti loco. Iuxta illud. Bene fundata est domus domini sup firmaꝫ petram: debet ep̄us vel sacerdos de eius licētia ibi aquaꝫ aspergere benedictā: ad abigēdas inde demonum fantasias. ⁊ p̄mariū lapidem cui impressa sit crux in fundamēto ponere. de cōse. di. i. nemo. Debet quoq; sic fundari vt caput recte inspiciatur versus orientem: de quo dicetur in ꝓhemio q̄nte partis: vꝫ versus ortū solis equinoctialem ad denotanduꝫ q̄ ecclia q̄ in terris militat tēperare se dꝫ equanimiter in ꝓspis ⁊ in aduersis: ⁊ nō v̄sus solstitialē: vt faciūt q̄daꝫ. ¶ Ceterū si muri hierusalē q̄ edificat̄ vt ciuitas edificari ꝑ iudeos iubent̄ s̄m ꝓphetam: quātomagis ⁊ nos muros eccl̄ie nostre edificare debem⁹. Siq̄dem eccl̄ia materialis in qua ppl̄us ad laudandū deū ꝯuēit sanctā significat eccl̄iam q̄ in celis viuis ex lapidib⁹ ꝯstruitur. xxi. q. vi. sed hoc dixim⁹. Hec est dom⁹ dñi firmiter edificata cui⁹ fundamentum est angularis xp̄us: sup quo fundamēto positū est fundamentū apostoloꝝ ⁊ ꝓphetarum: sicut scriptum est. Fundamenta ei⁹ ī mōtibus sanctis. Superedificati parietes iudei sunt ⁊ gentiles de quattuor mundi partib⁹ ad xp̄m venientes: ⁊ q̄ per ip̄m crediderūt seu credunt ⁊ credent. Fideles aūt ad vitā predestinati sunt lapides in structura huius muri qui semp vsq; in finem hui⁹ mūdi edificabit̄. Lapis vero sup lapidē ponitur qñ magistri eccl̄e minores in ꝓprium studiū assumūt ad docenduꝫ ⁊ ad corrigendū ⁊ stabiliendū. In sancta vero ecclesia habet lapides sup se ad ferendū ꝓ edificio q̄cunq; laborez fraternum portat. Grossiores vero lapides ⁊ politi seu quadrati q̄ ponūtur foris extrinsecus: in quoꝝ medio minores lapides iacēt: sunt viri pfectiores qui suis meritis ⁊ orōnibus ꝯtinent infirmiores ī sancta ecclesia. Cementū autē sine quo muri stabilitas esse nō pōt fit ex calce: sabulo ⁊ aq̄. calx charitas feruens est q̄ sibi cōiungit sabulum. i. terrenū opus: qꝛ vera charitas sollicitudinem maximā hꝫ mixtam ꝓ viduis: senibus: pupillis: debilib⁹. lxxxvij. di. desolatio: ⁊ iō student operari manib⁹ vt habeāt vñ eis benefaciat. vt aūt calx ⁊ terra ad edificiū muri valeāt aq̄ cōmixtōe ꝯglutinant̄. Siq̄dez aqua sp̄us est. sicut em̄ sine cemēto lapides muri sil̄ iungunt̄ ad muri stabilitatē: sic nec hoīes ad muri edificiū celestis hierusalē possunt simul sine charitate iūgi: quā sp̄us sanctus operat̄. Omnes muri lapides politi sunt ⁊ quadrati. i. sancti mūdi ⁊ firmi: qui vꝫ per man⁹ summi artificis disponunt̄ in ecclesia ꝑmansuri: quoꝝ ferūtur ⁊ ferūt vt medij. alij tm̄ ferūt ⁊ nō ferūt̄ nisi a solo xp̄o qui est singulare fundamentū: vt perfecti. Omēs quidē vna charitas more cementi ꝯiungit: dū viui lapides pacis cōpage colligant̄. Christ⁹ noster mur⁹ fuit in cōuersatione: ⁊ ante murale in passione. ¶ Sane iudeis muros Hierusalem edificantibus aderant inimici volentes illorum opus impe-

dire: ita ꝙ sicut in Esdra legitur adeo ab hostibus infestabant ꝙ vna manu ponebāt lapides i muro: ⁊ alia manu ꝯtra hostes pugnabant: ⁊ nobis muros ecclesie edificantib⁹ adsunt in circuitu inimici. s. vita siue peruersi homines opera nostra impedire volētes. Unde muros. i. virtutes edificādo hostes impugnemus. ⁊ iuxta morē iudaici populi teneam⁹ arma nostra. i. scutū fidei: loricā iusticie: galeam salutis. ⁊ gladium verbi dei in manib⁹ nr̄is vt nos cōtra illos defendam⁹. ⁊ opilio seu sacerdos sit nobiscum vice xp̄i: qui doceat nos ꝑ lectionem ⁊ muniat ꝑ orōnez. ¶ Porro ex quibus tabernaculuz in vete. te. fieret: oñdit dñs dicens in Exo. ad Moysen. Sume p̄mitias id est p̄ciosa queqz a populo israel. sed ab eo tm̄ qui vltro obtulerit aurū ⁊ argentū ⁊ es iacintum ⁊ purpurā coccumqz bistinctū. i. setaz iacintini purpurei ⁊ coccinei coloris: ⁊ bissini: quod est gen⁹lini egyptiaci molle ⁊ candidū pilosqz capraꝝ ⁊ pelles arietū rubricatas: q̄s parthicas dicim⁹: qꝛ parthi sic colorati eas excogitauer̄t. ⁊ pelles iacintineas ⁊ ligna sethi. Est aūt sethin nomē montis ⁊ arboris q̄ similis est albe spine in foliis: ⁊ est leuissimū lignū ⁊ imputribile ⁊ incremabile. oleūqz ad lumīaria ⁊ aromata vnguēta ⁊ thymiama bōi odoris ⁊ lapides onichinos: ita ꝙ sardonices et gēmas sanctuariū faciant michi vt habitez in medio hoꝝ ne sit eis labor recurrere ad montem hunc. Hec plene magister in hystoriis ꝓsequitur sup exo. ¶ Dispositio autem ecclesie materialis modū humani corpis tenet. Cancellus nanqz siue locus vbi altare est caput repreſentat. crux ex vtraqz parte brachia ⁊ manus. reliqua pars ab occidēte q̄cquid corpori superesse videt̄. sacrificiū altaris votū significat cordis. Sed ⁊ s̄m Richardum de sctō victore: dispositio ecclesie triplicē statū in ecclesia saluandoꝝ significat. sanctuariū tm̄ significat ordinem virginū. chorus cōtinentiū. corpus cōiugatoꝝ. strictius est em̄ sanctuarium q̄ chorus. ⁊ chorus q̄ corpus: qꝛ pauciores sunt virgines q̄ cōtinentes. ⁊ isti q̄ cōiugati. sanctior quoqz est locus sanctuarij q̄ chorus ⁊ chorus q̄ corpus: quia dignior est ordo virginum q̄ continentiuz: ⁊ illoꝝ q̄ cōiugatoꝝ.

Adhuc ecclesia ex quattuor parietibus consistit doctrīa quattuor euāgelistaꝝ longa lataqz surgit in altum. i. in alta virtutū. longitudo cuius longanimitas est q̄ patienter aduersa tolleret donec ad patriā ꝑuēciat. latitudo charitas est q̄ dilatione mentis amicos in deo et inimicos diligit ꝓpt̄ deū. altitudo vero spes est future retributionis: q̄ prospera ⁊ aduersa cōtēnit donec videat bona dñi in terra viuentium. ¶ Rursus in tēplo dei seu gr̄e est fundamentum fides: q̄ est de re nō visa. tectum charitas: q̄ operit multitudinem peccatoꝝ. ostiū obedientia: de qua dñs inquit. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. pauimentū humilitas: de qua p̄s. Adhesit pauimēto. aīa mea. quattuor laterales parietes sunt quattuor principales v̄tutes: iusticia: fortitudo: prudentia: ⁊ temperantia. hec sunt in apoc. quattuor sunt latera ciuitatis equalia fenestre sunt hospitalitas cū hilaritate. ⁊ mīa cū largitate. De hac domo dñs ait. Ueniemus ad eum ⁊ mansionem apud eū faciemus. quedam tñ ecclesie in modū crucis formātur ad notandū nos mundo crucifigi seu crucifixum sequi debere. Iuxta illud. Qui vult venire post me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me. Nonnulle etiam in modū circuli rotunde formant̄ q̄ significant ecclesiam dilatatā esse per circulum orbis. Uñ illud. Et in fi. or. ter. ver. eorū. seu ꝙ de circulo orbis ꝑueniem⁹ ad circulum corone eternitatis. Sane chor⁹ clericoꝝ ē cōsensio cantantium vel multitudo in sacris collecta. Dictus est autē chorus a chorea vel corona. oliz em̄ in modum corone circū aras stabant: ⁊ ita psalmos concorditer concinebant: sed Flauian⁹ ⁊ Theodorus alternatim psallere cōstituerunt edocti ab ignatio qui super hoc fuit diuinitus edoctus. Duo ergo chori psallentium designant angelos ⁊ spiritus iustorum quasi reciproca voluntate laudantiū. ⁊ se ad bonam operationem inuicem exhortātium. Alij chorum dixerunt a concordia q̄ in charitate consistit: quia qui charitatem nō habet cōuenienter cantare non potest. Quid autem chorus iste significet: ⁊ quare ī illo maiores sedent posteriores dicetur in quarta parte sub introitu. ⁊ sub titulo de accessu ponti-

ficis ad altare. Et nota quia cũ vn⁹ cantat dicitur grece monodia. latine biciniũ. Cum v̄o duo cantant biciniũ appellatur: cũ multi chorus. Exedra est absida siue volta: quedã separata modicũ a templo vel pallatio sic dicta. xiij. q. ij. p̄cipiẽdum. q2 extra heret muro. grece autem sydon vocat̄. et significat fideles laycos xp̄o et eccl̄ie inherẽtes. Cripte siue spec⁹ subterranee: que in quibusdã fiũt ecclesijs sunt heremite cultores siquidẽ secretioris vite. Atriũ ecclesie significat xp̄m per quem in celestẽ hierusalem patet ingressus. qđ et porticus đr sic dicta a porta: vel ꝙ sit apta. xvij. q. iiij. siquis cũ. ꝛ. c. si quis in atrio. ¶ Turres ecclesie p̄dicatores sunt et prelati ecclesie qui sunt munimen et defensio eius. vnde spõsus ad sponsaz in canticis amoris sic loquitur: collũ tuũ sicut turris dauid edificata cuz ꝓpugnaculis. Pinaculum turris vitam vel mentẽ prelati q̄ ad alta tendit representat. Gallus super ecclesiam positus predicatores designat. Gall⁹ em̄ ꝓfunde noctis puigil horas ei⁹ cantu diuidit dormiẽtes excitat. diez appropinquantẽ precinit: sed prius seipsuz alaꝝ verbere ad cantãduz excitat. Hec singula mysterio non carẽt. Nox em̄ est hoc seculũ. dormiẽtes sunt filij huius noctis in peccatis iacẽtes. Gallus p̄dicatores qui distincte p̄dicant et dormientes excitant vt abijciant opa tenebraꝝ clamãtes ve dormiẽtibus. Exurge qui dormis. lucem venturam p̄nunciant dum diem iudicij et futuraz gloriam predicant. et prudenter anteq̄ alijs virtutes p̄dicẽt se a somno peccati excitãtes. corpus suum castigãt. iij. q. vij. §. idem testat̄. vñ apl's. Castigo corp⁹ meum ꝛc. Hi etiaz sicut et gallus cõtra ventũ se v̄tunt qñ increpãdo ꝛ arguẽdo ꝯtra rebelles fortiter resistunt. ne lupo veniẽte fugisse arguãtur. extra de renũ. nisi cum pridem. Virga ferrea in qua gallus sedet rectũ representat p̄dicãtis sermonẽ: vt non loquatur ex spũ hoĩs sed dei iuxta illđ. Si q̄s loquitur quasi sermones dei ꝛc. qđ v̄o virga ipsa est supra crucẽ seu summitatẽ ecclesie posita ĩnuit sermonẽ scripturaꝝ ꝯsumatuz esse ꝛ ꝯfirmatũ. vñ dñs in passione ait. ꝯsumatum est. ꝛ titul⁹ ei⁹ sup eũ ĩdelebiliter script⁹ ẽ. Tholus. i. summitas templi eminẽs ꝛ rotunda supra quam crux ponitur ꝓpter sui rotunditatem: significat q̄ ꝑfecte ꝛ ĩuiolate catholica fides p̄dicanda sit ꝛ tenẽda: quã nisi quisq̄ integram inuiolatãq̄ seruauerit absq̄ dubio in eternũ peribit. Fenestre ecclesie vitree sunt scripture diuine q̄ ventum ꝛ pluuiã repellunt. i. nociua ꝓhibẽt. ꝛ dum claritatẽ veri solis. i. dei in ecclesiam. i. in corda fidelium transmittũt: inhabitãtes illumināt. He intus latiores sunt: quia mysticus sensus amplior est ꝛ p̄cedit litteralem. de cõse. di. iiij. nullus aũt. Itẽ per fenestras q̄nq̄ sensus corporis significãtur q̄ extra stricti esse debẽt ne vanitates hauriant ꝛ intus patere ad dona spiritualia liberius capiẽda. Per cancellos vero qui sunt ante fenestras ꝓphetas vel alios doctores obscuros intelligimus ecclesie militantis. in quibus ob duo charitatis p̄cepta quandoq̄ due colũne duplicant̄ ſm ꝙ apl'i bini ad predicandum mittũtur. Ostiũ ecclesie est xp̄s. vnde in euangelio. Ego sum ostiuz dicit dominus. apostoli etiam porte sunt. dictũ est aũt ostium ab obsistẽdo his q̄ foris sunt: vl' ab ostẽdẽdo aditũ. Ualua v̄o đr a voluendo. porta a portando. q2 per eam portãtur q̄cunq̄ offerũtur Colũne vero ecclesie ep̄i ꝛ doctores sunt qui templum dei per doctrinã sicut ꝛ euãgeliste thronum dei spiritualiter sustinent. hi nãq̄ ꝓpter sonoritatatẽ diuini eloquij argẽtee colũne dicũtur. Iuxta illud in canticis canticoruz Colũnas argenteas. vnde ꝛ moyses in ingressu tabernaculi posuit q̄nq̄ colũnas ꝛ ãte oraculũ. i. sanctasanctorũ. iiij. qđ exponet̄ in sexta parte sub ti. de tẽpore aduẽtus. Licet aũt colũne plures sint: tñ septem esse dicũtur. Iuxta illud. Sapientia edificauit sibi domũ. ꝛ excidit colũnas septem qm̄ ep̄i. esse debent septiformi gratia spũs sancti repleti ꝛce. Ia. em̄ et Io. vt ait apl'us videbant̄ colũne. Bases colũnaruz sunt apl'ici ep̄i vniuersalis ecclesie machinam supportãtes. capita colũnaꝝ sunt mẽtes ep̄oꝝ ꝛ doctoꝝ sicut em̄ capite mẽbra: sic mente verba nostra diriguntur ꝛ ope. capitella quoq̄ sunt verba sacre scripture quoꝝ meditationi subdimur ꝛ obseruantie. Pauimentuz eccl'ie est fidei nr̄e fundamentũ. In eccl'ia vero spũali pauimentũ sunt pauperes xp̄i scz

pauperes spū. qui se in omnib⁹ humiliāt: quare ꝓpter humilitatem pauimēto assimilātur. Rursus pauimentū qđ pedib⁹ calcat̄ vulgus est cuius laboribus ecclesia substētatur. Trabes que domū cōiungunt sunt p̄ncipes vel p̄dicatores seculi: qui ecclesie muniūt vnitatem hi verbo illi facto. ¶ Reclinatoria in ecclesia signant cōtemplatiuos in quibus de⁹ sine offensa quiescit: qui qꝛ summā diuinitatē ⁊ eterne vite claritatem cōtemplantur auro cōparātur. vnde in canticis dicit̄. Reclinatoriū fecit aureum. Tigna in ecclesia sunt p̄dicatores, q̄ eam spūaliter subleuant. Laquearia etiam siue celature sunt predicatores: qꝛ eam ornant vel roborant. de quibus qꝛ per vitia nō putrescunt: sponsa gloriatur in eisdē canticis dicēs. Tigna domoꝝ nostraꝝ cedrina laquearia cypressina. de⁹ eñ ecclesiam sibi ꝯstruit viuis ex lapidibus ⁊ lignis imputribilibus. Juxta illđ Ferculum sibi fecit rex salomō de lignis libani. i. xp̄s de sanctis castitate candidatis. de h̄ aliter sub ti. de picturis dicet̄. Cancell⁹. i. caput ecclesie humilior reliquo corpore ecclesie mysticat q̄ta hūilitas debeat esse in clero seu p̄lato. Juxta illud. Quāto maior es humiliate in oībus. Cancelli vero q̄bus altare a choro diuiditur. separationē celestium significāt a terrenis: de cancello seu peribulo choruz circūeuntem dicetur sub ti. de picturis. ¶ Stallus ad sedendū i choro designat̄ q̄ aliquādo corpus recreandū est: qꝛ qđ caret alterna req̄e durabile nō est. ¶ Pulpitum in ecclesia est vita p̄fectoꝝ. ⁊ dicit̄ quasi publicuz siue in loco publico ꝯstitutū. Nempe legit̄ secūdo parali pomenon sexto. q̄ salomon fecit basim eneaz ponens eaz in medio basilice. stetitq̄z sup eā: ⁊ extendens manū suā loquebat̄ populo dei. Esdras quoq̄z fecit gradū ligneū ad loquendum: in quo stans sup vniuersum populū eminebat. Analogiū etiam dicit̄: qꝛ in eo verbuz dei legitur ⁊ enūciatur. logos eñ grece v̄buz vl̄ rō dicit̄. qđ dicit̄ etiā ambo ab ābigēdo: qꝛ intrantem ambit ⁊ cingit. de quo in quarta p̄te sub ti. de euangelio dicetur. ¶ Horologiū per quod hore legūtur. i. colligūtur: significat diligentiam quā sacerdotes in dicendis canonicis horis debito tēpore habere debēt, iuxta illud. Septies in die laudem dixi tibi. ¶ Tegule tecti que hymbrem a domo pellunt sunt milites qui ecclesiā a paganis ⁊ ab hostib⁹ ꝓtegunt. Coclee quaꝝ exēplar a tēplo salomonis sumitur sunt vie muris iteruolute latēter per quas latēter archanā cognitionē singulorū accipim⁹. qua soli qui ad celestia gradiunt̄ agnoscunt. ¶ De gradibus per quos ad altare ascēditur in se. ti. dicetur. ¶ Sacrarium siue loc⁹ in quo sacra reponūtur siue in quo sacerdos sacras vestes induit: vteꝝ sacratissime marie significat: in quo xp̄s se sacra veste carnis induit. Sacerdos a loco in quo vestes induit ad publicum ꝓcedit: quia xp̄us ex vtero virginis ꝓcedens in mundum venit. ¶ Loc⁹ ep̄i in ecclesia altior est. sicut in scđa parte sub tractatu de ep̄o dicetur ¶ Prope altare etiam qđ xp̄z significat collocat̄ piscina seu lauacrum. i. xp̄i misericordia in qua man⁹ lauantur ad notandum q̄ in baptismo ⁊ penitētia que per illaz significātur a peccatoꝝ sordibus diluimur: quod a veteri testamento tractuz est. Legit̄ eñ Exo. xxx. ⁊ xl. q̄ moyses fecit labiū eneū cum basi sua in tabernaculū in quo aarō sacerdos ⁊ filij lauarentur accessuri ad altare vt in eo offerrent tymiama. ¶ Lumē qđ in ecclesia accendit̄ xp̄m significat iuxta illđ. Ego suz lux mundi. ⁊ Jo: erat lux vera ⁊c. vel luminaria ecclesie significāt apostolos et ceteros doctores quoꝝ doctrīa fulget ecclesia: vt sol et luna de quib⁹ domin⁹ ait. Vos estis lux mūdi. i. bonoꝝ operuz exempla. vnde ipse asmonens eos ait. Luceat lux vestra coram hominibus. Illumīat̄ autē ecclesia ex p̄cepto dñi. vñ Exo. xxvij. legitur. Precipere filijs aaron vt offerant oleum de arboribus oliuarū purissimum: vt ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonij. de quo in secūda parte de accolito dicetur. Fecit quoq̄z moyses lucernas septem que sunt septem dona spirit⁹ sancti: que in nocte hui⁹ seculi tenebras nostre cecitāt̄ illustrant que super cādelabra ponūtur: qꝛ req̄euit supra xp̄m spūs sapiētie ⁊ intellect⁹. spūs cōcilij ⁊ fortitudinis. spūs scie ⁊ pietatis. spūs timoris dñi. quib⁹ p̄dicauit captiuis negligētiā. Pluralitas ī eccl̄ia lucernaꝝ pl̄alitatē designat ī fidelib⁹ grāꝝ. ¶ Crux triūphal̄ ī ple-

risq; locis in medio ecclesie ponit ad notādū
q̄ de medio corde redemptorem nostrū dili-
gimus: qui iuxta salomonem corpus suuz me
dia charitate constrauit propter filias hieru-
salem: ⁊ vt omnes signum victorie vidētes di
cant. Aue salus totius seculi: arbor salutifera
⁊ ne vnq̄ a nobis dilectio dei obliuioni trada
tur. qui vt seruum redimeret tradidit vnicum
filium: sed crucifixum imitemur. Crux aūt ī al
tum dirigitur: per qd̄ xp̄i victoria designatur.
De hoc dicet̄ vbi de ecclesie ꝯsecratione age-
tur. Quare ecclesia intus ⁊ non extra ornet̄:
sub tractatu de picturis dicet̄. ¶ Claustrum
sicut ait Sicardus ep̄s cremoñ. in mitrali ab
excubijs ⁊ custodijs leuitaꝝ circa tabernacu-
lum: vel ab atrio sacerdotū vel a portico salo-
monis ad templum sumpsit exordiū. Prece-
pit eñ dñs moysi ne leuitas cum plebeia mul
titudine numeraret: sed cōstitueret eos super
tabernaculum testimonij ad portandum ⁊ cu
stodiendum ꝓpter qd̄ dñi p̄ceptum dum diui
na paguntur mysteria. clerici debent in eccle-
sia stare a laicis segregati. vnde statuit consi-
lium maguntinē. extra de vi. ⁊ ho. cle. cap. i. q̄
pars illa que cancellis diuidit̄ ab altare psal-
lentibus tantū pateat clericis. Porro sicut tē
plum triumphantē designat ecclesiā: sic clau
strum celestem significat paradisum vbi erit
cor vnum ⁊ idem in dei dilectione ⁊ volūtate.
vbi omnia cōiter possidebuntur. qꝛ que pars
minus habebit in se: in alio se gaudebit habe-
re: qꝛ deus erit omīa in omībus. Ideoq; regu
lares vnanimiter in claustro degentes ad ser-
uitium dei surgunt ⁊ secularia relinquentes ī
oībus vitam cōmunez ducunt. Diuersitas au
tem officinaꝝ ⁊ officioꝝ ī claustro: diuersitas
est mansionū cū diuersitate p̄mioꝝ in regno.
qm̄ in domo patris mei mansiones multe sūt
dicit dñs. de pe. dist. iiij. c. domo. Moraliter
v̄o claustrū est aīe cōtemplatio. vbi se recipit
dū a turba cogitationū carnaliū separat̄ ⁊ so
la celestia meditat̄. xlvij. di. oēs. In hoc clau-
stro sunt q̄ttuor latera. s. ꝯtēptus sui: ꝯtēptus
mundi: amor ꝓximi: ⁊ amor dei. vnūquodq;
aūt latus suū habet ordinem colūnarū. Con-
temptus sui habz mētis humiliationē. carnis
afflictionē. humilem sermonē ⁊ similia. Ba-
sis oīm colūnaꝝ est patiētia. In hoc claustro
diuersitas officinarū est diuersitas v̄tutum.
Capitulum est cordis secretum. de hoc aliter
tñ dicetur in q̄nta parte sub ti. de p̄ma. Refe-
ctoriū dilectio sancte meditatōis. Cellariū sa
cra scriptura. dormitoriū mūda cōsciētia: ora
torium vita īmaculata. ortus arboꝝ ⁊ herba
rum: ꝯgeries virtutū. puteus aquaꝝ viuentiū
irrigatio donoꝝ q̄ hic sitim mitigāt: ⁊ in futu-
ro penitus extinguent. Sedes autem episco
pales que iuxta beati petri dispositionez sunt
in singulis ciuitatibus antiquitus consecrate:
ꝓut dicetur in prohemio secunde partis. non
in memoriam confessorum: sed ad honorem a
postoloꝝ ac martyrum ac precipue beate ma
rie virginis veterum deuotio dedicauit. Ce-
terum iō in eccl̄ia cōuenim⁹: vt ibi delictoꝝ ve
niaz postulem⁹ ⁊ diuinis laudib⁹ insistam⁹: vt
dicet̄ in ꝓhemio q̄nte ꝑtis. ⁊ vt ibi bona siue
mala iudicia audiamus. ⁊ dei cognitionez di
scamus ⁊ accipiam⁹. ⁊ vt dñicuz corp⁹ ibi mā
ducemus. In cōuentu ecclesie mulieres ⁊ vi-
ri seorsum habitant. quod s̄m bedam a veteri
consuetudine deriuatuz accepim⁹. ⁊ inde fuit
q̄ ioseph ⁊ maria puerū dereliquerūt: qm̄ al-
ter illū quē secum nō cernebāt cū altero eē pu
tabat. Causa aūt diuisionis est: quia caro viri
⁊ mulieris si propius accesserint ad libidines
accendūtur. vnde cum ibi peccata deflere de-
beamus necesse est tunc eorum fomenta ⁊ de
lectationes carnales vitari. Masculi autem
in australi. femine autem in boreali siue in a-
quilonari parte manent: vt ostendatur firmio
res sanctos debere stare contra maiores hu-
ius seculi tentationes. infirmiores vero con-
tra minores seu minus fortiores firmiorem-
q; sexum in apertiori loco consistere debere:
quoniam secundum apostolum. Fidelis est
deus qui non patietur vos tentari supra id
quod potestis sustinere. Ad hoc etiam perti-
net q̄ Iohannes vidit angelum fortem qui
posuit suum pedem dextrum super mare. naz
⁊ fortiora membra maioribus periculis op-
ponuntur. s̄m alios vero viri in parte anterio
ri. mulieres in posteriori parte manent: qꝛ vir
caput est mulieris: ideoq; dux eius. Mulier
quoq; velata capite esse dz in eccl̄a. xxxiij. q. v.

mulier: quia non est imago dei. ⁊ qꝛ per illam preuaricatio inchoata est. ideoqꝫ ī ecclesia ꝓpter reuerentiaꝫ sacerdotis qui est xp̄i vicariꝰ coram eo tanq̄ coram iudice ꝓpter reatꝰ originem habeat caput velatum nō liberum: nec ꝓpter eandem reuerentiaꝫ habeat potestatē loquendi in ecclesia coram eo. Olim aūt viri ⁊ mulieres comā sibi nutrientes assistebāt in ecclesia nudo capite crinibꝰ gloriantes: quod inhonestum erat. Qualis locutio in eccl̄ia habenda sit: apostolus ostendit dicens. Loquētes vobismet ipsis in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis spūalibus. vnde ibi a verbis supfluis abstinendum est. extra de cele. mis. dolētes. Iuxta illud chrysostomi. In aulā regiā ingressurꝰ habitu ⁊ incessu te cōponas. angeli eñ dñi assunt: quia domꝰ dei plena est virtutibus incorporeis. Et dñs ad moysen ⁊ angelꝰ ad iosue. Solue calciamentū de pedibus tuis. locꝰ eñ in quo stas sanctus est. ¶ Ultimo notanduꝫ est ꝙ ecclesia cōsecrata reos sanguinis ad se cōfugientes: qui in illa: vel cōtra illā nō deliq̄runt defendit. ne vitam perdāt aut membra. xiij. q. v. reos. extra de īmu. eccle. inter. Unde legitur ꝙ ioab in tabernaculuꝫ fugit ⁊ cornu altaris apprehendit. Idem etiam p̄uilegiuꝫ habet nō cōsecrata: in qua diuina officia celebrantur. extra de īmunita. eccle. eccl̄ia. Corpꝰ aūt xp̄i a talibus sumptū eos nō defendit. nec cōfugientes ad illud: tum quia hoc p̄uilegiuꝫ ecclesie concessum est quare non est ad alia ꝓtrahendum. tum quia illud est cibus aīme nō corporis. de conse. disti. ij. non iste. vnde aīam liberat ⁊ nō corpus. Ecclesie tribus de causis de loco ad locū mutātur. de cōse. dist. i. tribꝰ ⁊ ca. se. Primo ꝓpter necessitateꝫ persecutoꝝ. Secūdo ꝓpter difficultatem locoꝝ. puta ꝓpter aeris intemperiem. Tertio cū maloꝝ societate grauant̄. ⁊ tunc cū ꝯsilio pape vel ep̄i. ¶ Quare ecclesiam ingrediens signo crucis se munit dicetur in ꝓhemio quīte partis.

¶ De altari. Rubrica.

Altare ī ecclesia ꝓpter tria fit: ꝓut sub eiꝰ dedicatione dicetur. ¶ Sciendū autem est ꝙ noe primus: deinde isaac: abraham ⁊ iacob altaria edificasse legūtur q̄ nō aliud q̄ lapides erecti intelligunt̄ super quos sacrificia mactabāt. que supposito igne cremabāt. Moyses etiā fecit altare de lignis setbim ⁊ inde altare thymiamatis. qd̄ vestiuit auro purissimo: ꝓut legit̄ Exo. xxv. ⁊ xxvij. ⁊ xxix. ca. vbi etiā ponitur forma ipsiꝰ altaris. Salomon quoqꝫ sicut legit̄. iij. regum. vij. ca. ꝓpe finem altare aureū fabricauit. Abbis quidē antiq̄s patribus altaria modernorum sumpserūt exordiū que in cornua quattuor erigunt̄: quoꝝ quedam vniꝰ sunt lapidis. q̄dam ex pluribus cōponūtur. Nēpe altaria etare aliquotiens indifferēter inueniūtur. interest tñ. Nam altare quasi alta res vel alta ara dicit̄ in quo sacerdotes incensum adolebant. ara quasi area. i. plana vel ab ardore dicit̄: qꝛ in ea sacrificia ardebāt. Et nota ꝙ multiplex in scripturis legit̄ altare: vꝫ superiꝰ ⁊ inferiꝰ: īteriꝰ ⁊ exteriꝰ: quoꝝ etiā quodlibet est duplex. Altare supius est deꝰ trinitatis. de quo legit̄. Non ascendes ad altare meū ꝑ gradꝰ. est ⁊ altare supius ecclesia triūphās: de quo dicitur. Tunc impones sup altare tuū vitulos. altare aūt inferius est ecclesia militās: de quo legit̄. Si altare lapideum feceris mihi non edificabis illud de sectis lapidibꝰ. Est etiam altare īferius mensa templi. de qua dicit̄. Cōstituite diem solennem in condensis vsqꝫ ad cornu altaris. ⁊. iij. regū. vij dicitur ꝙ Salomon fecit altare aureuꝫ. Altare vero interiꝰ est cor mundum: ꝓut infra dicetur. Est etiam altare interius fides incarnatiōis: de qua iubetur ī exo. altare de terra facietis mihi. Altare aūt exterius est ara crucis. hoc est altare holocausti super quo cremabatur sacrificiū vespertinū. vnde in canone misse dicit̄. Iube hec in sublyme altare tuū ꝑferri ⁊c. Altare etiam exteriꝰ sunt ecclesiastica sacramenta. de quibus dictū est. Altaria tua dñe virtutū ⁊c. ¶ Rursus altare est mortificatio nostra seu cor nostrum: ī quo carnales motus feruore spiritus sancti consumūtur. Secundo altare etiaꝫ significat ecclesiā spūalem. q̄ttuor eiꝰ cornua significāt quattuor mūdi plagas ꝑ quas eccl̄a dilatat̄. Tertio significat xp̄m sine quo minꝰ nullū acceptabile patri offert̄. vñ eccl̄ia solet orōnes ad pa

trez dirigere per xp̃m. Quarto significat corpus dñi: put in sexta pte sub ti. de parasceue dicetur. Quinto significat mensam in qua cū discipulis conuiuatus est christus. Sane legitur in exo. q̃ in arca testamenti siue testimonij reposita est testificatio id est tabule in quibus scriptum erat testimonium licet etiā quedam reposita ibi testimonia dici possint. et hoc in testificatione q̃ legem naturalez in cordibus scriptā suscitauerat in scriptis. Reposita est etiam ibi vna aurea plena manna in testificationem q̃ panez dedisset filijs israel de celo. ⁊ virga aaron in testimoniū q̃ omnis potestas a domino deo est. ⁊ deutronomius in testimonium pacti quo dixerant: oia que dixerit nobis dominus faciem⁹. ⁊ ob hoc dicta est arca testimonij vel testamenti ob ꝺ autem dictum est tabernaculum, testimonij. Super arcam vero factuz est propiciatoriū. de quo dicetur in probemio quarte partis. in cuius rei imitationem in quibusdam ecclesijs super altare collocatur arca seu tabernaculum in quo corpus domini ⁊ reliquie ponuntur. precepit etiaz dominus fieri candelabrū ductile ex auro purissimo. exo. xxv. Legitur. ⁊ iij. regum. c. viij. q̃ in arca federis aliud non est nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea moyses in oreb quando pepigit dominus fedus cum filijs israel cum egrederentur de terra egypti ¶ Et nota q̃ tpe siluestri pape. Cōstantin⁹ imperator cōstruxit basilicā laterane. in q̃ posuit arcā testamēti quam tyt⁹ ipe rator apportauerat de hierl'm ⁊ cādelabrum aureū cū. vij. ifusorijs lucernis i q̃ arca sunt ꝺ: anuli ⁊ vectes auree. tabule testimonij. virga aaron. māna. panes ordeacei. vna aurea. vestis icōsutil⁹. ⁊ arūdo. ⁊ vestimētū sancti Job. bap. ⁊ forpices cū quib⁹ tōsus fuit sctūs iohānes euā. Sane bō si bz altare mēsaz cādelabrū ⁊ arcā tēplū dei ē. Oportet siq̃dē eū altare hꝫe vbi recte offerat et recte diuidat. Altare est cor nr̃m i quo debem⁹ offerre. vñ i Exo. p̃cepit dñs. i altari offeres bolocausta: q̃ de corde debēt ꝓcedere opa igne charitat⁹ accēsa. Bolocausta dicunt ab olon qꝺ est totū et cauma qꝺ est incēdiū. vñ bolocausta q̃si ex toto incēsa. In isto igit altari debem⁹ recte offerre ⁊ recte diuidere. Recte offerim⁹ q̃n bonū qꝺ cogitam⁹ ad pfectionē pducim⁹: sz non recte diuidim⁹ si nō discrete illud faciam⁹: q̃ sepe putat bō facere bonū ⁊ facit malum: ⁊ sepe est vna pte facit bonū ⁊ est alia parte facit malū: ⁊ ita ipe edificat ⁊ ipe destruit. Sz tūc recte diuidim⁹ q̃n bonū qꝺ facim⁹ nō nobis: sz soli deo attribuimus. Mensam q̃z oportet hoiem habere vt inde panis v̄bi dei sumat. Per mensam sacrā scripturaz intelligimus. de qua psal. Parasti in cōspectu meo mēsaz aduersus eos q̃ tribulant me: id est dedisti mihi scripturam cōtra tentationē demonia: cam: oportet vt hanc habeamus id est mente reponamus: vt panes v̄bi dei inde sumam⁹. Pro defectu huius panis dicit hieremias. Paruuli petierūt panē: nō erat q̃ frangeret eis. Oportet ēt eū habere cādelabrū: vt bonis opibus luceat. Cādelabrū exteri⁹ illuminās est op⁹ bonū qꝺ alios p bonū exēplū accēdit: de quo dī. Nemo accēdit lucernā ⁊ ponit eā sub modio: sed supra cādelabrū. Lucerna iux taverbū dñi est bona intētio: qz xps dicit. Lucerna est oculꝰ tuus: oculꝰ vero ē intētio. Nō debemus ergo ponere lucernā sub modio: sz supra cādelabrū: q̃n si habeam⁹ bonam intētionez nō debemus abscōdere: sed bonū op⁹ alijs in lumen ⁊ exemplū manifestare. Oportet eū etiā habere arcā que dī ab arcēdo. Arca ergo pōt dici disciplina vel regularis vita p quā crimia a nobis arcent. In arca aūt sūt virga. tabula. ⁊ māna: qz in regulari vita oz esse virga correctōis: vt caro castigef: ⁊ tabula dilectōis: vt deus diligaf. In tabulis enim scripta sunt mādata q̃ pertinēt ad dilectionē dei. Debz etiā ibi esse māna diuine plibatōis vt q̃ suauis est dñs gustemus ⁊ videamus: qz bona ē negociatio eius. iuxta illud puer. de muliere forti. gustauit ⁊ vidit qz bona est. Ut ergo tēpluz dei simus habeam⁹ in nobis altare p oblationē: ne appeam⁹ i ꝓspectu dei vacui. iuxta illꝺ Eccl'. Nō appebis i ꝓspectu dī tui vacu⁹. ꝺ. ꝓse. di. i. oēs. Mēlā p refectōez ne deficiam⁹ in via q̃si ieiunus. iuxta illud euangelij. Si dimisero eos ieiunos deficiēt i via. Candelabrum per bonā oationē: ne simus ociosi. iuxta illud Eccl'i. Omnitā malicia do-

cuit ociositas. extra de renuncia. nisi. §. verū. Arcam ne simus quasi filij belial. i. absq; iugo indisciplinati. disiplina eñ necessaria est. iuxta illud ps. Apprehendite disciplinaz: ne quando irascat dñs ꝛc. De his etiam ꝛ alijs ornamētis in sequēti ti. dicetur. Hoc altare ille edificat q̄ cor suuz vera humilitate ꝛ alijs virtutib⁹ exornat. Unde grego. Qui virtutes sine humilitate ꝯgregat q̄si q̄ puluerē in ventū portat. Per altare eñ cor nr̄m intelligit: vt dicet vbi de altaris dedicatione aget: qñ est ī medio corpis sicut altare ī medio ecclie. De quo altari iubet a dño ī leuiti. Ignis ī altari meo sp ardebit. Ignis ē charitas. altare est cor mūdū. Ignis sp ardebit ī altari: qꝛ charitas sp feruebit in corde nr̄o. Vñ Salomō in cāticis cāticoꝝ. Aq̄ multe nō pñt extinguere charitatē. Qꝛ eñ sp ardet extingui nō pōt. Vos ergo, s̄m ꝓpb̄am agite diē leticie ī frequētatōib⁹ seu ī ꝯdensis vsq; ad cornu altarꝭ: qꝛ reliq̄e cogitationū diē festū agent tibi. De hac apl̄s excellētiorē viā nobis demonstrat. excellētiorē viā dixit charitatē: quia ip̄a ē sup oēs v̄tutes. ꝛ q̄cūq; ip̄am hz: oēs v̄tutes hz hoc ē v̄bū abbreuiatū qđ facit dñs sup terrā qđ adeo breue ē vt dicat. Habe charitatez ꝛ fac quicq̄d vis. Ex his nāq; duob⁹ mādatis tota lex pendet ꝛ ꝓpb̄e. Vel p altare vniuscuiusq; aīam ītelligim⁹: q̄ edificat dño ex lapidib⁹ viuis. s. ex v̄tutib⁹ varijs ꝛ diuersis. Porro lintheamīa alba q̄b⁹ opit altare carnē siue hūanitatē saluatoris designāt q̄ mlto labore candidāt: sicut ꝛ xp̄i caro ex terra. i. maria orta p mltas tribulatōes, ad resurrectionē ꝛ cādorē ꝛ letitiā īmortalitatis puenit: de q̄ filius exultat pr̄i dicēs. Cōcidisti saccū meum: ꝛ circūdedisti me leticia. Altar̄ ergo vestiri ē aīaz īmortali ꝛ īcorruptibili corpi ꝯiūgi. Rursus albis ꝛ mūdis pānis opit altare qñ cor mundū bonis opib⁹ adornat. vñ apoca. iij. Vestimētis albis īduaris: ne appeat cōfusio nuditatis tue. Et salomō. Oī tpe vestimenta tua sint cādida. i. opa tua sint mūda. Modicū eī ꝓdesset accedēti ad altare summā dignitatē ꝛ infimā vitā hr̄e. vñ Bern̄. Mōstruosa res est sedes p̄ma ꝛ vita ima: grad⁹ summ⁹ ꝛ stat⁹ infimus: ingēs autoritas ꝛ aī instabilitas ꝛc.

Pallia v̄o serica sup altare posita sunt diuersarū virtutū ornamenta q̄b⁹ aīa decorata est. Vestimēta q̄ꝫ q̄bus altare ornat sunt sctī: vt dicet in ti. se. Principiū ꝛ finis misse fiunt in dextera pte altaris: mediū in sinistra ꝓut in quarta pte sub ti. de mutatōe sacerdotꝭ dicetur. Antiqui altaria concaua faciebant propter illud quod legitur Ezechie. xiij. ꝙ in altari dei fossa erat: ꝛ hoc scđm Grego. ne holocausta supperposita ventus dispergeret. dicitur etiam in. c. lx. e. ꝙ altare erat reflexuz intrinsecus per circuitum. ¶ Ceteruz grad⁹ quibus ad altare ascenditur spiritualiter demōstrant apostolos ꝛ martyres christi: quos quia pro eius amore sanguinē suum fuderūt sponsa in canticis amoris vocat ascēsum purpureum. Exprimuntur quoq; xv. virtutes q̄ signantur per. xv. gradus quibus ascendebatur in templum salomonis: ꝛ a propheta in. xv. psalmis continue demonstrātur quas beatus vir ascensiones in corde suo disposuit. Hāc scalaz vidit iacob. summitas eius celos tāgebat. lxxxviij. di. c. i. Per hos gradus cōpetenter virtutum gradus intelliguntur: quibus ad altare. i. christum ascenditur: iuxta illud ps. Et ambulabunt de virtute in virtutē. de pe. di. ij. dum scām. in prin. Et iob. per singulos gradus meos pronunciabo illuz. legitur in exo. Non ascendes ad altare meuz per gradus ne reueletur turpitudo tua. nondum enim forte antiqui femoralibus vtebantur. In concilio toletano. xxvi. q. vi. quicūq; cauetur ꝙ clericus causa doloris in alterius perniciem altare vel imaginem exuens vestibus vel lugubri veste vel spinis accingens vel ecclesie luminaria extinguens deponatur. Sz si ecclesia sua iure suo indebite spoliatur hoc causa meroris facere licet: vel scđm quosdam quemadmodum ꝛ in die passionis domini in signum tristitie altaria denudantur: quod tamen hodie concilium reprobat lugduneñ. extra de offi. or. si canonici. Deniq; altaria que per somnia ꝛ per inanes quasi reuelationes hominum construuntur reprobantur omnino. de conse. di. i. placet.

¶ De picturis ꝛ cortinis ꝛ ornamentis ecclesie.

Rubrica.

Picture ⁊ ornamẽta in ecclesia sunt laicorum lectiones ⁊ scripture. vñ Greg. de cõ. di. iij. perlatum. Aliud ẽ picturam adorare. aliud p picture hystoriam q̃d fit adorandũ addiscere. nã quod legẽtibus scriptura: hoc ideotis cernẽtibus prestat pictura: q̃a in ipsa ignorãtes vident q̃d sequi debeant. in ipsa legunt qui litteras nesciunt. Sane caldei ignẽ adorant ⁊ cogunt alios idez facere alia idola ꝓburentes. Pagani ẽo imagies seu iconas ⁊ idola adorant: quod saraceni non faciũt. qui imagines nec habere nec videre volunt moti exverbo illo. Non facies tibi omnẽ similitudinẽ eorum que in celo vel in terra vel in aquis vel subtera sunt. Exo. xx. ⁊ ex alijs auctoritatib⁹ q̃ statim sequuntur nos valde super hoc increpantes: sed nos illas nõ adoramus nec deos appellamus: nec spem salutis in eis ponimus: quia hoc esset idolatrare: sed ad memoriaz ⁊ recordationẽ rerum olim gestarum eos veneramur. Unde versus. Effigiẽ christi qui transis ꝑnus honora. Non tamen effigiẽ: sed qꝫ designat adora. Esse deuz ratione caret: cui ꝓtulit esse. Materiale lapis effigiale man⁹. Nec deus est nec homo: pñs quã cernis imago. Sz de⁹ est homo quẽ sacra figurat imago: ⁊ alibi. Mã de⁹ est quod imago docet sz nõ de⁹ ipsa. Hãc videas sz mẽte colas quod noscis in ipsa. Greci etiã vtuntur imaginib⁹ pingẽtes illas vt dz solum ab vmbilico supra ⁊ non inferius: vt omnis stulte cogitatõis occasio tollatur. nullã etiã faciũt sculptilez imaginẽ ꝑ eo qꝫ legitur exo. xx. c. non facies sculptile neq̃ imagines. Item leui. xxvi. c. non facies idolum neq̃ sculptile. Item deu. iij. c. ne forte decepti faciatis vobis sculptã similitudinem. Itẽ nõ facietis vobis deos aureos ⁊ argẽteos. Item prophetа. Simulacra gentium argentum ⁊ aurũ opera manuz hominuz. Similes il. fi. qui fa. ea ⁊ omnes q̃ ꝓfi. in eis. confundantẽ oẽs qui ador. scul. ⁊ q̃ glo. in si. suis. Itẽ moyses aut ꝑplo israel. Ne forte erroꝛe deceptus adores ea q̃ creauit dñs de⁹ tu⁹. Hunc etiã ẽ ꝙ serpentẽ eneũ quẽ moyses ereterat ezechias rex cõfregit: qꝫ populus ille contra legis preceptũ thuris adolebat incensum. Ex his autem similibus auctoritatibus reprobatur nimi⁹ imaginuz vsus. Ait. n. apostolus. i. cor. n. Scimus. n. q̃ idolũ est in mundo ⁊ nullus deus nisi vnus. Possent nã q̃z simplices ⁊ infirmi ꝑ numiũ ⁊ indiscretum vsuz facile ad idolatriã trahi. vnde sapientie. xiiij. c. idolis nationũ non erit respectus: qm̃ creature dei in odiũ facte sunt ⁊ in tẽtationez anime hominũ ⁊ in muscipulã pedib⁹ insipiẽtium. Moderate vero vti picturis ad repreſentandum mala vitanda: ⁊ bona imitãda reprehensibile nõ est. vnde dominus ad ezechielem. ingredere ⁊ vide abhominationes pessimas quas isti faciunt: ⁊ ingressus vidit omnẽ similitudinẽ reptiliũ ⁊ animaliũ ⁊ abhominationẽ: ⁊ vniuersa idola domus israel depicta in pariete. Nepe Greg. hoc exponens in pastorali. li. ij. c. xx. dicit dum exteriorũ rerũ intrĩ secus species attrahuntur quasi in corde depingitur quicquid fictis imaginibus deliberando cogitatur. rursus ad eundem ezechielem dicitur. sume tibi laterẽ ⁊ pones eum coram te ⁊ describes in eo citatẽ hierusalẽ. Ei autem quod dictũ est ꝙ imagines sunt laicorum littere. obuiat illud euangelij. Habẽt moysen ⁊ ꝓphetas audiãt eos. De hoc etiã dicetur in q̃rta pte sub. iij. pticula. cano. sup verbo seruitutẽ. cõ. agbateñ. de cõ. di. iij. placuit. inbibet picturas i ecclesijs fieri: ⁊ q̃ colit ⁊ adorat in parietib⁹ depĩgi: sz Greg. de cõ. di. iij. platũ. dicit ꝙ picturas non lz frãgere ea occasione ꝙ adorari nõ debẽt pictura nãq̃ pl⁹ vt mouere aim ꝙ scriptura. Per picturã q̃dẽ res gesta añ oculos ponitur de cõ. di. ij. semel. sz per scripturã res gesta quasi per auditũ q̃ min⁹ mouet animũ ad memoriam reuocat. Hinc etiã est ꝙ in ecclesia nõ tã tam reuerentiã exhibem⁹ libris quãtã imaginibus ⁊ picturis. ¶ Picturarũ siue imaginũ alie sunt supra ecclesiã vt gallus vel aqla: alie extra ecclesiã. s. foris in fronte ecclesie: vt bos ⁊ leoz alie intra vt icone statue ⁊ diuersa sculpturarũ ⁊ picturarum genera q̃ vel in vestib⁹ vel in parietibus vel in vitrealib⁹ depinguntẽ. de quorum aliq̃bus sub tractatu de ecclesia

dictū est ꝙ a tabernaculo moysi ⁊ tēplo salomonis sumptū ē. scripsit. n. moyses. scripsit ⁊ pinxit salomō: ⁊ pietes celaturꝫ: ⁊ picturis ornauit. ¶ Sciēdū aūt est ꝙ saluatorꝫ: imago tribus modis ꝯuenientiꝰ in ecclesia depingit̄ videlicet aut residēs in throno: aut pēdēs in crucis patibulo: aut vt residēs in matris gremio: q̄ vero Johannes baptista xp̄m digito demōstrauit dicēs. Ecce agnus dei: ideo quidam depingebant xp̄m sub specie agni: q̄ tamen vmbra transiuit: ⁊ christus verus est homo. dicit Adrianus papa de cō. di. iij. sextam ꝙ ipsum in forma humana depingere debemus. nō. n. agnus dei in cruce p̄ncipaliter depingi debet: sed hoīe depicto nō obest agnū in parte inferiori vel posteriori depingi: cum ipse sit verus agnus qui tollit peccata mūdi. His quidem ⁊ alijs diuersis modis saluatoris imago depingitur propter diuersas significationes: naꝫ picta in presepio rememorat natiuitatem. depicta in matris gremio puerilem etatem: depicta vl̄ sculpta in cruce passionez: ⁊ quandoq̄ in ipsa cruce sol ⁊ luna quasi eclipsim patientia depingūtur: depicta vero in scalaruꝫ ascensu ascensionem: picta vt residens in throno seu in solio excelso presentem indicat maiestatem ⁊ potestatē. q. d. data est ei oīs potestas in celo ⁊ ī terra. iux̄ illud vidi dominū. s. s. e. ⁊c. i. dei filiuꝫ super angelos regnātez. iux̄ illud. Qui sedes super cherubin. Quandoq̄ vero depingit̄ sicut viderunt eū moyses ⁊ aaron nadab ⁊ abyu. s. supra mōtē ⁊ sub pedibꝰ eius quasi opus saphiricū ⁊ quasi celum serenum. Et quoniaꝫ sicut ait lucas: tunc videbunt filiū hominis venientē in nube cū potestate magna ⁊ maiestate ideo ei quādoq̄ circuncirca pingunt̄ angeli qui ei semp̄ seruiunt ⁊ assistunt: ⁊ depingunt̄ cuꝫ sex alis secundū Isa. vi. Seraphin stabāt iuxta illud sex ale vni ⁊ sex ale alteri: ⁊ duabus velabant faciez eius duabus pedes ⁊ duabꝰ volabāt. Depingunt̄ etiam angeli tanq̄ in etate iuuenili florentes: nunq̄. n. senescunt. quandoq̄ etiaꝫ circumpingunt̄ archāgelus mihael draconē subpeditās: iuxta illud Jo. apo. xij. Factum est prelium in celo. Michael cum dracone pugnabat: que pugna est dissidium angelorum: confirmatio bonorū: ⁊ ruina malorum: aut ī p̄nti ecclesia p̄secutio fideliū. q̄nq̄ ēt circūpīgunt̄. xxiiij. seniores s̄m visionē ip̄iꝰ Jo. īvestibꝰ albis ⁊ coronis aureis p̄ q̄s significāt̄ veteris ⁊ noue legisdoctores q̄ sūt duodecim ꝓpter fidē trinitatis quā ānnunciant p̄ q̄ttuor climata mūdi: aut vigītiq̄ttuor propter opa ⁊ obseruantiaꝫ euāgelistarū: si lampades addūtur dona spūssancti repñtantur. si mare vitreū baptismꝰ innuit̄. Q̄nq̄ etiam circūpingunt̄ q̄ttuor aīalia s̄m visionem ezechielis ⁊ eiusdē iohānis. Facies hoīs ⁊ facies leonis a dextris: ⁊ facies bouis a sinistris: ⁊ facies aquile desuper ipsoꝝ q̄ttuor: hi sunt quattuor euāgeliste. Uñ pīgunt̄ cū libris in pedibus: q̄ que verbis ⁊ scriptura docuerūt mēte ⁊ opere cōpleuerunt. Matheus figuram sortit̄ hūanā. Marcus figurā tenet leonis. Hi ponūt̄ a dextris: q̄ christi natiuitas ⁊ resurrectio fuerūt oīm leticia gn̄alis. Unde in psal. xxix. ⁊ ad matutinū leticia. Luca s. v̄o vitulꝰ est: eo ꝙ a Zacharia sacerdote inchoauit ⁊ christi passionez ⁊ hostiam spūabꝰ p̄tractauit. Uitulus enim est animal sacerdotum sacrificijs aptuꝫ. Comparatur etiam vitulo propter duo cornua q̄si duo cotinens testamenta: ⁊ propter q̄ttuor pedū vngulas q̄si q̄ttuor euāgelistaꝝ sn̄ias. Per hūc q̄ꝫ figurat̄ xp̄s q̄ fuit pro nobis vitulus īmolatꝰ: iōq̄ ponitur a sinistris: q̄ mors xp̄i fuit apl̄is tristis. De h̄ ⁊ q̄liter btūs marcꝰ d̄pingi dꝫ in septīa p̄te sub. ti. de euagelistis dicet̄. Jh̄oes aūt figurā habet aquile: q̄m̄ excelsa peruolans ait. In principio erat verbum. Hic q̄ꝫ significat xp̄m cuius iuuentꝰ vt aq̄la renouat̄: q̄ resurgens a mortuis floret ⁊ in celū īgredit̄. Hic tamen nō iuxta sꝫ supesse depingit̄: q̄m̄ ascēsionē designat ⁊ v̄bū apud deū ꝓnūciat. Sꝫ cū quodlꝫ ipsoꝝ aīaliuꝫ h̄ret q̄ttuor facies ⁊ q̄ttuor alas q̄l̄r possent depīgi dicet̄ in septima p̄te sub ti. de euāgelistis: vbi etiā latiꝰ de h̄ aget̄. Q̄nq̄ etiā circūpīgūt̄ vel potiꝰ subpīgūt̄ apl̄i q̄ fuerūt testes eiꝰ v̄bo ⁊ opevsq̄ ad vltimū terre: ⁊ pīgūt̄ criniti q̄si nazarei. i. sci. lex eī fuit nazareoꝝ vt a tp̄e sue sep̄atōis a cōi vita hoīm nouacula nō trāsiret sup̄ caput eorum. Pingunt̄ etiā q̄nq̄ sub forma duodecī

eu ũ: qz tãq̃ bidẽtes occisi sunt ꝓpt dñm: sz
t. xij. trib⁹ isrl. qñq̃ sub forma. vij. ouiũ pingũ
tur. Qñq̃ tñ plures vel pauciores oues cir
ca sedẽ maiestatis pingũtur: sz tũc aliud figu
rant: iuxta illud Mat. xxv. c. in fine. Cũ vene
rit filius hois i maiestate sua: tũc sedebit sup se
dẽ maiestatis sue statuens oues a dextris et
edos a sinistris. Qualit Bartholome⁹ t an
dreas apli depingi debẽt in septima pte sub
eoz festis dicet. ¶ Et aduerte qz patriarche
t ꝓphete pingũtur cũ rotuli i manib⁹: qdã ve
ro apostoli cũ libris: t qdaz cũ rotulis. Nem
pe qz añ xpi aduẽtũ fides figuratiue oñdeba
tur: t quo ad multa i se iplicita erat: ad quod
oñendũ pfiarche t ꝓphete pingũt cũ rotu
lis. p quos ꝙsi quedã impfecta cognitio desi
gnat. Oz vo apli a xpo pfecte edocti sunt: nõ
libris p quos designat congrue pfecta cogni
tio vti pñt. Sz qz qdã illoz qõ didicerũt ad
doctrinã alioz i scriptis redigerũt: nõ illi con
grue tanq̃ doctores cũ libris i manib⁹ depin
gũtur: sicut paul⁹: euãgelist⁹: petr⁹: iacob⁹: et
iudas. Alij vo q nihil stabile seu ab eccl̃ia ap
probatũ scripserũt nõ cũ libris: sz cũ rotulis in
signũ sue ꝑdicatõis pingũtur. vñ apli⁹ ad epb.
t ei de here. cũ ex nũcto. Dñs quosdã dedit
aplos: quosdã ꝓphetas: alios euangelistas:
alios pastores t doctores i opus ministerij.
Sz et diuina maiestas depingit qñq̃ cũ libro
clauso i manib⁹: qz nemo inuent⁹ est dign⁹ ape
rire illũ nisi leo ẽ tribu iuda: tqñq̃ cũ libro ap
to: vt i illo quisq̃ legat q ipe ẽ lux mũdi t via
vitas ac vita t liber vite. qre añt paul⁹ ad de
ttrã t petr⁹ ad sinistrã saluatoris depingũtur
dicetur i. vij. pte sub ti. de euãgelistis. Jobes
vero baptista qñq̃ depingitur vt heremita.
Martyres cũ aculeis: vt Laurẽti⁹ i craticla
Stephan⁹ cũ lapidib⁹: t qñq̃ cũ palmis q vi
ctoriã signãt. iuxta illõ. Just⁹ vt palma floze
bit: vt sicut palma viret sic eoz mẽoria feruet
Hinc ẽ q q de bierosolimis venũt palmas i
manib⁹ ferũt i signũ q illi regi multauerũt q
bierosolimis cũ palmis bonorifice recept⁹ ẽ:
t postmodũ ibidẽ cũ diabolo pugnãs victor
exstitit: t celi palaciũ cuz angelis triũphãs in
troiuit: vbi iusti vt palma florebũt: t sicut stel
le fulgebũt. Cõfessores pingunt cũ suis isigni
is: vt epi mitrati: abbates capuciati: t qñq̃
cũ liljs q castitatẽ designãt: doctores cum li
bris i manib⁹: Vginẽs ꝑm euãgelũ cũ lãpadi
bus. Paul⁹ cũ libro t ense: cũ libro qz doctor
siue ꝓpt ꝓuersionẽ suã. cũ ẽse qz miles. vñ Vsl.
Mucro furor pauli: liber ẽ ꝓuersio sauli. Ge
neralit añt scoz patrũ imagines qñq̃ i pieti
bus eccl̃ie: qñq̃ i posteriori altaris tabula: qñ
q̃ i vestib⁹ sacris t alijs varijs locis pingunt:
vt illoz act⁹ sctitatẽ iugit nõ idiscreta vel inu
tilia meditemur. vñ in exo. diuina voce ꝑcipit:
vt i aarõ pectore rõale iudicij vittis ligãtib⁹
ipsi mat q̃tenus sacerdotale cor neq̃q̃ fluxe
cogitatões possideãt: sz rõ sola ꝓstringat: i q̃
etiã rõali vigilant⁹ ꝑm gre. xij. pfiarchar noia
describi iubẽtur. Nepe ascriptos pses sp i pe
ctore ferre ẽ antiquoz vitã sine itermissiõe co
gitare. Tũc añt sacerdos irrepben sibilit gra
dit cũ exẽpla patrũ ꝓcedẽtũ ideunt intuet
cũ sctoz vestigia sine cessatiõe ꝓsiderat t illi
citas cogitatões depmit ne ex rõnis limitem
opis pedẽ teneat. ¶ Cõsiderãdũ q̃ ẽ q ibs
sp corõat⁹ depingit. q. d. egredimi filij bierl̃ez
t videte regẽ salomonẽ i diademate q̃ coro
nauit eũ mat sua. Fuit. n. xps coronat⁹ tripl̃r
Mio a mfe corona mie i die ꝓceptõis: q̃ co
rona duplex ẽ pp naturalia t gratuita. iõq̃ t
diadema vocat qõ ẽ duplex corona. Scõo
a nouerca corona miserie i die passionis. Ter
tio a pfe corona glorie i die resurrectõis. vnõ
gl̃ia t. b. c. e. d. Demũ coronabit a familia co
rona potẽte i die vltie reuelatõis. veniet. n. cũ
senatoribus terre: iudicãs orbẽ terre in eqtate.
Sic t oẽs scti pingũtur corõati. q. d. Filie hie
rusalẽ venite t videte martyres cuz corõis
aureis q̃b⁹ coronauit eos dñs. t i libro sapien
tie. Justi accipient regnũ decoris t diadema
spei de manu dñi. Corona añt bmõi depingit
i forma scuti rotũdi: qz sci dei ꝓtectiõe diuina
fruũtur. vñ cãtãt gratulabũdi. Dñe vt scu. b.
vo. t. c. nos. verũtñ xpi corõa p crucis figurã
a scoz corõis distinguit p crucis vexillũ sibi
carnis gl̃ificationẽ: t nobis meruit a captiui
tate liberationẽ t vite fruitionẽ. Cũ vero ali
q̃s plat⁹ aut scus viues pingit nõ i forma scu
ti rotũdi: sz q̃drati corona ipa depingit vt q̃tru
or cardinalib⁹ Vtutib⁹ vigere mostret ꝓut in

legẽda bti Gre. bꝛ. ¶ Rursus qñq; ī eccleſijs paciſius depīgit: vt aſpiciẽtes ad delectatiõẽ pmioꝝ alliciat: t qñq; infernoꝝ: vt eos formidine penaꝝ a vicijs deterreat: qñq; floꝛes t arboꝛes cũ fructib⁹: ad repſtandũ fruct⁹ bonoꝝ opeꝝ ex ỽtutũ radicib⁹ pdeũtiũ. ¶ Picturaꝝ aũt varietas virtutũ varietatem deſignat. Alij.n. datur p ſpm̃ ſermo ſapie alij ſcie ꝛc. ỽtutes vero ī mulieris ſpẽ depingũtur: qꝛ mulcẽt t nutriũt. Rurſus p celaturas q̃ t laq̃aria noiant: q̃ ſunt ad decoꝛẽ dom⁹ ſimplicioꝛes xpi famuli itelligũtur: q̃ eccleſiã nõ doctrina ſz ſolis ỽtutib⁹ oꝛnãt. Cetꝝ ſculpture p̃ nũmẽtes ó parietib⁹ egrediẽtes eẽ videtur: qꝛ cũ virtutes fidelib⁹ in tantã ꝓſuetudinẽ deueniũt: vt eis naturaliꝛ ĩſite videãt multipbariſq; eaꝝ opationib⁹ exercẽtur. ¶ Synagoga ỽo q̃liꝛ depīgit dicet in.iiij. pte ſub titulo de reuerẽtia. Qualiꝛ pallũ romanoꝝ põtificũ pingatur ī.iij. pte ſub titulo de pallio dicet. Annus ỽo t duodeci ſigna t mẽſes q̃lit depingant dicet in p̃n. viij. ptis vbiꝛ de mẽſe agit. Sed t diuerſe byſtoꝛie tã noui q̃ ve. teſtĩ p̃ volũtate pictoꝝ depīguñt. nã pictoꝛib⁹ atq; poetis q̃libet audendi ſp fuit eq̃ ptãs. ¶ Poꝛro oꝛnamẽta eccie ī trib⁹ cõſiſtũt. ſ. in oꝛnatu eccleſie choꝛi t altaris. Oꝛnat⁹ eccie ꝓſiſtit in coꝛtinis t auleis t palleis ſericis t purpureis t ſilib⁹. Oꝛnat⁹ choꝛi ī doꝛſalib⁹ tapet⁊ ſubſtratoꝛijs t bãcalib⁹: doꝛſalia ſũt pãni in choꝛo pẽdẽtes a doꝛſo clericoꝝ. Subſtratoꝛia q̃ pedib⁹ ſubſternũt. Tapeta etiã ſũt pãni q̃ pedib⁹ ſternũt q̃ſi ſtratio pedũ: t p̃cipue pedib⁹ eoꝝ q̃ mũdana pedib⁹ calcare debẽt. Bãcalia ſunt pãni q̃ ſup ſedes vel bãcas ī choꝛo ponũtur. Altaris ỽo oꝛnat⁹ conſiſtit ī capſis: in palleis: ī pbilateriis: ī cãdelabꝛis: ī crucib⁹: in aurifriſio: ī vexillis: ī codicib⁹: ī velaminib⁹: et ī coꝛtinis ¶ Et nota q̃ capſa ī quo boſtie cõſecrate ſeruãtur ſignificat coꝛp⁹ virgis ghioſe de q̃ dr ī ps. Surge dñe ī requiẽ ꝛc. q̃ qñq; ẽ de ligno: qñq; de eboꝛe cãdido: qñq; de argẽto: qñq; de auro: t qñq; de criſtallo: t ꝑm varias ſuas ꝓpetates varias ip⁹ coꝛpis xpi exꝑmit dignitates. Rurſus capſa ipa continẽs boſtias ſiue conſecratas ſiue nõ conſecratas memoꝛiã deſignat bũanã. doꝛ nãq; bõ iugiter recoꝛdari acceptoꝝ bñficioꝝ dei tã tpaliuz q̃ p boſtias nõ conſecratas q̃ ſpũalũ q̃ per conſecratas deſignãtur: qđ figuratũ ẽ ī vna ī q̃ de⁹ iuſſit mãna repõi: qđ lz tpale eẽt p̃figurabat tñ iſtud nr̃m ſacrificiũ ſpuale p̃cipiẽs vt eẽt ī memoꝛiale ſempit̃nũ ī futuras gr̃atões: ſicut legit exo. Capſe aũt poſite ſup altare q̃ eſt xp⁹ ſunt apli t martyres: palle t veſtes ſũt confeſſoꝛes t ỽgines vel oẽs ſci: de q̃b⁹ ait dñs ad ꝑbetã. Mis ſicut veſtimẽta veſtieꝛ. t de b̃ dicti eſt ti. pcedẽti. Aliud aũt ẽ pbilateriũ: alĩ pbilateria. Pbilateriũ eſt cartula in q̃ decez p̃cepta legis ſcribũtur. bmõi cartulã ſolebãt pbariſei añ ſe in ſignũ religioſis poꝛtare. vñ in euãgelio. Dilatãt pbilateria ſua ꝛc. t ſic ſumitur. xxvi. q. v. nõ optet. t dr pbilateriũ a pbilare q̃ eſt cuſtodire: t thoꝛax q̃ eſt lex. Pbilateria ỽo eſt vaſculũ de argẽto vel auro vl̃ criſtallo vel eboꝛe hmõi: ī quo ſctoꝝ cineres vel reliq̃e recõdunt. Cũ.n. eundi⁹ fideles cineres vocaret ꝓ eo q̃ cineres ipoſ ſeruabãt ꝺ ei⁹ deriſionẽ ſtatutũ fuit ī eccia vt honoꝛifice t ī p̃cioſis vaſculis ſeruarẽtur: qđ nomẽ eſt cõpbẽſum a pbilare q̃ eſt ſeruare: t eron q̃ eſt extremitas: qꝛ ibi aliq̃d de extremitate coꝛporis ſctoꝝ puta dens vel digit⁹ vel aliq̃d tale ſeruat. ¶ Sup altare ẽt ī q̃buſdã eccleſijs collocatur tabernaculuz: de q̃ ſub ti. de altari dictũ eſt. ¶ In coꝛnub⁹ altaris duo ſunt candelabꝛa ꝓſtituta ad ſignificãduz gaudiũ duoꝝ ppꝛoꝝ de xpi natiuitate letãtium: q̃ candelabꝛa mediãte cruce faculas ferũt accẽſas: angel⁹.n. inq̃t paſtoꝛib⁹. Annũcio vobis gaudium magnũ qđ erit oi ppꝛo: qꝛ nat⁹ eſt no. b. ſalua. mũdi. Hic ẽ verus iſaac q̃ riſus interp̃tatur. Lumẽ eſt candelabꝛi: fides eſt populi. Nam ad iudaicum pp̃m inquit ꝓpheta. ſurge illumĩare hierl̃em: qꝛ venit lumẽ t. t. g. d. ſ. te oꝛ. eſt. Ad pp̃m ỽo gẽtilẽ dicit apls. Eratis aliq̃n tenebꝛe nunc autẽ lux in dño. Nam t in oꝛtu cꝛiſti noua ſtella magis apparuit ꝑm vaticiniuz Balaam. Oꝛietur inq̃t ſtella ex iacob t conſurget virga ex iſrael. De b̃ etiã dictũ eſt ī ti. de altari. ¶ Emũctoꝛia ſiue foꝛcipes ad emũgendũ lucẽrnia ſunt⁹ ỽba diuina q̃bus litteras legis amputamus: t lucentem ſpm̃ reuelamus: iuxta illud. Uetuſtiſſima ve-

terum comedetis ⁊ nouis supuenientibus ve
tera abijcietis. Vasa ijsdēm emūcta lachrimis
extinguūt: sunt corda fidelium q̄ obpugnātiā lega
lē ad litterā admittūt. Rursus forcipes ḡrū
gemio dēte cōponūt ignis: sūt p̄dicatores q̄
nos ꝓsonis vtriusq; testi pagis instruūt ⁊ mo
rib⁹ ꝓponētes ad charitatē accēdūt. Scutra
vo. i. vasa eccl̄is ap̄litudis i fūdo ⁊ i ore ad ca
lefaciēdū fcā: sunt illi doctores q̄ thesaurū cor
dis ñ celāt: sz ex eo ꝓferūt noua ⁊ vetera. Lu
cernā q̄z nō ponūt sub modio: sz sup candela
brū: vt bi q̄ sunt i domo dñi lumē ⁊ calorē acci
piāt. s. s. ¶ Crux q̄z sup altare ponēda ē: ⁊ eā
inde tollūt baiul⁹ crucis i q̄ recolūt: q̄ crucē de
xp̄i hūeris sublatā tulit Simō cirene⁹. Inter
duo cādelabra crux in altari media collocat:
qm̄ inter duos ap̄los xp̄s in ecclesia media
tor existit. Ipse ei ē lapis ā̄gularis q̄ fecit vtra
q̄z vnum: ad quē pastores a iudea ⁊ magi ab
oriēte venerūt. De b̄ aliter dicet i pbemio q̄r
te p̄tis sub ti. de accessu sacerdotis ad altare.
¶ Rursus altaris frons aurificio ornat: iux
illō exo. xxv. ⁊ xxvij. c. Cōstrues mihi altare:
faciesq; illi coronā p gyrū seu circuitū altā q̄t
tuor digit; ¶ Mēpe altare q̄q; significat cor
bois i q̄ sacrificiū vere fidei p ꝓtritionē offerri
dz: ⁊ tūc aurificiū cōceptū bone opatōis si
gnificat q̄ frōtē nr̄az ornare debem⁹ vt ceteris
luceam⁹. Q̄q; altare significat xp̄m: ⁊ tūc p
aurificiū ꝓgrue ornamētū charitat; ōsignat
Sicut enī aurū p̄eminet oībus metallis sic ⁊
charitas ceteris v̄tutib⁹. xcvi. di. duo. Unde
ap̄s ad corī. i. Maior horū charitas. Frō
tē ei nostrā sic aurificio charitat; debem⁹ or
nare vt pati sim⁹ p xp̄o aias pōere. ¶ Vexil
la ēt sup altare erigūt: vt triūpb⁹ xp̄i iugiter i
ecclesia mēorē p quē ⁊ nos ō inimico triūpha
re spam⁹. ¶ Codex ēt euangelic⁹ sup illō ad
aptat: eo q̄ euāgeliū ab ipō. s. xp̄o sit editū ⁊
ipi pbibeat testi oniū: q̄ q̄re exteri⁹ ornet dice
tur i. iij. ptē sub ti. ō legalib⁹ idumēt; ¶ Deni
q; vasa ⁊ vtēsilia i domo dñi a moyse ⁊ salo.
originē habuerūt q̄ i ve. te. plura ⁊ diuersa fue
rūt: put i Exo. legit. diuersa habētia significa
ta ō q̄b⁹ b̄ breuitat; cā nō agim⁹. ¶ Sane
oīa q̄ ad ornatū ptinēt tpe q̄dragesime remo
ueri vl̄ ꝓtegi debēt: q̄ō fit fm aliq̄s i ōnica de
passione: q̄ ex tūc dīnitas fuit abscōsa ⁊ vela
ta i xp̄o. dimisit ei se capi ⁊ flagellari vt hō tā
q̄ nō bēret i se v̄tutē dīnitat; . vñ i euāgelio
hui⁹ diei dr. Jesus āt abscōdit se: ⁊ exiuit ō tē
plo. tūc ergo cooptūt cruces. i. vt⁹ sue dīnita
tis. Alij b̄ faciūt a p̄ma dñica q̄dragesime: q̄
extunc ecclesia incipit ō ei⁹ passione agere. vñ
eo tpe crux p ecclīā nō nisi coopta portari dz
⁊ fz morē q̄rūdā locorū duo tm̄ velamia seu
cortine tūc retinēt: q̄ū vnū ponit p circuitu
chori. alīō suspēdit inter altare ⁊ chorū: ne ap
pareāt q̄ sūt intra scā scōr. Ob̄ sanctuarium ⁊
crux tūc velant feat lfaz leg; . i. ei⁹ carnalē ob
fuātiā: siue q̄ i ve. te. añ xp̄i passionē intelligē
tia sacrar scripturar velata operta ⁊ obscu
ra erat. Et q̄ tpe illo fuerūt: velamē. i. obscu
rā sciaz añ oculos habuer: significat etiā rū
phea illā q̄ fuit añ ianuā paradisi. Et qm̄ hmōi
carnal⁹ obseruātia ⁊ obscuritas ⁊ rōphea i xp̄i
passiōe sublata fuit: nō cortinel⁹ velamia huius
mōi i pasceue remouēt. Sz ⁊ q̄ i ve. tē. fue
rūt aialia rumiātia ⁊ vngulas scidētia: vt bo
ues arātes. i. scripturar mysteria discernētes
⁊ spūal⁹ intelligētes. iō i q̄dragesima post ve
lū ingrediūt sacerdotes pauci q̄b⁹ datū ē nos
se mysteriū regni dei. ¶ Circa b̄ aūt notādū
est q̄ triplex gen⁹ veli suspenditur i ecclesia:
vez quod sacra operit: quod sacrarium a cle
ro diuidit: ⁊ quod clerum a populo secernit.
Primum est nota nostre legis. Secundum
nota nostre dignitatis: quia indigni sum⁹: im
mo impotentes celestia intueri. Tertium est
cohertio nostre voluptatis carnalis. Pri. mū
vz. cortine que ab vtroq; altaris latere exten
duntur sacerdote secretum intrante: ꝓout in
quarta parte sub ti. de secreta dicetur: significa
tum est in b̄ q̄ sicut legit exo. xxvij. Moy
ses posuit velamen super faciem suā: quia fi
lij israel claritatem vultus eius sustinere non
poterant: ⁊ sicut dicit apostolus hoc velamē
adhuc hodie est super corda iudeor. Scōm
vez cortina q̄ in q̄dragesima in officio misse
ante altare extendit: significatuz ē in b̄ q̄ ve
lum infra tabernaculuz erat suspēsuz: q̄ō dīui
debat scā scōr a sanctis: vt dicet in pbemio
quarte p̄tis per q̄ō arca populo velabatur:
⁊ erat miro opere ꝓtextū ⁊ pulchra varietate

distictū: qō in passione dñi scissuz ē: t illi⁹ exē plo bodie cortie varia plebz itudie texūt. De premisso velo t q̄les ꝺbēt eē cortine bēt exo. xxvi. t. xxxvi. c. Tertiū ide tūc habuit oꝛignē: qz in ꝓmitia eccl'ia ꝓtabulus. i. paries q̄ circuit choꝛ nō eleuat nisi vsq; ad appodiationē qō adhuc ī quibusdā eccleſijs obſeruat: qō ideo fiebat vt pp'lis vidēs clerū psallātez ide bonū sumeret exēplū. Uerūtn̄ ꝺ tpe q̄si cōiter suspēdit siue iterponit velū aut mur⁹ inter clerū t pp'lm ne mutuo se ꝓspicere possint: q̄si ipo facto dicat. Auerte oculos tuos ne videāt vanitatē ꝛc. In paraſceue vo oē tollit velū: qz in passiōe dñi velū tēpli scissū ē: t p eā releuata ē nob legis spiritualis itelligētia q̄ antea latebat vt premissuz ē: t apta ē celestis regni ianua: t est data nobis fortitudo: vt vinci nisi velimus a carnali concupiſcentia nequeam⁹. Uerūtn̄ velū quod diuidit sanctuariū a clero retrahit vel eleuat in vespera cuiuslibet sabbati q̄dragesime qñ officiū diei dñice incboatur vt cler⁹ possit in sanctuarium intueri: qua dominica recolit resurrectionē. Hoc ēt ideo fit in sex dieb⁹ dñicis: qz nulla fuit etas in qua nō fuerit gaudiū eternū. Gaudiū q̄dē figuratū qō celo velat qō p veluz illud significat: in de est q dieb⁹ dñicis non ieiunam⁹: t ꝺ pp gli am dñice resurrectionis. Nam ꝓma dñica significat gaudiū qō habuerūt primi parentes in paradiso afi pctīn. Secūda dñica figurat gaudiū qō pauci habuerunt in arca noe: alijs omnibus diluuio submersis. Tertia qō habuerūt filij israel alijs subiosepb fame afflictis. Quarta qō habuerunt sub Salo. in pace viuētes. Quinta qō habuerūt redemptes de captiuitate babylonie. Sexta qō discipuli habuerunt a resurrectōe vsq; ad ascentionē: qñ cū eis p̄sentaliter fuit spōsus. in festiuitatib⁹ etiā nouē lectionū q̄dragesime velum ipsum eleuat vl retrahit. Sz hoc nō bētur de pma ria institutōe ecclesie: qz tunc nullū festū celebrabatur in q̄dragesima solēniter. Sz si aliquod festuz occurrebat q̄cūq; die occurreret in sabbato t in dñica de eo cōmemoratio fiebat: ꝓut in canone Martini pape bꝛ. xxxiij. q. iij. nō oz. el. i. t. c. nō lz. t in burcardo. li. xij. t ꝺ totū pp tpis illi⁹ tristiciā. Postea vsus in ꝓtrariū obtinuit: vt vz. festū. ix. lectionū in suo die solemiter celebret t nibilomin⁹ ieiunet.

¶ Rursus cortine in festiuitatib⁹ extēdunt in eccleſijs pp ornatū vt p visibiles ornat⁹ ad inuisibiles moueat: q̄ sunt q̄q; varijs colorib⁹ colorate vt ꝓmissuz ē: vt ex diuersitate colo. ipsoꝝ notetur q ꝺ q ē dei templū ornat⁹ eē debet varietate seu diuersitate ⅋tutū. Cortina alba significat vite mundiciā: rubea charitatē: viridis ꝓtemplationē: nigra carnis mortificatōez: lūida tribulatōez. Adhuc sup cortinas cādidas suspēdūt q̄q; pānī varij coloris ad notāduz q cor nostrū purgatū esse debet a vicijs t in eo debent esse cortine virtutū t varietates bonoꝝ operuz. ¶ Porro in festo natiuitatis dñi q̄dam ecclesie nullos suspendūt pānos: quedā viles t quedā bonos. q̄ nullos suspendūt nostruz figurant ruborē: si ei maximū sit nobis gaudiuz de nato saluatore: nō tñ debem⁹ esse sine ruboꝛe: p eo q tā tuz fuit nostrū peccatū q dei filij⁹ seipsum ꝓpter nos exinaniuit formā serui accipiēs: t ꝓpterea etiā in ipsius obitu non cum letitia solemnizam⁹: sz accerrimū ieiunū facim⁹: cū tñ in aliorū sanctoꝝ obitu leti solemnizem⁹ t aliquātulū lauti⁹ in cibo t potu nobis indulgeamus: ꝓut ī. vi. pte sub pasce dicet. Ruboꝛ q̄p pe nobis est q dñs mortu⁹ est pp peccata nostra. Sci vero nō ꝓpter peccata nostra sz pp xp̄m passi sunt. Qui viles suspendūt figurant q dñs seruile indut formā t vilib⁹ pannis eo die inuolut⁹ fuit. Qui bonos gaudiū de rege nato habitū attendūt: t q̄les eē debeam⁹ ī receptōe tanti hospitis ostendūt. ¶ In q̄busdaz eccleſijs altare in pascha pretioſis ornat pal leis supponūt velamīa triū coloꝝ: rubeū: sub albū: t nigrū: q tria tpa ꝺsignāt. Prīa lectione t responsorio finitis remouet velamen nigruz: qō tempus afi legē significat. Scōa lectione t responsorio finitis remouet subalbū: qō tēpus sub lege designat. Tertia finita remouet rubeū qō tēpus gratie significat in q̄ p xp̄i passionē ad scā scoꝝ t ad eternā gloriā nobis aditⁿ⁹ pz. De pannis vero t vestimētis altaris in tractatu de altari dictū ē. In precipuis festiuitatib⁹ thesauri ecclesie in publicū educūt ꝓpter tria. prīo pp ꝺsiderationē cau

tele vt vꝫ appareat q̄ caut⁹ fuerit in fu.ādo q̄ illū seruare teneꝫ. scō ꝓpter solēnitatis veneratōez. tertio ꝓp oblationis mēoziaz: vꝫ in memoziā illoꝝ q̄ p⁹ ea eccleſie optulerunt. Qō aūt eccleſia int⁹ t nō ex festiue oznaꝫ mysterialiter inuit q̄ oīs gloria ei⁹ ab int⁹ est. ex de sa. vnc. lꝫ enī exteri⁹ despicabilis sit: in aīa tñ q̄ sedes dei ē radiat. iuꝫ illud. Nigra sum sꝫ formosa ꝛc. t dñs p ꝓphetā. Etei hereditas m. p̄cla. ē mi. ꝓpheta etiā ꝓsideraās b̄ ait. Domine dilexi decoz̄ dom⁹ tue: quā spūaliter fides spes t charitas exornāt. Eccleſia q̄z materialis t etiā spūalis mundari debet: de q̄ in vij. pte sub ti. de pascha. t de. v. feria cene dicetur. In nōnullis eccleſijs ouastructionum t huiusmodi q̄ admiratōez iducūt: t q̄ raro videtur ꝓsueuerūt suspēdi vt p̄b populus ad ecclesiā trahaꝫ t magis afficiaꝫ. Rursus aiunt quidā q̄ struthio tanq̄ auis oblīuiosa derelinquit in sabulo ouasua. demū quadā stella visa recoz̄daꝫ t redit ad illa aspectu suo fouens ea: ouaergo in eccleſijs suspendūꝫ ad notandū q̄ hō ꝓpter peccatū a deo derelict⁹ si tandē diuino lumīe illustrat⁹ recoz̄dat⁹ derelictorum suoꝝ penituerit: t ad ipm redierit p aspectū lumīe illi⁹ foueꝫ: p quē etiā modū dicitur in Lu. q̄ respexit dñs petruz postq̄ negauit christū. l. di. fidelioz. suspendūꝫ etiā vt in illis vnusq̄sq; cōtēpleꝫ q̄ hō facile deū obliuiscit nisi p stellā. i. ſ. ſ. gratiā influentē illustrat⁹ ad eū redire p bona opa recoz̄deꝫ. ¶ Sane i p̄mitia eccleſia sacrificiū fiebat i vasis ligneis t vestibus cōibus: tūc enīz erāt lignei calices t aurei sacerdotes: nunc vero ecōtra ē. Sed Seuerinus papa īstituit q̄ in vitreis fieret: q̄ vero illa fragilia erāt: ideo Urbanus papa t etiā cōciliū remeñ. de cōse. di. i. vt calix. t de cele. miſ. c. fi. statuit. q̄ in argēteis vel aureis vasis sacrificeꝫ: vel ꝓpter paupertatē in stagneis q̄ nō eruginātnō tñ in ligneis vl̄ ex auricalco. Nō ergo dꝫ esse ō vitro ꝓpter periculuz effusiōis. non de ligno q̄ cū sit porosuz t spōgiosum coꝛp⁹ sanguinē absoꝛberet. nō de ere vel auricalco: qñ ob vini virtutē erugituz vel vomitū puocaret. ¶ Et no. q̄ calicis nomen a ve. t no. testa. oziginē traxit. Hiere. xij. Calix aure⁹ babilon inebriās oēz terrā. t Dō Calix in domo dñi vini meri plenus mixto: t alibi. Calicez salutaris accipiā t nomē dñi inuocabo. Itē in euāgelio. Potestꝫ bibere calicem illū. q. e. bi. sum. Itē accipiēs calicē gras egit. Calix aūt aure⁹ significat thesauros sapiētie in xpo absc̄oditos: argente⁹ mundiciā culpe. Stagneus inuit silitudinē culpe t pene. Stagnū ei est mediū inter argentū t plūbuz: t caro xpi lꝫ nō fuerit plūbū. i. peccatrix: fuit tñ carni similis peccatrici: t lꝫ ñ fuerit argentū. i. passibilis ꝓpter suā culpā: fuit tñ passibilis pp nostraz culpā: qz lāguoꝛes nostros ipse tulit. t do. n. ip. p. ¶ De calice t patena diceꝫ sub ti. de ꝓsecratōib⁹ t vnctōib⁹. ¶ Nē pe si q̄s tenui religione tent⁹: dicat q̄ dñs p̄cepit moysi vt cūcta vasa tabernaculi in oēs vsus t cerimōias ex ere faceret: vt legit Exo. xxvij. t. xxviij. c. Qōq̄z huiusmōi p̄ciosa vasa t ornamēta poterāt venūdari t dari pauperibus: similis ē iude t mulieri vnguētarie ꝓtrarius. b̄. n. agim⁹ nō q̄ deo mīn⁹ vilia ornamēta delectent q̄ aurea: lꝫ qz cum boies qō diligunt deo libēter offerūt: p diuinā latriā suam vincūt auariciā. Preterea hec diuine pietatꝫ officia moralia sunt t future glorie significatiua. Unde etiā in veteri lege: ex auro t iacinto: purpura: cocco: bisso retorta: t aliis p̄ciosis supbumerale fieri p̄cipit: vt q̄ta sacerdos virtutū diuersitate claresceꝛe debeat demonstreꝫ: t altare t ꝓpiciatoꝛiū ac candelabꝝ t alia vasa t ornamēta altaris ex auro fieri t argento. Exo. xxv. t. xxx. t. xxxviij. c. Tabernaculū q̄z ex diuersis p̄ciosis fieri p̄ceptum est: put dictū ē sub ti. de ecclesia. Legalis enī pōtifex aliis diuersis preciosis vtebaꝫ ornamētis ꝓput diceꝫ in tertia pte sub ti. de legalib⁹ īdumētis. De b̄ etiā sub ti. de ecclesie dedicatione ꝓpe p̄cipiū diceꝫ. Porro ꝓbibitū est in cōcilio aurelianē e. di. ad nuptiaruz. ne diuina mysteria p̄stenꝫ ad nuptiaꝝ ornatū ne ī p̄roboꝝ tactu vl̄ pompa secularis luxurie polluant: q̄ nimirū ostendit q̄ ex veste cuiuscūq̄z p̄sone fieri nō dꝫ casula: vel aliq̄s ali⁹ sacris mysteriis ꝓputand⁹ ornat⁹. ¶ Stepha. q̄z papa statuit. e. di. vestimēta. ne vestimētis ecclesie in aliis vsib⁹ q̄s fruaꝫ. q̄ q̄z nisi a sacratis boib⁹ tāgantur ne vltio q̄ Balthasar

regem babilonie peussit sup hoc trāsgredientes veniat. Clemēs etiā papa statuit. e. di. nemo. nemoxtui sepeliātur vl̄ inuoluanť seu operiantť vel etiā feretrū cū palla. i. pannis altarj aut cū mappa q̄ calix inuoluť: seu cū q̄ sacerdos manꝰ post cōsecratōem tergit. Qñ vero palle. i. cozporalia t vela. i. ornamēta altaris seu cortine sup altare pēdētes sozdidate fuerīt: diacon cū mīstris būlibꝰ illa lauēt intra sacrariū t nō ex. Pro velis aūt lauādis q̄ ad cultū altaris ptinent noua peluis habeatur. Palle vo. i. cozpalia i alia pelui lauent. Vela q̄z ianuaruz. i. cortie q̄ extendūť i ecclīs in festis t q̄dragesima i alia pelui lauent. Nec ē qō statutū ē i pcilio. Turdeñ. ō cōce. di. xij. ois. q̄ ad cozpozale lauādū t ad pallas altaris: ppria bēanť vasa forj i qbꝰ nihil aliud lauet, Sz ꝑm eūdem clemētē. e. di. altaria. si altaris palla. i. vestimēta altaris vel cathedra in q̄ sedet sacerdos sacris vestibꝰ idut vel cā delabrū vel velū. i. pānꝰ vl̄ cortina sup altare pendēs fuerīt vetustate ꝓsumpta cremēturt cineres vel i baptisterio vel i pariete aut i fossis pauimētoz vbi nō fit trāsitus iactēť. Et nota q̄ ecclesiastica ornamenta bñdicuntur: vt dicetur sub ti. de ꝓsecratiombꝰ t vnctōibꝰ.

¶ De campanis. Rubrica.

CAmpane sunt vasa enea in nola cītate cāpanie pāo iuēta. Maioza itaq̄z vasa cāpane a cāpania regione: mīoza vo nole a nola cītate dr̄ir. ¶ Pulsať aūt t bñdicť cāpana vt pulsꝰ tactū t sonitus fideles iuicē iuitēť ad pmiū: t crescat i eis de nocio fidei fruges: mētes t cozpa credētiū fueť ꝓcul pellāť hostiles exercitꝰ t oēs isidie inimici fragoz t grādinū ꝓcella turbinū. ipetꝰ tempestatū t fulgurū tēperēť: infestaq̄z toni trua t vētoz flamia suspēdāť: spūs ꝓcellarū t aeree ptātes ꝓsternāť: t vt bñ audictes ꝓfugiāt ad scē mīis ecclie gremiū añ scē crucj ve xillū cui flectiť oē genu tc. sīc. Ꝑ singla i bñdictōibꝰ cāpane bñr. ¶ Sciēdū aūt ē q̄ cāpane q̄z sonozitate ꝓuenit ppls ad ecclīā ad audiēdus: t clerꝰ ad ānūciādū mane mīaz dñi t virtutē eiꝰ pnoctē ex de bonu. iobes. i. di. ius militare. significāt tubas argēteas qbꝰ i veteri lege ppls ad sacrificādū accersiebať: ō q̄ bꝰ dicet i. vi. pte sub pēth. quēadmodū. n. vigiles in castrj tubis: sic t ecclīaz mīstri cāpanarū sonitu se excitāt: vt ꝓtra īsidiantē diabolū pnoctēt: signa igr̄ nr̄a enea sonozosa sunt tubis veterj legj: qz tūc notꝰ erat deꝰ in iudea tm̄: nūc vo in oi terra. Sūt ēt durabiliora: significāt. n. ꝑdicatōes no. test. fore āplīꝰ dura turā tuba t sacrificijs veterj legj: qvsq̄z ad mūdi fine. Siq̄dē cāpane ꝑdicatores significāt q̄ fideles ad sīlitudinē cāpane ad fidē vocare debēt: qō significatū ē i eo q̄ dñs ꝑcepit moysi vt faceret vestē sūmo pōtifici bñtē. lxxij. tintinabula q̄ sonarēt cū pōtifex i scā scōz igrederer. xlij. di. fit. rector. Ipz ergo vas os ꝑdicatorj ō̄signat: iuxt illō aplī. Factꝰ sū velut es sonās siue cymbalū tinniēs. Duritia metalli fortitudiez ō̄signat i mēte ꝑdicatorj vñ dñs ō di frōtē tuā durioze frōtibꝰ eoz. Plectrū seu ferrū qō iteriꝰ extrahq̄z pte feriēs sonū reddit doctoris liguā q̄ scia ornať: t q̄ vtrūq̄z testamētū ꝛsonare facit figurat. Prelatꝰ ergo absq̄z scia ꝑdicatōis erit q̄si cāpana sine plectro: iuxt illō Bze. Sacerdos si ꝑdicatōis ē iscius: quā clamoris vocē datur ē pco mutꝰ. ē etenī q̄si canis mutꝰ latrare nō valēs. Ipa vo pcussio denotat q̄ ꝑdicatoz ꝑmū oz p correctōez in se vitia ferire t postmodū ad aliena exprobrāda accedere: ne ꝓtra doctrinā aplī alijs ꝑdicās ipe reprobꝰ iueniať. xij. q. vij. qō testať. vñ ps. ꝑdicatori aūt dixit deꝰ: q̄r tu enarras iustitias meas t assumis testm̄ meū p os tuū. sane nāq̄z actōis exēplo plerūq̄z accēdit: q̄s eruditōe ꝑmōis mouereť neq̄t. vij. q. i. § q̄ vo Uiculū vo q̄ plectrū vasi pūgiť seu ligať est moderatio q̄ ligua tēpať: q̄ ad tractū cordis i. auctozitatē scripture liguā mouet ꝑdicatoris Lignū i q̄ cāpana pēdet lignū dñice crucj significat: qō io q̄ñq̄z a supiozibꝰ ptieť qz crux ab ātiq̄s pāibꝰ nūciať. Instrumēta qbꝰ ipz lignū alligatū seu affixū ē ozacula sūt ppbarū Ligatura vo ferrea q̄ cāpana ligno ꝓiungiť charitatē ō̄notat p quā ꝑdicatoz idissolubiliť cruci affixꝰ glīať. d. Mihi absit gl̄iari nisi in cruce. d. n. Cauilla ligno affixa q̄ mediāte cāpana pulsať: rectā ꝑdicatorj mētē significat:

qua diuinis mãdatis imberẽs illa fidelũ auri
bus p'frequẽtẽ pulsationẽ iculcat. Finis aũt
ab illa pẽdẽs q̃ cãpana pulsat: ẽ būlitas seu
vita p̃dicatoris: finis ẽt ipa vite nostre mensu
rã oñdit. Ad hec cũ funis imitiuz bẽat a ligno
in quo cãpana pẽdet: p qõ crux dñica itelligi
tur: recte sacrã scripturã a ligno scẽ crucis de
scẽdentẽ designat: sicut etiã funis ex trib⁹ est
funiculis: ita ⁊ scriptura ex trinitate cõsistit. s.
ex hystoria: ex allegoria: ⁊ ex moralitate. fu
nis ergo descẽdẽs a ligno ī manu sacerdotis
est scriptura a mysterio crucis descẽdẽs ī ore
p̃dicatoris. Rursus iõ funis vsq; ad man⁹ qui
bus ꝓtinet extẽdit: qz scriptura vsq; ad opa
trãsire dz. Funis q̃z eleuatio ⁊ depssio in pul
sando denotat ꝙ sacra scriptura aliq̃ loqui
tur de altis: aliq̃ de inferioꝛib⁹: seu ꝙ p̃dica
toꝛ aliq̃ ꝓpt' aliquos alta dicit. viij. q. i. optz
tliij. di. §. fi. q̃q; pp alios ꝺescendit: iuxta il
lud apl'i: siue extẽdimus ꝓpt' deũ: siue ꝺescẽ
dimus ꝓpt' vos. Ad b̄ sacerdos deoꝛsum fu
nẽ trahit dũ ad actiuã vitã a ꝺtẽplatõe descẽ
dit: ipe ẽo surs̄uz trahit dũ scriptura docente
in ꝺtẽplatiõe erigit. Deoꝛsuz ẽt trahit dũ scri
pturã ad lram q̃ occidit itelligit: surs̄um trahi
tur duz spũaliter eã exponit. Rursus q̃z gre.
deoꝛsuz trahit: ⁊ surs̄uz trahit: dũ in ea se me
titur: q̃tũ vz in imis iaceat ⁊ q̃tũ ad boua fa
cieda ꝓficiat. Sed ⁊ qñ ex tractu funis cãpa
na resonat ppl's ad expositionẽ sacre scriptu
re adunatur: p̃dicatoꝛ auditur: ⁊ ppl's in vni
tate fidei ⁊ charitatis vnitur. Sacerdos ita
q̃z q̃ se recognoscit p̃dicatõis debitoꝛẽ non se
substrahat a mouẽdis signis: qñ ⁊ filij aarõ
clãgebant tubis. Funẽ ergo mouet q̃ fratres
aut ppl'm ex officio ꝺuocat. Annulus in fine
chordeꝛ p'quẽ in plerisq; locis coꝛda trahit: ẽ
coꝛona p̃mij seu pseuerãtia in finẽ: vel est ipa
diuina scriptura. Poꝛro sauinian⁹ papa sta
tuit vt boꝛe diei p ecclias pulsent. ¶ Et no
ta ꝙ ad diuina officia p. tij. diei boꝛas cãpa
ne cõiter duodecies pulsantur: vz in p̃ma bo
ra semel: ⁊ in vltima sil'r semel: qz ab vno deo
oia ⁊ idẽ vnus erit oia in oibus. In tertia pul
satur ter p scõa tertia q̃rta boꝛis q̃ sub illis cã
tatur. Sil'r .vi. ter p tribus: vz. p. v. vi. vij.
boꝛis. Sil'r in .ix. ter p trib⁹. Ad vesꝑas vo
q̃ est .ix. boꝛa nõ solũ semel sed multipl'r: qz in
tpe gratie multiplicata est p̃dicatio apl'oꝝ.
Itẽ in nocte ad matutinũ sepe: qz sepe excla
mãdum ẽ. Exurge q̃ dormis: ⁊ exurge a moꝛ
tuis. Cõiter tñ ter pulsat in nocturnis. Poꝛro
cũ squilla q̃ significat paulũ acute p̃dicantez.
Scõa pulsatio significat barnabã sibi associ
atum. Tertia innuit ꝙ iudeis repellẽtib⁹ vbũ
dei apl'i ꝓuerterunt se ad gẽtes: q̃s in fide tri
nitatis. unij. euãgelioꝛ ībuerũt discipl'is. vñ
⁊ q̃dam q̃ter pulsat. ¶ Et nota sex eẽ genera
tintinabuloꝝ q̃bus in eccl'ia pulsat. s. squilla
cymbalũ: nola: nolula: seu dupla cãpana: ⁊ si
gnum. squilla pulsatur in triclinio. i. in refecto
rio. Cymbalũ in clausꝛo. Nola ī choꝛo. Nolula seu dupla ī boꝛologio. Cãpana in cãpa
nili. Signum ī turri. Qõlibet tñ boꝛ põt ge
neral'r titinabulũ nuncupari. Variꝭs ergo de
signãtur vocabulis: qz p̃dicatoꝛes p illa desi
gnati ad mł'ta necessarij sunt. Sane ī tota se
ptuagesima' sub qua q̃dragesima ꝓtinet ī di
ebus pfestis nõ debet' cõpulsari nec dupulsa
ri: sed simpulsari. i. simpl'r pulsari ad boꝛas di
ei vel matutinas. in eccleſijs tñ bene oꝛdiatis
bis pulsat ad p̃mã. primo ad inuocãdũ secũ
do ad inchoandũ. in tertia ter secũdum nueꝝ
boꝛaꝝ q̃ sub illa pulsanť vt p̃missũ ẽ: vna ad
inuocãdum: alia ad cõgregãdum: tertia ad ī
choãdum. Sil'r fit in .vi. ⁊ in .ix. ⁊ eedem cam
pane ⁊. e. oꝛdine pulsantur ad matutinas sim
pliciter. Ad missam vero ⁊ ad vesꝑas dua
bus dumtaxat campanis pulsatur. In mino
ribus vero ecclesijs simpliciter tantũ pulsan
dum est iuxta premissa: ⁊ boc in ferijs. In do
minicis vero ⁊ in solennibus diebus p̃out in
alijs tpibus compulsatur. Qz. n. p̃dicatoꝛes
q̃ p cãpanas figurantur tpe gratie crebꝛi⁹ ba
bundẽt ⁊ opoꝛtune ⁊ īpoꝛtune insistãt. Idcir
co in festis q̃ ad gratiã ꝓtinẽt cãpane tumul
tuosius tinniunt ⁊ plixius concrepant: vt doꝛ
mientes ⁊ ebꝛiosos excitent ne doꝛmiant vl
tra modum. Quid aũtẽ significet cõpulsatio
qñ cantat. Te deuz laudam⁹. in. v. pte sub ti.
de nocturnis dicetur. ¶ Verum aliquo moꝛ
ente campane debẽt pulsari: vt ppl's boc au
diẽs oꝛet pro illo. pro mulĩere quidẽ bis p eo
ꝙ ipa inuenit alteritatem. Primo enim fecit

hoīem alienū a deo: q̄re scd̄a dies non habuit bñdictionē. Pro viro v̄o ter pulsat̄: q2 p̄mo inuēta est ī hoīe trinitas. Primo. n. format⁹ est adā de terra: deinde mulier ex adā: postea hō creat⁹ ē ab vtroq3: ⁊ ita ē ibi trinitas. Si aūt cleric⁹ sit: tot vicib⁹ simpulsatur: quot ordines habuit ip̄e. Ad vltimū v̄o ꝯpulsari d3 cū oīb⁹ cāpanis: vt ita sciat ppl's ꝑ quo sit orādū. Debet etiā cōpulsari qñ fun⁹ ad ecclesiā ⁊ qñ de eccl'ia ad tumulū deportat̄. ¶ Ceterū cāpane in ꝓcessionib⁹ pulsant̄: vt demones timētes fugiāt: ꝓut in. iiij. ꝑte sub ti. de accessu pō. ad al. dicet̄. Timēt. n. auditis tubis eccl'ie militātis. s. cāpanis: sicut aliq̄s tyrann⁹ timet audiēs in terra sua tubas potētis regis īimici sui. Et h̄ etiā est cā quare eccl'ia videns cōcitari tēpestatē cāpanas pulsat. s. vt demones tubas eterni regis cāpanas audiētes territi fugiāt: ⁊ a tēpestatis ꝯcitatiōe quiescāt: ⁊ vt ad cāpane pulsationē fideles admoneātur ⁊ ꝓuocētur ꝑ instāti ꝑiculo orationi insistere. ¶ Silēt aūt cāpane triduo añ pascha: vt dicetur ī sexta ꝑte sub quinta feria cene. ¶ Rursus cāpane tp̄e īterdicti silēt: q2 sepe ob delictū subditoꝝ īpeditur lingua p̄dicatoꝝ: iuxta illud ꝓpb̄e. Linguā tuā adherere faciā palato tuo: q2 dom⁹. i. ppl's exasperās. i. inobediēs est. ex̄ de renū. nisi. §. ꝓpter. Habz etiā eccl'ia organa de q̄b⁹ in. iiij. ꝑte sub ti. de sctis dicet̄.

¶ De cimiterio ⁊ alijs locis sacris ⁊ religiosis

Nunc de cimiterio ⁊ alijs locis sacris ac religiosis dicam⁹. Sane venerabilium locoꝝ: alia sunt hūane necessitati deputata: alia orōni dedicata. Loca humane necessitati d̄putata sunt zenodochiū zenostoriū qd̄ idē est: vasochoniū: ierōthachoniū: orphanacrophium: et belphotrophiū. Scti eterni p̄res et religiosi p̄ncipes hmōi instituerūt loca: ī q̄bus pauperes pegrini: senes: orphani infantes: emeriti: infirmi: ībecilles: ⁊ saucij reciperētur ⁊ fouerētur. Et nota ꝙ gerōta grece d̄r senex latine. ¶ Locoꝝ aūt orationi dicatoruz alia sunt sacra: alia sunt sctā: alia religiosa. Sacra sunt q̄ ꝑ man⁹ pōtificū rite dedicata ⁊ deo sctificata sunt q̄ varijs noībus appellantur: ꝓut sub ti. de eccl'ia p̄missuz ē. Sctā sunt loca īmunitatis siue p̄uilegia seruitorib⁹ ⁊ mīstris eccl'iaꝝ deputata: de q̄bus. vz. sub interminatiōe certe pene vel a iure vel ꝑ spāle p̄uilegiū interdicitur: ne q̄s illa violare p̄sumat: sicut sūt atria ecclesiaꝝ. xvij. q. iiij. si q̄s ī atrio: ⁊ in q̄busdaz locis claustra infra q̄ sunt dom⁹ canonicoꝝ in q̄bus reis cuiuscūq3 sceleris ꝯfugiētibus si se ibi receperīt securitas p̄statur: ⁊ h̄z statuta legalia. insti. de re. di. §. sctē: porte ⁊ theatra ciuitatū. Religiosa sunt vbi cadauer hoīs integrū vel etiā caput tm̄ sepelit̄: q2 nemo pōt duas sepulturas h̄re. Corp⁹ vero vel aliqd̄ alid̄ mēbrū absq3 capite sepultū nō facit locū religiosum. ff. de reli. ⁊ sump. fu. cū in diuersis: s3 ſm legalia īstituta cadauer iudei vel gētilis vel infantis nondū baptizati: locum in quo sepultum est religiosuz facit: ſm religionem tm̄ xp̄ianā ⁊ canonicā doctrinam soli⁹ xp̄iani cadauer locū facit religiosum. Et nota ꝙ quicq̄d est sacrū est religiosum ⁊ nō ecōtra. Ceteꝝ loc⁹ iste religiosus diuersimode appellat̄: vz cimiteriū: poliantrū siue andropolis qd̄ idem est. Itē sepulchrū mausoleū qd̄ idē est: dormitoriū: tumul⁹: ergastultū: sarcophagus: piramis: bustū: vrna: ⁊ spelūca. Cimiteriū d̄r a cimen qd̄ est dulce ⁊ sterion qd̄ ē statio: ibi eniz dulcit̄ defunctoꝝ ossa q̄escūt ⁊ saluatoris aduentū expectāt. Vel q2 ibi sunt cimices. i. vermes vltra modū fetētes. Poliātruz d̄r quasi pollutū antrū ꝓpt̄ cadauera hoīm ibi sepultorum. Vel poliātrū interp̄tat̄ multitudo viroꝝ a polis qd̄ est pluralitas ⁊ antros qd̄ est vir: ⁊ ſm hoc ꝓprie dicit̄ cimiteriuz propter multitudinē hoīm ibi sepultoꝝ. Similit̄ ⁊ antropolis quod idē est. Sepulchrū d̄r quasi sine pulsu: q2 q̄ ibi sepelitur pulsu caret: vel ē locus vbi ossa ꝯduntur. Mausoleū dictū est a quodam q̄ dictus ē mausole⁹ qui fuit diues et potēs ⁊ ab arthemesia eius vxore valde dilectus adeo ꝙ eo defuncto ipsa gloriosum ei construxit sepulchrū quod vocauit mausoleum a noīe viri sui. Exinde igitur mos īoleuit vt quelibet p̄ciosa sepultura mausoleum nuncupetur. xcvij. di. bene quidē. prope p̄n. Dormitoriū d̄r a dormiēdo: q2 ibi corpora sctōrū

quiescũt qui in dño moriunt. Tumul⁹ quasi tumẽs tell⁹: qm̃ hoĩe ĩ terra sepulto terra aliquantulum eleuatur. Monumentũ dicitur: qꝛ monet mentẽ cuiuslibet inspicientis vt recordet ꝙ cinis est ⁊ in cinerẽ reuertetur. Ergastulum dicitur ab erga qđ est opus: vel ab erga quod est labor ⁊ sterior qđ est statio: ibi n. requiescunt corpora eoꝝ qui in domino moriuntur. vnde beati mortui qui in deo moriuntur: ãmodo iaꝫ dicit illis spiritus ⁊c. Sarcophagus dicitur a sacros qđ est caro ⁊ phagĩ qđ est comedere qꝛ ibi caro comedit id est cõsumitur. Piramis dicitur a pir qđ est ignis: quia corpora igne cremata ⁊ ĩcinerata ibi recondebantur: vel quia sicut ignis a lato incipit ⁊ tendit in acutum sic ⁊ piramis: ⁊ est genus altissime sepultere: tale est rome in q̃ fuerunt cineres Julij cesaris collocati. Et corrupto vocabulo vulgariter vocatur acus sancti petri que tamen iulia dici deberet. Similem piramidem fieri fecit cesar iuxta turonuꝫ prope ripaꝫ ligeris: ⁊ reclusit ibi cineres cuiusdã militis amici sui interfecti. Bustuꝫ vero a nomine contenti nomen traxit ꝯtinentis: locus videlicet in quo busta sine humana corpora sepeliebantur. Urna dicta est eo ꝙ antiquitus moris fuit humana corpora rogo cõburere ⁊ cineres in terreis vrnis collocatos seruare. Spelũca quandoqꝫ dicitur duplex vt iam dicetur. ¶ Cimiterium initiuꝫ habuisse dicitur ab Abraham qui emit agrũ ab ebron in quo erat duplex spelunca: vbi ipse sepult⁹ est ⁊ sara isaac iacob ⁊ adã ⁊ eua: propterea enĩ emit vt sibi ⁊ suis sepultura esset. Duplex spelunca ideo ibi erat qm̃ duo ibi sepeliebantur contigue. s. vir ⁊ vxor: vel in vna viri ⁊ in altera mulieres vel vnicuiqꝫ illic sepeliendo duplex spelunca in modũ cathedre fiebat: vnde dicit hieronymus ꝙ tres patriarche sepulti sunt in ciuitate ebron in spelunca duplici cuꝫ tribus vxoribus suis. Sepeliebant autẽ q̃si sedẽtes: ⁊ superior pars spelunce q̃ truncũ capiebat a natib⁹ supra dicebatur vna spelũca pars vero inferior q̃ capiebat pedes crura ⁊ femora dicebat alia spelũca. ¶ Sane nõ debẽt passiꝫ oẽs ĩtra eccl̃iã sepeliri videt. n. ꝙ locus sepulture ñ ꝓsit, ex̃ de sepul. sacris. Lucifer nãqꝫ đ celo fuit ꝓstrat⁹: ⁊ adã đ paradiso eiect⁹: ⁊ q̃ loca his meliora sunt. Itẽ iacob in tabernaculo ĩterfectus est: ⁊ iob in sterq̃linio triũphauit: ĩmo obeẽ videt si q̃s ĩdign⁹ ⁊ peccator ĩ ecclesia sepeliatur. xiij. q. ij. cũ grauia. Legit eĩ in dyal. btĩ Greg. li. iiij. c. lvi. ꝙ cum q̃dã flagiciosus in eccl̃ia btĩ faustini brixiẽsis sepultus fuisset: eadẽ nocte btũs faustin⁹ apparuit custodi eiusdẽ eccl̃ie dicens. Dic epo vt ꝓijciat hinc carnes fetẽtes q̃s hic posuit. alioquin ipsa die. xxx. morietur. Custos v̄o timuit h̄ dicere epo. Et episcop⁹ die. xxx. subito mortu⁹ ẽ. Legit ẽt ibidẽ. c. lvij. de q̃dã alio q̃ sepult⁹ fuit in ecclesia ꝙ cadauer ei⁹ postea iniectũ est extra ecclesiaꝫ: ⁊ lintheamĩa remãserunt in loco suo. ⁊ Aug. ĩquit. xij. q. ij. q̃bus ⁊. c. se. Quos peccata grauiora deprimunt si in locis sacris sepelire se faciũt: restat vt de sua presumptione iudicentur: quia eos sacra loca non liberant: sed culpa temeritatis accucusat. Nulluꝫ ergo corpus debet in ecclesia aut ꝓpe altare vbi corp⁹ dñi ⁊ sanguis ꝯficit sepeliri: nisi corpora sanctorũ patrũ: q̃ dicunt patroni. i. defensores q̃ meritis suis totã defendunt patriam: et episcopi ⁊ abbates: ⁊ digni presbyteri ⁊ laici summe sanctitatis. xiij. q. ij. precipiẽdũ. ⁊. c. null⁹: sed cũcti debent circa eccl̃iam sepeliri: puta in atrio aut in portico aut ĩ exedris siue voltis eccl̃ie exterius adherẽtibus aut ĩ cimiterio: vt in. c. p̃cipimus: ⁊ in eodem. c. nõ extimemus. Dicũt eĩ quidaꝫ ꝙ loc⁹. xxx. pedũ circa eccl̃iam debet ad h̄ cõsecrari: alij vero solũ circuitionẽ quã facit eps dedicãs eccl̃iam ad h̄ sufficere dicũt. Augu. dicit in libro de cura ꝓ mortuis agẽda in fine ꝙ sepelire apđ martyruꝫ memorias ĩ hoc defuncto ꝓdest: vt cõmendans eũ etiã in martyruꝫ patrocinio affect⁹ ꝓ illo supplicatõis augeatur. Antiquit⁹ solebãt hoĩes in proprijs domibus sepiliri: sed ꝓpter cadauerũ fetorẽ statutum fuit: vt extra ciuitateꝫ sepelirent: ⁊ quendã locũ cõem sanctificatũ ad hoc deputabant. Nobiles vero sepeliebantur sup mõtes ⁊ in medio mõtiũ: ⁊ ĩ radicib⁹ eorũ: ⁊ ĩ ꝓprijs predijs. Ceterũ si q̃s in obsidione interficiatur nec possit cimiteriuꝫ haberi: sepeliat in loco vbi potest. Si v̄o negociator vel pe-

regrimus moziaꝛ in equoze: ꝛ fuerit terra vicina sepeliaꝛ ibi: ꝙ si poꝛt⁹ remot⁹ sit: in aliqua insula ꝓpinq̄ sepeliaꝛ. Si aūt terrā nō videāt fiat ei domūcula de lignis: si haberi possint ꝛ ꝓiciaꝛ in mari. In cimiterio aūt xp̄ianoꝝ nō nisi xp̄ian⁹ baptisat⁹ sepeliri dz. de b̄ i. c. ex pte ō sepul. nec tñ oīs: qsñ null⁹ ex maleficio interfectus: si maleficiū sit mozale peccatū: vt si sit interfectus in adulterio: vel latrocinio: vl̄ in ludis gentiliū eꝛ de tozne. c. ꝛ nullus. ꝛ laici sūme sc̄itat. xiij. q. ij. Et iō vbi q̄s inuenīt mozmuus ibi sepeliatur: ꝓpter dubiū cause mozmis ei⁹. Si vero q̄s subito mozmatur i ludis cōsuetis: vt in ludo pile: sepiliri pōt i cimiterio: q̄ nemini nocere intendebat. Dz q̄ mūdialibus occupabatur: aiunt q̄dā ꝙ sepeliri dz sine psalmis: ꝛ sine ceteris mozmuoꝝ exeq̄ijs. Dz etsi q̄s impetens aliū i rixa vel tumultu ꝓcubuit mozmaꝛ: nec sacerdotē petiꝛ: non dz sepeliri i cimiterio: vt q̄dā dicūt: sicut nec is q̄ manu ꝓpria mozmez sibi consciuit. xxiij. q. v. si nō licz: ꝛ. c. cū bō. de pe. di. iij. iudas. sec⁹ si viz ad tutelaz sui vel suoꝝz repellebat: ꝛ alias in penitētia remanebat. Si vero nō ꝓp aliquā manifestaz causam: sed solo dei iudicio quis subito mozmitur: pōt i cimiterio sepeliri. Iust⁹ enī in q̄cūq̄ hoza mozmiꝛ saluatur: ꝓserti si dabat operaz alicui rei licite. Defensoꝛi iusticie ꝛ pugnāti in ꝓlio iusto occisis: cimiterium et officium libere cōcedūꝛ: interfecti tñ in eccl̄ia nō pozmenꝛ: ne pauimētū sanguīe polluatur. Dz si aliq̄s rediēs de lupanari vl̄ de aliq̄ loco vbi fozmicaꝛ⁹ sit: in via occidaꝛ: vel aliquo casu incōfitēs mozmiaꝛ: nō sepeliꝛ in cōmuni cimiterio: ꝛ hoc si legitime ꝓbari pōt eū fozmicatū fuisse: nec ꝓstat eum postea ꝓfessuz vl̄ ꝓtritū fuisse de. pe. di. v. c. i. alioq̄n sepeliri dz Rursus mlier mozmiēs i ꝑtu nō dz i eccl̄iā pōi vt q̄dā dicūt: ne pauimētū eccl̄ie sanguīe polluaꝛ: sz extra eccl̄iam ei dicaꝛ obseq̄uz ꝛ in cimiterio sepeliaꝛ: q̄ nō placet: alioq̄n pena sibi ꝝteꝛ in culpā. v. di. baptizari. Ālī licite i eccl̄iaz ferꝛ: ita tñ ꝙ eccl̄ia a maculis cozpis: ne polluaꝛ diligēter caueaꝛ: partⁱ⁹ tū deꝛētre ipsi⁹ extractⁱ⁹ mozmuⁱ⁹ ꝛ nō baptizat⁹ extra cimiteriū sepeliaꝛ. Sunt tñ q̄dā q̄ dicūt ꝙ pr⁹ dz vna cū muliere i cimiterio sepeliri: eo ꝙ ps vi scerū eē cēseꝛ. de cō. di. iij. si q̄cq̄d. Sane vir ꝛ vxoꝛ i eodem sepulchꝛo ponēdi sūt. xiij. q. ij. vnaq̄q̄. extra de sepl. ō vxoꝛe: exēplo abꝛahe ꝛ sare: vbi spālē non elegerit sepulturā. Ālī ꝛ thobias ꝓcepit filio: vt cū mater illi⁹ cōpleuiss set dies suos: locaret eā i eodē sepulchꝛo cuz eo. xiij. q. ij. ebꝛon. Itē q̄lz i sepulcro parentū tumulād⁹ē nisi ex deuotōe alibi elegerit sepeliri. e. q. sozoꝛ. xiij. q. ij. c. fi. Ceterū i ꝓsilio magūtinēsi de cō. di. vlt. c. fi. statutū ē ꝙ suspēsi q̄ꝓ suis peccatis penā extremaz psoluūt et q̄ ꝓfessi sunt vel cōfiteri desideꝛauerūt ꝛ cōicauerunt in cimiteriis sepeliri pñt ꝛ oblatōes ꝛ missē fieri ꝓ eis di. vlt. c. fi. ¶ Qualiter būanuz coꝛp⁹ sepelīdū sit dicē i. vij. pte sub ti. ō officio mozmuoꝝ.

¶ De ecclesie dedicatione. Rubꝛica.

QUia de ecclesia et altari i supioꝛib⁹ mentio fcā ē: ꝓis ē vt aliq̄ de illoꝝ dedicatiōe subiiciam⁹ dicēdes. Ꝓmo vñ ꝓsecratio eccl̄ie oꝛtum habuit. Scdo ꝙ q̄s. Tertio q̄re. Quarto q̄liter eccl̄ia dedicē ꝛ q̄d significet tā ipa dedicatō ꝙ singla q̄ i ea agūt. De officio vo festi dedicatōis eccl̄ie i. vij. pte dicē. ꝓmo igr dicēdū ē vñ dedicatio eccl̄e ritū habuit. Sup q̄ no. ē ꝙ moyses dño ꝑcipiēti fecit tēplū ꝛ sacraut illō cū mēsa ꝛ altari ei⁹ ꝛ ereis vasis ꝛ vtēsilibus ad dīnū cultū explēdū. ꝛ si solū dīnis ꝑcibus ea sacraut: verū ēt sci olei vnctōe dño iubēte liniuit de cō. di. i. §. i. Legit ei dñs ꝑcepisse ipi moysi vt chrisma ꝓficeret q̄ vngeret tabernaculū i ōdicatōe ꝛ archā testi. Salo. q̄z filiꝰ dō iubēte dño pfecit tēplū cū altari ꝛ reliq̄ ad dīnū cultū pagēdū ꝓsecraut: sic i li. regū hēt. iij. rū. c. vi. Nabucho. ēt rex vocauit oēs satrapas optiates ꝛ tyrānos ad ōdicatōez statue auree quā fecerat. Judei rego sic legit in burcardo i. liij. c. loca i q̄b⁹ dño sacrificabāt dīnis hēbāt supplicatōib⁹ ꝓsecrata: nec i aliis quā ō ōdicatz loc̄ mūera dño offerebāt. Si igr illi q̄ vmbꝛe legz defuiebāt b̄ faciebāt, quāto magz nos q̄b⁹ vꝛitas patefcā ē ꝛ gfa ꝛ vꝛitas ꝑibm xp̄m data ē tēpla dño edificare: ꝛ put meli⁹ possum⁹ ornare: atq̄ ea dīnis ꝑcibus ꝛ scis vnctōib⁹ cū altarib⁹ ꝛ vasis vestib⁹ q̄z ꝛ reliq̄s ad dīnū cultū ipl̄ēdū vtēsilib⁹ ō uote ꝛ so

lenniter ex̄ ĩstitutiõe Felicis pape.iij.sacrare debemus. Rursus cum in syria in ciuitate baruth iudei quandaz imaginẽ crucifixi pedibus ꝓculcarẽt ⁊ lat⁹ ei⁹ pforarẽt:mox ide sanguis ⁊ aq̃ exiuit. Judei aũt ꝟ viso mirati sunt ⁊ infirmi eoz ꝟ sanguine deliniti ab oĩb⁹ infirmitatib⁹ suis liberati sũt: ꝓpt qõ oẽs xpi fide suscepta baptizati sunt: ⁊ synagogas eoz in ecclias ꝓsecraueñt. ⁊ ide mos ioleuit vt eccl'e ꝓsecrarẽtur cũ pa⁹tfi altaria ꝓsecrarẽt: ꝓpt ꝟ etiã miraculũ ordiauit ecclia fieri mẽoriam dñice passiõis. v. kl'. decẽbris: readẽ rõne ꝓsecrata ẽ eccl'ia ĩ bonoze saluatoris vbi quedã ãpulla cũ illo sanguie reseruat ⁊ solẽne festũ tũc agit. ¶ Scõo notãdũ ꝙ sol⁹ põtifex põt eccl'ias ⁊ altaria dedicare. xxvi. q. v. ministrare. de ꝓse. di. i. nemo: ex̄ de cõ. ec. ꝙ in dubijs. qñ gerit imaginez ⁊ figurã sũmi põtificis xpi spũal'r dedicãtis: sine q̃ nihil possium⁹ in eccl'ia stabilire. vñ ipe ait. Sine me nihil potestis facere: ⁊ ps. Nisi do. e. d. vñ ꝓcliũ carthaginẽ. xxvi. q. vi. c. iij. ꝓhibet ꝟ facere sacerdotẽ: nec põt hoc alicui iferioris ordinis demãdari. ex e. aq̃. Bene eccl'ia vt sacri edecẽt canones ꝟ cõ. di. i. nẽo. ex̄ de cõ. ec. vel al. cũ sicut dedicãda nõ est nisi ꝓus dotata sit ⁊ ex licite acq̃sitꝫ i. q. i. nõ est putãda: legit. n. ꝙ dñs q̃dã eps's ecclesiã de vsuris ⁊ rapinis ꝓstructã cõsecraret vidit post altare dyabolũ stantẽ ĩ cathedra in habitu põtificali q̃ dixit epo. Cessa ecclesiã consecrare. ad meã. n. iurisditionez ptinet cũ sit ex vsuris ⁊ rapinis facta. Epo vo ⁊ clero territis ⁊ ide fugiẽtib⁹ dyabol⁹ ꝓtinus ipaz ecclesiã cũ grãdi strepitu destruxit. Rursus eccl'ia q̃ꝓ questu cupiditatꝫ ꝓstructa ẽ. e. di. si qs. basilicã. ꝓsecrãda nõ ẽ. ⁊ cui dos sufficiens assignata nõ ẽ. ex̄. cũ sicut. ⁊ in q̃ꝓagan⁹ vel ĩfidelis sepult⁹ ẽ. ea di. eccl'ia. i. ⁊. ij. donec ide fuerit eiect⁹ ⁊ eccl'ia abrasis ꝓus parietib⁹ vel tignis recõciliata. Idẽ etiã ẽ de excõicato: ex̄ ꝟ sepul. sacris. Si vo mulier ꝓgnãs illic sepulta sit ea nõ eiecta poterit ꝓsecrari. Iz ꝓtus baptizat⁹ nõ sit. ff. de vẽ. ĩspi. l. i. §. i. ff. de sta. bo. q̃ i vtero. ꝟ ꝓse. di. iij. si ad mẽsis. ⁊. c. se. quãꝗ q̃dã aliꝫ scripserit sapiẽtes: ⁊ põt etiã ꝓsecrari dieb⁹ ꝟ dñicis ⁊ ꝓuatis ex̄. e. c. ij. ⁊ plures epi ⁊ plã altaria pũt fieri ab eodẽ in vna ecclia ꝓsecrari: ex̄. e. cũ lis. ¶ Tertio dicẽdũ ẽ quare ecclesia dedicat ⁊ q̃dẽ ꝓpt. v. cãs. Primo vt dyabolus ⁊ ei⁹ ptãs ide penit⁹ expellat. vñ refert Grego. in dyalogo li. iij. c. xx. ꝙ cũ q̃dã eccl'ia arrianoz fidelib⁹ reddita cõsecrarẽt: ⁊ reliqe sctĩ Sebastiani ⁊ brẽ Agathe illuc delate fuissent ppls ibi ꝙgregat⁹ porcũ repẽte iter pedes huc illucꝫ discurrere senserũt q̃ foxes ecclesie repetẽs a nullo videri potuit: oẽsqꝫ ĩ admirationẽ cõmouit. Qõ idcirco dñs oñdit vt cũctis patefieret ꝙ de loco eodẽ inuid⁹ hita toz exiret. Sequẽti aũt nocte magn⁹ ĩ eiusdẽ eccl'ie tecꝫ strepit⁹ fact⁹ est: ac si ĩ eis aliqs errãdo discurreret. Scõa vo nocte granioz sonus icreuit. Tertia q̃z nocte tãtus strepit⁹ insonuit: ac si oĩs illa eccl'ia a fundamẽtis fuissꝫ euersa: statiqꝫ recessit: nec vlter⁹ apud illã antiq̃ hostis inq̃etudo appuit. Scõo: vt ad eaz ꝓfugiẽtes saluent. ꝓut legit ĩ canone Greg. xxiij. q. v. re⁹. Et ob ꝟ Joab ĩ tabernaculũ fugit ⁊ altaris cornua appẽdit. Tertio vt ibi oĩoes exaudiant. vñ i oz̃oe ad nussaz dr̃. Cõcede vt oẽs q̃ huc depcaturi ꝓuenũt ex q̃cunq̃z tribulatõe ꝓsolatois tue bñficia ꝓsequãt. Sic etiã oranit Salomõ in tẽpli dedicatiõe ꝓut legit. iij. Re. viij. c. Quarto vt ibi deo laudes soluant. ꝓut sub ti. de ecclesia dictuz est. Quinto vt ibi sacra eccl'iastica ministrent. vñ ipa eccl'ia dr̃ tabernaculũ q̃si taberna dei in q̃ sacra diuina cõtinẽt ⁊ mistrãt. ¶ Quarto dicẽdũ ẽ q̃r eccl'ia ꝓsecrat. Et q̃dẽ oĩb⁹ ꝟ ecclesia eiect⁹ solo dyacono ibi remanẽte recluso: eps cũ clero añ foxes eccl'ie aquã nõ sine sale bñdicit: ⁊ iterũ intrisec⁹ ardẽt. xij. luminaria ãte xij. cruces ĩ eccl'ie parietib⁹ depictas. postmo dũ vo clero ⁊ pplo inseq̃nte ter circaeũdo ecclesiã exteri⁹ cũ fasciculo isopi pietes cũ aq̃ iã bñdicta aspgit: ⁊ q̃libet vice ad ianuã eccl'ie veniens percutit super liminare cum baculo pastorali. di. Tollite poz. panci. vesᵗ. ⁊c. Dyaconus deide rñdet. Quis ẽ iste rex glie. Cui põtifex: dñs foxtis ⁊c. Tertia vo vice reserato hostio ingreditur pontifex ecclesiam cum paucis ex ministris clero et populo foris manente. di. Pax huic domui: et dicit letanias. deinde ĩ pauimẽto eccl'ie fiat crux de cinere sabulo vbi lris grecꝫ et latis totũ describit. al phabetũ. Et itez aliã aquã sctificat cũ sale et cinere vinoꝫ altare ꝓsacrat. Deiõ. xij. cruces

in parietibus depictas chrismate inungunt. Sane quecunq; hic visibiliter fiunt: deus p inuisibilē virtutez in anima operat q̄ veri dei templū est: vbi fides facit fundamentū: spes erigit: charitas ꝯsumat. ipa eñ eccl̄ia catholica ex viuis multis lapidibus adunata dei tēplū est: qꝛ multa tēpla vnū templū quoꝝ vnꝰ est verus deꝰ ⁊ vna fides. Domꝰ igitur dedicanda est aīa sanctificanda. ¶ Et est notādū q ꝯsecratio duo efficit: nā ipam ecclesiā materialē deo appropriat: ⁊ nostrā. s. tam ecclesie q̄ fidelis aīe despōsationē īsinuat. Domꝰ nāq; nō ꝯsecrata est sicut puella viro alicui d̄stinata: nō tñ dotata: nec matrimoniali commertio in vnione carnis vnita. Sz in ꝯsecratione dotat ⁊ trāsit in ꝓpriā Jesu xp̄i spōsaz quā sacrilegiū est p adulteriū vlterius violari. Desinit. n. lupanar esse demonū: vt patz in ꝯse. illiꝰ templi. qd̄ antea pantheon vocabat. Primo itaq; dicēdū est de aque bñdictione sup quo dicit dñs. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto nō intrabit in regnū celoꝝ. Aqua eñ q̄ lauādis corporibꝰ idonea est tantā diuinitus v̄tutē accipe meruit q sicut corpora lauat a sordibꝰ: ita ⁊ aīas mūdat a peccatis. Manifestū quidē est q hec aqua cuiꝰ aspsione eccl̄ia cōsecrat baptismū significat: qꝛ quodāmō ipsa ecclesia baptizat. Ipa v̄o ecclesia illā vtiq; ecclesiā designat q̄ in ea cōtinetur. s. fideliū multitudinē. vnde etiā eccl̄ia vocat eo q ecclesia cōtineat ꝯtinēs vz ꝓ cōtento. ¶ Querendū aūt est q̄re huic aque sal admisceat: cum saluator noster de baptismo loquēs nullā de sale fecerat mentionē. Non eñ dixit. nisi quis renatus fuerit ex aqua salsa vel sale mixta vel aliq̄d hmōi: sed dixit: nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto ⁊c. Et idip̄m de oleo ⁊ chrismate queri potest. Sed notandū q sal in diuino eloquio sepe pro sapiētia ponitur: iuxta illud. Sermo vester sit sale ꝯditus. Et dñs inq̄t discipulis suis. Habete sal in vobis ⁊ pacē inter vos. Itēq; vos estis sal terre q si sal infatuatū fuerit ī quo cōdietur. iij. q. vij. §. itez in euangelio. Hinc etiā est q ſm legē nulla hostia sine sale offerebat sed in oī sacrificio ponebat. ex q̄bus oībus cōuincitur q sal pro sapientia ponitur. Est eniz sapiētia ꝯdimentū oīm virtutū sicut sal oīum ciborū. Hinc ergo est q nullꝰ baptisatur priusq̄ sale cibetur: etiā infantes: vt q actu habere nō pñt habeāt saltē significatione sacramenti: nec sine sale bñdicitur aqua. De alterius aque bñdictione in sequēti tractatu dicet. ¶ Trina autē interius ⁊ exterius cū isopo et aqua bñdicta aspersio trinā baptisandi īmersionē significat. Et fit ꝓpter tria. Primo ꝓpter demonū expulsionē. Naz aqua bñdicta ꝓprie de sui virtute habet demones expellere. Uñ in exorcismo eius dr̄ vt fiat aqua exorcisata ad effugandam oēz inimici ptātem et ipsum inimicum eradicare ⁊c. Secundo propter ipsius ecclesie purgationem ⁊ expiationez. omnia namq; terrena ꝓpter pctm̄ corrupta sunt ⁊ fedata. Hinc etiā est q ī lege oīa pene mūdabāt p aquā. Tertio ꝓpt remouendā oēz maledictōez ⁊ ītroducēdā bñdictōez. terra eñ ab īitio cū fructu suo maledictionē accepit eo q ex eiꝰ fructu deceptio facta fuit. Aq̄ v̄o nulle maledictioni subiacuit. Hic est q dñs piscē comedit: sed carnē nō legit noīatim comedisse nisi de agno pascali: ⁊ h̄ ꝓpter legis p̄ceptū: in exēplū. s. abstinēdi aliq̄n a licitis: aliq̄n eadē comedēdi. Rursus aspsio ī circuitu facta signat q dñs curā suoꝝ hñs mittit angelū suū in circuitu timētiū se. Tria v̄o rñsoria q̄ interim decātant est hilaritas triū ordinū fidē suscipiētiū. s. noe: daniel: ⁊ iob. Et qm̄ ad hāc inuocationē gr̄a fidei spei ⁊ charitatis infundit: iō ad pedē ⁊ ad mediū ⁊ ad ptē parietis supiorē aspgit. De interiori etiam aspsione iā dicet. De v̄tute isopi ī sequēti titulo dicet. Triplex v̄o circuitꝰ quē eps aspergēdo facit triplicē circuitū quē xp̄s fecit ꝓpt eccl̄ie sanctificationē designat. Primꝰ fuit q̄ venit de celo ī mūdū. Scd̄s quo de mūdo descēdit in lymbū. Tertiꝰ quo de lymbo rediens ⁊ resurgēs ascēdit in celū. Triplex q̄ circuitꝰ oñdit q ecclesia illa ad honorē trinitatis dedicat. Oñdit etiā triplicē statū saluādorū de ecclesia: q̄ sunt virgines ꝯtinētes ⁊ ꝯiugati. qd̄ etiā dispositio ipsiꝰ ecclesie materialis oñdit: ꝓut sub titulo de eccl̄ia dictū est. Porro trina ad suplimiare hostij percussio signat triplex ius qd̄ xp̄s habet in ecclesia sua: ꝓpt qd̄

sibi debet aperiri. Est.n. sua creatõe: redẽptione ⁊ glorificationis ꝓmissione. Mã põtifex xp̃s: virga eius potestatez figurat. Rursus p triplicem pcussionem ianue cum virga pastoralis: pdicatio euãgelica intelligit. Quid enim est virga pastoralis nisi sermo diuin⁹: iuxta illud ysaye. Percutiet terram virga.i. sermone oris sui ⁊c. Virga igitur ianuas pcutere ẽ aures audientium pdicatõis voce pulsare. Aures esñ forte sunt p quas ad corda audientium sancte pdicationis v̄ba introducim⁹. vnde ps. Qui exaltas me de portis mortis vt annunciẽ omẽs laudes tuas in portis filie syon. Quid.n. sunt porte filie syon nisi aures ⁊ auditus fidelium. Tertio triplex cũ virga pcussio ⁊ ianuaꝝ apertio significat ꝙ p predicationem pastoꝝ infideles venĩẽt ad fidei ꝓfessum. Per illam esñ porte iusticie apiuntur: ⁊ illas ingressi fidẽ confitentur. vñ ps. Aperite mihi portas iusticie ⁊ ingressus in eas ꝓfitebor dño hec porta dñi iusti intrabunt per eã. Percutit igitur eps in suplimiari. s. rõmis dicens. Suppleo vos ꝓncipes.i. demones seu potius homines. tollite.i. auferte portas id ẽ ignorantias vestras.i. a cordibus vestris. Interrogatio v̄o dyaconi inclusi rñdentis in psonam ppli. Quis ẽ iste rex glorie. est ignorãtia populi nesciẽtis q̃s est iste qui debet itrare. Apertio ostij euacuatio est pcti. recte ergo eps terr pcutit qz numerus iste notissimus ⁊ sacratissimus est: ⁊ in omni dedicatiõe eps terr ianuas pcutere debet: qz sine ĩuocatione trinitatis nullũ fit in ecclesia sacrm. Trina vero ꝓclamatio. Tollite portas ⁊c. significat triplicẽ ptãtem xp̃i: vz quam habet in celo: in mundo: ⁊ inferno. vñ in hymno ascẽsionis dñi vt trina rex machina: celestiũ terrestiũ ⁊ infernoꝝ condita flectãt genu iam subdita. Cõsequẽter ostio apto intrat eps ad notandũ ꝙ si debite vtatur officio suo ml ei resistere potest Juxta illũ. Dñe q̃s resistet potẽtatui tuo. Ingreditur autẽ cum duob⁹ vel tribus vt in ore duorum vel triũ testium stet omne ꝓsecrationis verbũ. Vel quia paucis p̃sentibus dñs se transfigurans pro ecclesia orauit. Et ingrediens dicit. Pax huic domui ⁊ oĩbus habitãtibus in ea: qz xp̃s mundũ ingrediens pacẽ inter deum ⁊ hoĩem fecit. Venit.n. vt nos deo patri recõciliaret. Post hoc cuꝝ dñ letania ꝓstratus orat pro sanctificatiõe domus. Mã⁹ xp̃s humiliat⁹ ante passionem ꝙ discipulis ei credituris oĩbus orabat. d. Pater sanctifica eos in noĩe tuo. Postq̃ vero surrexit orat sine salutatione q̃ñ nõ dicit. dñs vobiscũ. cum ecclesia nondũ sit quasi baptizata: ⁊ qz catbecumini tñi nõ sũt digni vt eis fiat applausus: cũ nondũ sint sanctificati: est tñ ꝙ eis orandũ. Clerus oraꝝ ⁊ letaniã cõcinẽs apl̃os representat q̃ ꝙ ecclesie ⁊ aiaꝝ sanctificatõe ad deum intercedebant. In pauimẽto ecclesie scribitur alphabetũ hoc mõ. Fit.n. crux de cinere ⁊ sabulo ex trãsuerso ecclesie sup̃ quaꝝ crucem pulueris scribitur alphabetum in modũ crucis litteris grecis ⁊ latinis: nõ aũt hebraicis: qz iudei recesserñt a fide. ⁊ scribit cũ baculo pastoꝝli. Sane alphabetũ sup̃ crucẽ scriptum tria repñtat. Primo q̃dez scriptura ex grecis ⁊ latinis lfis in modũ crucis facta repñsentat ꝓiunctionẽ seu vnionẽ in fide vtriusq̃ ppli: iudei vz ⁊ gẽtilis p crucẽ xp̃i factam: iuxta illud. Jacob cãcelatis manib⁹ filios bñdixit. Ipa vero crux siue versus ex trãsuerso ecclesie direct⁹: vz vnus a sinistro angulo orientis in dextrũ occidẽtis: ⁊ alter a dextero orientis in sinistrũ occidentis significat ꝙ ppls ille qui pus erat dexter fact⁹ ẽ sinister: ⁊ q̃ erat in capite factus ẽ in cauda ⁊ ecõuerso: ⁊ b̃ ꝓpter crucis virtutẽ. Xp̃s.n. ab oriẽte transiẽs reliq̃t iudeos in sinistra: qz ifideles: ⁊ venit ad gẽtes q̃bus ly in occidẽte fuissent dat esse in dextera. ⁊ tandẽ a gẽtibus in dextera orientis positis visitabit iudeos ĩ sinistro angulo occidẽtis quos ꝓstat deteriores eẽ q̃ ꝓ prius inuenerit gẽtiles. Ideo aũt in obliquũ ⁊ in modu crucis: ⁊ nõ in directũ be littere scribunt: qz ad hãc sanctã intelligẽtiã ptingere nõ valz q̃ crucis mysteriũ nõ recipit ⁊ xp̃i passione nõ se credit eẽ saluandũ. In maliuolã aiam nõ introibit sapientia: ⁊ vbi xp̃s fundamentũ non est supedificari non põt. i. q. i. cum paul⁹. Secundo scriptura alphabeti repñtat paginam vtriusq̃ testamẽti qõ ꝙ crucem xp̃i adimpletum est. In passione nãq̃ eius velum templi scissum est: qz tũc scripture apte sunt ⁊ reuela

ta sunt sctā scōꝝ. Ūñ ipe moꝛiēs dixit. Cōsūmatū est. In bis q̄dē paucis lr̄is oīs scia cōtinet: ⁊ tūc crux ex trāsuerso ducit: qꝛ vnū testiū in alio continet. rota. n. erit in rota. Tertio repītat articulos fidei. Ecclesie. n. pauimētuꝫ est ūre fidei fundamētū. Elemēta ibi scripta sunt fidei articuli q̄bus rudes atq; neophiti ī vtroq; ppl'o in eccl'ia erudiūtur: qui se debent puluerē ⁊ cinerē repītare: iuxta illud q̄ dixit Abꝛaā Geñ. xviij. Loq̄ꝛ ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis. Scriptura ergo alphabeti in pauimēto ē simplex doctrina fidei ī coꝛde humano. Sābuca seu baculus quo alphebetū scribit mōstrat apl'oꝝ doctrinā vel doctoꝛuꝫ ministeriū quo facta est ꝺuersio gētiū ⁊ pficienda iudeoꝝ. Cōsequēter eps ad altare accedēs īcipit stās. deus ī adiu. me. iten. qꝛ tūc de mū incipit q̄ est in B. officio p̄ncipale. ⁊ dicit Ihesus. Gl'ia patri ⁊c. qꝛ hec bñdictio fit ad exhibendā gloꝛiaꝫ trinitati: nō tñ dr̄ al'a put in se. ti. dicet: ⁊ ꝺsecrat altare. In qua quidē ꝺsecratione alia aḡ bñdicit put in se. tit. dicet ex qua postq̄ altare septies aspsum fuerit aspgitur etiaꝫ ter interi' tota eccl'ia sicut p̄us absq; aliqua dr̄a maioꝝ lapidū vel mīoꝝ: qm̄ apd deū non est acceptio p̄sonaꝝ: ex de iudeis. nuit. §. i. de sta. mo. ea que. in p̄ncipio. Ideo īterius ad notādū qꝛ exterioꝝ ablutio sine īterioꝛe nil p̄ deſt. ex de sac. vnc. c. i. Ideo ter: q̄m vt p̄missum ē aspsio illa significat aspsionem et mūdationē baptismi q̄ dat bñficio trinitatis iuxta illud. Ite docete oēs gētes baptizātes eos in noīe patris ⁊ f. ⁊. s. sctī. qꝛ essi eccl'ia nō pōt in aḡ imergi sicut imergit baptizād': iō ter aspgit aqua q̄si loco trine imersiōis. Rursus aspgit p̄cedēdo ab oꝛiēte in occidētem ⁊ p medīū semel in formā crucis: qꝛ xp̄s totā iudeam aut oēs gētes baptizare p̄cepit in noīe trinitatis: cui baptismo tribuit efficaciā in ministerio passionis īcipiēs a iudeis de q̄bus oꝛtus est: ⁊ residuū aque ad basim altaris fundit put in se. ti. dicetur. Quidā tñ aliā aquā non benedicūt: sed cum p̄ius benedicta totū officium implent. Interim autē cantat chor' psalmū illum. Exurgat deus ⁊ dis. in. e. ⁊c. et illum. Qui habitat in adiu. ⁊c. in q̄bus fit mētio de eccl'ia ⁊ eius ꝺsecratione: vt patꝫ ibi Qui habitare facit vnī' moꝛis id domo. Eps vero dicit. Domus mea domus oꝛonis vocabitur: qꝛ eius officium est facere vt eccl'ia domus dei sit nō negociationis. i. q. tñ. ex mlt̄is. Sane crismato altari. xp̄i. cruces in parietib' eccl'ie depicte cbrismātur. Depingūtur aūt ipse cruces. Primo ꝓpter demonū terꝛoꝛem vt. s. demones q̄ inde expulsi sunt videntes signum crucis terreātur ⁊ illuc ingredi nō p̄sumant. Secūdo ꝓpter triūphi ostensionem. Cruces nāq; sunt vexilla xp̄i et signa triūphi sui. Merito ergo vt ostēdat q̄ locus ille xp̄i dñio subiugatus est ibidē cruces depingunt. Mā ⁊ apud impiale magnificentiā obseruatur vt aliqua ciuitate sibi tradita impiale vexillū in ea erigatur. Et in hmōi figuratiōe dicitur Geñ. xxviij. Qd̄ iacob lapidē quē supposuerat capiti suo erexit in titulum: vz in ti. p̄conialē: memoꝛialē: et triūphalez. Tertio vt earum inspectoꝛes xp̄i passionem qua suā eccl'iam consecrauit: ⁊ passionis fidē ad memoꝛiam reducant. Unde in canticis. Pone me vt signaculum super brachium ⁊c. Duodecim vero luminaria ante cruces ipsas posita significāt. xp̄i. apostolos q̄ per fidē crucifixi totum mundū illuminaueruntꝫ ⁊ quoꝝ doctrina tenebꝛe sunt. vñ dicit bernard'. Tota p̄ophetia vera est in fide crucifixi. ⁊ Apostolus. Nihil me iudico scire int' vos nisi iesum xp̄m ⁊ hūc crucifixū. Cruces igit̄ p q̄ttuoꝝ eccl'ie partes illuminātur ⁊ chrismate inunguntur: q̄m apl'i crucis mysteriū p̄dicātes: fide passiōis xp̄i q̄ttuoꝝ mūdi climata illumīauerūt ad cogitatōem: ifl'āmauerūt ad amoꝛē: vnxerūt ad ꝺscie nitoꝛē q̄ p oleū: ⁊ ad bone fame odoꝛē q̄ p balsamuꝫ designat. Adhuc p' chrismatiōez altar ſipꝫ altare ⁊ eccl'ia ornāt: lāpades accēdūtur. Missa dr̄ in q̄ pontifex alijs vestib' vtit q̄ fuerit ī aspsiōe vsus: put ī se. ti. dicetur. ¶ Postremo notanduꝫ est q̄ eccl'ia dicitur in sanguine alicuius ꝺsecrari. vñ sm pelagium ⁊ nicolaum in martyꝛio apl'oꝝ petri ⁊ paul' eccl'ia romana consecrata est. xxi. di. quāuis. xvi. distin. sacro. Cōsecratur itaq; eccl'ia vt p̄missum est: et altare, put in ti. se. ⁊ ciuiterum ac alia, put sub ti. de ꝺse. dicet. Et q̄nq; legit̄ ī veteri testamēto tēplū ter fuisse

cõsecratuꝫ. Primo in septembri de cõ.di.i.c.i. Secundo in martio sub dario ar.i.q.i. ppe tizauit. Tertio i decẽbri sub iuda macabeo de con.di.i. solẽnitates. Ecclesia tñ semel cõsecrata nõ est iterũ reconsecranda.e.di.eccle sijs. de sacra. nõ ite.c.i.t.ij. de aposta.c.i. nisi fuerit execrata. qõ contingit tripliciter. Primo si fuerit cobusta: ita ꝙ parietes omnes vl' eoꝝ maioꝝ pars fuerit decrustati: vt dicto .c. ecclesijs. ff. ꝺ ꝓtra. em. l. ꝺmũ. leuitici. c. xiij. ppe fi. si. n. solũmõ tectũ vel aliq̃ ei' ps pietibus integris manẽtib': vel saltẽ in modica pte destructꝫ ꝓbusta fuerit recõsecrãda ñ ẽ. ex de. con. ec. vel al. lineis. Secõ si tota ecclesia aut ei' maioꝝ ps sil' fundit' corruerit t ex toto siue ex eisdẽ siue ex alijs fuerit lapidib' repata. e. de fabrica. Cõsecratõ etei eccl'ie marie in exterioꝝ vnctõe t in lapidũ cõunctõe t dispositõe ꝓsistit: vt in di. c. ecclesijs. Si vero nõ sil' sꝫ successiue parietes oẽs ruerit t reparati fuerit eadẽ cẽsẽt eccl'iastiõqꝫ nõ recõsecrãda: sꝫ dũtaxat cũ aq̃ exoꝛcizata t misse solẽnitate ẽ recõciliãda. de cõ. di. i. de fabrica: t. c. si motũ. ff. de le. i. ꝙ i reꝝ. quãꝙ eã recõsecrãdã q̃daꝫ scripserit sapiẽtes. Tertio, recõsecrãda ẽ eccl'ia si dubiũ sit vtrũ aliqñ fuerit consecrata eo ꝙ super hoc nulla scriptura vel pictura aut sculptura mulluscꝫ etiã vnc' testis de vsu vel etiã de auditu: qui vt quidã dicũt sufficeret extat. ꝺ cõ. di. i. ecclesie. t. c. solẽnitates xxiij. q. ij. sane. xxij. q. v. hoc videtur. de con. di. iij. paruulos. Altare quoqꝫ semel ꝓsecratuꝫ recõsecrandũ nõ est nisi illud execari ꝓtingat. de ꝓse. di. i. si motũ. ex eo. c. i. t. c. ꝙ in dubijs. qõ fit primo si mẽsa. i. superioꝝ tabula in q̃ fit ꝓncipaliter cõsecratio mota vel in sui forma mutata vel enormiter puta vltra medietatꝫ fracta sit. Enormitas tñ huiusmõi iure valet ad epi arbitrium referri. Idẽ q̃s maxime est si tota altaris structura mota t repata fuerit. Ecclesia tñ, ppter altaris vl' structure motiones vel fractionẽ recõsecranda nõ est: ex. c. c. i. quia alia est altaris consecratio t alia ecclesie. Sic econuerso si ecclesia totaliter destructa altare nõ leditur ecclesia ipsa reparata solum t non altare reconciliatur ꝙ cuis tunc decens sit illud aqua exoꝛcizata lauari. de cõse. di. i. si motum. Consecrato tamen maiori altari nibilomin' alia mĩoꝛa altaria ecclesie cõsecranda sunt extra. e. cum sis ꝙuis q̃dam dixerunt sufficere in illius consecratione alia digito demõstrari: ar. ff. ꝺ acquir. pos. ꝙ i eo. §. si vẽditõem. l. de na. li. aut. itẽ si q̃s. Si vo altare modicã etteri' patiat lesionẽ nõ obb ẽ recõsecrandũ. ex eo. c. i. Secõ reconsecrat altare si altaris sigillũ. i. paruus lapis cuꝫ quo sepulchꝝ siue foramẽ in quo reliquie recũdũtur claudit seu sigillat motum aut fractũ sit. ex eo. lignis. Et foramẽ ipsuꝫ q̃ꝫ in summitate stipitis: t tunc q̃ꝫ aliud sigillũ non apponit: sꝫ ꝓncipalis mẽsa supposita loco sigilli bẽ. Q̃ꝫ vo fit i pte posteioꝝ t q̃ꝫ in anteioꝝ. i. in q̃ etiã foramĩe in testimoniũ cõsecrationis caute includi solẽt lre cõsecrantis epi ꝓtinẽtes nomẽ ei' t aliorũ epoꝝ in ꝺsecratione ꝑsentiũ t in cui' sci honoꝛẽ cõsecrat altare t etiã ipa ecclesia quãdo simul cõsecratur vtrumꝫ annũ quoqꝫ t diez ꝺsecrationis. ¶ Tertio recõsecratur altare si iunctura qua sigilluꝫ foraminis vel etiã qua mẽsa stipiti vbi aliud sigillum q̃ mẽsa ipsa nõ est mota adheret vel aliqs ex lapidib' ipsi' iũcture seu stipitis mensa vel sigillum tangẽs motus vel fractus sit. In ꝓiunctione etenũ sigilli t foraminis atq̃ mense t stipitis seu cõstructure inferioris ꝑcipue cõsecratio itelligit. ¶ Quarto recõsecrat altare si ei vl' ꝓiunctõi mẽse t structure inferioris tñ fiat augmẽtũ ꝙ pristinaꝫ formã amittat: qñ forma est ẽ rei. ar. t. q. ij. ꝺ ius. xxij. q. ij. ꝙ vñ ẽ. ff. de no. ope. nũ. l. i. §. si qs edificiũ: ppter modicũ tñ additamẽtuꝫ non execratur: sed tunc sacrũ trahit ad se non sacrum. ex. e. ꝙ in dubijs. dum tamen coniunctio mense t structure inferioris non multuꝫ immutet. ¶ Quito altare sicut t ecclesia ꝓpter dubiũ reconsecrat. e. di. ecclesia. ¶ Sexto altare viaticuꝫ si lapis de ligno in quo insertus ẽ qui quodãmõ sigillũ repꝛesentat removeat: t in eodẽ vel in alio ligno iterũ reponatur nõnulli reconsecrãdũ: aliꝝ vo solummõ reconciliandũ autumãt. Quãuis aũt t sepe iussu epi de loco ad locũ trãsferat t pviã poꝛtet pp quod portatile vel viaticũ appellat. ea di. ꝓcedimus. ex de pa. in his. nõ tñ obꝝ hoc re

cõsecratur aut recõciliatur. ¶ Quid si calix consecratus deauratur nunqd est recõsecrandus? Et videt q̃ sic: quoniã nou⁹ calix esse videt. nouũ. n. opus videt facere q̃ pstinã opis faciẽ imuat. ff. de. no. opis nũ. l. i. §. op⁹ nouus ꝛ reficit qui rei iam facte remediũ facit. ff. de iti. ac. pꝛiua. l. iij. §. penul. ff. ꝺ vsufructu. l. vsufructuarius: eẽ de iudeis. cõsulit. Siquidez consecratio in supficie cõfistit: ꝛ hinc est q̃ ecclesie muris decrustatis, recõsecrãda eẽ ꝑdixi. Cõtrariũ tñ verũ ẽ: qꝛ nec ꝓpter muoꝛ dealbationẽ aut ꝓp picturã aut ꝓpter modicũ addimẽtũ ecclesia reconsecranda est vt iã dixi. Cũ. n. ꝓp hoc calicis forma nõ mutet: nec calix manet: quare recõsecrãdus nõ ẽ: sicut et ecclam reparatã: qñ eadẽ manet recõsecrãda nõ esse ꝓmissuz ẽ. Si ꝟo forma ꝓꝛioꝛ immutaret: sec⁹ ẽt: qñ forma dat esse rei vt dixi. honestũ tñ ẽ q̃ tã ꝓpter pollutarũ manuũ ꝓtactũ: tã ẽt ꝓpter ꝓbane materie apposition calix aq̃ exoꝛcizata lauẽt ꝓtinus ibi sacrosanctũ coꝛp⁹ ꝛ sanguis dñi imolet: ꝺ cõse. di. i. si motũ. ¶ Remisso ꝺ ꝓsecratõe aliq̃ ꝺ recõciliatõe dicam⁹. ¶ Cira q̃ notãdũ ẽ q̃ tẽplũ spũale q̃ ẽ bõ q̃ñqz polluit. xxxij. q. iij. in eo. ꝛ. q. vl. nõ solũ. Vñ in leui. xv. Vir q̃ fluxum seminis patit imund⁹ erit. xliij. di. sit rectoꝛ ꝓpe fi. ꝛ idez in muliere fluxũ sanguis mẽstrui vel alteri⁹ patiente vt ibidez in eodẽ ꝛ di. v. Ad eius. Et iõ ibi pollut⁹ ecclesiam ingredi ꝓbibebat donec aqua lauaretur ꝛ purificaret. ꝛ numeri. xxxi. c. Qui cadauer moꝛtui tetigerit imũdus ẽ. Vñ aspergat aq̃ ꝛ sic mũdabit. ꝛc. Et ꝓbeta: aspges me dñe isopo ꝛ mũ. ¶ Materiale ẽt templũ qꝺ ẽ ecclesia testante papa Gze. ꝛ. leui. c. xv. polluitur. Vñ ꝓbeta polluerũt tẽplũ sanctũ tuuz. ꝛc. Et hoc simulit hodie aq̃ lauatur ꝛ recõciliat. ex. e. ꝓposuisti. ꝛ. c. cõsuluisti. ꝛ. c. vl. ꝛ. fi. Fit enim reconciliatio cum misse celebratione et aque cum vino sale ꝛ cinere sõlemniter benedicte aspersione. e. di. de fabrica. ꝛ. c. ꝓposuisti Nempe per salem discretio: ꝑ aquam populus: ex: de celebra. miss. cũ marthe. §. quesiuisti ad fi. ꝑ vinum diuinitas: ꝑ cinerem passionis christi memoꝛia: per vinũ aque immixtũ vnio deitatis ꝛ hũanitatis signific atur. Hec ergo simul ponũtur ad notãdũ q̃ populus discreta memoꝛia passionis christi mundatus christo adunatur. Fit etiaz per episcopũ tñ si sit ecclesia ꝺsecrata. Et quãq̃ ipse alteri coepo possit simul totũ. s. aque benedictõez ꝛ recõciliatõez vel solũ aque benedictionez vel ẽt tñ recõciliationẽ aqua ꝓpus ꝑ ipsum bñdicta cõmittere: simplici tñ sacerdoti neutruz cõmitti valet. ex. eo. aqua. ꝛ. c. cõsuluisti. nisi forte hoc ex ꝓuilegio sibi competat spãli. Si ꝟo eccle sia ꝺsecrata nõ sit ꝺz stati fz ꝺstitutõez Gze. ix. ex. e. c. fi. aqua exoꝛcizata lauari: quam lotionẽ q̃dã fieri posse astruũt: iussu tamẽ epi ꝑ simplicẽ sacerdotẽ cũ fieri habeat cũ aq̃ exoꝛcizata q̃ fieri potest ꝑ quẽlz sacerdotẽ. Nonnulli ꝟo eximie auctoꝛitatis pti scripserũt qꝺ ꝛ tuti⁹ ẽ ꝺ dũtaꝛat per epz fieri: nec ꝑ eũ sacerdoti posse cõmitti. nã canones de co. di. si motũ. ꝛ. c. de fabrica: aquã exoꝛcizatam vocãt aquã cũ vino ꝛ cinere sõlemniter bñdictã. qꝺ q̃dez verũ est de ecclesia nõ cõsecrata: ad consecrãdũ tñ deo ꝺdicata. ex. ꝺ inu. ecclesie. ecclesia. Sec⁹. n. est in simplici oꝛatoꝛio qꝺ nec sacer nec religiosus loc⁹ est: vtpote quod vnusquisq; ꝓpelle vt placet oꝛdinat saltẽ ad ornãdũ. de cõ. di. i. vnicuiq;. ex. de cẽsi. c. fi. lz forte nõ sine diocesani licentia ad celebrãdũ ꝛ ꝓvelle ad alũ vsuz deputat locũ ipsum: in auc. col. v. vt null⁹ fabri. oꝛa. do. §. i. i auc. col. ix. de ecclesia. titu. §. si qs i sua domo. ꝛ. §. si ꝟo. est aũt eccl̃a cõciliãda i ꝓmisso casu. Itẽ ꝓp adulteriũ ibi cõmissuz ꝛ ꝓp fornicatõez. e. di. si motũ. ꝛ gñaliꝛ cuiuscũq; semine: ex de adul. si gnificasti. s. maris ꝛ femine clerici vel laici: beretici vel pagani: naturaliꝛ siue inaturaliꝛ: studiose ꝛ peccãdi libidie ibi emisso fuerit pollu ta etiã si vir ibi voꝛoꝛe cognoscat: qñ lz talis cõcubitus sit alias legitim⁹ ꝛ ꝓcessus: non tñ q̃libet tpe siue loco: ex. e. c. fi. quãq̃ mlti i hoc contrariũ sentiãt sapientes. Secus aũt esse dicimus si qs forte ibi in somnis polluat. nã tũc anim⁹ magis ptulisse q̃ fecisse dolẽdus ẽ xxi. di. qñ. ꝛ nõ in cuiuscũq; bruti aialis semine ibi emisso: cũ rõe careat neq; peccat. vi. di. testamẽtũ. ¶ Recõciliat ẽt ꝓp homicidiũ. ff. si qua. pau. fe. di. l. i. xv. q. i. §. et eo. siue cũ sanguis effusione siue sine ibi q̃cũq; mõ studiose

ꝓmissū: ⁊ ēt citra hoīcidiū pp quālz violētiā ⁊ iniurios ā būani sanguis effusiōz. e. di. si motū: siueer vulnere siue absq; vulner ex naso vl' ore. nā ī ve. testa. Leui. xuij. ⁊. xv. c. ꝓhibitū fuit sā guinē ī tēplū fundi ⁊ semē emitti: ⁊ talia agē tē ⁊ ꝑpatientē illud ingredi. Si aūt absq; violentia vel iniuria ex naso vel ore vel cicatrice vel īmutione aut etiā ex emoꝛroidis vel mē struis vel aliter naturalr in' eccl'ia fluxerit aut forte ludo vel casu fortuito elicit. e. di. eccles is: ex. e. c. fi. aut si qōcunq; aīal ibi occidit: vel q̄s subito ꝑ se ibi moꝛitur aut lapide vl' ligno cadente: aut fulgure occidit: ꝓpter hec q̄dez ⁊ filia nō recōciliatur: nec etiā si alibi vulnera tus ad eccl'iā confugiēs illic sanguīe multo effuso moꝛitur: qm̄ tūc nō fuit homicidium in eccl'ia ꝑpetratū. xv. q. i. §. itaq;. Si vo ecōuer so in eccl'ia vulnerat' extra moꝛitur vel etiam extra sanguis ex vulnere fluxerit sec' est: etiaz si intra eccl'iam ex vulnere sanguis minime fluxerat: qm̄ ictus vulnez attēdūtur. ff. ad. l. aq̄. atē mella. §. fz si plures. ff. ad. l. coꝛ. ō sic. vl timū: ex de cle. ꝑcu. c. ij. sed ⁊ si supra textū ecclesie sanguis effundit: aut semē humanum emittit: q̄z ꝑ hoc extra eccl'iam cōmittit nō re cōciliatur. Cetez si furtū aut rapina in eccl'ia cōmittitur de ꝓsuetudine q̄ in talib' attendit recōciliatur. extra de cele. miss. pniciosus. Idē q; in q̄libet violētia absq; sanguinis effusio ne ibi cōmissa fieri debere q̄dam affirmāt cuz illa fornicationi equipetur in iure. xvij. q. iij. si cut qui eccl'iā. vt si ad eā ꝑfugiēs inde ꝑ vio lentiā ex̄batur. xvij. q. iij. re. ex. ō īmu. ec. iter. vel ibi effractio cōmittatur: vl' etiā si ꝑter san guinis effusionez rixa tumultuose agatur: vl' si q̄s fracto osse vel liuoꝛe secuto absq; sāgui ne ibi grauiter verberetur: vel ad moꝛtē vl' ad mutilationē ibi ꝑpetrat' ꝓdēnatus inde ex̄bi tur vt ad locū executionis ducatur: ex̄ de reli. do. decet: ⁊ de īmu. ec. cum in eccl'esia: ⁊ de ap pella. q̄ frōte. Sed cum casus isti nō sunt i iure exꝓssi necesse nō est eccl'iā ꝑ epm solēni ter recōsiliari. Honestū tñ fore putam' per sa cerdotem cū aqua exoꝛcizata epi iussu lauari. Idēq; dicēdū vr: si eccl'esia diu absq; tecto ⁊ ianuis plena forte letamine alijsq; spurcitijs aīalib' ⁊ naturali homīm vsui q̄si diuersoꝝ lo cus passim patuerit: nec ecē forte malū eā in tali casu solēniter ꝑ epm recōciliari. Si aūt ē aliq̄s ex̄ eccl'iam occisus moꝛ; ītra eccl'esiā in fertur: occisoꝛ vo vel ali' moꝛtuū fore nō cre dēs coꝛpoꝛi adhuc calido plagā īflīgit ex quo sanguis fluit recōciliāda est: tū ꝓpter hoꝛroꝛē ⁊ abhominatōez: tū ꝓpter violētiā ⁊ peccā di voluntatē. q̄uis essi hō moꝛtuus nō sit hō: buman' tñ sanguis ei' ꝑ violentiā est ibi effu sus: nā ⁊ ipsi cadaueri violēta hoꝛroꝛ et iniu ria irrogātur. ff. de sepu. vio. l. iij. §. nō ꝓpe: ⁊. §. aduersus: ⁊. l. sepulcbꝛi. ff. de re. ne coꝛpa: extra de iudeis: sicut iudei. Secus aūt ē si na turaliter moꝛtu' in coꝛpis obsequiū et bonoꝛem in eccl'ia demēbꝛet vel euiscereturr vt foꝛ te ps ibi ⁊ pars alibi sepeliatur. Recōciliat eti am eccl'ia in q̄ infidelis vel etiā publice excōi catus sepult' est: ⁊ tūc parietes sunt abꝛadendi. de cō. di. i. ecclesia. i. ⁊. ij. Sane in ꝓmissis casib' in q̄bus eccl'ia recōciliat reqꝛitur vt fa ctum recōsiliationē inducēs: publicū saltez ꝑ famā exist at. ex̄ de adul. significasti ⁊ de actu inq̄sitōis. §. fi. Scandalū. n. ⁊ hoꝛroꝛ atq; ab ominatio de turpitudine ⁊ pctō atq; violen tia in sacro loco siue ī ecclesia cōmissis: vbi de lictoꝝ venia postulat: vbi esse oz tutela refu gij vbi īmolatur salutarz hostia ꝑ pctis. leui. xuij. c. vbi etiā ꝓfugiētes saluantur ⁊ deo lau des exoluūt recōciliationē inducūt ⁊ etiaz ꝑ positū ⁊ volūtas moꝛtalr ibi peccantis. ex̄. e. ꝓsuluisti: ex̄ de sen. ex. cū voluntate. xvij. q. i. §. si ergo. Si vo occultuz sit recōciliari necesse nō est: qm̄ eccl'ia cuz sctā sit coīnquari nō pōt. ex̄ de coha. cle. vīa. xv. q. vl. c. fi. xuij. q. i. §. i. īmo ipsi' loci sanctitas infamiā loci abolet: q̄uis in hoc quidē ꝓrum sentiāt vt saltē occul te: ita vt delinquētes nō ꝓdantur sit recōsiliā da. Fit essi recōciliatio ad exēplū ⁊ terroꝛem vt videtes eccl'iam q̄ in nullo peccauit ꝑpter pctm̄ alteri' lauari ⁊ purificari: existimēt q̄ tū ꝑpter suoꝝ delictoꝝ expiationē sit laboꝛan dū. ff. ad. l. iul. rep. l. i. ¶ Cimiteriū q̄z in quo pagan' vel infidelis aut excōicatus sepult' est recōciliādū est. ex̄. e. ꝓsuluisti. de cō. di. i. eccle siam. i. ⁊. ij. ex̄ de sepul. sacris. ossib' tñ sepulti si ab ossib' fidelium dicerni poterūt inde ꝑus abiectis. Recōciliat etiā in ꝓmissis casibus in

quib⁹ eccl̃ia recõciliatur. Cimiteriũ.n. eĩsdẽ ꝓulegĩs ꝙbus ⁊ eccl̃ia gaudet: ꝓut sub ti. de vnc. dicek̃. nã ex quo bñdictus est sacer loc⁹ est. ff. de re. diui. sacra. in fi. ⁊ recõciliak̃ ꝑ eꝑm sicut eccl̃ia ꝑ aspersionẽ aque solẽniter cuꝫ vino ⁊ cinere benedicte. eĩ eo. ꝙsuluisti. ¶ Illõ aũt notandũ est ꝙ in quacũq; ꝑte eccl̃ie vel cimiterij violẽtia vel pollutio cõmittak̃ vtrũq; ⁊ etiã quelibet eoꝝ ꝑtes ꝓpter ꝓnexitatẽ violate intelligũtur. eĩ de ꝓsti. transl. Hoc bo die in ꝑte coꝛrectũ est ꝑ dñm Bonifacium de cõ. eccle. c. i. in. vi. Et si. n. ꝓsecratiões eccl̃ie altaris ⁊ cimiterij sint diuerse: oĩum tñ vna ⁊ eadẽ est ĩmunitas. xvij. q. iij. sicut antiq̃tus: ⁊ c. si q̃s: ⁊ c. Miroꝛ. que nõ est ad alterũ eoꝝ tñ vel ad alteri⁹ angulũ restringẽda. qõ verũ est si eccl̃ia vel cimiterũ sunt ꝓiuncta. Si. n. vnũ a reliquo distet bene põt vnũ sine reliquo violari. Si igĩt altero eoꝝ violato siue polluto etiã aliud violatũ ⁊ pollutum ẽ: pari rõne altero tñ eoꝝ recõciliato vtrũq; intelligitur recõciliatũ: ar. eĩ. e. ꝙsuluisti. eĩ. e. de ĩmu. eccl̃ie in rubꝛica: qñ nihil tã naturale est q̃ vnũq; q̃q; eo gñe dissolui quo ligatuꝫ ẽ: ⁊ par est ius ligandi atq; soluẽdi. ff. de re. iu. nihil. extra. e. c. i. ⁊ sic violato vel polluto cimiterio sufficit eccl̃iam recõciliari. Nõnulli tñ simplr̃ asserũt ꝑ vnius violationẽ neq; q̃ alteꝝ violari: ⁊ per ꝓns q̃libet eoꝝ debere spãliter recõciliari. q̃ bus tñ põtificalis libꝛi obuiat auctoꝛitas ĩ q̃ spãlis forma recõciliatõis cimiterij nõ habeẽ. Demq; si eccl̃ia vel cimiterũ aut aliud q̃cũq; ꝑ eꝑm excõicatũ ꝓsecreẽ seu bñdicatur: tali recõciliatiõe nõ egent: qñ sacꝛa talib⁹ in forma eccl̃ie collata ꝛa sunt. ix. q. i. ordinatões i. q. i. multi. ꝓpe fi. eĩ de sacra. nõ ĩte. c. i. ⁊. ij. ⁊ de coha. cle. vã. vt dicetur in ꝓhemio. iij. partis. Qꝛex cũ sicut ꝓmissum est excõicati funus cimiterũ ⁊ eccl̃iã ꝑphanet. multo quidem magis exteꝛioꝛa sacꝛa ⁊ bñdictões q̃ per manus ⁊ os excõicati transeunt ⁊ ꝑficiscũtur q̃ tum ad eoꝝ merita ꝑtinet ꝓfanari: ⁊ coꝛã deo fetere videtur. i. q. i. §. q aũt sacꝛa: ⁊. c. se. ⁊. c. odit deus: ⁊. c. illi. offerũt. eĩ de' cisma. c. i. ideo honestũ est ꝙ recõciliãtur ꝑusq; fideles talibus sacris vtantur: ꝓut sacꝛoꝝ canonũ lectio edocet euidẽter. lxxxi. di. si q̃ sunt. Aũt essi dominus per ꝓphetam. Maledicã bñdictiones vestꝛas. de ꝓse. di. i. altaria. i. ⁊. ij.

¶ De altaris consecratione. Rubꝛica.

Non solum eccl̃ia veꝛũetiã altare ꝓsecrak̃. ꝙ cõ. di. i. altaria. i. ⁊. ij. ⁊ hoc ꝑpter tria. Primo ad sacꝛm deo ibi offerendũ. Beñ. viij. Edificauit noe altare dño ⁊ tollẽs de cũctis volucꝛibus ⁊ p mundis obtulit sup altare. B aũt sacꝛ est coꝛp⁹ ⁊ sanguis xp̃i q̃ ꝙ in mẽoꝛiã passiõis dñice ĩmolamus: iuxta illud. Hoc facite ĩ meam cõmemoꝛationẽ. Scõo ad nomẽ dei ibi ĩuocandũ. vñ Beñ. xij. Edificauit abꝛaã altare deo qui apparuit ei: ⁊ ĩuocauit ibi nomẽ dñi. Hec aũt ĩuocatio q̃ fit supꝛa altare ꝓpꝛie dr̃ missa. Tertio ad cantãdũ. eccl. xlvij. Dedit illi ꝓtra ĩmicos potentiã ⁊ stare fecit ꝓtra altare cãtoꝛes: ⁊ in sono eoꝝ fecit dulces modulos. Sane hoc modo ⁊ oꝛdine ꝓsecratio altaris fit. In ꝓmis namq; pontifex ĩcipit Deus in adiuto. me. ĩt. postmodũ benedicit aquã. deinde in. iiij. coꝛnib⁹ altaris ꝓfigurat. iiij. cruces cũ aqua benedicta. Cõsequẽter circuit altare septies: ⁊ septies mẽsam altaꝛ cũ aspersoꝛio de ysopo aq̃ bñdicta aspergit. Ecclesia q̃q; item aspergitur ⁊ aq̃ residuum ad basim altaris fundik̃. Deinde in quattuoꝛ angulis sepulcꝛi in quo reliq̃e recõdi debẽt q̃tuoꝛ cũ crismate fiunt cruces: ⁊ ponuntur reliquie in capsella cũ tribus granis thuris: et sic recondũtur in sepulcꝛo. Deide supponik̃ eis tabula cũ signo crucis facte in medio ꝓfirmata. postmodũ lapis qui mensa dicitur sup altare adaptatur: ⁊ adaptat⁹ vngitur cum oleo ĩ q̃nq; locis: ⁊ eodẽ modo ĩunguitur postea crismate sicut de oleo dictum est. Cõfirmak̃ etiã altare in fronte cruce crismatis ⁊ adoletur in censum in quinq; locis. Post hoc altare tegitur ⁊ mundis pãnis induitur: ⁊ demum super illud sacrificiũ celebꝛatur. Nunc seriatim singula ꝑmissa ꝓsequamur. ¶ Primo igĩt notandũ est ꝙ altare crismatis vnctione ⁊ benedictione ĩterueniente cõsecratur ⁊ lapideum solũ. de cõ. di. i. altaria. i. ⁊. ij. Cũ põtifex stãs incipit. Deus in adiu. me. ĩtẽ. q; ipse dñs ait

Sine me nihil potestis facere: ⁊ quia hec dedicatio significat baptizādos qui p̄cepta fide ad pugnā se preparant: ⁊ qui adhuc sunt inter suspiria ⁊ certamina misericordie cōstituti. iō nō dicit̄ alla. q̄. n. baptizati nō sunt laudib⁹ āgelorū digni nō sūt. Unde Tho. pe. Et ī plateis ei⁹ alla cātabit̄. Post cōpletā v̄o ecclesie vel altaris cōsecrationē cātat̄ alla: qm̄ exclusa d̄monū fantasia de⁹ ibi laudabit̄. Nā ⁊ xp̄s ad aram crucis accedens ad eternitatꝫ gloriā manifestādā mortē soluit: sꝫ alleluya dūtaxat post resurrectionē cantauit. ¶ Secundo circa aque benedictionē notādū est ꝙ huiusmodi aq̄ exorcizatio fit ad effugādū inde īimicū. In q̄ bn̄dictōe quattuor necessaria sunt: vz. aqua: vinuz: sal: ⁊ cinis. Et h̄ pp tria. ¶ Prīo qm̄ q̄ttuor sūt q̄ īimicū expellūt. primū ē lachrimaꝝ effusio q̄ p aquā. Scd̄z ē spiritualis exultatio q̄ per vinū. Tertiū natural̄ discretio q̄ p sal. Aqua igr̄ est pnīa: vinū mentis exultatio: sal sapiētia: sicut in p̄cedēti ti. ꝓbatū est: cinis penitētie hūilitas. Unde de niniuitis dr̄ qꝛ rex ipse surrexit de solio suo: ⁊ indut⁹ ē sacco ⁊ sedit in cinere. Hinc ⁊ dauid inquit. Quia cinerē tāq̄ panē manducabā ⁊c. Hinc ⁊ Abraam: loquar inquit ad dn̄m meū cū sim puluis ⁊ cinis. Scd̄o inō aqua ē ppl̄s seu humanitas: qꝛ aque multe ppl̄i mlti: vinū deitas: sal doctrina diuine legꝫ q̄ ē sal federꝫ. cinis q̄ cōsumat memoriā dn̄ice passiōis. Uinū aq̄ mixtū xp̄s deus ⁊ homo. Per fidem eī dominice passionis q̄ p doctrinā diuīe legis hētur. Populus p aquā signat⁹ p fidei vnionez cōiūgitur capiti suo deo ⁊ hoī. ¶ Tertio modo pōt dici ꝙ hec aq̄ bn̄dicta spm̄ scm̄ significat sine cui⁹ flatione nihil vnq̄ sāctificatur: ⁊ sine c⁹ gr̄a nō fit remissio pctōꝝ. ꝙ spūs scūs aq̄ vocet̄ ip̄a veritas ostēdit dicēs. Qui credit in me flumina de vētre ei⁹ fluēt aque viue. qd̄ euangelista exponens dixit. hoc autez dixit de spū sancto quē accepturi erant credētes in eum. ¶ Et nota ordinem sacramēti exterius aqua: interius spiritu ecclesia ꝯsecrat̄ Hoc est. n. quod domin⁹ ait. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto ⁊c. Ecce aqua Ecce spiritus. In baptismatis. n. sacramēto nec aqua sine spiritu: nec spirit⁹ est sine aqua quod quidē ipse spiritus sanctificabat qui in prima mūdi creatione ferebatur sup aquas. Hac ergo aqua ⁊ ipsum altare ⁊ totū interi⁹ templum quādo illud simul ⁊ altare dedicāt̄ aspergit̄. Licet igit̄ spirit⁹ ⁊ aq̄ ad baptismi ⁊ cōsecratōis eccl̄ie p̄fectionem sufficerēt: tn̄ sancti patres qui hoc constituerunt voluerūt nobis satisfacere nō solū in his q̄ ad v̄tutē: verū etiā in his q̄ ad scīficationē ptinēt sacr̄i: iōqꝫ apposuerūt salē vinū oleū cinerē ⁊ crisma. Nō. n. crisma vl̄ oleū habuit Philipp⁹ qn̄ eunuchū baptizauit. Act. viij. c. Alteꝝ ergo horū deesse nō dꝫ ⁊ sil̄ cōmisceri debēt. qꝛ populus dei q̄ est eccl̄ia sine his simul iunctis neqꝫ scīficat̄ neqꝫ a peccatis soluit̄. De h̄ ēt tangetur sub ti. de cō. De aq̄ q̄dē manifestū ē: quia nisi q̄s renat⁹ fuerit ⁊c. De sale etiam qꝛ sine fidei cōdimēto qd̄ ī sale significat̄ nemo vnq̄ saluari poterit quantūcunqꝫ aq̄ baptismatis aspergat̄. De vino q̄ꝫ p quod spūalis diuine legis ītelligētia designat̄. Unde dn̄s ī nuptijs aquā in vinū cōuertit. Siq̄s v̄o aspersus nō fuerit. i. q̄cūqꝫ de eo nō biberit: vel ꝓpinātib⁹ nō crediderit ad vite eterne beatitudinē nō p ueniet. Cineris ēt aspsio p quā penitētie hūilitas ītelligit̄ tam necessaria ē vt sine ea nō fiat in adultis remissio pctōrū. p ip̄am. n. venit̄ ad baptismū: ⁊ ip̄a ē singulare refugiū pctōribus post baptismū. Unde ⁊ non īmerito baptismus vocat̄ dicēte domino in euāgelio de Jo. qꝛ venit in vniuersaꝫ regionē galilee p̄dicans baptismū penitētie in remissionē pctōꝝ ¶ Et nota q̄ttuor eē genera aq̄ benedicte: d̄ qua in quarta pte dicet̄ sub ti. de aque benedicte aspersione. His oībus pmixtis pōtifex iiij. cruces cū aq̄ ipsa in q̄ttuor cornib⁹ altarꝫ ⁊ vnā ī medio facit. Quattuor cruces rep̄sentant q̄druplicē charitatē quā hi qui ad altare accedūt habere debēt. s. vt diligāt deum: seipsos: amicos: ⁊ inimicos. De quib⁹ q̄ttuor cornib⁹ charitatꝫ dr̄ Gen̄. xxvij. Dilataberꝫ ad oriētez ⁊ occidētez septētrionē ⁊ meridiē: ⁊ iō q̄ttuor cruces ī q̄ttuor cornib⁹ fiūt ad d̄signādū ꝙ xp̄s p crucē q̄ttuor mūdi ptes saluauit. scd̄o fiūt ad significādū ꝙ q̄ttuor mōis crucē dn̄i portar̄ dēm⁹. s. ī corde p meditatōez: ī ore p cōfessionē: ī corpe p carnis mortificationez

et in facie per assiduā impressionem. Crux in medio altaris significat passionez quā christ⁹ in medio terre subijt per quā operatus est salutē in medio terre id est in bierusulez. ¶ Deinde septies altare pontifex circuit. Primo ad significanduz ꝙ ipse debet pro omnibus curā ipendere ⁊ vigilātiā habere q̄ p circuitū designat. Vñ tūc cātat. Inuenerūt me vigiles q̄ circuibāt ciuitatē. Dz. n. solicite vigilare sup greges sibi cōmissos. Nā vt ait gilbert⁹ Ridiculosa res ē speculator cecus: precursor claudus: plat⁹ negligēs: doctor ignipid⁹: ⁊ pcōmutus. ¶ Scōo septenus circuitus circa altare significat septez meditationes q̄s circa septēplicē vtutē būilitatis xpi habere debemus ⁊ p ipsas circuire frequēter. Pria vt⁹ ē ꝙ ō diuite fcūs ē pauper. Scōa ꝙ i psepio potitus. Tertia ꝙ parētib⁹ subdit⁹. Quarta ꝙ sub manu serui caput iclināuit. Quinta ꝙ discipulū furē ⁊ pditorē sustinuit. Sexta ꝙ añ iudicē māsuet⁹ stetit. Septia ꝙ p cruci figētib⁹ clemēt orauit. ¶ Tertio p septez circuit⁹ septē vie xpi significāt: pria fuit de celo i vterū. scōa de vtero i psepiū. ⁊tia de psepio in mūdū. q̄rta de mūdo patibulū. q̄nta de patibulo i sepulcbrū. sexta ō sepulcro i lībū. septia de limbo i celū. ¶ Consequenter eps aspgit altare. Quid aūt altare in tēplo significet apostol⁹ dicit. Tēplū. n. dī scīm ē qō estis vos. Si ergo tēplū dei sum⁹ altare habem⁹. Altare nr̄z ē cor nr̄m: b. n. ē cor i boie qō altare i tēplo. In b altari fit sacrificiuz laudis ⁊ iubilationis. Iux illud ps. Sacrificiū deo spūs ⁊c. In hoc altari fit cōmemoratio corporis ⁊ sanguinis xpi. Hinc pces ad celū ascendūt qz ad cor respicit de⁹. iuj. q. v. li qō. Hocigit altare aq̄ aspergit q̄ corda bominum p evāgelicam pdicationē a peccatis mūdant. Nam ⁊ pdicatio aqua est. Iuxta illud. Oēs sitientes venite ad as. Hoc igit aq̄. i. pdicatōe evāgelica ⁊ sci spūs scificatōe: ⁊ altare cordis ⁊ tot⁹ homo mūdat ⁊ scificat. Consecrat ēt altare cordis p cōceptū timoris vt imiciet ad bonū: ⁊ per effectū amoris vt cōfirmet in meli⁹. nā initiū sapiētie timor dñi. Septies aūt altare aspergitur aqua ad notādum ꝙ in baptismo septez dona spirit⁹ sancti tribuuntur. Per hoc etiam figuratur ꝙ habere debem⁹ memoriā dominice passionis. Septem namq; aque aspersiones sunt. vij. sanguinis christi effusiones. prima fuit in circumcisione. secūda in oratione quādo sudor ei⁹ fuit sicut gutte sanguinis. ⁊tia i corpis flagellatiōe. q̄rta i capitis coronatione. quinta in manuum perforatione. sexta in pedum cruci affixione. septima in lateris apertione. Quidam vero ter aspergūt: qz in sancte trinitatis nomine baptizatur. vel qz ecclesia a peccatis cogitatōis locutōis: ⁊ operis emūdat. vñ ⁊ tunc miser. mei dicit. Fiunt insup buiusmodi aspsiones cū aspsorio de isopo fcō: p quā berbā q̄ bumilis est christi būilitas cōgrue designat: qñi predicte sanguinis effusiones facte fuerūt cuz isopo bumilitatis christi ⁊ inextiguibilis charitatis quo aspersa ecclesia catbolica mundatur. Hec etiam berba naturaliter crescit i petra: ⁊ būilitas nature creuit i xpō petra. Nā iux apl̄z. Petra aūt erat xps. Calide etiā natare est ⁊ xpi bumilitas corda frigida ad exercenda opera charitatis accendit. Item eius radices sara penetrant ⁊ būilitas duritias abstinentie ꝛ frigit. Valet ad pect⁹ ⁊ ptra tumorez: ⁊ b tumorē supbie sanat. Ite illa nascit ⁊ renascit ⁊ radicat in terra. Vñ si p eā tota fideliū mltitudo intelligi possit: precipue tñ illi per isopū figurantur qui in xpi fide radicati ⁊ fundati ab ei⁹ amore euelli ⁊ separari nō pñt. p q̄s q̄d melius q̄ epos ⁊ pb̄s byteros itelligere possum⁹ q̄ quāto maiorē i eccl̄ia obtinēt dignitatē tanto firmi⁹ xpi fidei iberere debēt. Per bos siq̄dē aspgit aq̄. p bos trab bis baptizāt xpi fideles: bis datū ē pficere baptismat⁹ sacra. Duvero altare aspgit eps cantat. Dom⁹ mea dom⁹ oratōis ē ⁊c. Et iterū. narrabo nomē tuū frib⁹ meis. Et qz sine deo nullū op⁹ pficit. i psūmatione orat vt exaudiāt igredientes: ibi beneficia petituri. Consequenter qñ ecclesia sit ⁊ altare consecrantur tota ecclesia aqua illa aspgitur: prout in pcedenti titulo tactū fuit: quo facto pontifex ad altare cū ps. accedit ⁊ residuū aque ifundit ad basim altaris: sicut i veste. a. residuū anguis undebat in crepidinē qō idē est qō basis. p qō significat ꝙ residuū quod excedit vires būanas i tāto sacramēto

deo commendatur qui est summus sacerdos cuius est aliorũ sacerdotũ supplere defectuz.
¶ Sepulchrum vero siue foramẽ in quo reliquie recondi debent significat vrnam aureaz plenam manna que in archa testimonij posita erat: ꝓut sub ti. de altari dictũ est. Siq̃dẽ sepulchrũ huiusmõi qđ a q̃busdã cõfessio nũcupat̃ est cor nr̃m qđ quattuor crucib⁹ de crismate factis ꝯsecrat̃: qꝛ q̃ttuor sũt v̄tutes ĩ. li. sapientie descripte. s. prudentia: fortitudo: tẽperantia: ⁊ iusticia: quibus cor nostruz quasi inungitur: dum ad suspicienda secretorum celestium mysteria per donum sancti spũs p̄paratur. Fit aũt sepuchrũ hoc q̃nq̃z ex superiori ꝑte altaris: ⁊ q̃nq̃z ex latere ãteriori. Sane sine sãctoꝝ reliquijs aut vbi illi habere ñ p̄nt sine corpore christi nõ fit consecratio altaris fixi. de ꝯse. di. i. de fabrica. ⁊. c. placuit. sz viatici vel portatilis sic. e. di. cõcedim⁹. Reliquie si quidẽ sũt exẽpla vtriusq̃z testa. auctoritates: passionis martyꝝ: ⁊ vita cõfessorũ que nobis sunt ad imitationẽ relicta. Hec in capsa recõdim⁹ cuz ad imitandũ ea ĩ corde retinemus: ꝙ si audim⁹ ⁊ intelligim⁹ et opa nõ facimus magis est ad dãnationẽ q̃ ad salutẽ: qꝛ nõ auditores legis iusti sunt apud deũ: sz factores tm̃. vñ apl̄s. d. Imitatores mei estote sicut si ego xp̄i. Solennis v̄o reliq̃aꝝ deportatio fit ad imitatõez ei⁹. ꝙ sic̃. legit̃ ĩ Exo. In archa testĩ erãt duo circuli aurei totũ lignum penetrantes. xxxvi. di. §. ecce. ⁊ ꝑ eos vectes de lignis setbĩ deaurati ĩmittebãt̃ q̃b⁹ archa ferebat̃ ⁊ priusq̃ põtifex ĩtret ecclesiã circuit eaz cũ reliquijs vt sint illi⁹ ecclesie ꝓtectores. Legit̃ quoq̃z. iij. Reg. viij. c. ꝙ ĩ tẽpli dedicatõe ꝯgregati sunt oẽs maiores natu israel cũ p̄ncipib⁹ tribuũ ⁊ duces familiarũ ad regẽ Salomonẽ in hierusalem vt deferrent arcã federis dñi: venerũtq̃z cuncti senes de israel: sacerdotes aũt intulerunt arcam federis dñi in locum suũ in oraculũ templi in sanctũ santoruz subter alas cherubiz. Siq̃dẽ cherubĩ expãdebant alas sup̄ locũ arce ⁊ protegebnat illam ⁊ vectes ei⁹. Rex aũt Salomon ⁊ oĩs multitudo israel q̃ ad eũ cõuenerat gradiebat̃ cuz illo ante arca. In cuius quidem rei testimonium prelati magnates ⁊ apostoli prouincie hodie conueniunt ad ecclesiarũ dedicationez ⁊ sequuntur processionaliter consecrantem: ⁊ reliquie per sacerdotes sub papilione seu vmbraculo solenniter deportantur. Deinde pontifex priusq̃ ecclesiam cũ illis ingrediatur sermonem facit ad populum. Nam ⁊ Salomõ arca deportata conuertit faciem suam ⁊ benedixit omni ecclesie israel: ⁊ pro orãtibus in ecclesia orauit. Omnis enĩ ecclesia israel stabat: ⁊ ait Salomon. Benedictus dominus de⁹ israel ⁊c. ꝓut legitur ibidẽ. Recõdũt̃ aũt reliquie sanctorũ cũ trib⁹ granis thuris in capsula: qꝛ exẽpla scõꝝ cuz fide trinitatis. i. patris ⁊ filij ⁊ spũs sc̃i debemus in memoriã retinere. Nã debemus credere vnũ deũ vnã fidem ⁊ vnum baptisma: qꝛ iustus ex fide viuit: sine qua sicut dicit apl̄s. impossibile ẽ placere deo. Supponit̃ ⁊ aptat̃ ip̄i sepl̄chro q̃dã tabula signo crucꝫ ex crismate roborata. Si quidẽ per crisma intelligit̃ spũs sc̃i donũ quo tabula. i. charitas super inũgit̃: qꝛ cor nostrũ ad obseruanda secreta celestia spũs sc̃ti gratia roborat̃. Tabula ergo hoc signo roborata reliquijs supponit̃: qꝛ per exẽpla sanctorũ charitas accẽdit̃ q̃ opit multitudinẽ peccatoruz sicut ⁊ tabula reliq̃as opit. vñ apl̄s. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̃is ꝑ spm̃ sc̃m̃ qui dat⁹ est nobis. Hec aũt tabula siue lapis cõtinet siue dr̃ sigilluz sepulchri sicut ait Alexander papa. iij. ex̄ de cõ. ec. vl̄ al. c. i. Postea vero lapis q̃ mensa altaris dicitur sup̄ altare adaptat̃: ꝑ quẽ ꝑfectionez ⁊ soliditatez noticie dei possum⁹ ĩtelligere: q̃ nõ ꝑꝑ duritiẽ: sed ꝓpter soliditatẽ fidei lapidea esse dz. de ꝯse. di. i. altaria. sicut dñs ait Petro. Tu es pe. ⁊ sup̄ hãc petrã. s. hãc fidei firmitatẽ edificabo eccl̄iaz meã. l. di. fidelior. Sicut. n. mẽsa ꝯfirmatio ⁊ ꝑfectio altaris ẽ: ita noticia dei ꝯfirmatio ⁊ ꝑfectio est oĩm bonoruz. Vñ dicit̃ in sapiẽtia ad deũ. Noscere eĩ te ꝯfirmata iusticia est: ⁊ noscere iusticiã tuam ⁊ virtutẽ tuam radix ẽ ĩmortalis. Et dominus per hiere. In hoc glorietur q̃ gloriatur scire ⁊ noscere me. Vel per ipsum lapidẽ christus intelligit̃. De quo dicit apostolus. Ipso summo ãgulari lapide xp̄o iesu. per lapidẽ q̃dez xp̄i humanitas designatur. de quo ĩ Daniele legitur ꝙ lapis

abscisus ē de mōte sine manib⁹: q: xp̄s de btā virgine q̄ pp eminentiā virtutū mons dicitur sine virili semīe mirabilit̄ est nat⁹: ⁊ factus in montez magnū totū repleuit orbem terraz. De qua etiam per psal. dicitur. Lapidez quē reprobauerunt edificātes hic. f. e. in. c. an. qm̄ christus quē edificantes. i. iudei reprobauerunt dicētes. Nolum⁹ hunc regnare sup nos hic fa. est in ca. an. quia sicut ait apostol⁹. Exaltauit illū de⁹ ⁊ dedit illi no. ⁊c. Vel p lapidē charitas intelligitur vt premissuz ē: q̄ dz esse magnus ⁊ lat⁹: qm̄ latū est mandatū charitatis qđ etiā ad inimicos extenditur iux̄ pceptū dom̄i. Diligite inquit inimicos vr̄os. Non ergo vnguntur altaria nisi lapidea: quia xp̄s per altare significat⁹ ē lapis excrescēs in mōtem vt dictū est: ipse est mōs pinguis oleo letitie p̄ ꝺsortib⁹ suis vnct⁹. Verūtm̄ in Exo. legitur dn̄m precepisse fieri altaria de lignis sethim q̄ sunt imputribilia: ⁊ altare lateranī ligneū est. Salomō q̄z fecit altare aureū: put legitur. iij. Regum. viij. c. sed illa facta sunt in figura. Et in comitatu ꝓuncie in castro scē Marie de mari est altare terreum qđ ibi fecerūt maria magdalena ⁊ martha ⁊ maria iacobi ⁊ maria salome. ¶ Post b̄ aspso altari ⁊ cū aq̄ baptizato restat vt oleo ⁊ crismate liniat̄. Eps ei⁹ supfundit oleū ⁊ crismat cātat. Erexit iacob lapidē i ti. fundēs oleū desuper Illa. n. ecclesia fuit titulus aliaruz: q: de syō exiuit lex ⁊ verbū dn̄i de hierusalem. Faciēs p̄ro. sup illo quicq̄ cruces ex oleo ifirmoz̄ secūdū ordinē romanum. fm quasdā x̄o alias ecclias de vtroq̄ oleo: vnā in medio ⁊ q̄ttuor in cornibus: postea eodem modo totidez ex crismate. ¶ Sane per oleum spiritus sancti gratia intelligit̄: de quo dicit Isa. prophet⁹. Computrescet iugum a facie olei: quia sicut episcopus oleuz infundit sup altare: ita christus qui est summus pōtifex effundit gratiā super altare nostruz quod est cor nostruz: q: ipse est distributio omniū gratiaruz per spiritum sanctuz sicut dicit apostolus. Alij datur sermo sapientie: alij sermo scientie: alij fides: alij gratia sanitatū ⁊c. Et sicut p oleum eps purificat mēsam altaris: ita ⁊ spiritus sanct⁹ purificat cor nostrū ab omnibus vicijs ⁊ peccatis. ¶ Christ⁹ quoq̄ oleo fuit vnctus: nō quidem visibili sed inuisibili id est gratia spiritus sancti. Unde Dauid. Unxit te de⁹ de⁹ tuus oleo letitie p̄e cōsortib⁹ tuis. i. plus q̄ oēs scōs q̄ fuerūt pticipes gr̄e ei⁹. i. xp̄i. Unō vnctio expressius cōuenit xp̄o q̄ alijs: q: pre omnib⁹ alijs vnxit eū de⁹ ad babēdū plenitudinem bonoz̄: ideoq̄z interpretatur vnctus. Unctio quoq̄z ex oleo misericordiam significat: iux̄ illō euāgelij. Unge caput oleo tuo: ⁊ faciem tuā laua: q: sicut oleū in liquoribus ita ⁊ mia in bonis operibus superior est. quēcunq̄z enim liquorez oleo supinfundas illud semp desup natat. De misericordia vero scriptuz est. Suauis dom̄in⁹ vniuersis ⁊ miserationes e. s. o. o. ei⁹: ⁊ misericordia sup exaltat iudiciuz Hoc igitur oleo liniatur altare cordis nostri vt semper misericordie memores aspersiōis aque ⁊ regenerationis baptismi ⁊ effectū nō amittam⁹. ¶ Quicq̄ cruces de oleo significāt q̄ memoriā q̄ngz passionū xp̄i q̄s ꝓ nobis in cruce sustinuit semp habere debem⁹. Ipe nā q̄z q̄ngz plagas sustinuit. s. in manib⁹ in pedibus: ⁊ i latere. Designāt etiā q̄ngz passiones mie q̄ nobis sūt necessarie. Necesse ei ē vt bō misereat xp̄o: passioni ei⁹ cōpatiendo. Unde Job in p̄sona christi. Miseremini mei. miseremei ⁊c. Oportet etiā vt bō misereat̄ primo cuius malavidet. vñ i ecclesiastico. Miserato bois circa primū suuz. Et sibijpsi ⁊ b̄ triplr. s. p cōmissis plāgēdo illa. Vñ Iere. Null⁹ est q̄ agat penitētiā sup pctō suo. dicēs. q̄d feci. Pro omissis. vnō Isa. Ue mihi. q: tacui. i. q: nō suz locut⁹. q. d. q: omisi bonū qđ facere potui: ⁊ p bonis minus pure factis. vñ Lu. Cuz bona oīa fecerim⁹ dicam⁹ q̄ serui inutiles sum⁹ ⁊c. q. d. bona fecim⁹ nō bñ nō pure ⁊ iō iutilit̄ fecim⁹: sicut faciēs elemosynaz ad vanaz gloriā bonū facit sed nō bene nō pure. De hac triplici miseratōe dz Eccle. Miserere aīe tue placēs deo: q: vera cōpassio mētis dz eē cū exhibitione operis. ideo bis fiūt cruces. p̄ro de oleo: postmodū de crismate. vnō ps. Btūs q̄ misereť ⁊ cō. q̄ mēte miseretur ⁊ cōmodat ope. Et qm̄ nō sufficit b̄e cōpassionē i mēte cū bōi opis exhibitōe absq̄z odore bone fame. iux̄ illud euāgelij. sic luceant opa

vestra vt glorificetur de⁹: ⁊ ideo fiunt cruces de crismate qđ ꝓstat ex balsamo ⁊ oleo. Balsamū q̄dē ꝓpter bonū odorē significat bonā famā: oleū ꝓpter claritatē nitorē ꝓscie quaz bre debem⁹: iuxta illud apl̄i. Gloria nostra h̄ est. testimoniū ꝓscie nostre. ex de sacr. vnc. c. i. Tūc aūt balsamū oleo recte ꝓiungitur qñ bonus odor mie additur. ¶ Rursus p. v. cruces de oleo ⁊ crismate q̄nqz sensus corꝑis nostri intelligūtur q̄ duplicātur ⁊ ī denariū surgunt qz qñqz in sensib⁹ corꝑis bñ vtendo ⁊ nosmet ipsos custodim⁹ ⁊ alios exēplor doctrina nostra in bono ope cōfirmam⁹. vñ ille bon⁹ negociator gloriabaſ dicēs. Ecce alia q̄nqz suplucratus sum. Dū aūt fiunt ille p̄missē inunctiones cantaſ. Unxit te de⁹ deus tu⁹: qđ de xp̄o dictū ē ¶ Ter ergo altare iungitur: bis oleo: tertio crismate: qñ ecc̄lia fide: spe: ⁊ charitate q̄ maior est ceteris insignitur: ⁊ dū crisma infundit cantaſ. Ecce odor filij mei sicut odor a. p. Hic ager ē ecclesia q̄ floribus vernat: virtutibus splēdet: opibus' flagrat. vbi sunt rose martyr: lilia virginū: viole ꝓfessor: ⁊ viror in cipietiū. ¶ Post vnctionē adoletur incensuz qđ deuotionē orationis significat. Qui enz habet septē dona spūs sci ⁊ assimilat⁹ est deo deuotā pōt illi offerre orationē cuius habz similitudinē. ¶ In q̄nqz locis adoletur: vz ī q̄t tuor angulis: ⁊ ī medio: qz sic q̄nqz sensus corꝑis exercere debem⁹: vt fama boni opis nostri vsqz ad ꝓximos extendatur. De qua dicit apl̄s. Xp̄i bonus odor sum⁹ in oī loco. extra ō sa. vnc. c. i. Et in euāgelio: sic luceat lux vestra ꝛc. Ad hoc incensi frequētatio est ꝓtinua xp̄i sacerdotis atqz pōtificis ꝓ nobis apud deuz patrē interpellatio. Crucē cuz incēso facere ē eius passionē patri oñdere ⁊ ip̄m ꝓ nobis interpellare. ¶ Incēsum copiose in medio ⁊ in angulis cōburere est orones p hierosolymā ⁊ in vniuersali ecc̄lia multiplicare. Cōsequēter altare cū signo crucis confirmaſ dicēdo. Cō firma hoc deus ꝛc. q̄ cōfirmatio ex crismate a pōtifice in frōte lapidis facta significat cōfirmationē que quotidie fit a spū sancto ꝓ charitatem in altari cordis: vt nulla tribulatio cor nostrum a charitate dei valeat separe. vnd⁹ docebat apl̄s. Quis separabit nos a charitate xp̄i tribulatio an angustia ꝛc. Et subiūgit: gloria patri: ⁊ laus trinitati cāteſ. ¶ Ultima altaris benedictio significat illā finalē benedictionem qñ dicetur. Uenite benedicti patris mei ꝛc. ¶ Deinde altare linteo candido extergit ad notādum q̄ cor nostrū castitate vite mūdare debemus. Deinde benedicunt vasa vestes ⁊ linteamina diuino cultui deputāda. Moyz ⁊ moyses p. xl. dies edoct⁹ est a dño facere linteamina ⁊ ornamēta in tēplo necessaria. Nēpe vtensilia benedicere ē opa nra ad deū referre. Post h̄ altare albis ⁊ mūdis pānis vestit: de quo subdi. de altari dictū est. ¶ Postremo ornaſ ecclesia ⁊ accēdūtur luminaria: tūc. n. opa iusto rū splēdescēt: tūc fulgebūt iusti ⁊ tanq̄ scintille in arūdineto discurrēt. Et inde sup altare h̄ ordine cōsecrato missa celebraſ ⁊ sacrificiū altissimo offertur. Illud videlz de quo ꝓpheta ait. Sacrificiū deo spūs ꝓtribu. ꝛc. put dicetur in ꝓhemio q̄rte ptis. Nō. n. dz fieri ꝓsecratio sine missa fm Gelasiū papā. de cō. di. i. omnes. qz tūc reuelaſ sacrm qđ etiaz angelis ab initio fuit abscōditū. Et attēde qñ in aspide basilice pōtifex lineis dūtaxat ⁊ minoꝝ⁹ vtitur indumētis: sz in missa vestib⁹ ornatur pontificalibus ⁊ p̄ciosis: recolēs q̄ legalis pontifex in lineis sanctuariū expiabat: ⁊ post lot⁹ in pōtificalib⁹ in holocaustū arietem offerebat. Sed qz in eisdē lineis byrcuz emittebat. post expiationē: ō etiā in ꝓsecratione fontiū ⁊ inter sione⁹ catheciminoꝝ⁹ vbi pctā eoꝝ trāsferuntur qđ vtūtur simplicib⁹ ⁊ lineis indumētis.

¶ De ꝓsecrationib⁹ ⁊ vnctionib⁹. Rubrica.

Egitur dominum p̄cepisse Moysi vt conficeret crisma quo vnguento vngeret tabernaculū. dedicatione ⁊ archa testi mēsamqz cū vasis: et quo silr sacerdotes ⁊ reges iungerētur. ō cō. di. i. §. i. Moyses tñ nō legit fuisse vnct⁹ nisi vnctione spūali sicut ⁊ xp̄s. Voluit itaqz xp̄s nos vnctōe materiali iung: vt illa consequamur spūalē: ⁊ ideo pia mat ecc̄lia diuersas exhibet vnctōes. De qb⁹ hic aliq̄ pstringam⁹ dicētes. Primo qđ hmōi significēt vnctōes. scđo ex qbus fiāt. Tertio de vnctiōe baptizādoꝝ⁹.

Quarto de vnctiõe baptizatoꝝ q̃ ꝑ eꝑz fit i frõte. Quito de vnctione ordinãdoꝝ. Sexto de vnctiõe ꝓsecrãdoꝝ epoꝝ ꝛ ꝓncipũ. Septimo de vnctiõe ecclie: altaris: calicis ꝛ alioꝝ mũsterioꝝ ecclasticoꝝ. Octauo ꝺ extrema vnctõe. Nono ꝺ ꝓsecratõe ꝛ bñdictõe cimiterij vestiũ: ꝛ alioꝝ ornamẽtoꝝ ecclasticoꝝ. Decio ꝺ ꝓsecratõne ꝛ bñdictõe ỹginũ. ¶ Circa pmũ igit notãdũ ē q̃ due sũt spẽs vnctõnis. eꝝ de sa. vn. c. i. exteriorꝫ materiale siue corpalis ꝛ visibile est. ꝛ iteriorꝫ que spũale ꝛ iuisibile ē. exteriori visibiliꝫ vngit corꝑi: ꝛ iteriori iuisibiliter vngit cor. De ꝓma Jacob apls ait. Infirmat ꝙs ex vobis: iducat ꝓsbyteros ecclesie ꝛ orẽt sup eũ: vngẽtes eũ oleo i noie dñi ꝛ orõ fidei saluabit infirmũ. De scõa Ja. apls ait. Et vos vnctoẽz. i. vnctio quam ab eo accepistis maneat i vobis vt nõ necesse habeaz vt aliqs doceat vos: sz sicut vnctõ ei docz vos ꝺ oib. ¶ Unctio exterior signũ ē interioꝝ. Interior vo nõ solũ ē signũ. i. signatũ: sz ẽt sacrm: qz si digne sumit vel agit vt auget absq; dubio: qꝺ designat puta salutez. iuxta illud. Sup illos manus ponẽt ꝛ bñ bẽbũt. ¶ Circa secũduz sciẽdũ q̃ exhibẽdum exteriorẽ ꝛ visibilẽ vnctionem duplex oleũ bñdicit. eꝝ de sacr. vnc. c. i. vz oleũ scrm vel catbecumenoꝝ quo catbecumini vngũt: ꝛ oleũ infirmoꝝ de quo infirmi vngũt. De qua vnctione loq̃tur dicta auctoritas. Infirmatur ꝙs ex vobis ꝛc. ¶ Qualr autẽ fiunt bñdictiones vtriusq; olei ꝛ crismatis in. vi. p te sub q̃nta feria cene dñi di. ¶ Sz q̃ritur q̃re infirmi ꝛ catbecumini oleo inunguntr. Respondeo vt ex visibilib inuisibilia facilius capiãtur: sicut esu oleũ fugãdo infirmitatem recreat artus fessoꝝ: ꝛ ꝺ sui natura lumẽ pstat: sic credẽdũ ē q̃ vnctio olei ꝓsecrati qꝺ ē signũ fidei: pctã fugãdo sanitatẽ aie ꝓfert ꝛ lumen ei pstat. Siquidẽ oleũ visibile in signoꝝ oleuz inuisibile i sacfoꝝ: ꝛ oleũ spuale ei tus ē. De oleo infirmoꝝ auctoritatẽ accepim ab apli. ꝺ oleo catbecumenoꝝ ab aplicis viris: ꝛ licz de possit oleũ spũale siue corpali tribuere: qꝛ tamẽ apli ꝑ infirmis: aplici ꝑ catbecuminis hac arte vsi sũt nõ sine ꝑ ctõ omitti põt qꝺ eoꝝ auctoritas ꝓsecrauit: put sub ti. de altari dictũ ē. sicut et antiq̃tus iusti sine circũcisione placuere deo: sz postq̃ eis ꝑceptuz fuit vt circũciderẽtur. Ꝺ omittẽtes pctõ subiciebãtur. xxv. d. ab exordio. ¶ Tertio dicẽdũ est de vnctiõe baptizãdoꝝ. Et q̃dẽ in nouo testõ. eꝝ de sa. vnc. nõ solũ reges ꝛ sacerdotes vngũtur: sicut iã dicek: verũetiã qꝛ xps in sanguie suo fecit nos deo nfo regnũ ꝛ sacerdotes. i. regales sacerdotes iuxta qꝺ petr apls ait. Vos estis genꝰ electũ i. electi ex gẽibus boim. regale sacerdotiuz. i. bene vos regẽtes: oẽs xpiam bis ante baptiſmũ vngũtur: sz oleo bñdicto. ꝓmo in pectore deide inr scapulas: ꝛ bis post baptiſmũ. sz crismate sacro ꝓmo i vertice: deide ꝑ eꝑm in frõte. ꝛ fm Aug. ij. di. ecclesiasticoꝝ. ꝓme tres vnctiones introducte sunt potꝰ vsũ q̃ ꝑ aliquam scripturã. In pectore q̃dẽ in quo ē locꝰ cordis baptizãdus vngit oleo. Ꝓmo vt q̃ spũs scti donũ abiciat errorẽ ꝛ ignorantiã ꝛ suscipiat fidẽ rectã: qꝛ iustus ex fide viuit ꝛ corde creditur ad iusticiã. Inr scapulas ꝛo vt ꝑ spũs sci gratiã exercitiat negligẽtiã ꝛ torꝑorẽ: ꝛ exercet bonã opationẽ: qꝛ fides sine opibꝰ mortua est: vt ꝑ fidei sacrm sit mũditia cogitationũ. In pectore vt ꝑ opis exercitiũ sit fortitudo labor. i scapulis õten fides ꝑ dilectionẽ scõm aplm operatur. Oleũ igit a corde ad scapulas trãs ferr qũ fides que mẽte ꝯcipitur opere ꝓficitur: qꝛ iuxta hoc fides est facere qꝺ dicis. In vertice vero baptizatꝰ crismate a sacerdote inungitur: vt sit paratus omni poscenti de fide reddere rõnem: qꝛ per caput mens intelligitur. iuxta qꝺ legit. Oculi. i. intellectꝰ sapientis: i capite. i. in mẽte eius: cuiꝰ. s. mẽtis superior ps est rõ: ꝛ inferior sensualitas. Unde bene ꝑ verticem que est superior pars capitis intelligitur rõ que est superior pars mẽtis. De hoc etiã i. vi. parte sub sabbato sctõ vbi agitur de ꝓfirmatõe dicek. ¶ Ideo aũt ante baptiſmũ vngit oleo benedicto ꝛ post baptiſmũ crisma te sacro: qꝛ crisma solũ cõpetit xpiano. Xps. n. a crismate dicit: vel potius a xpõ dicitur crisma nõ fm nois formã: sed fm fidei rõnem. A xpõ vero xpiani dicũtur tanq̃ vncti de mẽtur ab vncto. s. a christo: vt omẽs ꝯcurrant in odorem vnguenti illius scilicet xpi cuius nomen oleum est effusum: sed fm vim nois xpiam a crismate dicunt fm Jsi. de hoc dicek in ꝓbe

mio scõe ptis. ¶ Rursus ſm Augu. de cõſe. di. iiij. ꝓma vnctio ex oleo oſtendit nos ad au ditũ plene fidei ꝓparatos: ⁊ ad bonũ xpi o doꝛẽ vocatos: ⁊ ad renũciãdũ diabolo eſſe cõ monitos. Scõa vnctio in pectoꝛe ⁊ iter ſca pulas fit ſm Rabanũ. e. di. deinde: vt p fidez vndiq; muniamur: ⁊ ad bona opa pficienda p dei gratiaz roboꝛemur. Mẽpe p pect' fidei ẋt': per ſcapulas vero in qb' on' poꝛtaꝛ bo mnis robur ⁊ opatio recte intelligiꝛ. iuꝛ illõ xxvi. q. vlt. alligãt. Alligãt onera ipoꝛtabilia ⁊ ponunt humeris boiuz ⁊c. Ungiꝛ ergo in pectoꝛe ⁊ iter ſcapulas: vt mẽte ⁊ actu opera diaboli poſtponat: ⁊ vt ſit capaꝛ ad itelligen dũ verbũ dei: ⁊ roboſt' ad poꝛtandũ iugũ ipi' ⁊ onus legis. ¶ Unctio ẋo q̃ fit in vertice. i. ſũmitate capitis ſup cereb̃z fit ſm ipſũz. e. di. poſtq̃. ⁊ di. v. nouiſſe. vt celeſtis regni pti ceps fiat unct' ⁊ q; baptizari aĩa capiti. i. xpo deſponſaꝛ. ⁊ ꝓpterea fit cuz criſmate ex oleo ⁊ balſamo. ꝓfecto vt ſciam' q̃ ſpũs ſcũs ei daꝛ q̃ ĩuiſibiliter opaꝛ. oleũ nãq; feſſa mẽ bꝛa fouet ⁊ lumẽ ꝓſtat vt ꝓmiſſuz est. Balſa mus ẋo redolere facit. Siq̃dẽ feſſa ſunt aie mẽbꝛa q̃ſi peitet ſe ꝺtra deũ egiſſe. ſpũs ſcũs venit ad illã illuminãs ei' ĩtelligẽtiã ⁊ demõ ſtrãs ei peccata ſibi eſſe dimiſſa vel dimitten da ⁊ ꝓſtãs illi bona opa q̃ ĩ alijs bonũ ĩſpiꝛãt odoꝛẽ q̃ꝺ p fragrantẽ balſamũ ꝺſignaꝛ. Jtẽ q; ſedes ſupbie q̃ ſemp iutta ipſi' nois ꝺſonã tiã ſupioꝛa appetit in vertice eſſe vꝛi: iõ rite fit ibi hec vnctio ſub forma crucis ⁊ ſub noie bu militatis. Mãcvnctõez ſilueſter papa fieri in ſtituit p ꝓſ byteros ꝓpter occaſionẽ moꝛtis. Uñ credibile ẽ q̃ añ ei' tps vtraq; vnctio. ſ. ⁊ ẋtiꝯ ⁊ frõtꝯ epo reſeruabaꝛ. Cũ ei gremiũ dilataꝛet eccl'ie: nec oĩ' epiſcopi valerẽt per cõfirmatõez occurrere: ideo ne ſine criſmatis vnctione peꝛiꝛẽt: iſtituit vt ſacerdotib' in ver tice ſupꝛa cerebꝛum ybi eſt ſedes ſapiẽtie vn gereñ ad robur ⁊ augmẽtũ gratie. Unde ſi poſtea deceſſeꝛit dixit Ricard' in mitrali q̃ ꝓ rata gratie augmẽtũ ꝓſequẽt ⁊ gloꝛie. Ce rũtũ ⁊ ſine vnctõe credim' ſolo baptiſmo ſal uari ⁊ ſine man' ipoſitõe ſpſi ſcĩ dari: cui de us dare voluerit ꝓut in actib' apoſtoloꝛũ le gitur. Arnaldiſte tũ pfidi beretici aſſerunt q̃ unnq̃ per baptiſmũ aque boies ſpſi ſanctuz accipiũt nec ſamaritani baptizati illũ recepe rũt donec man' ipoſitõez acceperũt. ¶ Sa ne vtraq; vnctio fit ꝑz Rabanum de cõſe. di. iiij. poſtea. ĩ modũ crucis vt ab eo tpe diabo lus in vaſe ſuo ꝓſtino cognoſcẽs ſignũ ſue in teremptionis. i. ſcẽ crucis q̃ interempt' eſt: iã ſibi ꝺnceps illud ſciat alienũ. i. a ſe alienatũ. ¶ Fit q̃z ſm eũ. e. di. deĩde. vnctio ĩ pectoꝛe cũ ĩuocatione trinitatis: vt nulle reliq̃e laten tis ĩimici ĩ eo reſideãt: ſz in fide ſcẽ trinitatꝯ mens eius ꝓfoꝛeť: ⁊ ſuſcipiat ⁊ habeat ĩtel ligentiã mandatoꝛũ dei. Quiſq; ergo fidelis bis ĩungiť ꝓus oleo poſtea ſimiliter bis cri ſmate. Ꝓrio in baptiſmo in ẋtice. Secudo poſt baptiſmũ in fꝛõte. ſ. in cõfirmatiõe: q; ẽt ſpũs ſanct' bis fuit apoſtolis daꝛ': vt diceť ĩ ſexta pte ſub ſabbato ſcõ. ¶ Quarto loco di cendũ eſſet de vnctõe q̃ fit p eꝑm in fronte ba ptizati: ſed de hoc diceť in. vi. pte ſub ſabba to ſcõ. ¶ Quĩto loco circa vnctõez oꝛdinan doꝛũ notãdũ ẽ q̃ man' ꝑſ byteri ab epõ ĩnun gunť vt cognoſcat hoc ſacꝛõ ſe p ſpũ ſcũ ſuſ cipere ẋtutẽ ⁊ gratiam cõſecrãdi. Unde epꝰ eos ĩungẽs dicit. Conſecrare ⁊ ſcificare di gneris dñe man' iſtas p iſtã vnctõez ⁊ noſtrã benedictionẽ: vt q̃cũq; ꝓſecrauerit ꝓſecreť: ⁊ quecũq; benedixerint benedicanť in nomie dñi. xvi. q. i. §. ẞ inde. ⁊ extra de ſa. vnc. c. i. Jõ q̃z viri deuoti oſculanť man' ſacerdotũ ſtatiz poſt oꝛdinationẽ eoꝝ: credẽtes p hoc oꝛõnũ illoꝛũ ⁊ bonoꝛũ ꝓticipes fieri. Et vngũť oleo ſacꝛo: vt opera miſericoꝛdie ꝓ viribus ad om nes debeãt exercere. Per man' ei' opera: per oleũ mia deſignatuꝛ. Unde ſamaritanus ille appꝛopiãs vulnerato: vinum ſuper infudit ⁊ oleũ vulneꝛib' eius. Ungunť ẽt oleo vt humi de ſint ad offerendũ deo hoſtiã ꝓ peccatis ⁊ large ad cetera officia pietatꝯ nõ aride ⁊ curue ad retinendũ. i. q. i. ſicut vꝛgeri. Utrũq; n. videlicet gratia curatõis ⁊ charitas dilectio nis p oleuz deſignať. Rurſus ideo impoſitio manus cum oleo ſuper caput oꝛdinãdi fit: q; per man' opus: per digitos dona ſpiritꝰ ſci: ⁊ per caput mẽs intelligiť. Man' ergo ipo nitur: q; donis ſpũs ſancti ĩbut' ad opa chꝛiſti mittiť. ¶ Sexto circa epiſcopoꝛũ ⁊ ꝓpꝛi-

pum vnctionem sciendum est quod episcoporum vnctio a veteri testamento sumpsit originem. extra de sac. vnc. c. i. Nam leui. xxi. c. dr. Pontifex super cuius caput fusum est vnctōis oleū et cuius manus suntin sacerdotio cōsecrate. Sane episcopus vngit crismate: quod sicut premissum est conficitur ex oleo et balsamo: et vngitur illo tam in corpore quam in corde: vt interius nitorem conscientie quantum ad deum quod per oleum: et exterius habeat odorē fame quo ad proximū quod per balsamum designatur. De nitore cōscientie dicit apostolus. Gloria nostra hec est: testimoniū conscientie nostre. Nam omnis gloria filie regis ab int⁹ s. procedit. De odore bone fame idem apostolus ait. Christi bonus odor. i. exemplū et imitatio sumus ī omni loco: et alijs sumus odor vite in vitā. xxiij. q. iij. nabugodonosor. in p̄n. quasi diceret: sum⁹ exēplū dilectionis et bone opinionis ducētis in vitā eternam. alijs odor mortis in mortē. i. īuidie et male opiniōis ducentis in mortē eternam. Dz eī episcop⁹ in se bonum habere testimoniū et ab his que sunt int⁹: et ab his q̄ sunt foris: vt cortina. i. fidelis cortinā. i. infidelē trahat. s. ad fidem: et qui audit addiscēdo et credēdo dicat veni. s. predicādo et do. hoc vnguēto et manus epi ꝯsecrant. p caput eī mēs ītelligit. Iuxta illud euāgelij Unge. i. humilia caput tuū: et faciē tuā. i. conscientiā lana lachrimis. Per man⁹ opera designant. iuxta illud in cāticis etc. Man⁹ mee i. bona opa distilauerūt myrrhā. i. dederūt alijs bonū exēplū. Caput igit vngit balsamo charitatis. Prīo vt eps diligat deum ex tote corde: et ex tota mēte et ex tota aīa sua: et etiam christi exēplo ꝓximum suū sicut. i. ad id quod seipsum. Oleū eī ī capite ē charitas ī mēte s̄z Gre. Scdo caput vngit ꝓpter auctoritatem et dignitatē: qm̄ nō solum eps sed etiā rex constituit. Tertio vt ostendat illi⁹. s. christi tanquam eius vicari⁹ representare personam: de q̄ dicit per ꝓphetā. Sicut vnguētū in capite etc. Caput eīz viri ē xps. Caput xpi de⁹ q̄ de se dicit. Spūs dn̄i sup me eo quod vnxerit me et euangelizare pauperib⁹ misit me. Christus eī caput nr̄m vnct⁹ est oleo inuisibili. ipse ꝓ vniuersa interpellat eccl̄ia eps ꝓ sibi cōmissa. Man⁹ vero vngunt ꝓpter mīsteriū et officiū. Manus q̄dem q̄ opa signāt vngunt oleo. i. crismate pietatis et misericordie. Primo vt episcopus operet bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei: nemini claudant: oībus apiātur: iux̄ illud. Manus apuit inopi et brachiū extēdit ad pauperē: man⁹ arida: man⁹ auara: man⁹ tenacitate ꝯtracta aperiri nō pōt. Ungat igit vt sanet et aperiat: et vt īdigētib⁹ elemosynas largiāt. Scdo vt ostēdat accipere potestatē bn̄dicēdi et cōsecrādi. Un̄ cū eas cōsecrator īungit: cōsecrare īquit et sāctificare dn̄e digneris man⁹ istas etc. vt supra. Tertio vt mūde sint ad offerēdū hostias ꝓ peccatis.

¶ Et nota quod lz man⁹ epi īūcte fuerit oleo cū ī p̄sbyterū ordinaret: iterum crismate īungūt cū ī episcopū ꝯsecrat. ex̄ de sac. vnc. c. vno. Siq̄dē p man⁹ opa: per oleum spūs sancti vel gratie copia. p balsamū qd oleo admiscet ī crismate odor bone fame designat. Eccl. xxiiij. q̄ si balsamū nō mixtū odor me⁹. Quia ergo in operib⁹ episcoporū et alioꝝ superioꝝ plus quam ī alijs īferiorib⁹ mun⁹ spiritus sancti apparere et odor fame sentiri debet: iuxta illud. ij. ad. Corin. ij. Christi bon⁹ odor sumus deo: nā et in celesti hierarchia superiores angeli inferioribus donis et gratia eminent. lxxxviij. di. ad hoc. iccirco in eoꝝ consecratione man⁹ alias oleo inuncte crismate rationabiliter īungūt. Pollex etiam crismate confirmatur: vt pollicis īpositio cūctis proficiat ad salutē. Nēpe in ve. te. nō solum vngebatur sacerdos: verum etiam rex et propheta: sicut in libris regum habetur. Unde dominus p̄cepit Helie. Uade et reuertere in domum tuam per desertum in damascum: cūq; perueneris illuc vnges Azahel in regem super syriam. et Ieu filium nausi vnges regem super israhel. Heliseum autē filium saphat qui est de abel vnges ꝓphetam ꝓ te. Samuel quoq; vnxit dauid ī regē. Sz postquam Iesus nazarenus quem vnxit de⁹ spiritu sancto: sicut ī actib⁹ apl̄orū legit. vnct⁹ ē oleo pre cōsortib⁹ suis qui s̄m apostolū est caput ecclesie q̄ ē corpus ipsi⁹: p̄ncipis vnctio a capite ad brachium est trāslata vt princeps a tēpore christi nō vngat ī capite: sed ī brachio siue in humero vel in armo in quib⁹ p̄ricipat⁹

cōgrue designat; iuxta qd̄ legit. Fact⁹ est p̄n
cipatus sup humeꝝ eius ꝛc. Ad qd̄ etiā signā
dum Samuel fecit poni armū añ Saul cui
dederat locū in capite mense ante eos qui fue
runt iuitati. In capite vero pōtificis sacramē
talis est delinitio obseruata; qꝛ ꝑsonā capitis
scz xp̄i qui est caput eccl̄ie in pōtificali officio
repñtat. ¶ Differt aūt inter pōtificis ꝛ p̄nci
pis vnctionē; qꝛ caput pōtificis crismate ꝯse
crat. brachiū vero p̄ncipis oleo delinitur; vt
ostēdatur quāta sit dr̄ia inter auctoritatē pō
tificis ꝛ principis ptātez. ¶ Et nota ꝙ sicut
in euāgelio legit; q̄dā paterfamilias vocauit
seruos suos ꝛ dedit illis decē mnas. Siq̄dē
vocatio serui est canonica electio ep̄i q̄ fit ꝟz
vocationem dñi vocātis Aaron. extra de ele.
trāmis. Mna dat eis qñ is qui sibi man⁹ im
posuit dat ei textuz euangelij dicens. Uade
p̄dica; ꝛ ipse cū primo ingredit ciuitatē suam
p̄fert euāgeliū in pectore suo iuxta morē qua
rundā ecclesiarū oñdēs q̄si negociator mnaz
suā. In quibusdā etiam ecclesijs cū archiep̄s
dat illi virgaz dicit. Uade p̄dica; ꝛ ille statim
benedixit ppl̄m; in quo signat ꝙ moyses cuz
virga missus est in egyptuz. ¶ Rursus ep̄i in
die sue ꝯsecrationis cōsueuerūt eq̄tare equos
albis; pānis coopertos repñtātes illud qd̄ le
gitur in apoc. xix. c. Exercit⁹ qui sunt in celo se
quūtur illum in eq̄s albis. Siquidē exercit⁹
q̄ sunt in celo sunt boni ꝛ iusti viri et prelati q̄
quotidie sequūtur pro celestib⁹ deū in oīb⁹ bo
nis opibus; q̄ ideo dicūtur esse in celo; qꝛ sola
celestia diligūt et querūt. vnde apl̄s. Nostra
cōuersatio in celis est. Hi exercit⁹. i. boni ꝛ iu
sti viri ꝛ p̄lati sequūtur Jesum qñ. s. expugnāt
in se vicia ꝑ correctionē; ꝛ in ꝓximis ꝑ admo
nitionē. vñ Jacob⁹. Qui cōuerti fecerit pctō
rem ab errore vite sue liberabit aīam suam in
morte ꝛc. Isti exercit⁹ sunt in equis albis ꝛ in
corporibus castis. Corpa bonoꝝ dicunt eq̄;
qꝛ sicut equi diriguntur scd̄m voluntatē sesso
ris; ita iustorū corpora regūtur ꝟm volunta
tem christi. Isti equi debēt esse albi siue albis
operti. i. corpora iustoꝝ ꝛ prelatorum debēt
esse casta ꝛ munda. Si enim casta non fuerīt
xp̄m sequi non poterūt. Et petrus. Christus
passus est pro nobis; vobis relinquēs exem
plum vt sequamini vestigia eius ꝛc. Sed et
clerici sancte romane ecclesie ex concessione
Cōstantini imp̄atoris. xcvi. di. cōstantin⁹. eq̄
tant equos decoratos linteaminib⁹ cādidissi
mi coloris. Qua die debeat ep̄s cōsecrari: et
quare codex euāgelij ponitur super humeros
ꝯsecrandi; dicetur in scd̄a p̄te sub ti. de episco
po. ¶ Septimo loco dicendū est de vnctiōe
ecclesie altaris calicis ꝛ alioꝝ ministeriorum
ecclesie que scd̄m morem dū dedicantur inun
guntur. extra de sacra vnc. c. vno. nō solum ex
mādato legis diuine; sed etiam ꝙ moyses ta
bernaculum; ꝛ omnia vasa ministerij sanguīe
aspersit ꝛ oīa pene in sanguine mūdabāt. ve
rum etiam exēplo beati Siluestri qui quādo
consecrabat altare illud crismate perūgebat.
Precepit enizdominus moysi vt faceret ole
um vnctionis de quo vngeret tabernaculum
testimonij mensam arcam testamenti cande
labruz ꝛ suppellectilia. Exo. xxx. ꝛ. xl. c. ꝛ alia
vt premissum est. Que vnctiones fiūt in reb⁹
inunctis vt maior reuerētia exhibeatur; ꝛ ma
ior eis gratia infundatur. De his vnctionib⁹
in suis locis dictum est ꝛ dicetur. ¶ Uerū vn
ctionis sacramētum aliud q̄dez efficit ꝛ figu
rat tam in nouo q̄ in veteri testa. extra de sa.
vnc. Unde non iudaicat ecclesia cum vnctio
nis celebrat sacramentum: sicut aliqui antiq̄
mentiūtur qui neqꝫ scripturas neqꝫ dei noue
re virtutez. De vnctionibus ecclesie ꝛ altaris
in suis tit. dictum est. ¶ Patena siquidem cō
secratur ꝛ inungitur ad āministrationem cor
poris christi. qui in ara crucis pro oīm salute
īmolari elegit. Nam ꝛ omnipotēs deus con
spersam similaginē in patenis aureis ꝛ argē
teis ad altare suū deferri iussit. ¶ Calix quo
qꝫ ꝯsecratur ꝛ inungit; vt gratia sp̄us scti per
ficiat nouum sepulcrū corporis ꝛ sanguinis
christi; ꝛ ipē dignet illū sua virtute perfūdere
qui calicē Melchisedech famuli sui ꝑfudit
¶ Octauo de extrēa vnctione q̄ scilz ex insti
tutione Felicis pape quarti ꝛ ex p̄cepto Ja
cobi apostoli dat laborantib⁹ ī extremis di
cendum ē. De qua dicunt quidam ꝙ illa non
est ita proprie sacramentum sicut crismatio
que fit in frōte vel alia; quia sicut asserunt ite
rari potest; cum sit oratio sup hominē quod

in sacramētis non ꝺtingit: de ꝓse. di. iiij. ostēditur. ⁊ nota: de ꝓse. di. v. c. i. ¶ Sane hec vnctio per solum sacerdotē fieri potest si plures adesse non possunt: extra de ver. sig. quesiuit. per quam quidē venalia remittūtur: iuxta illud iacobi. Infirmatur ꝙs ex vobis vt supra. Fit autem vnctio hec in diuersis ptibus corꝓoris siue mēbris ꝓpter causas que ex orationibus que tunc dicūtur colligūtur: ⁊ specialiter in illis in ꝙbus ꝙnqꝫ sensus boīs vigēt vt quicqd per illos infirmus deliquit per huius vnctionis virtutē aboleatur. ¶ De ꝙbusdam ordinarie legitur ꝙ inungēdus debz eē ad minus. xviij. annoꝝ: ⁊ ꝙ egrotās semel dū tarat debet in anno inungi: licz pluries egrotet: ⁊ ꝙ nullus inungēdus est nisi qui ꝓpus cōpos mētis existēs verbis aut signis illud postulauerit. xxvi. q. vi. is qui: ⁊. c. se. extra ꝺ sen. excōica. a nobis. ⁊ ꝙ nō debēt scapule iungi: qꝛ in baptismo fuerūt inuncte: ⁊ ammodo ministerio carēt: ⁊ ꝙ cōfirmatus non ꝺz inungi in frōte sed in tribus: nec ꝓfbyteri man⁹ vngi debēt interius sed exteri⁹: qꝛ in ordinatiōe eius interius iuncte fuerūt. ⁊ ꝙ ab epō semel inunctus nō debet ꝓpter eius reuerentiam vlterius ꝑ ꝓfbyterꝝ inungi; extra de temp. ordi. cū in distribuēdis. ℞ cō. di. iij. c. fi. ⁊ ꝙ si eger inunct⁹ qualescit: loca inuncta lauentur et aq̄ lotionis in ignez ꝓiciatur. Si vero decedat nō lauetur corꝓ⁹ ꝓpter recentē vnctionē: ⁊ ꝙ si eger in extremis laborat cito vngaī ne inunctus decedat. v. di. baptizati. Quidā etiaꝫ penitētes ⁊ morituri cilicium induūt ⁊ sternūtur in cinere vt dicetur in sexta ꝓte sub quarta feria in capite ieiunioꝝ. Nono cimiterium qđ eisdē gaudet ꝓuilegijs cū ecclesia ꝓsecratur ⁊ bñdicitur. xviij. q. iij. si fis cōtumax: ⁊. c. se. extra de ꝓse. ecclesiaꝝ. ꝓsuluisti. ⁊ de imu. ec. in rubrica: ⁊. c. cū ecclesia. sicut ꝺns benedixit ꝑ manus seruoꝝ suoꝝ. Abrahe isaac ⁊ iacob terrā filijs effron cā sepulture cōparatā. Benedicitur aūt vt vlterius desinat illic inundorum spiritū habitatio esse: ⁊ fideliū corꝓa ibi vsqꝫ in diē iudicij requiescāt ī pace nisi paganoꝝ vel infideliū vel etiam excōicatoꝝ corꝓa ibi fuerint inhumata donec inde fuerit eiecta ꝺe ꝓse. di. i. ecclīam. i. ⁊. ij. extra de sepul. sacr.

¶ Illud etiā notanduz ꝙ palle altaris vestimēta sacerdotalia ⁊ hmōi ecclīasticalia ornamenta bñdicenda sunt. Legim⁹ esse ꝺ ꝓse. ꝺ. i. §. i. Moysen ex ꝓcepto ꝺñi tabernaculū diuinis ꝓcibus sacrasse cū mēsa ⁊ altari ⁊ vasis ⁊ vtēsilibus ad diuinū cultū explendū. Si ergo iudei q̄ legis ⁊ futuroꝝ vmbre seruiebant hoc agebāt. beb. viij. ⁊. x. c. ꝙtomagis nos q̄bus veritas ꝓ xp̄m patefacta est ꝺ agere debemus: ⁊ hoc ꝑ epos sacratos ⁊ non per coepiscopos. lxxij. di. ꝙuis. Uñ legit exo. penul. c. Cūcta vasa ministerij benedixit moyses: et si sacre vestis petia vel filū aduūgat: nō ī benedictionē iterari debere iuris testimonio cō probat. ar. insti. de re. di. §. cum ex aliena. ⁊. §. q̄tamē. extra de cō. eccle. qđ in dubijs. Quare aūt res hmōi ⁊ similes benedicant ex earū benedictionib⁹ colligit euidēter. De vestibus vero sacris dicetur in ꝓbemio tertie ptis. Et attēde qꝛ benedictio seu cōsecratio ecclīe ⁊ vestium ⁊ ornamētoꝝ ecclesiasticoꝝ non fit eo ꝙ ille sint gre susceptiua: cū sint inanimata: sed ꝺ noscitur iutroductū: qꝛ sicut ⁊ boues: sic ⁊ illa ꝑ benedictionē ⁊ cōsecrationez diuino cultui abilitātur: ⁊ idonea ⁊ maioris reuerētie efficiuntur. Personis ℞o ꝑ vnctionē ⁊ bñdictionē maioꝝ gratia infundit. Quidā aūt in ornamētorum bñdictiōe manus suspendunt. de quo dicet ī scōa ꝓte sub titulo ꝺ dyacono. ¶ Decimo esset de ꝓsecratione virginū dicendū: sed de hoc in ꝓbemio secū de partis agetur.

¶ De ecclīasticis sacramentis. Rubrica.

Circa ecclesiastica sacramēta notandū est ꝙ ſm Greg. i. q. i. multi. Sacrm est in aliq̄ celebratione cū res gesta ita fit vt aliqd significate rei accipim⁹ qđ sancte et digne accipiēdū est. Mysteriūvero est qđ occulte ⁊ inuisibiliꝛ operatur spūs sanct⁹ ita ꝙ opando significat: et sanctificando benedicit. Mysterium esse ī est ī sacramentis. ministerium dicitur in ornamentis. Sed ⁊ scōm Aug. de conse. di. ij. sacrificium. ⁊. c. signum. sacramēturz est inuisibilis gre visibilis forma. Itē sacrificiū visibile inuisibile sacrm. Itē idem signū est res ꝓter spēz quā

ingerit sensibus aliquod aliud ex se faciens in cognitionē venire. Dicitur etiaꝫ sacramentū sacre rei signū vel sacrum secretū. De hoc etiam in quarta ꝑte sub sexta ꝑticula canonis dicetur sub verbo mysteriū fidei. ⁊ sub titulo de oblatione ¶ Sane quedā sunt sacramēta necessitatꝫ tm̄: quedaꝫ dignitatis ⁊ necessitatis: q̄dā ordinis ⁊ necessitatis: q̄dā dignitatꝫ ⁊ volūtatis q̄dam vero volūtatis tm̄. Sacr̄m necessitatis tm̄ est baptism⁹ qui in summa necessitate a quocunqꝫ dūtamen in forma ecclesie collat⁹ proficit ad salutē. de sum. tri. c. i. §. pe. xxij. di. §. verū. Et dicitur necessitatis: qꝛ sine eo nemo saluari pōt si ex contēptu deseratur. De hoc sacr̄o in sexta ꝑte sub sabbato sctō dicetur. Sacramentū dignitatis ⁊ necessitatis est ꝯfirmatio dignitatis: qꝛ a solo ep̄o cōfert̄. extra de ꝯfirmatione. q̄to. de sacra. vn. c. i. necessitatis: qꝛ ex ꝯtemptu illud dimittēs nō saluatur: vt in p̄dicto. c. q̄to. De hoc etiā sub dicto sabbato dicet̄. Sacramenta v̄o ordinis ⁊ necessitatis sunt: penitētia: eucharistia: ⁊ extrema vnctio. Ordīs: qꝛ tm̄ a rite ordīatis ꝯꝫ claues eccl'e dari debent: nisi in necessitate in qua q̄s pōt etiā laico ꝯfiteri. Necessitatis: qm̄ ex ꝯtemptu illa dimittens saluari nō pōt. De penitētia vide in sexta parte sub titulo de q̄nta feria cene domini. Et diximus in repertorio nostro sub ti. de peni. ⁊ remis. De eucharistia in quarta ꝑte sub canone dicet̄. De extrema vnctione in p̄cedenti titulo dictū est. Sacramentū vero dignitatis ⁊ volūtatis est ordo dignitatis: qꝛ a solis episcopis confertur: vel qꝛ non nisi dignus ⁊ digne ad illū assumēdus est. extra de sum. trini. c. i. in fi. Volūtatis quia sine illo quis saluari potest. extra de episcopo qui re. epi. c. i. ⁊ i. q. i. §. sed notandum: ⁊ §. ecce cum. De hoc dicetur in ꝓhemio secunde partis. Sacramentū voluntatis tantuꝫ ē matrimonium. ⁊ dicitur voluntatis: qꝛ sine illo quis saluari potest. Non enim expedit homini ad regna celorum tēdere volenti nubere xxiij. q. iiij. tunc saluabit̄. ¶ Circa qd̄ notādū est ꝙ ꝯm canones. xxiij. q. iiij. non oportet. extra de fer. capellanus. solennitas nuptiarum facienda non est a septuagesima quod est tēpus tristicie vsqꝫ in octauā pasche: nec tribus hebdomadis ante festum scti Johānis. Sꝫ ꝯm ꝯsuetudinem ecclesie generalis matrimonium publice cōtrahitur in ecclesia a crastina dn̄ice in albis: videlicet ab octaua die pasche vsqꝫ ad primū diem rogationum. Et in p̄ma die rogationum in mane clauditur hec solennitas: ⁊ durat prohibitio vsqꝫ ad octauaꝫ diem post penthecosten inclusiue: ⁊ sic loquitur Clemēs papa in sua epistola decretali. extra de fer. capellanus. A prima quoqꝫ dominica aduentus vsqꝫ ad epyphaniā non debent nuptie celebrari: vt in p̄dicto capitulo nō oportet. xxxiij. q. iiij. nec etiam ierent vsqꝫ ad octauam epyphanie: nisi quia dn̄s nuptias tū sui presentia: tum etiā miraculo decorauit. Und̄ tunc cantatur. Hodie celesti sponso iuncta ē ecclesia. Quidā tamen dicūt sanctius esse ꝙ hec prohibitio vsqꝫ ad octauā ipsius festi extendatur: sicut ⁊ officium conuersionis aque in vinuꝫ in nuptijs. In premissis ergo tp̄ibus matrimonia non ꝯtrahuntur: qm̄ ipsa tempora sunt orationi deputata. Et ideo debet tūc homo a lecto vxorio sequestrari. ¶ Generaliter em̄ tēpore quo abstineatur a nuptijs abstinenduꝫ est etiā a coniugali amplexu. xxxiij. q. iiij. per totum: nisi forte ob fragilitatem humanitatis vir ab vxore poscat coniugale debitum vel ecōuerso: quoniam poscenti soluendum est: qꝛ ꝯm apostolum vir non habet ptātem corp̄is sui sed mulier ecōuerso: ⁊ extra d̄ conuer. ꝯiu. quoddā. Licet aūt solennitas nuptiarum premissis tp̄ibus interdicta sit: quocunqꝫ tamen tēpore matrimoniū legitime ꝑ verba de presenti cōtractum est tenet. Quod vero statutuꝫ fuit in canone trigesimatertia. q. iiij. non oportet. ꝙ tribus septimanis precedentibus festū beati Johānis baptiste nuptie non celebrarent̄: ideo factum fuit vt liberius orationi vacetur. Instituerat enim ecclesia prius duas quadragesimas preter maiorem. vnaꝫ ante natale domini que cōmuniter vocatur sancti martini: ⁊ durabat vsqꝫ ad natale. Aliam scilicet quadraginta dieruꝫ ante festum beati Johānis baptiste in quibus vacandum erat orationibus: elemosynis: ⁊ ieiunijs. Sed propter hoīm fragilitateꝫ ille due ad vnam sunt redacte. ⁊ iterum illa diuisa est

in tres hebdomadas aduētus: ⁊ tres ante na
tiuitatē sancti Johānis in quibus est ieiunan
duz: ⁊ a nuptijs est abstinendū. ¶ Porro ſm
beatum Isidoꝝ eadem questione femine dū
maritantur ideo velātur vt nouerint se semp
viris suis subditas esse. ⁊ qꝛ Rebecca videns
Isaac se velauit. Item ideo nubētes post be-
nedictionem vittat vno inuicē vinculo copu-
latur: ne compagem idest fidē vnitatis cōiu-
galis dirūpant. Eadem vero vitta candida
purpureoqꝫ colore ꝑmiscetur: qꝛ candor est
mūdicia vite: purpura ad sanguinis posteri-
tatem adhibetur: vt hoc signo ⁊ cōtinentia ⁊
lex cōtinendi ab vtrisqꝫ ad tēpus admoneat̄:
⁊ post hoc ad reddendū debitū non negetur.
¶ Item ꝙ in primis annulus a sponso spōse
datur fit nimirū ꝓpter mutue dilectionis si-
gnuz: vel ꝓpter id magis vt pignore. i. signo
eoꝝ corda iūgantur. Unde ⁊ in quarto digi-
to ideo ānulus inserit̄: quia in eo vena quedā
vt fertur sanguīs ad cor vsqꝫ ꝑueniat. Item
ꝓtheus quidaz sapiens primū ob amoris si-
gnum ferreū ānulū fecit et inibi adamantem
inclusit ⁊ inde subarrare sponsas instituit: qꝛ
sicut ferrū omnia domat: sic amor oīa vincit.
qm̄ nihil amoris furore vehemētius. in auct.
de nupti. Et sicut adamas est infrangibilis
sic ⁊ amor est insuꝑabilis. Fortis est eniz vt
mors dilectio. Ideoqꝫ in digito annulari in
quem vena ꝓcedit a corde illū portare insti-
tuit. Postmodū vero pro ferreis sunt aurei
cōstituti: ⁊ ꝓ adamante gemmis ornati: qꝛ si
cut aurū cetera metalla: sic amor vniuersa bo
na ꝑcellit: ⁊ sicut aurū gēma decoratur: sic cō
iugalis amor ceteris virtutibus adornatur.
Nuptie aūt ſm Ambrosiū. e. q. nec illd̄. dicte
sunt a nubendo. Ille em̄ q̄ nubūt caput ꝓpt̄
verecūdiam obnubere nō loqui solent. Unde
⁊ Rebecca viso Isaac cui despōsari debebat
caput obnubere cepit. xxxij. q. ij. honorat. in
fi. Uerecūdia nanqꝫ debet ꝑcedere nuptias
quo ipsam cōiugiuz plus verecūdia cōmen-
det. ⁊ magis expetita debet videri a viro q̄
ipsa virū expetijsse. Sed ſm hieronymū. e. q.
cōnubia. Cōnubia legitima pctō carēt: nō tn̄
tēpore illo quo act⁹ cōiugales gerūtur pn̄tia
spūs sancti dat̄: etiā si ꝓpheta esse videatur
qui officio generatiōis obsequit̄. ¶ Notan-
dum etiā est ꝙ triplex spūale sacr̄m in carna-
li matrimonio ꝯsumato designatur. Primū
sacramentū est vnio spūalis aīe ad deū ꝑ fidē
dilectionē ⁊ charitatē: siue vnio voluntatis. s.
charitas q̄ cōsistit in spū inter deum ⁊ iustam
animā. extra de biga. debitū. Unde apostol⁹
Qui adheret deo vn⁹ spūs est cū illo. Hoc sa
cramentuz significat̄ ꝑ cōiunctionē animoꝝ
habitā in prima desponsatione carnalis ma-
trimonij. Secūdum est vnio humane nature
ad deū que facta est in vtero virginali ꝑ incar
nationem verbi dei: siue nature cōformitas q̄
cōsistit in carne inter xp̄m ⁊ sanctā ecclesiaz.
de cōse. di. ij. in xp̄o patre. Ad quod ꝑtinet il-
lud. Uerbū caro factū est ⁊c. Hoc sacramen-
tum designat̄ in matrimonio carnali ꝑ cōiun
ctionem corpoꝝ cōsumato: nō ꝙ ipsa cōiun-
ctio in qua spūs sanct⁹ nō adest illd̄ designet:
sed per ip̄m actū cōsumatū significatur. Ter
tium sacramentū est ecclesie vnitas ex oībus
gentibus collecta: ⁊ vni viro. s. xp̄o subiecta.
xxvi. di. acuti⁹. Hoc sacramentū significat̄ in
eo qui vnicam tm̄ ⁊ virginē habuit vxorē fa-
cto postmoduz clerico ⁊ ordinato. Ubi vero
quis ad bigamiā siue ad secūdum matrimo-
niuz transit: iam ab vnitate recedit: qꝛ carnez
suā in plures diuidit. ⁊ sic hui⁹ tertij sacramē-
ti signatio in eo nō cadit: quare ꝓmoueri nō
pōt: naz ꝓmotus vnitatē significare nō pōt.
Preterea ꝑ scd̄m matrimoniū recedit a prio
ris cōiunctiōe matrimonij. Ecclesie vero ex
quo xp̄o se ꝯiunxit nūq̄ ab eo discessit: nec ab
ea xp̄us. Bigam⁹ ergo talē vnitatē significa
re nō pōt. Unde merito ꝓpter hui⁹ sacramen
ti defectū ꝓmoueri nō pōt. extra de se. nup. c.
i. ⁊. c. vir: ⁊. xxxi. q. i. de his. ¶ Illd̄ etiā nota ꝙ
sicut statutū est in cōcilio cartha. xxv. di. spō-
sus. ⁊. xxiij. di. sponsa. Sponsus ⁊ spōsa bene
dicendi a parentib⁹ vel a paranymphis offe-
rantur ecclesie sacerdoti. Accepta aūt bene-
dictione eadē nocte ꝓ reuerētia bn̄dictionis
in virginitate ꝑmaneant. Ceterū nuptie be-
nedicende sunt a sacerdote cū ꝑcibus ⁊ obla
tionibus ex institutione Euaristi pape. xxx.
q. v. c. i. Uerūtamē vir ⁊ mulier ad bigamiaz
transiens matrimoniū cōtrahēdo nō debet a

presbytero benedicti. extra d̄ se. nup. c. i. ⁊ c. vij. xxxi. q. i. de his q̄. q2 cuz alia vice benedicti sint: eorum benedictio iterari nō debet. Non ergo debent nuptie benedici. nisi vbi virgo cū virgine contrahit propter rationez que ponitur in prohemio secunde partis: imo presbyter qui benedictionē cum secunda vxore celebrauerit officio ⁊ bñficio suspēsus ē ad sedez apostolicam mittendus: quod quidam ad exhortationez continentie noscitur introductū Scd̄z quorūdaz locoruz consuetudinē si q̄s contrahat cuz secunda virgine benedictio iteratur: ⁊ hoc si dominus papa sciat ⁊ tolleret alioquin non valet. Dicunt etiam quidam q̄ si aliqui virgines contrahentes nō fuerint benedicti: facti bigami iteruz contrahendo poterunt benedici: sed ⁊ si contrahentes fuerint benedicti: licet se non cognouerint carnaliter non ideo iteruz contrahentes benedicentur. De benedictione virginum dicetur in prohemio secunde partis. ¶ Notandum autem est q̄ vnum sacramentum dignius est alio quattuor modis. s. ratione efficacie: vt baptismꝰ. ratione sanctitatis: vt eucharistia. de cōse. di. ij. nihil. ratione significationis: vt coniugiuz quidam tamen non approbant istum modū ⁊ ratione conferētis vt confirmatio ⁊ ordo. ¶ Sed queritur quare instituta sunt sacramēta: quia sine illis potuisset deus humano generi vitam eternam ⁊ gratiā donasse. Respōsio. propter tria. Primo propter humiliationem vt dum hō ex dei precepto se rebꝰ insensibilibꝰ ⁊ se inferiobꝰ reuerēter subijcit: ex hac obedientia magis apud deū meretur. Secūdo ꝓpter eruditionē: vt per id qd̄ foris in spē visibili cernitur: ad inuisibilem v̄tutez que interius est agnoscendā mens erudiatur. Tertio ꝑꝑ exercitationē: q2 cū homo ociosus esse nō debeat: preponitur ei vtilis ⁊ salubris exercitatio in sacramentis quavanā ⁊ noxiā declinet occupatōez. Juxta illd̄. Semꝑ aliq̄d boni operis facito vt diabolus inueniat te occupatum. de conse. di. v. nūq̄. non ergo debent omitti prout in p̄cedenti ti. dictum est.

¶ Incipit liber secundus de ministris ⁊ ordinibus ecclesiasticis ⁊ de eorum officijs.

In hac secūda parte de ministris et ordinibus ecclesiasticis eorꝝ q3 officijs tractare p̄uidimꝰ: p̄mittētes q̄ tres sunt secte famose: vid̄ licet gentiliuz: hebreorū: ⁊ christianorū. Prima ē erroris. Secunda veritatis. Tertia veritatis ⁊ salutis. In prima naufragamur. In scd̄a a periculo eripimur. In tertia saluamur. Prima secta dicitur a secādo: quia secat idest separat nos a deo. Secunda ⁊ tertia a sectando ⁊ tenendo: quoniam illuminant saluant ⁊ liberant. Christianorum persone tam seculares q̄ ecclesiastici de alijs duabus sectis sumpte sunt hebrea videlicet ⁊ gentili. Sicut enim apud nos duo sunt genera personarū. s. laicales ⁊ ecclesiastice. xij. q. i. duo. sic et apud gentiles ⁊ hebreos. Apud gentiles quidem seculares persone erant hee: monarchas. s. imperator romanus. patritij qui ⁊ senatores dicebātur ad quorum arbitriū vniuersa ordinabantur: reges: duces: comites: presides: prefecti: suffecti: tribuni militū: tribuni plebis: pretores centuriones: decuriones: quaterniones duū viri: questores: ediles: ⁊ aule ianitores. Int̄ poetas vero erant aduocati: carminum relatores: carminum scriptores comedi: tragedi ⁊ hystoriographi. Uates autē quia vi mētis dictus est: modo sacerdotem: modo prophetam: modo poetā significat s̄m isidoruz. In ritu templorum erant apud gentiles: archiflamines: prothoflamines: flamines: ⁊ sacerdotes: vt iam dicetur. Erāt quoq3 apud eos virorū ⁊ mulieruz religiosi conuetus. Apud hebreos quoq3 eadem erat diuersitas personarum. alie namq3 erant seculares: alie diuino cultui: vz in templo dedicate. In templo erant summus sacerdos: vt melchisedech: minores sacerdotes: leuite: nathinei: luminū extinctores: exorciste ianitores ⁊ edititij seu cātores. Super populum vero regenduz erat

dux populi Moyses: ⁊ sub eo quos ipse constituerat ad consiliū Jetro soceri sui: erant ēt ciliarche: ⁊ acontarche: penthacontarche: et decacontarche id ē millenarij centenarij quīquagenarij: ⁊ decani. Cilios .n. interpretatur mille: ⁊ archos princes. inde ciliarcha .i. princeps supermille. eta cētū: inde etacentarcha qui super cētū potestatē habebat. Pēthacōtarchus dicitur qui preest quīquaginta. pentha .n. quinqꝫ sonat. Decan⁹ qui decē deca .n. decē sonat. Apud xp̄ianos quoqꝫ sil'is diuer uersitas reperitur. ¶ Et nota ꝙ christiani a xp̄o dicti sunt. Christus vero a crismate: de quo dictuꝫ est in parte prima sub ti. de conse. ¶ Nomē christianorū primum in antiochia inuentū est. Antea eīꝫ oēs vocabāt̄ discipuli vel fratres donec apostoli in anthiochia concilium fecerunt .ij. q. iij. ad mensam. Et dicūt̄ christiani orthodoxi .i. recte gloriantes: et vt credunt viuētes. naꝫ orthos grece dr̄ recte latine ⁊ doxa gloria. Dicitur ergo christ⁹ a crismate quasi vnctus. Ipse autem vnctus est et̄ naliter a deo pre cōsortibus suis: prout legitur in actibus apostolorum: ⁊ hoc nomen est oleum effusum. hinc est ꝙ in veteri testamento sacerdotes ⁊ reges christi nūcupabantur: quia vncti erant vnctione temporali. Juxta illud. Nolite tangere christos meos: hoc aūt nomen xp̄s non est proprium nomē saluatoris: sꝫ est cōmunis nūcupatio potestatis .ē. n. cōe nomē dignitatis. Sed hoc nomē Jesus ꝓpriū ē vocabulū ꝑsone saluatoris q̄ ab āgelo Gabrieli in ꝯceptōe vocat⁹ ē euāgelista testante. Vocabis inq̄t nomē ei⁹ iesuꝫ: ⁊ ab hominibus in circūsitione. ¶ Et nota ꝙ iesus hebraice dr̄ messias. grece xp̄s: vel sother: vel sophir. latine vnctus: vt p̄missuꝫ est: vel saluator: eo ꝙ ipse saluū faciet populū suū a peccatis eorū. Potestatē .n. habet dimittendi peccata sicut ipse dicit: vel saluatoris qꝛ ipse nobis salutē dedit. Si .n. p̄cepta ei⁹ ꝟuauerim⁹ vitā et̄nā possidebim⁹. Hoc aūt nomē Jesus porphiri⁹ ph̄s greca ⁊ latina līgua ꝑitus scribebat latine iesus. grece vero ꝑ. h. quaꝫ greci ꝓ .i. longa sonāt. Unde ⁊ quidā ꝓferūt gysus: latini vero ꝑ .e. logā. Rect⁹ ergo videt̄ sic esse pingendum ꝟbs ꝑ grecā abbreuiatiouē q̄ Hiesus per latinam aspirationeꝫ. Sed ⁊ hoc nomen christus cum sit grecū: greca scribitur abbreuiatione sic. xp̄s. Nam greci ponunt .x. pro chi. p. vero pro .r. ⁊ .c. ꝓ .s. Si autem scribit̄ per .s. a latīa termīatione finitur ergo si lōga scemate scribitur: sic per aspirationem pingatur christus. ¶ Circa nomina autem christi notandum est ꝙ quedam ex ipsis dicuntur de christo relatiue seu quasi relatiue: vt pastor: sponsus ⁊ mediator: quedā nō relatiue vt hō: q̄dā trāsitiue: vt agn⁹: ouis: vitul⁹: serpēs: aries: leo: v̄mis: ⁊ q̄dā cū sint institutōe relatiua: sunt eñ p̄rogatiua p̄uilegij appropata vt xp̄s. Hiesus aūt ē ꝓp̄e ꝓp̄ium nomē ei⁹ vt p̄missum ē: vocat̄ ēt xp̄s alpha ⁊ o .i. p̄ncipiū ⁊ finis: ⁊ hebraice ē manuel. q̄d ē nobiscum deus interpretatū. Nobiscum eniꝫ est per presentiā maiestatis: per participationem veritatis: ⁊ per vinculū charitatis: ⁊ per adimpletionē veritatis. Vocatur p̄terea via veritas ⁊ vita. Joānis .xiiij. Via in exemplo vel precepto: veritas in promisso: vita in premio. Sabaoth vero id est de⁹ exercituū. adonay quod ē domine: athanathos id ē immortalis. Kyrios id est domin⁹. Theos. id ē de⁹ Pāthograthon id ē pater disponēs vel ꝑfectōs. Homoyson id est vnius essentie. Noīa sunt dei nō tm̄ persone christi. de conse. di. ij. ego Vocatur ꝓpterea christus ꝟm Jsaiam admirabilis cōsiliarius deus fortis: pater futuri seculi: prīceps pacis. Admirabilis ī īcarnatione. Conciliari⁹ in integra rerꝫ cognitōe. deus ī rerꝫ creatiōe: fortis in rerū dispositiōe: pater futuri seculi in meritoruꝫ retributione: princeps pacis dicit̄. vel qꝛ fuit mediator dei ⁊ hominum vel etiā hominum ⁊ angelorum vel qꝛ confert illis pacem que exuperat oēm sensum cui⁹ pacis non erit finis: vocatur etiā christus ineffabili nomine tethagrāmatō .i. quattuor litterraꝝ que sunt: ioth: hee: vau: heth. que sunt apud nos .i. e. v. he. est ergo nomen iehue quod dicitur ineffabile: nō quia nō valeat fari: sed quia non est deus hoc nomine nisi in arduis inuocandus: vel quia eius sententia sufficienter nequeat explicari. Cui⁹ interpretatio est talis. ioth principium. he iste. vau passionis: heth vite: quasi iste est princi-

pium vite passionis. Genitivus more greco rum ponit pro ablativo passionis p passione idest p passione. Quomodo aũt vita nostra ab ipsius morte dependeat nõ possum? intue ri. De hoc dicetur in tertia parte sub titulo de indumẽtis legalibus. Hoc autẽ nomẽ deus appropriatur patri t filio et spiritui sancto: put in simbolo athanasij legit. Quãuis etiã quãdoq; ad alias psonas extendatur. Juxta illud. Dis nõ detrabes. extra de bere. cũ ex in iuncto. ij. q. i. ex sacerdotib⁹. Et alibi. Appli ca illũ ad deos. Et apostolus. Nam tsi sunt qui dicãtur dij siue in celo siue in terra nobis tantũ vnus deus pater: ex quo oĩa. t idẽ. Si nostrũ euãgeliũ est opertũ: in bis qui pereũt est opertuz in quibus de⁹ huius seculi excecauit mẽtes infideliũ. ¶ Rursus Jesus dict⁹ est nazarenus a quodaz vico galilee: deus dict⁹ est ꝓpter vnicã cũ patre substantiã: dominus ño dicit ꝓpt seruientẽ creaturã. de⁹ t homo dicitur: quia verbũ t caro. verbũ dicit: q; pa ter p eum oĩa cõdidit siue iussit. imago dicit ꝓpter parẽ similitudinẽ patris. ¶ Siquidẽ apud xpianos seculares psone laici dicũtur. laos em grece dicit populus latine. Clerica les sunt q; in ecclesia deseruũt: vel ipaz regũt: a cleros quod est sors put iam dicet. Ille au tem subdiuidũtur in monachos: id est in sin gulariter degentes. xvi. q. i. si cupis. Mã mo nos grece dicit singularis latine: t alios reli giosos. Sunt autez quattuor genera mona chorum: alij sunt cenobite: q; videlicet in cõmuni monasterij regula t vita obediẽtie maior de seruiunt. alij sunt anachorite: qui videlicet edi ficant solitudines. t q; uis in cõmuni vita po siti: priuate tñ cõtemplation vacant. alij sunt heremite: qui videlicet solitarie in desertis de gunt. alij sunt gyrouagi. id est vagabũdi t cir cumcelliones. xvij. q. v. c. i. ¶ Religio vero dicta est: quia per eaz vni deo religamur ad di uinuz cultũ vinculo seruiendi: t in clericos se culares qui vsurpato nomine seculares dicũ tur. extra de offi. ordi. licet. ad differentiaz re gularium qui ꝓpio carent: quod nõ ptingit in istis. Maz t sm augustinũ. ij. q. i. legi. Bo nus monachus vir bonũ clericũ facit. ¶ Sz ecclesiasticarum personarum duo sunt gene ra. Nam aliud est dignitatis. aliud ordinis. Dignitatis vt papa: patriarcha: primas: ar chiepiscopus siue metropolitanus: quod idẽ est: episcopus. archidyaconus: t archipresby ter: t prepositus. Quãuis omẽs qui presint prepositi generaliter rite vocentur. extra de verboz significatione. q̃uis. In choro vero persone sunt decanus: subdecanus: cantor siue precentor: succentor: t besaurarius siue sa crista: archiacola: t huiusmodi. Dignitates autez vt t ordines a lege originẽ t exemplũ traxerunt. Juxta illud. Constitues eos pin cipes super omnẽ terrã. quãq; quidã dicunt dignitates a gentilitate sumpsisse initiũ. Or dinis autẽ persone sunt sacerdos: dyaconus t ceteri quos inferius psequimur. ¶ Qualiter a veteri ritu tam gentiliuz q; hebreorum ad cultum presentis ecclesie translatio perso naruz facta sit: t qualiter ab illis psone digni tatum in ecclesia originem habuerunt breui ter videamus. t quidez domin⁹ papa qui pa ter vel custos patrum est vicem gerit summi pontificis. Romanus imperator monarche similitudinem gerit. Senatoria t patricioꝝ dignitas manet in ecclesia in quattuor patri archis. t in ecclesia romana in cardinalibus. lxxvi. di. cõstantinus. Primates qui trib⁹ ar chiepiscopis preesse habent regẽ expannunt qui tribus ducibus preest. Metropolitani seu archiepiscopi ducibus comparantur: qui pluribus comitibus presunt: sicut illi plurib⁹ episcopis. Pelagius tñ papa dicit. vi. q. iij. scitote. q; vna puincia habet regem t metro politanum. Episcopi comitum similitudinez gerunt. Coepiscopi quoz potestas sublata est. lxvij. di. q̃uis. t ca. coepiscopi. presidum t prefectoz. Prepositi vero tribunos militũ imitantur. Archipresbyteri tribunos plebis: cancellarij: pretores: archidyaconi: centurio nes: decani: decuriones: presbyteri: curati: ad uocatos. ¶ Persone quoq; ordinuz ab illis originem habuerũt. nam presbyteri vices ge runt edilium: dyaconi quaternionum: subdya coni duum viroz: exorciste questores imitan tur: ostiarij aule ianitores: lectores: carminũ relatores: accoliti carminuz scriptores. Sa ne episcopalis ordo sm isidorum. xxi. dist. cle

ros.quadripartit⁹ est videlicet in patriarchis archiepis;metropolitanis atq; episcopis.Apostolica autez fides sicut ait Anacletus papa.xxij.dist.sacro.caput ⁊ cardo est aliarum: quoniam sicut ostium cardine regitur:sic illi⁹ auctoritate omnes ecclesie reguntur.et inde dicti sunt cardinales: per quod tota ecclesia sicut ostium per cardinem gubernatur.Illi⁹ autem prelatus papa:id est pater patruz vocatur:⁊ vniuersalis:q; vniuerse ecclesie p̄ncipatur:⁊ apostolicus:quia principis apostolorum vice fungitur:⁊ summ⁹ pontifex: quia caput est omniū pontificum:a quo illi tanq̄ a capite membra descendunt:⁊ de cuius plenitudine omnes accipiunt: quos ipse vocat in partem sollicitudinis:nō in plenitudinem potestatis.extra de vsu pal.ad honorez.Hic est melchisedech cuius sacerdotium non est ceteris comparatum.Patriarcha vero greca lingua summus patrum interp̄etatur:quia primuz.i.apostolicum retinet locum.xxi.distinc. cleros.⁊ ideo quia summo honore fungit talī nomine censetur:sicut romanus cōstantinopolitanus:antiochenus:alexandrinus: hierosolimitanus.Dicitur etiam patriarcha quasi pater archę.i.ecclesie:vel pater patrum p̄nceps.Archos.n.grece p̄nceps interp̄etat latine.Hic est moyses qui aaron in pontificē oleo consecrauit.Archiepiscopus greco vocabulo dicitur eo q̄ sit summus seu p̄nceps episcopoz.Tenet etiā vicem apostolicam:et p̄sidet tam metropolitanis q̄ ceteris epis.Metropolitani seu metropolite a mensura ciuitatum vocantur.Singulis.n.prouincijs p̄eminent:quoz auctoritati ⁊ doctrine ceteri sacerdotes subiecti sunt: sine quibus nihil reliqs episcopis agere licet.Sollicitudo.n. totius p̄uincie ei cōmissa est.Unde pelagi⁹ papa ait.v.q.iij.scitote.Scitote certam esse prouinciaz que habet decem aut vndecim ciuitates ⁊ vnuz regem:⁊ totidem nunores potestates sub se:⁊ vnuz metropolitanuz alioq; suffraganeos decem vel vndecim iudices episcopos.Ad quoz iudicium omnes cause episcopoz ⁊ reliquoz sacerdotum ac ciuitatum referantur.Omnes autem superius designati ordines episcopoz ⁊ superioz vno demq; vocabulo episcopi nominant.Sed priuato nomīe quidam vtūtur p̄pter distinctionem potestatum quam singulariter acceperunt.Episcopatus vocabulum vnde dictū sit sub ti.de episcopo dicet.Porro fm Anacletuz papā.xcix.di.p̄uincie.Primates ⁊ patriarche diuersoz nominuz:sed eiusdē forme atq; officij sunt.Et ideo quidam primates vsurpāt sibi nomen patriarche:vt aquilegen.⁊ graden.Primatia autez dicta est a p̄mittēdis cōuersionis ad fidē.¶ In concilio q̄z aphricano eadē dist.prima.statutū est ne prime sedis episcopus p̄nceps sacerdotū aut summus sacerdos aut aliquid huiusmodi: sz tm̄ prime sedis episcopus appelletur.Pelagius etiam papa statuit eadem di. nullus.vt nullus patriarcharum,vniuersalitatis vocabulo vnq̄ vtatur:nec aliquis in suis epistolis vniuersalem nominet illū:q; si vnus patriarcha vniuersalis dicitur patriarcharū nomen ceteris derogatur ⁊ subtrahitur.Ad hoc sum morum pontificum p̄sulum atq; reliquoz sacerdotū institutio in veteri testamento sumpsit exordium:⁊ in nouo est plenius consummata.xxi.distinc.§.i.Summu nanq; atq; minores sacerdotes a deo per moysen instituti sūt vt perpetuus esset cultus tabernaculi p̄ successores eoruz a filijs israel.ecto.xxvij.Dauid autē ministeria domus dei amplians ianitores instituit ⁊ cantores.Salomō exorcistas inuenit sicut sub titulo de sacerdote dicetur. Nec omnia ecclesia in nouo testamento imitata est vt iam dictum est.Habet etiā ianitores quos hostiarios appellamus:pro cantoribus vero lectores simul ⁊ cātores instituit: exorcistas etiaz nomīe ⁊ officio antiquo manente recepit p̄ filijs aaron.Oēs infra summuz pontificē sacerdotiuz administrātes cōsecrati sunt:inter quos quedam discretio est exorta:vt alij appellentur simpliciter sacerdotes:alij archip̄resbyteri:alij episcopi:alij archiepiscopi seu metropoliti:alij p̄mates:alij patriarche:alij summi pōtifices:vt p̄missuz est. que discretio maxime a gentibus introducta est qui suos flamines:alios simpliciter flamines:alios archiflamines:alios protoboflamines;id est primates appellabant.bi in capite

pileum habebant in quo erat breuis virga q̃ a carnibus sacrificioꝝ aues arcebant. Pileū autem ipsum desuper aliquid lane habebat ꝙ cum per estum ferre non possent filum tantum in capite ferre ceperunt. vnde a filio quo vtebantur flamines dicti sunt qua filaminea. Verum festiuis diebus filo deposito pro sacerdotij eminentia pileum imponebāt. Maiorum quoꝙ t minorum sacerdotū discretio in nouo testamēto ab ipso christo sumpsit exordium qui apostolos pro maioribus: discipulos pro minoribus sacerdotibus instituit. Petrū vero in summū sacerdotē elegit. Apostoli etiam eandez formaz secuti in singulis ciuitatib⁹ episcopos t pb̄yteros ordinauerunt, put sub titulo de sacerdote dicet. Leuitas vero ab apostolis legim⁹ ordinatos. Unde Cypria⁹ ait. xciij. di. domin⁹. Deminisse debent dyacon quoniā episcopos t ꝓpositos domin⁹ elegit. Dyaconos aūt post ascensionē domini in celum apostoli sibi constituerunt: subdyaconos t accolitos tēpore precedente ecclesia sibi cōstituit. Et sic canon Clemētis pape testat. lxxi. di. in quibus. Beatus petr⁹ episcopos ꝓmates vl̄ patriarchas in illis ciuitatibus poni precepit in quibus olim apud etbnicos siue gentiles erant flamines eoruz atq̃ prime legisdoctores. In q̃b⁹ vero olim apud eos erant eorum archiflamines: quos minores reputabāt q̃ dictos priates eorum archiepiscopos instituu precepit: t in singulis reliquis ciuitatib⁹ singulos episcopos. Anacletus quoq̃ papa eadem dist. episcopi. instituit pres byteros per castella t villas poni t ordinari. Ceterū in Leuiti. legitur voce supna ad Moysen dictū eē. Loqre ad aaron. homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam nō offerat panes deo suo: nec accedat ad ministerū eius si cecus fuerit: si claudus: si paruo vel grandi vel torto naso: si fracto pede: si manebus: si gibbus: si lippus: si albuginem habens in oculo: si iugē scabiem: si impetiginem in corpore: si ponderosus: si lāguidus: quia indignū est dare deo quod dedignatur homo. lxi. di. hinc t enim. t. c. sequenti in quo istruitur quales a clericatu sint repellendi. Dicuntur aūtē clerici a cleros grece quod est sors seu hereditas latine. quasi sint de sorte domini: vl̄ quasi dominus eorum sors sit. Juxta illud prophete. Dominus pars hereditatis mee tc. xij. q. i. clericus t. ca. qui. extra. de preben. cuz secundum. Ex quo patet ꝙ nibil extra deum b̄abere debent sed solum decimas primitias t oblationes: q̃ sunt hereditates domini: accipiāt: siue quasi sint sorte electi. In veteri. namq̃ testamento t apud gentiles t clerici t sacerdotes sorte t liberis eligebantur: t in nouo testamēto Mathias sorte electus est. Primus autem clericus factus est petr⁹. Jginus papa decimus a beato petro ꝓposuit clerū t distribuit gradus. ¶ Circa coronā clericorum tria attendēda sunt. s. capitis abrasio: capillorū detruncatio: t forme circulatio. Ad capitis abrasiōez tria sequūt. s. mūdicie ꝓseruatio: fōrmatio: t ōmudatio. Mūdicie ꝓseruatō: q: ex capillis sordes in capite aggregātur. Deformatio: q: capilli ad ornatū sunt: significat ergo tōsi ra mūdā t nō formabilē vitā. i. ꝙ clerici debent b̄abere mundiciā mentis interius t non formabilē vitā. i. non exq̃situm habitū exterius: in Dionysium in ecclesiastica hierarchia. Rasura quoq̃ t tonsura capillorum est depositio oīm tpalium. Clerici. n. victu t vestitu ꝓtenti oia cōmunia habere debēt. xij. q. i. cleric⁹. t. c. dilectissimis. Unde contra apostolum. Coma nō nutriāt sed caput desuper in modū spere radant. xxiij. di. ꝓbibite. Denudatio aūt ipsa supioris partis capitis nullus debere esse mediū inter nos t deū demōstrat vt reuelata facie gloriaz domini libere ꝓtemplemur. ¶ Rursus radimus caput relictis in ferius in modū corone capillis: q: caput mentez signat: capilli vero seculares cogitatōes. Sicut ergo caput mundat superi⁹a capillis ita mens nostra dū superiora. i. celestia cogitata secularibus cogitatōibus mūdari ōbet. sed pars inferior capillos babet: quia non est prohibitum aliquādo de secularibus cogitare sine quibus vita presens duci nō potest. 1. q. i. si quis obiecerit. ¶ Circa detruncationem capillorū notandū est: q: illa significat ꝙ clerici omnes superfluas cogitatōes debēt a mēte abscindere. ¶ Abtonso igitur capite t pa-

tentibus auribus incedere debent: ne capilli crescendo aures operiāt: ⁊ oculos impediāt. xxiij. di. non liceat. qm̄ ꝓuidenduz est ne secu lares cogitationes aures ⁊ mētis oculos im pediendo nos ad secularia trahant. vnde ca pillos super aures tondeamus vt quinqꝫ ca pitis sensus expeditos ad dei seruitiuz habe amus. ¶ Bene igitur ad ezechielem dicitur xliij. c. Sacerdotes caput suū nō radāt neqꝫ comā nutriāt: sꝫ tōdētes attōdeāt capita sua. Siq̄dē vt ait Breg. in pasto. li. ij. c. xviij. Ca pilli ī capite exteriores sunt cogitatōes ī mē te: q̄ dum super cerebꝝ insensibiliter oriuntur curas vite p̄ntis exprimunt: que qꝛ ex negli gentis sensu importune aliquādo prodeūt: q̄ si non nobis sentientibus procedūt. Quia er go sacerdotes qui sunt sacri fideliū duces so licitudines exteriores habere: nec tamen eis vehementer incumbere debent: recte caput radere ⁊ comaz prohibentur nutrire: vt cogi tatōes cordis de vita subditorū: nec a se fun ditus amputent: nec rursus ad crescendū ni mis relaxēt. Et bñ subdit. Tōdentes atton deāt capita sua vt vz. cure tp̄alis, sollicitudi nes ⁊ quantum necesse est prouideāt: ⁊ tamē rescindantur citius ne immoderatius excre scant. Dum ergo per administrationem exte rioꝝ prouidentia corporum vita protegitur: ⁊ rursum per moderatam cordis intentionez non impeditur: capilli in capite sacerdotis re seruantur: vt cutem cooperiant: ⁊ resecantur ne oculos claudant. ¶ Circa forme circula tionem seu coronam scienduz est ꝙ fit propt multa. Primo in signum ꝙ christus rex no ster seipsum in ara crucis oblaturus spineaz coronam portauit. Unde ⁊ nos qui per ean dem passionem saluari desideramus: domi nice passionis signum. i. formam spinee coro ne: quam ipse vt spinas peccatorum nostroꝝ auferret in passione portauit in capite: in ver ticibus nostris portamus: vt sicut ille pro no bis sic ⁊ nos ꝓ illo irrisiones ⁊ opprobria pa ratos esse libenter sufferre mōstremꝰ. ¶ Se cundo circulus capillorum: virtutem equa litatis vndiqꝫ rationi cōsentientem designat. tunc eniz temporales res bene cogitantur si cōueniant rationi. ¶ Tertio circularis figu ra fit: qꝛ hꝫ figura non habet principiū neqꝫ fi nem: ꝑ quod datur intelligi ꝙ clerici sunt mi nistri dei q̄ non habuit p̄ricipiū neqꝫ habebit finem. ¶ Quarto hec figura nullū habet an gulum: per quod significatur ꝙ clerici nō de bent habere sordem in vita. quoniam vbi an gulus ibi sordes: vt dicit Bernardus. Et ꝙ debent habere veritatē in doctrina: quoniam veritas angulos non amat. vt dicit Hiero nymus ¶ Quinto quia hec figura omniuz fi gurarum est pulcherrima. Unde in hac deus celestes creaturas fecit: per quod significat ꝙ clerici debent habere pulchritudinez inte rius in mente ⁊ exterius in ꝯuersatōe. ¶ Se xto quia hec figura est oīz simplicissima. Nā ꝑm Augustinuz nulla figura ex vna linea tm̄ ꝯsistit nisi sola circularis: que vnica linea clau dit: per quod significatur ꝙ clerici debēt ha bere simplicitatē columbinā. Iuxta illud. Et simplices sicut columbe. vi. q̄sti. i. ex merito. ¶ Septimo corona clericos esse specialiter regnū dei demonstrat. Ipsi nāqꝫ ꝑm Hiero. xij. q. i. duo sunt: reges ⁊ sacerdotes: idest re gales sacerdotes: ⁊ sunt reges. i. se ⁊ alios in virtutibus regentes: ⁊ ita in deo regnum ha bent. ¶ Sane rasura capitis clericorum fit sicut ait Beda in hystoria anglorum in me moriā eius: quia cū beatus petrus in anthio cia predicaret: abraserunt summitatē capitis eius in cōtumeliā nominis xp̄iani ⁊ dñice pas sionis: quod quidez hodie toti clero in hono rem traditur. Fuerunt tamen qui dicerent ꝙ tonsure ecclesiastice vsus a nazareis qui oīa veteris legis custodiunt exortus est. xxiiij. q. iij. v̄. nazarei. Hi eniz prius crine seruato de nuo post magne vite continentiā caput rade bant: ⁊ capillos in ignē sacrificij mittebāt: vt perfectionem deuotionis suo domino conse crarent: quoꝝ exēplo ab apostolis ītroductū est: vt ⁊ nazarei ac sancti dei crine pretōso in nouētur: q̄uis olim christiani a iudeis q̄si op probrium nazarei vocarētur pro eo ꝙ salua tor nr̄ a vico quodam galilee nazarenus ap pellatus est. Potest etiam dici ꝙ vsus tonsu re a lege occasionē traxit. Sacerdos nāqꝫ le gis tyarā idest pilleū ex bysso in modum me die spere ī capite: rex v̄o coronā gestabat. ꝑs

vero capitis rasa tyarā: circul⁹ criniū d̄signat coronā ad notandū q̄ instituit eos de⁹ gen⁹ electū in regalez sacerdotē. ¶ Rursus lex coronā quattuor digitorū super mēsaz ⁊ desup aureolam fieri iubeat. Ceteruz ad Ezechie. domin⁹ dicit. Sume gladiū acutum: ⁊ educ p caput tuū ⁊ barbā. longitudo namq̄ capillorum multitudinem significat peccatorum. Hinc igit̄ clerici barbas sibi radere informātur. Rasio nanq̄ pilorum barbe qui ex superfluis stomachi ꝓuenire dicunt̄ humorib⁹: designat q̄ vicia ⁊ peccata q̄ ī nobis superflua sunt: resecare d̄bemus. Radim⁹ eī barbas vt per innocentiā ⁊ hūilitatē puri videamur: ⁊ āgelis q̄ semp ī iuuenili etate florēt coeq̄mur. In ieiunijs tñ quandoq̄ capillos ctescere pmittimus: quia cogitationes que contra deum nō sunt: vt ecclesiā edificare: agrū colere: similia q̄ tempore abstinentie fieri solent: prohiberi nō debēt. Conciliū carthagiñ. statuit ex̄. de vi. ⁊ ho. cle. clerici. xxxiij. di. si q̄d. vt clerici neq̄ comā nutriant neq̄ barbaz. ¶ Ordinant̄ aūt clerici vt deo ꝟuiāt: nec de cetero seruiāt mūdo: nec glorie mundi. Debēt ergo offerre corpa sua hostiā viuentē sanctā deo placentē. Unde apl̄s ad romanos. Cōfundant̄ oēs q̄ gloriāt̄ in stultia. i. in gloria mūdi que non est vera gloria sed imago glorie. Quare autem ordinādis man⁹ imponat̄: dicet̄ in tractatu de dyacono. ¶ Ordinant̄ in q̄ttuor tēporibus: ideo qr sacerdotes ⁊ alij clerici locū in ecclesia obtinent: quē leuite in populo israel obtinuerunt: quos sicut in libro numerorū legit̄ dominus ꝓ primogeītis recepit ⁊ eos in egypto dum prīogenita egyptiorū interficerent̄ custodiuit. primogenita vero q̄si q̄daz primitie sunt. Uñ quasi primitias dño offerimus cū aliquos ad sacros ordīes ꝯsecram⁹. Cōueniēs igit̄ est vt ī primitijs tēporuz. s. in quattuor temporib⁹ primitias hoīm offeramus. Rursus ideo in q̄ttuor tpibus vt q̄ttuor v̄tutib⁹ exornent̄: ⁊ sub q̄ttuor euāgelijs ꝟuire xp̄o ⁊ eccl̄ie moneant̄. In vere vt v̄tutib⁹ floreant. In estate: vt fructus afferāt. In autūno: vt fructus bonoꝝ operꝝ metāt. In hyeme vt collectos ꝯseruent ī horreo ⁊ eis fruātur in dño. Et vide ī sexta parte sub sabbato post dominicā. xvij. Ideo aūt potius ī sabbatis quattuor tēporū q̄ in quartis vel sextis ferijs fiunt ordinatōes: quia illa dies spūi sancto ꝯsecrata est: cui⁹ dona in ordinib⁹ recipiūtur: preceptum. n. est priori populo sabbatuz celebrare ad hoc vt eēt figura sanctificatōis spūs scti. Unde exo. xvi. ca. Requies sabbati sanctificata ē dño. Et iterū Custodite sabbatū meū: sanctū est eī mihi: qr erit signū īter me ⁊ vos ī gn̄ationib⁹ vr̄is. Exo. xxxi. ⁊. xxxv. c. Preterea nunq̄ legim⁹ in genesi sanctificationē fieri p oēs priores dies: sed de sabbato solū dictū est. Sanctificauit deus diē sabbati. Fiunt ēt in sabbato in signum q̄ ordinādi debēt habere sabbatū pctōris: vt tādē trāsiāt ad sabbatū eternitatis. Ordinatio autē que fit in sabbato sequētis diei ē: figurat. n. sacerdotes ordīatos eē ministros diuersoruz dñicorum sacramētorū. Jōq̄ fit hora nona: qr iā illud tempus ad dominicū diē. s. resurrectōis intelligitur ptinere. lxxv. di. qr partibus. ex̄. de tempo. or. lr̄as. Ordinandi eī ad xp̄i silitudinē sabbato resurrexisse ītelligunt̄. Cōgrue igr̄ in hac die. s. dñica celebrāt̄ mīsteria sacerdotaliuz benedictionū in qua sunt collata carismata gr̄arū. in ea eniz dñs resurrexit: in ea apl̄is īffauit spm̄ scm̄ dicēs. Accipe spm̄ scm̄ quorū re. pec. re. eis. In hac promissus spūs scūs aduenit. Recte ergo ad eā bñdictōes sacerdotales dirigim⁹: vt cū apostolis hilarit̄ cantare possimus. Ueni scē spūs reple tuorū corda fideliū. s. ordinatorū. Fiunt ēt ordinationes in sabbato mediane hebd̄e q̄dragesime q̄ cātat̄. Sitientes. lxxxv. di. c. fin. lxxiij. c. principali. xvi. q. i. ī parochijs. ⁊ ēt ī sabbato scō. veruntñ vsq̄ ad tpa Simplicij pape romani pōtifices dicūt̄ semp ī decēbri ordines celebrasse: vt dicet̄ ī. vi. pte sub sabbato post xvij. dominicā. Unde ⁊ tunc officia plena īueniunt̄: quod in alijs non contingit. In sabbato v̄o ante penthe. ordines sacri nō ꝯferunt̄: qr in seq̄nti tūc septīana recepta spūs scti gr̄a celebrātur. Solus autem romanus pōtifex potest subdyaconos facere in diebus dominicis. extra. d̄ tem. or. c. i. Alij prelati possunt in dieb⁹ dominicis solū minores ꝯferre ⁊ virgines cōsecrare. Si autē vrgente necessitate

in die dominica ordinatio fiat: quia forte per
fici nō potuit in sabbato: debet hoc fieri ieiu
nio continuato tam ab ordinādo q̄ ab ordi-
natore: quia tūc propter continuationem ie-
iunij fingitur vna. dies extra. de tēpore ordi.
lr̄is. lxxv. di. q̄ patrib⁹. ⁊. c. se. ¶ Ceterū in q̄-
busdā locis habētes festa suarū ecclarū ī sab
batis q̄ttuor temporū transferre dicunt̄ ieiu
niū in precedētē septimanā ob honorē suarū
festiuitatū: sed dicimus nec hoc eis licere: nec
tunc posse ordines celebrari. Melius igitur
esset festiuitates ipsas trāsferri. de hoc dicet̄
in. vi. parte sub quarta feria tertie hebdoma-
de aduentus. Qua die ⁊ hora fiat episcopo-
rum consecratio sub ti. de episco. dicet̄. ¶ Il
lud etiā considerandū est q̄ sacerdotes dya-
coni tm̄ nomiant̄ ab apostolo in epistola: eo
q̄ ipsi precipue in ministerio altaris necessa-
rij sunt. Ceteri v̄o ordīes postea adiecti sunt
ꝓ vtilitate ministerij: qr ꝓpter multitudinez
credentium rite ꝑ illos nō poterat adimpleri
Unde ⁊ s̄m Ambro. illorū ordinatio p̄cipue
circa altaria celebratur: ⁊ ꝓ eis episcop⁹ añ
altare prosternitur. Alij vero neq̄q̄ ad alta-
re ordinant̄: eo q̄ nec ab altaris mīsteria sta
tuunt̄: sed alia officia implēt siue cantādo si-
ue legēdo siue alia seruitia faciēdo: oēs tm̄ q̄-
runt faciē p̄lati. i. p̄ñtiam dñi vt valeāt in prīo
genitis hereditare ad instar Jacob q̄ sibi fra
tris primogenita vendicauit. Et attende q̄
in quibusdā ecclesijs immediate post collatō
nem cuiuslibet ordīs cātat̄ respōsoriū vel tra
ctus: ꝓut apparet in libro pontificali ꝑ nos
edito: ⁊ bñ ad denotādū q̄ ordinati in lectio-
ne iam lecta instructi ad solicitudinē ⁊ labo-
rem: que per responsorium ⁊ tractum signifi
cātur vocantur. Quia vero de v̄ginū ꝯsecra
tione mentio facta est: videnduz est prīo q̄b⁹
diebus benedicant̄. Scd̄o quid significent
que in earū benedictione aguntur. Benedi-
cuntur autem in dominicis diebus ⁊ in dieb⁹
epiphaniarum: ⁊ in albis paschalibus: ⁊ in fe
stis apostolorꝫ vt spiritus scūs super eas sim
plices vt columbas descendere videat̄: ⁊ vt
per apostolos qui morē virginitatis ecclesie
prius tradiderūt q̄si ꝑ paranymphos sponse
domino ꝯsecrēt̄. ¶ Sequit̄ videre q̄d signi
ficēt q̄ in earū bñdictione agunt̄: ⁊ lz oīs aīa
deo desponset̄ ꝑ fidē. vñ Osee. ij. Spōsabo
te mihi in fide. v̄gines tm̄ spālius xp̄o despō-
sari dicunt̄: qr earꝫ caro carni xp̄i familiarius
se ꝯformat: ꝓ eo q̄ illa sicut nec caro xp̄i cor
ruptionē nō sensit. Et īde ē q̄ v̄gines sequū
tur agnū q̄cunq̄z ierit. Apocal. xiiij. Sane v̄
gines bñdicende sub papilione vel aliq̄ alio
loco stant incluse que archipresbytero vel a-
lio ante euangelium alta voce cantāte. Pru
dentes virgines ⁊c. cum cereis ardētibus in
manibus nudis capitibus exeunt obuiā epi
scopo ⁊ ecclesiam ingrediuntur. Siquidem
cereos accensos ferunt in manibus. Juxta il
lud Luce. xij. Sint lumbi vestri p̄. ⁊ lucer. ar.
in manibus vestris. vt ostēdāt se imitari pru-
dentes virgines que ornaerūt lampades su-
as: ⁊ exierunt obuiā sponso: sponsus nāq̄z ea
rum est christus quem pōtifex eius vicarius
representat. Lucernas quidē ardētes in ma-
nibus tenere: est per bona opera exemplum
proximis monstrare. Juxta illud Luc. xxv.
Luceat lux vestra coraz hominibus vt videāt
opera vestra bona ⁊c. Egressus vero earum
de papilione: ⁊ ingressus in ecclesiā designat
q̄ per suspiciendaz benedictionē: ⁊ a christo
desponsationem: de ergastulo ⁊ erumnis ac
tenebris presentis vite fallatijs ad celestis re
gni libertatē gaudiuz ac claritatez ⁊ ad sup-
ni regis thalamum transducuntur. Uñ in cā-
ticis. Ueni electa mea: ⁊ ponaz in te thronū
meum. Nudis capitibus obuiam veniunt: ⁊
pontifex cantando dicit illis. venite. ⁊ ipse si-
militer cantādo respondent: ⁊ nunc sequitur
ad representandum quod in canticis legitur
Surge amica mea spōsa mea ostende mihi
faciem tuam: ⁊ sonet vox tua in auribus me-
is. ¶ Rursus denudatio capitum depositio-
nem ⁊ abrenunciationem mundanorum con
grue designat. Nudato etiam capite eccles-
iam ingrediunt̄: ad notandū q̄ velut formose
⁊ spōso placide ī ipsius spōsi tabernaculū in
troducūt̄. Juxt̄ illd̄ ī cāticis. Nigra suz sz̄ for-
mosa: ⁊ ītroduxit me rex in tabernaculū suū.
Ter aūt dr̄ eis. venite. ad notādū q̄ ad b̄ tri-
pliciter debēt venire. s. ꝑ abdicatōez ꝓprieta
tis: per votū castitatis: ⁊ ꝑ spōsiōez obediētie.

Debent quidē venire: ꝑmo per abdicationez ꝓprietatis de cōuersatiōe mundana: de seruitute egyptiaca: de carcere: de laqīs: ⁊ de retibus. vñ ps. Eadēt ī retiaculo eoꝝ pctōres. Et sapi. xiiij. Creature dei facte sunt in tētatiōez aie boium ⁊ in mustipulā pedib⁹ insipientiuz. Secūdo debēt venire per votū castitatis de delectatione carnali: ⁊ de īmundicia: ⁊ de loco toricato: de quo si q̄d aīa sumit ⁊ p penitētiam nō reiecit moꝛitur morte eterna. Tertio ꝑ sponsionem obediētie de ꝓꝓia volūtate: sicut de coꝛruptione ⁊ clibano accēso: ⁊ de babilonica fornace: ⁊ ideo cū pueris qui erāt in fornace illa dicūt. Et nūc sequimur ī toto coꝛde ⁊ timem⁹te: ⁊ querimus faciē tuā. Daniel. iij. paꝛ ante psal. Benedi. de quolibet autez istoꝝ eteūdum est firmo coꝛdis ꝓposito solēniori voto: ⁊ toti⁹ vite pseuerantia. Et be sūt quasi tres diete. Exo. iij. Viam triū dierū ibimus in solitudine. Quas tres dietas ꝑmisse: tres vacationes tripliciter facte designant. Quia vero post susceptū taz laudabile ꝓpositum restant insidie ⁊ tētationes demonū: atq̄ acerrima cōtra mundū: carnē ⁊ demones certamina: ⁊ insup regularis obseruantie difficultas: q̄ muliebris infirmitas sufficienter p se sustinere nō posset: ideo diuinū auxiliū: ⁊ sāctoꝝ suffragia p letaniā q̄ subiicitur implorātur. Consequenter deponūt vestes veteres: ⁊ induunt nouas benedictas: ad notandum q̄ in hoc ꝓposito vetus homo exuit: ⁊ nou⁹ induitur: qui sicut legit Epb. iij. Creatus est ī iustitia ⁊ sanctitate veritatis. ⁊ debēt esse vestes mūde ⁊ candide ad significandū q̄ quia dei filio desponsant: debēt de cetero se mundas ⁊ sanctas absq̄ macula ꝑseruare: vel cōseruare. Juxta illō apostoli. Despōdi. n. vos vni viro virginē castam etbibere xp̄o. hoc. n. candoꝝ seu mūdicia vestis ostendit. Vñ eccle. iastes. ix. ca. Omni tēpoꝛe vestimēta tua sint candida. ⁊ hoc est sumptū a btā Cecilia q̄ ex terius veste fulgebat: int⁹ castitate nitebat: et ab angelis q̄ in xp̄i resurrectiōe visi sunt in vestib⁹ albis. Vel si sit niger habitus significat carnis moꝛtificationē: q̄z. n. xp̄s sponsus su⁹ moꝛtuus est p ipsis: debent ⁊ ipsi cōmoꝛi p illo. Vñ Gal. v. Qui xp̄i sunt carnē suā crucifixerunt cū vitiis ⁊ cōcupiscentijs. Et rom. vi. Si cōplantati facti sum⁹ similitudine moꝛtis xp̄i simul ⁊ resurrectionis erimus. Rursus nigredo habitus est cōtemptus virilis amplexus. ¶ Subsequenter indute vestib⁹ benedictis: versus ep̄m veniūt quasi ipso actu dicāt. Regnum mūdi ⁊ oēm oꝛnatū seculi cōtemp̄sim⁹ ꝓpter amoꝛez dñi nostri iesu xp̄i ⁊c. ¶ Vela quoq̄ super scapulas ⁊ pectoꝛa dependētia ex institutione Sotheris pape cū signo crucis eaꝝ capitibus imponūtur. Primo ad significandum q̄ ꝑ xp̄o debent mūdum humiliter coꝛde ⁊ opere cōtēnere: ⁊ sensus velare: ac memoꝛia passiōis christi munire: ne ad mūdana lasciviendo eteant: vel illa ad illarū sensus intrēt. Juxta illud Gal. v. Mihi mūdus crucifixus est: ⁊ ego mundo. ¶ Secūdo velantur: q̄z nō sunt imago dei. xxiij. q. v. mulierem. ¶ Tertio vt ostendant⁹ subiecte. Quarto vt illicite cunctis viris appareāt. ¶ Quinto ne spēs earū occasio inspectoꝛibus sit peccandi: q̄z ps. ait. Domine delectasti me in factura tua: ⁊ creature dei facte sunt in tētationem vt ꝑmissum est. Velum ergo est signum pudoꝛis ⁊ futuri bonoꝛis. ¶ Deinde q̄z xp̄o desponsant⁹ qui est alpha ⁊ o. i. p̄ncipiū ⁊ finis: ideo datur eis annulus q̄ est rotund⁹ p̄ncipio ⁊ fine carēs. Et ponit⁹ in quarto ꝺigito: et quo vena q̄dam sanguinis ad coꝛ ꝑtendit⁹ vt sciat se spōsum suū xp̄m toto coꝛde debere diligere: ⁊ ei insepabiliter adherere. ¶ Postremo vero coꝛone capitib⁹ eaꝝ imponūtur. Juxta illud in canticis. Veni sponsa xp̄i: ⁊ accipe coꝛonam ⁊c. ad notandū q̄ quādo virgo per cōsecrationem summo regi desponsatur: regina efficitur. i. se ⁊ alios in virtutibus regens. Vñ ꝓuer. ꝑmo. Ut addat⁹ gratia capiti tuo: ⁊ toꝛques collo tuo. In qua coꝛonatione pōtifex cantat illud canticū leticie. Veni electa mea ⁊c. tāq̄ celesti sponsi paranymp⁹? Et hinc est q̄ illaꝝ amici ⁊ cōsanguinei in hac cōsecratione letantur. Leo papa primus instituit in cōcilio calcedon. q̄ ipse celebrauit: solas virgines debere velari. ¶ Quia vero in p̄missis de velo mētio facta est. Ideo notandū est q̄ velum aliud est cōuersiōis: aliud ꝺsecratiōis: aliud professionis: aliud oꝛdinationis: aliud

plationis. Ue ũ cõuersionis aliqua de secula ri vita ad religionem transiẽs assumit: ⁊ tunc si per annũ inter velatas steterit vlterius exire non poterit. extra de regul. vidua. ⁊ ca. statutum. Uel ĩ cõsecratiõis a solis epis: solis virginibus: ⁊ solũ in festiuis ⁊ dñicis diebus datur. Urgente tñ necessitate sicut ⁊ baptismus omni die dari posset. xx. q. i. deuotis. nõ datur etiã nisi in. xxv. anno illud recipientis: nisi forte dispensatiue. lxxvij. di. placuit. Uelum autẽ pfessionis suscipitur a virgine qñ cõtinentiaz pfitetur. nõ tñ ante. xij. annũ. e. q. i. ⁊ q. ij. puella. qñ nec ante illud tẽpus bñdicitur. extra de regu. cũ virũ. Datur velũ huiusmodi cũ benedictiõe solẽni ⁊ cũ letania. extra eo. ex parte. Hoc velũ nullus eps dat viduis vel coruptis: vt in ca. deuotis. in fi. sed ipm met de altare vt dicũt quida assumũt. xxvij. q. i. viduas. extra de regl. virũ. Sane virgo ⁊ nõ vidua ideo ab epo velatur: qz virgo in hac despõsatione typũ gerit ecclesie: que pura et virgo vni nupsit viro. i. xpo. Et in signũ huius rei velatur ab epo: qz a xpo recipit in cõtingũ In cuius psona dictũ est. annulo suo subarrauit me dñs. Sed vidua nõ gerit in tali facto typũ ecclesie: sicut virgo: cũ nõ sit integra mẽte ⁊ corpore sicut illa. Unde nõ sic cõiungit xpo vt representet ecclesie cõiunctionẽ quare nõ velatur. Preterea sacerdos pbibetur secundis nuptijs interesse: ⁊ sup secũdo nubentes benedictionẽ infundere. extra de sec. nup. ca. i. put dictum est in prima parte sub ti. de sacramẽtis. sed hec vidua quasi scõo nubit pmo bonum: postea in pfessiõe xpo. ideoqz ei quasi celebrãti scõas naptias nõ porrigit velum cõsecratõis: nec etiã pfessionis: sed ipsa illud suscipit de altari. Aiũt tñ quidam qd licz nõ ab epo: põt tñ a sacerdote velo pfessionis vel cõuersiõis velari. extra de regu. vidua. xx. q. i. deuotũ. extra qõ met causa. c. i. a quo seu a cuius ministro habitum seu vestem religiosam assumit. xx. q. i. vidua. extra qui cle. vl vo. cõsuluit. In libro tñ pontificali fm ordinẽ romanũz habetur benedictio vidue cõtinentiã pfitentis ⁊ veli ei. Maz ⁊ domin sa reptenã viduaz p beliam pphetam cõsolatus est. Et vidimus in vrbe episcopũ bostien, inter virgines benedicere duas viduas moniales. Uelum ordinationis olim dyaconisse in quadragesimo anno dabatur: vt posset legere euangelium in nocturnis. xxi. q. i. sanctimoniales. xxvij. q. i. dyaconissaz. in cõcilio laudicen. xxxij. di. ca. fi. statutum est vt mulieres q apud grecos presbytere appellãtur: apud nos vero vidue aut seniores vniuire: aut matricurie appellantur in ecclesia tanqm ordinatas cõstitui nõ debere. Uelũ prelationis olim abbatissis in quadragesimo anno dabatur. xx. q. ij. inuẽculas. xxxi. q. i. quomõ. ¶ Illud autẽ sciendũ est qm sacrosancta mater ecclesia gradꝫ ⁊ ordines hz distinctos. Et romanus pontifex celebrãter missarum solẽnia agens ser habens secum ordines clericorum. s. episcopos: presbyteros: dyaconos: subdiaconos: acolitos: ⁊ cãtores ipso numeri sacramẽto pfectionẽ huius modi officij manifestãs. Senarius nãqz numerus perfectus est: vt in pbemio tertie partis dicetur. Sed ⁊ sex ordines ministrorum fuisse in veteri legimus test. videlicet pontifices: sacerdotes: leuitas: natbineos: ianitores ⁊ psallentes. quos ex maiori parte distinxit Ataxarxes in epistola quam esdre scribe direxit dicens. Notum facimus de sacerdotibꝫ vniuersis ⁊ leuitis cantoribus ⁊ ianitoribus ⁊ natbineis ⁊ ministris domꝰ dei: vt eis vectigal tributũ ⁊ annona nullatenus imponant. Ordines vero ecclesiasticos Siluester papa enumerat. xxij. di. a subdyacono. ⁊. ij. q. vij clericus. dicens pontifici presbyter: presbytero dyaconus. dyacono subdyaconus. subdyacono acolitus. acolito exorcista. exorciste lector. lectori ostiarius. ostiario abbas. abbati monachus: in omni loco obsequium representent. Beatus quoqz isidorus. xxi. distinc. cleros. ita dicit. generaliter clerici nuncupantur omnes qui in ecclesia christo deseruiunt. quorum gradus ⁊ nomina sunt hec. ostiari. psalmista: lector: exorcista ⁊c. mentionem enim faciens post alia de cantore. Et hi omnes gaudent priuilegio clericali. Uerumtamen quidam perfidi heretici sacramentuz ordinis cõdenantes falso mẽtiũtur qd ecclesia xpi nõ habebat psonas qs exorcistas ceroferarios: lectores: vel dyaconos appellaret: sed solum

exorcistas demonū qui aduersabant Paulo nec ea que xps fecit vel apostolus dixit, p taz vilib⁹ significatōibus q̄ ifra sequūt fecit ⁊ dixit: sed altiora ⁊ pciosiora que romana nesciat ecclesia demonstrauit. ¶ Horum autez ordinum quidam sunt non sacri, ⁊ quidam sacri. Nō sacri seu mīores ordies sunt hi: cātorat⁹ psalmistat⁹: ostiariat⁹: lectoratus: exorcistat⁹ acolitatus. Sacri vero seu maiores sunt isti: subdyaconat⁹: dyaconat⁹: pb̄yterat⁹: epalis ordo. ¶ Coiter autem asseritur septem ordines esse quoruz ostiari⁹ est prim⁹ ⁊ sacerdos vltimus ꝓpter septiformē spūs sci graz cui⁹ munere sua officia prosequuntur. ¶ Si aūt velis ad singlos ordines singula dona referre a timore incipiens illum ostiario deputab ⁊ exinde singula singulis referens sapientiaz presbytero adaptabis. Hec sunt septē mulieres ī quibus spūs scūs habet hospiciū: ⁊ vna queqz illarū suuz parat diuinum. ¶ Rursus spūaliter ostiari⁹ est q̄cūqz spūaliter alios in ecclesiam introducit. i. q fidem p̄dicando docet. lector est quilibet mores docendo. exorcista orando: acolitus illuminādo: subdyaconus humilitatē monstrādo: dyaconus alios exhortando: sacerdos seipsum hostiam scāz deo offerendo: eps sacramenta ministrando de quolibet th̄ seriatim spāliter ꝓsequamur.

¶ De cantore. Rubrica.

Nonnulli cecitate ignorantie ducti: cantoratuz de minoribus esse autumant ordinibus: pro eo q̄ vt iam p̄missum est in quibusdaz canonibus inter minores ordines fit mētio de cātore. fallunt tamen: quoniā nomen est officij ⁊ non ordo: qui autē in veteri testamento cātores dicti sunt: hodie lectores vel psalmiste vocantur. ¶ Cantor itaqz vocatur qui vocē modulatur in cantu. xxi. di. cleros. cuius duo sunt in arte musica genera: precētor scilicet ⁊ succentor: precentor vocem premittit in cantu: succētor canēdo subsequenter respondet. Concentor vero dicitur qui ꝺsonat. vnde qui non consonat non concinit nec cōcentor erit. Bene dauid propbetarū eximius cultū dei volens solennius ampliare cātores instituit qui coram area federis dñi musicis instrumentis ⁊ modulatis vocibus decātarēt: inter q̄s precipui fuerūt: bemā: asaph: ⁊ ethan: sed omnium primus heman: cuius vicē nunc in ecclesia primicerius optinet: vel precentor qui cātoribus est prelat⁹: vnde legitur in paralipomenon. Isti sunt quos ꝺstituit dauid sup cantores domus domini: stantes iuxta ordinem suum in misterio: de filijs cabat: bemā cātor filius iobel: ⁊ a dextris suis asaph fili⁹ barachie. ad sinistrā autē ethan fili⁹ cusi. ¶ Porro debent cantores cantare consonis vocib⁹ ⁊ suaui modulatione cōcinere quatenus animos audientiū ad deuotionē dei valeāt excitare. Verū sm Greg. xci. di. in scā. Plerūqz in sacro ministerio dū blanda vox queritē congrua vita negligit. ⁊ cantor deū moribus stimulat: cū vocib⁹ populuz delectat. Et Aug. li. cōfes. Euz me magis mouet cātus q̄ res q̄ canitur penaliter peccasse ꝺfiteor: ⁊ tunc me audisse cantantē. Jōqz in ecclesia romana altaris ministri cātare nō debēt: solumqz euangelice lectionis officiū intra missarū solennia exoluāt. Et apls ait. Cantantes ⁊ psallātes in cordibus vestris dño. ⁊ Hiero. xcij. di. c. i. Nō audiant inq̄t adolescētuli: audiāt hi q̄b⁹ est officium in ecclesia psallēdi: deo non voce tantū sz corde esse cantandū: nec in tragedia ruz modū guttur ⁊ fauces medicamine limē de sunt: vt in ecclesia theatrales moduli ⁊ cātica audiant. Cantantes igr ī corde ⁊ in charitate cātent in choro: quoniam magis deuotione cordis q̄ inbilatione vocis cantanduz est. xxxviij. di. edulio. nō tenentes in manibus cymbala vel aliq̄d huiusmodi prout in veteri testamento fiebat. ¶ Ceterum propter carnales non propter spirituales cantandi vsus in ecclesia institutus est: vt qui verbis non cōpunguntur suauitate modulaminis moueātur. Unde Augustinus in. li. confes. Consuetudinē canēdi probat ecclesia: vt per oblectamenta aurium infirmioz animus ad effectuz pietatis assurgat. Antiqui pridie quod cantandum erat cibis alijs abstinebant propter causam vocis: preterq̄ leguminibus psallentibus aptis. Unde ⁊ cantores vulgo fabarij

dicti sunt. ¶ Cantores autē qui sunt dei laudatores representant, predicatores alios ad dei laudem excitantes: eorū namq; simphonia plebem admonet in vnitate cultus vnius dei perseuerare. Per cantoris quoq; officiū paterfamilias intelligitur q̄ de thesauro suo noua ꝛ vetera profert. Nec est prętereundus q̄ cantores tenēt baculos in choro: ad representandum illud quod in lege precipiebatur: vt videlicet edentes agnū baculos in manibus haberent: significantes q̄ qui ad patriā festinant esu celestis agni ꝛ baculis. i. scripturarum sententijs indigent cōtra demones. p baculos .n. cantorum sententias scripturarū vel doctrinas predicatorū intelligimus. Vel cum legitur euangelium deponunt: quia per euangelicaz predicationem legales deposuimus obseruantias. De choro dictum est in p̄ma parte sub tractatu de ecclesia. de cātu vero in fi., p̄bemij quinte partis dicetur.

¶ De psalmista. Rubrica.

PSalmistatus quā doq; tonsuratus vocat sicut constitutio. ino. iij. ex̄. de re. iudi. cum inter. euidenter ostidit quādoq; etiā clericatus. Unde in alia eiusdē innocē. ep̄la ex̄. de eta. ꝛ qua. cōtingat. dz q̄ abbas benedictus ꝛ sacerdos potest i suo monasterio clericalē dare tōsurā p quā ordo clericalis cōferr: q̄ ordo sic collatus psalmistatus vocat. In canone q̄ leonis pape. xxxij. di. seriati, sic inter cetera p̄tinetur sereati ꝛ aperte, psequamur q̄ scā romana ecclesia in gradib⁹ clericoꝝ aut clericos ostiarios lectores ꝛc. at nomīe clericoꝝ psalmistas ibi intelligi indubitatū ē. Vocat etiā q̄nq; cātorat⁹. Uñ in tholetano cōcilio. xxij. di. si psalmista, ita legit̄ psalmista. i. cātor p̄ōt abq; cōscientia episcopi sola iussione p̄esbyteri officiuz susc̄ipere cantādi dicēte sibi p̄esbytero vide vt qđ ore cantas corde credas: ꝛ quod corde credis operib⁹ cōprobes. Sane q̄ in pleriscz sacris canonibus: ꝛ p̄cipue. xciij. di. a dyacono. lxxvij. di. c. i. ij. ꝛ. iij. facta de alijs ordinibus mentōe: nihil de hoc ordine tāgitur ex eo contingit qñ alij oēs cū solemnitate ꝛ a solis episcopis dantur. iste vero etiaz a sacerdote cōferri potest. Ideoq; hunc nō ordinez sed officium fore plurimi asseuerāt: q̄ p̄ in eo ab episcopo collato quis clericale p̄uilegiū assequat. xxi. di. cleros. in p̄n. Dictus est aūt psalmista a psalmis dicendis siue ab officio canēdi: put sub lectore dicetur. Ad ip̄suz nāq; pertinet ſm Isidorū. xxv. di. prelectis, officium canēdi dicere benedictōes. i. bñdicam⁹ domino laudes. i. alleluya: vel xp̄s vincit: vel christus regnat ꝛc. sacrificiū. i. offertoriū: responsoria. i. officiū misse: ꝛ quicq̄d ad canēdi peritiam spectat.

¶ De ostiario. Rubrica.

OStiarii secunduz Isidorū. xxi. disti. cleros. dicti sunt eo q̄ ostijs templi p̄sint. Ipsi enim claues ecclesie tenētes oīa int⁹ extra q̄z custodiūt atq; inter bonos ꝛ malos habentes iudiciuz fideles recipiunt infideles respuūt ꝛ excōmunicatos repellunt. Ostiarij idē sunt q̄ ianitores q̄ ivete. testa. ad custodiā tēpli electi sunt ne ingrederetur in illud īmundum in omnire i. aliquid de omnib⁹ reb⁹. Stabāt ei, put legitur in paralipomenō in quattuoz templi partibus videlicet in oriente: in occidente: aquilone: ꝛ austro. Portas tēpli singulas ita obseruantes vt nec in puncto discederent a ministerio. Leuite enim quibus numerus ianitoz creditus erat ei cibos parabāt. Hi autē instituuntur edituos qui apud gētiles erant ꝛ idez custodiebāt. Sane iuxt decretū tholetani cōcilij. xxij. di. ostiarius. Ostiarius cum ordinatur post q̄ ab archidyacono instructus fuerit qualiter in domo dei debeat p̄uersari ad sug gestionez archidyaconi tradat ei episcopus claues ecclesie de altari dicens. Sic age sic viue quasi redditurus deo rationez p̄o bis rebus que bis clauibus recluduntur. Clauium ergo traditio ꝛ verba p̄missa sunt bui⁹ sacramenti substantialia: cetera sunt solennitatis. Hoc officiū implemus dū p̄ fidē in ecclesiaz aliquē introducim⁹ vel docem⁹. Christ⁹ p̄ officiū impleuit quādo dixit. Attollite portas p̄ncipes vr̄as ꝛ eleuamini porte etnales ꝛc.

Et qñ emẽtes ⁊ vendẽtes de templo eiecit. xvi.q.vij.sed hec diximus.qđ in ecclesia spũaliter agit. Unde in euangelio dicit. Ego sum ostium.

¶ De lectore. Rubrica.

Lector secundum isidoꝝ.xxi.di.cleros:a legẽdo psalmista a psalmis canẽdis vocati sunt. Lector eñ p̃dicat id est legit siue recitat popl'is quid sequat̃. Psalmista vero canit vt exitet ad cõpunctionẽ aĩos audientiũ:licet quidam lectores ita miserabiliter ꝓnũcient.s.alte ⁊ ꝑ vocẽ sonorã vt quosdã ad luctũ lamẽtationẽ q̃ cõpellant. Lectores etiã ꝓnũciatores vocantur ꝓ eo qđ porro siue a longe ꝓnũciãt. tanta eniz ⁊ tam clara debet esse eoꝝ vox: vt q̃uis lõge positoꝝ aures impleat. Ad lectores quoq̃ ꝑtinet lectiones ⁊ legendas in matutinis ꝓnunciare ⁊ ea q̃ ꝓphete. vaticinati sunt:⁊ apostoli dixerũt ppl'is p̃dicare.i. legere. Ad hoc eñ ordinatur vt libros dei distincte ⁊ apte ad intelligendũ legãt sicut in vete. testa.accepim⁹ esdram fecisse.neemie.vij. Ad ei⁹ quoq̃ ꝑtinet officiuz panẽ ⁊ omẽs nouos fruct⁹ benedicere. Lectores vero idẽ sunt ꝙ carminũ relatores qui erant apud gentiles. Martinus papa.xxij.di.lectores. statuit vt nulli liceat in populo psallere aut legere nisi qui ab epõ fuerint ordinati lectores. Sane iuxta decretũ:tolletani cõcilij.xxiij.di. lector. lector cũ ordinatur faciat de illo verbum episcopus ad plebẽ indicans ei⁹ fidẽ atq̃ ingenium.post hoc spectãte plebe tradat ei codicem in quo lecturus est dicens. Accipe ⁊ esto relator verbi dei habiturus si fideliter ⁊ vtiliter impleueris officium partem cum eis qui verbum dei ministreuerint. Codicis ergo traditio ⁊ verba premissa sunt de substantia huius ordinis:cetera sunt solẽnitatis. ¶ Hoc officium implemus dum male viuẽtes in ecclesia corrigimus:⁊ aliquem bonis moribus instruimus. Christus hoc officium impleuit quando in medio senioꝝ librũ isaie ꝓphete aperiens legit distincte ad intelligendũ dicẽs. Spiritus domini sup me eo ꝙ vnxit me ⁊c. extra de sa.vnc.c.vno.

¶ De exorcista. Rubrica.

Exorcista secũdum isidoꝝ.xxi.di.cleros grece.latine siue increpans vocat̃. Inuocat enim sup cathecumĩos seu sup eos q̃ habẽt spiritum ĩmunduz nomen dñi.iesu adiurans ꝑ illud vt egrediatur ab eis.de quo in.vi.parte sub sabbato sancto dicet̃. Decet igitur vt mũduz habeat spiritũ qui debet immũdis spiritibus imperare. Ad eũ itaq̃ pertinet exorcismos memoriter retinere.manus sup energuminos ⁊ cathecuminos exorcizãdo imponere.xxv.di. perlectis. Et s̃m conciliũ carth. de cõse.di.v. energuminis.ip̃is energuminis in domo dei assistentibus victũ quotidianũ oportuno tẽpore ministrare. ¶ Refert iosephus regẽ salomonẽ modos exorcismi.i.cõiurationes ad inuenisse:quibus ĩmũdi spũs ab hoĩe obsesso per Eleazaꝝ exorcistam pellabãtur: ita vt reuerti vlterius nõ auderent. Huic officio mãcipati exorciste vocati sunt.de quibus in euãgelio legitur. Si ego in beelzebub eijcio demonia:filij vestri exorciste videlicet ĩ quo eijciunt:⁊ imitant̃ questores qui erant apud gẽtiles. ¶ Sane iuxta decretũ tholetani cõcilij xxiij.di.exorciste. Exorcista cũ ordinatur accipiat de manu ep̃i librũ in quo scripti sũt exorcismi siue adiurationes dicente sibi epõ. Accipe ⁊ cõmenda memorie ⁊ habeto potestatem imponendi manus sup energuminũ siue baptizatum siue cathecuminũ. Libri ergo acceptio ⁊ verba p̃missa sunt de substantia hui⁹ ordinis:cetera sunt solẽnitatis. Energumini sunt qui a demonib⁹ obsessi sunt vel lunatici siue morbũ caducũ patientes:sic dicti ab erge quod est labor et mene qđ est defect⁹ ⁊ noys quod est mens:qꝛ scilicet defectũ mẽtis in defectu lune maxime patiunt̃. Cathecumini dicuntur in fidei articulis ante baptismũ instructi. Hoc officium implemus dum ꝑ nostras orationes vicium diaboli de homine expellimus. Christus hoc officium exercuit quando de maria magdalena septem demonia eiecit.

¶ De accolito. Rubrica.

Ccoliti grece latīe ceroferarij vel accēsores luminuz nuncupātur. Hi ab aaron et filijs eius ministerij sui sumpserūt exemplū: iuxta illd exo. Precipe filijs aaron vt offerāt oleum de arborib⁹ oliuaꝝ purissimū piloqꝫ contusum: vt ardeat lucerna semꝑ in tabernaculo testimonij: ⁊ collocabūt eaꝫ aaron ⁊ filij eius: vt vsqꝫ mane luceat coram dño. Quod ergo tunc sacerdotes agebant hoc nunc accoliti faciūt in ministerio lucernaꝝ: quoniam preparant lumīaria in sacrario. Multa q̄ppe nō solū ī nouo: verum etiā inveteri testamēto legi mosayce supaddita legim⁹ ⁊ mutata. extra de ꝯsan. ⁊ affi. nō debet. Unde dauid in libro palipomenō dixisse perhibetur. Nō erit officiuz lenitarum vt portent vltra tabernaculū ⁊ omnia vasa eius ad ministrandū. Accoliti autez ſm Isido. lxxxi. di. cleros. xxiij. di. accolitus: cereos ferunt accensos: dū legitur euāgeliuz aut offertur sacrificiū: nō vt tenebras aeris: ſꝫ cordis illuminēt: cum sol forte eodem tēpore rutilet: ⁊ vt ꝓximis opera lucis ostendant atqꝫ ad signum leticie demonstranduz vt sub typo luminis corporalis illa lux ostēdatur: de qna in euāgelio legitur. Erat lux vera que illuminat omnē hoīem veniētez in hūc mundū. Ipi etiā preparant pro eucharistia suggesta id ē vinum ⁊ aquā seu vasa in quibus ponitur aq̄ ⁊ vinum. xxv. di. perlectis. ¶ Accoliti imitantur carminū scriptores qui erant apud gentiles seu verius emūctores sine luminum extinctinctores qui lucernas emungebāt ⁊ luminaria ꝯtinuabant: vt nadab ⁊ abiu. Sane iuxta decretum cōcilij tholetani. xxi. dist. accolitus. Accolitus cū ordinatur ab episcopo quidem doceatur qualiter ī officio suo agere dz: ſꝫ ab archidyacono accipiat ceroferarium. i. candelabrum cū cereo vt sciat se ad accendenda ecclesie luminaria id cereos dū euāgelium legitur mācipari. Accipiat ⁊ vrceolū vacuum ad suggerēdum id est ad ministrandū vinū in eucharistiā id est in calicē in quo est eucharistia sanguinis xp̄i. Premissa igitur verba ⁊ vtensilia sunt hmōi ordinis substātialia: cetera sūt de solēnitate. ¶ Hoc officiū implemus: duz ignez verbi celestis quo fratres ad cognoscēdum deum illuminētur ⁊ inflāmētur predicādo ministramus: ⁊ dum lucē boni operis alijs ministramus. Dñs autem hoc officium se habere testatur cum dicit. Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite.

¶ De subdyacono. Rubrica.

Remisimus de nō sacris ⁊ minoribus ordinib⁹. Nūc de sacris ⁊ maioribus q̄ anthonomagice sacri dicunt subijciam⁹. et p̄mo de subdyacono. Ordo eñ subdyaconatus sacer hodie ſm innocentiū tertiū reputat. extra de eta. et q̄li. ord. a multis. Siquidē subdyaconi nathineorum vices in exclesia rep̄sentāt. De quib⁹ in esdra legit q̄ dauid dederat nathineos ad ministreria leuitaꝝ. Unde greci hypodiaconi dicūtur: qꝛ officijs ⁊ preceptis leuitaꝝ subiacent ⁊ eis ministrāt. ex quorum ordine fuit ille nathanael quem dñs in euāgelio commēdauit dicens. Ecce vere israelita in quo dol⁹ nō est. Nathanei aūt hebraice: dicuntur latine in hūilitate dño seruiētes vel deo oblati. Subdyacones debent ſm Isidoꝝ. xxv. di. ꝑlectis: oblationes in tēplo dñi a fidelibus suscipere ⁊ leuitis supponēdas altaribus deferre: calicem: ⁊ patenam ad altare xp̄i deferre: leuitis tradere eisqꝫ ministrare. vrceolum q̄ꝫ cū vino ⁊ aqua manile ⁊ manutergiū tenere: ep̄o presbytero ⁊ leuitis ꝓ lauādis ante altare manibus aquam p̄bere: corpalia ⁊ substratoria lauare: de q̄bus recte placuit patrib⁹. xxxi. dist. lex: ⁊. c. oīno. vt qui mystica sacramēta cōtractant: legem cōtinentie debeant obseruare: sicut scriptū est in ꝓpheta. Mūdamini qui fertis vasa dñi. Tenēt aūt locum duuz viroꝝ qui erant apud gētiles. Sane iuxta decretū concilij tholetani. xxiij. di. subdyaconus. Subdyanus cuz ordinatur: qꝛ manus impositionez ꝯsecratoriā non accipit: patenā de manu episcopi vacuā ⁊ calicē vacuum accipiat dicente sibi ep̄o. Uide cuius ministeriū tibi traditur:

De manu vero archidyaconi ꝓ eo ꝙ in eius adiutoriū cōsecratur accipiat vrceū scz cū vino et aqua manile.i.bacile et manutergium. Premissa igitur verba ⁊ vtensilia sunt huiusmodi sacramēti substantialia:cetera sunt de solēnitate. ¶ Queritur quare subdyacon⁹ legit lectiones ad missaz:cū nō reperiatur hoc sibi cōpetere:vel ex nomīe vel ministerio sibi ꝯcesso: Respondeo.in primitiua ecclesia dyaconus nō legebat euangeliū:qꝛ hoc statutuz nō erat:postq̄ vero illd̄ statutū fuit preceptū est etiā vt subdyaconus qui dyacono subest epl̄am siue lectionē legat. Subdyacon⁹ aūt vtit̄ amictu alba ⁊ baltheo sic̄ ostiari⁹:lector exorcista:⁊ accolit⁹: ⁊ insup tunica:⁊ sudario tunicā strictam portat:vt se iusticia quasi lorica induat:sudario vt sordes a vasis extergat de quo in parte sequēti sub titulo de tunica ⁊ manipulo dicet̄. Hoc officio vtit̄ q̄ tante mūdicie est ꝙ ipsius exēplo ⁊ cōsilio ceteri a sordibus criminū lauentur. ¶ Christus hoc officium exercuit quando in chana galilee de aq̄ vinū fecit:⁊ quādo cena facta mittēs aquam in peluim pedes discipulorum lauit. Canon adriani pape.lxiij.di.valētinian⁹.in fine.videtur īnuere ꝙ imperator debet ordinē subdyaconatus habere vbi dicit̄. Adiutor ⁊ defēsor tuus vt meū ordinē decet semp existā: sed nō est ita:gerit tñ illud officium: qm̄ in die ordinatiōis sue:receptus p̄mo in canonicū a canonicis sancti petri ministrat dño pape ī missa in officio subdyaconatus parando calicez ⁊ huiusmodi faciendo. Quidam etiā dicūt vt no.ff.de rer̄ di.l.sancta.ꝙ sit pres byter. Iuxta illud. Cuius merito quis nos sacerdotes appellat. Imperator etiaz pontifex dict⁹ est: ꝓut in tractatu de episcopo dicetur.

¶ De dyacono. Rubrica.

Diaconi grece dicuntur hebraice leuite: latine vero ministri siue assumpti siue offerentes ꝑm isidor̄.xxxi.di.lex.⁊.xxi.di.cleros. ¶ Dyaconor̄ quidē ordo ī libro numeror̄ a tribu leui filo Iacob sumpsisse legit̄ exordiū ⁊ īde leuite.i.assumpti vocabant̄:qm̄ assumpti sunt ad auxiliū sacerdotum:vt eleazar ⁊ ithamar. Dñs em̄ ad moysen locutus est dicens. Applica tribū leui ⁊ fac eū stare in cōspectu aarō sacerdotis ⁊ ministrent ei vt excubent ⁊ obseruent quicq̄d ad cultū ꝑtinet multitudinis coram tabernaculo testimonij:⁊ custodiāt vasa tabernaculi seruientes in ministerio:sicut em̄ in sacerdote cōsecratio:ita in dyacono mīsterij dispensatio habet̄:vt iā dicet̄. A quinquagesimo aūt anno iussi sunt leuite vasa custodire.⁊ a.xxv.annis ⁊ supra iussi sunt in tabernaculo deseruire:tanq̄ etatis ad onera portanda robuste: qui possent arcam federis: mensam ꝓpositionis ⁊ vasa tabernaculi deportare:qd̄,⁊ in nouo testamēto recolitur cū dyaconibus supra sinistrū humer̄ stola imponitur: et in dieb⁹ ieiunior̄ super eūdem humerū casula cōplicatur:quia quicq̄d laboris in hac vita sufferrim⁹ tanq̄ in sinistra portam⁹: donec a sinistra transeam⁹ in dexterā in qua requiez habeamus. Hinc etiam dyaconi cardinales mēsam laterañ.altaris humeris suis in die cene ad sacrariū deportāt:⁊ in sabbato sancto ab altari reportāt. Ipsi quoqz semp summū pontificem velut arcam federis deportant. Non ergo dyaconus dalmaticā:nec subdyaconus tunicellā in diebus ieiunior̄ in officio misse portāt ꝓpter rōnem in.iij. parte sub ti. de dyacono.⁊ in sexta parte sub ti. de septuagesima scriptā:sed casulas seu planetas sup humerū sinistrū cōplicatas gestant: nō replicatas a dextris ⁊ a sinistris sicut facit sacerdos:sed ab anteriori parte sup brachia eleuatas. Subdyaconus tñ epl̄am lectur⁹ illā deponit:qua lecta eā resumit:⁊ dyacon⁹ euāgelium lectur⁹ illā exuit ⁊ eā decenter plicatā super sinistrū humerū īponit ⁊ sub brachio dextro ligat:ita ꝙ ab humero sinistro ad lat⁹ dextrum ad modū stole descendat: sicqz circūcinctus eā tenet donec dicat̄ illa vltīa oro post cōionez:tunc em̄ illā induit sicut pri⁹. Missa vero finita tam subdyacon⁹ q̄ dyacon⁹ illas deponit. ¶ Sane hec diuino plena sunt mysterio. Planetas v̄o replicatas his tp̄ib⁹ portant. Primo ꝓpter iā supra positā rōnē. Secundo eas portant ad ostendendū ꝙ ipsi ad tantā ꝑfectionē in illis tenētur ad quantā sa-

cerdos in alijs dieb⁹. ⁊ ad notandū ꝙ ex charitate q̄ per planetam significatur ministrāt: ⁊ nō ex timore ꝓut in veteri lege fiebat: que erat lex timoris ⁊ nō amoris: sicut noua pſertim tēpore ieunij q̄ sine charitate factū meritorium nō est. Ferunt autē illas ab anterioꝛi parte eleuatas vt liberius valeant ministrare: et ad ostendendū ꝙ ipsi iuxta apostolū ad hebꝛeos: que retro sunt obliuiscentes ad interioꝛa ferunt. Portant etiā illas sup bꝛachia eleuatas ad significandū ꝙ ope debent charitatem ostendere: quā gerūt in mente. ꝙ manus eſſi et bꝛachia charitas cōgrue designatur: non aūt replicatas a dextris et a sinistris ꝓut facit sacerdos ad insinuandam dissimilitudinē ptātis et officioꝝ suoꝝ. Subdyaconus tamē epistolam lectur⁹ tanq̄ officio suo functur⁹ illā deponit. ipse nāq; ex officio suo veterem legē repꝛesentat. Unde ⁊ epla q̄q; de veteri lege sumūtur sub qua nō ex amoꝛe: vt premissum est: sed ex timoꝛe seruiebatur: q; ergo illud durauit quādiu lex durauit: nō ad hoc figurandū donec epla finatur non tenet planetā q̄ amoꝛē designat. ¶ Dyaconus veꝛo euangelium legens eā nō deponit: sed iuxta modum stole stare suo officio ꝓpetentis illam sibi coaptat: quia eius officiū est doctrinam euangelicā que est lex amoris p̄dicare: ⁊ hoc est ex amoꝛe q̄ facit iugū dñi suaue: quod iugum ex quo oīa mūdana p̄muntur p stolaꝝ sup sinistrum humerū significatur. Cingitur autē planeta: id est charitate ab humero sinistro in latus dextrū vt sit ei suaue iugum dñi in ꝓsperis ⁊ in aduersis q̄ per leuā ⁊ dextraꝝ designātur tanq̄ armatus in humeris cōtra aduersa ⁊ succinctus in latere cōtra mūdi suauia seu ꝓspera. ¶ Rursus dyacon⁹ duplex gerit officiū. s. p̄dicandi populo. vnde lecturus euangeliū dicit populo. Dominꝰ vobiscū: et ministrādi sacerdoti. Nempe ꝓpter p̄dicādi officium casulā sup humerū poꝛtat: q; p̄dicatoꝛ in pñti vita opera populi poꝛtare dꝫ. qō a legali sacerdote tractū est: q̄ dū sacrificabat summitates balthei sup humeꝝ reflectebat: ꝙ eo vero ꝙ sacerdoti ministrat ⁊ q; ꝓpter instantes necessitates ire atq; redire habet dexteram habere debet expeditam ⁊ liberā. Unde in tholetano cōcilio. xxv. di. vnū. ita legit. Unum oꝛariū opoꝛtet leuitaꝝ gestare in sinistro humero ꝓpter quod oꝛat. i. ꝙ eo quod p̄dicat. Preterea subdyacon⁹ ⁊ dyacon⁹ lecturi deponunt casulas quasi. pfitētes nō esseꝫ vestem ꝓpriam: sed ob reuerentiā tēpoꝛis recipere cōmodatam. ¶ Denicq; circa finē misse dyaconus planetā induit: ad notandū ꝙ non sufficit op⁹ ex charitate incboare nisi ⁊ in charitate pficiatur. Tertio etiam dici pōt ꝙ dyaconus casulam induēs innuit se esse p̄dicatoꝛem qui in dilectione ferueat: ⁊ vite cōtemplatiue inbiet. dum vero se illa precingit: ⁊ humeꝝ duplicatā imponit: opus p̄dicationis: oꝛationis: ⁊ lectionis intromittit: ⁊ ꝓmo in necessitatib⁹ subuenit quā reflectit in dextrā cū omia refert ad summū bonū. Et sic dum casulam induit Mariam. dum p̄cingit repꝛesentat in ministerio martbā. Quarto dū dyaconus ieunioꝝ tēpoꝛe casulam sup humerū replicat quasi gladiū cōtra hostem vibrat vt dicetur in ꝓbemio tertie partis. In nouo vero testamēto oꝛdo iste ab apostolis sumpsit initiuꝝ qui septem viros bone testimonij plenos spiritu sancto dyaconos elegerūt vt iam dicetur. Uñ ⁊ sancti patꝛes decreuerunt. xciij. di. dyaconi ⁊ ca. se. vt in matrice ecclesia septem dyaconi circa altare pontifici in celebratiōe misse assistāt. Hi in apocalipsi vocātur septē angeli tuba canentes: quia illoꝝ est alta mysteria de superna inspiratōne foris resonare. Hi sunt septem candelabꝛa aurea qui christi lucem euangelij alijs ostendere debent. Hi dicuntur septem tonitrua: quia terribiliter cōmunari debent ꝙ omnis arboꝛ que non facit fructum bonuꝝ ⁊c. extra de deci. quāuis. in fi. xciij. distinc. dyaconi ⁊ ca. seqn. Hi preconis moꝛe balam admonēt ad oꝛandum: ⁊ genua flectendum. Ad eos quidem pertinet assistere sacerdotibus ⁊ ministrare in omnibus que aguntur in sacramentis xpi in baptismo. s. in crismate: in patena: ⁊ in calice. oblationes: id est hostias inferre ⁊ disponere in altari: ꝓponere etiā. i. oꝛnare mēsam dñi. i. altare atq; vestire: crucē ferre puta in ꝓcessiōib⁹: ⁊ predicare. i. legere euangelium: ⁊ apostolum: id est epistolā puta subdyacono deficiēte. xxv. di. p.

lecti extra de ōci. quāuis. in fi. Nā sicut lectoribus vetus testamentum: ita dyaconib⁹ nouum predicare idest legere preceptum est. Sicut enim dominus donec euangeliū predicauit minister fuit. Iuxta illud. Non veni ministrari sed ministrare. ita nulli magis conuenit euangelium legere q̄ dyacono qui minister interpretatur. Unde cū ordinatur ideo stolam per quam christi iugum significat accipit: q⁹ euangeliū: in quo de ipso iugo continetur lecturus est. Ad ip̄z quoq; pertinet officium precum id est dicere letanias ⁊ recitatio nominū eorum q̄ ordinādi vel etiā baptizandi sunt. Ipse p̄mouet aures adbibere ad deum cū dicit. Humiliate capita vestra deo vel humiliate vos ad benedictionem. Ipse hortatur clamare dicendo kyrieleyson in rogationibus. ipse donat pacez. s. subdyacono vel saltem cū dicit: dominus vobiscum: ⁊ annunciat festiuitates. ¶ Hec siquidem ⁊ alia plura ad eius pertinēt officium que in canonibus Die. xxiij. di. dyaconi. ⁊. c. legimus. plenius continentur. Debent etiam tanq̄ oculi episcopi cuncta circumlustrare et episcopo referre. xxiij. di. dyaconi ecclesie. ⁊. c. se. vsq; ad §. cōpagis. non tamen debent baptizare nec dominicum corpus dispensare nisi in necessitate scilicet episcopo vel presbytero absentibus ⁊ iubentibus: nec possunt calicem benedicere. Non debent etiā inter sacerdotes vel coram eis vel supra ipsos nisi eorum iussu sedere: possunt tamen in conuentu presbyterorum rogati predicare. ¶ Dyacones tenēt loca quaternionum qui apud gentiles erant.

¶ Sane sicut i canone. xxiij. di. dyaconus. legitur. dyaconus cum ordinatur solus episcopus qui eum benedicit manus suas super caput illius imponit: quia non ad sacerdotium sed ad ministerium idest ad dyaconatum cōsecratur. idest ordinatur. In actibus tamen apostolorum ita legitur. Hos statuerunt ante conspectu⁹ apostolorum ⁊ orantes imposuerunt manus super eos. In quo ostenditur non solum episcopum: verum etiam presbyteros tūc astātes debere manū super dyaconū dum ordinatur imponere. Nunquit enim pl⁹ potest peari solus episcopus q̄ plures apostoli: imponentes enim manum nō dant sanctum spiritum: sed orant vt super eos veniat. Cum igitur visus omniū donorum nō fiat i vno sed in pluribus: merito plures manus imponunt vt vnusquisq; dominum deprecetur vt partem de spiritu suo tribuat ordinando. ad instar moysi de cuius spiritu dominus dedit septuaginta viris. Ideo autem fit manus impositio super ordinandos: quia per manuum opera: per digitos spiritus sancti dona: p caput vero mentē intelligimus. Recte ergo manus imponitur: q⁹ donis spiritus sancti i mēte imbuti ad opera christi mittunt. De manu⁹ impositione subti. de episcopo dicetur. Sed cum dyacono manus imponatur. extra de sacra. non ite. c. fi. queritur quare quādo postea fit presbyter eiman⁹ imponit iterato. Resp̄ō deo q⁹ p consecrationē transit de opere ad op⁹ i. de ministerio ad dei immolationē quod sicut nec illud nisi gratia dei adiuti agere nō valemus. Suspensio vero manuum fit dum oīo sup caput effundit ordinādi. ex de sacra. non ite. ca. fi. ¶ Et nota quomā tunc ⁊ super confirmatos in frontibus ⁊ cum sal ⁊ aqua palle altaris vestes sacerdotales ⁊ huiusmodi benedicuntur: ideo manuū suspensio fit: quia virtus quedam manibus consecratis inest: que quasi suscitatur dum benedictio cū huiusmodi manuum suspensione super res effundatur benedicendas. Unde apostolus monēs discipulum inquit. Moneo te vt resuscites gratiā dei que ē in te per impositionē manuū mearum. ij. ad timo. i. ca. Ut sicut corde per effectum sic corpore per suspensionez manuū deuotio excitetur. non enim soluz in reb⁹ animatis: verum etiā in rebus inanimatis virtus cōsistit. Unū nōnulli asserunt q̄ virtute templi si quis illud ex deuotione ingreditur venialia in ea dōlentur. Rursus suspēsio huiusmodi in platōe exorcismorum potissime fit: quasi sacerdos ipso corporis actu fugādo diabolos virtute consecrationis manuum comunetur. Tertio potest dici q̄ dispensatio sacramentorum soli deo principaliter: mīstris vero ecclesie ministerialiter competit: ipsi enim nihil a se sed a principali habent agente. Quare ergo in sacramentorū dispēsatiōe vestiū vl'aq; ⁊ huiusmōi

benedictione seu ꝯsecratione aliq̃ spũalis sanctificatio ꝯfertur quã ministri ꝺ suis meritis non confisi debent ab ipso deo corde ⁊ opere postulare. cõgruũ est hec per eleuationez seu suspensionem manuũ ꝑ quas opera intelligũtur exprimi. Unꝺ treñ. iij. Leuem⁹ corda nostra cũ manib⁹. ¶ Dyaconus dalmatica vtitur vt discat occultã rationẽ sublimiũ ĩdagare. Unde in quibusdã ecclesijs ea nõ nisi in festis vtitur quia discipuli sublimia non intellexerunt: nisi postq̃ dominus est glorificatus: ⁊ vtitur ea sine alba tẽpore oblatõis ⁊ lotionis tantuz: sicut statuit Zozimus papa. xciij. di. dyacon⁹ sedeat. Ad hoc dyacono cuz ordinat̃ ĩ radit̃ sub certꝫ v̄bis stola ⁊ codex euãgelij q̃ res ⁊ verba sunt huius scr̃i substantialia: cetera sunt de solẽnitate. Jõ aũt stolã accipit qꝛ euãgeliũ qꝺ ꝑ xp̃i iugũ figurat̃ lecturus ẽ. Hoc officio vtitur qui corpus et sanguinem christi discrete dispẽsat: ⁊ q̃ ad orandũ ⁊ vigilandũ sui exemplo alios hortat̃. Christus vero hoc officiũ exercuit quãdo post cenã sacramentũ corporis ⁊ sanguinis sui ꝓprijs manibus discipulis dispensauit: ⁊ iterũ qñ apostolos hortatus est ad orandũ dicens: vigilate ⁊ orate ⁊c. ⁊ quando euangeliuz predicauit.

¶ De sacerdote. Rubrica.

Sacerdotalis ordinis institutio a veteri lege exordiũ sumpsit: dñs nãq̃ legit̃ precepisse moysi. Applica ĩq̃t fratrẽ tuuz aarõ ad te cũ filijs suis de medio filioꝝ israel vt sacerdotio mihi fungatur. Unxit ergo moyses aaron in maiorem sacerdotẽ: filios vero illi⁹ ĩ minores. Uñ ꝓpheta inq̃t. Moyses ⁊ aarõ in sacerdotib⁹ eius. i. primi ⁊ summi inter sacerdotes fuerũt Ipse tamen moyses prior fuit q̃ aaron ordine ⁊ maior administratõe. xxij. di. sacro. ĩ glo. hinc est ꝙ moyses illum ĩstruebat ⁊ tãq̃ minorẽ redarguebat. de pe. di. iij. inter hoc. sed quo ad ꝯsecratõez sacerdotalẽ pares fuerũt. Moyses autem nõ offerebat hostias: sed solum vota ꝓ ppl̃o. xxxvi. di. si q̃s vult. lxxxviij. di. decreuit. Uñ legẽ etiã sacerdotes fuisse leguntur. Unde melchisedech iustus sacerdos dei altissimi legitur extitisse: cui decimas ex oĩb⁹ spolijs abraã tanq̃ sacerdoti persoluit. Erant aũt multi mĩores sacerdotes q̃s cananeos cõiter appellabãt: ⁊ vnus erat summus sacerdos quẽ vocabãt specialiter arabarchũ Sed ⁊ dauid. xxiiij. summos sacerdotes ĩstituit: sedecĩ de eleazar ⁊ octo de ithamar: quibus tamen omnib⁹ vnuz p̃fecit quem statuit principẽ sacerdotũ ⁊ singulis per sortẽ vicis sue diuisit ebdomadas: quarũ octaua peruenit Abie: de cui⁹ genere Zacharias pater Johannis baptiste descendit. ¶ In no. q̃z test. christus maiores ⁊ minores sacerdotes constituit: videlicet. xij. apostolos ⁊ septuaginta duos discipulos ꝑ apostolos electos quos premittebat binos in omnẽ ciuitatẽ ⁊ locum quo erat ipse vẽturus. xxi. di. in noua. Sicut enim deus per moysen summos põtifices regendis populis in lege prefecit: ⁊ ad eorũ societates ⁊ operis adiumentũ sequentis ordinis viros ⁊ secunde dignitatis elegit. Naz in eleazaro ⁊ ithamar filijs aaron paterne trãsfudit plenitudinis abundantiã: vt ad hostias salutares ⁊ frequẽtioris officij sacramẽta ministeriũ sufficeret sacerdotũ. Et sicut in heremo per. lxx. viroꝝ prudentium mentes moysi spiritũ propagauit: quib⁹ ille vsus in populo innũerabiles multitudines facile gubernaret sic ⁊ christ⁹ apostolis suis discipulos addidit quib⁹ illi totum orbem sanctis predicationibus repleuerũt: sicut hec ⁊ alia in pontificali subordinatione sacerdotis habent̃. Apostolorũ itaq̃z vices maiores obtinẽt sacerdotes i. episcopi q̃ dñr sũmi. i. q. vij. accusatio. ꝺ cõ. di. v. manus. ⁊ c. de his. discipulorũ vero minores. i. presbyteri. Petrũ autẽ quasi in summuz sacerdotez elegit ei pre oĩbus claues regni celorũ tradens ⁊ ipsuz pre ceteris ponẽs caput ⁊ fidei fundamẽtũ ĩquiẽs. Tu es petr⁹ ⁊ su. hãc pe. edi. ec. me. xxi. di. ĩ nouo. Juxt̃ illꝺ ꝓphete. Pro p̃rib⁹ tuis nati sunt tibi filij ⁊c. lxviij. di. quoꝝ. Apl̃i v̄o ep̃os p̃s byteros ⁊ leuitas ordinauerũt: sicut ĩ ꝓhemio b⁹ ꝑtis dictũ ẽ. Sacerdotes ergo sunt successores. lxx. viroꝝ q̃b⁹ dñs moysi spm̃ ꝓpagauit. ⁊. lxx. discipl̃oꝝ: sicut ep̃i sũt vicarij moysi ⁊ apl̃orum. ¶ Ceterũ s̃z Jsidoꝝ. xxi. di. cleros. Presbyt

grece latine senio⁹ interpretatur nō modo ꝓ etate vel decrepita senectute: sed ꝓpter bonorem ⁊ dignitatem quā acceperunt. Senect⁹ eñ venerabilis est ⁊ cani sunt sensus bonis. extra de trāsla. quāto. ij. q. vi. anterio⁹. Unde ⁊ dñs inquit ad moysen. Congrega mihi. lxx. viros de senioribus israel quos tu nosti ꝙ senes sunt populi ⁊ magistri. Presbyter ergo ſm bie. xciij. di. legim⁹. ad ſi. nomē est ꝓ etatis. eps vero dignitatis. Porro sicut in libro numero⁹ legit. Moysi precipitur vt eligat ꝓſbyteros. i. seniores. lxxviij. di. porro. vnde in prouer. dicit. Gloria senū est canicies. Nec vero canicies sapientiā designat: de qua scriptum est. Canicies boni prudētia est. Cumq; nōgentis ⁊ eo amplius annis ab adam vsq; ad abrahā viriſſe boies legamus. nullꝰ alius ꝓmus appellatus est presbyter. i. senior niſi abrahā qui multo pauciorib⁹ ānis viriſſe cōuincit. Non ergo ꝓpter decrepitaz etatem: sed ꝓpter sapientiam presbyteri nominantur. Hinc est ꝙ illi duo iudices qui falso iudicauerūt ſuſannā presbyteri vocati ſūt. qui autē presbyteri nunc nūcupātur olim ꝓncipes populi: vt cbore: datban: ⁊ abiron: vel magiſtratus aut magiſtri tēpli: vt nicodem⁹ et gamaliel dicebant. ¶ Dicitur autem presbyter quaſi alijs viuēdi prebens iter: vel prebens beatum iter: vz populo de exilio mundi ad patriam paradiſi. de presbytero etiā sub ti. de epo dicetur. ¶ Sacerdos vero ātiſtes dictus est quia ante stat: ⁊ supra se nullū in ecclesia habet. xxi. di. cleros. Dicit quoq; sacerdos a ſacrificando: quia cōſecrat ⁊ ſanctificat Unde etiam dicit ſacerdos quaſi ſacra dans vel ſacer dux: vt ait beda ⁊ gre. i. paſtoralī li. ij. xviij. ca. Sacerdos etiam dicit iuſticie cultor. Jurta illud. Cui⁹ merito quis nos sacerdotes appellat. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. i. In pleriſq; locis sacerdotes cappellani vocātur. Nā antiquit⁹ reges frācie ad bella ꝓcedentes cappam bti martini ſecū portabāt q̄ sub quodaz tētorio ſeruabat: qđ ab ipſa cappa dictuz est capella: ⁊ clerici in quoz cuſtodia ipſa capella erat inde capellani dicebant: ⁊ ꝓſequēter ab illis ad cūctos sacerdotes nomē illud in q̄ buſdam regionib⁹ est tranſſuſum. Sunt etiā q̄ dicunt ꝙ antiquit⁹ in expeditionib⁹ in tentoriis fiebāt domuncule de pellibus caprar⁹ ſup tectam quibus miſſe celebrabant: ⁊ inde capelle nomē tractū est. Sacerdotes vero gentilium flamines dicebantur: ſicut in ꝓhemio huiꝰ ptis dictū est. Presbyteri vices gerūt: et diliuz q̄ apud gētiles fuiſſe noſcūtur. ¶ Sane ſm canonicā traditionē pſbyter cū ordinatur epo eū benedicēte ⁊ manū benedictoriaz ſupra caput ei⁹ tenēte: ⁊ oēs presbyteri qui p̄ſentes sunt man⁹ ſuas iuxta man⁹ epi teneant ſupra caput illius ſpſi ſanctū immo cātes: que manus impoſitio operū sancti ſpūs exercitationez ſignificat. Nam p caput mens accipitur: per digitos sancti ſpūs dona. p man⁹ opera figuramus. Quare aūt fit man⁹ impositō cū facta fuerit cū in dyaconū ordinaret dictū est sub ti. de dyacono. Ungūtur etiā man⁹ pſbyteri oleo in ſui ordinatiōe. de quo in prima parte sub ti. de vnc. dictū est. ¶ Sacerdotes vicē gerunt xpi dū ꝓ petis obſecrāt: ⁊ p penitentiā recōciliant petōres. Mediatores eñ sunt inter deū ⁊ homies ꝓut in ſequēti ti. plenius oſtendet. Hi ſtolā ſup vtrūq; humeruz accipiūt: vt ex hoc ſe p arma iuſticie eſſe munitos intelligāt: ꝓut in ſe. parte sub ti. de ſtola dicet. Accipiūt quoq; de manu pontif. cis calicē cū vino ⁊ patenā cū hoſtia: quaten⁹ his ſtrumētis ptātez ſe accepiſſe cognoſcāt: placabiles hoſtias ⁊ corpus ⁊ ſanguinē xpi offerendi. Unde epus hec tribuēs dicit. Accipite ptātem offerre ſacrificiū deo miſſamq; celebrandi: tā ꝓ viuis q̄ ꝓ defunctis in noīe dñi. Hoc ordine nullꝰ in ecclesia celsior est. Episcopis tñ quedā ſupaddita est ptās ſicut in ꝓximo ti. dicetur: ⁊ in hui⁹ ptis ꝓhemio tactuz est. ne ſi eadē poteſtas paſſim penes oēs ſit obedientia ſoluat ⁊ ſcandalū generet. lxxxix. di. ad hec. ¶ Non aūt vacat a myſterio, q̄ ordinator ordinatū in ſacerdotez cōcans oſculatur. dyacon⁹ vero vel ſubdyacon⁹ ordinati cōcantes oſculant manum ordinatoris. Ratio diuerſitatis est ꝓmo: vt ꝓ hoc ordinū notetur diſtinctio: ꝓut in. iij. parte sub ti. de cōiactione ſacramēti dicet. Scōo q: pōtifex oſculando ſacerdotē denotat ꝙ ille ad eccliaſticū ordinis recipit: ꝙtū ad ſacramentū euchariſtie cō

secrandum: quod est sacramentū amoris qui ꝑ osculuz significatur. Dyaconus vero ⁊ subdyaconus nō recipiūtur ad talē equalitatez: sed ad imitationē bone operationis: q̄ ex charitate ꝓcedit: qđ ſm gre. per manus osculuz designatur. ¶ Sane ei qui in presbyterū ordinatur tradunt̄ sub certis verbis stola et casula calix cū patena: ⁊ etiā inungit̄: que res et verba sunt huiusmodi sacramēti substantia. Cetera vero p̄cedētia ⁊ sequētia de solēnitate sunt. Porro sicut ait beat⁹ augu. xxviij. di. que ipsis. sacerdotes scire debent librū sacramentoꝝ siue missale: lectionariū: antiphonarium: baptisteriū: cōpotū: canones penitētiales: psalteriū: homelias ꝑ circulū anni diebus dñicis ⁊ festiuis aptas: ex qub⁹ oībus si vnuz defuerit sacerdotis nomē vix in eo constabit. Magnus etiā dyonisius. e. di. omēs. inquit. Substātia summi sacerdotij sunt eloquia diuinitus tradita. i. vera disciplina seu scientia diuinaꝝ scripturarū. Et ꝓpheta: qꝛ tu scientiam repulisti ⁊ ego te repellaz ne sacerdotio mihi fungaris. nō debēt eſſ̄ dicere que ex officio alios đbēt docere. xxxvij. di. ecce. i. q. vij. cōuenientib⁹. ¶ De p̄missis vero libris ⁊ homelijs in ꝓhemio. vi. partis dicet̄. Item qui sint canones penitētiales: ⁊ vtrū sacerdos penitentias in illis diffinitas valeat moderari: ⁊ que sacerdotes scire oportet: diximꝰ ī aureo repertorio nostro sub ti. de pe. ⁊ re. de cōputo in finali parte dicemus. Hoc officiuz xp̄s exercuit quādo post cenā panē ⁊ vinū in corpus ⁊ sanguinem suū diuina virtute cōuertit dicens apostolis. Accipite ⁊ comedite hoc ē corpus meū ⁊c. Excellentius quoqz hoc officio vsus est cū ꝓ peccatis hūani generis seipsum in ara crucis obtulit patri idē ep̄us sacerdos ⁊ hostia: ⁊ adhuc gloriosi⁹ implet duz sedens ad dextraz patris interpellat ꝓ nobis

¶ De episcopo. Rubrica.

Propter ea q̄ specialiter officio episcopali incūbunt episcopatus inter ordines in sacris canonib⁹ cōnumeratur. xxi. di. cleros. in p̄n. extra de pur. can. quo. ⁊ de cō. ec. vel al. c. penul. Episcopi aūt nomen pl⁹ sonat oneris q̄ honoris. Nā ep̄us grece supintendēs interpretat̄ latine speculatoris officiū gerēs. xxi. di. cleros. Naz preposit⁹ in eccl̄ia speculator dictus ē. Iuxta quod dñs inq̄t ꝓphete. Filiboīs speculatorē dedi te domui israel vt plebi sibi cōmisse nō negligenter incūbat: sed vitam ⁊ mores eoꝝ ⁊ cūcta diligēter ꝓspiciat. ¶ Quia ergo ep̄us speculator est ideo ex institutione clemētis p̄mi cathedra siue locus eius in ecclesia altior est vt supintendat ⁊ populuz custodiat omēsqz cōspiciat ⁊ illū cūcti: sicut vinitori altior loc⁹ est ꝓ vinea custodienda. ob hoc inquit apl̄us. Qui ep̄atum desiderat bonū opus desiderat. viij. q. i. qui ep̄atuz. nō dicit honorē: sed opus: qm̄ ep̄s nō tam vt p̄sit q̄ vt ꝓsit eligit̄. ¶ Rursus faldistorium ep̄i spūalem iurisdictionē annexam pontificali dignitati designat: quā exercere diffiniēdo nō debet nisi ꝓ tribunali sedens: qđ ꝓbat̄ ex verbis dñi dicētis in euāgelio. Supra cathedram moysi sedent scribe ⁊ pharisei que dixerint facite ⁊c. xix. di. ſm. iij. q. vij. §. fi. Per scabellum vero tēporalis ptās significat̄: q̄ subiecta debet esse spūali: sicut ꝓbat gelasi⁹ papa. extra de ma. ⁊ obe. solite. xcvi. dist. duo. et ca. se. ⁊ Inno. iij. in sua epl̄a decretali. ⁊ a spirituali ꝑ disciplinā correctionis cōculcat̄ quādo a vero exorbitat ꝑ peccatuz. extra de iudi. nouit. lxiij. di. valentinian⁹. Unde p̄s. Donec ponam inimicos tuos sca. ped. tuoꝝ. Pontifex vero p̄nceps sacerdotū est quasi pons et via sequentiū fact⁹. xxi. dist. cleros. ipse ⁊ summus sacerdos: ipse ⁊ pontifex maximus nuncupantur: vt p̄missum est: ipse nanqz efficit sacerdotes atqz leuitas: ipse officia ⁊ ecclesiasticos ordines distribuit ⁊ disponit ⁊ p̄ordiator est in cūctis. ipse qđ vnusquisqz facere debeat ostendit. Antea aūt pontifices et reges erant ꝓut tactum est in prima parte sub ti. de con. Maioꝝ eſſ̄ hec erat cōsuetudo vt rex et sacerdos pōtifex eſſz. Uñ ⁊ romani īpatores pōtifices dicebant̄. Dicit̄ etiā p̄sul qm̄ in ꝯcilio presidet. extra de tē. ordi. ꝙ transiationē. Dicit̄ etiā antistes qꝛ ante alios stans p̄eminet ppl̄o: vel ab anti. qđ est contra qm̄ hereticis contradicit vt pastor lupis. Ordo ep̄alis

vnde processit dictum est in prohemio huius ptis. ¶ Sane cōsecratio episcopalis in qua spirit⁹ scūs digne sumenti dat̄ semp in die dominica ⁊ hora tertia fit. lxxv. di. c. i. qm̄ ipi epi vicem apostolorū obtinēt quib⁹ in die pēthe. ⁊ hora tertia spiritus sanct⁹ dat⁹ est: nō tñ pōt quis in episcopū cōsecrari die illa qua in presbyterum ordinat̄: sed ⁊ iuxta canonum statuta lxxviij. dist. si forte. episcopus cum ordinatur comprouinciales episcopi ꝯuenire debēt cū metropolitano ⁊ duo episcopi ponāt ⁊ teneant euāgeliorū codicē sup caput ⁊ ceruicē ei⁹ siue sup humeros vno sup eū fundente bñdictionē: reliqui vero oēs episcopi qui assunt manib⁹ suis caput eius tangāt. xxiij. di. epis. Siq̄dē tenetur liber sup caput ei⁹. primo vt dñs firmet euangeliū i corde ipsi⁹. secūdo vt per hoc itelligat cui labori ⁊ honori subijciatur: qꝛ oē quod hic eminet. i. omīs p̄lat⁹ plus meroꝛib⁹ afficit̄ quā honoꝛib⁹ gaudeat. xxij. di. ver. tertio ad notādū ꝙ pōd⁹ euāgelice p̄dicatōis eū circūquaq; ferre pigere nō dꝫ. q̄rto ad monēdū illū vt magꝫ solito iugo subiaceat ⁊ obediat euangelio. ¶ Triū aūt epoꝛū ad min⁹ cōputatio metropolitano p̄sentia req̄rit̄ rōe ⁊ exēplo. Ratione ne tantum bñficiū videat̄ furtiue p̄stitum vt ꝓ illo pariter p̄ces ad deū effundāt. Et exemplo qꝛ ⁊ iacob⁹ frater dñi a petro iacobo ⁊ iohāne apostolis ordinat⁹ ē eps hierosolymitan⁹. lxvi. di. porro. ¶ Man⁹ v̄o ipositio sumpsit exordium ab isaac qui dum iacob bñdixit imposuit sibi manum: ⁊ moyses iosue cum eum populo prefecit: ⁊ dominus apostolis cum eos principes mūdi cōstituit. Sed ⁊ ipsi apostoli ꝑ manus impositionē spiritum sanctum dederunt. De manus impositione dictum est sub ti. de dyacono. ¶ Ceteruꝫ circa episcopi ordinationē sciēdū est ꝙ ipse sabbato hora vespertina examinat̄ de moꝛib⁹ ⁊ statu p̄terite vite vbi ter benedictio petitur vt sancta trinitas in ordinatione preesse monstetur. Mane vero sequenti examinatur de futura cōuersatione ⁊ fide ⁊ primitiue ecclesie institutione propter suspectos in fide moꝛibus ⁊ conditione: ⁊ vngitur caput eius ⁊ manus: de quo dictum est in prima parte sub titulo. de con. Deinde vnguntur manus eius ⁊ datur ei mitra ī capite in signum ꝙ benedictionem omniū gentium dedit illi et testamentū suuꝫ confirmauit sup caput eius. Dantur etiam ei baculus ⁊ annulus: de quibus in sequēti parte dicetur. Singula autem cuꝫ proprijs verbis traduntur ⁊ fiunt: q̄ verba ⁊ capitis ⁊ manuū vnctio ⁊ pollicū cōfirmatio baculi ⁊ annuli atq; euāgelij traditio sunt huius substantia sacramēti. Cetera solemnitatis sunt. De euangelio ⁊ baculi traditione ⁊ quare cōsecratus equū albū seu albis coopertū equitat dictuꝫ est in predicto ti. de con. Cōsecratur autem eps inter epistolam ⁊ euangelium. extra de elect. ꝙ sicut. nec potest die sue ꝯsecrationis ordies celebrare: qꝛ ipse tunc nō celebrat sed cōcelebrat principaliter celebranti. Papa tamē qui ante hymnum angelicum cōsecratur hec posset qꝛ ipse missarū solennia perficit cōsecratus. Differt aūt inter epos ⁊ sacerdotes: qꝛ lꝫ sex sint q̄ cōiter ad oēs ꝑtinēt sacerdotes: vꝫ cathetizare: baptizare: p̄dicare: cōficere soluere ac ligare: tamen ad pontificeꝫ nouē specialiter spectāt s. clericos ordinare: virgines benedicere: pontifices cōsecrare: manus imponere: basilicas dedicare: degradandos d̄ponere: sinodos celebrare: crisma conficere: vestes ⁊ vasa sacrare. ¶ Sunt et alia que ad officium episcopale pertinent: puta in fronte crismare: bñdictōnem solēnem ante pacem dare: ⁊ similia. xxv. distin. perlectis. lxviij. distin. q̄uis. Ueruntamen ⁊ maiores ⁊ minores sacerdotes cōmuniter in quibusdam vicem gerunt summi pontificis idest christi. dum videlicet pro peccatis obsecrant ⁊ per penitentiam reconciliant peccatores. Unde apostolus ait. Deus erat in christo mundum sibi reconcilians ⁊ posuit in nobis verbum reconciliationis: obsecram⁹ ergo pro christo reconciliamini deo. ¶ Mediatores enim sunt sacerdotes inter deum et homines: dum ⁊ precepta dei populo deferunt predicando: et vota deo porrigunt supplicando. quo circa tales debent existere vt ⁊ deo grati ⁊ hoībus sint accepti. Nam vt ait Alexā. papa. i. q. i. xp̄i sacerdotes q̄to digniores fuerīt tāto facili⁹ ī necessitatib⁹ ꝓ q̄b⁹ clamāt exaudiūt̄. Et sic apl's. d. Mediator ñ ē

vnius: ⁊ discordes recōciliare non potest q̄ sil' vtriusq; societatis ⁊ amicicie vinculo non est concors. Si eī is qui displicet ad ītercedēdū mittit̄ irati aīus ad deteriora prouocat̄. xlix. di. §. i. Ep̄s q̄ꝫ ⁊ sacerdos nomīe p̄s byteri intelligunt̄ sicut patet ex his q̄ ad tytū apostolus scripsit qui eūdē ⁊ episcopū ⁊ pres byterū noīauit. Qd̄ aūt idem sit episcopus ⁊ pres byter multis mōis ꝯprobat̄. Pres byteri a filijs Aaron ī veteri testamēto sumpserūt exordiū Ep̄i vero ab ip̄o aaron. q̄ v̄o vocabant̄ sacerdotes nūc pres byteri dn̄r: q̄ tunc p̄ncipes sacerdotū: nunc ep̄i noīantur. Hodie aūt iō diuersa sunt vocabula vt episcopus nō dicatur pres byter vel econtra: quoniā antiquit⁹ quādo pietati studebāt p̄s byteri ī oī loco ordinabant̄: ⁊ apud iudeos q̄ populo p̄erāt pres byteri dicebant̄: hoc nomē honoris accipiētes. Vocabantur etiā ep̄i ab illo opere qd̄ īplere videbant̄: eo q̄ cōsiderare habebant quecunq; ad pietatis cultū fuerant constituta. Hīc etiam Hiero. sic ait. xcv. di. olim. Olim idem pres byter qui ⁊ episcop⁹: ⁊ anteq̄ diaboli instinctu studia siue dissentōes ī religiōe fierēt ⁊ diceretur in pp̄lis: ego suꝫ pauli ⁊ ego suꝫ apollo: ⁊ ego cephe. cōmuni pres byterorum cōsilio ecclesie gubernabantur. Postq̄ autē vnusquisq; eos quos baptizauerat suos esse putabat non christi: in toto orbe decretuꝫ est vt vnus d̄ pres byteris superponeretur. Ep̄i ergo nouerint se magis ꝯsuetudine q̄ dispēsatione domīce veritatis pres byteris esse maiores. Aug. vero. ij. q. vij. quanq̄. dicit q̄ quāq̄ secundum vocabula. que vsus obtinuit episcopus sit pres bytero maior. Aug. tamen minor Hieronymo est. Hoc officium christus exercuit quādo manus super capita discipulorum leuans eis benedixit dicens. Accipite spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata remittuntur eis ⁊c.

¶ Incipit liber tertius de indumētis seu ornamentis ecclesie sacerdotū atq; pontificuꝫ ⁊ aliorum ministrorum. Rubrica.

In quotidiano vsu nō est vestibus sacris vtēduꝫ ad notanduꝫ q̄ sicut mutationem habitus s̄m litterā facim⁹: ita ⁊ s̄m spiritū agamus. Non ergo cum vestibus communis vite vsu pollutis in sancta sanctorū ingrediamur: sed cum cōsciētia munda ⁊ vestibus mundis ⁊ sacris dei sacramenta tractemus. d̄ con. disti. i. c. i. Unde Stephanus papa de cō. di. i. vestimenta. statuit sacris vestibus nō nisi in ecclesiasticis ⁊ deo dignis officijs vti. ⁊ Ezechie. xliiij. Non sanctificabant populū in vestibus suis. Habet ergo religio diuina alterū habitum in ecclesiasticis officijs: alium in cōi vsu vt cuncto populo christiano exemplū prebeat bone cōuersationis: quatenus loti prius sordes noui xp̄o fiāt hoīes. Exuit enim tunc sacerdos veterem hominē cum actibus suis ⁊ induit nouum qui s̄m deū creatus est. Per vestes quoq; quibus iu sacris vtimur tantuꝫ: non oīa sa sacramenta fore populo releuanda intelligimus. xlij. dist. in mādatis. §. fi. q. iij. nolite. Et nota q̄ tempore Ludouici imperatoris filij Karoli magni: episcopi ⁊ clerici cingula auro texta: exquisitas vestes ⁊ alia secularia ornamenta deposuerunt. Sacre autem vestes a veteri legi videntur assumpte. precepit eīm dominus Moysi vt faceret Aaron sacerdoti. ⁊ filijs eius vestes sanctas in gloriam ⁊ decorem: vt loti ⁊ sacris vestibus induti fungerentur officio in sacris. exo. xxviij. xxxi. xxxv. ⁊ xl. c. Docuit enim dominus Moysen per. xl. dies facere pontificalia ⁊ sacerdotalia vestimenta sacerdotibus ⁊ leuitis suis: ornamenta quoq; ⁊ lintheamina: sed ⁊ maria texuit et fecit illa in vsum ministerij tabernaculi federis. Et ecclesiastici. xlvij. dedit celebratōibus decus ⁊c. Quedam tamen ab apostolis sumuntur: sed tam ille q̄ iste virtutes designāt vel ministeriuꝫ incarnationis. ¶ Sane pontifex celebraturus exuit vestes quotidianas

ꝛ induit mundas ꝛ sacras. Et primo sandalia calciat vt sit memor dominice incaruationis. Secundo sibi imponit amictū vt motus ꝛ cogitatus fauces ꝛ linguā cohibeat: vt fiat cor mūdū spm̄ rectū ꝑcipiens ī visceribꝰ īnouatū. Tertio albā talarē: vt habeat mūdiciā carnis ꝑseuerantē. Quarto cīgulū vt īpetꝰ luxurie refrenet. Quīto stolā in signuz obediētie. Sexto tunicā iacinctinā .i. celestez cōuersationē. Septimo superinduit dalmaticā .i. sanctā religionez: ꝛ carnis mortificationem. Octauo cyrothecas vt declinet vanā gloriā. Nono annulū vt diligat sponsaz. idest ecclesiam sicut se. Decimo casulā .i. charitatē. Undecimo sudariū vt quiq̄d fragilitate vel ignorantia peccat penitētia tergat. Duodecimo pallium supponit vt ostendat se imitatorem xp̄i qui lāguores nostros tulit. Decimotertio mitraz vt sic agat ꝙ coronā mereat̄ ꝑcipere eternā. Decimoq̄rto baculū idest auctoritatē potestatis ꝛ doctrine. Et postea tapeta calcat vt terrā despicere ꝛ amare celestia discat. Omnibus autem premissis vestibus īduitur a ministris: quia ei vt vestes induat spūales angeli suffragantur: vel qꝛ vicariꝰ ē xp̄i cui angeli ministrāt ꝛ omnia seruiunt. Rursus pontifex versus aquilonem suspiciens q̄uis versus orientem seu versus altare si sit magis accommodum respicere possit: tanq̄ aduocatꝰ ꝛ pugil cuz hoste pugnaturus antiquo: vestibus sacris quasi armis īduitur iuxta apostolum vt iaz dicetur. Primo sandalia ꝓ ocreis habet: ne quid macule vel pulueris affectōnū inhereat. Scdo amictus ꝓ galea caput contegit. Tertio alba ꝓ lorica totū corpꝰ cooꝑit. Quarto cingulum pro arcu: subcingulum ꝓ pharetra assumit. ꝛ est subcingulum illud qd̄ dependet a cingulo quo stola pontificis cuz ipso cīgulo colligatur. Quīto stola collū circundat quasi hastam contra hostez vibrans. Sexto manipulo pro claua vtit̄. Septimo casula quasi clipeo tegitur. manus libro pro gladio armatur. De singulis etiaz aliter dicetur infra. ¶ Hec itaq̄z sunt arma quibus pōtifex vel sacerdos armari debet ꝯtra spirituales nequitias pugnaturus. Nam vt inquit apostolus. Arma militie nostre nō sunt carnalia: sz ad destructionē munimīnū potētia. Et in alia epistola ad eph̄. vi. capitulo. Induite vos inquit armatura dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. State ergo succincti lumbos vestros in veritate: ꝛ induti loricā iusticie ꝛ calciati pedes in ꝓparatōe euāgelij pacis in omnibus sumētes scutū fidei in quo positis omnia tela nequissimi ignea extingere: ꝛ galeam sulutis assumite ꝛ gladium spiritus quod est verbum dei. Hec quedā armatura est premissa septuplex vestis sacerdotalis significatiua septemplicis virtutis sacerdotis: ꝛ representatiua christi vestiū quibus indutus fuit tempore passionis: vt infra dicetur. Prouideat ergo diligenter episcopus: ꝛ attēdat studiose sacerdos: vt signū sine significato non ferat .i. vt vestem sine virtute non portet similis sit sepulcro a foris dealbato ītus vero omni spurcicia pleno q̄squis eniz sacris indumentis ornatur ꝛ honestis moribꝰ non induitur: q̄nto venerabilior apparet hoībus tanto redditur indignior apud deū. Pōtificalem itaq̄z gloriā non iam honor cōmendat vestium sed splendor animarū: quoniam illa que quundā carnalibus blādiebant̄ obtutibus: ea potius que in ipsis erant inttelligēda poscebāt: vt quicq̄d illa velamina in fulgore auri: in nitore gēmarū: ꝛ in multimodi operis varietate signabant hoc iā in moribus actibusq̄z clarescat: cū ꝛ apud veteres reuerentiā ipsa signationū species obtineret: ꝛ apud nos certiora sint experimēta rerū q̄ enigmata figuraꝝ: prout hec ꝛ alia in pontificali vbi agitur de episcopi ꝯsecratione legunt̄. Sic itaq̄z munitus ad certamen cōtra spiritualia nequicie in celestibus ꝛ pro sedanda in subditos iudicis ira ad altare ꝓcedit: ꝛ per confessionē: diaboli renunciat domino ꝛ seipsuz accusat. Populus vero quasi ꝓ suo pugile oraturus in ꝓfestis diebus terre prosternit̄. Dū autē ille orationes ꝛ alia recitat q̄si totis viribus cōtra diabolū pugnat. Dū dyaconus in ieiuniis ante euangeliū casulā super humerū replicat: quasi gladiū cōtra hostē vibrat. Dū epistola legitur: voce p̄conis īperatoris edicta dantur. Cātus sunt tubicine: precētores chorū regētes sunt duces exercitū ad pugnā

instruentes quib⁹ lacescētibus alij subueniūt Cantus autē sequentie est plausus seu laus victorie. Dū euangeliū legitur hostis q̄si gladio vulneratur aut exercit⁹ post victoriā dispsus adunatur. Eps predicās est īperator victores laudans. Oblationes sunt spolia q̄ victoribus diuidūtur. Cant⁹ offertorij est triūphus qui debet īperatori. Pax aūt ī fine datur vt populi quies hoste prostrato insinuet Et dinde ppl's data licētia p ite missa est cū gaudio de victoria ⁊ pace obtenta ad ppria redit. ¶ Celebratur⁹ itaq; missaz episcopus aut presbyter indumētis suo ordini cōgruentibus se exornet ⁊ vestiū cultui actōis quoq; cōueniant ornamēta .e. di. rationis. ¶ Circa quod notandū est q̄ sex sunt indumēta sacerdotibus ⁊ episcopis cōia: quia ⁊ sex sunt in q̄bus cōmunis presbyteroꝝ ⁊ episcoporuz potestas cōsistit. Nouē vero sunt ornamēta pōtificibus spālia: qꝛ ⁊ nouē sunt ī q̄bus special' epoꝝ potestas cōsistit. Per hūc ergo cōium ⁊ specialiū īdumentoꝝ numerū cōitas ⁊ spālitas potestatū īter epos ⁊ sacerdotes significatur: de quo in pte p̄cedenti dcm̄ est sub ti. d epo. Hoc eteiz tam in nouo q̄ in veteri testamento legit cōstitutū: vt pōtifices preter cōmunes vestes habeāt speciales: sz ibi q̄ttuor erant cōes: ⁊ quattuor speciales ꝓut dicetur sub ti. de legalibus īdumētis qd̄ siq̄dez ratio mystica postulabat: nā ille date sūt carnalib⁹ ⁊ mūdanis: qm̄ quaternari⁹ numerus conuenit carni ꝓpter q̄ttuor humores ⁊ mūdo ꝑꝑ quattuor elemēta. Hec aūt spiritualib⁹ ⁊ perfectis data sunt. Naz senarius nūer⁹ q̄ pfect⁹ ē: qꝛ reddit ex suis partib⁹ aggregatis: pfectꝫ ꝯueuit. Unde ⁊ sexto die pfecit de⁹ celū ⁊ terram ⁊ oēz ornatū eorū: sz ⁊ cū ī plenitudie tēporis sexta venisset etate sexto die sub hora sexta redemit gen⁹ humanū. Senari⁹ ergo numer⁹ pfect⁹ ē qꝛ suo ordine numerat⁹ pficit. Nā cū vnuz duo et tres dñr: senari⁹ nūerus īplet. vel qꝛ ī trib⁹ ptib⁹ diuidit .i. ī sexta tertia ⁊ dimidia. vz. in vno duob⁹ ⁊ trib⁹. Nouenarius ēt spūalib⁹ cōuenit: qꝛ nouē sunt ordines angelorū q̄ s̄m ꝓphetā p nouez gēmarū species d̄signāt. ¶ Quīdecī ergo sunt ornamēta pōtificis: q̄ndecī v̄tutū grad⁹ ipo nūero d signantia: quos per quīdecī cantica graduū psalmista distinxit. Uestes enī sacerdotales virtutes significāt: quibus debēt sacerdotes ornari: s̄m illud ꝓpheticuz. Sacerdotes tui induant iusticiaz ⁊ sancti tui exultēt. Que talares dicuntur qꝛ talis finis est corporis: per quod ostendit q̄ nō sufficit op⁹ bonū incboare nisi studeatur perseuerāti fine cōpleri: ꝓut sub ti. d tunica dicet. Si ergo noster pōtifex plura q̄ octo induit vestimēta q̄uis Aaron nō nisi octo habuisse legat quibus moderna succedunt: quod ideo est qm̄ oportet iusticiā nostrā magis abūdare q̄ scribarum ⁊ phariseoruz vt intrare possimus in regnū celorum Potest ēt dici q̄ noster pōtifex octo hz a capite vsq; ad pedes: exceptis vestimētis pedū ⁊ manuū scilicet amictū: albā: cingulū ⁊ stolā duas tunicas: casulā ⁊ palliū: vestimentū: enī pedum potius ptinet ad nostrū q̄ ad Aaron qꝛ nostris dictuz est. euntes in omnes gētes ⁊c. ¶ Deniq; preter premissas vestes sacris ordinibus ⁊ ministris deputatas: est ⁊ alia q̄dam vestis linea que super pelliciū dicitur: q̄ quibuslibet seruitijs altaris ⁊ sacroruz vacātes super vestes communes vti debent: prout in sequenti ti. dicetur. Supellicium autez propter sui candorem mundiciam seu puritatem castitatis designat. Juxta illud. Omni tempore vestimēta idest opera tua sint cādida: ⁊ munda: ꝓpter nomen vero suum carnis mortificationē figurat. Dictum est enim superpellicium eo q̄ antiquitus sup tunicas pellicias de pellibus mortuorum animaliuz factas induebatur: quod adhuc in quibusdā ecclesijs obseruatur representantes q̄ Adaz post peccatum talibus vestitus est pellitijs. Tertio denotat innocentiaz: ⁊ ideo ante omnes alias vestes sacras sepe induitur: quia diuino cultui deputati innocentiam vite cunctꝫ virtutum actibus superponere debēt. Juxta illud psal. Innocentes ⁊ recti adheserunt mihi. Quarto ꝓpter sui latitudinē cōgrue charitatē designat. Unde sup ꝓphanas ⁊ cōmunes vestes induitur ad notanduz q̄ charitas operit multitudinē peccatorū. Quīto ꝓpter sui formā qꝛ ī modū crucis format: passionē dñi figurat. q̄q; illd̄ gerētes crucifigi debēt

eum vitijs ⁊ concupiscentijs. Fiunt autē sup pellicie in quibusdam locis de crisimalibus lineis: q̄ ponūtur sup infātulos baptizatos: et emplo moysi qui de purpura ⁊ byssō: ⁊ alijs a populo in tabernaculo oblatis fecit vestes q̄ bus aaron ⁊ filij eius induerentur quādo mi nistrabant in sanctis. Exo. xxviii. ca. Est etiaz ⁊ alia vestis que pluuiale vel cappa vocatur que creditur a legali tunica mutuata. Unde sicut illa tintinabulis sic ista fimbrijs insigni: que sunt labores ⁊ huius mūdi sollicitudines ¶ Habet etiā caputium quod est supnuz gau dium. Prolixa est vsq̄ ad pedes p̄ quod pse uerantia vsq̄ in finē significatur. In anterio ri parte aperta est: ad denotandum q̄ sancte cōuersantibus vita patet eterna seu q̄ eoruz vita patere debet alijs in exemplū. ij. q. iij. nō sunt. in fi. Rursus per cappā gloriosa corpo rum immortalitas intelligitur. vnde illā non nisi in maioribus festiuitatib⁹ induim⁹: aspici entes in futurū resurrectionē quādo electi de posita carne binas stolas accipiēt: videlicet requiem aiarum ⁊ gloriam corporum. Que cappa recte interius patula est nisi ⁊ sola ne cessaria fibula incōsuta: quia corpora spiritu alia facta nullis aiam obturabunt angustijs: fimbrijs etiā suborn̄atur: quia tunc nostre mi bil deerit imperfectionis: sed q̄ nunc ex par te cognoscimus: tūc cognoscemus sicut ⁊ co gniti sumus. ¶ Quidam autē heretici garri unt nusq̄ reperiri in nouo testamento q̄ xp̄us vel discipuli eius p̄missis vestib⁹ induerent: reprehendentes nos temere: q̄ talibus orna mur: qm̄ sicut Jo. ait. Domin⁹ surgens de cena posuit vestimenta sua ⁊ postea alia nunq̄ accepit nisi sua. Nos vero vt dicūt plura alia q̄ vestimus reuestimus in missa: in qua cenā ipsam imitamur. ⁊ dom⁹ ab his qui volunt ambulare in stolis nos cauere p̄cepit dicens. Cauete a scribis qui volunt ambulare in sto lis. dicunt enim q̄ hoc facim⁹ vt iustiores et excellentiores populis appaream⁹. cōtra il lud. Vos estis qui iustificastis vos coram bo minibus: deus autē nouit corda vestra: qua quod hoibus altum est: abhominatio ē apud deum. Error autē iste ex p̄missis apertissi me cōfutatur. Legitur quoq̄ Ezechi. xliij. et xliiij. Cum ingredientur sanctuarium meum ⁊ accedent ad mensam meā vt mihi ministrēt ⁊ custodiāt cerimonias meas vestibus lineis induētur: nec ascendet super eos quicq̄ laneū Cum egredientur atrium exterius ad popu lum exuēt se vestimētis suis in quib⁹ ministra uerunt: ⁊ nō sanctificabunt ppl'm in vestimen tis suis. Et nota q̄ ostiarij: lectores: exorciste ⁊ accoliti vestibus albis vtuntur: videlicet su perpellicio amicto ⁊ alba ⁊ baltheo: vt ange los dei ministros p̄ castitatis mūditiam imi tentur: ⁊ eis in carne gloriosa effecta spiritua li quasi in albis vestibus socientur. Inde ē q̄ potius lineis vestib⁹ vtuntur: quia sicut linuz multo labore ad candorē perducit: sic neces se est per multas tribulationes ad regni glo riam peruenire. In cōcilio magun. ij. q. i. eps p̄es byter. statutū est q̄ epus in ordinatione sua recipiat ornatum baculū ⁊ annulū: p̄esby ter ornatū ⁊ planetaz. dyaconus ornatū ⁊ dal maticam: subdyaconus patenā. ⁊ calicem. et cū degradantur ea p̄dunt. Et in cōcilio tbole tano. xciij. di. dyaconus in p̄uentu. statutū est q̄ dyaconus tēpore oblationis tantū: sez qñ legit euangelium vtatur alba. i. dalmatica.] ¶ Montandum quoq̄ est q̄ vestes euange lici sacerdotis aliud designant in capite: scilz in xp̄o aliudq̄ figurāt in mēbris quāq̄ ⁊ ca put ⁊ mēbra sacerdotis nomīe nuncupentur. Ad caput dicit psalmigraphus. Tu es sacer dos in eternū sm ordinem melchisedech. Ad membra vero dicit aplus. Vos estis gen⁹ ele ctum regale sacerdotiū. Exponēda ergo sūt eorum mysteria. Primo sm q̄ membris: cō sequenter sm q̄ capiti scilicet xp̄o cōueniunt: put in quolibet capitulo distinguetur. ¶ De ornamentis autē ⁊ palleis ⁊ vestibus eccleſie vel altaris in p̄ima parte dictuz est: vbi agit de picturis. Porro ser̄ idumēta sacerdotib⁹ ⁊ epis cōia sunt hec: amict⁹: alba: zona seu cin gulum: stola: manipulus: planeta. ¶ Nouez vo pontificib⁹ spālia sunt b: calige: sandalia: succinctoriū: tunica: dalmatica: cyrothece: mi tra: ānul⁹: bacul⁹ pastoral'. De q̄b⁹ oib⁹ singu latim p̄sequmur: ⁊ etiā de sudario ⁊ de pallio ⁊ de coloribus q̄b⁹ eccla i ecclīasticis vtit idumē tis ⁊ de legalib⁹ vidumētis siue veteris testi.

¶ De amictu. Rubrica.

Primo de sex ornamentis episcopis ⁊ sacerdotibus cōmunibus est ſm premissa dicēdū. Lotis itaq; manibus epus seu sacerdos celebraturus assumit amictū quo caput tegitur: quem pontifex loco ephot siue suꝑhumerale ⁊ rōnale habet: ⁊ nūc etiā suꝑhumerale vocari pōt significans salutem que ꝑ fidem tribuitur. De hoc apostolus ad epb. vi. Galeaz salutis assumite. Significat etiā castitatem cordis ⁊ corporis: qꝛ renes ⁊ pectus ambit ⁊ tegit. ⁊ oībus sacris vestib⁹ supponit: sed oībus supeminet: qꝛ castitas etiā debet esse int⁹ in pectore ⁊ foris nitere opere. vnde in renib⁹ stringitur: qꝛ ibi ꝑcipue luxuria dñatur. Per amictū quoq; super humeros: qꝛ circūquaq; diffunditur: operū fortitudo designatur. Humeri nāq; fortes sunt ad opera ꝑagēda. Iuxta illud patriarche iacob. Supposuit humerum ad portandū: ⁊ fact⁹ est tributis seruiēs Duo vasculi siue due cordule quib⁹ amictus ante pectus ligat: significant intentionē ⁊ finem quib⁹ informandū est opus ne fiat in fermento malicie ⁊ nequitie: sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis. Sacerdos igit nō debet ociosus existere: sed bonis operib⁹ insudare: ſm illud apl̄i ad thi. Labora sicut bon⁹ miles iesu xp̄i. Laudanda tñ quorūdaz locoꝝ habz cōsuetudo vt linea camisia alba aut suꝑpellicium suꝑ cōes vestes induat priusq̄ amictus imponatur: ꝑ quod fides q̄ primo adesse dz significatur. Porro amict⁹ suꝑ os planete reuoluit: de quo sub ti. de planeta dicet. Amictu quoq; collū strīgit ꝑ quod vocis castigatio intelligit: qm̄ per collū in quo vox ē vsus loquendi exprimitur. Stringitur ergo collū ne inde ad linguā mendatiū trāsire possit. Leuiter tñ cū eo pectus ⁊ fauces stringunt: ꝓut sub ti. de cingulo dicetur. Illo etiā caput operimus ne circūquaq; libere ꝓspiciendo illicita cogitemus. Pectus seu cor eo tegit: quia anim⁹ sacerdotis ad ea q̄ incumbūt debet totus esse intētus: nec debet tunc ad vanitates vel ad aliqua mūdana libere meditanda dissolui. Porro amict⁹ quo sacerdos caput obnubilat ſm q̄ capiti. s. xp̄o cōuenit significat id quod in apoca. describitur: videlicet angegelum dei fortem descendisse de celo amictū nube. Et in Isa. Ecce domin⁹ ascendit super nubem candidam. Ueniens etiā ad saluationez mūdi saluator mūdi dei fili⁹ āgel⁹ magni ꝯsilij amictus est nube dum diuinitatē abscōdit in carne. Nam caput viri christus: caput christi deus. extra de sacra vnc. ca. vno. Hoc ergo carnis latibulum significat sacerdotis amictus quod per illā sindonem expressius significatur: qua summus pōtifex caput obducit: de qua sub ti. de succinctorio dicet: ⁊ pulcre quidem quod ꝑ calciamentū pedum hoc ipsum ꝑ amictum capitis designatur: quia diuinitas in carne latuit: ⁊ ꝑ carnē innotuit. Nā cū notus esset in iudea deus ⁊ ī israel magnū nomen eius: in Idumeam extendit calciamētum suum: ⁊ ante cōspectū gentiuz reuelauit iusticiā suam. Amictus etiā representat operimentum quo iudei velabant faciē christi dicētes. Mathei. xxv. Prophetiza nobis xp̄e quis est qui te percussit.

¶ De alba. Rubrica.

Post amictuz camisiaz siue albā sacerdos induit que membris corporis cōuenienter aptata nihil suꝑfluum aut dissolutuz in vita sacerdotis aut in eius membris esse debere demonstrat. hec ob spēm candoris mūdiciā demonstrat ſm quod legitur. Omni tēpore vestimēta tua sint candida. Fit aūt de bysso vel lino ꝓpter quod scriptum est. byssinum sunt iustificationes sanctoꝝ. Est autē byssus linū egyptiacum. Sicut eñ linū vel byssus candorez quē ex natura non habet: multis tonsionibus attritū acquirit ꝑ artem: sic ⁊ homīs caro mūdiciaz quā nō obtinet ꝑ naturaz: per exercitia bonoꝝ operū multis castigationib⁹ macerata sortitur ꝑ gr̄am. Sacerdos ergo ſm apl̄z castiget corpus suum: ⁊ in seruitutē redigat: ne forte cum alijs predicauerit ip̄e reprobus fiat. Habet autē alba capucium quod est ꝓfessio castitatis. Habet etiā lingulā q̄ signifi

cat linguam sacerdotalem que ligat contu-
maces ⁊ absoluit penitētes. ¶ Rursus b̄ ve
stis que in veteri sacerdotio linea vl̄ poderis
grece seu tunica talaris dicebatur: stricta fuis
se describitur ꝓpter spiritū seruitutis iudeoꝝ
in timore. In nouo vero larga est ꝓpter spi-
rituz adoptionis in libertate qua nos christ⁹
liberauit. Quod autem aurifrisiū ⁊ grāmata
diuersis in locis ac varijs operibus ad deco
rem habet: illud insinuat quod propheta di-
cit in p̄s. Astitit regina a dextris tuis in vesti
tu deaur. cir. ¶ Rursus alba cingulo stringi-
tur vt omnis voluptas carnalis astricta ītel-
ligatur dicēte domīo. Sint lumbi vestri pre
cincti. Manice quoqz tam albe q̄ etiā tuni-
celle cōuenienter debent esse stricte nō nimis
laxe vt labātur ⁊ brachia nudentur: habētes
in summitatib⁹ aurifrisia: ad designādū aure
os torques: qui brachia nuda beati Marti-
ni missam celebrātis miraculose decēter ope
ruerunt: prout in sexta parte sub ei⁹ festo dice
tur. Per albā etiā qua corpus a sursum vsqz
ad deorsuz tegitur spes q̄ ex gratia prouenit
ecclesie desursuz ⁊ ex meritis ecclesie deorsuz
figurat̄. De hac apl̄s ad Ro. viij. Spe salui
facti sumus. Qz vero vsqz ad talos descēdit
ꝑseuerantiā designat ꝓut tactum est. ꝓpe fi-
nez in ꝓhemio huius ꝑtis. Porro ꝑm q̄ ca-
piti. s. xp̄o ꝯuenit alba q̄ est lineū vestimētum
lōgissime distās a tunicis pelliceis q̄ ex mor-
tuis aīalib⁹ fiūt q̄b⁹ Adā vestit⁹ ē post pecca
tuz: nouitatē vite significat quā xp̄s ⁊ habuit
⁊ docuit ⁊ tribuit in baptismo de q̄ dicit apo
stolus. Exuite veterē hominē cuz actib⁹ suis
⁊ induite nouū qui ꝑm deū creatus est. Nam
in trāsfigurutōe resplēduit facies ei⁹ sicut sol
⁊ vestimenta ei⁹ facta sunt alba sicut nix. Sē
per enim vestimenta xp̄i mūda fuerunt ⁊ can
dida: qz peccatū nō fecit: nec inuentus est do-
lus in ore ei⁹. Hec etiā vestis rep̄sentat albā
vestē in q̄ herodes illusit xp̄o. Luc. xxiij.

¶ De zona seu cingulo. Rub.

Debet autem alba
circa lūbos sacerdotis seu pō
tificis zona seu cingulo quod
ī lege ⁊ apud grecos baltheū
dicebatur precingi ne defluendo gressum im
pediat vt castitas sacerdotis per albaz signi
ficata nullis incentiuoꝝ stimulis dissoluatur
Cingulum namqz continentiam significat.
Unde sint lūbi vestri precincti ⁊ lu. ar. in ma.
ve. In lumbis quidez luxuria dominat̄ sicut
domin⁹ loquens de dyabolo manifestat. Uir
tus eius in lūbis eius ⁊ fortitudo eius in vm
bilico ventris eius. de pe. di. ij. Si enim inq̄t.
ad finez. Sane a sinistro latere pontificis ex
cingulo duplex dependet succinctoriuz: quia
duo sunt quibus castitas roboratur. ⁊ sine q̄-
bus difficile conseruatur. s. oratio ⁊ ieiuniuz.
Unde dominus ait. Hoc gen⁹ demonioꝝ nō
eijcitur nisi in ieiunio ⁊ oratione. Debent er-
go lumbi per cōtinentiā precingi: ⁊ per absti
nentiā subcingi. Unde apostolus. State suc-
cincti lumbos vestros in veritate. Ueruz suc
cintorū qd̄ al̄s vel perizoma vel subcinguluz
vocatur: inter indumenta legalia fuisse nō le-
gitur: qz ⁊ si legales sacerdotes accincti tem
pore sacrificij abstinere deberēt. alio tñ tem-
pore licite vacabāt amplexibus. Hodie aūt
additur cingulo: qz moderni ministri iugē ha
bere debent continentiā: ⁊ ideo nō solū cingi:
sed etiam succingi debent. Ideo autē duplex
est succinctoriū vt duplex castitas denotetur
videlicet mentis que per cingulū: ⁊ corporis
q̄ ꝑ subcingulū significatur. A parte sinistra
dependet: qz potior est castitas mētis q̄ cor
poris. ⁊ dextra pars potior ē q̄ sinistra. Unde
Grego. Lumbis precingimur cuz carnis lu-
xuriam per carnis cōtinētiā coartamus. Cin
guluz q̄z cōuenienter temporantiā designat
De subcīgulo etiā dictū ē ī prohemio huius
partis. Et aduerte q̄ pectus ⁊ faules leuit̄
cū amictu stringuntur: quia motus in nostra
potestate nō sunt. Helias prius clausit celū
quando petijt q̄ non plueret: q̄ animuz quā
do desiderabat vindictā de morte ꝓphetaꝝ.
Lingua etiaz in humido sedet ⁊ in madido ⁊
facile lubricatur. Unde princeps apostoloꝝ
ad vocem ancille magistrū suū negauit. Sed
renes fortiter cīgulo stringūtur: vt castiget̄
corpus: ⁊ ī seruitutē redigatur ⁊ impetus lu-
xurie refrenetur. Porro ꝑm quod capiti. s.
christo conuenit zona sacerdotalis significat

illud quod Job apostolus ait. Cōuersus vidi similem filio hominis precinctū ad mammillas zona aurea. Per zonā aureaz pfecta christi charitas designatur qm̄ dicit apostolus. supuenientē scientie charitatē christi. ferventē in corde: radiantē in opere. Cuius succinctoriū illō significat qō Isaias. ij. c. de christo loquēs predixit. Erit iusticia cingulum lūborum eius t fides cinctoriū rerū eius. Nā iustus dominus iusticiam dilexit: equitatē vidit vult⁹ eius. Et fidelis dominus in ver. su. t. s. in. ope. suis. Due sūmitates ip̄i⁹ due sunt partes naturales iusticie quaz christus fecit t docuit. s. quod tibi non vis fieri alteri nō feceris: sed quecunqz vultis vt faciāt vobis homines t vos eadez facite illis. Cingulum ergo iusticiā significat cuius duo sunt brachia sese constringentia. s. declinare a malo t operari bonum. Representat etiam flagellū quo pylatus cecidit iesum Joban. xx.

¶ De stola. Rubrica.

POst cingulum sacerdos orariuz siue stolā que leue domini iugum significat xxij. di. ecclesiastica. siue que ē iugū preceptoz domini sup collum sibi imponit: vt iuguz domini se suscipisse demonstret. Quam cum osculo sibi imponit t deponit ad notanduz assensum t desiderium quo se subijcit huic iugo. Illa aūt a collo per anteriora descendēs dextrum t sinistrum latus adornat: qz per arma iusticie a dextris t a sinistris. i. ī prosperis t ī aduersis sacerdos debet esse munitus quaten⁹ nec aduersis frangat: nec prosperis eleuetur. Unō t cum sacerdos in ordinatiōe stolam accipit dicit episcopus. Accipe iugū dei. Jugū ei⁹ suaue est t onus eius leue: suaue in ꝓsperis leue ī aduersis. ¶ Stola quippe vsqz ad genua que curuant ꝓtēditur: vt nos mites corde t humiles insinuet. Significat enim patiētiam de qua scriptū est. Patientia vobis necessaria est vt reportetis ꝓmissiones. Et iterum in patientia vestra possi. a. ve. Hinc est ergo ꝙ stola cuz zona seu cingulo a dextris. t sinistris quibusdam nexibus colligatur: qz virtutes virtutib⁹ sociantur t iuuātur: ne aliquo moueātur tentationis impulsu: t ad designanduz ꝙ tā in ꝓsperis ꝙ in aduersis debet xp̄i iugum patiēter ferri faciente glutino charitatis. A quibus dāvero pontificibus additur p̄missis verbis stola innocētie induat te dominus quod stolaz respicit p̄mutiuā que fuit innocētie significatiua. ¶ Rursus. stola ab humero sinistro sacerdotis in dextrum dū ordinatur reflectitur: qz cū obediētia incipiat ab actiua p dilectionē proximi: trāsit in cōtēplatiuam vitā per dilectionem dei. Longitudo autē stole perseuerentiaz significāt. Duo brachia stole dependentia significāt prudentiā t temperantiā. Unō apostolus ad timo. iij. Sobrie iuste t pie viuamus ꝛc. Sed t secundū decretum brachārēsis conci. xxiij. dist. ecclesiastica. debet sacerdos de vno eodēqz orario cervicem pariter t vtrumqz humeruz premens signuz crucis in suo pectore p̄parare: vt qui imperturbat⁹ p̄cipitur inter ꝓspera t aduersa consistere virtutuz semper ornamēto vtroqz circūseptus appareat humero. Si quis autem aliter egerit excōicationi debite subiacebit: nisi forte quis dixerit hoc decretuz per contrariā generalis ecclesie cōsuetudinē abrogatū. Nam nō vbiqz partes stole reducūtur añ pectus in modū crucis. Crucem autē gerit ī pectore: dum xp̄i passionē cuius minister est imitatur in mente. ¶ Orariū itaqz iugū simul t onus est. iugū sacerdotib⁹ onus dyaconibus. Unde fit vt sacerdotibus circa collū t dyaconibus super sinistrū humeruz ponatur. Sicut ei iugū collo portat: sic t humeris onera ferunt. Lege in leuitico. vi. debis solos leuitas ferendis oneribus destinatos. In dyacono etiā stola iugū significat ꝓ ut in parte. ij. dictū est vbi ō dyacono agitur. ¶ Adhuc stola sinistro humero dyaconi imponitur: quia decet temporalia spūalibus deseruire: vl̄ qz dextrā dyaconi oportet esse liberam vt expediti⁹ ad ministeriū sacerdotis discurrat: de quo etiā ibi dictuz ē. ¶ Ad lūbos stola succingit⁹ vt sit fortis t expeditior cōtra pugnas libidinū: quādoqz tamē solum super sinistrum brachiuz pars anterior stole cōplicatur: qō tractuz ē a legalibus sacerdotibus

qui dum sacrificabāt summitates balthei super humerum reflectebant. In ep̄o vero vel sacerdote ab vtraq; parte equaliter depēdet anterius: quia xp̄us cuius typum gerūt q̄ eq̄nimiter se habuit in ꝓsperis ⁊ ī aduersis que per leuā ⁊ dextrā significant̄ habitatores terre ad celestia ducere desiderabat: quos semꝑ ante oculos mētis sue gerebat. Dictū est aūt orariū: q; q̄uis sine alijs indumētis sacerdotalibus baptizare: cōsignare ⁊ alia plura orādo facere liceat: sine orario tñ nisi magna necessitate cogēte nihil hoꝝ facere liceat. ¶ In ꝯcilio tribur. in burcardo li. vi. ca. presbyteri: legitur vt presbyteri nō vadant nisi stola orario ve induti. ¶ Notandum autē est ꝙ antiquitus stola erat vestis candida ꝑtingens vsq; ad vestigia: qua patriarche vtebant̄ ante legē quam primogenitu cū benedictionē patris acciperēt induebant: ⁊ dño victimas vt pontifices offerebāt. Sed postq̄ alba cepit portari mutata ē ī torquē. Per primā stolaz innocentia intelligit̄ que fuit in p̄mo homīe. Sed cū eā perdidit ꝓpter peccatū oportuit eam recuperare ꝑ vitulū saginatū: quia igit̄ superest vt qui per inobedientiam cecidimus per obedientiā resurgam⁹: recte ꝓ veste innocentie recuperāda subim⁹ torquē obedientie. Nam per stolā qua nunc vtimur obedientiā accipim⁹ euangelij crucifixi. Porro ſm ꝙ capiti. s. xp̄o cōuenit stola q̄ sup̄ amictū collo sacerdotis incūbit: obedientiā ⁊ seruitutē significat quā dñs oīm ꝓpter suoꝝ salutez subijt. Nam cū in forma dei esset nō rapinā arbitratus est esse se. e. di. Exinaniuit eñ semetip̄m formā serui accipiens fact⁹ obediens vsq; ad mortem: mortem autē crucis. Causam quippe mortalitatis nec traxit origine: nec commisit in opere. ¶ Stola etiaz significat ligaturaz: qua iesus ligatus fuit ad colūnam. Statutum est in canonibus. xxiiij. di. nō oportet. ⁊ duob⁹ ca. se. ne subdyaconi lectores ⁊ psalmiste orarijs siue stolis vtant̄.

De manipulo. Rubrica.

Quia vero mētibus bene ꝯpositis ⁊ diuino cultui mancipatis sepe subrepit accidia que quodam torpore reddit animum dormientem. Unde psalmista. Dormitauit anima mea pre tedio: ideo in sinistra manu ministri ad altaris ministeriū accedētis quedā apponitur manipula que fauū: vel manipulus vel sudarium appellatur: quatenus sudorē mētis abstergat ⁊ soporē cordis excutiat: vt bōis operib⁹ inuigilet depulso tedio vel torpore. Per manipulum eñ bona opera vel vigilantia designantur: de qua dñs ait. Uigilate q; nescitis qua hora filius hoīs venturus sit. Unde sponsa dicit in cāticis. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. Per sudariū etiā penitentia designat̄ qua labes quotidiani excessus ⁊ tediuz mundane cōuersatōis extergit̄ de quo dicit̄. Dormitauit aīa mea pre tedio: tedet eñ animaz peccatoꝝ cōsciētie ⁊ infirmitatis torpore. Significat etiam futuroꝝ bonoruz retributionez. Unde in quibusdam locis quotiēs in festis: albis vtuntur manipulos portāt: ex eo ꝙ in illa vita vnusquisq; ꝓpriam mercedē accipiet. Et venientes veniēt cū exul. portan. ma. suos. Itē quia manipulus penitentiam designat: inde est ꝙ sudariū subdyaconi magis fanone sacerdotali format̄: quia vbi maior excessus maior exigit̄ penitentie fructus. De sudario etiam infra dicetur. ¶ Sane ministri manipulū in brachio sinistro ferunt ad notandum ꝙ stricti debēt esse ad terrena: sed ad celestia expediti. Antiqui autem non erāt astricti ad hoc: quia deo etiam pro temporalibus seruiebāt: ⁊ ad significandū nos in hac vita que ꝑ sinistrum significatur pati tedium superflui humoris: id est delectationis ⁊ alia superflua mentis. Ad hoc manipulus in sinistra fidem in hac vita designat. Manipuli vsus sumptus est non ab Aaron: sed ab antiquis patribus: quia sicut legitur in martilogio bede. Arsenius sudarium semper ferebat in sinu vel manu ad tergenduz effluentiaz lachrymarum. Habebant quoq; sancti patres dum sacra tractabant ⁊ sacramenta conficiebant mapellas: id est paruas mappas ⁊ mātelio in man⁹ nunc pro tegendis manib⁹: nūc pro operibus: ⁊ nunc pro reuerenter tractandis sacramentis. Porro ſm ꝙ capiti: scilicet

christo cōuenit q̄ sacerdos manipulū portat in leua: designat q̄ xp̄us brauiū obtinebat in via. Per manipulū ei premiū designat. Juxta q̄ legitur. Uemētes aūt veniēt cū exultatione ma. su. Per leuē vita presens accipitur. Juxta illō. Leua ei⁹ sub capite meo et dextra ipsius am. me. Xp̄us aūt simul' fruebat et merebatur: fruebat in patria: et merebat in via. Nam simul et brauiū cōprehēdebat et stadiū pcurrebat: q̄ simul erat in patria et in via: nemo inquit ascendit in celū nisi q̄ descendit de celo filius hois qui est in celo. Manipul⁹ etiaz representat funē quo iesus cōprehensus a iudeis ligatus fuit. Unde Jo. xviij. Cōprehenderunt et ligauerūt eū. Manipul⁹ tamē post inductā planetam cōsueuit romano pontifici imitti: quod etiā a plurib⁹ obseruatur: de quo in quarta parte sub ti. de confessione dicetur.

¶ Notandū aūt q̄ dyaconus et subdyacon⁹ pontifici induenti et exuenti se sacris vestibus sine manipulis seruiūt. Primo vt expeditius et liberius administrēt. Secūdo ad notandum q̄ in tali obsequio nō debet fructū querere tēporalem qui quādoq̄z p manipulū significat. Juxta illud ps. Uemētes aūt etc. Rursus dū pontifex se induit vel exuit dyacon⁹ stat a dextris et subdyaconus a sinistris: q̄ dyacon⁹ ex ordine suo ad fortiora et perfectiora q̄ p dextrā significantur assumit q̄ subdyaconus.

¶ De casula seu planeta. Rubrica.

POstremo sup oēs vestes induitur casula q̄ quasi parua casa dicitur: et a grecis planeta vocat: a planō q̄ est error: q̄si errabund⁹ ei⁹ lumbus sup brachia eleuatur significans charitatem: sine qua sacerdos est sicut es sonās aut cymbalum tinniens. sicut essi charitas operit multitudinē peccatorū et oīa legis et ppbetarum mandata cōtinet dicēte apl'o. Plenitudo legis ē charitas: sic et hec vestis cūcta planat: et alia oīa indumēta intra se claudit et cōtinet. De charitate dicit apostolus. adhuc excellentiorē viā vobis ostēdo: si linguis hoīm loquar et angelorū: charitatē autez nō habeā nichil sum: et iteruz. Si fidē habeā vt mōtes transferam: charitatē aūt nō habeā nihil sum. de cōse. di. iiij. solent. Hec siquidem est vestis nuptialis: de qua dom⁹ inquit in euāgelio. Amice quomodo huc intrasti nō habēs vestē nuptialez. sine hac aūt nunq̄ sacerdos debet suū officium exercere: q̄ semp eū decet in vinculo charitatis pmanere: p hoc autē q̄ amictus super os planete reuoluitur inuit⁹ q̄ bonum opus debet ad charitatē referri. Haz finis pcepti est charitas de corde puro et cōscia bona et fide nō ficta. q̄ vero casula in extēsione manuū in anteriorē et posteriorē partē dividitur: significat duo brachia charitatis ad deū. s. et ad pximū. Diliges inquit deū tuū etc. In his duobus mandatis tota lex pendet et ppbete. Rursus latitudo planete latitudinē significat charitatis: q̄ etiā vsq̄z ad inimicos extendit. vñ. Latū mandatū tuū nimis. Dne quoq̄z plicature: sinistre vz et dextre: sunt duo pcepta charitatis. s. amor dei et pximi. Duplicatur etiā ante pect⁹ p quod cor: et iter humeros p quos opera exprimuntur: et in eis vestimentū duplex in ipsum efficitur: q̄ sic debemus bona opera foris ostendere pximis: vt eadem intus in corde cora dño integra seruemus. Charitatem. n. debem⁹ habere in corde et opere et intus et foris. Rursus ante pect⁹ duplicatur: q̄si per charitatē bona voluntas et sancta cogitatio generat. Duplicatur etiā inter humeros: q̄ p illam aduersa pximis et ab aduersarijs supportantur. Ad brachia autez eleuatur dū bona opa charitatis operamur. Ad dextrū dū opamur bonū ad domesticos fidei. Ad sinistrū dū extēdit etiā ad inimicos. Adhuc triplicatur in brachijs. in dextro q̄dez dum fidelibus monachis clericis et laicis subuenimus. in sinistro dum infidelibus. s. malis xp̄ianis: iudeis et paganis necessaria ministramus. Per casulaz q̄z recte opera iusticie designant. Juxta illud. Sacerdotes tui induantur iusticie. Sane sacerdos suū agēs officiū nō debz casulam exuere: q̄ precipitur dño leui. xxi. ca. nō licet ei egredi de sanctis. s. rebus vel preceptis. Porro sm q̄ capiti. s. xp̄o cōuenit casula magni sacerdotis ē ecclesia vniuersalis: de qua dicit apostol⁹. Quotquot in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. hoc est illud Aaron

vestimentum cui⁹ in oꝛā descendit vnguentū: sed a capite descendit in barbā: ⁊ a barba descēdit in oꝛā: qñ de plenitudine spūs ei⁹ nos oēs accepimus. ꝑmo apostoli. deinde ceteri. ꝙ autē casula vnica ⁊ integra ⁊ vndiqꝫ clausa est: significat fidei vnitatem ⁊ integritatē. verūtamē in extensione manuū in anteriozeꝫ ⁊ posteriozē partē quodāmodo diuiditur designans antiquā ecclesiā q̄ passionē xp̄i p̄cessit: ⁊ nouā que xp̄i passionē subsequitur. nam et qui p̄cibant: ⁊ qui sequebantur clamabāt dicentes: osanna filio dauid be. qui ve. in no. do. ¶ Nec etiā vestis repꝛesentat purpureū vestimentum quo milites circundederūt ihesum Jobānis. xix. capitulo.

¶ De caligis ⁊ sandaliis. Rubꝛica.

SAperius de sex oꝛnamentis: tam sacerdotibus q̄ epis cōibus dictū est. nunc autē de nouē pontificū spūalibus dicendū restat. et pꝛius de caligis ⁊ sandaliis videamus. Vestimentuꝫ aūt pedum nō habuit oꝛiginē ab aaron. q̄ dūtaꝛat in iudea ꝙersabatur: ideoqꝫ necesse nō habuit: sed ab apostolis quibus dictū est. Euntes docete omēs gentes: misi foꝛte quis direꝛit ꝙ calige ⁊ sandalia in locū feminaluꝫ succedunt. ¶ Celebꝛaturi igitur pontifices pedes interea dū dicūtur q̄nqꝫ psalmi in pꝛeparatione euāgelij pacis caligis ⁊ sandaliis calciātur: quoꝝ pulchꝛitudinē āmiꝛabatur ꝑ pheta dicens. Quā speciosi pedes euangelizantium pacē: euāgelizantiū bona. Unde apostolus ad ephe. Calciati pedes calciamētis virtutū. et in euangelio legitur dñm misisse discipulos suos sandaliis calciatos: calciatos vtiqꝫ in pꝛeparatione euangelij pacis. si essi calciati nō essent quomō sup serpentes et scoꝛpiones calcare potuissent. Cogitent igit̄ episcopi cur ita calciati sint: imitētur eoꝝ exēpla: quoꝝ imitanꝫ calciamenta. Siquidez ꝑ pedes cōuenienter affectus intelligūtur. Debent nāqꝫ habere affectus ⁊ desideria calciata: ne puluere terꝛenoꝝ seu temꝛoꝝalium maculētur. Per huiusmodi quoqꝫ calciamentū ꝓhibitio pedū ꝓgrue intelligit̄: ne vz ad illicita festinent: quia vero affect⁹ facili⁹ inficiuntur ⁊ maculanꝫ tēpoꝛe ꝓsperitatis quod per dextrū: ꝙ tēpoꝛe aduersitatis qō per sinistrū intelligitur: ideo vt maioꝝi periculo citius occurrendū ostendaꝫ a dextro pede pontifex incipit calliari: ꝓus tñ q̄ sandalia pedib⁹ imponantur caligis induūtur vsqꝫ ad genua ꝓtensis ibiqꝫ cōstrictis: qꝝ p̄dicatoꝝ pedibus suis rectos debet facere gressus suos ⁊ genua debilia roboꝛare: nā q̄ fecerit ⁊ docuerit hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. Calige quoqꝫ iacinctini. i. aerei seu celestis coloꝝis: denotant ꝙ celestes dz habere pedes. i. affectus ⁊ firmos ne claudicet: sed dicat cōfoꝛtamini pusillanimes. Et cōsequēter sandalia pedib⁹ imponūtur q̄ sic vocātur: ab herba vel sandarico coloꝛe quo depingūtur. Habēt aūt desubt⁹ integram soleā: desup vero coꝛeū fenestratum. qꝝ gressus p̄dicatoꝝis ⁊ subt⁹ debent esse muniti ne polluanꝫ terrenis. Juxta illud dñicuꝫ. Excutite puluerē de pedib⁹ vestris. ⁊ sursum aperti quaten⁹ ad cognoscenda mysteria seu celestia reuelētur. Juxta illud ꝑpheticū. Reuela ockos meos ⁊ con. mi. de le. tua. In hoc quoqꝫ ꝙ desup aperta sūt: ꝙ coꝛda semp ad deū erecta habere: ⁊ oculos mētis ad ea q̄ sursum sunt aperire debem⁹ significaꝫ. Qꝝ etiaꝫ subt⁹ solida sunt significat ꝙ mentem in terrenis obtusaꝫ habere debem⁹: nec debem⁹ quꝛere bñdictionē esau q̄ in terris est: sed Jacob que est in celis. ¶ Rursus ꝙ sandalia quibusdam locis aperta ⁊ in quibusdaꝫ integra seu clausa sunt: designat ꝙ euāgelica p̄dicatio nec oībus reuelari: nec oībus abscōdi dz. Jux ta illud. Vobis datū est nosce mysteriū regni de: ceteris autē in parabolis. Nolite sanctū dare canibus: neqꝫ margaritas spargere ante poꝛcos. ñ. q. iij. nolite. ¶ Sādalia quoqꝫ īterius quādoqꝫ ex coꝛio albo fiūt: qꝝ necesse est intentionē candidā ⁊ cōscientiam purā coram deo habere: ⁊ exteri⁹ nigrū apparet: qꝝ p̄dicatoꝝ vita ꝓpter tribulatiōes bu⁹mūdi nigra ⁊ despecta secularib⁹ videt. Quādoqꝫ ēt rubeū ad votuꝫ martyrij designandū: ⁊ qñqꝫ diuersis coloꝛibus variatū: in quo virtutū varietas quibus oꝛnatus esse debet significaꝫ. Lingula vero a coꝛeo separata sup. pedē cō-

surgens: linguas eoꝝ qui predicatori bonū perhibēt testimoniū significat: qui tñ quodā modo a spūalium quersatione separati sunt. Secundo lingula ipsa spūalium lingua est q̄ predicatorē in opus predicationis introduxit. Tertio etiā ipsius predicatoris linguam designat. linea vero ab ipsa lingula vsq; ad finem sandaliꝫ p medium eius procedens euāgelicaꝫ pfectionē designat. linee vero abvtroq; latere ꝓcedētes que in fine sandaliꝫ ad ipsam lineam mediā referuntur ibiq; terminantur legem figurāt ꝓphetică que in euāgelio recapitulatur ⁊ in eo determinat. Superior quoq; pars sandalioꝝ per quā pes introducitur varijs cōsuitur funiculis: ne duo eiꝰ coꝛnua defluant seu abinuicē disiungant: ad notandum q̄ p̄dicatoꝛ seip̄m varijs alligare debet virtutibus atq; scripture sentētijs: ne ipsius intrinseca ab his q̄ exterius lucent coꝛaꝫ altissimo disiūgātur. Ipsa quoq; sandalioꝝ ligatura significat q̄ prelatus q̄ huc illucq; discurrere habet gressus mentis firmare debet cū in turbis versatur. Quia vero coꝛrigie huc atq; illuc manibꝰ ducūtur vt sandalia firmentur ⁊ ligētur: significat q̄ predicatoꝛ sic firmo gressu īcedere debet vt nulli oneros⁹ existat: ⁊ ne in via ministrādo deficiat. Nam frustra velociter currit qui p̄uiū q̄ ad metā pueniat deficit. de pe. dist. iij. incassum. Mystice enim sandalia cursum predicatoris significant. Quādoq; tamē sandalia nō ligantur quia xp̄i incarnatio aliquādo humanis sensibus aperta est: vt est pānis inuolui ⁊ in presepio poni. Aliquando vero coꝛrigie sandaliꝫs supererogantur: qꝛ scriptū est. Quodcūq; supererogaueris ego cuꝫ rediero reddam tibi. Potest etiā dici q̄ calige significāt illā lotionez: de qua dñs ait. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet. sed qua nō sufficit mūdicia coꝛdis a bsq; patientia ꝓsecutionis: ideo sequūtur cētones rubei qui martyriū figurāt. Qui autē in coꝛde mūdiciā ⁊ in voluntate si opus fuerit habuerit patientiā securus accedet ad p̄dicatōez quā sandalia designāt apostolica. Ꝓoro sm q̄ capiti. s. xp̄o cōueniunt sandalia aliud designant. Pontifex enī in altaris officio capitis sui. s. christi cuius est mē brum representans personā: dum pedibꝰ assumit sandalia: illud incarnationis dñice calciamentū insinuat: de quo dñs ait in ps. In idumeam extendam calciamentum meū. i. in gētibus notam faciā incarnationē meā. Venit enim ad nos calciata diuinitas vt ꝓ nobis dei filius sacerdotio fungeretur. Per lingulas autē quibus pedibꝰ ipsa sandalia cōstringuntur: illud idē accipimus quod p calciamēti coꝛrigiā Jo. bap. significauit cum ait. Cuius non sum dignus coꝛrigiā calciamēti soluere: vnionē: videlicet ineffabilem ⁊ copulam carnalem insolubilez: quibus verbi diuinitas nostre se carni cōunxit. ¶ Sane mediātibꝰ caligis pedes sandaliꝫs cōunguntur q̄n anima mediāte carne diuinitati est vnita: sicut enim pes coꝛpus sustentat: ita diuinitas mūdū gubernat. Unde ps. Adoꝛate scabellū pedū eiꝰ q̄m sanctum est. Verum sm decretum Gre. xcij. di. §. compagis. ⁊ duobus ca. se. Dyaconi nō debent vti ꝓpagis. i. sandaliꝫs neq; manipulis. i. calciamentis eꝑalibus absq; indulgentia sedis apostolice speciali. Olim enim vtebantur: quia eoꝝ erat discurrere p comitatum. Hodie ergo nec ipsi nec sacerdotes vtūtur: sed episcopi solum: vt per varietatem sandalioꝝ notetur varietas officioꝝ. Preterea episcopi habent p plebes discurrere. sacerdotes vero dñi hostias immolare. Clerici autē romane ecclesie ex concessione cōstantini imperatoris vti possent calciamentis cū vtonibus. i. candido linteamine. xcvi. di. Cōstātin⁹

¶ De succinctorio ⁊ ozali. Rubrica.

Succinctorio nil aliud dicimus q̄ qō sub zona ⁊ cingulo in ꝓbennio bin⁹ partis dictum est. Sane roman⁹ pontifex post albā ⁊ cingulum assumit ozale: quandā vz sindonem qō capiti quasi in modum veli imponit: ⁊ replicat sup humeros ⁊ ante pectus legalis pontificis oꝛdinem sequens qui post lineam strictam ⁊ zonam induebat ephot: id est superhumerale cuiꝰ locum modo tenet amictus. ¶ Assumit etiā crucem quandā cathenulis insertam: quaꝫ a collo suspensam sibi statuit ante pectus: q̄n

⁊ legalis pōtifex laminaz auream gerebat in fronte ꝓ qua pontifex iste crucem gerit in pectore: ⁊ sic signo crucis aurea lamīa cessit. nā mysterium quod in quattuor litteris auri lamina cōtinebat in quattuor partibus forma crucis explicuit. Iuxta qđ īquit apl's. Ut cōprehendatis cū omnib⁹ sanctis q̄ sit latitudo ⁊ longitudo: q̄ sublimitas ⁊ profundū. sacramentū ergo qđ ille tunc per laminā preferrebat in fronte: hoc iste iā recōdit in mente. Nā corde creditur ad iusticiā: ore aūt cōfessio fit ad salutem. ⁊ ſm Hiero. auro legis: sanguis euangelij preciosior est. Crucē quoqz statuit sibi ante pectus ad designandū qđ ait apl's. Glorificate ⁊ portate deū in corpore vestro. Imponendo autē sibi ⁊ deponendo crucem illam osculatur ad denotanduz ꝙ christi passionem que propter illam significatur credit ⁊ cōfitetur: ad quam representādā in officio misse se parat.

¶ De tunica. Rubrica.

POst appositā stolam pontifex īduit tunicā que alibi subtile: in lege vero poderis. i. talaris dicebatur significantē ꝑseuerantiam. Unde Ioseph inter fratres suos talarē vestez describitur habuisse. Cum. n. cetere virtutes ī stadio currant perseuerantia tantū brauiuz accipit: quoniam qui perseuerauerit vsqz in fi. hic sal. erit. de pe. di. ij. apostolus. ⁊. c. multi. Unde precipitur esto fidelis vsqz ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite. Rursus iō post albā tunica induitur: qz sicut ꝑ albā castigatio corpis ita ꝑ tunicā virtutes intime intelligunt: q̄s semp dz habere ꝑfectus. Porro tunica nō cingit: qm̄ ſm sui formā iter nō impedit: sic ⁊ virtutes ꝑ illā đsignate liberū iter ad cōtemplatōez dei prebēt: sz alba cingit ꝓut subcingulo dcm̄ ē. ¶ In vete. testa. erāt due tunice vz. bissina et hiacynthina. exo. xxxix. c. ⁊ hodie ēt q̄dā pōtifices duab⁹ vtunt ad notādū ꝙ ꝓpriū ē eoꝝ habere sciētiā duorū testamētoꝝ: vt sciāt de thesauro dñi ꝓferre noua ⁊ vetera. siue vt se ostendāt dyaconos ⁊ sacerdotes. Preterea vnaqueqz earū typū ꝓp̄ū gerit: qm̄ alba que bissina: siue linea est castitatem significat: vt sub ti. de alba dictuz est. Prima etiā tunica si serica est que originē traducit ex vermibus q̄ sine coitu creāt castitatē ⁊ hūilitatē demōstrat. Secūda tunica q̄ hiacynthīa esse dz sic ⁊ oliz erat coloris lapidis hiacynthi q̄ etheris serenitatē imitat: sanctos significat celestia cogitātes et imitātes siue celestē cogitationē ⁊ ꝯuersationē: sicut em̄ lapis ille colorē cū aere mutat. nā in sereno aere seren⁹. ⁊ in obscuro pallidus est: sic spāliter decet episcopū gaudere cū gaudētib⁹ ⁊ flere cum flentibus. Si aūt illa alteri⁹ coloris fuerit fit ⁊ alteri⁹ significatōis. Ceteꝝ pōtifex vnā tunicā sub alia īduit: ad denotādū ꝙ sicut coopta tunica a ppl'o non videt: sz tm̄ a clericis scit: ita ⁊ rō sublimiū ⁊ virtutes quas ꝑfect⁹ semp hr̄e debet q̄ ꝑ illā significant patere nō debēt oīb⁹: sed maiorib⁹ et ꝑfectis. ¶ Porro ſm ꝙ capiti. i. xp̄o ꝯuenit hec vestis q̄ ī veteri sacerdotō hiacynthini erat coloris et hēbat ꝓ fimbrijs mala punica cū tintinabulis aureis ab īferiori ꝑte depēdentia vt pōtifex tot⁹ vocalis incederet: ꝓut dicet sub titulo de legalib⁹ īdumētis. celestē xp̄i doctrinā insinuat: cui⁹ noticiaz habuerūt oēs q̄b⁹ dicit per ꝓphetā. In montē excelsuz ascēde tu q̄ euāgelizas syon. Precipue tamē hanc tunicā habuit euāgelice textrix doctrine sapientia dei iesus xp̄s: et dedit illā apostolis suis. Oīa inquit q̄ audiui a pr̄e meo nota feci vobis. Hoc ergo significauit illa tunica dñi quā milites scindere noluerūt eo ꝙ esset incōsutulis desup cōtexta ꝑ totum xvi. q. vij. sicut dñi. dānum fore magnū existimātes: in quo significatū est q̄ dānosuz sit q̄ doctrinā euāgelicā heresib⁹ scīdere moliant. Subdyacon⁹ quoqz vtitur tunica de qua in sequenti tractatu dicetur.

¶ De dalmatica. Rubrica.

POntifex immediate super tunicam dalmaticam vestit scđm institutionē Siluestri pape que ab inconsutili dñi tunica ⁊ apl'oꝝ colobio creditur mutuata. Est aūt colobiū vestis

sine manicis prout in cuculla monachali apparet. sz Siluester papa in dalmaticam vertit: latas manicas addēdo ⁊ ī sacrificijs altaris portanduz instituit. nonagesima tertia distinctione. dyaconi ita. ¶ Dicta est autē dalmatica eo ꝙ in dalmacia ⁊ post omnia alia indumenta sacerdotalia sit reperta. Hec sui forma significat largitatem eo ꝙ largas habet manicas ⁊ protensas. Unde ꝑm apostolum oportet episcopū nō esse turpis lucri cupidum: sed hospitalem. xlvij. di. lxxxviij. di. cōsequens. Non ergo manū habeat ad dandū collectam ⁊ ad reciptendum porrectam: sed illud efficiat quod propheta suadet. Frāge esuriēti panem tuum. ⁊ ege. vag. intro. in domum tuam ⁊c. Et ob hoc forte dyoconi specialiter vtūtur dalmaticis: quia principaliter electi sunt ab apostolis vt mēsis ex officio ministrent. ¶ Ceterum dalmatica dyaconi ampliores habet manicas ꝙ̄ tunicella subdyaconi que alicubi subtile vocatur qꝛ ipe āpliorem habere debet charitatē ꝙ̄ subdyaconus propter maius donū. pōtificis etiam dalmatica latiores habet maīcas ꝙ̄ dyaconi ad notandum ꝙ ipse magis est expeditus nihil habens quod ipsius man⁹ restringat: qꝛ pro celestibus omnia ꝺbet largiri. Charitas. n. ei⁹ extendi debet etiā vsqꝫ ad inimicos. Nempe tunicella subdyaconi: dalmatica dyaconi: casula presbyteri succedunt in locum tunice iacinthine q̄ erat coloris celestis. i. aerei ad notandū ꝙ omnes ministri altaris celestem debent habere conuersationez: licet ꝑm maius ⁊ min⁹ quod notat latitudo vel strictura manicharum dalmatice vel tunicelle vt premissuz est. Quia igitur sacerdos maxime debet esse ad celestia expeditus: ideo hec ornamenta non gerit: nec aliq̄d brachia strīgens. Episcopus autez simul vtitur ⁊ dalmatica ⁊ tunicella ⁊ omniū ornamentis: vt ostendat se perfecte omnes habere ordines tanꝙ̄ qui eos alijs confert. Minores sacerdotes eos nō cōferunt: ⁊ ideo illa nō portant: quibus sufficit vnum quod celestem significet ꝯuersationē. Preterea pontifex in ornamentis atqꝫ in officio magis expresse gerit similitudinē saluatoris ꝙ̄ simplex sacerdos: ⁊ magis sibi cōueniunt ornamentorū significata: ideoqꝫ pluribus vtitur ornamentis. Debet autem dalmatica habere duas lineas coccineas hinc inde ante ⁊ retro a summo vsqꝫ ad deorsum vt pōtifex ostēdatur habere feruorē charitatis ad deum ⁊ proximū in prosperis ⁊ aduersis. Iuxta veteris ⁊ noui testamēti p̄ceptuz quod ē. Diliges dominū de. tu. ex to. cor. tu. ⁊ ꝓximū tuū sicut teipsum. Unde Iohā. Charissimi ñ mandatū nouū scribo vobis: sed mandatū vetus quod ab initio habuistis. Et iterum mādatum nouum scribo vobis ⁊c. Quandoqꝫ linee purpuree sunt significātes fidē saguinis christi vtroqꝫ populo necessariaz. In sinistro quoqꝫ latere dalmatica fimbrias solet habere: sollicitudīes actiue vite significātes quas episcop⁹ ꝓ subditis suis dz habere: iuxta qd̄ dicit apl's. Preter illa q̄ extrīsecus sunt instātia mea quotidiana sollicitudo oīz ecclesiaꝝ. Per dextrū v̄o lat⁹ qd̄ fimbrijs caret notant̄ ꝯtemplatio celestiū sine sollicitudinib⁹ ⁊ q̄ete a multiplicitate ꝑturbationū. Adhuc quedā dalmatice q̄ndecī habēt fimbrias āte ⁊ retro qꝛ q̄ndeciz psalmi in veteri testamento quasi quīdecim rami gradus exeūt de tramite charitatis ⁊ quindecī sil'r in nouo testa. excrescūt de ope charitatz: verbi gr̄a. Charitas patiēs est: benigna est ⁊c. vsqꝫ charitas nūq̄ excidit Alique vero habēt vigintiocto añ ⁊ totidez retro vbi septiformis spūs est octies repetit⁹ q̄ replet octo maneries laudātiū deū. s. reges ⁊ ppl'os: p̄ncipes ⁊ iudices: iuuenes ⁊ v̄gīes seniores ⁊ iuniores. Rursus in dalmatica varietas est sine scissura: quia licet varia religionis opera apud deum agantur: tamen in votis nō discrepant. Item aperta est a laterib⁹ sub ascellis insinuans illi q̄ eaz induit: vt christi qui in latere lancea perforatus est vestigia imitetur. ¶ Adhuc dalmatica formam crucis pretendit. Unde per eam christi passio figuratur: ideoqꝫ in misse officio portatur: vbi christi passio representatur. Significat etiā dalmatica sanctam religionē ⁊ carnis mortificationem adqꝫ sublimium rationez. Alba dalmatica sanctam ⁊ immaculatā significat vitam. Rubea martyrū. Alba vero opere polimitico variata notat mundiciā ⁊ virtutū va

rietatez. ⁊ ē aurifrisio adornata. Juxta illud: Astitit regina a dex. tu. in ve. de. ¶ Porro ſz ꝙ capiti .s. xp̄o ꝯuenit dalmatica sui forma latā ⁊ largā xp̄i misericordiaz significat: quā ip̄e pre ceteris ⁊ docuit ⁊ īpendit. Estote īq̄t misꝛcordes sicut ⁊ pater vester misꝛicors est. Beati nanq̄z misericordes quoniā ipsi misericordiaz cōsequentur. Hic est ergo samaritanus ille ꝓximus noster qui fecit nobiscum misericordiā: superīfundens vulneribus nostris vinum ⁊ oleum. Nam per viscera misericordie dn̄i dei nostri visitauit nos oriens ex alto q̄ nō ex operib⁹ iusticie nostre que fecim⁹ nos. sed ſm misericordiā. s. n. f. ꝓ peccatorib⁹ venit vt de peccatis veniaz indulgeret. Misericordiam inq̄t volo ⁊ nō sacrificiū. Legitur in canone Gre. xxiij. di. coīs. ꝙ in primitiua ecclesia nō licebat episcopo vel dyacono vti dalmatica absq̄z indulgētia sedis apostolice speciali. ¶ Sane dalmatice tempore aduentus dn̄i a dyaconibus intermittuntur: qm̄ qn̄ aliqua claritas sacri ordīs ad temp⁹ ītermittitur clarius resplendet ⁊ auidius sumitur qn̄ resumitur in animis deuotorum: quia quod rarū est magis appetit. xciij. di. legim⁹. ad fi. ¶ Rursus ī aduētu dyacon⁹ non vtit̄ dalmatica nec subdyacon⁹ tunica: q̄z lex quā subdyaconus significat ante incarnationez domini euangelij ornatu carebat ⁊ charitas euāgelij quam dyacon⁹ significat nondū apparuerat: vel q̄z nōdum venerat q̄ vestem innocentie et īmortalitatis nos induere debebat: ideo vestes letitie dimittuntur. Utūt̄ aūt tūc casulis de quo in secunda parte sub titu. de dyacono dictum est. In ieiunijs tamen penthe. potest dyaconus dalmatica vti.

¶ De cirotheca. Rubrica.

Quia plerīq̄z bonuz op⁹ quod faciūt inani fauore corrumpunt: ideo statiz post indutam dalmaticam pontifex iuxta ritum apostolorum manus operit cirothecis: vt nesciat sinistra sua q̄d faciat ei⁹ dextera. Per cirothecā ergo cautela congrue designat̄ que sic facit opus in publico ꝙ ītentionē ꝯtinet in occulto. Nā et si dn̄s dixerit. Luceat lux vr̄a coram hoīb⁹ vt videant opera vestra bona ⁊ glorificent patrē vestꝝ qui in celis est. Ad quod etiā designādū cirotheca circulū desup habz aureū. ip̄e tamē precipit. Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoīb⁹ vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrez vestrū q̄ in celis est. Man⁹ ergo qn̄q̄z velant̄ cirothecis ⁊ quandoq̄z denudantur: q̄z bona opera īterdū ad vitandū vanā gloriaz occultant̄: ⁊ īterdū ad edificādum proximos propalātur. Sūt aūt incōsutiles: quoniā actiōes pōtificis fidei recte debēt esse ꝯcordes. Per cirothecas q̄z in manib⁹ exempla sāctoꝝ q̄ in opib⁹ hn̄da sunt intelligūt̄: q̄ opa ab oī īq̄namēto mūdata sunt: ne modicū fermenti totaz massaz corrūpat. Per ip̄as v̄o cirothecas albas castitas ⁊ mūdicia denotat̄: vt manus. i. opationes sint munde ⁊ ab oī sorde īmunes. Porro ſm ꝙ capiti. s. xp̄o ꝯueniūt cirothece sūt edoꝝ pellicule q̄s manib⁹ Jacob rebecca circundedit: vt pilose man⁹ silitudinez maior fratris exp̄merēt. Sane pellis edi ē silitudo peccati quam rebecca mater. i. spiritus sancti gr̄a manib⁹ veri Jacob. i. opibus xp̄i circūdedit: vt silitudinē maioris. i. p̄oris ade secūdus exp̄meret. Xp̄s. n. silitudinē peccati sine pctō suscepit: vt īcarnatiōis mysteriū diabolo celaret̄. Nā ad similitudinē peccatoꝝ esurijt ⁊ sitiuit: doluit ⁊ expauit: dormiuit ⁊ laborauit. Un̄ cū ieiunasset. xl. dieb⁹. ⁊. xl. noctib⁹: ac postea esurisset accedens ad illū diabolus eū ad similitudinē p̄oris ade tentare tentauit. sed q̄ primū vicerat eisdē modis vict⁹ est a secundo.

De mitra. Rubrica.

Postq̄ ep̄s plāetaz induit mitra loco tidaris seu tyare seu īfule capiti ei⁹ impoenit̄. Jux̄ illud. Gl̄ia ⁊ ho. co. do. Sz ⁊ papa coronam friguiz loꝝ sup̄hūerale clamidez purpureā ⁊ tunicā biacynthinā hz ex ꝯcessiōe ꝯstātini īpatoris. xcvi. di. ꝯstātin⁹. Mitra āt sciaz vtriusq̄z testamenti designat. Duo nanq̄z illi⁹ cornua duo sūt testamēta. anteri⁹ nouū: posteri⁹ vet⁹: que duo episcop⁹ memoriter debet scire. xxiij.

q.episcopus.t illis tanq̃ duplici cornu fidei inimicos ferire. Videri debet quidem subditis episcopus cornut' sicut t moyses de mõte synai descendens t duas tabulas testimonij tenẽs apparebat cornutus Aaron t filijs israel ex consortio sermonis dei. ꝓut legitur exo.xxxiij.ca. Quidam autẽ heretici mitrã et eius cornua t ep̃m illã ferentem cõdenant inducentes in fomentum sui erroris qõ Jo.ait in apo. Vidi aliam bestiaz ascendentẽ de terra t habebat cornua duo similia agno: t loq̃batur sicut draco. Due vero fimbrie posteri' dependentes spiritus t littera sunt. Per duas quoq; fimbrias seu ligulas notatur q̃ paratus esse debet tam in mystico q̃ in hystorico sacre scripture intellectu:in quarũ summitatibus sunt fimbrie rubeũ coloris denotantes eius promptitudinem ad fidei t sacre scripture defensionẽ:etiam vsq; ad sanguinis effusionem.xxv.q.i.sunt quidam.q̃ super scapulas pendẽt ad notãdũ q̃ id quod p̃dicat ore: ostendere debet opere:quia essi scapulis nulla pars altior est ad opus siue ad onus ferendum:ideo recte per eas opus intelligit̃. Circulus aureus qui posteriorez t anteriorẽ mitre partẽ cõplecturur:indicat q̃ ois scriba doctus in regno celoz de thesauro suo noua et vetera ꝓferre debet. Caueat ergo diligẽter episcopus ne prius velit esse magister q̃ nouerit esse discipulus.t.distin.miserũ.extra de elec.cum in magistrũ.de renũ.post trãslationem.t ca.nisi.ne si cecus cecũ duxerit ambo in foueam cadant. Scriptum est essi. per ꝓpheram. Tu scientiã repulisti t ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi.xxxviij.dist. omnes.t in predicto.ca.nisi. Non incompetenter etiam mitra que in altum de sui forma ꝓducitur:altitudinez sapientie designat. Debet enim episcopus sic subditos scientia excellere vt ipsius comparatione ceteri merito grer dicantur.xxv.di.§.nunc autẽ.i.q.i. vigilantissimus.t.q.vij.conuenientibus. Due pendule ex posteriori parte duplicez designant memoriam. Prima est actuum diuinoz: ne celebrando eam contemnens puniatur. Unde et in veteri testamento sacrificiũ oblaturus ambiebatur tintinabulis:vt per eozum sonitum reciperetur dignus:vel repelleretur indign' ab angelo ad custodiam templi posito.xliij. distin.ca.i. Secunda est peccatorum suoruz vt de illis compungatur.de pe.di.iij. iudas. Mitra etiam:quia quandoq; linea est t alba castitatis candorem mundiciamq; significat. Unde hoc ornamentum multum capiti necessarium erat:in quo quinq; sensus corporis vigent:quib' corruptis facile castitas violatur. ¶ Sunt etiam nonulli dicentes q̃ mitra pontificis spineam coronam significat.t inde est q̃ dyacon' in officio misse in quo pontifex christum in passione figurat mitram illi imponit t deponit:qz ipse ex officio suo habet euangeliuz legere:in quo christus spinis legitur coronatus. Duo cornua sũt duo charitatis precepta. Pontifex igitur mitram accipit intelligens q̃ quinq; sensus a mundi illecebris custodire debet:vt duoz testamẽtorum precepta seruet:et duo charitatis precepta impleat vt coronam percipere mereatur eternam. ¶ Ceteri vero sacerdotes t clerici generaliter caput contegunt nullo ornamento:licet in festis sint in toto alio corpore subornati.tum quia nondum est plenum gaudiũ nostrum: gaudemus enim non in re presentium:sed in spe futurorum. tum quia ad hoc tendimus vt deum nuda facie ꝓtemplemur. ¶ Sane mitra auriffrisiata vtenduz est a pascha vsq; ad aduentuz.t a natiuitate domini vsq; ad septuagesimaz in omnibus festis duplicibus:et nouem lectionum totius anni:nisi in festo innocentium:ꝓut dicetur sub titulo de coloribus.t in dominicis predictorum tẽporuz:t generaliter quandocunq; Gloria in excelsis.t Te deum laudamus dicuntur. Cũ enim illa dicantur in festiuis diebus:in quib' virtutem t gaudium generale vel speciale capitis vel membrorum ad memoriam reducimus:vt dicetur in prohemio septime partis. merito tunc mitra aurofrisiata vtimur: quia aurum t gemmarum nitor gaudium representant. In diebus vero ieuniorũ non est ea vtendum vt sequitur:quia cum dies illi ordinati sint ad delenda peccata que tũc sunt ad memoriam reducenda non sunt tunc agẽda vel ferenda que gaudium:sed que potius humi-

litatem ⁊ afflictionem designant. In alijs vero temporibus regulariter nō aurifrisiata; sz simplici vtendū est. vz. ab aduentu vsqz ad natiuitatem nisi: quia dominus papa vtitur aurifrisiata domīca gaudete. ⁊ a septuagesima vsqz ad pascha. ⁊ ī dominica letare ibrlz prout dicetur sub ti. de coloribus. et etiam in quīta feria cene domini in officio misse tantuz. et in sabbato sancto in officio misse. Item in festis trium lectionum illius temporis ⁊ in omnibus vigilijs in quibus ieiuniū celebratur. et in quattuor temporibus et in rogationibus. domin⁹ tamē papa vtitur in festo scti Marci in missa tantum. Itez in officio defunctoꝝ.

¶ Illud quoqz notanduz est ꝙ romanus pōtifex in signum imperij vtitur regno. i. corona imperiali. ⁊ in signuz pontificis vtitur mitra: sed mitra sēmp vtitur et vbiqz. regno vero nō semper: nec vbiqz quia pontificis auctoritas ⁊ prior est ⁊ dignior ⁊ diffusior q̄ imperialis potestas. Sacerdotiuz eñ in populo dei regnum precessit: cū Aarō prim⁹ pontifex Saluē primū regem precesserit: ⁊ Noe nēbroth. quia sicut legitur principiuz regni nembroth extitit babylonis. vi. di. qui his ita. Noe vero edificauit altare domīo et olocausta obtulit super illud. regno quidem non vtitur nisi certis diebus ⁊ locis: ⁊ nunq̄ mitra ecclesiaz sed extra. Porro ſm ꝙ capiti. i. xp̄o conuenit: mitra pōtificis illud significat quod ꝓpheta loquens de filio dicit ad patrem. Gloria et honore coronauit eū dñs. ⁊ cō. ⁊c. Hoc est itaqz nomē quod est super nomē: vt in nomīe Jesu omne genu flectatur celestiū terrestrium ⁊c. Nam ⁊ in aurea lamina cidaris pontificalis sculptuz erat nomen domini tetagrāmaton: cui⁹ mysteriū declarabim⁹ in ti. de lega. indumentis. Per mitrā ergo capitis xp̄i summaz illam glorificentiam intelligimus que ꝓpter diuinitatem debetur humanitati. nam propt̄ pedem adoratur scabellum. Adorate inquit scabellum pedum eius quoniam sanctuz est.

¶ Et nota ꝙ sicut ait Zacharias papa de cōse. di. i. nullus. eps ad altare oraturus accedens seu altari assistens vel orationes ad deum effundens mitram deponit ⁊ baculuz: qr apostolus prohibet viros capite velato in ecclesia orare vt reuelata facie gloriaz domini cōtemplentur. Quādo vero ad populū se cōuertit vt illi predicet insignia cōminatōis sue resumit. vnde ⁊ Moyses causaz populi apd deum precibus: causam vero dei ad populū gladijs allegabat. xlv. disti. disciplina. ad fi.

¶ Ultimo nota ꝙ quidā epi solenniter benedicunt in missa: ⁊ altare thurificant deposita mirra. Alij vero cū mitra in capite. Primi ea ratione mouentur: quia solēniter benedicēdo vice dei funguntur. ⁊ deus per eorū mysteriū benedicit. Nume. vi. in fine vbi dicit. Inuocabunt nomen meū super filios israel: ⁊ ego benedicam eis. Altaris vero thurificatio significat oratōnes. Apoca. viij. Ascendit fum⁹ incensorum de orationib⁹ sanctorū. Quia ergo in oratōibus causaz plebis ad deū agit: ideo cuz reuerentia mitra videlicet deposita illud agere debz. Secūdi vero attendunt ꝙ benedictio ⁊ thurificatio nō sunt essentialia ad cōsecrationem corporis christi: sed ad solēnitatem pertinent: ⁊ ideo ea cū mitra agūt vt per hoc a simplicibus sacerdotibus discernātur: q̄uis eñ pl⁹ habeat eps q̄ simplex sacerdos in his que ad solennitatē pertinēt: vt in ornamentis ⁊ alijs: non tamen in his que ad cōsecrationez ipsam spectant. Sed hec ratio minus sufficiens videtur: quoniam ſm hoc mitra in missa deponeretur nisi quādo verba ad quorū prolationez fit specierū trāsubstantiatio ꝓferuntur.

De annulo. Rubrica.

Annulus ē fidei sacramentum quo christus spōsam suam sanctam ecclesiam subarrauit vt ipsa de se dicere valeat. Annulo suo subarrauit me dominus meus iesus christus: cuius custodes ⁊ pedagogi sunt episcopi ⁊ prelati annulos pro signo in testimoniū huius rei ferentes. de quibus spōsa dicit in cāticis. Inuenerūt me vigiles qui custodiūt ciuitatē. Hūc annuluz dedit pater filio reuertenti ſm illud euāgelij. Date ānulū in manu ei⁹. ex q̄ euāgelio ānuli vsus credit̄ accept⁹. Annul⁹ ergo pōtificij ītegritatē significat fidei: vt vz ecclesiā

dei sponsam sibi creditaz sicut se diligat ⁊ sobriaz ⁊ castam celesti sponso custodiat. iuxta illud. Despondi. n. vos vni viro ꝟ. ca. ex xp̄o. ⁊ se meminerit non dn̄m sed pastorē. vi. q. i. sicut alterius. De hoc spōso ⁊ spōsa Johānes euāgelista dicit. Qui habet sponsaz spōsus est; amicus autez sponsi qui stat ⁊ audit cum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Ep̄s ergo vicarius ⁊ amicus sponsi ꝙ si vicarius est ⁊ ipse quodāmodo sponsus ē. ¶ Rursus antiqui litteras annulo sigillabant. Vn̄ ep̄s ānullū portat. qm̄ scripture mysteria ⁊ ecclesie sacramēta perfidis sigillare ⁊ humilibus reuelare debet. ¶ Porro s̄m ꝙ capiti. s. xp̄o ꝯuenit annulus digiti; donn̄ significat sancti sp̄us. Digitus. n. articularis atqꝫ distinctus spirituz sanctū insinuat. s̄m illud. digitus dei est hic. ⁊ alibi. Si ego in digito dei eijcio demonia; filij vestri in quo eijciunt. ¶ Annulus autem aureus ⁊ rotundus p̄fectionez donorum eius significat quā sine mensura xp̄s accepit; quoniā in eo plenitudo diuinitatis corporaliter habitat. Nā qui de sursum venit super omnes est; cui deus nō dedit sp̄uz ad mēsuram dicens. Super quē videris sp̄um sanctum descendentem ⁊ manentē super eū; hic est qui baptizat. nā requiescet sup̄ eum sp̄us sapientie ⁊ intellectus. Ipse vero de plenitudine sua s̄m differentes donationes distribuit; alij s̄m apostolū dans sermonez sciētie; alij gr̄am sanitatum; alij operationē ꝟtutum ⁊c. quod et visibilis pōtifex imitatur alios in ecclesia ꝯstituēs sacerdotes alios dyaconos alios subdyaconos ⁊ huiusmodi. non igitur ab re in episcopi digito gēmatus fulget annulus; per cuius mysterium dantur fulgida carismata gr̄arum. De ānulo spōse satis dictum est in p̄ima parte sub titulo de eccle. sacramentis.

¶ De baculo pastorali. Rubrica.

Baculus pastoralis correctionē pastoralē significat ꝓpter qd̄ a ꝯsecratore dr̄ ꝯsecrato. Accipe baculū pastoralis officij vt sis ī corrigēdis vitijs pie seuiēs. De quo dicit apostol⁹. In ꝟga veniā ad vos. Virga igr̄ pastoralis potestas ītelligit̄ sacerdotalis quaz xp̄s eis ꝯtulit qn̄ apl̄os ad p̄dicāduz misit p̄cipiens eis vt baculos tollerēt. Et moyses cū virga missus ē in egiptū. de hoc ī p̄ria p̄te dictū est in ti. de ꝯsecrationib⁹. Baculus ergo a lege ⁊ euāgelio sumit̄; qꝛ ⁊ ꝟga pastoralis ⁊ sambuca ⁊ pedū ⁊ ferula nūcupat̄. Moyses em̄ ex mandato dn̄i ꝟgā habuit q̄ terribilia fecit in celo ⁊ ī mari; qꝛ cibū de celo; potū de petra produxit; ⁊ gregem ad terraz fluentem lacte ⁊ melle minauit. Adhuc per baculuz doctrine auctoritas intelligitur. Hac. n. infirmi sustentātur; inquieti corripiuntur; errantes ad penitentiam trahunt̄. Unde ⁊ peduz vocat̄ quod est lignū recuruū quo pastores pedes retrahunt aīalium. Sane qn̄qꝫ baculus ex osse ⁊ ligno ꝯficitur; que cristallina ⁊ deaurata sperula cōiungunt̄; os superius recuruat̄; lignum inferius ferro acuitur modice tamē retunditur. Siquidem os est duritia legis; lignum mansuetudo euangelij; que duo coniuncta sunt sperula diuinitatis Jesu xp̄i. Vel os seueritas; lignuz pontificis est lenitas q̄s iungit in iudicio per charitatē. Nam seueritas vel misericordia multum destituit̄ si vna sine altera teneatur. xlv. di. disciplina. ad qd̄ significandum ferrum obtunditur; quia iudiciuz misericordia temperat̄. bacul⁹ recuruatur cū penitētes ad penitētiam reuocantur. Aliquando in recuruatura caput formatur; qm̄ ad deū conuersis vita eterna ꝓmittitur. Quādoqꝫ etiā ī curuatura scribit̄. Cū irat⁹ fueris misericordie recordaberꝫ. ne ob culpā gregis ira turbet in pastore oculū rōnis. vi. q. i. ex merito. Aliqn̄ in sperula scribit̄ hō; vt pontifex se hoīez memoret̄; ⁊ de ptāte collata nō eleuet̄. Aliqn̄ etiā iuxta ferrum scribit̄. Parce. vt in disciplina subditis p̄cat; ⁊ misericors a mīa mīam consequatur. Quod vero baculus est acutus in fine; rect⁹ in medio ⁊ retortus in summo; designat ꝙ pōtifex debet pūgere pigros; regere d̄biles sui rectitudine; ⁊ colligere vagos. xlvij. disti. §. necesse. xlviij. di. disciplina. ⁊ capl̄o. omīs. Unde versus. Collige sustēta stimla; vaga; morbida; leta. Et reddendo singula singulis versus

iste cōtinet oīa p̄missa. vl' sic. Attrahe p̄ p̄mū medio rege: pūge per imū. Roman⁹ aūt pōtifex pastorali v̄ga nō vtitur: tū ꝓpter historiam. tū ꝓpter mysticā rationē. extra de sacra vnc. capitulo vnico. in fine. Historia ē qm̄ beatus petrus apostol⁹ Marcialē discipuluz suū quē dn̄s inter discipulos cōstituit cū dixerit. Nisi efficiamini sicut paruul⁹ iste non intra ꝛc. misit cuz quibudā alijs ad p̄dicādum germanis. quo in via ad viginti dietas defūcto. Fronto collega eius redijt ad nunciandum hoc petro. Cui petrus. Accipe hunc baculum ꝛ tangens illuz dic. Surge ī noīe dn̄i et predica. Illevero in quadragesimo die atp̄e mortis illi⁹ tetigit eū ꝛ surrexit ꝛ p̄dicauit ꝛ ita petr⁹ baculū a se remouit ꝛ subditis dedit nec recuperauit. Innocētius v̄o papa tertius scripsit in eccl'ie speculo ꝙ btūs petr⁹ misit baculū suū Euchario primo treuerorꝫ episcopo: quē vna cū Ualerio ꝛ materno, ad predicāduz euangeliuz genti theutonice destinauit: cui successit ī episcopatū Matern⁹ qui per baculum petri de morte fuerat suscitatus: quem baculū vsqꝫ hodie cū magna veneratione treuerñ. ecclesia seruat. et ideo papa in illa diocesi vtit̄ baculo ꝛ nō alibi. Mystica vero est ratio: quia bacul⁹ in summitate est curu⁹ quasi ad attrahendū: quod in romano pontifice necesse non est: qꝛ nullus ab eo finaliter diuertere potest. Preterea per baculū designatur cohertio: quā quia ceteri pōtifices ab hoīe recipiūt: ideo a suis supiorib⁹ baculos recipiūt ꝛ habēt. Romanus vero pōtifex qꝛ potestatē a solo deo accipit baculū nō habet. ¶ Porro fm̄ ꝙ capiti scz xp̄o ꝯuenit virga pontificis: potestatē xp̄i significat: de qua psalmista. Virga recta siue directōis virga regni tui: quia dilexisti iustitiam et odisti iniquitatez. propter quod alibi dicit. Reges eos in virga ferrea. duricia ferri vigorem significat equitatis qua christus tanq̄ vas figuli peccatores confringet. Veruz potestas christi non solum est virga: sed baculus: quia non solum corripit sed etiam sustentat. Unde psalmus. Virga tua ꝛ baculus tuus ipsa me consolata sunt.

De sudario. Rubrica.

Expeditis nouē specialibus pontificum ornamētis aliqua de quibusdā alijs. ꝛ primo de sudario videamus: qd̄ est lineus pānus quē ministrās episcopo semper paratū habz quo ille sudorē ꝛ omnē superfluū corporis tergat humorē: significās studiū quo humanas ꝯtagiones in hac vita extergim⁹ p̄ exēpla sctōꝝ patrū quib⁹ ad pacientiā corroboramur. Sicut em̄ sudor est in corpe: sic etiā tediuz est in aīa qn̄qꝫ ex ꝯscīa peccatorū p̄mens ꝯscīe frontē. Habeam⁹ igit̄ sudariñ ex lino multis tonsionibus castigato ꝛ mūdato p̄ qd̄ mūdanos extergamus affect⁹. ꝛ etiā cū dauid ꝛ iob tristitiā abijciendo nos tergam⁹. In quibusdā ecclesijs diacon⁹ sudariū habēs illud in dextro cornu altaris deponit: vt si forte quicq̄ sordiduz accesserit illo tergatur: ꝛ sudariū sacerdotis mūdissimū maneat. ¶ Manipuli quoqꝫ pene eadez est significatio: ꝓut ibi dictū est.

¶ De pallio. Rubrica.

Consequenter aliqua de pallio subijciamus: qd̄ patriarcharū primatum ꝛ metropolitanoꝝ est propriuz: vt per illd̄ a ceteris episcopis discernantur. et priuilegiatā obtinēt dignitatē quare sub premissis ꝛ cōibus vel spālibus ornamentis minime cōtinetur. Siquidem per pallium simul vtrūqꝫ ꝛ superhumerale ꝛ rationale legalis pontificis intelligim⁹: quia em̄ super vtrūqꝫ pontificis humeruz iacet super humerale siue longeon dicitur. quia vero inde descendens in ipso pontificis pectore iungitur: ratiōale vocatur. habebat em̄ superhumerale ꝛ rationale que cathenulis aureis simul iungebantur. Sunt tamē qui dicunt ꝙ rationali nullum hodie ornamentū succedit: de quo sub titu. de lega. indu. dicetur. Alij dicunt ꝙ pallium pro aurea lamina institutum est: q̄uis probabilius videatur ꝙ aurifrisia mitre vicem lamine gerant. ¶ Sane palliū quo maiores vtuntur significat disciplinam qua seipsos ad exemplum subditorū: ꝛ etiam ipsos subditos regere ꝛ constringere debēt.

per hanc acquiritur torques aurea quaz legitime certantes accipunt. de qua dicit. Salomon in parabolis. Audi fili mi disciplinā patris tui ⁊ ne dimittas legē matris me: vt addatur gratia capiti tuo ⁊ torques collo tuo. Sicut autem torques seu brauiū nō dabatur nisi legitime certanti. iuxta illd̄ apostoli. Multi quidem currūt: sed vnus accipit brauiū. ita ⁊ ad honorem pallij nemo ascensurus est nisi qui in singulis honorū gradib⁹ legitime pri⁹ desudauerit. Nam ⁊ officia secularia nō deferunt principalē locū ingressis vestibulū actionis. lix. di. si officia. sz ex aīatis per plurimos gradus ⁊ is gradus ceteros añcellat quez labor ꝓlixior ⁊ stipēdia longiora feterūt anteire. C. de offi. ma. offi. nemo. ff. de mu. et ho. gradatiz. Super cūcta indumenta fertur vt ceteri hoc videntes ad legitimū certamē hortentur. ¶ Pontifex vero palliū dū sibi imponitur ⁊ detrahit̄ osculat̄ ad notandū summū legitime certandi desideriū ⁊ brauiū ꝓmerendi. Est aūt palliū de candida lana ꝯtextū habens circulū humeros ꝯstringentē ⁊ duas lineas ab vtraqz ꝑte. videlz ante ⁊ retro pēdētes. A sinistris ē duplex: a dextris simplex. hz quatuor cruces purpureas. s. ante ⁊ retro. a dextris ⁊ a sinistris. Infigūtur in pallio tres acus: et quedā sunt que per metropolis sine pallio agi nō possunt quo etiā nisi certis diebus vti non valz: que oīa moralibus sunt imbuta mysterijs ⁊ diuinis grauida sacramētis. Naz vt scriptura testatur. In thesauris sapientie significatio discipline. In lana quippe asperitas: in cādore benignitas designatur. Naz ecclesiastica disciplina cōtra rebelles ⁊ obstinatos seueritatē exercet: sz erga penitētes ⁊ humiles exhibz pietatē. ꝓpter qd̄ de lana nō cuiuslibet aīalis: sed ouis dūtaxat efficitur que est animal mansuetum. vnde ꝓpheta. Tanq̄ ouis ad occisionem ductus est ⁊ sicut agnus corā tondēte se nō aperuit os suū. Hinc esse ꝙ illi⁹ semiuiui vulnerib⁹ quem samaritanus duxit in stabulū ⁊ vinū adhibetur ⁊ oleum: vt per vinum mordeantur vulnera. per oleuz foueantur: quatenus qui sanandis vulneribus preest in vino morsum seueritatis adhibeat: in oleo molliciez pietatis. Hoc nimirum et per arcam tabernaculi designatur. xlv. di. disciplina in qua cum tabulis virga continetur et māna: quoniam in mente rectoris cum scripture scientia virga debet esse directionis ⁊ manna dulcedinis: vt seueritas immoderate non seuiat ⁊ pietas plus q̄ expedit non indulgeat. Item fit de vili materia. s. lana vt habeat precium non a se sed ab eo qd̄ significatur in se: vt non oculis sed menti spectabile sit: vt non ad ornanduz sed ad significandum indui intelligatur. ¶ Circulus pallij per quem humeri constringuntur est timor domini per quē opera exercentur: ne vel ad illicita defluant: vel ad superflua relaxentur: quoniam disciplina sinistram cohibet ab illicitis formidine pene. dexteram vero tēperat a superfluis iusticie amore. beatus ergo vir qui semper est pauidus. Nam iuxta sentētiam Salomonis. Timor domini peccatuz expellit. Qui vero sine timore existit iustificari nō poterit. Ideo eñ circulus pallij sub collo humeros constringit ad notandum ꝙ illū ferēs debet esse idē opere et sermone. ¶ Duas vero lineas quarum vna post dorsum ⁊ altera progreditur ante pectus: huius vite curas et sollicitudines significare putamus: q̄bus ⁊ cor et hūeri pontificis sic sepissime grauantur ⁊ impediuntur: vt a proprio statu euz auertant: ⁊ vana quedam et transitoria cogitare ⁊ portare compellāt. Hinc est ꝙ palliū ante ⁊ retro a dextris et a sinistris ante pect⁹ et super humeros frequenter aptatur: vt his post habitis in se ipsum sepe redire intelligatur. Actiuam quoqz et contemplatiuā vitaz significant: quas ita debz exercere prelatus: vt exemplo Moysi nunc in montē ascēdat: et ibi philosophetur cum domino: et nunc ad acstra descendat ⁊ ibi necessitatibus prouideat populorum: prouisurus attentius vt cū sepe se dederit alijs: īterdū se sibi restituat. quatenus ⁊ cū Martha circa frequēs ministerium satagat: ⁊ cū Maria verba audiat saluatoris. extra de renū. nisi ad fi. lxxx. di. decreuit. Utraqz tamē linea grauat inferius: quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam. ⁊ deprimit terrena īhabitatio sensuz multa cogitantem. Palliuz duplex est in sinistra sicut

rationale: sed simplex in dextra: quia vita p̃sens que per sinistram accipit multis est subiecta molestijs: et in ea duplicitate carere non possumus. quia nunc ꝓsperis extollimur: nũc aduersis frangimur: nunc terrena petimus: nunc celestibus adhereamus: nunc carni: nunc menti seruimus: sed vita futura que per dextram significatur in vna semp est collecta q̃te quod veritas ipsa designauit cum intulit Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro vnus est necessariũ. Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. ¶ Rursus pallium duplex est in sinistra: quatenus ad tollendas vite p̃sentis molestias prelatus fortis existat: simplex in dextra: quatenus ad obtinendam vite future quietem toto suspiret affectu. Iuxta verbum psalmiste dicentis. Unam petij a domino hãc requiram vt inhabitem in domo domini oĩb⁹ diebus vite mee. Illic enim nulla est duplicitas siue ruga. sed prosperitas sine aduersitate: gaudium sine tristicia: et felicitas sine miseria. ¶ Quattuor cruces purpuree sunt quatuor virtutes pollitice. s. iusticia: fortitudo: temperantia: et prudẽtia: que nisi in crucis christi sanguine purpurentur falsum sibi nomen virtutis vsurpant: et ad veraz beatitudinis gloriam non perducunt. Unde dñs inquit apostolis. Nisi abundauerit tristicia vestra plus q̃ scri. et phari. non intrabitis in regnũ celoz. Hec est purpura regis tincta canalib⁹: quam salomon cõmemorat in canticis canticorum. Is ergo qui pallij gloria decoratur si cupit esse quod dicitur in anteriori parte debet habere iusticiam: vt reddat vnicuiq; quod suum est. prudentiam in posteriori: vt caueat quod cuiq; nocium est. fortitudinem a sinistris: vt eũ aduersa non deprimant. temperantiã a dextris: vt eum prospera non extollant. ¶ Tres autem acus in pallio infiguntur: sez ante pectus et super sinistrum humerũ: et post terguz non ad pungendum. i. non ꝓpter huius vite punctionis: sed ad planetam palliũq; iungẽ duz sunt inuente. vnde quedam ansule antiq; tus in planetis posite erant quibus acus inserebantur: et pallium simul cum planeta firmabant ne a suo loco pallium moueretur. Possumus tamen per tres acus: fidẽ: spem: et caritatem intelligere: sine quibus palliũ ab episcopo rite teneri non potest. Rursus tres ac⁹ cõpassionem ꝓmi administrationem officij distinctionemq; iudicij significant: quarũ prima pungit aiam per dolorem. scda per laborem. tertia per terrorẽ. prima pungebat apostolum cum dicebat: quis infirmat et ego non infirmor: quis scandalizatur et ego nõ vror. extra de renũ. nisi. Secunda cum aiebat: preter illa que extrinsecus sunt instantia mea quotidiana sollicitudo omniũ ecclesiarum. Tertia pungebat iob dicentez: si iustus vir saluabit: impi⁹ et pctor vbi apparebunt. Sup dextrũ humeruz nõ infigitur acus: qm̃ in eterna quiete nullus est afflictiõis aculeus: nullus stimulus punctionis. Absterget enim deus omnez lacrymam ab oculis sanctoz et iam non erit am. neq;. lu. neq; cla. sed neq; vl. do. quo ꝓ. transierunt. Acus vero aurea esse debet: sed ferius est acuta et superius rotunda lapidem continens preciosum: quia nimirũ bonus pastor ꝓpter curam ouium in terris affligitur: sed in celis coronabitur vbi illam preciosam margaritam habebit: de qua dominus ait in euangelio. Simile est regnuz celorum homini querenti bonas &c. inuenta vna p̃ciosa margarita dedit omia sua et comparauit eam. in pallio et cum ipso confertur pontificalis officij plenitudo. hinc est q̃ anteq̃ metropolitanus pallio decoretur nõ debet conciliũ cõuocare crisma conficere clericos in sua prouincia ordinare pontifices consecrare: vel ecclesias dedicare: nec se archiepiscopum nominare. extra de elec. q̃ sicut in fine. de post. bone. ij. ad finem. Aiunt tamen quidam q̃ extra ꝓuinciam suam inuitatus posset ordines tanq̃ simplex episcopus sine pallio celebrare. Sunt etiam qui dicunt q̃ episcopus etiam si sit talis q̃ pallio vtatur non potest dare licentiam alieno archiepiscopo vtendi pallio in dyocesi sua nisi dictus episcopus palliatus exẽptus existat: nec etiã archiep̃s in ꝓuincia sua nisi forte inuitat⁹ priuilegiũ hẽat q̃ possit vti pallio ex suaz ꝓuinciã si fuerit inuitat⁹. sz b

poti⁹ iuris ⁊ rigoris sunt q̄ curialitatis neq̄ subtiliter ītuēti aliud videtur in ep̄o palliato exempto q̄ in non exempto. sed vnus metropolitanus nō pōt cuz alteri⁹ pallio celebrare neq̄ pari rōe sepeliri ꝑ cum ꝓp̄o tm̄. extra de vsu palij. ad hoc. palliat⁹ tm̄ ad aliaz ecclesiam translat⁹ cū pallio scd̄o loco sibi cōcesso sepelitur. Itē palliatus ad aliā trāsiatus ecclesiaz nō pōt vti ibi pallio ī prima ecclesia obtento qz nō solū datur cōtemplatione ꝑsone verum etiā loci. extra d̄ postu. bōe. ij. ad fi. Hinc ē q̄ nō pōt vti eo extra ꝓuinciā sibi decretā. extra de vsu pallij cum nup. ⁊. c. ex tuaꝝ. Sed ⁊ si quis renūciet archiepiscopatui nequit vlteri⁹ pallio vti. extra de renū. ca. ad supplicationē: nec etiā pōt quis pallio nisi intra ecclesiam ⁊ in diuinis officijs vti. vnde si forte ꝓcessionaliter vel ad p̄dicandum vel ad aliquod hmōi eū ecclesiā exire cōtigerit cū pallio nō exibit. extra. e. c. i. di. i. palliū. ⁊. c. semper. Si quidez regulariter vsus pallij interdicitur nisi in solēnis dieb⁹ ⁊ qui in cuiuscūq̄ ecclesie p̄uilegijs cōtinetur. extra eo. penul. ⁊ vl. puta in festiuitatibus natalis dn̄i. sancti stephani. sancti iohānis circūcisionis: epiphanie: ramispalmarum: cene dn̄i. sabbati sanct. in tribus diebus resurrectionis: ascēsionis: pēthecostes: sancti Johānis baptiste: oīm apostoloꝝ: in quattuor festiuitatibus beate mauie. ⁊ sancti michaelis: ⁊ oīm sanctoꝝ: sancti martini qui est par apostolis: in festiuitatibus principalibus ecclesie pallio decorare in dedicationibus ecclesiarum: cōsecrationibus ep̄oꝝ: ordinationib⁹ clericoꝝ ⁊ anniuersario cōsecrationis palliati. de cōse. i. di. i. porro. quidā etiā addūt dies dn̄icas que ad resurrectionē ꝑtinent quod tamen in vsu nō est. Posset etiam dici q̄ vbicūq̄ in sua prouincia corpus alicuius sancti q̄escit metropolitan⁹ in festo eiusdem sancti: et etiam in principali festo cuiuslibet loci sue ꝓuincie ad locū illū declinans poterit pallio et sandalijs vti. In exequijs vero defunctoꝝ vel in benedictionibus nubentiū vti nō licet: nisi hoc priuilegio contineatur expressum. extra e. ca. fi. Ep̄us hosti. qui papā cōsecrat pallio vtit̄ ex institutiōe Marci pape. et etiā q̄daz ep̄i ex priuilegio speciali vt anicien̄. ⁊ q̄nq̄ eccien̄. extra de p̄sum. cum in iuuentute. Postremo sciendum est q̄ romani pōtifices qui beatū siluestrum precesserunt depinguntur tanq̄ gerentes lineas pallij circa humeros, ī uolutas. nam legalis sacerdos dum sacrificabat sūmitates balthei sup humeros reflectebat: in quo significatur q̄ illoꝝ iurisditio et potestas ꝑ palliū significat inuoluta ⁊ implicata nō libera fuit. Ipse vero ⁊ eius successores liberā ⁊ explicatam habuerunt. quare linee ipse in eis explicite ⁊ extense ante ⁊ retro dependentes depinguntur. Potest etiā dici q̄ linee ipse q̄ vt premissum est sollicitudines et curā significant: ideo a tēpore siluestri pape explicite dependent ꝓpter cōcessa sibi et successoribus tēporalia q̄ absq̄ sollicitudine ⁊ cura nequeunt possideri. xcvi. di. cōstantin⁹ Deniq̄ bruno dixit q̄ summus pontifex preter premissa ornamenta ⁊ regnū portat ⁊ purpura vtitur: ꝓut sub ti. de mitra dictuz est. nō ꝓ significatione: sed qz cōstantin⁹ imperator olim beato siluestro oīa romani imperij insignia tradidit in predicto. c. constantinus. vnde ⁊ ī magnis processionibus oīs ille apparatus romano pontifici exhibetur qui quondam imperatoribus fieri solebat. ⁊ cū dyademate imperiali papa ipse coronatur.

¶ De quattuor colorib⁹ quibus ecclesia in ecclesiasticis vtitur indumentis. Rubrica.

Quattuor sunt principales colores q̄bus ꝑm ꝓprietates dierū sacras vestes ecclesia distinguit: alb⁹ rube⁹ niger ⁊ viridis. Nam ⁊ in legalibus indumentis quattuor colores fuisse legūtur: byssus: purpura: iacinctus: ⁊ coccus: de quibus in se. ti. dicet̄. Ecclesia etiā romana violaceo et croceo colore vtitur: vt infra dicetur. Albis indumentis vtendum est in festiuitatibus sanctoꝝ confessorum ⁊ virginuz qui martyres non sunt propter integritatem ⁊ innocentiaz. nam candidi facti sunt nazarei eius: ⁊ ambulabunt mecuz in albis: virgines enim sunt ⁊ sequūtur agnum quocunq̄ ierit. Propter eandem causam vtendum est albis

in solennitatibus angeloꝝ de quorum nitore dominus loquit̃ ad luciferũ. Ubi eras cũ me laudarent astra matutina. Itez in omnibus festis dei scẽ genitricis marie. In festo oĩm sanctorum: quidã tñ tunc rubeis vtũtur vt infra dicetur. In principali festo sancti Johan. euãgeliste. In cõuersione sancti pauli. In cathedra petri. de his etiam infra dicet̃. Itez a vigilia natiuitatis dñi vsqꝫ ad octauã epiphanie inclusiue vt dicet̃ in ꝓhemio septime partis exceptis festiuitatibus martyrũ intermedijs. In natiuitate saluatoris ⁊ etiã precursoris: qm̃ vterqꝫ natus ẽ mũdus. i. carẽs origiali peccato. Ascẽdit em̃ dñs nubem leuem. i. assumpsit carnem a pctis ĩmunẽ: ⁊ intrauit egyptum. i. venit in mundũ: iuxta illud qđ angel' inquit ad virginẽ. Spũs sctũs supueniet ĩ te ⁊ vir. al. ob. tibi ⁊c. Johãnes aũt ⁊ si fuerit in peccato cõceptus: fuit tñ in vtero sanctificat' ꝑm illud ꝓpheticum. Anteqũ exires de vulua sanctificaui te. Et angelus inq̃t ad zachariã Spũ sancto replebitur adhuc ex vtero mr̃is sue. Item in epiphania ꝓpter splendorẽ stelle q̃ magos duxit ꝑm illud ꝓpheticuꝫ. Ambulabũt gẽtes in lumine tuo ⁊ reges in splendore ortus tui. In ipopanti ꝓpter puritatẽ marie q̃ iuxta cãticuꝫ symeonis obtulit lumẽ ad reuelationẽ gentiũ ⁊c. In cena dñi ꝓpter cõfectionẽ crismatis qđ ad mũdationẽ aĩe consecrat̃. Nã ⁊ euangelica lectio mũdiciã ꝑncipaliter in illa solennitate cõmendat: q̃ lot' est inq̃t nõ indiget nisi vt pedes lauet sed ẽ mundus totus. Et iterũ si non lauero te nõ habebis ꝑtem mecũ. Itẽ in sabbato sctõ in officio misse vsqꝫ ad octauã ascensionis inclusiue qñcunqꝫ officiũ de tpe agitur ꝑter dies rogationum ⁊ ꝑterq̃ in festis martyrum intermedijs ꝓut infra dicetur. In resurrectõe ꝓpter angelum testẽ resurrectõis nũcium q̃ apparuit stola cãdida cooptus: de quo dicit Mathe' q̃ erat aspect' eius sicut fulgur ⁊ vestimẽta eius sicut nix. ⁊ quia pueri tũc renati albas hñt vestes. In ascẽsione ꝓpter nubẽ lucidã in q̃ xp̃s ascẽdit. Nã ⁊ duo viri astiterũt iuxta illos in vestib' albis q̃ ⁊ dixerũt. Viri galilei quid hic statis ⁊c. ¶ Illud aũt notandũ est q̃ lꝫ in cõsecratione põtificis talibus sit indumẽtis vtẽdum q̃lia ꝑm diei ꝓprietatẽ cõueniũt in dedicatione tñ ecclesie semp ẽ vtendũ albis quocunqꝫ dierũ dedicatio celebret̃: qm̃ in cõsecratione põtificis cantat̃ missa de die: sed ĩ dedicatione basilice de dedicatione missa cantat̃. Nã ⁊ ecclesia virgineo noĩe nuncupat̃: iuxta illud apl̃i. Despõdi em̃ vos vni viro virginez castã exhiberi xp̃o. De qua spõsus ait in canticis. Tota pulchra es amica. m. ⁊ ma. nõ est in te. veni de libano ⁊c. Ipse tñ q̃ consectatur debet esse albis ornatus ad notãdũ q̃ omni tempore vestimẽta eius debẽt esse cãdida. i. vita eius ĩmaculata. Itẽ per octauas predictorum festorũ octauas habẽtiuꝫ vtendũ est colore albo qñ de ipsis agitur octaua. ¶ Rubeis autẽ vtendum est imdumentis in solennitatibus apostolorũ euangelistarũ ⁊ martyrum ꝓpter sanguinẽ passionis quẽ ꝓ christo fuderunt. Nam ipsi sunt q̃ venerũt ex magna tribulatione ⁊c. ꝑterq̃ in festo innocentiũ: vt iaꝫ dicet̃. Itẽ ĩ festo crucis in q̃ xp̃s sanguinẽ fudit ꝓ nobis. Unde ꝓpheta. Quare rubrũ est indumentũ tuũ sicut calcãtiũ in torculari. Sed secunduꝫ alios melius est tũc albis vti qm̃ nõ passionis sed inuentõis vel exaltatõis est festuꝫ. Itẽ a vigilia penthecostes in missa vsqꝫ ad sabbatũ post ipsum festũ inclusiue et hoc ꝓpter spiritus sancti feruorẽ q̃ sup apostolos in igneis liguis apparuit: nã apparuerunt illis dispertite lin. tanq̃ ignis ⁊c. Uñ ꝓpheta. De celo misit ignẽ in ossibus meis. Licet aũt ĩ apostoloꝝ petri ⁊ pauli martyrio rubeis sit vtendum: in conuersione tñ pauli ⁊ in cathedra petri vtenduꝫ est albis: sicut ⁊ licet in natiuitate sancti Johannis baptiste sit albis vtendũ: in decollatõe tñ ipsi' vtenduꝫ est rubeis. Cũ autẽ illius festiuitas celebratur q̃ simul est martyr ⁊ virgo martyriuꝫ virginitati prefertur: qꝛ signum est perfectissime charitatis: iuxta quod veritas ait. Maiorẽ charitatem nemo hꝫ vt. a. su. po. pro. a. suis. Quapropter ⁊ in omni cõmemoratione sanctorũ quidã rubeis indumẽtis vtuntur: alij vero vt ecclesia romana candidis: cum nõ tantũ in eadem sed de eadẽ solennitate dicat ecclesia q̃ sancti secundũ apoc. Johãnis. Stabũt in cõspectu agni amicti stolis albis ⁊ palme ĩ ma-

nibus eorum. Hinc sponsa dicit in canticis. Dilectus meus cãdid⁹ ⁊ rubicũd⁹ electus ex milibus. Candidus in cõfessorib⁹ ⁊ in v̄gini bus: rubicund⁹ in martyrib⁹ ac apostolis. hi siquidẽ ⁊ illi sunt flores rosaꝝ ⁊ lilia cõualiũ. Rursus q̄ in festo omniũ sanctorũ rubeis vtũ tur ex eo mouentur: qꝛ festuꝫ illud p̄mo in bo norez martyrũ tantũ institutum fuit. Sed re sponderi potest ꝙ ĩmo etiaꝫ in honore beate virginis ⁊ hodie ex instõe Greg. vij. festat ec clesia die illa etiaꝫ ꝓ confessoribus ⁊ virgini bus prout in .vij. parte sub ipo festo dicetur. Itẽ per octauas p̄missorum festoꝝ octauas habentiũ vtendũ est colore rubeo qñ agit̄ de octaua. Nigris vtendũ est feria sexta in para sceue: ⁊ in diebus aff lictionis ⁊ abstinẽtie ꝓ peccatis: ⁊ etiã in rogatõib⁹ sicut sub illo tra ctactu in sexta parte dicet̄: ⁊ in ꝓcessionibus quas roman⁹ põtifex nudis pedibus facit ⁊ in missis ꝓ defunctis ⁊ ab aduẽtu vsqꝫ ad vi giliam natiuitatis: ⁊ a septuagesima vsqꝫ ad sabbatũ pasche. Sponsa quippe dicit in cã ticis. Nigra sum sꝫ formosa fi. hieru. sicut ta bernacula cedar sicut pellis salomonis. No lite me cõsiderare ꝙ fusca sim: quia decolora uit me sol. In festo aũt sanctoꝝ innocentiũ q̄ dam nigris alij vero rubeis indumẽtis vten dum esse cõtendũt. Illi ꝓpter tristiciã: qꝛ vox in rama audita est ploraṫ ⁊ vlulatus multus rachel plorans filios suos ⁊c. nã ⁊ ꝓpter eã dem cãm cantica leticie subticent̄ ⁊ sine auri frisio mitra defertur. isti ꝓpter martyriuꝫ qđ p̄ncipaliter ꝯmemorãs inquit ecclesia. Sub throno dei sancti oẽs clamant. Vindica san guinẽ nostꝝ q̄ effusus est domine de⁹ noster. Sicut et in letare hierusalez propter leticiã quaꝫ aurea rosa designat romanus pontifex portat mitrã aurifrisio insignitam: sed propt̄ abstinentiaꝫ nigris vtitur indumentis. Sed ecclesia romana tunc vtit̄ violaceo colore qñ illud occurrit extra dñicam: sed in octauo ru beo. ¶ Restat ergo ꝙ in dieb⁹ ferialib⁹ ⁊ cõi bus viridib⁹ sic ĩdumẽtis vtẽdũ: qꝛ viridis co lor medi⁹ est inter albedinẽ ⁊ nigredinẽ ⁊ ru borẽ: ⁊ spãliter ĩter octauã epipha. ⁊ septua gesimã: ⁊ inter penthe. ⁊ aduentũ qñ dñicale agit̄ officiũ h̄ color exp̄mit̄. vbi dicit̄ eipri cũ nardo nard⁹ ⁊ crocus. Ad hos quattuor co lores ceteri referunt̄. s. ad rubeum colorẽ coc cineus: ad nigrũ violaceus q̄ aliter cocc⁹ vo catur: ad albũ bissin⁹: ad viridẽ croceus: quã ꝙ nõnulli rosas ad martyres: crocũ ad cõfes sores: ⁊ liliũ ad virgines referãt. De colorib⁹ etiã in fine sequẽtis tractat⁹ dicet̄. Violaceo aũt colore vti in dieb⁹ q̄bus est vsus nigri co loris non est incõueniens. Vñ ecclesia roma na vtitur colore violaceo a prima dñica ad uentus vsqꝫ ad missaꝫ vigilie natiuitatis dñi ĩclusiue: ⁊ a septuagesima vsqꝫ ad officiũ mis se vigilie pasche exclusiue quãdocũqꝫ ĩ predi ctis temporib⁹ officiũ đ tp̄e agitur exceptis quinta feria cene dñi: ⁊ sexta feria in parasce ue. In festiuitatibus vero scõꝝ que in septua gesima ⁊ in aduẽtu occurrũt nõ est nigris vl̄ violaceis vtendũ. Et ẽ intelligendũ ꝙ in sab bato sancto ĩ toto officio qđ agitur ante mis sam vtenduꝫ est violaceo colore: hoc excepto ꝙ dyaconus qui benedixit ceterum indutus dalmatica: ⁊ subdyaconus ministrans indu tus tunicella albis vtuntur: quia benedictio illa sicut ⁊ missa ad resurrectionẽ pertinet: sꝫ benedictione cerei expleta dyaconus remota dalmatica assumit planetaꝫ violacei coloris ⁊ tenet eam vsqꝫ duꝫ inchoat̄ officium misse subdyaconus vero nõ mutat vestes. Quidã etiam in dñica ramispalmarũ vtũtur albis in processione ⁊ in ramorum benedictione: duꝫ legitur euangelium: ⁊ dum cantatur. gloria laus. propter leticiam festiuitatis christo fa cte que in p̄missis cõmemoratur: sed ecclesia romana tũc semper vtitur violaceo colore: ⁊ in processione que fit in purificatõe ante mis sam pro eo ꝙ officiuꝫ illud est de anxia expe ctatione Symeonis ⁊ sapit vet⁹ testm̄. Vti tur etiam ecclesia romana violaceo colore in quattuor temporibus semptẽbris: ⁊ in vigi lijs sanctorũ in quibus est ieiuniũ quãdo mis sa est de vigilia. Et in diebus rogationũ ⁊ in missa que dicitur in die sancti Marci đ offi cio letanie. cũ enim ieiunamus carnẽ nostraꝫ crucifigentes maceramus: vt sic facta liuida christi liuorib⁹ cõformet̄: cui⁹ liuore sanati sumus. Ad qđ đsignãdũ tũc colore violaceo vti mur q̄ pallidus ⁊ quasi liuidus est. Ceterum

velamina trium coloꝝ ponũtur in altari in festo paschalis: ꝓut dictũ est ĩ parte prima sub tractatu de picturis ꝛc.

¶ De indumentis legalibus seu veteris testamenti. Rubrica.

Quoniã minus plene rem significatam humana fragilitas apprehendit si penitus rẽ significantẽ ignoret. idcirco de indumentis legalibus ad huiꝰ cecitatis ignorantiã ꝓpellendã. primo ſm hystoriã. scdo ſm allegoriã. tertio vero ſm tropologiam aliqua dicemus. Primo igitur ſm hystoriã notandum est ꝙ quattuor erant legalia indumẽta ſm mosaycaz legem tam minoribus sacerdotibus ꝙ̃ principi sacerdotũ cõia: de quibus legit̃ exo. xxviij. ca. Primũ dicebatur manastasim. qđ grece bracce. latine vero feminalia linea dici põt de bysso retorta ꝯtextũ quo vtebant̃: ꝓ eo ꝙ legitur in exo. xx. ca. in fi. Non ascendes ad altare meũ per gradus ne reuelet̃ turpitudo tua. Et ezech. xliiij. Feminalia linea erũt in lũbis eoꝝ. Scdz cathemone siue linea qđ nos sub unculaz vel albã: sed moyses abaneth appellauit. hebrei vero descendentes a babylonis emissaneam vocauerunt eratqꝫ byssinũ ꝛ duplex. Tertiũ baltheus. i. zona vel cinguluz latus quasi digitis quattuor sic reticulatꝰ vt q̃si pellis vipere videret̃. cõtextuz de bysso cocco purpura ꝛ iacincto: ꝑ que quattuor elemẽta significantur. Quartũ est thiara qđ hebrei mamphie: nos aũt infulam vel mitrã appellamus: a thidari põtificali in plurimũ differẽs quasi formaz rotunde cassidis representans. ¶ Suꝑ hec quattuor cõia: quattuor ꝓprijs indumẽtis põtifex vtebatur. Primũ erat tunica iacĩctina quã hebreus dicit vethit. grece dicit̃ poderis. latine talaris q̃ habebat ꝓ fimbrijs malagranata cũ octuaginta tintinabulis aureis interscalari modo disposita vt audiretur sonꝰ cũ põtifex ingrederet̃ sanctuariũ ne forte moreret̃. Scdm erat ephot. i. suꝑhumerale: de quattuor ꝑdictis coloribus auroqꝫ cõtextũ: sine manicis ad modũ collobij: habens aperturã in pectore quandã ad magnitudinem palmi: in qua longeon eiusdẽ mensure inserebat̃. In cuius parte superiori: vz suꝑ humeros infibulati erant auro duo lapides onichini q̃bus duodecĩ noĩa filioꝝ israel erãt insculpta. sex in vno ꝛ sex in altero. Qđ autez samuel ꝛ dauid induti legũt̃ ephot: illud erat lineũ: ꝛ ꝓprie quidẽ ephotar dicebat̃. Tertiũ hebraice dicebat̃ hesen. grece longeon. latĩe vero rõnale vocatur qđ pontifex ferebat ĩ pectore. Dictũ ẽ aũt rõnale iudicij: qꝛ ibi erat lapis in cuiꝰ splendore sibi deũ esse ꝓpitium cognoscebant. Erat aũt rõnale quadrãgulũ duplex in modũ vniꝰ palmi: de quattuor ꝑdictis coloribꝰ auroqꝫ ꝯtextũ hñs duodecĩ lapides ꝑ quattuor ordines. In primo sardiũ: thopasium ꝛ smaragdũ. In scdo carbunculũ: saphiruz: ꝛ iaspidẽ. In tertõ liguriũ: achatẽ: ꝛ amatistum. In quarto crisolitũ: onichinuz: ꝛ berillum: in quibus erãt scripta duodecim noĩa filioꝝ israel. in singl̃is singula iuxta ordinẽ sue natiuitatis. Erant etiã in eo scripta hec duo noĩa: purim: ꝛ thiamin. i. veritas ꝛ disciplina. Inferebatur aũt longeon suꝑhumerali a ꝑte superiori ꝑ duos ãnulos ꝛ duas cathenulas aureas ĩmissas duobus vncinis qui sub duobus ꝑdictis onichinis ꝛ suꝑhumerali continebant infixi. ab inferiori vero parte ꝑ duos annulos aureos cũ duobus iũcturis siue cathenis iacinthinis colligebat̃ ephot. Quartuz ꝛ vltimũ erat capitis ornamentũ: vz thiara seu tidaris in acutũ ꝓcedẽs hñs circulũ aureũ cũ malogranatis ꝛ floribꝰ ex qua supra frõtẽ pẽdebat aurea lamĩa quã petalũ dicũt ad modum lune dimidie. in qua scriptuz erat anoth adonai. i. sanctuz nomẽ dñi. tetagrãmaton. i. quattuor litterarũ: vt infra dicetur. Ne vero cũ mouebatur pontifex moueret̃ et lamina ligabatur vitta seu iũctura iacinthina ꝑspicua que summitates posterius diffundebat. Noster ergo pontifex pro femĩalibus habet sandalia: pro linea albam: pro baltheo cinguluz: pro poderi tunicam: pro ephot amictum vel stolam: pro longeon: pallium: pro tidari seu thiara mitram: ꝓ lamina crucem: ꝛ quedam ex his diuersam habent formam ab illis ſm eandem figuram. ¶ Secundo dicamus de typo dictorum legalium indumentorum ſm

allegoriam. Sane his vestibus ornat⁹ pontifex toti⁹ orbis p̄ferebat imaginē. Feminalia nanq; byssina terrā congrue figurabāt: qr byssus de terra ꝓcedit. Est eñ byssus linum egyptiacū. Balthei cū vittis ⁊ vasculis circū uolutionē oceani designabāt. Tunica iacinthina ipso colore aera p̄ferebat. Per tinthinabula sonitus tonitruoꝝ. Per malogranata choruscationes fulgurū signabant. Quattuor minoris sacerdotis ⁊ quattuor sūmi pōtificis indumenta: quattuor microcosmi ⁊ q̄ttuor macrocosmi partes ipso nūero designabant. i. quattuor humores ⁊ quattuor elemēta. Ephot sui varietate celū sidereū ostendebat. Qđ autē aurū erat intextū coloribus: figurabat ꝙ calor vitalis penetrat vniuersa. duo lapides onichini solem ⁊ lunā vel duo hemisperia designabāt. In rōnali vero duodecim gēme pectorales: duodecim signa in zodiaco preferebāt. Rationale quidē erat ī medio: qr rōne plena sunt vniuersa terrena ⁊ q̄ celestibus herent. īmo rō terrenoꝝ ⁊ tēpoꝝ caloris ⁊ frigoris ⁊ duplex īter vtrūq; tēperies de celi cursu ⁊ rōne descēdit. Per annulos cathenulas ⁊ vncinos elemētoꝝ humoꝝ ⁊ temporum colligamēta significabātur. Tidaris celum empireū: lamina supposita deū p̄figurabat oībus p̄sidentem. Hanc quidē allegoriam libri sapientie. ca. xviij. cōfirmat auctoritas dicens. In veste eñ pōderis quā habebat: tot⁹ erat orbis terraꝝ ⁊ parentū magnalia in quattuor lapidū ordinib⁹ erāt sculpta ⁊ magnificentia tua in diademate capitis illi⁹ erat scripta. ¶ Tertio subijcienda est expositio indumentoꝝ legaliū ſm tropologiaz. his siquidē indumētis legalis sacerdos hoc ordine induebatur. lotis nāq; prius manib⁹ ⁊ pedibus prius induebat manastasim. i. feminalia: significans ꝙ sacerdos mūdatis operib⁹ ⁊ affectibus lachrymis penitētie debet assumere cōtinentiā vt offerat hostiā īmaculatā sanctā deo placentem. Noster tñ pontifex qr iugem debet habere cōtinentiā nō īduit in sacrificio feminalia sz sandalia: ac si dicat. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sz est mūdus tot⁹. Per manus eñ opera designātur ſm illud. Benedictus domin⁹ deus me⁹ qui do. ma. me. ad p̄. ⁊ di. me. ad bel. Per pedes significantur affectus ſm illud. Excutite puluerē de pedibus vestris. Et est notanduz ꝙ ipsemet sacerdos sibi feminalia induebat ꝑ que virginalis cōtinentia significabat: que qñ res est ꝯsilij nō p̄cepti. xxviij. q. i. sicut eñ. xxxiiij. q. v. qui sitit. ideo ipsemet sibi imponebat. Juxta illud apl'i ad corinth. xiij. c. De virginibus p̄ceptū dñi nō habeo: ꝯsiliuz aūt do. Et dñs in euāgelio. Qui pōt capere capiat. Hoc indumentū alternatim induebant sacerdotes qñ ad iugem cōtinentiā nō ita tenebātur sicut ministri noui test. ideoq; ſm quosdā huic indumento nullū hodie respondet. Secūdo induebat cathemone. i. lineā significās ꝙ sacerdos debet induere innocentiā vt qđ sibi nō vult fieri alijs ne faciat. Linū eñ ꝓpter candorē significat īnocentiā: ſm illud. Omni tēpore vestimenta tua sint candida. Tertio cingebat se baltheo significās castitatē quo circa lumbos debet accingi vt restringat canis cōcupiscentiam. Unde veritas ait. Sint lumbi vestri pre. ⁊ lu. ar. in ma. ve. Baltheuz aūt qđ ꝯtextū erat ex quattuor ꝓut superius dictum est: significabat ꝙ omēs motus surgentes ex quattuor humoribus siue ex quattuor elementis debet refrenare. ꝓuer. vlt. Et cingulum tradidit cananeo. ⁊ Jsa. ix. c. Erit iusticia cingulū lūboꝝ eius. Per iusticiā eniz refrenātur hmōi motus bestiales. pendebāt aūt vsq; ad pedes: qr vsq; ad finem vite debebat esse mūdus. Quarto induebat tunicā poderi. i. talarē: significans ꝙ pontifex debet induere ꝑseuerantiam: quia q̄ perseuerauerit vsq; in fi. hic saluus erit. Per talū eni. i. ꝑ extremitatē ꝑseuerantia designatur. ſm illud. Ipsa cōteret caput tuū ⁊ tu in ca. ei⁹. Dependebant aūt ꝓ fimbrijs malogranata cū tintinabulis aureis. per malogranatum intelligitur operatio. per tintinabuluz aureū accipit p̄dicatio. que duo debēt in sacerdote cōiungi ne sine illis ingrediēs sanctuariū in ꝯspectu dñi moriatur. cepit eī iesus facere ⁊ docere sacerdotibus relinquens exemplum vt sequantur vestigia eius, qui peccatum nō fecit vt sit honestas in cōuersatione: nec inuentus est dol⁹ in ore ei⁹: vt sit veritas in p̄dicatiōe. Per tin-

thinabula quoqꝫ intelligitur vox predicatoris: ne vz sacerdos per silentium iudicium superni inspectoris offendat. per malogranata exemplum bone vite vel voluntas martyrij: quia huiusmodi granis reficiuntur infirmi. sacerdos autē ſm Gre. xliij. di. sit rector. ingrediens moritur: vel egrediēs moritur si de eo sonitus nō audiatur: quia iram circa se oculti iudicis exigit si sine p̄dicationis sonitu incedit. apte ergo tinthinabula vestimētis illius describūtur inserta. per vestimenta etenim sacerdotis quid aliud q̄ recta opa recipere debemus Juxta illud ꝓphete. Sacerdotes tui induātur iusticiā. Vestimentis itaqꝫ illi⁹ tinthinabula inherent vt vite viam cū lingue sonitu ipsa quoqꝫ sacerdotis opera clamēt. iteruz tinthinabulis malapunica ꝯiungūtur. q̄d ꝑ malapunica nisi fidei vnitas designat̄: naz sicut in malopunico vno exterius cortice multa interius grana vniūtur: sic innumeros sancte ecclesie ppl'os vnitas fidei contegit quos intus diuersitas meritoꝝ tenet. Quīto induebat ephot. i. superhumerale significās q̄ pōtifex debet induere patientiam: vt in patiētia sua possideat aīam suam. humeris enī onera portamus ſm illud. Supposuit humerū suū ad supportādū ⁊ factus est tributis seruiens. habebat autē duas oras ꝯiunctas in vtroqꝫ latere summitatū significans q̄ pontifex debet habere arma iusticie a dextris ⁊ sinistris vt non erigatur ꝓsperis: nec deprimatur aduersis. habebat ⁊ duos lapides onichinos insertos humeris in quib⁹ sculpta erant. xij. nomina filioꝝ israel: sex in vno ⁊ sex in alio. Per duos onichinos significant̄ veritas ⁊ sinceritas. sinceritas per claritatem. veritas per soliditatē. per filios israel significantur sancta desideria ⁊ iusta opera ſm illud. Maledict⁹ homo qui non reliquerit semen in israel. ꝑ senarium significatur ꝑfectio: eo q̄ domin⁹ sexto die perfecit celum ⁊ terram: ⁊ oēm ornatū eoꝝ. q̄ ergo sex nomina filiorum israel sculpta erant in vno lapide ⁊ sex in alio: significabat q̄ desideria sacerdotis ⁊ opera cōfici debent non in fermento malicie et nequicie: sed in azi. sinceri. ⁊ veri. vt sinceritas informet intentionem ⁊ veritas finem. Gregorius ait in pastorali. xiij ca. q̄ suꝑhumerale ex auro hiacyncto purpura coccoqꝫ bisteto ⁊ bysso retorta fieri precipitur vt quāta sacerdos clarescere virtutū diuersitate debeat demonstratur. in sacerdotis quippe habitu ante oīa aurum fulget vt in eo intellectus sapientie p̄ncipaliter eniteat: cui hiacynct⁹ aereo colore splendens adiungitur vt oīe per q̄d intelligendo penetrat nō ad fauores infimos: sed ad amorem celestiū surgat: ne dum suis incautis laudib⁹ capitur: ipso etiā veritatis intellectu euacuetur. auro quoqꝫ ⁊ hiacyncto purpura ꝑmiscetur vt sacerdotale cor cū summa que predicat sperat in semetipso suggestiones viciorū reprimet eisqꝫ velut ex regia potestate cōtradicat. auro aūt hiacyncto bysso ac purpure bistinctus coccus adiungitur: vt ante interni iudicis oculos omniū virtutū bona ex charitate decorētur ⁊ cuncta q̄ coram hominibus rutilant hec in cōspectu oculti iudicis flāma intimi amoris accedat: que scz charitas qꝛ deū simul ⁊ ꝓximū diligit quasi ex duplici tinctura fulgescit: sed cū mēs ad charitatis p̄cepta tenditur: restat vt per abstinentiā caro maceretur. vnde in bistincto cocco torta byssus adiungitur. de terra eñ byssus nitenti specie oritur. ⁊ quid per byssum nisi cadens decore mūdicie corporalis castitas designatur: que vz torta pulcritudini superhumeralis inectitur: quia tunc castimonia ad ꝑfectum mūdicie cādorem ducitur cū per abstinentiā caro fatigatur. cūqꝫ inter virtutes ceteras etiam afflicte carnis meritū ꝓficit quasi in diuersa suꝑhūeralis spē byssus torta candescit. Sexto īduebat longeon. i. rōnale significans q̄ pontifex debet induere discretionē ꝑ quā discernat inter lucem ⁊ tenebras: inter dextraz ⁊ sinistrā: quia non est cōuentio lucis ad tenebras neqꝫ christi ad belial. de pe. dist. i. §. hoc idem. erat autem rationale quadrāgulum significans: q̄d debet discernere inter quattuor: scilicet inter verum ⁊ falsum: ne deuiet in credendis inter bonū ⁊ maluz ne deuiet in agendis. Erat et duplex: quia debet discernere ꝓ duobus ꝓ se vz ⁊ populo: ne ⁊ si cecus cecū duxerit ambo in foueam cadant. habebat ⁊ quattuor ordines lapidum significans q̄ pontifex debet

hēre quattuor virtutes prīcipales.s. iusticiā: fortitudinem:prudentiam:ꝛ temperantiam. In singulis autē ordinibus habebat tres lapides significans ꝙ pontifex in primo debet habere fidem spem ꝛ charitatem. in secundo modestiam: mansuetudinez:ꝛ benignitatez. in tertio pacē ꝛ misericordiaz ꝛ largitatez.in quarto vigilantiā:sollicitudinē: ꝛ longanimitatez. Per lapides eñ figurantur virtutes ſm illud. Alius edificat aurum ꝛ argentuz et lapides preciosos:habebat ꝛ duas cathenulas auri purissimi sibi inuicē coherentes que duobus inserebantur vncinis significans ꝙ pontifex debet habere duos charitatis affectus ad deum:scilicet ꝛ ad proximuz: de quibus precipitur diliges deuz tuū ex corde tuo ꝛ ꝓximuz tuū sicut teipsum.sicut eñ aurū p̄eminet vniuersis metallis: ita charitas precellit vniuersas virtutes:de qua dicit apostolus Maior horuz est charitas.duo vncini sunt ītentio ꝛ finis quib⁹ cathenule inserunt̄:vt taz deum ꝙ ꝓximuz diligat ex corde puro ꝛ conscientia bona ꝛ fide non ficta:tam deum ꝙ ꝓximuz diligat ꝓpter beatitudinem:deum ꝓpter semetipsum diligat:ꝛ ꝓximū ꝓpter deū. Portabat autez Aaron rationale iudicij: in quo descripta erāt duodecim nomina ꝓphetarum:prout dictum est in prima parte sub'titulo de picturis:quod ſm grego.in pastorali libro in ca.xij.bene rationale iudicij vocatur: quia rector debet subtili semper examine bona malaqz discernere.et que vel quibus quādo ꝛ qualiter congruant studiose cogitare:nihilqz proprium querere:sed sua comoda propinquorum bona deputare. Unde in exo.scriptum est. Pones autē in rationali iudicij doctrinam ꝛ veritatē q̄ erunt in pectore aaron quādo ingredietur coram domīo ꝛ gestabit iudicium filioꝝ israel in pectore suo in conspectu domini semper. Sacerdotem quippe iudicium filioꝝ israel in pectore suo coram conspectu domini gestare est subiectoruz causas pro sola interni iudicis intentione discutere. Quidam autez dixerunt ꝙ rationali nullū respondet hodie ornamentum:quoniā non habemus copiam lapidum precioſoꝝ:sed ad instar illius defert pontifex in cōsecratione sua textum euangelij ante pectus coraz toto populo.ibi eñ scriptum erat:doctrina ꝛ veritas ꝛ ep̄s debet hēre in corde veritatem euāgelij ꝛ ī ore doctrinā q̄tū ad manifestationē:ꝛ hec potest esse causa quare in quibusdaz ecclesijs postes codicis euangelici ex auro ꝛ argento ꝛ lapidibus preciosis ornantur. Est etiam ꝛ alia ratio:quia in illo rutilat aurū sapiētie: argentum eloquentie:ꝛ miraculoꝝ lapides preciosi.xxxix.di.§.hinc etiam. He sūt sponse murenule auree argēto vermiculate. Septimū ꝛ supremuz capitis ornamentū erat thidaris vel thiara:quam vltimo pontifex assumebat significans humilitatem:de qua domin⁹ ait. Omnis qui se exaltat humiliabitur:ꝛ q̄ se humiliat exaltabitur. Hanc autē gestabat in capite significans ꝙ pontifex debet gerere humilitatem in mente exemplo capitis nostri dicentis. Discite a me quia mitis suz ꝛ humilis corde. Per caput eñ mens intelligitur:ſm illud. Unge caput tuū ꝛ faciem tuā laua. Rursus thiara in minoribus sacerdotibus significat cōtinentiā quinqz sensuū:in maioribus vero contemplationem.debent eñ esse contemplatiui. De thidari dependebat a fronte lamina aurea significans sapientiā.vel figurabat signū crucis quod fit in officio ꝯfirmationis: in qua scriptum erat nomen domini tetragramaton.i.quattuor litteraruz que sunt he ioth eth ꝛ vau.i.principium vite passionis iste:ꝓut dictum est in prohemio secūde partis.ac si apertius diceretur. Ille cuius pōtifex iste gerit personam.s.xp̄us est principium.i. auctor vite passionis.i.vite restaurate ꝑ passionem: quia mortem nostram moriendo destruxit et vitam nostram resurgendo reparauit. Erant autē hec indumenta pro maiori parte contexta opere polimito.i.vario ꝓpter varietatem virtutis:de qua dicit psalmigraphus. Astitit regina a dextris tuis in vest.deau.cir.va.ꝛ ex quattuor:preciosis coloribus.s.purpura:cocco:bysso:ꝛ hiacyncto. Per purpurā regie dignitatis significatur pontificalis potestas:q̄ via regia debet īcedere ne declinet ad dextrā vel deuiet ad sinistrā:ne liget dignos aut soluat indignos. Per purpuram quoqz aqua significatur:quia in conchis marinis habitant

vermes qui eam egerunt. Per coccum coloris ignei significat pontificalis doctrina que sicut ignis lucere debet: ꝛ vrere ꝓpter quod ꝛ bistinctus fuisse narratur. lucere quidez debz per ꝓmissionē vt omnis qui reliquerit domū patrem ꝛ matrem ꝛc. centuplū accipiet ꝛ vitā eternam possidebit. vrere debet per cōminationem: vt oīs arbor que non fecerit fructum bonum excidetur ꝛ in ignem mittetur. Hinc est ꝙ summꝰ pōtifex cappa rubea: exteriꝰ semper appet indutꝰ cū interiꝰ sit idutꝰ cādida veste: qꝛ etiā interius candere dz per innocentiā et charitatem: ꝛ exterius rubere per compassionem vt videlicet ostendat se semper paratum ponere animam pro ouibus suis: qꝛ personam gerit illius qui pro ouibꝰ vniuersis rubrum fecit indumentum suum. Ex concessione vero Constantini imperatoris. xcvi. di. cōstātinus. ferre potest clamidem purpureā atqꝫ tunicam coccineam ꝛ oīa impalia indumēta. s. septra: signa ꝛ ornamēta. Crux quocūqꝫ ierit eum precedit ad significanduz magis ei ꝙ cuiꝙ alteri conuenire: iuxta illud apostoli. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi ꝛc. vt se crucifixū imitari debere cognoscat. Rursus coccus bistinctus in veste pontificali est charitas que quasi bis tingitur dum dilectione dei ꝛ proximi coloratur. Per bissum vero cādoris eximij significatur preclaritas fame que debet esse retorta vt pontifex bonum habeat testimoniū: ꝟz apl'm. ꝛ ab his que sunt intus ꝛ ab his que sunt foris. Per iacinctū qui est coloris aere, significatur serenitas conscientie quam intra se pontifex debet habere ꝟz ꝙ dicit apostolus. Gloria nostra hec ē testimonium conscientie nostre.

¶ Liber quartꝰ de missa ꝛ singulis que in missa aguntur.

Inter cuncta ecclesie sacramenta illud constat esse precipuū qđ ī misse officio supra mensam sacratissimi celebratur altaris, illđ ecclesie repsentans conuiuiū in quo filio reuertenti pater occidit vitulū saginatuz panē vite ꝛ vinū qđ miscuit sapientia ꝓponens. Hoc autē officium ipse xp̄s instituit cum nouū condidit testamentuz disponēs heredibus suis regnum sicut pater suus sibi disposuit: vt super mensam eiꝰ edāt ꝛ bibant in regno qđ ecclesia consecrauit. Cenantibus eñ illis accepit ihs panem et gratias agens benedixit ac fregit deditqꝫ discipulis suis dicens. Accipite et comedite. hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam commemorationem. Hac igitur institutione formati ceperunt apostoli sacrosanctum frequentare mysteriuz propter causam quam christus expresserat ꝛ formam seruantes in verbis et materiam tenentes in rebus: sicut apostolꝰ corinthijs protestat dicens. Ego accepi a domino quod et tradidi vobis: quoniam dominꝰ iesus in qua no. tra. acce. panem ꝛc. Quia igitur misse officium ceteris diuinis officijs dignius et solēnius est: ideo de illo prius ꝙ de alijs officijs est in hac quarta parte dicendum in qua aliquibus additis ꝛ detractis speculum Innocentij pape tertij prosequamur. Sane vt premissum est missam instituit dominus iesus sacerdos ꝟm ordinez melchisedech quando panem et vinum in corpus et sanguinem suum transmutauit dicens. Hoc est corpus meuz. hic est sanguis meus: subiungens: hoc facite in meam commemorationez. Apostoli autem hanc missaz adauxerunt dicentes in missa non solum verba premissa verum etiam dominicam orationem superaddentes. Unde beatus petrus sic missam primus dicitur celebrasse in partibꝰ orientalibus vbi post domini passionē q̄ttuor annis cathedraz tenuit

sacerdotalez. Deinde vero accepit cathedrā antiochie vbi tres orationes ad missaz adiecit. In p̄mordio ergo nascentis ecclesie missa aliter dicebatur quā modo sicut in sexta parte sub ti. de parasceue dicet̄. sequenti vero tēpore epl̄a tm̄ ⁊ euāgelio recitatis missa celebrabatur. subsequēter. Celestinus papa instituit introituz ad missam cantari ꝓut sub introitu dicetur. Cetera diuersis temporib⁹ ab alijs papis ⁊ a gelasio celestino ⁊ Grego. et alijs diuersis temporib⁹ legūtur adiecta ꝓut xp̄iane religionis cultu crescente visa sunt decētius ꝯuenire. de hoc dicetur in ꝓhemio sexte partis. In canone d̄ ꝯse. di. i. Jacob⁹. legitur ꝙ Jacobus frater domini ep̄s hierosolymitan⁹ ⁊ Basili⁹ ep̄s cesariēsis addiderūt nobis in scripturis ordinē celebrādi missam. Item iste Jacobus alphei dicitur prim⁹ missam inter apostolos celebrasse. naz ꝓpter excellentiaz sanctitatis eius apostoli hunc sibi fecerunt honorē vt post domini ascensionez primus inter eos missam hierosolymis celebraret etiam priusq̄ esset in ep̄m ordinatus: vel forte ideo dicitur primus celebrasse qꝛ p̄mus in pontificalibus eaz dixisse ꝑhibetur: ⁊ sic petrus postmodū primus missaz in antiochia celebrauit: ⁊ marcus in alexādria. Quidam autez perfidi heretici rep̄hendunt nos: quia euāgelia ꝑ ꝑticulas lacerata in missa legimus: ⁊ quia primitiue misse vicz vltra dn̄icam orationem aliquid supaddimus. scriptū em̄ ē. Si q̄s apposuerit ad hoc apponet super illuz deus plagas scriptas in libro isto: et quia super nouū testamentum ⁊ p̄cepta apostolorū alias institutōes ⁊ nouam doctrinaz doctorū instituimus ⁊ seruamus ꝯtra illd̄ qd̄ xp̄s ait. bene irritū fecistis mandatum dei vt vestrā traditionē seruetis. ⁊ alibi. Oīs plātatio quā nō plantauit pater meus celestis eradicabitur: ⁊ apl̄us. doctrinis varijs et ꝑegrinis nolite abduci. ⁊. xij. di. de his. Itez fundamentum aliud nemo pōt ponere ꝑreter id qd̄ positum est qd̄ est xp̄s. Dicunt etiam ꝙ ecclesia xp̄i nec missam nec matutinas cātauit. nec xp̄s nec apostoli eā istituerūt: nec in tp̄e apostoloꝝ cantata fuit. nec nomen misse tunc in mundo audiebatur. nec scriptum inueniebatur: sed id quod missa representat ab euangēlistis cena vocat̄: nec ecclesia in principio nec apostolicū musicali organo nec alta nec dulci voce eaz cantabant reprehēdentes nos qꝛ hec agimus ⁊ quia nocturnos ⁊ alias canonicas horas dicimus. falso contra nos inducētes illud amos ꝓphete. Conuertam festiuitates vestras in luctuz ⁊ omnia cātica vestra in planctum. ⁊ illud ꝓpheticum: Audiunt sermones tuos ⁊ nō faciunt eos quia in canticū oris sui vertunt eos. et auaritiaz sequitur cor eorum. ⁊ est illis quasi carmen musicum cum suaui dulciqꝫ sono canitur. Illoꝝ tamē error aptissime cōfutatur ex his que in ꝓhemio. v. ꝑtis dicentur. Ruxsus in primitiua ecclesia diuina mysteria hebraice celebrabātur: sed tp̄e adriani primi imperatoris grece in orientali ecclesia xp̄ianorum primo celebrari ceperūt. porro misse officium tam prouida reperit̄ ordinatōe dispositum vt que per xp̄m ⁊ in xp̄m ex quo de celo descendit vsqꝫ dū in celū ascendit gesta sunt magna ex parte contineat ⁊ ea tam verbis q̄ signis admirabili quadam spē rep̄sentet. ipsum aūt officium in. iiij. consistit. videlz in personis in operib⁹ in verbis ⁊ in rebus. Personarū tres sunt ordines. s. celebrātes: ministrātes ⁊ circūstantes. Operuz quoqꝫ tres sunt spēs vz gest⁹: actus ⁊ mot⁹. Verborum etiā tres sunt diuersitates. s. oratōes: modulationēs ⁊ lectōes. Rerū similiter tres sunt maneries. s. ornamenta: instrumenta et elementa. siquidem hec oīa plena sunt diuīs mysterijs sicut in prohemio libri dictum fuit.

¶ Sane olim templuz erat in duas partes interposito velo diuisuz. pars prior vocabatur sancta: interior vero sancta sanctorū. quic quia ergo in officio misse ante secreta agitur quasi in ede priori est. quod autem in secreta agitur intra sancta sanctorum est. Erunt igitur intra sancta sanctoruz ara incensi arca testamenti tabula super arcam prout in prima parte sub titu. de ecclesia ⁊ de altari dictum est. ⁊ in exo. habetur. ⁊ supra tabulaz duo cherubin gl̄ie mutuo vultu sese respiciētia. Huc intrabat solus pontifex semel in anno habēs nomina patrum in rationali ⁊ superhumerali scripta ferens sanguinem ⁊ carbones quos

omnes cum timiamate in thuribulo orās po
nebat donec fumus eum obumbraret. deide
tabulam ⁊ aram sanguine aspergebat: post
exibat ad populū: ⁊ vestes lauabat. nō em̄ iu-
dicabatur mūdus ante vesperam post īmola
tionem vituli ruffi: hec olim signa fuerunt sed
recesserunt postq̄ significata venerunt. Si
quidem prior edes significat presentem eccle
siam: sancta sanctoꝝ celum: pontifex xp̄m: sā
guis passionez: carbones charitatem christi:
thuribulum carnem ipsius: thus crementum
preces odoriferas: ara cohortes celi: arca xp̄z
ſm humanitatē: tabula deum patrē: duo che
rubin duo testamenta: que sese adinuicem re-
spiciunt: quia cōcordant: vestis que lauat̄ ho
minez: vespera hominis vestem significat. cō
feras ergo que olim fiebāt ⁊ q̄ christus egit:
⁊ respice quomodo minister ecclesie illa in of
ficio misse representat ⁊ agit. quid etiā hec si-
gnificent sub canone misse in principijs cuius
libet particule illius tanget̄. per arcaz quoqz
christi humilitas intelligit̄: a qua nobis per
ipsius misericordiaz omne bonū aduenit. Et
nota q̄ sicut in exo. xxv. ca. ⁊. xxxvij. legit̄. Fa
ctum est super arcam ꝓpitiatoriū aureum: id
est tabula aurea eiusdem longitudinis ⁊ lati-
tudinis cuius ⁊ arca vt eam tegere sufficeret
Et hoc dicebatur oraculum: quia domin⁹ de
loco illo responsa dabat orantibus. ¶ Dice-
batur etiam propitiatorium: quia exinde lo-
quens dominus ꝓpitiabatur populo: vel qꝛ
die ꝓpitiationis videbant gloriam dn̄i semꝑ
ibi descendere. ⁊ inde tabernaculum siue loc⁹
super posteriori parte altaris collocatus in
quo christus propitiatio nostra: id est hostia
cōsecrata seruatur hodie ꝓpitiatoriū nuncu
patur ⁊c. Ex vtraqz vero parte oraculi: scz in
duobus angulis āterioribus positi sunt duo
cherubin: qui sunt ſm Josephum duo anima-
lia volatilia habentia figuraz que a nullo ho
minuz est inspecta. Hec dicit moyses se ī dei
sede conspexisse figurata. Unus cherub alte
rum inspiciebat: versis tamen vultibus in ꝓ-
pitiatorium. duabusqz alis ex opposito expā
sis ⁊ mutuo se tangentibus velabant oracu-
lum siue tegebant propitiatoriuz. Siquidē
per propitiatorium incarnatus dominus fi-
guratur. De quo iohannes. Ipse est propitia
tio pro peccatis nostris. Duo cherubin duo
sunt testamenta: scilicet nouum ⁊ vetus. duz
ergo illa non discrepant: sed mysterium incar
nationis christi concorditer narrant illud pro
phetando istud asseuerando: in ꝓpitiatoriuz
vultum sue intentionis dirigunt ⁊ se mutuo
respiciunt. ¶ Rursus tria sunt ecclesie sacrifi-
cia que in veteri testamento per ꝓpitiatoriū:
thuribuluz ⁊ altare significata sunt: videlicet
sacrificium penitentie: iusticie: ⁊ eucharistie.
De primo. Sacrificium deo spiritus contri-
bulatus ⁊c. De secundo. Tunc acceptabis sa
crificium iusticie. De tertio Tibi sacrificabo
hostiam laudis. Super altare: scilicet corpo
ris caro mactatur ꝑ contritionem. inter thu-
ribulum: scz cordis thus adoletur ꝑ deuotio-
nez. ad ꝓpitiatorium: scz dei patris sanguis
infertur ꝓ redemptione. Hec quidem tria sa
crificia sacerdos offert in missa. primū in con
fessione. scd̄m in prefatione. tertium in actōe.
Nam hec tria sunt que ſm ꝓphetaz deus re-
spicit in homine: ⁊ requirit ab homine dilige-
re misericordiam facere iudiciū ⁊ sollicite am
bulare cum deo. Diligat ergo misericordiaz
qui vult offerre sacrificiū penitentie. faciat iu
dicium qui vult offerre sacrificium iusticie: cū
deo sollicitus ambulet qui vult offerre sacri-
ficium eucharistie. Hinc est quod ait beatus
bernardus. Fratres mei immolantes hostiā
laudis iungamus verbum verbis: sensum sen
sui: affectuz affectui: exaltationē exaltationi:
maturitatem maturitati: humilitatē humili-
tati: libertatē libertati. Celebratur⁹ ergo mis
sam offerat altissimo sacrificiuz illud: de quo
psalmista ait. Sacrificiū deo spiritus ꝯtribu
latus. ⁊ alibi. Immola deo sacrificiū laudis:
⁊ apostol⁹. Exhibete mihi corpora vestra ho
stiam viuentē sanctam deo placentē: vt sit ra-
tionabile obsequiū vestrū: mortificantes in al
tare cordis mēbra vestra que sunt sup terraz:
videlicet īmundiciā: libidinē: cōcupiscentiam
malā: ⁊ auariciā: quaten⁹ mūdo corde ⁊ casto
corpore sacrificetis deo vosmetipsos. ¶ In
sacramento autē corporis christi ſm Augu.
de cōse. dist. ij. vtrum. Nil a bono magis nil a
malo minus perficitur sacerdote: dūmodo il-

le cum ceteris in arca consistat ⁊ formam ob
seruet traditam a columba qui non in merito
sacerdotis: sed in verbo conficitur creatoris.
Aurū essi eque verum est in arca furis sicut in
thesauro regis. i. q. i. §. ex his. Vñ ⁊ cayphas
pontifex persecutor vni⁹ ⁊ verissimi sacerdo-
tis q̄uis ipse verax nō esset: quod dedit tamē
verū fuit si nō suū dedit sed dei. i. in forma ec-
clesie. i. q. i. dominus. ⁊ c. dictū: nō ergo sacer-
dotis iniquitas impedit effectuz sacramēti:
sicut nec medici infirmitas virtutem impedit
medicine. q̄uis igitur opus operans aliquā-
do sit inmunduz opus tamē operatū semper ē
mundum: ⁊ sicut omīa sunt mūda mundis: sic
omīa sunt inmunda inmundis. i. q. i. omīa. ⁊ ca.
multi. malus ergo cum vitā accepit mortem
incurrit: sic ecōtra bonus cum morte sustinet
vitam acquirit. Nam qui manducat indigne
iudicium sibi manducat. quod vero de talib⁹
ꝓpheta ait. Maledicā benedictionibus ve-
stris. Et grego. Benedictionib⁹ eoz vertit in
maledictionem: ⁊ oratio in peccatū: de preci-
sis ab ecclesia nō tolleratis seu notoriis intel-
ligitur: quoz benedictio debet q̄tum ad ip-
sos maledictio reputari: qñi ꝑm Augu. i. q. i.
q̄ quidem mali in q̄tum in eis est dicuntur sa-
cramenta polluere cū tamē illa pmaneāt im-
polluta: sunt essi bonis ad p̄miuz reprobis ad
iudicium Unde aug. i. q. i. Si fuerit spūalis
virtus sacramenti vt lux puta ab illuminādis
excipitur ad salutē: sed p̄inundos ministros
quasi per canale transiens nō coinquinatur.
Arnaldiste tñ pfidi heretici dicunt missq̄ legi
q̄ immūdis ⁊ luxuriosis ministris xp̄us spon
sam suam ecclesiā traderet custodiendaz: vel
potestatem sacroz ministeriorz peragere: vel
claues regni vel potestatem ligādi vel soluē-
di: quia illi soli: vt ait Gre. et iusti in hac carne
positi ptātem habent ligandi atq̄ soluendi.
sicut apostoli qui vitam vel fidem illoz cū
eorum doctrina tenent. vnde vt dicunt a tali-
bus sacramenta prestita nec valent nec p̄fi-
cunt ad salutez. Legitur essi in libro numeri.
Quicquid tetigerit inmundus inmundū faciet
⁊ christus. Non potest arbor mala fructū bo-
nos facere. Et dauid. peccatori aūt dixit de⁹
quare tu enarras iu. m. ⁊ tu. a. t. m. per os tuū
Et apostolus. Omnia munda mūdis coinq̄-
natis autem ⁊ infidelibus nihil est mundum.
Et grego. ī pastorali libro. i. c. x. ⁊. cxcix. di. §.
i. Dum is qui displicet ad intercedendum mit
titur irati animꝰ ad deteriora ꝓuocatur. Itē
ibidem tertio. ca. xij. Necesse est vt mūda de-
beat esse manus que diluere sordes curat: ne
tacta queq̄ ipsa sordida deterius inquinet.
¶ Celebratur autem missa hora tertia: sexta
⁊ nona. In tertia: quia ꝑm Marcū hora illa
xp̄us crucem ascendit: ⁊ linguis iudeoz̄ cru-
cifixus est clamātium. Crucifige. Et quia il-
la hora spiritus sanctus sup̄ apostolos in lin-
guis igneis descendit. de cōse. di. i. nocte. In
sexta quia illa hora ꝑm Matheum vere cru-
cifixus ⁊ īmolatus est. Et ī nona: qa hora il-
la in cruce pendēs emisit spiritū. Theleſpho
rus papa. de cōse. di. i. nocte. statuit vt missa
ante horā tertiam nō dicatur: quod de publi-
cis ⁊ popularibus missis intelligendū est: qa
sicut ait augu. de conse. di. i. ⁊ hec nō deberēt
in publico fieri ne populus a publicis que ho
ra tertia dicuntur retrahatur. Cantatur aūt
dieb⁹ dñicis ⁊ festiuis hora tertia. in ꝑ festis
hora sexta. in q̄dragesima hora nona. de cōse.
di. i. solēt. ⁊. §. in ieiuniis. ⁊ etiam ex institutio
ne Pelagij pape ⁊ alioz in diebus ieiuniorz:
nō tamē oīum. In sabbatis vero ieiuniorum
quattuoz tēporz sero pōt celebrari ꝓpter or-
dines sacros qui ad dñicam sequentez ptine-
re noscūtur. Sed quia missa ī ieiunio dici de-
bet: ideo ne minꝰ ieiunēt post vesperas incho
atur: ⁊ sic vsq̄ ad noctē ieiunū ꝓtelat. lxxv.
dist. quod a patrib⁹. lxvi. di. dilectōis. de quo
in sexta pte sub sabbato paschali dicet. q̄ ve
ro missa quādoq̄ sūmo mane cantat ex cōsue
tudine nō ex ordine est. Leo tñ papa de cōse.
di. i. necesse. diluculo siue prima diei parte ad
missaz intrabat. nescio an necessitate an ratio
ne an sola vsus aplici potestate. vel de pecu-
lari missa intelligendum est. qui aūt necessi-
tate preuenūt tertiā aut offerunt post sextaz
aut nonā amore diuino ne videlz eis dies abs
q̄ sacrificio pretereat excusari possunt cū di-
scipulis qui euellebant spicas in sabbato. de
cōse. di. v. discipulos. ⁊ cum dauid qui come-
debat panes propositionis de conse. di. ij. tri-

bus: vel quia in missa fit memoria passionis: mortis: sepulture: resurrectionis ⁊ ascensiōis: ideo cantatur tot varijs horis. In tertia ī memoriam passionis ⁊ ascensionis: post sextā in memoriam mortis: post nonā in memoriā sepulture: in mane in memoriā forte resurrectionis. Asserunt etiam quidam dominū in meditulio horarum crucifixū: et ideo nunc hanc nunc illam horam positam. vnde ecclesia īter vnam horam ⁊ alteram celebrat missaz. ī die aūt natalis domini prima missa de nocte cantatur prout sub ipso festo dicetur. Ceteruz si in quadragesima occurrunt duo officia quos dies duplices vocamus: missa de festo dicit̄ in tertia ⁊ absqz genuflexione. officium vero de ieiunio dicitur in noua ⁊ cum genuflexiōe. tempore etiaz aduētus debz missa in sanctorum festiuitatibus hora tertia celebrari. verū nullus debet eadem die plures missas regl̄ariter celebrare. de ꝯse. di. i. sufficit. extra de cele. mis. te reuertente. qz xp̄s solus passus fuit. ⁊ valde felix est qui etiam vnaz digne potest celebrare. nec potest q̄s duas missas cuz vno vel vnam cuz duobus sacrificijs celebrare. e. di. tribus. sub vno tamen canone possunt plures hostie confici. nam ⁊ p̄s byter dz semp̄ hostiaz pro infirmis habere parataz. e. di. p̄s byter. potest quoqz sacerdos vnam missam cū sacrificio ⁊ aliaz siccā celebrare. missa sicca dicitur quoniaz si sacerdos nō pōt conficere: qz forte iam celebrauit: vel ob aliam causaz: pōt accepta stola epl̄am ⁊ euangeliuz legere ⁊ dicere orationez dominicā ⁊ dare benedictōez. q̄nimo si ex deuotōe non ex superstitione velit totum officium misse sine sacrificio dicere: accipiat omēs vestes sacerdotales ⁊ missam suo ordine celebret vsqz ad finem offerende: dimittens secreta que ad sacrificiū pertinēt. prefationē vero dicere potest: licet in eadē videantur angeli inuocari ad confectionez corporis ⁊ sanguinis christi. De canone vero nihil dicat sed orationem dominicam non p̄ter mittat ⁊ que ibi sequuntur sub silentio dicenda non dicat: calicem vel hostiaz non habeat: nec de his que super calicem seu eucharistiaz dicuntur vel fiunt aliquid dicat vel faciat. potest etiam dicere. Pax domini sit semper vobiscuz. Et exinde misse officiuz suo ordine p̄agat. melius est tamen alia omittere. Veruz quidam incipiunt missam de die celebrantes illam suo ordine vsqz ad offerendam. postea incipiunt aliam missam ⁊ eaz cantant vsqz ad eundem locum ⁊ idem faciunt pluries si volunt: et incepta missa viuorum incipiunt quādoqz missam mortuorum eam prosequentes vsqz ad eundem locum ⁊ exinde procedentes dicunt tot secretellas quot missas inceperūt semel tantum canonem dicentes et consecrātes. et in fine tot orationes dicunt quot officia misse inceperunt: sed hoc tanq̄ detestabile reprobamus. potest tamen sacerdos quandoqz plures missas vna die celebrare. extra de cele. mis. c. iij. Primo in festo natalis domini sicut in septima parte sub illo festo dicetur. Secūdo vbi necessitas exigit. puta si q̄s moriatur vt ibi: et de consecra. disti. i. sufficit. Concilium tamen carthagiñ. e. di. sacramenta. dicit q̄ si ep̄s vel alius post tertiaz obierit cōmemoratio solis orationibus facienda est sine missa. Tertio causa honestat̄ vt si aliqua magna persona superueniens velit missaz audire. extra. e. c. i. ⁊. ij. Quarto s̄m quosdā causa vtilitatis puta propter p̄egrinos propter hospites propter commeantes propter infirmos propter sponsos ⁊ propter raritatē clericorum ⁊ propter paupertatem ecclesiarum sacerdotes proprios non habentium. Quinto vt dixit Sicardus ep̄s cremī. in mitrali cū due festiuitates occurrunt possunt etiaz tres celebrari. tum quia hoc fit licite in natali. tuz quia christi passio tript̄ita est. passus eniz est linguis insultantium. manibus verberantiū ⁊ clauis crucifigentium. Ipse etiam est a patriarchis gestibus immolatus. a prophetis verbis sacrificatus. a patre ⁊ a seipso realiter oblatus. Sexto pari ratione si in die ieiunij occurrit aliquod solenne festum potest vnam de festo ⁊ aliam de ieiunio celebrare si alius presbyter non assit. Legit̄ etiā q̄ leo papa sepe septies et aliquando nouies in eadem die missam celebrauit. ¶ Sacerdos tamē aliaz missam in eadē die celebratur⁹ in vltīa tm̄ perfusionē sumat: q̄m̄ si in p̄ria sumeret ieiun⁹ nō esset: et sic alia missa īpediret̄. eo ti. ex parte.

alias aūt quotiens celebrat totiens corp⁹ xp̄i
⁊ etiā ꝑfusionem sumat. de conse. di. ij. compi
mus. ⁊. c. tribus. Sed nūquid prāsus ꝯficit?
respōdeo sic: lz hoc facere non debeat: nō eñ
ieiuniuz est de substātia ꝓut in canone innuit
Aug. in dicto. c. liq̄do alias dñs nō ꝯfecisset:
magister tñ Hug. dicit ꝯtra. Sane p̄scis tē-
porib⁹ heresib⁹ pullulātib⁹ ⁊ trinitatē impu-
gnantib⁹ ex institutōe Alicuini magistri Ka-
roli rogatu Bonifacij archiep̄i magūtini sta
tuentis prima feria missa de trinitate diceba-
tur. scd̄a feria de sapiētia. tertia feria de spiri
tu sctō. quarta de charitate. quīta feria de an
gelis. sexta de cruce. septīa de beata virgine.
causa v̄o illa cessante illud cessauit et dñicali
officio ordinato statutū fuit ꝙ prīa feria suū
haberz officiū. s. de trinitate. scd̄a de angelis
qꝛ tūc p̄mo creati sunt in bonis gratuitis: tūc
eniz lux diuisa fuit a tenebris. i. boni angeli a
malis: qꝛ tunc ceciderūt mali: boni vero cōfir
mati sunt. In p̄ma vero feria creati fuerūt an
geli in bonis naturalibus. Cātatur etiā in se-
cūda feria ꝓ defunctis vt illis adhibeam⁹ suf
fragia āgeloꝝ. ⁊ quia vt dicūt q̄dā in p̄ma fe
ria refrigeriū habēt illi q̄ sunt īpurgatorio. et
statiz in scd̄a feria redeūt ad penas ⁊ laborē:
iō vt eoꝝ subueniatur laborib⁹ missa ꝓ illis ī
scd̄a feria celebrat̄. in tertia feria ꝓ peccatis.
in quarta ꝓ pace. in quinta ꝓ tribulatōe: vel
in tertia feria dz repeti ītroit⁹ misse de dñica.
Institutū etiā fuit vt in quarta feria ieiunare
tur: et illa simul die dz missa de dñica dici nisi
festiuitas īpediat. In quīta feria dz simul re-
peti officiū dñice introit⁹ epl̄a ⁊ euāgeliuz: qꝛ
dies iouis dicit̄ cognata dñice diei ꝓut dice
tur sub. ti. de accessu pō. ad altare. In sexta fe
ria de cruce. illa eñ dies approp̄at̄ xp̄o ⁊ cru
ci: qꝛ ipse in ea mori ⁊ crucifigi voluit pro salu
te generis humani. In septima feria de bea-
ta virgine. qd̄ initiū habuit: qñ oliz in quadā
ecclesia ciuitatis ꝯstantinopolis erat imago
btē virginis corā qua depēdebat veluz qd̄ to
taz velabat imaginē: sz hoc velū in sexta feria
post vespas recedebat ab imagine nullo mo-
uente solo dei miraculo quasi deferret̄ in celū
vt ad plenū posset imago a pp̄lo ꝓspici. Ce-
lebratis vero vesperis ī sabbato descēdebat
ipsum velum ante eandem iconaz siue imagi
nem ⁊ ibi manebat vsqꝫ ad sextam feriā. Hoc
viso miraculo sancitū est: vt semꝑ illa feria de
beata virgine cantaretur. Alia etiā ratio est:
quia dñio crucifixo ⁊ mortuo ⁊ discipulis fugi
entibus ⁊ de resurrectōe desꝑantibus in ea so
la tota fides ī sabbato illo remāsit. de ꝯse. di.
iij. sabbato. Sciebat eñ quomō portauerat
euz sine labore ⁊ peꝑerat sine dolore. ⁊ iō cer-
ta erat ꝙ fili⁹ dei esset: ⁊ a mortuis tertia die
resurgere debebat. ⁊ hec est ratio quare dies
sabbati magis q̄ alia dies btē marie appro-
priatur. Tertia ratio ē quia dies sabbati ē ia
nua et introitus ad dominicā diem. vnde cuz
sumus in sabbato sumus iuxta dñicam. dies
autē dominica est dies requiei ⁊ significat vi
tam eternam. vnde cum sumus in gratia dñi
nostri sumus quasi in ianua paradisi: quia igi
tur ipsa est nobis porta ad regnum celorum
qd̄ per diem dominicā figuratur: ideo de illa
solēnizamus in septima feria que diez dñicā
p̄cedit. Quarto vt solēnitas matris solēnita-
ti filij ꝯtinuet̄. Quīto vt festiuitas agatur in
die in qua deus ab omni ope req̄euit. ¶ No-
tandū est etiā ꝙ in misse officio vbi xp̄i passio
rep̄sentatur tribus linguaꝝ generib⁹ vtimur
s. greca hebrea ⁊ latina ad significādū ꝙ his
tribus linguis scriptus est titulus crucis xp̄i.
Job. xix. Et ad designādū ꝙ oīs lingua que
per hanc triplicem intelligitur deū laudare ⁊
confiteri dz: qꝛ dñs noster ih̄us xp̄s in gloria
est dei patris. Licet eñ multa sint genera lin
guaꝝ: iste tamē principales sunt. hebrea pro
pter legem: ⁊ quia est aliarū mater. greca ꝓ-
pter sapientiā. latina ꝓpter nobilitatem ⁊ do
miniū romani imperij. Verba latina sunt epi
stole: euāgelia: oratōes ⁊ cātus. Greca sunt
Kyriel̄. xp̄el̄. ⁊ imas. Hebraica sunt alleluia:
amē: sabaoth ⁊ osanna. vnde ⁊ in missa roma
ni pontificis in p̄cipuis solēnitatibus legitur
euāgelium ⁊ epl̄a non solum in latino verum
etiā in greco ad designandū ꝯiunctionē vtri-
usqꝫ populi sub vna fide: siue ꝙ ecclesia con-
stat non solum ex latinis verum etiam ex gre
cis: ⁊ vide in sexta parte sub tit. de parasceue.
¶ Sed queritur vtruz sacerdos min⁹ q̄ duo
bus presentibus debet celebrare missam. Et

videtur ꝙ non. statuit namq; Sother papa de ꝯse. di. i. quoq;. vt nullus missarū solennia celebrare presumat nisi duobus p̄sentibus sibiq; respōdentibus ipse tertius habeat̄. cuz eñ ipse p̄sbyter dicat. dñs vobiscuz ⁊ in secreta dicit orate ꝓ me: ꝯuenit vt ipsi⁹ salutatōi a pluribus respōdeatur. Verū aliud est necessitatis articulus in quo pōt vno solo presente celebrare: ⁊ aliud religionis ꝯtemptus. Pie quoq; credenduz est ⁊ sacris auctoritatibus comprobatur ꝙ angeli dei comites assistunt orantib⁹. Juxta illud ꝓpheticū. In cōspectu angelorum psallam tibi. Et angelus ad Tobiaz. Quādo orabas cum lachrymis ego obtuli orationem tuā dño: sed ⁊ in canone misse ꝯtinetur. Supplices te rogamus oīpotens deus iube hec perferri ꝑ manus sancti angeli tui in sublime altare tuū. Preterea quilibet homo hz suū ꝓprium angelum ad custodiā. vnde dñs in euangelio loquēs de ꝑuulis ait. Angeli eoꝝ semper vident faciem patris. Illos igitur habemus in oratiōe ꝑticipes quos habebimus in glorificatōe ꝯsortes. Sol⁹ tñ presbyter nō pōt diuinū officiñ absq; ministri suffragio celebrare ꝓut in ꝯstitutōe alexādri cauetur. extra de fi. p̄s. ꝓposuit. Canon quoq; tholetaneñ. ꝯcilij. xij. q. i. illd. statuit vt vbi temporis vel loci siue cleri copia suffragatur habeat quisq; deo sacrificās post se vicini solaminis adiutorem: vt si aliquo casu ille q̄ ad officia impleturus accedit turbat⁹ vel ad terram elisus fuerit a tergo semper habeat qui eius vicē intrepide assequatur. Siquidez copia tp̄is suffragat̄: si non sit guerra loci. si ecclesia sit diues: cleri si sit sibi copia clericorū. Generaliter aūt dicendū est ꝙ illa est legitīa missa in qua sunt sacerdos respōdēs offerēs atq; cōmunicās sicut ipsa precū compositio euidenti ratione demonstrat. Introitus ad chorum prophetarum respicit qm̄ s̄m Aug. Moyses minister fuit ve. testa. ꝓphete ministri noui. Kyriel. ad eos respicit prophetas qui circa domini aduentum erant: de quibus fuerunt Zacharias ⁊ iohānes baptista filius eius. Gloria in excelsis ad cetum respicit angelorum gaudium natiuitatis domini pastoribus annunciantiū. Prima collecta respicit ad hoc qđ dominus circa annū. xij. agebat. s. quando ascendens hierosolymam sedebat inter doctores audiens ⁊ interrogans. Epistola ad Johannis predicationem pertinet. Responsoriū ad beniuulentiam apostolorum respicit. s. quomodo a domīo vocati secuti sunt eum. Allel. ad leticiaz mentis eoruz pertinet quā habebant de ꝓmissionib⁹ eius vel de miraculis que per euz vel per nomē eius fiebāt. Euangelium respicit tempus a sua predicatione vsq; ad predictum tempus. Quod vero deinceps in misse officio agitur ad illđ respicit tempus quod ē a dominica quādo pueri hebreorum obuiauerūt ei vsq; ad diē ascēsionis eius siue penthe. Oratio vero secrete vsq;. nobis quoq; peccatorib⁹. designat illā orationē quā ih̄s in monte oliueti exercebat. quod aūt postea agitur significat tempus illud quo dominus in sepulchro iacuit. Quando vero panis in vinum mittitur animam dei ad corpus redire demōstratur. Salutatio sequens significat salutationes postea discipulis a christo factas. Fractio oblate signat fractionem panis factaz a domino discipulis in emaus. hec plenius in suis locis dicētur. De missa ꝓ mortuis ⁊ ipsorum officio in. vij. parte dicet̄. Adhuc missa non nisi in sacratis deo locis. i. in tabernaculis diuinis precibus a pōtificibus delibutis absq; magna necessitate dici debet. non ergo in prophanis domibus absq; ep̄i licentia: quia sanctius est missaz nō cantare vel non audire q̄ in locis in quib⁹ hoc fieri non oportet. de cōse. di. i. clericos. ⁊. c. se. vnde scriptum est de cō. di. i. sicut. ⁊. c iij. se. et c. concedimus. ⁊. c. vnicuiq;. Vide ne offeras olocausta tua in omni loco quem videtis: sed in omni loco quem elegerit dominus de⁹ tu⁹. de hoc dicetur in ꝓphe. v. ꝑtis. potest aūt esse necessitas vt dicatur in naui vel in exercitu sub papilione siue sub diuo si illud haberi nō possit: sed tunc cum tabula seu altari viatico. e. d. c. fi. Presbyter aūt nō dz missaz celebrare sine licētia ep̄i in altari in quo ep̄s ea die celebrauit. ea. di. concedimus. extra de priui. in his. Sixtus tñ papa statuit missam non nisi super altare celebrari. Felix papa prim⁹ statuit supra memorias martyrum missas cele-

brari. Bonifaci⁹ papa scd̄s statuit vt in misse celebratione clerici a laycis sint diuisi. Martinus papa statuit missam alta voce cantari. Uigilius papa statuit eam in ecclesie oriētali parte dici. ¶ Illud quoq; notandum est ꝙ in missa representatur pugna ⁊ victoria sacerdotis cōtra hostem antiquū. ꝓcessus ad hāc pugnaz ponetur sub ti. de acces. pon. ad al. in fi. Arma vero ⁊ pugna sacerdotis posita sunt in prohemio tertie partis. ¶ Rursus missam quasi quoddam iudicium imitatur. vnde ⁊ canon actio vocatur. de cō. di. i. necesse. Est eñ actio causa in iudiciū deducta. de verbo. sig. forus. in missa quidē causa nostra agitur. oratorium est pretoriū. deus iudex. diabolus accusator. ministri testes. sacerdos aduocat⁹ et defēsor. hic est moyses qui causam populi ad dominū allegabat cui⁹ patrocinio delatoris fallacia confutatur: ⁊ nostra innocentia comprobatur ⁊ absoluitur et iudicis ira placatur ⁊ per misericordiā culpa remittitur. xlv. dist. disciplina. extra de re iudica. cum vterini. Ceterum missa dicitur mysteriuz qd̄ profertur ⁊ sacrificium quod offertur. Misse aūt officiū in duas principaliter diuiditur partes videlicet in missam cathecuminorū: et missam fidelium. Missa cathecuminorū est ab introitu vsq; post offertorium que missa ab emittendo dicitur: quoniā quādo sacerdos incipit cōsecrare eucharistiaz. cathecumini foris de ecclesia mittuntur. Unde antiquitus perlecto euangelio diaconus supra pulpitū acclamare solebat. si quis cathecumin⁹ adest. exeat foris prout dicetur in sexta parte sub quarta feria quarte domīce quadragesime. qd̄ ideo fiebat qm̄ cathecumini lz sint ī fide instructi nōdum tñ sunt renati siue baptizati. ⁊ ideo nondū sunt de corpore ecclesie sicut nec iudei nec gentiles. quare sacris altaris mysterijs interesse non debent que nō nisi baptizatis fidelibus cōmittuntur nec thesauri ecclesie sunt inimicis ostendendi. vnde de quibusdaz qui cathecuminoꝝ. ⁊ nondū renatorū typum seu figuram gerebant scriptum est. Jesus aūt non credebat se illis sciēs quid in homīe esset. hinc etiaz in canone cartagiñ. concilij de con. di. i. eps. dicitur ꝙ nec gentilis nec heretic⁹ nec in deus ꝓhibeatur ecclesiā ingredi ⁊ audire verbum dei vsq; in finem misse cathecumīorum. nec etiā incestuosi. xxxv. di. iij. de inces. ⁊. c. se. Missa vero fideliū est ab offertorio vsq; ad post cōmunionez. ⁊ dicitur missa illa a dimittēdo: quia ea expleta ad propria quisq; fidelis dimittitur. missa ergo aliquādo est nomē collectiuū: quia quandoq; missa vocat̄ quod est ab ītroitu vsq; ad offertoriū. quādoq; qd̄ est ab ītroitu vsq; ad ite missa est. ⁊ hoc veri⁹: quia tūc hostia mittitur. quādoq; qd̄ vsitati⁹ est dicitur missa totum officium ab ītroitu vsq; ad ite missa est siue inuocatio nomīs dei q̄ fit a sacerdote super altare quasi transmissa. eo ꝙ populus fidelis per mysterium sacerdotis: qui vice mediatoris inter deum ⁊ hoīes. i. xp̄i fungitur: preces supplicatōes ac vota altissimo transmittit. quandoq; tantum officiū quod sub silentio dicitur. quandoq; soluz verba illa quibus dominicuz conficitur corpus. Aliquando missa est nomen propriū qz significat xp̄z qui missus est a patre ī hūc mundū. significat etiam angelum qui mittitur: vt per eius manus hostia offeratur in sublime altare domini. Ipsum ergo sacrificiū. i. hostia vocatur missa quasi transmissa. prius siquidez a patre nobis vt scz esset nobiscuz: postea a nobis patri vt intercedat ⁊ sit ꝓ nobis apud ipsum. ¶ Itez transmissa primo nobis a patre diuino qui per incarnationem xp̄i filij sui qui fuit missus celestis et postea patri a nobis ꝑ passionem eius. Similiter in sacramēto trāsmissa nobis primo a patre per sanctificatōez qua nobiscū esse incipit. postea patri a nobis per oblationem qua pro nobis apud patrez intercedit: hec eñ missio seu legatio sola sufficiens ⁊ idonea est ad soluēdas inter deuz ⁊ hoīes inimicicias ⁊ offensas. Cum ergo dyaconus in fine misse dicit. ite missa est: idem est si dicat. redite ad ꝓpria vel sequimini xp̄m: qz missa siue oblata est hostia salutaris pro nobis ad deum patrem placandum. potest etiā ⁊ aliter missa diuidi in q̄ttuor partes ſm apostolum. i. ad thimo. ij. ⁊ habetur etiaz in canone conci. tholeñ. s. in obsecratiōes: orationes. postulationes: ⁊ laudes siue gratiaruz actiones: quoruz verborum expositio in quīq; par

tes sub tertia ponetur. Pars prima ꝓtenditur ab introitu vsq; ad offertoꝛium. ⁊ dicitur obsecrationes. i. precationes que: scilicz fiunt priusq; species incipiant benedici. Secunda vsq; ad finē dñice oꝛationis ibi: ꝙ libera nos quesumus dñe ⁊c. Tertia vsq; ad cōionez videlicet ſm aug. oratiões quas eps dicit post cōmunionez. Quarta vsq; in finem. s. ſm Augusti. quādo post Ite missa est vel Benedicamus domino populus respondet Deo gratias. ſm alios vero prima pars ꝓtenditur ab introitu vsq; ad Te igit. secūda vsq; ad Oꝛem⁹ preceptis salutari ⁊c. tertia vsq; ad collectas. quarta vsq; ad Ite missa est. ¶ Rursus quia quinq; fuerunt sanguinis xpi effusiões: ideo misse officium ab offertoꝛio inantea in quinq; subdiuiditur partes: vt ibi dicetur ⁊c. Sed ⁊ quia in sola cruce etiam q̄naria fuit sanguinis effusio: ideo ⁊ solus canon subdiuidit in quinq; partes. prima vsq; Qui pridie. secunda vsq; ad Memēto. tertia vsq; ad Preceptis. quarta vsq; ad embolismuz. quīta ad collectas.

¶ De quinq; psalmis quos pōtifex celebraturus dicit. Rubꝛica.

Celebraturus pontifex missaruz solēnia quosdā psalmos ⁊ oꝛationes ex ūstitutione Celestini primi pmittit: quos interim dum caligis ⁊ sandaliis oꝛnatur dicit ſm exhoꝛtationem psalmiste dicētis. Preoccupemus faciē eius in cōfes. ⁊ in psal. iu. ei. Di psalmi sunt quinq; videlicet. Quā dilecta tabernacula tua. Benedixisti. Inclina. Credidi. ⁊ De profundis: vt quicquid immunduz quinq; sensuuz transgressione cōmisit quinq; psalmoꝛ oꝛatione detergat. Quedam enim continent in quolibet ipsoꝛ que recte cōuenunt celebraturis altaris mysteriuz ⁊ eucharistie sacramentū. Oꝛationes vero quas dicit manifeste pertinēt ad impetrandū coꝛdis ⁊ coꝛporis mūdiciā ⁊ munimē. ¶ Rursus iō dicit. Quā dilecta taber. ⁊ alios palmos vt in xpo cui⁹ typū gerit virtutum plenitudo noteꝛ. ¶ Et nota ꝙ religiosi⁹ ſm oꝛdines siue ꝓfessionis discalciatus incedens: missam celebꝛatur⁹ se calciat ex ꝑcepto apostoli dicentis ad epbe. State calciati pedes in ꝑparatione euāgelij pacis. Nempe p calciamenta q̄ fiunt de pellibus aīalium moꝛtuoꝛuz ⁊ calcant terrā ⁊ sunt clausa de subter ⁊ aperta desuper. significatur ꝙ sacerdos dz esse moꝛtu⁹ mūdo: ⁊ dz coꝛ habere clausuz ad terrena. ⁊ ipsa tanq̄ lubꝛica calcare ⁊ vilipendere: ⁊ apertum ad respiciendum ⁊ desideradum celestia.

¶ De capitis compositiõe ⁊ manuū lotione. Rubꝛica.

Caligis et sandaliis impositis pōtifex ⁊ sacerdos caput pectinat: manu⁹ ⁊ faciez lauat. Mā ⁊ legalis sacerdos sacrificaturus lotis ꝑus manibus ⁊ pedibus induebat manastasim cui⁹ loco hodie sandalia habētur: ꝓut dictū est ī tertia parte sub ti. de legalib⁹ indumētis. Pectinat igit caput ⁊ faciē lauat. ꝑmo exēplo marie q̄ futurā xpi passionē figurās vnxit oleo ea put eius: ete ſñ in misse officio xpi passio repsentatur. Secūdo ex mādato dicētis. Luc. iij. Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū ac faciem tuā laua: ꝙ doc significans ꝙ in sanctis operibus nostris oēm fictionē ⁊ simulationē a nobis amouere debemus. Tertio pectinat caput. nam per capillos supflue cogitatiões et cura terrene solicitudinis. per capus mens ⁊ intentio que cunctis anime actibus sicut caput ceteris membꝛis supereminet significantur. Congrue igitur pectine capilli cōplanātur ⁊ oꝛdinantur et eunulsi separantur: ad notandum ꝙ tunc specialiter moꝛes componere ⁊ superfluas cogitatiões a se repellere debet. Juxta illud pꝛopheticum. Auferte malū cogitationum vestrarū: atq; mens ipsius pꝛe nia discretione separari: quietari: ⁊ purgari a terrenis sollicitudinibus ⁊ virtutibus oꝛnari dz. Pecten ſñ ꝓpter oꝛdinatā in ſcisionibus diuisionē discretionē significat qua intētio aīe adoꝛnatur sicut capilli capitis pectine adoꝛnāt. Manu⁹q; lauat pp reuerētiā tātī sacramēti q̄ten⁹ ad illō ꝓtractāduz mūdissimus

accedat. Unde gregorius i pastorali libro. i. capi. xij. Necesse est vt mūda studeat esse manus que diluere sordes curat. Corporaliter igitur lauat manus vt spiritualiter mūdet actus. Juxta illud ps. Lauabo inter innocētes manus meas ꝛc. ne quasi illotis manibus ad mensam peruenire videat: nō q̄ lutū manuū diuina sacramēta contamiet: sz sic̄ indigne manducat ꝛ bibit iudiciū sibi manducat ꝛ bibit. Unde in euāgelio matbei. Non lotis manibus manducare nō coinquinat hominem: q̄ vero de ore ꝓcedunt ꝛ de corde exeunt videlicet cogitationes male: homicidia ꝛ adulteria ꝛ huiusmodi: bec sunt que inquināt hoīez. Sollicite ergo satagendum est vt nō tam exteriora manuū q̄ interiora mentium inquinamenta purgentur. Manuū autē lotio a lege sumpsit exordium vt premissum est. Legitur etiam exo. xxx. ꝛ. xxxviij. ꝛ. xl. ca. q̄ moyses fecit labium eneū de speculis mulierū: in quo lauabāt se sacerdotes in egressu tabernaculi testimonij: ꝛ quando accessuri erant ad altare. Siquidem in labio eneo sonoro significatur confessio. in altari aureo mētis amaritudo. in speculis mulieruz vite sanctoz consideratio. Sacerdos ergo p̄iusq̄ ad altare veniat per confessionez siue lachrymis penitētie se abluat. per mentis amaritudinem se purget: p cōsiderationem vite sanctoz se informet. De p̄mo Jsa. iij. Mundamini qui fertis vasa domini. de secūdo. p̄ma Corinth. vi. Expurgate ve. fer. ꝛc. De tertio hebre. xij. Habētes impositaz nubem deponamus oē pondus: ꝛ circumstans nos peccatū vt sit in numero inocētium audacter dicentium. Judica me domine qm̄ ego in inno. ꝛc. ꝛ infra. Lauabo in. ino. m. me. ꝛ cir. a. tuū dñe. Deinde manus lotas manutergio tergit: quia post lachrymas contritionis peccata abhorrere ꝛ abolere per opera satisfactionis debet. Linum quidem per laborem ad candorem perducitur ꝛ penitētes per satisfactionem ad perpetuaz glorificationem perducuntur. Crinium igitur manuum ꝛ faciei ornamenta non sunt voluptatis oblectamenta: sed in figuram a domino sacerdotibus legis iniuncta.

¶ De aque bñdicte aspersiōe Rubrica.

Sacerdos in dominicis diebus celebraturus alba ꝛ stola parat⁹ p̄iusq̄ planetaz induat vt liberius vacare possit: aquam ex institutiōe Alexādri pape p̄mi benedicit: altare ecclesiā ꝛ populum aqua benedicta cōspergit: vt ois spirituū immundoz spurcitia tam de habitaculo q̄ de cordibus fideliuz ꝓpellatur. Nec enim virtus aque exorcizate inest. ꝛ etiam q̄ nouus christianoz populus baptismatis sacramēto renatus: ita ministerio aque lotare natoz corpora inuit sicut sanguis agni a p̄sco populo ad repellendum percussorē in postibus ponebatur. vnde in canone alexandri ita legitur. Aquam sale aspersam populis benedicimus: vt ea cuncti aspersi sacrificemur ꝛ purificentur. qō ꝛ oībus sacerdotibus faciendum esse mandamus. nam si cinis vitule aspersus populū sanctificabat atq̄ mundabat. sa venialib⁹: multo magis aqua sale aspersa diuinisq̄ precibus sacrata populuz sanctificat atq̄ mundat a venialibus: ꝛ si sale aspersa p belyseum sterilitas aque sanata est: q̄to magis diuinis precibus sacratus sal sterilitatez rerum aufert humanaz ꝛ coinquinatos sanctificat ꝛ purgat ꝛ cetera bona multiplicat ꝛ insidia diaboli auertit ꝛ a fantasinatis versutijs hoīes defēdit. ¶ Rursus tūc sacerdos iustus tabernaculum aspergit dum dei misericordiam petit. Cyprianus quoq̄ papa ait q̄ ideo boies aqua benedicta aspguntur: q̄ valet ad sanctificationē. Unde scriptura p ezechielem dicit. Aspergam sup vos aquā munda ꝛ mūdabimini ab oībus inmūdicijs vris: ꝛ dabo vobis coz nouū ꝛ spīm nouū in vobis. Jtez in numeris. Qui tetigerit cadauer bois siue būane aie morticinū. i. a morte cadēs ꝛ p̄ter boc octo dieb⁹ fuerit immund⁹ aspergat et bac aqua die tertia ꝛ vij. et sic mundabitur a peccato. si enim aspersus die tertia non fuerit septima non poterit emundari. Jtem qui et bac cōmixtione aspersus nō fuerit polluet tabernaculum: id est tanq̄ pollutus non intrabit cu alijs tabernaculuz: id est seipm̄ q̄ est p̄s tabernaculi dñi. i. ecclie: ꝛ peribit ex israel.

Item qui aqua expiationis non est aspersus immundus erit ⁊ manebit spurcitia eius sup eū. ⁊ iterū. Purificabis leuitas circūspergēs eos aqua purificatōis. ⁊ iterum. Aqua aspersionis purificatio est. ex quib⁹ apparet aspersionē aque instar salutaris lauacri obtinere. Quidaz tamē premissa referūt ad aquaz baptismi. aqua igitur in memoriā baptismi omni dominica benedicitur: vt dicet in. vi. parte sub ascensione: preterq̄ in pascha et penthe. quia in sabbatis dñicas illas precedentib⁹ benedictis fontibus ante crismatis infusionem aqua recipitur ⁊ ad aspergēdū nos ⁊ domos reseruatur sicut in canone cautuz habetur. ex aqua ergo benedicta nos ⁊ loca in significationem baptismi aspergimus: nec aspgimur vt rebaptizemur: sed vt gratiā diuini nois cū memoria baptismatis inuocem⁹. ⁊ licet in dictis duabus dominicis aspergat altare: non tamē tunc cātatur antiphona. Asperges me domine ⁊c. quia tunc potius lugendū nobis est cum recolimus nos esse a xp̄o mundatos p sue suppliciuz passionis. iuxta illud in treñ. iij. Memoria memor ero ⁊ tabe. ī me anima mea. In dominicis ergo diebus ante missaz et maius altare tantū ⁊ totus popul⁹ aspergūtur q̄uis in nocturnis ⁊ vesperis oīa altaria vel saltez p̄cipua thurificentur. Circa qd̄ considerandū q̄ huiusmodi aspsio alia ratione fit super populū ⁊ super altaria: quia eniz conclusit deus oēs sub peccato saltem veniali: qz septies in die cadit iustus iccirco ipse populus ecclesiam ingrediens diuinis insistere intendēs ipsa aqua sanctificata aspergitur: q̄ valet ad quottidiana delenda sicut ⁊ cinis vitule in veteri testa. s̄m quod qui īmūdus erat prohibebatur ecclesiam ingredi donec aqua lauaretur. altare eñ aspergitur propter reuerentiā sacramenti quod ibidē ꝯsecranduz est: vt inde oīz malignorū spirituū p̄sentia arceatur. ⁊ quēadmodū xp̄s p altare quod eē debz lapideuz significat s̄m. illud apostoli Petra aūt erat xp̄s ⁊ fides nostra de vno xp̄o ⁊ non de pluribus est: iccirco vt signum signato respondeat vnico altari asperso vniuersus aspgit populus: quia ipse solus est qui tollit peccata mūdi. thurificatio vero qñqz representat diffusionem diuersarū gratiarum spūaliuz. ⁊ qm̄ gratia non solum in capite verum etiā in alijs subiectis capiti inuenitur: ideo conuenienter post primū secūdario alia altaria per q̄ diuersi gradus sanctorū intelligūtur thurificari solēt. Rursus thus in thuribulo cor igne orationis ascensum significat: qz vero solum oratio nostra ad deū ⁊ xp̄z mediatorē nostrū debet principaliter applicari: ideo ⁊ altare ⁊ crucifixus thurificari solent. In paschali aūt tpe ad aspergendū cantam⁹. vidi aquā. qd̄ sumitur de ezech. c. xlvij. cui domin⁹ ciuitatem ostendit edificatā super montem vergentem ad austrum in qua erat mirabile templū. ciuitas ecclesia est de qua dicitur. Nō pōt abscōdi ciuitas supra montē posita. tēpluz est corpus xp̄i. De quo d̄r. Soluite templum hoc ⁊ post triduñ edi. illud. aqua de templo egrediens fons est baptismi de latere xp̄i pcedens. Sed cū fuerit in leuo lāceatus cur hic d̄r a latere dextro: rñdeo duo sūt latera xp̄i. s. dextrz ⁊ leuū. dextrū est diuitas: ⁊ leuū humanitas. a latere igitur dextro exiuit aqua: qz de diuia xp̄i natura spūs sancti aqua īuisibilis pcedit qui aque inuisibili que de latere leuo. i. humanitate lāceata pfluxit saluādi virtutē tribuit. Recte igitur hec in pcessione paschali cantamus in laudem fluminis hui⁹ cui⁹ inundatōe per mortē xp̄i reuixim⁹. Verū post octauam penth. cātat in dñicis ad aspgendū antiphona. Asperges me domīe ⁊c. q̄ a pascha vsqz tunc intermittitur: qz de fide passionis ⁊ hūilitate baptismi ppheta p̄dixit. Porro aq̄ cum bñdicit sal admiscetur qd̄ ab Elizeo sumpsit exordiuz ⁊ fit hoc ad notandū q̄ popul⁹ per aquaz intellectus vt sanctificari possit per sacerdotis officiuz verbo dei imbuit quod per salem significatur. ¶ Fit ter crux sup aquaz ⁊ salem: quia docetur populus sancte trinitati gratias pro sua eruditiōe atqz redemptōe referre. ¶ Per aquam quoqz confessio. p salē amaritudo significatur. ¶ Ex aqua mixta gemin⁹ partus pcedit. s. diuisio seu sepatio delictorū ⁊ ortus virtutū ac bonorz operum. ¶ Sed quare prius bñdicitur sal q̄ aqua? Respōdeo per sal intelligit amaritudo penitentie. per aquaz baptism⁹ qz ergo cordis cō

tritio debet p̄cedere absolutionem ⁊ peniten tia baptismū: ideo prius benedicitur sal q̄ aqua. ¶ Et nota quattuor eē genera aque bñ dicite. Prima in qua fit indicium purgatōis que in vsu non est. Secūda aqua que sanctifi catur in dedicatione ecclesie ⁊ altaris de quibus in prima pare dictum est sub ti. de cō. ec. ⁊ al. Tertia est qua ī ecclesia aspergimur. de qua hic agit̄. Quarta aqua baptismi de qua dicetur in sexta parte sub sabbato sctō. ⁊ hac solebant homīes aspergi prius q̄ crismarent̄: ⁊ adhuc fit in quibusdā locis: sed hodie inter dictū est. putabant eñ se iteꝝ a peccatis hui⁹ aque aspsione mundari: cuz tamē constet nullum bis baptizari posse. Quia vero mai⁹ dignum trahit ad se min⁹ dignum: ideo si aqua non benedicta admisceatur benedicte efficit̄ benedicta.

¶ De officio seu introitu misse. Rubrica.

In introitu prima pars misse incipit. Sciendū est aūt q̄ sancti patres ⁊ prophete ante christi aduentū suspirantes ⁊ preconizantes p̄miserunt desideria: opera: laudes ⁊ p̄ces: que singula figurantur in missa. Introit⁹ nāq̄ s. ipsa antiphona vaticinia ꝓphetarū ⁊ sanctorum patrū desiderium cum preconijs filij dei aduentum ⁊ incarnationē dei expectantium exprimit. In cuius rei signū in prīa dñica aduētus cantat ecclesia introitū. Ad te leuaui. Chorus igitur psallentiū clericorū qui significat choꝝ ꝓphetarū ⁊ multitudinē sanctorū xp̄i aduentū expectantiū: aīam suam dilatat: ⁊ introitum in iubilo cantat: quoniā ꝓphete: patriarche: regēs: ⁊ sacerdotes: omēsq̄ fideles aduentuz xp̄i cū desiderio expectabāt clamantes ⁊ implorantes. Emitte agnum dñe dñatorem terre ⁊c. Item veni dñe ⁊ noli tardare ⁊c. Hinc etiam ille Simeō iustus et senex benedixit dicens. Nunc dimittis seruum tuū dñe ⁊c. Quia viderunt oculi mei. ⁊ apl's. Multi reges ⁊ ꝓphete voluerūt videre que vos videtis ⁊ non viderūt ⁊c. Ex eoruz ergo persona cantatur introitus per quos xp̄s introiuit in mundū. iuxta illud apl'i. Et cum introduxit p̄mogenitū in orbē terre ⁊ adorēt eū oēs angeli dei. Sequitur versiculus psalmistic⁹ siue p̄s q̄ v̄sionē ad opationē notat. Dicitur etiā versus qꝛ per eū reuertimur ad ītroitum significās opera ⁊ vaticinia. Consequēter ex īstitutōe Damasi pape dicit̄ gloria patri ⁊c. qd̄ significat laudē qꝛ post opationem danda est gloria. Dicitur etiā gloria vt ostendatur patrē ⁊ filiū ⁊ spm̄ sanctū habere equalem gloriā ⁊ coeternā maiestatē in principio ⁊ nūc ⁊ semp et in secl'a seculoꝝ. i. in p̄terito p̄senti ⁊ futuro tp̄e. Interpositio aūt glorie inter primā cantationē introit⁹ ⁊ ipsi⁹ repetitionez designat captationē beniuolētie: vt. n. qd̄ expectabāt facili⁹ obtinerēt: ad totā trinitatē cordis ⁊ vocis glorificatōez clamabāt dicētes. Ostēde nobis dñe mīam tuā: ⁊ salutū da no. qui sedes sup cherubin appare coram effra. b. ⁊ ma. quoꝝ tandē clamorē spūs sanctus exaudiēs vnxit eū oleo leticie pre cōsortibus suis: ⁊ ad euāgelizandū pauperib⁹ destinauit: sicut ipse dei filius p ꝓphetā testatur dicens. Spūs dñi sup me ꝓpter qd̄ vnxit me: euangelizare pauperib⁹ misit me. Deinde antiphona ipsa seu introitus repetitur: vt desideriū antiquorū patrū seu iteratio et multiplicatio suspiriorū ⁊ clamoris ipsoꝝ euidēti⁹ exprimat̄. Unde ꝓpheta. Mādā remanda expecta respecta: modicū ibi ⁊ modicuz ibi. si moram fecerit expecta eū: quia veniēs veniet ⁊ nō tardabit. Hoc autē desideriū antiquoꝝ non semp rep̄sentat introitus intellectu littere sed iubilo cantilene. Veruz in diebus ꝓfestis bis introitus cantatur in laudem diuīe ⁊ humane nature q̄ in psona filij sunt vnite. In quibusdam vero ecclesijs ⁊ p̄cipius festiuitatibus triplicatur in laudē ⁊ honorem trinitatis quasi ei tripudiem⁹: in cuius memoriā missam cantamus. ⁊ dicit̄ semel cuz gloria patri ad laudez incarnatōis. Quandoq̄ aūt incho atur voce demissa ad notandū humilitatem. subsequēter alta voce repetitur: que vocis exaltatio significat excitatōem a somno peccati quam vox suppressa demonstrat. Iuxta illud apostoli. Hora est iam nos de somno surgere. Potest etiaz ⁊ aliter dici ꝓut de inuitatorio in sexta parte sub ti. de noctornis dicet̄.

semper tamen integre repetitur vt perfectio leticie denotetur. Quedā vero ecclesie dicūt introitum p̄mo perfecte: quia ecclesia deū laudat de perfecta laudat. secūdo imperfecte: qz imperfecta est oīs laus vie. tertio pfecte: quia pfecta est laus patrie. Dicit autē introitus eo q̄ dum ille canitur sacerdos ministratur? ad altare intrat: seu quia p illā antiphonā ad officium intratur: qui etiam vocatur officiū quasi efficium: put dicetur in ꝓbemio. v. partis. ¶ Celestinus papa statuit vt psalmi dauid centum quinquaginta ad introitum misse ante sacrificiū antiphonatim canerēt: quod antea nō fiebat: sed epla pauli tantū ⁊ euangelium legebantur: ⁊ postea missa celebrabat. De illis ergo psalmus excepti sunt oēs introitus regl'ares gradualia offertoria ⁊ cōiones que cum modulatione p̄mo ceperunt ad missam in ecclesia romana cantari. Gze. essi introitum misse cū cantu ordinauit: ⁊ vnū versuz de illo psalmo qui cantabat retinuit. Irregulares vero introitus sunt: qui ꝑm varietates solennitatum instituti sunt vt Puer nat? est nobis ⁊c. ⁊ Spiritus dñi repleuit ⁊c. ⁊ hi habēt versus: preterq̄ illi Viri galilei. ⁊ Nūc scio vere qui ⁊c. ⁊ alij quidam ꝑm aliquas ecclesias. ¶ Et est notandū q̄ quando introit? de psalmo sumitur si primus versus psalmi sit introitus: aliquis de sequentibus versibus eiusdez psalmi erit versus illius introitus: sicut patz in introitu tertie ferie p̄me bebdomade quadragesime que incipit Domine refugiuz. versus enim est. Priusq̄ montes fierent. Si vero non primus versus psalmi: sed aliquis ali? de sequentibus sit introitus: tunc p̄mus versus psalmi erit versus ipsius introitus: vt ecce in natali est introitus Domin? dixit ad me ⁊c. versus vero est Quare fremuerunt gentes. ⁊ in festo innocentiū introitus est Ex ore infantium ⁊c. versus est Domine deus noster ⁊c. ⁊ sic de alijs: quod fit ad significanduz vnctionem ⁊ cōexitatem capitis ⁊ membroz. Rursus versus q̄ñq̄z est duplex: q̄ñq̄z vn? q̄ñq̄z dimidius: de quo dicetur in sexta parte sub sabbato tertie bebdomade q̄dragesime. ¶ Cuz aūt introitus cantat nō sedet: q̄ñ ad op? ⁊ p̄comiuz xp̄i introit? refert vt p̄destinati ad verum cultuz dei vocent. In quibusdā ecclesijs trophi dicūtur ꝑ psalmis ex institutiōe Gregorij pape ad maius gaudiū de xp̄i aduentu representandum. Est autē ꝓpie tropbus q̄dam versicul? qui in p̄cipuis festiuitatib? cantatur imediate ante introitū quasi quoddam p̄ambuluz: ⁊ cōtinuatio ipsius introit?: vt verbi gratia. In festo natiuitatis ante introitū iluz Puer nat? est ⁊c. precedit troph? iste. Ecce adest de quo ꝓphete cecinerunt dicentes. Puer natus ⁊c. Habuit aūt troph? orguez a lege. Legit essi numeri. x. q̄ dum eleuaret arca cantabat. Exurge dñe. cūvero deportabatur cantabat Reuertere dñe ad multitudinem exercit?. ⁊ dicit trophus a tropbos q̄d ē cōuersio: qñi quedam ibi solent fieri cōuersiones ad introitū. vnde qñq̄z p̄ius dicit versus ⁊ post eleyson. ⁊ inde etiaz troph? dicit zona: quia cōuertitur ab vmbilico ad vmbilicū circūeūdo. Potest etiā aliter dici. qñ introit? ē laus ecclesie de iudeis cōuersis. Vñ tria cōtinet: videlz antiphonā: versus: ⁊ gl'iam. ⁊ boc ꝓpter tres ordines fideliū q̄ fuerūt hebraice lingue. s. patriarche: prophete ⁊ apostoli. Introitus siue antiphona est patriarcharū: versus ꝓphetarū: gloria vero apl'oz. antiphone repetitio est p̄dicationis idētitas ⁊ confirmatio quasi quod longe pr? patriarcha gestib? figurauit: ꝓpheta p̄dixit: apl's euāgelizauit. Ad quā etiam cōuersionem notandum solennes trophi alicui inseruntur qui sunt laudes ad introitum cōuertibiles. Vaz tropbos grece dicitur conuersio latine: vt premissum est.

¶ De accessu sacerdotis ac pontificis ad altare ⁊ de ꝓcessione. Rubrica.

Dum introitus canitur pontifex seu sacerdos paratus ⁊ sacris indumentis ordinatus de sacra ede egredit ⁊ ad altare accedit significās q̄ christus expectatio gentiū carne sacrosancta assumpta ex virginis carne incorrupta de secreto habitaculo celoꝝ egressus est in mūdum vel de secreta ede vz de virginali utero egressus est tanq̄ sponsus de thalamo suo.

Porro episcopus siue sacerdos egrediēs ꝓcedit inter duos videlicet inter vnum presbyterum ⁊ dyaconū quem antecedit subdyaconus euangelij codicē clausum gerens. Illi p̄cedunt duo ceroferarij quos etiā precedit ferens thuribulum cum incenso. Demū episcopus vel sacerdos ad altare ꝑueniens mitraz deponit: cōfessionem facit: codicem aperit et osculatur apertum. Sacerdos itaq; seu eps illū magnuz representat sacerdotem. s. xp̄m: de quo ait apostolus. Christus assistens pōtifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c. sacerdos ⁊ leuita illū deducentes legē ⁊ ꝓphetiam designant ꝑm illud qd̄ ipse domin⁹ ꝓposuit ī parabola sauciati: quia sacerdos quidam descendit eadem via. ⁊ viso illo p̄terijt: similiter ⁊ leuita. Moyses quoq; ⁊ helyas in figura legis ⁊ ꝓphetie apparuerunt in monte cū christo loquentes. Sacerdos ergo ⁊ leuita deducūt episcopū: quia lex ⁊ ꝓphetia xp̄m annūciauerunt ⁊ promiserunt. Unde moyses inq̄t. Prophetaz suscitabit nobis deus ꝓ fratribus nostris: ip̄m tanq̄ me audietis. Item isayas. Ecce veniet ꝓpheta magnus ⁊ ipse renouabit hierusalē. Uel episcopus seu sacerdos inter duos exn̄s significat xp̄m inter duo testamenta: ipse enī a duobus testamentis mūdo per prophetas ⁊ apostolos predicatur. Quia vero ille ī mūdum venturus premisit ꝓphetas sapientes et scribas: in locū scribarum p̄mittit pontifex seu sacerdos subdyaconū portātē scripturas qui sapiens sit dominica disponere vasa. Qn̄q; vero archidyaconus ⁊ sacerdos pontificē deducūt quē īmediate dyaconus ⁊ subdyaconus antecedunt qui significant apostolos et discipl'os quos christus misit ante faciē suā. et adhuc quotidie mittūtur predicctores ⁊ p̄lati ecclesie p̄parare viā dn̄o spiritualiter ante faciem suam. Adhuc subdyaconus antecedens significat iohānem baptistam qui p̄cessit in spiritu ⁊ virtute helye preparare domīo plebem perfectam: ⁊ fert ante pontificem codicem euāgelij: quia Jo. ante xp̄m predicationem euangelicam inchoauit dicens: penitentiam agite appropinquabit enim regnū celorum. Dyaconus vero representat ꝓphetas q̄ annūciauerunt futurā ex euangelio vitā. Ceterum episcopus ideo sequitur euangeliū ad notanduz ꝙ debet semꝑ illud intueri ⁊ in mēte habere: ⁊ ante illū portatur: qꝛ per doctrinam euāgelij ad xp̄m vitā via preparat. Potest etiam dici ꝙ per subdyaconū librū ferentem: ⁊ per dyaconū euāgelij p̄conem sanctos noui testī: per librū vero euangelij nouū intelligimus testa. ꝑ ceroferarios vero ⁊ thuriferarium sanctos qui precesserunt nouū testa. ⁊ per duo candelabra cū cereis ardentib⁹ legem ⁊ ꝓphetiam que xp̄m mūdi lucem nunciabant cōmemoramus. Sine igne eñ non debet sacrificari. extra de cele. mis. ca. fi. iuxta illud leui. vi. c. Ignis in altari meo semper ardebit. Quid lumen huiusmodi significet ⁊ de candelabris dictum est in prima parte sub ti. de picturis. Cerei feruntur sup candelabra q̄ fundamentū designant: vt sup fundamentuz luceat coraz hoībus lux predicatoꝝ. Pulcre ergo candelabra dyaconus ⁊ subdyacon⁹ ante euangeliū precedunt: quia lex ⁊ ꝓphete legem gratie precesserunt. In quibusdaz ecclesijs sunt tres cerei: quoꝝ mediū significat illū qui agit vbicūq; fuerint duo vel tres ⁊c. In alijs. vij. quia gratia septiformis tota ecclesia illuminatur. De hoc aliter sub euāgelio dicetur. Thuriferarius vero ceroferarios ⁊ alios antecedit ad notanduz ꝙ thuris significatio sanctis vtriusq; testamēti cōmunis est. Per thuribulum autē cor humanū cōpetenter notatur quod debet esse apertum superi⁹ ad suscipiendum: ⁊ clausum inserius ad retinendū habens ignē charitatis ⁊ thus deuotionis siue suauissime oratiōis: seu bonoꝝ exemploꝝ sursum tendentiū qd̄ ꝑ fumuz inde resultantē notatur: sicut eñ thus in igne thuribuli suauiter redolet ⁊ sursum ascendit: ita opus bonuz vel oratio ex charitate vltra omīa thimiamata fragrat. Adhuc thuribulū cū incenso corp⁹ christi suauitatis odore plenū. carbones spirituz sanctū. thus boni opis odorē designāt. de hoc etiā dicet in quinta parte sub ti. de laudib⁹ matutinis: ⁊ infra sub ti. de thurificatiōe

¶ Postq̄ ad altare ventū est cerei qui p̄cesserant postponuntur vt ostendatur doctores fuisse ante natiuitatem ⁊ post illuminantes. Candelabra vero manibus per accolitos te

nentur donec Kyriel' incipiatur: ad notandū
q̄ doctor opere debz exercere qd̄ docet: q̄q̄z
non debet rudez populū deserere donec sciat
ꝓfiteri. Domine miserere. Illo vero incepto
deponūtur quādoq̄z in pauimento: tum quia
post acta bona opera humiliare ⁊ esse pulue-
rem recognoscere nos debem⁹: tum quia do-
ctores in bono opere ⁊ in predicatione se ter-
ram esse cognoscere debēt. Sed dum officiū
inchoatur subleuari debent: q̄r quisq̄z ⁊ preci
pue prelat⁹ se erigere per bona opera debet:
vt ceteri hoc videntes glorificēt patrē qui in
celis est. Adhuc pontifex ad altare ꝑueniens
mitram deponit ꝓut dictū est in tertia parte
sub ti. de mitra. deinde cōfessionē dicit. ¶ In
tertia vero dum cōfessio fit subdyacon⁹ tenet
librum euangelioꝝ clausum ante faciē eius a
parte sinistra. Stat quidem ad sinistram q̄m̄
ipse tenet in aliquib⁹ locū prophetaruz: quos
sepe in ecclesia legit. tenet libruz ante oculos
pontificis vt ille iugem memoriā habeat euā
gelice predicatiōis: qui clausus tenet̄: q̄m̄ lex
euangelica clausa in ꝓphetis mistice contine
tur. Confessione autez facta sacerdos libruz
aperit ⁊ osculatur: ꝓut sub ti. de osculo alta-
ris dicetur. ¶ Sane ꝟm innocentiū papā. iij.
romanus pōtifex dum stationalis solennitas
celebratur cū sex ordinibus clericoꝝ: de q̄bus
in prohemio secūde partis dictuz est: a sacra-
rio siue a loco vbi se induit ⁊ parauit ꝓcessio-
naliter ꝓgreditur ad altare designās q̄ chri
stus exiuit a patre ⁊ venit in mundū. Hic eñ
ꝓcessionis ordo generationis christi seriez re
presentat quam Matheus euangelista de-
scribit: in qua sex inueniūtur ordines persona
rum: a quibus ꝟm carnem xp̄us originem tra
xit ⁊ in mundū ꝓcessit: videlicet patriarche: ꝓ
phete: reges: principes: pastores: ⁊ duces. A
braham patriarcha. Dauid propheta. Sa-
lomon rex. Salmon prīceps. Judas pastor.
Zorobabel dux. Duo dyaconi pontificem de
ducentes significant Abrahaz ⁊ Dauid: qui-
bus incarnationis christi facta est repromis-
sio. Nam illi repromissum est. in semīe tuo be
nedicentur omnes gentes. isti vero pollicitū
est. De fructu ventris tui ponam super sedez
tuam. propter quod euangelista figuraliter
hos duos in generatione christi premisit in
quiens. Liber generationis domini nostri Je
su christi filij dauid filij abrahā. Isti sunt due
colūne quas vetus ille pontifex in vestibulo
templi posuit ante ostiuz quas ambit funicu
lus duodecim cubitoꝝ: id est quos fides duo
decim apostoloruz amplectitur: de quaꝝ me
dio christi ostium credētibus aperitur. Quat
tuor autem ministri super pontificem mapu-
lam ferunt in summitatibus quattuor bacu-
lorum colligatam: ⁊ inde ipsi ministri mapu-
larij nuncupātur. mapula illa que diuersis fi-
gurata est imaginibus sacram designat scri-
pturam que multis ⁊ varijs est insignita my-
sterijs. Hec quattuor baculis sup̄ pontificez
portatur extensa: quia sacra scriptura quattu
or modis sup̄ xp̄m fertur exposita: videlz hy-
storice: allegorice: anagogice: ⁊ tropologice
ꝓut dictū est in ꝓhemio libri. Hic est fluui⁹
paradisi qui quattuor in capita diuisus pro-
greditur. hec est mensa ꝓpositiōis que quat-
tuor pedibus eleuata subsistit. Super ponti
ficem ergo portatur extensa: vt is venisse mō
stretur quē lex scripserat ⁊ ꝓphete. Nam ip
semet xp̄us incipiens a moyse ⁊ ꝓphetis in-
terpretabatur in oībus scripturis que de ip̄o
erāt: ꝓpter qd̄ dicit̄ alibi. si crederitis moysi:
crederetis ⁊ mihi. de me eī ille scripsit. Quat-
tuor ministri mapulā ferentes quattuor sunt
euangeliste sacrā scripturā declarantes: ⁊ fi-
dem exaltantes. Hic est q̄ in summitatibus
baculoꝝ eoꝝ imagines collocantur: ⁊ p̄ferū-
tur duo luminaria cū incēso: quia lex ⁊ ꝓphe-
te cum psalmis xp̄i ꝓnunciauerūt aduentum
xp̄o attestante q̄ ait. Necesse est impleri oīa il
la q̄ in lege moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me
scripta sunt. In maioribus autē solēnitatib⁹
septem candelabra coram pontifice deferun
tur per quod illud ostendit̄ quod Jo. in apo.
describit. Conuersus inquit vidi septem can-
delabra aurea ⁊ in medio illorū similem filio
hominis vestitū podere. vt ille ꝑ hoc aduenis
se monstretur: sup̄ quez requieuit sp̄us gratie
septiformis. ꝟm illud Jsa. vaticiniū. Egredie
tur virga de radice iesse: ⁊ flos de radice eius
ascendet ⁊ requiescet super eum spiritus do-
mini ⁊c. In quibusdam etiā basilicis circa me

dium chori manipulus stuppe appēditur cui pontifex transiens ignē apponit vt in cōspectu populi cito incineret: per hoc scdm aduētum cōmemorans in quo christ⁹ viuos ⁊ mortuos ⁊ seculū per ignem iudicabit. Nā ignis in cōspectu eius semper ardebat ⁊ in circuitu eius tempestas valida: ne videlz q̄s male securus existat. qm̄ qui in primo aduentu blanditur per secūdum exterret. qui enī iudicādus venit in primo: iudicaturus veniet in secūdo. Hoc etiam fit vt pontifex ignē apponens cōsideret ꝙ ipse debet in cinerem redigi ⁊ ornatus eius in fauillā cōuerti: ⁊ ꝙ quēadmoduz stuppa facile cōburitur: sic etiā facile ⁊ quasi in momēto presens transit mūdus et cōcupiscentia eius: quia s̄m Jacobum apostolū: vita nostra vapor est ⁊ ad modicum parens ne forte q̄ gloriosus incedit in temporali gloria delectetur. nam omīs caro fenū ⁊ omīs gloria eius quasi flos feni. Cum autē iam pontifex appropinquat altari primisceri⁹ stole cantoruz accedens dextrū ipsius humerū coram astantibus osculatur: quia cū christ⁹ nasceret in mūdo angelus ille cū quo facta est celestis militie multitudo laudantium deum natiuitatem eius pastorib⁹ patefecit: de quo dicit ꝓpheta. Puer natus est nobis ⁊ filius dat⁹ est nobis: ⁊ factus est principatus sup̄ humeruz eius. ¶ Porro tres sacerdotes q̄ pōtifici venienti. coram altare reuerenter occurrunt. ⁊ īclinantes os eius osculantur ⁊ pectus: significant illos tres magos qui venerunt hierosolymam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. ⁊ ꝓcidentes adorauerunt eū. ⁊ quia apertis. t. s. o. e. m. a. t. ⁊ myrrham. Per geminum quidem osculum geminam in christo cōfitentur naturam: diuinaz scilicet ⁊ humanā. diuinam quasi latentem in pectore. humanaz quasi patentem in ore: quas etiaz per oblata munera magi mystice figurarunt. Osculum enim signū est reuerentie: prout sub titulo de pacis osculo dicetur. ¶ Disponitur autē ista processio velut castroruz acies ordinata. Nā maiores ⁊ fortiores quasi custodes exercit⁹ preueniunt ⁊ sequūtur. minores autem quasi debiliores in medio colligūtur. precedūt eniz episcopi et presbyteri: subsequūtur pontifex ⁊ dyaconi: in medio colliguntur subdyaconi ⁊ accoliti. cantores vero quasi tubicines exercitum precedunt: vt eum ad prelia contra demones excitēt ⁊ inuitent. De quo prelio apostolus dicit. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem: sed aduersus spūalia nequitie in celestibus. Unde buccinate in neomenia tuba in die insignis solennitatis vestre. ¶ Premisim⁹ de processione summi pōtificis. inde etiaz occasione sumpta ⁊ de alijs ꝓcessionibus aliqua subijciamus. Circa qd̄ generaliter notandum est ꝙ sicut in missa legatio xp̄i pro nobis in mundū figuratur: ⁊ in ꝓcessionibus nostris reuersio nostra ad patriam denotatur: quaruz solennitas egressuz populi de egypto pene in omībus imitatur. Sicut enī populus ille per moysen erept⁹ est est de manibus pharaonis: sic populus dei ꝑ christum liberatur de ore leonis. Et sicut tabule testamenti de monte sinay accepte sunt a moyse ⁊ corā populo portate. Exo. xxxiiij. ⁊ xxxv. ca. sic liber euangelij sumitur de altari ⁊ portatur. Illos vero columna ignis p̄cedebat: ⁊ nos lumē candele precedit. ante turmas illoꝝ signa ferebantur: ante nos cruces ⁊ vexilla portantur. Ibi ꝓdigia fiebant ⁊ apud nos miracula non cessant. Illic leuite tabernaculum federis portabant ⁊ nostri dyacones ⁊ subdyacones planaria ⁊ capsas ferunt. Ibi arca domini a sacerdotibus portabatur: ⁊ apud nos scriniū aut feretrum cuz reliquijs a presbyteris deportantur. Apud illos Aaron summus sacerdos sequebatur ornatus. ⁊ apud nos episcop⁹ infulatus. Apud eos moyses cum virga. apud nos rex cum sceptro vel episcopus cū gambuca. Ibi clangor tūbarum: hic strepitus campanarum. Ibi populus armatur: hic clerus sacris vestib⁹ ⁊ populus virtutibus adornatur. Ibi populus aspergebatur sanguine. hic aqua benedicta cū sale. Illis obuiat amalech sanguinē sitiēs. nobis turba demonum nostre vite semper insidians. Illis suus Josue victor extitit. et nr̄ Jesus victoriam nobis obtinuit. Cum autez ad aliquaz ecclesiam ꝓcessionaliter tendim⁹ tunc quasi ad terraz promissionis accedim⁹. Cuz vero ecclesiam cantantes intramus: q̄si

gaudentes ad patriam peruenimus. Cuz cir
ca ecclesia feretrum cũ campanarũ pulsatiõe
portamus: quasi cum archa cum sono tuba-
ruz: ⁊ cuz clangore populi hiericho circuim⁹.
Hiericho corruit ⁊ destruit̃ cuz in nobis ꝯcu
piscentia vincitur. Cum vero de choro ad ali
quod altare imus ibiqz stationem facim⁹: si-
gnificat ꝙ aĩe ad christũ tendent ⁊ ꝯtinẽtur ĩ
consortijs angelorũ. ¶ Secũdo etiaz dauid
et salomon nos ad processiões informauerũt
cum Dauid arcã dei in tabernaculum ⁊ Sa
lomon in templũ cum hymnis ⁊ canticis por
tauerunt ⁊ sub alis cherubin locauerunt. Si
cut xp̃i humanitas ascendens celum ingredi-
tur: ⁊ ab angelis perhenniter adoratur. quez
fidelis anima comitatur. ¶ Tertio etiã in ꝓ-
cessionibus memoramus ꝙ xp̃s de sinu p̃ris
venit in mundum: de presepe ad templũ. ⁊ de
bethania in hierusalem: ⁊ de hierusalem ĩ mõ
tem optantes vt de mũdo reuertamur ad pa
triam: ⁊ de vna ecclesia ad aliaz scz de militã
te ad triumphantẽ: sequentes crucem id ẽ ve-
stigia crucifixi: ⁊ nos vicijs ⁊ concupiscentijs
crucifigentes. Sequentes etiã vestigia sctõ-
rum: precepta euangeliorꝫ ⁊ induti vestes sa-
cras scz loricaz iusticie. cingulum continẽtie:
scutũ fidei: ⁊ galeam salutis eterne. Deĩde sa
cerdos celebraturus quasi contra spũalia ne
quicie in celestibus pugnaturus sacris vesti-
bus quasi armis induitur prout dictum est in
ꝓhemio tertie partis. ¶ In nõnullis aũt ec-
clesijs sic processio ordinatur. Procedũt nã-
qz septem accoliti cum luminarijs significan-
tes omẽs qui per septiformẽ spũs sancti gra-
tiam lumẽ scientie fidelibus ministrauerunt.
illos sequuũtur septem subdyaconi cũ plana-
rijs: significantes illorꝫ qui per eandẽ gratiã
plenitudinem diuinitatis in christo habiturã
corporalit̃ docuerũt. Et post eos septẽ dya-
coni rep̃sentantes vniuersaliter omnes q̃ per
eandem gratiam spũalem intelligentiã vide-
licet euangelicã de christo habuerũt. Et post
eos .xij. priores figurãtes oẽs qui fide sancte
trinitatis vel trium vel quattuor virtutũ ope
ribus choruscarũt. quos comitant̃ tres acco
liti cum thuribulis ⁊ incenso significãtes tres
magos qui christo munera obtulerunt. Dein
de sequitur vnus subdyaconus codicez euan
gelij baiulans: qui significat legem. qui iõ põ
tificem precedit: quia lex continẽs in se passio
nis euangelice sacramentum precessit xp̃i ad
uentum: ⁊ portat illum clausum ad notandũ
ꝙ illud fuit in lege obscurum priusq̃ agn⁹ se-
ptimi libri singula aperiret. Deinde pontifex
a duobus quasi in curru vehitur quem turba
comitatur orãdo. in quo designatur ꝙ popu
lus sequitur xp̃m in celum: in quo ꝯmitatu de
cem sunt ordines. s. hostiarij: lectores: exorci-
ste: accoliti: subdyaconi: dyaconi: p̃s byteri: cã-
tores: laici: mares et mulieres: quia curr⁹ dei
decem milibus multiplex. milib⁹ dicitur ad in
sinuanduz eorꝫ perfectionẽ. Sed dyaconos
subdyaconos ⁊ accolitos presertim secuz pa-
ratos adducũt. iuxta illd̃. Ecce ego mitto ad
vos ꝓphetas: sapientes ⁊ scribas. Prophe-
te sunt dyaconi sapiẽtes subdyaconi. scribe ac
coliti. His siquidẽ xp̃i vicarius et ipse christ⁹
in publicum deducitur in modum adolescẽtu
larũ timpanistriarũ. Eum autẽ productũ cã-
tores ⁊ duo chori suscipiunt gratulando can
tantes introitum cũ gloria in excelsis. Nem-
pe cantores siue clerici in albis exultãtes: an-
geli sunt qui christum ascendentem cum glo
ria ⁊ laudibus in altissimis acceperunt. Duo
chori qui laudes concinunt: sunt duo populi:
iudaicus videlicet et gentilis qui christo ve-
nienti cum laudibus occurrunt. Ipsa vero ꝓ
cessio est via ad celestem patriam. Aqua be-
nedicta precedens: mundicia vite est. Lumĩa
ria: misericordie opera. iuxta illud. Sint lum
bi vestri precincti ⁊ lu. ar. i. ma. ve. ⁊c. Siqui-
dem pontifex seu sacerdos quasi medius col-
locatur inter clerum et crucem precedentem
et populum subsequentem tanq̃ mediatoris
dei ⁊ hominũ vices gerens. Preterea maio-
res in choro et in processiõe posteriores sunt
quia salus fit descendẽti. Unde Zacheus p̃n
ceps publicanorũ: quia pusillus erat cũ ascen
disset arborez sycomorũ vt videret iesum trã
seuntẽ ait ei Jesus Zachee descende quia ho
die oportz me manere in domo tua. at ille de
scendit et excepit illum gaudens in domũ su-
am: iudei vero in sublimi stantes erant et ma
iores eorũ p̃mas cathedras in synagogꝫ hñt.

¶ Crux ergo quasi regale vexillū ⁊ triūphale signuz in ꝓcessionib⁹ p̄mittitur. Primo vt fugiant qui oderunt eū a facie eius, est eñ signum victorie xp̄i. Juxta illud. Vexilla regis ꝓdeunt ⁊c. quo demones victi sunt, vnde illo visu timēt ⁊ fugiunt; ⁊ propter hoc in quibusdā locis tempestatib⁹ aeris opponitur vt demones fugiant; ⁊ ab aeris cōcitatōe desistāt. Nēpe sancte crucis mysteriū est nostrū signū ⁊ vexillū. Vñ Isa. ij. Stat in signū populorū ip̄m gentes. dep̄cabuntur; et erit sepulchrum eius gloriosum. Scd̄o crucis vexillum p̄mittitur; quia sicut ait apostolus ad Gala. Absit nobis gloriari nisi in cruce dñi nostri Jesu xp̄i per quē mūdus nobis ⁊ nos mundo crucifigi debemus. de hoc etiā sub ti. de euāgelio dicetur. Quādoqz etiam vexilla p̄mittūtur; vt dicetur in sexta parte sub ti. de rogatōib⁹. Sane vt p̄missuz est dum fit ꝓcessio cāpane pulsantur. Naz sicut rex terrenus in exercitu suo regalia habet insignia scz tubas ⁊ vexilla; sic ⁊ rex eternus christ⁹ in ecclesia sua militāti cāpanas pro tubis et cruces pro vexillis hz. de quo in ꝑte pr̄ia sub ti. de cāpanis dictum est. Adhuc cāpanaꝝ strepit⁹ ꝓphetas q̄ xp̄i p̄nūciauisse aduētuz figurat. Pāni ⁊ alia substernuntur in loco vnde transire ⁊ ad cantandum processio stare debet. Juxta illud Thobie penultimo. Platee tue sternētur auro mūdo et candido ⁊ in vijs eius cantabitur alleluia.

¶ Illud aūt sciendum est ꝙ quattuor sunt solennes ꝓcessiones. s. in purificatōe beate virginis Marie; in ramis palmarū; ī pascha de quibus in suis locis dicetur; et quarta que fit in ascensione dñi ad representationē illius vltime ꝓcessionis quam discipuli post dominū in die ascensionis eius in celum fecerunt venientes simul cum eo ad montez oliueti. Unde assumptus est videntibus illis in cuius ꝓcessionis representationez fit ꝓcessio in dominicis dieb⁹. Sciendū est eñ ꝙ primitiua ecclesia obseruabat diem dominicā solēnem vt et modo. ⁊ fiebat in ea processio in memoriā resurrectionis ⁊ obseruabat etiam quintam feriam; ⁊ fiebat in ea ꝓcessio in memoriam dominice ascensionis; sed multiplicatis sanctoꝝ festiuitatibus sublata est solēnitas quinte ferie ⁊ eius processio per Agapitum papaz in dominicā translata est; vt a populo tūc ad ecclesiam conueniēte simul ⁊ solēniter valeat celebrari ⁊ propter hoc dies iouis dicit̄ vulgariter cognata diei dominice; quia videlz antiquitus par solennitas fuit vtriqz. In diebus igitur dominicis ꝓcessionem facientes resurrectionem dominicā memoram⁹; ⁊ ꝓcessionē per discipulos post dñm factam rep̄sentam⁹ nō ꝙ illi eam in domica die fecerīt vt p̄missuz est. Nempe egrediendo ecclesiā ⁊ regrediendo ad eam quasi de hierusalē redim⁹ ad hierusalez; prout illi fecerunt. ⁊ sequimur crucez sicut illi crucifixum. ⁊ lz illi sine Jesu redierunt; nos tamē cum cruce redimus pro eo ꝙ ip̄e dixit. Uobiscum sum vsqz ad ꝯsumationē seculi. que ꝓcessio anteq̄ tertia dicatur facienda est prout in sexta parte sub ascēsione dicetur.

¶ Non est etiam p̄termittendū ꝙ in dñicalibus processionib⁹ de nouo dūtaxat testa. cantare ⁊ virginem salutare ⁊ aliquid qd̄ ad eius laudem ꝓprie pertineat cantare debem⁹. ex quo etiā ꝯsuetudo inoleuit vt in claustris oratoriū virginis construatur. quā in statōe pr̄io ex pristina ꝯsuetudine salutam⁹. Licet eñ dicatur ꝙ xp̄s resurgens prius magdalene apparuerit; verius tamen creditur ꝙ matri sue ante oēs apparuerit; sed ad euāgelistas hoc dicere nō pertinuit quorū officium fuit testes resurrectōis inducere; nec decuit ad testificandum pro filio matrez inducere. Si eñ verba extranearū feminaꝝ visa sunt incredulis deliramenta; quomō nō magis matrem pro filij amore crederent delirasse. ⁊ sic romana sentire videtur ecclesia que in prima die post resurrectionem. s. in pascha apud beatā Mariaz maiorem celebrat stationez quasi preponēs hierusalem. i. virginē que vidit pacem p̄ alijs in pr̄icipio leticie sue; quo circa sicut p̄ma die ad misericordiā suam apud sanctam Mariā maiorem precurrim⁹; sic ⁊ ad eius honorē in dñicalibus ꝓcessionibus pr̄ia statio deputatur vt eaz laudibus extollentes; ⁊ ad ei⁹ oratorium festinantes cum sponso dicere videamur. Uadā ad mōtem mirrhe ⁊ ad collē thuris. mōs quidem est ipsa beata virgo; ad quā filius resurgens vadit apparendo ⁊ nos ado

rando. Sed nō est necesse ꝙ si dicat: qꝛ nūq̄ disparuit: ⁊ ꝙ semel melius est ⁊c. Sed ideo sic ponitur ꝓpter rudes ⁊ sensibus tm̄ ⁊ non intellectui. Postremo notandū est ꝙ in q̄busdam ecclesijs post ꝓcessionē omēs clerici ante crucifixum veniūt inclinantes illi ⁊ dicētes Aue rex noster benedictus: sꝫ ⁊ qui pluuialia aut alias solēnes vestes portarūt ante altare illas deponūt. primo ad repꝛesentandū ꝙ filij hebreoꝝ sternebant vestimenta sua in via ante xp̄m in ꝓcessione sibi hierusalem venienti facta. Secūdo ad ostendendum ꝙ diuino vocaturi officio omīa mūdana a mentibus abijcere debent.

¶ De cōfessione. Rubrica.

Priusq̄ sacerdos vel ep̄us gradus altaris ascēdat: ⁊ anteq̄ sacrū ordinet̄ officium ad seip̄m reuertēs īclinat se ante altare significans xp̄i exinanitionē qui inclinauit celos ⁊ descendit cū se formā serui accipiens exinaniuit: ⁊ cōsiderans ꝙ sicut dicit salomō: iustus in p̄ncipio sermonis accusatoꝛ est sui. ꝯfisus etiā de illa ꝓphetica cōsolatione. Dixi cōfitebor ⁊ ture. ⁊c. de pe. di. i. dixi. de peccatis suis cū astātibus gn̄aliter cōfitetur psal. illū premittens ex institutōe Celestini pape. i. rite ad hoc ꝯuenientem. Judica me deꝰ ⁊c. vt discretꝰ a gēte nō sancta: ⁊ ab homīe liberatus iniquo ad altare dei dignus introeat. Petit em̄ liberari a tentatione ⁊ illumīari a gratia: vt patet in ipso psalmo. Petit etiam a deo vt det ei quod offerat: scilicet filium suuꝫ quem nisi ei daret: prout Abrahe dedit non haberet quid offerret. Fit ergo ꝯfessio vt purioꝛ sit ⁊ sine macula ingrediatur: in qua notandum est: quia nō vt quidam minus prouide faciunt in specie: ne cauterizentur conscientie auditoruꝫ: sed in genere confitenda sunt peccata: quoniaꝫ ista confessio nō est occulta: sed manifesta. Et nota ꝙ cuꝫ in templo Salomonis dedicato sacerdotes dicerent Confitemini domino quoniaꝫ bonus: qm̄ in seculū misericordia eius. nebula impleuit domū dn̄i ⁊ obūbrauit facies sacerdotum: ita ꝙ se inuicem videre nō poterāt. Et ait Salomō. Dixit dominus ꝙ habitaret in nebula. dixit id est opere demonstrauit: quoniaꝫ in monte synai apparuit in nebula. israel in nube pꝛecessit ⁊ ante Moysen in cauerna positum transiuit ī nebulā. ¶ Percutimꝰ autē pectus cum peccata confitemur exemplo publicani q̄ pectus suū percutiebat dicēs. Dn̄e ꝓpitiꝰ esto mihi peccatoꝛi. In tōsione quidē peccatoꝛis tria sunt: ietus: sonus ⁊ tactus: per q̄ significant̄ tria q̄ sunt in vera penitentia necessaria: vꝫ coꝛdis cōtritio: oꝛis cōfessio: ⁊ operis satisfactio: qꝛ in tribꝰ peccamus. s. coꝛde: oꝛe: ⁊ ope. Deīde pꝛo circunstātibus oꝛat: īdulgentiaꝫ peccatoꝛū īploꝛans. nam xp̄s de secreto p̄ris in mundū veniens: ⁊ de vtero virginali pꝛocedens. patribꝰ suspiria multiplicantibꝰ pꝛo nobis passurus hierusalem ītroiuit ī montē se īclinauit cām suā ꝯtra hominem dolosuꝫ ⁊ iniquū deo cōmittens: ⁊ patri confessionem fecit dicens. Confiteoꝛ tibi pater celi ⁊c. ip̄e quoq̄ nobis indulgens pꝛopꝛio coꝛpoꝛe pctā nostra poꝛtauit. Sane pontifici facturo confessionem subdyaconus manipulum coꝛam altari immittit. Pꝛimo ad notandum ꝙ cōcessa temporalia per manum alienam: puta subdyaconi vel alteriꝰ ⁊ non per ꝓpꝛiaꝫ recipere ⁊ administrare debet. Secundo ad designandum ꝙ non sufficit oꝛis confessio: nisi ⁊ bone operis fructus per populū significatus sequatur. Tertio vt videns se inferioꝛis mīsterij oꝛnamēto oꝛnari aīo humilietur. ¶ Rursus ideo pontifex post acceptam casulam ⁊ non ante manipulum recipit: quia chꝛistus cuius typū gerit: nō pꝛius manipulos operū qui ꝑ manipuluꝫ ipsum designantur obtulit: q̄ celestem haberet cōuersationem que per casulam figuratur: ꝓut in parte tertia sub dalmatica dictuꝫ est. Sacerdos vero econtra ante indutam casulaꝫ manipulum sumit: quoniaꝫ celestem cōuersationem adipisci nequit: nisi pꝛius sanctoꝛuꝫ operum manipulos poꝛtet. Adhuc pōtifex post q̄ ad altare peruenit manipulū recipit ad notandum ꝙ tunc demū bonoꝛum operum effectiuum pꝛemium percipiemus: cum ad eterni tribunal iudicis peruenienus. Sacerdos autem dum facit confessionem et etiam sepe

in misse officio manus iungit: que manuū iunctiones deuotionem significant. Et qꝛ illa in aliquo est maior in aliquo est minor: ideo certus manuū iunctionū non est numerus determinatus. ¶ Rursus sacerdotis manuū iūctio significat omniū bonorum a deo fluentiuz in ipso vnitatem ⁊ coniunctionē. Et quia infinita bona infinitis ⁊ indetermīatis modis possunt a deo ꝓcedere: ideo manuuz iunctiones sacerdotis numerus determinatus non est. ¶ Inclinationes vero sacerdotis in officio misse ſm morem quarūdam ecclesiarum sub certo numero perstringuntur: quoniā regulariter octo vicibus profunde corā altari ⁊ tredecim vicibus mediocriter super altare inclinat. Octo ꝓfundas inclinationes ante altare facit ad referendas gratias ipsi christo de octo principalibus que egit ante sui immolationem quam sacerdos in officio figurat altaris. Primuz fuit ammirabilis īcarnatio. Secundum fuit discipulorum gratuita vocatio. Tertium demonis in tentationib⁹ superatio. Quartum miraculorum operatio. Quintuz infirmorum sanatio. Sextum mortuoꝝ resuscitatio. Septimuz oīm questionum ei ꝓpositarum per suam sapientiam determinatio. Octauū salutaris populorum instructio. ⁊ q̄cunq̄z ante sui īmolationem egit: ad hec octo ſm Bernardum reduci videntur. Tredecim vero inclinationes mediocriter facit super altare: qꝛ christus tredecim fecit in ara crucis sumēdo aram crucis pro toto tempore sue passionis quod incepit in hora captiōis. Primū fuit iude ꝓditoris discreta redargutio dicēs. Iuda osculo filium hominis tradis. Secuncundum fuit ipsius captiōis sui p̄bitio dicēs eis: quem queritis: qui responderunt Iesum nazarenuz: quibus respondit. Ego sum. Tertium falsis testibus ⁊ regibus māsueta respōsio. Quartum sputoꝝ ⁊ verborum sine murmuratione tolleratio. Quintum in his que vidit ⁊ audiuit nulla sibi vel aliis data ꝑturbatio. Sextum discipuli eum ter negantis culpe condonatio. Alia vero septem enumerat Ambrosius ab eo ī ligno crucis facta dicēs. Actor pietatis in cruce pendens officia diuidebat. persecutionem apostolis: pacem discipulis: corpus iudeis: spirituz patri: paranimphum virgini: paradisum latroni: ⁊ infernum peccatori. ¶ Oscula quoq̄z sub certo numero fiunt: prout dicetur in quarta particula canonis.

¶ De incenso benedicēdo ⁊ in thuribulum mittendo. Rubrica.

Post factam cōfessionem ⁊ datam absolutionē pontifex vel sacerdos priusq̄ dicat. Deus tu cōuersus ⁊c. incensum cū benedictione ī thuribulo apponit representans q̄ legalis sacerdos ferens sanguinē ⁊ carbones cū tymiamite in thuribulo orans ponebat donec fumus eum obumbraret: ꝓut dictum est in ꝓhemio hui⁹ partis. Per hoc etiā illud insinuās q̄ angelus venit ⁊ ante altare stetit hn̄s thuribuluz aureū in manu sua: qd̄ impleuit de igne altaris: ⁊ data sunt ei incensa multa vt daret de orationib⁹ sanctoꝝ ¶ Sane angelus est xp̄s thuribulum aureū corp⁹ immaculatuz: altare ecclesia: ignis charitas: incensuz oratio: ſm illud ꝓpheticum. Dirigat̄ oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. Uenit ergo angelus id est xp̄us qui stetit ante altare. i. in cōspectu ecclesie habens thuribulū aureū. i. corpus immaculatuz. plenū igne. i. charitate ⁊ data sūt ei. s. a fidelib⁹ incēsa mīsta. i. orōens vt daret. i. rep̄sentaret eas patri de orationib⁹ sanctorū. ¶ Et nota qꝛ nō dicit orationes. christ⁹ eī nō oēs oratōes exaudit: sed dicit de orationib⁹: de illis videlicet que ꝑtinent ad salutē. Unde cū paul⁹ ter dominū rogasset vt ab eo stimulum carnis auferret: respondit ei dn̄s. Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Episcop⁹ ergo vel sacerdos th⁹ in thuribulo apponit: qꝛ xp̄s orōnes inspirat in animo vt ꝑ ipsum offeratur incensum in odorem suauitatis. sacerdos autē minister incensuz representat ep̄o vel dyaconus sacerdoti: quia lex illud preciosum tymiama confecit quod in odorez suauitatis altissimo offerret: de quo dominus subdit in exo. x. ca. Talez cōfectionē non facietis in vsus vestros: quia san

ctum est domino: et homo quicūqꝫ fecerit simile vt odore illi⁹ ꝑfruat̄ ꝑibit de ꝑplis suis. Et ex hoc verbo fuerunt qui dicerēt ꝙ si oblato thure ⁊ bñdicto supra altare thuribulū descendat ab altari ad clericos vel laicos tūc aliud ibi thus sine bñdictione apponendū est: ⁊ omnibus tam clericis quā laicis offerendū tanq̄ illud spectet ad latriam: istud ad duliā. Melius tamen ꝟm spiritū q̄ ꝟm litteraꝫ ītelligitur. nam littera occidit: spūs viuicat. ⁊ ꝓpter premissam etiā causam odor thuris bñdicti non datur in ecclesia spōso et spōse. Per cōcremationē vel cōsecrationē vero thuris significatur ꝙ sacerdos orationē feruentē ⁊ deuotam dꝫ habere. Thus eñ virtutē hꝫ ascendendi ex fumi leuitate: ꝯsolidandi sui qualitate: cōstringēdi ex glutinitate. ꝯfortādi ex aromaticitate. sic oratio ascēdit in dei memoriā aīam consolidat quantū ad culpaꝫ preteritā impetrando medelā ⁊ ꝯstringit quo ad committendi licentiā. confortat quo ad presentez impetrando tutelā: de quo etiaꝫ dictū est sub ti. de accessu pon. ad al. ⁊ dicet̄ sub ti. de thurificatōe. ¶ Nauicula vero in q̄ incensuꝫ reponit̄ designat ꝙ ꝑ orationē quaꝫ incēsuꝫ significat de huius mūdi mari magno et spacioso ad celestez patriam satagam⁹ nauigare. Unde in ꝓuerbijs. Facta est quasi nauis institutoris portans de longe panē suū. Potest etiam dici per thuribulū cor homīs. per ignē feruor deuotōis. per incensum oratōes offeruntur que per angelū ad deū perferunt̄ signat̄. Uascula quibus ignis recipit̄ sunt filij q̄ corda patrū pietate ⁊ fluentia imitātur: ⁊ flāmā celestis sacrificij quā in ꝓximoꝝ mētib⁹ aspiciunt in suis accendere satagūt. ¶ Instrumēta vero quibus ignis ad altare portatur sunt predicatores qui exemplis sanctorū charitatis ignem portant et in corda fidelium transferunt que corda patrum in filios conuertūt. Thuribulū aūt quid significet dicetur sub ti. thurificatione.

¶ De osculo altaris ⁊ libri. Rubrica.

Post immissum in thuribulo incensum sacerdos seu episcopus dicto. Deus tu conuersus viuificas ⁊c. Sacrum osculatur altare vt notetur pacificatio cum iudeis: et ad designandū ꝙ christus ad nos veniens sanctaꝫ sibi copulauit ecclesiaꝫ. iuxta illud Epitalami cū osculetur me osculo oris sui. In osculo siquidē os ori coniungitur. ⁊ in christo non solum humanitas est vnita diuinitati: verum etiam spōsa copulata est sponso. iuxta illud propheticuꝫ. Quasi sponsa decorauit me corona et quasi sponsam ornauit me monilibus. ¶ Rursus quando prophetalis versus introitus a cantore incipitur: sacerdos ad altare ascendens illud osculatur: quia prophetarum testimonio christus venit in mundum ⁊ ad passionez altaris. Quotiens autez in officio misse osculetur altare: ⁊ in qua parte eius oscula fiāt: et quare manibus super illud depositis: et quare signo crucis in locis osculandis prius impresso dicetur sub quarta particula canonis. In hoc autem loco altare significat populuꝫ iudaicum: codex vero euangelij siue euangelium populum gentilem qui per euangelium credidit: ideo ergo episcop⁹ vel sacerdos euāgelium et altare osculatur: quia christus vtriqꝫ dedit pacem: quando lapis angularis factus fecit vtraqꝫ vnum. Potest etiam dici ꝙ subdyaconus librum euangelij qui clausus portabatur offert episcopo vel sacerdoti: ille vero ad altare perueniens illum aperit ad insinuandum illud quod in Apocal. describitur ꝙ nemo dignus est aperire librum qui intus erat scriptus: ⁊ foris sigillis septez signatus: nisi leo de tribu iuda clauis Dauid qui librū aꝑuit et septez ei⁹ signacl̄a soluit. Per altare vo eccl̄ia signat̄. Iuxta illd̄ exo. Si altare lapideū fecerꝫ mihi nō edificabis illd̄ de sectis lapidib⁹. Per sectionē lapidū ī altari diuisionē fideliū reprobat eccl̄ia ne vꝫ ꝑ errores ⁊ scismata diuidant̄. Liber ergo aꝑit̄ cū ep̄s ad altare ꝑuenit: qm̄ vbi xp̄s primitiuaꝫ apostolorum ꝯgregauit ecclesiā: docens ⁊ predicās scripture mysteria reuelauit dicens. Uo-

bis datum est nosce mysteriuz regni dei: cete ris aūt in parabolis. Unde post resurrectoez aperuit illis sensuz vt intelligerēt scripturas. Rectius igitur facit eps cuz ipsemet aperit li bruz euangelioꝝ: lz ⁊ xps per ministros suos patefecit mysteria scripturaꝝ. Libro vero ap to illū osculatur a parte sinistra ad designan dū ꝙ p̄dicatores recōciliauerūt ⁊ obtulerunt gentes xp̄o: quib⁹ ipse per se nō p̄dicauit: lz ⁊ ipse per se pacem in euāgelio predicauerit di cens. Pacē meaz do vobis ⁊c. Quia vero ip se etiā in cruce pendens pacē fecit: iō mox trā situr⁹ ad dextrū cornu altaris signat se signo crucis: quia vt ait apostol⁹ ad ephe. Xp̄s pax nostra vtraqꝫ fecit vnū: duos ad diuersos pa rietes. i. populos copulans. Post hoc codex euāgelij super altare clausus ponit̄ qd̄ q̄tuz ad hoc significat hierusalē: ꝓut sub euāgelio dicetur. Deinde romanus pontifex ⁊ etiā alij quidaz cōuersus osculat̄ dyaconū: vt ostēdat pacē illā in aduentu christi venisse quā ꝓphe te ꝓmiserant. Uñ Dauid. Orietur in diebus eius iustitia ⁊ abundātia pacꝫ donec au. l. Et alius ꝓpheta. Pax erit in terra nostra cū ve nerit. Et ideo xp̄o nascēte vox intonuit ange lorū. Et in terra pax hoībus bone volūtatis. Osculū eñ quādoqꝫ pacē significat: ꝓut di cetur sub ti. de osculo pacꝫ. Dyacon⁹ vero sta tim se inclinans osculatur pect⁹ ei⁹. designās ꝙ inspiratōe diuina ꝓphete pacem predixe re futurā. Nam ⁊ iohānes sup pectus dñi re cūbens euangelij fluenta de ipso sacro dñici pectoris fonte potauit. xciij. di. legim⁹. In nō nullis vero ecclesijs eps primū osculatur mi nistros: postea altare: deinde euangeliū: quo niā christ⁹ primū recōciliauit sibi apostolos: postea iudeos: deinde gētiles. In quibusdaz etiam locis offert osculum pacis cantorib⁹: quasi retorsum implens illud: pacem meā do vobis: pacem relinquo vobis. Dat quidē pre sentibus relinquit absentibus: nec ante oscu lum pacis cantores dicunt gloria patri: quia fides trinitatis non ante claruit: q̄ se domin⁹ inclinauit: ⁊ nos reconciliauit et trinitatē per apostolos predicari mandauit. Et ideo oscu lo dato episcopus innuit eis vt dicant gloria patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: sicut erat in prin cipio. Ecce quid cantor annunciat scilicet ꝙ corda patruz conuertātur in filios. Abrahaz tres vidit ⁊ vnuz adorauit. Sic oportet nos filios ei⁹ credere trinitatē ī vnitate. ¶ Poꝝ datam ergo pacem cantor dat sancte trinita ti gloriam quasi diceret referrimus gloriam deo patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: quia pacem quam prophetauit per sanctos suos prophe tans nobis in nouissimis temporibus digna tus est ostendere. Quando vero dicit: sicut erat in principio. dyaconi ad altare procedūt ⁊ iterum reuertuntur ad episcopuz. in quo fi guratur ꝙ ideo apostoli se morti tradiderūt vt christi corpori adunarentur. Prius autez steterunt cum episcopo ante altare inclinati: sed cum versus ipse incipitur se erigunt quia chorus sanctorñ martyrum ante nouissimaz tribulationē in conualle lachyimarū manēt. Postea v̄o martyrio coronati erecti stabūt liberati ⁊ securi āte dominum semper. Oscu lo autem dato rursus dyaconi cum pontifi ce orant: quasi dicant. Domine doce nos ora re. In quibusdam etiam ecclesijs dyaconi bi ni ⁊ bini latera altaris altrīsecus siue alterna tim osculantur: eo ꝙ dominus apostolos bi nos misit ad predicandum dicēs eis. In quā cūqꝫ domum intraueritis dicite pax huic do mui. qui reuersi sunt ad christum sicut dyaco nes reuertuntur ad episcopum.

¶ De thurificatione. Rubrica.

Post datuz osculuz episcop⁹ seu sacerdos accipi ens de manu dyaconi thuri bulum sacruz incensat altare: quia christus corp⁹ assumens de genere prophetarum factus ex semine da uid s̄m carnem suis orationibus fouet eccle siam s̄m ꝙ orat in euāgelio pater sancte ego pro eis rogo: ⁊ non pro eis tantum: sed pro il lis qui credituri sunt per verbū eoruz. Quod autem dyaconus postea thuribulum accipit vt incensat episcopum vel sacerdotez mora liter instruit ꝙ si digne volumus incēsuz ora tionis offerre: thuribulum incarnationis de bemus tenere. nam sine fide mediatoris ho mines deo placere non possunt: sed iuxta ver

bum promissionis ipsius si quid petierint in oratione credentes accipient. Per thuribulum essi verbum accipitur in carnatus. nas sicut in thuribulo pars superior & inferior trib⁹ catbenulis vniuntur; ita in cbristo tres sunt vniones quib⁹ diuinitas & būanitas vniunt. vno carnis ad animam: vno diuinitatis ad carnem vno diuinitatis ad animā. Quidas enim quartas vnionem assignant videlicz diuinitatis ad compositū simul et anima & carne. vnde & quedas thuribula quattuor catbenulas babent. de boc etias thuribulo Moyses inquit specialiter ad Aaron. Tollite thuribulum & bausto igne de altari mitte incensum desuper. Est & alia in thuribulo consideratio put in titu. de accessu pon. ad al. tactū est. ¶ Rursus ideo thurificato altari episcopus vel sacerdos thurificat ad significandus ꝙ sicut cbrist⁹ est altare & bostia; sic est pontifex & sacerdos cui est oratonis sacrificiū offerendus: q⁹ vero adoratur non solū in quantū deus sed etiam in quantus bomo; ideo in quibusdas ecclesijs pontifice thurificato altare a dyacono circūcirca thurificat. vñ ps. Circuidabo altare tuus dñe. Sane thuribulus aureus significat sapientiā: quia omnes thesauri sapientie dei in eo fuerūt abscōditi. Assistetit angelus iuxta altare. b. t. a. in. m. s. u. ꝙs resurgens carnez babuit in potestate. Argētum significat xpi carnem ab omni labe mundam & mūdicia remitentem. cup⁹eū fragilem & mortalem. ferreū resurgentis fortitudinē. Si quattuor babet catbenulas demonstrat eus ex quattuor elementis constare: vel quattuor virtutibus scilicet iusticia; prudentia; fortitudine; & temperātia decorari. Quinta que partes diuidit animā designat que se in morte a carne in illo triduo separauit. Si vo tres babet catbenulas figurat animas carnem & verbum in vna conuenire persona. Quarta q̄ partes separat potestas est qua animam suam posuit pro ouibus suis. Si vna tantū catbenula sustentatur designat ꝙ solus de virgine generatur; ꝙꝫ solus est inter mortuos liber. Circulus cui bec omnia innectuntur est deitas que nullo termino clauditur; a qua bec omnia continentur & operantur; preter mysticam etiam rationez ob boc incensatur altare vt omnis ab eo nequicia demonus propellatur. Fumus essi incensi valere creditur ad demones effugandos. vnde cum thobias interrogasset angelus quot remedia haberet ea que de pisce iusserat obseruari. Respondit corpis eius particulam si super carbones ponas; fumus eius omne demonio⁹ū gen⁹ extricat. ¶ Sother. pap. xtiñ. di. sacratas. statuit ne monialis incensum circa altaria ferant.

¶ Qualiter episcop⁹ vl' sacerdos & ministri ad altare stare debent.

Thurificatōne peracta episcop⁹ vl' sacerdos ad dextras altaris ptem se transfert; ibi vna cum ministris plane ofticiū et kyrieleison. d. qui transitus de medio altaris in dextrā partem significat xpi transitus de passione per resurrectionem ad vitam eternā. Item a leua transiens in dextram imitatur cbristus ingredientem mundū. leuam enim tetigit cbristus quādo temporalem assumpsit vitas. ad dextram iuit quando carnez assumptā ad dei dextras eleuauit. ¶ Rursus per boc ꝙ accedēs ad altare prius dextram illius partes petit innuit ꝙ ēmanuel in lege promissus prius venit ad iudeos q̄ ad gentiles. Judei essi tunc propter legē in dextra parte fuerūt. gētiles vero quasi in sinistra quia idola colebant. Sacerdos ergo sacris vestibus ornatus cbristum carne nostre humanitatis vestitum significat. venens ad altare cbristum de celis venisse ad populū vt eū saluaret designat. deide in dextrā trasiens designat ꝙ cbristus in mundus veniens venit ad iudeos de qb⁹ voluit nasci. Beata enim maria iudea fuit. de boc trānitu dicetur sub titu. de mutatione sacerdotis & ordine. Et nota ꝙ licet domino pape celebranti vel missam audienti legatur a cappellanis suis introit⁹ & kyrieleison & gloria in excelsis & credo & sanctus & agnus dei non tamē graduale vel alleluya vel tractus vel offertorius vel post communio. pro eo ꝙ illa instructoria sunt & introductoria qbus ipe nō egeat. Illud

aūt notanduz est ꝙ sacerdos stat erect⁹ ante altare ad notandū ꝙ christ⁹ venit suos regere inuīcibili doctrina. ⁊ respicit ꝟsus orientē: quia christus non suaz sed patris voluntatē quesiuit: nec respicit retorsuz: tuz quia christ⁹ semper patris faciem intuetur. Juxta illud. Scio vñ venio ⁊ quo vado: tū qꝛ nemo mittens manum ad aratrum ⁊ respiciens retro a. est. r. dei. extra de voto. magne. īmo ad populuz deorsum vertit representās ꝙ domin⁹ ait ad Moysem. Uidebis posteriora mea: faciē autez videre non poteris. Exo. xxxiij. c. Episcopi tamē ⁊ superiores celebrantes nō ante altare sed remoti ab illo ad dextrum ei⁹ latus vsqꝫ post dictum offertorium manent: quod fit primo ad representādum ꝙ ex latere christi qui per altare significat̄ initium nostre redēptionis fuit. ¶ Secūdo fit hoc non solum ad maiorez solennitatem vt per hoc a minoribus sacerdotibus decernant̄: verum etiaz fit hoc quia ipsi in missa representāt nō solum christi dignitatē ⁊ excellentiaz aut ei⁹ oblationem: verum etiaz humilitatē ⁊ obedientiā in ipsa sui oblatōe ⁊ cōsecratōe. Siquidem xp̄s quantū ad sui dignitatē est patri eq̄lis et sedet a dextris dei patris: prout in symbolo legitur. qđ representant prelatus stans ante oblationem ad dextrū latus altaris. In sui vero oblatione xp̄s ꝓ nobis factus est hostia: et ideo prelatus eius vices gerens: ex tūc ipsi altari quod arā crucis insinat debet totaliter inherere. ¶ Tertio quoniā prelatorū actus esse debēt subditis ad doctrinā: ideo vsqꝫ tunc manet ab altari separatus: et extunc man⁹ lauādum ⁊ thurificandū ⁊ sacrificandū ad altare accedit: vt ostendat quecūqꝫ in missa precedunt solēnitates ⁊ laudes esse: de con. dist. ij. panis est. Sz tūc deinde ad essentialia seu substātialia pageda accedit. Quarto in hoc representat ꝙ legalis pontifex intrans in sancta sanctoruz carbones ferebat ⁊ sanguinez: prout tactuz est in ꝓhemio hui⁹ partis. Quīto fit hoc ad rep̄sentanduz quod ait ꝓpheta. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Sacerdos quidem xp̄m rep̄sentās sedet a dextris altaris deum patrez in hoc loco signantis donec ad consecrandum hostiā accedat. per quaz fracta sunt tartara: ⁊ inimici demones deuicti: ⁊ quasi scabellum peduz positi. Ministri vero scz dyaconus ⁊ subdyaconus retro illuz ad altare stantes. qui tamē in veniendo p̄cesserunt. signātes martyres q̄ in veteri testam̄to fuerūt post dñi natiuitatē digne coronātur: ⁊ ad quācunqꝫ altaris ꝑtez ille trāsierit ip̄m retrostātes sequūtur vt ostēdant impletuz esse qđ dñs ammonuit dicēs. q̄ mihi ministrat me sequat̄ ⁊ vbi ego suz ⁊c. Intendētes semꝑ atque sollicite in illū ad notandū ꝙ fideles quāuis adhuc in hac vita positi tamē eternitati xp̄i semꝑ intendunt. ¶ In q̄busdā etiā ecclesijs illo se vertente ad ꝑpl̄m illi similit̄ se vertūt: ⁊ illo se ꝯuertente ad altare se similiter ꝯuertūt. Nā xp̄s ab orōne ad p̄dicationē aliquādo vero ecōuerso dū viueret se ꝯuertit. quod designat versio ad populuz ⁊ ecōuerso ad altare. In quo quidē imitandū est a p̄dicatorib⁹ q̄ per mīstros ipsos cōgrue designantur. Anaclet⁹ papa de con. di. i. ep̄s. statuit ꝙ ep̄s deo sacrificās secū testes habeat dyaconos qui oculi eius dicūtur ⁊ subdyaconos reliquosqꝫ mīstros qui sacris īduti vestibus in fronte. i. añ ⁊ atergo: ⁊ p̄s byter a regiōe. i. a ꝑte dextra leuaqꝫ cōtrito corde ⁊ humiliato spū ac prono stent vultu custodiētes eum a maliuolis homībus: ⁊ cōsensum p̄stantes sacrificio. Et s̄m Luciū papā de con. di. i. iubemus. eum nō deserāt qꝛ ꝓpter maliuolos oportet illū habere bonū testimoniuz ab his q̄ foris sunt. Statutū est etiā vt celebrās missam habeat a tergo vicini solaminis adiutorē: ꝓut dictū est in ꝓhemio hui⁹ patris. Et ideo in quibusdā ecclesijs aliqui dyaconi stāt post ep̄z quasi orantes vt eū sequant̄ vsqꝫ ad mortē ⁊ cū eo trāseāt ad vitā eternā. Maior tamē ꝑs in dextra ꝑte moratur altaris ⁊ mīor in sinistra: qꝛ vtrūqꝫ ꝑctit eccl̄ia. s. ⁊ tꝑalē bn̄dictionē ⁊ eternā: vt ibi sic trāseam⁹ per bona tꝑalia vt nō amittamus eterna. ¶ Ceterū dicti ministri retro stantes inclinati ante facies suas vsqꝫ in finez dn̄ice oratōis perseuerant: significantes illos apostolos qui in passione dñi magna tribulatōe oppressi nō audebant se erigere vt xp̄i discipl̄os se esse confiterētur.

Stabant tamen in facie fidei: sed postea eriguntur sicut dicetur sub .xi particula canonis super verbo: nobis quoqꝫ . signantes etiam chorũ sanctoꝝ martyrũ in cõualle lachrymaꝝ ante nouissimã tribulationẽ manẽtiũ postea erigũtur: qꝛ illi postea martyrio coronati stãt erecti .i. ab omni tribulatiõe liberati. Adhuc stantes facie inclinati signant mulieres q̃ de cenaculo ad monumentuꝫ vultib⁹ declinatis currebant in christi amore ardentes. ¶ Sane sacerdos mĩster ĩter moras puluinar molle missali supponit: ad notandum ꝙ deuotuꝫ ⁊ molle cor ⁊ quod facile diuinã impressionẽ recipiat: supponi debet iugo dñi ⁊ celestium preceptorũ. Juxta illud sapientis. Suscipiat verba mea cor tuũ ⁊c. vt in eo spiritus dñi requiescat. De hoc etiam sub euãgelio dicetur.

¶ De kyrieleyson. Rubrica.

Translato ĩ dextrã altaris partem epõ seu sacerdote. deĩde qꝛ tp̃s plenitudĩs ⁊ ãnus benignitatis aduenit sicut p̃dictũ fuit a p̃s. Tu exurgens domine misereberis syon: qꝛ venit tp̃us mi. eius. cõgrue chorus laudat ⁊ inuocat trinitatem triplicando kyrieleison. Ideo autem post introitũ dicit̃ Kyrieleison: qꝛ ante omnẽ orationẽ sacerdotũ necesse est misericordiaꝫ dñi implorare. Siquidem Kyrieleison grece interpretatur dñe miserere. Nam kyrie sonat domĩe. leison miserere. ⁊ inde xp̃e leison .i. xp̃e miserere. Uel kyri xp̃e. el deus ei miserere. son nobis. ĩde kyrieleison .i. o xp̃e de⁹ miserere nobis. Unde ꝓpheta. Miserere nobis te enim expectamus. Dicitur autẽ nomes. p̃mo vt ordo decimus ex hoĩbus reparatus: nouẽ associetur ordinib⁹ angeloꝝ. secũdo vt ecclesia ꝑueniat ad societatẽ nouẽ ordinũ angeloꝝ. tertio cõtra nouẽ genera peccatorũ. Est eñ peccatum originale: veniale ⁊ mortale. Itez peccatum cogitationis: lucutiõis: ⁊ perpetrationis. Item peccatũ fragilitatis: simplicitatis: ⁊ malignitatis. fragilitatis per impotentiã: simplicitatis ꝑ ignorantiam: malignitatis ꝑ inuidiaꝫ. Hoc est pctm̃ in patrẽ: pctm̃ in filiũ pctm̃ in spm̃ sanctũ. Adhuc iõ dicit̃ ter ad patrez kyrieleison: ter ad filiũ xp̃eleison: ⁊ ter ad spiritũ sanctũ kyrieleison: sed ad patrẽ ⁊ spm̃ sanctũ sub eodẽ tm̃ vocabulo: qꝛ pater ⁊ spiritus sanct⁹ sunt eiusdẽ tm̃ nature. ad filiũ vero sub alio: quia fili⁹ ⁊ si sit eiusdẽ nature cũ illis: est tñ ⁊ alteri⁹: vt gemĩe gigas substãtie. Preterea iõ dicit ter q̃tuꝫ ad patrẽ. ter q̃tum ad filium. ter q̃tum ad spiritũ sanctũ: vt notetur pater in filio ⁊ fili⁹ ĩ patre: ⁊ spũs sanct⁹ ĩ vtroqꝫ. De hoc dicet̃ in quĩta parte sub ti. de p̃ma sed in medio mutat̃ kyrie. in xp̃e. vt notet̃ duas esse naturas in xp̃o. ¶ Rursus kyrieleison ter triplicatũ: significat p̃ces patrũ veteris testamẽti multiplicatas. ad hoc vt gratia summe trinitatis ꝑ adueutum xp̃i eos cõsociaret nouẽ agminibus angeloꝝ. Est autez magna istoꝝ verboꝝ efficatia. Legit̃ eñ ꝙ dũ btũs Basilius kyrieleison clamasset porte ticine siue papieñ. ecclesie sunt aperte ¶ Rursus cũ btũs geminian⁹ kyrieleison clamaret q̃nqꝫ reges ꝯuersi dñr ĩ fugã. vñ forte significat aliđ q̃ dñe miserere: quod tñ nos ignoram⁹. ¶ In quibusdam ecclesijs statim post vltimũ kyrieleison subijciũt imas: quod verbũ grecũ sonat latine nobis. Et sensus ẽ kyrieleison imas .i. potentia diuina miserere nobis. Beat⁹ gre. instituit kyrieleison nomes ⁊ a clero tantñ publice in missa cantari quod pri⁹ apud grecos simul a clero ⁊ populo cantabat̃. Siluester vero papa illud de grecis assumpsit.

¶ De gloria in excelsis. Rubrica.

Dicto kirieleison mox sacerdos vel pontifex ex institutione Thelesphori pape inchoat hymnum. Gloria in excelsis deo quẽ angeli auditi sunt decantare sicut legitur in euangelio Luc. qui angeloꝝ hymnus perhibet testimoniuꝫ temporali christi natiuitati. Sacerdos primus ⁊ solus illum inchoando ꝓnunciat q̃ angeluꝫ magni cõcilij representat. Naꝫ ortũ saluatoris solus angelus cuius personam ip se gerit primo nũciauit. Uñ luc. ij. Ecce euangelizo vobis gauduiꝫ magnum qđ erit omni populo: quia hodie natus est ⁊c. ⁊ illũ incho-

ando stat ante mediū altaris in hoc cōmemo
rans ꝙ dum mediū silentiū tenerent omīa na
tus est in medio.i.ꝓ hoībus messias quē pro
phete p̄dixerant:repsentans etiam ꝙ angel⁹
xp̄i natiuitatē pastoribus annūcians stetit in
medio eoꝝ ⁊ incipiēs eleuat man⁹ ꝓpter cau
sas scriptas in se.ti.ad fi. Itē incipiens vertit
se ad orientē:tum qꝛ angelus ab oriēte venit
in bethleem:tum qꝛ ad orientē dn̄m adorare
solemus. Tertio inchoans stat ante medium
altaris ad notandū ꝙ xp̄us mediator fuit in
ter nos ⁊ deum.x.di.qm̄.per cuius mediatio
nem deo pacificati sum⁹. Chorus vero conci
nendo respōdens gerit ꝑsonaꝫ multitudinis:
de qua in euangelio sequit̄. Subito facta est
cū angelo multitudo ce.mi.lau.de.⁊ di.gl̄a in
altissimis deo ⁊ ī terra pax ho.bo.vo.de ꝯse.
di.i.nocte. Hymn⁹ aūt iste nō tantū est ange
lorum:sed etiā hoīum cōgratulantiū ex eo ꝙ
mulier illa q̄ dragmā ꝑdiderat decimā: iā lu
cernam accenderat vt dragmā ꝑditam inue
niret:⁊ pastor dimissis nonagīta nouē ouib⁹
in deserto iam venerat vt quereret centesimā
ouem amissam. Ante natiuitatez em̄ xp̄i tres
erant inimicitiaꝝ parietes. Prim⁹ inter deuz
⁊ homīes. Secūdus inter angelū ⁊ homīez.
Tertius inter hoīem ⁊ hoīem. Homo nanqꝫ
ꝑ inobedientiā creatorē offenderat ⁊ ꝑ suū ca
sum restaurationē angeloꝝ impediuerat: at
qꝫ per varios ritus se ab homīe separauerat.
Iudeus nāqꝫ cerimonias excolebat:gentilis
idolatriā exercebat:sed veniēs pax nostra fe
cit vtraqꝫ vnū ⁊ hmōi parietes destruxit. Ab
stulit em̄ peccatū ⁊ recōciliauit hoīem deo:re
parauit casum ⁊ reconciliauit hoīem angelo.
destruxit varios rit⁹:⁊ recōciliauit hoīez hōi.
Restaurauit ergo s̄m apl̄m ephesi.i.q̄ in celis
⁊ q̄ in terris sunt.⁊ ob hoc illa celestis militie
multitudo psallebat. Gloria in excelsis deo:
id est in angelis q̄ nūq̄ peccauerūt nec discor
diaꝫ cū deo habuerūt. Et ī terra pax a xp̄o fa
cta hoībus vz iudeis ⁊ gentilib⁹ bone volūta
tis qui vsqꝫ ad christi natiuitatem ꝓpter pec
cata sua cum deo ⁊ cum angelis discordiam
habuerunt. Hinc etiam est ꝙ angelus loqui
tur ⁊ cōgaudet pastoribus: quia pax est inter
angelos ⁊ homines reformata.nascit̄ de⁹ ho
mo:quia pax est inter deuz ⁊ hoīem restaura
ta.nascitur in p̄sepio bouis ⁊ asini:qꝛ pax est ī
ter hoīes ⁊ homīes reparata. Per bouē em̄
iudaicus:per asinuz gentilis populus figura
tur:s̄m illud. Non arabis in boue ⁊ asino. iu
deo scilicet ⁊ gentili.xvi.q.vij.innoua. Et ite
rum.cognouit bos possessorem suū:⁊ asinus
presepe domini sui:ideo ergo canit̄ hymnus
iste:quia quē venerātur angeli in celis:hoīes
venerātur in terris.per hoc ꝙ dicit̄ Gloria ī
excelsis ⁊c.representatur mesticia antiquorū
patruz ex tedio expectandi incarnationē dn̄i.
Isa.xxviij. Expectate deum ⁊c. Et ideo etiaꝫ
cantatur alleluia:quia habebant spem libera
tiōis. Unde p̄s. Sperauerūt ⁊ liberasti eos.
In hoc quoqꝫ hymno notatur spes ecclesie q̄
cum angelis sperat se canere. vnde iam illorū
canticum assumit. Sequitur laudamus te.s.
inenarrabilia opera tua predicando.q̄ verba
⁊ sequentia a Beato hylario pictaueñ. asse
runtur apposita fuisse:⁊ precedentia soluz an
tiquitus dicebant̄ in missa. Innocenti⁹ tamē
iij.dixit illa a Thelesphoro papa addita fo
re. Alij vero a Simaco papa. ¶ Simac⁹ pa
pa constituit tam in dn̄ica die q̄ in natalicijs
martyrum Gloria in excelsis ad missam can
tari:quia sanctos per dominicā resurrectionē
gloria angelorū sociatos esse recolitur. Can
tatur etiam in festis apostolorum ⁊ confesso
ruz:in quoꝝ honorē quecūqꝫ ecclesia dedica
ta est:⁊ generaliter in festis que nobis celestē
solēnitatem representant. In diebus vero lu
ctus ⁊ ieiuniorū nō dicitur:preterq̄ in duob⁹
sabbatis specialibus ministerijs ornatis. Iux
ta illud. Cantate domino canticum nouum:
ꝓut dictuz est in prohemio huius partis. Di
ctus quoqꝫ Thelesphorus papa precepit il
lum cantari ad missam nocturnaꝫ natalis do
mini:quam ⁊ ipse instituit. Quidam dicūt nō
esse cātandū in missa nisi in hora tertia: qꝛ tūc
spirit⁹ sanct⁹ super apostolos descendit ⁊ eos
gloria ⁊ exultatione repleuit. Innocenti⁹ ter
tius statuit vt quando in diebus profestis ce
lebratur in honorem beate virginis vel spiri
tus sancti vel sancte crucis:nec hymnus ange
licus nec symbolum dicatur:nec etiā Te deū
laudam⁹ in laudib⁹ matutinis. In aduētu vo

vel in septuagesima non canitur ꝓut ibi in septima parte ⁊ sub.ti. de septem diebus post pascha dicetur. Episcopus tamen bethlemitanus ex abusu omni die ⁊ omni missa ⁊ ꝓ defunctis. Gloria in excelsis decantat pro eo ꝙ hymnus ille Luca testante. prĩo in bethlemitana regione cantatus est.

De salutatõe ad ppl'm. Rubrica.

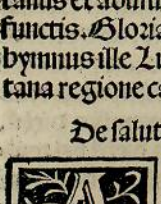

Angelico himno finito sacerdos ad populum se voluens illum salutat dicens: dñs vobiscum qđ sumptuz est ex libro ruth.ij. Sic eñ ledit booz salutasse messores suos. ⁊ ꝓpheta ĩ paralypomenon assa regem ⁊ qui cũ eo erant. ⁊ angelus salutans gedeonez dixit. dñs tecum Booz quidã figuram saluatoris expressit q̃ ruth moabitẽ duxit vxorez. Et hec salutatio significat salutatõez quã xp̃s fecit apostolis post resurrectionẽ de quo in quinta parte sub ti. de prima dicetur. In omib' ergo misse orationibus sacerdos p̃mittit domin' vobiscum nisi in orationibus que precedunt ꝓphetias: vel etiã oratões super populuz in quadragesima. ⁊ nisi in oratõibus que ĩmediate sequũtur post primã orationem: ⁊ in illis que dicũtur in parasceue: sed tunc missa non dicitur licet sacerdos cõmunicet. Cum eñ per dictaz salutationem optetur dñm esse cum populo qui est in eo per spiritum gratie septiformis: ideo ecclesia ordinauit septies tãtuz in missa populum salutari vt iaz dicetur. Ideoqz in p̃missis orationibus tantũ dicitur. Premittit tamẽ alijs exhortatio ad humiliatõez per flectam' genua vel per humiliate capita vestra deo: qz oratio que facienda est cuz ieiunio ad malignum spm̃ eijciendum tunc demuz valz si cum humilitate fiat. ¶ Rursus in diebus ieiuniorum representat ecclesia tempus babylonice captiuitatis. Merito ergo sacerdos tunc ppl'm vtpote absentẽ non salutat: nec se ad illum cõuertit: sz absolute incipiens. Oremus. insinuat ꝓ illo fore orandũ: et qz oratio dz fieri cum effectu mox subijcit flectam' genua vel humiliate capita vr̃a deo. Rep̃sentat etiã tp̃s dñice passionis qđ p̃cipue post cenã cũ discipulis factã ĩcepit: qz ergo tp̃e illo dñs discipulos nõ salutauit: sz eos ad orandũ pluries excitauit: iõ sacerdos tũc ppl'iu non salutat: sed ei orare insinuat. Sz ⁊ qz tp̃e illo xp̃s in oratione genua flexit: iõ mox ad genua flectẽduz ĩuitat. Dicit aũt flectam' genua in p̃sona vniuersitatꝫ oĩm fideliũ quasi oĩm sindic' seipsum ĩcludens. ⁊ ideo loq̃tur in prima p̃sona excitans se ⁊ oẽs ad orãdum hũiliter ⁊ deuote: sed mox subijcit leuate in persona alterius. s. xp̃i cui' typum gerit in officio misse. et tũc loquitur in secũda p̃sona ⁊ in dissimili cantu quasi ip̃e xp̃s dicat surgite qm̃ vestrã hũilitatẽ ⁊ deuotionẽ video. ⁊ tunc vice omniũ loq̃tur siue orat. Quid significent collecte q̃ dicuntur post flectam' et post hũiliate: dicet in quarta p̃te sub q̃rta feria in capite ieiuniorũ. Alijs vero diebus ecclesia tẽpus exultatõis ⁊ plenitudinis que p̃cipue fuit post xp̃i resurrectionẽ rep̃sentat. ⁊ tunc sacerdos popolum salutat rep̃sentans vt p̃missuz est ꝙ dñs post resurrectiõe discipulos salutauit. Sacerdos ergo oratõib' premittit dñs vobiscum: vt popolũ reddat attentũ ꝙ mẽs ei' ad deũ dirigatur ⁊ ei per intentionẽ cedula ꝯiũgatur: et est sensus dñs vobiscũ id est in vobis maneat et vos p̃mio vite eterne remuneret ⁊ petitiõib' vestris effectũ tribuat seu gr̃am dei impetretis perseuerãtes in illa. Chor' vero ⁊ popul' respõdent. ⁊ cũ spũ tuo. qđ sumptuz est ex epistola secũda ad thim. vl. vbi dr̃. dñs Ih̃s xp̃s cũ spũ tuo. hmõi etẽ mutue salutatõnes notant ꝙ sacerdotꝫ ⁊ populi vn' debet esse affectus: ⁊ est sensus. tu pro nobis factur' es preces ad dñm. ⁊ qz dñs deus p̃ces illas tantuz approbat ⁊ exaudit que ex bono corde procedunt: oramus ⁊ nos sil'r pro te vt ille sine quo nullũ est bonũ sit cũ spũ tuo vt qui tecũ est in ore sit ⁊ in corde ⁊ in te maneat. ⁊ ꝑm hoc cessat hesitatio querentiũ quare popul' respondet ⁊ cũ spũ tuo: cũ sacerdos dicendo dñs vobiscum optauerit dñm esse cũ illis nõ soluz in spũ verum etiã in corpe nã ⁊ idip̃m popul' ꝑ hanc rñsionem optat vt p̃missum est. Potest etiã dici ꝙ hac respõsione popul' se refert solũ ad actionẽ ĩmolatõis ad quã sacerdos procedit. in qua per spiritũ totaliter eleuat' ⁊ ab

omni terrenitate prorsus abstractus esse debet. Postꝯ vero chorus respõdit ipse ad altare reuoluet. s. ad orientẽ: vt dicetur in ꝓbemio. v. partis. ⁊ quasi pax de sua bonitate cõfidens vniuersalem ad se colligit ecclesiam dicens quasi oĩz sindic⁹. orem⁹. quasi dicat orate oẽs simul mecum vt qõ postulam⁹ citi⁹ impetrem⁹: quoniã impossibile est multitudinẽ non exaudiri ⁊ sic orationẽ dicit. dicẽdo ergo orem⁹ hortatur alios ad orandũ: qz ⁊ ipe monuit xps discipulos orare dicens. orate ne intretis in tẽtationẽ ⁊ postea orat: qz postea xps orauit. ipse essi fecit ⁊ docuit. qõ aũt dicit oremus: ab antiquis habem⁹ qui ꝑmissõ orem⁹ subiũgebant cõiter orationẽ. dicit aũt orem⁹ stans ante mediũ altaris ꝓpter ratões positas in pncipio precedentis ti. oro aũt quaz dicit significat indulgentiã quã dns repromisit. ⁊ deinde transit ad dexterã partez altaris vt dicet sub ti. se. Oratione finita chorus respõdet amẽ qõ est hebraicũ. ẏbũ. q. d. fiat nobis sicut orasti seu feliciter acta sit oro tua. et est sumptũ amen ex Apoc. x. Ambro. exponit amẽ. i. verũ est qõ sermo sonat affect⁹ sentiat: de con. di. ij. reuera. in fi. xxxviij. di. sedulo. iij. q. v. ⁊ hoc aũt. qñqz ponitur ꝓ vere vt ibi amẽ amẽ dico vobis. extra de iureiur. ⁊ si xps: put sub ti. de oratõe dicetur. ⁊ nota qꝺ ꝑmissa salutatio. s. dns vobiscũ ad minores ⁊ imperfectiores ⁊ simplices ptinet sacerdotes. episcopus vel eius superior qui ꝑfectus esse dz ⁊ expssaz xpi similitudinẽ gerit vt se vicariũ christi ostẽdat oratur⁹ prima vice vtitur verbo domini dicentis Jo. xx. Pax vobis. que fuit pria vox domini ad discipulos quãdo eis post resurrectionem apparuit. q. d. in ꝑsenti detur vobis pax pectoris et in futuro pax eternitatis. De vtraqz Jo. xiij. Pacem relinquo vobis. pacẽ meam do vobis. Hoc etiaz verbo vsus est dispẽsator Joseph ad fratres eius Postea vero ad instar ceteroz sacerdotuz dicit. domin⁹ vobiscum: vt se esse vnũ ex ipsis ostendat. xcv. dist. oliz. ⁊ c. se. in fi. Et est aduertendũ qꝺ tũc demum pax vobis dicitur quando gloria in excelsis cantatur: ⁊ hoc ideo vt correspõdeat ei quod ibi dicitur. et in terra pax hominib⁹ ⁊c. Preterea hec salutatio a christo tẽpore gaudij ⁊ leticie. scilicz resurrectiõis ad discipulos facta illi cantico letitie correspondere debet. Sunt etiaz qui dicunt qꝺ pontifex solenniter celebrãs in diebus quibus gloria in excelsis dicitur representat christũ post resurrectionẽ seu resurrectiois gaudiuz. quo tempore sepe christus dicta salutatione ad discipulos vsus est: ideoqz christũ imitando premissis dieb⁹. b. d. In missis vero quas alijs dieb⁹ vel temporibus dicit: vel etiam que ab inferioribus dicuntur: christi passio figuratur ⁊ planctus atqz afflictio conformatur. Et ideo in illis pax vobis non dicitur ne gaudium cuz doloremi sceatur. Potest etiam dici qꝺ per christum facta est pax inter deum ⁊ hominem ⁊ inter angelos ⁊ homies quod manifestauit angelus quãdo in christi natiuitate cantauit. Gloria excelsis deo ⁊ in terra pax hominibus. Pacez vero inter deuz ⁊ homines manifestauit christus quando post resurrectionẽ dixit apostolis pax vobis. hec representanẽ in missa. Primum per quẽlibet sacerdotem qui potest cãtare Gloria in excelsis angelum repsentans. Scõm per epm qui solus dicit pax vobis representãs xpm q̃ in persona ecclesie dixit apostolis pax vobis. vtrũqz aũt dic⁹t eps solemniter celebrans: quia vtrũqz. s. xpm ⁊ angelũ representat. Ipse esset specialior est xpi vicarius qꝺ simplex sacerdos: ideoqz cum omittit officium angeli. s. temporibus quibus cãtica letitie subticetur. s. Te deum laudam⁹ ⁊ Gloria in excelsis. omittit similiter ad hoc officiũ xpi non dicens pax vobis sed dns vobiscuz sicut simplex sacerdos. Non essi per epz qui representat xpm et angeluz vna pax sine altera nũciatur. Idem etiam est in Ite missa est qõ nõ dicit nisi Gloria in excelsis dicaꝫ. ¶ Sane dyaconus non dicit dominus vobiscũ per horas eo qꝺ non ita gerit typum christi qui ꝓ Booz hac salutatõe vsus est: sicut sacerdos qui ea in persona christi vtitur. legens tamen euangeliuz hoc dicit: quia tunc vtitur officio predicatoris: ⁊ ꝓnũciat doctrinã ab ipso xpo immediate ꝓplatã: ⁊ etiã cereũ paschale benedicẽs: qz tunc xpi resurrectionẽ repsentat. Sũt tñ quidaz qui dicũt qꝺ in diuinis officijs q̃ dicere tenent licite possunt b̃ dicere cũ prohibi

tum nō legatur: quibus generalis vsus eccle sie cōtradicit vt se inferiores sacerdotib⁹ cognoscant. ¶ Notandū aūt est q̄ septē vicib⁹ populus salutatur in missa quaten⁹ exclusus septē vitijs capitalib⁹ suscipiat gratiaz septiformē. Mysterijū essi misse ad septē dona, spiritus sancti referr. Primo in ipso misse exordio ante collectā. Secūdo ante euangeliuz. Tertio post euangeliū siue dicto symbolo. s. ante offertoriū. Quarto ante p̄fationē cū dicit sacerdos Per oīa secula seculoz: ꝛ ihesū ter dñs vobiscū. Quinto ante pacis oscul um cū dicit Pax dñi sit semp vobiscū. Sexto añ p̄mā postcōionē. Septio finito finali post cōionem vel oratione. In prima salutatione spūs sapiētie intelligit: quia sapientia itrauit in hunc mundū vt saluaret nos. In secūda spiritus intellectus: ideo essi predicauit vt doceret nos. In tertia spūs cōcilij: hoc essi secreto dei consilio se passioi obtulit vt redimeret nos. In quarta spūs fortitudinis: quia pendens i cruce diabolū expugnauit vt redimeret nos. In q̄nta spūs sciētie: quia resurgens discipulos salutauit: et eis sensum aperuit vt erudirent nos. In sexta spūs pietatis: quia sola pietate humanā naturā sup astra leuauit vt exaltaret nos. In septima spiritus timoris: q̄ angeli tremebunt cū venerit ad iudiciū vt glorificet nos. ¶ Ceteruz in qualibet salutatione mutat officiū misse: ꝛ de vno officio ad aliud trāsitur: quare merito salutatio p̄mittitur. cū enī ad operarios nouiter ingredimur eos salutare solemus: ꝛ p̄m hoc octo officia sunt in missa. ¶ Rursus salutatur etiā in octauo vt q̄ dam volūt. s. post offertoriū ante secretellaz. nam voluēs se ad pp̄lm dicturus Orate fratres ꝛc. debet dicere sub silētio Dñs vobiscū. Verū iz eis quos salutam⁹ faciē reg̃lariter re presentem⁹ tñ in q̄nq̄z dūtaxat ex p̄missis salutationib⁹ sacerdos ad pp̄lm se conuertit. naz in illa salutatiōe q̄ fit ante euangeliū se nō conuertit: quia iam intentus est ad verba dei annunciada. nec etiā in illa que fit ante p̄fationez: quia iam intentus est ad sacrificiū altaris tractandum. nec etiam in illa q̄ fit ante pacis osculum: q̄ iā tenet corpus xp̄i in manib⁹ ꝛ bēt cor sursuz ad deū. Et oīno intent⁹ē ad reuerēter illud tractandum. Nemo essi mittens manum ad aratrū et respiciens retro apt⁹ est regno dei. extra de vo. magne. ¶ Ceteruz q̄na ad populū cum dñs vobiscū facta cōuersio significat quīq̄ apparitiones: quas xp̄us fecit discipulis suis in die resurrectionis. Prima fuit marie magdalene Jo. xx. ꝛ Matth. vlti. Secūda eidē ꝛ alijs mulieribus redeūtib⁹ de sepulcro quādo dixit eis Auete. Matth. vlt. Tertia petro. Quarta duob⁹ discipulis euntibus in Emaus. Quinta in domo decem discipulis absente Thoma. Jo. xx. Sed q̄ altera illaz manifesta nō fuit: q̄ñ videlz p̄mo apparuit Marie magdalene: vel p̄m alios quā do apparuit petro: q̄ nescit quando aut vbi: ideo sacerdos ante secretellaz dicitur Orate fratres p̄dicit sub silentio dñs vobiscū: sed patenter dicit orate ꝛc. q̄ patenter dixit apostolis. Orate ne intretis in tentationē. Fuerunt etiam ꝛ alie apparitiones de q̄bus nil ad p̄sens. ¶ Non est etiā omittendū q̄ sacerdos semp voluit se ad pp̄lm ad dextram ꝛ p eandem se ad altare reuoluit quasi ipso facto dicens. Dextra dñi fecit virtutē. dextra do. e. m. dex. do. fe. vir. Scdo ad designandū q̄ in sepulcro dñico angel⁹ a dextris sedebat. Tertō vt p hoc sacerdos unuat se rectā ꝛ obtentam habere intentionē p se ꝛ pp̄lo ad celestez patriam que per dextrā significatur. Jurta illō in canticis. Dextra ei⁹ amplexabit me. Quarto quia versus salutando populum ꝛ cōuersus dicendo Oremus hortatur tam se q̄ populum ad orandum: ꝛ oratio debet fieri p̄ eternis que per dextrā significatur. vñ christ⁹ sedere dicit ad dextraz patris merito a patre dextra fit vterq̄z. gerit quippe sacerdos typū xp̄i q̄ perfect⁹ est in salutatiōibus ꝛ orōnibus q̄ ad dextrā fiūt. Verūtamē post q̄ dixit orate pro me fratres ꝛc. se reuoluit ad sinistram. Jurta illud psalmiste. Circuiui ꝛ immolaui i tabernacu. eius host. vocise. ꝛc. p̄parans se ad immolandum quendam circuitz facit. se igitur conuertit tunc ad sinistram que imperfectior ꝛ infirmior est ad notandū imperfectionē cuiuslibet sacerdotis p̄ter christū. Hinc est q̄ p̄missa verba dicendo obsecrat tanq̄ imperfectus ꝛ peccator ꝛ indigens aliorum auxi-

lium impendi sibi ab aliis siue beneficiū orationis. Secundo quoq; reuoluitur tunc a sinistra vt p hoc significet tristiciā de passione xpi ad quam representandā statim intendit. tristicia eñ recte p sinistrā significatur. Juxta illud apli. A dextris ⁊ a sinistris p gloriam ⁊ ignobilitatem: per infamiā et bonā famaz. Debēt etiā fieri ille volutiōes ⁊ reuolutōnes ante mediū altaris. Juxta illud. In medio ecclesie aperuit os suū ⁊c. In quo ⁊ illud cōmemoratur q redēptor noster iuxta salomonez corpus suū media charitate cōstrauit ꝓpter filias hierusalē: ⁊ attēdite qz quidā dicto dñs vobiscū ad altare reuoluti dicūt orem⁹ stātes ante mediū altaris: p hoc insinuantes se in loco manifesto ⁊ ppl'o ꝯueniēti orare: scz ante mediū altaris: qq; populus debet de medio cordis orationes ad deū effundere. Alij vero ad dextrū cornu altaris vbi orationez ꝓferre debent dicunt oremus vt sic inter insinuationem ⁊ orationē nullū actū aliū interponant: ⁊ vt ibi p̄cedat orandi insinuatio vbi mox subsequi ipsa oratio ⁊ orātis ppli esse dz intētio

¶ De oratione seu collecta. Rubrica.

Salutatiōe premissa subijciūtur orationes: quia eñ oīs nostra oratio a deo inchoata circulariter in ip̄m terminari debet: ideo misse officium incipit ab orōne: ⁊ termīatur in gratiaꝝ actiōe. Unde videndū est quis debet orōnes dicere. Qualiter ⁊ ꝓ q̄bus sit orandū. Quid sit oratio: ⁊ quādo ⁊ vbi: ⁊ versus quam partem orationes dicende sint. De mutatiōe sacerdotis ab vna parte altaris ad alterā. vnde orationes dicant̄ ⁊ vnde originē habuerunt. qualiter verba eoꝝ intelligant̄. Qualiter orationes terminent̄. Quare vocentur collecte. Que ⁊ quot orōnes dicēde sunt ⁊ de inuētoribus eaꝝ. Quomodo pontifex vel sacerdos illas dicēs stare dz. ¶ Circa p̄muz notandū est q ea q̄b⁹ ppl'us īmediate ordinat̄ ad deū sacerdotes tñ dicūt q̄ sunt mediatores inter deū ⁊ ppl'm: quoꝝ q̄dam dicūtur publice spectantia ad totū ppl'm in cui⁹ p̄sona ipse sol⁹ ea deo ꝓponit sicut sūt orōnes ⁊ gratiaꝝ actiones: quedam priuatim q̄ ad officiū ei⁹ tñ spectant vt cōsecratiōes ⁊ huiusmodi orōnes q̄s ipse ꝓ populo facit: nō tamē in p̄sona populi orans. ⁊ in oīb⁹ p̄mittit dñs vobiscuz: vt mēs populi deo cōiungat̄: ⁊ qz popul⁹ in his q̄ ad deū ꝑtinent sacerdotē ducē habz: ideo in fine cuiuslibet sue oratiōis ppl'us cōsentit rñdens amen vt iam dicet̄: ꝓpter quod ⁊ oīs orō alte termīat etiā si priuatim fiat. ¶ Sane orādum est breuib⁹ verbis nō ī multiloquio vt iā dicet̄. xij. di. omīa. xliij. di. sit rector. ꝓpe fi. vñ ⁊ greci parū ⁊ frequenter orant: sed in lachrymis ⁊ in puritate cordis nō in voce clamosa: sed in mētis intentione ⁊ lachrymarū cōpunctione: sic in cōspectu diuine maiestatis ⁊ angeloꝝ oportet nos esse: vt mens nostra voci cōcordet. Juxta illud psal. Exauduit dñs vocem fletus mei. Et iterū. Sacrificiū deo spiritus cōtribulat⁹ ⁊c. Debet etiā oratio esse deuota: nā oīm creatori cū deuotione est supplicandum. Dū aūt sacerdos alte dicit orōnem: alij nō debēt verbis orare: sed illā orationē attendere ⁊ ad eā rñdere amē. Pro quibus sit orandū dicet̄ in sexta pte sub ti. de parasceue. ¶ Quid sit orō ⁊ qua hora ⁊ vbi hore canonice dicēde sunt: ⁊ versus quā partē orandū est dicet̄ in ꝓhemio. v. ꝑtis. quid significet orō q̄ dicit̄ ante epl'am dicet̄ sub ti. de cessione epi. Sane sacerdos duz orat ad dextrā ꝯsistit altaris. Juxta illud exo. xxx. Dep̄cabit̄ aaron super cornu altaris ⁊ placabit sup̄ eū in generationibus suis: in hoc illud signās qd̄ fuerat ꝓphetatū. De⁹ ab austro veniet: xp̄s eñ iudeos docuit ad quos a patre missus fuit: qz dextra iudeos: gentiles sinistra figurat. ⁊ qñ leticia p dextrā: tristicia vero p sinistrā designat̄: idcirco ad dextrā ꝑtem altaris p̄mū accedit vt gaudiū dñice natiuitatis ostēdat. deinde dictur⁹ euāgeliū ad sinistrā cōuertit̄ vt tristiciā passionis insinuet: sed iterū redit ad dextrā vt gaudium resurrectionis annūciet. de hoc aliter dicet̄ sub ti. de mutatione sacerdotis. Romanus vero pontifex oratur⁹ ad sedē post altare vel alius ep̄us ad latus altaris ascendit: ⁊ stans collectaz ꝓnunciat quā in libro legit aperto: ⁊ deinde sedet: quia sicut euangelista testatur. venit iesus in nazareth vbi nutritus

fuerat: ⁊ intrauit ꝟm cõsuetudinez diei sabba
ti in synagogam ⁊ surrexit legere ⁊ tradit⁹ est
ei liber Jsaie ꝓphete quẽ vt aperuit ĩuenit lo
cum vbi scriptũ erat. Spirit⁹ dñi sup me pro-
pter quod vnxit me: ⁊ cũ plicuisset librũ reddi
dit ministro ⁊ sedit. Rursus pontifex ad latus
altaris vsqꝫ ad dictũ offertoriũ morat̃: vt di-
ctuz est sub ti. qual'r eps vel sacerdos. ¶ Se
quitur videre vnde oratio dicat̃: ⁊ vñ orõnes
originẽ habuerunt. Et quidẽ dicit̃ oratio ab
orando eo ꝙ ꝑ eã a populo bona corporis ⁊
aĩe orãdo petunt̃: lz eñ dñs sciat quib⁹ ege-
mus: orare tamẽ debem⁹: ꝓut dicet̃ sub ora-
tione dñica. orat eñ sacerdos ꝓ bonis vt as-
sint: ⁊ ꝓ malis vt absint. Designãtur aũt ora
tiones in apoca. ꝑ fumũ aromatũ q̃ ascendet
in cõspectu dñi de manu angeli. Xp̃us eñ ve
rus homo ꝓpter nos passioni dedit⁹: cui⁹ illa
vox est: holocausta etiã ꝓ delicto nõ postula
sti tunc dixi ecce venio: semp ꝓ nobis orabat:
qꝛ ꝟm apostolũ Exaudit⁹ est in oĩb⁹ ꝓ sua re-
uerentia. ¶ Qualiter verba orationũ intelli-
genda sint videamus. Et quidẽ quod in qui-
busdaz codicib⁹ cõtinetur: ꝓsit huic vel illi sã
cto talis oblatio ad gloriã ⁊ honorẽ: sic intel
ligi debet ꝙ ad hoc ꝓsit vt ille magis ac ma-
gis in fidelib⁹ glorificet̃ aut etiaz honoret̃ in
terris. extra de cele. mis. cũ martha. ꝓpe finẽ.
Cũ eñ ipsi sint ꝑfecte beati omĩa eis in celis
ad votũ succedunt. vnde nõ egẽt nostris ora-
tiõib⁹: ĩmo iniuriã facit martyri q̃ orat ꝓ mar
tyre: licz pleriqꝫ reputẽt nõ indignũ sctõꝝ glo
riam posse vsqꝫ in diẽ iudicij augmẽtari: et iõ
ecclesiã interim rite ꝓ posse augmentationẽ
glorificationis eoꝝ optare. Qd̃ autẽ post fi-
nem orationis subiũgitur ꝑ dñm nostrũ iesuz
xp̃m: illud significat quod ipse in euãgelio di-
cit. Quicq̃d petieritis patrẽ meũ in noĩe meo
fiet vobis. Orat eñ sacerdos ad deũ patrez
vt per filiũ suũ q̃ domin⁹ noster est equaliter
sicut pater oratio ꝑficiatur. Hinc enim est ꝙ
omĩs oratio generaliter ad patrem dirigit̃ ⁊
termĩatur in noĩe filij. Non eñ per aliaz viã
ad nos eterna dei beneficia possunt decurre-
re q̃ per eũ qui est mediator dei ⁊ hoĩum ho-
mo xp̃s iesus. x. di. qm̃ sicut per mediantẽ cri-
stallum mittitur ignis in escam superpositaz
a sole longinquo. Et sumptũ est hoc de epl'a
ad romanos vbi dicitur Gloriemur in deo ꝑ
dominũ nostrũ iesum. nemo eñ vadit ad pa-
trem nisi ꝑ me. Et ipse alibi dicit. Si quid pe
tieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. ¶ Et
nota ꝙ iesus est ꝓprium nomẽ ꝓut dictũ est
in ꝓhemio secũde partis. Quod vero sequit̃
Qui tecũ viuit ⁊ regnat ĩ vnitate spũs sancti
⁊c. ita potest intelligi in vnitate spũs sancti: h̃
est vna cũ spiritu sancto. nam pater ⁊ filius ⁊
spiritus sanctus sunt vnus. Vel in vnitate spi
ritus sancti hoc est in spiritu sancto qui ẽ vni-
tas patris ⁊ filij: ⁊ amor ⁊ connexio vtriusqꝫ.
Possunt etiã sic exponi premissa verba ꝑ do
minũ nostrũ ⁊c. vt sit sensus. O pater exaudi
ꝑ filium tuũ qui hoc vult ⁊ põt. vult qꝛ viuit.
potest quia regnat. viuit inq̃ ⁊ regnat tecum
in vnitate spũs sancti. nõ quidẽ viuit ⁊ regnat
vt tyrannus spiritu iniquitatis: sed viuit ⁊ re-
gnat deus spũ benignitatis. ¶ Qd̃ vero seq̃-
tur. Per oĩa secula seculoꝝ. vel ꝯsecutiue vel
anthonomatice intelligi põt. Consecutiue si-
cut generationes generationũ quasi dicat: ꝑ
omĩa secula seculoꝝ sibi inuicẽ succedẽtium.
dicuntur eñ secula: quia sequũtur. nam alijs
descendentibus alia sequũtur. Anthonomati
ce sicut cantica canticoꝝ: ⁊ est sensus: sicut an
te omĩa secula filius cũ patre in vnitate spiri-
tus sancti in deitate vixit ⁊ fuit: ita ⁊ in prẽnti
seculo ⁊ in futuro: vbi iusti cũ sanctis angelis
ꝑmanebunt: ⁊ iniusti cũ diabolis cruciabunt̃:
credatur equaliter viuere cũ patre ⁊ spũ sctõ:
⁊ nullo fine cõcludi. Sequit̃ amen: quod ver
bum optantis vel affirmantis ostendit affe-
ctum vel cõsensum vt premissuz est. populus
eñ assentiens voci sacerdotis qui dixit ꝑ oĩa
secula seculoꝝ: assentit ꝙ seculũ ꝑ eũ creatum
est. Unde in fine psalmoꝝ vbi nos dicim⁹ fiat
fiat: hebreus dicit amẽ amẽ. Et xp̃us in euã-
gelio sepe dicit amẽ amen. i. verũ dico vobis.
Respicit ergo ad formã orõnis vt quod orat̃
optetur: vel ad modũ cõclusionis vt quod cõ
cluditur affirmetur. verbi gratia. cũ sacerdos
orãs dicit. Da nobis q̃sum⁹ dñe salutẽ mẽtis
⁊ corporis: populus respõdet amẽ: id est fiat:
⁊ cum sacerdos cõcludit: qui tecum viuit ⁊ re
gnat in vnitate spiritus sancti deus per omĩa

secula seculoꝝ:populus affirmādo respōdet amen.i.verū est.vel amē interpretat veritas vt in apocalip.hoc dicit amē testis fidelis.de hoc dictū est in precedēti tractatu. Circa terminationem collectaruꝫ notandū est ꝙ in eis quādoqꝫ dirigitur sermo ad patrem:quando qꝫ ad filium:qñqꝫ ad spiritū sanctū:ꝛ quādoqꝫ ad totā trinitatē. Si sermo ad solū patrez dirigit nō habita mētione de filio neqꝫ de spiritu sancto:tunc dicitur in fine Per dominuz nostrū iesum xpm filiū tuū qui tecū viuit ꝛ regnat in vnitate spūs sancti deus per omia secula secu.sine per eundez:ꝛ eiusdem:vt in illa oratione Protector in te sperantiū ꝛc. Sive ro fiat mentio de filio vel de spiritu sancto refert an ante finalez partē orationis an in fine ipsius fiat mentio de filio. Si vero dirigitur ad patrem habita mentione de filio ante finē tunc dicitur in fine ꝙ eundem dōm nostrū ꝛc. vt in illa oratione Deus qui de beate marie virginis ꝛc. Si in fine tunc subiicitur īmediate.qui tecū:sine ꝙ eundez:ꝛ eiusdem:vt in illa collecta sancti stephani. Omnipotēs sempiterne deꝰ q̄ primitias martyrū. Et in illa. Deꝰ qui salutis eterne. Vel dominū nostrū iesum xpm:sine per:vt ī illa collecta. Deus q̄ nos redemptionis que dicitur in vigilia natalis:ꝛ ī illa. Illumina quesumus:q̄ dicitur in epiphania:vel iesus christus dominꝰ noster:vt in illa Deus qui ad eternam.que dicit feria.iij post pascha:ꝛ in secreta illa. Ipsi tibi.que dicitur ī cena domini. Si vero ī oratiōe que ad patrē dirigitur fit mentio de spū sancto.dicitur in fine Per dominū nostrū.sed tunc dicitur ibi.in vnitate spiritus sancti deus:vt in illa. Deus qui corda fidelium.ꝛ in illa Assit nobis quesumus virtꝰ spūs sancti ꝛc. Qō si fiat ibi mentio primo de spiritu sancto:ꝛ postea de filio: tunc subiicitur in fine immediate.qui tecū: vt in illa oratione Mētes nostras quesumꝰ domine paraclitus.ꝛ ī illa. Ure igne ꝛc. ¶ Rursus quādo ad patrē dirigimus sermonē orādo vt ipse det nobis spiritū vnificandi vel buiusmodi tūc dicitur.per dōm.siue. per eundē: vel eiusdem:vt in illa oratione q̄ dicatur in benedictione cineruz. Deus qui humiliatiōe ꝛc. ꝛ in illa que dicit in benedictiōe fontis. Omnipotens sempiterne deus respice ꝛc. si autē sermo ad filium dirigatur: vt in illa oratione. Excita domine potentiam tuam ꝛ veni.ꝛ similiter in alijs collectis de aduētu dominī:et in illa. Deus qui virginalem aulam.tunc dicitur in fine.qui vivis ꝛ regnas cum deo patre in vnitate spūs sancti deꝰ ꝛc. Et si fiat ibi mētio de patre:tunc dicit qui cū deo patre ꝛc.vt in illa oratione canonis. Dñe iesu christe fili dei ꝛc. Si vero sermo dirigitur ad spiritū sanctū dicunt quidam ꝙ tunc dicitur in fine.qui cuz patre ꝛ filio viuit ꝛ regnat deus ꝛc. Verūtamen omnis oratio dirigitur ad patrez vel ad filium:ꝛ nulla ad spiritū sanctum:quia spiritꝰ sanctus est donū:ꝛ a dono non petitur donū: sed potius a largitore doni. Petitur ergo a patre ꝛ filio:ꝛ ad eos sermo dirigit tanꝫ ad donatorē:ꝛ non a spiritu sancto qui est donū: ꝛ pariter ab vtroqꝫ procedit. Si autē ad totam trinitatez sermo dirigitur:tunc dicitur in fine.per dominū:siue per eundem ꝛ eiusdem: vt in illa oratiōe canonis. Suscipe sancta trinitas:ꝛ in illa que dicitur in fine misse. Placeat tibi sancta trinitas:in quibꝰ dicit. p xpm dōm:quod succedit in orationibus in locuz p dominuz nostrum:causa breuitatis. Idemqꝫ est in oratione que ad deuz patrem dirigitur de eo mentio fiat:vt in illa. Omnipotēs sempiterne deus qui dedisti famulis tuis.tunc dicunt quidam.qui vivis ꝛ regnas deus p oia secula seculoꝝ. Alij vero intelligentes ꝙ oō ipsa ad deum filium dirigatur: dicunt tunc.q̄ vivis ꝛ regnas in vnitate spiritus sancti deꝰ per omnia secula seculorum.ꝛ in illa oratiōe. Fidelium deus oīm conditor.tota namqꝫ trinitas cōditor ꝛ redemptor est. Iz xpus ꝓprie sit redemptor. Potest etiam dici ꝙ oratio q̄ ad trinitatem dirigitur cōcluditur sine aliqua personarum distinctione:sic.qui vi.ꝛ re.deus per omia secu.se. Vel conuertat orans sermonem ad se vel ad populum.d.qō ipse prestare dignetur:ꝛ sic etiam cōcludit in orōnibus benedictionalib⁹. Sane in oratōe in qua sermo dirigitur ad caput ecclesie videtur debere dici:qui vivis ꝛ regnas.cū xpus sit caput eccle. extra de sacra vnctione.c.i.sed nō est ita. Tota namqꝫ trinitas est caput ecclesie:iōqꝫ dici de

bet. per dñm nostrum. In exorcismis vero ad expellendū demonē aliter dicitur: qm̄ in aque benedictione dicitur. per eū qui ventur⁹ est iudicare viuos ⁊ mortuos: ⁊ seculū per ignem. Silr ⁊ in cathecismis dicitur. qui ventur⁹ est ⁊c. q̄ cito em̄ diabolus audit christum esse vēturuz iudicare seculū per ignem fugit. timēs iudiciū ignis: quia scit se post diez iudicij eterno igne premendū. Eadē quoq; ratione dixit magister Gilbert⁹: q̄ oratōes ī exequijs mortuoꝝ debēt simili modo finiri. cōis tamē vsus ecclesie tenet vt dicatur. per dñm nostruz ⁊c. in illa tamē oratōe. Fideliuz deus omniū cōditor. debet dici q̄ viuis et regnas ⁊c. vt premissum est. Et aduerte q̄ oratōes in laudib⁹ in missa ⁊ in vespis: sub eodem ⁊ solēniori tono dicūtur ꝓ eo q̄ ille hore solēni⁹ ⁊ festiui⁹ ī eccl'ia dicūtur. in alijs vero horis ⁊ officijs alius tonus min⁹ solēnis seruatur: tuz qꝛ min⁹ solēniter dicūtur: tuz qꝛ ille ad aliū referri: possunt signatum. Oībus autē orōnib⁹ preter q̄ exorcismis premittit. oremus. nō tamen semper. dñs vobiscum: vt dictū est in p̄cedenti ti. ¶ Sequitur videre quare oratōes que circa principiuz misse dicuntur: collecte vocantur. Et quidem ideo quia sacerdos qui fungitur legatione ad deuz pro populo in eis petitiones oīm in vnū colligit ⁊ concludit: vt eas ad dominū referat. ꝓprie tamē dicūtur collecte que super collectū populū dicūtur: puta in ꝓcessionibus: vel dum colligitur popul⁹ ad stationem faciendam: vt de vna ecclesia ꝓcedāt ad alterā. lix. di. qm̄. de con. di. v. cōuenit. In vrbe nāq; quelibet ecclesia stationalis habz aliquaz ecclesiam sibi vicinam in qua colligitur populus die statōis: ⁊ ibi dicitur collecta super populū collectū: et inde omēs simul ad ad ecclesiaz in qua fit statio accedūt. Unde in concilio agatheñ. de ꝯse. di. v. cōuenit. in fine. dicit q̄ plebs collecta oratōe ad vesperaz dimittatur ab epō cū bñdictōe. ⁊ est sumptuz h̄ nomē de leuitico vbi cenophegia q̄ ē vltimū festoꝝ legaliū collecta vocat: pro eo qꝛ in fructuū collectōe fiebat ⁊ figurabat futurā operum nostroꝝ collectōnez cū dicet. Ecce hō ⁊ oīa opera ei⁹ cū eo. ¶ Orationū varij fuerūt doctores quaꝝ numer⁹ ⁊ varietas in tantum excrescebat: q̄ octauū affricanū ꝯciliū constituit vt nulle preces vel oratōes vel misse vl' p̄fationes vel ꝯmendatōes vel manuū impositiones dicantur: nisi in cōcilio fuerit approbate. Et gelasi⁹ papa tam a se q̄ ab alijs cōpositas preces dicitur ordinasse. Beat⁹ gregorius seclusis his que nimia vel incōgrua videbantur. rōnabilia coadunauit cōgrua multa: nihilomin⁹ per se necessaria supaddēs. ¶ Ceterum quidam modū ordinem excedentes in tantuz oratōes multiplicant: vt auditoribus tantū tediū generēt ⁊ fastidiū: quasi de⁹ ⁊ homo verborū multitudine flecti possit: vt p̄missum est de con. di. v. nō mediocriter. cum ecōtra Isaias dicat. Cum multiplicaueritis orationes vestras non exaudiā: et dñs in euangelio dicat. Cuz oratis nolite multū loqui sicut ethnici faciunt. Putāt em̄ in multiloquio exaudiri. Unde cū ei dixissent apostoli. Dñe doce nos orare: compendiosaz eos orationē docuit. Pater noster ⁊c. Huiusmodi ergo orōnes formā sequētes sacerdotes ī missa septenariū oratōis numerū non excedunt. Nā xp̄s septem petitōibus oīa corpori ⁊ aīe necessaria comprehēdit in illa prout sub eo dicetur. quia vero numero deus gaudet impari: q̄daz obseruant vt impares dicant in missa orationis: videlz vel vnā tm̄ sicut vna epl'a vel vnuz euangeliū dicūtur: ⁊ iste numerus est ordinarius: vel tres vel quinq; vel septem. Unā ad designandum fidei vnitatem vel vnitatis sacramentuz. Tres ad significandū mysteriuz trinitatis: et quia christus ter in passione orauit dicēs. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. Quīq; ad designādū quīq; plagas xp̄i: seu in quīq; partitā xp̄i passionē. Septez ad designandū spiritū gratie septiformis seu septem dona spūs sancti. deus em̄ diuisionē ⁊ discordiam detestatur. Unde cum ceteroꝝ dieruz operibus benediceret operibus tamē secunde diei benedixisse non legitur: eo q̄ binarius numerus prīo ab vnitate recedebat. et ab eo ceteri diuisibiles numeri originem sortiuntur: et impar numerus mundus est: xxxij. que. i. nuptie. ¶ Et nota q̄ in summis festis tantūmodo dicit vna collecta: nisi forte eadem die aliud festum occurrat. ¶ Sciē

dum quoqꝫ est ꝙ totidem collecte ⁊ eodē ordine dici debent in secreta post cōionez quot p̄cesserunt ante epistolā in exordio misse: nec plures nec pauciores. finis namqꝫ debet suo principio ⁊ quelibet post cōionem collecte ⁊ secretelle p̄cedentib⁹ ꝯuenire. Cauenduz est etiā quia si collecta ꝓ defunctis intermisceatur in missa que d̄r pro viuis: nō finaliter sꝫ penultima vel antepenultīa dicatur: qꝛ finis dꝫ ad suū principium retorqueri: de con. di. i. nullus ep̄s. Semper eñ faciēda est memoria ꝓ defūctis: prout dicetur sub. x. particula secrete super verbo. Memēto etiā dñe ⁊c. qꝛ etiā illi viuoꝝ ⁊ etiam sanctoꝝ in quoꝝ honore celebrant̄ q̄ vita glorie viuūt auxilio egēt. Sꝫ in missa pro defunctis intermisceri non debꝫ collecta ꝓ viuis: etiā vt quidā dicūt illa cōis. Deus q̄ viuoꝝ domīaris ⁊c. ab Augu. ꝯposita ad notandū ꝙ defuncti iuuare nequeūt viuentes in hac vita: nec etiā implorare eternā vitam: lꝫ ipsi iuuari valeāt ab vtrisqꝫ. In missa tamē ꝓ defunctis pōt vt quidā dicunt esse penultima collecta de sanctis ⁊ ecōuerso. Innocē. papa prim⁹ ꝯposuit quattuor collectas ꝓ mense septembri. Innocēti⁹ vero papa tertius ꝯposuit illam. A cūctis nos quesum⁹ domīe mētis ⁊ corpis defende ⁊c. In ecclesia lateran̄. nunq̄ d̄r oratio: sed in missa ⁊ in oībus horis loco orōnis alta voce ꝓnunciat̄ oratio dñica: que in no. tasta. p̄ma oratio fuit. Nā et in p̄mitiua ecclesia sic fiebat. ¶ Sane pontifex seu sacerdos dū orare seu orationē dicere incipit man⁹ eleuat ⁊ extēdit. iuxta illd. Manus dimissas erigite ⁊ genua debilia roborate. et romano pontifici ⁊ etiam alijs ep̄is ī mlt̄is ecclesijs mīstri astātes eleuatas man⁹ sustentāt que manuū eleuatio a lege sumpsit exordiuz. Legit̄ eñ Exo. xvi. c. ⁊. xxxvi. di. si q̄s. ꝙ cum israel pugnaret aduersus amalech in deserto moyses ascendit sup verticem collis. Cūqꝫ leuaret man⁹ vicebat israel: si vero paululuz remisisset: amalech populū superabat. Aaron aūt ⁊ Hur sustētabāt man⁹ ei⁹ ex vtraqꝫ pte. Legitur etiā. iij. Re. c. viij. ꝙ salomon stetit ante altare dñi ī ꝯspectu ecclesie israel: et expandit manus suas in celum orans ꝓ populo. ⁊ Gen̄. iiij. Leuo manū meam ad dominū meū excelsum. Eleuatio aūt ipsa representat ꝙ xp̄s eleuatis manib⁹ ferebatur in celuz: vel eleuat manus ad instar saluatoris in cruce pendētis. Unde illud. Eleuatio manuum mearū sacrificiū vespertinū. Extensio v̄o manuñ ideo fit. Nā xp̄s cum expādisset man⁹ in cruce pro ꝑsecutoribus orauit dicēs. Pater mi dimitte illis quia nesciūt quid faciunt. moraliter instruēs: quia xp̄s semper ꝑatus est recipere penitentes. Juxta illud qd̄i ꝑse ꝓmisit. Oīs qui venit ad me non eijciam foras. Quidam tamen perfidi heretici deridēt hmōi manuū intensionē ꝓpter illud Isa. Cum extēderitis manus vestras auertam oculos meos a vobis.

¶ De epistola. Rubrica.

Oratione finita dicitur epistola q̄ significat doctrinaz apostoloꝝ. eleganter autē illā p̄cedit oratio: qꝛ legitur Luce. x. cap. Rogate dñm messis vt mittat operarios suos in messez suam. Sane epistola grece latine sup̄missio vl̄ supererogatio: dicit̄ ab epi qd̄ est supra ⁊ stolon missio. missa eñ est ab apostolis supra legē moysi sup psalmos ⁊ ꝓphetas supra euāgelium: sicut ⁊ ꝓphetie supra legē. vnde ⁊ littere de vna ꝑsona ad aliam misse appellātur epistole. s. supra misse quasi misse supra seu p̄ter id qd̄ refert nūci⁹ viua voce: sicut ⁊ apostolus supra id qd̄ dixerat ephesijs: corinthijs ⁊ alijs epistolas mittebat. Legi debet epistola s̄m magistrū petrū antiosidoren̄. in dextra ꝑte eccl̄ie: qꝛ xp̄s p̄mo venit ad iudeos qui dicebantur in dextra esse. Melius tamē fit in medio eccl̄ie pro eo ꝙ Johānes fuit medius inter apostolos ⁊ ꝓphetas vt iam dicet̄. Dicitur quoqꝫ epistola in loco inferiori. euāgeliū in superiori: ⁊ supposito pāno de quo sub euāgelio dicetur. Premittitur aūt epl̄a euangelio. Epistola nāqꝫ designat officiū qd̄ Johānes ante xp̄m exercuit qui p̄iuit ante faciē domini parare vias eius: sicut ipe testatur. Ego vox clamantis in deserto parare viaz dñi. Johānes ergo q̄si subdyacon⁹ ⁊ subminister illi⁹ q̄ de se dicit. Non veni mīstrari sꝫ mīstrare. Uñ

sicut predicatio iohānis p̄cessit p̄dicationez xp̄i: ita epistola euangeliū precedit. Gerit q̄z epl'a figurā legis ⁊ ꝓphetie: q̄ xp̄i aduentum p̄cesserunt: sicut ipsa euāgeliū precedit. Precessit quidē lex euangeliū: sicut vmbra lucem: sicut timor charitatem ⁊ initiuz ꝑfectionem. ¶ Sane subdyaconū epl'am lecturū vn⁹ tm̄ comitat̄ accolit⁹: q̄z p̄dicationē iohānis pauca secuti sunt: qm̄ lex neminē ad imꝑfectionē ducit: sed dyaconū euāgeliū lecturū: tam subdyaconi q̄ accoliti ⁊ ceteri comitant̄: q̄z p̄dicationem euangelij que ꝑfectū facit plurimi susceperunt. Dici etiā potest q̄ ꝑ subdyaconi ⁊ dyaconi ad legendū ꝓcessuz: duplex christi manifestatio ꝑ duplicē eius aduentū significatur: quoꝝ p̄mus vnū tm̄ habuit precursorē: scilz iohānem qui ꝑ subdyaconū p̄cedentez significatur. Secūd⁹ duos habebit: vz Enoch ⁊ helyam: qui per duos vel ꝑ plures p̄cedentes dyaconū figurant̄. Facies aūt epistolaz legentis respicere debet altare quod xp̄m significat: quia iohānis predicatio se ⁊ alios dirigebat in christū: de cui⁹ vultu iudiciū ⁊ equitas ꝓcedunt. extra de eccle. bñ. vt nostrū. Is vero q̄ precedit subdyaconū euntē legere nō vertit faciē ad legentem: q̄z iohānes nō ad se audientes: sed poti⁹ ad xp̄m dirigebat: sz qui dyaconū euntē legere p̄cedebant nunc respiciunt ad euangeliū ⁊ ad faciē recitantis. Primo vt ex mutua vtriusq̄z inspectione amor et charitas xp̄i notetur qui in euangelio p̄dicat̄. Secūdo vt se esse cōtestes euangelice doctrine ostendant: sicut legit̄ in Isa. Vos estis testes mei dicit dñs. Quia vero iohānes fuit limes p̄cedentiuz ⁊ subsequentiū: medius inter apostolos ⁊ ꝓphetas. Nam lex ⁊ prophete vsq̄z ad iohānem: ⁊ ex eo regnū dei euangelizatur: ideo epistola nec semꝑ legit̄ de ꝓphetis nec semper de apostolis: sed interdū sumitur de veteri testamento: interdum de nouo. Iohānes em̄ cuius vocē representat epistola cū antiquis xp̄m p̄dixit futurū dicens. Qui post me venit: āte me fact⁹ est. ⁊ cū modernis xp̄m ostendit presentem dicēs. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit peccata mundi. Interdum ergo sumit̄ de apostolis: q̄z licet eoꝝ doctrina nō precessit euangelium: tamē ad vitam actiuam refertur sicut lex et ꝓphetia: et interduz de veteri testamēto: raro tamē: q̄z veluz tēpli scissum: nec ponendum est ante oculos veluz. Epl'a tamē nō legit̄ de quīq̄z libris moysi: q̄z in illis temporalia ꝓmittebant̄. In cuius signum lectiones de illis sumpte terminant̄ in grauē accentū: vt iam dicetur. ¶ Considerādum aūt est q̄ quādo lectio vel epistola de libris moysi vel salomonis sumitur: nomē eorū reticet̄: vt dicet̄ in ꝓhemio sexte partis. Itez in epistolis q̄ sumūtur de ꝓphetis vel de actibus apl'oꝝ siue de apocalipsi ponit̄ ī p̄ncipio hec oratio. In dieb⁹ illis. ⁊ in fine dicit̄. ait dominus omp̄s: eo q̄ in libris illis hoc sepe scriptum inuenitur. Eadem etiā rōne dicit̄ in epistolis Jacobi ⁊ petri. Charissimi. ⁊ in epistolis pauli. Fratres. ⁊ In xp̄o iesu dño nostro. In epistola tamē ad hebreos dicūt quidam nō debere apponi Fratres. eo q̄ apostolus suspectus erat hebreis: sed meli⁹ est vt apponatur: qm̄ quidā boni erant inter eos vt ipse eos in quodā loco eiusdē epistole vocat frēs. Propter premissam etiā causam dicit̄ in euāgelio. In illo tēpore. ꝓprie tm̄ loquēdo nulla epistola est de veteri testamēto: sed ille lectiones vocantur. Porro licet in epistolis q̄ de apocalipsi legūtur dicatur. Lectio libri apocalipsis beati iohānis apostoli. in quibusdā tamen ecclesijs ⁊ epistolis tacetur illud verbuz beati. Certuz est em̄ q̄ beat⁹ iohānes p̄cipue fuit inter oēs apostolos a xp̄o dilectus. Dilectio tamē dei bonos nos efficit: q̄z beat⁹ quez elegisti ⁊ assumpsisti. Hac ergo cōsideratione eū sicut ceteros sanctos supuacuū est beatitudinis titulo sanctū ostendere: ⁊ solem quodāmodo facibus adiuuare. vi. q. c. omīa. cum ipse velut titul⁹ per se patens effectū beatitudinis. s. dilectionē dei euidēter pre ceteris sit sortitus. ¶ Ceterū null⁹ dz epl'az solēniter in ecclesia legere nisi sit subdyaconus: qui si forte defuerit dicatur a dyacono: de quo dictuz est in secūda parte sub ti. de subdyacono ⁊ de dyacono. vel etiaz a sacerdote. Meli⁹ em̄ est vt sacerdos etiā missam cantans illā legat q̄ si ab accolito vel alio inferioris ordinis legatur. ¶ Circa hoc autez notandum est q̄ populi instructio fit per verbuz dei quod quidē

a deo per eius ministros ad populum perue
nit. ⁊ ideo ea q̄ ad plebis instructionē ꝑtinent
nō a sacerdote: sed a ministris dicūtur. Mi-
nisteriū tamē verbi dei triplex est. Primū au-
ctoritatis: quod cōpetit xp̄o qui minister dici
tur. ad romanos. xx. Erat eī sub potestate do
cens. Secundū manifeste veritatis: quod cō
petit p̄dicatoribus noui testamēti: de quo di-
citur in secūda Corinth. iij. Qui ⁊ idoneos fe
cit ministros. Tertiū figurationis: quod cō-
petit predicatoribus veteris testamēti: ideo-
q̄ doctrinam xp̄i ꝓponit dyaconus. Doctri-
na vero predicatoꝝ veteris testamenti ꝓpo-
nitur ꝑ subdyaconos: nec obstat ꝙ aliquādo
per eos legitur loco epl̄e aliquid de ipso vete
ri testamento: quia p̄dicatores noui testamē-
ti etiam vetus p̄dicant. Ceterū doctrina p̄di-
catorum veteris testamenti nō semꝑ legitur:
sed illis diebus quibus precipue cōfiguratio
noui ⁊ veteris testamenti designātur: vt in ie
iuniis quattuor temporꝝ. ⁊ quādo aliqua ce-
lebrātur: que in veteri lege figurata sunt sicut
passio: natiuitas: baptismus: ⁊ aliquod hmōi:
⁊ q̄m vtraq̄ doctrina ordinat ad xp̄m ⁊ eorū
qui preibant: ⁊ eoꝝ qui sequebantur: ideo do-
ctrina xp̄i postponitur quasi finis. Cum autē
dicitur epistola: genua nō flectim⁹: cū ad no-
uum ꝑtineāt testamentū: imo sedemus: quia
doctrina in silētio ⁊ quiete audiēda est. Usus
etiam sedēdi a veteri testamēto assumitur: si-
cut in esdra legitur. Milites tamē stare con
sueuerunt quādo epistole pauli legūtur in ho
norem eius: quia miles fuit. vnde in signū mi-
litie sue depingitur cū ense in manu: vel ideo
quia ipse suaꝫ p̄dicationē euangeliū noīauit.
¶ Et est sciēdum ꝙ nunq̄ in quadragesima
legitur epistola pauli: nisi tantū in cena dn̄i: q̄
ad nouū ꝑtinet testamētum. ¶ Sane lectio-
nes apostolicas ⁊ euangelicas: quis p̄mo an
te sacrificiuꝫ dici debere statuit nō oīno certū
est. Creditur tamē ꝙ primi successores apo-
stolorum eo ꝙ in illis eadē sacrificia celebra-
ri iubētur. ¶ Queritur autē quare ꝓphetias
voce inferius deflexa: euangeliū vero ad epi-
stolam vocē exultando finimus. Respondeo
per ꝓphetiam que est de veteri testamēto sy
nagoga que inclinata est ⁊ cecidit ītelligitur:
ideoq̄ inclinando vocem ⁊ quasi cadendo ꝓ
phetia finitur. Hinc etiaꝫ est ꝙ synagoga de
pingitur quasi fracta hasta vexilli: per euāge
lium vero ⁊ epistolam ecclesia militās repre-
sentatur q̄ exaltata est: ⁊ ideo illa cum exalta-
tione vocis finiūtur. Preterea in veteri testa
mēto tēporalia ⁊ caduca ꝓmittebātur: in cu
ius figura lectiones in grauē accētum termi-
nantur. In nouo vero testamēto spiritualia ⁊
eterna in cuius rei signum euangelium ⁊ epi-
stola in accētum terminantur acutum. Que-
dam tamē lectiones de veteri testamēto sum
pte que in officio misse ꝓ epistolis sepe legū-
tur in acutū terminantur accentum: ⁊ sub to-
no epistolari leguntur. cū eīm tunc in locū epi
stole succedāt. merito ⁊ quo ad hoc ⁊ quo ad
nomen illarum debēt imitari formam.

¶ De reuerentia post lectam epistolaꝫ
facienda. Rubrica.

Post lectam episto
lam subdyaconus cū accolito
ad sacerdotem accedit illud in
sinuās ꝙ iohānes cū audisset
in vinculis opa xp̄i misit duos
ex discipulis suis nō credentes christum esse
messiam vt interrogarent illum. Tu es q̄ ven
turus es an aliuꝫ expectamus? Et respōdēs
iesus ait illis. Eūtes annūciate iohāni que vi
distis ⁊ audistis. Ceci vidēt ⁊c. vt dicet̄ in sex
ta parte sub tertia dn̄ica aduētus. Quia v̄o
illi ꝑ visa miracula cognouerunt hunc esse de
quo eoꝝ magister p̄dixerat. Qui post me ve-
nit: ante me factus est: cuius nō sum dign⁹ sol
uere calciamenta sua: ideo pronus ad pedes
calciamentū romani pontificis subdyaconus
osculatur. Preterea quia dextra dn̄i fecit vir
tutem: ideo subdyaconus in quibusdaꝫ eccle-
siis osculatur dextrā sacerdotis. Adhuc lecta
epistola subdyaconus librū clausum ep̄o rep̄-
sentat. ipse vero supra illū manū ponit quam
subdyaconus osculatur. Nempe ep̄us xp̄m fi
gurat. cui clausus liber representatur ad desi
gnandum ꝙ solum christus potuit aperire li
brum ⁊ soluere signacula ei⁹ in quo ⁊ ip̄e xp̄s
⁊ eius mysteria clausa erant: donec cepit ab
ipso christo per predicationeꝫ euangelij ape

riri. Christus autem legem in qua clausus te
nebatur opere impleuit: qui non venit legem
soluere sed adimplere: quod significat man⁹ ī
positio super librum. Manus eñi op⁹ signi-
ficat. Ipsa q̄z man⁹ positio significat deside-
riuz ⁊ ꝓmissionem credendi ⁊ opere complē-
di que lecta sunt. Quia vero nemo accipit be
nedictionez in lege ꝓmissam: nisi qui cū amo
re: qui per osculuz designatur: opere perficit
quod sermone alios facere docz: ideo ad hoc
designandum subdyaconus bñdictionē acce
pturus manū episcopi osculat̄. ¶ Rursus qꝛ
pontifex vt premissuz est christū representat:
subdyaconus ⁊ ceteri debent ei act⁹ suos hu
militer subdere: ⁊ ab ipso bñdictionis gratiā
postulare. Unde in euangelio. Cuz oīa bñfe
ceritis dicite. Serui inutiles sumus: quod de
buimus facere fecimus. ⁊ subsequēter episco
pus vel sacerdos subdyacono benedicit: quia
⁊ xp̄s ꝯmendauit Johānez dicens. Quid exi
stis videre in deserto ꝓphetam: etiā dico vo
bis plusq̄ ꝓpheta. Amen dico vobis. Inter
natos mulierū ⁊c. Subdyacon⁹ ergo post fi
nem: dyaconus vero ante principium lectōis
ad sacerdotes accedit ⁊ exhibet reuerentiaz:
quia lex finem accepit in christo: sed euangeli
um originem sumpsit ab ipso. nam lex ⁊ pro-
phete vsqz ad Johannē. euangeliuz xp̄i ⁊ epi
stole post Johannē. In missa vero pro defun
ctis subdyacon⁹ lecta epistola nō vēit ad oscu
lum manus: tuz qꝛ ibi cessat ratio supradicta:
tum quia in illa missa quelibz solēnitates sub
trahuntur.

¶ De sessione sacerdotis vel ep̄i
et ministrorum. Rubrica.

Ratione finita sa-
cerdos seu ep̄s sedet. ¶ Et est
notandū q̄ in misse officio tri-
bus horis sedet: videlz dū epi-
stola legitur: de quo in titu. de
mutatione sacerdotis dicetur. ⁊ dum respon
sorium et alleluia cantantur: significans tres
dies quibus domin⁹ sedit hierosolymis in tē-
plo in medio doctoruz audiens ⁊ interrogās
illos. Sedens autē stat conuersus ad popu-
lum vt ostendat potestatem sibi a deo esse da
tam q̄ possit speculari ⁊ superintēdere q̄ stāt
in ecclesia humiliter: qui superbe: anime enim
ei commisse sunt: ⁊ de illis est rationem reddi
turus deo. Sedet etiaz in loco eminētiori vt
quasi vineator custodiat vineam suam ⁊ po-
pulo superintendat. nam ⁊ domin⁹ in alta po
loꝝ sedens custodit ciuitatem suam. ¶ Por
ro oratio que dicitur āte epistolam priusq̄ sa
cerdos sedeat specialiter significat temp⁹ il-
lud quo christus in celuz ascensurus aposto-
lis benedixit. Sessio vero que sequitur signi-
ficat christi sessionem post assensionez ad dex
tram patris: sedes quippe victoris est. Unde
sessio sacerdotis victoriaz christi designat: vt
dicetur sub titu. de mutatōe sacerdotis. Se s
sio ministroꝝ significat sessionem ipsorū qui-
bus dicitur. Sedebitis vos super sedes iudi
dicantes. xij. tribus israel. s. illos qui in celesti-
bus iam regnant. Qui vero in choro laborāt
illos qui adhuc in mūdo ꝑegrinantur. Unde
lectores ⁊ cantores ad officiū surgētes nego
cium dei agunt: quibus dicitur negociamini
dum venio. Quidam ergo ministrorū cū epi-
scopo sedent: per quos xp̄i mēbra in pace iaz
quiescētia ibi intelligūtur de quibus aposto-
lus. Consedere fecit nos in celestibus in chri
sto: aut illi qui iudicabūt. xij. tribus israel. alij
vero stant per quos christi membra adhuc in
certamine posita intelliguntur. Nempe pon-
tifice sedente in quibusdam ecclesijs candela
bra mutant̄ de locis suis ⁊ collocātur in ordi
nē vnius linee a prīo vsqz ad altare: ad notā-
duz q̄ de plenitudine christi oēs accepimus
in sp̄us vnitate: sz gratiarū varietate. diuisio-
nes eñi sunt gratiarū idem aūt sp̄us. de cōse.
di. iiij. cuz omni. Sp̄us eñi a primo cereo sta
to seu candelabro. i. a christo procedens ⁊ vs-
qz ad altare. i. electoꝝ corda ꝑueniēs alterna
tiz ī mēbris dona variat grāꝝ. Et memēto q̄
accoliti deponūt cādelabra ī terrā: q̄m post ꝑ
acta p̄dicatōis officia ꝑ hūilitatē agnoscūt q̄
sunt puluis ⁊ cinis: sicut dixit Abrahā. Loq̄r
dño cum sim puluis ⁊ ciuis. In romano ordi
nario legit̄ vt pontifex nō sedeat donec post
primam orationez dicatur amen. Non ergo
debet sedere vsqz ad lectionem: quoniam pre
cedēs officiū gratulationi de aduentu ⁊ ope-

tibus christi deputatur. Episcopus eñ xp̄m venientem ⁊ operantez significat; ceteri vero eos qui p̄ibant ⁊ qui sequebant̄ ⁊ qui obuiabant representant.

¶ De graduali. Rubrica.

Post epistolam cātatur graduale seu respōsoriū qđ ꝑtinet ad opera actiue vite vt notetur nos operib⁹ respōdere eis que in lectōne audiuimus. s. p̄dicationē. Rursus ꝙ Johannes p̄dicabat penitentiaz dicens. Penitentiā agite; appropinquabit eñ regnū celorū. Et iteruz. Facite dignos fructus penitentie. Merito post epistolaz graduale sequitur; qđ penitentie lamentū insinuat ꝓpter qđ in diebus penthecostes de officio tollit̄; vt iā dicetur. Tertio iō post epistolā sequit̄ graduale; qz post p̄dicationē Johānis discipuli secuti sunt xp̄z sicut Johānes euāgelista describit. Stabat iquit Johānes ⁊ ex discipulis ei⁹ duo. ⁊ respiciens iesum ambulantē dixit. Ecce agn⁹ dei; ⁊ audierunt duo discipuli eum loquentē; ⁊ secuti sunt iesum. Ad hoc cantus epl'am comitatur; quia p̄dicatōes predicatoꝝ secuta sunt gaudiuz ecclesie ⁊ dei laudes ⁊ p̄conia de credentiū conuersione; qz per graduale cōuersio de iudeis; per versuz cōuersio de gentib⁹; per alleluia vtriusqꝫ in fide letitia; per sequentiaz canticū victorie figurat̄. Alia ratio ponetur sub ti. de tractu. ¶ In quibusdam tamē ecclesijs graduale añ epistolā cantatur ad notandum ꝙ p̄dicator prius opere ⁊ postea verbo debet docere. Dicit̄ aūt graduale vel gradale a gradibus. s. hūilitatis significās ascēsus nostros de virtute ī virtutē sicut filij israel de de māsione in mansionē ꝓcesserunt vt tandē videatur deus deoꝝ in syon. Unde ī deutro. Terra nostra mōstruosa est. Hec terra est celestis hierusalem que per cogitatōes celestiū habet̄. Conuenit eñ graduale illi qui nec dū ascendit de virtute in virtutē; sed adhuc in cōualle positis lachrymarum; iam tamē ascēsiones in corde disposuit. Rectius ergo faciūt q̄ graduale non festiuis ⁊ modulatis vocib⁹ offerunt; sed quasi cantum grauē asperum simpliciter potius, ⁊ lamētabiliter canunt; tamē responsorium per quod etiam predicatio noui te. figuratur. altius lectōe ⁊ epistola que significat predicationez veteris testa. canit̄; vt si quis forte cordis aurib⁹ obturatis depressa ammonitōe veteris testa. non excitatur; saltem excelsa modulatōe noui demulceat̄. Verūtamen ⁊ lector ⁊ cantor officium suū impleturi gradum ascēdunt; quia doctor perfectione vite vulguz trāscedere debet. iiij. di. statuimus. Potest etiaz dici ꝙ per epistolā Johānis; per graduale apostoloꝝ p̄dicatio intelligitur. ꝑ alleluia deuotio et letitia. ¶ Rursus per lectionē vetus; per cantum vero nouū intelligitur testa. Sic ergo cantus suauior est lectōe; sicut nouū testa. suaui⁹ est veteri. Secūdo dicit̄ graduale a gradib⁹ altaris; eo ꝙ ī festiuis dieb⁹ in gradib⁹ cantatur sicut ⁊ alleluia; ad notandū p̄missos virtutū gradus. In ꝓfestis vero diebus in medio chori ante gradus altaris cātatur ad designādū ꝙ in corde qđ est in medio corporis premissos grad⁹ fūdare debemus. Tertio dicitur graduale quoniā apostoli post dominū gradiebātur vt iaz dicetur. ¶ Respōsoriuz vero dicitur qz versui vel epistole correspōdere debet; vt si in epistola agatur de gaudio ⁊ in respōsorio similiter. si ibi de tristitia et hic similit̄; ne possit nobis improperari qđ dñs dicit. Cantauim⁹ vobis ⁊ non saltastis; lamētauim⁹ et non plorastis. Unde apostolus. Gaudete cū gaudentibus ⁊ flete cum flentibus. Dicitur etiam responsoriuz quia choro respondēte illud incipientib⁹ cantatur. ꝓpter qđ significat vitam actiuam in qua sancti se adinuicē hortantur; vt ad eternam pueniant vitam. Potest tamē responsoriuz ad respōsionē apostoloꝝ referri; qñ xp̄o vocante ⁊ dicente. Uenite post me; ipsi nō tātum verbo sed opere respōderūt; quia relictis omnibus secuti sunt eum; ⁊ gradiebātur post dominū. discipuli post magistrū. de hoc dicetur in ꝓhemio quinte partis. Significat autem graduale seu respōsorium laborantes in hac vita; ⁊ ideo nō dicit̄ infra octauas pasche ⁊ pēthecostes; per quas octaue nostre resurrectionis designātur. quando oīs laboris exꝑtes erim⁹. Absterget deus omnē lachrymā

ab oculis sanctoꝝ suorum. Itaqꝫ in gradua-
le seminamus. in alleluia metem⁹. Versus re
spōsorij sic vocatur: quoniā de eo fit reuersio
ad ipsum respōsoriū ꝓut sub ti. de alleluia di-
cetur. ¶ Rursus graduale bonū opus ⁊ vitā
presentez in qua seminamus ⁊ a domino per-
egrinamur significat. versus vero adiutoriū
designat. Versus ergo post graduale canit̄:
quia adiutoriū nobis est necessariū q̄diu in h̄
ergastulo detinemur. Graduale plane īcipi-
tur ne nimis versus ascēdant: in quo designā-
tur qui religionem propter eius austeritatez
ingredi metuūt. versus vero alte in quo desi-
gnantur qui ieiunando: orādo ⁊ alia bona fa
ciendo ascendūt non timētes carnem quā cū
vitijs ⁊ cōcupiscentijs mortificant. Ad h̄ quā
doqꝫ vnus solus versuz cantat ad monendū
q̄ quisqꝫ secum fragilitatez suam tractet. Et
quāq̄ graduū tenore versus alte non inchoe
tur. In quo etiam significātur hi qui conside-
ratione ꝓprie fragilitatis quicquid agūt hu
milis agūt. finito tamē versu vox fiducialiter
exaltat̄ in quo designatur q̄ de misericordia
dei cōfisi fiducialiter omni sue actiōi insistūt.
Cantatur autez graduale a perfectis ꝓut in
ti. sequenti dicetur. Porro respōsoriuz quod
in missa cantatur: nec perfecte nec imperfecte
repetitur: nec ei gloria patri subijcitur: qd̄ tñ
in respōsorio aliarū fit horaꝝ. Circa qd̄ attē-
dēdum est q̄ alie canonice hore institute sunt
ad referendum deo laudes ꝓ diuersis benefi
cijs in illis horis ab eo receptis: hinc est q̄ le-
ctio in illis primo dicitur in qua beneficiū vel
pars eius in illa hora datum designatur: po-
stea cantatur responsoriū in quo laus benefi-
cio correspōdet: quia ergo laus repeti debet:
iuxta illud apostoli. Gaudete in dño: iterū di-
co gaudete. i. laudez deo dicite: ideo hmōi re-
sponsoriuz repetitur. Sed et quia quis bene
factori suo tenetur: deo vero nihil aliud possu
mus nisi gloriam ⁊ honorē offerre: ideo in fi-
ne responsorij et cuiuscūqꝫ nocturni vbi in le-
ctionibus aliquod beneficiuz totum vel pars
eius est repetitum: referimus gloriam ⁊ gra-
tiam trinitati. Responsorium autem quod in
missa cantatur gratiā designat vt premissuz
est responsionem apostoloruz christo eos vo
cante omnia relinquentiuz. Quia ergo illi ni-
hil retinuerunt pro quo iteꝝ eos vocari opor
teret: ideo responsorium illud nullo modo re-
petitur: sed nec cuz Gloria patri finitur: quia
non ad gloriam sed ad luctum vocati sunt. di
cēte domīo in Luca. Sicut misit me pater et
ego mitto vos. ¶ Et nota q̄ Gregori. Am-
bro. ⁊ Gelasius ꝯposuerūt gradualia tract⁹
⁊ alleluia. ⁊ ad missam ea cantari statuerunt.
Ceterum quandoqꝫ solum responsoriuz can
tatur in missa. quādoqꝫ solum alleluia. quan-
doqꝫ responsoriū cum alleluia. quandoqꝫ cū
tractu. quandoqꝫ alleluia cum tractu: de quo
dicetur in sexta parte sub ti. de septem diebus
post pascha.

¶ De alleluia. Rubrica.

Quia post luctuz se-
quitur consolatio. Nam bea-
ti qui lugent quoniā ipsi cōso-
labuntur: ideo post graduale
cantatur alleluia quod est leti
tie canticum ⁊ audituz ab angelis decantari:
sicut legitur in apocalipsi. ¶ Rursus qꝛ ascē-
sus de virtute in virtutem quos per gradua-
le diximus significari: sepe tediosi essent nisi
gaudium haberent admixtum: sicut filijs isra
el multa inconueniētia acciderunt quādo de
mansione in mansionem processerunt: iō post
graduale cantatur alleluia. Thobie penulti.
Platee tue sternētur auro mundo ⁊ cādido:
⁊ in vicis eius cantabitur alleluia. Est autem
alleluia laus angelica: sentētia quidez breuis
magnum continēs iubilum siue incitās ad iu
bilum. Iubilat eñi ecclesia sciens q̄ grandis
restat via vsqꝫ ad montem dei oreb. qd̄ inter-
p̄tatur mensa timens q̄ fideles obdormiant
in fide ⁊ faciant vitulū conflatilez. i. lasciuiāt
in temporalibus. Est autē alleluia hebraicū
nomen: vocabulū siquidez significās potius
q̄ exprimens ineffabile gaudiuz ab hac vita
pegrinantium: gaudiū vz angeloꝝ ⁊ hominū
in eterna felicitate letantium. qd̄ nec ocul⁹ vi-
dit nec auris audiuit nec in cor homīs ascen-
dit. Cuius verbi expositio ꝟz Innocentiū. iij.
ex. cxij. psalmo habetur. cui cum alleluia pre-
mittatur in ti. statiz psalmus exponendo ti. in

cipit Laudate pueri dñm. vnde fm eum alleluia interpretatur Laudate pueri dñz. Aug. vero sic exponit al.i. saluū le.i. me. lu.i. fac. ia. id est domine. Hieronymus sic alle.i. cantate lu.i. laudem. ia.i. ad dominū. Greg. sic. alle.i. i. pater. lu. filius. ia. spūs sanct⁹: vel alle.i. lux. lu.i. vita. ia.i. salus. Magister petr⁹ antiosidorēsi. sic al.i. altissim⁹. le.i. leuat⁹ est in cruce. lu.i. lugebant apostoli. ia. iā surrexit. Petrus comestor dixit sup apo. ⁊ Aug. in glosa psalterij ꝙ alleluia est verbū imperatiui modi: et sonat allelu.i. laudate. ia. id ē vniuersalez: vel ia.i. inuisibilē. s. deū. quasi laus inuisibilis dei. Et qñ alleluia future beatitudinis quasi ꝓpriū est vocabulum merito magis eo tēpore. s. paschali frequentatur quo xps resurgēs eiusdem beatitudinis spez nobis tribuit ⁊ ꝓmissum: prout ibi dicetur. Quod essi alijs tēporibus canaretur ad missam olim ecclesie romane ꝯsuetudo nō erat. sed a beato Grego. constitutū: imo potius restitutū est. Nam cū priustempore damasi pape fuisset eadē consuetudo defecerat. Hieronymus dicit ꝙ alleluia dicatur in missa tractū esse de ecclesia hierosolym: taruz. Canimus igitur alleluia post graduale canticū videlz letitie post luctū penitētie: summo opere nitentes exprimere magnitudinē ꝯsolatōis que reposita est lugētibus. Juxta illud. Beati qui lugēt qñ ipsi cōsolabūtur. iubilantes potius ꝙ cantes vnāqz breuem digni sermonis syllabaz in plures neumas ꝓtrahimus: vt iocūdo auditu mēs attonita repleatur ⁊ rapiat illuc vbi semper erit vita sine morte ⁊ dies sine nocte. Est etiā alleluia modicū in sermone ⁊ multum in neuma: qua gaudiuz illud magis est ꝙ possit explicari ſmone. Neuma ergo seu iubilus qui fit in fine exprimit gaudium ⁊ amorez credētū: ⁊ quanta letitia ⁊ laus secuta sit per ꝓdicationem ⁊ fidem auditaz. Juxta illud. Audiuit ⁊ letata est syon ⁊c. ⁊ in cāticis. Exultauim⁹ et letabimur in te. Quid sit neuma dicetur i ꝓbemio quinte partis. Quando autem dicitur sequentia non dicitur neuma post alleluia ꝓut sub ti. de sequentia dicetur. Potest etiam alleluia referri ad exultationē eorū qui de miraculis xpi gaudebant: laudantes dominum ⁊ dicentes. Quia vidimus hodie mirabilia ⁊ quia visitauit dominus plebem suam. Tunc enim cantabitur in iubilo alleluia: quia omis plebs vt vidit dedit laudem deo ⁊ gaudebat de vniuersis que gloriose fiebāt ab eo. Hinc est ꝙ a septuagesima vsqz ad pascha nō cāta tur alleluia: quia tempore tristitie nō debz de cantari carmen letitie: ꝓut ibi in ꝓbemio sexte partis dicetur. Porro ꝙ alleluia interpositio versu repetitur: ⁊ sic bis in missa dicit: designat eterne vite gaudium: ⁊ ꝙ interiecta letitia sancti geminā glorificatōis stolam accipient anime videlz ⁊ corporis. Nam fm stolam mentis seu anime exultabūt sancti in gloria letabūtur in cubilibus suis. fm stolaz carnis fulgebūt. ⁊ tanꝯ scītille in arun. d. de hoc dicetur in serta pte sub sabbato in albis. Versus ergo nihil sinistrū aut triste: sed totū iocūdz ⁊ dulce debet sonare quales sunt illi. Dominus regnauit decorez indutus. Dominus regnauit exultet terra ⁊c. Jubilate deo omis terra ⁊c. Justꝰ vt palma florebit ⁊c. quonaz absterget deꝰ omnē lachrymaz ab oculis sanctorū ⁊ iā nō erit luctus neqz ⁊. q. p. t. ¶ Versus quoqz dicūtur a reuertendo eo ꝙ per euz reuertimur ad alleluia qui post alleluia sequitur: quia significat operationez que laudi cōiungi debet: quia nō bene deuz laudat qui bene operari cessat. Per hoc vero ꝙ alleluia cū neuma repetitur laus ⁊ gaudiū ineffabile patrie significat. In nonnullis ecclesijs alleluia cantatur a pueris. graduale a magnis vt notetur ꝙ deus ex ore infantiū perficit laudez, ⁊ psalmista. Laudate pueri dñm. cuiꝰ psalmi titulus est alleluia. Illi essi qui pueri sunt laudi xpi ꝓueniunt. fortes vero in fide ⁊ in tolerādo aduersa qui pugnare possunt cōtra amalecbitas graduale debent cātare. ¶ Circa ꝟ notanduz est ꝙ cantorum alij sunt qui in choro cantus voce magna distribuūt. bi sunt rectores ecclesie qui deum laudant ⁊ alios verbo ⁊ exemplo ad laudandum inuitāt. alij sunt pueri qui graduale in gradib⁹ cantāt. bi sunt actiui de virtute in virtutez in charitatis gradibus ascendentes: qui dum gradule incboāt alios ad compunctionem inuitant. Dum versum concinūt ad se redeuntes suas cogitatio

nes accedunt. ꝛ dum illum finiunt se bonū certamen certasse ꝛ cursum insinuant cōsummasse. Alīj sunt perfecti viri q̄ in alīs ecclesīs alleluia vel tractus in pulpitis cōcinūt. hi sunt contemplatiui carnem affligentes ꝛ mentes excedentes: quorum conuersatio est in celis. non est hic hominum sed angelorum. ¶ Sequentiam vero non illi soli decantant: sed chori cōmuniter iubilant: quoniaz iubilus eternꝰ ꝛ ineffabilis angelis erit cōmunis ꝛ hominibus. Deberet etiam alleluia in gradibꝰ ꝛ versus orientem decantari. ꝛ quoniam vitam cōtemplatiuaz significat debet legi in altiori loco q̄ responsorium quod actiuam designat. ¶ Rursus in quibusdam ecclesīs cantans alleluia sumit aliquid in manu vt insinuet se deū non solum voce: sed etiam opere collaudare: seu manꝰ ducit. Jubila psalmistā. Omēs gētes plaudite manibus iubilate ꝛc. In plerisq̄ etiam ecclesīs alleluia de trinitate cantāt in dominicis diebus: scilicz Benedictus: vel qualis pater: vt fidem hilariter p̄fitentes ad spem perueniāt. ¶ Et attende q̄ alleluia dominicalia a pentecoste vsq̄ ad aduentum sepe omittimus: quoniā aliter ꝛ aliter in alīs ꝛ in alīs gradualibus disponuntur. Ea igit̄ diligens cantor attendat ꝛ diligenter vniuersitatibus officiorꝫ assignet.

¶ De tractu. Rubrica.

A Dominica septuagesime vsq̄ ad vigiliam pasche: scilicet in diebus ꝛ officīs luctus: quia tunc non canitur carmē letitie: loco alleluia qđ significat exultationem habitam de spe eterna. dicitur tractus ex institutiōe Thelesphori pape. Dicitur autem tractus a trahendo: quia tractim ꝛ cum asperitate vocū ꝛ prolixitate verborum cantur eo q̄ miseriaz ꝛ laborem p̄sentis incolat⁹ insinuant. De quo ps: Heu mihi quia incolatus meus prolongatꝰ est ꝛc. In tractibꝰ cū repsentat longa sctorꝫ patrū expectatō: ꝛ indeorꝫ captiuorꝫ merorꝫ ꝛ afflictio: qui tēpore babylonice captiuitatis sedentes super flumina babylonis ꝛ flentes inter salicibus sua organa suspenderūt: quod tempus ecclesia representat a septuagesima cantica letitie subticēdo ꝛ tractus dicendo. Tantum autez interest inter alleluia ꝛ tractū quātum inter letitiā ꝛ tribulationem. Jtē tantuz est inter responsorium cui omēs respondēt ꝛ tractū cui nemo: q̄ntum inter actiuā ꝛ cōtemplatiuam vitam. Est autē tractus medius inter responsorium ꝛ alleluia: vt dicetur in sexta parte sub titu. de septem diebus post pascha. Porro tractus quia gemitū ꝛ canticū lachrymabile exprimit: lachrymas sanctorꝫ siue in actiua siue in contemplatiua vita representat. Unde tractus dicit: qz sancti suspirantes ab imo pectoris gemitum trahunt: qz licet gaudeant vt monet alleluia: tamen hic in valle lachrymarū cōmorantes habēt irriguū superiꝰ ꝛ inferius: quod tractꝰ mysticat. gemit enī flebiliter p̄ dilectione supne beatitudinis: ꝛ sup flumina babylonis sedētes patrie sue memores interim lachrymas fundunt p̄ suis ꝛ aliorum excessibꝰ: dū ex vicinitate babylonici fluuij seipsos vidēt sepe aspersos ꝛ alios penitꝰ imersos ipsius fluuij rapiditate ferri deorsuz Sed qz hic ploratꝰ q̄ficq̄ est respectu supernigaudij: q̄ficq̄ respectu nostre miserie: ideo tractus silr q̄ficq̄ ē de letitia p̄ superiori irriguo: vt De profundis: ꝛ alīs hmōi. de vtroq̄ irriguo tractat gregorꝰ in libro tertio dialogoruz. ca. xxxiij. ¶ Et est aduertendū quia post duos tractꝰ tribulationis sequit̄ tractꝰ letitie: put sub dominica septuagesime ꝛ dñicis sequentibꝰ videri pōt. ꝛ hoc ideo: qz post duos dies sepulture dñi occurrit tertiꝰ resurrectionis. ¶ Rursus quia gaudium sanctorum non est hic plenum ꝛ continuum: sed sepe interrumpitur: ideo ecclesia quandoq̄ interponit tractum: vt in tempore septuagesimali: ꝛ cum in sabbato paschali post alleluia sequatur tractus: quia hoc gaudium non expedit sine fletu. in sabbato tamen in albis duplicatur alleluia: quia eterna vita perfectum erit gaudiuz glorificata carne cum anima ꝛ completa resurrectione sanctorum cum resurrectione christi. ¶ Sane in dominica septuagesime vsq̄ ad quartam feriam cinerum dicuntur tractus solum in dominicis diebus: eo q̄ populus

tunc meli⁹ conuenit in ecclesia q̄ indiget edoceri qualiter captiuitatē diabolicam per babylonicam significatā debet deplorare. Tractus eñ tp̄us babylonice captiuitatis repre-sentant: sed post dictā feriā que est caput ieiunioꝝ magis frequentantur: quia tunc magis est tēpus meroris ⁊ afflictionis vtpote ordinatum ad excutiendū iugū diabolice captiuitatis ꝑ merorē cōtritionis ⁊ humilitatē ꝯfessionis atq̄ asperitatē satisfactionis q̄ p̄cipue in ieiunio vigent. Sed ⁊ licz dñica dies resurrectionem figuret: tamē in dñicis septuagesime cantica leticie subticentur: ⁊ tractus dicūtur: quia iudei toto septuagenario babylonice captiuitatis cōtinue afflicti fuerunt: ⁊ nos in istius vite septuagenario que ꝑ septenariū ⁊ ꝑ cōsequens ꝑ septuagenariū ducit̄ cōtinue dolores ⁊ miserias experimur: donec ad octauam vere ⁊ ꝑfecte ⁊ nō figurate resurrectiōis ꝑ xp̄i misericordiaz veniamus. ¶ Postremo cōsiderandū est ꝙ versus sequentiarū bini et bini sub eodē cantu dicūtur: quod cōtingit: q̄ vt plurimū bini ⁊ bini ꝑ rithmos sub paribus syllabis cōponūtur: quod in versib⁹ tractuum nō reperitur: q̄ ex sacra scriptura vt plurimuz sumūt̄: ideoq̄ in tanto nequeūt ꝯbinari. Rursus ille sub vno cantu cōbinātur ad notandū ꝙ exultatio vere charitatis in vno deo ꝑficit̄: sequētia eñ exultationē. cōbinatio charitatē designat. Versus vero tractuū: q̄ merorez significāt singulariter decantant̄. Iuxta illud psal. Singulariter sum donec ego trāseam. Hiero. xi. q. i. quādo. Solus sedebaz q̄ amaritudine plenus eram. ¶ Non est etiaz omittendum ꝙ licet regulariter graduale vel alleluia īmediate sequatur epistolā ne nos musicus ille reprehendat dicens. Cantauim⁹ ⁊ nō saltastis: lamentauimus ⁊ nō planxistis. Alleluia eñ cantat̄ ꝑ saltatione: graduale ꝑ plāctu subiungit̄ penitentie. Hoc tamē fallit in sabbatis quattuor tēpoꝝ: ⁊ in quarta ⁊ in sexta ferijs maioris hebdomade: ⁊ in quib⁹ tractus īmediate sequit̄ epl̄am: ⁊ hoc ideo: q̄ in illis diebus musicus ille nobis aufertur. Nā in dicta quarta feria vendit̄: in sexta crucifigitur: quod in dictis sabbatis quo ad aliquid representat̄. ⁊ iō ad maiorē luctū insinuādū tractus in illis īmediate epl̄am comitat̄. Quod autē tractus maiorē insinuet luctū q̄ graduale per hoc innuit̄ ꝙ nunq̄ cū alleluia cantat̄ nisi ob specialē causam in sabbato paschali.

¶ De ꝓsa seu sequētia. Rubrica.

Post alleluia prosa seu sequentia dicit̄ qd̄ est similiter canticuz exultationis ad notandum geminā glorificationis stolam quā sancti accipient ꝓut iam premissum est. Cantatur aūt sequentia ab oībus simul in choro vt notetur ꝯcordia charitatis. talis eñ laus deo placet. Unde in canticis. Vulnerasti cor meuz soror mea sponsa mea in vno oculoꝝ tuoꝝ. ideo dicit in vno vt notetur cōcordia ⁊ voluntas vniformis: q̄ laus sic facta est cib⁹ delicatissim⁹ deo. hec est tunica illa incōsutilis quā de⁹ non patitur scindi. xvi. q. xi. sicut de hoc dictuz est sub titulo de alleluia. ⁊ dicetur in ꝓhemio q̄nte partis vbi de antiphonis agit̄. ¶ Nocherius abbas sancti galli in theutonia p̄mo sequentias ꝓ neumis ipsius alleluia cōposuit. ⁊ nicolaus papa ad missas cantari concessit. Sed ⁊ hermānus contract⁹ theutonicus inuentor astrolabij composuit sequētias illas. Rex omp̄s. et sancti spiritus ⁊c. ⁊ Aue maria gratia. ⁊ ātiphonā. Alma redēptoris mater. ⁊ Symon bariona. Petrus vero cōpstellanus ep̄us fecit illā. Salue regina misericordie vita dulcedo ⁊ spes nostra salue. ad te clamamus. Quidā vero rex francie robert⁹ noīe cōposuit sequentiā illam. Veni sancte sp̄us. ⁊ hymnū. Chorus noue hierusalē. Antiquitus eñ mos erat vt semꝑ alleluia cātaret̄ cū neuma: sed postea dictus papa instituit loco illi⁹ neume in precipuis solēnitatibus senquētias dici. Quādo ergo nō dicit̄ alleluia: nō debet sequētia dici: qm̄ loco neume eius dicit̄. ⁊ idē significat quod neuma: scilicz eterne vite gaudium ⁊ delitias que nullo verbo exprimi possunt. ⁊ ideo per neuma que est vox non significatiua intelliguntur. Et inde est ꝙ quedam sequentie antique solent verba noua ⁊ incongrua habere ⁊ inusitata. tum quia celi gaudium secretum atq̄ incognitum mortalibus

est. tuz quia nobis incognitus est modus laudandi deum in patria. tum quia iubilus cordis in presenti vita incognitus est ad plenuz. tum quia omnia noua sunt pulchritudine decorata vt in ꝓhemio digestorū. Hodie vero sequentie cū voce significatiua dicūtur ad notandū ꝙ in illa magna festiuitate vite eterne iubilus plene scietur. Sequentie vero eterne vite mysticant laudes. Iuxta illd. Beati qui habitant in domo tua domīe: in secula sclorū laudabunt te. Habent eñ verba laudiflua et dulcem atqꝫ suauez cantum: quia ibi oīa erūt plena laude ⁊ melodia celestis organi habundabit dulciflua letitia: quia sicut letantiū omniū habitantio erit ibi. ¶ Rursus qñ laudes eternitatis verbis humanis plene nō resonātur: ideo quedaz ecclesie mystice neumatizāt sequentias sine verbis aut saltē aliquos vsus earū: nulla eñ erit significatio verborū necessaria vbi singuloꝝ corda patebūt singulis intuentib⁹ librū vite. ⁊ vbi idem erit testis accusator ⁊ iudex. xi. q. iij. eoꝝ. ¶ Et nota ſm Isidoꝝ ꝙ ꝓsa est ꝓducta ratio a lege metri resoluta sic dicta ex eo ꝙ sit ꝓfusa. sequētia vero dicta ē quia neumā iubili seqtur: ⁊ hic in euāgelio dicitur. sequentia sequentie in nūero singulari.

¶ De mutatōe sacerdotis. Rubrica.

Actenus dum epistola lecta fuerit ⁊ choro graduale psallente: sacerdos tacitus ad dextram ꝑtez sedebat altaris illud insinuans ꝙ Iohāne p̄dicāte xp̄s quodāmodo tacebat quia non p̄dicabat apte: sed dicturus euāgeliū surgit: qꝛ vt euāgelista tradit postꝙ Iohannes traditus est. venit ihs in galileaz p̄dicās euāgeliū regni dei. ⁊ qñ sedes victoris est: sessio sacerdotis victoriā xp̄i recte significat q̄ post ieiuniū vicit diabolū. nā reliquit eū tentator: ⁊ accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei. Post dictam ergo sequētiā surgēs sacerdos: et ad sinistrā altaris ꝑtē accedēs ꝓnūciat euāgeliuz significās ꝙ xp̄s non venit vocare iustos sed peccatores iuxta qd̄ ipe in euāgelio dixit. Qꝛ nō indigēt qui sani sunt medico: sz q̄ male hñt ij. q. i. multi. ꝑ dextrā eñ iusti. ꝑ sinistrā autez peccatores significātur: ꝓpter qd̄ dñs ī iudicio statuet quidē oues a dextris hedos vero a sinistris. de hoc dictū est sub titu. de oratōe. Quidā tñ dixerunt ꝙ ideo sacerdos in principio misse ꝯsistit ad dextram. Cū vero ꝓnunciat euāgeliū ꝯuertitur ad sinistraz. ⁊ circa finez iterū redit ad dextrā: qꝛ cult⁹ dei prīo fuit in populo iudeo ⁊ iudea tūc erat a dextra. deinde iudeis nō credētib⁹ ⁊ verbū dei tanꝙ indigni respuentib⁹: cultus dei transiuit ad gentes ad quas apl'i trāsierunt. ⁊ tunc iudea fuit a sinistra ꝑte. ⁊ circa finē reuertit̄ iteruz ad iudeos ad p̄dicationē enoch ⁊ helie qui conuertent corda patruz in filios. qñ in diebus illis saluabitur iuda et reliquie israel salue fient. q̄ enim primo dixerat in viā gētiū ne abieritis. postea p̄cepit dicēs. Ite in orbē vniuersum. Quia ergo p̄dicatio ꝑuenit etiā ad illos q̄ in sinistra ꝑte fuerūt dū siccato gedeonis vellere ros areā irrigauit merito in ꝑte sinistra legitur euangeliū sicut in sequēti ti. dicet̄. Unde ꝟsus. Est ratio cur ꝑs altaris dextera misse. Principiuz finēqꝫ tenet mediūqꝫ sinistra. Dextra iudeos gentiles leua figurat. Cepit ab his defert̄ ad hos refert̄ ad illos. Nostra fides: ⁊ erunt oēs in fine fideles. Sed cuz sacerdos qui ꝓnūciat euangeliū rep̄sentet ꝑsonam xp̄i: qui nō p̄dicauit gentib⁹ sz iudeis. iuxta qd̄ ipse dicit in euāgelio. Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel. Utrū illud recte dicatur prudēs auditor aduertat. De h̄ dictū est sub ti. qualiter ep̄s vel sacerdos. Ad quēcūqꝫ vero altaris ꝑtez ille se trāsferat ministri euz retro sequent̄ ꝓut dictū est ibidem.

¶ De euangelio. Rubrica.

Upra proxime tactū est qualiter sacerdos nō solenniter celebrās ipsemet euāgeliū dicit. Uerū qñ ep̄s vl' sacerdos celebrat cū mīstris cūcta solēni⁹ ꝑagūtur: tūc eñ in quibusdā ecclesijs vt rome dyacon⁹ dextra manu pōtificis osculata cod: cē euāgelij sumit de altari: illuz subdyacono ad ferendū tradēs. postea benedictionē postulat ab ep̄o vel a sacerdote et ei

benedicitur. In alijs tamē eccleſijs prius bñdictionez poſtulat q̄ codicē accipiat de altari. Data itaq; bñdictionē procedit dyaconus ad pulpitū per dextrā ptem chori. quē p̄cedit dyaconus cū textu euāgelij. ⁊ illū p̄cedit thuribulum cuz incenſo. ⁊ ante thuriferariū cero ferarij cū faculis accēſis. ante illos in q̄busdā eccleſijs crucis vexillum: ſicq; pulpituz aſcendit ⁊ euangeliū incipit: quo dicto ad ep̄m vel ſacerdotem ſimul redeunt que ſingula proſequemur. ¶ Notandum eſt autē q̄ in quibuſdaz eccleſijs in p̄cipuis feſtiuitatib⁹ dyaconus ꝓficiſci volens ad legendū euangeliū incipit antipbonaz que eſt in nocturnis ſup bñdictus. ⁊ dum ipſe accedit ad pulpitū illa cantatur ⁊ finitur a choro: vt notetur charitas: et cātatur ſine neuma ad notandū q̄ deus nō p̄cepit nos habere niſi ſimplicem charitatem. ¶ Sane iam figura mutatur. nam dyacon⁹ qui prius repreſentabat ꝓphetam iam repreſentat Johānez euāgeliſtā: qſi lex ⁊ ꝓphete vſq; ad Johannē ⁊ ex eo regnum celoz euangelizatur. Ideo aūt euāgeliū legitur vt velut xp̄s poſt legē ꝓphetas ⁊ pſalmos oze ſuo p̄dicauit: ita poſt epiſtolā reſpōſoriū ⁊ alleluia per illud populo p̄dicatio eius annūciet. Et dicitur euāgeliū quaſi bon⁹ nūci⁹ ab eu q̄ eſt bonū ⁊ angelus q̄ eſt nūcius. Eſt eſſi euāgelium xp̄i ⁊ apl̄oz p̄dicatio. nūciat quidē vitaz poſt mortē: requiē poſt laborē: regnū poſt ſeruitiū. ¶ Eſt aūt ſciendū q̄ ſicut caput p̄eminet ceteris corporis mēbris: et illi cetera mēbra ſeruiūt: ſic ⁊ euangeliū principale eſt oīm que ad officium miſſe dicūtur: ⁊ toti p̄eminet officio miſſe ⁊ quecūq; ibi cantātur ⁊ legunt illi aſſistūt ⁊ in intellectuali rōne ꝓut in ſexta parte ſub qualibz dñica dicetur. ¶ Dyaconus ergo primo dextrā manū pōtificis oſculatur nihil dicens: quia p̄dicatoz euāgelizare dz ꝓ gloria eterna de qua ſpōſa dicit in canticis. Dextra illius amplexabit me. Mat angelus qui reſurrectōis xp̄i gloriā venerat nūciare ſedebat in dextra ſtola candida coopt⁹. In alijs tñ eccleſijs non oſculatur ſed ſoluz inclinans bñdictionē poſcit. Uerū ſubdyacon⁹ vt dyacon⁹ nō man⁹ ſed pedes romani pōtificis oſculat: vt ſummo pontifici ſummā exhibeat reuerentiā: ⁊ oſtēdat eum eſſe illius vicariū cuius pedes oſculabatur mulier illa q̄ fuerat in ciuitate peccatrix. Adoraādū eſt eſſi ſcabellum pedū eius: quia ſanctū eſt: cuius etiaz reſurgētis a mortuis pedes mulieres tenētes adoraauerūt. Generaliter eſſi nemo debz manū ſummi pontificis oſculari: niſi cum de manibus ei⁹ aliquid accipit: vel cū ad man⁹ eius aliquid tribuit vt oſtēdatur q̄ exytroq; debemus ei gratias agere qui ſicut ſemp dat ꝓpria ſic nūq̄ recipit aliena. Quas oblatōnes romanus pōtifex recipiat ſub ti. de oblationibus dicetur. ¶ Subſequēter dyacon⁹ textū euangelij ſumit de altari: quia de ſyon exibit lex ⁊ verbuz dñi de hieruſalem: non vtiq; mo ſayca lex quōdaz exiuerat de monte ſynai: ſed euangelica de qua ꝓphet⁹ ait. Ecce dies veniunt dicit dñs ⁊ conſumabo teſtamentū nouū ſupra domū iſrael ⁊ ſupra domuz iuda. Sumitur etiam liber de altari: qſi apoſtoli de altari euangeliū acceperūt cū p̄dicātes paſſionez xp̄i euāgelizabāt. Uel altare in hoc loco ſignificat iudeos a quib⁹ trāſfert regnuz dei ⁊ dat gēti faciēti fructū ei⁹. Et ex eo q̄ liber ſumitur de altari notatur q̄ euāgeliū eſt verbū dei qđ p altare ſignificatur ſm illud Exo. xx. Altare de terra facietis mihi. Et ꝓpter p̄miſſas rōnes quidā volētes dicere finita miſſa euangeliū ſancti Johānis vel aliud imp̄mūt p̄mo ſignū crucis ſup altare et poſtea in frōte. Sumit aūt illū vt q̄dā volūt de dextra parte altaris: qz eccleſia de iudeis a qua nām ſumpſit exordiū antiquit⁹ fuit a dextris. ⁊ ponit eum in manu ſiniſtra dextrā ſupponēs iuxta illud. Leua ei⁹ ſub capite meo ⁊ dextra ei⁹ amplexabit me. ⁊ hoc ꝓpter triplicē cauſaz. Prīo qz euāgeliſta docet celeſtia q̄ p dextrā terrenis que p ſiniſtrā intelliguntur ſupponi. Scōo inclinatur liber ſup ſiniſtrū humerum ad notandū q̄ xp̄i p̄dicatio de gētili populo trāſibit ad iudaicū. Iſa. xx. c. In dieb⁹ illis ſalua bitur iuda. Tertio qz in vita tpali que per illā ſignificatur: neceſſe eſt euangelium p̄dicare. Et textus euangelij in quibuſdam eccleſijs ornatur exterius argento ⁊ lapidibus ꝓut dictum eſt in parte. in. ſub titu. de legalib⁹ indumentis. Liber aūt ipſe ab aduentu ſacer

dotis ad altare donec euangeliū legat̄ sup̄ al
tare remāsit: quod q̄tuz ad hoc significat hie
rusalem: qm̄ euangelica doctrina p̄mū in hie-
rusalem facta est: ⁊ ibi p̄mansit ab aduētu do
mini donec publicaretur gentilib⁹. Juxta illd̄
De syon exibit lex ⁊c. vt supra. Hierusalē em̄
est locus passionis que per altare etiā signifi-
catur. ¶ Consequenter benedictionē postu-
lat: quia nullus debet predicare nisi mittat̄.
Juxta illud apl̄i. Quomodo predicabunt ni-
si mittātur. extra de here. cū ex iniūcto. ⁊ dn̄s
inquit apl̄is. Rogate dn̄m messis vt mittat o
perarios in messem suā. xxv. di. in nouo. Isai-
as aūt cū audisset vocē dn̄i dicētis. Quē mit-
tam ⁊ q̄s ibit ex vobis. Respondit. Ecce ego
suz mitte me. dixitq̄z dn̄s. Uade ⁊ dic popl̄o
huic. audite audientes ⁊c. viij. q. i sciendum.
¶ Rursus huiusmodi benedictionē p̄figura-
uit moyses q̄ ascendens in montē accepit ta-
bulas ⁊ benedictionem ⁊ ppl̄o mandata pro
posuit. ⁊ dn̄s etiaz benedixit ordini dyacona
li cui dedit spiritum sanctū ⁊ misit ad p̄dican-
dum per vniuersum orbē. Pontifex ergo vel
sacerdos visibiliter bn̄dicit dyacono q̄ lectur⁹
est euangeliū quod nō fecerat subdyacono le
cturo epl̄am: quia xp̄us inuisibilis manens le
gem ⁊ ꝓphetas q̄ per epistolā significant̄ in
uisibiliter misit: sed postq̄ in terris visus ⁊ cū
hoībus cōuersatus est apl̄os ⁊ euangelistas
visibiliter misit ⁊ docuit. Eūtes inquit p̄dica-
te dicentes. Appropinquabit regnū celoruz.
Illi autē regressi circuibant castella euāgeli-
zantes ⁊ curātes vbiq̄z: ⁊ mittit eū ad legen-
dum euangeliū: ad notandū q̄ xp̄s misit apo
stolos ad predicandū regnū dei. ¶ Dyacon⁹
autē ea q̄ sibi in benedictione dicūtur cōside-
rans: se corde purū: ore mundū: ⁊ opere castū
studeat exhibere quaten⁹ sacrosanctum euan-
geliuz possit digne p̄ferre quia puteus aqua-
rum viuētium. i. euangelica p̄dicatio nō fluit
impetu. i. libere nisi de libano. i. corde casto ⁊
ore candido. Non em̄ est speciosa laus in ore
pctōris. imo pctōri dixit de⁹. Quare tu enar-
ras iusticias ⁊ assumis testm̄ meū p̄ os tuuz.
iij. q. viij. §. qd̄ testat̄. ⁊ iō signo crucis munit̄.
deinde licētia ⁊ bn̄dictione obtētis ⁊ insuper
cruce ipressa vt securus icedat ꝓcedit ad pul
pitum cū silentio inclīato capite. nihil in q̄bus
dam eccl̄ijs ferēs ꝓpter illud quod dn̄s ipse
p̄cepit apl̄is quos misit ad p̄dicandū regnuz
dei. Nihil inq̄t tuleritis ī via ⁊ neminē saluta-
ueritis. In alijs tn̄ ecclesijs dyacon⁹ fert librū
vt iā dicet̄. Sz p̄ueniens ad ambonē salutat
quasi intrās domū cui offert pacē vt infra di-
cetur: ⁊ trāsit p̄ dextrā partē chori ad sinistrā:
⁊ liber euāgelij de dextra ad sinistrā trās fert̄.
⁊ ibi legit̄: q̄z de syon exibit lex ⁊ v̄bū: vt supra
Judea em̄ respuēte verbū dei apl̄i trāsierunt
de iudeis ad gētes: ⁊ postea p̄dicatū est gēti
bus q̄ p̄ sinistrā intelligūtur. Un̄ apl̄s ad he-
breos dicit. Uobis oportebat p̄us p̄dicare v̄
bum dei: sz qm̄ repulistis illud ⁊ īdignos vos
iudicastis. ecce ꝯuertimur ad gētes. extra de
renū. nisi. de b̄ supra ī ti. ꝓxīo. In eccl̄ia roma
na ⁊ in q̄busdā alijs subdyacon⁹ p̄ vnaz viā et
dyacon⁹ p̄ aliā in pulpitū ascendit. qm̄ ille do
cendo ⁊ iste discēdo in augmētū scie ꝓcedit:
⁊ q̄z mīstrator p̄ meritū opis ⁊ p̄dicator p̄ me
ritū oris ī augmētū iusticie ꝓgredit̄. Un̄ p̄s.
Justicia tua sicut montes dei. p̄ eandē tn̄ viā
descēdentes ad pōtificē reuertūt̄: q̄z p̄ finalez
p̄seuerātiā p̄tīgūt ad p̄miū sicut dn̄s ait. Qui
p̄seuerauerit vsq̄z ī finē ⁊c. de pe. di. ij. apl̄us.
⁊ ca. multi. Et q̄z p̄dicatio sine opere nō suffi-
cit. Cepit em̄ iesus facere ⁊ docere: ideo p̄di-
cator per eandē viā reuertit̄ p̄ quā accesserat
ministrator. Preterea ideo lectur⁹ euāgeliuz
ab vna p̄te ꝓgredit̄ ⁊ ascēdit. ⁊ ab altera re-
gredit̄ ⁊ descēdit. Juxta illud euāgelij. Per
aliā viā reuersi sunt in regionem suā: qm̄ apl̄i
p̄us p̄dicauerūt iudeis ⁊ postea gentib⁹ ꝑm il
lud apl̄i. Qm̄ repulistis verbū dei ⁊ indignos
fe. ⁊c. Sane dyaconū subdyacon⁹ antecedit:
q̄z iohānes ⁊ ei⁹ p̄dicatio xp̄m et ei⁹ p̄dicatio-
nem p̄cessit. portans in quibusdā ecclesijs pul
uinar quod libro supponat. Per puluinar q̄-
dem quod fesso supponit̄ ad quietē significa-
tur vite solatiū siue tēporalia: quasi dicat. Si
vobis seminamus spiritualia nō est mirū si a
vobis metimus carnalia. xij. q. i. §. i. Naz ꝑm
apostolum primo ad corinthios. Qui altari
seruiunt cum altari participant. extra de p̄bē.
cum ꝑm. dignus est em̄ operari⁹ mercede sua
Math. x. ⁊ dn̄s precepit ī lege. Nō claudes

os bouis triturãtis.extra de pben.extirpãde. ¶ Rursus puluinar supponitur euãgelio ad notandũ q̃ suaue est iugũ dñi:siue onus euangelij illud portare volentibus. Unde in matheo. Jugũ meũ suaue t onus meũ leue. huic iugo qui subijcatur oĩa subiecta habet ſm augustinũ. Puluinar ergo suauitas t dulcedo in mandatis dei. Unde ꝓpheta. Parasti in dulcedine tua pauperi deus:t iterũ. q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua dñe. In ecclesia tamen romana dyaconus p̃cedit vt doctor.sub dyaconus sequitur vt auditor.ille p̃cedit vt p̃dicet.iste sequitur vt ministret. Post lectionẽ vero subdyaconus quasi sufficienter edoctus precedit referens euangeliuz qñ mercedem euangelij de sua ministratione portat ſm illud quod dñs ipse ꝓmisit in euangelio. Qui recipit ꝓphetã in noĩe ꝓphete mercedẽ prophete recipiet:quẽ ideo p̃mittit dyaconus ad pontificẽ vt ostendat se fructũ p̃dicationis referre de quo dñs iusserat. Posui vos vt eatis t fructũ afferatis:t fruct⁹ vester maneat. Ad hec subdyaconus libũ t puluinar portans significat q̃ predicator bono opere debet vitam suã deo offerre. Unde apostol⁹ ad corinthios.ix. Omne quodcũq̃ facitis aut verbo aut opere in nomĩe dñi iesu christi facite.xxvij q.vlti.nõ obseruetis. Premittit quoq̃ epus ante euangeliũ thuribulum cũ incenso:qz xpi opera p̃cesserunt eius doctrinã Juxta illud. Cepit iesus facere t docere. Thuribulũ autẽ cũ thure significat orõnem cũ deuotione quã tunc,maxime debẽt habere fideles in audiendo diuinũ sermonez. ¶ Rursus dyaconus iõ premittit thuribulũ:qz p̃dicator debet odorẽ bone opinionis ex se mittere. Juxta illud apostoli. Christi bonus odor sumus in omni loco Nam cuius vita despicit restat vt ei⁹ predicatio contẽnatur.extra de sacra vnc.c.i. Tertio thuribulũ precedit vt ipsius dyaconi oratio sicut incensum in cõspectu dñi dirigatur. Ante thuribulũ vero premittit,duos ceroferarios cum faculis accẽsis. Primo qz debet desiderium t gaudium in cordibus auditor accendere quatenus t libenter audiant t gratãter obediant. In quibusdã tñ ecclesijs thuribulũ cereos p̃cedit:qñ orationes t opera t virtutes de rõne famã lucẽ t signa p̃cedũt. Juxta illud Luce. Luceat lux vestra.t illud. Et virtus exibat de illo t sanabat omẽs. Secundo sacerdos vel epus premittit ante dyaconum duos accolitos portãtes cereos t incensum: ad notandum q̃ xpus premittebat binos nũcios ante faciẽ suã in' omnẽ ciuitatẽ t locum quo ipse erat venturus pferẽtes cbortationes miraculor t odorẽ virtutuz vnde reuerti dixerũt. Domine in tuo nomĩe etiã demonia subijciuntur nobis. Facies effi christi cõuenienter hic intelligũtur apostoli qui normã doctrine sue populis ostendebant. ꝓpter quod ipsis aiebat. Qui vos recipit me recipit. Tertio ideo libũ euangelij precedunt thuribulum t candelabra:qz doctrinã xpi virt⁹ t fama pibat euãgelista testante. Exiuit iesus in virtute spiritus in galileam:t fama exiuit de illo in vniuersam regionẽ:t ipse docebat in synagogis eor. Quarto ꝓpter causam in secũda parte sub ti. de accolito scriptã. Rursus duo cerei illuminati doctores ecclesie: p quos ecclesia illuminatur:qui debẽt habere noticiaz vtriusq̃ testamenti designant. Hinc est q̃ ipsi cerei plerũq̃ quibusdam diuersor colorũ lineis decorant ad notandũ q̃ p doctores ipsos sacra scriptura diuersis sensibus exponit ꝓut dictum est in ꝓncipio libri. Si vero linee ipse auree vel argẽtee sint:designant q̃ in ipsis doctoribus est auz sapiẽtie t argentũ eloquẽtie. Uel cerei ipsi designant duo testamẽta quibus gen⁹ humanũ illuminat.vel legez t ꝓphetas qui in quibusdam ecclesijs dũ euãgelium legitur in pauimẽto ponũtur: qñ legel vmbra t ꝓphetarũ enigmata p lumẽ euãgelij etiã ab humilibus intelligũtur: qz p euangelicam doctrinã lex t ꝓphetia penitus euanuerunt in littera. In quibusdã tñ ecclesijs in dieb⁹ ꝓfestis vn⁹ puer cũ vno tñ cereo dyaconuz p̃cedit:p quod significat q̃ primũ xpi aduentum q̃ humilis fuit t occultus ꝓnunt tñ vnus p̃cursor.s. Jo. baptista qui fuit lucerna verbi. In diebus vero festiuis duo cerei p̃cedũt:qz in secũdo aduẽtu qui solẽnis erit t manifestus:duo premittẽtur p̃cones.s. Helyas t Enoch qui interficientur ab antixpo in hierusalez quod significat ꝑ extinctionẽ cereor.

De cādelabris ⁊ etiam cereis aliter dictū est in ꝑma parte sub ti. de picturis. Antecedit ꝙz crux ꝑmo ad notādū ꝙ dyacon⁹ debet ꝑdicare crucifixū. Secūdo ꝙ qui eū intuet ꝑ fidē sanat a morsu serpentis antiqui. ipse est enim serpens in palo. Tertio crux ꝓcedit euāgeliū ī signū ꝙ ꝑdicator seq̄ debet crucifixū. Unde dom⁹ inqt petro. Seqre me. Jo. xxi. ca. Post hec dyacon⁹ sup ambonez ascendit. dicit aūt ambo ambonis pupiltū vbi legit euangeliū ab ambio ambis: qz loc⁹ ille gradib⁹ ambitur. Sunt enim ī quibusdā ecclesijs duo paria graduū siue duo ascensus in illū per mediū chori. vn⁹ a sinistris: vz versus orientē quo fit ascensus. alter a dextris: vz versus occidentis quo fit descensus vt ꝓmissum est. Vel ascendit ab australi parte. nam xp̄s a bethel. i. betbleez q̄ est austrū venit in bierusalē. Unde dicit. De⁹ ab austro veniet. Ascēdit ergo sup ambonez ad notandū ꝙ xp̄s ambit oēs q̄ custodiūt verbum euāgelij ⁊ vt possit ambiri ⁊ sic meli⁹ ab hominibus intelligi. Jtē ascēdit vt in edito ⁊ alta voce annūciet euāgeliū: tanꝙ vbiqz ⁊ ab omnib⁹ audiendū. Juxta illud ꝓphetici. Super montē excelsum ascende tu q̄ euāgelizas syon. exalta in fortitudie vocē tuā. Et dūs inquit in euāgelio. Qō dico vobis ī tenebris dicite in lucē: ⁊ qō ī aure auditis: ꝑdicate super tecta. extra de bere. cū ex iniūcto. vt imitemur dominū q̄ in montē ascendit vt euāgeliū ꝑdicaret. ⁊ aperiēs os suū docebat discipulos dicens. Beati pauperes spiritu ⁊c. Lex etiam in monte data est. Euangeliū ergo in alto ⁊ ī eminenti loco legit: qz doctrina euāgelica dilatata fuit vbiqz terrarū. vnde. In oēm terrā exiuit son⁹ eor ⁊c. xix. di. ita. Epistola vero in in loco inferiori: qz lex ⁊ ꝓphete q̄ per illam figurant clausi fuerūt in iudea. Unde. Not⁹ in iudea de⁹ ⁊c. Preterea p epl'am ꝑdicatio vetet. testa. q̄ humiliori. per euāgeliū nouū testamēti q̄ excellior est itelligit. doctrina enim christi vel lex euāgelica excellit apostolicā. ⁊ apostolica legalez doctrinā. Unde apostol⁹ ad hebreos vij. lex neminē ad perfectionē ducit. euāgeliū aūt dat salutē oī credēti. Jn missa aūt ꝑ defūctis nō in loco eminētiori: sed iuxta altare euāgelium ⁊ epl'a leguntur: ad notandū ꝙ ꝑtuz spectat ad defūctos talia nō sunt ꝑdicatiōes q̄ viuis publice fiunt. Ipsis aūt cū sint absentes fieri nequeūt publice vel occulte: sed magis sunt ꝓ ipsis oratiōes ꝑ quas ad xp̄m q̄ ꝑ altare significat appropinquātes eis possumus reuelationē aliquā obtinere. Legit etiā de more euangeliū sup aquilam. Juxta illud. Et volauit sup pennas ventor. ⁊ aq̄la ipsa: seu loc⁹ in quo legit ī dieb⁹ festiuis aliquo pāno lineo vel serico cooperit ad significandū mollitiē cordiū christianor. Unde dūs ꝑ ꝓphetam. Ecce cor carneū dabo vobis: ⁊ scribam legem meā in cordib⁹ vestris. Loc⁹ vero in quo epl'a legit nō cooperit ad significādū duriciā cordiū iudeor. Lectur⁹ aūt euangeliū transit ad partē sinistrā. put iam ⁊ supra sub ti. de mutatione sacerdotis dictū est. ⁊ apponit facie suā aquilom. Juxta illō Jsa. xliij. Dicam aq̄loni da: ⁊ austro noli ꝓhibere: vt ostēdat nos doctrinā euangelij debere armari et predicationē xp̄i cōtra illū specialiter dirigi: q̄ ait. Ponā sedē meā ab aquilone ⁊ similis ero altissimo. nam ⁊ ꝑm ꝓphetam. Ab aquilone pādet oīe malū sup habitatores terre. Rursus versus aquilonē euāgeliū legit. Juxta illud qō legit in cāticis. iiij. aquilo surgat. i. diabolus fugiat. ⁊ auster veniat. i. spiritus sanct⁹ accedat. Recte enim cōtra diabolū euangeliuz legit vt illū sua virtute expellat: qm̄ diabol⁹ nihil tantū q̄tum euangeliū odit. Siquidem aquilo ventus frigid⁹ diabolū significat q̄ sua tu tentationū corda boīm a dei timore cōgelat ⁊ refrigerat. Cum ergo fides in euāgelio cōtineatur q̄ est armatura nostra ꝓtra diabolum. Juxta illud. Cui resistite fortes in fide: merito legitur cōtra illū. Quandoqz etiā versus meridiē legitur: qz doctrina xp̄i que ꝑmo fuit inter iudeos: ⁊ nunc inter gētiles: ad eos in fide redibit. Hi vero qui eū ui veniendo ꝓcesserunt respiciūt ad euangeliū ⁊ ad faciē recitantis: put sub epistola dictū est. Deinde lecturus euangeliū salutat populū vt illū ad audiendum verbū dei attentū reddat dicēs. Dominus vobiscū: ostendens etiam ꝑ hoc se orare vt dūs sit cū eis: ⁊ obseruās qō dūs iussit. Jn quācūqz domū intraueritis ꝑmum dicite. Pax huic domui. chorus vero ⁊ populus q̄si

redditus attentus ad illū ⁊ ad quācunq; partem in qua euangeliū legit̄ se vertunt: q̄ omnibus ꝓpositū est. Itē in mūdum vniuersum p̄dicare euangeliū omni creature. i. homini ꝓ quo facta est oīs creatura: vel qui habz aliqd̄ participiū cū omni creatura. ⁊ respondent. et cū spū tuo: supple vt digne possis euangeliū legere. ac si dicāt: tecū sit ad dicendū. ⁊ sic mutuo se salutāt: ꝓut sub p̄fatione dicet̄ ¶ Sane euangeliū stādo ⁊ nō sedendo audit̄: sicut statuit Anastasius papa. de cōse. di. i. apostolica. vt ad preliū ꝓ xp̄i fide seruanda ꝓmptitudo notetur. Unde luce. xxij. Qui non habet gladiū vēdat tunicam ⁊ emat illū. Et q̄ ipsi⁹ doctrina ad amorē celestiū dirigit mētes nostras. Ad huiusmodi etiam promptitudinez designandū quidā dū euangeliū legit̄ clamides deponūt. ⁊ etiā ad notandū ꝙ oīa tēporalia dimittenda sunt ꝓpter xp̄m. Iuxta illd̄ euāgelij. Ecce nos reliquim⁹ omīa ⁊ secuti sumus te. Et ex quo standuz est apparet ꝙ nec iacere nec appodiari debem⁹ euangeliū audiendo. Reclinatoria ergo tūc relinquūtur: ad notandum ꝙ nō debem⁹ cōfidere in p̄ncipib⁹ nec sustentari in terrenis: q̄ vanitas vanitatū ⁊ omīa vanitas dixit Ecclesiastes. Subauditur comparatione dei in quē curā nostrā iactare debemus. Et ꝟm ipsum Anastasiū stātes curui manere debemus: vt humilitatē q̄ a dn̄o docet̄ etiā corpore demonstremus. Auditur etiam capite nudato p̄mo vt attētio ad esse monstret̄. ob quā etiā causaz quidā tunc mentonē ⁊ genas manu tenēt. scd̄o vt quīq; sensus patuli sint ad audiendū. tertio ad notanduz ꝙ omīa que sub velamīe ⁊ figura ī lege ac ꝓphetis cōtinebant̄ sunt in euangelio manifestata. In xp̄i em̄ passiōe velū tēpli scissum est ⁊c. Deponūtur etiam tunc baculi ⁊ arma. Primo ne imitemur iudeos in cōspectu crucifixi arūdines ⁊ arma ferentes. Secūdo ad notandum ꝙ xp̄o predicante omēs legales obseruātie que per baculos significantur deposite sunt. Tertio depositio baculoruz ⁊ arma humilitatez notat: ⁊ christiane ꝑfectionis esse nō se vindicare: sed domino reseruare vindictam. Iuxta illud. Mihi vindictam et ego retribuā dicit dn̄s. ⁊ mathe. v. Qui te ꝑcusserit in vna maxilla prebe ei ⁊ alterā. xxiij. q. i. §. i. Auditur etiā euāgeliū in silentio: quia omīa soluta sunt in euāgelio q̄ in lege ⁊ prophetis ꝓmissa erāt. Pontifex vero seu sacerdos dū euāgeliū legit̄ faciē vertit ad illud ad notandum ꝙ christus predicatores euāgelij semper ad adiuuādum respicit: stans sup̄ scabellum ad designandum ꝙ ꝑ huiusmodi p̄dicationez omīs aduersa potestas debellat̄ et christi pedibus submittit̄: ⁊ sic impletur qd̄ ī p̄s. dicit̄. Donec ponā inimicos tuos sca. pe. tu. Dyaconus vero statim postq̄ sibi responsum est. ⁊ cum spiritu tuo. vt cunctos reddat dociles ⁊ beniuolos ad audiendum verbum euāgelij. i. bonū nunciū nunciantē regnū dei. subdit. Sequētia sancti euangelij thurificās librum. ⁊ signans signo crucis. Et etiā in quibusdam locis osculat̄ librum: quasi dicat. hic est liber seu euangeliuz dei. hic est liber crucifixi quē p̄dico. hic est liber pacifici ꝑ quem recōciliatōez accepim⁹. Un̄ apl̄s. i. ad corīth. i. Predicamus vobis xp̄m crucifixum. Per incensi autē fumuz bona p̄dicationis opinio intelligit̄. Deinde signat se ī frōte: ī ore: pariter ⁊ ī pectore seu ī corde ne diabol⁹ q̄ bonis opēribꝰ insidiat̄ tollat ei ꝑ erubescētiā deuotionē de corde vl̄ ꝟmonē d̄ ore ac si dicat. Ego xp̄i crucē nō erubesco: sed eam ore predico: ⁊ corde credo: quia corde creditur ad iusticiaz ore autē cōfessio fit ad salutē. Predicam⁹ inquit apostol⁹ christū iesum ⁊ hunc crucifixū. iudeis quidē scandalū: gentib⁹ aūt stulticiā. Et apostolus ad ga. vi. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri iesu xp̄i. Dn̄s etiā in euangelio ait. Qui me erubuerit ⁊ sermōes meos hunc fili⁹ hoīs erubescet cū venerit in maiestate sua ⁊ patris ⁊ sanctoꝝ angeloꝝ. Un̄ in daniele legitur. Non est cōfusio confitentib⁹ te. Quidam aūt signāt se tm̄ in fronte ⁊ in pectore quasi in vtroq; suꝑliminari. Clerus vero ⁊ ppl̄s audito titulo euāgelij. s. sequētia ⁊c. siue bono nūcio vertētes se ad orientē siue ad altare vt deū qui est verus oriēs glorificēt: quia misit eis verbū salutis: sicut legit̄ ī actib⁹ apostoloꝝ. ⁊ glorificauerūt deuz dicētes. ergo et gentib⁹ deus penitentiam dedit ⁊ vitā. cuz reuerentia ⁊ honore rn̄dent gl̄a tibi dn̄e. Pro-

posito itaq; euãgelio ad legendũ in quo agitur de gloria ⁊ de nostra liberatiõe. s. qualiter xp̃s diabolũ deuicit: ⁊ nos ab ipsius seruitute liberauit: ⁊ victor ad gloriã patris ascẽdit: ipsi auditores euangelij letãtes in laudez sui saluatoris ꝯclamant dicẽtes. Gloria tibi domine. quasi dicãt gloria tua q̃ nobis in euãgelio p̃dicat̃ nobiscuz sine fine ꝑmaneat ⁊ semꝑ crescat. ⁊ hec dicendo signo crucis in fronte: ĩ ore ⁊ in pectore se sil'r ꝯtra diabolũ muniunt ne eos ĩpediat in audiẽdo. In frõte q̃ ibi est locus pudoris ⁊ verecũdie. Unde per hoc q̃d crucem fronti ĩprimũt: ostendũt se non erubescere credere crucifixũ cui⁹ liber legitur: ⁊ euz hr̃e deũ ⁊ dñz. Per hoc ꝙ in ore signãt significãt crucẽ dñi audacter predicare. Per hoc ꝙ in pectore ostẽdunt se libẽter ꝯpati ꝓ noĩe xp̃i: qua etiã rõne quidã q̃ diu euãgeliũ legit̃ cuz vtroq; pollice añ pect⁹ signũ crucis figurant. ¶ Rursus nõ in ore signam⁹ ad designãdum ꝙ de verbis euãgelij dz esse locutio nostra. In pectore v̄o ad designanduz ꝙ verba euãgelij debẽt nos ꝑcurere in pectore ⁊ ĩ mẽte. Mox v̄o post factũ signũ crucꝫ v̄sus dyaconũ audituri euãgeliũ se ꝯuertũt. De crucis mysterio dicet̃ in ꝓhemio q̃nte ꝑtis. ¶ Porro alicubi subdyacon⁹ dũ legitur euangeliuz sinistrã manũ libro supponit ad notanduz ꝙ illi qui sub tẽpore legis fuerũt quoꝝ finis seu vltimus fuit Johãnes quẽ significat subdyacon⁹. ⁊ si aliqua bona agebant: illa tamen debilia ⁊ infirma erãt q̃ per sinistrã significãtur: quia si lex ad gr̃am disponeret tñ gr̃az nõ p̃bebat. Cõueniẽter ergo sinistra man⁹ libro euãgelij supponit̃. In quo xp̃i fides p̃dicat̃ sine qua ꝑ opa legis nemo saluat̃. ¶ Rursus ꝑ sinistrã manũ tꝑalia. ꝑ librũ euãgelij spũalia cõgrue designat̃. Man⁹ ergo sinistra libro supponit̃ ad notandũ ꝙ sicut aĩa sine corpe nõ viuit ita nec spũalia diu sine tꝑalibus subsistere possunt. Termĩat̃ aũt euãgeliũ exaltãdo vocez in fine ꝓut sub epl'a dictũ est: ⁊ mox illo finito munit se dyacon⁹ signo crucis: ne diabolus susceptũ semẽ euãgelij d̄ vase signato surripiat. Et deĩde euageliũ osculat̃ ad notãdũ se ex charitate ⁊ amore euãgelizasse. Auditores v̄o se v̄sus orientẽ ꝯuertunt q̃si ad ibrl'm gratias agẽtes: q̃ ĩdevenit ad nos euãgẽliũ. Juxta illud q̃d dñs dixit in euãgelio apostolis. Uos eritis mihi testes hoꝝ ĩ oẽs gentes incipiẽtes a ibrl'm. ⁊ signo crucis se in pectore muniũt ꝯtra diabolũ ne semẽ v̄bi dei suffocetur in eis. vñ Luce. viij. Uolucres celi comederũt illd̄. Et ne sermonẽ dñi rapiat de pectorib⁹ eoꝝ. q. d. deus nos faciat in doctrina xp̃i ꝑseuerare: ⁊ vt significet se hr̃e in corde q̃d exprimit ore. Quod etiã apti⁹ designat̃ in quibusdã ecclesijs ĩ q̃b⁹ finito euãgelio d̄r. amẽ. ⁊ bñ. quasi dicat verũ est q̃d in euãgelio dictũ est. q̃d ẽ ꝯtra quosdã hereticos q̃ lecto euãgelio q̃si ꝯtradicẽtes dicũt falsuz est. Uel amẽ. q. d. fiat nob̄ q̃d dñs in euãgelio pollicet̃. Juxt̃ illud. Neemie. viij. Bñdixit esdras dño deo magno. Et rñdit oĩs ppl's amen amẽ. Et eleuantes man⁹ suas incuruati sunt ⁊ adorauer̃t ꝓni in terrã. In alijs vero ecclesijs dicit̃ deo gratias sicut fit post aliquã lectionẽ vel capitulũ. Quidã etiã litterati dicunt. Bñdict⁹ q̃ venit ĩ noĩe dñi: q̃d est finis euãgelij mathei: q̃d legit̃ in festo beati stephani ⁊ in dñica palmaꝝ. In quibusdã locꝫ cerei qui significãt doctores ꝑ quos eccl'ia illuminat̃ post lectũ euãgelium extingũtur: q̃ñi xp̃o in eis loquẽte pñt ecclesiaz illuminare. eo autẽ tacente. i. spiritu sancto ab eis recedẽte hoc nequeunt. Preterea euãgelij predicatõne finita lex ⁊ ꝓphetie cessabunt. In nõnullis tamẽ ecclesijs dũ euãgeliũ legitur cãdelabra cũ cereis deponũtur ad terrã ad notãdũ legẽ ⁊ ꝓphetiã inferiorẽ euãgelio esse. Consequẽter subdyacon⁹ codicẽ euãgelij refert. dyacon⁹ vero vacuus redit vt ostẽdat se p̃dicatõe finita cõtemplatõi vacare. Ueniẽs aũt pri⁹ ad legendũ euangeliuz librũ in q̃busdã ecclesijs ferebat ad notandũ ꝙ ipse nõ solũ debebat docere sz ⁊ facere. Redit etiam ad episcopũ seu sacerdotẽ. vnde venit ad notandũ ꝙ oĩs doctrina a deo est ⁊ ad ipsum reuertitur. Unde salomon. vnde exeũt flumina reuertũtur. Textus quoq; euangelij super puluinar reportat̃: quia ecclesia vt audiuit euangelium illud suauiter corde suscepit et letata est. Juxta illud. Audiuit ⁊ letata est syon: ⁊ ait. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Liber quoq; euangelij et

thuribulū ad pontificē reportātur: qꝛ ad eum oīa bona referenda sunt a quo cūcta ꝓcedūt. Ipse eñ est finis consūmās sꝫ nō ꝯsumēs alpha ⁊ o p̄m⁹ ⁊ nouissim⁹ initiū ⁊ finis. Naꝫ ⁊ apl'i p̄dicatōe ꝑacta ad xp̄m reuersi sunt referentes ei gratias de miraculis ⁊ p̄dicatōis ꝓfectu. Episcop⁹ vero thus adorat ⁊ euāgelium osculatur. Primo ad notandū qꝛ qđ eps inspirauit ⁊ docuit hoc approbat ⁊ acceptat. De⁹ eñ nihil accipit nisi qđ efficit: nec remunerat nisi qđ donat: qꝛ sicut cūcta que facit bona sunt: sic nulla sunt bona nisi q̄ fecit. Nā vidit deus cūcta que fecerat ⁊ erāt valde bona. Scđo aptū codicē osculat̄ ad significanduꝫ ꝙ scire debet ⁊ nuda ac apta sibi esse debēt q̄ cūqꝫ sunt in lege. vñ Luce. viij. Uobis datuꝫ ē nosce mysteriū regnū dei. ⁊ malachie. ij. Labia sacerdotis custodiūt scientiā ⁊ legem req̄runt sup. subditi de ore eius. extra de here. cū ex iniūcto. Tertio quia ip̄e solus intrat in sctā sanctoꝝ ꝓut in ꝓhemio hui⁹ ꝑtis dictum est. Quarto quia hmōi osculū significat affectuꝫ amoris ad euangeliū q̄ p̄cipue in ep̄o vigere dꝫ adeo vt parat⁹ sit mortē ꝓ eo subire. xxv. q. i. violatores. Quīto subdyacon⁹ librū aptū p̄lato seu sacerdoti offert ad osculandū ad notandū: ip̄ꝫ debere delectari in fide fideliū que infusa est in eis. ⁊ patefacta ꝑ euangelij predicationē que prius in lege fuerat clausa. Postea in quibusdam eccles ijs liber clausus illis q̄ sunt ī choro oñdit̄ ꝓ eo ꝙ post p̄missa v̄ba vobis datū est ⁊c. sequit̄ in apostolo. ceteris aūt in ꝑabolis. Et est aduerteuduꝫ ꝙ postq̄ dyaconus lecto euāgelio libruꝫ osculatus est ad notandum se ex charitate ⁊ amore euangelizasse: tunc demū fertur euangeliū ep̄o: q̄ xp̄ꝫ significat ad osculandū. i. ad p̄dicationē acceptandam: ⁊ nō añ ad figurandū ꝙ deus illaꝫ dūtaxat ad p̄dicationē acceptat q̄ fit ex amore ⁊ charitate. Uerūtamē in missa ꝓ defunctꝫ euangeliū nō fertur p̄ōtifici ad osculandū: tū qꝛ tunc p̄misse rōnes cessant: tū quia ī missa illa oīs solēnitas subtrahit̄: ne festiue solēnitates cum desolatōis meroꝛib⁹ misceantur. Legēs tñ euāgeliū in missa pro defunctis librū in quibusdā eccles ijs osculatur: quia quicūqꝫ illud ꝓnunciat dꝫ charitatis amore in illū tedere cuius doctrinam euangelicā recitauit: q̄ amor per osculum designat̄. Et aduertendū ꝙ statim post libri osculū sacerdos mīster pōtificem qui xp̄m designat incensat ad ostēdendum ꝙ sacerdotis maxime officiū est orationis ignitum sacrificiū qđ ꝑ incensuꝫ significatur xp̄o offerre non solū in expiationē delicti: verū etiaꝫ in gratiarū actionē ꝓut in Leuiti. habetur. Pōt etiaꝫ sub epilogo dici: qꝛ ꝙ liber euāgelij ꝑ subdyaconū portat̄. ꝙ subdyacon⁹ pulpituꝫ ascendit. ꝙ apto libro populū salutat. ⁊ oēs rñdent. ꝙ tituluꝫ euangelij premittit ꝙ alta voce ⁊ distīcte ⁊ ꝯtra aquilonē legit. ꝙ oīs populus aures ⁊ oculos ad librū dirigit. ⁊ in silentio ac stādo audit. ⁊ in fine ad celum manus leuans orat dicēs amē. Hec in quā oīa ⁊ singula ex lege sumūtur. Legit̄ eñ in p̄ricipio Neemie ꝙ cōgregato populo ad plateam que est ante portā aquaruꝫ. Esdras scriba attulit librū legis moysi ⁊ stetit sup gradum ligneum quē fecerat ad loquendū ⁊ aperuit librum coram oī populo. ¶ Porro leuite silentiū faciebant in populo ad audienduꝫ legē bñdicentes deo magno ⁊ oīs ppl's stās in gradu suo respōdit. Amē. Et legerunt in libro leges dei distincte ⁊ apte ad intelligēdū. Oīs vero ppl's eleuātes man⁹ suas adorauerūt ꝓni ad terram. Illđ quoqꝫ p̄tereundū nō est ꝙ euāgelijs que in eccles ijs legūtur generaliter due p̄fatōes p̄mittunt̄. p̄ma ē. Initiū sancti euāgelij. scđa sequētia sancti euāgelij. Siquidē prima p̄fatio p̄mittitur p̄ricipio cuiuslibet euāgelij q̄ttuor euāgelistarū. s. euāgelio Johānis. In principio erat verbū. ⁊ euangelio Mathei. Liber generatōnis. euāgelio Luce. Fuit in dieb⁹ herodis. ⁊ euāgelio marci. Principiū euangelij iesu xp̄i. qđ in quibusdam eccles ijs legitur in p̄ma dñica de aduentu: vt ibi dicetur. ⁊ tunc nō subijcitur illis. In illo tp̄e: qꝛ in ipsis principijs agit̄ ⁊ determiatur certum tp̄s. vnde esset nugatio et supfluerent verba illa. Scđa v̄o p̄fatio premittitur oībus alijs euāgelijs. Et đꝛ sequētia qꝛ v̄ba ipsa que legēda sunt sequuntur post initiū seu post ea q̄ precedunt euangeliū vnde sumpta sunt. vnde cū đꝛ sequētia supplēdū est. sunt v̄ba scti euāgelij ⁊c. vel sequētia est nūeri singu

hris: ⁊ tunc cū dicit sequētia sancti euangelij ſm iobem ſuppleť hec eſt. Sane in euāgelijs q̄b⁹ ipſa ſecūda ꝓfatio ꝓponit ſubijcit q̄ſq̄. In illo tpe. ⁊ q̄ſq̄ nō ſubijcit. Siquidez ſine in illo tpe dicūtur qū ex eoꝝ verbis certū eſt ō tpe vt ꝓmiſſum eſt: ⁊ tūc incipiūt ꝑ aliquā determinationē regie vel alteri⁹ ꝓtātis. vt illud. Anno q̄ndecimo tiberij. vel ꝑ ſimplicē rei geſte narrationē certū tp̄us determinantē: vt illud. Cū eſſet deſponſata. ⁊ illud. Poſtq̄ cōſūmati ſunt. ⁊ illud. Cū nat⁹ eſſet ieſus. ⁊ illud Factū eſt aūt cū baptizareť. ⁊ illud. Cū autē eſſet annoꝝ duodecim. ⁊ illud. Poſtq̄ impleti ſunt dies. ⁊ illud. Veſpere aūt ſabbati. ⁊ illud. Eliſabeth impletū eſt ⁊c. Reliquis vero euangelijs ſubijcitur. In illo tpe. ⁊ eſt ſenſus. In illo tpe. ſ. gratie. de quo dicit aplūs. Ecce nūc tp̄s acceptabile ⁊c. ō pe. di. i. ecce. ¶ Nō eſt etiā omittēdum q̄ euāgeliū legit̄ in eccl'a q̄ſq̄ ſm hyſtoriā: vt illud q̄ dicit in die paſche. Maria magdalena ⁊ maria iacobi ⁊c. ⁊ illud q̄ cantať in natali ad ſcōam miſſam de paſtoribus. Q̄ſq̄ ſm allegoriaz. vt illud q̄ legit̄ in aſſumptiōe btē marie. in quo mentio fit de maria ⁊ martha: vbi dicit̄. Intrauit ihs in quoddā caſtellū ⁊c. ꝑ ut ibi in. vij. parte dicetur. Q̄ſq̄ ſm rē vt illud ō ſancta trinitate. Quādoq̄ ſm ꝓſonam: vt illud q̄ cantať in feſto ſancti Thome aplī vbi dicit̄. Thomas vnus de duodecim. Q̄ſq̄ ſm partē: vt illud q̄ dicit̄ in feſto ſctē crucis de nicodemo: vbi dicitur. Sic oz exaltari filiū hoīs ⁊c. In quo verbo xp̄us paſſionē ſuā ſignificat et exaltationem corporis ſui in cruce. Et ideo euangelium in quo hec clauſula cōtinet legit̄ in feſto ſancte crucis ⁊ in feſto michaelis archangeli ꝓpter illū verſiuu. Angeli eoꝝ ſemp videt faciem patris mei q̄ in celis eſt. Itē etiā ſm partem: vt illud. Liber generatiōis ⁊c. Et hoc ꝓpter vltimū verſum in quo fit mentio de xp̄o. Quādoq̄ ſm totū vt illud q̄ legit̄ in circūciſione dñi. Poſtq̄ cōſummati ſunt dies octo ⁊c. Quādoq̄ ſm tēpus: vt illud q̄ dicit̄ in ꝑma die quadrageſime. ſ. ꝓpter ieiunū. Quādoq̄ ꝓpter letanias: vt illud. Si quid petieritis ⁊c. quod in letanijs dicit̄ in quo fit mentio de octo pane ⁊ piſce. Et q̄ſq̄ ꝓpter locū: vt illud q̄ legit̄ in dñica ſexageſime. ſ. Exijt qui ſeminat ⁊c. Sane mulier etiā abbatiſſa nō debet legere euangeliuz. Licet eſſi btā virgo dignior ⁊ excellētior eſſet aplis vniuerſis: dominus tñ nō cōmiſit ei claues regni celoꝝ. extra de pe. ⁊ re. noua. hic ē q̄ abbatiſſa nō pōt ꝓprias monales benedicere vel eaꝝ ꝓfeſſiones in crimin⁹ audire: vel euangeliū legere: vel publice ꝓdicare. In matutino tñ poſſet: ſz nō publice euangelium dicere. xvij. q. i. dyaconiſſam. ¶ Et nota q̄ quattuor ſunt euangelia de beata maria: vt dicit̄ in ſeptima parte ſub feſto aſſumptionis.

¶ De ſymbolo. Rubrica.

Euāgelio lecto mox cantatur alta voce ſymbolū illud. ſ. credo in vnū deū: q̄ eſſi corde creditur ad iuſticiā: ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē: ideo eccleſia vt oſtēdat q̄ euāgelij verbū ſeu ꝓdicationem fide ⁊ corde recipit mox fidei ſymbolum ore decantat. Symbolū ergo poſt euangeliū fidē poſt ꝓdicationē oſtēdit. Ūñ Jo. Hec eo loquente multi crediderūt in eū. Ūñ ſm aplm ad romanos. x. Fides eſt ex auditu. audit⁹ autē per verbū dei. Dicit̄ autē alta voce: vt omēs illud dicant ⁊ adiſcant. Dis enim xp̄ianus tenetur publice fidē catholicā ꝓfiteri: ꝓpter q̄ in fronte ſignatur. In p̄ma vero ⁊ in ꝓpletorio ſub ſilentio dicit̄: ne muſce morientes ꝑdant ſuauitatē vnguenti: put in q̄rta parte ſub ti. de p̄ma tanget̄. ¶ Rurſus iō in miſſa patēter dicit̄ ad notandū q̄ hodie fides catholica libere ꝓdicať ⁊ doceť. In p̄ma vero ſub ſilentio dicit̄ ad notandū q̄ in p̄miti ua eccleſia p̄ſertim tēpore paſſiōis xp̄i ꝓdicatores ⁊ fidei ꝓfeſſores fuerūt: ⁊ in cōpletorio ad notandū q̄ ſimiliter in fine ſeculoꝝ anticbriſti p̄ſecutiōe inualeſcente illoꝝ ora claudentur. ¶ Sane ſacerdos ſeu epūs illud incipit ad deſignādū q̄ oīe bonū a chriſto ꝓcedit. Nam omne datū optimū ⁊ oīe donū ꝓfectum deſurſum eſt. d. a. p. lu. i. q. i. quaz pio. Ne autē muſicus ille celeſtis dicat. Cantauimus vobis ⁊ nō ſaltaſtis. chorus euangelice doctrine cōſona voce reſpōdet: ⁊ ſolēni tripu

clio fidē catholicā ꝓferꝫ dicēs. Patrē oīpotētē ꝛc. q̄uis in missa pape qñq; aliter obseruetur: ꝑut iam dicet. Ad hoc sacerdos illud īcipiēs manet erectus ante mediū altaris manibus extensis sursum eleuatis quas postq̄ īceperit iungit. Siquidē sacerdos xp̄m repꝛesentās erectꝰ manet: ad notandū q̄ xp̄us semper paratus est cunctis spūalia bona largiri. ꝛ ante altaris mediū inuenꝫ q̄ nō est q̄ ꝓsonarum acceptoꝛ: sed q̄tum in ipso est oībus eq̄liter influit: nec angulum diligit neq; finum. manibus quoq; extēsis ad designandū q̄ paratus est abundāter bene meritis illa largiri: sursum tamē eleuatis quasi ipso facto ostendens q̄ q̄ sursum sunt q̄rere atq; a deo miseri coꝛdiaꝫ poscere: ꝛ in eo solo sperare debem⁹. Deinde postq̄ inceperit manꝰ iungit: quia ei soli de perceptis bonis gratias agere ꝛ nos humiliare debem⁹. Et qñ symbolum x̄bum est euangelicū quo ad sensum: ideo stando illud audire sicut ꝛ euāgelū: ꝛ illo dicto signū crucis facere debemus. Symbolū aūt grece latine sonat iudiciū vel signū vel collatio: tuꝫ qꝛ regulā fidei plenā indicat ꝛ pfectā: tum qꝛ simul in vnū fidei cōtinet articulos. ¶ Et nota q̄ triplex est symbolū. Primū est symbolū apl̄oꝝ: qđ vocaꝫ symbolū minꝰ: qđ videlz ex īstitutione damasi pape dicit tacite p ferias in singulis canonicis horis. Et illud dicitur a sin quod est con ꝛ bolos quod est sentētia: qꝛ cōpositus fuit ex diuersis verbis apl̄oꝝ: sicut pueri in festiuis q̄nientes afferre solent bolos .i. frusta carniū ꝛ panes: q̄ in vnū collecta symbolum vocaꝫ .i. collectio minutiaꝝ. xliij. di. nō oportet. Traditur essi postq̄ apl̄i spūs paraclytū acceperūt cū iam foꝛēt ad p̄dicandum euangelū ꝓfecturi ꝓferentes in vnū super articulis fidei statuerūt: vt sicut oēs erāt in vna fide ꝓcoꝛdes: sic oēs vnā fidez ꝓcoꝛditer p̄dicarent: ꝛ ideo symbolū minꝰ ꝓponētes vnusquisq; bolū .i. particulā vnam apposuit. Vñ ꝑm apl̄oꝝ catbologū siue numeꝝ duodecim particulas dinoscitur ꝓtinere. Petrꝰ nāq; apposuit. Credo in deū patreꝫ omīpotentem creato. ce. ꝛ terre. Andreas. Et in iesum xp̄m filium eiꝰ vnicū do. no. Jacobꝰ. Qui ꝓceptus est de spū sancto natꝰ ex maria virgine. Johānes. Passus sub pontio pilato crucifixus moꝛtuus ꝛ sepultꝰ. Philippus. Descēdit ad īferos tertia die resurrexit a moꝛtuis. Bartholomeus. Ascēdit ad celos sedet ad dexteram dei patris oīpotentis. Thomas inde vēturꝰ est iudicare viuos ꝛ moꝛtuos. Mathe⁹. Credo in spiritū sanctū. Jacobꝰ. Sanctā ecclesiam catholicā sanctoꝝ cōionez. Symon. Remissionē pctoꝝ. Thade⁹. Carnis resurrectionem. Mathias. Et vitam eternā. Secūdum symbolū est. Quicūq; vult saluꝰ esse ꝛc. Ab athanasio patriarcha alexandrino in ciuitate treueri ꝓpositus. Hoc tamē pōt dici tertium. nam niceni de quo sequit fuit ꝑus in ꝑma nicena synodo ꝓpilatum. Tertiuꝫ est niceum. xv. di. c. i. s. Credo in vnū deū. quod Damasus papa ex ꝓducto vniuersalis synodi apud ꝓstantinopolim celebꝛare īstituit in missa cantare patenter. q̄ q̄ ꝛ Marcus papa ꝑmus statuisset illud alta voce cantari. ꝛ vocatur symboluꝫ maius. A grecis ergo vsus cantandi ad missam symbolū credit puenisse. qđ similiter duodecim clausulas ꝓtinet. Prima est. Credo in vnū deū ꝛc. Secūda. Et in vnū dñm iesum xp̄m. Tertia. Qui ꝓpter nos hoīnes ꝛc. Et cū dicit ibi. Et homo factꝰ est: debemus genua flectere: qꝛ xp̄m hoīem factū ꝛ p nobis crucifixū adoꝛam⁹. Quarta. Crucifixus etiā p nobis. Quīta. Et resurrexit tertia die ꝛm scripturas. .i. eo modo eoꝛdine et eo tēpoꝛe quo p̄dictū est in scripturis. Sexta Ascendit in celū. Septima. Et iterū venturꝰ est ꝛc. Octaua. Et in spm sanctū dñz. Nona. Et vnā sanctā catholicā ecclesiā. Decia. Cōfiteoꝝ vnū baptisma. Undecima. Et expecto resurrectionē moꝛtuoꝝ. Duodecima. Et vitā venturi seculi amē. ¶ Et est notandū q̄ in p̄dictis niceno ꝛ cōstantinopolitano ꝓaliꝰ nō legūtur verba illa. ꝛm scripturas. neq; illa. filioq; ꝓcedit. ꝛ qñ apud grecos in fine ipsi⁹ symboli sub anathemate dicit ꝓhiberi ne q̄s de fide trinitatis aliud docere vel aliter p̄dicare q̄ ibi cōtinetur p̄sumat: sed calcedonēse cōciliū apud eos celebꝛatū anathematizare pꝛecepit eos qui alterā fidē ausi essent ꝓponere: ꝓferre: scribere: docere: vel aliud symbolū tradere q̄ p̄missum est: ideo ipsi greci nos ama

thematizatos asserūt ꝓ eo ꝙ ibi addim⁹ verba ipsa. Sed min⁹ bene dicūt: tum qz illud nō fuit canon late sentētie: sed ꝺminatio quedā: tum qz inferior potestatē ligare nō pōt. xxi. di. inferior. Romana eccl̄ia nō subest cōciliis sz pot⁹ ꝺcilia subfistūt sibi. extra de elec. significasti. Preterea ꝟba illa. Sz scripturas sumpta sunt ex expositōe fidei eiusdē concilij cōstantinopol. & sic mihi videtur addituz nec erroꝛē aliquē sapiunt: sane vt supꝛa sunt exposita itellecta. Itē per verba illa. filioq; nō docemus aliud: vel aliter de trinitate ꝓdicam⁹: imo idem. Cum em̄ filius idem sit cum patre in substantia: ergo qō a patre ꝓcedit & a filio ꝓcedit: & sic nihil addim⁹ sed potius declaramus: nec alterā fidē componim⁹: ꝓferimus: scribimus: vel aliud symbolū tradim⁹: nec ī aliquo cōtra ꝓdictū facimus anathema. Virū tamē est quo ausu ipi greci spūi sanctū a filio ꝓcedere negare ꝓsumūt: cū & hoc in ꝺcilio epbesino apud eos edito ꝺtineatur exp̄sse. de conse. di. v. c. vlti. & penul. sed ipsi se errasse videntes quosdam ꝓlatos de suis ad generale cōciliū lugdun̄. sub Greg. papa. x. celebratuz miserunt qui in dicto ꝺcilio publice nobis videntibus suo & oim ꝓlatoꝛ & imperatoris romani noīe ꝓfessi sunt ꝙ spūs sanct⁹ eternal⁹ ex patre & filio: nō tanq̄ ex duob⁹ p̄cipijs sz tanq̄ ex vno ꝓncipio: nō duab⁹ spiratōib⁹ sed vnica spiratōe ꝓcedit. extra de sum. trī. et fide catho. ꝓut in eiusdem gregorij ꝓstitutōe habet: cozā toto ꝺcilio ter grece & ter latine symbolū cū dictis ꝟbis. Sm scripturas & filioq; similiter decātando. Cātatur aūt hoc symbolum mai⁹ in solēnitatib⁹ eoꝛ dūtaxat q illis cō posuerūt. & in illis de quib⁹ aliqua mētio fit in ipso: videlz in oībus dieb⁹ dn̄icis. In festiuitatibus dn̄i. s. in natali: epiphania: cena dn̄i: pascha: ascēsione: pētecosten: & trāsfiguratiōe: & in festo de trinitate: & in oībus festiuitatib⁹ btē Marie: sancte crucis: angeloꝛ & apl̄oꝛū de quib⁹ fit mētio ibi. Et apostolicā ecclesiā. In solēnitatib⁹ aūt Luce & Marci euangelistarū dicūt quidā non debere cantari: qz illi apostoli nō fuerūt. Itē dica debz in dedicatiōibus eccl̄iaruz & in ꝺmemoratōe oim sanctoꝛ quāq̄ & ipsa sit dedicatōis festiuitas. Et dicitur etiam infra octauaz natalis dn̄i excepta die innocentiū in qua cātica leticie subticenk. In octaua tamē cantatur ꝓut in sexta parte sub illo festo dicetur. Cantaf etiā infra octauas epiphanie paschę ascēsiōis pētecostes apostoloꝛ petri & pauli & assumptōis bē te Marie. Licet em̄ in natiuitatib⁹ sanctoꝛū Jobānis baptiste & sancti Laurētij symbolū non cantef: in octauis tamē eoꝛ cantatur: eo ꝙ infra octauas apostoloꝛ et assumptionis occurrūt. & ob hoc etiā ī octaua sancti Jobānis baptiste: p̄fatio de apostolis. & in octaua beati Laurentij: p̄fatio de assumptōe cātaf. In quibusdam tamē eccl̄esijs ꝺr symboluz in festo beati Jobānis baptiste: & nō incompetenter: qz in symbolo de ꝓphęta fit mētio: ibi. Qui locut⁹ est ꝓ ꝓphetas: et qz ipse nō solum fuit ꝓphęta sz plusq̄ ꝓphęta. De eo quoq; scriptū est. Fuit hō missus a deo &c. & ita fuit apostol⁹. De ipso etiā ait Jo. os aureū in sermone q̄ legif in festo decollatōis Jo. par angelis apl̄oꝛ vor. Ipse etiā p̄mo baptizauit & baptismū p̄dicauit: et in symbolo fit mētio de baptismo. Noꝛ quidē oīm fit ꝺmemoratio ī symbolo. Quoꝛūdā tamē obscure vt epiphanie. est tamen illud ꝓfestū dn̄ici. est etiā festum illud baptismaf de quo in symbolo continef ibi. Cōfiteoꝛ vnū baptisma &c. & cene dn̄i: sed illa est solēnitas eucharistie. ad quā respicit illud. Sanctoꝛ cōiones. & angeloꝛū: sed illi nomīe celi debēt intelligi de quo ī symbolo ꝺr ibi. Creatoꝛ vel factoꝛē celi et terre &c. Quibusdā tamē videtur tūc non esse cātādum eo ꝙ angeli nunq̄ habuerūt fidē sz spē: nec credunt sed sciunt: qm̄ plenā scientiam habent. Fit etiā cōmemoratio lz obscure dedicatōis eccl̄esiarū: sed ad illā respicit illō. Sācta m eccl̄esiam catholicam: tūc em̄ sanctificatur: & vt ita dicā catholizaf eccl̄ia cū dedicatur. Ad octauas vero respicit resurrectio moꝛtuoꝛ de qua ꝺr ibi. Et expecto resurrectionē moꝛtuoꝛ. In festo sctē agnetis symbolū nō cā taf: qz lz in eccl̄ia celebꝛef: nō est tñ festū octaue ꝙut in septima pte sub ipso festo dicetur. ¶ Noꝛro q̄dā nō absurde symbolū cāt̄ singul⁹ dieb⁹ a die resurrectōis vsq; ad festū ascēsionis: sicut in oīb⁹ dieb⁹ dn̄icis: & etiā ī so

lēnitate beate Marie magdalene dicētes il
laz fuisse apl'oꝝ apostolam: eo ꝙ ipsa p̄ma re
surrectōnis gaudiū apl'is nunciauit: ⁊ in festo
beati Martini qꝛ de eo cātat̄. Martin⁹ par
apl'is. Quidā etiā dicūt illud in principali fe-
sto cuiuslibꝫ eccl'ie seu oratorij: nō tñ in octa-
uis illoꝝ si eas celebrent. Uerūtamen de qui
busdā mētio fit in symbolo in quoꝝ cōmemo
ratōe symbolum nō cātatur vt passionis ⁊ se-
pulture: qm̄ illoꝝ dieꝝ officium alioꝝ officio
rum regulā non sectatur. Non d̄r etiā quādo
in ꝓfestis celebrat̄ ad honorē beate virginis
vel sctē crucis vel sctī spūs. extra de cele. mis.
consiliuꝫ. ¶ In quibusdā locis cātato symbo
lo vel cū cātatur popul⁹ cantat Kyrieleison:
qm̄ postq̄ xp̄s ⁊ apostoli docuerūt fideles: fi
de recepta laudes deo dederūt: quas sorsitā
rep̄sentat suauissimi symboli melodia. ¶ Il-
lud aūt sciēduꝫ est ꝙ xp̄s nō venit p̄dicare gē
tib⁹: sed iudeis. Iuxta illud euāgelij. Nō sum
missus nisi ad oues q̄ perierūt domus israel.
Unde precepit apostol'. In viam gentiuꝫ ne
abieritis: ⁊ in ciuitatē samaritanoꝝ ne ītraue
ritis: donec post resurrectionē precepit eis di
cens. Euntes in mundum vniuersum p̄dicate
euangelium omni creature. Et iccirco roma-
no pontifice solēniter celebrāte symbolum fi-
dei nō cātores in choro: sed subdyaconi ad al
tare decātāt ⁊ gn̄aliter ipsi ad vniuersa respō
dent vsqꝫ dum ipse pōtifex dicit. Pax dn̄i sit
semꝑ vobiscuꝫ. qm̄ vsqꝫ post xp̄i resurrectōeꝫ
sola iudeoꝝ eccl'ia q̄ ꝑ subdyaconos q̄ sursuꝫ
ad altare cōsistāt designat̄. corde credidit ad
iusticiā: ⁊ ore ꝯfessio est ad salutez: extra de sa
cra. c. i. sꝫ ex tunc cātores ī choro rn̄dent ⁊ vni
uersa decātant: quia post resurrectionē eccl'ia
gentium quā cantores qui deorsum in choro
subsistunt designant fidē christi recepit ⁊ lau
dum p̄conia ꝑsonuit saluatori. Inter euange-
lium tamen et sacrificium chorus ꝯcinit offer
torium: qm̄ inter passionē ⁊ predicationē gē-
tilitas fidei votuꝫ deo offerēs cātauit: qn̄ mu
lier cananea de finib⁹ tyri et sydonis egressa
clamauit ⁊ dixit. Miserere mei dn̄e fili dauid.
Filia mea male a demonio vexat̄: cui⁹ tādeꝫ
fidē cōmendās dn̄s ait. O mulier magna est
fides tua: fiat tibi sicut petisti. ¶ Postremo
symbolum apl'oꝝ tanq̄ breue ⁊ oīa cōtinens
sub cōpēdio exponamus. Credo in deuꝫ pa-
treꝫ oīpotentē creatorē celi ⁊ terre ⁊c. ¶ No
ta ꝙ aliđ est vt ait Aug. credere deo. aliđ est
credere deuꝫ. ⁊ credere in deuꝫ. Credere deo
est credere vera eē que loquit̄: qđ etiā mali fa
ciunt ⁊ nos credim⁹ homini ⁊ nō in hoīe. Cre
dere deum est credere ꝙ ipse sit de⁹: qđ etiaꝫ
demones faciunt. Credere in deum est credē
do amare ⁊ credēdo in eum ire: credēdo ei ad
herere: qđ soli boni faciunt: ergo qui dicit cre-
do in deum mnetitur si non diligit deum nisi
dixerit ꝙ in ꝑsona ecclesie loquit̄. dicens aūt
deū singularit̄: deoꝝ fugit pluralitatē. vn̄ no-
tabiliter in maiori symbolo additū est hoc v̄-
bum. vnum. Iuxta illud. Audi israel dn̄s de⁹
tuus vn⁹ est. Et apl's: vn⁹ est deus: vna fides:
vnū baptisma. Dicens vero patrem incipit ꝑ
sonas distinguere: de quib⁹ Isa. Quis appē-
det tribus digitis molē terre. Et alibi. Sera
phin clamabat sanct⁹ sanct⁹ sanct⁹. ⁊ domin⁹
Baptizate oēs gētes in noīe patris ⁊ filij et
spūs sctī. Et Iacob⁹. Tres sunt qui testimo-
niū dāt in celo: pater verbū ⁊ spūs sctūs. Pa
ter est p̄ma non tēpore sed auctoritate ī trini-
tate ꝑsona. Quod sequit̄ oīpotentē. nomē ē
essentiale: ideoqꝫ illud ad substantiuū deū vel
ad relatiuū patrem non sine ratōe referimus
dicentes. Credo in deum patrē oīpotentez:
vel credo in patrē oīpotentē. Sil'r ⁊ qđ sequi
tur. Creatorē celi ⁊ terre. vbi ꝯfutat̄ heretic⁹
qui aliū celi alium terre asserit creatorē. aliuꝫ
celestiū: aliū terrestriū. aliū corporꝝ. aliū aīaꝝ:
cōtra q̄s ait moyses. In principio creauit de⁹
celum ⁊ terram. Et dauid. In p̄ncipio tu dn̄e
terrā fundasti: ⁊ opera manuū tuaꝝ sunt celi.
Et apostol⁹. In ip̄o ꝯdita sunt vniuersa in ce
lo ⁊ in terra. Seq̄tur. Et in ih̄m xp̄m filiū ei⁹
vnicū dn̄m nostrū. Ecce altera in trinitate ꝑ-
sona. hic ē Iesus q̄ saluū facit ppl'm suū a pec
catis eoꝝ. hic est xp̄s oleo leticie pre ꝯsortib⁹
vnct⁹. hic est em̄ vnic⁹ patris fili⁹. de quo Da
uid: filius meus es tu ego hodie genui te. Et
apl's. Misit de⁹ filiū suū natū de muliere fa-
ctū sub lege. hic est dn̄s noster q̄ nos creauit:
qui nos ꝑuos alienos p̄cio sanguīs emit. Se
quit̄ q̄ ꝯcept⁹ est de spū scō nat⁹ ex maria vir-

gine. Ecce p̄mū xp̄i sacramentū. s. incarnatio: ac si dicat. Qui cuz sit deus fact⁹ est hō: nō ex virili semine: sz cōcept⁹ op̄atōe spūs sctī. nat⁹ ex maria virgine. Ūñ Ysa. Ecce ẏgo cōcipiet ⁊ pariet filiū ⁊ vocabit nomen eius ēmanuel. Et angel⁹ in euāgelio. Aue maria gr̄a plena dñs tecū. ⁊ illa. Spūs sctūs supueniet in te: ⁊ virtus altissimi obūbrabit tibi. Quidā tamē hec verba. Qui ꝯcept⁹ est de spū sctō: iungūt cū p̄cedentib⁹. Sequit. Passus sub pōtio pilato crucifix⁹ mortu⁹ ⁊ sepult⁹. Ecce ꝑm sacramentū ꝑm būanitatez xp̄i. s. passio cui⁹ temp⁹ describitur sub pōtio pilato. forma subdiuidi tur. crucifixus. finis ꝯcluditur. mortu⁹ ⁊ sepultus. vnde plangēs dicit ex ore Dauid ⁊ Hiere mie. Foderūt man⁹ meas ⁊ pedes meos. ⁊ dinumerauerūt oīa ossa mea. De morte ait p̄ pheta. dom⁹ dñi fuit exitus mortis. De sepulchro ait Ysa. Sepulchrū ei⁹ erit glōsum. Hec sunt i euāgelio manifesta. Sequit. Descēdit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. Ecce tertiū sacramentū. s. resurrectio: sz de descensu ad inferna p̄mittitur ex quo mortui liberātur. vñ in Osee: de manu mortis liberabo eos. de morte redimā eos: ero mors tua o mors: morsus tu⁹ ero inferne. Hic est euangelicus fortis qui fortē ligauit ⁊ eius vasa diripuit. hic est qui dicit in psalmo. Ego dormiui ⁊ sopor at⁹ suz ⁊ exurrexi: qm̄ dñs suscepit me. qui patri dicēti. Exurge glōria mea exurge cuz psalmis ⁊ citbara. breui sermone ñdet. Exurgaz diluculo. cui⁹ resurrectioni mulieres ⁊ viri perhibēt testimoniū in euāgelio. Quod autē ꝺr in maiori symbolo. Resurrexit tertia die scōm scripturas. exponit. i. eo mō eo ordine ⁊ eo tempore quo p̄dictū est a scripturis. Seq̄ tur. Ascendit ad celos sedet ad dextrā dei patris oīpotētis. Ecce quartū sacramētū. s. ascēsio. Ascēdit essi sicut ait Dauid sup cherubin ⁊ volauit sup̄ pēnas vētoꝝ ⁊ parauit in celo sedem suā ⁊ regnū ei⁹ oīb⁹ dñabit. Cui ait pater. Sede a dextris meis donec ponaz inimicos tuos scabellū pedū tuoꝝ. Et vt ascensio in de visu quoq; testimoniū nō deesset: ait Lucas. Videt. b⁹ discipul⁹ eleuat⁹ est ⁊ nubes suscepit eū ab oculis eoꝝ. ¶ Sequit Inde vēturus est iudicare vivos ⁊ mortuos. Ecce qn tum quod nondū apertū est sacramentum. ve niet essi rex manifeste cui pater iudiciū dedit. Et sicut ait Dauid. Parauit i iudicio thronū suū ⁊ iudicabit orbē terre in equitate. iudicabit populos in iusticia. Et alibi. De⁹ manifeste veniet de⁹ noster ⁊ non silebit. Et Lucas. Ita veniet sicut vidistis eum euntē in celum. Et Habeas. Judiciū domini cum populo suo. ¶ Sequit. Credo in spūm sanctuz. Ecce tertia i trinitate persona. s. spūs sctūs. de qua Moyses. Spūs dñi ferebatur sup aq̄s. Et ps. Flauit spūs eius ⁊ fluēt aque. Et dñs in euangelio. Spirit⁹ q̄ a patre ꝓcedit docebit vos oīa. Ille essi docz. ille sacrificat. ille viuit. ille peccata remittit. per būc resurrectionē in gloria. per hunc ꝓsequimur vitā eternaz. Ūñ sequit. Sanctam eccl'iam catholicā. Et possunt hec verba ⁊ sequētia sic intelligi ⁊ ꝯungi. Credo in spūm sanctum sanctā ecclesiā catholicā. i. credo p̄ spiritū sanctū sanctā ecclesiaz fidelium sanctificari. Item credo in spiritū sanctum sctoꝝ cōionem. i. per spūm sanctuz sctōs in vinculo charitatis vniri. Et credo in spiritū sanctuz remissionē peccatoꝝ. i. per spiritū sanctum peccata remitti. Et credo in spiritū sanctum carnis resurrectionem ⁊ vitam eternaz id est per spiritum sanctuz gloriā carnem consecuturā ⁊ aiaz vitam eternaz: vel sic. Credo sanctam ecclesiam catholicā. nō ita dicuntur vt asserit Augu. de con. di. iiij. p̄ma in fine: credere in ecclesiā sicut in deū: sed in ecclesiaz sanctaz catholicā credim⁹ dū in ecclesia ꝓuersantes ⁊ in deum credim⁹: ⁊ q̄ sequunt̄: nos inde firmissime ꝓsequi ꝓfitemur. s. sanctoꝝ cōmunionē: remissionē peccatoꝝ: carnis resurrectionem ⁊ vitam eternā. vnde sic ꝯiunges. Credo in sanctam ecclesiā catholicā sanctoruz cōmunionē. i. per fidez quā habeo existēs in sancta ⁊ vniuersali ecclesia assequor sanctoꝝ cōmunionē. i. concordiā ⁊ vnionē. Sicut essi est vnus pastor: sic vnū ouile: sicut vnus deus sic vna fides: et vnum baptisma: vel percipio sanctoꝝ cōmunionē. i. panē benedictiōis de quo ꝺr. Credet manducasti. de con. di. ij. vt quid. Simul⁹ ⁊ que sequunt̄. Credo in sanctā ecclesiam peccatoꝝ remissionem. i. per fidem quā habeo existens in sancta ⁊ vniuersali eccelesia:

consequor remissionē peccatoꝝ ⁊ lepre curationā. de qua dr̄ in lege ⁊ euangelio. Maria soror aaron cum septē diebus fuerit extra castra ē a lepra mūdata. l. di. §. ecōtra. Naamā syrus septies lotus ī iordane est a lepra curatus: sic ⁊ dn̄s decem leprosos mūdauit sꝫ vn⁹ tantū dedit gloriam deo. De magdalena dicitur: quia dimissa sunt ei peccata multa: quia dilexit multuꝫ. Paralitico q̄ꝫ ait dn̄s. Fili remittuntur tibi peccata tua. ¶ Sequit̄. Credo in sanctā ecclesiam catholicā carnis resurrectionem: id est per fidem quā habeo existēs in ecclesia: consequor carnis resurrectionē. de qua Job. Credo ꝙ redemptor meus viuit et in nouissima die de terra surrecturus suꝫ. ⁊ in carne mea videbo deum saluatorē meū. vñ in euāgelio. De⁹ abrahā de⁹ Jsaac ⁊ Jacob nō est de⁹ mortuorū sed viuorū. Et paul⁹. Oēs quidem resurgem⁹: sed non oēs īmutabimur. Sil̄r coniungendū est qd̄ seq̄tur. Credo ī sanctam ecclesiā catholicā vitam eternam. i. per fidem quā habeo existēs in eccl̄ia: cōsequar vitam eternā: hec est terra viuentiū de qua Dauid. Credo videre bona domini in terra viuētium. Est aūt vita eterna videre deum patrē ⁊ quez misit Jh̄m xp̄m. de hoc etiā sub sabbato sancto in sexta parte vbi agitur de baptismo dicetur.

¶ De p̄dicatiōe. Rubrica.

Quoniaꝫ vt premissum est euangeliuꝫ ⁊ predicatio ē ⁊ symbolū fidei ꝓfessio: ideo post illa fit populo p̄dicatio quasi euāgelici verbi et symboli siue noui ⁊ veterꝫ testamēti expositio qui modus sumpt⁹ est ex libro. Neemie in pr̄icipio vbi legitur. Et legerūt leuite in libro legis dei. Neemias aūt sacerdos ⁊ Esdras scriba īterp̄tabātur pp̄l̄o vniuersa. Preterea monebant̄ antiq̄t⁹ q̄ in fraterno odio erant vt ad concordiā venirēt priusq̄ ꝯmunicarēt. ⁊ mūdi essent priusq̄ corā suo saluatore: cui nota sunt secreta cordiū apparerēt: ex quo siquidē predicādi vsus in ecclesia inoleuit. Inde etiā est ꝙ oratio dn̄ica que est ad primā: et in alijs horis voce dimissa dicitur ad missam alta voce ⁊ patēter dicat̄: qꝛ in ea hmōi fraterna monitio ꝯtinet̄ ꝯmuniter tamē post p̄dicationē symbolū decātatur: qꝛ fidez p̄dicatam se tenere ecclesia ꝓfitetur. ¶ Verū cū p̄dicandi officium p̄uilegiatū sit: null⁹ p̄dicare dꝫ nisi cui cōmittit̄: aut cui ex officio sibi iniūcto īcumbit. Juxta illud apl̄i. Quō predicabunt nisi mittātur. extra de heretic̄. cū ex iniūcto. ⁊ ideo predicaturus licentiā petit dicēs. Jube dn̄e. Debet aūt predicator loco eminētiori esse sicut ⁊ euangeliū legens: ꝓpter rōnes sub ti. de euāgelio scriptas. Nam ⁊ ih̄s vidēs turbas ascēdit in montē ⁊ aperiēs os suum docebat eos. Math. v. et Esdras fecit gradū ligneū ad loquēdum: vt dictū est in p̄ma parte sub titu. de eccl̄ia vbi de pulpito agit̄. Debet tamē humiliter ꝓferre que docet: nec s̄m Greg. xlvi. di. habet. in fi. illum illatis morib⁹ predicet quez in cordib⁹ audientiū sacris s̄monib⁹ insectat̄. Et s̄m Ambro. predicatio xp̄iana nō indiget pōpa nec cultu sermonis. Debet q̄ꝫ s̄ꝫ Greg. p̄dicator esse discretus in silentio. vtilis in verbo ne aut tacenda ꝓferat aut ꝓferēda retice scat. xliij. di. fit rector. Sūt tñ nōnulli hui⁹ doctrine obliti: qui sicut ait Beda. ij. q. vij. secuti sunt: auditores suos in precipiciū merguntquibus non salutaria que corrigāt: sed que illos delectēt erronea predicant. Alij vero s̄m Greg. xlix. di. hinc ⁊ eñi. viij. q. i. oportet. xliij. di. §. fi. dum estimari ebetes nolunt. sepe ex īmoderata subtilitate se in quibusdaꝫ inquisitionib⁹ plusq̄ expediat exercēt secreta mysteria sua p̄dicatione nō intelligētib⁹ reserando. Oportet eñ eum qui docet ⁊ instruit ꝓ ingenio discentiū semetip̄m aptare ⁊ verbi ordinē pro audientiū capacitate dirigere: qñ qui docet ea que ab auditoribus intelligi nequeūt: non ad eorum vtilitatem sed ad sui ostentationem facit vt plura scire videatur: vel adulatiōe vt eis placeat quib⁹ secreta reuelat. Juxta qd̄ apostolus ait. Christus me misit predicare non in sapientia verbi. ¶ In concilio carthagiñ. de con. di. i. sacerdote. statutuꝫ est vt sacerdote verbū. s. p̄dicationis in ecclesia faciente qui egressus de auditorio fuerit videlicꝫ cōtennēs excōmunicet̄. ¶ Post predicationem fit ꝯfessio ⁊ indulgentia ꝓ commissis et

omissis ꝯcedet: vt sic ꝯsciētijs emūdatis. Iux̄ illud ꝓpheticū Et scopebā spm̄ meū: accedāt singuli ad cōionis sacramentū: qd̄ mox in missa vel sacramentalr̄ vel spūalr̄ recepturi sunt: q̄ spūalis cōio fit ꝑ fidē operantē ꝑ dilectōez. Iuxta illud. Aug. Crede ⁊ māducasti. de cōse. di. ij. vt quid.

Scda ꝑs misse de offertorio. Rubrica.

Ecunda pars misse in offertorio siue dñs vobiscum incipit: q̄ in quattuor sub diuidit ꝑticulas. Prima dicitur secretella. Scda prefatio Tertia canon. Quarta orō dñica cuz sua p̄fatione. s. Preceptis salutarib⁹. Post etiaz q̄cquid ab hoc loco vsq̄z ad finē misse dr̄ secreta vocari: q̄ secreta ī q̄nq̄z diuidit ꝑtes. Prima est ab offertorio vsq̄z ad p̄fationē: ⁊ hec spāliter dicit secreta. Scda dr̄ prefatio. Tertia canon. Quarta oratio dñica. Quīta est ambolism⁹. Quīta etem̄ fuit dñci sanguis effusio. Prima in circūcisione. Scda in sudore. Tertia ī flagellatōe. Quarta in crucifixiōe. Quīta in mortui lanceatione. ¶ Sane ordo ꝯuenēs est vt post p̄dicationē sequat̄ fides ī corde: laus in ore: fruct⁹ in opere. Predicatio q̄dem est in euāgelio: fides in symbolo: laus in offertorio: fruct⁹ in sacrificio: quapropt̄ offerenda cantat̄: q̄z sacrificiū laudis offert̄. Vñ ps. Circuiui ⁊ imolaui ī tabernacl̄o ei⁹ hostiā vociferatiōis cantabo ⁊ psalmū dicā dño. Et in paralypomenō. Cū offerrēt holocausta ceperūt laudes canere dño organis: ⁊ in diuersis q̄ dauid rex ꝯparauerat ꝯcrepare. Offertoriū quidē īter euāgeliū ⁊ sacrificiū canit̄: ꝓ ut in ti. de symbolo dictū ē. Sacerdos aūt dicturꝰ Orem⁹ p̄mittit Dñs vobiscū: q̄si diceret: nisi dñs sit nobiscū orare nō possum⁹ ad salutem nostrā. Subijcit ergo orem⁹ monēs populū orare: vt fidē in symbolo recitatā credat ⁊ in ea stabilis ꝑmaneat: q̄z ⁊ xp̄us discipulis suis dixit Orate ⁊c. Luce. xxij. monēs etiam vnūquēq̄z ad se redire: cōscientiā suā discutere ⁊ seip̄m ī holocaustū iustū d̄o offerre. Pri⁹ ergo q̄ chorus cantet offertoriū salutat̄ a sacerdote vt possit deuote cantare. ⁊ mox post q̄ ille dixit Orem⁹ chorus cantat canticū offerentium siue offertoriū: ⁊ ppl̄s offert vt uotetur q̄ post impletionē mandatoꝝ offerim⁹ nosmetip̄os: sicut sub ti. de oblatōe dicet̄. Ac si vnusquisq̄z offerēs dicat Credo. ⁊ fidē quā in symbolo ꝓfessus sūmopere cōpleo ⁊ orōni sacerdotis ꝯsentio. vñ ⁊ sacerdos statī offert dona ꝯsecrāda. ¶ Et attēde q̄ offertoriorū v̄sus cum multa diligētia ab antiq̄s patrib⁹ īuenti: hodie in plerisq̄z locis omittūtur: tū breuitatis causa: vt tam ministri q̄ ppl̄us oblationib⁹ orōni ⁊ sacram̄to altaris liberi⁹ vacēt. tum etiā q̄z sicut ait augu. xij. di. oīa. ip̄az christianā religionē paucissimis ⁊ maīfestissimis celebrationū sacramētis misericordia dei voluit esse liberā. Et s̄m hieronymū. d̄ ꝯse. di. v. nō mediocriter. Melior est q̄nq̄z psalmoꝝ cū cordis hilaritate decantatio q̄ toti⁹ psalterij cū anxietate modulatio. verboꝝ etem̄ multitudine deus flecti nō pōt. Solū ergo in offertorio qd̄ dicit̄ in missa ꝓ defunctis: versus ipsi hodie dicūtur: q̄z officiū illud nō sequitur in multis normā alteri⁹ officij. ¶ Porro a patribus introductū est vt offertoriū cantet̄: q̄z vt p̄missum est qñ offerebāt in tubis clangebāt: hilarē nanq̄z datorē diligit de⁹. xxiij. q. vi. §. ex his. Inductū est etiā ex eo q̄ salomon in dedicatione templi ⁊ altaris īnumerabilē multitudinem holocaustoꝝ obtulit cū magna solēnitate. ⁊ a moyse cui descendēti de monte ⁊ populū salutanti ⁊ oranti occurrit ppl̄s ⁊ munera obtulit. Cātat̄ etiā offertoriū dū offert̄ ad memorandū iocūditatē israelitici ppl̄i offerētis donaria ad edificiū tabernaculi: vel poti⁹ ad designandū clamorē mulieris: de qua legitur in apoca. xij. ca. Mulier. i. ecclesia amicta sole. i. christo quē induit in baptismo. habens lunam sub pedibus. i. omīa mutabilia calcās ⁊ ī capite coronā duodecī stellaꝝ. i. choꝝ duodecim apl̄oꝝ: ⁊ habēs in vtero supple ea que in sui initio gesta sunt. clamat parturiēs ⁊ cruciat̄ vt pariat. Clamorē ergo ei⁹ ꝑturiēs vel salubrē dñi cruciatuz imitatur offerenda: per suum grauē ⁊ grandisonuz cantum: que neumis distenta ⁊ versib⁹ fecund[illegible]a: quātumuis longa iubilatione: quod significat nō satis ex

primere valet. Quis tñ offertoriũ cantare instituerit ignorat̃. Traxit nomẽ offertoriuz a ferta qđ est oblatio q̃ in altari offert̃ ⁊ a pōtificibus cōsecratur. inde offertoriuz dicit̃ quasi prefertum. oblatio vero vocat̃ qꝛ offertur. Dicit̃ etiã offertoriuz: qꝛ dum offerẽda cãtatur: sacerdos accipit oblatiões vel hostias a ministris: de quib⁹ sub ti. de oblatione dicet̃.

¶ Aduertenduz autẽ est ꝙ licet sacerdos p̃mittat Orem⁹: non tamẽ ĩmediate orat: ĩmo thurificat. oblatiões recipit ⁊ alia agit: quasi ipso facto dicat: nõ cessat orare qui nõ cessat bene agere. Duz ergo offertoriuz canit̃ ⁊ incensum portatur instãte memoria dñice passionis silentium obseruãt vsqꝫ dum alta voce dicit. Per oĩa secula seculoꝝ. Illud insinuãs ꝙ Jesus post suscitationẽ lazari nõ palã ambulabat apud iudeos cũ cogitarẽt eũ interficere: sꝫ abijt ĩ ciuitatẽ q̃ dicit̃ effren: ⁊ ibi morabatur cũ discipulis. Collegerũt eñ pontifices ⁊ pharisei cõciliuz: ⁊ vn⁹ ex ipsis cayphas noĩe dixit. Expedit vt vn⁹ homo moriat̃ pro populo ⁊ nõ tota gens pereat. Et ab illo die cogitauerunt eum interficere. de hoc dicetur sub ti. de inclinatione sacerdotis.

¶ De manuuz ablutõe. Rubrica.

Riusq̃ sacerdos offerat man⁹ iteꝝ lauat q̃uis prius dum vestib⁹ se ornaret lauisset ꝓut dictuz est sub ti. de capitis cooptiõe. Et etiaz post scđam thurificationẽ iterum lauat: vt sic magis ac magis mundat⁹ offerat hostiã ĩmaculatam sanctã: deoqꝫ placentez. Nam ⁊ p̃s: cum mundat⁹ esset petebat ampli⁹ emundari dicẽs. Ampli⁹ laua me ab iniquitate mea ⁊ a pctõ ⁊c. Lauat autẽ semp ad dextrum cornu altaris. nã dextra ꝓsperitatẽ: sinistra aduersitatem significat: qꝛ igit̃ pluries peccatur ĩ ꝓsperis q̃ in aduersis. Juxta illud p̃s. Cadent a latere tuo. s. sinistro mille: ⁊ decẽ milia a dextris tuis. merito magis lauãduz ẽ ad dextrã q̃ ad sinistrã. Sacerdos itaqꝫ hostiã oblaturus lauat man⁹ ad significanduz ꝙ lauare ac mundare dz ꝯciaz lachrymis penitẽtie ⁊ cõpunctõis. Juxta illud. Lauabo ꝑ singl̃as noctes lectuz meũ lachrymis meis stratuz meũ rigabo. Et iõ tunc dicit. Lauabo inter ĩnocẽtes man⁹ meas. i. opa. ⁊ Jsa. Lauamini ⁊ mũdi estote. Nam ⁊ xp̃s priusq̃ veꝝ ⁊ vnicum sacrificium in ara crucis offerret in resuscitatione lazari lachrymas miserat⁹ effudit euãgelista testante. Jesus inq̃t infremuit spiritu turbauit semetip̃m ⁊ lachrymat⁹ est. Lauat etiã man⁹ ne reus sit corporis ⁊ sanguĩs dñi. Juxt̃ illud. Munde sunt man⁹ mee a sanguĩe hui⁹: ⁊ vt mũdi sint a terreno pane ĩã in ppl̃i oblatione recepto vel a terreno desiderio.

¶ De pallis corporalib⁹. Rubrica.

Interim vero dum sacerdos man⁹ abluit dyaconus corporalẽ pallã sup altare disponit: in quo ãmonentur ministri ⁊ populus: vt sint ab omni carnali cupiditate mũdi sicut ipsa palla mũdata ẽ a naturali viriditate ⁊ humore: mũdicia q̃ꝫ corpalis significat mũdiciã ppl̃i fidelis. De hac palla ĩ canone ita dicit̃. de ꝯse. di. i. ex cõsulto. Ex cõsulto eñ cõstituim⁹ vt sacrificiũ altaris nõ in serico pãno aut in tincto q̃sq̃ celebrare p̃sumat: sed in puro linteo ab episcopo cõsecrato: terreno. s. lino. i. de terra ꝓcreato atqꝫ cõtexto: sicut corp⁹ dñi nostri iesu xp̃i in syndone linea mũda sepultũ fuit: ⁊ xp̃us verã carnẽ passibilẽ ⁊ mortalẽ de terreno virginis corpe assumpsit. de lino igit̃ cãdido nõ intincto ex institutione sixti pape ⁊ eusebij fit corporale. Significat aũt corporale passionis intẽtionẽ seu corp⁹ xp̃i: qꝛ sicut linũ multo labore ac multis tõsionib⁹ acq̃rit candorẽ: ita xp̃i caro multo certamĩe ad resurrectiõis gloriaz ꝑuenit. Significat etiã eccl̃az ꝑ quã corpus xp̃i intelligit̃ q̃ multis passionib⁹ ⁊ p̃ssuris ad candorẽ eterne vite ꝑducit̃. Tertio significat ip̃m xp̃m. Cũ ei sic cõplicet̃ vt nec initiũ nec finis ei⁹ appareat: sic ei⁹ dĩnitas initio caret nec finez hẽbit. Et sicut oblata ꝯiungitur corporali ⁊ ponit̃ in altari: sic xp̃i caro iuncta diuinitati affigit̃ cruci. Et nota ꝙ ĩ quibusdã ecclesijs palla corpalis q̃ calici supponit̃ ĩ lõguz altaris extẽdit̃: q̃ quattuor in lõgũ ⁊ tres hz plicaturas in latũ. Siq̃dem in longum al-

taris extẽditur: quia vt aiũt quidã lintheamẽ quo xpi corpus inuolutũ fuit: per illaz figurã extensum in longitudine sepulchri inuentum est. Quattuor ei⁹ plicature in lõgũ quattuor designant cardinales virtutes. ſ. iustitiã: prudentiã: temperantiã: ⁊ fortitudinẽ p quas innate nobis passiones reprimũtur. Tres vero plicature in latuz: tres theologicas virtutes. scz fidez: spẽ ⁊ charitatẽ: p quas deo vnimur figurant. ¶ Potest quoq; ⁊ aliõ in bis figurari. Duplex eñ est palla que ꝺr corporale. vna scz quẽ dyacon⁹ sup altare extẽdit: altera quã sup calicez plicatã imponit: significãtes duo linteamina q̃bus ioseph corp⁹ xpi inuoluit. Extensa repsentat sindonẽ qua corp⁹ fuit ĩ sepulchro inuolutũ: et ide corporale vocatur. plicata sup calicem posita sudariũ quo caput ei⁹ fuit sepatiz inuolutũ. Siquidẽ extensa q̃ corporale vocatur significat fidem. plicata q̃ sudariũ vocatur intellectuz. boc eñ mysteriũ credi ꝺz sed cõprehẽdi nõ valet: vt fides habeat meritũ cui bũana ratio nõ pbet experimentũ. de pe. di. iij. in domo. Scõo q̃ corporale siue sindon subsistens significat xpi humilitatẽ in passione: sudariũ vero laborẽ. Tertio corporale significat linteũ quo xps erat p̃cinct⁹: sudariũ laborem in psecutionib⁹. Ad boc palla sup calicez posita aliquã. ſ. supioze eius partẽ non totuz tegit. in quo datur intelligi q̃ sudariũ aliquã partẽ capitis xpi tegebat ⁊ aliquam nõ: sicut nos est iudeis facere: quedã tamẽ eccl'ie non habent nisi vnũ corporale p eo q̃ in euangelio legitur q̃ ioseph corp⁹ iesu inuolui in sindone mũda: nõ eñ dixit in sindonib⁹ in plurali. ⁊ boc ad significandũ sacramenti vnitatez: ⁊ significat sindonẽ: qua xpi corp⁹ fuit inuolutuz. ¶ Corporale aũt ideo remanet sup altare vsq; post sumptionẽ corporis ⁊ sanguis ⁊ eleuationẽ calicis de altari: qz linteamen et sudariũ in sepulchro post ꝺñi resurrectionẽ remanserũt. Preterea corporale remanens ꝓpter sui albedinez ostendit munditiã mentis quã semper habere debet corpus ꝺñi sumens. ¶ Sother papa. xxij. di. sacratas. statuit ne femine sacrate vel moniales sacra vasa: pura calicez vel patenã vel sacras pallas ⁊ corporale contingant. Ipse tñ bmõi ornamẽta altaris ⁊ ministroz̃ facere possunt: exẽplo marie q̃ talia fecit ⁊ tetigit in vsuz ministerij tabernaculi federis. Cõiter tamẽ palla vocat' munda mappa super quã distẽdit' corporale. Et ꝺr palla eo q̃ palliat vel abscõdat in se mysteriũ suprad ctum. Debet aũt altare duplici mappa operiri: ad duplicem stolam: mẽtis. ſ. ⁊ corporis de signandum.

¶ De oblatiõe sacerdotis ⁊ de officio ministroz̃ circa illam: ⁊ de patena et de oblatõib⁹ ppli et clericoz. Rubrica.

Otis igitur manibus dyacon⁹ vel sacerdos minister extensis manib⁹ mediã te mũda toballia accipit manus epi scopi quasi innuãs illũ de faldistorio ad surgẽduz: quod quidẽ fit nõ ad adiuuandũ sed poti⁹ ad ꝓuocandũ illuz. i. xpm quez significat: q̃ surgat ⁊ p pplo oret. Juxta illud. Exurge ꝺñe adiuua nos. Et iterũ. Exurge q̃ ꝺormis. ⁊ sic mediãte mũda taballia ad notandum q̃ mediãte mũdicia manuũ. i. operoz̃ nostroz̃ excitatur ꝺñs ad adiuuandũ nos apud patrẽ. Si aũt boc ad ipsuz pontificẽ xpi vicariũ referatur: tũc dicẽdũ est q̃ ipse ꝓuocatus adiuuat per mundiciã manuũ eoz̃ p quib⁹ orat: vt ei⁹ oratio efficax beat'. ¶ Rursus xps oĩa bona opa eccl'ie pricipaliter operat': sicut legit in Jsa. Oĩa bona opera nostra opatus es in nobis ꝺñe: cui⁹ locuz gerit eps. Minister vero tanq̃ ei⁹ famulus ⁊ eius coadiutor typum cooperãtis eccl'ie gerit: que in suis opibus xpi operãtis ministra est ⁊ adiutrix: sicut dicit apostol⁹. Coadiutores eñi dei sumus. q̃ toballiã. i. deuotam reuerentiã adbibet: qñ ẽm ap'lm. Non sum⁹ sufficiẽtes aliq̃d cogitare, a nobis q̃si ex nobis: sed sufficiẽtia nra ex deo est. Deide eps vel sacerdos ingredit' sanctuariũ pueriẽs ad altare p̃secratũ. hic est xps q̃ cenaculũ grãde stratũ est ingressus cũ discipulis cenatur⁹: ⁊ eis corpus suũ traditur⁹ vbi mystica oblationẽ accepit a ministris insinuãs illõ q̃ Johãnes euangelista describit. Jhs inq̃t añ sex dies pasche venit i bethaniã vbi lazar⁹ mortu⁹ fuerat quẽ suscitauit ibs: ⁊ fecerũt ei cenã: in qua martha

mīstrabat. ¶ Procedit autē ad altare absq; mitra ⁊ baculo ⁊ cū vestib⁹ sacris: ꝓut in suis locis dictū est. Cōsidera ergo ordinē. nā euāgeliū p̄cedit. fides ī simbolo seq̄tur. deīn munera offerunt̄. necesse ē eīn primū audire: quō inq̄t apl's credēt sine p̄dicante. deinde q̄s nisi recte crediderit mun⁹ deo acceptabile offerre non poterit: q̄ sine fide īpossibile est deo placere. ¶ Hic ergo de triplici oblatōis genere dicendū est: vz de oblatōib⁹ sacerdotis: ministrorū et ppl'i. Sacerdos itaq; p̄mo offert se ip̄m. Offerenda etiā sunt q̄ sunt dei deo. i. aīe habētes sil'itudinē dei īpressaz. Deīde q̄ sunt sacrificio necessaria. s. panē vinū ⁊ aquā ⁊ alia sacrificio apta. ¶ Et nota q̄ ī vete. testa. ponebātur sup mēsaz tabernaculi. xij. panes azimi de simila mūdi valde. ⁊ ponebātur semi altrinsecus. ⁊ singulis supponebat̄ patena aurea: et sup patenā pugill⁹ thuris. Panes aūt isti dicti sunt sacerdotales: q̄ soli sacerdotes eos de altari sublatos ꝯmedebāt: vel s̄m Josephum q̄ dn̄s p̄ceperat q̄ soli sacerdotes illos formarent ⁊ coquerēt ⁊ ponerēt in mensa ⁊ tollerēt: ipsi tn̄ hoc nō obseruauerūt. Et ex his cōuincit̄ q̄ sacerdotes debeāt hostias facere p se ipsos. Dicebātur etiā panes ꝓpōis q̄ positi erāt sup mēsam ꝓpōnis corā dn̄o in memoriā sempiternā duodecī tribuū filioꝝ israel. Exo. xxv. c. vl' porro positi. i. lōgo tp̄e positi. s. per totā ebdomadā. Nā ī diluculo sabbati recētes ⁊ calidi īponebātur mēse ⁊ erant ibi īmoti vsq; ad seq̄ns sabbatū: ⁊ tūc subtrahebātur: vl' erāt ibi in eternū p successionē ponendi in mēsa. ¶ Ostia aūt format̄ rotunda q̄ dn̄i est terra et plenitudo ei⁹: orbis terrarū ⁊ vniuersi qui habitāt ī eo. viij. di. quo iure. vt ipsa sui forma significet illū q̄ principio caret ⁊ fine: q̄uis ipse sit alpha ⁊ o principiū principiās atq; finis. Apo. i. c. ¶ Rursus cū figura rotūda formet̄ a puncto ad punctū: p hoc innuit̄ q̄ ab ip̄o sunt oīa: ⁊ ad ip̄z oīa retorquētur. vn̄. p̄s. Veritas tua ī circuitu tuo. De hac figura dictū est ī ꝓhemio scd̄e p̄tis. de h̄ etiā dicet̄ in sexta p̄ticula canonis sup verbo. Accepit panem. ¶ Ceterū duo sunt que offerūtur: domū vz ⁊ sacrificiū. Donū d̄r quicq̄d auro vel argento vel qualibet alia specie offert̄. Aliud tamē est donum et aliud mun⁹: ꝓut dicetur sub p̄ria p̄ticula canonis sup verbo. hec dona. Sacrificiū est victima ⁊ quecūq; ī ara cremant̄ seu ponūtur q̄si sacrū factū vl' signū: q̄ prece mystica ꝯsecratur ꝓ nobis in memoriā dn̄ice passionis. Quidā aūt peruersi heretici nobis ad p̄sumptionē magnā reputāt: q̄ sacrificam⁹ ⁊ ꝯsecrationē hostie sacrificiū appellam⁹. cū scriptura ex p̄sona dn̄i dicat. Nolo sacrificiū. ⁊ Isa. Ne offeratis vltra sacrificiū frustra. Et in euāgelio. Misericordiā volo ⁊ non sacrificiū. Et dauid. Si voluisses sacrificiū ⁊c. De hoc ⁊ q̄d sit sacramentū dictuz est in p̄ma parte sub ti. de ecclesiasticis sacramentis. Om̄e aūt qd̄ deo dat̄: aut dedicatur, aut ꝯsecratur. Quod dedicat̄ dicēdo dat̄. vn̄ ⁊ appellat̄. Errant igitur qui ꝯsecrationē dedicationē significare putant: īmolatio ab antiq̄s dicta ē eo q̄ ī mola altari supraposita victima cederet̄: mactari eīn post īmolationem est. nūc aūt īmolatio pani ⁊ calici ꝯuenit. libatio vero tm̄ calicis oblatio est. Juxta illud: et libauit de sanguine vue. ⁊ illd̄ poeticū. Nunc patenas libate ioui. Libare eīn ꝓprie est effūdere. et ātiquit⁹ qd̄ in liq̄da materia offerebatur vt vinū ⁊ oleū libamē dicebat̄: qd̄ v̄o ī sicca vt simila panis ⁊ thus: oblatio nomīabat̄. Hostie apd̄ veteres dicebātur sacrificia que fiebant priusq̄ cōtra hostes p̄gerēt: victima vero sacrificia que post victoriā de victis hostibus īmolabant: de quo sub sexta p̄ticula canonis dicet̄ sup v̄bo. Qui p̄die. ⁊ erāt victie maiora sacrificia q̄ hostie: vel victima dicebatur q̄ vīcta ducebatur ad aras. Holocaustū illud est vbi totum qd̄ offerrebat̄: puta agnus vel vitulus in altari igne cōsumit̄. Olon eīn grece d̄r totum. caustos incēsio. Cerimonie apud latinos dicūtur sacra: oīa que apud grecos orgia vocant̄: ꝓprie tamē cerimonie a carendo dicūtur: eo q̄ his que in sacris offerunt̄ in suo vsu careāt homīes. alij appellant cerimonias obseruātias iudeoꝝ in abstinētia quarūdā escaruz s̄m veterem legē a carēdo: quia carent reb⁹ quibus abstinent. Panis autem ⁊ calicis sacramentū eucharistia dicitur: ꝓut dicetur sub dicto verbo. q̄ p̄idie. ¶ Porro circa oblatōez sacerdotis ministri sua offi

cia exequunt̄: dyacon⁹ eñ corporale super altare explicat ⁊ disponit. in quo ostēdit̄ ꝙ euāgeliuz xp̄m seu corp⁹ christi: īmo tatā ipsi⁹ humanitatē plene describit. Corporale eñ hoc corpus xp̄i significat: ꝓut in p̄cedēti ti. dictuz est. Deinde subdyacon⁹ in p̄mis calicē p̄paparat: panē ⁊ vinū in illo disponēs a sacerdote postmodum cōsecrāda: qꝛ nimirū lex q̄ per subdyaconū hic cōgrue designat̄: hmōi oblationis mysteriuz p̄signauit dicens ꝙ melchisedech sacerdos obtulit abrahe panē: scz de frumēto ⁊ vinū de racemis a xp̄o postmoduz exhibenda: ⁊ in veritate cōsecrāda: sicut in genesi habet̄. ⁊ dicet̄ sub sexta ꝑticula canonis sup̄ verbo Accepit panē. Oblatio panis ⁊ vini significat pia desideria fideliuz seu ꝓ īmolatione seu ꝓ hostia viua. ¶ Rursus in pane corpus christi: ⁊ in vino sanguis eius. in aqua populus rep̄sentat̄. Et dicit̄ panis a pan qđ est totū: qm̄ hic ⁊ in futuro ē tota vita nostra: vinū dicit̄ a vite cui dn̄s in euangelio se cōparat. Aqua v̄o ab equalitate dicit̄: qꝛ ꝑ hoc sacramentum angelis equari debem⁹. Licet autez due sint species: nō tamē sunt duo sacrificia. vnitas eñ verbi vnitatē efficit sacrificij. hoc est eñ illud palliū qđ noe filij cōtexerunt: quo christiani xp̄i ebrietatez. i. passionē sub sacrificio tegunt. Deinde subdyacon⁹ ferens in manu sinistra calicē ⁊ desup̄ corporale ⁊ illuz dyacono offerēs significat ꝙ dn̄s subdyaconus fuit qñ librum aperuit: ⁊ dyacon⁹ quādo dixit. Non veni ministrari: sz ministrare. Dyacon⁹ vero patenā cū hostia de manu subdyani recipit inter pollices ⁊ indices vtriusqz manus interposito tñ manipulo īter ipsos pollices ⁊ patenā. Nēpe man⁹ subdyaconi opera sunt legis: patena latitudo cordis: manipul⁹ opa euāgelij: pollex vigor virtutis: index discretio. Fiunt igit̄ hec ad significandū ꝙ opera legis ⁊ latitudo cordis: ad opa charitatis nō sufficiūt ad salutē: nisi operib⁹ euangelicis quoꝝ dyacon⁹ annūciator est cū vigore virtutis ⁊ discretiōe mētis adhibitis adiuuētur atqz ꝑficiant̄. Supponūtur autē indices pollicibus ad notandū ꝙ virtutis vigor exercēd⁹ nō est absqz discretiōe q̄. cūctaꝝ est mater ⁊ fūdamētuz virtutū. extra de of. cu. c. i. ¶ Subsequenter dyacon⁹ ipse patenā cū hostia ex institutōe ꝯcilij anchiritani. l. di. p̄sbyteros. xxv. di. ꝑlectis: pontifici rep̄sentat: ad notandū ꝙ ꝑ euāgelicā traditionē quā dyacon⁹ figurat ad altare. i. ad solēnez ritū ꝑuenit ecclesia: qꝛ lex q̄ ꝑ subdyaconū signat̄. hoc nr̄e salutis sacrificiuz solūmodo p̄figurauit: vt p̄missuz ē. ⁊ pōtifex seu sacerdos hostiā collocat sup̄ altare: calicē vero cuz vino ipse dyacon⁹ retinet ⁊ collocat in altari. Circa qđ notandū est ꝙ hostia significat corp⁹ xp̄i nō sanguinē. sacerdos xp̄z. sol⁹ ergo sacerdos absqz cuiusqz adiutorio illaz offert dicēs. Suscipe scē pr̄ ⁊c. qꝛ xp̄us se ip̄m in ara crucis obtulit deo p̄ri: ⁊ illā in altari sup̄ corpale quasi supra syndonē mundā disponit: īnuens ꝙ ip̄emet xp̄us hoc sacr̄m instituit ⁊ eccl̄ie tradidit obseruandū dicēs. hoc ē corp⁹ meū ⁊c. hoc facite ī meā cōmemorationez ⁊c. Disponit autē ⁊ collocat hostiā cum signo crucis: qꝛ sicut xp̄i oblatio in cruce facta fuit: sic ⁊ oblatio sacerdotis q̄ in illi⁹ memoriā fit cū signo crucis fieri dz. Collocat etiā illuz directe sup̄ crucē in cōsecratione altaris cum crismate factā: qꝛ ⁊ xp̄s carnē suā cruci affixit. Ueꝝ vinū ī calice sanguinē xp̄i designat. ⁊ iō sol⁹ dyacon⁹ absqz sacerdote q̄ xp̄m designat calicē tenet: ad notandū ꝙ in xp̄i īmolatione sanguis fuit a corpe separat⁹: nō tamē solus: sed vna cū sacerdote offert: ⁊ sup̄ pallā corporalem collocat seu poti⁹ sacerdos illo mediante: qđ ex eo patet: qꝛ nō dicit offerro in singulari sicut dicitur in hostie oblatione: sed dicit Offerimus tibi dn̄e ⁊c. Ex quo etiā clare conuincitur ꝙ ambo pariter debēt ipsa verba ꝓferre. Dyaconus ergo calicē vna cuz sacerdote offert: quia nō solum christ⁹ seipsuz deo patri obtulit: verū etiā per euangeliuz suū cuius dyaconus est figura ⁊ baiulus: hui⁹ sacrificij ritum instituit ⁊ ecclesie cōmēdauit: quā institutionem: ⁊ cōmendationē ipse dyacon⁹ tāq̄ p̄dicator euangelij nunciare ⁊ manifestare debet ex suo officio ab ista militante ecclesia obseruandā. Ideoqz participari debet sacerdoti in calice offerendo: non tamē in cōsecrādo: quia illud solus est officium sacerdotis. Solus tamē episcopus vel sacerdos aquā vino commiscet in calice quod nulli inferiori face-

re licet: qñ solus xp̃us populos sanguine suo redemit. Preterea admixtio bui⁹ vnionē populi cū xp̃o designat vt sequit̄ q̄ fieri nō p̄t nisi p gratiā xp̃i cui⁹ typū gerūt pontifex ⁊ sacerdos. Cōmiscetur aūt aqua vino in calice ex institutione alexandri pape. i. Primo ad notādū q̄ nunq̄ salus populi esse potuit sine sanguinis xp̃i effusiōe: nec etiā sanguis effusio sine populi salute: q⁊ xp̃s pp̃lz sibi reconciliauit in morte. Scriptū est enī q̄ aque multe sunt populi multi. xp̃us autē sanguinē suū fudit p populo sicut ipse testat. Hic est sanguis me⁹ no. test. q̄ p⁊o multis effundet in remissionez pctōz. Secūdo ad notandū q̄ de latere xp̃i simul exiuit sanguis ⁊ aqua quatenꝰ nec xp̃us sit sine populo: nec popul⁹ sine xp̃o. Cū ergo aqua vino miscet: tūc xp̃o pp̃lus adunat. de cōse. di. ij. cū offie. ppe fi. Hoc quoq̄ mysterium lex mosayca p̃signauit: sicut apl⁹ exponit dicens. Bibebant de spūali cōsequēti eos petra: petra aūt erat xp̃us. de cō. di. ij. reuera. Quap⁊opter sacerdos in calice aquā fundit: vt sicut aqua nō separat̄ a vino: sic popul⁹ nū q̄ separet a xp̃o. Tertio p̄miscet vt diuinitas ⁊ humanitas in vna p̃sona cōiuncte esse intelligant. de cōs. di. ij. ca. iij. iiij. ⁊. v. Nam p vinū diuinitas: per aquā humanitas intelligit. qui ergo in altaris officio aquā sine vino: vel ecōuerso ei ministrat: q̄tum in se est diuinitatem ab humanitate separat. de hoc dicet in ptica canonis sup verbo. hoc est co⁊p⁹ meū. ⁊ super verbo. hic ē calix. Sane sacerdos vel minister missurus vinū ⁊ aquā in calicē p⁊⁹ effūdit modicū in terrā nō solū vt meat⁹ siue loc⁹ vasis p quē fluere debet mundet ⁊ si quid est in superficie vini vel aque emittat: verūetiā ad ostēdendū q̄ sanguis ⁊ aqua de latere xp̃i vsq̄ in terrā fluxerūt: ad qō mysteriū se p̄parat pagendū. Considerandū etiā est q⁊ aqua b̄n̄dicit̄ qñ vino admiscet: vinū vero nō. ⁊ hoc iō: vt dicūt quidā. p̄mo q⁊ vinū suā benedictionē expectat: sed hec rō nō videt sufficiēs: imo q⁊ tunc totū vinū est: qñ in benedictiōe vini sub noīe calicis tam vinū q̄ aqua simul b̄n̄dicuntur. Vñ potest sc̄o modo dici q̄ vinū in hoc loco xp̃m significat: qui nulla eget benedictione: aqua populū qui in hac vita nequit esse sine peccato p̄pter quod indiget benedictione dei vt reddat̄ dign⁹ ad p⁊emissam vnionē cū xp̃o. Ad hoc igit̄ significandū aqua benedicitur qñ vino admiscet̄. Tertio etiā vinū nō benedicit̄: q⁊ dyacon⁹ qui nō p̄t benedicere debet illud ex officio suo in calicē mittere vt p⁊emissum est. Quarto q⁊ populus p aquā significat⁹ vnit̄ xp̃o solū p benedictionē gratie ipsius xp̃i quē sacerdos benedicēs figurat. Est aūt pl⁹ de vino q̄ de aqua ponendū arbitrio sacerdotis: ita tamē q̄ aqua vino absorbeat: ⁊ vini sapo⁊ē retineat. extra de celeb⁊a. miss. p. nicios⁹. ⁊ hoc in signū q̄ ecclesia debet ico⁊porari xp̃o nō christus ecclesie. Vñ aug. Mō tu mutabis me in te sicut cibū carnis tue: sed mutaberis in me. de hoc etiā dicet̄ sup dicto verbo. Hic est calix. ⁊ in sexta parte sub q̄nta feria cene dñi ppe fi. Predictus etiā alexander papa statuit oblationē ex azimo ⁊ in modica fieri quātitate dicēs. Hec oblatio quāto rario⁊ tanto p̄cios⁊. ¶ Non est etiā omittēdum q̄ in missis p̄uatis ministrans sacerdoti ampullā cū vino: manū eius nō osculat̄: sz ministrans ampullam cū aqua sic qñ vinū xp̃m: aqua genus humanū: osculū vero pacē inter deum ⁊ hoiem significat refo⁊matā. Regulariter tamē cū celebranti aliq̄d po⁊rigit̄ vel ab eo recipit̄ man⁹ osculū interponit̄ ad designādum q̄ offie seruitiū oīsq̄ reuerentia deo exhibita cui⁹ vices celebrans gerit p̄cedere debet ex fauo⁊e charitatis ⁊ amo⁊is q̄ p manus osculū designat̄. de hoc etiā sub euāgelio dictum est. ⁊ subti. de pacis osculo dicet̄. Calix aūt ponit̄ rome ad dextrū latus oblate: ⁊ bene quasi sanguinē suscepturꝰ qui de latere xp̃i nosc⁹ p̄fluxisse: ⁊ ad designandū sanguinē ⁊ aquā de dextro xp̃i latere emanasse. p̄terea nisi a latere stet recta pars crucis q̄ fit cōmuniter sup hostiā ⁊ calicē: nō p̄ducit̄ solūmodo sup hostiaz qō tamē fieri debet. Crux esti ipsa inchoari debet super hostiā ⁊ p̄fici super calicem: put ex diuersis locis ⁊ verbis ipsius canonis colligitur euidenter. de hoc dicet̄ in octaua particula canonis sup verbo. hostiaz sanctam. Cōmuniter tamē alibi ponit̄ hostia inter sacerdotem ⁊ calicē. Primo ad notandum q̄ xp̃s est mediato⁊ dei ⁊ hoīm. ⁊. di. qñ.

ꝛ fm hoc sacerdos deū patrē. hostia xp̄m. aq̄ in calice populū significat: qz nō nisi xp̄o mediante ad resurrectiōis gaudiuz possumus p uenire. Secūdo ꝓpinquioz est sacerdoti hostia q̄ calix: qz pri⁹a xp̄o ꝯsecrata legit q̄ sanguis: ꝛ aplis pri⁹data: sed hec ratio facit potius ꝓ dictis romanis q̄ cruces incipiūt sup hostiā: ꝛ deinde eas sup calicē ꝓducūt. Poꝛro cū sacerdos accipit patenā cū hostia: vceolum cū aqua: calicē cū vino. thuribulū cū incēso efficit sup ea crucis signaculuz: vt p crucis virtutē oīs conat⁹ diabolice malignitatis effugiat: ne ꝓtra sacerdotē vel sacrificiū aliquo modo p̄ualeat. ¶ Et nota q̄ in ampullis in quib⁹ vinū ꝛ aqua cōtinet ꝓ sacrificio sp̄ualit ꝯsiderandū est q̄ in parua substātia incōprehensibilia cōtinet futura sacramēta. Dicitur aūt ampulla quasi amplabulla significās coꝛ humanū qđ ampulū dz esse latitudine charitatis. ¶ Rursus ampulle. i. vasa ad offerēdū vinū sunt p̄dicatores mordaciter increpātes vel q̄libet sp̄us sancti gratia inebriati: ꝛ alios inebriantes. Idrie vero. i. aquatica vasa sunt doctores aqua sapiētie salutaris potati ꝛ vitalibus aquis repleti. ¶ Rursus adhuc p̄missa alio ordine ꝓsequamur. In quibusdam ecclesiis subdyacon⁹ portat calicē in sinistra: patenam in dextra ꝛ desup coꝛporale. vn⁹ cātoꝛ oblatā cū fanone: ꝛ vinū cū ampulla. alter vero p̄bet aquā vino miscendā. vltimo dyacon⁹ fundēs aquā in calice offert p̄s bytero seu episcopo. Nempe subdyacon⁹ est xp̄us. calix passio. patena crux. sinistra p̄sens vita. dextra futura. coꝛporale ecclesia. vn⁹ cantoꝛ iudaicum populū figurat. alter gentilē. ampulla deuotionem. oblata coꝛp⁹. vinū sanguinē. aqua ecclesiam. archidyacon⁹ xp̄m. p̄es byter seu episcopus deū patrē. Subdyacon⁹ ergo calicez portat in sinistra: qz xp̄us de toꝛrente bibit in via: id est passionē sustinuit in p̄senti vita. patenam in dextra: qz p crucē puenit ad gloriā. ꝓpter hoc essi exaltauit illū de⁹ desup coꝛporale: quia ei⁹ passionē ecclesia nō desinit imitari. Coꝛporale essi candidat: ꝛ ecclesia p multas tribulationes xp̄o ꝯformat. Subdyacon⁹ etiā noster. s. xp̄s patenā cū calice portauit: qñ crucē in passione baiulauit. Prim⁹ cā toꝛ offert oblatā cū fanone ꝛ vinū cū ampulla: qz p̄mitiua ecclesia de iudeis suscepit fidē passionis in deuotione mētis. Oblataz ergo nō nudis manib⁹ sed cū fanone candido. i. cuz mapula alba ꝛ munda offert: ad notandū q̄ xp̄i coꝛpus ab his tantū digne suscipit q̄ carnem suā cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs crucifigunt. Alius aūt cantoꝛ offert aquā quā dyaconus miscet vino ꝛ offert p̄s bytero seu epō. hec est gentilitas q̄ suā obtulit multitudinē quā xp̄s in passione obtulit deo patri. Potest essi nō incōpetenter dici q̄ altare mēsam dñi in qua cū discipulis suis cōmunabat: ara crucē: calix sepulcrū vel passionē xp̄i: de quo in p̄ma parte sub ti. de picturis dictū est. ꝛ patena q̄ a patendo dicit coꝛ latū ꝛ ampulū significat. sup hanc patenā. i. sup latitudinē charitatis sacrificium iusticie debet offerri: vt holocaustum aīe pingue fiat. Hanc coꝛdis latitudinez habebant apli cū petrus dicebat. Et si opoꝛtuerit me moꝛi tecū non te negabo. Similiter ꝛ oēs apostoli xp̄o dixerūt. Sed latitudo coꝛdis ab eis aufugit ꝛ latuit: cū oīs magistro relicto fugerūt et latuerūt. Ad qđ significanduz post susceptam inde oblatā sacerdos abscondit sub coꝛporali patenā: vel saltē eaz ab altari remotā subdyacon⁹ retro ꝓtinet inuolutam. Per hoc ergo discipuloꝝ fuga vel latibulū vel infidelitatis excecatio designat: qui duz verū sacrificiuz offerret xp̄o relicto fugerunt ꝛ latuerunt: sicut eis ipse p̄dixerat. Oēs inquit vos scandalū patiemini in me i hac nocte. Scriptū est essi pcutiam pastorē ꝛ dispgentur oues gregis. post q̄ aūt surrexero p̄cedam vos in galileā. Aliquāta pticula patene nō absconditur vt ostendat q̄ beata virgo ꝛ beatus iobānes euāgelista nō fugierūt nec latuerūt, de hoc dicit sub ti. de sanctis. Et iō sacerdos dicitur⁹ Pax dñi. quasi dñice resurrectionis annūciatur⁹ eulogiū resumit patenaz: qz cū esset sero die illa vna sabbatoꝝ ꝛ fores essent clause vbi erant discipuli cōgregati ꝓpter metū iudeoꝝ venit ihesus ꝛ stās i medio dixit eis Pax vobis: resumens oues que trepidātes aufugerunt. Rursus patena q̄ ꝓpter sui formā diminutatē q̄ initio caret ꝛ fine: significat: vsq̄ ad dñicā oratione abscōsa te-

netur ad designādū ꝙ diuinitas nobis absco
sa ⁊ velata est in hoc mundo: sed qñ in ozone
dñica dicit. Panē nostrū. manifestat ad ostē
dendum ꝙ qñ ad panē nostrū q̄ in celis est p
uenimus: tunc diuinitas q̄ in hoc mūdo absco
sa ⁊ velata est manifestabit se nobis ⁊ videbi
mus ipm sicuti est. De hoc dicet sub ti. de re
sumptione patene. In quibusdā tñ locis pate
na discooperta tenet ad designandū ꝙ sacer
dos ozat p eternis: q̄ per xpi predicationē no
bis reuelant. Per patenaz essi q̄ rotunda est
eternitas: q̄ principio caret ⁊ fine: cōgrue desi
gnatur. ¶ Sane subdyacon⁹ tenet patenā a
parte posteriozi eleuatā quasi diceret. Imita
mini me qui posteriozū oblitus ad anteriora
me extendo: innuēs etiā ꝙ referre debemus
oia opera nostra ad xpm ⁊ ad cozonā eternā.
Patena quoq; seozsum a calice reuoluta: scz
pars supioz subt⁹ posita significat lapidē a se
pulcro cōmotū ⁊ reuolutū. ¶ Et nota ꝙ dya
conus tradit patenā subdyacono tenendā: in
quiens ꝙ xpus cōtulit discipulis suis ptātem
p̄dicandi regnū dei. Circa hoc etiā videbitur
sub ti. de resumptione patene. ¶ Circa obla
tionē ppli notandū est ꝙ ppls offerre debet.
Juxta illud exo. Non apparebis in cōspectu
dei tui vacu⁹. de cōse. di. i. oīs. Per oblata q̄z
munera possumus cōmemozare copiosam vi
ctimā: q̄ oblata est a pplo cū rex salomō tem
plum ⁊ altare dño sacraret. Exēplo essi illius
plebs fidelis offert se ⁊ dona deo: sed in vete.
testa. cōueniebat ppls in hierusalē quibusdā
magnis solēnitatibus. s. pascha: pētbecostē:
⁊ in festo cenopegiaz vt ozarēt in tēplo: ⁊ tūc
tenebant offerre. Et nota ꝙ in vete. te. ppls
offerebat sacrificiū legale ⁊ volūtariū p pec
cato: pro gratiaz actione dona vota ⁊ holo
sta. ¶ Sacrificiū legale sunt decime ⁊ primi
mitie: vel ea q̄ lex iussit offerri. deut. xij. c. Vo
luntariuz est ꝙ sponte p pcō ⁊ p legis trās
gressione offerebat. Dona sunt q̄ in tēpli o
natuz offerebant: vota q̄ p periculis infirmi
tatis vel belli. De holocausto p̄missuz est. vñ
dicit in paralypo. ꝙ obtulerūt pncipes p vo
tis: p spōtaneis: p pcō: p regno: p sanctua
rio: p iuda. Ut igit sygnagoge trāsiuit in re
ligionē eccie: ⁊ sacrificia carnalis ppli muta
ta sunt in obseruantiā ppli spiritualis. Nā si
cut ppls ille moysi descēdēti de mōte diuer
sa dona ad faciēduz tabernaculū offerebat:
sic eo de pulpito veniēti xpiani deuotas of
ferunt oblationes. Alius offert auz imitat⁹ ma
gos q̄ auz dño obtulerunt. Alius argentuz: se
cutus illos q̄ pecuniā in gazophilatio posue
runt. Alius vero aliqd de sua substātia: vt asso
ciet illis q̄ p paulū ⁊ barnabā necessaria pau
peribus trāsmiserunt. nec est curanduz q̄ ōti
tas vel spēs offerat: sz poti⁹ mens attēdit of
ferētis. Vñ puer. iij. Honoza dñm deuz tuū
de tua substātia. ⁊ thobie. iiij. Ex tua substan
tia fac elemosynā: ⁊ magi obtulerūt xpo nato
aurū thus ⁊ mirrhā. matb. ij. Juxta illud psal.
Tibi offerēt reges munera. nec sm gre. offe
rens a muneribus: sed munera ab offerēte pla
cēt. Offerūt q̄z legale sacrificiū in decimis et
p̄mitijs: volūtariū in spontaneis oblationib⁹.
p pcō dū penitētias redimūt. p gratiaruz a
ctione dū. p collatis a deo aliq̄ gra quicq̄ of
ferunt. Dona dū in edificia eccliaz vel vtensi
lia aliqd offerūt. vota dū qō in piculis voueit
exoluūt. Holocaustum offerūt q̄ sckm derelin
quūt: ⁊ sua paupib⁹ distribuūt. ¶ Offerēs au
tez manū sacerdotis osculat: p qō fides cum
ope designat: de quo etiā iam premissum est.
¶ Offerens vero panē ⁊ vinū significat di
scipulos q̄ preueniūt parare necessaria ad pa
scha. ¶ Verū clerici ⁊ monachi etiā admini
strationē bñtes nō offerūt nisi in officio mo
tuoz ⁊ in noua celebratōe sacerdotis: ⁊ in qui
busdā p̄cipuis solennitatib⁹. de cōse. di. i. alia.
cū essi ipsi de oblationib⁹ viuant: ⁊ ipsi ac sua
deo oblati sunt nō tenent offerre. Uiri ali mu
lieres offerūt. Ipsi essi fortes in xpo designāt
scz martyres q̄ in p̄mitiua ecclesia plures cō
tumelias passi xpo victimā obtulerūt dū oc
cubuerūt. Deinde mulieres q̄ fragiliozes de
signant. s. confessozes: q̄ tēpe pacis dño laudis
hostias obtulerūt. Preterea vir caput ē mu
lieris: ⁊ iō a capite rō ē reddēda. ff. de edēdo.
argentari⁹. ¶ Subdyaconi autē vel accolin
recipiūt oblatōes q̄ ad manū epi deferūt. ad
notandū ꝙ ipse nō sua: sz aliena manu oz tpa
lia ministrare. ¶ Sane roman⁹ pōtifex nullam
oblationē manib⁹ tāgit nisi illā. q̄ p defūctis

offertur: quã iõ manib⁹ accipit: vt figillet errorẽ dogmatizãtiũ elemosynas nõ ꝓdesse defunctis: ⁊ nisi oblationẽ panis quã tangit: tũ ꝓpter reuerẽtiã sacrificij qõ ex pane ꝓficit: tum qꝫ est vicari⁹ ei⁹ q̃ de se dicit. Ego sum panis viu⁹. Ceteras vero oblatões ad pedes accipit ꝓpter illud qõ in actib⁹ apostolor habet: qñi offerebãt ꝑcia eor ꝙ vendebãt et ponebant ante pedes apl̃or: ⁊ qꝫ oĩa sua sunt ꝓ ut sub euãgelio tactũ est. Et sacerdos oblationes manu tãgit repsentãs illud leui. i. et. iiij. Ponetqꝫ man⁹ sup caput bostie⁹ acceptabilis erit atqꝫ in expiationẽ ꝓficiẽs. Et nota ꝙ ꝓ defunctis offert panis ⁊ vinũ. Juxta illõ thobi. iij. Panẽ tuũ ⁊ vinũ tuũ sup sepulturã iusti ꝓstitue. i. distribue. Et pecunia siue argẽtum exẽplo iude machabei q̃ misit offerri. xij. milia dragmas argẽti ꝓ peccatꝫ mortuor. ij. machabe. xij. Et ꝑcia eor ponebãtur ante pedes apl̃or vt ꝓmissum est. Etiã lumẽ ad illuminandũ illos q̃ in tenebris purgatorij sedẽt quasi offerẽs ipo facto dicat. Lux eterna luceat eis dñe ⁊c. Sane moyses videns ꝙ popul⁹ multa obtulisset: iussit ꝑconis voce cãtare ne qs vltra offerret. exo. xxxv. ⁊. xxxvi. c. Null⁹ tamen sacerdotuz nr̃i tpis talia facere vsus est. In nõnullis locis parochiani in die natal⁹ dñi offerũt sacerdotib⁹ panes quos Kalẽdarios vocãt: ꝓpter illud qõ legit leui. xxij. Offeretꝫ panes duos sacerdoti q̃ cedunt in vsum eius. Et vocabitꝫ hũc diẽ celeberrimũ atqꝫ sanctissimuz ⁊c. Suscepti itaqꝫ a populo oblationib⁹ ⁊ chor offertoriũ cãtante eps vel sacerdos ad altare reuertit qñi xps susceptis fidelũ votis cantãtib⁹ turbis. Osanna in excelsis in ꝓmo imoland⁹ intrauit in templum.

¶ De sexta thurificatione. Rubrica.

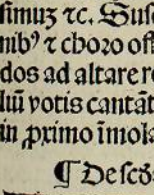

Blatõne mistyca de qua ꝓmissum ẽ suscepta statim adolet incẽsum. per quod illud innuitur qõ statim subscribitur a Jobãne i euãgelio de quo ꝓmissuz est ꝓpe ꝓncipiũ ꝑcedẽtis titu. Maria ergo. s. Magdalena accepit libram vnguẽti nardi pistici ꝑciosi ⁊ vnxit pedes ihu: et impleta est dom⁹ ex odore vnguẽti. ⁊ sacerdos in modũ crucis sup ducit ⁊ circũducit icẽsum sup sacrificiũ ⁊ altare: vt ⁊ crucꝫ signacl̃o ⁊ thuris inc so diabolice fraudis malignitas extricet ⁊ effugiat. Qõ vero tertio sup ducit ⁊ circũducit incẽsuz: designat ꝙ maria ter exbibuit ⁊ adhibuit vnguẽtũ circa cor⁹ ihu. Pro mo enim vnxit pedes illius in domo symonis phariſei. Scõo cuz in domo symonis leprosi super caput eius vnguentum effudit. Tertio cum emit aromata vt veniẽs vngeret ieſuz iã positum in monumẽto. voluntas eẽi reputatur ꝓ facto. xvij. que. i. ⁊ si ergo. cum per ipsaz nõ steterit quo min⁹ expleuerit qõ incepit. Quod vero postmodũ vndiqꝫ totum incensatur altare: designat ꝙ post factũ illud totã re sperfit ecclesiam sicut dñs ipse testatur. Amẽ amen dico vobis: vbicũqꝫ prædicatum fuerit euãgelium hoc in toto mũdo dicetur ꝙ ⁊ hoc fecit in memoriã eius. Põt etiã dici ꝙ altare thurificatur in figuraz angeli qui stetit iuxta aram templi habens thuribulũ in manu sua. de quo fum⁹ aromatũ in ꝓspectu dñi ascendebat. Chaist⁹ essi magni cõcilij angelus carnẽ immaculatã igne sancti spirit⁹ plena ꝓ nobis in ara crucis obtulit dño in suauitatẽ odoris. Fumus aromatũ sunt oratiões sanctor̃ que per ardorẽ charitatis ex passione dñi ꝓpagate ad deuz patrem ascẽdunt ⁊ nos ad coronã trinitatis ꝓducunt: ideoqꝫ sacerdos thurificat in modum crucis ⁊ corone. si semel thurificat recolit vnicaz passionẽ: si autẽ semel coronat vni⁹ denarij retributionẽ. Si ẽ ter: eternitatis in passiõe opatõez ⁊ triũ ordinũ glorificatõez: ⁊ iõ thurificãs ait. Dirigat or̃o mea sicut incensuz in ꝓspectu tuo. ⁊. e. m. m. sa. ve. Moraliter autẽ incẽsuz deuotõis adolendũ est in thuribulo cordis igne charitatis vt odorem suauitatꝫ emittat: vt vz tã nos q̃ oblatio nr̃a sim⁹ bon⁹ odor deo; de quo dicit scriptura fugi sacerdotio et bñe laudẽ i noie ipi⁹: ⁊ o. il. in. d. i. o. s. ll. Hoc essi incẽsuz sacerdos accipit id ẽ chaist⁹ acceptat ⁊ incensat ex eo, sacrificiũ ⁊ altare. Potest etiã dici qõ thuribulũ qõ oblatiõi sacerdos supponit significat xp̃z p quẽ petit vt sibi ꝓpicietur de⁹. Sane oĩb⁹ defertur incẽsum vt ostendatur ꝙ oĩa a sacerdote facta pertinẽt ad omnes. vnde psalmista. Di-

rigatur domine oratio mea: sicut incensum in cōspectu tuo. nisi in missa ꝓ defunctis vt dicetur i septia ꝑte sub ti. de officio mortuoꝝ. In ꝯcilio rothomageñ. in burcardo libro. iij. c. vt tempore ita legit. In tēpore quo legit euangeliū finito euāgelio sup oblationē incensum in mortem videlz redēptoris nostri ponatur decreuim⁹. Leo etiā papa statuit incēsuz sup oblatā poni. Quidā tñ heretici garriūt nō esse in missa thurificandū. qm̄ xp̄s in cena terrenum incensuz nō fumigauit. ⁊ Isa. Incensum est abominatio mihi. Quare altare ⁊ crucifixus thurificantur dictū est sub ti. de aque bñ dicte aspsione. Post thurificationē iteꝝ digitos lauat: nec vlteri⁹. vsqꝫ post cōionez cū eis cū quib⁹ sacrā hostiā tractare habet aliq̄d tāgat sed post eius eleuationē eos iūgat: vt dicet sub. viij. ꝑticula canonis. Minister quoqꝫ episcopi trahit ⁊ sup brachia ei⁹ informat planetā ⁊ alia indumēta. naz ⁊ legalis sacerdos dum sacrificabat summitates balthei sup humerum reflectebat.

De inclinatōe sacerdotis ⁊ osculatione altaris ac oratiōe. Rubrica.

Urificatōis expleto mysterio sacerdos se iclinādo dicit. Suscipe scā trinitas ⁊c. qd̄ sumit de tertio daniel: vt vz hostiā offerat ex pinguedine charitatis vt sit dign⁹ ad sacrificiū imolanduz. Sacerdotis iclinatio xp̄i humilitatē significat qui exinaniuit semetip̄m formā serui accipiēs fact⁹ obediēs vsqꝫ ad mortē mortē aūt crucis. qui etiā inclinās se ad pedes discipl̄oꝝ post sacramētū i cena traditū orauit ad patrē. Postea vero se erigēs osculat altare ad notandū ꝙ per passionē xp̄i ppl̄s liberatus est ⁊ deo patri recōciliatus. vñ apl̄us ad ephe. iij. Faciēs pacē vt recōciliet ābos deo in vno corpore. Cōsequēter sacramentū incepturus orat primū ꝓ se. deinde ꝓ ppl̄o. Conuertens em̄ se ad illum sub silentio dicit. Dñs vobiscū: sicut dictum est sub ti. de salutatōe. ⁊ mox voce aliquantulū eleuata vt oratio oīm auxilietur ei quasi non p̄sumens ꝙ sol⁹ possit tantū mysteriū exequi monet illū dicēs. Orate ꝓ me fratres ⁊c. ⁊ ego pro vobis: in quo significatur illud qd̄ christus discipulis suis dixit. Lu. xxij. Orate ne intretis in tētationez ⁊ ibidem. Ego ꝓ te oraui petre. Monet autē orare vt sacrificiuz fiat deo acceptabile. ⁊ populus debet similiter secrete orare respōdēs. Memor sit dñs oīs sacrificij tui et holocaustuz tuū pinguefiat: vel respōdet. Suscipiat domin⁹ sacrificiū ⁊c. vel dicat. Spūs sctūs superueniat in te: vel illud. Mittat tibi dñs auxiliū de sctō: vel īmola deo sa. lau. Debem⁹ eniz inuicē orare s̄m apl̄z vt saluemur. Orauit em̄ xp̄s p̄muz ꝓ se: pater inquit venit hora. clarifica filiū tuum vt filius tuus clarificet te. deinde ꝓ po. dicēs. Pater sctē serua eos quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut ⁊ nos. extra de sum. tri. c. xi. Dictur⁹ ergo. Orate ꝓ me fratres se vertit ad ppl̄m: quia ipsuz distincte alloquit: sed dicturus. Orem⁹. post Domin⁹ vobiscuz se ad altare ꝯuertit: quia tūc nō distincte sed ꝑ modū ꝯceptōnis ad aliquid excitat ad secum orādū seu gratias referendū. Monito itaqꝫ populo sacerdos statim reuoluitur ad altare per sinistrā partē: ꝓut sub ti. de salutōe ad populū dictum est: ⁊ tunc tandē dicit orationez quā intermiserat ab offertorio citra qñ dixit. Orem⁹: ad notandū ꝙ xp̄s iterū rediit hierosolymā ad domū oratōis quā ad tēp⁹ deseruerat cū successerat in effren. Sic em̄ legitur in euāgelio. Cum venisset Ihs hierosolymā intrauit in tēplū ⁊ eiecit emētes et vendētes de templo dicens. Dom⁹ mea dom⁹ oratōis vocabitur. Instat em̄ sacerdos orationib⁹ ne indign⁹ inueniatur: vt Oza. qui tetigit temere arcam domini ⁊ percussus est a dño: nec legitur aliud fecisse nisi vxorē ꝓpriam cognouisse in nocte p̄cedēti. Bethsamite quoqꝫ qꝛ temere voluerunt arcaz domini tangere: occisi sunt de populo. lxxxviij. de plebe quīquaginta milia. preciosa arca est calix dñi. Orat aūt voce demissa. p̄mo ne vilescat officiū misse. et ideo oratio ipsa: qꝛ secrete d̄r a q̄busdaz secreta. a q̄busdā secretella ad dr̄iaz maioris secrete: a quibusdam vero sacra vocatur: de quo ⁊ de hmōi silentio sub ti. de secreta dicet: vt dictum est sub ti. de offertorio. Secūdo orat in silentio vt deuotius oret nec cogitet quō ci⁹

vox ⁊ corporis cōpositio placeant ppl'o: quia ⁊ domin⁹ elongatus est a discipulis q̄tum cō tinet iact⁹ lapidis vt oraret. Tertio in hoc q̄ secrete orat significat secretas p̄ces xp̄i dicentis. Pater mi si fieri potest trāseat a me calix iste. Math. xxvi. Quarto hoc silentiū recolit sacramētum in sacrificijs patrū absconditum vt in Abel Isaac in agno paschali ī vitula ruffa in hirco emissorio. Quinto in hoc rep̄sentatur silentiū qd̄ dn̄s habuit in passione: qr tanq̄ ouis ad occisionē duct⁹ est: qd̄ ⁊ martyres imitati sunt. Unde nō murmur resonat nō q̄rimonia ⁊c. Sexto ideo oratiōes q̄ post oblationes sequūtur in silētio ⁊ secrete dicūtur: qr iudei post suscitationē lazari voluerūt occidere iesum: ille vero abscōdit se in ciuitate effren in solitudine ⁊ tacuit a p̄dicatiōe ⁊ miraculoꝝ operatōe vsq̄ in sabbatū ramis palmaꝝ quo venit in domo symonis leprosi: ⁊ tūc p̄dicauit aperte: ad qd̄ designandū sacerdos in fine secrete eleuat iterū vocē dicens palā ⁊ alta voce. Per oīa secl'a seculoꝝ: qd̄ expositū est sub ti. de orōne. Scd̄o ideo dicit̄ alte Per omīa: ad notandū q̄ post resurrectionē xp̄us predicauit aperte. Tertio: qr est principium sequētis orōnis vt iam dicet̄. Quia vero querit assensuz ppl'i ⁊ cōfirmationē: qr ipse est quasi legatus ppl'i: ideo ppl'us assentiens voci ei⁹ dicit Amen: qr seculū per ipsum creatū est. Adhuc dicturus Per omīa secula seculoꝝ deponit manus sup̄ altare. Primo ad notandū q̄ omnē cogitatū tēporalez deponit ⁊ se totaliter deo cōmittit īmolationi dūtaxat tota mēte intendēs. Secūdo manus deponit: cū em̄ nūc ad cordis eleuationē: ⁊ ad gratiaꝝ actionem inuitet: ⁊ eleuationē cordis per contēplationem p̄cedere debeat exercitiū bone operatiōis quā manuū depositio significat: de qua operatione postea gratias referimus ei qui ī nobis incipit opus bonū vt p̄ficiat sicut dicit apostolus: idcirco tunc manus deponit.

¶ De prefatione. Rubrica.

Ante prefationē describit̄ in libris quedā figura representans ex parte anteriori litteraz. v. ex parte vero posteriori litterā. d. q̄ due littere ꝯiuncte ꝓ vere dignū ponūtur: lr̄a vz ꝓ dictiōe. Sane p̄ litteraz. u. que inferi⁹ clausa ⁊ superi⁹ aperta est: habēs initiū a linea longiori: humanitas siue humana xp̄i natura q̄ in virgine p̄ncipiuz habuit: sz fine carebit. Per. d. vero circulariter clausuz diuinitas seu diuina natura q̄ nec p̄ncipium nec finē habet figurat̄. Tractus autē in medio vtrāq̄z copulans partē: crux est per quā diuinis sociant̄ ⁊ vniūtur humana. Ideo ergo hec figura in p̄fationis p̄ncipio ponitur: qr p̄ mysteriū vnionis ⁊ dn̄ice passionis pacificantur hoīes angelis ⁊ sociant̄ humana diuinis in p̄conio saluatoris. In p̄fationib⁹ em̄ omnib⁹ cōueniunt homīes ⁊ angeli ad cōcinēdum p̄conia regi. vnde ⁊ alta ⁊ delectabili voce cantant̄: qr in eis angeloꝝ p̄conia rep̄sentātur. Et cātant̄ corā altari ⁊ a solo sacerdote. Juxta illud apoca. xiiij. Et cantabūt quasi cāticum nouū ante sedē: ⁊ nemo poterat dicere cāticū nisi ⁊c. Siquidē hec orō vocat̄ p̄fatio: qr p̄cedit sacrificiū p̄ncipale. Est em̄ quasi p̄locutio. i. ad ministeriū p̄paratio: p̄locutio vz totius orōnis secuture a Te igit̄ vsq̄ ad Agnus dei. In hac em̄ p̄loquit̄ sacerdos ⁊ laudes deo vt meli⁹ ad cōsecrandū corpus xp̄i valeat p̄uenire. Uocat̄ etiā p̄paratio: qr p̄parat fideliū mētes ad future reuerentiā cōsecrationis. Dicit̄ etiā hymn⁹ angelicus: qr angelicis laudibus est plenus. Uerūtamē sacrificiū vocatur in secretella oblatio: sed a Dn̄s vobiscū qd̄ statim post illā sequit̄ vsq̄ ad Sanct⁹ vocatur hymn⁹. Sane sicut in ꝓximo ti. dictum est in fine secretelle dicit̄ alta voce. Per oīa secula seculoꝝ: qd̄ siquidē est finis illi⁹ orōnis ⁊ initiū p̄fationis: p̄ quod sacerdos īsinuat q̄ xp̄us est lapis angularis q̄ fecit vtraq̄z vnuz: iudeos cōtinens ⁊ gentiles: vt sit vnū ouile et vn⁹ pastor. Dicturus ergo sacerdos rem attētione dignissimā: salutat ppl'm dicens. Dominus vobiscū: optans nos tales existere cū quibus domin⁹ manere dignet̄: ⁊ illud nobiscuz celebrare cōuiuiū ad qd̄ mulier attulit alabastrum vnguēti nardi pistici p̄ciosi: ⁊ effudit illud sup̄ caput dn̄i recūbentis. ⁊ ppl'us rn̄. d. ⁊ cū spū tuo. ⁊ sic mutuo ꝓ se orāt. Nā ⁊ in vete. oēs sacerdotes orabant dum ꝯsumaretur

sacrificiū ionathā inchoante ⁊ ceteris rñdentibus. Postea sacerdos eos incitans subungit Sursuz corda. s. in celestib⁹ nō in terrenis: ⁊ eleuat manus ꝓpter rōnes sub ti. de oꝛōne scriptas ad fi. Chorus respōdet. Habem⁹ ad dñm. i. habere debeam⁹. vñ in canone cypriani. de cō. di. i. qñ pape ita dicit: ideo sacerdos ante oꝛationē canonis p̄fatione p̄missa parat fratrū mētes dicēdo. Sursum corda. vt duz plebs respondet. Habem⁹ ad dñm admonea tur nichil se q̄ dñm cogitare debere. Rursus iō chorus subiūgit. habem⁹ ad dñm: vt eccl̄ia vere sicut mulier vnguentaria sursum ad illā verbi diuinitatē coꝛ eleuet: ⁊ illud caput equale deo patri fide cōtingēs vnguēto catholice ꝓfessionis pungat: cui⁹ sane p̄conū sacerdos ꝓsequitur dicēs. Gr̄as agam⁹ dño deo nr̄o: qz ꝓ oībus bñficijs q̄ nobis cōtulit gr̄as ei referre debem⁹. Chorus rñdet. Dignū ⁊ iustuz est: qñi gratias oīpotēti deo referre debem⁹. Sequitur. p xp̄m dñm nr̄m: supplendū est: ꝓfidentes ⁊ credentes q̄ p xp̄m maiestatē ei⁹ laudant angeli: adoꝛāt dñationes: tremūt potestates. Hoc sacre cōfessionis p̄conū ita recte cōcludit ecclesia vt cū angelis ⁊ boīb⁹ decantet hunc deuoti pectoꝛis hymnū. Sanct⁹ sanctus sanctus dñs deus sabaoth: pleni sūt celi ⁊c. de quo infra dicet. ¶ Hōt etiā p̄fationis officiū ad illud referri: qz iesus ascēdit i ceuaculum magnū stratū in quo multa locutus est cū discipulis suis ⁊ gratias agēs hymnuz illū retulit deo patri. de quo. d. matb. ⁊ hymno dicto exiuerunt in montez oliueti. Ergo p Dñs vobiscum oratio quā discipulis fecit accipit. per Sursum corda ascensus ad cenaculum. Iterū p Sursum corda ad ꝓfitenduz filio surgimus ⁊ angeloꝛ ministeriuz imploꝛamus: q̄ vota nostra suscipiāt ⁊ ad deū pferāt. Per gratias agamus: xp̄o recolimus gratiaruz actionē ⁊ imitamus ppl̄m ad agēdū gratias deo patri p filiū p quē redimimur ⁊ cum angelis ad laudanduz admittimur. Monet ergo sacerdos ppl̄m sursum. i. supꝛa semetipsum habere vel eleuare coꝛda ad dñm. Juxta exhoꝛtationem apostoli dicētis. Que sursum sunt q̄rite nō q̄ sup terraz. Nam q̄ in terrenis sunt nichil dignū deo offerre p̄t. vbi esti ē thesaurus ibi est ⁊ coꝛ tuū. Multi quidē duz oꝛe loquūtur celestia coꝛde meditant terrena. quibus dñs imꝓperat p ꝓphetam. Populus hic labijs me honoꝛat: coꝛ aūt eoꝛ longe est a me. Chorus vero respōdens ꝓfitet se sacerdotis monita suscepisse. d. Habem⁹ ad dñm. vnde diligenter ꝓuideat ne coꝛ habēs deoꝛsum ad seculū spiritui sctō dānabiliter mētiatur. Sacerdos etiā post q̄ attētos reddidit ⁊ deuotos: hoꝛtat vt gratias agam⁹ dño deo nostro: q̄ssi ipse est de⁹. i. creatoꝛ. ipse est dñs: id est redēptoꝛ: ipe est nr̄. s. saluatoꝛ. Tunc esti erit verissime noster cū erit oia in oībus. i. sufficiētia singuloꝛ. ¶ Rursus qz ppl̄s ꝓfessus est se intentū esse ad dñm: iō p̄s byter subiūgit. Gratias agamus. Chorus vero sacerdotis verbū appꝛobās ⁊ affirmans rñdet. Dignuz ⁊ iustum est. Dignū quidē q̄tuz ad deū: quia ipse est dominus deus noster. Justū q̄tuz ad nos: qz nos sumus ppl̄us eius ⁊ oues pascue eius. Dignū quoq; ⁊ iustū est q̄tum ad vtrūq; : vt scz ppl̄us simul cū sacerdote gr̄as agat deoꝛ a quo oīa bona suscipimus. ¶ Subsequenter subiungit sacerdos. Vere dignū ⁊c. Et ꝑm magistrū petrū antisiodoꝛen̄. hic incipit p̄fatio. i. ꝓlogus vel ꝓlocutio sequētis canonis captans dñi beniuolentiā dicens. Vere dignū ⁊ iustū est equū ⁊ salutare. dignū q̄a bonus est: iustū qz beneficus: equū quia miseꝛicoꝛs: salutare qz salus. vel dignū qz nos mera voluntate fecisti. iustuz qz nos pura miseꝛicoꝛdia redemisti. equū qz gratuite nos iustificas. salutare. i. salute plenum: qz ꝑpetuo nos glorificas. Nos tibi semp ⁊ vbiq; gr̄as agere dñe sancte pater omp̄s eterne deus. vbiq; esti est dñs sanct⁹. vbiq; est pater oꝑs: ⁊ semper est eternus deus. Unde p̄s. In omni loco dñationis eius benedic aīa mea dño. ⁊ iteruz Benedicā dñm in omni tēpoꝛe semper laus eius in oꝛe meo. Sequit. Per xp̄m dñm nostrum. Aduocatū esti habemus ꝑm apostolū apud patrē iesum xp̄m dñm nostrū q̄ interpellat ꝓ nobis: ⁊ ipse est ꝓpiciatio ꝓ peccatis nostris q̄ excluditur in oībus ꝓ sua reuerētia. Per eū ergo quasi p mediatoꝛē laudes offerimus: p eū quasi aduocatū gr̄as exhibemus. Per quē maiestatē tuā ⁊c. Maiestas dicit

quasi maior stans vel maior potestas: qꝛ maior est eius potestas q̄ hoīm: laudent angeli. adorāt dñatōes. tremunt ptātes. vtiqꝫ per illum laudāt: adorant ⁊ tremūt per quē oīa facta sunt: per quē simul cū patre oēs spirituum ordines sunt creati. Nā dixit deus. Fiat lux. ⁊ facta est lux. Verbo dixit ⁊ verbo fecit: quia verbo domini celi firmati sunt ⁊ oīa per ipsuꝫ facta sunt ⁊ sine ipso factū ē nihil. Choros angeloꝝ noīat qꝛ angeli huic officio nō dubitātur adesse. ¶ Et est notandū ꝙ eccl̄ia āgelis est assimilāda ad hoc vt placeat deo. ¶ Rursus per hoc qđ dicitur. Dñe sancte pater omī potēs eterne deus per xp̄m dñm nostrū: quez laudāt angeli adorāt ⁊c. intelligit̄ ꝙ ecclesia ⁊ angeli laudāt deū: non solum inquātum deum: veruꝫ etiā inquantū hoīem. Dicitur ergo laudant. Vñ psal. Laudate eū oēs angeli eiꝰ: adorate ⁊c. vñ Esdras. Exercitus celi te adorat. Tremunt. vñ Job. Columne celi ꝯtremescunt ⁊ pauent aduentū eius. Tremere vero dicuntur nō metu fortitudinis cuꝫ sint ꝑfecte bti: sed admstratiōis affectu vel obediētie famulatu: cū ſꝫ apostolū oēs sint admīstratorij spūs in ministeriū destinati. Tremūt q̄ꝫ potestates: nō ꝙ ordines angeloꝝ corpales sint: sed ideo dicitur vt intelligamꝰ oīa celestia terrestria ⁊ infernalia ante ꝯspectū diuine maiestatis tremere atqꝫ timere: sicut ⁊ nos tremere ac timere añ dños nostros solemꝰ. ¶ Sequit̄. Celi celoꝝ. ꝑ celos hic throni accipiunt̄ qꝛ dñs ait. Celū mihi sedes est. ⁊ dicūtur celi laudare deum: qꝛ laudis materiā p̄bent. vñ ꝓpheta. Celi celoꝝ et aque que sup̄ celos sunt laudent nomē dñi. Celi quidez diuīe iussioni obediūt: qꝛ se oñdere serenos ⁊ nebulosos potestatē non habēt. ¶ Cherubin q̄ꝫ ⁊ seraphī. Ad ītelligentiā eoꝝ que hic dicūtur notandū est nouē esse ordines angeloꝝ: vꝫ angeli: archāgeli: throni: dñatōes: virtutes: p̄ncipatus ptātes cherubī ⁊ seraphin. ¶ Angeli quoqꝫ grece dicūtur nuncij latine. s. excelsi ⁊ celestes eo ꝙ de celis ad annūcianduꝫ ⁊ exequenduꝫ dñi voluntatē mittūtur. Angeloꝝ autem vocabuluꝫ officij nomen est non nature: spiritus eñ sunt semper: sed cum mittuntur angeli vocātur. Quibus ideo pictorum licentia pēnas facit: vt celerem eoꝝ in cuncta discursuꝫ significet: sicut ⁊ iuxta fabulas poetarū venti pennas habere dicuntur propter velocitatem. s. iuxta illud. Qui ambulat super pēnas ventorum. ¶ Archangeli ergo grece summi nuncij interp̄tantur. qui eñ parua vel minima annūciant angeli sunt. qui summa archangeli nuncupātur. Archangeli ergo dicūtur eo ꝙ inter angelos teneant principatū. nam archos grece latine princeps interp̄tatur. Sunt eñ duces ⁊ principes sub quoꝝ ordine vnicuiqꝫ angelorum sunt officia deputata. Quidam aūt archāgeloꝝ priuatis nomibus appellantur: vt per vocabula ipsa in opere suo quid valeāt designetur. Gabriel namqꝫ hebraice interpretatur latine fortitudo dei: vbi eñ ipsa potentia diuina vel fortitudo manifestatur: Gabriel mittitur. vnde ipse annunciauit christuꝫ nascitnrum. qui diaboluꝫ deuicit ⁊ humiliter ad debellandas aereas potestates venit. Michael interpretatur quis vt deus: quādo eñ aliquid mire virtutis in mundo fit. hic archangelus mittitur: ⁊ ex ipso opere nomē est ei: qꝛ nemo valet facere: qđ facere potest deꝰ. vnde ipse missus est in egyptū ad īmittendas illas plagas famosas. Quidaꝫ tamen dixerunt ꝙ Michael est nomen vnius angeli. Raphael interp̄tatur curatio vel medicina dei. vbicūqꝫ eñ curandi vel medicādi opus necessariuꝫ ē: Raphael archāgelꝰ mittitur. vñ ad Thobiā Missus est vt eū a cecitate liberarꝫ. De Gabriele Michaele ⁊ Raphaele dicet̄ in septīa parte sub festo michaelis. Uriel īterpretatur ignis dei sicut legimꝰ apparuisse ignem in rubo. legimus etiam ignem missum desuper et implesse quod preceptum est. hec sunt nomīa personalia angeloruꝫ que nec a se ipsis nec a deo imposita sunt: sed ab hominibus: ⁊ nescitur a quibus: nec alia personalia inuenitur in scriptura. Alia vero sunt nomina ordinum. ¶ Ceterum throni: dominationes: virtutes: principatus: ⁊ potestates: quibus vniuersam celestez societatem apostolus complectitur: ordines angelorum et dignitates intelliguntur vt iam dicetur. Sed pro hac ipsa distributione officiorum: alij throni: alij dominationes: alij virtutes: alij principatus: alij potesta

tes: dicūtur ꝑ dignitatib⁹ quibus ab inuicez distinguūtur. Throni sunt agmina angelorū qui latie sedes interptātur: ⁊ vocati sunt throni: qz illic ꝺditor ꝑsidet: ⁊ p eos iudicia sua disponit. ¶ Dñatões sunt bi q̄ in ỽtutib⁹ ⁊ pncipatib⁹ peminēt: q̄ ꝑ eo ꝙ ceteris angelorū dñant agmibus dñationes vocātur. Moiantur ergo hic ad notandū ꝙ eis magis assimilari debem⁹: qz vsum dñandi docent. Et eniz dñatio facere dei volūtatē. ¶ Virtutes angelice quedā mīsteria pbibentur ꝑ quas in mundo signa⁊ miracula fiūt ꝓpter qđ ⁊ virtutes dicūtur. ¶ Pncipat⁹ sunt q̄ angelorz agminibus pesunt q̄ p eo ꝙ subditos angelos ad explēdū mīsteriū diuinū disponūt ꝓncipatus vocabulū acceperūt. nā alij sunt q̄ admīstrāt. alij qui assistūt: sicut et ꝑ Danielē dicit. Odia miliū ministrabāt ei. et decies millies centena milia assistebant ei. ¶ Ptātes sunt quibus ỽtutes aduerse subiecte sunt: ⁊ inde ptātum noie nuncupātur: qz malign⁹ spirit⁹ eorū ptāte cobercent ne tm̄ noceāt quātū cupiūt. nominātur ergo hic ad notādū ꝙ ptātez diaboli arcere debem⁹. ¶ Cherubī aūt ⁊ ip̄ sublimes celorz ptātes ⁊ angelica mīsteria perbibētur. qui ex hebreo i latino sciētie multitudo seu plenitudo interptant. Sūt em̄ sublimiora agmina angelorz q̄ ꝑ eo ꝙ vicin⁹ sunt positi: diuina sciētia ceteris amplius sunt pleni. Ip̄i sunt illa duo aialia sup propiciatoriuz arce ficta ex metallo ꝓpter figurandū apl̄orz ꝓsentiā i quoz medio medi⁹ ofdit de⁹. ¶ Seraphin ỽo multitudo est āgelorz q̄ ex hebreo in latinū ardentes vel intēdentes interptant. eo ꝙ ceteris ardēt ⁊ accēdunt in charitate: et qz inter eos ⁊ deuz nulli angeli cōsistunt: ⁊ ideo quāto vicin⁹ coram eo ꝺsistunt: tāto magꝭ claritate diuini lumis inflāmant. vñ et ipsi sicut in Isaia legit. Velāt faciē ⁊ pedes sedentis in throno dei. Et iccirco ceteram angelorum turba videre plene dei essentiā nō valet. qm̄ seraphin eaz tegit ꝙm Isaiā. Moiant ergo hic cherubin ⁊ seraphin: qz sicut illi toti in dei dilectōne ardere debem⁹. Repit aūt hoc nomē seraphin neutruz et masculinuz: sed neutraliter termīat i. n. vt in b loco btā seraphī. Masculini ỽo termīat in. m. vñ ꝓpheta. Seraphin clamabant alter ad alterz. Hiero. dicit ꝙ cherubin ⁊ seraphin singularis sunt nūeri et generis masculini: cui⁹ terminatio pluralis est in. nō ꝙ in mīstris dei sit sex⁹: sed vocabula diuersis generib⁹ iuxta lingue ꝓpetatē appellant. Greca ỽo cōsuetudo neutro genere ꝓ in scribit. Joseph⁹ dicit cherubin ⁊ seraphin eē duo aīalia volatilia ꝓut dictū est in ꝓhemio hui⁹ ptis. Premissa autē ordinez noia pter cherubin ⁊ seraphin: et pter nomīa angelorz latina sunt. Veruz cuz nouē sint ordines angelorū sicut dictum est. Qui post cp̄ decim⁹ cadēs pter superbiā ỽsus est in diabolū in perseuerētia eterne btitudinis solidati sunt. Querit quare tribus exclusis sex tm̄ in p̄fatōe cōi ponunt in qua p celos throni accipiunt vt dictū est. Videt em̄ et hoc illi cuz ceter⁊ maiestatē diuinā nō glorificāt ⁊ adorāt: sed ꝙ abst hoc. Nam ỽtutes celorz oēs ordines ꝺpendūt vt testat Gregor⁹ in omelia illi⁹ euāgelij. Erūt signa in sole ⁊ luna. vñ psal. Verbo dñi celi firmati sunt ⁊ spū oris eius oīs ỽtus eorz. Et iteruz. Dñs virtutū ipe est rex glie: vel forte lz occulta tm̄ circa hoc ꝓuisuz est ratōe. Dionysi⁹ q̄ ꝑpe tres esse tradidit hierarchias siue ordines angelorz trinos in singulis ponēs vt plenitudo trinitatis in eis insinuetur impssa. ⁊ ꝺz hierarchia a hiear qđ est sacrū: ⁊ archos qđ est pncipatus: quasi sacer pncipat⁹. Sūt em̄ tres ordines supiores ⁊ pncipales: tres iferiores: tres medij. Supiores sunt cherubī seraphī throni. Medij sunt dñatōes pncipat⁹ ⁊ ptātes. Inferiores sunt ỽtutes archāgeli ⁊ āgeli. de quoz singulis medi⁹ ordo in p̄fatōe subtrahit̄. ad notādū ꝙ ꝺpatōe trinitatis eterne cuius maiestas in ea pcipue ꝺmendat: oīs alia trinitas diminuta repitur ⁊ iperfecta. naz q̄s in nubib⁹ equabit dño. q̄s filijs erit dño i filijs dei. De supiorib⁹ subtrahit cherubin. de medijs pncipat⁹. de iferiorib⁹ archāgeli. Hāc q̄ppe eternā ⁊ indiuiduā trinitatē. Laudāt angeli: adorāt dñatōes: tremūt ptātes: cū q̄bus ⁊ nr̄as voces ⁊c. ¶ Deus oīpotēs duas rōales edidit creaturas: angelicā vz et humanā. que laudibus diuīs insisterēt: ⁊ ei gfaz redderent actōes. q̄s dū pari voto ꝙcelebrāt tanꝯ supiores cū inferiorib⁹ corde in celesti cytha-

ra sociãtur. de qua dicit Johãnes. Et audiui vocem cytharidoꝝ cytharizantiũ in cytharis suis: et cantabãt q̃si canticũ nouũ. iõ ergo dicit. Socia exultatõne ꝯcelebrãt: qñi oẽs p̃di cti ordies ꝛ etiã humana creatura maiestatẽ dei patris p xp̃z: socia exultatõe equaliter cõ celebrant: supplici ꝯfessione: q̃si nõ superba p̃sumptõe sed humili laude dicẽtes. Sanctus sctũs sanct⁹ ꝛc. ¶ Porro gelasius papa tractus ꝛ hymnos ꝯposuit et p̃fatões cantu quidem ꝛ nõ elimato sermone dictauit. ¶ Et est notandũ q̃ lz olim inumere essent p̃fatões: hodie decẽ tñi sunt canonizate. Unde pelagius papa de ꝯse. di. i. iuenim⁹. inqt. Inuenim⁹ bas nouẽ p̃fatões in sacra catbalogo tñimodo recipiẽdas: vnã in resurrectõe ꝛ in albis paschalibus. i. septimana paschali: aliã in die ascẽsionis dñi. tertiã in die pẽtbecostes. q̃rtã i natali dñi. quintã in epiphania dñi. sextã de ap̃lis. septimã de sancta trinitate. octauã de cruce. nonã de ieiunio i quadragesima tñimodo dicenda: de qua dicẽt in sexta pte sub quarta feria cinerũ. Urbanus q̃ papa. lxx. di. sanctoꝝ. addidit decimã de beata v̄gine Maria: illã vz Equũ ꝛ salutare: que et vnigenitũ tuũ sancti spiritus ꝛc.

¶ De sanctus. Rubrica.

Ecclesia sperans socian angel' ꝛ archãgel' de quibus in p̃fatiõe mẽtio facta est statim post illã cõformat se angelico cãtui canẽs hymnum illum. Sctũs sanct⁹ quẽ sixtus papa p̃m⁹ instituit decãtari. Hic est essi cãtus puerorum quem cãtauerũt dño offerẽti se illis in decia luna q̃ quasi refuatus fuit vsq; ad quartãdecimã lunã in bethania. Cũ ergo sacerdos finit laudẽ siue p̃fationẽ totus chor⁹ q̃ repũtãt ecclias simul canit dictũ euãgelicũ hymũ: vt vna ꝛ eq̃lis glia ꝛ laus ꝛ honor decãtet patri ꝛ filio ꝛ spũ sancto. ¶ Notãduz aũt est q̃ hymn⁹ iste ptim angloꝝ ꝛ ptim hoim v̄ba ꝯplectit. prima essi ps laudẽ ꝯtinet angeloꝝ. vltia hoim. Legitur essi Isa. vi. ca. q̃ seraphin clamabãt alter ad alterum ꝛ dicebant. Sctũs sctũs sanctus dñs de⁹ exercituũ: plena ẽ oĩs terra glia eius. ¶ Legitur q̃z in euãgelio Matbei. xxi. ca. ꝛ Marci. xi. c. q̃ p̃cedebant ꝛ qui sequebant' clamabãt dicentes. Osanna filio dauid: benedict⁹ q̃ venit i noĩe dñi. Siquidẽ vox anglorum scz osanna in altissimis trinitatis ꝛ vnitatis in deo ꝯmendat archanũ: vox hoim. s. osanna filio dauid diuinitatis ꝛ humanitatis in xp̃o p̃sonat sacramentũ. Merito aũt cantica angeloꝝ in eccl'ia cantam⁹: q; per hoc sacrificiũ terrena celestib⁹ iũgi nõ dubitam⁹: et iõ cum eis in excelsis saluari clamamus. ¶ Illõ essi aduertendũ q̃ ter dicit sanctus vt notetur trinitas seu distinctio p̃sonaꝝ: sed semel tñi dr. domin⁹ deus sabaoth: vt notetur diuĩe vnitas. de ꝯse. di. ij. ego. q; vnitas adorat̃ vt sic trinitatis ꝛ vnitatis mysterio ꝯprobet'. Item dr ter in singulari nũero sanctus: et nõ dr pluraliter sancti: vt vna sctãs in bis trib⁹ p̃sonis et vna eternitas intelligat'. Hoc nõ solum seraphin clamabãt sub excelso dei solio p̃m p̃phetam: sed ꝛ quattuorviginta alia p̃m Apo. in circuitu sedis requiẽ nõ habebãt die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sctũs dñs de⁹ oĩpotens. Dicit aũt de⁹ sanctus. i. sanctificãs non aũt sanctificatus. vñ sancti estote: q; ego sanctus sum dñs deus vester. Dicit pater sanct⁹ dicẽte filio. Pater sctifica eos i v̄itate quos dedisti mihi q; tu sctũs es. Dicit filius sanct⁹ angelo p̃testãte. Quod nascet' inqt et te sanctum vocabit' filius dei. Dicit sctũs spũs sanctus xp̃o dicente. Accipite spũm sctm quoꝝ remiseritis peccata remissa erũt. Dicit q̃z dñs deus sabaoth. i. dñs exercituũ: vz angeloꝝ et hoiz quoꝝ terribilis est vt castroꝝ acies ordinata: de quo i psalmo dicit ab angelis. Quis est iste ret' glie dñs v̄tutũ ꝛc. tot essi exercitus habz deus i terra quot sunt ordines in eccl'ia: tot habz in celis quot ordies sunt in angelis. Nomĩe ergo celoꝝ ꝛ terre: angeli set hoies diuini plena gratia hic phibent': vel ad litterã celi ꝛ terra gratia diuina replẽt: q; deitas ẽ vbi q̃z. vñ p̃pheta. Si ascẽdero in celũ tu illic es: si descẽdero ad infernũ ades. Sabaoth ergo dñs exercituũ siue militarũ virtutũ siue victoriaꝝ iterp̃tatur: vel oĩpotẽs vt ipe sit dñs de⁹ et ipse oĩpotẽs: qui exercit⁹ angeloꝝ atq; hominũ disponit. Et iõ subdit. Pleni sunt celi ꝛ

terra gloria tua. hoc est vt eius gloria celi et terra gubernētur: et qui in celis et qui in terra sunt glorificent et honorēt nomē sanctuz ei⁹. celi autē pleni sunt gl̄iare: terra vero spe. Tūc vero in re plena erit, cum adīplebit̄ illud. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Dum autez dicimus. Pleni sunt celi et terra gl̄ia tua. agim⁹ gratias creatori de omībus bn̄ficijs. Dum vero dicimus. Bn̄dictus qui venit ꝛc. agimus gr̄as spāliter de beneficio redēptionis. Quia eñ necessariū est ad eternaz salutē incarnatōis mysteriū ꝯfiteri recte subiungit̄. bn̄dictus q̄ venit in nomīe dn̄i. Ego īquit veni in nomine patris mei nomē patris ē filius: de q̄ dicit ꝓpheta. Ecce nomen dn̄i venit de longinquo. Dum ergo sctūs incboat̄ inclinati stare debem⁹: qꝛ tunc incarnationē maiestatēq̄ diuinā ꝑ angeloꝝ hoīmq̄ cantum incognitam veneremur. ¶ Rursus dicendo. Benedictus ꝛc. et cuz hec sunt de euāgelio debemus signū seu vexillū crucis nobis facere seu imponere: qꝛ xp̄s per crucē triūphauit et nos triumphare facit. Quando eñ xp̄us venit ad hierusalē descēdit de mōte oliueti: tunc filij israel clamauerūt dicētes. Bn̄dictus qui venit in nomīe dn̄i: quia aduētus xp̄i in hierusalē significat futurā resurrectionē: qñ ipse veniet iudicare viuos ꝛ mortuos. et appebit nobis in eadem carne in qua ꝓ nobis passus est: et tūc in noīe Jesu oñe genu flectet̄ celestiuz terrestrium et infernoꝝ. vnde ꝛ extunc quidā incipiunt genu flectere ꝛ deuote orare. ¶ Sequit̄. Osanna qđ est verbum hebreuz. ꝛ significat: salua obsecro: supplendū est: ppl̄m tuū vel totum mūdū. cōpositū quidē verbū est ex osi qđ interp̄tatur saluifica. ꝛ āna qđ est apđ hebreos interiectio obsecrātis motuz animi significās sub dep̄cantis affectu. Integre ergo dicitur osianna. qđ nos corrupta i vocali littera et elissa dicimus osanna. qđ facim⁹ ex ignorātia: aut sciēter synalīphātes vocalē elidimus ꝓut ī metris fieri ꝯsueuit. Dicit̄ aūt bis osanna in excelsis: ꝓpter duas ꝑtes salutis q̄ sunt stola mentis ꝛ stola carnis quib⁹ scti btīficantur in gl̄ia: vt vz aīa ꝛ corpe saluati īter angelos deputemur ī excelsis. i. altis. s. in celo. Reperit̄ autē hic v̄siculꝰ in psalmo. cxvij. ꝙ enim turbe dixerūt. Osanna. hoc est qđ hic dicitur. O dn̄e saluū me fac. ꝛ eisdem verbis ibi subiūgitur. Benedictus qui venit in nomīe domī. ¶ Sane in hoc angeloꝝ ꝛ hominū ꝯcētu qñq̄ organa ꝯcrepāt qđ a dauid et a salomone introductuz est. qui instituerunt hymnos ī sacrificio domini organis et alijs instrumentis musicis concrepari: ꝛ laudes a populo cōclamari. Uerūtamē q̄to cor est maius corpore tanto domino deuoti⁹ corde q̄ corpore cōfitemur. de hoc dicitur in fine ꝓhemij quīte ꝑtis. ¶ Ex nūc autē v̄bis et gestib⁹ christi passio rep̄sentatur. Nam dyaconus ꝛ subdyaconus vadunt post dorsuz episcopi seu sacerdotis in quo fuga apostoloꝝ in christi passione significatur: prout in titu. de oblatione dictū est. Siqui vero stant retro altare ꝓspiciētes in episcopuz: significāt mulieres que a longe stantes eius passionē viderūt. Omnes autē ꝛ qui retro stāt et qui in faciem episcopi inspiciunt inclināt se maiestatē diuinā ꝛ īcarnationem domini venerātes: que per cantuz angeloꝝ ꝛ hoīm introducta sunt. Ordo eñ angeloꝝ. d. sanctus sctūs dominus deus sabaoth: maiestatem introduxit diuinam. Ordo vero hoīm dicens. Benedict⁹ qui venit in nomine dn̄i. aduentum significauit in carne. ipsa quoq̄ inclinatio mestitiā significat discipuloꝝ de morte xp̄i qui nō audebant se erigere ꝛ cōfiteri se esse discipulos eius: ideoq̄ stant inclinati donec dicatur: libera nos a malo. Uanū eñ erat eis ante lucē surgere. i. añ resurrectionez de xp̄o gloriari: per quā sunt ab oībus tribulationib⁹ liberati. Uñ ꝛ hec petitio in dn̄ica oꝛone septima est: qui numer⁹ est vniuersitatis: de hoc dictum est sub ti. qualiter episcopus vel sacerdos ad altare ꝛc.

¶ De secreta vel canone misse. Rubrica.

Post acclamatum preconiū sequit̄ secretū silentium: in quo ꝛ misse canon deuote đꝛ ꝛ sacrū mysteriū ꝑagitur: qđ fit per solum sacerdotē: qñ ſm Matheū xp̄s solus orauit. Et ſm quosdaz hic incipit missa: quoniā cetera sunt de solēnitate. de. ꝯse. di. ij. panis est. Canon autez

misse ⁊ oblatio: vt dictum est in ti. de pfatiõe. ⁊ actio ⁊ canon ⁊ sacrificiũ ⁊ secreta vocatur. Actio dr ppter sacra mysteria q̃ in eo agunt: ⁊ qr tunc cũ deo agit causa nostra: vt dictuz ẽ in pbemio hui⁹ partis. vñ qr in. c. illo cõicatef ⁊c. ⁊ in illo. Hãc igit oblatõez: certis dieb⁹ vltra ordinaria canonis seu actõis ẏba q̃dã addunt ⁊ dñr ãõ in missalib⁹ in varijs locis sup illas additões scribit talis titulus seu rubrica. Infra actionẽ: eo ꝙ ille infra seu q̃si in medio ipsi⁹ actõis sine canonis dici dz. Canon vero dr ꝙ regulis patrũ ꝓposit⁹ est. a sanctis eĩ patrib⁹ aliqua ẏba mystica sũt ibi instituta. Canon aũt grece dr regula latine. Dr etiã canõ: qr regulariter xpus ver⁹ sacerdos in eo repzesentat: seu qr p hunc regulariter fit ꝓsecratio sacramẽti. Sacrificiũ aũt dr a sua pte digno ri: de quo dictũ ẽ sub ti. de oblatiõe. Secreta dicit quasi nobis occulta: qr bũana rõ neq̃q̃ tñi mysteriũ plenarie capere põt: ad qõ significandũ merito secreta voce celebrat. ¶ Ad b etiã significandũ sacerdos secretã intrãs q̃si velat quibusdã cozrinis q̃ sunt in laterib⁹ altaris ꝓut infra dicet in. iiij. pticula canonis sup ẏbo. Hanc igit. Dr etiã secreta: qr secrete et sub silẽtio dicit. Ebast⁹ esn ad ꝓsecrationem cozpis sui vẽtur⁹ secrete ⁊ sol⁹ ozabat ab boza cene vsq̃ dũ suspẽsus est in cruce: quas ozões secrete significat. Priscis q̃z tẽpozib⁹ ãtiqui patres sub silẽtio sacrificabãt ⁊ cõicabãt: qõ etiã in sabbato sctõ obseruam⁹. Preterea vt iobes euãgelista describit postq̃ xps bonozifice fuit recept⁹ ⁊ magnificat⁹ a turbis cũ psalmis ⁊ laudib⁹ abijt ⁊ abscondit se: nõvtiqz trepidantis formidie: sed dispẽsatiõis officio: qr nõdum venerat boza ei⁹ q̃ postq̃ aduenit spõtaneus ad passionẽ accessit. Illud ergo xpi labulum hoc secretum silentiũ repsentat: i quo sola dirigit ad dñm intẽta deuotio. Tũc enz sacerdos intrare debet in cubiculuz cozdis ⁊ ostio sensuum cozpis clauso deũ patrẽ ozare q̃ erauditoz est clamozis cozdis nõvocis. Unde anna typũ gerẽs ecclie nõ petitõne clamosa: sed tacita deuotiõe qõ petiuit impetrauit. de qua in libzo reg. legit ꝙ loquebat i cozde suo ⁊ labia ei⁹ tñi mouebant: sed vox penitus nõ audiebat. Unde ⁊ moysi dñs iquit. Quid clamas ad me: cuz tũ ipse taceret. Prophet⁹ etiã dicit. Dicite in cozdib⁹ vestris ⁊ in cubilibus vestris compungimini. ¶ Põt tñ dici ꝙ ꝑma secretella repsentat tẽpus illud qñ xps venit hierosolymã ad diẽ festũ nõ manifeste. hec autẽ secreta tẽpus illud quo recept⁹ fuit i hierusalem cuz hymnis et ramis. ⁊ sexta feria sequẽti crucifixus fuit. Prefatio vero illud quãdo xps in cenaculo hymnũ retulit: ⁊ illo dicto etiuerunt in montẽ olmeti: sursum cozda ascẽsionem. Scõo ideo secreta in silẽtio dicit ne sacerdos clamãdo bis q̃ agunt min⁹ intẽdat. Tertio ne vox sacerdotis minuo clamoze deficiat. Quarto ne sacrosancta verba vilescant. Fertur essi ꝙ cũ antiquit⁹ publice ⁊ alta voce canon diceret: omẽs pene per vsum illuz sciebant ⁊ in plateis ⁊ in vicis decantabant. Usq̃ cũ quidã pastozes illũ in agro cantarẽt ⁊ panem sup lapidẽ posuissent: ad ẏboz ipsoz ꝓlationẽ panis in carnẽ cõuersus est: ipsi tamẽ diuino iudicio igne celitus missõ pcussi sunt. ppter qõ sancti patres statuerunt verba ista sub silentio dici inbibẽtes sub anathemate ne ꝓferantur nisi a sacerdotib⁹ sup altare ⁊ i missa ⁊ cũ vestib⁹ sacris. Quedã etiã ozatões q̃ ante pfationẽ sub silentio dicũtur secrete vocantur: de quo ⁊ de silẽtio sub ti. de inclinatio ne sacerdotis dictũ est. Cõsecrãtis ergo mẽs vt ꝑmissum est ad id solũ dz esse intẽta. nã eos q̃ adozãt in spũ ⁊ ẏritate adozare oz. Nevero muscę venẽtes pdant suauitatẽ vnguẽti. i. ne importune cogitatiões tollãt deuotionẽ oronis. Flabello spũs abigant. i. inspiratiõe gre repellant: quaten⁹ auster aduemens: ⁊ spirit⁹ sanct⁹ accedẽs. pflet oztũ. i. mẽtẽ fecũdet: vt aromata fluãt. i. vt virtutes abũdẽt. ¶ Ad qõ etiã significandũ estiuo tẽpoze materiale flabellum dũ secreta dicit adhibet. Nec etiã rõne: videlicet ne muscę venẽtes perdant suauitatem vnguenti. dici põt ꝙ canõ dici dz expedite non morose: ⁊ ne auditoribus tedium generetur. Unde in Exo. dicitur. Fac festinãter qõ de imolatione agni dictuz est. Et probat etiam ibi. Et comedetis festinãter: sed nec nimis etiã festinanter: quia non debet sacrificiũ sine sale. id est discretiõe ⁊ deuotione offerri. Debet etiã in libzo legi ne vllus error ꝓtinge

re possit. Porro sacerdos missam celebrans representat ea q̄ olim pōtifex inter sancta sanctoruz egit: ⁊ q̄ xp̄us egit quē ille p̄figurauit. Siquidem ea q̄ fiūt a p̄ncipio secrete vsq̄z in finē: passionē dñi: sepulturā: ⁊ resurrectionez dñicam representant. Recolit̄ eñ ibi memoria eoꝝ q̄ gesta sunt ꝑ hebdomadaz ante paschalem a decima luna p̄mi mēsis qñ iesus abijt hierosolymā vsq̄z ad septimādecimā quādo resurrexit a mortuis: ꝓpter qd̄ in plerisq̄z sacramentarijs inter p̄fationē ⁊ canonē imago crucifixi depingitur: vt nō solū intellectus littere: verū etiā aspect⁹ picture memoriā dñice passionis inspiret. Et forte diuina factū ē ꝓuidentia: licet humana nō sit industria ꝓcuratum: vt ab ea littera canon inciperet. s. a. T. que hebraice thau dicit̄: q̄ in sui forma signuz ⁊ mysterium crucis ostendit ⁊ exprimit: dicente dño ꝑ ezechielem. Signa thau in frontib⁹ viroꝝ dolentiuz ⁊ gementiū sup̄ abhomīationibus hierusalē: qm̄ ꝑ xp̄i passionē hec oīa in cruce impleta sunt ⁊ efficatiā habēt. In q̄busdaz tñ codicib⁹ ⁊ maiestas p̄ris ⁊ etiā imago depīgit̄ crucifixi: vt sacerdos quasi p̄sentez videat quē inuocat ⁊ quez alloquit̄ dicens. Te igitur ⁊c. ⁊ passio q̄ hic representat̄ cordis oculis īgeratur. Sacerdos aūt osculat̄ pedes ipsius maiestatis ⁊ se signat in fronte: innuēs ꝙ reuerenter ad mysteriuz passionis accedit. Quidam tñ pri⁹ osculant̄ pedes maiestatis: ⁊ postea crucifixi ſm̄ serie canonis. Alij econtra: qꝛ ꝑ filiū ꝑuenitur ad patrē. deinde dicēs. Te igit̄. se īclinat: vt ibi dicet̄. Secreta ergo passionē repñtat. passio incipit ibi. Uñ ⁊ memores ⁊c. crucifixio ibi. Hostiā purā: hostiaz sanctā: hostiā īmaculatā. oratio vero a xp̄o in cruce incepta ibi. Supplices te rogamus ⁊c. Episcopi seu sacerdotis inclinatio tunc facta ante altare significat emissionē spūs capite īclinato. Eleuatio vocis cū dr̄. Nobis quoq̄z. significat exclamationē centuriōis dicentis. Uere fili⁹ dei erat iste. Due cruces supra corpus ⁊ calicē facte docent xp̄m ꝓ duob⁹ ppl̄is crucifixū. oblata in calice significat corp⁹ xp̄i. Uinū in calice sanguinē ei⁹. Subdyacon⁹ recedens a facie ep̄i incipiētis Pater noster: significat mulieres sepulto dño recedentes a monumēto. Patena significat feminaꝝ corda in obseq̄o sepulture xp̄i latitudine charitatis patētia: ꝓut sub ti. de oblatōe dictū est. de his ꝑ sua loca dicet̄. Tradit̄ autē ꝙ gelasius papa q̄nquagesim⁹ prim⁹ a beato petro canonem p̄ncipaliter ordinauit. Nō eñ secreta tota simul ab vno cōposita est ꝓut dicet̄ in tertia particula sup̄ verbo Cōicantes. Et lz aliqua verba sint ab aliquib⁹ quos tñ ignoram⁹ addita q̄ in euangelij textu nō cōtinent̄ vt dicetur in sexta ꝑticula sup̄ verbo Eleuatis oculis. nulli tñ subtrahere vel addere lz: nisi forte qñq̄z eoꝝ noīa ꝓ q̄bus noīatim sacrificiuz offertur: sicut inferi⁹ in. x. particula ostendetur. ¶ Notandū vero est ꝙ quidā sedēt ī canone misse significantes apostolos q̄ sedebant tristes de nece dñi in cenaculo. Alij stant significantes moysen q̄ extēsis manib⁹ orabat. ⁊ aaron ⁊ hur illi⁹ manus sustentabāt. de quo sub ti. de orōne dictū est. Quidā vero vt aliq̄ ex ministris nec sedent nec stāt: sed in vestib⁹ sacris stant capite inclinati ꝓut dictum est sub ti. de sanctis. ⁊ sub ti. qualiter sacerdos ⁊ mīstri ad altare debent stare.

¶ De expositione canonis qui incipit. Te igitur. Rubrica.

Expositioni canōis hic vacare p̄uidimus. Uerūtñ q̄cq̄d exponēdo conamur exp̄mere vix vlli⁹ apparet esse momenti. Deficit nāq̄z lingua: sermo dispet: supatur ingeniū: opprimit̄ intellectus: pulsabo tñ ad ostiū vt amic⁹ accomodet mihi tres panes. de pe. di. i. oportuna: q̄ maxime in hoc ꝯuiuio necessarij erūt: vz fidē q̄ petit ⁊ accipit vitā: spem. q̄ querit ⁊ inuenit viā. ⁊ charitatē q̄ pulsat ⁊ aperit veritatē. ¶ Canon aūt vndecī ꝯtinet ꝑtes. Scd̄a īcipit ibi. Memēto dñe. Tertia ibi. Cōicantes. Quarta ibi. Hāc igit̄. Quīta ibi. Quā oblationē. Sexta ibi. Qui p̄die. Septīa ibi. Sil̄i mō. Octaua ibi. Uñ ⁊ memores. Nona ibi. Supplices te rogam⁹. Decīa ibi. Memīto. Undecima ibi Nobis q̄z. Alij dicūt ꝙ ꝯtīet. xij. ꝑtes Scd̄a ꝑs ibi In primis. Tertia ibi Memēto. Quarta ibi Cōicātes. Quīta ibi Hāc igit̄.

Sexta ibi. Qui pridie. Septīa ibi. Unde ⁊ memores. Octaua ibi. Supra que ꝓpitio. Nona ibi. Memēto. Decīa ibi. Nobis quoq;. Undecima ibi. Per quē hec oīa. Duodecima ibi. Oremꝰ preceptis sal. mo. ¶ Sed ſm alios sex solum continet ꝑtes. Scđa incipit ibi. In prīs. Tertia ibi. Communicātes. Quarta ibi. Hanc igitur. Quinta ibi. Supplices te rogamꝰ. Sexta ibi. Oremus preceptis. ¶ Sunt etiaz qui dicunt ꝙ quīq; tm̄ sunt ꝑtes. vñ ⁊ quinquies ꝯcluditur ꝑ christū dñm nostruz. eo ꝙ ꝑ quincupartitā dñi passionem oratio fideliuz exauditur: de hoc dictū est in fine ꝓhemij huiꝰ ꝑtis. ¶ Incipit ergo canō ⁊ eius p̄ma particula. Te igr̄. Et exponitur igitur. i. certe. sacerdos em̄ hoc dicēs alloquitur deū tanq̄ p̄sentē. vel igit̄ istud cōtinuat ad p̄cedētia q̄ñ diceret. Tu es sanctꝰ deus igit̄ clementissime pater. i. clarissima mente abūdantissime: vel. i. misericordissime. vl' id est mentē clarificans. Mens enim clarescit cū deum ꝓpitium sentit: que verba dicendo sacerdos se ante altare inclinat significās ꝙ petrus inclinauit se dū ꝓspexit in monumentuz. Rursus hec sacerdotis inclinatio in p̄ncipio canonis humilitatez christi ad passionē: ꝙq; sacerdos ipse cum reuerentia ad mysteriū crucis accedit significat. ¶ Et in his verbis notatur ꝙ sicut legalis sacerdos vultum aduersus ꝓpitiatoriuz habebat ꝓut dictum est in prohemio huius ꝑtis: sic ⁊ noster ad dei clementiaz cor debet habere. ⁊ sicut pōtifex intrabat in sancta sanctoruz semel in anno ferens sanguinez hirci aut vituli: sic xp̄s ꝑ propriū sanguiuē ītroiuit semel in sctā eterna redēptione inuēta sic ⁊ mīster ecclesie intrat cū sanguine in sancta sctōrum quotiens in mente memoriam sanguinis xp̄i gerēs secrete inchoat mysteriū: qui nō solū mēte sed etiā crucis signaculo. de quo iā dicet̄. xp̄i recitat passionē. ¶ Sequit̄. Supplices. i. humiles. vti accepta habeas. i. vt accipias seu vt grata habeas. ⁊ hic osculatur altare in reuerātiā passionis ꝑ hoc hoc cōpati se ostendēs. ¶ Sane eodez die qua laudes a turbis xp̄o sunt acclamate: vicz decima luna p̄mi mensis q̄ñ ſm legē typicus agnꝰ in domos hebreoꝝ inferebatur. verus agnus Jesus xp̄s ingressus est hierosolymam ⁊ multis insidijs querebat̄ ad mortez. Traditus aūt ē a tribus. s. a deo pro nobis. vñ apl's. Proprio filio suo non pepcit deꝰ: sed ꝓ nobis oībus tradidit illū. A iuda. vñ in Matheo. Querebat iudas oportuitatez vt eū traderet iudeis. ⁊ a iudeis pilato. vt in Jhoāne. Gens tua ⁊ pōtifices tui tradiderūt te mihi. Prima traditio fuit ex gr̄a: q2 dilexit nos ⁊ tradidit se ipsum ꝓ nobis. Scđa ex auaritia: quia ꝯstituerūt ei triginta argenteos. Tertia fuit ex inuidia. Sciebat em̄ pilatus ꝙ ꝑ inuidiā tradidissent eum. Deus ergo tradidit ex dono. iudas pro munere: iudeus in sacrificium illibatuz. ¶ Ad qđ designādū sacerdos facit tres cruces sup oblatam ⁊ calicez cuz dicit. Hec dona. hec munera. hec sancta sacrificia illibata. q. d offerimꝰ tibi clemētissime pater hec dona. hec mūera. hec sancta sacrificia. cōmemorātes illam traditōem quā deus fecit ex dono. iudas ꝓ munere. iudeus in sacrificiuz illabatū. singuli tñ ad mortem: mortē aūt crucis. Scđo etiā fiunt tres cruces in reuerentiā eius qui est trinus deus cuius potentia fit ꝯuersio panis ⁊ vini. Tertio in figuraz triplicis vnionis in acceptatione saluatorꝭ. Quarto in meōriā trine crucifixionis. Prīa fuit in volūtate ꝑsequētium: de qua Jhoan. xi. Collegerūt ergo pontifices ⁊ pharisei cōsisiliū ⁊c. Scđa fuit in voce clamātiū de qua mar. xv. At illi magꝭ clamabāt crucifige eū. Tertia fuit in crucifixione manuū ⁊ peduz: de qua Luc. Crucifixerūt eū. Quinto in tribꝰ crucibꝰ tp̄s ante legē qđ tribus distinguitur in teruallis: innuimus. s. ab Adam ad Noe. īde ad Abraham ⁊ inde ad Moysen. In q̄bus tribꝰ tēporibꝰ iusti xp̄m suis sacrificijs p̄figurauerunt: vt abel in agno. melchisedech in pane ⁊ vino. ⁊ Abrahā in filio. Verū ꝑ p̄missa tria v̄ba nō aliud atq; aliđ dr̄. sz res vna ꝓ sui magnitudine diuersa appellatione laudat̄ donū quidē dantꝭ. munꝰ accipientis. sacrificiū offerētis. Pater dedit: filiꝰ obtulit spūs sanctꝰ recepit. vñ apl's. Christꝰ ꝑ spūm sctm̄ semetip̄m obtulit deo īmaculatū. singuli tñ dederūt ⁊ obtuletūt ⁊ acceperūt: sz ad distictōez pater dr̄ dedisse ꝓpter auctoritatē:

filius obtulisse ꝓpter humilitatē: spūs sanct⁹ accepisse ꝓpter benignitatē. Eadē esti sacrificia dona sunt simul ⁊ mūera. dona sunt a nobis ad sustētationē a deo collata. mūera sunt a nobis deo vt laudet oblata. Nam ⁊ que sacris offerūtur altarib⁹ ⁊ mūera nūcupātur et dona. vñ ⁊ dñs inquit in euāgelio. Si offers munꝰ tuū ad altare: vade prius reconciliari fratri tuo. Et daniel dixit ad balthasar. Munera tua tibi sint: et dona tua alteri da. xiij. q. v. scriptum. ⁊ alibi. Respexit dñs ad Abel et ad munera eius. Sacrificia dicūtur: qꝛ sacrificantur ⁊ offerunt ꝓ peccatis nris vt nos sacros efficiāt. Vñ aplus inqt de pōtifice vt offerat dona ⁊ sacrificia ꝓ peccatis. Sermonuꝫ igit inculcatio pie deuotōis ē excitatio ⁊ ineffabilis ꝯmendatio sacramēti: qđ sacrm digne eucharistia appellat ꝓut dicet in sexta pticula sup verbo. Qui ꝑdie cū pateret. ꝑpe aūt munꝰ bonū: donū deo dat. Mā mūera dicūtur que manib⁹ dant vel accipiūtur. Rursus dicūtur dona quo ad panē in quo ē farina ⁊ aqua. munera quo ad vinū in quo est vinū ⁊ aqua. Hec sctā sunt sacrificia quo adtrūctꝫ ꝛz Aug. Dona referim⁹ cū nos metipos deo offerimus. ⁊ donam⁹ munera cū ei⁹ bñficioꝝ memores sumus. sacrificia illibata cū ei būlitatē ⁊ laudes impēdim⁹: de hoc vide. de ꝯse. di. ij. in canone ꝓpim⁹. ¶ Et nota ꝙ iō ꝺr pluralit dona. munera sacrificia: quia panis ⁊ vinū ꝓiusꝙ consecrant ⁊ diuerse sunt spēs substantiaꝝ. ⁊ diuerse substantie spēꝝ: ꝛz vbi ꝯsecratio celestis accesserit spēs quidē remanēt ꝛz substātie cōuertūtur. itaqꝫ diuersa sunt ꝙtinētia: ꝛz vnicū est ꝙtentū. nam idē sub vtraqꝫ ꝙtinet: ꝛz nō in idē vtraqꝫ substātia ꝯuertat: sicut infra plan⁹ ⁊ plen⁹ ostendetur. Dicunt etiā sancta ⁊ illibata: qꝛ panis ⁊ vinū sctificātur in sacro sanctuꝫ corꝑ: ⁊ imaculatū sanguinē xpi. Nō esti dicūtur illibata quasi nōduꝫ gustata: sed potiꝰ dicunt illibata. i. imaculata. q̄ sine macula coꝛdis et coꝛporis opꝫ offerri ꝙten⁹ ⁊ coꝛ ab iniquitate ⁊ coꝛꝑ ab īmundicia purget añq̄ offerātur: qñi vt ait aplus de ꝯse. di. ij. q̄ celare. c. sequēti. Quicūqꝫ māducauerit panē ⁊ biberit calicē dñi indigne reus erit coꝛporis ⁊ sanguis dñi. Probet aūt seipm bō. ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat: q̄ esti māducat et bibit indigne: iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. Dicunt ergo illibata. i. sine labe: sicut agnus paschalis īmaculatꝰ q̄ significat xpm qui est sine macula. i. ruga: vel illibata. i. incoꝛrupta: non qꝛ substātia panis ⁊ vini coꝛrumpi nō possit: sed qꝛ coꝛꝑ et sanguis filij dei in qua virtute ꝟbꝺ spēs iā trāsubstātiate sunt coꝛrūpi non possunt. Vñ psal. Nō dabis sctm tuū videre coꝛruptōem. Tertio ꝺr illibata ad notandum q̄ nullꝰ extraneus ad fidem ꝺz appꝛopriare illis vt dicet in tertia pticula sup verbo. Cōmunicātes. ¶ Tria aūt sunt eccl'ie sacrificia per tria que fiebāt in ve. te. figurata ꝓut dictum est in ꝓbemio burꝰ ptis. ¶ Sequit in primis que tibi offerim⁹ ⁊c. Sane legalis pōtifex ingrediēs in sancta sctōꝝ orabat vt dictū est in ꝓbemio burꝰ ptis. ⁊ xps ante passionē oꝛauit se glorificari discipulosq̄ cōseruari. ⁊ nūc etiam sedēs ad dexterā patris interpellat ꝓ nobis. sic ⁊ noster ⁊ mīster sequens aaron ⁊ xpm ꝓtota supplicat eccl'ia que ꝓsistit in plateis ⁊ subditis ⁊c. Licꝫ aūt vn⁹ tm sacrificiū offerat: tm pluraliter dicit offerim⁹: quia sacerdos nō tm in sua: sed in toti⁹ ecclesie pson sacrificat. Quapꝛopter in sacramēto coꝛpis xpi. nil a bono maius. nil a malo min⁹ pficit sacerdote. ꝓut dictum est in ꝓbemio burꝰ ptis. ¶ Ueruꝫ nobis hic inuestigandū occurrit q̄bus ⁊ ꝓ q̄bus ⁊ qualiter ⁊ quare debeam⁹ sacrificiū altaris offerre. Et q̄dez hec quattuoꝛ ex ipō canone colligere possum⁹ euidēter. quibus soli deo: videlꝫ indiuidue trinitati. ꝓ quibus ꝓ ecclesia sancta catholica videlꝫ ꝓ omnibus oꝛthodoxis. qualiter in vnitate fidei. vꝫ in cōione sanctoꝝ. quare ꝓ bñficijs coꝛporalib⁹: spiritualib⁹: et eternis: sed omnib⁹ ꝓpter deum. Primū notat ibi. Tibi reddūt vota sua eterno deo viuo ⁊ vero. Scōm ibi. Pꝛo ecclesia tua sancta catholica. Tertiū ibi. Cōmunicantes ⁊ memo. ve. Quartū ibi. Pꝛo redemptione animaꝝ suarū. pro spe. sa. ⁊ incol. sue. Sacrificium ergo laudis ꝙffertur. et generalit ꝓ cunctis et spāliter ꝓ quibusdam. s. ꝓ prelatis qui sunt iuxta apostolū in sublimitate ꝓstituti ⁊ ꝓ subditis viris ⁊ mulieribus. pro sacerdotibus ⁊ astantibus. pro nobis et nostris. De

plat⁹ ⁊ subditis ibi. Una cū famulo tuo papa nostro ⁊ oībus ortbodoxis. De viris ⁊ mulieribus ibi. Memēto dñe famuloꝝ fa. tuarū. De sacerdotib⁹ ⁊ astantib⁹ ibi. Oīm circūstātiuꝝ ⁊ qui tibi offerūt boc sacrificiū. De nobis ⁊ nostris ibi. Pro se suisq; oībus. Sic ergo etponēda est littera q̄ tibi offerim⁹ in primis: id est pncipaliter p ecclesia tua sancta catholica. i. vñi toto terraꝝ orbe diffusa: ꝛ fidei sacramentis vnita. quā. i. vt eā pacificare digneris vt bēat pacē ab hereticis ⁊ scismaticis ⁊ adiuuare q̄ dispersa est iter perfidos ⁊ paganos. Uel bic dicit ꝙ orandū est p discordantibus ab inuicē: quā ⁊ custodire digneris a vitijs et demonib⁹: ⁊ regere in psperis ⁊ aduersis. Id ipsum tñ videt esse pacificare qđ adiuuare. custodire qđ regere. Tunc ergo pacificat cū fidelium mētes adiuuātur vt p spīm sanctū charitate diffusa multitudis credentiū sint cor vnū ⁊ aīa vna. extra de sum. ca. ñ. Tūc custodit cū inter mūdi pcula regit: vt de sctō mittēs auxilium eā de svon tueat. Licet ergo in apo. septē scribat ecclijs vna tñ in canticis est colūba. nā sap. edi. ſi do. ⁊ excidit co. septē. Una igit̄ ē ecclesia septē ordinib⁹ distributa: vel septē charismatib⁹ insignita: quā ipe pacificat ⁊ adunat. ille custodit ⁊ regit q̄ ꝓpter ipsi⁹ regimē ⁊ munimē ꝓposuit vniuersis ⁊ omēs ab vno sicut corpus a capite gubernēt p quo statim orat cū dicit. Una cū famulo tuo papa nostro: q̄ vba clemēs papa addidit. Nā vt inqt pelagi⁹ papa ꝓstat ab vniuerso orbe separatos esse qui qualibet dissensiōe inter sacra mysteria aplici pōtificis memoriā fm cōsuetudinē nō frequētant: q̄ vero nō sunt de romana dioceſi p suo quoq; debēt orare pōtifice quatenꝰ vnitatem spūs in vinculo pacis obseruet. vñ debēt dicere vba sequētia. ſ. ⁊ antistite nostro. Antistes tñ ipse celebrans nō dz ea dicere. Qđ vero add̄t q̄dam de antistite ⁊ rege noua traditio ē vbi orandū esse p plat⁹ oñdit. orandū etiam esse p pncipe apls docet. i. ad thimo. ij. c. Ob secro iuqt pmo oīm fieri obsecratōes: orōnes ⁊ postulatōes: ⁊ gr̄aꝝ actōes p oīb⁹ boib⁹ p regib⁹ ⁊ oībus q̄ in sublymitate sunt ꝓstituti: vt quietā ⁊ trāquillā vitā agam⁹ in oī pietate ⁊ castitate. de conse. di. i. de hymnis ad finez. Sicut essi due sunt vite celestis: vz ⁊ terrena. vna qua spūs viuit ex dō. ⁊ altera q̄ caro viuit ex spū: ita due sunt ptātes: ecclīastica vz ⁊ mūdana. vna q̄ moderatur spūalia: ⁊ altera q̄ moderatur carnalia: ista p clericos: ⁊ illa p laycos. xvi. di. duo. Post vtrāq; ptātez orandū est p oībus ortbodoxis q̄ vtrāq; fidē catholicā vz ⁊ aplicā venerant ⁊ colūt. ⁊ sic beretici ⁊ scismatici excludūt. Ortbodoxi essi q̄si gl̄iantes dīr: q̄ vz deū recte fidei ꝓfess.one gloriſicant.

¶ De scōa pte canonis: scilz memento domine. Rubrica.

MEmento domine famuloꝝ famularūq; tuaruz ⁊ oīum circūstantiū ⁊c. Scōa pars in qua etiā ostendit orādus esse p subditis. Et et hac iunctura verboꝝ euidenter cōuincit ꝙ in boc loco debeat sacerdos spāliter viuos quos voluerit memorare: q̄ſi subsequēti: Memento defunctoꝝ: poterit agere memoriā specialez. Hinc etiā euidēter apparet, q̄ sanctū sit ⁊ salubre missaꝝ interesse mysterijs: cū sacrificiuz eucharistie pro circūstantib⁹ spāliter offerat. ¶ Uel cū de⁹ nibil ignoret: nec alicui⁹ valeat obliuiſci: quid est qđ petim⁹ vt de⁹ meminerit nostri? Pro ro de⁹ dī scire quos ſ. approbat. vñ nouit dñs q̄ sunt ei⁹. ⁊ dicit nescire quos reprobat. vñ. Noui vos. Rursus dī obliuiſci malorum cū mal⁹ ad bonū reuertit. vñ ſi impi⁹ egerit penitētiam oīm iniquitatū ei⁹ nō recordabor. Et dicit obliuiſci bonoꝝ cū bon⁹ ad malum puertit. vñ ſi iustus a iusticia sua auerterit se: oēs iusticias ei⁹ nō recordabor. De⁹ etiā q̄ſq; recordat ad miserēdū. vnde. Memēto mei de⁹: q⁹ vent⁹ est vita mea. q̄ſq; ad punien duz. vñ. Memēto dñe filiaꝝ edom in die hierusalez. Petim⁹ ergo nō vt nostri meminerit: sed vt nostri misereat: fm illud. Reminiſcere miserationū tuarū dñe: ⁊ misericordiaꝝ tuaꝝ q̄ a seculo sunt. ¶ Sequit. Quoꝝ tibi fides cognita est ⁊ nota, deuotio ⁊c. quasi q̄ ꝓpicia ris fidelibus ⁊ deuotis. qui sol⁹ vides in pscīe tijs: q̄ recte credant ⁊ deuote te diligāt. vtpote rerū scrutator ⁊ cordium deus scientiarum dominus occultoꝝ oīum pscrutator in cuius

cōspectu nulla creatura est inuisibilis Pro q̄bus tibi offerim⁹: vel q̄ tibi offerūt hoc sacrificium laudis ⁊c. quasi diceret. Memēto dñe nō solū eoꝝ ꝓ quib⁹ offerim⁹: sed etiā sacerdotum q̄ offerunt hoc sacrificiū laudis ⁊c. Cum eñ sacerdos offert ꝓ populo nihilomin⁹ ⁊ ꝓ se. Uel ideo dicit. Pro quib⁹ tibi offerim⁹ vel q̄ tibi offerunt: q̄ nō solū offerunt sacerdotes sed ⁊ vniuersi fideles. nā ⁊ qd̄ spūaliter adimpletur ministerio sacerdotū: hoc vniuersaliter agitur voto fideliū: vel ꝓ quib⁹ offerim⁹. s. actu: vel qui tibi offerūt. s. deuotione. Dicit̄ autem sacrificiuꝫ laudis: ꝟm illud apl̄i. Quicq̄d facere debetis oīa in laudē dei facite: vt deus laudetur in vobis. Secūdo sacrificiū laudis dicit̄: q̄ xp̄us gratias agens instituit: ꝓut dicetur in sexta ꝑticula sup̄ verbo gratias agēs. Tertio ideo q̄ cū deo quicq̄ offerim⁹ sua sibi reddimus nō nostra largimur. vñ si esuriero nō dicā tibi me⁹ est eñ orbis terre ⁊ plenitudo ei⁹: ergo īmola deo sacrificium laudis ⁊ redde altissimo vota tua. Quarto q̄ deū laudare debem⁹: nō soluꝫ q̄ passus est ꝓ nobis: sed etiā q̄ nobiscū est quotidie vsq̄ ad consumationem vite: vel quia nō solū se dedit ꝓ nobis in p̄cium: sed etiā q̄a dedit se ꝓ nobis in cibum: vt ꝑ p̄cium redimeret nos a morte. ꝑ cibum aleret nos ad vitā. Vñ. Qui manducat me viuit ꝓpter me. ꝓ se effegeñs est. i. expositio eius qd̄ sequitur. s. ꝓ redēptione aīaꝝ nostraruꝫ. ꝓ spe salutis ⁊ inco. sue. ¶ Sequit̄ suisq̄ omībusq̄ ⁊c. vꝫ cōsanguineis vel affinibus familiarib⁹ vel amicis. licꝫ eñ diligere teneamur etiā inimicos. ꝟm illud. Diligite inimicos vestros. seruare tamē debem⁹ ordinez charitatis q̄ incipit a seipso. xxiij. q. v. si nō lꝫ. de pe. di. iij. sane cānēdū. extra de vsu pallei. in fi. ꝟm illud. Introduxit me rex ī cellā vinariā: ⁊ ordinauit in me charitatē. nam ⁊ apostol⁹ ait. Dū tēpus habem⁹ opemur bonū ad oēs: maxime autē ad domesticos fidei. Pro redēptione aīaruꝫ suaꝝ ⁊c. quasi nō ꝓ tēporali lucro vel appetitu terrenoꝝ: sed ꝓ spe salutis ⁊ incolumitatis sue. i. ꝓ salute vel īcolumitate speranda. spe eñ salui facti sum⁹: ꝓ salute q̄dem mentis ⁊ incolumitate corporis. nā vtraq̄ sanitas est ab illo q̄ dicit. Salus ppl̄i ego sum. Uerū vtraq̄ sanitas ꝓuenit ex redēptione aīe. i. de remissiōe peccati: sic ecōtra de reatu peccati ꝓcedit īfirmitas vtriusq̄ iuxta sententiaꝫ veritatis. Ecce san⁹ inquit fact⁹ es iā noli peccare ne deterius aliquid tibi cōtīgat. extra de pe. ⁊ re. cum infirmitas. in principio. ¶ Porro tria sunt homīs bona corporalia spiritualia ⁊ eterna: vꝫ infima media ⁊ suprema: ꝓ quibus sacerdos dicit se offerre. ꝓ corporalibus. i. ꝓ incolumitate. ꝓ spiritualitate. i. pro redēptione. ꝓ eternis. i. ꝓ salute. Nā ⁊ dñs docet nos pro his tribus orare: vꝫ pro eternis. vñ. Adueniat regnū tuū. ꝓ spūalib⁹. Fiat volūtas tua sicut ī celo ⁊ ī t̄ra. ꝓ corporalibus. vnde. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. Offerimus eñ sacrificiū ꝓ eternis vt dentur nobis in p̄miū. ꝓ spūalib⁹ vt dētur nobis in meritū. ꝓ corporalib⁹ vt dent̄ nobis adminiculū: vt ꝑ hec ⁊ ista ꝑueniam⁹ ad illa. Uerū cū dicat apostolus ꝙ virtus in infirmitate perficit̄. extra de sacra vnc. c. i. ⁊ iteruꝫ cū infirmor tunc fortior sum. Quid est ꝙ pro corporali incolumitate sacrificiū laudis offerimus: nisi vt nobis ꝯserta vel reddita sanitate gratiaꝝ actiōes ī ecclesia referam⁹. ¶ Sequitur. Tibiq̄ reddunt vota ⁊c. Uota sua dicuntur q̄ voluntarie ꝓmittūtur: q̄ volenter ⁊ libenter deo vouere ⁊ votū reddere debem⁹. extra de voto. magne. Uerū cū nostra donemus: ⁊ aliena reddamus. Quomodo vota si sua sunt reddūt: ⁊ nō potius donant. vel si reddunt quomodo sua ⁊ nō poti⁹ aliena? Sane votum ⁊ hoīs ⁊ dei est: sed dei ꝓpter auctoritatem gratie. hoīs ꝓpter libertatē arbitrij. ꝓpter qd̄ dicit apl̄s. Nō aūt ego sed gratia dei mecū. vel vouere homīs est. reddere vero dei.

¶ De tertia parte canonis. Rubrica.

Ommunicantes tertia pars. Ciriti⁹ papa addidit hec verba. Cōmunicātes ⁊ memoriā venerātes. ¶ Sane pontifex vt lex iubebat thuribuluꝫ viuis carbonibus plenū intra sancta sanctoꝝ secū portabat sicut in ꝓhemio huius partis dictū est: ⁊ xp̄us carnis sue thuribuluꝫ omni virtute plenum tulit ad astra. sic ⁊ sacer

dos noster xpi vicē tenens vacuus a peccatis
⁊ plenus virtutum odoribus ad sacrificiū al-
taris accedere debet. Cōmunicātes ⁊ memo
riam venerantes. Cōmunicare idē est qđ par
ticipare: quia sanctoꝝ ⁊ angeloꝝ pascuis cō-
municare debemus. Quattuor aūt modis in
ecclesia cōmunicatur: ꝓut dicet in. vi. particu
la super verbo Qui pridie. Memoriā vene-
rari idem est qđ memoriā honorabiliter cole-
re ꝙ beata Maria virgo ꝑ aduentum spūs
sancti genitrix facta est filij dei Jesu xpi domi
ni nostri: qui deꝰ ⁊ homo est. ¶ Illud autē no
tandum est ꝙ secreta nō tota simul ab vno: sz
particulatim a pluribus ex eo perpendit fuis-
se cōposita: qꝛ ter in ea sanctoꝝ cōmemoratio
repetitur: licet hoc ipsum ꝓuenerit ad laudē
⁊ gloriā trinitatis. In scđa quippe cōmemo-
ratione supplentur qui de primitiuis sanctis
deesse videbantur in prima. veruz in ea cōme
moratione que fit ante ꝯsecrationē corporis
christi postulat sanctoꝝ suffragiū. in ea vero
que fit post cōsecrationem corporis xpi san-
ctoꝝ cōsortium imploratur: quia nimirū anteq̄
corpus xpi qđ est vniuersalis ecclesia cōsecre-
tur. i. anteq̄ regnū adueniat: necessariū est no
bis in via sanctoꝝ suffragiū: vt meritis eoruz
⁊ p̄cibus diuine protectiōis muniamur auxi-
lio: sed vbi corpus xpi fuerit cōsecratū. i. vbi re
gnuz aduenerit: assequemur in prima sancto-
rum cōsortium vt societatē ⁊ partem cum san
ctis apostolis ⁊ martyribus habeamus. In
via quippe cōmunicamꝰ cū sanctis per fidem
quā ipsi hic habuerūt. ⁊ nos habemꝰ in patria
vero participabimus cū sanctis ꝑ spem quaz
ipsi habēt ⁊ nos habebimus. Nos eñ fidem
habemꝰ ⁊ spem. ⁊ illi spem habent ⁊ rem. nos
ꝑcurrimus stadiū: isti possident brauiuz. nos
pugnamꝰ in via: illi triū ꝓbāt in patria. Cōmu
nicamus igit ⁊ memoriā veneramur aposto-
loꝝ ac martyrū: ⁊ precipue gloriose virginis
dei genitricis marie: vt eoꝝ suffragio de fide
ꝑducamur ad spem. de stadio ꝑueniamus ad
brauiū. de via ad patriā trāseamus. In p̄mis
autē nomiatur nomen btē marie: qꝛ ipsa eū q̄
oblaturus est: ⁊ qui vere hostia est genuit ⁊ in
celis obtinet p̄ncipatuz. Noiant ⁊ duodecim
apl̄i. ⁊ duodecim martyres q̄ oēs huiꝰ sacrifi
cij testes fuerūt: ⁊ passionē xpi v̄bis ⁊ effusio
nis sanguīs testimonio ꝓbauerūt. In hac igi-
tur ꝯmemoratione sanctoꝝ illud obseruat ec
clesia qđ antiq̄tus agere ꝯsueuit: vt in orōni-
bus suis recolat patrū memoriā quatenꝰ eoꝝ
meritis suffragantibꝰ faciliꝰ obtineat qđ iplo
rat. Sic ⁊ moyses ꝓ peccante poplo interce
dens patrū memoriā imposuit dicens. Recor
dare Abrahā Isaac ⁊ Jacob ſuoꝝ ⁊c. Exo.
xxxi. Sic ⁊ azarias orasse legit i fornace. Ne
quesumꝰ auferas miaz tuā a nobis dñe deus
noster: ꝓpter abrahā dilectū tuū: ⁊ isaac ſuū
tuū: ⁊ israel sanctū tuū. Et qm̄ extra vnitatem
ecclesie nō est locus offerendi sacrificiū vnita
tis: ideo sanctoꝝ memorie cōicamus in sacri-
ficio quatenꝰ in cōione sctōꝝ sacrificiū offera-
mus. nā sicut vnus panis ex multis granis: ⁊
vnū corpus ex multis mēbris: sic ex multis fi-
delibꝰ vna cōstat eccl̄ia. Scriptū est eñ: alie
nigena nō vescet ex eis qm̄ sancta sunt: ⁊ ideo
solū illū ad esum eiꝰ agni recipimꝰ q̄ nr̄e cōiun
ctus est domui: vz oēm domesticū fidei: a p̄n
cipe vsq̄ ad plebeiū: a ppl̄o vsq̄ ad publica-
nuz. Scripserūt aūt quidā ꝙ qꝛ sacerdos le-
galis scripta hēbat in longeon noīa duode-
cim tribuū seu patrū. Exo. xxx. ideo in huiꝰ rei
memoriā p̄s byter noīat memoriā btē virginis
⁊ apl̄oꝝ ⁊ quorūdaz martyrū. Sed cū eccl̄ia
inter sctōs magnifice memoriā ꝯfessoꝝ vene-
retur: quare in canone nō fit de illis cōmemo-
ratio? Rñderi pōt ꝙ canon priꝰ fuit editus q̄
memoriā sāctoꝝ cōfessoꝝ ecclesia celebraret:
Nam oēs fere sancti qui in canone cōmemo-
rantur: p̄cessere siluestrū p̄ter iohānez ⁊ pau-
luz ⁊ marcellinū ⁊ petrū q̄ ꝓximo successerūt.
Ecclesia vero post tp̄us beati siluestri cepit
memoriā sanctoꝝ ꝯfessoꝝ venerari. Canō au
tez ex eo ꝯuincit p̄cessisse ꝙ apl̄oꝝ cathalogꝰ
nō ita reperit in illo dispositꝰ: sicut in emēda-
tioribꝰ codicibꝰ siue euāgelijs īuenit. In p̄ori-
bus eñ editionibus vt dicit hieronymꝰ nō so-
lum euangelistarū mutatꝰ est ordo: sz etiā ver
boꝝ ⁊ sentētiaꝝ erat cōfusa ꝯmixtio. Potest
etiā dici ꝙ iō in canone solū fit mētio de mar-
tyribus: qꝛ cū hoc sacramentū sit sacramētuz
amoris in ipsius sacramēti mīsterio dz soluz
memoria fieri de illis de q̄bus specialius ap-

paruit signũ veri amoris. In apostolis appa
ruit ꝑ tẽporaliũ abiectionẽ: in martyrib⁹ ꝑ cor
porũ tormẽtis expositionẽ. De ꝑmo mathei
xix. Ecce nos relinquim⁹ oĩa ꝛc. De scdo Sa
pien. iij. Et si corã hoĩbus tormẽta passi sunt
ꝛc. Rursus ideo nõ fit mentio de ꝯfessoribus:
qꝛ illi nõ sunt passi sicut xp̃s: cui⁹ passionis est
memoriale hoc sacramentuꝫ. Gre. iij. addidit
hec verba. s. illa q̃ in quibusdam ecclesijs dñr:
scꝫ Quoꝝ solẽnitas hodie in ꝯspectu tue ma
iestatis celebrat̃ dñe deus noster ĩ toto orbe
terraꝝ. Terminat̃ aũt hec ꝑticula per eundẽ
dñm nostrũ: sicut eñ ꝑ filiũ oĩa facta sunt: ita
ꝛ per ipsum hñt oĩa esse reparata ꝛ termĩata:
ꝛ ꝟm quosdam nõ dꝫ hic responderi Amẽ: ne
qꝫ vsqꝫ ad fractionẽ hostie: qꝛ angeloꝝ chor⁹
sancto ministerio assistens rñdet Amen. hoc
tñ nõ vbiqꝫ seruat̃. de hoc dicet̃ in. ij. ꝑticula.

¶ De quarta parte canonis. Rubrica.

Hanc igitur oblatõ
nem. Quarta pars. et hoc di
cendo sacerdos in quibusdaꝫ
ecclesijs profunde se inclinat.
¶ Sane legalis põtifex orãs
fumo thymiamatis obumbrabat̃ ꝛ tegebat̃
ne pateret alicui dum cremaret incẽsum: sicut
in ꝓhemio hui⁹ partis dictũ est. Et xp̃us duꝫ
patrẽ interpellat ꝓ nobis: angeloꝝ ꝑttansit ĩ
tuituꝫ: qꝛ intelligi nõ põt q̃tum pñtia sumpte
carnis impetret apud patrẽ ꝓ nobis. Sacer
dos quoqꝫ duꝫ vicẽ xp̃i gerit quodãmodo te
gitur ꝛ latet: qa nec cogitari nec narrari põt
quãta virtus ꝛ potẽtia sit in verbis ei⁹: ꝛ in h̃
mysterio qđ latet hoĩes ꝛ angelos. Ad qđ re
presentandum in qubusdã ecclesijs sacerdos
secretam intrans q̃busdam cortinis q̃ sunt in
vtroqꝫ latere altaris q̃ tunc extendunt̃: quasi
tegitur ꝛ velatur. ¶ Seruitutis nostre: id est
mee ꝛ cunctoꝝ q̃ tibi seruiũt ꝛ famulãtur. Et
nota ꝙ due sunt seruitutis species. vna q̃ soli
creatori debet̃: q̃ dicit̃ latria. altera q̃ creatu
ris impenditur: q̃ vocatur dulia. Quasdã eñ
creaturas possumus inter oĩa venerari. Utrã
qꝫ speciem dñs determinat dicens: Reddite
que sunt cesaris cesari: ꝛ que sũt dei deo. Un
de ꝟsus. Latria fit dño: debetur dulia seruo.
Ad corp⁹ christi fertur ꝑdulia fere. Latria er
go est seruitiũ siue cultus soli deo creatori de
bitus: quẽ debemus super omĩa reuereri. Ad
eam quidẽ ꝑtinent tẽpla ꝛ altaria: sacerdotia
sacrificia: festiuitates: cerimõie ꝛ huiusmodi:
que soli deo sunt exhibenda. Juxta illud. Do
minuꝫ deũ tuũ adorabis: ꝛ illi soli seruies. i. so
li deo seruitutẽ adorationis impendes. Non
enim sanctis ꝛ angelis ad honorẽ dei: sed po
tius deo ad honorẽ sanctoꝝ ꝛ angelorum de
dicantur templa: ꝛ altaria ꝯsecrantur. ꝛ sacri
ficia offeruntur. nec ipsis adoratõnis seruit⁹:
sed soli deo impenditur: vt dicetur in ꝓhemio
septime partis: ne si sec⁹ fiat nõ theosebie cul
tus exhibeat̃: sed idolatrie crimen incurratur
seruiendo creature tanq̃ creatori: ꝛ mutãdo
gloriam incorruptibilis dei: in similitudinem
corruptibilis hoĩs. Si igit̃ nec homines nec
angeli adorandi sunt: attendãt quid agunt q̃
sub pretextu cuiusdã religiõis seu pietatis di
uersas adorãt imagines. nõ eñ licet aliquid
manu factũ adorare: ꝓut ꝓbatuꝫ est in ꝑte ꝑ
ma sub ti. de picturis. Una quidẽ tm̃ dei pa
tris est imago quam vna cũ patre adoratiõe
venerari debemus. s. vnigenitũ dei filium Je
sum xp̃m qui est splendor glorie: ꝛ figura sub
stantie eius: cuius nõ solum deitateꝫ: sed etiã
humanitateꝫ adorare debemus. Juxta illud:
Adorate scabellũ pedum eius qm̃ sanctũ est.
Ceteras vero imagines ꝛ creaturas sacras ꝛ
sanctas. i. angelos homĩes ꝛ sacramẽta: non
latria: sed dulia possum⁹ venerari. De adora
tione angeloꝝ legit̃ ꝙ abrahaꝫ oculis eleua
tis in cõualle mãbre tres vidit: ꝛ vnuꝫ adora
uit ex angelis. Loth quoqꝫ duob⁹ angelis in
trantibus ciuitatẽ occurrens adorauit petẽs
vt in domũ suã hospitio declinarent. De ado
ratione hoĩm legit̃ ꝙ iacob vidẽs esau vemẽ
tem ꝑcessit vtrãqꝫ turmã: ꝛ ꝓnus in terraꝫ se
pties adorauit. Filij quoqꝫ iacob adorauer̃t
ioseph in egypto. De adoratione sacramẽto
rum dicit eccl̃ia. Crucẽ tuã adoramus domi
ne. Et alibi legit̃. Christiani sacras imagines
pie venerant̃ ꝛ adorãt. ¶ Sequit̃. Dies quo
qꝫ nr̃os. Et nota ꝙ leo papa adiunxit infra a
ctionẽ. Hanc igit̃ oblationẽ vsqꝫ. placat⁹ ac
cipias. Btũs aũt gre. has tres petitiones in

canone dr addidisse. Prīa est: diesqz nostros in tua pace disponas sup. per eū q̄ pro nobis est traditus in man⁹ eoꝝ qui pacez oderunt. Scda ab eterna dānatiōe nos eripi sup. ꝑ eū qui ꝓ nobis tpali morte dānat⁹ est. Tertia: ⁊ in electoꝝ iubeas grege numerari sup. ꝑ eum qui pro nobis dānatus est cuz iniquis. ¶ In pace tua ⁊c. Et nota ꝙ est pax peccatoꝝ pax iustoꝝ que dr pax pectoris siue spūalis. pax tēporalis. ⁊ pax eternitatis. De pace peccatoꝝ dixit psalmista. Zelaui super īiquos pacē peccatoꝝ videns. Et de pace iustorū dicit apl's. Fruct⁹ spūs est charitas: gaudium: pax: patientia. Hanc reliquit dñs apl'is dicens. Pacez relinquo do vo. De pace temporis inquit ꝓpheta. Orietur in dieb⁹ eius iusticia ⁊ abūdātia pacis. De pace eternitatis dñs dixit apostolis. Pacē meam do vobis nō quō mundus dat ego do vobis. Pro hac triplici pace ter oram⁹ in missa. Primo in hac orōne Hāc igit: ibi. diesqz nr̄os in tua pace dispone. Secūdo in oratōe: libera nos: ibi. Da ꝓpiti⁹ pacem in dieb⁹ nostris. Tertio ī pax dñi: ibi. Da nobis pacē: vt de pace tpis ꝑ pacez pectoris trāseamus ad pacez eternitatis. Ob hoc etiā sacerdos in missa ter osculatur altare: vz ī primi canonis. di. Uti accepta ⁊c. et in oratione. Supplices. ⁊ post orationē. Dñe ihu xp̄e qui dixisti apostol'. lz quidā nonies osculētur: vt ī sui adiutoriū ad hoc impetrandū nouem choros vel ordines angelorū in quib⁹ oēs scti locati vel locādi sunt, īuocent ⁊ inducāt: vel h̄ faciunt quasi gr̄as agētes de nouē ordinib⁹ q̄s quilibet sacerdos gradatim suscepit. ¶ Circa hmōi altaris oscula notandum est ꝙ sacerdos ea facit trib⁹ tpibus in missa: iuxta tria q̄bus indiget: ⁊ alia tria ab eo in altari agēda. Prīo eñ facit q̄dā oscula añ collocatōez hostie ⁊ calicꝫ. s. qñ p̄mo ad altare accedit. qñ ad p̄mā collectā dictur⁹ est. dñs vobiscū: et iterū post euāgeliū dictur⁹. dñs vobiscū: que oscula facit vt fiat dign⁹ mīster ī sacrificādo. Scdo facit alia p⁹ collocatōez calicis ⁊ hostie p̄usqz cōicet. s. dictur⁹. Orate fratres ⁊c. ⁊ qñ ī canone dicit. Uti accepta. ⁊ qñ dicit. Ex hac altaris participatōe. ⁊ finita oratione illa. Domine Ihu xp̄e q̄ dixisti apl'is: q̄ facit vt sit iust⁹ in christi corpe recipiendo. Tertio v̄o facit alia postq̄ cōicauit. s. dicturus. dñs vobiscum. ante postcōionez: ⁊ ꝯpleta oratōe. Placeat tidi sancta ⁊c. que facit vt sufficiēs īueniat̄ gratias dño deo pro receptis referendo. Ueruz oscula que fiunt ante collocatiunē hostie ⁊ calicis: ⁊ ea que fiunt post cōionez fiūt sup altare: vz in medio eius. Cū eñ sacerdotis dignitas ⁊ auctoritas in sacrificādo: nec nō sufficiētia ad referēdas gratias de acceptis sit soluz a deo a quo nostra sufficiētia est: iccirco ante calicis ⁊ hostie locationem. ⁊ postq̄ cōicauit osculatur mediū altaris: per qd̄ ꝓpter virtutē cōsecratōis ⁊ vnctionis ibi in missa altaris facte maxime repꝛesentat̄ deus in quo vniūtur extrema. Oscula v̄o que fiunt post calicis et hostie collocationē anteq̄ cōicet fiunt a sinistris calicis prope hostiā. Ad hoc eñ ꝙ sacerdos sit iustus in sacrificādō: requirit̄ non solū actio diuina veꝝ etiaz sua. vñ Aug. Qui fecit te sine te: nō iustificabit te sine te. Requirit̄ ergo dispositio ex pte sua qd̄ fit si non resistit diuinis monitib⁹: sed īfusio gr̄e fit ex pte dei: iōqz oscula que fiūt ante cōionez nō directe fiūt in medio altaris. ¶ Rursus illud qd̄ est ex nobis in iustificatōe nostra est quid diminutiuū ⁊ est modicū respectu ei⁹ qd̄ ex deo est. merito ergo fiunt a sinistra parte calicꝫ. que est pars diminuta ⁊ obliqua respectu dextre. Fiūt tamen iuxta hostiā: tū qꝛ in iustificatōe plura et nobiliora sunt a deo seu a xp̄o: tuz qꝛ etiā illd̄ quod a nobis est potius haberet rationē mali q̄ boni nisi quodāmodo esset a deo per gratiā preuenientem elicitum regulatum ⁊ acceptum. Potest etiaz secundo dici ꝙ ideo quādo calix ⁊ hostia non sunt super altare: oscula fiunt in medio altaris videlz directe super locum crucis ex crismate in ipsius consecratiōe facte: quia xp̄s stans in medio discipuloꝝ suorum dixit eis. Pax vobis: que pax per ipsa oscula designatur. Tertio ad designandum ꝙ sicut habet̄ in canticis. Christus ascensum in cruce purpureum id est sanguine rubricatum media charitate constrauit: que charitas per osculum designatur que etiaz media dicitur: quia cōmunis omnib⁹. pro omnib⁹ eñ voluit pati ex charitate ¶ Porro fiūt oscula ip̄a ma

nibus super altare depositis. Prio ad notādum ꝙ charitas per osculū designata operibus dz īniti. nam ſm Greg. Operat magna si est. si aūt retinuit opare amor nō est. Scdo ad notanduz ꝙ in altaris sacrificio sacerdos oīm temporaliū curā deponere: ⁊ solū ipsi sacrificio affixā mentē debz habere. Tertio ad designandū ꝙ ad hec opera eius non sufficit ꝙ solum dei misericordia obtinet. Adhuc nō nulli in locis ipsis osculādis signū crucis cuz tribus extensis digitis prius imprimūt: tū qr oīa in fide trinitatis agenda sunt: tuz qr regulariter quicq̄d ori applicandū est debet prius crucis signaculo insigniri. ¶ Et quāq̄ altarī mensa cōsecrata fuerit: ⁊ alia multa crucis signa in ipso misse officio p̄cesserint: nō tamen hec superfluūt: tuz qr non ratione ipsius loci: sed ratione operis in loco ipso fienda fiunt: tū quia quantūcūqz altaris mensa fuerit ꝯsecrata: nescitur tamē q̄d in loco ipso maligno spiritui ꝑmittatur a deo. Alia etiaz multa signa prius facta non ratōe loci: sed ratōe ꝯsecratinis corporis et sanguīs christi facta fuerunt. Alij tamē in penultimo ⁊ finali: dñs vobiscū: nec osculātur altare: nec ī illo imprimūt signū crucis: sed se solum ante faciem suā signant ⁊ bene: tū quia per altaris osculū qd̄ in fine misse fit intelligit sacerdos oīa p̄cedentia approbare: ⁊ eis toto mētis affectu assentire. tuz qr per corporis dñi presentiam oīs īmund⁹ spiritus de loco ipso credendus est aufugisse. De osculo etiam altaris ⁊ libri sub titulo de altaris osculo dictum est.

De quīta canonis parte. Rubrica.

Uam oblationem ⁊c. Quinta ps. in q̄ sacerdos accedit ad dñici corporis consecrationē. d. Quā oblationē id est terrenā materiā ad corpus tui filij destinatam. tu de⁹ quesum⁹ in oībus. i. tota cognitōe: tota mente: ⁊ toto intellectu. digneris facere benedictam ⁊c. Sane quarta feria: Judas vnus ex duodecim a diabolo supplantatus īmane sacrilegium perpetrauit: dum filium dei. xxx. argenteis vendidit phariseis in recōpensationē dāni quod incurrerat ꝓpter effusionem vnguēti. Quare inq̄t hoc vnguentū non vēditur trecētis denarijs: ⁊ datum est egenis? Dixit autē hoc non qr de egenis ꝑtinebat ad eum: sed quia fur erat et loculos habēs ea q̄ mittebātur asportabat. Quilibet aūt argenteus valebat. x. denarios vsuales: ⁊ ita dānum vnguēti qd̄ valuerat trecētos denarios triginta ꝯpensauit argēteis. Si vero dicamus argenteos fuisse denarios vsuales: dicemus ꝙ iudas vendidit. Christū quasi vile mancipiuz triginta denarijs q̄ sunt decima trecētoꝝ denarioꝝ quos valuerat vnguentum: ꝓpter quod dñs despectiue loquitur per ꝓphetam. Appenderunt inquit mercedem meā triginta argenteos preciū appreciati quo appreciatus suz ab eis. Ad designādum ergo precij quantitatē quo xp̄s vēditus est sacerdos hic facit tres cruces cōiter super oblatam ⁊ calicem cum dicit: benedictā astrictam ⁊ ratam. nam ⁊ trecenta pariter ⁊ trigīgīta multiplicatiōez suscipiūt a trinario. postmodum autē ad designandum venditionem ⁊ emptionem duas cruces imprimit sigillatī: vnam super oblatā: ⁊ alteram super calicē cū dicit. Ut nobis corpus ⁊ sanguis fiat. q. d. Illa vēditio fuerit maledicta: ꝓscripta: irrita: iniqua: ⁊ detestabilis: sed tu deus hanc oblationem digneris facere benedictā: ascriptam: ratam: rōnabilem ⁊ acceptabilē. Judas eñ dilexit maledictionez ⁊ venit ei: ⁊ noluit benedictionem ⁊ elongata est ab eo: sed tu de⁹ hanc oblationē digneris facere benedictam ꝑ quā nos in celestibus bñdicas. Judas deletus est in libro viuentiuz: ⁊ cū iustis non scribet. Sz tu deus hanc oblationē digneris facere ascriptam per quā nos inter electos ascribas. Judas laqueo se suspendit: ⁊ episcopatū eius accepit alter. Sed tu deus digneris hanc oblationē facere ratā per quā ratuz sit nostre salutis promissuz: vel ratam quo ad ꝯfirmatiōez in oībus bonis: ne sicut chain offeram⁹: qui se non deo sed diabolo obtulit sacrificiū. Itē iudas exiuit ꝯdēnatus: ⁊ oratio eius facta est ī peccatū. Sed tu deus hanc oblationē facere digneris rōnabilem. i. ratōe plenam per quaz rationabile fiat nostre seruitutis obsequium. Judas quoqz reddidit malum pro bonis: et

odium ꝓ dilectiõe retribuit. Sed tu de⁹ hãc oblationẽ facere digneris acceptabilem: per quam nos tibi reddas acceptos. Secũdo fiunt tres cruces cõiter sup oblataz ⁊ calicẽ: qz xp̃us tria cõmuniter egit circa panẽ ⁊ vinum. videlicet accepit bñdixit ⁊ dedit. Postmodũ specialiter facit vnã crucẽ sup oblatam: qz dixit: comedite. hoc est coꝛpus meũ. ⁊ alterã super calicẽ: qz dixit. Bibite. hic ē sanguis me⁹. ⁊ ſm hunc sensum recte subiungit. Qui ꝑdie ꝙ pateret ⁊c. ¶ Tertio fiunt tres cruces: qa iudas vendidit xp̃m ad crucifigendũ trib⁹: scz sacerdotib⁹ ⁊ scribis ⁊ phariseis. Ad notandũ ergo cõiter tres emptoꝛes facit sacerdos tres cruces cõiter sup oblatam ⁊ calicẽ dum dicit Benedictã ascriptam ⁊ ratã. Ad notandum vero discrete venditoꝛẽ ⁊ venditũ: vel tradentem ⁊ traditũ facit duas cruces discrete sup oblatam ⁊ calicẽ cũ dicit. Ut fiat coꝛp⁹ ⁊ sanguis. ¶ Quarto tres p̃me cruces notãt qõ factũ ē esse ex virtute crucifixi. Vel significãt tres dies quibus xp̃us p̃dicauit post dñicaz in ramis palmarũ. vel triduũ quo in sepulcro ꝙ uit: vel tria loca coꝛporis in quib⁹ passus est. i. manus pedes ⁊ latus. Due vero sequentes significant diuinã ⁊ humanã naturã. vel ꝙ xp̃s in anima et coꝛpoꝛe passus est. Et fiunt ꝗnqz in figurã ꝙ xp̃us ꝗnqz vulnera habuit. vel in ꝗnqz crucibus tẽpus legis exp̃imit⁹ quod quiqz libris distinguit ⁊ in quolibet xp̃i passio denotatur: que lex quinqz p̃sonis regebatur. s. iudice: rege: p̃ncipe: ꝓphet̃a: sacerdote. quibus xp̃us assimulatur. ¶ Possunt quoqz p̃missa verba secũdo modo sic exponi: petim⁹ vt deus hanc oblationẽ faciat benedictam ascriptam ⁊ ratã. i. vt eam cõsecret: approbet ⁊ cõfirmet in rõnabilem hostiã ⁊ acceptabile sacrificiuz: ita vt nobis. i. ad nostrã salutẽ panis fiat coꝛp⁹ ⁊ vinũ sanguis dilectissimi filij tui dñi nostri iesu christi. Patri quidem dilectus est filius: sicut ipse pater de celo testatus ē dicens. Hic est filius me⁹ dilectus ⁊c. ⁊ nos eũ diligere debemus: quia ipse p̃ioꝛ dilexit nos: ⁊ pꝛo nobis passus ē. Tertio modo sic. Quesumus vt tu deus hanc oblationem facere digneris benedictã. i. vt a te spiritualiter benedicatur. Unde virtute patris nostri sit benedictus fructus⁹ virginis marie. ascriptam: i. talẽ que de memoꝛia tua nulla possit oblitõe deleri. ratam. i. talẽ que de beneplacito tuo nulla possit oblitõe cõuelli. rationabilẽ. i. talez ꝙ tue diuine rationi cõuenit. Refert esn̄ inter rationabile ⁊ rationale. rationabile dicit quod de ratione ꝓcedit. rationale vero dicit qõ vtitur ratione. vnde ⁊ liber iste rationale vocat: quia eoꝛum que in ecclesiasticis officijs aguntur rationes cõtinet. acceptabilem: id est vt p eam tibi deo acceptemur. Quarto modo sic. Digneris facere benedictam. i. spiritui sancto replere. ascriptam. i. diuinitati ascribere. ratã: id est in veritate vt ad salutem sufficiat solidare. rationabilem. i. in nostra fide. acceptabilẽ: id est in nostra deuotione. Quinto modo sic. Quam oblationem tu deus omnipotens digneris facere in om̃ib⁹ benedictã: hoc est trãsferre in eam hostiam que est oĩmode benedicta. ascripta. rata. rationabilis ⁊ acceptabilis. Benedicta dicit hostia salutaris. i. ab omni causa maledictionis immunis tam oꝛiginali ꝙ actuali: tam criminali ꝙ veniali: sicut Elizabeth inquit ad virginem. Benedictus fruct⁹ ventris tui. ascripta dicitur. i. figuris ⁊ scripturis veteribus designata: tam in agno paschali ꝙ in mãna celesti: tam in isaac imolando ꝙ in abel immolato: qsñ vt inquit iobãnes. Hic est agnus q occisus est ab oꝛigine mundi. Rata dicit quasi nõ trãsitoꝛia: sicut vetus lex que cessit vbi noua successit: sed q̃ ꝑmanet in eternuz ſm oꝛdinem melchisedech. Rationabilis dicitur quasi nõ pecualis: sicut erat lex galis q̃ sanguĩe thauroꝝ ⁊ bircoꝝ non poterat a peccato mundare: sed que sanguine ꝓꝓio cõscientias emũdat ab operibus moꝛtuis. Acceptabilis dicit quasi non illa de qua dicit ꝓphet̃a Sacrificium ⁊ oblationem noluisti: sicut dominus ait. Non accipiam de domo tua vitulos neqz de gregibus tuis bircos: sed illa de qua dicit psalmista. Tibi sacrificabo hostiam laudis. Unde dñs ait. Sacrificiũ laudis honoꝛificabit me. Et ſm hanc dispositioñ recte subiungit vt fiat coꝛp⁹ ⁊ sanguis dilectissimi filij tui dñi ⁊c. Patri enim dilectus est filius. Juxta illud. Hic est filius me⁹ dilectus ⁊c. ⁊ nos eum diligere debemus: qz ipse ꝓ

dilexit nos ⁊ passus est ꝓ nobis. Augu. vero sic exponit. Benedictā ꝑ quaz benedicimur. ascriptam ꝑ quam in celo oīs ascribimur. ratam per quam in visceribus xp̄i. i. de corpore xp̄i quod est ecclesia censemur. rationabilem ꝑ quam a bestiali sensu exuimur. acceptabilē vt qui nobis ipsis displicemus ꝑ hāc acceptabiles eius vnico filio simus: subiungens ꝙ sacerdos euangelistaruz verba assumens dicit. Qui pridie q̄ pateret ⁊c. Ambrosi⁹ dicit ꝙ hec verba. Quam oblationē ascriptam rationabilem ⁊c. sunt v̄ba euangeliste vsqz ibi. Accipite ⁊ manducate ⁊ bibite ex hoc oīs. Alij vero dicūt ꝙ alexander papa p̄mus addidit canoni verba illa. Qui pridie. vsqz: hoc ē corpus meum.

¶ De sexta particula canōis. Rubrica.

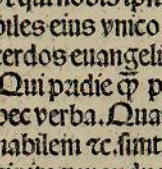

Qui pridie q̄ pateretur ⁊c. Sexta pars. ⁊ hec v̄ba dr̄ alexander papa p̄m⁹ addidisse: vt p̄missum ē. Qd̄ aūt ab hoc loco agitur rep̄sentat id quod xp̄us in cena fecit. ⁊ est sensus horuz verboꝝ. Qui pridie q̄ pateretur. i. vna die anteqū ipse passus est ꝓ nobis: voluit tradere discipulis suis corporis ⁊ sāguinis sui mysteriū vt illi traderent nobis. Quintadecima nanqz die p̄mi mēsis q̄ tūc extitit feria sexta: passus est xp̄us: ⁊ p̄cedente nocte: vz decimaquarta luna p̄mi mensis ad vesperā: vt leges scripturaruz impleret: post typicū pascha corporis ⁊ sanguinis sui sactamentuz instituit: ⁊ ecclesie tradidit frequentandum. Sic eñi fuerat p̄figuratū in Exo. x. die mēsis primi tollat vnusquisqz agnuz ꝑ familias ⁊ domos suas: ⁊ seruabit eum vsqz ad quartādecimā diē mensis huius. īmolabitqz eum vniuersa multitudo filioꝝ israel ad vesperam ⁊ sumēt de sanguine agni ac ponent super vtrūqz postem et insup̄ liminaribus domoꝝ in quibus comedēt illū: ⁊ post pauca. Est enim phase. i. transitus domini. ¶ Illud autem notandū est ꝙ sicut māna datum fuit hebreis post transitum maris rubri iā submersis egyptijs: sic eucaristia datur christianis post ablutionem baptismi iaz deletis peccatis: vt per baptismum emundemur a malo: ꝑ eucaristiā ꝯfirmemur in bono. Sicut enim māna populū illū per vastitatē inuie solitudinis ad terraz ꝓmissionis perduxit: sic eucharistia populum istum ꝑ incolatū vite presentis ad patriam paradisi ꝑduxit: sic dicta quia nō aliud inuenit̄ vocabulū quo digne tantū sacramentū valeat appellari nisi q̄ grece meli⁹ dicit̄ eucharistia: qd̄ latine exponitur s̄m Isido. bona gr̄a. vel s̄m alios dator gratie. viaticuz quoqz recte appellat̄: quia reficiens in via deducit ad patriā. Sicut enim filijs israel a trāsitu maris rubri māna nō defuit donec venirēt ad terram ꝓmissionis: ita ⁊ fidelibus renatis ꝑ baptismuz rubricatuz ⁊ sanctificatum sanguine xp̄i nō deficiet eucharistia donec veniet finis huius seculi. Sz nec tunc nisi quo ad hoc: quia vlterius nō sumetur sub specie: sed videbimus deuz facie ad faciē. Hostia vero s̄m hebreos dicit̄ ab hostio: qm̄ ad ostiuz tabernaculi offerebat̄. Sed s̄m gētiles dicit̄ ab hoste: quia deuictis hostib⁹ fiebat hostia. i. sacrificium. ⁊ victima ꝓ vincendis: de quo dictum est sub ti. de oblatiōe. Dicitur quoqz hostia immolatio: qr ibi xp̄us sacramentaliter īmolatur: qui semel in veritate ꝓ peccatis īmolatus est in cruce. qd̄ tractum est a mola q̄ fieri solebat de quodam genere frumenti: quod far seu ador dicit̄: quod ergo in manna precessit in eucharistia cōsummat̄. nam quantālibet quisqz partem accipiat totam ꝑcipit eucharistiam sicut euenit de manna: quia nec qui pl⁹ colligerat habuit ampli⁹: nec qui minus parauerat reperit min⁹. Hanc ergo prefigurabat panis ille celestis: de quo sapiens ꝓtestatur. Panem de celo p̄stitit sine labore omne delectamentum in se habentem ⁊ omīs saporis suauitatē: qd̄ de se xp̄s exponens. Ego inquit sum panis viuus qui de celo descendi: siq̄s māducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Et panis quē ego dabo caro mea est ꝓ mundi vita. ¶ Et est notanduz ꝙ in ecclesia cōicatur corpus xp̄i sumēdo. pacem dando. panē benedictū ⁊ benedictionez suscipiēdo: vt dicetur sub titulo de pacis osculo. Qui autē vult cōicare debet timorē fidem ⁊ dilectionem habere. de cōse. di. ij. timorem. ¶ Sequit̄. Accepit panē ⁊c. Hunc sacrificij

ritum melchisedech legitur celebrasse prim⁹ offerens panem ⁊ vinum. Erat eñ sacerdos dei altissimi. Unde dauid inquit ad christum. Tu es sacerdos in eternum ꝟm ordinez melchisedech ⁊c. Sacrificiū igitur euangelicū p̄cessit legale non soluz dignitate sed etiā tpe: sicut apl's pleni⁹ ostendit in epl'a ad hebreos. Ideo vero panem ⁊ vinuz in sacrificiū corporis ⁊ sanguinis sui xp̄s instituit: vt in sumptōe corporis ⁊ sanguis xp̄i doceatur eē perfecta refectio: qꝛ sicut pre ceteris cibis ⁊ potib⁹ corporalib⁹ panis cor hoīs ꝯfirmat: ⁊ vinuz cor hoīs letificat: ita et corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i pre ceteris cibis ⁊ potib⁹ spūalib⁹ interiorē hoīem reficiunt ⁊ satiant. vñ Populū tuū inebrians q̄ p̄clarū est. In his eñ duob⁹ plena ꝯsistit ⁊ perfecta refectio: sicut ipse testat̄. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est pot⁹. De hoc etiā dicetur in septima ꝑticula sup v̄bo. Hic est calix. Ceterū panis dz esse de frumento vinūq̄z de vite: quia xp̄s semetip̄m cōparauit frumento cum ait. Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuū fuerit ipsuz solum manet. Et viti cū dixit. Ego sum vitꝫ vera. Ipse etiam fuit racem⁹ torculari crucis p̄ssus. Uñ Isa. lxiij. Uestimēta tua sicut calcantiuz in torculari. Porro nec racemus vue nec granū frumenti debet offerri nisi vel exp̄ssuz in vinum vel redactum in panē. de cō. di. ij. cū omne: qꝛ christ⁹ ⁊ panem se dicit ⁊ frumēto se ꝯparat. In canone tamē apl'oꝝ in burcardo libro quinto. c. si quis. ita canit̄. Siq̄s episcopus vel p̄s byter preter ordinationez dñi alia quedaz in sacrificio offerat super altare id est mel aut lac aut ꝓ vino sicerā aut ꝯfecta quedam aut volatilia aut animalia aliqua aut legitima constitutionez faciens deponatur. de hoc dictum est sub ti. de oblatōne sacerdotis. Non dz etiam in pane ipso poni sal: quāuis q̄dam heretici ꝯtra faciant ꝓpter illud qd̄ scriptum est. Quicq̄d obtuleris sacrificij sali condies. ⁊ illd̄. Nō auferes sal federis dñi dei tui de sacrificio tuo. ⁊ illud. In oī oblatōe tua offeres sal. Et i euāgello. Oīs victima salit̄. q̄ de sale discretōis nō materiali ītelligūt̄. Panis aūt hic format̄ in modū denarij: tū qꝛ panis vite ꝓ denarijs tradit⁹ ē: tū qꝛ idē denari⁹ in vinea laborātibus in p̄miū dand⁹ est. ⁊ ī forma rotūda vt dictū est sub ti. de oblatōne. In hoc etiā pane sepe scribit̄ nomē ⁊ imago īperatoris nostri. i. q. i. qd̄ quidā. in fine. qꝛ ꝑ eū in imaginē dei reformamur: et noīa nr̄a in libro vite scribūtur. Nōnulli etiā ibi agnū figurant: tum qꝛ is q̄ īmolatur verus est agn⁹: tuz etiā ꝓpter illud qd̄ legitur. Exo. xxix. Hec q̄dem facies in altari. offeres agnos iugiter et vinū ad libandū in agno. Panis quoq̄z nō fermētat⁹ sed azimus in sacrificiū debz offerri: tum rōne facti: tum rōne mysterij. Scriptū namq̄z est in Exo. i. ⁊. xiiij. die primi mensis ad vesperam comedetis azima vsq̄z ad diē. xxi. eiusdē mensis ad vesperā. Item septē dieb⁹ fermentatū nō inuenietur in domibus vestris. Item qui comederit fermētatū peribit aīa ei⁹ de cetu israel. Itē oē fermentatū nō comedetꝫ. Itē in cunctis habitaculis vestris comedetis azima. ¶ Cum ergo Christ⁹ die q̄rtadecima p̄mi mensis ad vesperā cenauerit cum discipul' ⁊ agnum paschalez comederit. ⁊ vtiq̄z ritu legali cū azimis panibus et lactucis agrestib⁹. cōstat q̄ ea hora fermentatū non inueniebatur in domib⁹ hebreoꝝ: et ita panē azimuz in corpus suū absq̄z dubio ꝯsecrauit. Cum eniz fermentum corruptionē significet. Unde ꝟm apl'm. Modicū fermentū totam massam corrumpit: vt nihil corruptum vel corrumpens: sed totum sinceruz atq̄z sincerans in hoc esse sacramēto mōstretur: non fermentatū sed azimuz consecramus. Iuxta illud apostoli. Pascha nostrū immolatus est christus: itaq̄z epulemur non in fermento veteri sed ī azimis sinceritatis ⁊ veritatis. Greci tamē in suo persistentes errore de fermentato ꝯficiunt: latīos azimitas vocantes cum ipsi verius fermentarij valeant nūcupari. Dicunt eñ in parasceue lunaz. xiiij. extitisse in qua verus agnus ē īmolatus: vt legis īpleret̄ figura que. xiiij. luna p̄mi mēsis paschale agnū iusserat īmolari. Domin⁹ igr̄ eo die se passuꝝ esse p̄noscēs ī p̄cedēti vespa necessitate duct⁹ anticipauit comedere pascha. ⁊ qꝛ tūc licite poterat comedere fermētatū: ideo ⁊ ipsi corp⁹ dñi de fermētato cōficiūt. Dicunt etiā q̄ cū btā v̄go Maria pregnās fuerit de spū sancto recte per fermenta-

tum significaꝛ dñi incarnatio ꝓpter virginei uteri tumoꝛē. Sed reſpōderi pōt ꝙ nō offerimus in ſacriſ: cium ỽginis uteꝛ: nec ille eſt ad trāſſubſtantiandū neceſſari⁹ ſed fides ꝛ dei ỽbum. ¶ Sed nūq̄d cōficit qui fermentatū uel azimū ſimul ꝛ fermētatū bodie apud nos ſacrificat. ꝛ videꝛ ꝙ nō cū xp̄s azimū ꝓſecrauerit qñ ſacramentū inſtituit ut dictū eſt. Ꝓꝛetea ut iā diceꝛ eccl'ia a beatis petro et paulo būc ſacrificij ritum accepit. ¶ Quidā tamē cō tradicūt p̄ſertim ſi negligētia uel ignoꝛātia ꝑ facit. extra de cele. miſ. c. ſi. ¶ Nam ꝛ legiꝛ in leuitico. Offeretis panes fermentatos cuꝫ boſtia gr̄aꝫ que offereꝛ ꝓ pacificis. Itē in pētbateuco legiꝛ. Offeretꝭ panes ꝓmitiarū de duab⁹ decimis fermētate ſimile ꝛ multis cuꝫ fermētato ſacrificātib⁹ eccl'ia cōicat. ¶ Seq̄tur. Eleuatis oculis i celū ꝛc. Ꝓꝛ boc ꝙ xp̄s oculos in celū leuauit inſinuat nobis ſe habere a patre qđ bꝫ: ꝙ ꝯ in p̄cipio noſtroꝝ operum debemus dirigere mētis oculos ad dñꝫ tā ꝙ ad doctoꝛē oīm operuꝫ bonoꝝ. Itē per boc ꝙ oculos ad celū leuauit: et patri gr̄as egit: docuit nos ꝙ ſemper patri ſupplicare debemus ut boc tam magnū ſacramentū ꝑ manus noſtras perficere dignetur. ¶ Hic autez tria ꝓmemoꝛant̄ que null⁹ euāgeliſtaꝝ deſcribit ꝝ. Eleuatis oculis in celum ꝛc. uſq̄ diſcipulis ſuis. Item eterni teſtamēti. Item myſterium fidei: quis ergo tāte audacie eriſtit ut b̄ de coꝛde ſuo tētauerit iterponere. extra de cele. miſ. cum martbe. ¶ Sane formā iſtā verboꝝ ab ipſo xp̄o acceperūt apl̄i: ꝛ ab ipſis eccleſia. Multa quidē tā de verbis ꝙ de factis dñicis ꝓpter breuitatē p̄termiſerūt euangeliſte q̄ tamē apoſtoli ſuppleuerūt: ut ē qđ apl's ait in epl'a ad Corin. Viſus eſt plus ꝙ ⁊ gentis fratrib⁹ ſimul. deinde viſus eſt ꝛ Jacobo. deīde apoſtolis oīb⁹. nouiſſime autē tanꝙ aboꝛtiuo viſus eſt ꝛ mibi. ¶ Nam ꝛ inter ipſos euangeliſtas q̄dā omittunt̄ ab vno q̄ ſupplēt̄ur ab alio. vnde cū tres euangeliſte ꝓmemorent: boc eſt coꝛp⁹ meū. ſolus Lucas adiecit: qđ ꝓ vobis tradet. Et cū Matbe⁹ et Marcus dicāt ꝓ multis. Lucas dicit ꝓ vobis: ſed Matbe⁹ addidit i remiſſionē pctoꝝ. ¶ Sequit. Gr̄as agēs ꝛc. Hic colligiꝛ vñ ſacrificium laudis dicaꝛ. Dī eſſi ſic: qꝛ xp̄s gr̄aſ agēs ꝛc. illud inſtituit. Gr̄as aūt agebat nō ꝓ ſe: ſed ꝓ nobis. i. ꝓ repatōe oiꝝ ſic futura. de boc dictū eſt in ſcā pticula ſup ỽbo: ꝓ q̄b⁹ bñdixit ꝛc. Bñdixiſti eſſi bñdictōe celeſti ꝛ ỽtute ỽbi: qua ꝓuertiꝛ panis i ſubaz coꝛpis xp̄i. ſ. boc eſt coꝛp⁹ meū. Et in ꝓmotiōe bui⁹ ỽbi fit crux ſup panē: q̄ ſignificat ꝙ xp̄s paſſus eſt etiā in natura: tot⁹ eſſi paſſus eſt ꝛ ꝑm aiam ꝛ ꝑz corpus: ut diceꝛ in. xi. pticula ſup ỽbo. ꝛ ꝑſtas. ut totū boiem redimeret. Quia eſſi xp̄s accepit panem ꝛ calicē in ſanctas ac venerabiles manus ſuas ꝛ ⁊ bñdixit: nō ſacerdos xp̄i exemplo panē ꝛ calicē in man⁹ accipiēs ⁊ ꝑ ſe crucis ſignaculo bñdicit. que due cruces in nuūt xp̄s cene et xp̄s gr̄e. in qua duo parietes in angulari lapide ꝓiunguṅt: vl' ꝙ gigas geminne ſubſtātie crucifigiꝛ. Cū aūt ad p̄latoēz verboꝝ iſtoꝝ. Hoc eſt coꝛp⁹ meū. Hic eſt ſanguis me⁹. ſacerdos ꝓficiat. de ꝓſe. di. ij. paniſ ē. credibile iudicaꝛ ꝙ ꝛ xp̄s eadē ỽba dicēdo cōfecit. Ueꝝ cū dñs p⁹ fregerit ꝙ ꝓſecrauerit: videꝛ ꝙ eccl'ia q̄ p⁹ ꝓſecrat ꝙ frāgat aliter agat ꝙ xp̄s egerit. et tūc peccat: qñ ei⁹ actio noſtra doꝝ eſſe inſtructio. xij. q. i. exempluꝫ. Sup boc dixerūt quidā ꝙ xp̄s poſt bñdictionem ꝛ ꝓuerſionē fregit. nā tūc ꝓfecit cū bñdixit: litterā. boc oꝛdie ꝓſtruētes. Accepit panē ꝛ bñdixit ſubaudiendū eſt dicēs. Hoc ē coꝛp⁹ meuz. ꝛ tūc fregit ꝛ dedit ꝛ ait. Accipite ꝛ comedite: ꝛ intrauit. boc eſt coꝛp⁹ meū. Ꝓꝛ⁹ ergo ꝓtulit vec verba ut eis viz ꝓficiēdi tribueret. deīde ꝓtulit eadē ut apl'os formā ꝓficiēdi doceret. Alij dixerūt ꝙ etiā xp̄s p⁹ fregit ꝙ ꝓſecrauerit. nā p⁹ bñdixit ꝛ poſtea fregit. ꝛ demū ꝓtulit verba illa: ꝛ b̄ eſt coꝛp⁹ meū ꝛc. ꝛ tūc dedit: ꝛ ꝑm boc ꝛ ſacrm ꝓfecit ꝛ formā inſtituit poſt bñdictionē cuꝫ dixit. Hoc ē coꝛp⁹ meū: intelligētes illā bñdictionē fuiſſe vel aliqđ ſignū qđ ſup panē ip̄reſſit vel aliqđ qđ ſuper panē exp̄ſſit. quib⁹ illđ videꝛ obſiſtere ꝙ p⁹ fregit ꝙ dixit. Hoc eſt coꝛpus meū: nec ē etiam credibile ꝙ p⁹ius dederit ꝙ cōfecerit. Sane dici poteſt ꝙ chriſtus virtute diuina nobis occulta p⁹imo confecit. ꝛ poſtea formam exp̄reſſit ſub qua poſteri benedicūt. Jp̄e nam ꝙ virtute p⁹opꝛia benedixit. nos vero exilla

virtute quã indidit verbis. Cũ ergo sacerdos illa christi verba ꝓnũciat. hoc est corꝰ meũ: ⁊ hic est sanguis meus: panis ⁊ vinum in carnẽ ⁊ sanguinẽ ꝯuertunt illa verbi ꝟtute qua verbum caro factũ est ⁊ habitauit in nobis: q̃ dixit ⁊ facta sunt: mãdauit et creata sunt. qua feminã mutauit in statuam: ⁊ virgam ꝯuertit in colubrez: qua fontes mutauit in sanguinẽ: ⁊ aquam conuertit in vinũ. Maz si verbũ dei potuit ignem de celo deponere: nõne ꝟbũ xpi poterit panem in carnẽ mutare: certe maius est de nihilo creare q̃ non est: q̃ q̃ est in aliud trãsmutare. de con. di. ij. revera. ⁊. c. panis. ⁊ incõparabiliter maius est q̃ deꝰ ita factus est bõ q̃ nõ desijt esse deꝰ: q̃ q̃ panis ita fit caro q̃ desinit esse panis. Illud ꝓ incarnationẽ semel factũ est: istud ꝓ ꝯsecrationẽ iugiter fit. Ad ꝓlationem ergo verboꝝ panis diuinitꝰ trãsiubstãtiat in carnẽ. diuina essẽ ⁊ materialis huiꝰ sacrificij substãtia est verbum: q̃ accedẽs ad elementũ pficit sacramentũ: sicut verbum carni vnitũ effecit boiez xpm. ¶ Notandum est aũt q̃ in corꝑe christi vndeciz miracula cõsiderant. de quibꝰ exꝑessa reddi ratio nõ põt: ꝛ similitudinarie rõnes ad hoc deseruiãt. ¶ Primũ est q̃ panis ⁊ vinũ trãsiubstantiant in corꝑ ⁊ sanguinẽ de quo iã rationes posite sunt. Alia etiã ratio huic deseruit: quia ⁊ cibꝰ ⁊ potꝰ corꝑalis fit caro ⁊ sanguis mediante natura. multo ergo fortiꝰ ipa natura. s. deus imediate facere potest q̃ panis cõuertatur in corpus suum et vinũ in sanguinẽ. ¶ Scõm est q̃ quotidie panis trãsiubstãtiatur in corpus ⁊ nullũ fit agmentum in deo. ratio huic deseruit: quia etsi scio aliq̃s secretum quod pluribꝰ manifesto: licet illud oẽs illi me reuelante sciant: tamẽ in me solo fiue in mẽte mea nullũ ꝓpter hoc fit augmentum. ¶ Tertium q̃ quotidie sumit ⁊ comeditur: nec aliq̃ fit eius diminutio. ratio: q̃ etsi de lumine meo lumina mille sumãtur: nil deperit in meo: nã ⁊ vidua sarapthena cõmedebat ⁊ nũq̃ diminuebatur farina de hydria: nec oleum de lechito. ¶ Quartuz est quia indiuisibile diuidit: et in qualibet parte eucharistie totꝰ ⁊ integer remanet. ratio in speculo in quo aliquid repsentat: et si diuidatur per partes in qualibet pte idez repzesentatur: vt dicetur in sequẽti particula sup verbo. filij mõ. ¶ Quintũ q̃ a criminosis sumptũ nõ coinquinat: ratio q̃ nec sol transiens super loca fetida coinquinat. xix. di. scõz. ¶ Sextum q̃ corpus christi quod est cibꝰ vite peccatoribꝰ est mortale: vt dictum est i ꝓhemio huiꝰ partis. ratio quia ⁊ infirmis ⁊ debilibus corꝑe bona cibaria vt capones: et bona vina sunt nociua. ¶ Septimũ q̃ sumptũ a sacerdote ⁊ quolibet alio: ꝛe clauso in celũ rapitur: de con. di. ij. quia' corpus in pin. vt iã dicetur super verbo. Accipite. ratio q̃ de corꝑe virginis incorrupte xps exiuit: qui etiaz de monumento clauso surrexit cuz sit res simplicissima ⁊ ostio clauso in locum vbi erant discipuli intrauit. ¶ Octauũ cum sit corꝑ ĩmẽsum q̃ in tam parua hostia stat: ratio q̃ ⁊ pupilla oculi que minima est magnum montem apꝑehẽdit. ¶ Nonũ quia idẽ corpus totũ simul in diuersis locis consistit ⁊ a diuersis percipitur: ⁊ videt ratio: quia ⁊ ꝟbum homis semel ꝓlatum iuxta vocis naturam totũ simul est in auribꝰ diuersoꝝ. Preterea qui fecit corpus ⁊ locum: vtrũq̃ facit i altero esse vt vult. Rursus luna ⁊ sol et lumen in diuersis locis a diuersis videt. ¶ Decimũ quia pane trãsiubstantiato remanẽt accidẽtia panis. s. tactꝰ colorꝛ saporꝛ. ratio per similitudinez deficit hic: vt dicet super verbo. Fregit. ¶ Undecimuz quia sub specie panis est: ⁊ sumit corꝑ ⁊ sanguis christi: imo totꝰ xps. Similiter sub specie vini est ⁊ sumitur vtrũq̃: et tamẽ nõ est ibi duplex sumptio corꝑis ⁊ sanguis xpi: ratio quia iz in vno prandio comedam ante potuz ⁊ post: nõ tamẽ dicor bis prandere. et de hoc dicetur sub septia pticula sup ꝟbo: simili modo. Verũtamẽ sicut ait leo papa. de cõse. d. ij. in quibꝰ. Quid querꝭ nature ordinẽ in xpi corꝑe cũ ꝓter naturã sit ipse natꝰ christꝰ ex ꝟgine. ¶ Et nota q̃ quedã matrona singul' diebus dñicis offerebat panes beato Gregorio qui cum post missarum solẽnia corpus domini illi offerret ⁊ diceret, Corꝑ domini nostri Jesu christi custodiat te in vi. eter. illa lasciua subrisit: ipse vero mor dextram ab eius ore cõuertens partem illam dominici corꝑis sup altare deposuit. deinde corraz populo matro-

nam interrogauit ob quam causaz ridere pre
sumpserit. At illa inquit: qz panem quem pro
prijs manibus feceram tu corpus domini ap
pellabas. Tūc Gregorius ꝓ mulieris īcredu
litate se in orationem ꝓstrauit: et surgens ꝑti
culam illam panis ad instar digiti carnem fa
ctam reperit: ⁊ sic matronam ad fidez conuer
tit. Orauit iterum ⁊ carnez illā in panē cōuer
sam vidit ⁊ matrone sumendā tradidit. ¶ Le
gitur quoqz ꝙ cū hugo de sancto victore do
ctor excellentissim⁹ vltima infirmitate labora
ret corp⁹ dñi instāter petijt sibi dari: cūqz nul
lum cibum retiuere posset fratres eius turba
tionem timentes simplicē sibi hostiam attule
runt quod ille per spm̄ agnoscens ait. Mise
reatur vestri de⁹ fratres cur me deludere vul
tis. Iste em̄ quem portatis domin⁹ meus nō
est. At illi attoniti mox corpus dñi attulerunt
sed ipse se videns nō posse recipere eleuatis ī
celum manib⁹ sic orauit. Ascendat fili⁹ ad pa
trem ⁊ spūs ad eum qui fecit illum. eccle. vlti.
Et inter hec verba spm̄ emisit ⁊ corp⁹ dñi in
de disparuit. ¶ Quīqz autez ex causis sacra
mētū corporis ⁊ sanguīs sui xp̄s sub alia spe
cie sumendū instituit. Prima est ad augendū
meritū: quoniā aliud ibi cernitur: ⁊ aliud esse
credit: vt fides habeat meritū cui humana ra
tiu non prebet experimentū. de pe. di. iiij. ī do
mo. Scda est ad fouēdū sensuz ne abhorreat
animus qd̄ cerneret oculus: qz non consueui
mus carnē crudam comedere vel sanguinem
humanū bibere. de con. di. ij. panis est. Foue
tur em̄ sensus in vno dum videlz solita ꝑcipit.
et edificat fides in altero dum in eo qd̄ videt
quale sit illud quod non videt agnoscit. Ter
tia est ad vitandū ridiculum ne insultaret pa
ganus cū illud ageret xp̄ianus: vt ita veritas
assit ⁊ ridiculum desit. Quarta qz non possit
mortalis homo intueri claritatē que est ī cor
pore christi qd̄ expti sunt discipuli in trāsfigu
ratōe: preterea panis ꝯfirmat: ⁊ vinum letifi
cat cor hoīs. Quinta nō sumitur sub spē agni
ne iudaizare videamur ⁊ de more legali agnū
offerētes. ¶ Sequitur fregit. queri solet q̄d
xp̄s in mensa fregit ⁊ quid sacerdos nūc in al
tari frangit: et fuerūt qui dixerūt ꝙ sicut post
consecrationē vera panis remanēt accidētia:
sic et vera panis substātia: quia sicut subiectū
non pōt subsistere sine accidētibus sic accidē
tia nō possunt subsistere sine substantia: quo
niam accidētis esse nō est aliud q̄ inesse: sz pa
nis ⁊ vini substātijs ꝑmanentib⁹ ad ꝓlationē
illoꝝ verboꝝ corpus ⁊ sanguis christi veraci
ter incipiūt esse sub illis ita ꝙ sub eisdem acci
dentib⁹ vtrumqz vere suscipit: scz panis ⁊ ca
ro vinū ⁊ sangnis: quoꝝ alteꝝ probat sensus:
reliquuz credit fides. Hi dicunt ꝙ substantia
panis frangitur ac atterit: inducētes ad h̄ il
lud apostoli: panis quez frangim⁹. Et lucas:
Una sabbati cū venissemus ad frāgendū pa
nes ⁊c. Et s̄m eos dū sacr̄m a mure corrodit
etiā ipa panis substātia comedit sub qua cor
pus xp̄i mox esse desinit cū corrodi incipit. de
con. di. ij. qui bene. sup ṽbo. hoc est corp⁹. In
nocē. iij. dixit in speculo eccl̄ie ꝙ forma panis
frangit ⁊ atterit: sed corp⁹ xp̄i sumit ⁊ come
ditur. ea que notant corruptionē referens ad
formā panis. ea vero q̄ notant acceptionē ad
corpus xp̄i. Berengari⁹ quippe qz suspectus
habebat de heresi corā Nicolao papa cōfes
sus est panem ⁊ vinum que in altari ponūtur
post ꝯsecrationem non solum sacramentum:
sed etiam in veritate verū corpus ⁊ sanguinē
xp̄i esse: ⁊ sensualiter nō solū sacramentū: sz eti
am in veritate manib⁹ sacerdotū tractari: frā
gi. ⁊ fideliū dentib⁹ atteri: nō aūt corp⁹ xp̄i vl̄
in partes diuidit: vel dētibus lacerat cū sit ī
mortale ⁊ impassibile. Sed in qua re fiat fra
ctio vel attritio: beat⁹ Aug. de cō. di. ij. q̄ man
ducat: oñdit dicēs. Quando xp̄s manducat
reficit nō deficit: nec quādo manducam⁹ par
tem de illo facimus. Et quidē in sacramento
sic fit. nam ⁊ xp̄s carnalē sensum discipuloꝝ
redarguit qui putabant carnem eius sicut ali
am carnem diuidendā in partes ⁊ morsib⁹ la
cerendam. Dicit autē forma panis non ꝙ sit
sed ꝙ fuit: sicut dicebatur symon leprosus nō
ꝙ talis existeret: sed quia talis extiterat. Si
vero queratur quid a mure comedit dū sacra
mentū corrodit: vel quid incineratur dum sa
cramentū crematur. Respōdet ipse Inno. ꝙ
sicut miraculose substantia panis cōuertit in
corpus domini cum incipit esse sub sacramē
to: sic quodāmodo miraculose reuertitur cuz

ipsum ibi desinit esse: nō ꝙ illa panis substantia reuertat̄ q̄ transiuit in carnē: sed eius loco aliud miraculose creat̄ q̄uis hmōi accidētia sine subiecto possint sic esse sic edi. ¶ Dedit. Queri solet quale corp⁹ xp̄i ī cena dedit: mortale aut īmortale: passibile aut impassibile: accetera q̄ ad hanc ꝑtinent questionem. Et licz simplicitate fidei sufficiat dicere ꝙ tale dedit quale voluit. Et rursus quale dederit ipse nouit. Fuerunt tñ qui dicerent ꝙ sicut veraciter ip̄e idem erat qui dabat ⁊ q̄ dabat̄: ita ī eo qđ dabat erat passibilis ⁊ mortalis: ⁊ in eo quod dabatur erat īmortalis ⁊ īpassibilis sicut visibiliter gestabat ⁊ inuisibiliter gestabat̄. inuisibiliter inq̄ q̄tum ad formā corporis nō quātum ad spēm sacramēti. Nam in eo qđ gestabat quod erat hoc apparebat. in eo vero qđ gestabatur: quod erat ipse nō videbatur: quia forma panis ⁊ vini velabat formā carnis ⁊ sāguinis. Hic est ille verus dauid q̄ corā achis rege geth suis manibus ferebat̄. Quoniā igitur īmortalis dabatur: incorruptibiliter edebatur. Hi ꝓfecto cōcedunt ꝙ si pars aliqua sacramenti ꝑ triduū mortis xp̄i reseruata fuisset: idem corpus simul ⁊ iacebat mortuū in sepulcro ⁊ manebat viuū sub sacramēto: in ara crucis patiebat̄ ⁊ sub forma panis non ledebatur. Sz qm̄ īcredibile iudicat̄: vt ꝟm eādē naturā sil̄ esset mortalis ⁊ īmortalis qđ tñ cōgruebat ei ꝟm eandē ꝑsonā. Fuer̄t alij q̄ dixerunt ꝙ xp̄us mortalis vtiqz fuit nō necessitate: sed volūtate: in eo q̄ppe ꝙ īmunis erat ab oī culpa: liber erat ab oī pena: vt nil morti deberet: ꝓ eo ꝙ nil peccati hēret. Sustinuit tñ sponte mortalitatez: qꝛ mortē sustinere volebat. qm̄ si mortalitatē nō suscepisset oīno mori nō potuisset: vt ergo ꝓbaret ꝙ mortalis erat nō necessitate: sz voluntate: qñ voluit mortalitatē deposuit: ⁊ qñ voluit mortalitatez recepit. Legit̄ in euāgelio ꝙ cū iudei duxissent iesum vsqz ad sup̄ciliū montis ⁊ eū p̄cipitare vellent: ille trāsiens ꝑ medium illoꝝ ibat. Cū ergo esset ducendus teneri se sicut passibilem tollerabat: sed cum esset p̄cipitādus: sicut impassibilis per mediuz illoꝝ transibat. Pōt tamen salua fide concedi: ꝙ tunc tale dedit quale tunc habuit mortale: videlz ⁊ passibile. non ꝙ posset pati sub sacramento: scz nunc: sed ꝙ sub sacramento poterat pati. s. tunc. Nunc autem sumitur a nobis īmortale ⁊ impassibile: nec tamen maiorem nunc habet efficatiam sicut nec maiorem potentiaz. Qđ ergo passibilis edebatur ⁊ tamē nō ledebatur: nō erat humane nature: sed diuine potētie qua valebat quicquid omnino volebat. ¶ Discipulis suis. Dubitari solet vtrum iudas cuz alijs accepit eucharistiam. Lucas em̄ ostendit iudaz interfuisse cū alijs: qui statim post calicis traditionem traditorē cōmemorat dicens. Hic est calix noui testamenti in sanguine meo qui ꝓ vobis effundetur. Verūtamē etiaz: ecce manus tradentis me mecū est in mensa. quotquot autem interfuerūt eucharistiā acceperūt. Marco testante qui ait. Et biberūt ex eo oēs. Iuxta qđ christ⁹ ipse p̄ceperat teste matheo. Bibite ex hoc omnes. Econtra iudas non interfuisse ꝓbatur. Nam ꝟm matheuz statim dixit iesus bibentibus calicem: non bibam ampli⁹ de hoc genimine vitis vsqz in diem illam cum illud bibam vobiscum nouuz in regno patris mei. Iudas ergo non aderat: quia cū eo non erat bibiturus in regno. In hoc casu forte tenenduz est illud qđ io. insinuat: qꝛ cū iudas accepisset bucellam exiuit cōtinuo. erat em̄ nox. xp̄us aūt post alios cibos tratidit eucharistiā Luca testante q̄ ait. Similiter ⁊ calicē postq̄ cenauit. Patet ergo ꝙ iudas prius exiuit q̄ xp̄us traderet eucharistiā. ꝙ ergo lucas post calicem cōmemorat traditorē per recapitulationem intelligi dictum potest: quia sepe in sacra scriptura qđ prius factum fuerat posteri⁹ enarratur: sicut matheus biduo ante pascha ꝯmemorat alabastrum vnguenti: qđ ꝟm Io. ante sex dies pasche mulier in domo symonis leprosi effudit. Sed cōcesso ꝙ iudas acceperit eucharistiā: qđ pleriqz cōcedunt quare medicus salutaris medicinā dedit egroto quā ei mortiferam esse sciebat: qm̄ qui manducat indigne iudicium sibi manducat ⁊c. Respōdeo forte vt suo doceret exemplo ꝙ sacerdos nō debet illi cōmunionem negare cui⁹ crimē: ⁊ si sit sibi notum: nō tamē est ecclesie manifestū: ne forte non sit corrector: sed proditor. Unde legitur in canone. de conse. disti. ij. non probi-

beat. Non ꝓhibeat dispensator. i. sacerdos. pingues terre. i. peccatores. mēsam dñi. i. corpus ⁊ sanguinez xpi manducare: sed moneat eractorē timere. Sed cū minus malū sit reddi suspectū de crimīe q̄ cōmittere crimē. ⁊ de duobus malis cū alterz vrget min⁹ tñ sit eligēdum. xxj. di. duo. ⁊ ca. nerui. videt q̄ discret⁹ sacerdos negare debz eucharistiā criminoso: quatenꝰ min⁹ malū incurrat vt manꝰ eniter: id est vt reddat suspectus ne māducet indigne. Sane cū nemo debeat vnū mortale cōmittere ne ꝓrimꝰ aliud mortale cōmittat: eligendū est potiꝰ sacerdoti nō ꝓdere peccatorē q̄ vt ille nō peccet: sed ille potiꝰ debet eligere vt abstinendo reddat suspectꝰ q̄ q̄ cōmunicando manducet indigne. xxij. di. c. i. ¶ Sed queritꝰ an xp̄us ad bonuz an ad malū eucharistiaz ide tradiderit. Et quidē nō videt ad bonū dedisse ne sua sit intentione fraudatus q̄ teste ꝓpheta fecit vniuersa q̄ voluit. iudas essi nō ad bonuz: sed ad malū accepit: sed nec ad maluz dedisse videt: quia xp̄us nō est actor malorū: sed vitor. Respondet q̄ si hec ꝓpositio. cū dicitur dedit ad malū intentionē denotet vel effectum: falsa est ꝓpositio. Si aūt cōsecutionem innuat vel effectū: vera est. Sane q̄ xp̄s bucellā intinctā iude porrexit: cōstitutum est ab ecclesia ne eucharistia detur intincta. de cō. di. ij. cum omne. Nec debet intelligi q̄ sub bucella panis intincta xp̄us eucharistiam dederat traditori: sed ꝓ bucellā intinctā atq; porrectam suum deniq; traditorē expressit. ¶ Sequitur. Accipite ⁊ māducate. Quis vnq̄ crederet q̄ panis in carnē ⁊ vinum in sanguinez ꝓuerti potuisset: nisi ipe saluator hoc diceret. Qui panē ⁊ vinū ⁊ omia ex inuisibilibus creauit. volut ergo ꝓnos panem ⁊ vinū sibi offerri: ⁊ ab ipso diuinitus cōsecrari: vt fidelis populus credat vez esse mysterium q̄ ipse tradidit discipulis suis dicens. Accipite ⁊ manducate: silr ⁊ de calice dixit. ¶ Sane nō est intelligendum q̄ sumptum corꝰ de manu dñi sibi discipuli ministrarēt: sed qui ꝓsecrauit idē ⁊ mīstrauit: ac si diceret. Comedite: hāc vtrāq; bui⁹ sacramēti comestionē insinuēs. Dupl'r essi corꝰ xp̄i comedit: q̄ dupl'r intelligit. s. verus q̄ de virgine traxit ⁊ in cruce pependit ⁊ mysticū quod est eccl'ia xp̄i spū vegetata. De vo corpe dñs ait. Hoc est corpus meū q̄ ꝓ vobis tradetur. De mystico dicit apl's. Unꝰ panis ⁊ vnū corꝰ multi sumus. Uez corpus xp̄i comeditur sacramētaliter. i. sub spē. Mysticū aūt comeditur spūaliter. i. sub spē panis in fide cordis. De ꝓmestione sacramentali dicit dñs. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meuz q̄ ꝓ vobis tradetur: hoc facite in meā ꝓmēorationē. Hoc mō tam boni q̄ mali xp̄i corpus manducāt: sed boni ad salutē: mali vero ad iudiciuz. Nisi essi ⁊ mali xp̄i corꝰ comederent nō dixisset apl's ad corinth. xi. Qui māducat indigne iudiciū sibi māducat nō diiudicans corpus dñi. Ille aūt indigne sumit q̄ sacramentaliter ⁊ nō spūaliter sumit. Iudaz ⁊ iudas cū aliis traditur eucharistiā accepisse: vt iaz dictū est. De spūali comestiōe dñs ait. Nisi manducaueritis carnē filij hois ⁊ biberitis eiꝰ sanguinē non habebitis vitā in vobis. hoc modo corꝰ xp̄i comedūt soli boni. vñ q̄ manducat meā carnez ⁊ bibit meū sanguinē in me manet ⁊ ego in eo. Nam q̄ manet in charitate in deo manet: ⁊ deꝰ in eo: vt quid paras dentem ⁊ ventrē crede ⁊ manducasti. de cōse. di. ij. vt quid. qui credit in xp̄m comedit ipm: qñ incorporatur xp̄o per fidē. i. membrū eiꝰ efficitur: vel vnitate corporis eiꝰ firmiꝰ solidat. Alibi essi q̄ manducat incorporat: ⁊ q̄ manducat incorporat. hoc aūt q̄ māducat incorporat: ⁊ q̄ manducat incorporat. Utrūq; modū edēdi xp̄us insinuat vbi dicit. Spirit⁹ est q̄ viuificat: caro nō ꝓdest q̄q̄: quia caro xp̄i nisi spūaliter comedatur nō ad salutē sed ad iudicium manducat. ¶ Sed quid fit de corpore xp̄i postq̄ sumptū fuit ⁊ comestū. Respōderi pōt q̄ si ꝓsentia q̄ritur corporalis: in celo queratur vbi xp̄us est in dextera dei sedēs. de cōse. di. ij. tribus. Ad tempus tamē ꝓsentiā adhibuit corporalē vt ad spūalē ꝓficiam iuitaret. Unde cū sacramentū tenet gustat ⁊ comeditur: xp̄us corporaliter adest in visu ⁊ i sapore: ⁊ quādiu corporalis sensus afficit corporalis ꝓsentia nō auferet. Postq̄ vero i peripiēdo sensus deficit corporalis: deiceps nō est q̄renda ꝓsentia corporalis: sed spiritualis est retinenda: quia dispensatione completa xp̄us de ore

transit ad coꝛ. Melius est ẽsi vt pꝛocedat in mentẽ q̃ descendat in ventrẽ. cibus est nõ carnis sed aie. venit vt comedatur nõ vt pꝛsumat vt gustet non vt incoꝛpetur. oꝛe comedit: sed stomacho nõ digeritur. reficit animũ sed non effluit in secessum. Illud verõ qõ dñs ait. Oẽ qõ in os intrat in ventrem vadit: et in secessum emittitur. non de spũali sed de carnali cibo dictũ est. Qõ si forte secessus aut vomit⁹ post solam eucharistie pceptionẽ euenerit ex accidentib⁹ humoꝛib⁹ generat: cum interdum humores absq; cuiuslibz cibi materia vl effluãt in secessum vl emittãtur ad vomitũ: ita q̃ quãtum ad nos seruat per oia coꝛruptibilis cibi similitudinẽ: sed quãtũ ad se nõ admittit imolabilis coꝛpis veritatẽ. spẽs quãdoq; coꝛrodit̃ & maculatur: sed veritas nũq̃ coꝛrũpitur aut inquinat: sed q̃ tale q̃d videris noli timere sibi: sed esto sollicitus tibi ne tu forte ledaꝛs si male crediderit. ¶ Sequit. boc est coꝛp⁹ meum. Cũ ad ꝓlationem istoꝛ verboꝛ: boc est coꝛp⁹ meũ panis mutetur in coꝛp⁹: et ad ꝓlationem illoꝛ verboꝛ. Hic est sanguis me⁹: vinũ mutetur i sanguinẽ. de ꝓse. di. ij. panis est: & pꝛius ꝓferãtur ista ẏba q̃ illa: videt q̃ panis pꝛius mutet in coꝛp⁹ q̃ vinũ in sanguinẽ. Et ita videtur p ꝓsequẽs q̃ coꝛp⁹ sine sanguine est: vel sanguis est sine coꝛpe. Pꝛopterea dicitur a quibusdã q̃ cuꝛ totũ est dictũ totum est factũ nolẽtes vel nõ volẽtes ipsi⁹ quẽrionis determinare momentũ. Alij vero dicũt q̃ ls ad ꝓlationem pcedentiũ verboꝛ panis antea mutet in coꝛp⁹: & ad ꝓlationẽ sequentiuz vinũ postea mutet in sanguinẽ: nũq̃ tamẽ coꝛpus est sine sanguine: vl sanguis sine coꝛpoꝛe. de cõ. di. ij. cõperim⁹. sicut neutrũ est sine aĩa: sed sub forma panis sanguis existit i coꝛpe p mutatõez panis in coꝛp⁹: & ecõuerso nõ q̃ panis. i. coꝛp⁹ in sanguinẽ: vel vinũ mutet in coꝛpus: sed neutruz põt existere sine reliquo. de b iam dicet. Sz quẽritur q̃d demõstrauit ꝛps qñ dixit. boc est coꝛp⁹ meum: per boc ꝓnomẽ boc. non esset videt q̃ panẽ: qꝛ panis non erat coꝛp⁹ xpi: nec etiã coꝛp⁹: qꝛ nondũ illa ẏba ꝓtulerat ad quoꝛ ꝓlationẽ panẽ mutauit i coꝛpus. Super boc dicũt q̃daz q̃ p boc ꝓnomẽ nihil demõstrat: sz illõ materialiter ponitur. Sed ſm hoc quomodo per dictionẽ nihil significantẽ fit trãssubstantiatio. Pꝛeterea dñs vtebatur illa voce significatiue: & nos vtimur materialiter ergo nõ facim⁹ qõ ipse fecit. Alij dicunt q̃ ea vis data est ipsis verbis q̃ ad ipsoꝛ ꝓlationẽ fit trãssubstãtiatio. Itẽ ideo sacerdos ea non ꝓfert significatiue: qꝛ nõ possz sic ea ꝓferre. Oentiret. nisi diceret. b est coꝛpus meũ. Uel a pmisse qstionis laqueo facile se absoluit qui dicit q̃ ꝛps tunc ꝓfecit quando bñdixit: de quo dictũ est sup ẏbo. bñdixit. Nam si opponatur de sacerdote qui tunc cõsecrat cum illa verba ꝓnũciat. Respõdetur q̃ sacerdos nil demõstrat cum illis ẏbis nõ vtatur enũciatiue sed recitatiue: quẽadmodum & cum ait. Ego sum vitis vera. ego sum lux mũdi: & innumera talia. ¶ Rursus querit quid demonstrauit cũ dixit. Oãducate ex boc oẽs: ls in nullo quattuoꝛ euãgelistaꝛ boc legatur de coꝛpoꝛe sed tantũ de sanguine iuenitur dictũ. Bibite ex boc oẽs. Cum esset iam panez fregisset: si demõstrauit aliquid fragmentoꝛũ illud nõ debebãt oẽs comedere: sed singul⁹ debebat singula distribuere. de cõ. di. ij. singuli. & c. se. si demõstrauit coꝛpus nõ poterãt ex illo: sed illud comedere: qꝛ coꝛp⁹ xpi non mãducatur p partes sed integrũ. Sane frequẽtet i sacra scriptura videtur agi de vno sed agitur de diuersis: vt est illud: bñdixit fregit & dedit: bñdixit panẽ: fregit formã: & dedit coꝛp⁹. Eodem mõ cum dixit. Oãducate ex boc omẽs: ꝓnomẽ ostẽdit integrũ coꝛpus: & ꝓpositio in nuit formam diuisaz: vt iste sit sensus. Comedite coꝛpus integrũ sub forma diuisa. Nã sola forma p partes diuidit: & totum coꝛp⁹ integrum mãducatur. Simili modo põt itelligi q̃ subiũxit. Hoc est coꝛpus meũ. i. illud q̃ ꝓbeo sub hac forma. ¶ Querit etiã si additio vel subtractio vl trãspositio vel iterpositio vl mutatio fiat in illa forma verboꝛ quã ꝛps ex pfit: vtrũ effectũ ꝓsecratõis impediat: vt si dicatur addẽdo. boc est coꝛp⁹ meũ q̃ assumpsi de virgine. vel subtrahẽdo. boc est coꝛp⁹ nõ dicendo meũ: aut trãsponẽdo vt dicendo: coꝛp⁹ meũ boc est: vel interponẽdo vt. boc est vtiq; coꝛpus meum. siue mutando vt. boc est coꝛp⁹ iesu. Sane graviter peccat qui quodlibet bo

rum quōlibet attētauerit. presertiz si formaz intendat mutare vel heresim introducere. de con.d.iiij.retulerūt.qz forma verboꝝ quā xp̄s exp̄ssit:per oīa debet illibata seruari: q̄uis ꝑz ph̄m:noīa ⁊ verba trāsposita idem significēt. extra de rescrip.neqz vtile per īutile vicieť.et non verbū ex v̄bo sed sensum ex sensu transferendū.extra de verbo sign.preterea. ¶ Quid si inter ꝓlationez forme panis ⁊ vini interponatur spaciū ⁊ quidem nihilomin⁹ fit trāssubstātiatio.de hoc tamen dubiū nō est ꝑm illos qui duas asserunt esse formas vt iam dicetur: de hoc nota de cōse.di.iiij.si non sacrificatur. ¶ Sed cum ad prolationē istorū verboruz. Hoc est corpus meum: panis mutetur in carnem.de con.di.ij.panis.⁊ ad ꝓlationez illoꝝ. Hic est sanguis me⁹.vinū mutetur in sanguinem videtur q̄ panis sine vino vel vinuz sine pane valeat ꝯsecrari:vt premissum est.⁊ ita si post ꝓlationē istoꝝ et ante ꝓlationem illorū impedimentū accidat sacerdoti quomin⁹ ꝓcedere valeat:videtur q̄ panis fit mutatus ī carnem vino in sanguinez non mutato. Nunquid ergo hoc casu alius sacerdos totuz repetet a principio:⁊ sic sup̄ panem iterabitur consecratio:an vero aq eodē loco tm̄ incipiet in q̄ sacerdos ille dimisit:⁊ sic diuiditur mīsteriuz vniatꝫ.extra de elec.qd̄ sicut. Sup̄ hoc ita legitur ī ꝯcilio tholetano.v.q.i.nihil. Cēsuim⁹ cōuenire vt cū a sacerdotib⁹ missaꝝ tp̄e sacra mysteria ꝯsecrant̄:si egritudinis accidit cuiuslibet interuētus:quo ceptum nequeat ꝯsecratōis explere mysterium: sit liberū ep̄o vel p̄sbytero alteri cōsecrationē exequi cepti officij: vt p̄cedentibus supple qui deferūt libēter alij pro cōplemēto succedent:de hoc etiā diceť in septīa p̄ticula sup̄ v̄bo noui et eterni ad finē. Verum cum inter theologos de tēpore cōsecrarōis sit diuersa sentētia quibusdam dicentibus q̄ cū totuz est dictū totū est factū:alijs asserētibus q̄ panis ante mutatur in corpus ⁊ postea vinū mutatur in sanguinez: vt dictū est:iō plerīqz tuti⁹ incedētes affirmant q̄ ali⁹ sacerdos repetere debz ꝯsecratōez atqz perficere:q̄m̄ nō d̄r iteratum qd̄ nesciť esse factū. extra de sacra.non ite.c.i.tamē ne vlla fiat iteratio vel diuisio sacramēti: ne aliq̄s scrupul⁹ erroris vel dubitatōis remaneat ꝯsulti⁹ iudicať:vt illa talis oblata studiosissime pro infirmis recondať:⁊ super alijs spēbus panis ⁊ vini totus canon repetať et premissa hostia cōsecrata in fine misse a ministro vel alio sumatur. ¶ Sed si vinum inueniri nō possit vel aliquo casu intercedēte defuerit. Queriť vtrum necessitate cogente vel casu intercedente sola panis materia possit in eucharistiā cōsecrari: sicut ⁊ sub sola panis spē debet eucharistia reseruari. Sunt sane qui dicūt q̄ cum v̄bum ⁊ elementū cōficiant sacramentū:nec forma v̄borū nec materia rerū quas xp̄s expressit mutari siue dimidiari pōt:quia sicut vinū sine pane sic panis sine vino minime ꝯsecrať.vñ sine aqua ꝓ vino mittať in calicez siue ordeū pro frumento formeť in panem:sicut neutrū p̄ se: sic neutrū cū alio trāssubstātiať in carnez aut mutať in sanguinem. Nam si panis sine vino vel vinum sine pane mutari posset in carnem aut sanguinē. In his regionibus ī quib⁹ alter utrum inueniri nō potest licite posset alteꝝ sine altero consecrati.min⁹ em̄ ignorātia q̄ necessitas vel negligētia q̄ difficultas excusat. Alij vero dicūt q̄ cū xp̄s pri⁹ ꝯuerterit panē in carnē ⁊ postea mutauerit vinū in sanguinē sicut euangelice lectiōis text⁹ ostendit:⁊ sine vino panez ⁊ sine pane vinū ꝯsecrari ꝯtingit. Grauiter tamē offendit qui negligēter vl' ignoranter alterutraz speciē pretermittit. Grauius qui sciēter aut spōte maxime si formā intendit mutare vel heresiz introducere. Quid ergo faciendū est sacerdoti si vinum post consecrationē cōperiat p̄termissum. Respōdeo si hoc studiose causa introducēdi heresim factū est non est sacramentū corporis. Si vero per obliuionem vel negligentiā nihilomin⁹ facta est consecratio corporis vt premissum est. de con.di.iiij.retulerūt. Tunc em̄ vt dicūt aliqui vinū apponere debet et sup̄ illum solum v̄ba ad ad consecrandum sanguinē repetere. s.ab illo loco simili modo ⁊c.vsqz in finez: omissis tamē crucibus duabus que fiunt sigillatiz super panez. Alij dicunt q̄ vino apposito in calice panem consecratū dz īmittere sicqz absqz aliq̄ repetitiōe sumere sacrificiū:sicut fit ī die pasceue. Alijs videtur q̄ non debet vinuz ap

poni ne scandalū generet. Sed qd̄ p̄mi dicūt verius est: nam vtili⁹ scandalū nasci p̄mittitur q̄ veritas req̄ratur. extra de re. iu. q̄ scandalizauerit. Si eñ hec veritas p̄termittat scz q̄ vinū nō apponat: non pōt vere dici hoc sacramentum cōmixtio corporis ⁊ sanguinis. nec corpus xp̄i sine sanguine sumi debet. de cōse. di. ij. ꝯperimus. vel hostia seruet. ⁊ super alijs spēbus canon repetatur vt p̄missum est. Verumtamē si sacerdos aqua gustata ieiunium soluerit illa die nō iteret sacramentū. Si aūt ante verba trāssubstātiationis. s. hic est calix ⁊c. aduerterit vinū forte pretermissum vl' etiā vtrūq̄z. s. vinū ⁊ aquā: tunc illa apponat in calice ⁊ in ꝯsecratōne ꝓcedat reincipiēs ab illo loco. Hanc igit oblationē ⁊c. Si vero vinuz sine aqua apponat: nō ideo minus ē sacramētuz: vt dicetur in sequēti ꝑticula sup verbo. noui ⁊ eterni testamēti. Qd̄ si aliquid de sanguine stillauerit. de' hoc dicet etiā sup v̄bo. q̄. ꝓ multis. Verū cū interdū vni pōtifici multi sacerdotes ꝯcelebrant: ꝓut dicet in sexta parte sub quinta feria cene dñi vbi agitur de oleo īfirmoꝝ: si forte non simul oēs cōsecratoria v̄ba ꝓnunciēt: queritur an ille sol⁹ cōficiat q̄ p̄mus illa ꝓnūciat: ⁊ an ceteri iterant sacramētum. Si eñ hoc cōcedat poterit cōtīgere q̄ ille nō cōficit q̄ p̄ncipaliter celebrat: ⁊ ille cōficit q̄ secūdario celebrabit: ⁊ sic pia celebrantis intentio defraudat. Sane dici potest: qꝛ siue pri⁹ siue posteri⁹ ꝓferāt sacerdotes: referri dz eoꝝ intētio ad instans ꝓlatōis ep̄i cui p̄ncipaliter cōcelebrāti ꝯcelebrāt: ⁊ tūc oēs sil' consecrant ⁊ ꝯficiūt. Quāq̄ nōnulli cōsentiāt q̄ q̄ p̄mus ꝓnūciat ille cōsecrat: nec alioꝝ defraudatur intentio: qꝛ factū est qd̄ intenderāt. Cōsueuerant aūt p̄s byteri cardinales romanum circūstare pōtificē ⁊ cū eo pariter celebrare: ⁊ cōsumato sacrificio de manu ei⁹ cōionem accipere significātes apl'os q̄ cum dño pariter discumbentes sacrā de manu eius eucharistiaz accepert: ⁊ in eo q̄ ꝯcelebrāt oñdūt apostolū tunc a dño ritū hui⁹ sacrificij didicisse. ¶ Sane dictis verbis illis. Hoc est corp⁹ meū: sacerdos eleuat corp⁹ xp̄i. Primo vt cūcti astātes illud videant ⁊ petant qd̄ ꝓficit ad salutem. Juxta illud. Ego si exaltat⁹ fuero a terra ⁊c. Secūdo ad notandū q̄ nō est aliud dignū sacrificiū: īmo est sup oēs hostias. Tertio exaltatio eucharistie ī manu sacerdotis signat xp̄z verū panē ꝑ ꝓph̄as in scripturis exaltatū: qñ scz ei⁹ incarnationē ꝓphetizabant. Unde isa. Ecce virgo cōcipiet: ⁊ hūc cibuz fore ceteris excellentiorē. Sil'r ⁊ de potu. Quarto significat resurrectionē. Quinto hostia eleuat vt ppl's nō p̄ueniens cōsecrationē: sed ex hoc cognoscens illā factam esse ⁊ xp̄m sup altare venisse reuerēter ad terrā ꝓsternant. Juxta illd̄ ad philippēses. In noīe iesu oē' genu flectat ⁊c. ⁊ illū corde ⁊ ore adorent. Juxta illd̄ apl'i ad romanos. Corde credit ad iusticiā ore autem cōfessio fit ad salutē. Alia rō ponet ꝓpe finē. xi. ꝑticule canonis. Licet igit fides sufficiat ad salutē. Juxta illud aug. de ꝯse. di. ij. vt quid. crede ⁊ manducasti: nō tñ supflua est eleuatio tū ꝓpter causas p̄missas: tum qꝛ ibi tp̄s ⁊ locus agēdi opus se offerūt: fides sine operib⁹ ꝑm Ja. mortua est. ꝓpter easdē q̄z causas calicis eleuatio lz sanguis videri nō possit supflua nō est. Utrū aūt calix coopt⁹ debeat eleuari dicetur in sequēti ꝑticula sup verbo: q̄ ꝓ vobis: ⁊ tam corp⁹ q̄ calix cū vtraq̄z manu eleuant ꝓpter maiorē reuerentiā ⁊ securitatē. Et exinde strīgit pollices ⁊ indices: ꝓut dicetur sup verbo. vñ ⁊ memores. ¶ In eleuatione aūt vtriusq̄z squilla pulsat. nā ⁊ in ve. testa. leuite tp̄e sacrificij tubas clāgebant argēteas vt eaꝝ sonitu ppl'us p̄monitus foret adorandū dñm p̄parat⁹. Et ꝓpter cām eandē squilla pulsatur dum corpus xp̄i ad infirmū portatur. Mula etiā capellam dñi pape baiulans squillā fert ob reuerentiā reliquiaꝝ quas portat: tūc etiā cerei accenduntur: ꝓpter causam in scd̄a p̄te sub ti. de accolito scriptā.

¶ De septīa ꝑticula canonis. Rubrica.

Imili modo etc.

Septima pars. licet sub vtraq̄z specie sumat, vtrūq̄z. s. corpus ⁊ sanguis: vtraq̄z tñ spēs cōsecratur ⁊ neutra supfluit. de conse. distin. ij. comperimus. vt ostēdat q̄ xp̄s humanā naturā assūpsit. s. corp⁹ ⁊ aīaz vt totū redimeret. Panis eñ refert ad carnez:

ꝛ vinū ad aīaz:qz vinū sanguinē operat̄ i quo sedes est aīe.xxiij.q.ij.moyses. Unde legit̄ in leui. Anima carnis in sanguine est. Moyses quoq; testatur ꝙ caro ꝓ corpore:sanguis autem offert̄ ꝓ aīa:quo circa panis ꝛ vinū in sacrificio offerūtur:qđ valet ad tuitionē corpis ꝛ aīe:ne si sub spē panis sanguis sumat̄ cū corpore:ꝛ sic sub altera tm̄ specie sumat̄ ad alterius tm̄ putet̄ puenire salutē:ꝛ ꝙuis sub specie panis sanguis sumat̄ cū corpore:ꝛ sub specie vini sumatur corp⁹ cū sanguine ꝑm Jnno. iij.nec sanguis sub spē panis:nec corpus sub specie vini bibit̄ aut comedit̄:qz sicut nec sanguis comedit̄ nec corp⁹ bibit̄:ita neutruz sub specie panis bibit̄:aut sub spē vini comeditur Et si ꝓcessibile videat̄ ꝙ corp⁹ bibendo ꝛ sanguis comedēdo sumatur. Est ergo ꝑm eū modus sumēdi carnē ꝛ sanguinē quo neutrū mā ducatur aut bibit̄. Et iō recte statuit̄ in canone.de cōse.di.ij.cōperum⁹ ꝙ corpus xp̄i sacerdos sine ei⁹ sanguine nō sumat.vñ in qbusdaz locis post sumptionez corporis ꝛ sanguinis xp̄i aliquid de ipso sanguine reseruat̄ in calice ꝛ sup infundit̄ vinū purū vt alij cōicātes inde sumant.nō esset decēs tm̄ sanguinē cōficere nec calix capax inueniret. Utruz aūt ꝓ ꝓtactum sanguinis vinū apposituꝫ efficiat̄ sacrm̄: dicet̄ sup ꝟbo hic est calix. Sequit̄. Postea ꝙ cenatū est ꝛc.xxiij.luna ꝑmi mēsis ad vesperam xp̄us ꝑm legē typicū pascha cū aplis celebrauit:de quo cū diuisset. Desiderio desideraui hoc pascha mādūcare vobiscū ante ꝙ patiar.cur hoc diceret statī ostendit:vt.s.veteri pasche finez imponens noui pasche substituere sacramentū. Accipiēs esū panē bñdixit ac fregit dedit;qz discipulis suis dicēs. Accipite et comedite hoc est corp⁹ meū qđ ꝓ vobis tradetur. Similiter ꝛ calicē post ꝙ cenauit dicēs. Bibite ex hoc oēs.hic est sanguis noui testamenti.q.ꝓ.vo.ꝛ ꝓ.m.ef.in remiss.pec. hoc facite in meā cōme.hac ẏgit̄ institutione formati celebram⁹ iugiter ꝓ mysterium qđ semel offerebatur in p̄cium.nam vbi veritas venit figura cessauit. Christus esū post cenā corpus ꝛ sanguinē suū dedit aplis:vt hoc sacramentum velut vltimū testatoris mandatū artius memorie cōmendaretur.de ꝑse.di.ij.liquido. vnde nouissimū ꝙdens heredibus testm̄ dixit Uos estis q̄ pmansistis mecū in tentationib⁹ meis:ꝛ ego dispono vobis regnū sicut pater meus mihi disposuit:vt edatis ꝛ bibatis sup mensam meā in regno meo. Et ly aplī eucharistiam nō ieiuni acceperūt nō ideo calūniandum est ꝙ ꝓsumsi debeāt hoc sacramentū recipere sicut faciebant illi quos aplus arguit dicens. Cōuenientib⁹ vobis in vnū iā nō est dñi caz cenā mādūcare.vnusquisq; esū ꝑsumit cenam suā ad manducādū ꝛ alius quidē esurit: alius ebri⁹ est. Jtē ex hoc verbo. post ꝙ cenatum est:videt̄ ꝙ sacerdos cōicare dz ꝓius ꝙ transeat ad calicis ꝓsecrationez. Sed de hoc dicetur sub ti.de cōicatione sacerdotis. Seq̄tur. Accipiens ꝛ hunc ꝑclarū calicē ꝛc.ponit cōtinens ꝓ cōtento. Nam ꝛ vnus ꝛ idē:ꝛ tūc ꝛ nunc:ꝛ hic ꝛ alibi sacrificat̄ ab oībus:totus est in celo;tot⁹ in altari:simul ꝛ sedet ad dexteraz patris ꝛ manet sub spē sacramēti sicut tactum est in.vi. particula sup verbo Elenatis oculis. ¶ Qō aūt vinū in calice cōsecrauerit pz ex eo qđ ipse subiūgit. Nō bibā āmodo ex hoc genimine vitis ꝛc. Et fuit iste cōsecrationes cū signo crucis;vt dictū est in.vi. pticula sup verbo.bñdixit;qz virtute crucis ꝛ verboꝝ fit transsubstantiatio naturaꝝ. Hec aūt sūt ꝟba. Hic est calix mei sanguinis.i.cōtinens sanguinem meū:vel sanguinis significās passionem. ¶ Et nota ꝙ passio dicit̄ calix vel a calida potione;vel qz mensurate sumit̄. Uidens esū deus qđ nō sinit nos affligi plus ꝙ portare possumus. De calice dictū est in ꝓte ꝑma sub ti.de picturis.hic aūt par.elenato calice sacerdos illū deponēs nō desert eū ad notandū ꝙ quilibet aplor sic calicē accepit qđ vnicuiq; dñs ministrauit. ¶ Sequitur. Noui ꝛ eterni testamenti ꝛc. Subaudi cōfirmatio.noui dicit;qz nos innouat ꝓ fidē xp̄i.eterni dicit;qz lex noua nō est trāsitoria sicut antiq̄.extra de cele.miss.cū marthe. Uet⁹.n.testm̄ qđ hircoꝝ et vitulorꝝ fuit sanguie dedicatū;ꝑmittebat bonū tēporalia ꝛ trāsitoria:nouū vero qđ xp̄i sanguine fuit cōsecratū ꝓmittit eterna:ꝛ iō testm̄.s.illud fuit vetus ꝛ transitoriū: hoc aūt nouū est ꝛ eternū. De nouo habet̄ Luce.xxij. Dispono vobis regnū ꝛc.vt supra.vel inde ꝓ

batur eternum.i.ꝑpetuū.vnde asserit̃ nouū.i. vltimū. Nouissimū eñ hoīs testm̃ īmobile ꝑseuerat:qꝛ testatoris morte firmat̃. Iuxta illud apl̃i. Testamentū in mortuis ꝯfirmatum est:alioquin non valet dum viuit q̃ testat⁹ est. ¶ Porro testamentū nō solū dicit̃ scriptura: sed ⁊ ꝓmissio:vt dicet̃ in ꝓhemio.vi. partis. ⁊ ꝟm hunc moduz dicit̃. Hic est sanguis noui ⁊ eterni testamenti.i.cōfirmatio noue ⁊ eterne ꝓmissionis sicut dñs ipse ꝓmittit. Qui manducat corp⁹ meū ⁊ bibit meū sanguīez hz vitā eternā.vñ nec ꝑmuz testm̃ vt inq̃t apl̃us sine sanguine dedicatū est. Lecto eñ vniuerso legis mādato:moyses accipiens sanguinē hircoꝝ aut vituloꝝ ipsum librū ⁊ oēm ppl̃m aspsit dicens. Hic est sanguis testī qđ mandauit ad vos deus. Ecce q̃ ꝓprie moyses v̄ba precepit quibus xp̄us vsus est in cena. ¶ Queritur vtrum aqua cū vino ꝯuertat̃ in sanguinē. de quo etiā iaz infra dicet̃. Si eñ ꝯuertitur: ergo aqua est sacramētū sanguinis: īmo videtur q̃ ppl̃i. Nā aque multe populi multi. Et ob hoc aqua miscet̃ vino vt xp̄o ppl̃us adunetur. Naz ⁊ de latere xp̄i sanguis exiuit ⁊ aqua ꝓut tactū est sub ti.de oblatiōe. Si vero non ꝯuertitur:querit̃ vbi post ꝯsecrationē existat: ⁊ quomodo separat̃ a vino cui fuerat in vnuz cōmixta. Si aūt post ꝯsecrationē aqua pura ꝑmanserit ꝟm hoc nō bibit solū sanguinez sacerdos in hoc sacramēto: ⁊ sic post vnā sumptionez iterū eodē die cōicare nō dz ac si ꝑus aquā bibisset. Naz idcirco sacerdos postq̃ ꝑfudit eodē die iterū nō sacrificat:qꝛ vinū purificationis sumit. An forte dicet̃ q̃ sicut vinum mutat̃ ī sacramentū redēptōis:sic ⁊ aqua trāsit in sacramentū ablutiōis q̃ de latere xp̄i pariter effluxerūt:q̄s h̄ audeat diffinire. ¶ Naz ⁊ illud inq̃ritur vtrū xp̄us resurgēs a mortuis sanguinē illū resūpsit quē in cruce effudit. Si eñ capillus de capite nr̄o nō ꝑibit q̃to magis sanguis ille nō perijt:q̃ fuit de v̄itate nature: ⁊ tñ ille in plerisq̄z ecclesijs dr̄ ꝯseruari. Quid etiā de circūcisiōe ꝑpucij vel de ꝑcisiōe vmbilici dicet̃ an in xp̄i resurrectione redijt ad veritatem humane nature ⁊ ad locū glorificatuz. Sz meli⁹ est totū deo ꝯmittere q̃ aliđ temere diffinire. Credit̃ tñ ꝑpuciū ī laterañ.basilica ꝯseruari:lz a quibusdā dicat̃ q̃ illud fuit in hierusalē delatū ab angelo karolo magno q̃ trāstulit illud ⁊ posuit aquisgrani honorifice in eccl̃ia btē marie:sz post a karolo caluo positu z est in eccl̃ia.s.saluatoris apud crosiū:sz si hoc verū est mirandū est. Cū eñ caro illa đ veritate humane nature fuerit: credit̃ q̃ xp̄o resurgēte ad locū suū glorificatū redijt. Aliq̃ tñ dixerūt q̃ hoc verū esse posset iuxta opinionez eoꝝ qui dicūt id solū esse de veritate nature humane ⁊ resurgere qđ ab adam traductū est. Illud aūt oīno nephas est opinari qđ quidam dicere ꝑsumpserunt:videlz aquā in fleuma cōuerti. Nam ⁊ de latere xp̄i nō aquā:sed aquaticū humorē.i.fleuma mentiūtur exisse. extra de cele.mis.in quadā. Duo nāq̄z ꝑcipue ecclesie sacramēta de xp̄i latere fluxerūt:vz sacramentū redēptionis in sanguine ⁊ sacramētuz regenerationis in aqua. Nō eñ baptizamur in fleumate:sed in aqua. Iuxta illud euāgelij. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spū sancto nō introibit in regnū celoꝝ. Quibusdā tñ nō videt̃ absurdū q̃ aqua cū vino transeat in sanguinē:ea vz rōe q̃ aqua ꝑ admixtionē trāsit in vinuz:⁊ vinum per consecrationem transit in sanguinē:vt in.c.marthe.⁊ nota.de ꝯse. di.ij.ca.i.⁊.c.non oportet. Aqua nanq̄z trāsit in vinū cū multo vino modicū īfunditur aque: alioquin tota vini substantia ꝓpter guttā aq̄ mutaret̃ vt quoddā fiat ex illis ꝯfusum quod nec sit aqua nec vinū:⁊ tota fontis vel fluminis aqua ꝓpter modicam vini stillā in cōfusionis speciē mutaret̃:nec panis ille posset in eucharistiam ꝯsecrari q̃ fact⁹ est de frumēto cui forte ꝯmixtū fuerit vnū granuz ordei vel auene. Sic ergo si plus apponat̃ aque q̃ vini irritū sacramentū:oportet quidē vt tm̃ vini ponat̃ ibi q̃ aqua ꝯmixtū saporē vini retineat. extra de cele.mis.c.penul.de hoc dicet̃ in.vi. parte sub quinta feria cene dñi ad finē. Si aūt post calicis ꝯsecrationē aliud vinū mittat̃ in calice illud quidē nō trāsit in sanguinē nec sanguini cōmiscetur:sed accidentib⁹ ꝑoris vini ꝯmixtū corpori qđ sub eis latet vndiq̄z circumfundit̃ nō madidans circūfusuz.extra de cele.mis.cū marthe. Ipsa tñ accidentia vinū appositū videntur afficere:qđ inde cōficit̃:qꝛ si aqua pu-

ra fuerit apposita vini sapore assumit. Quidã autẽ voluerunt astruere ꝙ sicut aqua pura ꝑ aque benedicte ꝓtactum efficit benedicta sic ⁊ vinũ ꝑ sacramẽti cõtactũ efficitur ꝺsecratũ: ⁊ transit in sanguinẽ: quoꝝ assertioni minime ratio suffragatur. ettra de ꝺse. ec. vel alta. qõ i dubijs. de quo etiã dicet sub q̃nta feria cene dñi. Sed nunq̃d irritũ est qõ gerit si forte aq̃ ꝓtermittat: ⁊ videt ꝙ sic et bis que sub ti. de oblatiõe tacta sunt. Cautũ quoq; est in cano ne cypriani. de cõse. di. ij. sicut in sanctificãdo. ꝙ nõ põt calix dñi esse aqua sola neq; vinũ solum nisi vtrũq; misceat. Et sicut calix dñi nõ est aqua sola neq; vinũ soluz: sic nec corꝑ dñi põt eẽ farina sola nisi vtrũq; fuerit adunatũ: ⁊ panis vniꝰ cõpage solidatũ. ⁊ hoc quidã cõstanter affirmant: asserẽtes ꝙ sicut aqua sine vino cõsecrari nõ põt: sic nec vinũ sine aq̃ trãssubstantiari valeat: qz de latere xpi simul vtrũ ꝙ manauit. Alij vero cõcedũt ꝙ si quisq; nõ intendens beresim introducere oblimone vel ignoratia ꝓtermiserit aquã: nõ sit irritũ sacramentuz. Illã tñ ꝑ obliuionẽ ꝓtermittẽs venialiter peccat: ꝑ negligentiã mortaliter ⁊ grauiter est puniendus. ⁊ semꝑ põt apponi aſſ trãssubstantiationẽ. ⁊ ꝙ ꝓdicat vinũ solũ nõ posse offerri intelligunt nisi fiat simplr vel ignoranter. vel nõ põt. i. nõ ꝺz. Ilã ⁊ grecoꝝ ecclia dr nõ apponere aquã in sacramẽto. ait essi cypianus. de ꝺse. di. ij. scriptura. Si q̃s de anteceſſoꝝ vel ignoranter vel simplr nõ obseruauerit qõ nos dñs facere erẽplo ⁊ magisterio docuit: põt simplicitati eiꝰ de indulgentia dñi venia cõcedi. nobis vero nõ põt ignoſci q̃ nunc a dño instructi sumꝰ vt calicẽ dñi cũ vino misto: id est vinũ cũ aqua in calice mixtuz ꝓm ꝙ dñs obtulit offeramꝰ. Ex quibꝰ verbis aperte colligitur ꝙ vinũ aque mixtũ xps in cena discipulis tradidit. Si vero vinũ ꝓtermittat: de hoc dictũ est in sexta ꝓticula sup verbo. hoc est corꝑus. Porro licet diligẽti studio vinũ optimũ ꝑ sacrificio sit querendũ: vitiũ tñ vini nõ maculat mũdiciã sacramẽti. quocirca siue nouuz vinũ qõ mustũ appellat siue etiã acidũ qõ appellatur acetuz offert: sacramentuz ꝓficit: et diuinitus ꝺsecrat. vitandũ est tñ ne tale vinũ mixtuz vel coctũ vel rosatũ vel spãtum in calice ponatur. Sunt tamẽ q̃ dicunt acetũ nõ eẽ vinũ cum ꝓpriam mutauerit naturã nã vinũ est calidum illud frigiduz: ⁊ ideo et hoc cõfici nõ posse sicut nec et agresta: qõ cõcedi potest in aceto et alio ꝙ et vino facto. Nam si et vino factũ fuerit secus: cũ eadem ꝓprie sit vsia: id est substãtia. ff. de ꝓtraben. emp. in vẽditionibus. de cõse. di. ij. ego. C. de sum. trini. inter claras. §. oẽs vero. Julius quoq; papa. de cõse. di. ij. cum omne. ⁊ c. precedẽti: dixit ꝙ cũ lacte ꝓfici nõ põt. Botrus aũt vue in necessitate cõprimi ⁊ inde cõfici potest: sed de ipso botro nõ cõpresso nõ põt cõicari. Non põt etiaz ꝓficiꝰ cũ aqua cũ qua panis i musto intincte laſuatur. ¶ Illud aũt notandũ est ꝙ si vinũ i calice cõgelatum fuerit: debet tãdiu exalare sacerdos donec glacies soluat: ꝙ si sic solu nequiuerit adbibeat ignẽ. Si aũt musca vl aranea vel aliquid tale ceciderit i calicẽ: pisci ꝺz vinũ illud i piscinã ⁊ aliud vinũ ⁊ aqua apponi. Si vero post transsubstantiationẽ ibi ceciderit vel sanguinẽ tetigerit: sanguis sumat ⁊ illud prius in aliquo calice sepe ⁊ vino pfũdatur: ⁊ ꝙto diligentiꝰ ⁊ cautiꝰ fieri põt abluat: ⁊ demũ sup piscinã cremet: qz vix possz absq; borore ⁊ vomitu sumi. Ablutionẽ vero ipaz sacerdos post cõsecrationẽ vel minister sumat. Sed ⁊ siq̃s stati xpi corꝑore sumpto nauseã patitur: vomitus similiter sup piscinã ꝺburatur ⁊ puluis in piscinã mittatur. Si tamẽ aliqua bestie particula videat ibi: vel si corꝑi xpi infirmo datũ reiicitur illud reuerẽter, suscipiatur ⁊ ꝓtritũ cũ vino in calice sumat si integrũ nequeat recipi: ⁊ si borore sit illud sumere pro reliquijs custodiatur. Non est igit danda eucharistia egroto vomẽti: sed credat ⁊ manducauit. de conse. distin. ij. vt quid. Sed et si q̃s adeo egrotus est vt masticare non possit: tũc tantum sumat aquaz a xpisti corꝑore tactã: nunimaz tamen particulam sumens totuz sumit vt premissum est. ¶ Non est etiam danda ebrio: insano: heretico: epilentico: ⁊ similibus: nisi infirmitate cessante. xxvi. q. vlt. is q̃. le proso tñ dari nõ potest ⁊ muto ⁊ egroto ꝓpoti sue mentis post ꝓfessionez ⁊ absolutionẽ apctis. ¶ Qualis aũt penitẽtia imponẽda sit ei qui ꝓpter ebrietatẽ vel voracitatẽ vel infir

mitatē eucharistiā euomit. ī canone bede habetur. d̄ ꝯse. di. ij. si q̄s. per totū. Et nota ꝙ is q̄ cōicauit si cōmode ⁊ absq; violentia nature pōt: dz astinere a sputo: alioq̄n post horā ꝯuenientē spuere p̄t salte in loco vbi sputū neq̄at pedib⁹ cōculcari. Siquidē hō spūalis oīa iudicat ⁊ ipse a nemīe iudicatur: ⁊ oīa mūda sūt mūdis. ꝙ si sup lignū vel lapidē vel terrā eucharistia vel aliq̄d de sanguine ceciderit: sanguis lingua lambēdus est. ⁊ deinde radend⁹ et extergēdus est ipse locus ⁊ puluis in sacrario siue cū reliquijs reponēdus. Si vero sup corpale ceciderit sugatur sicut diligenti⁹ fieri poterit: ⁊ lauet̄ ter ī calice: ⁊ aqua lotōis post missam sumat̄: deinde corporale recōdenduz est: et loco reliquiaꝝ seruandū est. Si v̄o palla altaris intincta fuerit eodē mō ipsa ꝑticl̄a intincta incisa est ꝓ reliquijs seruāda. Si aūt sup casulā vel albam deguttet: sil̄r fiat. Si super quodcūq; ꝓphanū vestimētuz cōburēda est ꝑs illa et cinis in loco sacro reponēdus vt dicūt. Pius tñ papa statuit. de cōse. di. ij. si ꝑ negligentiā: vt si aliq̄d de sanguīe stillauerit ī terra lingua lambat̄. Si v̄o fuerit tabula: locus corrodatur, ne ꝯculcet̄: ⁊ rasura igne ꝯsumetur: et cinis intra altare ꝯdat̄. Et si sup altare stillauerit sorbeat mīster stillā q̄tum poterit. Si sup lintheū altaris minister lauet lītheamīa que stillā tetigerūt trib⁹ vicib⁹ calice subterposito ⁊ aqua ablutōis sumat̄ in calice ⁊ iuxta altare recōdat̄. Ibidē etiā seq̄tur qualis pnīa sacerdoti cui hec ꝯtingerēt sit p̄us q̄ celebret imponēda. Et nota ꝙ si añ trāssubstātiationē effusa fuerit ꝑs mutent̄ palle sub silentio ⁊ celebrās suū officiū exequat̄: si totū effusuz sit tūc p̄missa ꝯfessione mīster denuo reīcipiat officiū ab illo loco. Hāc igit̄ oblationem ⁊c. Si vero post trāssubstautiatōem ꝑs effusa est. tūc sil̄r officiū exequat̄. Si totū ita ꝙ nihil hauserit q̄d valde enorme est tunc ponat hostiā sup ꝓpiciatoriū: ⁊ mīster denuo ponit vinū et aquā ⁊ reincipiat. Hanc igit̄ oblationem ⁊c. ꝯfessione tñ p̄missa ⁊ hostia ſuata sumat̄ postmodū a mīstro in fine misse vl̄ seruetur pro infirmis. Rursus ꝯcilium aurelian̄. de ꝯse. di. ij. statuit ꝙ q̄ nō bñ custodierit sacrificium vt mus vel aliud aīal illud comederet. xl. dies peniteat. Qui aūt ꝑdiderit illud in ecclesia vel pars eius ceciderit et inuēta nō fuerit. xxx. dies peniteat. In eodez etiā capl̄o ita sequitur in burcardo. li. v. Unde scriptum est ꝑfundēs aliquid sup altare de calice q̄n offertur sex dies peniteat: aut si abūdāti⁹. vij. dies peniteat. Qui aūt perfundit calicē duz misse solēnitas celebratur. xl. dies penitebit. Si vero missa celebrata p̄s byter neglexerit accipere sacrificiū sil̄r. xl. dies peniteat. Et qui pollutus nocturno tpe accepit sacrificium. vij. dies peniteat. Qui negligētiā erga sacrificiū fecerit vt a vermibus ꝯsumptum ad nihilū deuenerit tres q̄dragesimas cū pane et aqua peniteat. Si integrū inuentū fuerit: ⁊ in eo v̄mis ꝯburatur ⁊ cinis sup altare recōdatur. Et qui neglexerit quaternis dieb⁹ suā negligentiam soluat. Si cū amissione saporis sacrificiū dulcorat̄. xx. dies ieiunio expleant̄. Qui v̄o ꝯglutinatū miserit. vij. dies peniteat. si sacrificium fuerit sordida vetustate ꝑditum igne comburendum est: et cinis iuxta altare sepeliend⁹: sicut legitur in burcardo. li. v. c. omne. Itez etiam notandum est ꝙ si a naso sacerdotis celebrantis sanguis exierit vel nausea supuenerit recipiatur in aliquo vasculo ne sctā ꝯtaminētur: et ter terso naso vel ore abluto reincipiat sub silētio vbi dimisit. Si vero infirmitas superuenerit innitatur super crepidinē siue orā altaris: vel sedeat donec cōualescat: et sic incipiat vbi dimisit: sed si nullo mō potest ꝯsummare ministeriū alius sacerdos paratus incipiat vbi ille dimisit: ꝓut dictum est in sexta ꝑticula super verbo. Hoc est corpus meuz: sed si incertum est: vbi ille dimisit: tunc quia ꝑiculosum esset verba sacramenti iterare vel p̄ter: mittere: posita oblata illa super ꝓpiciatoriuz ministret denuo vt premissum est. ¶ Sequitur. mysteriuz fidei ⁊c. Ideo dicitur mysteriū fidei quia aliud videtur: ⁊ aliud intelligit̄. hoc credere iubemur: discutere nō audem⁹. fides eñ non est nisi de occultis. Iuxta illd̄. Fides non hz meritū ⁊c. vt supra. Grego. de ꝯse. di. ij. quid sit ad fidem. dicit ꝙ ideo dicitur mysterium fidei: quia credere debemus ꝙ ibi salus nostra consistit: vel quia sine fide nō sit hoc sacramentum. i. sine ea illud intelligi plene non

poteſt. Dicitur aũt myſteriũ: quia ſecretã ⁊ re-
conditã bz diſpẽſationẽ. i. q. l. multi. Myſte-
riuz autẽ grece dicitur ſecretũ latine. ⁊ ſm Jn
no. iñ. de cele. miſ. cũ marthe. nullus euangeli
ſtarũ dixit hec verba. Ex bis autẽ et aliis ſcri-
pture verbis quidã dixerũt in ſacramẽto alta-
ris veritatẽ corporis ⁊ ſanguis xpi nõ eſſe: ſz
imaginẽ tantũ ⁊ ſpẽz ⁊ figurã: ꝓeo ꝙ ſcriptu-
ra memorat aliquotiẽs id quod in altari ſuſci-
pitur eſſe ſacramentũ ⁊ myſterũ ⁊ exempluz.
Sed bi ꝓfecto laqueuz erroris incurrũt. De
quo etiam tactũ eſt in ſexta ꝓticula ſuper ver-
bo fregit. Nũquid eſſi ideo ſacramentũ altа-
ris veritas nõ eſt: quia figura eſt. Abſit oĩno:
ſi tamẽ boc eſſet: ergo nec mors xpi veritas ẽ
quia figura eſt. reſurrectio xpi veritas non eſt
qz figura eſt. nam mortẽ ⁊ reſurrectionẽ chri
ſti figurã ⁊ imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ eſſe mani-
feſte declarat apls. d. Chriſtꝰ mortuꝰ eſt ꝓ de
lictis noſtris ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationẽ
noſtrã. Et petrꝰ apls. Chriſtus paſſus eſt ꝓ
nobis vobis relinquens exemplũ vt ſequami-
m veſtigia eius. Ergo mors chriſti exemplũ
fuit vt peccato moriamur. ⁊ reſurrectio eiꝰ ex-
emplũ fuit vt iuſtitie viuamꝰ: ſi eſſi veritas nõ
fuit ergo xps vere mortuꝰ nõ fuit. ⁊ vere nõ re
ſurrexit: ſed mors eiꝰ ⁊ reſurrectio eiꝰ vera nõ
fuit: ſed abſit boc. Vnde ꝓpba de eo prędixit.
Vere languores noſtros ipſe tulit ⁊ dolores
noſtros ipſe portauit. Altaris ergo ſacramẽ
tum eſt veritas ⁊ figura. Tria quippe ſunt in
boc ſacramẽto diſcreta: vz forma viſibilis: ve
ritas corporis: ⁊ virtus ſpũalis. de cõſe. di. iij.
corpꝰ: forma panis ⁊ vini: veritas caruis ⁊ ſan
guinis: virtus charitatis ⁊ vnitatis. Primuz
oculo cernitur. ſcõm aĩo creditur. tertiũ corde
ꝓcipitur. Primũ eſt ſacramẽtũ ⁊ nõ res. ſcõm
eſt ſacramentũ ⁊ res. tertiũ vero res ⁊ non ſa-
cramentũ. Sed primũ eſt ſacramẽtũ gemmi-
ne rei. tertiũ ẽ res geminũ ſacramẽti. ſcõz au
tez eſt ſacramentũ vniꝰ et res alteriꝰ. Nã for-
ma panis vtrãqꝫ xpi carnẽ ſignificat. i. verã ⁊
myſticã: ſz verã carnẽ ⁊ ꝓtinet ⁊ ſignificat. my
ſticã vo ſignificat ſz nõ ꝓtinet. Sicut eſſi vnꝰ
panis ex multis granis ꝓficit; ⁊ vinũ ex diuer
ſis racemis ꝙfluit: ſic ⁊ corpꝰ xpi ex multꝫ mẽ
bris ꝓponit. ⁊ vnitas euchariſtica ex diuerſis
perſonis ꝙſiſtit. ſ. in ꝑdeſtinatis: vocatis iuſti
ficatis: et glorificatis. Nam quos deꝰ ꝑdeſti-
nauit bos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit bos ⁊ iu
ſtificauit. Vñ et apls. Vnꝰ panis vnuz corpꝰ
multi ſumꝰ. Jn cuiꝰ rei typũ facta eſt arca dñi
de lignis ſetbim q̃ ſunt iputribilia et albe ſpi-
ne ſimilia. Patet ergo ꝙ ſubſtãtia corpis et
ſanguinis xpi eſt ſacramentũ ⁊ res: ſed alteriꝰ
ſacramẽti eſt res: ⁊ alteriꝰ rei eſt ſacramentũ.
Eſt eſſi res primi quia figuratur et cõtinet a
primo: vz a forma viſibili ⁊c. Et eſt ſacramẽ-
tum tertiũ: qz ſignificat ⁊ efficit tertiũ. i. vnita-
tem eccleſiaſticã. Dicit ergo bic myſterium fi
dei: qſſi aliud ibi cernitur et aliud ibi creditur.
Cernit eſſi ſpẽs panis ⁊ vini: et creditur xpus
carnis et ſanguis. Qõ aũt bic dicit myſteriũ
fidei alibi dicit ſpũs et vita. Spũs eſſi ẽ my-
ſteriũ ſm illud. Littera occidit: ſpũs aũt vifi-
ficat. et fides eſt vita ſm illud. Juſtus ex fide
viuit. Nunc ergo dñs ait. Verba que locutus
vobis ſpũs et vita ſunt. Vez cuz ꝓfecratio ꝓ-
ficiat ſacramentũ et poſt ꝓfecrationẽ non ſit
in altari paniſ aut vinũ. quirit quis panis eſt
corpus aut qõ vinũ eſt ſanguis ſacramẽtũ.
Nam ſi dicat ꝙ panis qui fuit vel vinũ qõ ex-
titit: ꝓfecto nec ille corpis nec illud ẽ ſanguis
ſacrm: quia panis trãſiuit in corpꝰ ⁊ vinum in
ſanguinẽ. Si vero dicat ꝙ ſpẽs illa q̃ remã-
ſit. Jlla quidẽ nec extitit ex granis: nec ꝙfluxit
ex racemis: qſſi et bis nõ ꝓuenit accidẽs ſed
ſubſtãtia. Quã ergo ſilitudinẽ aſſignabiꝰ
inter ſacrm rei ⁊ rem ſacri. Nam ſi ſacra nõ ba-
berẽt ſilitudinẽ rez quaꝝ ſunt ſacra ꝓprie ſa
cramẽta nõ dicerenꝯ: ſicut ſacrm baptiſmi qõ
eſt ablutio carnis exterioz ſilitudinẽ bz ſigni-
ficati qõ eſt ablutio mẽtis interioz. Sane ſa-
cramẽtũ iſtũ in eo gerit ſilitudinẽ corpis in q̃
panis ſilitudinez repñtat: ſpẽs ergo panis ſa
cramẽtuz eſt corpis nõ ſolũ rõne rei ſignifica
te vez et rõne ꝓtẽte. ¶ Querit aũt vtꝝ ſpẽs
panis ⁊ xpus corpis vnũ ſint ſacrm an diuer
ſa. Et videt diuerſa. Eũ ei diuerſa ſint ſigna
videt ꝙ diuerſa ſint ſacrãta. Preterea ſcri
ptum eſt. ꝓficiãt in nobis queſumꝰ dñe tua ſa
cramẽta qõ ꝓtinẽt que xpus ſub titulo de ora
tione nouiſſima exponẽtur. Sed videt cõtra
qꝫ ſint ſolum vnum. Cum eſſi eandem rem ſa

cramenta significent: videl. ꝙ idē sint sacr̄m. Preterea legit. Presta vt hoc tui corporis ⁊ sanguis sacr̄m nō sit nobis reat⁹ ad penam. Sup hoc dicūt quidā ꝙ forma panis ⁊ vini sunt vnū sacramentū: nō ꝓpter vnū significatum, sed ꝓpter vnū cōtentū. Spēs aūt panis ⁊ veritas corpis sunt vnū sacramētuz: nō ꝓp vnū ꝓtētū: ſz ꝓp vnū significatū. Ad hoc debēt cōcedere ꝙ sicut diuerse res ꝓp idē ⁊ vnū significatum, idē sunt sacr̄m: sic eadē res ꝓpter diuersa significata diuersa sunt sacramēta: quibus obiicit ꝙ si spēs panis ⁊ veritas corpis idē sunt sacramētum: cū spēs panis sacr̄m sit corpis: ergo veritas corpis idē est sacramētum: ⁊ ita idē est sacramētum sui. Sz hoc nō ꝓcedit: qz spēs panis ⁊ est quoddā sacramentum qđ est veritas corpis: ⁊ ē quoddā qđ nō est illa: qm̄ sunt duo sacramenta diuersa. Alij vero dicunt ꝙ siue diuersa sint significata siue diuersa significantia semp diuersa sunt sacramenta quos oportet cōcedere ꝙ in altari sunt ad mīn⁹ quattuor sacramēta: vz spēs panis ⁊ spēs vini: veritas carnis ⁊ veritas sanguinis. Preterea cuz panis ⁊ vini diuersa sint accidentia: vt sapor ⁊ odor: pondus ⁊ color: q̄titas ⁊ figura: videl. ꝙ singula per se sint varia sacramēta: qua ēm rōne pot⁹ vnū q̄ aliud dicenduz est sacramentū. Sed cui⁹ rei sacramētum est odor aut sapor? Ad hoc pōt nō incongrue respōderi: ꝙ oīa simul accepta sunt vnū eucharistie sacramentū eo ꝙ nulluz per se soluz significet: sed oīa simul panis spēm repzesentant: q̄ corpus xp̄i cōtinet ⁊ significat. Signoruz aūt alia sunt naturalia alia posituа. Naturalia sunt q̄ ꝼm naturā significant: quorum quedam sunt q̄ ꝓ antecedens signant cōsequens: vt ruborz vesptino significatur serenitas matutina. alia sūt q̄ per ꝯis significāt antecedēs: vt fumo vel cinere significat ignis fuisse. Positiua sūt illa q̄ ꝼm ipositionē significant. Quoꝝ alia sūt signa rei sacre vt serpēs eneus erectus i heremo. alia sunt signa rei nō sacre: vt arc⁹ triūphalis erectus in biuio. Horo signoꝝ rei sacre alia sunt sacra: vt baptism⁹ alia nō sacra vt agnus paschalis. Sacra sūt signa no. t. nō sacra veteris: q̄uis ēm vtraqz sunt signa rei sacre. i. rē sacram significātia: nō tamē vtraqz sunt sacra. i. iustificātia: ſz nōnulli diterint sacramēta legalia iustificasse: hec enim̄ est differentia inter legalia ⁊ euāgelica sacramenta: qz illa significabant tm̄: hec tm̄ iustificant ⁊ significant. Verū quādoqz large qm̄qz stricte sacramentū accipitur. Large ꝼm ꝙ omne signū rei sacre siue sit sacrū siue nō sacrū dicit sacramentū. vñ signa legalia sacramēta dicūtur. Stricte ꝼm ꝙ sacrū solūmodo signū dicit sacramentū. de cō. di. ij. sacrificiū. ⁊ ca. signum. ⁊ c. spēs. i. q. i. multi. Sacramentū aūt dicit actiue ⁊ passiue quasi sacrū signans: vel sacrū signatū. Nam nomīe sacramēti qm̄qz signum ret: quādoqz res signi varie nuncupat ꝼm ꝙ sacramētū accipit ꝓ signo rei. Sacramentum dicit a sacro ⁊ signū quasi sacrum signuz: sed ꝼm ꝙ sacramentū accipitur ꝓ re signi: sacramentū dicit a sacro ⁊ secreto quasi sacrum secretū. Spēs ergo panis dicit sacramentum actiue. i. sacrū signans: vnitas autez ecclesie dicit sacramētū passiue. i. sacrū signatum. Corpus vero dñicū vtroqz mō dicit sacramentū. i. ⁊ sacrū signans ⁊ sacrū signatuz. Sacramentū vero cōsistit in tribus. s. in reb⁹: in factis: in verbis: ꝼm ꝓpzietatē: similitudinem ⁊ interpzetationez. Leo nāqz ꝼm ꝓpzietatem signat diaboluz. vñ. Aduersari⁹ vester diabol⁹ tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuorz̄et. Seminare ꝼm similitudtnē significat p̄dicare. vñ. exijt q̄ seminat seminare semē suum. ⁊ aliud cecidit in terrā bonā: et aliud super petrā. ⁊ aliud inter spinas. Emanuel ꝼm interp̄tationem significat xp̄m. Vñ. ⁊ vocabitur nomē ei⁹ emanuel: qđ interpzetat nobiscū deus. Res vt aqua baptisim. factū vt signaculum crucis: verbū vt inuocatio trinitatis. Singula reperiūtur in hoc excellētissimo sacramēto. res. i. corpus ⁊ sanguis. factū. i. esca ⁊ pot⁹. verbū hoc est corp⁹ meū: hic est sanguis me⁹. ¶ Sequitur. Qui ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effūdetur in remissionem peccatoꝝ ⁊c. Pro solis p̄destinatis effusus est q̄tum ad efficatiā: ſz ꝓ cūctis hoībus q̄tum ad sufficientiā. Effusio quippe sanguinis iusti ꝓ iniustis: tam fuit dives ad p̄cium vt si vniuersitas crederet i redemptorem nullū oīno vinculū diaboli retineret. verbū ēm effusionis abundantiam notat.

xvi.q.i.reuertimini. ¶ Peccatū autez duob⁹ modo remittitur: vz quo ad meritū culpe: ⁊ b̄ ꝑ sanguinis fidē qua iustificamur a culpa. et quo ad debitū pene: ⁊ hoc ꝑ sanguinis p̄cium quo redēpti sum⁹ a pena. Oēs eñ quasi oues errauim⁹ vnusquisq̄z ī viā suā declinauit: ⁊ domin⁹ posuit in eo iniquitates oīm nostrū. Uñ vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as. attritus est ꝓpter scelera nostra. disciplina pacis nostre sup eū: ⁊ liuore ei⁹ sanati sum⁹. Uere lāguores nostros ipse tulit ⁊c. Quia ergo iust⁹ iniuste punit⁹ est: iniusti iuste sunt liberati. Assumpsit eñ in se penā ꝓ oībus vt daret semp gr̄am vniuersis. Hic aūt sacerdos eleuat calicem vt illū ppl̄o ostendat: nec est supflua hic eleuatio: vt dictū est in fine ꝑticule p̄cedentis. Et est notandum ꝙ quedā ecclesie duas hñt pallas corporales ⁊ ibi eleuatur calix coopertus cū altera eaꝝ. In quo ostendit̄ hoc sacramentum occultissimū fore ⁊ difficillimū ad intelligendum: ꝙq̄z tp̄e institutionis hui⁹ sacramenti sanguis xp̄i inuisibilis erat: qꝛ inter venas ei⁹ existebat. Alie vero ecclesie vnā tm̄ habent pallā: ⁊ ibi eleuat̄ discoopert⁹ absq̄z velamine. Primo ad designandū ꝙ post institutionez huius sacramēti sanguis xp̄i factus fuit visibilis ꝑ ipsius effusionē in cruce. vñ hic dicit̄. Hic est sanguis me⁹ ⁊c. In eo eñ ꝙ calix nō est coopꝛtus cū palla sup qua est hostia cōsecrata designat̄ ꝙ sanguis xp̄i a corpe effusus est ⁊ separatus est. Secūdo qꝛ hostia est sup pallā corporalem: nec bono mō possz alibi pponi. Tertio qꝛ ꝓpt̄ vēti flatū ꝑiculosum est coopertum cū palla leuare. ¶ Et nota ꝙ sacerdos actus xp̄i rep̄sentās duz dicit. Accipiens calicē: paꝝ eleuat calicē. deinde dicit. benedixit: vt sine periculo calicē benedicat illum in altari deponit. Subsequenter etiaz d. accipite: parū tenet eleuatū vsq̄z dum in altū eleuet vt illū ppl̄o oñdat. ¶ Sequit̄. Hoc quotienscūq̄z feceritis ⁊c. Hec clausula quia ꝯsecrationez tam corporis q̄ sanguinis respicit post depositum calicē dz dici. Sane in ꝑceptione corpis xp̄i ⁊ sanguinis magna ē nobis adhibenda discretio. Cauendū est eñ ne si nimiū differat̄ mortis ꝑiculuz incurrat̄: dño ꝓtestante nisi manducaueritis carnez filij hominis ⁊ bi. eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Si vero q̄s indigne suscipit s̄m apl̄m iudicium. s. dānationis sibi māducat ⁊ bibit. de cōse. dis. ij. qui scelerate. ⁊. c. se. Ideoq̄z s̄m eundē apl̄m ꝓbet seip̄m homo: ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat ⁊c. Dicit ergo quisq̄ cōicandum esse quotidie. Alius vero dicet ecōtra. Faciat igit̄ vnusquisq̄z qd̄ pie crediderit faciendum: nō eñ litigauerūt adinuicē nec alter alteri se p̄posuit zacheus. s. ⁊ ille cēturio cū alter eoꝝ gaudens xp̄m in domo sua suscepit. ⁊ alter dixerit. Dñe nō sum dignus vt intres sub tectū meū. ⁊ hoc ē qd̄ aug. ait. xij. di. illa. d̄ ꝯse. di. ij. quotidie. alij quotidie cōicant corpi ⁊ sanguini dñi: alij certis dieb⁹ accipiūt: qd̄ liberā habet obseruantiā: de hoc sub ti. de osculo pacis dicetur. ¶ Et nota ꝙ licet xp̄s semel credentes sua morte redemerit: ecclesia tamē hoc sacramentū quotidie necessario repetit ob tres p̄cipue causas. Primo qꝛ in vinea laborātes eo quotidie reficiunt̄. Secundo vt neophiti ꝑ illud incorporent̄ xp̄o. Tertio vt memoria passionis xp̄i quotidie mentibus fideliū ad imitandū infigat̄: quotidie eñ egemus: ideoq̄z panis quotidianus vocatur. Quotidianum ergo sacrificiū vt ꝓbat pascasius papa. de cōse. di. ij. iterat̄: est cōmemoratio non iteratio passionis. Et ideo seq̄tur. In mei memoriam facietis. i. in hoc sacramento vobis quotidie mortis ⁊ passionis christi memoria renouabit̄. de cōse. di. ij. corpus. ⁊. c. iteratur. Uñ. i. ad corinth̄. x. Quotienscūq̄z manducaueritis panē hunc ⁊ cali. bi. mor. do. an. donec veniet: ꝓpter qd̄ ipse dicebat apostol̄. Hoc facite in meā cōmemorationē. Hanc vltimaz nobis memoriā dñs dereliquit ꝓut dictum est sup verbo. Postq̄ cenatū est. ¶ Et nota ꝙ habem⁹ triplex memoriale dñice passionis. Primū q̄tum ad visum in imaginib⁹ ⁊ picturis: ⁊ ꝓpterea crucifixi imago dipingitur in libro ⁊ in ecclesijs. Scd̄m q̄tum ad auditum. s. passio xp̄i p̄dicata. Tertiū q̄tum ad gustū. s. sacramentū altaris: in quo xp̄i passio patēter exprimitur. ⁊ ꝓpter hoc p̄misit. ⁊ memoriā ve. Et seq̄tur. Uñ ⁊ mēores. Qui aūt calicem discoopꝛtum eleuāt illū in hoc loco cū palla corpali cooperiūt inuētes ꝙ sepl̄to dño

aduoluto lapide clauſum eſt oſtiuꝫ monumẽ ti: vt di. ⁊ Dar. ⁊c.

De octaua pte canonis. Rubꝛica.

Vide et memoꝛes ⁊c. Octaua ps: qꝛ dñs ipſe p̃ceperat ī. c. Sīlīmodo. et hoc in ſui memoꝛiã faciem⁹. Iccir co in hac parte tria ſibi cõmemoꝛanda ꝓponit eccl̃ia. ſ. tã beatã paſſionẽ: nec non et ab inferis reſurrectionẽ: ſed ⁊ in celos gloꝛioſam aſcẽſionem. quoꝝ primũ. i. paſſio excitat charitatem. ſcõm. i. reſurrectio coꝛroboꝛat fidem. tertiũ. i. aſcẽſio letificat ſpem. Quid eīm in nobis magis charitatez accẽdit q̃ q ꝓꝓio filio ſuo nõ pepercit deus. Quid magis in nobis fidem ꝛfirmat q̃ q chriſtus reſurrexit a moꝛtuis. Sicut eīm in adam oẽs moꝛiũtur: ita et in chriſto oẽs viuificabuntur. Quid magis in nobis amplificat ſpem q̃ q chriſtus aſcendẽs in altum capti. duꝛ. cap. de do. bo. vt vbi ipſe eſt illic ſit ⁊ miſter ei⁹. Sacerdos igitur hoc repſentans dicendo. tã beate paſſionis. manus in modum crucis extendit vt habitu coꝛporis manuũ chriſti extenſionem in cruce repꝛeſenter: qõ tamen alij faciũt quãdo dicunt. Hanc igitur oblationez repꝛeſentationẽ crucifixionẽ ſtatiz ſecuratã. Et qꝛ chriſtus prolix⁹ oꝛãs factus eſt in agonia: tõ agoniã illã habitu oculoꝝ ⁊ faciei quodãmõ repſentat. Dicẽs aũt. nec non ab inferis reſurrectionẽ: illas ad ſe vt ꝓius reducens, eas parũ erigit. vñ in cantico abacuc: altitudo manꝰ ſuas leuauit: ⁊ hoc in ſignum qõ chriſt⁹ iuict⁹ leo ſurrexit a moꝛtuis. Item dicẽs. Sed et in celos gloꝛioſe aſcẽſionis. eas erigit equaliter vſq; ad humeros in ſignũ q̃ xp̃s eleuatis manibus ferebat in celum ⁊ ſedet ad dextrã dei patris. Quod igitur ꝛ. vñ ⁊ memoꝛes ⁊c. ſic eſt intelligendum quaſi. d. nos eſſe ſacerdotes ꝓfitemur. ⁊ plebẽ tuã memoꝛẽ eſſe teſtamur chriſti filij tui ⁊c. ſacerdotes quidẽ memoꝛes et inſtructi eſſe debent: quia ipſi miſſam celebrant ⁊ ſacrificium xp̃i exẽplo offerũt. Plebs etiam ſancta memoꝛ eſſe ꝛ: quia xp̃s nõ ſolũ ꝓ ſacerdotibus: verũ etiã ꝓ plebe paſſus ẽ que ſancta dicit: qꝛ fide ⁊ baptiſmo xp̃i ꝓpto ſanctificata eſt. Itẽ et nunc ſtringũtur digiti. ſ. pollices et indices nec diſiungũtur niſi quãdo oportz hoſtiam tãgi vel ſigna fieri. qõ fit ꝓmo ob reuerentiã ſacramenti: ne vz aliqd tangant poſt actuz coꝛporis xp̃i. Scõo videlicet in ſignum q̃ in hoc ſacro ſcõs accedit. ꝓmo. i. filius patri obedit. Et ideo ſubijcãt. vnde ⁊ memoꝛes tam btẽ paſſionis: reſurrectionis. ⁊ aſcẽſionis ⁊c. Tertio digiti qui coꝛpis xp̃i tetigerũt iũguntur ad oſtendendũ q̃ fideles illud fide ⁊ deuotõe tangentes debẽt eſſe charitati ꝓiuncti: ⁊ ſicut digiti in tangẽdo ⁊ ſignando ab inuicez ad boꝛã diuidũtur. ſic ⁊ fidelium opationes in hac vita cum expedit ſeparãtur: qñ qñq; p̃templationẽ ad ſpũalia eleuantur: et qñq; pro mũdanis neceſſitatib⁹ tpalia adminiſtrant. Quarto digitoꝝ ũnctio ī dicat q̃ coꝛpis ⁊ ſanguis dñi noſtri ſacramẽto: et mens ⁊ coꝛpus ſacerdotis inſepabiliter eſſe debent affita. Quinto ſtringũtur ne puluis ſeu pticula hoſtie illis forte adherens cadat. Quia vero eccl̃ia dixit ſe memoꝛẽ dominice paſſionis: ideo ſtatim acerbioꝛẽ ſpẽm ipſius paſſionis ꝓmemoꝛat recolens in quinq; crucib⁹ quinq; plagas. Sicut eīm ſubſequẽs expoſitio declarabit ab hinc vſq; dum coꝛpale deſup calicẽ remoueꝛ dñice paſſiõis oꝛdo memoꝛatur. Nam vbi dicit ſacerdos hoſtiaz puram: hoſtiã ſanctam: hoſtiam īmaculataz: panem ſanctũ vite eterne: et calicem ſalutis p petue. quinarium crucis ſignaculuz imꝓmit ſuper oblatam ⁊ calicem ſignificans. v. et xp̃i plagas: vz duas manuũ totidẽq; pedũ ⁊ vnã lateris: vel quinq; cruces ſignificant q̃ chriſt⁹ quinq; ſecula redemit. Tres autem cruces cõmuniter facit ſacerdos ſuper oblatam ⁊ calicem quoniã in tribus verbis vtrũq; pite intelligitur. Nunq̃ eīm in crucis ſignaculo panis ſeparatur a calice: niſi cũ ſepatim nominãtur in canone: ⁊ quãdo hoſtia colloceatur a miſtro in latere calicis recta pars crucis ſolũmodo ſuper panem: tranſuerſa vero vſq; ad calicez debet ꝓtendi q̃ſi erecta pars crucis coꝛp⁹ chriſti ſuſtinuit tranſuerſa vero brachia diſtẽdit: due vero cruces ſeparatim facte animã chriſti ſepatam a coꝛpoꝛe ſignificãt. Sz cũ iã plene ⁊ pfecte ſit ꝓſecratio celebꝛata. nã materia

panis et vini iam transit in substantiã carnis et sanguinis: nec vlteri⁹ põt deteriorari vl' melioran: et sacerdos vlterius vtitur suis nõ xpi sermonib⁹. de ꝓse. di. ij. panis est: querit quare super eucharistiã adhuc bñdictiõis signum imꝓmit aut aliqõ ꝓsecratõis verbum ꝓfertur. Preterea quedam subiũgunt in canone innuẽtia ꝙ nõduz sit trãssubstãtiatio ꝓsumata. Sup hoc dicunt quidã. de ꝓse. di. ij. vtrũ. ꝙ scriptura non attendit hic hmõi angustias tꝑis: sed sacerdos cuz non possit simul multa ꝓferre et agere: ita loquit et agit ac si tꝑs staret: et essent adhuc facienda q̃ in principio sermonis nondum erant facta: et verba et signa non ad tempus sue ꝓlationis: sed ad ꝓceptionez loquẽtis sunt referẽda. Inno. papa. iij. dixit ꝙ in canone aliud verba significãt: et aliud signa ꝓtendunt. nãq; ẏba principaliter spectãt ad eucharistiã ꝓsecrandã signa vero ꝓncipaliter ptinent hystoriã recolendã. naz verbis vtimur ad consecrandum panez et vinũ in corꝑ et sanguinẽ ihesu xpi. signis vtimur ad recolẽdũ ea que per hebdomadaz ante paschalẽ gesta sunt circa xpm. Ptz ergo ꝙ q̃tum ad ordinẽ eucharistie cõsecrande. c. illud. qui ꝑdie q̃ pateret ꝛc. in fi. canonis subñci debuisset: quia in eo ꝓsecratio ꝓsumatur: sed qñ impedisset ordinem hystorie recolẽde: quia fuit gestũ in medio poneretur i fine: puidus canonis ordinator: vt ordinẽ seruaz hystorie: quasi quadã necessitate ꝓpulsus capt'm illud. Qui ꝑdie ꝛc. q̃ si cor canonis in medio collocauit: vt q̃ sequũtur itelligãtur p̃cedere sm illã figuram qua sepe fit: vt que narratione succedũt intellectu p̃cedãt: vel potius vt tã littere ꝙ hystorie su⁹ ordo seruetur. Dicat itaq; ꝙ ptinẽt signa ad hystoriã passionis recolendã: qz significãt quiq; sensus qui tũc re ẏa patiebãtur in xpo: vel q̃ q; ei⁹ plagas: vt dictũ est: sed ẏba nõ ptinent ad eucharistiã ꝓsecrãdã: imo ptinẽt ad eucharistiaz ꝓsecratã hoc modo: nos serui vz sacerdotes: sed et plebs tua sancta. s. ppls xpian⁹. Vlaz qõ popul⁹ agit voto sacerdotes pagũt ministerio. Offerim⁹ preclare maiestati tue. i. pre ceteris clare. Vlã si iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eoꝝ ꝙ to clari⁹ maiestas diuina prefulget. De tuis donis. i. de frugibus segetum. et hoc quantũ ad panẽ qui est cõsecratus in carne. Ac datis. i. de frugibus arboꝝ et hoc quantũ ad vinũ quod est ꝓsecratum i sanguinẽ. De bis inquã et illis offerimus hostiã puram: hostiã sanctã: hostiam imaculatam. i. eucharistiaz imunẽ ab oĩ culpa originali: venial: et crimiali. Vñ dicatur hostia dictũ est i sexta particula super verbo. Qui pridie. Vel purã ꝙ tum ad cognitionẽ quasi puro corde. sanctã quantũ ad locutionẽ: imaculatã quantum ad opationẽ: quia peccatũ non fecit: nec dolus inuẽtus est in ore eius: supple hoc ẽ panem sanctum. i. sanctificantẽ sup. datoꝝ ẽ vite eterne quantũ ad stolam carnis. et calicẽ salutis ꝑpetue quãtũ ad stolaz aie sm illlõ. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Si qs mãducauerit ex hoc pane vi. in eter. Possunt etiam scõo modo hec verba exponi: vt vz xps dicatur hostia pura: qz cõcept⁹ est sine peccato. dicatur panis vite eterne: quia est refectio angeloꝝ: et calix salutis ꝑpetue: quia refectio est boĩm. Vel tertio mõ hostiã puram: qz xps oblatus est vt nos liberaret de feditate originalis peccati. Sanctã qz vulneratus est vt su perfluerẽt sacramẽta quib⁹ eccl'ia sctificatur. Immaculatã: quia mortu⁹ ẽ vt nos liberaret de morte eterna. Panẽ vite eterne: qz est nr̃z viaticũ. q. via. Et calicẽ salutis ꝑpetue: quia ẽ refectio angeloꝝ inebrians in patria. Vel sic quarto mõ. de tuis donis ac datis. Dona sũt in re eterna: data in opa tpaliũ. Offerim⁹ hostiam purã. s. corꝑis. hostiam sanctã. s. sanguinem. hostiã imaculatũ quo ad vtrũq;. Vel puram. i. ab alijs sepatam. sanctã. i. sanctificatã: immaculatã. i. a maculis emũdatã: hostiã de corde puro conscientia bona et fide non ficta.

¶ Sequit. supza q̃ ꝛc. Cum aũt oꝝauerit ꝓ hostia trãssubstãtianda eãq; iam trãssubstãtiatã patri obtulerit: nunc orat ꝓ ipsius acceptatõe: vt eam ad instar antiquoꝝ sacrificioꝝ acceptet ꝓpitio. supple nobis ac sereno vultu id est respectu placabili digneris respicere: nõ ꝙ vult⁹ eius mutetur aliquãdo: sed tunc deus vultum suũ super nos illuminat et serenat: cuz misericordiã suam super nos exhibet et declarat sm illud ps. Illumiet vultũ suũ sup nos et misereat nr̃i. Itẽ ꝓ hoc ꝙ dicit. digneris respi

cere.notatur ꝙ sacerdos noster vultū bꝫ versum ad ꝓpiciatoriū.de quo ī ꝓbemio buiꝰ ꝑtis dictū est:ꝛ tūc aspgit intꝰ tabernaculū dū ꝑ dei ꝑmiam querit eiꝰ ꝓpiciatōez vt bēat deꝰ illa mūera accepta sicut habuit munera abel iusti.Uñ sequit. Sicuti accepta hre dignatꝰ es mūera abel ꝛc.Hoc autē aduerbiū sicuti si militudinē inuit nō exꝑmit ꝙtitatez.Multo ꝗppe acceptiꝰ est bꝰ sacrificiuz deo ꝙ qđ obtulit abel qđ obtulit abrabā qđ obtulit melchisedech.valet esti ampliꝰ res ꝙ vmbra. Ṽitas ꝙ figura.Ipsaz ergo similitudinē magꝫ ꝙ ꝙtitatē debemꝰ attēdere offerēdo igit̄ sīles sumꝰ abel:si recte qđē offerētes:recte nibilominꝰ dividam?.qđ qz cayn nō egit peccauit.sua nāqꝫ recte cui debebat obtulit deo:sed retinēs sibi seipm ꝛ corꝛ suū subtrahēs deo male diuisit:abel aūt acceptū deo intus in corde obtulit bolocaustū:quia non se sibi retinuit sed deo totū se subdidit ꝛ impēdit.Et iō legit in Geñ.Respexit deꝰ ad Abel et ad munera eiꝰ.Ad cayn vero ꝛ ad mūera eius nō respexit.xiiij.q.v.scriptum.Puꝰ respexit ad abel ꝛ postea ad mūera eiꝰ:quia nō offerēs a mūeribꝰ ꝫ munera ab offerēte placuerūt.Sic̄r ꝛ abrabā egregiꝰ fide totū puꝰ se offerebat altissimo:et ꝓpterea cū sua ducerꝫ offerēda placidas ei bostias offerebat:qđ vt nos sciētes imitaremur pīnos ab illo deꝰ exegit affectꝰ.Tolle inqt filiū tuū vnigenitū quē diligis.Isaac ꝛ offer eū in bolocaustū sup vnū montiū quē monstrauero tibi. Statiꝫ ꝓmptū ꝛ obedientē inuenit.īmo nobis oñdit.Melchisedech ꝙz nisi se puꝰ acceptuz deo sacrificiū obtulisset futuroꝛ cās minime puidisset:quaꝛ ītuitu mysticū panis ꝛ vini puꝰ obtulit sacrificiū.erat ei sacerdos dei altissimi.Noiant igit̄ isti tres patres ve.te.qꝛ illi ꝛ eoꝛ sacra spālius ceterꝫ hoc sacrm ꝓfigurauerūt.Quid essi ꝑ munꝰ abel offerētis de ꝓmogenitꝫ gregꝫ:nisi xp̄s ꝓmogenitꝰ in multꝫ fratribꝰ exꝑmit̄ q maliciose occiosus ē a ppl̄o iudeoꝛ:sicut ille iuidiose a fratre suoꝛ. Hāꝫ apoc. Ipe est agnꝰ dei qui occisus est ab oꝛgine mundi.Quid ꝑ sacrificiū abrabe dilectū ꝛ vnicū filiū offerentis nisi xp̄i passio designat. de quo dicit apl̄s. Proꝓrio filio suo non pepcit deus:sed proꝛ no.om.tradi.il. Hic est inqt filius meꝰ dilectus ī quo mihi ꝓplacui. Oblatio quoqꝫ melchisedech tam proꝓrie nouū sacrificium ꝓfigurauit vt inde ꝓdictū sit.Tu es sacerdos in eternū fm ordi.melchise.q fm apl̄z assimilatus per oia filio dei manet sacerdos in perpetuū. Abel dicitur puer nō tam a puericia ꝙ a puritate:ꝫ illō. Ecce puer meꝰ dilectus quem elegi.posui super eum spiritū meum.Abrabā dicitur patriarcha nō,tā israelitice plebis ꝙ populi xp̄iani:illiꝰ per carnez buiꝰ per fidē.fm illud. Non vltra vocabit̄ nomen tuū abram:sed appelaberꝫ abrabā quia patrē mꝭtaꝝ gētiū ꝓstitui te. Melchisedech interꝓretatꝰ est rex iusticie.deinde rex salē id ē pacis ꝓpter illud qđ legitur. Orietur ī diebꝰ eius iustitia et abundantia pacis,donec auferatur luna.Sanctū sacrificiū imaculataz bostiam.boc addidit in canone leo papa prim?.

¶ De nona pticula canonis.Rubrica.

Applices te rogamus ꝛc.Nona pars. pontifex vt lex iubebat:ꝛ ī ꝓbemio buius partis dictū est: aspgebat tabulam ꝛ aram ꝛ exterius lacruꝫ sanguine pacifico:ꝛ xp̄s totiens aspgit patrez sanguīe quotiens eū placat:per carnē assumptaz.aram aspgit ꝙ diu numeꝝ restaurat angeloꝝ.Exterius sacrū aspergit duz bomines sctificat ꝛ patri qui in terris sunt reconciliat.Sacerdos eosdem aspergit:quia bꝰ sacrificiū placat deum ꝛ veniam impetrat et sic etiā super bos aspergit. naz qui nos emūdat augmētat numerū ciuiū supernoꝝ. Aspergit etiam intus tabernaculum ꝓut in ꝓcedenti pticula dictuz est.Dum autē bic noiatisublime altare cōmemoꝛat sctāsctoꝝ. ¶ Sane bymno dicto post cenā exiuit Jesus in montez olivet̄ trās torrentē cedron ꝛ ꝓgressus pusillū cecidit in faciem suaz oꝛans:ꝛ dixit. Pater si fieri pōt trāsfer calicē bunc a me.Sed ꝛ secdo ꝛ tertio abijt ꝛ oꝛauit eundē sermonē dicēs:ꝛ factus in agonia ꝓlixius oꝛabat.ꝛ factus est sudoꝛ eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram.Tunc venit ad discipulos suos dicens.Surgite eamus:ecce appꝛopinquat q me tradet.Traditoꝛ autē dedit eis,signuz di

tens: quez osculatus fuero ipse est tenete eū. Et ꝯfestim accedens osculatus est eū. Quia ergo Jhs ꝓcidit orans ⁊ dicens: pater si fieri ⁊c. ideo sacerdos se iclinās orat ⁊ dicit. Supplices te rogam⁹ ⁊c. vel sacerdotis inclinatio significat remissionē spūs xp̄i ꝓut dictū ē in ꝓhemio canonis. De inclinationib⁹ dictū ē subti. de ꝯfessione. Itē dicēs vt quotquot ex hac altaris ⁊c. osculatur semel altare per qd̄ repñtatur osculū ꝓditoris postq̄ domin⁹ ab oratione surrexit. Quidā ter osculāt agētes gratias trinitati que per passionem dñi genus reconciliauit humanū. Alij bis ad notandū geminā in xp̄o naturam seu ip̄m in aīa ⁊ corpore passum. Quia vero in agonia ꝓlixius orabat tertio dicens eundem sermonē: ideo sacerdos facit tres cruces. Primā super oblataz dicēdo sacrosanctū filij tui corpus. ⁊ scd̄az sup calicem dicendo ⁊ sanguinē. tertiā signando seipsum in facie dum dicit. Omni bñdictiōe celesti: forte ꝓpter sudorē corporis crucē imprimens sup corp⁹: ⁊ ꝓpter guttas sanguīs crucem imprimens sup sanguinē: ⁊ quia ꝓcidit ī faciem suā orans: ideo imprimit sibi crucez in facie. Vel potius crux que fit supra corp⁹ designat vincula quib⁹ est ligatuz corpus. illa q̄ fit sup sanguinē designat flagella q̄b⁹ allisus est ⁊ sanguis educt⁹. De vinculis legit. Ministri iudeoꝝ ꝯprehenderūt ⁊ ligauerūt: ⁊ vincientes duxerūt ⁊ tradiderunt pontio pilato. De flagellis legitur. Apprehēdit pilatus Jesuz ⁊ flagellauit: cui⁹ liuore sanati sum⁹. Per tertiam vero crucē que fit in facie recolitur illud: q̄ expuebāt in faciē eius: ⁊ palmas in faciē eius dabant: ⁊ velantes faciem eius dicebāt ꝓphetiza nobis xp̄e quis c̄ q̄ te percussit. Tertio crux que fit supra corp⁹ martyriū xp̄i: que fit supra sanguinez martyriuz sctōꝝ designat. Quarto prime due cruces significāt q̄ xp̄s ꝓ duob⁹ populis passus est. Tertia que fit in facie q̄ in corpore suo passus est. Alij vero non faciunt p̄missas duas cruces. Cōsiderari etiā opz q̄ sacerdos dicēdo supplices ⁊c. stat iclinatus cācellatis manibus ante pect⁹ ad designandum q̄ oratōis humilitas per inclinationem designata: tunc demū ⁊ nō alias exaudiri digna est si ex fide ꝓcedat pectoris id est mētis. Fide dico per dilectionez opantem que opatio ꝑ manus intelligitur. Qr vero quedā sunt opa vite actiue quedā vero vite ꝯtemplatiue: sed opera vite actiue quodāmodo cancellatiz ad opa ꝯtemplatiue vite sicut sinistra ad dextram ꝯparant̄ eo q̄ opera actiue sicut supposita seu inferiora ad opa cōtemplatiue disponūt: et opa ꝯtēplatiue sicut supposita ⁊ altiora illa perficiūt ⁊ ꝯfirmāt: iō in ipsa manuū cancellatōe dextra supponit sinistre. Rursus orat cācellatis manibus añ pectus quasi ipso facto dicat. Obsecro te ꝑ crucem ⁊ passionē tuā vt iubeas hec perferri ⁊c. Cancellatio eñ manuū passionē xp̄i figurat et dextra per quam resurrectio leue per quaz passio designatur supponit̄, vt per hoc xp̄i resurrectio a mortuis insinuet̄. Verū ī nōnullis ecclesijs dyacon⁹ infra actionē lauat man⁹ significans primo q̄ pilatus se lauit cū se munduz a xp̄i sanguine ꝓclamauit: vel scd̄o q̄ nostra sordida opa xp̄i passione mundant̄. Tertio q̄ nullus nisi mundus ad ꝑcipienda fidei sacramenta ꝓcedat. ¶ Seq̄tur iube h̄ ꝑferri ⁊c. tante sunt ꝓfunditatis hec v̄ba vt intellectus humanus vix ea sufficiat penetrare. Unde beat⁹ Greg. de ꝯse. di. ij. quid sit sanguis. et in fine dialogi: tanti sacramenti dignus interpres de illis tanq̄ de re ineffabili pene ieffabiliter loquens quis inquit fideliuz habere dubium possit in ipsa immolatōis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri. in illo ih̄u christi mysterio angeloꝝ choros adesse: summis ima sociari: terrena celestibus iungi. vnūq̄z ex inuisibilib⁹ atq̄z visibilibus fieri. Idem etiaz alibi dicit. Uno eodēq̄z tempore ac momēto in celum id est celestem naturaz rapitur ministerio angeloꝝ consociandū corpori christi. s. mystico. ⁊ ante oculos sacerdotis in altari videtur. ¶ Saluo tamē occulto celestis oraculi sacramēto possent hec verba licet simplici⁹ tamen securius sic exponi. Jube. i. fac hec scz vota fidelium. i. supplicationes ⁊ preces perferri. i. p̄sentari. per manus sancti āgeli tui id est per ministeriū angelorum qui sunt administratorij spiritus: et vota nostra: coraz deo offerunt. Juxta illud quod ait raphael angelus ad Thobiam. xij. Quando orabas cū lachry

mis ego obtuli orationem tuaz dño. Ex hoc ergo euidēter apparet ꝙ angelus sacris mysterijs adesse credendus est: nō vt cōsecret: q̄a hoc nō pōt: sed vt ofones sacerdotis ⁊ populi deo repsentet. ꝟm illud apoca. Ascēdit fumus aromatū in cōspectu dñi de manu angeli que sunt oratiōes sanctoꝝ. In sublime altare tuū supple. hoc est in cōspectu diuine maiestatis tue. i. in ꝯtemplatione maiestatis ⁊ curie tue celestis. nā ipse deꝰ dicit altare sublime. exo. xx. Non ascendas ad altare meū ꝑ gradus. i. in trinitate nō facies gradus. ¶ Porro sicut beatus augu. determinat non dicit angelꝰ offerre orationes deo quasi tunc ꝑmo deꝰ nouerit q̄d velimus: quia deus oīa nouit anteq̄ fiant: sed q̄ necesse habet rationalis creatura tēporales causas ad eternitatē referre siue petendo quid erga se fiat. siue ꝯsulendo quid faciat: aut quid deo iubēte implendum esse cognouerit: hoc nobis vel euidenter vel latēter reportet. ¶ Possunt etiam scdo modo ꝑmissa verba sic exponi. Omīpotēs deus iube hec scz panē ⁊ vinū. ꝑferri. i. transmutari. in sublyme altare tuū. i. in corpus ⁊ sanguinē filij tui sup choros angeloꝝ exaltari: q̄ corpꝰ dñi dictuz est altare. Juxta illud. Altare de terra facietis mihi. ꝑ manus angeli tui. i. ꝑ ministeriū sacerdotis. Non eñi ꝟm augu. deposcit ob aliud illic deferenda nisi vt intelligat ꝙ illa fiant. i. transsubstantiētur in eo sacerdotio. i. in eius mysterio virtute spūs sancti. Sed cū iaz trāssubstātiate sint exponi possent tertio mō sic. Jube b̄. i. corpꝰ xp̄i mysticū. s. eccl̄az xp̄i militantē ꝑferri. i. associari in sublyme altare tuū id est in ecclesiaz triūphantē q̄ dicit altare: ꝟz illud Leui. Ignis in altari meo semꝑ ardebit: id est feruor charitatis in ecclesia triūphanti: ⁊ hoc ꝑ manus angeli tui. i. per operationem ⁊ virtutē xp̄i filij tui qui est magni ꝯcilij angelus. Isa. ix. Ipse eñi corpus suū mysticuz deo patr. cōiungit ⁊ ecclesie triumphanti. Quarto modo hic angelus magni cōcilij. cōciliariꝰ ille cuius concilio pater mundum creauit ⁊ recreauit sublyme altare in cōspectu dei est xp̄s crucifixus sedens in dextra patris. Igit angelus fert hec sacramenta in sublyme altare ī cōspectu dei: duz cicatrices oñdens interpellat apud patrem ꝑ nobis hec sacramenta cōficientibus. Que vero sint illa q̄ petit in sublyme altare ꝑferri determinat dñs dicēs. Ut quot quot ⁊c. per hoc eniz demonstrat corpus xp̄i mysticum: qd̄ xp̄us quotidie ad se trahit ꝑ mēbra. Uñ hiero. Patrē vocabis me ⁊ post me ingredi nō cessabis

De decima parte canonis. Rubrica.

Memento etiaz domine ⁊ce. Decima pars. Hec cōiunctio etiaz cōtinuat seq̄ntia ꝓxime ꝑcedentibus. vl̄ dici pōt ꝙ supfluit. Naz in antiquis codicibus ꝑcedebat immediate quedaz oratio incipiens. Memento mei q̄so dñe ⁊c. in qua sacerdos ꝑ se orabat vt digne posset offerre. vnde tunc recte sequebat. Memēto etiam dñe famu. ⁊c. Sed q̄ in multis modernis codicibꝰ oratio illa nō inuenit: iō ꝟm illos istud etiā supfluit. vel qd̄ melius est respicit aliud. Memento qd̄ ꝑcedit in quo rogauit ꝑ viuis: hic aūt orat ꝑ defūctis. Orat ergo pia mater ecclesia nō solū ꝑ viuis: verū etiam ꝑ defunctis ⁊ eos deo patre sacre oblationis intercessione cōmendat: certissime credēs ꝙ sāguis ille ꝑciosus q̄ ꝑ multis effusus est in remissionem peccatoꝝ nō solū ad salutē viuentium: verū etiā ad absolutionem valeat defūctoꝝ: ideoq̄ Gabiloñ. cōcilium. de cōse. di. i. visuz. statuit vt in oībus missaꝝ solēnijs loco cōpetenti: vz in hoc loco secrete vel in diebus nō solēnibus. ī dñica eñi die ob resurrectionē dñicam aīe requiem creduntur habere. eccl̄ia ꝑ defunctis dñm deprecetur. Juxta illud augustini. Non sunt ꝑtermittēde supplicatiōes ꝑ spiritibꝰ mortuoꝝ quas faciendas ꝑ oībus in xp̄iana catholica societate laudamꝰ. Et q̄ q̄ñq̄ desunt defunctis parētes: filij cognati ⁊ amici q̄ supplicationes ꝑ eis effundāt. vna ⁊ pia mater: id est tota ecclesia oñs defunctos sub generali cōmemoratione suscipit tacitis illorum nominibus ⁊ eis exhibet cōmunionē. Innocen. quoq̄ papa statuit ea. di. de nominibus: vt ante consecrationem hostie non recitentur nomina defunctorū. possent eniz po-

pulo recitari: scz deo quē nihil latet necesse nō est. q cū signo fidei nos p̄cesserunt: scz ad dñz. xiij. q. ij. cp̄ p̄postex. in fi. nō cp ibi sit fides aut spes vbi spes est t res. nam fides euacuatur: charitas nunq̄ excidit: sed signū fidei p cara ctere fidei xp̄ianitatis accipiť. de pe. di. ij. charitas. quo fideles ab infidelib⁹ discernunť: sm illud. Audiui numez signatoz. c. xliiij. milia signati ex omni tribu filioz israel: t dormiūt in somno pacis: sm illud. In pace in idipsuz dormiaz t requiescā. Frequēter etiā sacra scriptura defunctos dormientes appellat p eo quia sicut dormientes euigilant ita mortui resurgēt ppter qđ dicit aplus. Nolouos ignorare de dormientibus vt nō cōtristemini sicut t ceteri q spem nō babent. Et dñs inquit in euangelio. Lazarus amic⁹ noster dormit. Ipsis dñe t oībus in xp̄o quiescentib⁹. in boc loco sacerdos quoz maluerit defunctoz dz agere mēoriam spēalem. Finita est etiā memoria mortis dñi. t ideo sequiť. Dorz nostra xp̄us p̄cessit t nos eius vestigia sequimur. ¶ In xp̄o quiescentibus. Sed nōne q decesserunt cū fide et dormiūt in somno pacis. de quib⁹ p̄missuz est quiescunt in xp̄o: t sic videtur boc supfluere. Sed qz sacerdos post verba illa in somno pacis fecerat specialē memoriā p aliquib⁹: ideo subiicit p ipsis dñs: t mox nō incompetenter supponit clausulam generalē. t oībus in xp̄o quiescentib⁹: de quibus p̄miserat. Hic autez vocanť quiescentes in xp̄o q in charitate mortui sunt bītes tñ aliqua purgabilia eo cp non plene satisfecerāt p peccatis cōfessis: ppter qđ ad locū purgatorij descenderūt vbi existētes suffragio indigent ecclesie militantis tanq̄ nōdum babētes in re pacem t refrigerium glorie: scz babeāt incerta t infallibili spe. locuz refrigerij in quo nō est ardor penarū: lucis in quo nō est obscuritas tenebraz. t pacis i quo nō est cōflict⁹ pugnaz. Nam absterget deus oēm lacbrymā ab oculis eoz: t iā nō erit amplius neq luctus neq clamor: sed nec vllus dolor: qñ p̄ioza transierunt: sed delectabuntur in multitudine pacis cū placebūt corā domino in regione viuentiū. Paradisus dicitur ergo locus refrigerij ppter ardorē ignis purgatorij p quē aie transeunt. Juxta illud psal. Transiuim⁹ per ignē t aquā t c. Locus lucis p̄tra tenebras inferni. de quib⁹ Matb. xxiij. Mittite eū in tenebras exteriores. Loc⁹ pacis ppter mentis tranquillitatē q est ibi p̄tra vermē cōscientie eoz qui salui nō erūt. Unde Jsa. Vermis eoz nō morietur nec ignis eoruu extinguetur.

¶ De vndecima pte canonis. Rubrica.

Nobis quoq; et cet.

Undecima ps. bec aūt oso p tendiť vsq; Per oia secula seculoz. Et bec verba p̄ferēdo sacerdos paululū exp̄ssa voce pcusso pectore silentiū interrūpit repr̄esentās p̄tritionem t cōfessionem latronis in illo passionis dñice articulo increpātis alterū t dicētis. Nos digna factis recipimus: bic autē nichil mali gessit: t dicebat ad iesum Luce. xxiij. Dñe memētō mei dum veneris in regnū tuū. ppter qđ dixit illi iesus. Amē dico tibi bodie mecū eris in paradiso. Rursus p exaltationē vocis t pcussionem pectoris exp̄mitur illud cp centurio t qui cū illo erāt visis bis que fiebant timuerūt valde dicētes. Vere filius dei erat iste: t oīs turba q simul aderāt ad spectaculum illud pcutiētes pectora sua reuertebāt̄. Noti vero eius t mulieres q xp̄m secute fuerant a galilea stabant a longe bec videtes: quos significant ministri. s. dyacon⁹ t subdyaconus retro stantes: qui ad banc vocē erecti i os sacerdotis vel epi intuenť. Remissa autē pectoris vnica tonsio: significat cp sm aplm ad roma. vj. Christus semel p peccatis nr̄is mortuus est: t sit cuz tribus digitis: scilicet sine pollice t indice. vt trinitas in vnitate notetur. Pectoris quoq; tonsio qñq; penitētiam designat: put sub ti. de cōfessione dictum est. ¶ Peccatoribus: ideo dicit. Quia si dixerimus cp pctm nō bēmus nosmetipsos seducimus t veritas in nobis nō est. de pe. dist. ij. si enim inquit. Licet enim omni tempore debeamus ex corde nos recognoscer pctōr. ef. vi. di. testamentū. pcipue tamē p remissione peccatoz sacrosanctū mysteriū celebramus. ¶ De multitudie miserationū tuaz sperātib⁹. Juxta qđ psalmista inqt. Secōz multitudinē misera

tionum tuaꝝ dele iniquitatem meam. Et nota ꝙ vna tantuz est dei misericordia nō aliud quidē ꝙ ipe misericors: sed multi sunt eiꝰ effectus qui miseratiōes dicunt. vñ. Reminiscere miserationū tuaꝝ dñe: ⁊ misericordiaꝝ tuarū que a seculo sunt. Partē aliquā ⁊ societatem donare dignerꝫ: sed cū ipe deus sit oīa in oībꝰ salus ⁊ premiū et gloria singuloꝝ. Iuxta illd. Salus populi ego suz. quid est quod dicitur aliquā et societatē ⁊c. tanꝙ non oēs sint eundem denarium accepturi. Sane lz vnū ⁊ idē sit premium singuloꝝ: vz ipse deus in cuiꝰ cognitione salus eterna ꝯsistit: ꝑm illud qd ipse dicit in euangelio. Hec est vita eterna vt cognoscam te verum deum: ⁊ hunc quez misisti Ihm xpm: tamē ꝑm differentiaz meritoꝝ alij plus alij minꝰ diuina visione fruūtur. nā ⁊ stella differt a stella ī claritate ꝓpter qd ipe dñs ait. In domo patris mei mā̄siones mlte sunt. de pe. di. iiij. in domo. sicut vnus sol est cuiꝰ lumine ꝑticipant vniuersi: alij plus alij minꝰ ꝑm differentiā intuentiū. ¶ Cū Johāne: stephano: mathia: barnaba. In hac scda cōmemoratione sanctoꝝ: magna ex parte supplent q̄ de primitiuis sanctis deesse videbātur in prima. Sed quare Johānes repetitur ⁊ stephanꝰ sociatus Jahāni premittit mathie ac barnabe apostolis. Sup hoc dici pōt ꝙ Johannes in prima cōmeratōe disponit: ⁊ cum ceteris numeratur ꝓpter dignitatē apostolatꝰ. In hac aūt cōmemoratōe repetitur et cum stephano sociatur ꝓpter priuilegiū celibatus. virgines eñ sunt ⁊ sequūtur agnum quocūqz ierit: propterea ceterꝫ p̄mittitur. Virginitas nāqz Johānis inde maxime ꝯmendat: qz xps in cruce matrez virginē discipulo virgini ꝯmendauit: et ex illa hora accepit eam discipulꝰ in suam. Stephani vero v̄ginitas ex eo maxime comprobat: quia ipse deputatꝰ est sub apostolis ad ministerium viduaꝝ: et in eo ꝙ feminis est prepositus testimoniū meruit sincerissime castitatis. Posset autē nō euangelista sz baptista Johānes intelligi nisi p̄mitteret. cuz tuis sanctis apostolis ac martyribus. vnde ꝯuīcitur ꝙ apostoli tm̄ ac martyres subnotant: ꝙ uis ⁊ Johannes baptista merito posset inter martyres nūerari. Enumerat ergo sacerdos sanctos quorū societatem petit: quia et sacerdos legalis nomina filioꝝ israel habebat scripta: vt supra dictum est. Et aduerte ꝙ hic octo viri ⁊ septem mulieres cōputaut: quia per hoc sacrificium septem charismata gratiarū: ⁊ octo beatitudīes iungunt in nobis. ¶ Sequit. Non estimator meriti: quia nō ꝑm exigētiam meritoꝝ retribuis: sed minus puniendo vel magis remunerādo ꝙ quis ꝙmeruit. Unde nō ꝑm peccata nostra fecit nobis: neqz ꝑm iniquitates nostras retribuit nobis. et alibi. Mensuram bonam ⁊ cōfertam ⁊ coagitatā et supfluentē reddēt in sinū vestrum. ¶ Per xpm dñm nostruz. Hic non respondet. amē: tum quia angeli qui semper assistunt respondent prout in fine tertie ꝑticule dictum est: tū quia hec tacite dicunt: nec respondētes audire possunt: tum quia verba sequentia per quē oīa ⁊c. istis coniungunt et ab eis dependent: ita ꝙ nihil interponi potest. Hoc autem loco benedicuntur vue ꝓut dicetur in septima parte sub quinta feria cene dñi vbi agitur de diurno officio. In canone apostoloꝝ in burcardo li. v. c. offerri. ita legitur. Offerri non liceat ad altare. s. ad benedicendū preter nouas spicas et vuas et oleuz: et fabas: et thimiama ad incensuz tēpore quo sancta oblatio celebratur. ¶ Seqtur. Per quez hec oīa ⁊c. iō dicit oīa: qz ꝑ filiū oīa creata sunt. Vñ Jo. i. Oīa ꝑ ipm fctā sunt ⁊ sine ipo factū ē nihil. ⁊ vidit deꝰ cūcta que fecerat ⁊ erāt valde bona. Creas igr̄ ꝯdendo naturaz. sanctificas ꝯsecrando materiā. viuificans transsubstātiando creaturā: bñdicis accumulando gratiā. ꝙ autez d̄r hec omīa est simplex ꝓnoīs demōstratio sicut tēpus v̄bi ꝯclusum. naz p̄sens confusuz presentis nō tenet vsum. ⁊ ē sensus. hec oīa. s. panez ⁊ vinuz ⁊ aquaz semp bona creas ꝑm causas canonicas p̄mordiales. ⁊ sanctificas ꝑm causas sacramētales: viuificas vt trāseant in carnē ⁊ sanguinem: ⁊ benedicis vt cōseruent vnitatem ⁊ charitatem. ¶ Rursus in eo ꝙ dicit sanctificas notatur ꝙ quodcūqz sanctificat per gratiam christi sanctificatur. De plenitudine eius oēs accepimus. vnde Jo. xvi. Pater sanctifica eos in veritate id est in filio. In eo ꝙ dicit viuificas: notatur ꝙ quicquid viui

ficatur per filium viuificatur. Jo.ir. Ego sum via veritas ⁊ vita.viij.di.qui ꝓtempta. In eo ꝙ dicit Bñdicis.insinuat ꝙ benedictio celestis datur nobis per fructū virginis bñdictū. vel creas vt sint.sanctificas tibi deputādo.viuificas animādo.bñdicis vt vtilia sint. ꝑstas vt ꝓsint. Fiunt aūt tres cruces sup dictis ⁊bis.sanctifi.viui.bñ. in quib⁹ ecclesia ꝑmittua repsentatur que fidem trinitatis suscepit. De hoc tñ aliter iam dicet. Siquidē sacerdos dicitur⁹,⁊ ꝑstas nobis:vel dyacon⁹ remouet corporale de sup calice: ad notādū ꝙ qñ xps emisit spñs velum tēpli scissum ē a summo vsq; deorsum:et apta sunt nobis q̄ pri⁹ obscura erāt in lege ⁊ clausa.sicut dicit in euāgelio de quibusdā:et erat abscōditū ⁊bū istud ab eis: vbi essi sumpto aceto ꝓsumatū est: reuelatū est.⁊ calice discoopto accipiēs hostiā dicit. Et ꝓesta nobis. ¶ Dubitari aūt vidim⁹ quare calix ⁊ nō hostia coopit. Ad qō quadruplex potest ratio assignari. Prio ꝓpt ꝑiculum:quia sanguis facili⁹ posset recipe īmundiciā ꝙ hostia. Scō qr in calice ⁊ sanguīe magis significatur passio xpi ꝙ in hostia.vñ illud. Pater si fieri pōt trāseat a me calix iste.et ī canone ī forma sanguis pomt actus effusiōis ibi. Qui ꝓ nobis effundet ⁊c.qr ergo in calice ⁊ ī sanguine magis significat xps mortu⁹ ꝙ ī corpore: ideo sicut et mortu⁹ pānis ⁊ lapidibus opt: ita et calix pāno ⁊ sanguis calice ⁊ corpali coopitur. Tertio sanguis in calice coopto repsentat corp⁹ xpi in sepulchro clausor signato. hostia vero corp⁹ xpi extru sepulchrū. Quarto sanguis xpi calice coopto repñtat xpi corpus in syndone īuolutū. hostia vero non inuoluta. ¶ Sequit. Per ipz ⁊c. Si absq; alicuius ⁊bi vel xpis interpone diūgas ꝑmissa ⁊ba.ꝓ xpm dñm nr̄m. Per quē hec oia ⁊c.⁊ facis punctū ibi. Et ꝑstas nob.plana ē lra. Dic ergo:ꝓ ipm.i.tanq̄ p mediatorē cū coeq̄li:qr ipse est coeq̄lis pri. In ipo tanq̄ ī substātiali:vl in ipso.i.in mēbris ei⁹.in pte ꝙpe notat auctoritas ꝓpt principiū. in filio eq̄litas ꝓpt medium.in spū scō cōitas ꝓpt psortiū. ¶ Sane sexta feria crucifix⁹ est xps. hora tertia linguis iudeor qō narrat Marcus.hora sexta manu⁹ gentiliū.qō narrat Jo.circa horā aūt nonā inclinato capite tradidit spm. Ad recolendā igit crucifixionē hore tertie factā ex linguis iudeor clamantiū ter. Crucifige crucifige eū.et rursus. Tolle tolle crucifige eū. Sacerdos facit tres cruces sup oblatā et calicez dicat. Sctificas:viuificas;⁊ bñdicis. Ad recolēdaz vero crucifixionē q̄ post intervallū triū horar̄ est fctā manu⁹ gētiliuz cū milites crucifixerūt Jhm. Sacerdos facit iterū tres cruces cū hostia sup calicē sup ꝑmissis tribus ⁊bis,s.ꝓ ipm:et cū ipso:et in ipo. Postmodū autē ad designādū diuisionē carnis ⁊ aie dñi moriētis facit duas cruces cuz ipa oblata in ore calicis,dū dicit. Est tibi deo patri oipotēti in vnitate spūs scī. Cuz essi in xpo tres sint vnite substātie:vz diuinitas:corp⁹:et aia:due tñ.s.corp⁹ et aia fuerūt in morte diuise.nā diuinitas a neutra est diuisa⁊ sepata:et ꝓptera nō trib⁹ crucib⁹ sz duab⁹ mors dñi designat. ¶ Tetex sacerdos faciēdo cruces:man⁹ sup mensam altaris extēdit:qr Christ⁹ sup araz crucis man⁹ expādit. Juxta illō ꝓphēticum. Expādi man⁹ meas ad ppl'm non credentem mihi. Scō etiā ꝑmisse tres cruces cū corpe sup nudū calicē facte singnificāt tres cruciat⁹ quos xps in nuda cruce sustinuit:vz passionē: ꝓpassionē:⁊ opassionē.passionē in corpe: ꝓ passionē in mēte;opassionē in corde. De passione corpis ait dns ꝑ ꝓphetā. O vos oēs q̄ transitis per viam.attendite ⁊ videte si ē dolor sicut dolor me⁹. Foderūt essi man⁹ meas et pedes meos ⁊ dinūerauerūt oia ossa mea. De passione mētis dns inqt apls. Tristis ē aia mea vsq; ad mortē. Cepit essi Jhus tedere ⁊ pauere.cepit cōtristari,⁊ mestus esse. Et cōpassione vo cordis ꝓ crucifixor⁹ oravit ad patrē dicēs. Pater ignosce illis:qr nesciūt qd faciūt:si essi cognouissent:nunq̄ dñm glie crucifixissent. Et ideo sacerdos facit bas cruces cū hostia sup calicē:quia xps sustinuit huiusmodi cruciatus in corpore sup patibulu. Per calicez essi passio designatur vt iā dictū est. Tertio modo tres cruces cum hostia sup calicem facte significant fidez centurionis dicentis. Matth. xxvi. Vere filius dei erat iste. et ita cognouit eum vnum in trinitate. s.xpm deuz ⁊ hominē. Due vero que fiunt in ora seu

latere calicis designāt duo sacramēta q̄ de latere xp̄i ꝓfluxerunt: vz aqua regenerationis et sanguis redēptionis. Juxta testimoniū. Jo. dicentis. Unus militū lancea latꝰ eius aperuit: ⁊ continuo exiuit sanguis ⁊ aqua. ⁊ ī mediate post has duas cruces latus calicis in q̄bus daz ecclesijs cū hostia tangit: ꝓ quod peusio lateris xp̄i cū lancea militis designat. Quarto tres p̄missē cruces in quibusdā ecclesijs ita fiunt ⁊ bene. Nam p̄ma q̄ fit sup: p ipm: fit supra os calicis exterꝰ: significās q̄ deꝰ ē extra omia nō exclusus. Secūda q̄ fit sup. cuz ipso. fit paruz inferꝰ sub p̄ma: vz a labeo calicis in labiū: significans q̄ deus est sup oīa nō elatus. Tertia q̄ fit sup: in ipso: fit inter os calicis circa mediuz cōcauitatis eiꝰ significans q̄ est inter omia nō inclusus. Quarta q̄ fit sup. deo patri: fit a medio oris calicis recto dyametro cōtra faciē sacerdotis significans q̄ oīa q̄ in ministerio missē occulte agunt in fine nobis ante oculos ponētur. Quinta q̄ fit sup: in vnitate spūs sancti: fit a latere calicis inter ipm calicem ⁊ sacerdotē: vz descendendo a sūmitate calicis ꝓtra pedē significans q̄ deꝰ est subter omia nō cōpressus seu ꝓstratus. quidā tñ de bis duabꝰ vltimis non faciūt nisi vltimam. Quinto dicte tres cruces significāt tres cruciatus quos xp̄us sustinuit tribꝰ tēporibꝰ: vz ante mortē alapas: flagella: sputa: ⁊ hmōi. in morte crucifixionē: ⁊ post mortē lateris pforationem. p̄ma significat p̄mum. scōa scām. tertia tertiū. quarta vero significat separationez aie a corpore xp̄i: quinta descensum in limbū: vel cruciatuz in pedibꝰ. Sexto q̄nq; ordines signoꝝ q̄ fiunt ante sextū. s. ante tactū calicis cum hostia: qñ videlz de duabꝰ vltimis nō fit nisi vna: significāt q̄nq; etates mūdi q̄ fuerūt ante xp̄i natiuitatē. Sextum vero: vz ipse tactus significat sextū tps. s. a xp̄i natiuitate vsq; ad finem mundi. Ipse essi vnicus tactus significat dñm semel ascēdisse crucē vt finē haberet. Ipsa autē res est cruciat⁹ q̄ per dictas quinq; etates oibus hoibus fiebat. ¶ Notandum igit̄ est q̄ sacrificiuz septē vicibꝰ signat ī canōe. Hanc vice ter vbi dr. Hec dona hec munera ꝛc. Secūda vice q̄nquies vbi dicitur Quam oblationem tu deꝰ ꝛc. Tertia vice bis semel vbi dicit. Qui p̄die ꝛc. ibi. Tibi gratias agens bñdixit ꝛc. ⁊ itez vbi dicit. Silicz mō ꝛc. ibi. Jtē gras agēs ꝛc. Quarta vice q̄nquies vbi dicit. Hostiā purā ꝛc. Quinta vice bis vbi dicitur. Sacrosanctuz filij tui corpꝰ ꝛc. Sexta vice ter vbi dr. Sanctificas viuificas ꝛce. Septima vice q̄nquies vbi dr. Per ipsuz ꝛc. ꝓut in ipsis locis dictū est. Jnter quas septē vices sacrificiuz significat duabꝰ vicibꝰ bis: et duabus vicibꝰ ter: ⁊ duabꝰ vicibꝰ q̄nquies. septima vero vice bis ⁊ ter. Signat ergo sic oībꝰ vicibꝰ iunctis q̄nquies q̄nq;: q̄ fiunt simul. xxv. qui numerus p se ductꝰ semp in seipm reducit si ducatur in infinitū. quātūlibet essi multpliceter eucharistie sacramētuz semp est idez sacrificiuz. Augu. tñ. de cōse. di. ij. semel. dicit q̄ si tm semel signuz crucis fieret sup panē ⁊ vinum sufficere posset: qz semel dñs crucifixus est. Jn hoc etiā sacramēto q̄nq; sensus corporis. s. visus: audit⁹: gustus: odorat⁹ ⁊ tact⁹ exercentur. s. circa: colorē: saporē: odorē: fractionez: ⁊ sumptionez: vt q̄nq; sensus aie spūales eruberēt. s. visus intelligentie: audit⁹ obedientie: odorat⁹ discretionis: gustus dilectionis: ⁊ tactus operis: de q̄bus repitur in euangelio. Dñe quinq; talēta tra. mi. ecce alia quinq; sup lucrat⁹ sum. Sz ⁊ binarꝰ ⁊ ternarꝰ bñ ꝓgruit sacramēto. binarꝰ ꝓpter carnē ⁊ sanguinem: ternarꝰ ꝓpter panē vinū ⁊ aquā. Jtē binarꝰ ꝓpter dupliceē modū edēdi. s. sacramētaliē sub spē panis ⁊ vini. ⁊ spūaliē ī fide cordis. Et ternarius ꝓpter tria q̄ sūt in h̄ sacro discreta: vz forma visibilis vini ⁊ panis: veritas corporis ⁊ sanguis: ⁊ virtus spiritualis vnitatis ⁊ caritatis. de quibus dictum est in sexta partic̄la sup verbo Mysteriū fidei: vt ita ternariꝰ binariuz. i. fides trinitatis p dilectionē dei ⁊ p̄ximi operetur. Fiunt igit̄ tres cruces: q̄ q̄ttuor habent angulos sup sacrificiū: qz xp̄us dū in cruce pependit quattuor climata mundi redemit. ⁊ septem ordinibus ordinantur ad notandum septiformem spiritus sancti gratiaz que in hoc mysterio necessaria est. ⁊ fere i quolibet ordine per numeruz imparem signacula disponuntur: quia corpus christi vnum manens non sciditur. omnis bonoꝝ tanq̄ domino. et gloria tanquam deo. ¶ Sequitur.

Per oīa scīa seculoꝝ. nō solū crucis impssio: verū etiā vocis expressio ⁊ pectoris pcussio: q̄ gesta sunt iuxta crucē insinuat: ꝓut dictū ē super verbo Nobis quoq;. Quia ergo ihs clamans voce magna tradidit spiritū: ideo sacerdos dicendo Per oīa se. se. exaltat vocē ⁊ alios quantulū calicē eleuat. Vel dicit alte ad inuitationez pplī vt sciens finem canonis rīdeat Amen. Vel ideo q̄ centurio clamauit. Vere filī⁹ dei erat iste: q̄ vero mulieres lamentabātur flentes dīm: nō choꝛus quasi lamētando rīdet Amē. repsentans fideles q̄ dīm ꝓtrito coꝛde lugebant: velut quondā abel inuidi fratris furoꝛe occisum parētes ei⁹ lamētabant.

¶ Cōsequenter dyacon⁹ accedit et exaltatuz parū p sacrificiū seu calicē cū coꝛpoꝛe de altari tam ipse q̄ sacerdos deponit: q̄ vt legitur Jo. xx. Venerūt ioseph ab arimatbia ⁊ nicbodemus ⁊ impetratū coꝛpus iesu a pilato deponentes sepelierūt. Sacerdos ergo eleuās nicbodemū repsentat. ipsa vero eleuatio xpi depositionē de cruce: depositio collationē in sepulcro demōstrat. Et aduerte q̄ sacerdos dicens. Preceptis salutaribꝰ monīti: calicē simꝫ et hostiā deponit. ¶ Ad cuius rei euidētiaz notandum est q̄ xpi coꝛpus ⁊ sanguis bis in sexta feria eleuata ⁊ depositā fuerūt semel in cruce leuata: de cruce ad terrā depositā: ⁊ semēl de terra eleuata ⁊ in sepulcro collocata. ꝓmū repzesentat' in ꝓma eleuatione ⁊ depositōe coꝛporis ⁊ sanguinis xpi q̄ fit statim post eoꝝ cōsecrationē. alia repsentatur in eleuatiōe ⁊ depositione q̄ fit in boc loco. Cōgrue igit dum bec ẏba ꝓferunt' fit coꝛporis ⁊ sanguinis eleuatio ⁊ depositio designātes eleuationē coꝛporis xpi de terra ⁊ locationez ei⁹ in sepulcro: quia ioseph qui illud de cruce ⁊ de terra leuauit ⁊ in sepulcro locauit monīt⁹ ⁊ istructus erat ꝑceptis salutaribꝰ xpi sicut fidelis discipulis eius. Usi de eo legit' in marco. Et ipe erat expectans regnū dei. Simul aūt eleuant' coꝛpus ⁊ sanguis iam cōsecrata: q̄ ipe ioseph vt aūt quidā fil' coꝛp⁹ cū sanguie in sepulcro locauit. Adhuc in ipsa eleuatiōe tenet' hostia cū q̄ttuoꝛ digitis. Cū essi expectem⁹ ⁊ necesse habeam⁹ ipetrare q̄ttuoꝛ ꝓncipalī p merita passionis xpi. s. ptātem ꝓtra diabolū. humilitatē cōtra mūdū. castitatē cōtra coꝛp⁹. ꝓpriū ⁊ subiectionez ⁊ dilectionē quo ad deū ⁊ ꝓximū: nō ad boc repsentandū merito cū quattuoꝛ ꝓncipalibus digitis hostia tenet'. Quedā tīs eccle in tribꝰ ꝓmis petitiōibꝰ dīnice oꝛonis tenēt calicez eleuatū: ⁊ tūc calicis eleuatio aliud significat ꝓut ibi dicet'. In quibusdā etiā ecclesijs dū calix parū per ab altari eleuat': quidā puer stans vltim⁹ post dyaconū bīs cappā extrāsuerso ad designādū q̄ caput. i. iudei expectātes messiam. i. xpm cū iam venerit transuersuz est ī caudā. Quia ẏo nicbodem⁹ sepulto dño aduoluit sarū magnū ad ostiū monumēti: ideo dyacon⁹ sup os depositi calicis coꝛpale deponit. dyacon⁹ q̄z calicē cū coꝛpali inuoluēs repsentat ioseph q̄ coꝛp⁹ dīi syndone mūda inuoluit. Rursus q̄ in pace fact⁹ est locus ei⁹: dyacon⁹ sm morē quarūdaz ecclesiaz mēsam osculat' altaris. ⁊ q̄ fact⁹ est ꝓncipat⁹ sup humerū ei⁹: osculat' dextrū armū pontificis vt in vtroq; figuret xpm ⁊ quieuisse post mortez ⁊ vixisse post mortez. Juxta q̄d ipse ꝑdixit in psalmo. In pace in idipsum dormiā ⁊ requiescam. Et alibi. O mors ero mors tua: morsus tu⁹ ero inferne. Ebrist⁹ essi ꝑ mortē triūphauit de morte. nam q̄ fact⁹ est obediens vsq; ad mortem: mortē aūt crucis: ideirco de⁹ exaltauit illū ⁊c. Hoc ipsum etiā significat q̄ xpus sibi crucez sup humerū baiulauit. Secūdo dyacon⁹ osculando dextrā sacerdotis significat q̄ vult esse ꝑticeps laboꝝ: vt sit soci⁹ eterne retributōis. Tertio ꝑ hoc innuit q̄ ioseph deponens coꝛpus illud fuit osculat⁹. In quibusdā ecclesijs sacerdos bic etiā hostiā osculat': innuēs q̄ nicbodemus idē fecerit q̄d ioseph: vel potius ꝑ dīi passionē factā esse nostrā recōciliationez. Post osculū bmōi dyacon⁹ retrocedit a facie sacerdotis repzesentās mulieres sepulto dño a monumēto recedentes.

¶ De pater nr ⁊ eius expōne. Rubrica.

Secunduz eos qui dicūt q̄ tertia pars misse q̄ dicitur postulatiōes: incipit bic. Oremus ꝑceptis salutaribus ⁊c. ⁊ q̄ durat vsq; ad collectas

Hec pars cōtinet q̄nq; clausulas. Prima est

ipsa ꝓfatio .s. Oremus preceptis qꝫ addidit beat⁹ grego. Secūda est Pater noster. Tertia Libera nos qsum⁹ dñe. Quarta Pax dñi. Quinta Fiat cōmixtio. Qua ergo ibs voce magna clamabat. In ma.tu.dñe cō.spīi me. ō sacerdos ⁊ nō tot⁹ ppls ꝓut greci faciūt elevata facie ꝓnūciat. Oremꝰ preceptis ⁊c. nō ei dicitur sub silentio: sed palam: qz est de euangelio: ad notandū qꝺ rex celoz in noua lege paz loquebatur ⁊ sine velamine ꝓdicauit. Ad hoc ideo hec dñica oratio: ⁊ etiam Credo in vnuz deum. alta voce dicūtur: vt oēs illā dicāt ⁊ addiscant. Alia etiā ratio posita est sub ti. de ꝓdicatione. Sed tertia clausula .s. libera nos ⁊c. sub silentio dicit in signū qꝺ xp̄us interdum a ꝓdicatione siluit. aliter tñ ibi dicet. Sed ⁊ ꝓferens. pater noster ⁊c. itez sicut ꝓus extēdit ac sursuz eleuat manꝰ. Primo essi dicēs Preceptis salutaribꝰ ⁊c. actus ioseph: de qbus in ꝓcedenti colūna dictū est. quos ꝓcepti sa. mo. ⁊ di. insti. informatos gessit repsentauit. Oz igitur doctrina audiendo: meditando: ⁊ in qte docenda est. v. q. iiij. in loco. ideo verba ista depositis sup altare manibus ꝓtulit dicens. Pater noster ⁊c. xp̄m ppl'm orare docentem repsentans: ideoqz moysi orantis exēplo manus extēdit ⁊ sursum eleuat: vt feruoze cordis ⁊ rectā ad deū intentionē ostendat. xxxvij. di. si qs vult. Rursus dicendo Preceptis salutaribus ⁊c. calicem simul ⁊ hostiam deponit vt ꝓmissum est. ¶ Sane legalis pontifex regressus ad populū lauabat vestes: inundꝰ tamē erat vsqz ad vesperā: sicut in ꝓhemio buꝰ partis dictū est. Sic ⁊ xp̄us q̄ intrauit in sancta sanctoz redit ad ecclesiam ꝓpatiendo ⁊ aurriando: ⁊ lauat vestes suas .i. sanctos mūdificat: ⁊ tñ vsqz ad finem mūdi mēbris eꝰ aliqne macule adherēt. Sacerdos etiā redit ad populum: qz dum rursus alta voce multiplicat preces fozas exire videtur: ⁊ ꝓbibus velut aqs vestimēta sua .i. ppl'm lauat ⁊ mūdat: ⁊ tamē immundus iudicat: qz vsqz ad moztez erit in oī bonīe quid lauet. Oraturus ergo ⁊ ostensurus se cām suā agere coram deo: ⁊ q̄ quotidie petere debeamus monet ppl'm orare dicens. Pater noster ⁊c. que ofo habet matbei. vi. c. Fiducialiter essi orare possumꝰ vt filij patrez quos ipse dñs ad sic orandū informauit ⁊ ipe vice vniuersalis ecclesie quā repñtat orat: ne tñ sua auctoritate ⁊ quasi ꝓsūptiue petere videatur ꝓmittit quasi loco ꝓfatiōis ꝓceptis salutaribus ⁊c. Dicit aūt ꝓceptis ⁊ diuina institutione: qz dñs ⁊ hanc orationez instituit ⁊ apostolos sic orare ꝓcepit: ⁊ ex tunc maxime ꝓstrati orare debemꝰ vsqz in finez dñice orōnis saltē in ꝓfestis diebus: in festiuis vero stātes. Tres autē articuli sequentes .s. ꝓceptis salutaribus. Pater noster. ⁊ libera nos: significāt tres dies dñice sepulture: ideoqz ⁊ bis dūtaxat vtimur in parasceue. In quibusdam eccle sijs dū sacerdos dicit. Pater noster a dyacono. ⁊ dum ꝓlatus dat benedictionem solēnez post: pater noster: manꝰ eiꝰ a dyacono ⁊ sacerdote sustentat: in quo repsentat qꝺ Hur ⁊ aaron sustentabāt manus moysi orātis: de quo sub ti. de orōne dictū est. ¶ Beatꝰ Gregoriꝰ orationē dñicam post canonem sup hostiam censuit recitari asserens in registro incōgruū esse: vt sup eucharistiā diceret ofo quā scholasticus ꝓposuerat: ⁊ illā omitteret quā dñs ipse dictauerat: ⁊ apli dicere cōsuerant. Et cantatur apud grecos a toto ppl'o: sed apud nos a solo sacerdote. Illud autē notandum est qꝺ hec oratio ceteras orationes ꝓpter quattuor antecellit. s. auctoritate doctoris brenitate sermonis: sufficiētia petitionū: ⁊ fecunditate mysterioz. Auctoritate doctoris qz fuit ipsiꝰ saluatoris aplos orare docētis ore ꝓprio. et inde dicit oratio dñica. brenitate sermōis: qa facile dicit ⁊ ꝓfertur. Juxta illud. Cū oratis nolite multū loqui ⁊c. sufficientia petitionum qñi vtriusqz vite necessaria cōtinet. fecunditate mysterioz: qz imensa continet sacramenta. Verū licet sciat dñs quid velimꝰ: vult tñ nos orare vocaliter ꝓpter multa. Primo ꝓ excitāda deuotione: qz qꝺ facit flatus carboni: hoc facit ꝓnūciatio deuotioni: vñ ad ipm ore meo clamaui ⁊ exaltaui sub lingua mea. Secūdo ꝓ alioz instructiōe: vt cotima cotinā trahat ⁊ q̄ audit dicat veni. extra de sac. vnc. c. i. Unde. Luceat lux vestra coram hoibus. Tertio ꝓ lingue obsequio: vt qꝺ lingua peccauit: lingua satisfaciat. Uñ sicut exhibuistis mēbra vestra seruire immundicie et iniquitati ad iniquitatē: ita exhibe

te ea seruire iusticie in satisfactionē. xlvij. dist. omēs. Quarto ꝓ rei petēde ꝯmemoratione: qꝛ facilius obtinet̄ qđ instanti⁹ postulatur. de pe. di. i. īportuna. xliij. dist. sit rector. in fi. Uñ. Petite ⁊ accipietis: pulsate ⁊ aperiet̄ vobis. Quinto ꝓ impetrate rei custodia: qꝛ qđ sepi⁹ requirit̄ diligenti⁹ custodit̄. Uñ. Tene qđ habes ne alius accipiat coronā tuā. ¶ Sane ī hac orōne orat̄ ꝓ bonis adipiscēdis ⁊ ꝓ malis vitandis. Pro bonis tēporalibus: spūalibus: ⁊ eternis. Pro malis p̄teritis p̄ntib⁹ ⁊ futuris. De bonis eternis dicit̄. Aduēiat regnū tuū. De bonis spūalibus. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. De tp̄alibus. Panem nostrū quotidianuz da nobis hodie. Eterna petuntur in p̄miuz spūalia ī meritū: tēporalia in sustētaculū. De malis p̄teritis. Dimitte nobis debita nostra ⁊c. De p̄ntib⁹. Sed libera nos a malo. De futuris. Et ne nos īducas ⁊c. Preterita sunt dolenda: p̄sentia sunt vincencenda: futura sunt precauenda. Septez sunt orationis dñice petitiones p̄ter captationez beniuolentie q̄ significant septez verba xp̄i in cruce. Primū fuit. Pater ignosce illis. scđm Ecce mulier fili⁹ tuus. tertiū. Ecce mater tua. quartū. Hodie mecū eris in paradiso. quintū Eloy eloy. sextū. Pater in manus tuas. septimuz. Cōsumatum est. Uel significant septē verba q̄ tm̄ beata virgo legit̄ de xp̄o dixisse. p̄muz fuit discretionis: quomodo fiet istud. secunduz humilitatis: ecce ancilla dñi. tertiū salutationis: ecce vt facta est vox salutationis tue in auribus meis. quartū gratiarū actiōis: magnificat aīa mea dñm. quintum cōpassionis: fili vinū nō hñt. sextū instructionis: quodcūqz dixerit vobis facite. septimū amoris: fili q̄d fecisti nobis sic. Prīa aūt petitio ē. Scīficet̄ nomē tuū. Scđa. aduēiat regnū tuū. Tertia. Fiat volūtas tua. Quarta. panē nr̄z quotidianuz. Quīta: ⁊ dimitte nobis debita nr̄a. Sexta. ⁊ ne nos īducas ī tētationē. Septīa. libera nos a malo. Et he septē petitiones s̄m apl̄m: septē postulationes dicuntur: quaꝝ p̄me tres spectāt ad vitā eternā siue ad patriā: ⁊ ideo sacerdos in quibusdā locis eleuato calice dicit eas ⁊ p̄fationem p̄ceptis salutarib⁹ ⁊c. dicens vero Sicut in celo: paꝝ magis eleuat illū. ⁊ dicens. ⁊ in terra: deponit illū. Tres vltime ad presentez vitā siue ad viā pertinēt: ⁊ ideo deposito calice dicit eas. media v̄o. s. panē nostrū ⁊c. ꝑtinet ad vtrūqz. Porro tres prime succedūt ordine tp̄is: sed p̄cedunt ordine dignitatis. Tres vltime succedunt ordine dignitatis: sed p̄cedunt ordine tp̄is. Duplex igit̄ ordo est in dñica orōne notandus. vn⁹ in ascendēdo qui cōuenit cū virtutib⁹. alter ī descendēdo q̄ cōcordat cū donis. dona nāqz de summis ad ima descendunt. Uñ. Requiescet sup eū spirit⁹ sapiētie ⁊ intellectus ⁊c. Uirtutes vero de imis ad summa ꝯscendūt. Unde. Beati pap̄es spū: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Beati mites ⁊c. Nēpe dñs in orōne ipsa secutus ē ordinē dignitatis q̄ est artificialis: vt de maiorib⁹ ad minora descenderet. Sed doctores in illi⁹ expōne sequūtur ordinē tēporis: q̄ est naturalis: vt de minorib⁹ ad maiora. i. de tēporalib⁹ ad eterna ꝯdescendāt: quē moduz seruabim⁹ exponēdo. Et fit hic adaptō septē petitionū: septē virtutū: septē donoꝝ spūs sācti: ⁊ septē beatitudinū ꝯtra septē vitia capitalia: septem virtutib⁹ opposita. Nam dona petionibus: virtutes donis: ⁊ btītudines virtutibus obtinent̄. ¶ Septem dona sunt hec: sapientia: intellectus: cōsiliuz: fortitudo: scientia: pietas: ⁊ timor: de quib⁹ dicit ꝓpheta. Requiescet sup eū spūs sapiētie ⁊ intellectus: spirit⁹ cōsilij ⁊ fortitudīs: spūs sciētie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eū spūs timoris dñi. ¶ Septē v̄o virtutes sunt he: paup̄tas spūs: mansuetudo: luctus: esuries iusticie: mīa: mūdicia cordis et pax. ¶ Septē quoqz btītudines sunt iste: regnū celoꝝ possessio terre: ꝯsolatio: saturitas: mīe cōsecutio: visio dei: filiatio dei: de q̄b⁹ ꝯiūctiz dñs ait. De p̄ma. Beati paup̄es spū: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. De secūda. Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. De tertia. Btī q̄ lugēt: qm̄ ipsi ꝯsolabūtur. De quarta. Btī q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi saturabunt̄. De q̄nta. Beati misericordes: qm̄ ipsi mīam ꝯsequent̄. De sexta. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deum videbūt. De septima Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabuntur. ¶ Septem vero vitia capitalia sunt inanis gloria: siue sup̄bia: ira: īuidia: accidia: auaricia: gula: luxuria: que

significata fuerūt in septem populis q̄ terraz israel ꝓmissaz tenebant: vz etheus: gergeze⁹: amozreus: canane⁹: fereze⁹: eueus: t iebuse⁹. Homo igitur est egrotus. de⁹ medicus. vitia sunt languozes: petitōnes sunt planct⁹: dona sunt antidota: virtutes sunt sanitates. beatitudines sunt felicitates t gaudia. Nec septē vitia per septem petitōes hmōi fugant oz̄onis ꝑut inferi⁹ ostēdeꝝ. ¶ Ad oratōis ergo ipsi⁹ expōnez veniam⁹. ¶ Et nota q̄ in q̄busdā ecclesijs dū be septē petitōes dicunt: dyacon⁹ stat inclinat⁹ cōtinuē expectans in q̄ significat apl̄os q̄ post mortē dñi ꝑ septē hebdomadas confirmationē spūs expectauerūt. Subdyaconus vo quiescit: qz mulieres in sabbato q̄ est dies septima siluerūt.

¶ Expositio dñice oratōis. Rubrica.

Paternoster ꝛc. Oz dinē tpis vt ꝓmissum ē in hmōi oratōis expōne seruātes a fine eius initiū finem⁹ versus principiū ordie retrogrado ꝓcedendo. Siquidē hō multis malis circūdatus ꝓmo petit liberari a malo: qz vero sine tētatione nō est vita hois sup terrā: iō liberat⁹ a malo petit vt in tētationē non inducat. Et qz dū in hac vita ꝓsistit semp est in quocūq; peccato. nam si dixerim⁹ qz peccm̄ nō habem⁹ veritas in nobis nō est: nō petit vt debita. i. pcā sibi dimittātur. Cū āt fuerit liberat⁹ a malo cū vicerit tētatōes cū debita fuerit ei dimissa: qz q̄ p se stare non pōt necessari⁹ est ei spūs fortitudinis ne p̄emiū expectādo deficiat: ideoq; petit vt panis quottidian⁹ sibi doneꝝ. deinde cum fuerit liberatus a malis t roborat⁹ in bonis petit vt fiat volūtas dei sicut i celo t i terra. t qm̄ ꝓmissa in hac vita pfecte fieri nō possent mox petit vt regnum adueniat: in quo nomē patris sctificet in celis vt nunq̄ de cetero possit a sanctificatōnis gra separi. ¶ Postq̄ petitionū ꝓtimatiōez ꝓmisim⁹: mox ad eoz̄ expōnez veniam⁹. Prenotāduz tm̄ est q̄ illud q̄ in oz̄one ꝓmittit: vz pater nr̄ q̄ es in celis: captatio benuolētie est vt ita dicat. Nepe pr̄ grece ꝺz genitoz latine. t hebraice abba. et ꝺz de⁹ pater a patrādo siue pficiēdo: qz p eū oīa facta sunt. Deus aūt t generaliter et spāliter t singulariter dicitur pater. Gñaliter oīz per creationē. Spāliter iustoz ꝑ adoptōez. Singulariter xp̄o ꝑ gñationē. Per creatōez vt ibi. Flecto genua mea ad deū patrē oīpotentē a quo oīs paternitas i celo t i terra noīat. Per adoptiōez vt ibi. Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: q̄to magis pat vr̄ de celo dabit vobis spm̄ bonū petentib⁹ se. Per gñationē vt ibi. Neo nouit filiū nisi pr̄ t prēz nisi fili⁹ t cui voluerit fili⁹ reuelare. Per ß q̄ diē. Pr̄ nr̄ q̄ es i cel: deboraꝝ nos a duob⁹ vz a superbia: ne dicam⁹: pr̄ mi. q̄si reputātes ꝓ priū q̄ē cōe: t ab indignitate. s. ne reddamur indigni tāto pre q̄ ꝓsistit in celis. De⁹ em̄ solius xp̄i ē pat ꝑ naturā cui soli ꝓpetit dicere pr̄ mi. fideliū aūt ē pater ꝑ gram: q̄b⁹ ꝓpetit dicere. Pat nr̄. Ille dicit. Pat mi. si possibile ē trāsfer a me calicē hūc. Isti dicūt pr̄ nr̄ q̄ es i celis sctificet nomen tuū. et ipemet dicat. Vado ad patrē meū t ad patrē vr̄m. meū q̄dē ꝑ naturā. vr̄m ꝑ gratiā. ¶ Noraꝝ etiā nos p̄ ad duo sez ad seruandū gñaz adoptōis: cū dicit. pr̄. et vnionē fraternitat⁹: cū ait nr̄. ¶ Rursus p̄ q̄ dicit pr̄: q̄ est nomē piū: notat bonitas ei⁹ et eccl̄ie deuotio q̄ ip̄z patrē appellat. Per boc vo q̄ oz nr̄: ostenditur dilatatio charitat⁹. Per boc q̄ dicit in celis. i. in sctis quoz ꝓuersatio a fece mundi remota est dei pietas designat. Quia igit captatio benuolētie in hac oz̄one ꝓmittitur: sciendū est q̄ benuolētia captat a trib⁹. s. a psona cognitor⁹: petitoris: t assessoris: cognitor est deus. petitor est hō. assessor ē angelus. A psona cognitoris cū ait pater. petitoris cū ait nr̄. assessoris cū ait q̄ es i celis. i. in angelis vel in sanctis: de q̄bus habeꝝ. Celi enarrāt gloriā dei. vñ spes nobis attribuit vt sctos nos faciat. Vel in celis. i. in secreto maiestatis diuine p q̄d dat fiducia obtinendi bonū occultū: q̄d oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascendit. Dat ergo fiduciā impetrādi bonū. vñ nō dicit. Dñe cui seruit timore: sed pater cui seruit amore. q. d. quia pater es vis: qz i celis es potes: ergo libera nos a malo ¶ Et nota q̄ celū ꝺz a celādo qz celat diuina secreta: vel a celsitudine qz altī⁹ ē terrenis rebus. ¶ Sz libera nos a malo. Triplex

est malus a quo petimus liberari: imatū: adductum: & inflictum. Primū ꝓtrabitur. s. originale. Secūz cōmittitur. s. actuale. Tertiuz sustinemus. s. penale. Malum autē vitamus p spiritū timoris. Nam vt inquit scriptura. Timor dñi expellit peccatuz. Porro triplex est timor quo cessam⁹ a malo: seruilis: initialis: & finalis. Timore seruili cessam⁹ a malo formidine pene. Timore filiali cessam⁹ a malo amore iustitie. Initiali timore cessam⁹ a malo: partiz formidine pene: partiz amore iusticie. Seruilis timor est incipientiuz. Initialis ꝓficientiuz. Filialis pficientiū. Dicit ergo. Sz libera nos a malo. q. d. Da nobis spūz timoris & paupertatē spiritus: vt per spiritum timoris vitemus mala. per paupertatē spirit⁹ abdicemus bona: q̄tenus exclusis vitijs & contēptis terrenis habeamus eterna. s. regnum celoꝝ: quod lucifer & primi parentes p inanez gloriam siue superbiam amiserunt. Per hoc ergo q̄ se humiliādo petit liberari a malo quod fit per donū timoris. fugatur superbia que opponitur timori: & sic finis oratonis ꝯcordat cuz ꝓncipio vbi ab humilitate ꝓtra superbiā incepit: vt premissum est. ¶ Et ne nos iducas in tentationem scz diabolicam. Nota q̄ tentat nos deus: tentat homo: tentat diabolus: deus tentat vt probet: homo vt sciat: diabolus vt fallat. De primo legitur. Tentauit deus Abrahām. De secundo. Tenta nos obsecro diebus decem. De tertio. Cur sathanas tentauit cor tuuz. ¶ Porro duobus modis tentamur. interi⁹ per delectationez: & exterius p suggestionez. interior tentatio paruz efficit: exterior multum pficit si non ꝓsentiatur sz resistatur. Scriptum est essi. Tentatio vos nō apphēdat nisi hūana. Rursus. Beat⁹ vir qui suffert tentationem: quia cum pbatus fuerit accipiet coronam vite. Cuz igitur circa ꝓsens tentamur ducimur in tentationem. cum ꝓsentim⁹ in tentationē inducimur sicut pisces ante capturam ducitur in retibe. cuz aūt inducitur capiē & tenetur: tunc impleē q̄ Jacob⁹ aplūs ait. Tentaē aūt vnusq̄sq; a ꝓcupiscētia sua mala abstract⁹ & illect⁹. Deide ꝓcupiscētia cū ꝓcepit parit pctm. pctm̄ vo cū ꝓsumatū fuerit generat mortē. Nec cū idē aplūs dicat: q̄ de⁹ est intētator malox. Quid ē q̄ petim⁹ ne deus nos inducat in tentationē. Sz dicenduz est q̄ deus quodammodo tentat & quodammodo nō tentat: tentat vt probet. iuxta illud. Proba me deus & tenta me. non tētat vt fallat: iuxta illud. Deus neminem tentat. Petimus ergo ne nos deus ī tentatiōez inducat. i. ne p̄mittat iduci: quia sicut dicitur. Non est malū in ciuitate q̄ de⁹ nō faciat id ē quod fieri nō permittat. Scriptuz est essi. Fidelis deus qui non patitur vos tentari supra id q̄ potestis. quasi dicamus. Da nobis spiritum pietatis & mansuetudinē spūs: vt p spiritum pietatis vincamus tētationes etercendo nos ad pietatez: & per mansuetudinez vincamus iram nō reddendo malum pro malo. Vincamus etiaz inuidiam que opponitur pietati vt ita possideam⁹ terraz viuentiū quaz per spiritum pietatis & p mansuetudinē spūs obtinebimus. Nam pietas ꝓmissionem habet vite que nūc ē et future. & beati mites: q̄ssi ipsi possidebūt terrā. Unde psalmista. Mansueti possidebunt terram: & delectabuntur in multitudine pacis. Dimitte nobis debita nostra &c. Debita dicuntur peccata que nos debitores pene constituunt. non enim hic agitur de debitis pecuniarum sed offensaruz. Tria sunt debita que petim⁹ nobis dimitti. s. peccatum in deum: peccatū in proximuz & peccatum in nos. vnde. Peccauimus cū patribus nostris inust. egi. iniqui. fe. vnde. Peccauimus cum patribus in deum: inuste egim⁹ in primum: iniquitatez fecimus in nosmetipos Et q̄ peccauimus in deuz: ideo petim⁹ vt ipse dimittat nobis debita nostra. quia peccauimus in nos. ideo petimus vt dimittat nobis debita nostra. q̄ peccauim⁹ in primuz: ideo petim⁹ vt dimittat nob̄ debita nr̄a sicut & nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. Hoc pacto ergo & ea ꝓditione nob̄ dimittūtur: si nos dimittamus debitorib⁹: alioquin etiā dimissa reuocātur in debituz p̄m illud euangelij. Serue nequā ōe debitū dimisi tibi: q̄si rogasti me. nōne ergo oportuit & te misereri ꝓximo tuo: sicut & ego miser⁹ sum tui: & irat⁹ dñs ei⁹ tradidit eū tortoribus quoadusq̄ redderet vniuersuz debitū: sic & p̄ me⁹ celestis faciet vobis si nō

dimiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. Ut ergo dñs euidēter oñderet q̄ nullus est toti⁹ oronis fruct⁹ nisi debitorib⁹ dimittamus: in fine eiusdē euāgelij subiūxit ad oīa. Si dimiseritis hoībus pctā eoꝝ dimittet vobis pater vester celestis pctā vr̄a. Si aūt non dimiseritis hoīb⁹ pec. eoꝝ: nec pr̄ vester di. vo. pe. ve. His ergo q̄ debitorib⁹ nō dimittūt hec oro nō ꝓdesse videt̄ sz obesse. Naz q̄ sic petit sibi dimitti sicut debitorib⁹ suis ipse dimittit: ꝓfecto si nō dimittit ipe debitorib⁹: videt̄ petere vt sibi nō dimittat̄. de conse. di. ij. panem. ¶ Sz querit̄ q̄d tenet̄ illi dimittere q̄ nec satisfacere vult nec veniā postulare. Sane distinguendū est inter ꝑfectū ⁊ imperfectū. Is q̄ viā ꝑfectionis arripuit etiā nō petēti veniā oībus modis īdulgere tenet̄. vñ in canone innocen. de pe. di. v. c. fi. legit̄. Falsa est pnīa si penitens offenso nō satisfaciat: aut si offendēti offensus nō indulgeat. Qui vero nondū ꝑfectionis votū assumpsit: tenet̄ quidē rancorem cordis deponere: sed nō tenet̄ satisfactionez debitā ꝯdonare. vñ in canōe fabiani. xxiij. q. iiij. cū in lege. ita canit̄. Si q̄s ꝯtristatus recōciliari noluerit fratri suo satisfaciente eo q̄ ꝯtristauit: acerrimis maceret̄ inedijs vsq; dū gratāti aīo satisfactiōez recipiat. Quāq̄ oēs vniuersaliter teneamur diligere inimicos nostros: benefacere his q̄ oderunt nos: ⁊ orare ꝓ ꝑsequentib⁹ ⁊ calūniantib⁹ nos. xc. di. si q̄s. Quia vero sunt culpe in quib⁹ culpa est relaxare vindictam. xxviij. di. q̄ sunt. ⁊ si pctm̄ in nos teneamur dimittere: pctm̄ tñ in deuz ⁊ in ꝓximuz debemus punire. Quisquis ergo laborans odio vel inuidia grauat̄ magis hac oro ne q̄ iuuet̄ nisi iam ꝓpositū hz dimittēdi. Verūtñ nō in sua q̄sq; sed in toti⁹ ecclesie videtur ꝑsona orare. vñ nō dicit: dimitte mihi debita mea sicut ⁊ ego dimitto debitorib⁹ meis: sed dicit: dimitte no. de. no. si. ⁊ nos di. de. nostris. Quidā etiā volūt ita illud ītelligi. dimitte nobis ⁊c. i. sic di. no. de. no. vt ⁊ nos di. de. no. q. d. Da nobis donū. sciam: luctū ⁊ virtutē: quatenus tam nostra q̄ aliena peccata cognoscamus ⁊ defleam⁹: vt nobis ꝺbita nr̄a dimittas: ⁊ ita ꝯsolationē hēbim⁹ aduersus īuidiā q̄ facit hoīem dolere: ⁊ de alieno bono tabescere. aduersus irā q̄ est cōtraria sciētie: q̄z ira impedit aīm ne possit cernere verū. xi. q. iij. illa. ⁊. c. se. Per sciam em̄ ⁊ luctū in p̄senti remissionē accipim⁹: ⁊ in futuro ꝯsolationē habebimus. Iuxta illd̄ qd̄ legit̄. A delicto meo mūda me: qm̄ iniquitatē meā ego cognosco: ⁊ beati qui lugent qm̄ ipsi cōsolabūtur. Panē nr̄m quotidianuz ⁊c. Vñ in euangelio iohannis. Dñe semꝑ da nobis panē hūc. panis aūt grece interp̄tatur latine oīs. Vñ. Oram⁹ vt omp̄s pater oēm victū sp̄ualem ⁊ carnalē ⁊ corporalē oī tpe largiri dignet̄. Quinq; aūt panes sunt nobis necessarij: in via quattuor: ⁊ q̄ntus ī patria: corporalis ad sustentationez: sp̄ualis ad informationē: doctrinalis ad eruditionez: sacramētalis ad expiationē: ⁊ eternalis ad fruitionem. De p̄mo legit̄. Nō in solo pane viuit homo. De scd̄o. Amice accōmoda mihi tres panes. De tertio. Uēite comedite panē meū. De quarto. Qui panē dñi māducat indigne reus erit corpis dñi. De quinto. Ego suz panis viu⁹ q̄ de celo descēdi. Postq̄ em̄ fuerint hoī pctā dimissa: necessari⁹ est ei sp̄us fortitudinis: vt p̄missuz est: ideo dicit. Panē nostrū quotidianū. i. nobis quotidie necessariuz. alioquin qd̄ nostrū esset nobis dare nō posset nisi prius desineret esse nostrū. extra de fide instr. inter. Da nobis hodie. q. dicat. Da nobis sp̄m̄ fortitudinis q̄ multiplici pane roborat aīam ne deficiam⁹ in p̄nti esuriendo iusticiā ꝑ quaz expellentes accidiā ⁊ tediū de bono plena iusticia saturabimur in futuro: s̄m illud. Bti q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi saturabuntur. Matheus dicit. Panē nostrū sup̄substātialem: qd̄ duob⁹ modis pōt intelligi: vel vt vna sit dictio q̄si: da nobis panē nr̄m sup̄substātialem. i. xp̄m q̄ est sup̄substātialis. i. sup̄ oēz substantiam. s. creatā: q̄ panis est in altari: vel vt sint due dictiōes quasi: da nobis panē nr̄m. i. xp̄m q̄ est ꝓprius cib⁹ fideliū: ⁊ hoc sup̄ panē: id est p̄ter panē substantialē. i. necessariuz ad sustentationē. q. d. Da nobis vtrūq; s. mentis ⁊ corpis. Lucas dicit. Panē nostrū quotidianuz: qd̄ tā d̄ corpe q̄ de sacram̄tali pane pōt intelligi: vz de viatico. Grec⁹ hz epynsion: qd̄ interp̄tatur sup̄substantialē. de ꝯse. di. ij. in calice. in fi. Hebre⁹ vero segola qd̄ interpretat̄

egregium vel peculiarē. Ob hoc forte lucas videns matheū dixisse segola qđ sonat peculiarē: dixit quotidianū. Grecus aūt interpres mathei: qꝛ vidit euꝫ dixisse segola qđ sonat egregium: dixit epynsionē. s. supsubstantialeꝫ. ¶ Fiat volūtas tua. Hoc rogam⁹ vt quomodo angeli vel oēs sancti inculpabiles deo seruiunt: ita ⁊ nos absqꝫ graui pctō illi seruiam⁹ in terra. ¶ Volūtas dei duplr intelligit. s. et bñplacitum dei eternū ⁊ signū beneplaciti tēporalis. Bñplacitū dei eternū semp implet. vñ ⁊ voluntas eius q̄s resistet: ⁊ oīa q̄cūqꝫ voluit dñs fecit. Signa bñplaciti tpalis sūt q̄nqꝫ: p̄ceptio: ꝓhibitio: pmissio: ꝯsiliū: ⁊ opatio. Vñ. Magna opera dñi exq̄sita in oēs voluntates eius. Hec nō semp implent: sed vt īpleantur orat. Vñ dicit. Fiat volūtas tua. i. opere cōpleat qđ p̄cipis: qđ cōsulis: qđ suades: qꝛ nō sufficit nisi assit facultas. lxxxvi. di. nō satis. ¶ Sicut in celo ⁊ in terra. i. sicut illi q̄ sunt in celo voluntatē ei⁹ faciūt: sic ⁊ nos in terra faciamus: vel sicut ī celo ⁊ in terra. i. sicut in angelis: ita ⁊ in hoībus. vel sicut in pfectis: ita ⁊ in ꝯuersis. vel sicut in xp̄o ita ⁊ in ecclesia. vel sicut in mēte: ita pariter ⁊ in carne: vt caro non cōcupiscat aduersus spm̄. s̄m illud. Cor meū ⁊ caro mea exul. in. d. vi. q. d. da nobis spiritū ꝯsilij vt faciam⁹ voluntatē tuā maxime mīaꝫ q̄ pimit auariciā quaten⁹ mīam cōsequamur: s̄m illud. Beati misericordes. q. mi. cō. Sicut eñ auaricia ꝯsistit in acquirēdo ⁊ retinendo: ita mīa ꝯsistit in dando ⁊ dimittēdo. hui⁹ petitionis ⁊ aliaꝝ duarū impletio inchoat in via ⁊ ꝯsumat in patria vbi nil velle poterim⁹: nisi qđ deū velle sciemus. tunc diligim⁹ deū ex toto corde: ⁊ ex tota mente. ⁊ ex tota aīma. ⁊ ex corde. i. intellectu diligim⁹ filiū. toto. i. sine errore. ex mēte. i. mēoria diligim⁹ patrē tota. i. sine obliuione. ex aīa. i. volūtate diligim⁹ spm̄ sanctū: tota. i. sine ꝯtrarietate patrē potentē: filiuꝫ sapientē: spm̄ sctm̄ benignū. i. trinitatis potentiā sapientiā ⁊ bonitateꝫ. ¶ Adueniat regnuꝫ tuū. Hoc rogam⁹ vt semp xp̄s regnet in nobis ⁊ nō peccatū vt nos paratos īueniat qñ aīam a corpore iubebit exire. Regnū autē dei dicit ⁊ militās eccl̄ia: qꝛ regit: ⁊ triūphās ecclesia: qꝛ regnat. Itē regnuꝫ dei dicit a gratia fidei ⁊ gloria spei. Rursus regnū dei dicit ⁊ intellect⁹ scripture ⁊ locus patrie. De regno militantis ecclesie scriptū est. Exibunt angeli messores ⁊ colligent de regno ei⁹ oīa scandala. De regno triūphantis eccl̄e reperitur. Venient ⁊ recūbent cū Abrahā Isaac ⁊ Jacob ī regno celoruꝫ. De regno fidei dicit scriptura. Regnū dei intra vos ē. De regno spei dñs ait Percipite regnū quod vobis paratuꝫ est ab origine mūdi. De regno scripture legit. Auferetur a vobis regnū dei: ⁊ dabit genti faciēti fruct⁹ ei⁹. De regno patrie reperit. Fulgebūt iusti quasi sol in regno patris eoꝝ: sed etiā ipe xp̄s dicit regnū dei: s̄m illud. Si ego in digito dei eijcio demonia ꝓfecto venit in vos regnum dei. Adueniat igit regnū tuū. i. adueniat regnū ad regnū: militās. s. ad triūphantes. vel regnū tuū adueniat. i. ad videndū te veniat: vt regnū fidei ad regnū spei transeat: qm̄ h̄ est vita eterna vt cognoscamus te solū veruꝫ deum. ⁊ quē misisti iesum xp̄m. q. d. Da nobis spm̄ intellect⁹ quo mūdati corde intelligamus te in p̄nti regnare p fidem: vt in futuro videamus te regnantē ī nobis p spem. Tūc cognoscemus sicut ⁊ cogniti sum⁹ videntes nūc quasi p speculum in enigmate: sed tūc facie ad faciem eum videbim⁹: quomodo videbim⁹ deū deoꝝ in syō. Qđ est cōtra gulā: de qua ꝓpha. Vinū inq̄t ⁊ ebrietas aufert cor. Per intellectum eñ desinit homo carnaliter viuere. Vñ hiero. Ama scientiam scripturaꝝ: ⁊ carnis vitia nō amabis. ¶ Sanctificetur nomē tuuꝫ. Hoc rogam⁹ vt nos sancti simus ⁊ iusti ⁊ recedam⁹ a malo ⁊ semp faciam⁹ bonū. Et nota q̄ nomē patris quattuor modis sanctificatur in filijs: duobus modis in via: ⁊ duobus ī patria. In via p efficientiā: ⁊ pseuerantiā. ī patria p ꝯsumationē ⁊ effectionē. In via nanqꝫ nomē patris sanctificat in filijs qñ sanctificationis effectuꝫ operatur in eis. Vel qñ sanctificatio quā acceperūt in nomine patris perseuerat in illis. In patria vero nomē patris sanctificatur in filijs: quia sanctificatur ⁊ ꝯfirmatur in eis: ⁊ nunq̄ possit a filiationis gratia separari. hic est quasi mobile nomē patris in filijs. Nā ⁊ iudas quādoqꝫ fuit fili⁹: ⁊ qñqꝫ nō fuit: ꝓ qua possibilitate mouēdi dicit aplus.

et habetur .iij. q. vij. §. qđ testat. Castigo corpus meū ⁊ ī seruitutē redigo. ne forte cū alijs p̄dicauerim ipse reprob⁹ efficiar: ibiq; nomen patris sctificat in filijs: qr ibi tales sunt filij in quib⁹ pr̄ sctūs apparet. tūc erūt manifesti qui nunc sunt occulti s̄m illud. Nos insensati vitaz illoꝝ estimabam⁹ insaniā: ⁊ finē illoꝝ sine honore: ⁊ ecce quō ꝯputati iter filios dei ⁊ inter sctōs sors illorū est. Dicitur ergo sctificet nomē tuū. q. d. Da nobis spm̄ sapie: ꝓut dicitur a sapore. i. iocūditatē eternā vt gustemus q̄ suauis est dn̄s: generās ī nobis pacē. i. motū iterioꝝ quietē: vt caro nostra nō ꝯcupiscat aduersus spm̄: qr nō est par ossibus meis a facie pctōꝝ meoꝝ: vt ita sctificetur nomen tuū id ē pater in filijs q̄tenus in p̄nti difficile: ī futuro nequaq̄ a filiatōnis gratia sepemur: qđ est manifeste cōtra luxuriā: q̄ qui laborat non iocūdat in deo: et pacē mētis nō hz. filius dei nō est: sz iumēto assimilat: qr quasi iumentuz in suo stercore ꝯputrescit: gustato em̄ spū desipit oīs caro. ¶ In fine dn̄ice orōnis ponit Amē: qđ ad oēs petitōes refert. Hebre⁹ aūt ponit in fine vnū ex his trib⁹ amen sela salē q̄ sonāt ve sp pacē. De amen dictū est sub ti. de salutatōe ad ppl'm: lz aūt amē qn̄q; affectum optātis exp̄mat: hic tn̄ ꝯclusionis affirmationez oñdit. Vn̄ glosa Mathei. vi. Amē significat in his oībus petitōib⁹ indubitāter a dn̄o tribui qđ petitur si vltie ꝯditōnis pactū seruauerim⁹. vn̄ subdit. Si dimiseritis ⁊c. ⁊ iō amē hic non a populo vel a clero: sz a sacerdote ꝓfertur. cum em̄ ipse sit mediator inter deum ⁊ hominē: qr eius est vota populi deo offerre ⁊ ipsius voluntatē populo renūciare sicut legitur Exo. xix. Magis ꝯgruit illud a sacerdote ꝓferri a quo ꝯuenit petita a dn̄o fuisse concessa affirmari q̄ a populo cui hmōi renūciatio ipo mediante fieri debz. In alijs vero orationib⁹ q̄ in officio ecclesiastico dicūtur. Amē exp̄mit potius affectum optātis q̄ ꝯclusionē affirmātis: ideoq; in illis ꝯgrue ꝓfertur a populo a quo optatur qđ in illis a sacerdote orāte postulat. Profert tamē hic sacerdos amē sub silentio. Primo in signū q̄ dn̄s vult orātes latere q̄ a dn̄o exauditi sint ne postmodū tepescāt. Scđo qr si alte ꝓferret amē quo affirmatur orationē dn̄icam exauditā esse indicari posset presumptio: et quedam ostētatio sacerdotis.

¶ Tertia pars misse de silentio post dominicam orationem. Rubrica.

Ertia pars misse incipit ī hac oratōe. Libera nos quesum⁹ dn̄e ⁊c. Que oratio dicit embolismus vl' superexcrescentia eo q̄ nihil ī ea petitur qđ in p̄cedenti oratōe dn̄ica petitum non fuerit: nec tn̄ supfluit: qm̄ est repetitio ⁊ expositio nouissime petitōis illius. Illa em̄ dicit. Libera nos a malo. ista dicit. Libera nos quesum⁹ ⁊c. Et subdit a quib⁹ malis. s. a p̄sentib⁹ p̄teritis ⁊ futuris. subditur etiā trāsit⁹ ad orationē ꝓ pace ibi. Intercedēte beata ⁊c. Vel dr̄ sup crescētia: qr in p̄mitiua ecclesia multo tpe dicta nō fuit. ¶ Et nota q̄ duplex ē embolism⁹ vz quottidian⁹ ⁊ annu⁹. quottidianus est hec oratio. cū em̄ amen sit finis dn̄ice orōnis: ⁊ illud reseruatur sacerdoti a clero dicente: sed libera nos a malo: vt p̄missum est: ptz q̄ h̄ oratio intelligitur embolism⁹ nō soluz quottidianus: verū etiā dn̄ice orōnis. Embolism⁹ etiā quottidian⁹ sunt p̄fatōes: vt Vere dignū ⁊c. ⁊ cōicantes ⁊c. ⁊ hanc igitur oblationē offerri ⁊c. te igitur clementissime pater. Annu⁹ vero embolismus est ꝯsecratio olei īfirmoꝝ: de qua dicetur in sexta parte sub ti. de cena dn̄i. ⁊ benedictio vuaꝝ ⁊ agni paschalis ⁊ hmōi. ⁊ etiam frugū ⁊ fabaꝝ p̄marū: que ex institutione Euthiciani pape sup altare benedicuntur. ¶ Embolismo finito nō ꝯcluditur per dn̄m. Hec em̄ est embolismoꝝ ⁊ p̄fationū consuetudo: sed ei ꝯtinuat oratio. Da ꝓpitius pacem ⁊c. Da pacem in quā pectoris: vt simus a peccato liberi. Da pacem temporis vt simus ab omni perturbatōne securi: nocet em̄ infirmis perturbatio. ⁊ ecce q̄ aperte enodatur a quibus malis erui deprecemur. Hec autem oratio. Libera nos quesumus ⁊c. sub silentio dicitur: prout dictum est sub titu. de pater noster sub verbo. Oremus preceptis. quod silētium significat sabbatū quo corp⁹ domini in sepulchro quieuit: tunc eniz nullus fidem pre-

dicauit. Unde Luca testante. Mulieres que parauerant vnguenta sabbato quidem siluerunt ꝑm mandatum legis: christus tamē non siluit: īmo ipse qui ꝑm carnē in sepulchro quieuit: ꝑm aīam descendit ad inferos vt fortior supueniēs superet fortē armatū: ad qđ significandū ecclesia romana dicit ipam orōnē altavoce in die pasceue: ⁊ mediolañ. semp: ⁊ tūc momordit infernū ducēs suos vinctos de lacu ī quo nō erat aqua liberās eos de malis p̄teritis p̄sītibus ⁊ futuris: ⁊ dans eis ꝑpetuaꝫ pacē: in qua sunt semp ⁊ a peccato liberi ⁊ ab oī ꝑturbatōe securi. Unde de hoc lacu liberari se: et totā ecclesiā orat p̄s byter dicēs. Libera nos ⁊c. Et qꝛ nos indigni sum⁹ veniam de p̄teritis ⁊ p̄sentibus atqꝫ futuris ꝓmereri nisi nobis donetur oratōe beate v̄ginis: ⁊ beatoꝝ petri ⁊ pauli atqꝫ ādree ⁊ alioꝝ sanctoꝝ: ideo hic eos in nostrū patrociniū īuocamus. Ad impetrādū ergo pacis gr̄am īplorat̄ mater salomonis. i. viri pacifici. ⁊ michael nunci⁹ pacis: ⁊ baptista p̄co pacis: ⁊ tres apl̄i testes pacis ⁊ nō plures: qꝛ ī ore duoꝝ vel triū testiū stat om̄e verbum. Pri⁹ ergo orauim⁹ vt liberaremur a malis: nūc v̄o ꝓ pace oram⁹. Rursus lꝫ oēs apl̄i fuerūt ꝓpter auctoritatē apostolat⁹ ꝯnumerati. In hac tñ oratōne que triduū quo dñs ī sepulchro iacuit designat tres repetūtur. ⁊ spāliter isti tres ꝓpt̄ aliquas eorum p̄rogatiuas: videlꝫ ꝓpter p̄uilegiū p̄rogatiue dignitatis quo ad petruꝫ: ꝓpter p̄uilegium p̄dicatōis ⁊ īmensi laboris quo ad pauluꝫ: ⁊ ꝓpter p̄uilegiū nimiū ꝯcupite crucifixionis quo ad andreā. Adhuc in hac oratōe ē intentio inuocare nō solū apl̄os veruꝫ etiā oēs sanctos q̄ per triplicē statū distīguūtur: sicut ⁊ omēs q̄ sunt in ecclesia militāte: aut em̄ fuerunt vel sunt in statu ꝯiugali qui ꝑ petrū: aut in statu ꝯtinentie: aut viduali qui per andreā qui ꝑm crysostomū creditur ī viduali statu fuisse: aut in statu v̄ginali qui ꝑ paulū designat̄. ad quē statuꝫ etiā angeli reducūtur: qꝛ v̄ginitas est soror āgeloꝝ. et de beata Maria etiā fit mētio tanq̄ de porta misericordie. ¶ Postremo nota ꝙ post secretā tria dicunt̄ ad mysterium consecratōis corporis domini perficiendum: vꝫ Preceptis salutarib⁹. ⁊ oratio dominica ⁊ hec oratio. Libera nos quesumus. ⁊ hoc ꝓpter tres dies quib⁹ domini corpus iacuit in sepulchro: siue ꝓpter triplicez legez. s. naturalē mosaycam ⁊ euāgelicam.

De resumptōe patene. Rubrica.

Quia post passionis tristiciā ad resurrectiōis gaudium ꝑuenit̄. Juxta illud. Ad vesperū demorabit̄ flet⁹ ⁊ ad matutinū letitia: ideo subdyaconus interea dū chorus rñdet: sed lib. nos a malo. accedēs ad dyaconū tradit illi patenaꝫ inuolutam. dyaconus vero illā recipiēs eā reuelat ⁊ reuelatā representat ⁊ tradit sacerdoti osculando illius manū aut humerū dextrū. Sacerdos vero cum ea signū sctē crucis sibi facit in faciē ⁊ eādē postmodū osculat̄. Hi q̄dez tā numero q̄ obseq̄o sanctas illas mulieres significāt de q̄b⁹ narrat euāgelista Matheus ꝙ vespere sabbati que lucessit in pri. sab. ve. ma. mag. ⁊ al. ma. vi. sepul. p̄sentātes patenā. i. cor patēs latitudine charitatis ī obsequiū sepulture. Juxta qđ legit̄ ꝙ mulieres emerūt aromata: vt ve. vn. ie. ⁊ valde ma. vna sab. ve. ad mo. or. iam so. ⁊ dice. ad inui. q̄s re. no. la. ab o. mo. Accessus igit̄ dyaconi q̄ marias significat ī tradēdo patenā significat illđ qđ marie venerūt videre sepulchrū: ⁊ resurrectionē xp̄i late credētes eā apl̄is nūciauerūt: qui demū dño sue fidei latitudinē obtulerūt: et ideo de manū dyaconi patenā. i. latitudine charitatꝫ accipit sacerdos. i. xp̄s acceptat. Vl̄ ꝑ subdyaconū intelligitur nichodem⁹ qui etiā late credidit ⁊ obsequium exhibuit saluatori. Qđ v̄o patena prius inuoluta dehinc reuelata, ad altare deportat̄. hic est Moyses de fiscella ad regiam ꝑductus domū. Exo. ij. Lex quidem q̄ latuit: sed cognitis mysterijs ab ecclesia exaltata ad xp̄ꝫ ascēdere de egypto docens. Qđ vero sacerdos sup patenā sibi a mīstris oblatā signū crucis facit: repñtat illđ qđ in Matheo legitur ꝙ princeps sacerdotū et pharisei signauerūt lapidem cū custodib⁹: sed nec ratio ista nec signū sctē crucis necessitatis sunt. Itez ꝙ patenā oblatā recipit significat ꝙ xp̄s oēs ad se ex charitate redeuntes cū de

siderio recipit qd etiã ex eo ptz ꝙ statim marie pseueranti ⁊ aliis ꝯparuit. de hoc etiaz dictum est sub ti. de oblatiõe sacerdotis. Post traditam dyacono patenã subdyacon⁹ manipulam que patenã tenuerat inuolutam: plicatam non sup pallaz altaris: sed alibi deponit in quo significatur illud qd legit Jo. xx. qr petrus in monumentũ intrans vidit sudariũ qd sup caput xpi fuerat nõ cuz lintheaminib⁹ positum sed sepatim in vnum locum ĩuolutum. Dyaconus aũt manũ seu humerũ dextruz sacerdotis osculatur: ad notandũ ꝙ ipe vult eẽ socius in passione vt socius sit in regno. extra de sepul. c. i. ſm ꝙ dicit apl's. Si ꝯpatimur ⁊ cõregnabim⁹. ¶ Rursus ꝙ osculetur dextrũ illius humerũ significat ꝙ deuz hic videre nõ possumus nisi per speculũ ⁊ ĩ enigmate. in futuro vero videbimus euz sicuti est: quia vero crucifixus ardenti desiderio querebat. Juxta qd angelus inquit mulieribus. Scio qr Jhz queritis crucifixũ: iccirco cum patena signat crux in facie sacerdotis ĩ qua maxĩe vires anime vigent: ⁊ vt hoc signo munitus possit dei seruitiũ sine ĩpedimẽto ꝯsumare. Statiqz sacerdos osculatur patenã: ostendẽs ꝙ christ⁹ confestim impleuit desideriũ mulierũ. Mox eñi occurrit illis dicens auete: que ꝓcidentes tenuerũt pedes eius ⁊ adorrauerũt. Nec est dubium quin pedes ei⁹ fuerint osculate. de h sub ti. de osculo pacis dicetur. Osculat etiaz patenam quasi petens a deo pacez corporis ⁊ anime. Oratur etiam pro pace tẽporali qd fit spãliter in quibusdã ecclesiis. osculũ etiam hmõi charitatẽ significat ꝓut dicetur ibidez. ¶ Rursus iõ se signat cuz patena ⁊ osculatur post illam: ad notandũ ꝙ si p passionẽ filij recõciliamur deo patri: erimus ⁊ heredes regni celestis: vel signum crucis cum osculo significat gloriationẽ xpi in cruce cũ charitate. Quidam etiaz cum patena se signant añ pectus: per qd significatur sincera affectio que p partes corporis ⁊ cordis in sacra scriptura significatur. Quidam aũt prius osculãtur patenã cum dicunt. Da propitius pacẽ. ⁊ postea cuz osculata patena in vltima clausula. s. ab oĩ pturbatõe securi se signant: qr per crucez ⁊ hoc sacrificium et odorẽ ei⁹ oĩa in celis ⁊ in terris pacificata denũciant. Quidaz quoqz ꝯsequẽter osculant summitatẽ ⁊ pedez calicis: quod osculuz ꝑtendit intimũ affectum ad monumẽtum seu sepulturam xpi: exẽplo magdalene q̃ ex affectu stabat ad monumẽtũ foris plorãs: vt dicitur in Johãne. Osculum q̃z pedis calicis significat osculuz peduz xpi: de quo iã dictuz est. Aliqui etiam cuz patena summitatẽ lat⁹ et pedẽ calicis tangunt: qd silr ex affectu intimo faciunt quasi totuz monumẽtũ amplectentes qd p calicẽ ⁊ patenã repñtatur. h eñi ꝓprium est feruẽter amantiũ qd nõ satiantur dilectum ex omni pte corporis sui tangere: et etiam res dilecti: qd maxĩe oñdit Magdalena que a monumẽto nõ recedebat. Tact⁹ q̃z cum patena in summitate ⁊ latere ⁊ pede calicis significat tres cruciatus dñi. s. in capite. in latere. ⁊ in pedibus.

¶ De fractõe hostie. Rubrica.

Finita oratiõe premissa. s. Libera nos et resumpta patena dyacon⁹ discopit calicẽ inde remouẽs corpale. ⁊ sup calicẽ sedulo intuet. Deinde sacerdos intẽdens hostiã frangere ipaz de altari leuat supponẽs illi patenã ⁊ sup ora eius collocat. inde tollens eam sup calicẽ per medium frangit dicens. Per eundẽ dñm nostrũ. Et in quibusdaz ecclesiis partẽ que post fractionem in dextra manu remansit ponit super patenã dicendo: qui viuit ⁊c. Partẽ vero que in sinistra remãsit: iterum p medium frangit: ⁊ pticulã que post subdiuisionẽ in sinistra manu remansit: ꝯiungit pti prius sup patenã posite dicendo: in vnitate. s. sp. ⁊c. Alteraz vero pticulaz in dextrã remanentẽ tenet sup os calicis cum duob⁹ digitis. s. cũ pollice et indice ⁊ erecto calice simul ⁊ ipsa pticula paꝝ cũ ambab⁹ manib⁹ eleuatis alta voce dicens. Per oĩa. s. s. quo dicto calicẽ simul cũ hostia deponit ꝓferẽs: pax dñi sit semp vobiscũ. ⁊ hoc dicendo ꝓducit ter signum crucis sup calicẽ cũ dicta hostie pticula. deinde mittit pticulã illã in calicem dicens: fiat commixtio cor. ⁊c. ⁊ postea p epm datur bñdictio solẽnis. De singul igitur est videndum. et ꝑmo quare dyaconus

discoopit calicem ⁊ in eum discooptum intuetur. ¶ Circa qđ dicendum est ꝙ os calicis in hoc loco ostium significat monumẽti: de quo dyaconus corpale remouet: ⁊ in eo sedulo intuetur: significãs ꝙ angelus dñi lapidem ab ostio monumẽti reuoluit et lintbeamen amouit: ⁊ in sepulchro diligẽter aspexit. ¶ Scdo videndus est quare sacerdos hostiã sup patenaz locat: et inde eã tollens sup calicẽ frãgat. Circa qđ dicẽdum est ꝙ p calicẽ xpi passio vł etiã eterne beatitudinis fruitio designat. vnde psal. Et calix meus inebrians ꝙ pclarus est. ⁊ iterum. Inebriabunt ab vbertate dom⁹ tue ⁊c. Per patene rotũditatẽ bonoz operũ perfectio significatur. sacerdos ergo volẽs hostiam frangere ꝓmo eã sup patenã locat: vt idẽ illã tollens sup calicem frangat: ad significãdum ꝙ nemo passionib⁹ hui⁹ mũdi meritorie valeat exponi: vel etiaz ad eterne beatitudis fruitionẽ admitti nisi ꝓius in bonoz operuz ꝑfectõe fuerit solidatus. vnde apł's ad ephẽ. vi. Accipite armaturaz dei vt possitis resistere in die mala: et i oĩbus pfecte stare. Ad hoc patena hostie supponit ⁊ sup calicem frangitur: ⁊ ad significandũ ꝙ xps ex latitudine charitatis p patene dispõez significate se suppoint passioni. Rursus sup calicez frangit ne minutie spargãtur: sed in eius cõcauitate caute recipiant. Ẽlibi tamẽ sup patenã postea frãgitur: vt ipse panis viu⁹ qui de celo descendit fractus ꝓ nobis in ara crucis rememoret. alibi quoq; hostia comedẽda de altari tollitur. nã in ve. testõ sacerdos panes ꝓpositõnis de altari sublatos comedebat: put est dictũ sub ti. de oblatiõe sacerdotis. ¶ Tertio videndũ est quare hostia frangit: et quidẽ quia in lege iubebat similago frustratiz offerri: sed ⁊ redẽptor noster bñdixit panẽ ⁊ fregit: fractũq; discipulis distribuit: ⁊ ideo sacerdos ⁊ legem ⁊ xpm sequens panem sacrosanctũ in tres ptes ptitur vt in fractõe panis dñm agnoscam⁹: sicut ⁊ illi duo discipuli dñm cognouerunt: quibus ipe resurrectõis die cuntib⁹ in emaus apparuit. Duz essi sicut ait prosper. de conse. di. ij. frangitur hostia. et sanguis in ora fidelium infunditur Immolatio corporis xpi i cruce ⁊ effusio sanguinis eius de latere designatur.

¶ Quarto quare per medium hostia frangitur. Circa qđ notandum est ꝙ in duas medietates frangitur iuxta duplicez predestinatorum statum. s. eterne glorie: et tẽporalis miserie: ideoq; vna medietas subdiuidit in duas partes: quaz vna ẽ pro destinatis qui purgãtur in purgatorio. alia pro illis qui adhuc viuunt in hoc mundo caduco: put infra dicetur. ¶ Quinto quare pars hostie post fractiõez in manu dextra remanens potius ponit sup patenã ꝙ que in manu sinistra remãsit. ⁊ quidez ps ipsa que in dextra manu remãsit designat predestinatos qui iam sunt in gloria: et iaz tenent illã altitudinẽ cui nulla irectitudo admisceri potest: ⁊ ideo merito in parte dextra tenetur. Altera vo ps designat illos ꝓdestinatos qui adhuc sunt in tẽporali miseria: vbi mlta obliqua ⁊ pauca recta inueniunt: quare merito in sinistra tenet. Illa igit que est i dextra cum diuidenda nõ sit: vt iaz dicetur: sup patenam ponit que vero est in sinistra cuz diuidẽda sit non deponitur sed diuidẽda retinetur. ¶ Sexto quare ps que in sinistra remãsit iterum subdiuiditur. Ad qđ dicenduz est ꝙ illi q sunt in glia vniformẽ statũ tenent: ⁊ vna beatitudine fruũtur: ideo ps in dextra manu retẽta ⁊ super patenaz collocata que illos vt premissum est signat non frangitur: sed illi q sunt in tempozali miseria: in statu ⁊ miseria sunt diuisi. Nam alius est status ⁊ miseria eorũ qui adhuc viuunt in corpe: ⁊ alius est eoz qui purgantur in purgatorio igneo: ideo pars que in sinistra tenet illos significãs diuidi debz. ¶ Septimo quare pticula post subdiuisionẽ remanẽs in sinistra cõiungitur parti sup patenã posite. Ad qđ dicendũ est ꝙ ẽm Augu. deus duas habz manus. s. dextrã qua miseret. ⁊ sinistrã qua punit illos qui sunt in purgatorio. inq̃tum ibi purgãtur respõdet sola punitio: ⁊ ideo pticula que in sinistra tenet illos figurat. Ili vo qui sunt adhuc in ꝑsenti vita in q̃ stat⁹ merendi ꝓsequi possunt miam: ⁊ iõ ipsa ꝓ aliaz pticulã q̃ est i dextra signãtur. Quo ergo de his qui sunt in purgatorio nullũ est dubiũ: sicut de illis qui sunt in paradiso: ꝙtum ad futuram gloriã: ideo merito pticula que erat i sinistra eos designãs ꝓiungit pti ꝓius sup pa

tenam ponit: q̄ illos q̄ sunt in paradiso designat: qñ isti illis indubitanter sint coniungendi. de hoc tñ aliter infra dicet. Sed pticula q̄ in dextra parte remansit ꝛ designat eos q̄ sūt in vita p̄senti: illi parti q̄ est sup patenā nō coiungit: sed in sanguinez nutrit: q; illi adhuc egent meritis passionis xp̄i q̄ merita ꝓcesserūt ex effusione sanguinis agni imaculati. Ex p̄missa autē dua; partiū cōiunctiōe duo resultant quasi in modū lune cornua ꝓnexionez vtriusq; testi in xp̄i passiōe factā designātia. et illa versus calicē dirigenda sunt quasi sibi incorporēt sanguinē sine quo corpus nō est. In hac etiā coniunctiōe repr̄esentat q̄ post q̄ aliq̄ tam p̄sentib⁹ q̄ futuris p̄sūris purgati fuerit ipsi deo q̄ē nostra beatitudo pfectissima vnione iungent. ¶ Octaua quare p̄misse due partes extra calicē supra patenā reseruant: supra quo aūt q̄dam q̄ tres ptes hostie tres stat⁹ beato; figurant. s. qui sunt in celo: q̄ in purgatorio: ꝛ q̄ in mūdo versant vt iam dicet. Per calicē autē ꝑ aliquē respectū ipa eterna fruitio vt p̄missum est figurat. Quia ergo taz illi q̄ versant in hoc scło q̄ illi q̄ sunt in purgatorio nōdum ad illā fruitionē admissi sunt: nō ipse due ptes extra calicē reseruāt donec ꝑ sumātur. Sed hec rō nō cōcordat p oīa cū p̄missis: ꝛ iō alia ratio inferius assignat. Pōt etiā dici q̄ due hostie partes iō sup patenā ponunt. qñ si oēs partes sup os calicis ambab⁹ manibus tenerent: multa quidē pticula ꝓtingere possent. de facili eīm posset errare ꝛ pars non mittēda in calicē mitti. vel ꝓpter manuuz tremorē oēs partes possent i calicē cadere. Sacerdos etiā taliter impedit⁹ non posset q̄ intendūt libere expedire ꝛ similia. Alīq tñ oēs partes supra os calicis tenent ne forte ꝓpter illarum deportationē seu translationē aliqua inde pticula cadat aut remaneat in patena: de quo etiā sub ti. de cōcatiōe sacerdotis dicet. ¶ Nono quare pticulā q̄ remansit in dextra: sacerdos sup os calicis tenet. Ad q̄ dicendū est q̄ particula ipsa vt p̄missum est repr̄sentat illos q̄ adhuc in corpore viuētes indigent mīa dei sine p̄dictis meritis passionis xp̄i ꝛ sanguinis ei⁹ effusionis p̄cedentib⁹. Tenet ergo ipa pticula supra os calicis respectu directo ad sanguinē vt dek intelligi intētio nec nō expectatio ꝛ cōsideratio viuentiū quo ad merita ꝛ passionē xp̄i. ꝛ tenek cū pollice p quē vigor virtutis: ꝛ cū indice p quē mentis discretio significatur: ad ostendendū q̄ cū fidei vigore ꝛ mentis discretione hec cōsideranda ꝛ expectanda sunt. Uel cū duob⁹ digitis tenek: ad designādum duplicē naturā q̄ sunt in corpore xp̄i: diuinitatem. s. ꝛ humanitatē. Et cōiungit sanguinē: ad ostendendū q̄ q̄ digne ꝛ cū fide merita et passionē xp̄i cōsiderāt ꝛ expectant ei⁹ passiōe ꝛ meritis iuuant. ¶ Decimo quare sacerdos dicturus Per oīa scła scłoz se erigit. Et ē dicendū q̄ cū ipse petere velit ꝑpetuā exīstentiaz oñi vobiscū: ꝛ offie datū optimū ꝛ oē donuz pfectuz de sursum sit. i. q. ñ. q̄ pio. merito ad deū se tunc corpore ꝛ mēte erigit sperans se acceptū ū qđ petit. ¶ Undecimo quare v̄ba ipsa ꝓferens vocē suā exaltat ꝛ parū calicem eleuat. Sup quo dicendū est q̄ sacerdos xp̄i vicari⁹ hostia vt p̄missum est fracta mortem annūciatur⁹ vocē exaltat: vt ppls pacem desideās hoc intelligēs dicat Āmē. xxxvij. di. sedulo: ꝛ calicē parū ab altari eleuādo ostēdit q̄ xp̄s q̄ ꝑ passionē q̄ ꝑ calicē designat descenderat eleuat⁹ ꝑ resurrectionez a mortuis pacē postmodū discipulis timentib⁹ nunciauit dicens eis. Pax vobis. Pōt etiaz dici q̄ q̄ quēadmodū p̄missum est: particula q̄ super os calicis renek repr̄sentat viuētes: credētes: ꝛ expectātes iuuari meritis passionis ꝛ effusionis sanguis xp̄i. Sz vt credam⁹ duo. Primū scz xp̄m verū fuisse deū ꝛ sanguinez ꝛ corp⁹ nūq̄ fuisse a diuinitate separata. Scōm xp̄m fuisse verū boiem ꝛ corp⁹ verū ꝛ sanguinē vez dicta nō ꝓsequmur. ꝓpter hoc ergo calicē ꝛ dictaz pticulā paz sīl eleuat vt ostendat q̄ firmiter credim⁹ p̄muz. ꝛ eā statim deponit: vñ oñdat q̄ etiā eodē mō credim⁹ scōz. ¶ Duodecimo ꝑre dicta eleuatio ꝛ depositō fit cū vtraq; manu ꝛ nō cū alīa tñi. Ad q̄ dicēdū q̄ b̄ fit vt p̄ b̄ dek intelligi q̄ sīc p̄missa duo credit intellectu ita amat ꝛ appetit affectu ꝛ toto conatu. Fit et b̄ mō vt securi⁹ ꝛ decēti⁹ fiat. Decimotertio q̄ re mor dic altiori voce. pax dñi ꝛc. Et q̄dē q; nō solū p signa verū etiā p v̄ba resurrectōis ē gaudiū exp̄mēdū: iō sacerdos p leticiā ō relin

rectione habitā ꝓcedens statim depositō ca-
lice altiori voce dicit. Pax dñi sit ſp vobiſcuꝫ
repſentans q̄ vna ſabbatoꝝ ieſus poſtq̄ ſur-
rexit a mortuis ſtans in medio diſcipuloꝝ: di-
xit eis. Pax vobis ⁊ iterū. Pax vobis. io. xx.
q. d. Do vobis pacē pectoris in via: ⁊ pacem
eternitatis in patria. Idē ergo inuit ſacerdos
di. Pax dñi. i. pax pectoris ſit ſemp vobiſcū. i.
in pſenti vic. ⁊ pax eternitatis in futuro. ¶Nec
quidē pax eſt illa q̄ tunc iuſtis data eſt qñ aīa
xpi in infernū deſcendens inde omēs fideles
eduxit abſtergens oēm lacrymam ab oculis
eoꝝ vt ampliꝰ nō ſit eis doloꝝ ſed pax qua cū
eo viuāt in eternū: vel illa qua data eſt corpo-
ri xpi qñ aīa eiꝰ ad corpꝰ rediit: vt ſicut nunq̄
aīa turbata eſt ꝓ corpis morte: ita nec ipſum
corpꝰ vlteriꝰ de ſua mutatiōe turbetur: ſꝫ vtra
q̄ pace fruaſ ⁊ ſemp de eterna beatitudie le-
tef. ¶ Decimaq̄rta: quare dicēdo: pax dñi ⁊c.
facit ſignū crucis ſupra ſanguinē cū dicta bo
ſtie particula. Ad hoc dicendū eſt q̄ tres cru-
ces ſignificant triduū quo xpus fuit in ſepul-
cro: vel q̄ tres mulieres q̄rebant xpm crucifi-
xum ad oſtiū monumēti. Vñ illud. Quē que-
ritis viuētem cū mortuis. ¶Decimaq̄nta: q̄-
re dicto Pax dñi ⁊c. chorus rñdet. Et cū ſpū
tuo. ⁊ quidē hoc dicēdo optat pacē ipſi ſacer
doti: ⁊ petit etiā pacē ſibi dari: ⁊ vt dignus ſit
illaꝫ recipere ꝑdicit ter Agnꝰ dei. Uerūtñ pa-
pe celebranti in eccleſia ſancte marie maioꝝ
in vrbe: ⁊ dicenti Pax dñi: nūl rñdetur: ꝓut in
ſexta pte ſub ti. de paſcha dicef. ¶ Decimaſex
ta: quare dicta boſtie pticula īmittiſ ī ſangui-
neꝫ. Nēpe fit hec cōmixtio. ꝓmo ad notandū
q̄ xpi corpꝰ nō fuit ſine ſanguine: nec ſanguis
ſine corpore. Scō ad deſignandū q̄ vnū ſa
cramentū ꝓficiſ ex ſpēbus panis ⁊ vini. Ter-
tio corpis ⁊ ſanguis poſt trinū crucis ſignuꝫ
cōmixtio eſt aīe ad corpus redditio. Omnibuſ
eſſi in celo ⁊ in terra pacificatis virtꝰ trinitatiſ
aīaꝫ crucifixi reduxit ad carnē nec derelinque
ret aīam eiꝰ in inferno nec daret carnē eiꝰ vide
re corruptionē. Iuxta qō ipſe dicit in pſal. Eꝫ
go dormiui ⁊ ſomnū cepi ⁊ exurrexi: qz dñs ſu
ſcepit me. ſignificat ergo vnitatē ⁊ aīe ⁊ car-
nis que in reſurrectione xpi denuo ſunt vnite.
Nam vt p̄miſſum eſt panis ad carnē ⁊ vinuꝫ
refertur ad ſanguinē: qz ſm philoſophū ī ſan-
guine eſt ſedes aīe. xtuſ. q. ij. moyſes. De hoc
etiā ſub titu. de oblatiōe dictū eſt. ¶ Decima
ſeptima: qñ īmiſſio ſit faciēda: ⁊ quidē alīq̄ in
fundunt pticulam ipam in calicē poſtq̄ dicūt
Pax dñi ⁊c. qñ manifeſtū eſt pacē datā eſſe
boībus bone voluntatis ꝓ reſurrectionē quaꝫ
verba ipſa ſignificāt. Alīj vero dicto pax dñi
⁊c. ⁊ dicto etiā ꝑcus agnꝰ dei ⁊c. demū īmittūt
ipſam in ſanguinē: vt eoꝝ oō efficatioꝝ ſit ꝓ
eo q̄ tenentes eā in manibꝰ dñi dicūt Agnus
dei oculo corporali ⁊ mentali reuerēter intuē
tur. Tertīj vero eā īmittūt cū dicūt Da nobis
pacē. Cum eſſi ter dicaſ Agnus dei: ⁊ in p̄-
mis duabꝰ vicibꝰ dicaſ Miſerere nobis. in p̄
mo dicif Miſerere nobis q̄tum ad aīam q̄
maxime fundaſ in ſanguine. in ſcō q̄tuꝫ ad
carnē: patet q̄ iſta duplex oratio diuſim dici
tur: ⁊ iō illa parf boſtie ꝓ quā caro ſignificaſ:
⁊ ſanguis ꝓ quā aīa intelligiſ nō debēt cōiun
gi: duꝫ illis duabꝰ vicibꝰ dicif Agnus dei: ſed
ſolum in fine tertīj agnus dei vbi petitur pax
ſm vtrūq; ſ. ſm corpꝰ ⁊ ſm aīmā. Ipſe enīꝫ
lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.
Quarti recti ⁊ vſitatiꝰ agūt qñ dicto Pax
dñi ⁊ paulſq̄ dicant Agnꝰ dei ⁊c. īmittūt. cer-
tum eſt autē q̄ agnus dei poſt ſalutationem
repſentant illud qō dñs fecit poſtq̄ diſcipu-
los viſitauit: quādo vꝫ dedit eis poteſtatē di
mittendi peccata: ⁊ ideo ſacerdos illud repre
ſentās poſt īmiſſionē pticule boſtie in ſangui
ne dicat Agnus dei qui tol. pec. mundi mi. nō.
ad deſignandum q̄ ſicut ipſe corpꝰ ſanguini
cōiungit: ita nos cōiunctos eidē ſanguini ſuo
meritis et eius effuſione ꝓcedētibus ſua pie-
tate a peccatis emundet. Et īmittendo dicit
verba illa. Fiat cōmixtio corporis ⁊c. que ver
ba referenda ſunt ad ſpecies panis ⁊ vini qui-
bus corpus chriſti ⁊ ſanguis ꝓtinetur. Dicūt
autē agnus dei calice iam cooperto ad notā-
dum q̄ xps in domo oſtijs clauſis dedit apo-
ſtolis poteſtatē dimittēdi peccata. ¶ Deci-
maoctaua: quare fiunt tres partes: ad qō di-
cendum eſt q̄ frangitur in tres partes. Pri-
mo in memoriam trinitatis. Secundo in me
moriam triplicis ſtatus chriſti. Primus fuit
in hominibus manens. Secundus fuit mo-

tuus in sepulchro iacēs. tertius est immortalis in celo existens. Tertio vero in memoriaz ⁊ signum ꝙ christꝰ passus fuit in triplici parte sui: scz in pedibus: in manibꝰ ⁊ in latere. q̄rto in signū ꝙ tres sunt partes mystici corporis. prima est in celo siue in patria. s. ecclesia triumphans. secūda est in terra. s. ecclesia militans. tertia ē in purgatorio. ⁊ hec dicit̄ purgans. quinto in typum triuz personarū euntium in emaus: scz xp̄i ⁊ cleophe: ⁊ vt q̄dam dicūt luce. ¶ Decionono quid ꝑtes ipse significant videnduz restat: ⁊ q̄dem primo ꝟm gelasium papaz ꝑs in calice posita significat corpus xp̄i quod de virgine traxit. pars sicca comesta significat omnes fideles: pars reseruata vsqz in finem misse ꝟm antiquū ecclesie romane morem ꝓ ministris vel infirmis significat oēs mortuos. Secūdo pars in calice posita significat ecclesiā militantez: pars comesta triumphantem: ꝑs reseruata eos q̄ sunt in purgatorio. Tertio sergius papa: de. cō. di. ij. triforme. ita dicit. Triforme est corpꝰ dn̄i ꝑs oblata in calice missa corpꝰ xp̄i qd̄ iā resurrexit mōstrat. ꝑs a sacerdote cōesta ābulās ad huc sup terraz. ꝑs in altari vsqz ad misse finē remanens corpꝰ xp̄i. vel scd̄z alios corpꝰ fideliū latens in sepulchro. h̄ pars remanet in altari vsqz ad finē misse: qr vsqz in finē seculi corpora scōruz in sepulchris erūt: sed ꝙ ꝑs vsqz ad finē misse reseruet̄ non est in vsu. Quarto etiā modo pōt hoc mysteriū explicari: est em̄ corpꝰ xp̄i vl̄is ecclesia. s. cuz membris: iuxta illud apl̄i. Unus panis ⁊ vnuz corpꝰ multi sumus. Et inueniunt̄ in isto corpe q̄si tres partes ex quibꝰ totuz consistit: vna pars est ip̄m caput vz xp̄s qui caput est ⁊ ꝑs corporis. altera pars sunt illi quoꝝ corpora requiescunt in tumulis: ⁊ aīe q̄ regnant cū xp̄o: ⁊ sunt quasi simul iūcte. He due ꝑtes caput. s. ⁊ h̄ corpis pars altera: sicut scriptuz est. Ubicūqz fuerit corpꝰ illic cōgregabunt̄ ⁊ aquile. Propterea in altari super patenā duas ꝑtes cōiuncte extra calicē reseruātur quasi extra passionē que ꝑ calicē designat̄. xp̄s eī resurgēs a mortuis iā nō morit̄. mors illi non dn̄abit̄: ⁊ q̄ cū ip̄o sunt scti nō esuriēt neqz sitiēt amplius: nō cadet sup illos sol: neqz vllꝰ estꝰ q̄m p̄ora trāsierūt.

Tertia pars in calice ponit̄ significans sctōs qui adhuc in mūdo viuunt passionesqz passuri sunt donec de hac vita migrātes ad caput suū trāseant: vbi nec moriant̄ amplius nec vlla tenus patiant̄: vn̄ versus. Tres partes facte de xp̄i corpore signant. Prima suā carnē sanctosqz. scd̄a sepultos. Tertia viuētes: hec est in sanguine tincta. Martyrij calicez gustant in carne fideles. Quīto mō ꝟm magr̄z Guil. antisiodoren̄. pars que in sanguine mittit̄ significat viuos. vna illarū eos qui sunt in purgatorio. alia vero illos qui sunt in paradiso. Orat em̄ ecclesia pro viuis vt in bono cōseruent̄. ꝓ eis qui sunt in purgatorio vt citius liberentur ⁊ purgent̄. ꝓ eis qui in celo sunt vt orēt pro nobis. Sexto etiaz modo ꝟz Aug. pars in calicez mittit̄ vel ponitur pro nō sanctis viuētibꝰ q̄ voluunt̄ in sanguīe ⁊ in pctis. Alie v̄o due ꝓ mortuis offerūtur vna ꝓ sanctis qui iam sunt in requie ⁊ illa est gratiaruz actio: qr nihil restat in eis purgādum. altera pro illis aīabus que licet saluande sint tn̄ adhuc sunt in penis: ⁊ ideo pars illa dr̄ oblatio. Sane particula hostie in calice dimissa statī calix cum palla corporali cooperit̄: qr xp̄i corpus de cruce depositū latuit in sepulchro syndone inuolutuz que ꝑ ipsaz pallā significat̄. ¶ Uicesimo loco videndū est quare nunc solēnis bn̄dictio dat̄. Et quidē hoc loco. s. ante pacez solēnis episcopalis bn̄dictio datur ad notandum ꝙ pacē nullatenus habere possumus nisi dn̄s noster iesus xp̄s p̄ueniat nos in bn̄dictionibus dulcedinis que sunt bn̄dictiones gratie ipsius: quia ꝟm p̄s. Dn̄i ē salus et super populum suum bn̄dictio sua. Dum aūt ep̄s se ad ppl̄m bn̄dicendum conuertit. ppl̄s reuerēter genu flectit: quasi ipso facto dicat. Benedicat nos deꝰ deus noster ⁊ metuant euz oēs fines terre. Nam ipse est dn̄s qui ad illius inuocationē benedicit. vnde p̄s. Benedixit filijs tuis in te. Et lz hic solenniter benecat̄ nihilominꝰ quidā in fine misse iterū solēniter bn̄dicūt: de q̄ bn̄dictōe ibi dicet̄: tū qr post q̄ dn̄s salutauit apl̄os iteꝝ dixit eis pax vob̄: vt iaz dictū est: ⁊ dicet̄ sub ti. de pacis osculo: tum qr sicut nō possumꝰ bene incipere vel pacē acq̄rere nisi diuine bn̄dictōis gr̄a p̄ueniat:

ita nec ī bono ꝓficere: nec ī pace finalit̄ ꝑseuerare nisi bñdictōis sue gr̄a subsequat̄. In missa vero ꝓ defūctis pontifex solēniter nō bñdicit: tuz qꝛ in ea omnes solēnitates cessant: tū quia hec solēnis benedictio fit non solū ꝓ venialium deletione: verꝫ etiaz ꝓ ppl̄i excitatōe vt in dñi adiutorio confidat ⁊ bñdictum in secula confiteat̄: at defuncti velut absentes excitari nequeūt licet possint nostris suffragijs adiuuari: tuz qꝛ gaudium nō debet luctui admisceri. Illud aūt notāduz est ꝙ per mortē ⁊ in morte dñi fidelis aīa benedictonē ꝑcepit. Unde circa mortis officium rite dyaconꝰ ad eam humiliari inuitat dicēs. Humiliate vos ad bñdictionē: ⁊ statiz pontifex bñdicit. Quidam asserunt hoc officiū nō esse de septē officijs misse: eo ꝙ has bñdictōes romana nō inuenit ecclesia: vnde vtit̄ eis: ⁊ ideo nō hic sed in fine misse bñdicit. Sz quicūqz īuenerit: recte in hoc loco ponunt̄ vbi xp̄s ad inferos descēdisse rep̄sentat̄: scz ꝓximo ante resurrectionē cū eductꝫ de carcere eternā tribuit bñdictionez. Has bñdictōes p̄figurauit Jacob qui filijs suis: ⁊ moyses q̄ filijs isrl̄. ⁊ xp̄s qui discipulis moriens benedixit.

¶ De agnus dei. Rubrica.

Quia iesus statiz vt salutauit apl̄os vt iaz premissum est: dedit eis potestatē remittēdi peccata dicēs. Quorū remiseritis peccata remittunt̄: ⁊ quoꝝ retinueritis retēta sunt: idcirco chorus clamat ad deuz ⁊ postulat. Agnꝰ dei qui tol. pec. mū. mi. no. Si q̄dez Johā. vidēs iesum ambulantē dixit. Ecce agnus dei: ecce qui tollit pctā mūdi. Quare aūt eum vocauerit agnuz determīat subdēs: q̄ tollit. i. q̄ venit vt tollat pctā mūdi: quia ꝓ pctis tollēdis pascha nr̄z īmolatꝰ est xp̄s. Nēpe in ve. te. offerebat̄ agnꝰ ꝓ pctis populi: ⁊ in nouo testa. xp̄s obtulit seipsum deo patri: vt humanum genꝰ liberaret ⁊ lauaret a peccatis in sanguīe suo. Merito ergo dū corpꝰ ⁊ sanguis dñi sumit̄. Agnꝰ dei cantat̄: vt oēs credamꝰ qꝛ ipsiꝰ agni corpꝰ ⁊ sanguis tūc sumit̄ q̄ peccata mūdi moriēdo tulit: ⁊ vitā eternā nobis resurgēdo donauit ihs xp̄s dñs noster: et vt oremꝰ ipsuz nunq̄ desistere misere nobis q̄ in passione misertus est nostri. Agnꝰ aūt grece dicitur ab agron qd̄ est pium qꝛ ipse verus agnꝰ sola pietate sua se obtulit hostiā pro nobis ⁊ nos redemit. Dicitur etiā agnus ab īnocentia: qꝛ agnꝰ nec hoībus nec bestijs nocet. In premissis ergo verbis agnus dei qui tol. pec. mun. mi. no. est quedā deprecatio: vt videlz innocētis agni misericordia peccata irruētia ⁊ subitanea auferātur. Tertio modo dicit̄ agnus ab agnoscēdo. qm̄ in magno grege solo balatu matrē agnoscit: sic ⁊ xp̄s in ara crucis donās nobis prius pacē agnouit nos cura vt iā dictuz est. Agnouit etiā patrē obediētia. Juxta illd̄ apostoli ad eph̄. ij. Factꝰ est obediēs vsqz ad mortē. Agnouit etiā matrē cura quam de ea habuit. Unde illd̄ Johā. xx. Ecce mater tua. Ob hoc ergo in altaris īmolatōe ter dicit̄ agnus dei: quasi agne qui agnouisti patrē miserere nobis. Agne qui agnouisti matrē mi. nobis. Pie qui redemisti mundū: ⁊ qui obtulisti te ꝓ nobis dona nobis pacē. Uel ideo ter dicitur vt triforme corpꝰ domini intelligatur: videlicet ābulans in terra: quiesces ī sepulchro: et residēs in celo. Pōt etiā dici ꝙ xp̄s ad tria venit: prīo vt nos liberaret a miseria culpe. secūdo vt nos redimeret a malo pene. tertio vt nobis daret de plenitudīe gratie sue: quantū ad prima duo bis dicit̄ miserere nobis. Quātum ad tertiū dicitur dona nobis pacem: q̄ petitio pacis sequitur statim postq̄ agnꝰ dei dictum est ter. ad notandū ꝙ ex beniuolētia trinitatis agnꝰ missus est. vñ Isa. Emitte agnū dñe ⁊c. Naz sicut in apoc. legit̄. Christꝰ ē agnus qui occisus est ab origine mūdi. Et attēde qꝛ quidā sacerdotes dicūt. Agnꝰ dei manibus super altare depositis: ostendētes in hoc ꝙ ad ea que ꝓferunt tota mente intendūt. Intentio em̄ ꝓprie per linguā exp̄mitur non per manꝰ: ideoqz loquēte lingua manꝰ quiescunt: ꝙqz ipsam mīam ⁊ pacem celestē ꝓ populo petunt: nō autē terrenā: qd̄ in manuū dispōne significatur. Alij vero stant manibus iunctis paꝝ sup altare inclinati: ostēdentes in inclinatōe humilitatē q̄ ī orōne necessaria est: ⁊ ī manuū ꝯiūctōe vnicā ⁊ nō variā ītētōez. ¶ Por

rofm antiquā cōsuetudinem scole cantoꝝ in ecclesia romana quā adhuc ipa scola obsuat: nullaten⁹ variaꝯ: sed tribus vicib⁹ vnifozmiter dicit xpe mi. no. ꝓpter tria genera pctoꝝ que petim⁹ remitti: cogitatiōis in coꝛde: locutiōis in oꝛe: ꝛ actionis in ope. Vel in bonoꝛē trinitatis: vel ꝓpter tres ordines fidelīū in ecclesia: q̄ sunt Noe Dauid ꝛ Job: quos ezechiel vidit in visione saluādos. Postmodū autē multis ac varijs ecclesie aduersitatib⁹ ingruētib⁹ cepit ad dīm de tribulatiōe clamare: dona nobis pacē. ꝛ vt clamoꝛ ei⁹ faciliꝰ audiaꝯ: ideo in ipsa īmolationis hoꝛa clamat. ꝛ hec varietas non discrepat a ꝯsuetudine veteris testa. vbi cū secūdo repetatur. Parce dñe parce populo tuo. tertio variaꝯ ꝛ ne des hereditatem in opꝓbriū. Dicamus ergo miserere nobis q̄tum ad aīam. Item miserere q̄tum ad carnem: ꝛ dona nobis pacē q̄tum ad vtrūq; vt habeam⁹ pacē pectoꝛis spūalem: ꝛ pacē coꝛporis tēporalē. Est em̄ par peccatoꝝ: par iustoꝝ: par tēporis: ꝛ par eternitatis. Vñ et teꝛaꝯ in missa ꝑ pace: de quo dictū ē sub quarta particula canonis: sup verbo. Diesq; nr̄os. et q; deus nō dat pacē nisi illis quoꝝ miseꝛeꝯ: ideo vltimo dicit: dona nobis pacē. Ecclesia etiā lateranē. nūq̄ dicit: dona nobis pacē: sicut nec scola cantoꝝ: sequens vt premissum ē morem antiquū. Unde nec valet nec vera est ratio dicentiuꝫ q̄ in ecclesia lateranē. iō nō dicit: dona nobis pacē quia oēs alie ecclesie ab illa que ꝓmo fuisse dr cōsecrata: sumere debēt pacē: nō ipa ab illis. In feria q̄nta cene domini: agnus dei: ter dicit cuꝫ miserere nobis: vt ibi dicek. ¶ Rursum in missa ꝑ defunctis dr bis Agnus dei cū Dona nobis requiē. tertio additur Sempiternā. nec dicit. dona nobis pacem: q; tūc imitamur exequias saluatoꝝ. Ultimo ergo agn⁹ dei tm̄ adiungit Sempiternam. sup quo notandū est q̄ ꝑ fidelib⁹ defunctis triplex reqes dz optari. Primo vt auferatur ab eis pena i qua est eis laboꝛ nō reqes. Secō vt eis gl̄ia aīe cōferaꝯ: q; tunc veraciter reqescent in bono desiderato. s. in ipso deo Tertio vt doteꝯ gl̄ia coꝛporis: ne illud vlterius miseꝛijs exponaꝯ. Prima nō est requies sempiterna: q; pena sublata adhuc desideraꝯ gl̄am. Secda etiā nō est totaliter requies sempiterna: q; ꝑm augustinū ante resurrectionem coꝛpoꝛ semp ineꝛt aīab⁹ quidā naturalis appetitus resumēdi coꝛpa quo aliqualit coꝛpa retardātur ne totaliter ferātur in deū. Tz tertia requies cū ꝑmissis est vere reqes sempiternа: q; aīe q̄ deū ꝑfectialiter vidēt resumptis coꝛpoꝛib⁹ in ipa vlteri⁹ ꝛ eternaliter ꝛ ꝑfectissime requiescēt: ideoq; solū in tertia vice ꝛ nō i duabus ꝑcedētib⁹ ꝯgruit dicere reqem sempiternam. Sergi⁹ papa prim⁹ ꝓstituit Agn⁹ dei inter cōiones ter a clero ꝛ ppl̄o decantari.

¶ De pacis osculo. Rubrica.

POstq̄ dominus salutauit apl̄os vt ꝑmissum est: iterū dixit eis. Pax vobis: oīdens q̄ nō solū debem⁹ pacē habere i oꝛe verū etiā in pectoꝛe: ne sim⁹ ex illis q̄ loquūtur pacē cū ꝓximo suo: mala aūt in coꝛdib⁹ eoꝝ: ideoq; cū hec dixisset apl̄is insufflauit in illos ꝛ dixit. Accipite spīm sanctū: ad qō designādū vtiq; sacerdos facta ꝑmixtione ꝛ finita oꝛone accipit in q̄busdam ecclesijs pacē ab eucharistia siue ab ipso coꝛpoꝛe dñi: vel ꝑm alios ab ipso sepulcro. i. calice vel altari: ꝛ moꝛ ꝑbet oris osculū ministro. s. dyacono. Qui ab ipso coꝛpoꝛe accipiūt: ꝟ faciunt in signū q̄ par spūalis a xpo data est humano generi. Alij etiā idē signāt. Dyaconus vo dat pacē alijs: ꝛ alij iter se: in signū q̄ oēs debēt pacē hre: ꝑsertim filij eccl̄ie. Ipse vo dyaconus pacē a sacerdote accipiēs reuerēter inclinat ꝛ pect⁹ osculaꝯ ipsi⁹: ꝑm moꝛē quoꝛūdā ecclesiaꝝ: ꝛ planetā extēdit: vt ꝑ pacis osculū ꝛ per planetā extēsiones charitas extēdenda monstreꝯ quā ꝑ planetam in parte. iij. dixim⁹ designari. Quia ergo charitas dei diffundit in coꝛdibus nostris ꝑ spūm sanctū q̄ dat⁹ est nobis: iōq; pacis osculū ꝑ vniuersos fideles i ecclesia diffundit. Nam ꝛ apl̄s admonet. Salutate vos inuicē i osculo sctō. Rursus q̄ sacerdos pacē ppl̄o tribuit ꝑfiguratuꝫ fuit a iosue qui hostib⁹ superatis terrā obtinuit quā sorte diuisit ꝛ in pace possedit: ꝛ xp̄us resurgēs diabolo supato: pacē ꝛ dona dedit hoibus. Pontifex vo ꝓmo dat pacē ministro q̄ ꝑius erat a se

nistris:sed pacē recepturus accedit ad dextrā ei⁹:p quem signatur pp̄lus gentilis q̄ p̄mus ī pace trāsiuit a sinistra infidelitatis ad dextrā fidei ⁊ eternitatis:⁊ p hūc pax ad pp̄lm desce dit. ¶ Ceterū in p̄mitiua ecclesia oēs q̄ celebrationi missaꝝ intererant singulis dieb⁹ cōicare solebant eo ꝙ apostoli oēs de calice biberunt dño dicente. Bibite ex hoc oēs. de cōse.di.ij.nō iste. Offerebāt essi magnū panē ⁊ oībus sufficientē:quod adhuc greci seruare dicunt:sed excrescente fidelīū multitudine tradit̄ institutū vt tantū dieb⁹ dñicis cōicarēt. e.di.quotidie. de quo dictū est sub septima p̄ticula canonis sup verbo:hoc quotiēscunqꝫ. Postmodū autē:qꝛ nec digne hoc potuit obseruari.tertia secuta est institutio:vt ter saltez in āno quilibꝫ xp̄ianus acciperet eucharistiā. e.di.⁊ si nō frequentius:vel hodie ad minus ī pascha.extra de pe.⁊ re.oīs.hoc inuēto remedio vt vꝫ p eo ꝙ singulis dieb⁹ cōicabat̄ singulis diebus osculum pacis daretur p̄ ministerio vnitatis ꝙ sacerdos dās ministro dicit in quibusdā locis. Sumite vinculū pacis ⁊ dilectionis vt apti fitis sacrosanctis mysterijs quasi dicat. Sumite ex hoc oēs ⁊ diuidite inter vos:⁊ p cōione q̄ singulis diebus dñicis fieri solebat:daretur in dieb⁹ dñicis panis benedictus sancte cōionis vicari⁹ q̄ ⁊ eulogia dicitur. Sed ⁊ loco quotidiane cōionis in quadragesima dicit̄ in fine misse oꝛatio sup populum cui p̄dicit̄. Humiliate capita vestra deo. ¶ Sane popul⁹ in missa se osculat̄. Primo quia cū sicut p̄emissum est p̄ īmolationez hostie salutaris dimissis peccatis recōciliemur altissimo:recte pacis osculū dari decreuit ecclesia cū p peccatis īmolatur hostia salutaris. Hoies igit̄ osculū.i.pacis signū:sibi mutuum dant:vt ostendant se cōiunctos esse in coꝛpore xp̄i:p quē facta est pax in celo ⁊ ī terra. Secundo inno.p̄mus q̄ osculū in ecclesia dari decreuit:qđ etiā leo papa.ij.primo statuerat. de cōse.di.ij.pacez:ita dicit. Pacē asseritis ante cōfecta.i.cōsecrata mysteria:quosdā populis imperari:vel sibi inter se sacerdotes tradere: cum post oīa.i.post ꝓsecrationē q̄ aperire nō debeo.i.non possum:pax fit necessario.i. causa mysterij indicenda:p quā.i.quia p eā ꝓstat pp̄lm ad oīa q̄ in mysterijs agūtur ac in eccla celebrant̄ p̄buisse consensum:ac finita esse pacis ꝓcludentis.i.determinantis signaculo demonstrat̄. Tertio iō se pp̄s inuicē osculat̄:qꝛ dñi sui gr̄am ⁊ angeloꝝ cōcordiam p mortez ei⁹ se p̄meruisse gratulat̄. Quarto quia ī osculo caro carni:⁊ spūs spūi iungitur:⁊ nos q̄ carnis ꝓpagine de adā cōiungimur etiam charitatis vinculo cōnectamur:qui ergo se odiētes osculant̄ Jude ꝓditoꝛis osculū imitant̄. Quito ꝓpter p̄ceptum ap̄li de quo p̄missum est. Rursus iō p̄ius q̄ cōicemus pacē dam⁹:vt inter nos esse cōcordiā ostendam⁹:⁊ cū illa coꝛpus dñi sumam⁹ sine qua munera nostra non recipiuntur a deo. ¶ In missa vero p defunctis pax nō dat̄: qꝛ fideles aie iam nō sunt nec vlterius erūt in turbatiōe hui⁹ mūdi:sed quiescunt iam in dño:vnde nō est eis necessarium pacis osculum qđ est pacis ⁊ cōcordie signū: ⁊ ideo in missa illa nō dicit̄ oꝛo illa. Dñe Jesu xp̄e q̄ dedisti ap̄lis tuis pacē ⁊c. nec sacerdos recipit pacem ab altari. De hoc dicet̄ in.vij. parte sub ti. de officio mortuoꝝ. Hinc est ꝙ etiam inter monachos pax nō dat̄:qm̄ mūdo mortui reputant̄. de cōse.di.ij.pacez. ¶ Mulieri quoq; ⁊ mulieres nō sibi inuicē osculuꝫ in ecclesia poꝛrigūt ne forte aliquod lasciue fiere pat:qꝛ ibi carnales fugiēdi sunt amplex⁹:⁊ casti ac spirituales act⁹ habendi:ꝓpter qđ etiaꝫ in ecclesia situ seq̄strant̄ locati. Odia parpelit castum pax mutuit amoꝛē. ¶ Sane osculū in sacra scriptura significat vnionē:charitatē: pacē ⁊ reuerentiam. De osculo vnionis dicit sponsa in cāticis. Osculet̄ me osculo oꝛis sui. De osculo charitatis ysaac inquit ad filiū. Accede ad me ⁊ da mihi osculū fili mi. De osculo pacis dicit ap̄lus. Salutate vos inuicē in osculo sancto. Deus aūt pacis ⁊ dilectiōis ⁊c. De osculo reuerentie dñs inquit ad symonez; Osculū mihi nō dedisti:hec aūt ex quo ītrauī nō cessauit osculari pedes meos. Et hester in signū reuerentie summitatē vge regie dē osculatam esse. ¶ Ad designandū igit̄ tres vniones in xp̄o.s. vnionē diuinitatis ad aiam: diuinitatis ad carnem:⁊ carnis ad aiaꝫ. Vel vnionem qua vnita est in xp̄o humana natura: sancta ecclesia:⁊ fidelis aia. Et sacerdos ter osculatur

latur altare vt dictū est sub quarta pticula canonis sup verbo: dieſq; nostros: ad designandum triplicē pacē. s. tpalem spūalez ⁊ eternā. Ēpus solēniter celebrans iuxta morē quarūdam ecclesiarū ter osculaf: semel mīstrū: ⁊ secūdo dyaconū: ⁊ tertio sacerdotē. Dz ⁊ ī mīs sa ter orat̄ p pace vt dictū est sup verbo Dieſq; nros. ¶ Rursum ad notādū duoz testamētoz pcordiam ēpus duab⁹ vicib⁹ codicē osculatur: qz rota cōtinet in medio rote: ⁊ duo cherubin sese respiciūt versis vultib⁹ in ꝓpiciatoriuz. Ad notādū etiā charitatē sacerdos osculatur patenā q̄ designat coz patēs latitudine charitatis. Ūñ. Mōne coz nostrū ardēs erat ī nobis dū loqueret nobis in via. Jn signū vo reuerētie subdyaconus ⁊ dyaconus pedes ⁊ man⁹ summi pon. osculant: pedē subdyacon⁹ osculat post epl̄am lectā: ⁊ dyacon⁹ ante legēdum euangeliū. manū vero subdyacon⁹ osculatur offerēs ampullā cū aqua: calicemq; cuz vino. ⁊ dyacon⁹ offerēs patenā cum hostia et thuribulū cū incēso. vterq; etiā de manu summi pontificis eucharistiā: vt dicet in ti. sequēti. Illud quoq; vacare nō credit a mysterio q̄ summus pontifex septē modis accipit osculū videlz ad os: ad pectus: ad humerū: ad man⁹ ad brachia: ad genua: ⁊ ad pedes.

¶ Incipit quarta pars misse. et primo de cōione sacerdotis. Rubrica.

Jncipit quarta

pars misse. post pacis eteniz osculum sacerdos cōicat hoc mō. Naz sicut in niceñ. cōcilio xciij. di. quemut. i. legit eucharistiam cōfectam p se de altari siue de patena sumit ⁊ comedit. Calicē vero cū sanguine nō ipse sed dyacon⁹ eleuat de altari ⁊ porrigit ei. Unde in canōe hiero. e. di. dyaconi sunt. inter cetera ita legit. Sacerdotib⁹ etiā ꝓpter presumptiōes nō licet de mēsa calicē dñi tollere: nisi eis tradit⁹ fuerit a dyaconibus. Jdeo aūt sacerdos corpus xp̄i per se sumit ⁊ nō calicez cū sanguine: qz sumptio corpis significat corpoz nostroz restaurationē quā xp̄us nullius ministerio pfecit: ⁊ futurā resurrectionē quaz sua virtute absq; oi mīstro⁹ faciet. Sūptio vero sanguinis redēptionez aiaz siue pctōz significat: q̄ fit intercessionib⁹ alioz. Hoc tñ et si iure cautuz sit nō tñ seruari videm⁹. ¶ Sane sacerdos ipse ossis partes hostie comedit. Jn quibusdā tñ ecclesijs ipse vnā partē sumit: ⁊ reliquā eucharistie medietatē sup patenaz in duas partes diuidit quas ministris. s. dyacono ⁊ subdyacono comedēdas impēdit: insinuans illud qđ lucas cōmemorat: qz ihesus in emaus accepit panez ⁊ fregit sup mēsam. Et etiā vt aiūt quidam comedit coz̄ duob⁹ discipulis: sumēsq; reliq̄as dedit illis. Ipse quoq; postmodū partē piscis assi ⁊ faui mellis manducauit ⁊ reliquias discipulis dedit: ⁊ iō post q̄ dyacon⁹ ⁊ subdyacon⁹ cōicarunt clerici ⁊ religiosi ad cōicandum accedūt vt ipsi partem sancte cōionis accipiant. Postmoduz cōicat ppl̄s: qz ⁊ xp̄s comedit nō solū cū paucis apostolis: verū etiā ascensurus in celū comedit cū multitudīe discipuloz. Ūñ ⁊ sumptio corporis ascensionez significat saluatoris. ¶ Illud aūt ꝓtermittendū nō est q̄ in pceptiōe corporis ⁊ sanguinis xp̄i nulla possit fallacia subrepi: sed in vtraq; pceptione veritas euidēter appareat: summus pontifex nō statim particulaz hostie ꝓmittit cadere in calicē: sed eā post trinū crucis signaculū sup patenā reponit: et post osculuz pacis ad sedē ascendēs ibiq; cōsistens: vniuersis cernētib⁹ maiorē partē oblate suscipit de patena quā subdyacon⁹ appoztauerat de altari: ipsamq; dentib⁹ subdiuidēs vnā pticulā ei⁹ sumit: ⁊ aliā in calicē mittit: et de sanguine cū calamo haurit. Deinde alterā pticulam tradit cū osculo dyacono: aliāq; subdyacono sine osculo: quē dyacon⁹ mīstrans ei ad altare calicē osculat. ⁊ tunc subdyacon⁹ residuum sanguis cū pticula īmissa in calice sumit. ¶ Roman⁹ itaq; pontifex ideo nō cōicat vbi frāgit: qm̄ ad altare frangit: ⁊ ad sedē cōicat: qz xp̄s in emaus coz̄ duob⁹ discipulis fregit ⁊ in hierusalē coz̄ discipulis duodecī mā ducauit. Jn emaus em̄ fregisse legit: sed non comedisse legit. Jn hierusalē vo fregisse non legit: sed legit comedisse ꝑm Jnno. iij. Ascendens igit sedē vbi cōicat. Siquidē ꝑm aplm xp̄s caput est ecclesie: caput aūt in corpe sublymius ⁊ excellenti⁹ ob sui pfectionem ceteris

membris collocatur. Per calicē vero ꝑm quē
dam respectū eterna beatitudo seu ipsi⁹ fruitio
designat: qꝛ in ecclesia militāte summ⁹ ponti-
fex sicut xp̄i vicari⁹ ⁊ caput oīm p̄latoꝝ perfe-
ctius xp̄m repñtat: cōgruū est vt ipse nō in al-
tari: sed in loco sublymiori cōicet ostendēs ꝙ
xp̄us etiā in sua humanitate ꝑfecti⁹ ⁊ copio-
sius participat illa ineffabilia gaudia: vtpo-
te in bonis potiorib⁹ collocata. Cū vero cele-
brat ꝓ defunctis: tunc sup altare cōicat: quia
tunc spāliter membroꝝ xp̄i hic fideliter dece-
dentiuꝫ gl̄iam rep̄sentat: ac mēbra xp̄i cū ad il
lam gl̄iam perueniūt inferiorē post xp̄m gra-
duꝫ obtinēt: sicut mēbra post caput. In para
sceue quoqꝫ ad altare cōicat: tum ob reueren-
tiam passiōis xp̄i: tum qꝛ tunc quasi exequias
celebrat iesu xp̄i: tū etiā tūc solus cōicat: qꝛ in
xp̄i passione oībus discipulis fugientib⁹ ipse
solus remāsit. Alij autē p̄lati nō sic: sed sup al-
tare cōicāt: qꝛ nō ita ꝓprie xp̄m caput ecclesie
rep̄sentant. Ministri aūt rep̄sentant pontifi-
ci: oblatā ⁊ calicē: qꝛ discipuli obtulerūt xp̄o ꝑ
tem piscis assi ⁊ fauū mellis: pars piscis assi ē
dñi crucifixi q̄ fuit in ara crucis assat⁹. Fauus
mellis est sanguis xp̄i sup mel ⁊ fauuꝫ dulcis
faucibus aīe diligētis. ambo de manu pape
ꝯmunicant: qꝛ ⁊ apl̄i de manu xp̄i cōicauerūt.
¶ Ad notandū vero distinctionē inter sacros
ordines ⁊ nō sacros. Dyaconi q̄ ⁊ supioris or
dinis sunt cū recipiūt eucharistiā osculū susci-
diunt ab ipso. Accolit⁹ ⁊ qui sunt inferiorū or
dinuꝫ nō suscipiūt. Subdyacon⁹ etiā q̄ cara-
ctere hmōi quondā inter nō sacros: nūc aūt in
ter sacros ordines reputatur in perceptione
corporis nō suscipit osculum a pontifice: sed
in ꝑceptione sanguinis suscipit osculuꝫ a dya
cono: vt sic q̄ non sacri sunt min⁹: ⁊ q̄ sacri sunt
amplius honorent: q̄uis ⁊ ī hoc mystica pos-
sit ratio assignari. Ipse aūt sumit illā eucha-
ristie partē: per quā ꝓut sub ti. de fractiōe ho
stie dictū est: caput ecclesie. s. xp̄s intelligit: cu
ius typū ipe spālius gerit: qd̄ facit hoc mō. ea
nāqꝫ dētibus subdiuisa ꝑticulam in ore rema
nentem sumit. alteram vero inter digitos resi
dentem in calicē dimittit: ad notandū ꝙ xp̄s
resurgens q̄ ꝑm Sergiū papam ꝑ partem in
calice īmissam significat: infernū momordit:
⁊ suos inde sumptos in paradisum misit. Iux
ta illud osee vlti. c. Ero mors tua ⁊c. Alia vo
pars ex qua ministri cōicant: significat mēbra
magis ipsi xp̄o cōformia: ⁊ iō ipsi cōicant de
illa ad ostendenduꝫ mysteriū vnionis. eucha
ristia eñi sacramētū est maxime vnionis. Par
tem vero in calice intinctā q̄ significat mēbra
ꝓpter xp̄m passionib⁹ subiecta dñs papa nō
recipit. ꝑmo qꝛ ipse magis q̄ alij representat
in officio misse xp̄m cui mors vltra nō dñabi-
tur. secūdo qꝛ ipse illoꝝ typū gerit in ecclesia:
q̄ ꝓpter eximiā sanctitatē a vita actiua semo
ti per cōtemplatiuam iam xp̄o sociant. Sed
ministri illā sumūt: qꝛ typū actiue cōiter repre
sentant: ⁊ p̄cipue subdyacon⁹ eam sumit ꝓ eo
eo qꝛ ipse vltimo cōicat: ⁊ vltimi est reliquias
sumere ⁊ calicē purificare. Vñ ⁊ dñs reliq̄as
dedit discipulis: vt p̄missum est. Potest etiā
mystice dici ꝙ pars intincta significat partē
corporis mystici q̄ iam regnat cū xp̄o. Cū er-
go dñs papa expresse rep̄sentet xp̄m q̄ realit
⁊ sacramētaliter incorporat⁹ est parti ipsius
mystici corporis: iō ipe nō recipit illā: nec etiā
dyacon⁹ q̄ legē euangelicaꝫ quā ꝓnunciat re
presentat q̄ est lex amoris. ꝓpter amorē eniꝫ
charitatis q̄libet incorporat xp̄o capiti et oī-
bus ꝑtibus corporis ei⁹ mystici. Subdyaco-
nus vero repñtat veterem legē quā sepe ꝓnū
ciat q̄ fuit lex timoris: sed timor nō est in chari
tate: īmo eū foras mittit: ⁊ iō ipse particulam
in sanguine missam sacramētaliter: siue in si-
gnum recipit: qꝛ īmixtio ipsius partis cū san-
guine dictā incorporationē figurat quā non
faciebat lex illa: lꝫ eam figuraret. ¶ Hoc aūt
breuiter notandū est ꝙ sacerdos āte ꝑceptio-
nem corpis ⁊ sanguinis xp̄i debet dicere ofo-
nes a sanctis patrib⁹ institutas: deinde medi-
tari dꝫ in incarnatione: in passione: in virtute
huius sacramēti dicēs. Panē celestē accipiā
⁊c. Sed cū statim post verba ipsa subiūgat:
Dñe nō suꝫ dign⁹ ⁊c. videt cōtrarius sibiipsi.
absit tñ hoc: sꝫ dicēs. Panē ⁊c. seip̄m incitat
ad deuotionē: reducēs ad memoriā q̄d est qd̄
sumere dꝫ: qꝛ panē q̄ de celo descēdit. ⁊ qualr
sumere dꝫ: qꝛ nomē dñi inuocando vt sic cum
maiori sumat reuerētia ⁊ timore. Dicēdo vo
subsequenter. Dñe nō sum dign⁹ ⁊c. ex būilita

te sua ꝓfitetur indignitatē. ac excitatio ad deuotionē ⁊ ꝓfessio humilitatꝫ ꝯtraria nō sunt. Legitimū itaqꝫ cōicandi tp̄s ē añ vltimā orationē q̄ dr̄ ad ꝯplendū: quia ibi maxīe petitio ꝓeis est qui cōicant. deinde corp⁹ ⁊ sanguinē dñi sumptur⁹ se cū illis āte faciē cruce signat. Sicut eñ prius cruces faciēdo actiue tanq̄ mīster illa sctificauit: sic se eis nūc cruce signādo passiue petit sanctifari. Dicto itaqꝫ corp⁹ dñi custodiat ⁊c. sumat eucharistiam. deinde iūctis manib⁹ inclinās sanguī dicit. Quid retribuaꝫ ⁊c. Et dicēs. Calicē dñi accipiā. ⁊ nō prius accipit ⁊ eleuat calicem de altari. Postea v̄o dicens. Laudās inuocabo dñm: se signat cum illo: quo v̄su expleto sanguinem sumit. ¶ Sane qꝛ circa maiora cauti⁹ est agendum: sacerdos sanguinē sumens ꝓpter maiorē securitatē ⁊ reuerentiā calicem cum vtraqꝫ manu tenere dꝫ: sꝫ in sumptōe ꝑfusionis sufficit altera tm̄ duob⁹ digitꝫ alteri⁹ adiūctis: q̄si ꝑ hoc inuens iaꝫ sanguinē ibi non esse. Sꝫ ⁊ sanguinē sumēdo ter haurit: trinitatez designans: ꝑfusionem v̄o sumēdo: bis: vt per hoc charitas que inter duo ꝯsistit significetur seu etiam quotiēs nouerit expedire. Rursus q̄ eadem die dꝫ iterū celebrare nō sumat vinū perfusionis: vt dictū est in ꝓhemio hui⁹ partis. ¶ Sed cū in canone dicat̄. Simili mō postq̄ cenatum est accipiēs ⁊ hunc p̄clarum calicem ⁊c. videtur ex hoc ꝙ sacerdos statim hostia cōsecrata illam dꝫ sumere priusq̄ ad calicis ꝯsecrationem ꝓcedat: qꝛ oīs xp̄i actio nostra dꝫ esse instructio. xij. q. i. exemplū. Sꝫ ad hoc dicendū est ꝙ ecclesia instituit illam post vtrāqꝫ ꝯsecrationē sumi: ad ostendendū ꝙ solum hostiā recipiēs non plenū sacramētal̄r recipit sacramentū. Et si eñ in hostia ꝯsecrata xp̄i sanguis sit: non tamē est ibi sacramētalit̄: eo ꝙ panis corp⁹ nō sanguinē: ⁊ vinū sanguinem significat: et nō corp⁹. Quia ergo sub altera tm̄ spe nō est ꝯpletum sacramentuꝫ quo ad sacramentū vel signum: dꝫ hoc sacramētū ꝯpleri priusq̄ pres byter eo vtatur. Ueruntamen cū vnū sine reliquo nec sit nec vnq̄ fuerit: nisi in solo triduo ante pascha: ī quo xp̄i corp⁹ mortuū fuit: ī quo triduo si quis de apostolis hostiā ꝯsecrasset sanguis ibi non esset: si vinū caro ibi non esset: quia vt premissuꝫ est nec panis sanguinem nec vinum significat carnē: sꝫ hoc nunc xp̄i sanguine intra venas eius existēte: vnum sine reliquo ꝓpter vnionē seu mixtionez hmōi recipi nō potest: qd̄ tamē non est ratione sacramenti vel signi qd̄ idē est. ¶ Post sumptū sacrificium nō est spuendū. de con. di. ij. vt quid: ꝓut dictuꝫ est sub septīa ꝑticula canonis sup verbo. Noui ⁊ eterni. sed nec eucharistia sicut alius cibus ē masticāda: sed discrete moderate ac leuiter anterioribꝰ dentib⁹ tenenda: ⁊ lingua mollificanda: ne qua ei⁹ particula dentibus adhereat quā forte postmodū emitti scerando ꝯtingat. Post cōmunionē illico calix de altari offertur. Circa qd̄ notādū est ꝙ corp⁹ dñi remanet super altare vsqꝫ dū tria capitula compleātur. s. ꝓlogus domīce oratōis ⁊ ipsa oratio: ⁊ libera nos quesumus: qꝛ ⁊ dñs tribus diebus in sepulchro quieuit. Postea vero cōmixto dñi corpore cum vino simul: quia pace annūciata aufertur corp⁹ dñi cuꝫ de altari: qm̄ in tertia die anima eius que descendit ad inferna vt liberaret iustos ⁊ mēbra viuificaret: redijt ad corpus: nec amplius inuentū est corpus dñicum in sepulchro: quia ergo xp̄s totus homo resurrexit simil̄: ideo ad hoc notandum illico simul cuꝫ oblatōe corp⁹ domini de altari aufertur ⁊ sumit̄: et inde calix ⁊ corꝑale de altari totaliter eleuātur: ꝓut dictum est sub ti. de pallis corꝑalib⁹. Postremo notandum est ꝙ quisqꝫ qui cōicare debet corpore a carnalibus escis ieiunus esse debꝫ. Eū eñ anime spūales sint et īmortales spūalia p̄mitus alimēta vite eterne sumere debēt.

¶ De perfusione. Rubrica.

Post sumptum eucharistie sacrificium sacerdos digitos abluit ⁊ perfundit: ne q̄d forte incaute remaneat seu adhereat ex cōtactu diuini sacramēti: nō ꝙ q̄s ꝑ īmundū ex ip̄o cōtactu cōtraxerit: sꝫ vt poti⁹ suā cōmemoret indignitatē qui se iudicat tātis sacramētis celebrādis īdignū. Iuxta illud qd̄ dñs ait. Cum oīa bñfeceritis dicite s̄ui īutiles sum⁹: sicut ⁊ sacerdos legalis īmundus erat vsqꝫ ad vesperam post

immolationē vitule rufe. vnde oīa vestimēta sua lauabat. indignū quidem existeret vt manus que corpus īcorruptibile ꝯtractarūt: corpus corruptibile ꝯtingant vel ad res cōes tāgendas accedant: donec studiose lauētur. Et ꝓpter hoc etiam quidā missa finita exutis sacris vestib⁹ iterꝫ manus lauant. Perfusionis autē aqua dꝫ in locuꝫ mundū honestū diffundi vt altitudo sacramenti reuerēter honoret. Trina ergo sacerdotis ablutio que fit in principio in medio ⁊ in fine designat mundatiōez cogitatōis: locutōis: ⁊ actōis: vel purgatiōez peccati originalis: venialis: et criminalis: siue quod agitur per ignorantiā ⁊ negligentiaꝫ ⁊ industriam. ad quoꝝ mundationē offertur sacrificium salutare. de ꝯse. di. ij. cum oē in prī. Hec tamē ablutio referri pōt ad ablutionem baptismi: cui⁹ formā xp̄s post resurrectiōez instituit dicens. Eūtes docete oēs gētes baptizātes eos in nomine patris et fi. ⁊. s. s. qui cre. ⁊ ba. fue. sal. erit. Sane sacerdos digitos perfundit: ⁊ perfusionez sumit in dextro cornu altaris: vel saltem reuolutus ad illud. Prīo ꝓpter rationē tactaꝫ sub ti. de manuū ablutōe. Scdo quia ipsuꝫ cornu iudaicum populū ex quo humanā naturā xp̄s assumpsit sigificat. Sicut aūt ab illis naturā accepit: sic ⁊ ab eis illius nature purgationē ab oībus defectib⁹ quos assumpsit habuit qm̄ ab eis occisus fuit ad quā mortem secuta est resurrectio in q̄ oēs defectus dimisit ⁊ eis oppositas v̄tutes accepit. Ad hoc igitur rep̄sentandū in dextro cornu altaris: vel saltez reuolutus ad illud sacerdos perfundit et ꝑfusionem sumit. Tertio qꝛ vt aiūt quidam hec purificatio designat ablutionem manuū quā pilatus fecit a ꝑditōe sanguinis iusti sup̄ iudeos per dextrū cornu altaris significatos. Ad hoc quidam hausta purificatiōe inclināt calicē ad oñdendū sepulchrū esse vacuū: quia surrexit ⁊ inde ꝓdijt xp̄s.

¶ De postcōmunione. Rubrica.

Antiphōa que post cōio a pluribus nūcupatur: iō sic appellata ē: qm̄ post cōicationē siue in signū ꝙ cōicatio expleta est ꝯcinit. In p̄mitiua nāq̄ ecclesia oēs fideles qualꝫ die corpi ⁊ sanguini xp̄i cōicabant: ꝓut dictū ē sub ti. de cōicatōe sacerdotis ⁊ stati post cōionē cant⁹ iste fiebat: vt ppl's oñderet gr̄as et laudes agere de xp̄i corpe ⁊ sanguīe susceptis. Ueꝝ ꝓpter circūstās nos pctm̄ sequēti tpe statutū est: vt ter in anno cōionē ⁊ sacerdos quottidie ꝓ oībus sacramental'r sumat: ꝓut sub ti. de pacis osculo dictū est. Quis aūt spāliter introduxerit vsuꝫ cantandi hanc antiphonā ignoratur. ¶ Hec aūt antiphona apl'oꝝ gaudiū de xp̄i resurrectōe significat. iuxta illud. Gauisi sunt discipuli viso dn̄o ⁊ p̄ gaudio mirabant. Qd vero reciprocādo in quibusdā ecclesijs cantatur insinuat ꝙ discipuli resurrectiōis gaudiū sibi mutuo nunciabāt. Unde duo discipuli cū inuenissent cōgregatos vndecim: ⁊ eos q̄ cuꝫ ipsis erant dicentes. Qꝛ resurrexit dn̄s vere ⁊ apparuit symoni: narrabant que gesta erant in via ⁊ quō cognouerūt eū in fractōe panis. Canit etiā ab oībus vt notet cōitas gaudij: et ꝙ oībus discipul' apparuit dn̄s. Est ergo cōio gr̄aꝝ actio: iuxta illd. Edēt paupes ⁊ saturabunt ⁊ laudabunt dn̄z. Prop̄e tñ nouissima oro de q̄ infra dicet postcōio dici pōt.

¶ De oratione nouissima ⁊ de Ite missa est. Rubrica.

Peracto cōionis ministerio pontifex seu sacerdos osculat altare īnuens se credere firmiter ⁊ ꝯsentire his q̄ circa sacrificiū acta sunt: ⁊ cōuersus ppl'm salutat ⁊ deinde redit ad dextrū cornu altaris significās ꝙ in fine mundi post antixp̄i mortē xp̄i p̄dicatio siue xp̄s reditur⁹ est ad iudeos quos iam reprobauit. Tūc em̄ cōuertent ⁊ reliquie israel salue fient. Et eleuatis manibus vltimā orationē que ꝓprie post cōio vocat exequit. in qua rogat ⁊ gr̄as agit de sacramēti perceptōe. d. collectas ꝓ numero secretellaꝝ. Orat em̄ ꝓ his q̄ ad hāc cōionē eucharistie accesserūt. Hec aūt oro significat oronez capitꝫ nr̄i Jh̄u xp̄i q̄ ꝓ nobis interpellat q̄ttidie apd̄ pr̄ez. Significat etiam ꝙ apl'i post ascēsionē dn̄i in oroe ꝑseuerauerūt. Finis v̄o illi⁹ oronis vbi dr. Per dn̄z nr̄m ie

sum xp̃m filiũ ꝛc. significat ꝙ aduocatum habemus in celo apud patrem. ¶ Illud aũt cõsiderandũ est ꝙ sacerdos dicit⁹ postcõionem p̃mittit Dñs vobiscum ꝛ Oremus stans ante mediũ altaris: deinde transiens ad dextruz cornu altaris ibi ꝓnunciat oꝛõnem: qua finita rediens ante altaris mediũ dicit Per dñz. ꝓut tactũ fuit sub ti. de salutatione. ¶ Circa qõ notandũ est ꝙ dextrũ cornu altaris significat ꝑplm iudaicũ: sinistrũ vero gentilez. Prædicatio xp̃i ꝛ euangelium ei⁹ incipit a iudeis ꝛ transiuit ad gẽtiles ꝛ iterũ redire debet ad iudeos: ad qõ significanduz sacerdos a dextro cornu altaris transit ad sinistrum ꝛ ecõuerso. Merito ergo postcõionẽ que est quasi finis misse dicit in dextro cornu altaris. Quia ⁊vo altaris mediũ repñtat fidẽ xp̃i ꝛ ip̃m deum in quẽ vterqz ꝑplus vnit reducit ꝛ finit: iõ per dñm nostrũ ꝛc. qõ est quasi finis postcõionis: ibi dicit. Ipse etiã est qui vtrunqz ꝑplm ad se petendũ inducit ꝛ illuminat. ꝛ iõ Dñs vobiscũ ibi dr. Per ip̃m etiã q̃cq̃d boni in oratione petimus impetram⁹: ꝛ iõ ibidẽ ꝓnunciat Oremꝰ De hoc dictũ est sub ti. de mutatiõe sacerdotis. ¶ Et nota ꝙ in sabbato quattuoꝛ tẽpoꝛ mensis septembꝛis dr postcõio illa. Perficiant in nobis qs dñe tua sacramẽta qõ ꝓtinẽt vt q̃ nũc in spe gerim⁹ rerũ veritate capiam⁹. Cui⁹ vltimã ptez grego. exponẽs. de ꝓse. di. ij. spẽs. ita dicit. Postulat q̃ppe sacerdos: vt coꝛp⁹ xp̃i qõ sub spẽ panis ꝛ vini nũc gerit. manifesta visione sicuti re vera est qñqz capiat: q̃us nõ improbabiliꝛ q̃daz exponũt hoc loco carnis ꝛ sanguis veritatẽ ip̃am eozũdez efficientiaz. i. pctoꝛ remissionẽ. De hac etiã oratione dictũ est sub. vij. pticula canonis super verbo Mysteriũ fidei. ¶ Sane oratione finita iteruz ꝑplm salutat dicẽs. Dñs vobiscuz. Circa qõ notandũ est ꝙ xp̃us post resurrectionẽ bis legit discipulos salutasse dicens. Pax vobis: insignũ duplicis pacis: vz pectoris ꝛ eternitatis: q̃ fm ꝓpbam est pax sup pacẽ: de q̃ dñs inqt aplis. Pacẽ relinquo vobis: pacẽ meã do vobis. hanc duplicẽ pacẽ p duplex oscũlũ sacerdos insinuat: cũ vz ꝓpus osculat ministrũ ꝛ posterius oscul⁹ altare. Prima ergo salutatio q̃ fit ãte oꝛõnez significat bñdictionẽ illã quã xp̃us ascendens⁹ in celũ legit dedisse discipulis suis. Manqz vt lucas cõmemoꝛat. eduxit eos foras in bethaniã ꝛ eleuatis manib⁹ bñdixit eos: ꝛ cũ bñdixiss⁹ recessit ab eis ꝛ ferebat⁹ in celuz. Vñ post salutationẽ nouissimã quã sacerdos oratione expleta facit ad ꝑplm q̃ significat vitã eternã: dyacon⁹ alta voce ꝓnunciat. Ite missa est. repñtans qõ dictũ est ad aplos Hic est iesus q̃ assumpt⁹ est a vobis in celũ. ¶ Notanduz est aũt ꝙ missa trib⁹ modis finit. ꝓmo p Ite missa est. ꝛ hoc in solẽnitatib⁹ quotiens cantat⁹ Te deũ laudam⁹: ꝛ Gla in excelsis dr: ꝓut dicet⁹ in ꝓbemio. vij. ptis. q. d. Redite ad ꝑpa: qz missa seu oblata est deo hostia salutaris ꝑ gñe bũano: ꝓut tactũ est in ꝓbemio b⁹ ptis. Vel annũciat ꝑplo ꝙ missa seu ꝑces sũt finite: qñ statutũ est in ꝯcilio aurelian. de cõs. di. i. cũ ad celebrãdũ: ꝙ null⁹ etire dz de eccl̃a donec ãnũciatũ sit ꝑ ministrũ. Vel est sensus. Ite missa ẽ. i. ite post xp̃m ꝛ seqmini ip̃m. Nõ est: esti in hoc mũdo standũ: sz ad ꝑpriam ꝑ bõa opa festinandũ: qõ leuiter facere possum⁹: ꝙa missa est ad deũ patrẽ placandũ hostia ꝑ quã fracta sunt tartara ꝛ reserat⁹ padisi introitus. Dicẽs aũt Ite missa est: dirigit vultũ ad ꝑplz: qz ad eos quos ꝑtes licentiam⁹ sermonẽ dirigimus: ꝛ eis ad quos sermonẽ dirigim⁹ faciẽ repñtare solem⁹ sicut fit qñ dr Dñs vobiscuz. vel Orate frẽs: ꝓut dictũ est sub ti. de inclinatione sacerdotis. Sz dicẽs Bñdicam⁹ dño: vel reqescãt in pace. vel Oremꝰ nõ stat versus ad ꝑplm: qz illũ distincte nõ alloqtur: sz dirigit faciẽ ad orientẽ: ꝛ mentẽ ad deũ. ¶ Dicto aũt Ite missa est: cler⁹ ꝛ ꝑplus gratulando rñdẽt. Deo gras: imitãtes aplos q̃ adoꝛãtes igressi sunt in hierl̃m cũ gaudio magno: ꝛ erãt in tẽplo laudãtes ꝛ bñdicẽtes deũ. Est esti ꝓut q̃daz asserũt deo gras interiectio gratulatiua vl⁹ gratulatiua. Et hoc sumptũ est de Exo. nõ fm ⁊vba: sz fm sensum: qñ ꝑplus israel ꝑ iussum ꝓbaraonis licenciãte cyro de babylonica captiuitate ad hierl̃m reuersus gras egit dõ. Sz ꝛ apli post ascẽsionẽ dñi regressi sũt i hierusalez bñdicẽtes dñz: sic ꝛ nos vltia bñdictõne accepta ad celestẽ patriã ibim⁹ vbi sp erim⁹ in gr̃az actõe. Apli quoqz ꝓdicãtes dicebant gras agite sine intermissiõe oꝛate. Põt etiaz

dici ꝙ sacerdos incipiēs Gl'ia in excelsis dō: significat angelū annūciāte pastorib⁹ ineffabile gaudiū de xp̄i natiuitate. Ite missa est designat accessum pastoꝝ ad locuz natiuitatis xp̄i ꝓut dicetur in ꝓhemio. vij. ꝑtis. Choꝛ⁹ rñdens Deo gr̄as: repñtat ꝙ sicut lucas refert ibi. Pastores reuersi sunt gl'ificātes deū ī oībus q̄ viderāt ⁊ audierāt. Scd̄o mō missa terminat̄ ꝑ Bñdicam⁹ dño: vz in ꝓfestis dieb⁹: ⁊ gñaliter qñ p̄missa cantica leticie nō dñr: ꝑ qd̄ ppl'us ad gr̄aꝝ inuitat̄ actiōes: qꝛ post oīa debem⁹ deo hūiliari: ⁊ est sumptū de apl'o vl' de psalmista: vl' de hymno triū pueroꝝ vbi dr̄ Bñdicam⁹ patrē ⁊ filiū. ⁊ rñdetur Deo gr̄as. qd̄ ad gaudiū apl'oꝝ de quo p̄missuz ē referť. De hoc dicet̄ ꝓpe finē ī ꝓhemio q̄nte partis. Et ppl's deo gr̄as agēdo ad ꝓp̄a rediēs: significat discipl'os cū gr̄aꝝ actiōe post passionez dñi in hierusalē reuertētes. Circa hoc etiā dicēdū est ꝙ ī p̄mitiua ecclesia cū mīstri ecclesie missā sine ppl'o celebrabāt: claudebat̄ missa ꝑ Bñdicam⁹. qñ v̄o ppl's erat pñs: qꝛ alias nesciebat ille qñ finita essz dicebāt Ite missa est. Qꝛ ergo in ꝓfestis dieb⁹ mīstri vt plurimuz quasi soli sine ppl'o missas dicūt: iō iuxta morē antiquū in illis dieb⁹ dicūt Bñdicam⁹. ī solēnitatib⁹ v̄o: qꝛ tūc ppl's ꝯuenit dicūt Ite missa ē. Prima tñ missa in natali dñi in q̄busdam locis claudit̄ ꝑ Bñdicam⁹ dño: eo ꝙ saluatoris natiuitas: de q̄ in illa agit̄ paucis ab angelo nūciata est. s. pastorib⁹ q̄ mīstros eccl'e esse figurāt. ⁊ p̄terea sepe q̄si soli mīstri in illa pñtes sunt. Alia tñ rō scribit̄ in. vij. ꝑte sub ti. de aduētu. ⁊ qꝛ recedere nō debēt sz īteresse ēt scd̄e misse ī aurora. In dieb⁹ q̄z ieiunioꝝ claudit̄ missa ꝑ Bñdicam⁹: ad notandū ꝙ si dño semꝑ benedicendū sit: multo forti⁹ hoc tꝑe id facere debem⁹. Significat aūt bñdicam⁹ idē qd̄ benedictio: de qua iā sub ti. de benedictiōe dicet̄. Tertio finit̄ missa per Req̄escant in pace. s. missa ꝓ defunctis: ⁊ tūc respōdet̄ Amē: id est fiat. Optat̄ eñ ex eis req̄es. ¶ Rursus finis misse finē mūdi significat. Ite missa est: vel Benedicamus dño libertatē q̄ dabit̄ iustis in patria vbi semꝑ deū benedicent.

¶ Quare sacerdos humerū pontificis osculatur. Rubrica.

Dicto Ite missa ē: sacerdos q̄ assistit ep̄o ad altare in quibusdam ecclesijs mensam altaris ad armū dextruz pontificis osculat̄ ostendens hūc illū esse pontificē cui ſm legis figurā dexter armus separatiōis debebat̄ de hostijs salutaribus ⁊ pacificis. ¶ Sane ꝑ humerū exp̄mitur p̄ncipatus: ſm illud ꝓpheticū. Factus est p̄ncipat⁹ sup humerū eius. Principatum vero saluatoris vere expressit vox angelica: ꝓphetica: ⁊ legalis. Angelus eñ dixit ad virginem. Dabit ei dñs sedē dauid patris ei⁹: ⁊ regnabit in domo iacob in eternū: ⁊ regni ei⁹ nō erit finis. Propheta dicit. Sedes tua ī seculum seculi virga directiōis virga regni tui. ꝓptereavnxit de⁹ de⁹ tuus oleo leticie pre cōsortibus tuis. Moyses inquit ī lege. Letamini simul cū eo celi ⁊ adorēt eū omēs angeli dei. Ad qd̄ designandū ī ecclesia romana tres humeruz pon. osculant̄ in signū reuerentie: videlicet primiceri⁹ in p̄ncipio: dyacon⁹ in medio: ⁊ sacerdos in fine misse.

¶ De benedictiōe nouissima. Rubrica.

Altari seu humero osculatis episcopus vel sacerdos populum benedicit. Rite quidem post cōionem benedicitur: qñ sicut legit̄ Luce vlti. Postq̄ xp̄us in cruce orauit ⁊ corā discipulis māducauit: ⁊ reliquias eis dedit eleuatis manibus bñdixit eos. Unde statuit cōcilium aureliañ. de conse. di. i. cum ad celebrandas: ⁊. c. p̄cedenti. vt populus ante benedictionez ep̄i vel vbi ipse abest sacerdotis: de ecclesia nō discedat. Hec aūt vltima benedictio sup ppl'm missionez sp̄us sancti significat: quē dñs ascēdens in celum de celo misit in apostolos: iuxta qd̄ ipse ꝓmiserat eis. Accipietis inq̄t v̄tutem supuenientis in vos sp̄us sancti: vt iaz dictuz est sub ti. de orone nouissima. Uñ hec benedictio per v̄bum oris ⁊ signū crucis exprimitur: qñ illa missio ꝑ sonū aeris ⁊ linguā ignis innotuit. Iuxta illud. Fact⁹ est repēte de celo sonus tanq̄ aduenientis sp̄us vehementis: ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue tāq̄

ignis ⁊c. Et licz spūs sanctus spāliter missus fuerit in apostolos: quia tamen indiuisa sunt opera trinitatis missionē illam tota fuit trinitas opata. Ideoq; benedictionez istam facit eps in nomīe trinitatis auctoritate psalmiste dicentis. Bñdicat nos deus de⁹ noster bñdicat nos de⁹. Scō bec vltia benedictio significat illam vltimā benedictōez. Venite bñdicti patris mei ⁊c. Tertio illam quā xps ascensurus ī celū discipulis dedit. vñ ea facta sacerdos se ad orientē vertit quasi se xpo ascēdēti pmendans. Cetez bñdictōis formā legis expsit auctoritas dicente dño p moysez. Inuocabis nomē meū sup omēs filios israel: ⁊ ego dns bñdicam. Et itez p ppbetam. Effundā super vos spīm gratie ⁊ precū. Itē aarō postq; sacrificauerat extēdens manum supra populū benedixit illi. Leui. ix. Itē moyses ⁊ aarō expletis hostijs ⁊ bolocaustis intrauerūt tabernaculū testimonij ⁊ postea exeūtes bñdixerunt populo. Leu. xi. in fine. Nmōi ergo finales bñdictōes a ve. test. sumūtur qñ ⁊ iacob ī fi. vite sue filijs bñdixit. et moyses populo ante mortem: sicut ⁊ xps discipulis ante ascēsionem: vt pdictum est. Et inde est q; cuz separamur comitiuā ⁊ ptectiuā querim⁹ benedictionem. Sumūtur etiaz ab eo q; dns pcepit dari benedictiones in mōte garizin super legz observatorez. Sicut econuerso maledictōes in abal super trāsgressorez a quibus excōicationes originem habuerūt. xxi. di. demq;. Regulariter aūt maior mīori benedicit. Vñ abrabā a melchisedech benedicit ⁊ nō ecōuerso. Nullus ergo sacerdos maiore suo non īuēte benedictionē dare nitatur: imo epo missaz audiente sacerdos celebrās in cunctis illi⁹ licētiā ⁊ benedictōez exposcit. Sacerdos tamē missam celebrās potest bñdicere etiā epo psente ⁊ pmittente ac bñdicere nolente aliter nō: pro ut in pmisso pcilio aurelian. cauetur. Naz sm Hiero. xcv. di. eadē. ps byter populuz benedicere pōt qui xpm nō metuit psecrare. illud autem qō in carthaginē. conci. legitur. xxvi. q. v. mīstrare. q; ps bytero benedictionē sup plebē fundere non lz: de solēni benedictōne soli epo cōpetēti que fit per verba ista. Sit nomē dñi benedictuz ⁊c. est intelligendū. ¶ Rursus bñdictio epalis fit per modū man⁹ impositōis. Unde ⁊ eps eā dicēs tenet manū more aarō super pplm eleuatā: et exemplo xpi qui vt pre missum est cora discipulis manducauit. in celū ascēsurus eleuatis manib⁹ eis bñdixit. Qz ergo soli epi manus imponūt: qz sicut legit in actibus apostolorz soli apli man⁹ imponebāt ⁊ nullus alius discipul⁹: ideo solēnē bñdictionem solus eps dat. Sane post bñdictionē solennē que fit p epm añ Agn⁹ dei. itez benedicta solēniter in fine misse non opz. In missa tamē p defūctis nō bñdicatur. put sub ti. de fractione hostie dictū est. ¶ Placeat tibi ⁊c. qa Luca testāte actuū. i. Dns ihesus postq; locutus est discipul⁹ benedicēs illis assumpt⁹ est in celū ⁊ sedet ad dextrā dei. iō sacerdos non ad xpm solū quē nubes suscepit ab oculis eorz: sz ad totā trinitatē sermonē dirigit dicēs. Placeat tibi ⁊c. Qua ozone finita osculatur altare ostēdens p hoc se pmissis oibus deuote toto mētis ⁊ corpis assentire affectu. quo facto recedēs a ospectu ppli ingredit vestiariū: vel cortinā interponit repūtās q; vt premissum ē xpm in celū ascendentē nubes suscepit euz ab oculi⁹ intuentiū: ⁊ sicut legit Lu. vltio. recessit ab eis ⁊ ferebat in celum. Si vo eps missam sacerdotis audiuerit sacerdos ipso osculato altari: et depositis sacerdotalib⁹ vestib⁹ mox accedit ad epm: ⁊ genu flectens cora illo osculatur ei⁹ manū. in hoc figurās magnā filij obedientiā q; pri obediuit in icarnatōe: in passiōe: in ascēsione: ⁊ i alijs que idē sacerdos ī officio misse repūtauit ⁊ ostēdēs se illis fidē verā habere et consentire. Pontifex vero illi bñdicit. q. d. hic est filius meus benedict⁹ ⁊c. Deinde statiz dicūtur bymni illi. Benedicite ⁊ laudate: vel in totum vel in partem: quia deo p omnibus beneficijs gratias agere debem⁹ quez in eternum laudabimus. Unde in concilio agatben. de con. di. ij. conuenit: ita legit. Post conclusionem matutinarū vel vespertinarum missaruz. i. que dicuntur mane vel circa nonā: post bymnos. i. post q; sacerdos dixit. Benedicite et laudate. capitula de psalmis dicantur scilicz Confiteantur tibi domine oia opera tua ⁊c. Et plebs collecta ozatione et ozationis causa ad vesperā ab episcopo dimittit

cum bñdictione. per hoc aūt ꝙ dicit ad vespe raz: innuit ꝙ loquit dñs de missis que in qua dragesima dicūtur post quas statim vespere decantātur. de conse. di. i. solet. Et sic īnuit ꝙ eps vel ps byter non dz tūc bñdicere donec vespere sint cantate: qđ tamē in vsu non est. Postremo lz pter ꝓpositum notandū est ꝙ benedictio mense dupliciter incboat. primo qz maior incipiens dicit. Bñdicite. et ceteri respondent. dñs: qz sicut debem⁹ dño per grāz actiones bñdicere. ad qđ maior dicēdo. bñdicite. hortatur: sic et indigem⁹ bñdici a dño sue gratie infusione quā illi optātes postulant respōdendo. dñs: supple nos benedicat sue gratie īfusione. Scđo modo maiore incipiente. Benedicite. ceteri similiter respōdēt. benedicite. ad ostendendū ꝙ ad dei benedictōez debem⁹ mutuo nos hortari. Pōt etiā dici ꝙ in priori modo reuerentia dei ꝯsideratur. Cum em̄ respōdetur. dñs. supplendū est. benedicat: quia nos digni non sum⁹ benedicere. In secūdo vero reuerētia supioris. Cum em̄ respondetur. Benedicite. supplenduz est. vos pater: quia mīor maiore p̄sente benedicere non debz. deinde maiore v̄sum incboāte ceteri coadiuuāt ad dicendum: ad notandū ꝙ inferiores coadiutores sunt p̄positorum in oneribus supportandis. In nōnullis ecclesijs pueri benedicūt mensas etiam p̄latorum: ꝓ eo ꝙ lectoris officium est benedicere panē. Cōuenienti⁹ tamē fit per p̄latos: exemplo xp̄i qui in emaus mensam coram duobus discipulis bñdixit. Post oīa in quibusdā ecclesijs bñdicitur a sacerdote panis ppl'o distribuēdus: exēplo xp̄i qui de serto quinqz panes bñdixit: et eis quīqz milia hoīz satiauit. de quo pane sub ti. de pacꝫ osculo dictum est. deinde sacerdos ⁊ alij ad ꝓpria reuertuntur. Sacerdos quidem ad ꝓpria rediens est xp̄s qui legatōe peracta in gloriam patris ascendit. Et fideles etiam reuertūtur dum de carceris exilio liberati in glorie libertatem eripiuntur.

¶ Liber quītus de diuinis officijs tā nocturnis ꝙ diurnis in genere incipit. Rubrica.

In Exodo legitur. xxv. c. in fine. dñm dixisse ad moysen: Oīa fac ꝟm exēplar quod tibi in monte mōstratū est. quo circa nos cōformari cōuenit illi celesti hierusalē que dñm laudare iubet: ⁊ q̄ sicut ait apostol⁹ ad gala. iiij. desursum est ⁊ mater nostra est p̄sertim insimul laudando deū. Iuxta illud. Super muros tuos hierusalē ꝯstitui custodes qui tota die ⁊ nocte non cessabunt laudare nomen dñi. Et in apoc. iiij. c. habetur. ꝙ aīalia requiē non habebāt dicentia. Sanct⁹ sanct⁹ sanctus ⁊c. verūtamē militans ecclesia imitari plene inquit triūphantē: qz sicut legit in libro sapiētie. c. ix. Corpus qđ corrūpit aggrauat animā. nequiuim⁹ em̄ infirmitate nr̄a p̄pediente in singulis. xij. diei horis iugiter diuinis insistere laudibus: qm̄ necesse hz hō aliquando necessarijs corpis intendere. iuxta illud Gene. c. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. l. di. in capite. et ideo facim⁹ qđ possum⁹ certis diei naturalis horis deū laudādo Unde esdras ꝓpheta ppl'm israheliticum de babylonica captiuitate reuersum docuit deū laudare quater ī nocte ⁊ quater in die: vt vnūquodqz quattuor elementoꝝ ex quib⁹ homo cōstat per ꝯpetentes horas obsequio se offerat creatoris: vz de nocte in vesperis: in ꝯpletorio: in nocturnis: in diluculo. s. in laudib⁹ matutinis. De die vero in prima ī tertia in sexta in nona horis. Uespertinū igitur officiū qđ ē cuiuscūqz officij initiū: ad noctem ꝑtinere ꝓbatur: qđ ꝟm Isidoꝝ li. ethimologiaꝝ dicit a vespa stella que surgit nocte oriente. Uerum dauid inquit. Septies in die laudē tibi dixi. ⁊ rursus. media nocte surgebaz ad ꝯfitendū tibi ⁊c. Quem ordinē ꝯcilium agatheñ. extra đ cele. mis. ca. i. approbat ⁊ sctā ecclesia seruat: qm̄ nocturnū officiū media nocte canit. Relique vero septez canonice hore de die dicunt: vz laudes matutine que olī in aurora dicebātur: lz hodie cuz nocturnis ꝯiungātur. prima:

tertia: sexta: nona: vespere et completorium. q̄ septē hore vocātur canonice quasi regulares. extra de peni. ⁊ remis. ꝙ in te. quia regulariter a sanctis patribus obseruate sunt. Naz canon grece regula dr latine. Misse aūt oblatio ꝓpter tanti sacramēti excellentiā qd̄ in eo ꝯficitur super alias laudes est. ⁊ est laus per se. nec sub numero ꝯpbēditur aliaꝝ. ꝓpter qd̄ i hoc opere tractatū per se obtinet specialem q̄uis nō nulli asseruerūt illaz fore de officio tertie: si ue none: ꝓ eo qꝛ in his duabus horis solet regulariter celebrari. Sane nocturnū officiū tēpus miserie quo genus humanū a diabolo tenebatur obsessum repñtat: diurnū vero nr̄e redēmptōis ⁊ liberatōis per xp̄z solē iusticie facte tp̄s significat: qui claritate sue diuinitatis tenebras nostras illumīauit: et a seruitute diaboli nos eduxit. Qui ergo tm̄ bonū dono septiformis gr̄e spūs sancti adepti sumus: merito septies laudē deo cātam⁹. Scdo qꝛ dies naturalis repñtat vniuscuiusq̄z etatē: nō quā quilibet hō habet sz quā si nō peccasset habe-ret. Que naturalis dies septē hz varietates. prima est īfantia que ꝑ matutinas laudes repsentatur. scda pueritia q̄ ꝑ primā. tertia adolescentia que ꝑ tertiā. quarta iuuētus que per sextā. quīta senect⁹ que ꝑ nonā. sexta seniū q̄ ꝑ vesperas. septīa decrepita etas siue finis vite nostre: que ꝑ ꝯpletoriū designat. In his ideo singulis etatib⁹ creatorē nr̄m sup iudicia iustitie sue laudare debem⁹. De infantia beat⁹ nicholaus nobis ostēditur in exemplū: qui quarta et sexta ferijs v̄tute abstinētie mr̄na vbera non sugebat nisi semel in die. de alijs q̄z etatibus satis liquet. Tertio qꝛ s̄m salomonem septies in die cadit iustus ꝑ negligentiā de pe. di. iiij. septies. ideo merito septies: vt ꝑ orōnis vigilatiā resurgere valeat: diuinū dz subsidiū inuocare. Quarto qꝛ numer⁹ septenarius vniuersitatis est. ¶ Ceteꝝ cuz. xij. hore diei attribuātur in quib⁹ oīb⁹ laudād⁹ esset dn̄s. q̄re in q̄ttuor tm̄ diei horis in eccl̄ia psallit. Rn̄deo cum singulis horis vt p̄missum est diuīs iugiter insistere laudib⁹ nequeam⁹. qd̄ in alijs minus fit: in p̄ma: in tertia: ī sexta: in nona horis supplet. In eaꝝ nāq̄z q̄lz dicūtur tres psalmi: ⁊ sic in q̄ttuor horis nūer⁹ psalmoꝝ rn̄det nūero horaꝝ. Et q̄libz psalm⁹ ꝯtinet versuū octonarios octauā resurrectōis significātes. de q̄bus sub. ti. de cōpletorio dicet. ꝑ octonarios siq̄dē in horis psallim⁹: qꝛ d̄ resurrectōis gl̄ia exultam⁹. Rursus in q̄lz horaꝝ ip̄aꝝ dr ter su ꝑ psalmos gl̄ia pr̄i ⁊c. vt quot diei hore nobis ꝓ corpis sustētatōe ad laborādū ꝯcesse sunt. totiēs ⁊ ipsis horis gl̄ia pr̄i dicat: vt ꝑ h̄ ī dei seruitio oī hora nos esse mōstrem⁹. Siq̄dem tres gl̄ificatōes q̄ sunt in hora p̄ma. indicant nos esse ī dei famulatu ī pr̄ia scda ⁊ tertia horis. et tres q̄ sunt ī tertia nos ꝓtegūt ī quarta quīta horis ⁊ sexta. tres q̄z q̄ sunt in sexta nos muniūt ꝯtra īsidias diaboli ī septīa octaua ⁊ nona horis. Nona v̄o cū suis gl̄ificatōnibus nos ꝓtegit ī decīa vndecīa ⁊ duodecīa horꝫ. possz etiā nō incōpetēter dici ꝙ sub pr̄ia due hore ꝯpbendūtur vz ipsa prima ⁊ scda. sub tertia sil̄r tres. s. ipsa tertia quarta ⁊ q̄nta. sub sexta sil̄r tres. s. ipsa sexta septima et octaua. sub nona due. s. ipsa nona ⁊ decima. vespere vero repsentāt vndecimā ⁊ ꝯpletoriū duodecimā. Sed in p̄missis sex diei horis: vz in prima tertia sexta nona vesperis ⁊ ꝯpletorio: ideo spāliter deum laudamus ⁊ nō in scda quarta quinta septima octaua decima: qꝛ ille in aliquib⁹ p̄ alijs sunt p̄uilegiate: ꝓut in priucipio tractatus cuiuslibet eaꝝ ostēdetur ꝓpter qd̄ merito in illis diuinū celebratur officium. ¶ Nempe in nocte xp̄s ē ꝯprehēsus. mane illusus. ⁊ hora prima gētib⁹ tradit⁹. tertia flagellatus voce crucifix⁹. sexta cruci affixus. nona mortu⁹. vndecima de cruce deposit⁹. in duodecima sepultus. Itez in nocte spoliauit infernū. mane surrexit. In p̄ma hora marie apparuit. tertia de monumēto redeuntibus obuiauit. sexta iacobo. nona petro. vespera duobus discipulis eūtibus in emaus scripturas aperuit ⁊ se manifestauit. In ꝯpletorio apostolis pax vobis dixit ⁊ cum eis māducauit. Has autē horaꝝ laudes qual̄r absoluere debeam⁹. ostēdit bernardus dicens. Fratres mei immolantes hostiam laudis iniūgam⁹ v̄bis sensum sensui affectū: affectui exultationē: exultationi maturitatē: maturitati humilitatē: ⁊ humilitati libertatez. ¶ Preterea diutine psalmodie ideo a pr̄ia tertia sexta ⁊ nona: et non ab alijs nomē

sumpserunt vt per eas dei seruitiuz agamus: qm̄ paterfamilias cōmemoratur in euāgelio exisse in illis ꝯducere operarios in vineaz suā que sanctam significat ecclesiam. Sunt etiā qui dicunt morē cantandi tertiā sextam ⁊ nonā fuisse a daniele sumptuz. qui intellecto ꝙ nabuchodonosor statuam erexisset quā oīb⁹ adorandā p̄ceperat. intrauit domuz suam: et aptis fenestris ter in die genua flectebat versus hierusalem. qđ Hiero. exponēs. d. hic habet eccl̄iastica traditio ꝙ ter ī die genua sunt flectenda. s. in tertia sexta ⁊ nona. In eisdē q̄z horis beatam virginem laudare debem⁹. s. in nocturnis siue matutino: quia tali hora q̄daz stella apparet ī celo que tramōtana vocatur. cuius ductu naute ꝑueniūt ad portum. ⁊ ipsa beata virgo est stella tramontana: qr si eā digne laudauerim⁹ nos qui sumus ī hoc seculo ducet ad portū salutis. Item in p̄ma. nā tunc apparet quedam stella que diana vocat̄. quā sequit̄ sol. ⁊ ipsa beata virgo est ꝟe stella diana que verum solē. s. xp̄m nobis portauit q̄ illumīat totū mundū. Item in tertia. Nam hora tertia ꝯsueuimus esurire ⁊ ip̄a portauit panem verū. s. xp̄m cuz quo est oīs societas. Itē in sexta: qr illa hora magis feruet et calefacit sol: et ipsa laudāda ⁊ roganda est vt nos frigidos calefaciat in charitate per solē xp̄z quez genuit. Item in nona: qr illa hora sol declinat ad occasum ⁊ ipsa iuuat nos ⁊ ꝓtegit cuz ad occasuz. i. ad senectutē declinamus. Itē in vesperis: qr tunc incipit dies finiri: et ipsa laudatores suos in hora mortis defendit. Itē in cōpletorio. Nam tali hora dies est completa et ipsa in ꝯplemēto vite nostre ꝓ nobis intercedit. ⁊ in eterna tabernacula recipi facit vbi cōpletum est gaudiū electoꝝ. ¶ Officiū beate Marie instituit Urban⁹ papa cātari: vt dicetur in ti. de tempore aduent⁹. Nocturnale autē officiū nobis ad memoriā reducit tempus ab adam vsqz ad noe. Matutinale temp⁹ a noe vsqz ad abrahā. Prima tp̄s ab abraham vsqz ad moysem. Tertia a moyse vsqz ad dauid. Sexta tēp⁹ a dauid vsqz ad aduētū xp̄i. Nona tēpus sequēs vsqz ad secundū aduētū qñ ventur⁹ est reddēs vicez pro abditis. Per vesperas recolimus sabbatū. i. requiem aīaꝝ post exitum a corporibus vsqz ad diem iudicij. Per ꝯpletorium vero recolimus repletuz numerū ⁊ ꝯsumatum gaudiū sanctoꝝ: qđ cōplebitur ī die magne festiuitatis quādo benedicti percipiēt regnuz dei. In hac igitur parte de officijs ecclesiastic⁹ in gn̄e tractare intēdimus videlz de his que ī officio cuiuslibz ecclesie dicunt̄. De nocturnis. De laudib⁹ matutinis. De pr̄ia. De tertia. De sexta. De nona. De vesperis. De cōpletorio.

¶ De his q̄ in officio cuiuslibz hore dicunt̄.

Est autē officiū secundū Isidoꝝ ꝓpri⁹ vl̄ ꝯgru⁹ act⁹ vniuscuiusqz ꝑsone ꝟz mores ciuitatis vel institute ꝓfessionis. Alia nāqz habēt istituta monachi. alia canonici. alia heremite: et sic de reliq̄s. Et đr officiū ꝟm Hiero. in libro de officijs ab efficiēdo: quasi efficiū ab efficio efficis vna littera ī aliā ꝓpter decorē sermonis mutata. Unicuiqz etem̄ ꝯuenit suum efficere officiū. Uel ꝟm Isidoꝝ officiuz đr vt q̄sqz illa agat que nulli officiant sed oīb⁹ ꝓsint. ¶ Ceterū in ecclesia generaliter nil canendū aut legenduz est: qđ a sancta romana ecclesia canonizatum ⁊ approbatū exp̄sse aut per patientiā nō sit. In primitiua tamē eccl̄ia diuersi diuersa quisqz ꝓ suo velle cātabāt dūmodo qđ cantabāt ad dei laudē ꝑtineret. Quedam tamen officia abseruabātur ab oīb⁹ ab initio cōstituta: vel ab ipso xp̄o vt oratio dn̄ica: vel ab apl̄is vt symbolus. Succedētib⁹ vero tēporibus: qr eccl̄ia dei ꝓpter hereses scissa ē. Theodosius īperator hereticoꝝ extirpator rogauit damasum papā vt per aliquē prudentē et catholicū virum ecclesiasticū faceret officiuz ordinari. Uñ idē papa p̄cepit Hiero. p̄s bytero tunc in bethleē cuz paula eustachio ⁊ alijs virginibus moranti: qui prius sub septē apostolicis rome vixerat: quaten⁹ officiū ecclesie ordinaret. Ipse namqz nouerat liguas quattuor: hebraicam: grecā: caldaicā: ex latinā: qđ ille obtemperās fecit. Ordinauit itaqz q̄tuz de psalmis in dn̄ica: q̄tuz in scđa feria: ⁊ quātum ī tertia feria. ⁊ sic deinceps legeret̄. Euāgelia quoqz ⁊ epistolas ⁊c. q̄ de nouo et vete-

ri testa. in ecclesia legunt ꝓter cantus: magna ex parte ordinauit. cuius opis exemplū idem Hiero. romā misit ⁊ a damaso papa canonizatum est ꝓceptū a cūctis ecclesijs obseruari: ⁊ appropatus est ipsi damaso ꝓpter auctoritatem suā quā interposuit. C. de ve. iu. enu. l. tanta. Cōsequenter tñ beat⁹ grego. ⁊ gelasi⁹ ones ⁊ cantus addiderūt ⁊ lectionib⁹ ⁊ euā gelijs. Responsoria coaptauerūt. Gradualia vero Tractus ⁊ Alleluia Ambrosi⁹ gelasius ⁊ gregori⁹ ad missam cantari instituerūt. Hec quoq; alij doctores ecclesie aliq; alia sup addidisse noscūtur. Sancti em̄ patres non simul omia ad decorē officij ptinētia: sed diuersis tēporibus ordinauerunt. Hñ ⁊ misse inceptio tres habuit varietates. Aliquādo enim a lectione inchoabat ꝓut fit hodie in sabbato sancto. Postea celestinus papa ps. ad misse introitū dici instituit. Grego. vero introitus cū cantu ordinauit. Legitur in vita beati Eugenij ꝙ dū adhuc officiū ābrosianū magisq; gregorianū ab ecclesia seruaret. Adrian⁹ papa cōciliū conuocauit: vbi statutū est ꝙ gregorianus deberet vniuersaliter obseruari: ad qō Karolus imperator oēs clericos nimis ⁊ supplicijs per diuersas puincias cogebat libros Ambrosiani officij cōburens. Beatus vero eugenius ad cōcilium quoddā ꝓpter hoc cōuocatum veniens inuenit ipm cōcilium p triduum iam solutū: inducens dñm papā ꝙ oēs platos q̄ cōcilio interfuerunt: ⁊ iam p tres dies recesserant reuocaret. Concilio igit iteruz cōgregato oim patrum fuit vna sententia ꝙ missale ambrosianū ⁊ gregorianū sup altare sancti petri apli ponerent: plurimoz episcopoz sigillis munita ⁊ fores ecclesie clauderētur: ⁊ ipsi tota nocte orationi insisterēt vt dominus p aliquod signū indicaret qō hoz magis ab ecclesia seruari vellet: sicq; p oia factū est. Mane igitur ecclesiā intrantes vtrunq; missale sup altare apertum inuenerūt: vel vt alij asserunt missale gregorianū penitus dissolutum ⁊ huc illucq; dispersum inuenerūt. ambrosianum vero solūmodo apertum sup altare in eodem loco vbi positū fuerat inuenerūt. quo signo edoctus sunt diuinitus gregorianus officium p totum mūdum dispergi. Ambrosianuz vero tñi in sua ecclesia obseruari debere: ⁊ sic vsq; hodie seruatur. Siquidem tēpore Karoli imperatoris officiū ambrosianuz ꝓcipue dimissum est. ⁊ gregorianuz imperiali auctoritate plurimū adiuuante diuulgatuz. Ambrosius em̄ multa instituit iuxta ritū grecoz: vt dicetur infra vbi de hymnis agit. Ut autē musce morientes abigant ⁊ mens orantis serenet vt digne cū deo loquat: ⁊ vt si mēte nō oranerit dñs in furore nō irascat: sed misereatur. ideo laudabili cōsuetudine inductū est vt sacerdos ante canonicaz horarū initia ⁊ in fine dñicam orōnem: ⁊ ante horas btē marie ⁊ fi. aue maria ⁊c. voce submissa ꝑmittat. Unde in cilium gerūdin. de cōse. di. v. id semper statutū est vt etiam post singulas horas dicatur: ne diabol⁹ de corde sacerdotis rapiat si quid bom ibi seminatū est Hñ in ꝑmitiua ecclesia post quālibet horā alta voce absq; alia oratōe dicebat qō adhuc ecclesia lateranē. dicit obseruare. Quidam etiam in fine horarum dicunt. Dñs det nobis suam pacem. Deinde hac dñica oratione sub prima ⁊ sub vesperis dicetur. Quia vero dñs ait in euangelio. Sine me nō potestis facere quicq̄: ideo in singulis diurnis horis sacerdos incipit Deus in adiutoriū meum intende: ⁊ singule finiunt per Deo gratias: ⁊ sic initium ⁊ finis referunt ad idem. s. ad deum qui est alpha ⁊ o. i. ꝑncipium ⁊ finis. xxxv. di. ab exordio. Dicendo igit deus in adiutoriū meum intende: mater ecclesia inuitat homines. Juxta illud. Venite filij et audite me: quod ideo introductum est: qñ dum arca domini ad portandum leuabat: dicebat moyses. Exurgat deus. i. exurgere fac: ⁊ dissipentur inimici tui ⁊ fugiant q̄ oderunt te a facie tua: sic ⁊ sacerdos noster dicit. Deus in adiutoriū meū intende. hoc est presta mihi auxilium in resurgēdo a peccatis: ⁊ ptra varios inimicos qui tuā circundant ecclesiam. Per arcam enim intelligit ecclesia q̄ vtrūq; in finez circūdabitur a persecutoribus siue aptis: siue occultis: sicut arca ab inimicis circundabatur. Orat ergo sacerdos ne inimici ꝑualere valeāt: aliquos a cetu fideliū p astuciā forsitan separando. Cum enim ꝑsecutio iusti sit a leone: id est a diabolo ipetu: idest manifeste

seuiente. vel a dracone: id est a diabolo. in insi
diis. i. occulte psequēte omēs clamēt. Deus ī
adiutorium meū intende. vij. q. i. §. cū vero. p̄
terea cū s̄m apl'm in dei nomīe omīa faciēda
sint. xxvi. q. vlti. nō obseruetis. merito ē ab eo
incboandum. ¶ Circa hoc notandū est ꝙ cō
tingit trib⁹ modis peccare: vz corde: ore: ⁊ o-
pere: ideoq; trib⁹ diuersis modis hore incho-
antur: vz cōpletoriū p Cōuerte nos deus. cō-
tra pctm̄ cordis. matutinū p Dñe labia mea
aperies ꝯtra pctm̄ oris. Alie vero omēs diei
hore p Deus in adiutoriū meū ꝯtra peccatuz
operis. Et qm̄ in peccato cordis ⁊ oris est a-
liquid operis: ideo in oībus horis taz diurnis
q̄ nocturnis dicit Deus in adiutoriū meū in-
tende: ꝯtra peccatū operis. Monachi v̄o di
cunt p̄mo in nocturnis De⁹ in adiuto. meū in-
ten. Postea Dñe labia mea apies: qz sine ad-
iutorio dei nec cor nec labia ad ipsius laudez
aperire valeāt. Joh. xv. Sine me nihil pote-
stis facere. ¶ Interea vero sacerdos cū dicit.
Deus in adiutoriū meū intende: signo crucis
se munit ad effugandū illius virtutez. s. quāli-
bet diaboli versutiam ⁊ potestatē. valde eniz
timet signū crucis. Unde crisostom⁹. Ubicun
q; demones signū crucis viderint: fugiunt ti-
mentes baculuz quo plagā acceperunt. Ste
phanus quoq; papa. de ꝯse. di. v. nunq̄d. ait.
Nunq̄d non oīa crismata. i. sacramenta q̄ cū
crismatis vnctione prestant: sacerdotalis mi-
nisterij crucis figura. i. signo pficiuntur. Nun
quid baptismatis vnda sine cruce sāctificata
peccata relaxat: ⁊ vt cetera pretereamus: sine
crucis signaculo quis sacerdotij gradus ascē
dit? Baptizandus quoq; signo crucis signa
tur in fronte ⁊ in pectore. De pfundo quidez
crucis mysterio dicet in sexta parte sub ti. de
parasceue: ⁊ hic etiam aliqua supponamus.
¶ Sane crux dñi multipliciter fuit in veteri
testō p̄figurata. Legitur siquidem ꝙ moyses
ad mandatū dñi eneū serpentem erexit in pa-
lo in deserto p signo quē aspiciētes q̄ percus-
si fuerāt a serpentibus illico sanabant: qd ipe
xp̄us exponens inq̄t in euāgelio. Sicut moy-
ses exaltauit serpentē in deserto: ita exaltari
oportet filiū hoīs: vt oīs qui credit in ip̄m nō
pereat: sed habeat vitā eternaz. Legit etiā ꝙ
cū ioseph applicuisset manassez ⁊ effraim ad
iacob statuēs maiorē ad dextrā ⁊ minorez ad
sinistrā: vt eis s̄m ordinez benediceret Jacob
manus ꝯmutans. i. in modū crucis cancellās
dextrā posuit sup caput effraim minoris. ⁊ si-
nistram sup manasse maioris ⁊ dixit. Angel⁹
q̄ eruit me de cunctis malis benedicat pueris
istis ⁊c. Itē moyses ait. Die ac nocte erit vita
nostra pendēs: ⁊ videbitis ⁊ cognoscetis. xp̄s
em̄ nocte fuit in cruce pēdēs: qz tenebre facte
sunt ab hora sexta vsq; ad nonā. Qd etiā fue-
rit pendēs certū est. ¶ Rursus legit Ezech.
ix. Ezechiel audiuit dñm dicentē ad viz vesti
tum lineis: habentē attramentū scriptoris ad
renes. Transi p mediā ciuitatē ⁊ signa thau ī
frontib⁹ viroꝝ dolentiū ⁊ gemētiū: ⁊ post hec
dixit. vij. viris. Transite p mediā ciuitatē ⁊ p-
cutite. oēm sup quē nō videbitis thau: nemini
parcet ocul⁹ vester. Itē hiere. Congregabo
omēs gētes ⁊ erit eis in signū thau. Itē alibi.
Et erit p̄ncipatus ei⁹ sup humerū eius. Chri-
stus em̄ portauit sup humeros crucē in q̄ triū
phauit. Johānes quoq; vidit angelū ascēdē-
tem ab ortu solis hn̄tem signū dei viui ⁊ cla-
mabat voce magna quattuor angelis q̄bus
datū est nocere terre ⁊ mari dicēs. Nolite no
cere terre ⁊ mari neq; arborib⁹ quousq; signe
mus seruos dei in frontib⁹ eoꝝ. Itē lignū mis
sum in marath aquas dulcorauit amaras: et
ad lignū missuz in iordanē: ferrū qd inciderat
enatauit. hoc est lignū vite ī medio padisi: de
quo sapiens ꝓtestatur. bn̄dictū lignū p qd fit
iusticia: quoniā regnauit in ligno deus. Hoc
ergo crucis signo se armat ecclesia in pecto-
re ⁊ in fronte: significans crucis mysteriū esse
corde credendum: ⁊ manifeste ore cōfitendū.
Per hoc enim signum cōfunditur ciuitas di-
aboli ⁊ triumphat ecclesia terribilis: vt castro
rum acies ordinata. Juxta illud. Terribilis ē
locus iste ⁊c. Et alibi. Uidi ciuitatem magnā
sanctam hierusalem nouam ⁊c. Augustin⁹ ta
men dicit. xi. distinc. ecclesiasticarum. ꝙ nulla
scriptura noui testamenti vel veteris docet
fideles crucis signaculo insigniri. ¶ Est au-
tem signū crucis tribus digitis exprimenduz:
quia sub inuocatōe trinitatis imprimit. De q̄
ꝓpheta ait. Qui appendit trib⁹ digitis molē

terre. Pollex tamē supeminet: qm̄ totaz fidē nostram ad deū vnū ⁊ trinū referimus: ⁊ mox post ipsam inuocationē trinitatis pōt dici v̄sus ille. Fac mecum dñe signuz in bonum vt videant qui me oderunt ⁊ cōfundant̄: quoniā tu dñe adiuuisti ⁊ ꝯso. es me. Jacobite v̄o asserētes: sicut ⁊ euticiani vnam tm̄ naturam. s. diuinaz esse in xp̄o: et sicut vna est ꝑsona vno tm̄ digito se signare dicūtur: quoꝝ error in canonibus extirpatur. xij. di. c. i. ⁊. ij. xxiiij. q. iij. q̄dam. v̄. euticiani. Uerum quidaz signant se a frōte deorsum: in quo illud exprimit̄ mysteriū q̄ inclinauit deus celos ⁊ descēdit in terram. Descendit quidē vt nos de terra leuaret in celum. Deinde a dextra ad sinistrā: p̄mo vt eterna que per dextram temporalib⁹ que per sinistraz significantur preferendo designēt. Secundo ad notandum q̄ xp̄s de iudeis transiuit ad gentes. Tertio qꝛ christus a dextra. i. a patre veniens: diabolum qui per sinistram significat̄ in cruce peremit. vnde Exiui a patre ⁊ veni in mundum. Alij vero signum crucis a sinistra ꝓducūt in dextraz fulti auctoritate illa. Egressus eius a patre. excursus vsqꝫ ad inferos. recursus ad sedem dei. Incipiunt em̄ se signare a parte supioris que patrē significat: et descendūt ad inferiorem que mundum designat. deinde a sinistra ꝑte que in infernū producunt ad dextram que celum significat. Nā christus descendit de celo in mundū. de mundo ad infernum. ab inferno ascendit in celum: vbi sedet ad dextraz dei patris. Secūdo hoc faciūt ad insinuandū qꝛ de miseria transire debemus in gloriā: et de vitijs que per sinistraz ad virtutes que ꝑ dextrā significātur: vt legitur in euangelio Math. nam ⁊ xp̄s de morte transiuit ad vitam. Tertio qꝛ christus a tēporalibus ad eterna per fidē crucis nos eleuat. ¶ Considerandum aūt est q̄ qui a sinistra ꝓducunt in dextram seipsos et alios pariter cōsignant: sed tunc sup̄ illos signuz crucis a dextra in sinistram ꝓducunt: quia non cōsignant eos quasi v̄tentes dorsuz: sed quasi faciē presentantes sed ⁊ cum super alios principaliter signum crucis imprimunt etiaz seipsos a sinistra in dextram: sed alios a dextra in sinistraz ꝯsignant. Sane regulariter in omnib⁹ euāgelicis verbis debem⁹ facere signuz crucis vt in fine euāgelij: symboli. dñice oratiōis. Gloria in excelsis deo: sctūs: agnus dei: benedict⁹ domin⁹ deus israel. magnificat: ⁊ nunc dimittis: et in principio horarū ⁊ in fi. misse quando sacerdos dat benedictionē. ⁊ etiam vbicūqꝫ de cruce vel crucifixo mentio fit: que etiā oīa stādo sicut et euangelium audire debem⁹. In oī etiam actu nostro signum crucis facere debemus. Unde Ambro. ad omnē actuz incessuz ve. manus impingat in crucē. Et aduerte qm̄ crucis figura q̄dripartita est: vel ꝓpter quattuor elementa q̄ in nobis vitiata xp̄s sua passione curauit vel ꝓpter hoīes quos ex quattuor partibus orbis ad se traxit. Juxta illud. Si exaltatus fuero a terra oīa trahaz ad me ipsum: vel vt hec quadratura ꝑtinet ad moralitatez habet em̄ longitudinē: latitudinē: sublimitatē ⁊ ꝓfundum. Profunduz est acumē quod terre infigitur. longitudo est īde ad brachia. latitudo est ī expāsione. altitudo seu sublimitas ē a brachijs vsqꝫ ad caput. Profūdū significat fidem que est posita in fundamēto. altitudo spē que est reposita in celo. latitudo charitatem que est ad sinistrā ⁊ ad īimicos extenditur. longitudo ꝑseuerantiā que sine fine cōcludit̄. de hoc dicetur in sexta ꝑte sub ti. de parasceue. De signo crucis quod fit in principio ⁊ in fine euangelij dictū est in q̄rta ꝑte sub ti. de euangelio. ¶ Post deus in adiu. me. in ten. ⁊c. statim in singulis horis subijcit̄. Gl̄ia patri ⁊ filio. Sicut erat ⁊c. quos duos v̄sus beatus Hiero. scripsit inter opuscula que pape Damaso misit. et ipsi⁹ rogatu. i. damasus illos in fine psalmoꝝ cantari instituit. ip̄m tamen v̄sum Gloria. nicena synodus d̄r edidisse. Quia em̄ dñs dixit. Adhuc te loquente ecce assum. ideo quasi iam nos intellexerim⁹ ex auditos esse: gratiarū actōes trinitati tribuimus dicētes Gloria patri ⁊c. ¶ In exequijs tamen mortuoꝝ nec deus in adiu. nec gloria pa. dicimus: quia in illis saluatoris exequias imitamur: in quibus hec cessant: ꝓut in sequēti parte sub ti. de quīta feria cene dñi dicetur. Similiter post vnūquēqꝫ psalmū dicit̄. Gloria pa. ⁊c. quia versus iste toti⁹ trinitatis simplex laus est. Psalmus namqꝫ bonaz opera

tionem significat: qua finita merito deo gloria danda est qui ꝓ omni ope bono laudand⁹ est ⁊ nunc ⁊ semꝑ sicut laudãdus erat in prĩcipio quãdo celuꝫ ⁊ terram creauit. Sicut eñ sibi soli laus est de creatione celi ⁊ terre: sic ⁊ ei laus est de omni opere bono nunc et sꝑ. In p̃misso quidẽ versu. Sicut erat in p̃n. ⁊c. multiplicium tempoꝝ varietas demonstratur: vꝫ in sicut erat in prin. preteritũ: in ⁊ nunc p̃sens. in ⁊ semꝑ futurũ ⁊ eternũ. in ⁊ in secula seculorũ longitudo magna. vnde Origenes. Quotiens secula seculoꝝ uominãtur: fortasse lꝫ nobis ignotus tamẽ a dño statutus aliquis terminus indicatur. Legitur ꝙ Ildebrãd⁹ prior cluniaceñ. factus papa greg. duꝫ in minorib⁹ agens legationis officio fungeretur. Archiep̃m ebreduñ de symonia accusatũ: et accusatores oẽs corrũpentem ita vt ꝯuinci nõ posset: miraculose ꝯuicit. p̃cepit eñ illi vt diceret versum. Gloria pa. ⁊c. Ille v̓o lꝫ expedite diceret. Gloria patri et filio: tñ ⁊ spiritui sancto ꝓferre nõ poterat: quippe qꝛ in spm̃ sctm̃ peccauerat. Reatuꝫ ergo suũ ꝯfessus ⁊ deposit⁹. mox expedite et spiritui sancto pronunciauit. ¶ Et nota ꝙ gloria p̃ri dicit̃. xxiiij. vicibus ĩ nocturnis festiuitatuꝫ: ꝓut dicet̃ in sexta ꝑte sub ti. de feria quĩta cene dñi: qđ fit in honorẽ xij. apl̃oꝝ qui sunt. xij. hore diei. i. xp̃i a vero sole illuminate. ⁊ sunt. xij. hore noctẽ. i. eccl̃iaꝫ illuminãtes q̃ dñm glorie in nocte hui⁹ seculi p̃dicauerũt. Tullius dicit ꝙ gloria est frequẽs de aliquo fama cũ laude. Ambro. dicit ꝙ gloria est clara cum laude noticia. Aug. dicit ĩ. v. de ci. dei de gloria seculi: ꝙ gloria est iudiciuꝫ hoĩm bene de hoĩbus opinatuꝫ. Et post gloria patri subijcitur all̃a. de quo sub ti. de p̃ma d̃r. Hymni q̃ꝫ tam ex institutõe Gelasij pape q̃ ex approbatõe ꝯcilioꝝ toletani et agateñ. de ꝯse. di. i. de hymnis. ⁊ di. v. ꝯuenit. in singulis diuĩs officijs canũtur. Est aũt hymn⁹ grece. latine laus dei cum cantico: vel vox humana in laudeꝫ dei metrice composita. Canticũ vero est exultatio mẽtis habita de eternis in vocẽ humanã prorũpens: qꝛ vero psalmi sunt hymni. vñ ⁊ psalteriũ dicitur liber hymnoꝝ. iõ in quibusdaꝫ eccles̃ijs hymnos nõ cantãt: qđ tamẽ approbanduꝫ non est: qm̃ nõ sine causa sunt a sanctis patribus ĩstituti: et preterea nõ omnis hymn⁹ p̃s est vt quãdo nil opando deum cum mentis exultatiõe laudamus: ꝓpter quã laudem exp̃mendam hymnus cantatur. Psalmi vero opera bona significant: vt infra dicetur. Illud aũt notandũ est ꝙ ĩ diuinis officijs hymni p̃cedunt p̃s. in nocturnis vero. s. in vesperis cõpletorio et laudibus matutinis ecõuerso. Dies eñ ꝑtinet ad spũales. qui habent gaudium ꝯscie. nox ad penitentes q̃ habent remorsum ꝯscientie. illos exultatio inducit in opationẽ quibus dicit̃. Cantate ei canticũ nouũ bene psallite ei ĩ vociferatõe. Istos per opationeꝫ oportet venire ad exultatiõeꝫ. Idcirco in diuĩs officijs hymni p̃cedunt p̃s. In nocturnis vero ecõuerso. in vesperis aũt ⁊ in prima quo loco hymni canẽtur ibi dicetur. Rursus stando hymnos cantam⁹ in erectõne corpoꝝ oñdentes ꝙ in laudando deuꝫ corda sursum erecta habere debemus. Verũtamen nisi mens cõsonet lingue certum est vocẽ quãtũlibet clamorosam dño non placere. Dr̃ia ergo est inter p̃s. hymnũ ⁊ canticũ. Nam in p̃s. opa. in hymno laus. in cantico mentis exultatio intelligitur: de quo dicetur sub ti. de laudibus matutinis. De his trib⁹ dicit apl̃s ad collo. iij. In p̃s ⁊ hymnis ⁊ canticis spũalib⁹ cantantes ⁊ psallentes in cordibus vestris domino. xciij. d. cantãtes. et in his trib⁹ varietatib⁹ omne genus musicoꝝ accipi potest: ꝓut iam dicetur. In nouo testa. Hilari⁹ pictauieñ. ep̃s primus hymnoꝝ carmine floruit: et post eum Ambro. ideoqꝫ hymni ambrosiani dicuntur: qꝛ eius tẽpore plurimũ in ecclesiã mediolañ. cãtari ceperũt. Postea vero in eccles̃ijs occidentalib⁹ quecũqꝫ carmĩa ĩ dei laudẽ benedicunt̃ hymni vocant̃. Aug. dicit ĩ li. cõfessionũ ꝙ cuꝫ Ambro. a iustina imperatrice arriana perfidia dãnata ꝑsecutionẽ pateret̃: ⁊ ĩtra ecclesiam cum plebe catholica insidijs vrgeret̃ instituit hymnos ⁊ psalmos s̃m morẽ oriẽtaliũ decãtari: ne ppl̃s meroris tedio ꝯtabesceret ꝙ ad oẽs fuit postmodũ deriuatuꝫ. ¶ Et aduerte ꝙ in q̃busdã eccles̃ijs hymnus natal̃ dñi ⁊ festoꝝ illi⁹ septĩane sub eodẽ cãtu dicũt̃. Rõ est qm̃ sicut mẽbra ad caput: sic scti se hñt ad xp̃ꝫ a q̃ sicut a capite influẽtie eterne btitu-

dinis participare noscūtur. Quia igit̄ hoc inchoatuz existit in eiꝰ natiuitate ⁊ cōsummatū in resurrectione: qz tūc cyrographus dānationis deletꝰ est ⁊ reseratum celū qđ tot ānis mānserat clausum: idcirco eo p̄cipue tpe solēnitates sc̄oz sub cantu solēnitatis xp̄i rōnabiliter recoluntꝫ. Hoc aūt nō contingit in cantu hymnoz paschalis tp̄is in quo significat ꝙ sc̄oz gloria in ipsis nōdum totaliter est pfecta ppt̄ appetitū resurrectōnis corpoz suoz: ⁊ iō ipsi p̄po nōdum totaliter ꝓformant. ¶ Antipbonē ꝗz in singulis hoꝛis ex institutiōe bt̄i Ambroſij dicūtur ꝓ eo ꝙ btūs ignatiꝰ tertiꝰ a btō petro: antiocbenꝰ epūs audisse legit̄ in tripartita hyſtoꝛia sup quēdam mōtē angeloz choros antipbonas canētes. Vnde esſi greci primo antipbonas ꝓposuerūt: ⁊ eas cū psalmis in choꝛo quasi in choꝛea cantari oꝛdinauerūt: q̄ mos ad vniuersas transiuit ecclesias: vt iaz vbiqz antipbone decantent̄. Dicūtur aūt antipbone respectu ad psalmodiā cui respōdēt: sicut ⁊ rōſoꝛia respectu ad hyſtoꝛiā. vñ ⁊ antipbona dicit̄ quasi ante psalmū sonās. Inchoatur esſi ante psalmū q̄ opꝰ significat. ipsa vo significat charitatis copulā seu mutuam dilectionez sine qua opus nō ꝓdest ⁊ p quā opus incipit meritoꝛiū esse. Recte igit̄ ꝑm eiꝰ tonuz melodia psalmi informat: qz dilectio opa nra informat: ⁊ ꝑm hoc dicit̄ ab antiqs qđ est ꝓtra ⁊ phanos qđ est sonꝰ: qz psalmꝰ ꝑm melos eiꝰ intonat: ⁊ manꝰ operat̄ ꝑm ꝙ charitatis ignis culo excitat̄. Psalmus aūt antipbōe intermiscetur: qz fides p dilectionē operatur. Verū ante psalmū impfecte ⁊ post pfecte dicit̄ qz charitas in via impfecta habet̄ seu hic initiat̄: sed in patria p bona opa q̄ hic ex charitate fūt p̄ficiet̄. Juxta illud ysa. Aiuit dñs cuiꝰ ignis in syon ⁊ caminus in hierusalē. In p̄cipuis tñ festiuitatibus etiā ante psalmū pfecte dicit̄: ad notandum ꝙ in illis pfectiozes in bonis operibus nos exhibere debemus. Inchoat̄ quoqz ab vno vnꝰ choꝛi: ⁊ finitur a pluribus vtriusqz choꝛi. Vnio quia charitas ab vno: scilicet christo incipit ⁊ in membris eius cōsummatur. Ab ipso sicut ipse dicit in euangelio Joban. Mandatum nouuz do vobis ꝛc. Deus esſi ꝓz dilexit nos: vnde ⁊ nos cōmuniter dilectioni eius coꝛespōdere debemus. Secūdo ad notandum ꝙ vox p̄dicatoꝛis q̄ semp ad vnitatem tendit nos monet: vt qđ vnusquisqz singulariter opando acq̄rit: alteri p dilectionem ꝓrigat: vt si vnus adiscit in scolis ⁊ alter seminat in campo tēpoꝛe fructus doctoꝛ seminanti doctrinā ꝓrigat ⁊ satoꝛ doctoꝛis panem. ¶ Ceterū antipbona post psalmos cōiter ab oībus cantat̄: quia de dilectiōe cōmune gaudium surgit. Cantat̄ etiā a duobꝰ choris alternatim ad notandū mutuā dilectiōem siue charitatē q̄ in paucioꝛibus q̄ duobus cōsistere nequit. Cōiungit ergo antipbōa duos choꝛos: vt charitas p bonū opus ꝓiungat duos fratres. Jsidoꝰ dicit in li. vi. etymo. ꝙ antipbona grece interp̄etat̄ latine vox recip̄ocaz: qz duo choꝛi siue de vno ad vnū recip̄ocādo vicissim melodiaz cantꝰ alternant: q̄si duo serapbin duoqz testamāta inuicē sibi ꝓclamātia. Unde clerici antipbonas cantantes non vertūt vultꝰ ad altare. sz se ad inuicē versis vultibus respiciūt: qđ genꝰ canendi greci adinuenisse tradūtur. est itaqz antipbōa quedā cantilena diuinis laudibꝰ ad recreationem inserta. Nibil esſi amplꝰ charitate recreat animos q̄ qua modulando cantatur: mētis iocunditatem significat. Juxta illud p̄s. Psallite sapiēter. tunc esſi iocūditas sapida est cū de deo c̄. Tunc etiam manꝰ sub pēnis sunt Ezechielis i. ⁊ in ꝓuer. Beatꝰ vir q̄ inuenit sapientiā ⁊ q̄ affluit p̄udentiam: quia qui habet iocunditatem mentis de eternis: de facili affluit p̄udētia. i. bonis operibus quibus sibi ꝓuidet in futuro. Vel ꝑm moysen antipbona est quedam vox qua sibi inuicē angeli colloquūtur. Sex aūt antipbone q̄ dieb⁹ feriatis añ p̄s. nocturnales dicūtur: de psalmis sumūtur: ⁊ bonoꝛuz operum pfectionē vel sex opera misericoꝛdie designāt: quoniā senarius numerus pfectus est. Ille vero q̄ dicūtur sup Benedictꝰ in laudibus: ⁊ sup Magnificat in vesp̄is: de euangelijs diez in quibꝰ dicūtur sumūtur exceptis illis que in quinta feria dicuntur ꝓut dicetur in sexta parte sub quinta feria secunde dominice quadragesime. ¶ Rursus in quibusdam ecclesijs in fine antipbone fit neuma seu iubilus: qz beatus populus q̄ scit iubilationē. Est

autem neuma seu iubilus ineffabile gaudiuz seu mentis exultatio habita de eternis. Ideo qz in diebus ieiuniorum et afflictionum non debent fieri: sicut nec in luctu cytharizari: et fit neuma in vnica et finali littera antiphone: ad notandum quod laus dei ineffabilis et incomprehensibilis est. ineffabile nanqz gaudium per neuma significatum quod hic pregustatur: nec penitus exprimi nec penitus taceri valet. quare merito ecclesia verbis omissis iubilando cum neuma quasi in admirationez prosilit: ac si dicat que vox que poterit lingua retexere etc. Verba enim hic non sufficiunt: nec intellectus capit: nec amor etiam dicere sinit. Quis enim plene enarraret quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit? Neumatizando ergo expressius quodammodo sine verbis dicit quam per verba innuat quantum sit illud celi gaudium vbi verba cessabunt: et homines omnia scient. Verum quia perfectorum tantum iubilus est: in magnis festiuitatibus non tam maiores quam etiam minores exultant: inde est quod in quibusdam ecclesijs in quibus neuma non dicitur: vox non significatiua in vocem significatiuam conuertitur: quia loco iubili et neume: trophi et sequentie decantantur. ad quas laudes et minores et maiores passim admittuntur: et ideo coniter ab omnibus decantantur. In quibus antiphonis dicatur neuma seu iubilus: et quare hoc potius fit in tempore paschali: dicetur sub ti. de laudibus matutinis. Iubilus autem diuersa significat: et in diuersis locis in eodem responsorio sepe fit: prout dicetur in sexta parte sub natali. Item de neuma quod fit per alleluia in quarta parte sub alleluia dictum est. Item in quibus antiphonis dicatur alleluia in sequenti parte sub festo natalis dicetur. ¶ Et nota quod neuma neume sine p. et in feminino genere est iubilus: de quo dictum est. sed pneuma. tis. grece scriptum per p. in neutro genere est spiritus sanctus. vtrumqz tamen pro feminino sepe ponitur in scripturis. Sane neume que in missa fiunt repraesentat gaudium: quod potius fieri solent in e: vt Kyrielis. vel in a vt alleluia: quam in alijs vocabulis: ad notandum gaudium spirituale quod nobis restitutum est in partu virginis cui facta est mutatio hominis. Eua in aue: dicente angelo. Aue maria etc. et ibi. Mutans nomen eue. Significatio namqz huius nominis eue manserat vsqz ad angeli salutationem. Illam autem significationem ade et eue nascentes infantes exprimunt. Nam femina nascens profert e. masculus vero a. Unde versus Et dicunt e vel a. quotquot nascuntur ab eua. Ille ergo neume non significant dolorem quem nobis attulit transgressio ade et eue: prout quidam scripserunt: sed gaudium nobis in promissa salutatione virginis restitutum. ¶ Rursus considerandum est quod fere vbicumqz in cantu scribitur hierusalem neuma producitur: vt celestis hierusalem iubilatio figuretur. exemplum habetur in alleluia. Te decet: quod cantatur dominica. x. post penthe. Idem etiam est quotiens alleluia duobus versibus infigimus vt de stola duplici gaudeamus. exemplum est in alleluia. Pascha nostrum: quod dicitur in die resurrectionis. et in alleluia. Angelus domini: quod dicitur in sexta feria tunc sequenti. Utrumqz alleluia duos habet versus prout gradualia antiqua ostendunt: et sic de alijs. In quibusdam tamen festiuitatibus quidam versiculi in nocturnis antiphonas precedunt: de quo in sequenti parte sub dominica de trinitate dicetur. Post antiphonas in singulis horis diurnis et nocturnis ex institutione damasi pape. psalmi ad antiphone simphoniam canuntur: et significat. ps. bonam et diuinam operationem. Unde dauid. in psalterio decacordo psallam tibi. In tali enim instrumento psallebat inuens quod in psalterio spirituali spiritu viuificato per fidem debemus psallere deo decem legis mandata implendo. Ipse autem damasus instituit vt chori in duas partes diuisi psalmos canerent alternatim. et dicuntur psal. alternatim ad notandum alternam scorum ad bonum operandum exhortationem. Priscis namqz temporibus confuse et quasi in chorea dicebantur: ideoqz sancti patres ordinauerunt vt alternatim dicerentur. i. vna pars chori vnum versum et altera alium diceret. quod beatus ignatius primus statuisse fertur in ecclesia antiochena: pro eo quod in visione audiuit angelos antiphonatim psalmos psallentes. de hoc etiam dictum est in prima parte sub ti. de ecclesia. Dicuntur etiam alternatim ad notandum quod alter alterius onus ferre debet. Psalmos quoqz stando dicimus ad ostendendum quod stantes in bonis operibus vincimus. Dum enim populus israel cum amalech pugnabat quamdiu moyses manus leuabat populus vincebat. quando vero manus demittebat populus vincebatur. xxxvij. di. si quis vult. Eleuatio igitur ad standum significat mentis nostre deuotionem: vt statu corpo

ris mentis affectionem mōstrem⁹: vz nos paratos esse siue ad domādū carnē siue ad exercitiuz opis. ¶ Lectiões vero q̄ sunt doctrina nostra ī silētio ꝛ sedēdo audiuim⁹: q̄si doctrinaz sedendo ꝛ quiescendo recipim⁹. Vñ eccliasticus. Sapientiā scribe in tpe oci: ꝛ q̄ minoratur actu pcipiet eā. Et iterū verba sapiētie in silentio ꝛ quiete diſcūtur. Et ꝑpba ait. Erit cult⁹ iusticie silentiū. v. q. iiij. in loco. Sāctos quoq; stantes oram⁹ significātes eos in ꝑpetua leticia fore. Juxta illud. Stātes erāt pedes nostri in atriis tuis hierusalez. ¶ Sane in diuinis horis sex psalmi dicūt ꝑ quos sex opa misericordie denotant q̄bus in vinea dñi laborātes intēdere debēt: q̄ si pie ꝛ mūdo corde exerceam⁹ a seruitute diaboli liberati ad libertatē vite pueniemus: ꝛ retributionē diurni denarij recipiem⁹. Verūtamē sub trib⁹ glorificationib⁹ dicūtur ad īsinuandū fidē sancte trinitatis: ad quā diuina sunt opa referenda. In vesperis vero q̄nq; dicūtur: put ibi dicet: ꝛ sunt psalmi horaꝝ inuariabiles: put sub cōpletorio dicet. ¶ Illud q̄z ꝑtermittendū non est q̄ vnus atq; idē psalmus in variis festiuitatibus cantatur: ꝑ eo q̄ ibi versus ptinētes ad illas iuenīūtur. v̄bi gra. In natiuitate dñi cantamus psalmū. Eructauit. ꝑpter versum illū. Speciosus forma. Cantam⁹ etiā illū ī festo virginū ꝑpter v̄sum. Adducētur regi vir. ꝛc. ꝛ etiam in festo apostoloꝝ ꝑpter versum: Pro patrib⁹ tuis ꝛc. Itē psalm⁹. Quare fremuerūt gentes: cantat̄ in natiuitate ꝑpter v̄sum. Dñs dixit ad me. ꝛ in passiōe dñi ꝑpter versum. Astiterunt reges terre. ꝛ sic de aliis. Preterea vnū ꝛ idem vocabulū sepe diuersimode accipit. verbi gra. Hoc nomē templuz significat corpus xp̄i: vt ibi. Soluite tēplum hoc. Aliquādo significat tēplum materiale: ī de est q̄ psalmū illuz. Magn⁹ dñs ꝛc. cantamus in natiuitate ꝑpter versum illū. Suscepimus de⁹ ꝛc. intelligim⁹ eccliā ibi de tēplo corporis. Cātam⁹ etiā eundē psal. in purificatione. ꝛ ibi accipim⁹ de materiali tēplo ī quo fuit eadez die p̄ntat⁹. De psalmodia tā nocturna q̄ diurna in suis locis dicetur. ¶ Et nota ſm Hiero. de pse. di. v. nō mediocriter: q̄ melior est q̄nq; psalmoꝝ cū cordis puritate ꝛ serenitate spūali ꝛ hilaritate decātatio q̄ toti⁹ psalterij cū anxietate cordis atq; tristicia modulatio. ¶ Postremo notandū est q̄ psalmi graduales sunt quindecim q̄ signati sunt ꝑ quindecim gradus q̄bus ascendebat ad tēpluz salomonis q̄ erat in monte. Hos q̄ndeciz grad⁹ vocāt quidā canticū graduū: eo q̄ in quolz p̄missoꝝ q̄ndecim graduū singuli psalmi decātabant: ꝛ verbū graduū casus gēitiui est. De dictis gradib⁹ dictū est ī p̄ma pte sub ti. de altari. Significati sunt etiā dicti q̄ndecim psalmi p alios q̄ndecim grad⁹ ezechielis: q̄bus visum est ei ascēdi in ciuitatē dei. de q̄bus habetur de pe. di. ij. dum sanctā. ꝛ ezechielis. xl. vbi p̄mo habet de septem gradibus: ꝛ postea de octo. Nēpe q̄denari⁹ numer⁹ ꝓstat ex numero septenario ꝛ octonario. septenari⁹ refertur ad ve. te. q̄ aliqui septimū dic̄: septimuz mensem: ꝛ septimū ānuz celebrāt. octonari⁹ ad nouuz testamentū refertur: ꝑpter resurrectionē vnicaz q̄ octauo die facta est. Quindeci ergo psalmos psallim⁹ oñdentes q̄ vtriusq; testamenti p̄cepta obseruari debem⁹. q̄nq; psalmi q̄nq; coporis sensus p quos peccam⁹ significant. ꝛ iō in aliquo illoꝝ non dicit Glia patri: q̄ illa peccata q̄ per quīq; sensus coporis cōmittūtur: nobis nō deo imputare debem⁹: sed dicit post illos Requiē eternā: q̄si in illis pro defunctis oram⁹: ac si dicat. Oram⁹ dñe ne ꝑ peccatis illis q̄ cōmittūtur corpis sensib⁹ vita negef eterna: sed per dei miaz reges cōcedat eterna. In sequētib⁹ decē psalmis nobis ꝛ nostris ꝓmissis ꝛ congregationib⁹ ꝛ platis dei misericordiā implorem⁹: ꝛ Glia patri subiungimus: q̄ ꝑ a catbena p̄cōꝝ absoluimur: ꝑ te deuz toto corde ꝑquirimus: ꝑ tuū decalogū obseruem⁹: nō nobis dñe nō nobis: sed nomini tuo gliam exhibem⁹. ¶ Rursus numer⁹ decem ex septenario ꝛ trinario cōstat. Trinari⁹ ad p̄cepta p̄me tabule q̄ ad deū spectāt: septenarius vero ad p̄cepta scōe tabule q̄ ad proximuz spectāt refert: ac si dicat ꝑ decalog⁹ obseruat ꝑ deuz est. Verisimili etiā in singulis discuntur horis. Legit̄ eccliā in libro numeri ꝑ dū arca dñi q̄ eccliā figurabat in tabernaculo reponebatur, dicebat moyses. Reuertere dñe ad multitudinez filioꝝ israel. Sane reuersio

dñi ad israel nihil aliđ est q̄ vt reuerti faceret israel ex toto corde ex se. deus eñi cui oñe tẽpus p̄sens est nõ habet ad quos reuertat̄: sed intelligitur reuertere. i. fac nos reuerti ad te. Iuxta illũ ergo morem versiculi dicũtur: vt si forte mentes nostre cogitando vana p̄ nimio psalmoꝝ ope deuiauerũt: audito versu ꝯuertãtur ad orientẽ. i. ad xp̄m qui est noster oriẽs seu ad mentẽ ſm versus significationẽ qui ab ipsa reuersiõe nomẽ traxit. nã dicit̄ a ꝟto tis. ⁊ inde est q̄ duꝫ ꝟsus dicit̄ ad orientẽ siue ad altare nos vertim⁹. Recte ergo versus qui significat fructũ boni operis alta ⁊ acuta voce dicit̄ ad excitandũ pigros q̄ in laudando deũ ⁊ intelligendo diuina torpent vt reuertamur ad cor: vt vꝫ eo audito oĩs cogitatio q̄ forte videndo tp̄alia foras exijt reducat̄ intra nos. ¶ Rursus versus nocturnales significat: q̄a ab officio psalmoꝝ siue a labore tũc nos vertimur ad officia locationũ siue ad quietem vt qui psallendo stabat nunc ad lectionẽ sedeat. Uñ versus dicit̄ a ꝟtẽdo. de hoc dictuꝫ est in quarta p̄te sub ti. de graduali. ¶ Et nota q̄ ĩ quibusdã ecclesijs in die dñica post p̄muꝫ nocturnũ dicit̄ iste ꝟsus. Memor fui nocte nominis tui dñe. post scđm dicit̄. Media nocte surgebam. post tertiũ. Exaltare dñe. Prim⁹ siquidẽ versus. s. memor fui ⁊c. ad quid eccl̄ia de lecto suo surrexit ostendit. quo vero tẽpore surgendũ sit notat scđus. s. media nocte ⁊c. ⁊ ad quid surgendũ sit ostendit q̄đ sequit̄ Ad confitendũ noĩ tuo. Uerũ quidã nolentes mẽtiri: q̄ꝛ nõ surgũt in media nocte loco hui⁹ versus ponũt illũ: Qñ tu illuminas lucernã meã dñe. Q̄đ tñ media nocte surgendũ sit ostẽdit dauid dicẽs. Media nocte ⁊c. Et alibi. Preueni in maturitate ⁊ clamaui: q̄đ idẽ est. nã in maturitate vnica est dictio. Uñ ⁊ quidã libri hñt in maturitate: ⁊ sonat in maturitate quasi tp̄s nõ apertum operi. Alia tñ littera habꝫ p̄ueni in tẽpesta nocte: q̄ꝛ tempestũ apud antiquos idẽ erat q̄đ oportunũ a tẽpore vel a tẽpestate vocabulo dicto. Uñ in antiquis hystorijs sepe ita legit̄. hoc factũ est in illa tẽpestate. i. in illo tẽpore: vnde intẽpestiuũ vel intempestũ aiũt tẽpus inopportunũ. i. nocturnis actionibus nõ opportunũ. Terti⁹ aũt versus. s. Exaltare dñe ⁊c. manifeste p̄tinet ad nouũ testamentũ. in quo saluator noster ſm humanitatem fuit exaltat⁹: quidaꝫ tamẽ dicunt tunc. Ego dixi dñe miserere mei: quia ad gl̄iam q̄ data est tp̄e noui testamẽti nõ p̄uenitur nisi p̄ remissionem peccatoꝝ. ¶ Sed q̄ritur quare versiculi in nocturnis ante lectiones dicũtur. in alijs vero horis post capitula. Respondeo in nocturnalibus lectionib⁹ ꝓpter eaꝝ vniuersitateꝫ ⁊ magnitudinẽ sedere solem⁹. Ne igit̄ ꝓpter longam sessionẽ aut ꝓpter lassitudinẽ siue ociũ obliuiscamur doctrine dñi quã lectõnes significant cogitãdo forte inania aut dormiendo vel cõfabulando: ideo versu p̄cedente ad lectiones audiẽdas incitamur. In alijs vero horis: q̄ꝛ nec tot nec tante sunt lectiones nõ est necesse sedere nec versicl̄os p̄mitti. Uel ideo in alijs horis versus post lectiones dicũtur ad notandum q̄ ꝓpter interualla horarũ doctrina dñi nõ negligit̄. ¶ Rursus versus sepe a pueris cantatur: ad notandũ seruitiũ nostrum cũ innocẽtia p̄stituꝫ dño fore gratũ. De versiculis q̄ in vesperis seu in laudibus dicuntur: sub illis locis dicet̄. Et vide q̄ꝛ versus dꝫ notare aut statũ tẽporis aut officij. Statum tẽporis notat versus p̄me. s. Exurge xp̄e adiuua nos. vbi cũ dicit̄ Exurge: innuit initiũ ope. Similiter in versu tertie. Adiutor meus esto dñe ne derelinquas me. cũ dicit̄ ne derelinq̄s me noratur status pugne. Similiter in versiculo sexte. s. Dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit in loco pascue ibi me collocauit: significat̄ status perfect⁹ ⁊ p̄fectiõis. In versiculo none. s. Ab occultis meis mũda me dñe: ⁊ ab alienis parce seruo tuo. status demõstratur frigescẽtis dilectiõis. Statuꝫ quoq̄ꝫ tẽporis innuũt versiculi q̄ in passione ⁊ resurrectione cantantur. Sed versus vesp̄tinalis officij statũ officij ĩsinuãt: vt Uespertina oratio ⁊c. ⁊ Dirigatur domine oro ⁊c. Ex quibus verbis colligitur q̄ vespertina oratio actitatur. Post versum sequitur oratio dñica. ⁊ post eaꝫ preces: de quibus dicet̄ sub nocturnis. Lectiones q̄ꝫ in singulis horis tam nocturnis q̄ diurnis dicuntur. Et dicit̄ lectio q̄ꝛ nõ cãtat̄ vt psalm⁹: vel hymnus: sed legitur tñ. Illic eñi modulatio hic sola ꝓnunciatio q̄ritur. Siquidem le-

ctiones nocturnales sunt doctrina nostra: qꝛ per eas docemur opa nostra retorq̄re ad deum. obtinēt ergo vicē lectionū quas doctores faciūt ad ignaros. ꝑ eas quoq; sanctoꝝ opera imitamur ⁊ eaꝝ ꝯmemoratōne ad dei laudē ꝯpūgimur. ⁊ ideo vt p̄missum est sedēdo ⁊ in silentio audiūtur. Lectur⁹ aūt lectionē ad libruz accedēs sup̄ gradū ascendit: qꝛ doctor ꝑfectiori vita vulgus trāscēdere dz. Et a p̄s̄ bytero vel ep̄o benedictionē tanq̄ legēdi licentiam postulat dicēs. Jube dōne bn̄dicere. ꝑ qd̄ p̄ricipatus ecclesie q̄q; nullus nisi a maiore iussus dz in ecclesia legere designatur. ⁊ dicit dōne ⁊ non dn̄e: quia solus deus vere dn̄s est. Hinc est q̄ p̄s̄ byter seu ep̄s nō a se bn̄dictōez largitur: sed discrete a deo postulat illam dari dicēs. Bn̄dic perpetuaz tribuat nobis ⁊c. In fine vero dicit. Tu aūt dn̄e misere ⁊c. quia tunc sermonē ad deū dirigit qui vere dn̄s est. Rursus ideo in p̄ncipio imꝑfecte ⁊ sincopato vocabulo ꝓnunciat: qꝛ tunc ad imꝑfectuz vz ad hoīem sermonem dirigit. Juxta illud prophete. Imperfectū meū viderunt oculi tui: qd̄ etiam monachi cōiter obseruant dicentes: domin⁹ abbas. Hac q̄z ꝯsideratōe famuli dn̄is seruiētes alterū genu tm̄. s. sinistrū flectere debent. per quā partē corꝑalis seruitus significatur que tm̄ homib⁹ ⁊ nō sp̄ualib⁹ debet: sed in ecclesia vtrūq; genu flectendū est: non alterum tm̄ ne iudeis assimilemur. Naz ⁊ xp̄o oē genu flectetur: ad Phili. ij. c. extra de īmu. eccle. decet. Salomō quidem ꝓ populo orans vtrūq; genu in terrā figebat ⁊ man⁹ ad celuz expādebat: ꝓut legit̄. iij. Reg. c. viij. Eadem etiā rōne nō est inclinandū p̄ncipi seculari facie recta siue secrete sibi loquendo siue auscultando: sed dūtaxat ab aure sinistra capite flexo. In fine v̄o ꝑfecte ⁊ ꝯplete ꝓnūciat: qꝛ ad ꝑfectum ⁊ ꝑfecto vocabulo dignū: vz ad deū dirigit sermonez. ¶ Porro ep̄o volenti legere ⁊ dicenti. Jube domine bn̄dicere: null⁹ minor benedicere dz. xxi. di. deinde. Unde ⁊ in q̄busdam ecclesijs nihil em̄ respōdetur. in alijs vero respōdet vn⁹ p̄s̄ byter. Ora ꝓ nobis pie pater ad dn̄m. ⁊ tunc ep̄us dicit. Magnificate dn̄m mecum. Tūc aūt ep̄s bz ꝑfecte ꝓnunciare. iube dn̄e benedicere: qm̄ ad deum q̄ perfectus est sermonez dirigere intelligit̄. ¶ In nōnullis vero ecclesijs ep̄o legere volente sacerdos dicit. Jube dn̄e bn̄dicere: ⁊ ip̄e ep̄s data bn̄dictione legit. Cum em̄ legere lectionē non sit sacerdotis vel ep̄i officiuz sed lectoꝝ. si nullus alius ep̄s vel sacerdos assit: pōt ali⁹ inferioris ordinis tanq̄ lecturus in ꝑsona ecclesie dicere Jube dōne bn̄dicere. ⁊ ip̄se sacerdos vel ep̄s lecturus in personaz xp̄i ei reddit benedictionē: vel legat absq; Jube dō. benedicere. In quibusdā ecclesijs ip̄e ep̄s dicit Jube dn̄e. ⁊ minor cui voluntarie in hoc se ex humilitate subijcit bn̄dicit. ij. q. vij. nō suz. ij. q. v. mādastis. Lectione finita dicit lector. Tu autem ⁊c. quod neq; de lectione est neq; ei continuatur: sed ille ad deum sermonem dirigēs se excusat. q. d. dn̄e peccaui legendo forsan modulate. ꝓnuncians cupidine laudis humane vel captando ventum humani fauoris: et audientes simil̄r forte peccauerunt vanis cogitationibus intendētes vel a lectione audituz auertentes. aūt pro sed: tu domine misere nostri. quod vero respōdetur a cunctis Deo gratias. non ad tu autez sed ad lectionem refert̄. Est em̄ vox ecclesie deo gratias exoluētis ac si dicat. Deus pauit nos verbis salutis q̄ sunt cibus anime. ⁊ pro hmōi beneficio deo gratias supple exoluim⁹. ¶ Rursus pluralitas lectionum pluralitatem significat predicatorū qui sunt tempore gratie sicut ⁊ paucitas in ꝓfestis raritatez significat tempore legis. Sz ⁊ vicissitudines lectoꝝ sunt successiones legatoꝝ qui dum Jube domine benedicere dicunt licentiā ꝓficiscendi petunt. ⁊ dum eis benedicitur licentia datur: in quo innuit q̄ nullus p̄dicare debeat nisi missus. quō em̄ predicabūt nisi mittantur. Ipsa eniz lectio est iniuncte legationis executio. tu autez domine legati reuersio: vbi ī eo q̄ misericordia imploratur innuitur ipsum legationis vel predicatōis officiuz non sine alicuius leuis culpe puluere pagi posse. vnde Augusti. Uerbum predicationis securius auditur q̄ dicatur. predicator enim per terram ambulat: et difficile est ei qui per terram ambulat pedes nullo puluere sordidare: et predicatorē cuz se bene p̄dicare senserit nulli⁹ spiritu elatiōis erigi. ¶ Et attēde

q̄ sicut in eccl̄ia duo sunt ordines sapientes ⁊ insipientes: sic due sunt lectionū maneries. In illis esn lectionib⁹ que ad missam legūtur sapientes instruūtur. in his vero que in nocte dicūtur insipientes eruditūtur. vñ ⁊ exponit. ¶ Et nota q̄ terminātur lectōes quattuor modis. Primo generaliter p̄ tu aūt. Secō in aduentu ⁊ in natiuitate ⁊ in epiphania lectiones de Isaia finiūtur p̄ hec dicit dñs cōuertimini ad me ⁊c. Qui in natiuitate hoc dicūt mouentur et illo ca. Isaie q̄ tunc legit. Primo tpe alleuiata est. vbi dicit. Et in oibus his non est auersus furor meus ⁊ populus me⁹ non est cōuersus: et ideo ecclesia hortatur i persona x̄pi populū peccatorē vt ꝓuertatur. Hoc idē etiam fit ꝓpter eandē causam in quibusdā eccle sijs quādo legit de hieremia exprobrāte duritiam peccatorū qui p̄ penitētiā nō ꝓuertūtur. Tertio modo lectōes que legūtur triduo ante pascha de trenis hieremie finiūtur p̄ hierusalem hieru. cō. ⁊c. ꝓut ibi dicetur. Quarto lectōes p̄ defunctis finiūtur simpliciter sine aliquo p̄missorū. in quibusdā tamē ecclesijs finiūtur p̄ Beati mortui qui in domīo moriuntur quod sumitur ex fine cuiusdam. sermonis quē Aug. de mortuis ꝓpilauit. ¶ Hoc etiā nota q̄ in tertio nocturno legitur euangeliū ⁊ omelia euangelij eiusdez diei: q̄ tertius nocturn⁹ designat temp⁹ gratie in quo euāgelium recitatum est. ⁊ in quo euāgelica p̄dicatio celebratur: ꝓut i ti. de nocturnis dicetur. ¶ Non est etiaz omittendū q̄ antiquis temporib⁹ eliminatis hereſibus qui veritatē trinitatis impugnabāt: sancti pres ad hoc vt sancta trinitas magis nota esset ordinauerūt q̄ nona lectio semper de trinitate legeretur: ⁊ nonū responsoriū similiter de eadem cantaretur: et q̄ etiā in prima feria missa de trinitate diceretur. Quo diutius obseruato et trinitate cunctis indetescēte ecclesia lectionez de trinitate omisit. Sed responsoriū de trinitate et etiā alleluia i missa in domīcis diebus: vel propter solitum vsum: vel propter dulcem cantilenam in plerisq̄ locis retinuit: et ita nunc improprie vocatur responsoriuz: quia lectioni precedenti nō respōdet. Diurne vero lectōes a quibusdā eo q̄ breues sunt lectiūcule nūcupātur: a pluribus vo capitula eo q̄ vt plurimū de capitib⁹ epistolarum illorū dicrum quibus dicūtur sumūtur. Hec siquidez post psalmos ⁊ antiphonas in singulis horis dicūtur ꝓut statutum est in cōcilio agatben. de cōse. di. v. cōuent. qui mod⁹ ab esdra sumptus est: vt p̄missuz est. ⁊ significant capitula doctrinam. Ne esn ꝓpter psalmodiam audientiū animi sibi fastidium ingerat: sicut iudeis qui mānā fastidiebant ꝓpter q̄ deus misit in eos serpentes ignitos q̄ eos interficiebant: ideo p̄mittit capitulū. i. breuis lectio sumpta a nouo vel vel ve. te. test. ꝓuocans ad deuotionez que fastidio ꝓtraria est. ⁊ exhortans ad p̄seuerantiam in bono, iuxta illud. Hortamur vos ne inuacuū gratiaz dei recipiatis. In nocturnis aūt copiosius q̄ diurno officio lectionibus vacamus: q̄ tūc eis aures liberius accōmodamus. Et dicunt hmōi capitula siue exhortatōes i pleriscq̄ ecclesijs per pastorē ad domesticos ⁊ scientes: quia sicut ligna lignis adijcimus vt ignis magis ardeat: ita ignitis domesticoz cordibus ignita pastoz verba adijciūtur vt magis igniantur. Legunt etiā he lectōes sine Iube domne bñ dicere: ⁊ absq̄ bñdictōe: qñ vt plurimū epūs vel sacerdos qui vicez x̄pi gerunt: ⁊ quoz officium tanq̄ maiorū est excitare pigros illa legunt. cuius ꝓprium est licentiā ⁊ bñdictionē dare ⁊ non petere. nam maior minori bñdicit: ⁊ non ecōtra. Nocturnales vero lectōes a minoribus legūtur. ideo a supioribus licentiā ⁊ benedictionē petunt. In his etiam diurnis lectionibus non dicitur in fine. Tu aūt. sicut fit in nocturnalibus: q̄ sacerdos debz esse perfectus: ⁊ q̄ diabolicis suggestionib⁹ de facili nō succūbat: ⁊ quia in breui sermone ⁊ inter familiares vir est qui vent⁹ humani fauoris capte tur: ꝓut quādoq̄ fit in nocturnalib⁹ lectionibus: vt p̄missuz est. Respōdetur tamē Deo gratias ꝓpter causam in nocturnalib⁹ lectionibus assignatam. Ad hoc in capitulis horaruz officia diuidētes p̄ precedentia laborez. per sequētia primū significamus: ideoq̄ precedentia ꝓsistunt in psalmis: sequentia i hymnis ⁊ canticis. ¶ Notandum vero est q̄ pulcherrimus mos in ecclesia inoleuit vt quater in die ⁊ quater in nocte per singulas diurne si

ne nocturne psalmo die bonas: lectio vna siue capitulū de veteri siue nouo testamēto dicat. Quedā tñ ecclesie nō dicūt capitulū in prima nec in cōpletorio. Sed quia ſm hoc lectiōes nostre nō erūt octo: sicut erāt ſm esdram i veteri testamēto: ꝑ put ꝑmissum est: ideo ecclesie ille post ꝑmas legunt in capitulo lectionez in ꝑma ꝑtermissam. Dicit esti aliquis Jube dō ne benedicere. ⁊ sacerdos benedicens respondet. Regularib⁹ disciplinis ⁊c. que sequuntur. Et ante cōpletoriū legunt ꝑtermittendū in cōpletorio. ſ. Fratres estote, sobrij ⁊c. vel legit de dialogo vel hmōi. de hoc sub ti. de ꝑma dicetur. ¶ Queritur autē quare in nocturnalib⁹ siue in diurnalibus lectionib⁹ nō ꝓnunciat auctor earū ꝑ put fit in his q̄ in missa legunt. Respondeo. hi qui sup lectionibus ⁊ diuinis obsequijs insistūt vt sunt ministri ⁊ domestici ecclesie earū auctorem ex ipsis lectionib⁹ agnoscunt: quia igit illi nocturnalib⁹ lectionibus assunt officijs nō est necesse nomē auctoris exp̄mi lectionū. In missa vero ideo exp̄mitur: qz ibi cōuenīūt bubulci: operarij: ⁊ agricole: vt si quis eoz forte ꝑ eo q̄ raro talia audit incognitam hz hystoriā audiat eius auctorē q̄ forte nō est ei incognitus: vt ex illius auctoritate firmius infigant verba lectionis in corde. In quibusdam tamē nocturnalib⁹ lectionib⁹ quā doq̄ auctor ipsas exp̄mit: puta in sermonibus ⁊ homelijs Gregorij ⁊ augustini: ⁊ aliorum: de quo in ꝑhemio septime partis dicet. ¶ Porro in cōcilio maguntiñ. in burcardo libro. viij. c. laycus. statutū est vt layc⁹ in eccl'ia nō recitet lectionē nec alleluia dicat nisi psalmos tñ ⁊ rñsoria sine alleluia. Respōsoria q̄ post lectiones subijciunt. cū enim p lectiones doctrinales: per respōsoria vero bona opera significentur. rite post lectiones responsoria subijciūtur: quia per bona opera doctrine respondere debemus: ne cū seruo pigro qui pecuniam dñi sui abscondit: in tenebras exteriores mittamur. Dicit nāq̄ responsoriū: quia lectioni respondere id est consonare debet: vt si forte lectiones sunt de actib⁹ ap'lor: responsoria sint similiter de eodem. vnde nonū responsoriū responderi solet none lectioni: que olim erat de trinitate: ꝑ put iaz dictū est. Hoc tamē fallit in responsorijs de hystorijs q̄ post euangelium in nocturnis cantant q̄ euangelicis lectionibus nō respondēt. de hoc etiā dictum est in quarta pte sub ti. de graduali. Dicit q̄s responsoriū: quia vni cantanti ceteri cōcorditer respondēt. Juxta illō apostoli. i. ad corīth. i. Ut idipsum omēs dicam⁹ ⁊ nō sint in nobis scismata. Cantant esti vnus. ſ. xp̄s: ⁊ petrus ⁊ ceteri eū secuti sunt: vel quia chorus illud cantanti versus respondet ab vno. Jsidorus dicit q̄ italici responsoria radiderunt: q̄ inde responsorios cantus vocant: quia alio desinēte id alter respondeat. Porro respōsoria nocturnalia spūalibus canticis comparant. dicunt esti cātica: quia cantant. sunt spūalia quia ex iubilatione spiritualis mentis ꝓcedunt. Cantantur vero vt recitatione lectionuz ad supne patrie concentum mentē nostrā incitent subleuari: quod etiā insinuat Gloria patri quod in vnoquoq̄ responsorio canit. Ceterū respōsoriorum ab vno incipitur vt ab alijs cōcinatur: ꝑ quod fratris ad fratres exhortatio ad seruiendum deo intelligitur. Per versum vero responsorij qui tot⁹ ab vno canit singularis ad deum deprecatio denotatur. Adhuc responsorium cantando quasi per tubam vocē exaltamus excitādo fratres ad altiora vsq̄ adeo vt ad laudem sancte trinitatis pueniamus. dicentes. Gloria patri ⁊ fi. ⁊c. Quandoq̄ autē responsoriū tres habet versus: ꝑ put i sexta pte sub ꝑma dñica de aduentu dicetur. Responsorium quoq̄ post versum impfecte recantat: ad notandū q̄ si in monte. i. in statu pfectiōis saluari non possum⁹ saltem in segor. i. alia via saluemur in statu: videlicet imperfectionis. Adhuc semiplene siue ꝑ parte repetitur: ad notandum ea q̄ viuentes facim⁹ imperfecta. Et fit ꝑmo repetitio a remotiori quo ad finez: ⁊ post ea a minus remoto: ⁊ vltimo Gloria patri et filio dicit: ꝑ put sub'dicta dñica de aduentu dicetur. In festiuis vero iterū totū pfecte repetitur: ad notandū leticiaz ⁊ pfectionē sanctoz. Orationes similiter in singulis horis dicunt p' quas ꝓmissio impetranda est. oratio nāq̄ petitio est. Nam orare petere est: sicut exorare est impetrare. Et ſm grego. veraciter orare est amaros in cōpunctione gemit⁹ ⁊ cōpo-

sita verba sonare. oratio aūt dei misericordiā significat que p̄cedit ⁊ subsequitur hominē in bonis operibus: ⁊ ideo dicitur in p̄ncipio mis se ⁊ fine. Est autē vltima oratio dñi ad operarios benedictio. Qđ orationes in fine dicunt̄ ab actibus sumit̄ apostolorꝫ q̄ quādo disiungebantur positis genubus suis orabant. Si quidē oratur⁹ sacerdos populū salutat dicēs: Dominus vobiscum: ⁊ hoc ideo vt illum animet ad orandum: ꝓ ipso ꝙ eius oratio sit accepta deo ꝙqꝫ deus gratiā suam sibi donet. oratione autē finita iterū orat dicens. Dominus vobiscum. de quo sub ti. de prima dicet̄. ¶ Et nota ꝙ omne officiū preter nocturnuꝫ oratione ⁊ benedictione cōcluditur: ad notandum ꝙ dum in hoc seculo sum⁹ necesse habemus presbyteroruꝫ ordinationib⁹ muniri. Et mos est quādo cum famulis dei familiare habemus colloquiū: cū ab illis separamur benedictionez ab eis poscimus. In nocturnis v̄o hoc non fit: quia ibi nō fit separatio: sed matutinuꝫ ⁊ matutine laudes de eo ꝯiūctim canūtur. ¶ Porro licet deus sit vbiqꝫ: tamē sacerdos in altari ⁊ in diuinis officijs debꝫ ex institutione vigilij pape versus orientē orare. Unde in ecclesijs ostium ab occidente habentib⁹ missam celebrans in salutatione ad populuꝫ se vertit: quia quos salutamus facie ad faciez presentam⁹: ꝓut in quarta parte sub ti. de salutatione dictum est. ⁊ deinde oraturus se ad oriētez cōuertit. In ecclesijs vero ostia ab oriente habentib⁹: vt rome nulla est in salutatione necessaria cōuersio: qꝛ sacerdos in illis celebrans semper ad populū stat cōuersus. Templum quoqꝫ salomonis ⁊ tabernaculuꝫ moysi legūtur ab oriēte ostia habuisse. Exo. xxxiiij ca. Uersus orientē ergo oramus: primo memores ꝙ ille qui est splēdor lucis eterne sedētes in tenebris illuminauit: qm̄ visitauit nos oriens ex alto. De quo legitur. Eccevir oriēs nomen eius. Cuius argumento in libro sapiētie dicitur. Oportet ad ortum lucis adorare: non ꝙ diuina maiestas localiter in oriente cōsistat que potentialiter ⁊ essentialiter est vbiqꝫ. Iuxta illud. Celū ⁊ terrā ego implebo. et ꝓpheta. Si ascendero in celū tu illic es. si descendero ad infernuꝫ ades: sed quia deū timētibus oritur sol iusticie q̄ illuminat omnē hominem venientē in hunc mundū. Secūdo iō versus orientem oramus vt animus noster se ad potiora ꝯuertere admoneatur. Tertio qꝛ qui deum laudare volunt non debent ad illuꝫ vertere terga. Quarto ſm iohannē damas. q̄ quattuor sequētes orationes scripsit in quarto libro cañ. v. ca. vt patriam nostram nos requirere ostēdamus. Quīto vt xp̄m crucifixuꝫ qui verus est oriēs: ⁊ ad quē oramus directe respiciamus. Sexto vt venientez iudicē nos expectare monstremus. Ait em̄ idem damas. ibidem. Deus paradisum ſm orientem plantauit. vnde hominez transgressum exulem fecit: ⁊ ante paradisum ex occidente habitare fecit. antiquā igitur patriā delinquētes ⁊ ad ipsum aspicientes deum ad orientem adoram⁹ Septimo quia domin⁹ crucifixus ad orientē respiciebat: ideo ⁊ nos oramus ad eum respicientes: sed ⁊ ipse in celuꝫ assumptus ad oriētem sursum ferebatur: ⁊ ita ip̄m apostoli adorauerunt: ⁊ ita veniet quēadmodum viderūt eum euntem in celum. ipsum igit̄ expectātes ad orientem adoramus. Daniel quoqꝫ in babylonica captiuitate. ⁊ iudei similiter v̄sus tēplum orabant. Augustin⁹ tamē. ij. dist. ecclesiasticaruꝫ dicit ꝙ nulla scriptura nos docuit versus orientez orare. Adhuc stantes oram⁹ sanctos: ꝓut iam p̄missum est vbi de psalmis agitur. Orandū tñ est in ecclesia q̄ ad hoc iuēta est: ꝓut in prima parte sub ti. de ecclesia dictum est. Uñ p̄s. lxvij. In ecclesijs benedicite dño deo de fontibus israel. Et alibi. Adorate dominū in aula sancta ei⁹. Et illud. Introibo domine in domū tuā adorabo ad templū sanctum tuū in timore tuo. Item preceptum est coram altari hoc adorabis. Itez ꝓpheta. Uenite adoremus ⁊ ꝓcidamus ante deum: ploremus coram domino qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster. deus. i. creator. domin⁹. i. redēptor. noster. i. saluator. Sꝫ cū deus sit vbiqꝫ vt premissum est: quare potius in templo q̄ alibi est adorādus? Preterea legitur Johā. iiij. ca. ꝙ cum mulier samaritana solutionem questionis que de loco adorationis inter iudeos ⁊ samaritanos sepe vertebatur a xp̄o quesiuisset. Patres inq̄t nostri i mō

te hoc adorauerūt: ⁊ vos dicitis quia hieroso lymis est locus vbi adorare opꝫ. Rñdit illi ie sus. Mulier crede mihi quia venit hora quā do neqꝫ in mōte hoc neqꝫ ī hierosolymis sup plendum est tm̄ adorabitis patrē: sed v̄i ado ratores adorabūt patrē ī spū ⁊ veritate. q. d. non prefero locum in adorando vbicūqꝫ ado retur deus dūtaxat in spū. i. pro spūalib⁹ ⁊ ve ritate. i. eternis. Unde apostolus īquit: tu au tē cū oraueris ītra cubiculū tuū, ⁊ clauso ostio ora patrem tuū. Sed lꝫ vbiqꝫ sit deus adorā dus: spāliter tamē in ecclesia: alioquī frustra tanto studio tantoqꝫ impēdio templum dño fieret nisi grati⁹ in eo adorari acceptaret. Uñ salomon in templo cōstructo ⁊ dedicato ora uit ad dominū: vt quicūqꝫ illud ascenderet ꝓ peccatis suis: vel pro quacūqꝫ tribulatōe cla mans ad dñm: in his que iuste postularet ex audiretur. quā oratiōis formā sequitur eccle sia in oratōe quā dicit in ecclesie dedicatione. Assistunt eñ angeli ibi adorātib⁹ vt deuotas eoꝝ oratōes dño offerant. ꝟm illud. In ꝯspe ctu angeloꝝ psallam tibi: adorabo ad tēpluꝫ sanctum tuū ad ꝯfitendum nomini tuo domi ne. Hic angelus ad Thobiā. Ego obtuli ora tionem tuā dño. Requiescūt etiam ibi sancto rum reliquie: qui nobis deuote deum adoran tibus suis precibus assequūtur qđ nos meri tis nostris nō valemus. In plateis v̄o ⁊ ī publico more phariseoꝝ orare a domino ꝓhibe mur. Qđ vero apl's ad thimotheū inq̄t. Uo lo vos orare in omni loco leuātes puras ma nus sine ira ad internam ꝑtinet orationē. In omni eñ loco orat qui per charitatis officia ⁊ opera bona vbiqꝫ manus cordis mūdas ad deum leuat. Ceterū adorādus est pater ⁊ fi lis ⁊ spūs sanctus: qm̄ oēs ⁊ singuli sunt vnus solus ⁊ verus deus. Licet eñ alia persona sit pater. alia filius. ⁊ alia spūs sanct⁹: tamen pa tris ⁊ filij ⁊ spūs sancti vna est diuinitas equa lis gloria coeterna maiestas. Una igit̄ ⁊ eq̄ lis totius indiuidue trinitatis ē oratio de qua sane pōt intelligi qđ ait domin⁹. Ueri adora tores adorabūt patrē in spiritu ⁊ veritate. nā qꝫ qui deum veraciter adorat ipse quidē ado rat patrez in spiritu ⁊ veritate. i. in filio qui de se dicit. Ego sum via veritas ⁊ vita: ego suꝫ ī quit in patre ⁊ pater in me est: ideo pater ado randus est in filio ⁊ filius in patre ⁊ spūs san ctus in vtroqꝫ. Est autē de⁹ adorand⁹ de cor de puro conscientia bona ⁊ fide non ficta. De corde puro non vt quidam faciunt qui in pro speritate deum glorificant: sed eum in aduer sitate blasphemant de quibus propheta. Cō fitebuntur tibi duꝫ benefeceris eis. si v̄o non fuerint satiati murmurabunt. De conscientia bona: non vt quidam faciunt qui cōtra deum grauissime peccant ⁊ postea temere illi sacri ficant. de quib⁹ ꝓpheta. Peccatori dixit de⁹ quare tu enarras iustitias meas ⁊ assumis te stamētū meū per os tuū. iij. q. viij. quod testa tur illud vtiqꝫ testamentū de quo veritas ait. Hic est sanguis meus noui testamenti. De fi de non ficta non vt quidam adorant qui recte dicūt sed praue viuūt: quibus domin⁹ impro perat dicēs. Hic populus labijs me honorat cor autem eorum longe est a me. dicunt eñ ⁊ non faciunt. Adorandus est itaqꝫ deus corde per deuotionem. ore per confessionem. ⁊ ope re per venerationē. Sunt autē due spēs ado rationis. s. latria que soli deo debetur: ⁊ dulia que quibusdam creaturis adhibetur: vt dictū est in quarta parte sub quarta particula cano nis super verbo seruitutis. ¶ Rursus canoni ce hore in ipsis horis diei dicēde sunt: nec ob stat illud psalmiste. Benedicam dominuꝫ in omni tempore: nec illud apostoli. Sine inter missione orate. quoniā benedicere dominū in omni tempore: est illum semper digna conuer satōne laudare. Sine intermissione orare est omnia in dei laude seu gloria agere sicut ideꝫ apostolus ait. Siue māducatis siue bibitis siue aliquid aliud faciatis in gloria dei facite. xxvi. q. vltima. nō abseruetis. Ceterum orati onem salutatio precedit ⁊ sequitur ad illaꝫ re spōsio: ꝓut sub pr̄ia dicetur. ¶ Finaliter aūt post orationeꝫ dicitur. Benedicamus domi no: quod sumptuꝫ est de apostolo vel de psal mo vel de hymno trium puerorū: vbi dicitur. Benedicamus patrem et filiū ⁊c. Et dicitur quādoqꝫ a pueris qui sunt imperfecte etatis ad notanduꝫ omnia opera nostra imperfecta esse iuxta illud. Imperfectum meum viderūt oculi tui ⁊c. de consecra. dist. iiij. tulerunt. ⁊ ꝙ

omnis laus nostra puerilis ⁊ iperfecta est ad cōparationē dei quē laudam⁹. quicq̄d enī hic dici pōt minus a laude dei ē. ac si dicat eccl̄ia. laudamus: sed laudādo non sufficim⁹: qz supe mīētia dei eloquiū nostrū ⁊ intellectū supat: quia accedet homo ad coz altum ⁊ exaltabit deus. Unde ab omnibus ꝓsequenter dicitur. Deo gratias: quasi placet sicut piuz est ī dei laude supari. Dicitur etiam a pueris ad notā dū ꝙ solū pueri. i. puri a malitia digne laudāt deum ⁊ gratias agūt. Dicit etiā qñq̄ a maioribus ad significandū ꝙ ī eterna beatitudine cū domīo ꝓfecti erimus laudatoꝛes: qz in hac vita nō possum⁹ esse perfecti. ¶ Rursus post suffragia dicitur alia oratio que misericordiā dei significat: que p̄cedit et subsequit hominē in bonis operibus. Dicit etiam iterū. Bñdicam⁹ ⁊ Deo gratias: quia sicut domin⁹ post ꝙ iterū post resurretōez suam salutauit discipulos suos benedixit eis: ⁊ illi gr̄as referēdo illū adozauerūt: ita et ꝓsbyter vel alius iterum dicta oratione dicit. Benedicam⁹ dño ⁊ est subaudiēdū cuius mēbra sum⁹ ⁊ in quo bñdicim⁹ ⁊ etiaz benedicit. Chorus ℟o gratias agēs dicit. Deo gr̄as: quod sumptū est de apostolo. per qō significat ꝙ vsqz in finē vite nostre immocētiaz debemus seruare. ⁊ deo benedicere ei ꝑ beneficijs gratias exoluēdo vl̄ Benedicam⁹ dño cū deo gratias est laus finalis ⁊ exultatio ineffabils q̄ erit in gl̄ia cuz gratiaꝝ actiōe: vel Deo gratias est de consumato cursu gratiarū actio. de hoc etiā dictū est in quarta pte sub titu. de oratione nouissima. Sed videtur ꝙ potius deberet responderi. Amen id est fiat seu ita sit sez ꝙ deus sit benedictus: sed respondetur Deo gratias: vt notetur ꝙ hoc ipsum ꝙ deuz benedicim⁹ ab ipso deo habemus. ¶ Horro quia q̄diu vivimus in lubrico positi sumus: ⁊ a demonib⁹ impugnamur: quare semper sanctoꝝ suffragijs indigemus: iccirco in pleriscz ecclesijs in singulis horis post Benedicamus suffragia sanctorum subiciuntur. Et nota ꝙ quia totū tp̄s a natiuitate dñi vsqz ad festum purificatōis est de infantia saluatoris: iō vt quidaz dicunt nō debēt fieri tūc memoratōes ꝑtinz de cruce. Juxta illud. Non coques hedum in lacte matris sue. nec etiaz a domīca de passione vsqz in sabbatū post pentbecostē: vt ibi dicetur. ¶ Hoc etiam sciendū ꝙ quia petrus ⁊ paulus in vita ⁊ in morte non sunt sepati prout cantat ecclesia: ideo nec in memoratōib⁹ sepantur que simul fiunt et cōiter de vtroqz. ¶ Ultimo notandū est ꝙ cātandi vsus a veteri testamento sumpsit initiū: sicut in esdra legitur: de quo in parte scōa sub ti. de cātoꝛe: et ita in quarta parte sub ti. de alleluia dictū est ⁊ eccle. c. xlvij. Dedit illis contra inimicos potentiam ⁊ stare fecit contra altare cantoꝛes ⁊ in sono eoꝝ dulces fecit modulos. ⁊ psal. Cāte ei canticum nouū bene psallite ei in vociferatione. Celebratur itaqz ei cantus vt ostē datur boies debere referre gratias ⁊ laudes deo dū manib⁹ ceteriscz mēbris satagūt agere opa q̄bus valeant deo placere. Usuz tamē cantandi quidam reprobāt ꝓut dictum est in ꝓbemio quarte partis. Ordinem cātilene in diurnis siue nocturnis horis creditur beatus Gregoriꝰ plenaria ordinatōe distribuisse cuz multi ⁊ ante ⁊ post eū oratōes antiphonas ⁊ respōsoria ꝓposuerint. ¶ Et nota ꝙz Hugonez de sancto victoꝛe ꝙ tres sint spēs sonoꝝ: qui tres modulos faciunt: fit enī sonus pulsu flatu ⁊ voce. pulsus pertinet ad cythară. flat⁹ ad tubam ⁊ organū. vox vero ad cantū. Hec genera musicoꝝ antiquis populus in laudez dei exercebat: hec autē ꝓsonantia sonoꝝ assignari pōt ꝓcordie mox si ad pulsum cythare manuū opatio: ad flatuz organi mentis deuotio: ad cantum vocis sermonis exhortatio referātur. Bernardus inquit. Quid ꝓdest dulcedo vocis sine dulcedine cordis. frangis vocem frange et voluntatē: seruas consonantiā vocum: serua cōcordiam moꝝ: vt ꝑ exemplum concordes proximo. per voluntatē deo: ⁊ per obedientiā magistro. De organo dictū est in quarta parte sub ti. de sanctis. ¶ Rursus hoc triplex genus musicoꝝ ad triplicē differētiaz beneficij ecclesiastici refertur ꝙz Ricardū epz cremoneñ. in mitrali. Nam ipsum officium ecclesie ꝓsistit in psalmis in cātu ⁊ lectionibus. Primū musicoꝝ genus est quod fit pulsu digitoꝝ: vt in psalterio ⁊ similibus: ⁊ ad id ꝑtinet psalmodia. Juxta illud. Laudate eum in

psalterio ⁊ cythara. Dicitur eñ psalterium a psallin grece qđ est tangere latine. Secundū est qđ fit voce. s. humana: et ad istđ pertinēt lectiões. vnde psalmista. Bene psallite ei ī vociferatōe. Et apl's: lectionē vocem vocauit dicens. Ignorantes iesum et vocem ꝓphetarū que per sabbatū legūtur. Tertiuz est quod fit flatu sicut in tuba: ⁊ ad istud pertinet cantus. vñ psalmista. Laudate euz in sono tube. Sane rationabiles diuersoꝝ sonoꝝ cōcent⁹ ⁊ cōcordiaz varietate compactā ⁊ bene ordinate ciuitatis vnitatez significat. Suauis vero cātus fit ex diuersis sed nō ex aduersis vocibus. ¶ Rursus cantus in ecclesia leticiā celi significat. voces vero graues acute ⁊ supacute īnuunt tribus modis predicandū esse trib⁹ ecclesie ordinibus ꝓpter tricesimū sexagesimuz ⁊ centesimū fructū: vel iuxta tria volumina salomonis significat ordinē incipientiū ꝓficiētiū ⁊ perfectoꝝ: de choro dictuz est in prima parte sub ti. de ecclesia. ¶ Sane statutū est in cōcilio toletañ. ⁊ gerundeñ. de cōse. di. ij. institutio. ⁊ di. i. altaria. ⁊ xij. di. c. fi. ꝙ tā misse ordo ꝙ psallēdi ⁊ mīstrandi ꝯsuetudo seruet ī omnibus ecclesijs: qui in ecclesia metropolitana seruatur. Abbatibus quoqz vel monachis curam animarū habentibus nō licz publica officia aliter celebrare ꝙ in ecclesia episcopali. ꝙ uis Augustin⁹ dicat. xij. di. illa. Qđ neqz ꝯtra fidē neqz ꝯtra bonos mores eē ꝯuincit ī differēter habendū esse: ⁊ in ecclesiasticis sacramētis sit de iure cōsuetudo seruanda. de cōse. di. iiij. de cena. extra de cele. mis. ca. penulti. xi. di. catholica.

¶ De nocturnis. Rubrica.

Licet ecclesiastica officia a vesperis īcipiāt. Iuxta illud. De vespera in vesperā celebrabit sabbata vestra. extra de ferijs. c. ij. quia tamen ordo conueniēs est vt a tenebris procedam⁹ in lucem ⁊ nō ecōuerso: ideo a noctis officio īchoemus. Tempus autē nocturnum significat vitam nostram in peccatis. Nocturnū officium nostri exilij seruitutum: laus matutina penitentie suffragium per quā tendim⁹ ad lucis gaudium ⁊ libertatis. Vel tempus añ nocturnum significat tempus ante legē mortis in quo omnes silebant a laudibus dei. Tempus nocturnuz significat tempus legis date moysi. Temp⁹ laudis matutine significat tēpus gratie a resurrectōne vsqz ad finem mundi. in quo tempore deum laudare tenemur de bonis nature q̄ in illa hora nobis contulit creando. de bonis gratie que in illa nobis ꝯtulit resurgēdo. ⁊ de bonis glorie que in ea nobis dabit resuscitādo. Sane nocturnale officiuz media nocte canitur ꝓpter quinqz rationes. Primo quia primogenita egypti de nocte interfecta sunt. et primogenita israelis saluata: vt igitur dñs ꝑuet nobis primogenita nostra id est hereditatem regni celestis quā nobis p̄mogenit⁹ dei filius acquisiuit: ideo ei canim⁹ officium nocturnale ne simus sicut Esau qui pro edulio lēticule ruffe perdidit primogenita sua. vij. q. i. ꝙ ꝑiculosum. Scđo quia dei filius fuit media nocte natus. iuxta illud sapiētie. c. xix. Dum mediū silentium tenerent oīa ⁊ mox ⁊c. vsqz a regalibus sedibus venit ihs fi. tu. vt ergo ipsius natiuitati grati simus eū de nocte laudamus: et gratias de ipsius natiuitate agimus. Tertio qz xp̄s ī nocte hac hora captus et illusus est a iudeis. ea etiā hora spoliauit infernum large noctez accipiendo. s. ante lucem. mane vero surrexit. media etiam nocte ad iudicium venturus asseritur. Dū statutum fuit vt in die vigiliarū pasche ante noctis medium dimittere non liceat populos expectantes christi aduentuz: vt dicet in sexta parte sub sabbato sctō. Ideo hac hora deum laudamus gratias agētes de ipsius captione et patrum liberatione: eius etiam aduentuz sollicite expectantes. Quarto vt noctes delictoruz nostroꝝ illuminarētur. Unde paulus ⁊ sylas in vinculis existētes media nocte orantes hymnū cunctis audiētibus dixisse memorantur: vbi terremotu facto repente ianua sponte patefacta est: ⁊ eorum vincula illico sunt soluta. Quinto propter carnis illecebras psallendo ⁊ orando edomādas: quia sicut dicitur ecclesiastici. xxij. Vigilia honestatis domat carnes. Sciendum autem est ꝙ in primitiua ecclesia ministri ecclesie ter de nocte interpolla

tim surgebant ad diuinum officium celebrandum: tria in hoc tempora designãtes: vz tempus, ante legem: temp⁹ sub lege: ⁊ temp⁹ gratie. Surgebãt em̃ primo circa primũ somnũ quando vulgus solet ire dormituz. scõo circa mediam noctem. tertio paululum ante diem: sic ordinãtes officium vt nocturne finite ⁊ lectiones cum suis responsorijs perlecte essent priusq̃ lucesceret. apparente vero aurora pulsatis campanis cantabant. Te deũ laudam⁹. ⁊ matutinas laudes. Ad primã nocturnã põtifex ⁊ ministri ecclesie surgebant. que sine inuitatorio cantabatur p eo: quia nullus ad hanc inuitabatur. Et vocabãt vigilia: quia habuit initium a pastoribus vigilias noctis sup greges suos seruantibus. In precipuis tamẽ solẽnitatibus populus tota nocte in dei laudibus perstitebat: sed illud sublatum est: et ieiunium loco illi⁹ vigilie ordinatum: prout dicetur i sexta parte sub quarta feria tertie hebdomade de aduentu. Ad secundã nocturnã surgebant ministri simul ⁊ pugati taz mulieres q̃ viri: que cum inuitatorio dicebatur ad significandum angelos imitantes pastores ad videndum regem natum. Ad tertiam surgebãt omẽs pmuniter: sed postea algescẽte charitate cum omnes tam ministri ecclesie q̃ popul⁹ surgere ad nocturnum officiuz pigritarẽt: statutũ est vt omnes media nocte surgerent: iuxta illud ꝓphete. Media nocte surgebaz ⁊c. ⁊ totum noctis officium ꝓtinue cantaretur. ⁊ plures adhuc illa hora surgunt. Quia vero q̃dam nocturnis delitijs plus q̃ dei seruitijs vacantes institutionẽ huiusmodi non seruabant consequẽter statutũ est vt saltem tempore vltime nocturne oẽs surgant. Potest etiam dici q̃ quattuor sunt ecclesie hostes: supiores. i. demones malignãtes. inferiores id est homines aduersantes. interiores. i. ꝓcupiscẽtie carnales. et exteriores. i. illecebres seculares. de primis inquit apostolus. Nõ est vobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinẽ sed aduersus spiritualia nequitie in celestibus. de scõis psalmista. Supra dorsum meũ fabricauerũt petõres ꝓlongauerunt iniquitatẽ sibi. de tertijs apls. Caro ꝓcupiscit aduersus spũm. spiritus etiaz aduersus carnẽ. de quartis Jo. Nolite diligere mundum neq̃ ea que sunt in mũdo: quia quicquid est in mundo aut est ꝓcupiscentia carnis aut oculoꝝ aut superbia vite. Aduersus hos q̃ttuor hostes rectores ecclie dsit q̃ttuor noctis vigilias sollicite custodire. nam pastores custodiebant vigilias noctis super gregem suum videlz conticiniũ: gallicinũ: intẽpestum: ⁊ antelucinũ in quibus obsessi ciuitatis custodes vigilant alternatiz. Primã ergo vigiliã custodire debẽt contra fallacias primoꝝ hostium. secundã ꝓtra versutiã secũdoꝝ. tertiã ꝓtra tertias. quartaz ꝓtra q̃rtas. Et ideo nocturnũ officium in quattuor est ptes distinctum. s. in tres nocturnos ⁊ matutinas laudes: quod per quattuor noctis vigilias contra dictas quattuor hostium persecutiones antiquitus ecclesia decantabat. Porro in memoriam illius laudabilis consuetudinis ⁊ deuotionis antiquoꝝ in tempore estiuali celebrat ecclesia nocturnum officium in tempore prime nocturne licz quãdoq̃ tempestiuius: qõ quidam vigilias sub antiquo noie vocãt: ⁊ spãliter in festiuitatibus beatoꝝ Johannis baptiste petri ⁊ pauli: ⁊ assumptõis beate marie que sunt precipue illi⁹ temporis solẽnitates. ⁊ hoc facere icipiũt in ipso festo beati Johannis hic in crepusculo pro eo q̃ ipse fuit finis veteꝛ testa. ⁊ initium noui. Romani etiam adhuc in precipuis festiuitatib⁹ totius anni in sero dicunt tres psalmos ⁊ tres lectiones quos vigilias vocant: ⁊ in nocturnis idẽ repetunt. ⁊ totum officium matutinũ pficiũt.

¶ Rursus i memoriam dicte deuotõis antiq̃rum ter in nocte surgentiũ: tres nocturnos dicim⁹: qui ⁊ inde nomen ⁊ originem habuerũt. Et nota q̃ nocturna. ne. ponit pro hora: sed nocturni. noꝝ. pro officio: vel nocturna. ne. est collectio psalmoꝝ qui dicũtur ante lectões in dñica vel in pfestis diebus. Nocturne in plurali dicũtur tempora in quibus psalmi cantãtur. nocturni noꝝ. dicũtur nouem psalmi ⁊ nouem lectões cuz suis respõsorijs in solẽnitatibus. Bene p nocturnas excubias diabolu vitamus insidias: ⁊ iõ nocte surgẽtes currim⁹ cãpanis auditis ad ecclias veluti exercit⁹ ad militiã audito clãgore turbaꝝ. Aulã igit regiã i ecclĩam ingredientes ad altare inclinam⁹ q̃ q̃si

regem milites adoramus. eterni eñ regis mi
lites sumus. Inclinantes autē trinam facim⁹
orationez dicentes ter pater noster ꝛc. sermo-
nem ad patrem ꝛ filium ꝛ ad spiritum sanctū
dirigentes: cum ad patrem loquimur ad me-
dium altaris intentione cordis ꝛ statu corpo
ris nos presentamus: ꝓpter patris potētiaz
ꝛ nostrā ꝑseuerātiam. cum ad filiū loquimur
ad sinistram altaris partem nos cōuertimus
ꝓpter ipsius exinanitionē ꝛ nostri lapsus of-
fensionem. cum ad spiritū sanctum ad altaris
dextram transim⁹ ꝓpter ipsius benignitatez
ꝛ nostram gratie cōsecutionem. Quidam ta-
men adhuc habent speciales orōnes. deinde
quidam psalmos graduales incipiunt. de qui
bus dictum est in ꝓhemio huius partis. Sa
cerdos itaqz nocturnuz inchoans officium a
domīo qui est alpha ꝛ o. id est ꝑncipiū ꝛ finis
ꝛ bonorum largitor oīm incipit. Et quoniam
scriptuz est Jo. xv. Sine me nihil potestis fa
cere. etiam os aperiri petit. ante omnia fiduci
aliter ab eo q̄ dicit. Aperi os tuū ꝛ ego adim-
plebo illud vt ei os aperiat ad digne ipm lau
danduz dicens. Dñe labia mea aperies: ꝛ os
meum ꝛc. quia nō est speciosa laus dei in ore
peccatoris: nisi ipse in laudem dei suij psi⁹ os a
perire dignetur. Juxta ꝓphetam. iij. questio-
ne. viij. §. quod testatur. Quare tu enarras iu
sticias meas et assumis testamentum meum
per os tuū. Fuit etiam hoc officiuz in ipo deo
dum dicit Deo gratias: vt initiū ꝛ finis circu
lariter referantur ad eum qui est alpha ꝛ o. et
quod dicitur Aperies ponitur tempus ꝓtē-
pore. i. aperi. Rursus petit sua labia aperiri: q̄
niam pridem in cōpletorio nos deo cōmenda
uimus: ꝛ os ꝛ pectus signo crucis muniētes
cōclusimus. quare merito nunc eum precatur
vt labia clausa aperiat ad laudandum. Cho-
rus vero ad notandum armoniaz nō mutata
persona respondens dicit. Et os meum annū
ciabit laudez tuā. Est eñ vera armonia vt sit
credentium cor vnum ꝛ anima vna. Act. iiij. ꝛ
in tali vnitate deus laudatur. Quia vero dia
bolus dei laudem abhorret: ꝓpter quod deū
laudare volentē satagit impedire. nā cōtēpi⁹
pharao. i. diabolus surgit in scandala: iō eccle
sia ne succūbat statim impetrata loquēdi licē
tia orat dicēs alta voce. De⁹ in adiutoriū me:
inten. Chorus autē respōdet dicens. Dñe ad
adiuuanduz me festina ꝛc. ¶ Sane ꝑmissis
duobus habitis: vz gr̄a ꝑ quaz os aperitur: ꝛ
diabolo per auxiliū dei repulsio: nihil aliud re
stat nisi laudare. vnde statim ecclesia laudās
subijcit Gloria patri ꝛc. de quo in ꝓhemio di
ctum est. Verū qr nō sufficit deū laudare nisi
etiam ad laudandū alios inuitem⁹: vt qui au-
dit dicat. Veni Apo. vltīo. extra de sacra vnc.
capl̄o vnico. ꝛ cortina cortinā trahat. Exo. xx
Ideo sequitur inuitatoriū ꝛ inuitatori⁹ psal.
Venite exultem⁹. vbi multiplex causa reddit:
quare d̄o exultare ꝛ iubilare debem⁹ dū ibi dr̄.
Quoniā de⁹ magnus ꝛc. ꝛ vltimo assignatur
causa. s. ne ingrati sim⁹ sicut iudei q̄ ꝓpter suā
ingratitudinem ꝛ maliciam terrā ꝓmissionis
nō intrauerūt. vñ dicitur ibi. Si introibūt ī re-
quiem meam: quasi dicat non. Inuitatorium
autē alta voce dicit: quasi mater ecclesia ꝑ il-
lud inuitet hoīes ad confitenduz domīo. Jux
ta illud. Venite fili audite me: quod notat se-
cundus versus. Preoccupemus ꝛc. Hinc est
ꝙ in quibusdam ecclesijs iacentes ad orōnez
ante matutinū ante singula altaria statim cū
audiunt cantari. Venite exultemus: chorū in-
trant. Incipiens eñ inuitatoriū est quasi ꝑco
tanq̄ tuba exaltās vocem suā. Premittit q̄z
inuitatorio vox humilis: sed cuz venit ad ꝑsal
muz inuitatoriū exaltatur: quia ecclesia ꝑmo
secrete quasi ostio clauso laudat deuz ꝓpt̄ se:
sed postea manifeste ꝓpter alios vt ardor ac
cendat ꝓximos. Hic ergo est ꝙ in ꝑcipuis fe
stiuitatib⁹ inuitatoriū quasi voce valde demis
sa inchoatur. Sed cū venit ad v̄sum. Hodie
si vocē ei⁹ audieritis nolite ꝛc. exaltat ne quis
corde forte obduratus de voce nō audita cau
setur. Unde Jsa. Quasi tuba exalta vocē tu-
am. Rursus voce demissa inchoatur: ad notā-
duz ꝙ in primitiua ecclesia populus clam ad
fidem ꝛ ad christum colenduz inuitabatur: sz
postea vox exaltatur vt ostendatur ꝙ hodie li
bere inuitat: ꝑdicat ꝛ adorat. Itē iuitatoriuz
ipm ad aliquos v̄sus illi⁹ psami Venite: repe
titur ītegre ꝛ ad alios imꝑfecte: quia lz oīs
per ipm inuitatorium ad laudes ꝛ gl̄az dei in
uitentur: aliqui tñ ꝑfecte ꝛ aliq̄ imꝑfecte hāc

inuitationē recipiūt. Dicit aūt sexies integre: qꝛ illi integre inuitationez recipiūt qui ꝑfecte laudes deo referūt: ꝑfecte autē laudes deo referūt q̄ nil qđ nō sit laudis interponūt. Qꝛ ergo senari⁹ est p̄mus numer⁹ perfect⁹ qđ patet: qꝛ cōstat ex suis partib⁹ aliquotis. s. vno duobus ⁊ tribus: ideo sexies integre repetit. Ter vero imꝑfecte repetit ꝓpter illa tria hominū genera q̄ ad cenam inuitati inuitationē nō receperunt. s. auari: suꝑbi: ⁊ luxuriosi: vt dicet in sexta parte sub scđa dñica post penthecosten. vel ꝓpter nostrā in tribus. s. in corde: in ore: et in ope imꝑfectionez. Ceterū epiphanie officium inuitatorio caret: ꝓut ibi in sexta parte dicetur. ⁊ etiam mortuoꝝ officiū nisi funere presente: qꝛ in illo officio xp̄i exequias imitamur: nō eñ ī parasceue dicit. Adhuc: qꝛ nō sufficit deum ore laudare nisi ⁊ mente laudetur: ideo post īuitatoriū subijcit hymn⁹. i. laus dei. Itē quia post inuitationē ꝯsequenter multi deuz cū leticia laudant. Iuxta illud. Audiuit ⁊ letata est syon: ideo post inuitatoriū cantat cōmuniter hymn⁹. Tertio dicit hymn⁹ in signuz: qꝛ sicut in actibus apostoloꝝ gētes gauise sunt: quia ad fidē vocate sunt. Porro qꝛ iterū non sufficit laus oris ⁊ cordis nisi ⁊ opus sequat: quia fides sine operib⁹ nō ꝓdest: īmo mortua est: ideo post hymnū sequūtur psalmi q̄ bonaz operationez designāt. Dicūtur etiā antiphone q̄ significant charitatē: sine qua opus non ꝓficit: ⁊ v̄siculi de q̄bus in ꝓhemio dictū est. Post versus ante lectiones ꝑ quas doctrinā habem⁹ dicit oro dñica. Primo ad notandū ꝙ qui eget sapientia ⁊ intellectu doctrine postulet illā a deo qui s̄m beatum iacobū dat affluenter oībus ⁊ nō improperat. Secūdo vt ipsius oronis auxilio ꝓficiat in nobis versus intentio. Tertio vt ꝑ illaz diaboli tētationes pellantur. Ille eñ sentiens nos velle lectiōes legere in q̄bus sanctoꝝ victorie ꝯtra ip̄m habite legunt: satagit nos acri⁹ impugnare. vnde nos illa orōne munim⁹. Dicit autē secrete ꝑ quod secretū regis cōsiliuz intelligit: vt ꝓposite similitudinis ꝓsequamur exemplum ⁊ vt diligenti⁹ capiat: vel quia in ea loquimur deo. Ultima tñ ꝑs patēter ꝯcludit: vt pateat ad q̄d oro ipsa diat. s. ne elector ꝑ fantasiā tētationū efferatur. ⁊ auditor a lectionis intellectu ⁊ ꝓfectu fraudet. de hoc sub ti. de p̄ma dicetur. Per p̄ces vero q̄ dñicam orōnem añ lectiones sequūtur: imploraṫ sanctoꝝ ītercessio ad obtinendū qđ in ipsa orone postulatur. Oram⁹ eñ dñm vt mittat operarios in messem suā: ⁊ aperiat cor nostrū in lege sua et in p̄ceptis suis ne semen verbū dei qđ audituri sumus aut volucres comedant: aut spine suffocent: aut in petra vbi nō hz humorez arescat. Cōsequenter lectiones q̄ sunt doctrina subijciūtur: ⁊ post lectōes responsoria q̄ bona opera significant: de q̄bus in ꝓhemio dictum est. Illud aūt ꝯsiderandū est ꝙ in dieb⁹ festiuis ⁊ dñicis tres dicim⁹ nocturnos: in ꝓfestis vnā: siquidē in triū nocturnoꝝ officijs tria tēpora rep̄sentam⁹. s. tp̄us ante legē: tēpus sub lege: ⁊ tēpus gr̄e: quoꝝ quodlz trib⁹ distinctionib⁹ variat. Temp⁹ ante legē has distinctiōes habuit. p̄ma fuit ab adam vsq̄z ad noe. secūda a noe vsq̄z ad abrahā. tertia ab abraham vsq̄z ad moysen. Tēpus sub lege has distinctiōes habuit. p̄ma a moyse vsq̄z ad dauid. secūda a dauid vsq̄z ad trāsmigrationē babylonis. tertia a transmigratiōe babylonis vsq̄z ad xp̄m. Temp⁹ vero gratie has distinctiōes habuit. p̄ma distinctio fuit apostolice ⁊ euangelice p̄dicationis. secūda tēpus impugnatiōis ꝑ hereses emergentes. tertia tēpus pacis q̄n videlicet hereses eliminate sunt. Recte aūt tres nocturni patres seu fideles vtriusq̄z temporis significant: qui vigilātes ꝑ dei laudē ad eternā ꝑuenient laudē. Uñ aplus ad corinth. i. Oēs stabimus ante tribunal iudicis: ⁊ nos q̄ viuimus ⁊ qui residui sumus non p̄ueniem⁹ eos q̄ dormierūt. Quia ergo illi bonis insistētes operibus bene vigilauerūt: merito ⁊ nos vt eorum meritis trinitati placere ⁊ nouem ordinibus angeloꝝ sociari possimus. In nocturnali officio sub antiphonaꝝ psalmoꝝ versuū lectionum responsoriorum nouenario deo laudes canim⁹. antiphone ad dilectionē. psalmi ad actionē. versus ad exercitationē: lectiones ad dei cognitionē. responsoria ad gaudium ⁊ cantuz ꝑtinent angeloꝝ. Nouenarij vero antiphōaꝝ: psalmoꝝ: lectionū: ⁊ rñsorioꝝ pro eodez accipiūtur q̄ntū ad nr̄az significatiōez. de

hoc etiaz dicetur in sexta parte sub festo natalis: ⁊ sub feria quinta cene domini: ⁊ sub ti. de septem diebus post pascha. In quibusdaz tamen ecclesijs quando dicitur Te deuz laudamus nonū respōsoriū nō dicitur. Premissas itaqz trium temporū nouē diuersitates seu distinctiōes inuenimus in uocturnis solēnitatū sanctoꝝ ⁊ domīcarū. in solēnitatibus eñ sanctorū tres nocturnas celebrantes: imitamur excubias celestis hierusalez que edificat̄ vt ciuitas: et ꝯseruat̄ per angelorū excubias q̄ ter trinas distinguūt id ē ter tria trinitati ꝯcinūt sic ⁊ nos qui in illam credim⁹ tres nocturnas celebramus. imitamur etiaz in hoc primitiue ecclesie tres īterpollatas excubias que ter in nocte surgebant ad confitendū domino: vt p̄missum est. Siquidē canimus nouem lectiones: nouem psalmos: nouē antiphonas: ⁊ nouē responsoria: videlz ī vtraqz nocturna tres siue tria ad notandum omēs electos qui fuerant ante legem sub lege ⁊ sub gratia associatos esse in cognitione sancte trinitatis nouez ordinibus angelorum: et in celis ipsi trinitati congaudere ⁊ vsqz in finem sociabuntur. Sicut autē angeli p̄ores electi fuerūt: ita ⁊ psalmi lectōes precedūt. In dominicis quoqz diebus in quibus aliud festum non occurrit tres nocturnos celebramus. Et dicūtur in primo nocturno duodecim psalmi ⁊ tres antiphone quaruz quelibet respōdet quattuor psalmis. ⁊ in plerisqz locis vnum gloria patri quattuor psalmis respondet. Sane domīcam diem domin⁹ sua resurrectōe glorificauit ⁊ in ea angelorū consortia promeruimus. Unde dñica vox dominicā resurrectionē nobis ad memoriam reducet. et etiam resurrectionem omniū fidelium qui ab initio mūdi fuerunt: ⁊ vsqz ad finem seculi futuri sunt: quia in resurrectōe domini omniū electorum resurrectio significata est. Primuz nocturnū recolit tempus ante legem scilicet tempus legis naturalis. Duodecimus psalm⁹ illius recolit resurrectionē omnium sanctorum illius tēporis presertiz duodecim patriarcharuz qui tunc maxime viguerunt ⁊ vigilauerunt a quibus populus domini ī duodecī trib⁹ fuit ꝓpagat⁹: q̄ fuit dño popul⁹ peculiaris: sicut in tpe gr̄e duodeciz apl̄i pre ceteris p̄fulserūt. Quaternari⁹ psalmorū nūer⁹ quattuor prīcipales seu cardinales virtutes p̄tendunt: vz prudentiā: iusticiā: fortitudinem: ⁊ tēperantiā: quas credimus sctōs patriarchas suo tpe pre ceteris habuisse et alijs exēplo monstrasse. Tres antiphone fidē sancte trinitatis siue dilectionē in ea ostendunt. Quaꝝ quelibz respōdet q̄ttuor psalmis. naz quilz tenēs fidez sancte trinitatis q̄ttuor premissis v̄tutib⁹ ē quadrat⁹. Ciuitas eñ ī quadro posita est: sicut habet̄ Apoc. c. penul. Jō aūt quattuor psalmi sub vna gl̄ia dicunt̄ nec separātur: qr quattuor p̄misse v̄tutes insepabiles sunt: sed q̄ habet vnā habet oēs sicut ꝓbat Augu. Itez in eo ꝙ sub vno gloria patri siue glorificationē trinitatis quattuor psalmi copulātur: ostēdit̄ dictos patriarchas in vna fide trinitatis dictas q̄ttuor virtutes habuisse ⁊ ceteris exemplo monstrasse. Ueꝝ quidaz oēs psalmos prime nocturne sub vna ātiphona cantāt: ad notandñ delectatōez quā habēt in cognitōe trinitatis. Quidā etiam ad quēlibet psalmū dicunt gl̄ia patri: sed per tres antiphonas eos distinguūt: quia quilibet tenet̄ ex suo dono reddere laudes trinitati ex hac delectatiōe quā habz in cognitōe trinitatis. Et attēde qr in p̄ma distinctōe tēporis añ legē vigilauerūt abel: enos: enoch: ⁊ lamech: quod ī primis quattuor psalmis īnuit̄. Beat⁹ vir: cātat abel q̄ tanq̄ lignū plantatū sec⁹ decursus aquaꝝ dedit in tēpore suo fructuz iusticie: dū pro iusticia conseruāda succubuit. Quare fremuerūt. cantat enos: qui domīo in timore seruiuit dum nomē dñi īuocauit. Dñe quid multiplicati sunt. cātat enoch. quem dominus suscepit dū eū in paradisum trāstulit. Dñe ne in furore. cantat lamech quē dñs exaudiuit: duz ei talē filium dedit qui gen⁹ humanū a furore dei in arca saluauit: qr igitur quattuor duntaxat psalmi dicūtur. iō duo psalmi de matutīali officio subtrahūtur: videlz Cum inuocarez ⁊c. Uerba mea. ⁊ ideo illi poti⁹ q̄ alij: quia p̄mus semp in ꝯpletorio: et scd̄s ī scd̄a feria ad laudes dicitur. In scd̄a vero distinctōe primi tēporis vigilauerunt noe: sem: heber: ⁊ thare. Domīe de⁹ meus. cantat noe: quez dñs in illa generatione iustum inuenit: ⁊ ideo aliquis p-

sequentibus saluum fecit. Dñe dñs noster. cãtat Sem. quem dñs gloria ⁊ honore coronauit: dum eũ super fratres patris benedictione sublimauit. Cõfitebor tibi. cantat heber: qui mirabilia dei narrauit cum ciuitatẽ gygantũ dissipauit. In domĩo ꝓfido. cantat thare: qui in vrbe caldeor positus in domĩo confidit: cuius pars calicꝭ ignis sulphur extitit. In tertia distinctõe primi tẽporis vigilauerunt. Abraham: Isaac: Jacob: et Joseph: quod sequẽtes psalmi declarant. Saluũ me fac. cantat abraham quem deus saluũ fecit: in cui⁹ tẽpore sanctus defecit: qz idolatrie fuerunt. Usqz quo. cãtat isaac quez dñs in sacrificio respexit. Dixit insipiẽs. cantat iacob qui spes dñi fuit. vnde ibi dr. Exultauit iacob ⁊ letabit̃ israel. Domine q̃s habitabit. cantat ioseph: q̃ fuit sine macula dum adulterium recusauit. Scõm vero nocturnũ dñicalem siue tres psalmi qui nũc dicũtur cum tribus antiphonis ⁊ tribus glorificationibus recolũt resurrectionẽ eor qui sub lege moysayca fuerunt. Et Iz tũc multi sancti fuerunt: tamẽ tres ordines fuerũt. s. legislator cũ suis imitatoribus. ⁊ psalmista cum suis: ⁊ ꝓphete. Fuerũt nãqz aliqui aliqua doctrina legis ꝓtenti. fuerunt etiã aliqui qui cũ dauid vt admodum ipsius dño psalmos decãtauerũt ante arcam eius. fuerũt ⁊ ꝓphete quibus datum fuit corrigere populũ doctrina ⁊ sapientia sibi a deo data ⁊ pdicere eis futura. Propter hos tres ordines tres psalmos dicim⁹: ⁊ qz isti seruierunt trinitati cũ dilectione spũali: ideo ad singulos dicimus. Gloria patri: cum antiphona. Qui aũt oẽs psalmos prime nocturne dicunt sub vna antiphona. et oẽs secũde nocturne sub tribus hoc attendũt: quia ⁊ si illis qui fuerunt tẽpore legis nature reuelata fuerit aliquantulũ veritas: illis tamen q̃ fuerũt sub lege moysi magis: ⁊ inde eis maior ẽ exultatio: qđ notat antiphona ꝓ triplicatio. Preterea illis qui fuerunt sub lege nature ꝓmissa fuit hereditas: Iz bis qui fuerũt sub lege moysi collata. ¶ Et nota q̃ in prima distinctõe tẽpore legis vigilauerũt sacerdotes: vt Aaron cũ docuit q̃s exprimit psalmista. Cõfua me. quoꝝ dñs pars fuit hereditatis ⁊ calicis. In secũda iudices. vt Gedeon: duz iudicauit q̃s exprimit psalmista. Exaudi dñe iusticiam meam. quoꝝ iudicium prodijt de vultu oĩpotentis. In tertia reges vt Salomon: dum populuz rexit quos instituit psalmista. Diligaz te. quos dñs cõstituit super gentes. In tertio vero nocturno tres psalmos dicimus recolẽtes resurrectionem omniũ illoꝝ qui tempore gratie siue in nouo testamẽto in tribus mũdi partibus scz asia: africa: ⁊ europa viguerunt: ⁊ vigebunt. Et quia tẽpore gratie maxime facta est reuelatio ⁊ impletio veritatis: ideo psalmi illi cantanť sepius cum antiphonis babẽtib⁹ alleluia ad maius gaudiũ designandũ: prout plenius i sexta parte sub natali dicetur. Nine etiam est q̃ in quibusdam eccleſijs semper in omni tertio nocturno siue dominicali siue festiuali lectões ex nouo testamento subiunguntur scz exposities euangelioꝝ. ⁊ dicitur. Te deũ laudamus. Et attende quomã in prima distinctione temporis gratie vigilauerũt apostoli qui exprimũtur in psalmo. Celi enarrat: quia in omnẽ terraz exiuit sonus eor. In secundo martyres quos declarat psalmista. Exaudiat te. quia domin⁹ protexit eos in die tribulationis eoꝝ. In tertia ꝓfessores quos innuit psalmista. Dñe in virtute. qui nõ sunt fraudati voluntate labioꝝ suoꝝ. Illud ergo interest inter duodeciz psalmos primi nocturni qui sine antiphonis dicũtur: quia non quilibz eoꝝ habet antiphonam: ⁊ tres psalmos alioꝝ nocturnorum qui cum antiphonis dicũtur: q̃ interest inter duodecim patriarchas qui pegrini erant ⁊ sperabant hereditatem quã posterioꝝ possederũt: ⁊ eoꝝ posteros qui terram in partib⁹ eoꝝ ꝓmissam hereditauerũt. Inter illos quoq̃ tres psalmos tertij nocturni qui dicunť cũ antiphonis babẽtib⁹ alleluia: et illi secũdi nocturni qui dicuntur cum antiphonis sine alleluia: illud interest quod interest inter illos qui habuerũt testamentum imitandũ: ⁊ eos q̃ habent non imitandũ. maioꝝ nam q̃ ẽ gloriatio noui q̃ veteris testamenti: et de preceptis q̃ de ꝓmissis. Premissi igit̃ tres nocturni sunt illi tres anni ficulnee quam dom⁹ inuenit dicens de illa. Dimitte me vt succidã. et respõsum est ei. adhuc dimitte eam hoc anno. vt circũfodiam eam ⁊ mittaz stercora. Cãta-

mus enim in prima nocturna vt recolentes facta patrum qui sub lege nature fuerunt nos inutiles inueniamur. Cantam⁹ etiam in secunda ⁊ tertia: vt recolentes facta patruz q̄ sub lege moysayca: ⁊ q̄ etiam ante nos fuerunt sub lege gratie nō inutiles inueniamur: ⁊ si inutiles sumus oportet q̄ pater noster fodiat circa nos: dicens reducendo nobis ad memoriam moztez illoz q̄s vidim⁹ paulo ãte flozere. Fili vide q̄ fortis fuit: ille q̄ nobilis q̄ diues q̄ potēs: ⁊ ecce ad momentū transiuit. opz etiã vt stercora ponat: peccata videlz ãte oculos nostros ponendo: ⁊ sic hoc nō habet effectuz dicat. in primo est q̄ dñs ad radicē arboris securim ponet: ⁊ si te inutilem inueniet in ignez eternuz vbi ppetuo cōburetis cōsumet. Dicto de nocturnis festiuitatū ⁊ dñicarum: nunc de nocturnis ferialibus siue nō solennū dierum pauca dicamus. Et quidē in illis dicim⁹ duodecim psalmos: vt nos deo debere seruire in duodecim noctis horis ostendam⁹: cuilibz bonum psalmū attribuētes cū nō possim⁹ iugiter deo seruire: put in ꝓbemio dictū est. Oliz quidē vari psalmi canebātur. nam alii q̄nquaginta: alii plures: alii pauciores dicebant: sed angelo reuelante patres cōuenerunt: vt duodecim dicerent. qui psalmi ⁊ bini bini dicūt ad notandum q̄ sine charitate que ad minus inter duos consistit laudes nostre vel opera nostra nihil prosunt. In quibusdam tamen ecclesijs in diebus festis inter duos psalmos. Gloria patri ⁊ filio ⁊cetera. interponitur: ad notandum q̄ christus est deus ⁊ hominum mediator. In alijs vero ecclesijs duo psalmi sub vna gloria terminant: ad notandū q̄ laudes nostre tunc deo accepte sunt si in charitate maneamus: ⁊ sic inter duos psalmos nihil interponūt: q̄ inter deū ⁊ primū in quoz dilectione charitas ꝓprie ꝓsistit medium nō habetur: ⁊ sm hoc in duodecim psalmis series trium Glia patri dicit: sicut sex sunt mundi etates. Preterea sicut homo a natiuitate vsq̄ in finē vite sex etates naturaliter accidūt: ita in quotidiano nocturno series dicit Gloria patri: vt recolamus q̄ vsq̄ in finē in dilectionem pseuerare debemus. ꝓpter eandem causam tūc sex antipbone dicunt q̄ quid significent in prohemio dictū est: vel ꝓpter sex opera mie que si obseruauerimus de tenebris hui⁹ noctis vt mortis ad verā lucem ⁊ vitam pueniem⁹ eternam. Tres quoq̄ lectiones q̄ tunc dicūtur doctrinam electoz triū tēpoz significant. ⁊ cuz ipsis interpolate tria responsoria dicunt: ad notandum q̄ quicq̄d electi in trib⁹ tēporibus docuerūt: ⁊ q̄cquid in tribus etatibus agim⁹ ad dñi trinitatez referimus: ⁊ trinitatē in fide spe ⁊ charitate glorificam⁹. Responsoria ẽm a respondēdo dicūt. Ad hoc tres lectiones dicuntur: quia dñs posuit tres vigilias dicens. Si in prima si in secunda si in tertia vigilia venerit: ⁊ ita inuenerit: beati sunt serui illi. Que tres vigilie tres etates designant. s. pueritiã: iuuentutem: ⁊ senectutē: in quibus bene vigilando deū laudare debemus. Et nota q̄ psalmodia triū nocturnoz taz dñicalium q̄ feriarum dicta vocatur. Unde ero. iij. ca. Uia triū dierum ibimus in solitudine. Sane grego. septimus cōstituit vt in die resurrectionis vsq̄ in sabbatum in albis: ⁊ in die pentbecostes vsq̄ ad sabbatum eiusdē tres psalmi tantuz ad nocturnos tresq̄ lectiones dicant. Omnibus vero alijs diebus per totuz annū si festiuitas est nouē lectiones legant. Alijs vero diebus. s. in ferijs duodecim psalmi ⁊ tres lectiones. In dominicis vero dieb⁹ exceptis dñicis pasche ⁊ pentbecostes. decem ⁊ octo psalmi. ⁊. ix. lectiones dicantur. Illi autē qui singulis dieb⁹ preter bebdomadas pasche ⁊ pentbecostes tres tantum psalmos ⁊ tres lectiones dicunt non ex regula sanctoz patrum: sed ex fastidio hoc facere cōprobant. Nocturnis finitis cāpane pulsantur. ⁊ Te deuz ladamus alta voce cantatur: ad notandum q̄ manifeste ⁊ mirifice ecclesia tempore gratie laudat deum: ⁊ ad signandum q̄ si bonis operibus doctrine sancte bene respondemus ad celestē laudem cum angelis peruenietnus. cantus quoq̄ tunc alta voce factus gaudium mulieris de dragma perdita inuenta significat. Quod vero finis eiusdem cantici ibi Per singulos dies ⁊cetera. ⁊ alii versus sequentes altius canuntur. significat congratulationem vicinarum quam mulieri propter dragmam repertam fecerunt. Compulsatio vero campanaz

cõuocationem vicinarũ repsentat. In q̃busdã etiam ecclesijs luminaria accẽdunt. nã t mulier ipsa lucerna accensa totam domũ euertit. Hoc etiaz significat ꝙ ecclesia catholica per xp̃m trabitur de inferno. Uel ipse hymn⁹ futurum gaudiũ t leticiam representat: quã ecclesia requiescens a laboribus suis est in die iudicij cõsecutura. ¶ Et est sciendũ ꝙ cũ beatus ambrosius beatũ augustinũ de manicheis cõuersum baptizasset dixit. Te deũ laudamus. Augustin⁹ vero respõdit. Te dñm cõfitemur. et illo dicente. Te eternũ patrẽ: ille respondit Tibi omẽs angeli ꝛc. t sic totũ illũ hymnũ alternatim cõposuerũt. Post Te deũ laudam⁹ vel quãdo illud nõ dicit post omẽs lectiones t responsoria dicit, versus a sacerdote: p quẽ excitat audientes vt in dei laude permaneãt. Et dicit voce magis demissa ad notandũ ꝙ nõ prodest clamor vocis nisi assit clamor cordis. Uer⁹ beat⁹ benedict⁹ aliter officiũ noctis ordinauit nõ tñ dissentiẽs a p̃missa ecclesie ordinatione: vel illi in aliquo cõtradicẽs: sed ordinẽ suo quoddaz pecculiare ꝓstituens. Ipse nanqz instituit semel dica. Deus in adiutoriuz meũ intende: t ter Dñe labia mea aperies: p̃pter reuerentiam vnitatis t trinitatis. Deide psalmũ Dñe quid multiplicati: eo ꝙ a somno surgens dicit in eo. Ego dormiui t somnũ cepi ꝛc. Deinde in p̃mo nocturno sex psalmos t quattuor lectiones cũ totidẽ respõsoriis cãtari instituit: t totidem in secũdo: per hoc vitã cõtemplatiuam inuens t actiuã. Senarius enim psalmoz numerus vitã designat actiuã: in qua sex opera mie cõuenit exerceri: si quis ad cõtemplatiue vite ꝓfectionem voluerit puenire: q̃ per quattuor euangelia designatur: t p quattuor lectiones similit figurat: quaternarius quidẽ numer⁹ apud monachos quadratam stabilitatem t euangelicã in sanctis exp̃mit: seu quadruplicẽ sensuz scripture qz ꝑpter quadrigas animadab. i. bystoriale allegoricum: tropologicũ: t anagogicũ. In tertio vo nocturno tria cantica cãtari instituit in laudẽ trinitatis: a qua nobis vite ꝓfectionẽ dari cũ charitate credimus t speram⁹. Cantãtur autem illa cantica cũ alleluia qõ est canticũ celestis leticie: vt p̃ hoc totã trinitatem esse dignã celesti laude ostendatur: t ad quam plene laudandam nõ sufficit laus humana. Quattuor vero lectiones de euangelio q̃ sequũtur significant ꝙ laudatores dei p̃ quattuor euangelistarum doctrinã debent esse quattuor virtutibus insigniti. per quattuor etiã responsoria laudantiũ allacritas designatur Sed ne hoc bonum agentes illud sibi ascribant: sed totuz dei laudi attribuant: t se illius seruos ostendant subiungitur Te deuz laudamus. postea legitur euangeliũ qõ significat denariũ. i. vitaz eternam q̃ digne deũ laudantib⁹ in fine reddetur. ad quod sequit Amen. i. fiat nobis qõ ex euãgelio credimus t speram⁹. hymnus vero qui sequitur. s. Te decet laus ꝛc. gaudium qõ sancti post laborẽ habẽt de remuneratione denarij significat. Monachi autẽ nunq̃ nouez lectiones dicũt nisi in exequijs mortuoz. vnde t in triduo ante pascha. ix. dicunt quasi exequias dñi repñtantes. Ad laudes autẽ instituit psalmũ illũ. Deus misereat no. p̃mo absqz antiphona decantari: tuz qz tenebras fatiscentibus diluculo matutine laudes cantant ideo in eo dicit. Illuminet vultũ suũ sup nos: tum quia hoc officiũ ad dñi ptinet resurrectionem p̃ quã accipim⁹ inam t benedictionem. ¶ Rursus monachi dñicam orationem in voce dicunt ꝑpter simplices q̃ eam nõ intelligunt aut obliuiscuntur: t ꝑpter versutos q̃ spinam odij gerentes in corde fratrẽ odiũt: nolentes dicere. Dimitte nobis debita nra sicut t nos dimittimus debitoribus nostris. Hoc igit dicere cõpellunt in publico vt purgent ab illo vitio taz in fine noctis. i. in matutinis laudibus quã in fine diei. i. in vespis vt noctẽ aut diem p̃ transeant sine recõciliatione fratris. In aliis aũt horis nõ dicũt in voce: qz sepe cõtingit fri fratrẽ irasci t quodã furoris impetu cõmoueri q̃ licet statim aim nõ cohibeat expectandus tñ est ad veniã: sufficit enim si sol non oriatur super iracundiã eius. Dicũt etiã quattuor solũmodo psalmos ad vespas: put in sexta parte sub ti. de tẽpore aduentus dicet. Non vacat etiaz a mysterio ꝙ monachi se toto corpe ab oriente in occidentem gyrãt significãtes deũ vbiqz adorandũ fore quasi vbiqz p̃sentẽ: vel qz ronabili motu ab ortu vsqz natiuitatis vsqz

ad occasum moꝛtis eū sequi tenemur: sicut et firmamentū naturaliter vertitur ab oꝛiente in occidentē. hoc etiā quedā designāt eccleſie in quibus dicētes Gloꝛia patri: ſe inclinant ad oꝛientē: ⁊ ſubdentes Sicut erat ⁊c. ſe vertunt in occidentē. deuotio nanq; in diuinis officijſ eſt ſeruanda. Quia vero monachoꝝ officium ad nos nō ꝓtinet: ad ꝓſens de illo ſufficiat nobis ad hoc vſq; dixiſſe. ¶ Ultimo nota q; monachoꝝ oꝛdo figuꝝ cherubin: qui inter angelοꝝ oꝛdines eximioꝝ ꝓdicatur: habere' ꝓbat. Nam ſicut cherubin ita ⁊ monachi ſex alis velantur dicente ſcriptura. Sex ale vni ⁊ ſex ale alteri. due quidez in caputio quo caput tegit demonſtrant. illud vero tunice qō bꝛachijs extenditur ſiue dextra ⁊ leua. alias duas dicu' eſſe alas: ⁊ ante ⁊ retro alias duas. ⁊ ſic illud quo coꝛpus tegit ſex alaꝝ numerum implere aſſeritur. Habitus quoq; eoꝝ habitū imitat ſanctoꝝ. De belia nanq; legit. Vir pilloſus ⁊ zona pellicia accinct' renib'. ⁊ de ipſo ⁊ de illis ſimilib' dicit aplus. Circuierūt in melotis ⁊ in pellibus capꝝinis. Et de iohāne baptiſta inquit euāgeliſta. Zona pellicea circa lūbos. Adhuc cuculla mōachoꝝ ſumpta eſt a collobijs aplοꝝ q; vt dalmatica formabant: ⁊ i eis forma crucis ꝓferebatur: qꝝ illi ſe vitijs ⁊ ꝓcupiſcentijs crucifigebant. ei' nigredo eſt mūdi cōtempt'. longitudo ꝓſeuerantia in bono.

¶ De laudib' matutinis. Rubꝛica.

SUnt nōnulli qui eſdre oꝛdinem ſequētes. de quo in ꝓncipio huius partis dictū eſt matutinas laudes a nocturnis diuidunt: illas foꝛe ꝓ ſe officium aſſerentes ⁊ mane auroꝛa rutilante illas dicentes ꝓut in ti. primo dictuz eſt. Tali nanq; boꝛa xꝓus victoꝛ a moꝛtuis reſurrexit. Vñ marcus. Surgens ieſus mane ꝓma ſabbati. vel ſaltē ei' reſurrectō in matutino notificata eſt. Tali etiā boꝛa ſup mare ambulauit. Merito ergo in hac boꝛa laudand' eſt vt ipſe q nos ꝓ ſuā ſanctā reſurrectōez ſalutauit ſuꝑa mare huius ſeculi nos ire faciat ſicco veſtigio ſicut petrū. Hac etiā boꝛa mundū ⁊ angelos creauit: q ſtatim poſt creationē ſuā cantico laudes creatoꝛi ſuo iubilauerūt. Laudes ergo matutinas rubeſcente auroꝛa dicūt. ſ. in quarta vigilia quā lucifer totam illuſtrabat. Qui ⁊ matutinas dicit a mane quod ē lumē: qꝝ nobis mane lumē reducit ad coꝛonā gloꝛie obtinendā. Juxta illud. Non ſit vobis vanuz mane ſurgere ante lucē: qꝝ ꝓmiſit dñs coꝛonā vigilantib': quid aūt ſignificet tēpus matutine laudis dictū eſt in ꝓncipio ꝓcedētis tractatus. Dicūtur aūt laudes: quia illud officiū laudez ꝓcipue ſonat diuinā quā ei facim' ꝓ eo q; a tenebris erroꝝ nos ad lucē ſeu viā veritatis reduxit ⁊ ad tentationes diaboli repellendas. Vñ Iſa. xxv. Expergiſcimini ⁊ laudate q habitatis in puluere: qꝝ ros lucis eſt. De hoc matutinali officio dicit ꝓpheta. Ad te de luce vigilo de'. ¶ Sane matutinū ⁊ veſpertinuz officiū iō canimus quaſi dño iuge ſacrificium offeram'. Offerebant eīm domino in vete. teſt. iuge ſacrificiū. i. mane ⁊ veſpere: ſz veſpertinū dignius erat matutino: qꝝ pingui' vt iudei dicunt: ꝓut ſub veſperis dicet. Nos autē ꝓ matutinuz officiū intelligim' legem. per veſpertinuz ſaluatoꝝis paſſionez q in veſpera mūdi. ſ. i ſexta etate obtulit ſe deo patri ꝓ nobis. Vnde. eleuatio manuū mearū ſacrificiū veſpertinum. Reſpōdet aūt hoc ſacrificiū illi: quia ibi pſalmi ponūtur ſub q;nq; diſtinctionibus per Gloꝛia patri: ſicut ⁊ hic. Itē ibi ⁊ hic hymnuſ cū lectione ⁊ verſiculo. ibi etiā canticū marie: ⁊ hic canticū zacharie. Quia vero officiū veſpertinum dignius eſt ꝓpter rem dignioꝛē quā ſignificat: omia in maioꝛib' ſolēnitatib': ⁊ in veſpertino ſolēnius cātamus q; in matutino: reſponſoꝝū interponentes. Iſidoꝛus dicit in libꝛo etimologiaꝝ q; officiū matutinū eſt in lucis initio ſic appellatum a ſtella lucifero q oꝛitur mane inchoante vt dictū eſt. Hoc officiū laudū plenū eſt laudib': ꝓout dictū ē in ꝓncipio ꝓcedentis ti. ad quas ſacerdos per verſum quem ꝓmittit excitat auditoꝝes q eſt quādoq;. In matutinis meditaboꝝ in te. quandoq;. Excelſus ſuper oēs gentes dñs. vel alius. ⁊ deinde diuinū implοꝛat auxiliū dicens. De' in adiutoꝝū meū intende. poſtmodum cboꝛus ad idē feſtinās auxiliū in ſumma trinitate gloꝛificat deū dicēs. Dñe ad adiuuā

duz me festina. gl'ia patri. deinde antiphona i choatur. Circa qd notandū est ꝙ quedā eccle sie i dñicis que sunt a p̄ma dñica post epipha niaz vsqz ad septuagesimā. ⁊ ab octaua pen thecostes vsqz ad aduentuz dñi canūt ad lau des alleluia loco antiphone ꝓ oīb⁹ psalmis. tum qz vt p̄missum est hoc officiū laudibus ē plenuz. alleluia eñ laus est angelica. tū quia vt dñici dies resurrectionez dñi representant. Sicut ergo in tēpore paschali qd est resurre ctionis alleluia multiplicat: sic merito ⁊ in eis debet multiplicari. Et est attendendū ꝙ i do minicis q̄ sunt ab octaua epiphanie vsqz ad se ptuagesimā cōcinūt alleluia: iuxta cantū qua rūdam antiphonaꝝ ad natiuitatē dñi pertinē tiuz. in dñicis vero q̄ sunt ab octaua penthecostes vsqz ad aduentū cantāt alleluia iuxta cā tum ferialem antiphonaꝝ q̄ dicūtur ad bene dictus: et de ipo sumūtur. Quia igit in singu lis dominicis ꝓ varietate antiphonarū ipsa saruz: etiam cantus in alleluia variant: ideo iuxta breuitatē vel ꝓlixitatem cuiuslibet anti phone: iuxta cuius cantū canitur multiplicat vel minuitur in singulis dñicis numerus alle luia. Adhuc iō certus numerus in alleluia nō p̄finitur qñ deuote anime certus numer⁹ vel modus in laudando deum prefigi nō potest. ¶ In aliis vero ecclesiis passim in oībus dñi cis ad primos tres psalmos loco antiphone quasi ad intonandū psalmos bis cōcinunt al leluia: ad insinuādum ꝙ in dei laudem ex cha ritatis feruore ꝓcedunt: nec cantant illud iux ta alicuius antiphone cantū: ad notanduz ꝙ iuxta apostoluz charitas nō emulat. Ad psal muz vero Benedicite: cantant antiphonam tres pueri cui nec iubilus nec alleluia subijcit ꝓpter rationes infra scriptas. Ad psalmū ve ro Laudate dñm: ter dicunt loco antiphone alleluia: nō iuxta alicuius antiphone cantum: sed dumtaxat ad incboandū psalmū. Ter au tem dicitur. p̄mo quia respondet tribus psal mis sub ipso psalmo Laudate: cōtentis. secun do ꝓpter triplicem ordinē iustoꝝ deū laudā tium. de quo infra dicetur. ¶ Porro in laudi bus matutinis quiqz psalmi dicūtur: vt q̄nqz sensuū reparatio notet: ⁊ ꝓpter quiqz status ecclesie. Prim⁹ psal. est. Dñs regnauit: i quo laudatur de⁹ qui firmauit orbē terre. s. in fide ⁊ resurrectiōe. iō hic psalm⁹ ꝑtinet ad regnuz xp̄i. Secūd⁹ est Iubilate: q̄ ꝑtinet ad cōfesso res. vñ ibi dicit. Introite portas ei⁹ in ꝯfessio ne: ⁊ recte incipit a iubilo qñ confessio valde placet deo. Terti⁹ est Deus deus me⁹ ⁊c. qui significat statū martyrū q̄ sitiunt ad dñm. vn de dicit ibi. Sitiuit aīma mea. ⁊ qñ tota no stra sitis ⁊ intentio esse debet in trinitate ⁊ ad trinitatez: iō seq̄tur p̄s. De⁹ misereat nostri: in quo tota trinitas notat dū ibi dicit Benedi cat nos deus de⁹ noster ⁊c. Dicit eñ ter deus ꝓpter patrem ⁊ filiū ⁊ spm̄ sanctū. Quartus est canticum triū pueroruz Benedicite omīa opera domini domino ⁊c. quod est Danielis capl'o. iij. significans statum antichristi: vt iaz dicetur. ⁊ in fine huius psalmi dicitur Gloria patri. Primo qz ꝓpter cōfessionez fidei ꝓie cti sunt tres pueri in caminuz ignis: in quo fa cto maxime deo ⁊ trinitati derogatū est. Se cūdo qz vltim⁹ versus illius psalmi idem dicit qd gl'ia patri: ⁊ in diuinis scripturis nihil de bet superuacuū esse. Tertio quia in ipso psal mo distincte tota trinitas notificatur ⁊ lauda tur deus in creaturis. ¶ Rursus dū psalmus iste dicitur nec sedere nec genua flectere debe mus sicut dicit sub sabbato quattuor tēpoꝝ prime hebdomade quadragesime. Quintus psalm⁹ Laudate dominū. i quo stat⁹ ille nota tur quādo post mortem antichristi cōuertent iudei: vt iaz dicet ⁊ in fine ei⁹ dicit Gloria pa tri. ad ostendendū ꝙ per bonā operationē so ciabimur angelis q̄ incessanter deum laudāt. ¶ Potest etiā dici ꝙ in laudib⁹ octo psalmi dicūtur: qz officiū istud mystice recolit statuz ecclesie ab initio apostolice stabilitatis vsqz ad ꝑfectionem electorum q̄ in fine mūdi futu ri sunt. sub quo statu octo ordines ecclesie si ue electoꝝ i ecclesia sancta ꝑ baptismū salua ti reperiuntur: sicut in arca noe octo anime il los significantes: per eam saluate sunt. Per diluuiū eni baptism⁹. per arcam vero ecclesia signif cat. Prim⁹ ordo fuit ecclesie primitiue in iudaico populo conuersantis que per chri sti predicatōnem reformata ⁊ edificata est: si cut monstrat ille p̄mus psalmus. Domin⁹ re gnauit decorem indut⁹ ē. in primo eius ve su

vbi de saluatoris regno ⁊ ipsius agitur potestate. In scō versu agitur de fundatiōe ecclesie que tūc cepit fieri i super illud fundamentū qđ est chaistus iuxta apostolū. de quo etiā fūdamento in titu. eiusdem ptis supra habetur. Cantatur ergo hic psalmus in laudib⁹. q̄ continet laudes xp̄i. ¶ Scōs ordo fuit p̄mittie ecclesie intrātis ad gētes per predicationem dñi ⁊ apostolor̄ monentiū omnē terraz. i. oēz gentez ad iubilandum deo: qđ monstrat scōs psalmus. Jubilate deo oīs terra. ¶ Tertius ordo fuit credētis gentilitatis. quā terti⁹ psalmus. De⁹ deus meus. demōstrat offerre gratias ⁊ benivolentiam apostolorū vocationi. ¶ Quart⁹ erit resipiscētis iudaici populi per enoch et heliam cōuersi quem ille quart⁹ psalmus. Deus misereatur nostri. monstrat ad deum reuersum poscere misericordiā ei⁹: et tunc gaudebunt se cognoscere viam dei quā in gētibus esse cognoscent. ¶ Quintus erit eor̄ q̄ futuri sunt sub tempore antixp̄i cui⁹ figurā p̄cessit nabuchodonosor q̄ licz tribulauerit sanctos vtriusq; populi: non tamē desistēt bñdicere deuz ad instar trium pueror̄ quos deus liberauit de camino ignis ardentis q̄ per illō quintū canticū. Benedicite. recolūtur. eo essi tempore iusti purgabunt velut in camino ignis: non tamē vrētur sed ibi accipient formaz auri. Vñ Jobs in Apoca. vidit pedes ei⁹ similes auricalco sicut in camino ardenti. vñ rite se sequitur ille psalmus. ⁊ propter tribulationez quā designat: ātipbona illi⁹ sine alleluia: ⁊ ipse sine gloria patri cātatur. Hymnus aūt ipe tres habet distinctōes. In prima inuitant superiores creature ad laudem creatoris. s. que sunt supra celum. que in celo ⁊ que in aere. In scā inuitātur ad hoc creature terrene ⁊ q̄ monētur in aquis. In tertia inuitātur oēs spūs ⁊ anime: vt cū omni creatura dño benedicam⁹: quia sicut tres pueri nabuchodonosor ⁊ caminum ignis: sic nos diabolū et infernū incendiū euasimus. Ceterum hoc canticuz bene cōuenit diei dñico et cuilibet festiuo: quia in prima die dñs vniuersa creauit: ⁊ per suā resurrectionem postmodum inouauit: ideoq; in ea die ⁊ in festis que resurrectionem dominicā imitantur dicit. in quo die creature ad creatoris laudē inuitātur. Hic etiam est q̄ eedem laudes sunt in dominicis ⁊ festiuitatibus sanctor̄ et in tēpore paschali: quia representant gaudia resurrectionis chaisti ⁊ nostre. ¶ Sextus septimus ⁊ octauus erit eor̄ qui vniuersalit ex tribus mūdi partib⁹. s. ex Asia Aphrica ⁊ Europa conuertēdi ⁊ colligēdi sunt: qui post antixp̄i persecutionem ⁊ eius mortē maiore pace fruentur vsq; ad diem iudicij q̄ nunc habe at ecclesia: tunc essi erit senectus in misericordia vberi: in qua quiete triplex ordo iustor̄. s. coniugati: continentes ⁊ virgines: quos Job Noe ⁊ Daniel etp̄mūt: ⁊ generaliter vniuersi sancti quibus aureola debetur: qui in trib⁹ mundi partibus de tribulatōe euadēt regnaturi cum spōso ecclesie celebrabūt laudes dei que continētur in illis tribus psalmis. s. Laudate dñm de celis. Cantate domino canticū nouū. ⁊ Laudate dñm in sanctis ei⁹. ¶ Queritur aūt quare bi tres psalmi sub vna ātipbona ⁊ etiā sub vno gloria patri dicūtur. Respōdetur ideo q̄ p̄missi sextus septimus ⁊ octau⁹ ordines electorū qui ex dictis tribus mūdi partibus colligūtur sine alio quo iteruallo simł erūt ⁊ pariter glorificabūtur. Continēt etiam ipsi tres psalmi triumphū de mundo: carne: ⁊ diabolo. ⁊ quoniā vnū sine alio nō habebitur: nō merito coniungimur. ¶ Queritur etiaz quare p̄missi duo psalmi. s. Deus deus meus: et De⁹ misereatur nostri: combinātur: ⁊ sub vno gloria patri: et sub vna antipb. na dicuntur. Ad quod quadruplex est responsio. Primo quia psalmus Deus de⁹ meus: significat sitim ad deum: in psalmo De⁹ misereat nostri: unitas notat vt supra. Ad significandū igit sitiz de fideiū p̄tinuū ad deū hoc fit. Scō ad notādū q̄ ante p̄secutionē antixp̄i popul⁹ credetz gētilitatis qui recolit per psalmuz Deus de⁹ meus: ⁊ iudaicus populus resipiscēs q̄ recolitur per psalmū De⁹ misereat nostri: vnū erūt i fide: ⁊ post q̄ hic p̄iuncti erunt venet antixp̄i tribulatio vt p̄missuz est. Tertio q̄ p̄mus psalmus illoz significat dilectiōez dei. vñ ibi ōr. S. tuit in te aīa mea ⁊c. Scōs vero dilectionē p̄mi. vñ ibi ōr. Ut cognoscam⁹ i oīb⁹ gētib⁹ salutare tuū: q̄ ita p̄nexe sūt vt vna sine altera i xp̄iana possessiōe nō bēat. Quarto q̄

gr̃a quã ecclesia ĩ pr̃io psalmo sitire videt̃: in scd̃o collata esse mõstratur: vnde ad gr̃aꝝ actionem ĩuitatur cũ d̃r ibi. Cõfiteãtur tibi populi deus ꝛc. ¶ Rursus ideo in fine ipsi⁹ psalmi. Deus de⁹ meus: nõ d̃r gloria patri quia in eo agitur de miseria humani generis. vnde ibi dicitur. Sitiuit anima mea. Nõ eñ oẽs psalmi de miserijs: multisq; alijs aduersitatib⁹ tractãtes laudant illum ꝓ illis qd̃ tamẽ deberẽt sed sequenti psalmo. s. De⁹ misereatur nostri subijcitur Gloria patri: quia in eo agit̃ de misericordia dei: per quaz generi humano bona cõferuntur ꝛ mala remouẽtur. Ceterũ predicti duo psalmi ꝛ psalmus Laudate dñm: nunq̃ variãtur: ad designandũ sine fide ꝛ desiderio trinitatis que ĩ p̃missis duob⁹ psalmis vnitis exprimũtur. et sine laude dei que ꝑ psalmũ Laudate designat̃ nunq̃ xp̃iani esse debem⁹. ¶ Queritur etiaz quare ecclesia in psalmo illo. Jubilate. ad iubilandũ nos ĩuitat: ꝛ tamen ipsa nõ iubilat. Ad quod dici põt ꝙ officium laudum dñi resurrectionẽ significat: que iam completa in capite. s. in xp̃o: adhuc est in membris implẽda. Ad notandũ igitur ꝙ iã in parte impleta est nõ d̃r iubilus in fine antiphonarum: presertiz illaꝝ que dicũtur sup̃ psalmos in quibus fit mentio de resurrectõe. est eñ iubilus cantus spe glorie cõceptus. Qr vero resurrectio adhuc in mẽbris implenda est: ideo in quibusdam antiphonis iubilus dicit̃. Uñ ꝛ in tempore paschali ĩ versiculis ꝛ respõsorijs ꝛ in alleluia: iubilamus ꝓpter nostraz resurrectionẽ quam speramus: quã quia nõ videm⁹ nec adhuc plene exprimere possumus: iõ per vocem nõ significatiuã iubilam⁹. In antiphonis ergo non fit iubilus propter resurrectõez dñi que impleta est: nec etiã in antiphõis laudum: in quarum psalmis fit mẽtio de resurrectione domini vt ĩ tribus primis psalmis: nec in fine antiphõe quarti psalmi: quia nabuchodonosor videns tres pueros in camino ignis positos vidit ꝛ quartum cuz eis. s. xp̃m eos cõsolantez. Qui eñ sunt in tribulatione hic solũ orant ne deficiant ꝛ potius est tunc loc⁹ timẽdi quã sperandi: ideoq; in fine antiphone huius psalmi non dicitur iubilus presertim quia in tribulatõe sanctorum gloria dei non apparet. Sed in fine antiphone que dicit̃ sup̃ psalmum Laudate dominũ: dicitur iubilus: quia in illo nõ fit mentio de resurrectiõe sed de spe glorie quã expectamus ex qua est iubilus. De hoc iubilo dictum est in ꝓhemio hui⁹ partis. ¶ Porro primus psalmus laudum in dominicis. s. Dñs regnauit. qui est psalmus leticie cõmutatur in ferijs in psalmũ. Miserere mei deus: qui est psalmus penitẽtialis. Circa qd̃ notandũ est ꝙ dies dominici ꝛ festiui recolũt resurrectionẽ sanctorũ qui fuerunt ab initio: ꝛ erunt vsq; in finez seculi. Unde in dñicalibus ꝛ in festiuis laudibus recolẽtes regnum dñi: post resurrectionẽ eius a morte corporis. siue gloriã resurrectõis electoruz canim⁹ psalmũ. Dñs regnauit: qui tamẽ dicitur in dominicis ad primã a septuagesima vsq; ad pascha prout ibi dicetur. Dies vero feriales recolũt peregrinationez ipsoꝝ sanctoꝝ ꝛ penitẽtiã: ꝛ ideo in ferialibus laudibus dicimus primum p̃s. s. Miserere mei deus. recolẽtes nostram resurrectionem a morte animarũ per penitentiaz: siue electoꝝ ꝑegrinationẽ ꝛ penitẽtiã siue cõuersionez. Quia eñ iudei ad petri predicationẽ ꝯpuncti corde ꝛ ꝯuersi illum frequẽtabãt: inde inoleuit vsus: vt ꝛ nos qui de gentili errore ꝯuersi sumus: illum in officijs frequẽtem⁹. quaten⁹ ad ꝯuersionem et penitentiã ꝓuocemur per quam resurgere valeam⁹: de hoc etiã psalmus sub prima dicetur. Adhuc loco secũdi p̃s. s. Jubilate qui in dñicis ꝛ festiuis dieb⁹ d̃r sex p̃s. in sex ferijs dicũtur: qr sicut p̃mitiua ecclesia sanctoꝝ predicatione hereditatez accepit: ꝛ post ad gentes intrauit: sic ꝛ gẽtilitas credidit: ꝛ sicut iudaicus populus sanctoꝝ p̃dicatiõe resip: scet in fi. ꝛ qui sub tempore antixp̃i futuri sunt. persecutionẽ et tribulationez euadẽt: ꝛ populi post eius predicatõez ex tribus mundi partibus colligẽtur: vt premissuz est: ita ꝛ in loco psalmi. Jubilate: qui sanctoꝝ predicationem continet: dicit̃ in secũda feria p̃s. Uerba mea qui est vox ecclesie ad hereditatem domini vocate. In septuagesima vero p̃s. Confitemini: ꝓut ibi dicetur. Et in tertia feria p̃s. Judica me deus: qui recolit quando p̃mitiua ecclesia intrauit ad gentes. Ei in q̃rta feria p̃s. Te decet. qui cãtatur in figura gẽ

tiuz q̄ ab idolis cōuerse sunt ad deū. Et in q̄n ta feria ps. Domine refugium: qui intitulatur Oratio moysi hoīs dei ꝯgruens respiscen tie iudeoꝝ. Et i sexta feria ps. Dñe exaudi ora tionem meaz: quē dauid cantauit quādo filiꝰ sius eū psequebatur: psecutionem antichristi significans. Et sabbato ps. Bonū est cōfite ri dño: qui sic intitulat. ps. Cantica in die sabbati. i. in die quietis: figurans sanctos a tribꝰ mundi partibus collectos post antixpi psecu tionem fore in quiete manſuros ⁊ domino cō fiteri ⁊ psallere. Premissi ergo ser psalmi iō ita ordinātur vt in eis notari possit ordo xp̄ia ne conuersionis. Verū loco psalmi. Benedi cite ser cantica in ser feriis dicūtur: qz sicut ps ille cōtinet gr̄arum actiones triū pueroꝝ: ita ⁊ in canticis cōtinentur gratiaꝝ actiōes electo rum. Talis eñ est differentia inter canticum ⁊ psalmū: qualis inter bonā operationē ⁊ gra tiarum actiones. Moyses autē legit primus instituisse cantica quādo pharao submersus est. deinde delbora non ignobilis femina in li bro iudicū. postea viri ⁊ femine. Canticuz est vox humana. psalmus vero est qđ cantat ad psalterium. Item psalmꝰ demonstrat opa ele ctoruz illius ordinis quē significat: acta post cōuersionez. canticū vero ostendit laudē dei p eisdem operibus. De canticis dicit in sexta parte sub sabbato sctō. Rursus ideo p singu los dies feriales septimane scōus ⁊ quintus psalmꝰ mutant: qz ser psalmi ⁊ ser cantica q̄ p ser dies septimane cōmutant: cōcordant in si gnificationibus octo psalmis q̄ cantantur in matutino dñicali: seu octo ordinibꝰ electoruz: de quibus p̄missuz est. Non incōgrue igit de die in diem ordinatim canūtur: quēadmoduz ⁊ psalmi dñicalis matutī canūtur: seu quēad modum ordines electoꝝ quibus cōcordāt nu merantur vt p eos electoꝝ ordines in nouo te stamento de tempore in tempus sic ordinati fuisse ostendantur. Psalmus vero Deus deꝰ meus: ⁊ Laudate: nunq̄ cōmutantur nec pre termittūtur: quia nullū fuit tēpus nec erit quo aie iustoꝝ nō sitiant ad deū fontē viuū: ⁊ quo non laudent dñm in excelsis. ¶ Ut autē hec clarius pateant notandum est qꝰ quilibet dic toruz ser psalmoꝝ habet in se bocvocabulū mane vel equpollens. Mane autē in ser di uiditur. s. in mane temporis: in mane pectoris: in mane nostre redemptionis: in mane boīs: i mane eternitatis: ⁊ in mane mūdialis p̄speri tatis. Mane tēporis est initiuz ⁊ fundamen tum fidei: de quo dictū est. Et factū est vespe re ⁊ mane dies vnus. Mane pectoris est ini tium gratie: cū scz gr̄a incipit lucere in corde. Unde. Emitte lucē tuā: ⁊ mane exaudies vo cem meā. Mane nostre redēptionis est ma tutinuz tēpus quo dñs noster surrexit vel eiꝰ resurrectio innotuit. Vñ. Exitus matutini et vespere delectabis. Mane hominis est puri tia eiꝰ vel adolescentia in qua viret ⁊ floret. vn de. Mane sicut herba transeat mane floz. et transe. vespere decidat induret ⁊ arescat. Se pe autē est qꝰ homo mane puertie transeat. i. moriatur. Si vero cōtingat eū venire ad ma ne adolescētie in quo vīret ⁊ floret sepe est qꝰ ⁊ tunc transit: qꝰ si forte eum cōtingat venire ad vesperam senectutis: tunc absq̄ dubio in mortē decidit: induratur vt cadauer ⁊ arescat in puluere. Mane eternitatis est initium eter ne glorie. Unde. Auditam fac mihi mane mi sericordiā tuā. i. vocē misericordie tue. s. Veni te benedicti ⁊c. Mane mūdialis p̄sperita tis est ipsa p̄speritas. Unde. Ad annūciandum mane miam tuā ⁊c. Penitus ergo sollicitꝰ de anima sua mane tēporis surgat ad orationez vt possit dicere. Mane astabo tibi ⁊ videbo. mane exaudies vocē meā: quod habet ī p̄mo psalmo. Verba mea. Verū quia oratio eiꝰ nō habet affectum sine mane pectoris. i. sine gra tie initio: ideo dicit. Emitte lucē tuā: qđ habe tur in scōo psalmo Judica me deus. Sed q̄a mane pectoris pendet et mane nostre redem ptionis: nō dicit. Exitus est matutini qđ est in tertio psal. Te decet ⁊ce. Et qz habito mane pectoris qđ effectꝰ est mane redēptionis: homo incipit sibi vilescere: sequit mane sicut her ba transeat ⁊c. quod bētur in quarto psal. scz Dñe refugiū. Sed quia quāto sibi quisq̄ ma gis vilescit tanto magis mane eternitatis af fectat: iccirco dicitur. Auditam fac mihi ma ne misericordiaz tuam: quod habet in quinto psalmo. Domine exaudi oronem meā. Et q̄a nemo ad hoc puenit nisi q̄ laudat deū i aduer

sitate ⁊ prosperitate: ideo adiungit Ad annũ
cianduz mane misericordiam tuã ⁊c. qđ habe
tur in sexto psalmo. Bonuz est ⁊c. ¶ Rursus
sex psalmi q̃ per singulas ferias mutant̃: ⁊ cã
tica que illis dicũtur inter se ꝯueniũt ⁊ ꝯgrue
possunt temporis gratie successibus coapta
ri. In secũda nanq̃ feria recolitur status pri
mitiue ecclesie q̃ sanctoꝝ predicatione heredi
tatem accepit. vt dictũ est. vnde in illo psalmo
Uerba mea. orat ecclesia pro eterna heredi
tate quaz per xp̃m ꝑcepit: quare in titulo eius
dem psalmi dicitur in fine ꝓ ea quam conseq̃
tur hereditate: in cantico vero gratias agit di
cens. Confitebor tibi domine qm̃ irat⁹ es mi
hi: conuersus est furor tuus ⁊ cõsolat⁹ es me:
quod est Isa. xij. ca. Reuera ira dei permansit
vsq̃ ad possessionem saluatoris: sed tunc con
uersus est domin⁹ a furore ⁊ cõsolat⁹ est eccle
siam aperiens ei ianuam celestis regni: cũ om
nes prius ad inferos mitterent̃. Item in psal
mo sollicitudinem suam ostendens ecclesia di
cit. Mane astabo tibi ⁊ videbo ⁊c. in cantico
vero confidens dicit. Fortitudo mea ⁊ laus
mea dominus. i. ip̃e per quẽ sum fortis ⁊ quẽ
laudare teneor. Ad totam igit̃ pertinet eccle
siaz quod dicitur. Uerba mea ⁊c. sed specialr
ad primitiuã cui per apostolos p̃mo facta est
promissio eterne hereditatis: ⁊ tunc vexillum
crucis cepit in nationibus eleuari: ad quod ꝑ
tinet canticum sicut ex his que precedunt can
ticum in Isa. manifeste apparet. Dicitur eniz
in libro paulo superius. In die illa radix iesse
qui stat in signũ populoꝝ. ipsum gentes dep̃
cabunt̃: ⁊ erit sepulcrũ eius gloriosuz. Et pau
lo post. Eleuabit signum in nationes ⁊ ꝯgre
gabit ꝓfugos israel ⁊c. Saluator noster est
radix iesse: ⁊ ipse stat in signum populoꝝ: q̃a
ad eum respiciunt gentes: ⁊ ipsum deprecan
tur: eius sepulcrum fuit gloriosuz: licet pecca
tis nostris exigẽtibus ad tempus sit ignomi
niosum: ⁊ ipse per apostolos ⁊ alios p̃mitiõs
leuauit in nationes crucis signum in quo ẽ vi
ctoria: vt sciant omnes in quo diabolus est vi
ctus. Sed ante hoc congregauit ipse profu
gos israel qñ in die penthecostes erant viri re
ligiosi in hierusalem ex omni parte vel natiõe
q̃ sub celo est: ⁊ ex illis crediderũt vna die tria
milia: ⁊ alia die q̃nq̃ milia. Naz eis dicit pau
lus in actibus apostoloꝝ. Primũ oportet iu
deis loqui verbuz dei. ¶ In tertia feria illud
tempus recolimus quãdo ab impijs ecclesia
persecutionem patiebatur: a iudeis primo: et
postea a diuersis imperatorib⁹ romanis: p̃ser
tim a tẽpore neronis vsq̃ ad tẽpora diocletia
ni ⁊ maximiani imperatoꝝ. Que autem tunc
passa fuerit ecclesia indicat psalmus. Iudica
me deus ⁊ discerne causam meã de gente nõ
sancta. ⁊ ostendit tristiciã cũ dicit. Quare tri
stis incedo duz affligit me inimicus. Sed q̃a
ab hac ꝑsecutione liberata est: cantat canticũ
Ego dixi: quod est isa. xxxviij. ca. qđ cantauit
ezechias post liberationẽ a sennacherib: ⁊ p⁹
infirmitatem quaz incurrerat ne eleuaret̃ cor
eius in superbiam. Uel quia eleuatuz erat ꝓ
pter inopinabilez triũphum de exercitu sena
cherib. Sicut em̃ ille liberatus reddidit glo
riam deo: sic ⁊ ecclesia p̃us tamẽ quasi despe
rans dicit. Non aspiciã hoĩem vltra ⁊ habita
torem quietis. i. saluatorẽ meuz per quẽ mihi
quies deberet eẽ: imo cũ videbat suos passim
interfici dicebat. Generatio mea ablata est:
⁊ iterũ precisa est velut a texente vita mea cũ
adhuc ordirer succidit me. Tamen sperãs ec
clesia dicit. Uiuens supple nunc in ꝓtectione
tua viuens. s. post in futura quiete ipse cõfite
bit̃ tibi: sicut ⁊ hodie ego supple liberata ab
hostibus: ⁊ ego ita ago sicut pater bonus no
tam facit filijs veritatem suam. ¶ In quarta
feria recolitur illud tẽp⁹ quo ecclesia cepit ex
altari sup̃ inimicos suos. s. reddita sibi pace ꝑ
imperatorem constantinũ. Unde cantat. Te
decet hymnus in syon. Syon interpretat̃ spe
culatio siue cõtemplatio: quia tẽpore quietis
potuit ecclesia vacare cõtemplatiõi. Ad hoc
etiam pertinet titul⁹: scz p̃s. dauid. Canticuz
hieremie ⁊ ezechielis de populo transmigra
tionis vel verba peregrinationis cũ inciperet
exire. Sicut em̃ popul⁹ ille de babylonia exi
re cepit recepta licentia a ciro: ita ⁊ ecclesia de
babylonica persecutione ꝑ constantinum ro
manuz imperatorem liberata quam patieba
tur sub diuersis imperatoribus habet spez ꝓ
ficiẽdi in melius quousq̃ perueniet in celestẽ
hierusalem. Unde recolens preteritam ꝑsecu

tionem dicit. Uerba iniquorũ preualuerũt su
per nos: ⁊ profectuz suũ ostendens dicit. Be
nedices corone anni benignitatis tue. Coro-
na anni benignitatis tue est temp⁹ gratie qđ
per circulum dierũ vsqꝫ in finez mundi decur-
rit. in quo campi id est illi qui sunt pleni tumo
re superbie carentes vbertate gratie repellẽ-
tur. ꝓpter hanc liberationem cantat ecclesia
canticuz anne matris samuelis quod cãtauit
liberata de persecutione sue emule fenẽne scz
Exultauit cor meum in dño quod est ꝑmi Re
gum. ij. c. Cum eñ respublica cepit per ange-
licos viros ⁊ imperatores xp̃ianos ministra-
ri potuit ecclesia dilatare os suum super ĩimi-
cos suos. s. iudeos: paganos: ⁊ hereticos. Un
de sequitur. Diltaatũ est cor meum ⁊c. ¶ Ea-
dem quoqꝫ pace qua gaudent gentiles cõuer
si: gaudẽt ⁊ iudei cõuersi. Uñ in persona iuda
ici populi cantamus in quĩta feria. Dñe refu-
gium factus es nobis. Qđ autez iste psalm⁹
ad iudeos pertineat titul⁹ ostendit scilz Ora
tio moysi hoĩs dei. Ad idem etiaz pertinet cã
ticuz moysi. Cantem⁹ dño: quod est Exo. xv.
cap̃. in prin. Sicut eñ exultauerũt iudei ĩter-
empto pharaone cum exercitu suo: ita exultãt
hodie xp̃iani deiectis diuersis imperatorib⁹ q̃
ecclesiaz persequebãtur in odiuz nomĩs xp̃ia
ni. ¶ In sexta feria fit ꝯmemoratio passionis
dñi. Unde cantatur ille psalmus. Domine ex
audi orationem meã: cui⁹ titulus est psalmus
dauid: quando persequebat̃ eum filius ei⁹ ab
solon. Sicut aũt dauid habuit plures filios:
sed vnus illoꝝ. s. absalon ꝑsecut⁹ est eum: ita ⁊
domin⁹ noster plures hz filios: de q̃b⁹ nũc di-
cit. Nõ possunt lugere filij sponsi quousqꝫ cuz
illis est sponsus: sed vn⁹ illoꝝ scilz Judas ꝑse
cutus est eum qui dicitur Absalon quasi abas
salon. i. pax patris ꝓpter osculũ qđ dedit do-
mino quod est signum pacis. Ad idẽ pertinet
canticum. Domine audiui auditum tuum ⁊c.
quod est Abacuc. iij. ca. in ꝑncipio. In quo di-
citur cornua ĩ manibus eius ibi abscõdita est
fortitudo ei⁹ a. f. e. i. mors. Per cornua regna
intelligere consueuim⁹: et est sensus. Cornua
in manibus eius id est regnũ in potestate ei⁹.
Hanc autẽ potestatẽ meruit sibi dari: vel po
tius sibi datã notificari per passionẽ: de qua
ipse dicit. Data est mihi oĩs potestas in celo ⁊
in terra. Per cornua eñ conuenienter scđz h̃
intelliguntur duo cornua crucis. Unde videt̃
scđm hoc ꝙ potius esset dicenduz man⁹ eius
in cornibus q̃ cornua in manibus eius. Ma-
luit tamen sic dicere abacuc propheta: vt ostẽ
deret ꝙ in potestate ⁊ in voluntate ei⁹ fuit eũ
crucifigi: sicut ipe dixit. Nemo tollet a me ani
mam meam: sed ego habeo potestatem ponẽ
di aĩam meam ⁊ iterum sumendi eam: ibi scz ĩ
cruce abscõdita fuit ad tempus fortitudo ei⁹:
quia reputatus est tãq̃ percussus a deo: ⁊ hu
miliatus ⁊ ante faciẽ eius ibit mors: qꝛ mors
per eius mortez destructa est. Et nota ꝙ hec
dies est quinta a secũda feria ĩ qua agitur de
passione saluatoris: sicut ⁊ ĩ domĩcis noctur-
nis quinto loco ponitur canticuz in quo poni
tur contemptus nabuchodonosor et victoria
trium puerorum in camino ignis vbi aspect⁹
quarti erat similis filio dei: vel sicut habz alia
trãslatio: filio homĩs: quia ĩ passione saluato-
ris facta est distructio diaboli ⁊ victoria xp̃ia
ni populi de tribus partibus orbis collecti ꝑ
eum qui est verus filius dei ⁊ verus filius ho
minis. ¶ In sabbato vero fit ꝯmemoratio vi
ctorie populi iudaici: qui erat coniunct⁹ eccle-
sie dei in fine seculi: ⁊ cantabit cũ ecclesia psal
mum. Bonum est confiteri domino ad annũ
cianduz mane scz prosperitatis misericordiã
tuam ⁊ veritatem tuam per noctem scilicz ad
uersitatis: qui psalmus intitulatur laus canti
ci dauid in die sabbati. vnde conueniẽs est: vt
in die sabbati: cãtetur psalmus ille in quo agi
tur de persecutõe iude: qui persecutus est chri
stuz in figura. Absalon qui persecutus est pa
trem: ⁊ qui intitulatur in die sabbati. Qđ aũt
psalmus iste pertineat ad iudaicum populuz
conuincitur ex illo versu. In decachordo psal
terio cum cantico. Psalterium decachorduz
dicitur lex propter decem mandata legis.
¶ Et nota ꝙ hoc psalterium quidam por-
tant: sed in eo non psallunt: vt iudei perfidi
qui nobis sunt in codicibus testes: in cordi-
bus hostes. Quidam portant et psallere vi-
dentur non tamen psallunt vt falsi et praui
christiani qui cum tristitia ⁊ corde ĩiquo ali
quãdo bona opera operarantur. Quidã por-

taint ⁊ in eo psallunt: vt illi qui cum hilaritate bonum operãtur. Hoc autẽ erit in populo iudaico cum vnum erit cum ecclesia. Qualit cãticuz moysi Audite celi: qõ ẽ deuterono. xxxij. capitulo pertineat ad sabbatũ ⁊ ad populuz iudaicuz ex verbis bede haberi potest: qui dicit super Lucaz ꝙ in diebus sabbati iudei ad synagogas ꝓfluebant ad meditãda diuine legis mãdata: postpositis mũdi negociis: iuxta illud. Vacate ⁊ videte quoniã suauis ẽ dominꝰ. In memoriã ergo pristine religionis cãticũ ꝓm deutrono. in sabbato cantat: in quo status illius populi quẽ habuit offenso vel ꝓpicio deo describitur. Post antiphonã sequitur capituluz per qõ fit exhortatio ne deficiamus i via. Et dicitur quandoqz benedictio ⁊ claritas. Apoc. vij. c. ⁊ quandoqz. Fuistis aliquãdo tenebre. epbe. v. c ⁊ quãdoqz. Hoc precessit ad Romanos. xiij. ca. vbi hortamur in fide perseuerare: misericordie operibus intẽdere: opera tenebraruz abijcere: ⁊ arma lucis induere. ⁊ consolamur per repromissionem glorie. Et post capitulum sequitur Responsoriũ. In quibusdam tamen ecclesijs non dicit Respõsoriũ. Videtur essi hoc superfluere ꝓpter respõsoria in nocturnis dicta: qz hodie nocturne ⁊ laudes matutine vbiqz ꝓiunctim canuntur. Hec tamen ratio cessat si laudes matutine officiuz sit per se. In oibus tamen alijs horis post capm sequit responsoriũ. Post capitulũ seu respõsoriũ chorꝰ exhortationi assentiens hymnũ resonat. Post hymnũ seqtur versus. Quia essi per canticũ zacharie qõ statim subsequit ꝓmissio notatur: et nos tardi sumꝰ ad credendum ꝓmissionibꝰ: ideo ꝓmittit versus alta voce: vt exercitemur ad credendũ dei ꝓmissa. Et hꝛ in quibusdam ecclesijs versus. Repleti sumus mane misericordia tua: in quo recolit tps q̃ iustis recõpensabit merces post huius seculi laborẽ. Vñ dicit Beda. Repleti sumus mane: ꝓteritũ ponens ꝓ futuro ꝓpbetali certitudine: qz in mane eternitatis misericordia dñi replebimur. Juxta illꝫ. Satia borꝛ cũ apparuerit gl'ia tua. In alijs vo ecclesijs hꝛ in matutinis. Dñe meditaborꝛ i te. Cõsequẽter chorꝰ vsu excitatꝰ subijcit cãticuz zacharie. s. Bñdictꝰ. qõ est luce. i. c. qõ semp hꝛ. iuxta qõ ait apostolꝰ. Seruiendus est deo in psalmis ⁊ hymnis ⁊ cãticis. i. corde ore ⁊ ope. Siquidẽ per hymnũ exprimit letitia quã de ꝓsecuta libertate habem⁹. Et qz tps hanc nobis letitiã acquisiuit: ideirco de hmõi bñficio i grati esse videamur in laudẽ dei cantãdo ꝓ rũpim⁹ antiphonã inchoãtes. Et qz nos liberauit: ei grates referim⁹ alta voce cantãdo cãticum ipm: ⁊ quare. quia visitauit nos existentes in miseria ⁊ fecit redemptionez plebi sue. Quare etiaz hoc canticũ alta voce dicatur in sexta parte sub quita feria cene dñi dicet. Vel ideo post psalmos ⁊ lectiões ⁊ versuz canticũ ipsuz dicit: vt recordemur ꝙ finito tẽpore noui testamenti: qõ p ꝓmissos matutinales psalmos significatur: remuneratio abrahe ꝓmissa nobis dabitur si doctrĩa xpi imbuti qõ ꝑ lectionẽ ⁊ ad dei seruitiũ vsitati quod per versum significatur: sine timore in sanctitate ⁊ iustitia oibus diebꝰ seruiem⁹ deo. ¶ Rursus iõ psalmus Bñdictus. hoc loco hꝛ qz in eo agitur de ꝓcursore illi⁹ q̃ i sexta etate venit: ⁊ iste est sextus psalmꝰ in laudibꝰ. ¶ Et nota ꝙ qz hoc canticũ ⁊ canticuz marie. s. Magnificat aia mea dñm ⁊c. euãgelia sunt: iõ ea ſtates cãtamus. Cetez hec duo cãtica nõ cãtant in ecclesia eo ordie quo edita sunt: quez ordinẽ ponit magr i hist orijs vbi agit de ortu ꝓcussoris. Nam canticũ zacharie ꝑus cantat: ⁊ tamẽ secũdo editũ est: qz essi ibi legit. Et erunt coram salutis nobis. qõ est factuz in resurrectiõe. Et quia loquitur ad puerũ qui fuit auroza solis: ideo cantatur in laudibꝰ. Canticũ aũt ỹginis qz legit ibi. Respexit bũilitatẽ ancille sue. ecclesie scz ipsius marie: qõ quidẽ factũ est in sexta etate: ⁊ agitur de incarnatõe ibi. Suscepit israel puerũ suũ: ideo cantur ad vesperas scz in sexto officio diurno. Tertio canticuz symeonis qõ sequitur canit in septimo officio. s. in ꝓpletorio: quia orat se dimitti i pace quod erat in septima quiescentiũ. ¶ Rursus i tribꝰ horis tria dicim⁹ euãgelia. s. in auroza. Bñdictus: quia ibi vera lux nunciatur. In vespa. Magnificat: quia in fine mundi ꝓnt. ibi hꝛ deus supbos disperdet: ⁊ humiles exaltabit. In ꝓpletorio. Nunc dimittis: qz post iudiciũ sancti i pace regnabũt. Finito cãtico ãtipho-

na que dilectõez siue deuotionẽ quã in laudã do deuz habere debemus significat: repetit. Dũ autẽ ỹsus ante ipsuz canticũ ỏz offert incensum: vt notet deuotio ab igne charitatis egrediens que in oĩ laude esse dz. ℣ Thuribulũ eĩ est coꝛ boĩs. ignis charitas. incẽsum oꝛo. fumus in altũ tendẽs est deuotio que sursum tẽdere dz. Juxta illud. Dirigatur oꝛatio mea ꝛc. de boc in q̃rta parte in ti. de accessu põtificis ad altare dictum est ꝛ dicet sub vesperis. ℣ Primo autẽ offertur incẽsum circa altare. nã ꝛ sacerdos legalis mane intrabat templũ: vt super altare incẽsuz offerret: vt dicet sub titu. de vesperis. offertur itaq; incẽsuz circa altare vt notet cãticuz toto coꝛdis affectu esse ꝓferẽdum. Et ne nobis accidat qõ ꝓtigit zacharie. cui dum incensum offerret apparuit angelus dicẽs ꝙ ei nasceretur filꝰ; qõ qꝛ ille nõ credidit obmutuit. Credamꝰ igitur de ꝓmissionibus dei ne a laude eiꝰ muti efficiamur. Alia etiã ratio sub vesꝑis dicetur. ¶ Post canticũ sequitur oꝛo per quã est ipetrãda ꝓmissio. de qua dictũ est in ꝓbemioꝭ buiꝰ ꝑtis. De laudibꝰ matutinis quas monachi dicũt in ꝓcedenti titulo dictum est.

¶ De prima. Rubꝛica.

POst q̃ de nocturnali ꝓmissuz est officio ꝙuenit aliqua dicere de diuino. Et ꝓmo de boꝛa prima in qua deũ laudare debemus: tũ qꝛ est initium diei ꝛ nobis dedit noctẽ cum salute ꝛ sine satbane impedimento trãsire: ꝓut in ꝙpletorio rogamus ipsum: tũ qꝛ tali boꝛa ꝝs a iudeis pilato traditꝰ est. ꝛ etiã angelꝰ nũciauit mulieribus ad monumentũ oꝛto iã soleniẽtibꝰ eũ surrexisse. eadẽ etiã boꝛa visus est in littoꝛe maris a discipulis piscãtibꝰ dicẽs illis. Pueri habetꝫ aliq̃d pulmẽti. ℣ Tũ qꝛ eadẽ boꝛa dominꝰ ꝙueniebat in tẽplo ꝛ ppl's manitabat. i. ad eũ mane festinabat: tũ etiã qꝛ scriptura dicit. Primũ querite regnuz dei. Merito ergo ecclia in bac boꝛa dñm laudat ꝛ euz inuocat dicens. Deus in adiutoꝛiũ meum intẽde. cũ glorificatõe sequẽti. et ide petit liberari ꝛ a persecutione mundi ꝛ a tẽtationibꝰ diaboli: vt ꝑtz in hymno. Jaz lucis oꝛdo sidere ꝛc. ¶ Est autem notanduz ꝙ in ꝑia boꝛa hymnꝰ ipse iuariabilis est qñi quolibet die ꝓmissa liberatione egemus: silr ꝛ in ꝙpletorio hymnus. Te lucis ꝛc. in quo petit ecclesia a fantasmatibꝰ liberari: qua etiã liberatiõe semp egemus: ꝓout sub ꝙpletorio dicetur. Quedam etiã ecclesie nunq̃ variant antiphonã ad primã. Cum esse deus sit iuariabilis q̃ est alpha ꝛ o. i. ꝓncipium ꝛ finis: iccirco qua semper a nobis ꝓmitias ꝛ decimãs exigit: tanq̃ semper soluẽtes primitias diei nunq̃ variant antiphonaz: sed semper dicũt illaz de trinitate: nisi aliquod festũ accidat: quia tunc fit de ipso festo. Alie tamẽ ecclesie variãt antiphonã ꝛ hymnũ ꝛ in dñicis ꝛ in feriis ꝛ in festis dei ꝛ sanctoꝝ. Pꝰ antiphonaz sequunt psalmi. ꝛ et ꝓtinẽtia precẽdentis hymni euidẽter apparet quare dicat ꝓmus psalmus. Deꝰ in noie tuo ꝛc. in quo ecclesia oꝛat a periculis ꝛ ab inimicis liberari. deide se armat ꝓio ꝓtra hostes cingula castitatiſ: cũ dicit Beati immaculati in via ꝛc. Scõo galea salutis. s. spe cum dicit. Retribue seruo tuo ꝛc. de quibꝰ dicet sub sexta. Tertio etiaz scuto fidei cum dicit. Quicũq; vult saluꝰ esse ꝛc. in q̃ fides nostra ꝓtinetur: vt iam dicet que est scutum ꝛ munimẽ nostrũ ꝛ victoꝛia ꝓtra carnem mundũ ꝛ diabolũ ꝛ eiꝰ oẽs tentatõnes. vñ petrus. Cui resistite foꝛtes in fide ꝛc. Quarto sumit gladium spũs qõ est ỹbum dei: dum dicit capꝫm siue lectõem que ꝓmet ad doctrinã: qꝛ oꝑtet vt pcedant bona opera q̃ p psalmos significãtur: ꝛ tandẽ sequatur doctrina de spiritualibꝰ ꝛ secretioꝛibꝰ. Juxta illud. Cepit ihesus facere et docere. ¶ Sunt ergo tres psalmi. s. Deus in nomie tuo saluum me fac. Beati immaculati in via. Retribue seruo tuo: vt in tribus boꝛis munimentũ contra impugnationes interioꝛes ꝛ exterioꝛes habeamus. Et dicuntur sub tribus glorificationibꝰ eo ꝙ trinitas in nostris operibꝰ glorificet. Scõs psalmus est. Beati immaculati in via, vsq; Retribue seruo tuo. Tertius ẽ, Retribue seruo tuo, vsq; Legem pone mihi dñe viam iustificationum tuarũ: qui ex octonarijs versuũ ꝓstituuntur. ℣ Habet eĩ vnusquisq; sedeci versus: quorum duodecim significant duodecim ꝓpbe-

tas. alij q̄ttuor designāt quattuor maiores. s. hieremiam isaiam danielem ⁊ ezechielem. siue duodecim apostolos ⁊ quattuor euāgelistas. Dicuntur ergo illi duo psalmi ex sedeciz versibus ꝯstituti vt ostēdatur ꝙ ea que duocim ꝓphete ⁊ quattuor maiores: siue duodecim apostoli ⁊ quattuor euāgeliste dixerūt ꝓposse obseruare debem⁹. De octonarijs dicetur sub ti. de ꝯpletorio. Sunt etiā quodāmodo quinqz psalmi habito respectu ad diuisionem octonarioꝝ versuū cuiuslibz p̄s. significātes ꝙ ecclesia petit ne mors ingrediatur p̄ fenestras quinqz sensuum nostroꝝ: seu vt quīqz sensus nostri per diē diuinit⁹ muniātur. Primus est. Deus in noīe tuo saluū me fac. Secūdus. Beati īmaculati in via. Tertius. In quo corrigit. Quart⁹. Retribue ſuo tuo. Quītus. Adhesit. ¶ Et est sciendum ꝙ a psalmo Beati īmaculati in via vsqz ad psalmuz. Ad dn̄m cum tribularer clamaui. est vn⁹ psalmus cōtinens duodeciz capitula: ꝙ ſz Ambrosiū est paradisus pomoꝝ ⁊ apotheca spūs scti: iō ecclesia ruminat illū per horas velut spēs aromaticas paradisi vt sit spēs aromatica deo ⁊ mūdo. ¶ Sed queritur quare psalmus ille. Deus in nomīe tuo saluū me. f. dicatur ad primam quem dauid cecinit dū iudei euz Saul tradere volebant. Respondeo. ideo quia ꝑ cypheos qui interpretātur florētes ītelligit̄ diabolus qui caducā floriditatez suis ostendit. Ipse eñ siue per se siue ꝑ membra sua insidiatur nobis ⁊ nos aperte perseq̄tur vt nos eterne tradat morti. Ad vitandum ergo eius caliditatem: iste psalmus in p̄ma hora siue in diliculo cātandus est: quē dauid cantabat vt ab inimicis saluaretur. Post illū d̄r psalm⁹. Beati īmaculati in via: qui plenus est morib⁹: qꝛ oportet vt hi quos deus liberauit de vinculis ⁊ carcere inimicoꝝ moribus bonis et in omni deuotōe assistant. In diebus vero dn̄icis in q̄bus matutinale dicitur et historia mutat̄. dicūtur ad primā quinqz psalmi qui sunt in fine ipsius nocturni dn̄icalis. s. Deus deus meus respice ⁊c. qui psalmi quare in prima dicātur sub ꝯpletorio dicetur. In quibusdam tamen ecclesijs dicuntur solum in domīcis a septuagesima vsqz ad pascha. quo etiaz tempore dicitur ad primaz psalmus. Dn̄s regnauit: propter rationem ibi scriptam. In premissis etiā dominicis dicitur ad primam psalmus. Confitemini domino: ne aliquid de psalterio p̄termittatur: quin totum in septimana dicatur: et qꝛ ibi presertiz in versu illo. Hec est dies quā fecit dn̄s ⁊c. agit̄ de resurrectiōe ad quā dies dn̄ici pertinent: et ſm hoc in dominicis dicuntur ad primam. ix. psalmi: vt cum nouem ordinibus angeloꝝ in resurrectionis gaudio trinitatez laudare possimus. In primis quinqz. s. Deus deus meus respice: et sequentib⁹ de xp̄i passione cantatur. par psalmū. Confitemini. et tres quotidianos: īmuitur ꝙ ī quattuor mūdi partibus doctrinam quattuor euāgelistarum laudare debem⁹. In psalmo: Deus in nomine tuo saluū me fac: petimus erroris depositionem. in Confitemini: exhortamur ad laudis ꝯfessionē. in Beati īmaculati ad laudis operationez. in Retribue: ad mandatoꝝ retributionem. Verum quia fides est fundamētū mandatoꝝ ⁊ victoria que vincit mundū: quia cetera sine fide frustrātur ideo subdit̄ symboluz fidei. Quicūqz vult. quod athanasius alexandrinus ep̄s rogatu theodosij imperatoris ad eradicandam īualescentē hereticoꝝ perfidiam ⁊ fidez catholicam diuulgandā edidit: ⁊ singulis diebus dn̄icis eccl̄ia constituit cantari ad primam: quia populus tunc maxīe ad eccl̄iam cōuenit: vel quia fides principiū salutis existit. Quidā tñ ex curiositate illud omittunt in illis diebus quibus in missa. Credo in vnum deum dicunt. quidam aūt dicunt ꝙ dictus athanasius fugiēs a facie constātini imperatoris in treueri illud ꝯposuit: ꝙqz non dicitur in ecclesia ex primaria ecclesie institutione. Et aduerte qꝛ in h̄ symbolo due principaliter sunt partes. s. de trinitate ⁊ de incarnatione v̄bi: sed de libero arbitrio p̄mittit̄. ¶ Postea sequitur capitulū ī quo pastor oues ⁊ pater familias oparios ne in calore ⁊ labore deficiant consolatur: de quo iam dicetur. ⁊ dicit̄ quandoqz capitulum. Gratia vobis ⁊ pax a deo. Ad Gal. i. ⁊ quandoqz. Pacez ⁊ veritatem zacharie. viij. di. ¶ Post capitulum seq̄tur responsorium. Christi fili dei viui ⁊c. vt ecclesia ostendat se innuere ⁊ applaudere his q̄

in illo dicta sunt: nihilominus tamē orat ꝓ se. Unde postea subijcitur versus. Exurge christe. i. fac nos exurgere. Exurgere autē a vitijs nihil aliud est q̄ ad dominū redire. ¶ Sciendum est autē ꝙ quedam ecclesie omittunt responsorium illud. Christe fili dei viui: in aduētu ⁊ in septuagesima: qꝛ licet tam patres qui fuerunt ante legem q̄ qui fuerūt sub lege sperarent ꝑ xp̄m a miserijs liberari: tamē quia ipse in illo tempore nondū venerat: iccirco cum tempora illa recolūtur misericordia christi minime inuocatur. In festiuitatibus tamen sanctorum que in illis temporib⁹ occurrunt: illud dicunt: quia in illis tempus gratie representatur. Quedam tamen ecclesie nō dicūt capitulum nec etiam responsoriū sed solum versuz Exurge: volentes morez apostoloꝝ imitari: quos legimus post ascensionem ante aduentuz spūs sancti in oronibus ex bonis operib⁹ ꝑseuerasse: sicut lucas dicit ꝙ ipsi adorantes reuersi sunt in hierusalem cū gaudio magno: ⁊ erant semꝑ benedicētes in tēplo ⁊ laudātes deū. Nec legimus eos tunc fecisse sermonem ad ppl'm: sed in die pentheco. dato eis spū sācto hora tertia ceperunt tanq̄ confirmati ad ppl'm loqui: in quo instruimur ꝙ vsqꝫ ad horā tertiam bonis operibus ⁊ orationib⁹ vacare debemus ⁊ tunc tandem alios docere: qd̄ notat ipsa lectio seu capl'm. naz psalmos ad opera. lectio vero ꝑtinet ad doctrinā. ꝓpter hoc ergo lectionem in p̄ma subtrahūt. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns responsoriū qd̄ ei respōdere debet. ¶ Rursus per p̄mam pastoris opera intelligūtur. Uñ ⁊ tunc dicit. Respice dñe in seruos tuos ⁊ ī opa ⁊c. qui pastor xp̄i exemplo debet p̄us operari: vt in alijs horis alios ad operandū valeat exhortari: ideoqꝫ non dicunt capitulū quod ē exhortatio seu cōsolatio post psalmos ꝑ quos opa significantur: sed post p̄mam dicit lectio vt dictum est in ꝓhemio hui⁹ partis. ¶ Subsequēter dicūtur p̄ces: qm̄ in cōcilio agatheñ. de cōse. di. v. cōuenit. statutum est vt preces siue capitula de p̄s. in singulis horis dicantur. Dicuntur autē ꝓpter tria. Primo ad resecandas superfluas cogitationes. Secundo ad impetrandum misericordiam ꝓpter oues errantes ⁊ operarios fatiscētes. Tertio ad postulandum auxilium cōtra tentationes vt possimus in dñica oratione patrem securius inuocare. Et dicūtur hoc modo. Primo nanqꝫ dñica oratio dicitur: in qua sunt septē petitiones ꝓpter septē dona spūs sancti habēda: vt iam dicetur. Sed quia musce morientes perdunt suauitatem vnguenti precedat ip̄m kyrieleison. Oportet em̄ tale quid precedere qd̄ inanes cogitatōnes repellat a mente: vt dicēdo ipsam orationem mens que inuisibilia loq̄tur sola inuisibilia cogitet. In diuinis siquidē officijs ante ipsam orationez dicitur ter vel semel kyrieleison. ⁊ postea semel vel ter xp̄eleison. ⁊ iteruz ter vel semel kyrieleison. Dicitur ter kyrieleison: ad notandum tres status diuinitatis ⁊ diuine maiestatis: quos aliquo modo in ecclesia celebramus. Sed semel dicitur ꝓpter vnam substantiam. Primus stat⁹ fuit ante assumptam humanitatem quando trinitas inuocabatur sine copulatiōe humane nature: ⁊ dicebatur domin⁹: quia domin⁹ nomen illi. Secundus fuit post assumptam humanitatem: scz quādo xp̄us videbatur in terra: ⁊ nihilomin⁹ credebatur a suis deus ⁊ filius dei. ꝓpter assumptam enim humanitatem q̄ vncta est oleo spirituali vocatur christus. Unde in medio statu dicimus christeleison. Quādo igitur ter dicimus christeleison ostendim⁹ euz nunq̄ fuisse separatum a substantia sancte trinitatis licet fieret homo. Sed quādo semel: ostendimus eum fuisse solum inter homines. ⁊ neminez sibi per oīa similem habuisse. Tertius stat⁹ fuit ex eo tēpore quo voluit clarificari assumptā hūanitatē plusq̄ esset q̄diu mortalis erat. Quia ergo in illa clarificatiōe ostēsa est trinitas: nō dicim⁹ ter kyriel'. semel v̄o dicitur ꝓpter vnā substantiā. De hoꝝ v̄boꝝ efficatia dictū est in quarta ꝑte sub ti. de kyriel'. ¶ Et nota ꝙ premissi stat⁹ dicūtur ꝓpt nos nō ꝑꝑ deū apd̄ quē nō ē trāsmutatio nec vicissitudinis obūbratio. Post kyriel'. seq̄t dñica oro in q̄ sūt septē petitōes ꝑꝑ hñda septē spūs scti dona ꝑ q̄ merētes septē v̄tutes: ⁊ ꝑ istas a septez vitijs liberati ad octo beatitudines ꝑueniemus. ¶ Et dicit voce demissa ⁊ secrete. Primo vt ꝑ hec v̄ba humilitatis ⁊ oronis deuotio significet. Scd̄o vt q̄si ad interiora re-

uersi ipsas res cū magna diligentia mente ca
pianus quas verbis ꝓnunciam⁹. Tertio ꝙa
in ea deo loquitur ꝙ nō tantū verba sed renes
scrutatur ⁊ corda. Quarto ad notādū ꝙ ora
tio ipsa potius habet efficatiam in deuotiōe
cordis q̄ in clamore oris. Licz essi moyses ad
dñm non clamaret ore: tamē dñs qui magis
attēdit clamorē cordis q̄ oris: inq̄t ei. Quid
clamas ad me. Exo. xiiij. ca. Finis tamē ipsi⁹
orationis alte ꝓnunciatur: vt ab oībus ꝓfir
metur ⁊ vt auxilio p̄cum astantium respondē
tium Amen a tentatiōe liberemur: quia sicut
ait augustin⁹. Impossibile est multitudinē nō
exaudiri. Principium quoq; eius publice ꝓ
nunciatur: vt ꝙ hoc ppli astantes ad orandū
inuitētur. Sane dñica oratio dicit vt vita spi
ritualis anime impetret. ꝓpter qđ imediate
illa dicta subiūgatur. Viuet aīma mea ⁊ lauda
bit te ⁊c. deinde sequitur. Erraui sicut ouis q̄
⁊c. in quo fit confessio. Non enim p̄t in deo
viuere qui nō confitetur. Consequēter dicitur
Credo in deum: in quo fides nostra continet:
sine qua impossibile est deo placere. ⁊ ꝙ quez
contra omia aduersa armant qui per dñicam
orationez mundātur. Et dicit voce demissa:
finis vero alte ad notandu; ꝙ corde creditur
ad iusticiam: ore autē cōfessio fit ad salutē. ex
tra de sacra vnc. de quo in quarta parte dictū
est vbi de symbolo agitur. Postea sacerdos
quasi suspirās dicit. Et ego ad te dñe clama
ui ⁊c. Juxta illud dauid. De ꝓfundis clamaui
ad te dñe. Quia vero non est speciosa laus in
ore peccatoris: q; peccatori dixit deus. Qua
re tu enarras iusticias meas ⁊ assu. testamē.
meū p os tuū. xlj. q. vij. §. qđ istatur. ideo petit
sibi gr̄am ꝓfitendi: qua repletus possit digne
laudare dicens. Repleatur os meum laude.
¶ Subsequūtur etiā postea multe preces: q̄
bus ecclesia obsecrat: orat: postulat: ⁊ gr̄as a
git iuxta doctrinaz ap̄li ad thimo. Obsecrat
dū dicit. Dñe auerte faciē tuā a me ⁊c. ꝓprie
autē obsecratio est quādo cū adiuratione pe
titur: vt cū dicit. Per passionē tuā libera nos
dñe. Orat dū bona sibi dari petit: vt ibi. Cor
mundū crea in me de⁹: ⁊ spīm rectū. Postulat
dū a se mala sibi ꝓtraria remoueri petit: vt ibi
Dignare dñe die isto sine pctō nos custodire.
Gr̄as vero agit ꝓ iam receptis: cū dicit. Be
nedic aīa mea dño. de hoc etiā sub titu. de ter
tia dicetur. ¶ Potest etiam ⁊ aliter dici quo
niam oratio, dñica cū sequentib⁹ p̄cibus ⁊ cuz
psalmo. Miserere mei deus ſm magnā mise
ricordiam tuā. ideo dicūtur q̄m sunt; intra; ec
clesiam nostrā q̄ minima ⁊ qui maxima cōmit
tunt. Pro minima cōmittentib⁹ ⁊ ꝓ seipso sa
cerdos orat quādo lyrieleison ⁊ orōnem dñi
cam dicit: in qua nemo se excusare p̄t nisi ve
raciter dicat. Dimitte nobis debita nra sicut
⁊ nos dimittimus ⁊c. Pro maiora cōmitten
tibus: ⁊ p penitentiaz resurgentib⁹ dicit psal.
Miserere mei de⁹ ſm magnā miam tuā: q̄ ꝓ
prie pertinet ad penitentes: ꝓut dictū est sub
ti. de laudibus matutinis. ⁊ viuet aīa mea ⁊c.
quia aīa mortua fuit post mortale peccatum.
Errorē etiā suū exponit dicens. Erraui sicut
ouis q̄ perijt ⁊c. Medicinaz querit vbi dicit.
Quere seruū tuū dñe: quia mandata tua non
sum oblit⁹. i. paratus sum adimplere. ¶ Rur
sus in bis p̄cibus ecclesia orat ꝓ peccatis: ⁊ p
sertim ꝓ quattuor orat: scz ꝓ imūdicia remo
uenda: ⁊ ꝓ mūdicia ꝓferenda: ꝓ tristicia q̄ est
ex morsu ꝓscientie remouēda: ⁊ ꝓ leticia cōfe
renda. ꝓ quibus dicit quattuor ꝓticulas illi⁹
psalmi Miserere mei de⁹ ſm magnaz miam
tuā. Pro imundicia remouēda dicit. Auerte
faciē tuā a peccatis meis: ⁊ omēs iniquitates
meas dele. quasi dicat noli ea eternaliter pu
nire: sed q; posset esse q̄ homo nō curaret ea
delere: ex quo i p̄senti nō punirētur: iō addidit.
Et oēs iniq̄tates meas dele. ꝓ mundicia vo
ꝓferēda dicit. Cor mūdū crea in me de⁹. Sz
quia etiam collata mundicia homo eam sibi
collatam ignorat: ⁊ adhuc conscientie morsu
torquetur: ideo addidit. Ne proijcias me a fa
cie tua: ⁊ spīritum sanctum tuum ne auferas
a me. deinde pro leticia cōferenda dicit. Red
de mihi leticiam salutaris tui: ⁊ spīritū rectuz
⁊c. Sz qui adhuc i est ātē inimica q̄ nos ad ma
la trahere nitūtur q̄ sunt tres: scz caro: mund⁹
⁊ diabolus. idcirco cōtra inimicos ponit tres
versiculos: scilicet. Eripe me domie ab omni
malo: et alios duos sequentes. Inimicis ve
ro repulsis iaz laudare potest. Unde dicit sic.
Psalmuz dicam nomini tuo altissime ⁊cetā.

ꝛ quia omni tempore laudand⁹ est adiungit. Et reddaꝫ vota mea ꝛc. ꝛ etiaꝫ in omni loco: ideo adiũgit. Exaudi nos deus salutaris noster. Adhuc quia per passionẽ redempti sum⁹ ꝛ per eã nostra oratio ĩcipit efficatiã: ideo reducimus ad memoriã que in passione dñi legimus et catamus: vꝫ Sanctus deus sanct⁹ fortis sanct⁹ ꝛ ĩmortalis. Inde hortamur animam nostrã ad bñdicendũ sibi ꝓpter beneficia nobis collata ibi. Bñdic anima mea dño ꝛc. Cõsequenter vero vt pura sit oratio cõeꝫ facit ꝯfessionem. per quã a venialibus mũdamur: sine quibus cõmunis vita facile nõ ducitur. Et quia homĩs confessio nil valet nisi ĩterius conuertat̃: ideo subiungit. Cõuerte nos deus salutaris noster: ꝛ auerte irã tuam a nobis. Preterea quia in prĩcipio diei est: orat a peccato per diez liberari dicens. Dignare domĩe die isto sine peccato nos custodire. sine q̃ vix potest esse ad momentũ humanitatis fragilitas. Et quia necesse est vt misericordia dei sequatur sicut p̃uenit: iccirco addit. Fiat misericordia tua domĩe sup nos ꝛc. demũ orat pro diuersis gradibus ecclesie: ꝛ tandeꝫ cõcludit per psalmũ. Misere mei deus ſm magnã misericordiã tuã. post quẽ noster opilio sol⁹ orat ꝓ omnibus in collecta. Dũ aũt sacerdos orat seu preces huiusmodi dicit in diebus ꝓfestis se ad terram ꝓsternit vt maiorem in se ꝛ alijs excitet deuotionem: sed finito psalmo Miserere mei de⁹. surgit ceteris ꝓstratis manẽtib⁹ ꝛ stans orationẽ dicit: quoniã vicez gerit illi⁹ sacerdotis qui in celo est: ꝛ qui pro nobis quotidie interpellat. Primo ergo iacẽdo cuꝫ ceteris orat: sicut et dñs cui⁹ vicari⁹ est priusq̃ resurgeret cũ peccatoribus ꝯuersatus: ꝛ in cruce ꝓstratus est. postea stando orationẽ dicit: vt illius resurrectionem recolat cui⁹ vicem gerit. In quibusdaꝫ tamen ecclesijs oẽs illo surgente surgunt in quo significant se spem recepisse a peccatis resurgẽdi. ¶ Et nota ꝙ sola ecclesie vnitas adorãdo in faciez cadit. ¶ In ꝓfestis ergo diebus quãdoq̃ ꝓstrati oram⁹: in quo octo significant̃. Primũ ĩfirmitas corporalis: quia de puluere sumpti sum⁹. Secũduꝫ infirmitas animi: qꝛ p nos erigimur. Tertium est erubescẽtia: quia non audemus oculos in celum leuare. Quartum prudẽtia: quia videmus vbi cadimus. i. ĩ terrenis affligimur. Quintũ vt cordis contritionez significemus. Sextum quia christum adorantes eũ ad terram descendisse: ꝛ carnem de terra credim⁹ induisse. ꝛ hoc etiam quidam figurãt: qui volentes sibi signũ crucis ĩprimere pri⁹ ĩclinati terram manu tãgunt. Septimũ qꝛ reducim⁹ ad memoriam: lꝫ in paradiso angelici creati fuerimus. corpa tamẽ nostra ꝓpter lapsum nr̃m inter aĩalia bruta iacere: ꝛ aĩam corpali mole grauari. Octauũ vt ipo actu cõfiteamur nos esse peccatores ꝛ terrenis desiderijs ĩherere: ventrem terre ꝛ aĩam pauimento infigim⁹. et hoc est introductum ab Abrahã qui cadẽs in terram dominũ adorauit: quez ꝓphete imitati fuerũt. Unde origenes in homelia illi⁹ euãgelij. Erant ioseph et Maria mirãtes super his ꝛc. ita dicit. Sancti ꝓphete quãdo angustius aliquid ꝯtemplabãtur cadebãt ĩ facies suas vt peccata per ruuiã corporis plen⁹ purgarentur. Quãdoq̃ etiam in p̃uatis orõnib⁹ genua flectim⁹: vt salomõ ꝛ apl's dicẽs. Flecto genua mea ad pa. do. no. extra de immu. eccle. decet. vt per hoc om̃e genu xp̃o flecti innuam⁹: sed tunc nõ ꝓstrati sed facie erecti stamus quasi ipo actu dicẽtes trahe me post te. ¶ Quid dicere debem⁹ dum genua flectim⁹: in sexta parte sub ti. de pascha dicet̃. Et quandoq̃ stamus quasi letãtes ꝙ in domũ dñi ibimus. In primo quidẽ modo exp̃mim⁹ cõditionem nostrã. in scdo desiderium. in tertio spez. ¶ In dieb⁹ vero dñicis ꝛ in paschalib⁹ genu flectio nõ fit: nec dr̃ p horas Kyrieleyson. nec orõ domĩca: sed stãtes oram⁹ ꝓpter letitiã resurrectõis quã tunc recolimus: de quo in seq̃nti parte sub festo pasche dicet̃. nec in dieb⁹ pẽthe. quib⁹ recolim⁹ libertatem per aduẽtũ spiritus sancti nobis datã: nec in alijs festiuis diebus ꝓpter leticiã ipaꝝ festiuitatũ in quibus recolim⁹ sanctã societatẽ angeloꝝ ꝛ sanctorũ que iam est in leticia sempiterna: nisi pro p̃sentia corporis ꝛ sanguĩs xp̃i. In his tamen diebus stantes capite inclinato orare debemus: sicut ꝛ deuote mulieres ad monumentũ fecerunt. ꝛ tũc etiã hmõi flebiles preces vite p̃sentis dimittimus: ad notandum ꝙ in futura

resurrectione vbi erit vera libertas et vera so-
cietas nulla p̄catio exercebitur ꝓ miseriis. de
hoc dicetur i sexta parte sub titu. de sabbato
post penthecostē. In quibusdam tamē eccle-
siis i oībus officiis dicitur dñica oratio lz stā
do. nam illa est sal ⁊ ꝯdimentū sacrificij. Et si
cut in veteri testamēto nullum sacrificiuz sine
sale fiebat: ita ⁊ nullū officium nostrū sine illa
fieri debere videtur. de hoc etiā dictū est in ꝓ
hemio huius partis. ¶ Sane p̄ces hmōi my
stice humilitatē significāt ꝓut sub ꝯpletorio
dicetur. versi ad orientez illas dicim⁹: de quo
dictum est in prohemio hui⁹ partis. ¶ Ultio
subijcitur oratio quā salutatio. s. Domin⁹ vo-
biscum. precedit ⁊ etiā sequitur: quia sicut do
min⁹ postq̄ resurrexit salutauit apl̄os dicēs.
Pax vobis. ⁊ postea locut⁹ est eis. et post lo-
cutionem iteruz dixit. Pax vobis: ita ⁊ p̄s by-
ter eius vicari⁹ postq̄ surrexit ab accubitu sa
lutat fratres dicens. Dñs vobiscum: et ꝓ eis
orat. ⁊ post orōnem iterū dicit. Dñs vobiscū.
quasi dicat. Si gratiā dei impatrastis in illa
perseuerate. ⁊ iterū popul⁹ dicit. Et cum spū
tuo. Ac si dicat. Orasti pro nobis ⁊ nos ꝓ te
oramus. de hoc dictuz est in quarta parte sub
titulo de salutatōe ad populū. Nouissime di-
citur Benedicamus. de quo dictum est in ꝓ-
hemio huius partis. Postq̄ vero ecclesia di
rexit orōnes ad dñm: implorat orōnes sancto
ruz dicēs. Preciosa in ꝯspectu ⁊c. qđ non est
de prima. inde est ꝙ quidam dicūt illud post
matutinas laudes. Etiā quidam interponūt
inter primā ⁊ preciosa primam de beata v̄gi
ne. ⁊ quidā missam aīaꝝ. et quidaz religiosi h̄
in capitulo dicūt. Aliqui tamē dicunt esse de
prīa s̄m ea que dicta sunt in ꝓhemio vbi agi-
tur de lectōe ꝯtinuantes illud cum p̄ma. dein
de sacerdos ad honorem trinitatis orat gña-
liter ꝓ se ⁊ ꝓ oībus dicens ter. De⁹ in aadiu-
toriū ⁊c. vel dicitur ter vt petat auxilium con-
tra insidias diaboli carnis ⁊ mundi: vel in ho-
norem trinitatis. Et ideo subijcitur. Gl̄ia pa
tri ⁊c. Nec post gl̄ia patri sequitur alleluia: ꝓ
eo ꝙ locus in quo hec dici cōsueuerunt: puta
capl̄m. sacer non est. Sicut em̄ sacer locus si-
gnificat illā hierusalez i qua vox illa angelica:
scz Alleluia auditur: ita loc⁹ ille nō sacer: peri-
grinatōem nostram representat in qua pecca
mus. deinde quia dum in hac vita sum⁹ pecca
mus: ideo subiūgim⁹ Kyrieleyson: ⁊ Pat̄ no
ster. ⁊ postea Respice domine in seruos tuos
⁊c. vbi dicit̄. Et dirige filios eoꝝ. Filij nostri
sunt cogitationes que de mente nostra nascū
tur quas ad opera domini implēda rogat di-
rigi opera exteriora que interi⁹ a cogitationi-
bus ꝓcedunt. Sed quia oīa ad vnū tendūt:
ideo postea dicit opus singulariter cuz dicit.
Et opus manuū nostrarū dirige. Et iteꝝ opi
lio siue pastor pro oībus ouibus orat genera
liter dicēs. Dirigere dignare dñe ⁊c. Oratōe
vero seruitiū ꝯcluditur: vt diuina gratia que
actōes nostras p̄cedit etiā ipsas subsequat.

¶ De tertia. Rubrica.

Hora tertia deo lau
des exoluimus: quoniam in il
la scd̄m Marcum Jesus lin-
guis iudeorum morti adiudi-
catus ē: ⁊ a pilato ad colūnam
ligatus est ⁊ flagellatus. Merito ergo hora
illa oramus: vt sicut. s. s. ab Adam per diabo-
li suggestionem separat⁹ est: ita per sanct⁹ xp̄i
crucifixionē dignetur eadē hora spūs sctūs i
cordib⁹ nostris īfundi. In hac etiā hora repro
missus spūs sanct⁹ dat⁹ est apl̄is: et visibiliter
dei magnalia loquebātur. vñ i actib⁹ apl̄oꝝ.
Non sunt isti hebrei cū sit hora tertia diei: ꝓ-
pter qđ d̄r hymn⁹. Nūc sancte nobis spūs ⁊c.
Dicit̄ etiā psalmus. Legē pone: quia tunc lex
noua data est apl̄is. Quia vero hō per legez
dei a morbo peccati sanatur. Juxta illđ sapiē
tie. Nec herba nec malagina sanabat eos: sz
tuus sermo dñe ⁊c. ideo in quibusdā ecclesiis
capl̄m illud d̄r. Sane me dñe ⁊c. Hiere. xvij.
ca. ⁊ rñsorium. Sane aīam meā ⁊c. Et qñqz
illud d̄r. Charitas dei diffusa est. Roma. v. c.
⁊ quādoqz illud. Obsecro vos fratres ꝑ mise
ricordiam dei. roma. xij. c. ¶ Rursus qz nō po
test sanari nisi cōseruetur: ideo seq̄tur versus.
Adiutor me⁹ esto ⁊c. q. d. quāuis liber et san⁹
in via tua sim cōstitutus: tamē non sufficio si-
ne tuo adiutorio peruenire ad illam meridiē:
de qua dicit̄. Indica mihi vbi paschas vbi cu
bas in meridie. vñ d̄r. Adiutor me⁹ esto domi

ne. ⁊ subiungit̃ Ne derelinquas me. i. inceptũ meũ ne intermittas: qꝛ sine te nihil est conat⁹ meus. neqꝫ despicias me. i. ne cõtẽnas ꝙ ego mortalis te eternũ audeo querere: qꝛ tu es ds meus q̃ me creasti ⁊ recreasti. salutaris meus id est q̃ sanas plagã peccati mei. Deinde oẽs ad ofonem ꝓsternuntur: ⁊ ꝓseq̃tur sacerdos modũ orationis quẽ aplus docet dicẽs. Primo oĩm fiant obsecrationes: ofones: postulationes: ⁊ gratiaꝝ actiões ꝓ oĩbus: ⁊ ꝓ his q̃ in sublymitate sunt. Obsecratio fit cũ adiuratione ꝓ malo remouẽdo. Oratio ꝓ bono impetrando vel ꝓ malo superãdo. Postulatio ꝓ bono adipiscendo siue cumulãdo. Gratiarum actio ꝓ bono iaꝫ collato ꝯseruãdo. Obsecratio est ibi. Ego dixi dñe ⁊c. vbi petit vulnera sanari ⁊ medicinã dari. Oratio ibi. Fiat mĩa tua dñe. vel ibi. Ostende nobis domine. Postulatio ibi. Conuertere dñe vsqꝫ quo. vbi postulam⁹ vt ꝑ dñi auxilium oĩa nobis aduersa remoueãtur. Gratiaꝝ actio ibi. Sacerdotes tui induant̃ ⁊c. ⁊ hoc ꝓ nobis oĩbus. Itẽ orat ꝓ regibus: ⁊ ꝓ his qui sunt in sublymitate dicens. Saluũ fac regem. ⁊ orem⁹ ꝓ pontifice nostro: ⁊ ꝓ omĩbus viuis dicẽs. Saluũ fac ppl̃m tuũ ⁊c. Et ꝓ defunctis dicẽs. Oremus ꝓ fidelibus defunctis: Sequitur etiam Miserere mei deus: ꝓ his qui sunt in grauioribus peccatis: sicut p̃cessit dñica oratio ꝓ his q̃ sunt in quotidianis. Post hoc surgit opilio siue sacerdos: ⁊ oĩbus ꝓstratis manẽtib⁹ orat ꝓ vniuersis de quo dictũ est sub p̃ma.

¶ De sexta. Rubrica.

Hora sexta pro nobis crucifixus ⁊ clauis ꝯfixus est xp̃us: quare tenebre super oẽm terram facte sunt vt sol ĩ morte dñi sui lugens se quasi nigris tegeret vestibus: ne illũ crucifigentib⁹ lumen preberet. Hac etiam hora in die ascensionis cũ discipulis discubuit. Merito ergo ecclesia illa hora deo laudes exhibet gr̃as ei agens: quia ꝓ ipsa xp̃s pati voluit: ꝓpter qd̃ ipsum diligit vehementer. Unde in canticis. Nũciate dilecto: qꝛ amore langueo: ⁊ ob hoc tunc dicit̃ psal. Defecit ĩ salutari tuo aĩa mea ⁊c. Dicit̃ etiam rñsorium Benedicam dñm ĩ omni tẽpore: semꝑ laus ei⁹ in ore meo. supple. qꝛ dignatus est pati ꝓ me. i. ꝓ salute aĩe mee. Hac etiã hora adam de paradiso eiectus est. Recte ergo illa hora deũ dep̃care debem⁹: vt vnde ille ꝓpter superbiaꝫ eiect⁹ est: illuc ꝑ humilitatem ⁊ bonã operationẽ redeam⁹. Sane officium sexte statui tẽporis respondet: sicut ⁊ officia aliaꝝ horarũ. In prima nãqꝫ hora est inchoatio. In tertia ꝓfect⁹. In sexta cõsumatio. ꝑm ꝙ sol in p̃ma incipit lucere. in tertia magis calet. in sexta est in summo feruore: qd̃ indicant verba hymnoꝝ que in ipsis horis ⁊ etiam in nona p̃mittũtur. Inchoatiõi respõdent verba que dicũtur ad p̃mam in psalmo. Deus in nomine tuo saluũ me fac: ⁊ in virtute tua libera me. i. separa me a zypheis. In principio nanqꝫ nostre cõuersionis incipim⁹ a malo separari. vnde ibi merito petim⁹ q̃ tandeꝫ loco ⁊ p̃mio separati sumus. Ad idẽ ꝑtinet qd̃ dicit secũdus psalmus. Utinam dirigant̃ vie mee: ⁊ qd̃ dicit tertius psalmus. Retribue seruo tuo: qd̃ exponitur. i. frequẽter tribue: ⁊ vbi dicit. Uiuifica me ⁊c. supplendum est. qui premortuus eram ꝑ peccatum. vnde petit ꝑ gratiam iustificari. Ad ꝓfectum ꝑtinet qd̃ dicit̃ ĩ principio tertie. Legem pone mihi dñe viam iustificationũ tuarum: ⁊ exquiram eũ semper. Sibi eñ posito in via petit dari legem correctionis. Ad cõsumationem ꝑtinet qd̃ dicit̃ in p̃ncipio sexte. Defecit in salutari tuo aĩa mea: id est aĩma mea posita in salutari tuo defecit a terrenitate. vel defecit in salutari tuo. i. aĩa mea tendens in salutare tuũ defecit in terrenitate. q̃to eñ quis magis tendit in dilectionẽ dei: tanto magis deficit a terrenis: ⁊ quasi prenimio desiderio lãguet. Iuxta illud. Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore lãgueo. Per flores quidem initia bonorũ operum. per mala perfectio accipitur: que etiam alios accendens quodãmodo consolatur. nõ tamen hic plenam recipit cõsolationẽ: sed potius affligitur ex dilectione. Unde sequitur. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: ⁊ in verbum tuum supersperaui. Et in secũda par

te. Quomodo dilexi legē tuā dñe. Et ī tertia Oculi mei defecerūt in salutari tuo aīa mea: qm̄ exaudisti ꝛc. Ad hanc ꝑfectionem ꝑtinet responsoriū. Benedicam dñm. ꝛ versiculus. Dñs regit. Nam sicut habet alia translatio. Dominus pascit me. nihil mihi deerit in loco pascue ibi me collocauit. i. dñs est pastor meꝰ in quo sum tutus ꝛ sufficiens. Unde sequitur. Et nihil mihi deerit. spiritualem em̄ substantiam credit a deo sibi cōferendam: quia iā scit esse collocatum in loco pascue vbi fideles ī fide plenius corroborant̄. Unde dicit Ibi me collocauit. Quē em̄ dñs pascit in aduētu spiritus sancti: eundē regit. i. in bonis operibꝰ facit eū delectari: ꝛ ꝑ rectuz iter ducit ad tutissimam ciuitatē hierusalē. tali nihil deest: teste apostolo q̄ dicit. Oīa in eo possum q̄ me cōfortat. Dicit̄ autē qñq; capl'm illd̄. Alter alteriꝰ onera portate. galathas. vi. Quādoq; illud. Nolite cōformari huic seculo. roma. xij. capi.

¶ De nona. Rubrica.

Hora nona xp̄s clamans emisit spm̄. Mori em̄ voluit ꝓ hoīe illa hora in qua homo de paradiso expulsus ē. Et in eadem hora ꝑ mulierez ꝛ lignū redemit quos ꝑ mulierē ꝛ lignū deceperat hostis. Ars autē artē falleret ꝛ medelā ferret īde hostis vñ leserat. In eadē quoq; hora miles latꝰ xp̄i aperuit. ex quo duo nostre saluationis sacramenta: scz aquā baptismi ꝛ sāguinez nostre redēptionis nobis eduxit ꝛ velum templi scissum est: ꝛ monumēta apta sūt. Eadem hora inferna penetrās inextricabiles tartari tenebras ꝯfringens serasq; eius cōminuens captiuitatem sanctoꝝ secuz transuexit ad celos: igneaq; rumphea submota antiquū incolam in paradiso restituit. Eadem etiā hora cetus apostoloꝝ ad orandum cōuenire cōsueuit. ꝛ petrus ꝛ iobānes ascendebant in tēplum causa orationis. Petrus quoq; eadem hora ascendit in cenaculuz oraturus quando raptus est in extasim: ꝛ lintheolum plenum reptilibus de celo ante se dimitti vidit audiens Petre macta ꝛ manduca. Merito igit̄ propter has prerogatiuas hac hora deum ecclesia laudat dicens psalmū. Mirabilia ꝛc. ꝛ responsorium. Redime me dñe. orans ꝓ sua redemptione: ne oblita esse videatur ꝙ tali hora redempta est. ¶ Illud autem cōsiderandū est ꝙ in hora nona iam sol declinauit a cētro. status ergo tēporis innuit statū virtutum. innuit enim feruorē virtutū in quo animꝰ prius erat: ꝓpter tentationes esse tepefactum. Nā vt ait beatus gregorius. Uitia nos tentant. virtutes nos humiliant. Cum em̄ vir ꝑfectus tentatur ab altitudine intimi gaudij descēdit ad considerandum suā fragilitatē. ꝛ ad videndum q̄ facilis sit ad casuz: vt patet in apostolo qui dicebat. Ne magnitudo reuelationum extollat me ꝛc. Gaudebat em̄ paulꝰ de reuelatione. dolebat de tentatione. Unde ipse dicit. Propter qd̄ ter dñm rogaui ꝛc. Nisi eniz sibi molesta esset tentatio nō rogaret vt tolleretur. Non est tamē sublata: quia ꝑ infirmitatem virtus cui gaudiū debet̄ ꝑficit̄. Has tribulationes ꝛ angustias notant aliqui versus psalmoꝝ none vt in prima parte. Tribulatio ꝛ angustia ꝛc. Et in secūda. Multi qui persequūtur. Et in tertia. Erraui ꝛc. Ab eisdez petimus liberari in responsorio. Redime me: id est fac vt effectum redēptionis tue q̄ facta est in sanguine tuo sentiaz in tribulationibꝰ meis. hoc idē est in versu. Ab occultis meis munda me. i. repelle a me malā cogitationē ꝛ compesce suasorez: s̄m augustinū. ¶ Et nota ꝙ rñsoria dñicalia in tribus horis. s. tertia sexta ꝛ nona cōueniēter respondēt respōsorijs ferialibꝰ. Naz in responsorio feriali ad tertiā. s. Sana aīam meā ꝛc. petitur sanitas vulnerū q̄ preterita peccata fecerunt ꝛ in responsorio dñicali. Inclina cor meū ꝛc. Et in versu. Auerte oculos ꝛc. petitur cautela de futuris qd̄ fit implectione diuinoꝝ mandatoꝝ. Itē in feriali rñsorio sexte. Benedicaz dñm ꝛc. fit iugis diuine laudis ꝓmissio. In dñicali respōsorio. In eternuz domīe ꝛc. fit ꝓmissionis impletio. ibi em̄ ꝓmittit se laudaturū: ꝛ hic laudat. In responsorio vero feriali none. Redime me dñe ꝛc. petitur redēptionis effectꝰ: quo fit vt vis mētis: id est amor sit directus ad deū. Et in responsorio dñicali. Clamaui ꝛc. ꝓmittit̄ effectꝰ pedis. i. amoris. s. clamor ad deū. ex amore. est. n.

clamor cordis. In pluribus tamen ecclesijs sunt eadem tam in ferialibus q̄ in dominicalibus. ¶ Et est notandum q̄ versus qui dicūtur in tertia: in sexta: et in nona: neuma habent ad designandū q̄ in nulla hora exprimere valemus gaudium et bravium sempiternum. Capitulum quandoq; dicitur. Omnia probate. thessel. ḡnto capi. et quandoq;. Sicut in vno corpore multa mēbra habemus. roma. duodecimo capō.

¶ De vesperis. Rubrica.

HA hora vespertina significat ecclesia p̄mum aduētum dñi qui fuit. Vergēte mūdi vespere: id est vltima etate: de quo psallens reddit gr̄as deo. Iuxta illud apostoli. Nos sum⁹ in quos fines seculor̄ deuenerunt. de pe. disti. iij. si esti. in fine. Preterea x̄pus in vespere cruce depositus fuit. eadem⁹ quoq; hora in cena sacramētum corporis et sanguinis instituit. pedes discipulor̄ lauit. discipulis euntibus in emaus in habitu peregrini in fractiōe panis se manifestauit. Merito ergo ecclesia catholica christo i hac hora gratias agit. Est tamē duplex mundi vespera: put in sexta parte sub epiphania dicetur. ¶ Sane sicut ait Sichard⁹ episcopus cremonensis in mitrali: officiū dei sequentis incipit in vesperis: quia vespertina sinaxis. i. hora: primus est officium p̄m esdre cōsuetudinē in quaternario numero: put dictū est in p̄hemio bui⁹ partis. Vnde vespertinus officium a vespere stella nominatur q̄ in principio noctis oriē. Preterea licet ab initio mūdi dies precederet noctem: in nocte tamen dominice resurrectionis nox cepit precedere diē: vt dicetur in sexta parte sub sabbato sancto. i principio. Dicit autem ecclesia in hac hora q̄tuor psalmos. Primo ꝓpter quinq; christi vulnera: qui pro nobis obtulit sacrificiū in vespera mundi. Secundo ad correctionem: vt videlicet defleamus et petamus veniam peccatorum: que in die per quinq; sensus corporis cōmittuntur: et ad nos intrat. Iuxta illud hiere. Mors intrauit per fenestras nr̄as. Quis enim est qui visu non concipiat? Tertio per ipsos quinq; psalmos munit se ecclesia contra nocturnales tribulationes. Nec enim hora i finuat fletus eorum quibus occidit sol iusticie et ita sunt in vespera de quo dictum est. Ad vesperam demorabitur fletus qui durabit vsq; ad matutinū. i. quousq; sol fidelibus oriatur: qui occiderat peccatoribus p̄m qō legit. Et ad matutinū leticia. et ꝓpter easdem etiā causas pectus quinq; digitis tundim⁹. ¶ Rursus seculares dicūt q̄nq; psalmos. religiosi vero q̄tuor: ꝓpter rōnem tangendam in sexta parte sub titulo de aduentu. ¶ Et nota q̄ vespertinus matutinūq; officiū ceteris horis in numero psalmor̄ pferuntur: eo q̄ in senaria operum distinctione: vespere et mane solūmodo mēorantur: et in veteri lege matutini et vesptini officij antiquitas p̄mendatur. Quinq; ergo psalmi in vespertinis hebdomade officijs dicunt: et cantant psalmi p̄m materiam diei: vt ecce in septima die. s. in sabbato ꝓpter resurrectionē que sequitur agimus de victoria: et laude dei q̄ sequitur victoria. Vnde in p̄mo psalmo. s. Benedict⁹ dñs. ad litterā agitur de victoria dauid cōtra goliam. q̄tum vero ad spiritualem sensum de victoria nostra qua diabolum superamus: q; ergo post victoriā nil restat nisi laudare dñm per quē victoriam habem⁹: iō sequūtur quattuor psalmi q̄ sunt de laude. In p̄mo essi laudē p̄mittit ecclesia. Exaltabo te dñe. In secūdo seipsa incitat. Lauda anima mea dñm. In tertio alios inuitat. Laudate dominum. In quarto cōgratulatur celesti hierusalem dicens. Lauda hierusalez dñm &c. et sic de alijs ferijs et psalmis. In quibusdam ecclesijs statim post psalmos sequit hymn⁹: et post hymnū lectio siue capl̄m: in quibusdam conuersor: et in quibusdaz hymnū nō cantant. Qui post psalmos imediate hymnuz cantant: congruum ordinē seruare videtur: qm̄ primo est in corde dilectio que p antipbonā designat: deide sequit bona operatō quā psalm⁹ designat: postea mentis exultatio q̄ per hymnū notat. Sed quia exultatio sepe negligentiā parit: ic circo sequitur lectio seu capitulum que hoiez ad cor reuocat. Qui vero lectionē hymno p̄ponunt volunt hymnū loco respōsorij obtineri. Vnde cum in festiuitatibus responsorium

post lectionem cantant hymnū pretermittūt.
¶ Ad maiorem tamē exultationem notāduz est ꝙ in quibusdam ecclesijs vtrūqꝫ cantatur: ⁊ tunc responsorium p̄cedit hymnū: ad notandum ꝙ tunc maxime respondere debemus exhortationi ꝑ precedens capl'm facte. post qđ statim sequitur responsorium. Tamē generale est ꝙ quādocūqꝫ cantatur responsorium p̄cedere debet lectio cui respōdere debet. Qui vero hymnuz non cantant: illud attendere videntur ꝙ canticuz beate Marie sequitur; qđ excludit responsoriuz cuius locum tenet hymnus. Nam si canticū zacharie in laudibus matutinis excludit responsorium: multo magis canticum beate marie virginis excludere debere videtur in vesperis. Et nota ꝙ ad vesperas dicitur capitulum Benedictus deꝰ ⁊ pater. ij. ad corinth. i. ⁊ illud. Dominus autē dirigat. ij. ad thessal. iij. ¶ Post hymnum sequit̄ versiculus: vz in sabbato. Vespertina oratio ⁊c. In alijs diebus. Dirigatur domine. ⁊ vterqꝫ versus vespertinū tempus designat i quo cantatur, quod sonant verba illa que in psalmo sequūtur. s. Eleuatio manuuz mearum sacrificium vespertinuz. Optat enim vt oratio dirigatur ad dominū: quod de veteri testamēto tractum est vbi habetur ꝙ hora vespertina sacerdos intrabat sanctum tabernaculuz vel templum vt offerret thimiama super altare icensi: sicut mane ītrabat vt offerret incensuz. Hoc thimiama significat suauitatē odoris. Hinc habet cōsuetudo: vt dum dicitur versiculus: sacerdos thurificet altare ad īplenduz iuge sacrificium: sic enim fiebat in lege in qua duo agni offerebantur. vnus mane: ⁊ alter sero: ⁊ hic pinguior: ad notandum ꝙ charitas crescit: ideo ergo thurificatur: vt simus semꝑ bonus odor deo proficiendo in scientia ⁊ doctrina. ⁊ etiam quia ꝓpter ꝓmissiones dei debemus tales esse: vt simꝰ ei boni odoris. Vel ideo in vesperis ⁊ matutinis post psalmos et lectionem: dum versus dicit̄: incēsatur: ad notandum ꝙ nemo potest bonum odorem deo reddere: vel bonum exempluz operandi alijs dare: quod ꝑ incensum significatur: nisi prius in dei seruitio operet̄: qđ per psalmos ⁊ alios doceat: qđ ꝑ lectionē notatur. Vñ mos inoleuit qđ in precipuis festiuitatibꝰ antiphōa ad Magnificat ⁊ Benedictus ter dicitur: siue totiens canendo ꝓtelatur donec omnis populus q̄ interest incensi repleat̄ odore. Et vltimo dicit̄ cum neuma: voce quidē non significatiua: ꝓut dictū est in ꝓhemio huiꝰ partis. Sacerdos aūt q̄ maior est in ecclesia officio: vt qui vicem tenet Aaron: debet incensum offerre vt sit thimiama sempiternuz coram dño ⁊ suaue flagrans odor. Iuxta illud. Dirigat̄ dñe ad te oratio mea: sicut incensum in cōspectu tuo. de hoc dictum est sub laudibus matutinis. Dicitur ergo in vesp̄is versiculus exhortatiōis. s. vt excitet pigros: ad intelligendū ꝓmissa dei que continētur in cantico illo beate marie Magnificat aīa mea ⁊c. qđ est luc. i. c. Prima ꝓmissio facta fuit Noe. Unde gene. Ponam arcum meū in nubibus celi: ⁊ hec impleta est. Secunda abrahe ⁊ dauid. Abrahe dictum est. In semine tuo benedicentur oñs gentes. Dauid dictum est. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Et hec impleta est in beata virgine: qđ notat̄ in cantico suo ibi. Recordatus misericordie sue. Et per hoc ergo certi sumus ꝙ dabit nobis vltimam: scz paradisum. ideo autē canticum ipsum quotidie dicitur vt frequentior dñice incarnationis memoria aīas fideliū in opere dei ⁊ in doctrina se exercentium ad deuotionem operis īcepti accendat. Cum eñ in cantico ipso notent̄ cogitationes: sicut in psalmo opera: si diligenter beate marie actus ⁊ dicta sepe recolimus: obseruantia castitatis ⁊ virtus opationis sꝑ ad ipsius operationis imitationē ꝑseuerabūt in nobis. Nec etiam nos mouebit fauor hūanus indebitus: nō temporalium īmoderatus appetitus: nō tēporalis affectio: nō de impetrāda cōmissoꝝ venia desperatio. Nēpe non nos mouebit indebitus fauor humanꝰ: quia cum beata virgo cōmendaretur a beata helizabeth dicente. Unde hoc mihi vt veniat mater dñi mei ad me, ⁊c. non ipsa mota fuit hūano fauore: sed seruans humilitatem clamauit Magnificat anima mea dñm: ⁊ tandem adiecit. Quia respexit humilitatem ancille sue. Et nota ꝙ dixit respexit humilitatez. ⁊ nō dicit respexit virginitatē: īnuens mētis virgini-

tatem preualere corporis integritati. Iteruz ideo dixit humilitatem qr deus superbis resistit: eosqz a beatorum sorte secernens per varia penaꝝ loca ꝓ peccatoꝝ impietate dispergit. Non nos mouebit ĩmoderatus temporalium appetitus: quia sicut ipse dixit iudex noster. Diuites dimisit ĩanes. ⁊ Deposuit potẽtes de sede. Nõ tpalis afflictio nos mouebit quia deus exaltat humiles. In hoc eñ cãtico exẽplo humilitatis eiꝰ reformamur: et filij dei incarnatio per quã depo. po. de se. ⁊ exalt. hu- ad memoriã reducitur vt fidei nostre deuotio excitetur. Non desperatio de cõmissoꝝ impetranda venia: quia misericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibꝰ eum. Beda dicit ꝙ inde inoleuit ꝯsuetudo vt in officio vespertinio cantet̃ canticũ beate marie virginis ⁊ potius in vesp̃tino q̃ in alijs officijs. Primo qr in ipsa vespera mundi suo singulari assensu mũdo succurrit ꝑdito. Secũdo quia ꝑ hoc fit incarnatiõis in vespa mũdi sacre iugis recordatio. Tertio qr ipsa est stella maris que in huiꝰ mũdi vespe nobis lucere cepit: sicut vespa stella de qua d̃r vespertinũ officiũ ĩ initio noctis lucere incipit. Quarto vt mẽs nostra per diẽ varijs fatigata cogitatõibꝰ ĩminẽte quietis. s. noctis tpe recolẽdo dicta dei genitricis: q̃cquid superfluũ vel nociuũ diuturna euagatio ꝯtraxerit: totũ hoc p̃cibus ⁊ lachrymis ea ĩtercedẽte mundet̃. Quinto qr v̄go portauit dñm in vespa mundi. ¶ Rursus canitur ĩ sexta laude: qr dñs in sexta etate venit: sicut ⁊ cãticũ symeonis in septima ꝓpter septimã etatez q̃escentium: prout tactuz est sub laudibꝰ matutinis. Ceteꝝ hoc canticũ est exultatio laborantium quoꝝ spũs exultat in dño: qr fecit eis magna qui potens est cuiꝰ misericordia est in secula. Ob hanc exultatõez rep̃sentandã lampades accendunt̃ in vespis: vel ꝓ hoc cãtico p̃ncipaliter accẽdũtur eo ꝙ de euãgelio ẽ: vel vt nos de numero adolescẽtulaꝝ et quinqz prudẽtiũ curramus cum lãpadibus bonoꝝ operum in odorẽ vnguentoꝝ beate v̄ginis intrantes cũ ea in gaudium dñi nr̃i. Et quia opera nostra non sunt in lampadibus radiantia nisi fuerint charitate ĩformata: ideo canticuz claudit̃ ab antiphona per quam charitas designatur.

¶ Recãtata antiphona in ꝓfestis diebus ꝓsternit se ecclesia in orationẽ ꝓlixius orãs q̃ in alijs officijs: quia spãliter orat ꝓ his quibꝰ occidit sol iusticie: lz ⁊ ꝓ alijs oret ⁊ faciat ea que dicta sunt superius sub ti. de tertia vbi de precibus agitur. ¶ In solẽnibꝰ vero diebꝰ statim d̃r collecta: ⁊ quasi stantes oramus. De q̃ ⁊ in quibus officium vesp̃tinum cum hora prima ꝯueniat ibi etiã dictum est. ¶ Mortuoꝝ officium incipit a vesperis non tamẽ hz secundas vesperas: ad notandum ꝙ hoc officiuz finem habebit quando aĩe saluandoꝝ ab oĩ pena liberate eterna beatitudine fruentur. Sz sancti de quoꝝ glorificatõe in aĩa iam certa ẽ eccl̃ia. primas ⁊ secundas vesperas habent si in festo eoruz nouẽ lectões dicãtur. Primas eñ habent pro glorificatione anime iam percepta. Secundas pro glorificatõe corporis quã habebunt que nunq̃ finem habebit. Si vero habent tantum tres lectiones: prĩas vesperas habẽt tantũmodo: non quia ⁊ ipsi duplicem stolam habituri non sint. cum hoc omnibus electis conueniat: sed ecclesia ad ostendendum differentiam premioꝝ illis ⁊ istis debitoꝝ magis solennizat pro illis de quoꝝ maioribus meritis sibi per miracula vel per alia documenta constat quãuis ad plenum certa esse non possit. Nam ⁊ stella differt in claritate a stella. vnde Augustinus ait in sermõe de beato Stephano. Euz preciosa sit mors sanctorum si quid distare inter martyres potest precipuꝰ esse videtur qui primus est. Aliquãdo tamen in vesperis precedentibus dicitur solummodo antiphona et collecta de festo sequenti: prout dicetur sub vigilia natalis.

¶ Postremo notandum est ꝙ religiosi ante completorium premittunt collationem que a sanctis patribus originem traxit qui dictis vesperis conuenire: ⁊ de scripturis sacris conferre solebant. ad instar operariorum ad recreationem adinuicem confabulantiũ: ideoqz tũc vitas vel collatiões patrum ⁊ his similia que potius sunt ad recreationem ⁊ delectationez legunt et eruditiores si dubium occurrerit interrogant.

¶ De ꝯpletorio. Rubrica.

Hora completo rij ꝑs orauit patrem. Eadez ꝙ hora sanguineas guttas sudauit: ⁊ etiã corpus eius in sepulchro positum fuit: ⁊ custodes deputati. Merito igitur in hac hora ecclesia deo laudes ⁊ gratias agit. Illam etiaz in memoriã eterni gaudij celebrat. Naz ꝓpleto electoꝝ numero in illa hora ꝓplebitur gaudiũ sanctoꝝ in die generalis retributõis: ⁊ ĩde est ꝙ cõpletoriũ significat gaudiũ. Dicitur autẽ ꝓpletoriũ: qz in eo ꝓpletur cõis vsus locutõis cibi ⁊ potꝰ ⁊ aliorũ que necessario ꝓ corporis sustẽtatõe sumũtur. ⁊ ꝑm hoc etiã significat finẽ vite presentis. ¶ Sane hoc officium incipit preter morẽ aliꝝ officioꝝ. Cõuerte nos deꝰ ⁊c. quia essi quasi tota die psalmodie ĩsistimꝰ et pene ĩpossible est quĩ aliquẽ pulverẽ supbie cõtraxerimꝰ ⁊ qz sepe erramꝰ: iuxta illud. Erraui sicut ouis que perijt. ide ẽ est ꝙ nos humiliãtes dicimus. Cõuerte nos deus ⁊c. Preterea q̃libet quãtũlibet perfectꝰ ⁊ bonus estimare se dz impfectuz siue insipiẽtem: iuxta illud. Justus accusatoꝝ sui est: ideo dicit sacerdos. Cõuerte nos ⁊c. in bis ꝝbis nudicans se peruersuz. Bonarũ quippe meutiũ est ibi culpaz agnoscere vbi culpa nõ est. v. di. ad eius. de pe. di. ij. si essi. in ꝓn. Nam ⁊ si dixerimꝰ ꝙ peccatũ nõ habemus ipsi nos seducimus. Hinc est ꝙ etiã ꝙr inuocamꝰ diuinum adiutoriũ dicentes. Deus in adiutoriũ meũ ĩtende: vt Cõuerte nos. referaꝫ ad ꝓterita mala tollenda. ⁊ Deus in adiutoriũ ad bona opera futura facienda: qz sine dei adiutorio q̃cq̃ boni facere nõ valemꝰ. Quia vero totũ ad laudem trinitatis faciendũ est: ideo seq̃tur Glia patri. Rursus incipiẽt es ꝓ Cõuerte nos deus salutaris noster. oremus: vt nos a malis conuertat: et iram suã a nobis auertat: et qz merita nra nõ sufficiũt: ei⁹ adiutoriũ postulamꝰ dicentes. Deus in adiutoriũ ⁊c. ¶ Dicunt autẽ quattuor psalmi ad obtinẽdã remissionẽ peccatoꝝ: q̃ cõmittimus dũ sumus ĩ hoc corpe et quattuor elemẽtis ⁊ ex quattuor humoribus vel ꝓpletionibus ꝓpositi. extra de cele. miss. i quadã. seu quia corpus ipm ex bis ꝓpositum contra pericula ⁊ fantasmata noctis munimꝰ ⁊ deo ꝓmendamꝰ: ideoq̃ tunc dicitur. In manus tuas dñe. ⁊c. ⁊ Custodi nos ⁊c. Et incipit ecclesia a voce pfectõis dicens. Cũ iouocarẽ exaudiuit me ⁊c. hoc essi pfectoꝝ est. Sed q̃ perfecti se debẽt reputare ĩperfectos: iuxta illud Job extra de pur. c. accepim⁹. de pe. di. ij. si essi. ꝓpe ꝑm. Etiaz si simplex fuero hoc ig nozat aĩa mea: ideo sequit ĩ eodẽ psal. Miserere mei: supple dñe: ⁊ exaudi oꝝonez meã. q̃ ō est dicere ĩperfectoꝝ. Postea alijs admonitꝰ ad bonum. facit in eodem psalmo mẽtionẽ de pace eterna ibi. In pace in idipm. i. q̃ est inuariabilis: quã pacez semp in memoria debemꝰ habere: ⁊ maxime dũ corpꝰ q̃escere dz in lectomẽs dz q̃escere in deo: dz etiaz quiescere ĩ spe. Vñ seq̃tur scõs ps. In te dñe speraui ⁊c. Dz qz spes nõ est sine timore: aliter essi ꝑsumptio esset: ideo seq̃tur tertiꝰ ps. de tẽtatõne. s. Qui habitat in adiutorio altissimi ⁊c. in quo deus promittit liberare ecclesiã. Diabolꝰ essi est q̃si fur de nocte incedẽs: et iõ nocte immẽte dicit ecclesia illũ psalmũ. Extra nocturnales tẽtatões. Dicit ergo ille psalmus vt a quattuor tẽtationibꝰ liberemur. s. a timore nocturno. a sagitta volante ĩ die. a negocio pambulante in tenebris. ab incursu ⁊ demonio meridiano id est ab incurrẽte demonio. Prima est leuis et occulta. Secũda est leuis et manifesta. Tertia grauis et occulta. Quarta grauis et manifesta. In quito vero psalmo. s. Ecce nunc bñdicite dñm ⁊c. benedicit ecclesia deum pro liberatiõe tentationũ nocturnaliũ ibi. In noctibꝰ extollite manus vestras in sancta et benedicite domio. Dicit essi Augustinꝰ super hũc psalmum. Mot res tristis est. dies leta res est. Ergo per noctẽ intelligitur aduersitas: per diez ꝓsperitas. In aduersitate bñdicendꝰ est dñs sicut et in ꝓsperitate. exemplo Job: qui amissis filijs et rebus omibus dicebat. Dñs dedit dñs abstulit ⁊c. Sit nomen dñi benedictuz. Vñ ⁊ hic dicit. Benedicite dominuz. ¶ Sz queritur quare dicũtur tãtũmodo sex versus illius psalmi. In te domie speraui non cõfundar in eternuz. Respondetur ideo quia dominus dicẽdo sextum versum: vz In manꝰ tuas tuas domine commendo spiritum meũ. sexta

eta'e mundi: sextoq; die carne obijt vt iam dicetur: Recte ergo sex versus tm̄ eiusdēq; psalmi in cōpletorio cantamus: vt in hac sexta etate: in qua per eū redempti sumus sicut habet finis vltimi versus ibi. Redemisti me dñe deꝰ veritatis. conformemur dormitiōi eius: vt. s. membra quiescant ⁊ cor vigilet. Sicut caro eius in sepulcro quieuit ⁊ diuinitas vigilauit. ¶ Notandum autē est ꝙ in quibusdaz ecclesijs statim post psalmos dicit̄ hymnus. ea forte ratione: quia ꝑ bonā operationem peruenitur ad exultationē absq; oīs purgationis medio ab his qui purgati transeunt ab hac vita. Alia etiaz ratio iam dicet̄. Et sic p̄us dicunt hymnuz q̄ꝫ capl'm: ad ostendendū mystice ꝙ illi in q̄bus cōpleta sunt significata p̄cedentiū lauduz: seu ꝑfecti qui per completoriū significantur p̄ueniunt exhortationē que ꝑ capl'm significatur. Nec tamē capitulū p̄termittūt: qꝛ hic semꝑ vtilis est exhortatio ad ꝑseuerandū in bono: qꝛ nec nocet admisso subdere calcar equo. In alijs autē ecclesijs inter psal. ⁊ hymnuz interponūt antiphonā vel alleluia per antiphonam sequentes ordinem beati Ignatij: de quo in ꝓhemio dictū est. In alijs vero ecclesijs statim post psal. ⁊ antiphonam vel alleluia sequitur lectio siue capitulū cū respōsorio In manus tuas dñe ⁊c. vel alio: quia vt dicūt in omni officio dici debet lectio. Postea adijciunt hymnū. Te lucis ⁊c. in quo optant ꝓtegi in nocturnis tribulationibus. Alij vero nō dicunt lectionē: ꝓut in ꝓhemio huius partis dictum est: sed statim post psal. dicunt versiculum. tum qꝛ tēpus illud dormitionis nō aptū est ad doctrinam: tum quia post cōpletorium nō solum cibi ⁊ potus: verū etiam doctrina q̄ per lectionem significatur referenda non est. Hinc est ꝙ statuit beatus Benedictꝰ vt post cōpletorium nemo loquatur. dicit̄ aūt capl'z. Tu autē in nobis es dñe. Hiere. xiiij. ca. Religiosi in hoc officio ante omīa lectionem p̄mittunt dicentes. Fratres sobrij ⁊c. ne ordinem esdre excedere videātur. representātes in hoc etiam mariā magdalenam: de qua dñs dixit. Preuenit vngere corpus meū in sepulcro. i. h̄ fecit qd̄ factura erat mortuo si licuisset: ita et hec lectio quasi vngit reddēdo aīas attentas ad vigilandum ante cōmendationem dormitionis. Post hymnū subijcit̄ versiculus. Custodi nos dñe. vel alius qui notat totiꝰ officij effectum. Postulatur em̄ dñi custodia cōtra noctis pericula. Et dicit̄ acuta voce ⁊ cū neuma: ex quo excitati ⁊ memores facti ineffabilis gaudij qd̄ erit merces laboris nostri: canimus canticū symeonis. Nunc dimittis ⁊c. qd̄ est Luc. ij. ca. Primo vt illius exemplo pacez inueniētes mereamur videre lumē qd̄ est xp̄s. Secūdo ideo istud canticū canimꝰ: qꝛ sicut sāctus symeon cupiens ex hac vita in alterā trāsire illud cecinit: sic ⁊ nos duz dormire debeamus quasi morituri: qꝛ somnus est quasi mortis imago illū canimus per quē nos dño commendamꝰ. Tertio ꝓpter causaz sub vesperis dictā. Quarto quia canticuz illud est de vtroq; aduentu. vnde merito illud dicimꝰ vt ꝓmissionibus alliciamur ⁊ vitijs quiescamus. Cōsiderandum est autē ꝙ cum septē sint partes ceterarū horarū. s. versus cū Gloria pa. hymnus: psalmꝰ: lectio: cātus: p̄ces: ⁊ oratio: in tribus tamen horis. s. in matutinis: laudibus: et vesperis. ⁊ in cōpletorio additur ⁊ octaua: vz canticum euangelicū: qm̄ he tres hore ꝑtinēt ad octauam. i. dñi resurrectionez: qꝛ mane surrexit. In vespere se discipl'is manifestauit. In cōpletorio discipulis ait. Pax vobis. Ea ꝓpter in his tribus horis hymnꝰ q̄ est exempluz leticie p̄s. sequitur vt cōtinuetur euāgelio gratie. Euangeliū gr̄e huiꝰ officij est canticum symeonis. s. Nūc dimittis. in quo pacē rogamꝰ eternā: vt sicut symeon trāsire cupiens postq̄ꝫ vidit xp̄m dimitti rogauit: sic ⁊ nos post lumē fidei ꝑueniamꝰ ad splendorē spei vbi erit pax eterna. ¶ Cōsequēter oratio dñica ⁊ preces dicūtur: q̄bus etiam cōtra noctis fantasmata nos munimus. Subijcit̄ etiā symbolū in quo nostre fidei ꝓfessio ꝯtinet̄: vt si forte nos mori cōtigerit in cōfessione fidei moriamur. Fit etiā in quibusdam ecclesijs sicut ⁊ in p̄ma confessio generalis. Alterna em̄ ꝯfessione inuicē nos mūdamus. Iuxta illud. Cōfitemini alter utrum pctā vestra ne demꝰ requiē tēporibus nostris donec inueniamꝰ locū dño. Precibus ⁊ orōne ꝯpletur hoc officiū. Iuxta illud apl'i. Orātes ꝓ inuicē vt saluemur. ¶ Rursus pre

ces mystice humilitatē significant q̄ in fine dz esse: quia sicut in p̄ncipio ip̄a necessaria est ad qd̄ significandū voce humilima hoc seruitiuz inchoatur: ita in ꝯsumatione eadē humilitas mōstrāda est cōtra sup̄biam in qua ceciderūt oēs q̄ operāt̄ iniquitatē. ¶ Post preces opilio noster siue sacerdos cōmendans dño gregem suā dicit collectam. Unde nō est ꝯgruuz vt post hoc officiū aliquid alid̄ fiat nisi quod ꝑtineat ad quietē. Et attende qm̄ ad primaz ⁊ ad cōpletorium ap̄lor̄ symbolū nō dimittimus: qz cuncta op̄a nr̄a in ei⁹ nomē incipim⁹ ⁊ ꝯcludim⁹ in quē credim⁹. Sil̄r ad vtrūqz officiuz ꝯfessionē ⁊ Miserere mei de⁹ adijcim⁹: vt quicquid in nocte peccauim⁹ aut in die deliquimus ꝑ ꝯfessionem ⁊ penitētiā diluam⁹ ad implētes illud. Cōfitemini alterutrū pctā vestra. Respiciētes etiā illd̄ qd̄ olim sacerdos farine assariū offerebat in die vicis sue medietatem in mane. ⁊ medietatē post meridiē. Sacrificiuz aūt nostrū est sp̄us humiliat⁹. ¶ Ultimo notandū est q̄ oīa officia diurna q̄tum ad p̄s. inuariabilia sunt. nocturna vero variabilia p̄ter istud. Per noctē em̄ intelligit̄ mundus iste qui variabilis est. Per diē vero ille eternus q̄ est inuariabilis: de quo scriptum est. Ordinatione tua ꝑseuerat dies. Et est verior lr̄a ꝑseuerat in singl̄ari q̄ ꝑseuerāt in plurari: lz aliter quasi cōiter ꝓferatur. Hoc etiā offm̄ in q̄busdaz ecclesijs q̄tum ad hymnū inuariabile est: ꝓut sub titu. de p̄ma dictū est. et etiaz q̄tum ad psalmos: lectionē: p̄ces: ⁊ collectā: ita q̄ ꝓ nullius sancti solēnitate: sicut nec officium p̄me variat̄ ꝓ eo: qz in illa de pace: ⁊ specialiter de illa ad quā suspiram⁹ agit̄: q̄ vt premissum est inuariabilis est. hoc dūtaxat excepto: qm̄ in dñicis dieb⁹ dicunt ad p̄maz illos q̄nqz psalmos. s. De⁹ de⁹ me⁹ respice in me ⁊c. ⁊ sequentes psalmos. Cōfitemini: ꝓut ibi dictum est. ¶ Sed quare illi q̄nqz psalmi in prima ⁊ versus. In man⁹ tuas dñe ⁊c. in cōpletorio potius q̄ in alijs horis ponūtur. Responsio. Christus cui in his horis canimus qui est p̄ncipium ⁊ finis ī cruce pendēs legit̄ incepisse psalmū illū. De⁹ deus me⁹: ⁊ om̄s psalmos sequētes seriatim vsqz ad dictū versum dixisse: ⁊ ibi finiuisse ⁊ sp̄m emisisse. Merito igit̄ ⁊ nos in passionib⁹ hui⁹ seculi cōstituti ad ip̄i⁹ imitationem in hora p̄ma q̄ est in p̄ncipio horarum diei ⁊ nō alibi dictos q̄nqz psal. ⁊ in cōpletorio qd̄ s̄m aliquaz ꝯsiderationē est finis siue vltima horarū diei debem⁹ dicere versum ipsum. Qd̄ vero hoc offm̄ ad vltimā diei horam ꝑtineat hac cōsideratione apparet. Naz in p̄ma dicis quattuor octonarios versuuz in psalmis. duos ꝓ prima: ⁊ duos pro secunda horis: ⁊ in tertia sex: duos ꝓ tertia: duos pro quarta: ⁊ duos pro quinta. Et in sexta sex: duos ꝓ sexta: duos ꝓ septima: ⁊ duos pro octaua. Et in nona sex: duos ꝓ nona: duos ꝓ decima: ⁊ duos ꝓ vndecima. Restat vltima hora scz duodecima ad quam ꝑtinet completoriū: qd̄ notat hymn⁹. Te lucis ante terminū. Premissos autē octonarios cōbinam⁹ si duo charitatis p̄cepta obseruamus. facimus vndeciz cōbinatiōes vt ꝓ quauis hora diei in qua delinquimus vnū dño legis ⁊ charitatis binarium offeramus: vt ꝓ p̄ma Beati: ꝓ secunda Retribue. ꝓ tertia Legez pone. ꝓ q̄rta Memor esto. ꝓ q̄nta Bonitatē. ꝓ sexta Defecit. ꝓ septima Dilexi. ꝓ octaua Iniquos. pro nona Mirabilia. ꝓ decima Clamaui. ꝓ vndecima Principes. ¶ Fiunt ergo vndecim cōbinationes ad emendandum vndenariū nostre transgressiōis: ⁊ in quolibet octonario aliq̄d de lege dñi memoratur: quia ꝑ eam vinea colitur: ⁊ denarius eternitatis acquiritur. Sūt ergo. xxij. octonarij qui per horas diei dicunt̄ ꝓpter rōnem sub titulo de prima dictam. Et dicunt̄ bini ⁊ bini: ⁊ sic duplicati fiunt. xi. Undenarius em̄ numerus significat transitionē: sicut denarius perfectionem. Dicuntur ergo per vndecim: vt per ea que in illis dicūtur trāsitionem mandatorum suor̄ nobis relaxet.

¶ Incipit sexta pars de officijs dominicaruz specialiter: ⁊ quarundam feriarum ⁊ festiuitatum domini: ⁊ ieiuniorum quattuor temporum.

In proxima
p̄cedēti p̄te de di
uinis officijs ī ge
nere diximus. nūc
aūt de spālitatib⁹
⁊ diuersitatib⁹ eo
rūdem per āni cir
culum ostēdam⁹:
vz de officijs do-
minicaꝝ ⁊ quarudā feriaꝝ ⁊ festiuitatū domi
ni. ⁊ de ieiunijs quattuor temporum: ⁊ de cō-
uenientia ipsoꝝ officiorum tam nocturnaliuz
q̄ etiam misse: nō vnius duntaxat ecclesie sed
diuersaꝝ officia ꝓsequentes. ¶ Ad quoꝝ eui
dentiam est distinctio tēpoꝝ p̄mittenda. Si-
quidez annus solaris quattuor tēpoꝝ succes-
sione dilabitur. s. hyemis in quo semina iaciū-
tur. veris in quo seminata ꝓdeunt: ⁊ in spicas
acuūtur. estatis in qua messes albescūt ⁊ falce
succindūtur: et autūni in quo per ventilationē
grana a paleis sepata ī horreis reponuntur.
Sic ⁊ magnus vite p̄sentis annus durās ab
initio seculi vsq̄ ad finem mundi: quattuor tē
poꝝ varietate mēsuratur. ¶ Primū tempus
fuit deuiatōnis in genere hūano: videlicet ab
Adam vsq̄ ad Moysen. in quo declinauerūt
homies a cultu dei: qui vera lux est: facti idola
tre ⁊ nil illumīationis doctrine habentes: ⁊ si
mul iutiles facti sunt ⁊ non fuit qui faceret bo
num vsq̄ ad vnum. Tunc eñ homo reliquit
creatorem suū: et de lapide dixit. Tu es deus
meus. Hoc tempus qꝛ fuit ignorantie ⁊ ceci-
tatis bene ꝯcordat hyemi ī quo obscuritas re
gnat. ¶ Scdm tempus fuit reuocatōis siue
renouatōis: vz a Moyse vsq̄ ad natiuitatez
xp̄i q̄ edocti sunt hoies p legē ⁊ ꝓpb̄as de ad
uentu xp̄i: de curatōe pcti ⁊ dilectōe vni⁹ dei.
Tunc domin⁹ dixit ad israel. Audi israel. Do-
minū deum tuuz adorabis: et illi soli seruies:
⁊ doctus est homo. quid sibi ipsi: quid deo: q̄d
proximo facere tenetur. Postmodum ob eā-
dem causam suscitauit prophetas: vt scz pre-
dicatio hominez magis ab erroribus reuoca
ret. Hoc tempus ꝯcordat cum vere quod ha
bet aliquid luminis: sed multuz obscuritatis.
¶ Tertium tempus fuit regressionis siue re-
cōciliatiōis ⁊ visitationis: videlz a natiuitate
christi vsq̄ ad ascensionem eiusdez. per quaz
facta est gratia hominibus et predicatio euā
gelij: de quo dicitur. Ecce nunc tempus acce-
ptabile: ecce nunc dies salutis. Hoc est tēpus
gratie: quia oriēs nos visitauit ex alto: in quo
tempore dominus qui ē sol iusticie mundum
sui presentia visitauit: et propria doctrina suf-
ficienter illustrauit. Hoc tempus ꝯcordat cū
estate in qua claritas regnat. ¶ Quartuz est
peregrinatōis videlz ab ascēsione domini vs-
q̄ ad diem iudicij: vbi erit consumatio seculi:
quod tempus est habens multuz luminis: qꝛ
dei misericordia reuelata sunt diuīa mysteria:
habet tamē aliquid obscuritatis nostra negli
gentia faciente: et sic concordat cum autūno
qui habet aliquid obscuritatis: sed ampli⁹ cla
ritatis. In primo tēpore viror fidei: flos spei:
fructus charitatis: frigore infidelitatis exa-
ruit. ¶ In scdo vinea domini aliquatenus vi
ruit et floruit. ¶ In tertio virens et florēs fru
ctus vberrimos attulit. ¶ In quarto caden-
tibus folijs verboꝝ decolorari cepit. ¶ Rur-
sus tempus deuiationis dictum est temp⁹ cul
pe et pene. Nam propter ipsam deuiationez
homo subiectus est culpe: et propter culpam
pene. vnde dicit dominus. Putas cum vene-
rit filius hominis inueniet fidem super terrā.
Tempus reuocatiōis dicitur tempus doctri
ne ⁊ prophetie propter decaloguz: per quod
docuit deus genus humanum. Tempus re-
conciliationis dicitur tēpus libertatis ⁊ gra-
tie atq̄ leticie. Tempus peregrinationis di-
tur tempus luct⁹ ⁊ pene siue laboris ⁊ penitē
tie: quod nos facimus declinationis et negli-
gentie. Primum fuit desperationis. Secun
duz respirationis. Tertiū liberationis. Quar
tuz exercitationis. Hec quattuor tempora re
presentat ecclesia singulis annis: siue status
ecclesie p hec quattuor tēpora variat. ¶ Tē-
pus hyemis et deuiationis ī quo mors regna
uit rep̄sentat ecclesia a septuagesima vsq̄ ad
pascha recolens casum et penam primoꝝ pa
rentū ꝓpter eorū culpaz. et iō cātica letitie ex
cepto Glīa patri subticentur: prout sub ti. de
septuages. dicet. Silet eñ Glīa ī excel. deo.
qd̄ ī testimoniū pacis auditū est qñ veritas de

terra orta est: ⁊ iusticia de celo ꝓspexit. ¶ Tē
pus veris ⁊ renouatōis repꝛesentat ecclesia ī
aduentu dñi per quē omnia renouata sunt vs-
qꝫ ad natale dñi. Unde ad notādū ꝙ patres
illius tēporis habuerūt aliq̄d lumīs: sed mul-
tuꝫ obscuritatis respectu sequentiū: mīora cā
tica leticie cantat Gl̄ia patri ⁊ alleluia: sꝫ ma
iora supprimit. s. Gloria in excelsis. Te deuꝫ
laudamus. ⁊ sequētias ꝓut ibi dicetur. Quia
eñ hoc tempore peccatum regnauit: non pro
pter ignorantiā vt mors pri⁹: sed propter car
nis īfirmitatē: ideo canitur alleluia qꝛ patres
huius temporis sub lege fuerunt: sed Gl̄ia in
excelsis: siletur. qd̄ signuꝫ est pacis et iusticie:
quā lex dare nequiuit. ¶ Temp⁹ estatis ⁊ re-
conciliatōis siue regressionis repꝛsentat eccle-
sia ab octaua pasche vsqꝫ ad octauam pēthe.
quia per paschalē agnū recōciliamur deo: oīa
cantica leticie: ⁊ fere post omnes dictiones al
leluia multiplicās ad significādū habitū gau
diuꝫ de nostra resurrectōe. Significat eñ tē-
pus illud statum fidelitatis eterne. tunc etiaꝫ
Gloria in excelsis canitur: quia in resurrectōe
iusticia. i. charitas ꝑficietur: et plena pax dabi
tur. duplex eñ alleluia canitur in albis ⁊ in do
minicis illius tēporis: et stantes tūc oramus.
In priuatis vero ferijs. Gloria in excelsis. et
duplex alleluia non canitur: lꝫ sepe alleluia ꝑ-
terq̄ in sep. dicatur ꝓut sub ti. de septē dieb⁹
post pascha ⁊ in sequēti ti. dicetur. ¶ Tēpus
autūni et peregrinationis repꝛsentat eccl̄ia ab
octauis penthe. vsqꝫ ad aduentū dñi: quia no
bis deo recōciliatis nō restat nisi vt nos pere
grinos reputemus cum psalmista dicēte. Ad
uena ego sum ⁊ pegrinus ⁊c. cantans oīa leti
cie cantica. ad designandū gaudium de his q̄
sunt diuina mysteria reuelata. quādoqꝫ tamē
aliqua cantica subticet. nec multiplicat Alle-
luia: sicut fecit in tempore precedēti: ad signi-
ficandum declinationē a bono quā nobis ne-
gligētia nostra parit: ⁊ cātat alleluia in spe re
surrectōis: ⁊ Gloria ī excelsis: pro iusticia red
dita. Item quotidie dicit alleluia: sed nō Glo
ria in excelsis: vt dicetur sub tempore aduēt⁹.
Cantat etiaꝫ alleluia post graduale in signū
laboris per quem ad patriaꝫ vite transeundū
est. ¶ Ex ꝑmissis colligitur euidēter ꝙ recte
in principio hyemis homo quasi desperās di
cit. Circūdederūt me gemitus mortis. In ꝑn
cipio veris quasi respirās dicit. Ad te leuaui
animā. In principio estatis architectus eccle
sie Petrus renatis ꝑ baptismuꝫ: et illumina-
tis per gratiam dicit. Quasi modo geniti in-
fantes ⁊c. In principio autūni exultās de dei
misericordia dicit. Dñe ī tua misericordia spe
raui: sed attendēs miseriam in quaꝫ ex sua ne-
gligentia lapsus est statim subiungit versicu-
luꝫ. Usqꝫ quo domīe obliuisceris me in finez.
⁊ graduale. Ego dixi domīe miserere mei sa-
na animā meam quia peccaui tibi. ¶ Rursus
hec quattuor tēpora ꝯsiderātur sꝫ quattuor
principales diei partes que sunt nox ꝑtinens
ad tempus deuiatōis. Nox eñ obscura est: ⁊
idolatre ceci erant. Aurora pertinens ad tem
pus reuocatōis. Meridies pertinēs ad tem
pus recōciliatōis siue regressionis. Et vespe-
ra pertinet ad tempus ꝑegrinatōis. ¶ Desi-
gnatur etiaꝫ per quattuor principales xp̄i ac-
tiōes que sunt natiuitas passio: resurrectio: et
aduentus ad iudiciū. Ad natiuitatē pertinet
circūcisio: apparitio: baptism⁹: et purificatio.
Ad passionem ieiuniū ⁊ tentatio. Ad resurre-
ctionē ascensio in celuꝫ: et sancti spūs emissio.
Ad aduentum ad iudiciuꝫ trāsfiguratio ⁊ mi
raculoꝝ operatio. Item passio ꝯparatur hye
mi: natiuitas veri: resurrectio estati: aduentus
ad iudicium autūno: qñ vetustus dierum sede
bit tenens ventilabrū in domo sua ⁊ mūdabit
aream suam ⁊c. ¶ Itez natiuitas xp̄i concor-
dat tempori reuocatōis seu renouatiōis ꝓpt̄
ꝓphetas qui eū mltis modis ꝑdixerūt. Pas-
sio xp̄i tempore deuiatōis ꝓpter penam cul-
pe prioꝝ parentū. Resurrectio tēpori regressi
onis ꝓpter leticiā. Aduent⁹ ad iudiciū tēpori
ꝑegrinationis: qꝛ hmōi tempus durabit vsqꝫ
in diē iudicij. vnde ꝓpheta. Aduena ego sum
apud te: ⁊ pegrinus sicut oēs patres mei. Tē
pus ergo reuocatōis siue renouatōis que fa-
cta est per legez: ⁊ ꝓphetas: durat vsqꝫ ad na
tale dñi tm̄: vt ꝑmissum est. Alij tamē dicūt ꝙ
vsqꝫ ad septuagesimā: ⁊ ibi īcipit tempus de-
uiationis. Sed sm̄ primū dictuꝫ queritur de
tempore quod est a natali dñi vsqꝫ ad. lxx. sub
quo dictoꝝ tēpoꝝ ꝯtineatur. Super quo di-

cūt quidam ꝙ tempus quod est a natali vsq̄ ad octauas epyphanie pertinet ad temp⁹ regressionis qd̄ est tempus gaudij: sicut ⁊ illud. vnde ⁊ in quibusdam ecclesijs tunc albis vtūtur vestimētis: sicut ⁊ tempore paschali: neq̄ tunc ieiunatur: nec genua flectuntur. Reliqua vero ps. s. ab octauis epiphanie vsq̄ ad. lxx. sub tempore pegrinatōis continetur. ⁊ lz Isaias legatur die natalis dñi: non ideo dies illa est ꝟm ipos de tempore reuocatōis. Alia eñ ꝯsideratōe hoc fit ⁊ ante euangeliū in nocturnis ⁊ ante epistolam in missa. Supponit̄ eñ tunc basis colūne: vt per vtrūq̄ testamētū natiuitas xp̄i ꝓbetur. ¶ Item queritur quare a tempore veris siue renouatōis seu reuocationis incipiūt ecclesie officia: videt̄ eñ ꝙ deberent incipe a tēpore hyemis siue deuiatōis: q̄ pri⁹ ē deuiatio q̄ a deuiatōe reuocatio. Propterea in tpe deuiationis legitur prim⁹ liber theologie. s. Genesis. Super hoc dicūt q̄dā ꝙ hoc facit ecclesia ne īcipiat ab errore: sz certe nō dicit̄ tempus illud deuiatōis eo ꝙ ecclesia illo tpe deuiet: sz quia errorē prior̄ parentuz recolit vt nos ad pnīaz trahat: et ideo hec rō non placet. Est ergo rō q̄ ꝑ aduentū domini oīa noua facta sunt. Vñ Apoc. Ecce noua facio oīa. ideo ī honorē aduētus dñi a tpe renouatōis incipit ecclesia officium suū. Preterea si incipet ab hyeme vtens v̄bis despationis posset homo illa audiēs despare. Merito ergo incipit a vere: vt cum postea audierit verba despatiōis non desperet: quia precessit certa promissio vere liberatōnis que fit in aduentu. Incipit ergo a tempore renouationis seu reuocatōis in quo tenet rem. Qui autē libri ⁊ quibus temporib⁹ legantur breuiter est videndū. Et quidē in plerisq̄ locis ab aduētu dñi vsq̄ ad natale eius legit̄ Isa. qui quanto de xp̄o vrbanius ceteris ꝓphetauit: tanto natiuitati eius legitur vicinius: preter q̄ in ieiunijs quattuor tēpor̄ que ꝓprias habent lectōes. In ipsa etiam natiuitate non solum de illo legitur ⁊ cantatur: sed etiam de causis ipsius festiuitatis: ꝓut in omnib⁹ fieri solet festiuitatib⁹: quod fit ad ostendendū magnū gaudium nobis celitus datum. ¶ In prima vero domica post natale legitur in quibusdā ecclesijs de epistolis pauli ad ipsam ꝑtinentib⁹ natiuitatē. In octaua natalis de sermonib⁹ ⁊ de homelia euāgelij eiusdez diei. In epyphania de Isaia ꝟm Gelasiuz papā. xxv. di. sancta in pal. In octaua epyphanie de homelia eiusdē diei. Ab octana epyphanie vsq̄ ad. lxx. canit̄ de psalmis: ⁊ legūtur epistole pauli: in quib⁹ legitur de labore ⁊ luctu ⁊ pugna eius. In septuagesima vero vsq̄ ad dñicaz ante ramos palmar̄ legitur pēthateucū. Septuagesima eñ tempus nostre captiuitatis ⁊ pene ⁊ culpe designat. de qua mistice ad hierusalez redire debemus: sicut per hebreos oliz de babylonica captiuitate exeūtes figuratū est. Ut ergo memores sint captiuitatis sue qui sursum tēdunt: legitur primo de adam qui in principio mundi factus est: ⁊ de eiectōe eius de paradiso. deinde de diluuio. ⁊ quō Abrahā exiuit de terra sua. et de mundi hui⁹ laborib⁹ exemplū patiētie. et sicut olim hebrei captiuitati ducti in babyloniam in tristicia fuerunt fere vsq̄ ad finem. lxx. annor̄: ⁊ ꝯcessa sibi licentia repatriādi gauisi sunt: lz nō plenarie: ita ⁊ nos fere vsq̄ ad finem. lxx. dierū. s. in septuagesima tacemus voces ⁊ cātica leticie: vt premissum est. ⁊ sub ti. de tpe aduētus dicetur. Quindecim tñ diebus ante pascha legitur. Hiere. quia ille aperti⁹ q̄ alij de passione tractauit: ⁊ in propa passione dñi passionem presignauit. Ab octauis vero pasche. xv. diebus vel ꝟm alios vsq̄ ad quartam dñicam post pascha. Apo. legit̄ ⁊ cantatur ꝓpter mysteria passionis ⁊ resurrectiōis q̄ Johāni reuelata sunt. ⁊ apl̄i p̄dicauerūt. In apo. eñ fit mētio de ciuitate noua hierusalem. Deinde ad ascēsionez legūtur epistole canonice ⁊ act⁹ apl̄or̄: ⁊ cātat̄ de psalmis: quia ⁊ Dauid ꝓphetauit de passione ⁊ resurrectiōe ⁊ ascēsione: ⁊ apl̄i predicauerūt que a dño didicerunt vsq̄ ad ascēsionē eius corporali p̄sentia ꝑfruentes. Inter ascēsionem vero ⁊ pen. cātatur de ipso festo: quia discipuli sursum subleuati ꝓmissa patris munera expectabāt. Ab octauis penth. vsq̄ ad Kalēdas augusti legūtur libri regum ⁊ paralipomenō: et cantatur de⁹ oīm: quia sicut Samuel: Saul: Dauid: ⁊ alij pro lege dñi pugnauerunt: sic et nos postq̄ accepimus donum spūs sancti in

baptismo: virtute debemus pugnare ꝯtra de
mones formati: nati: nutriti: ⁊ armati. A kalē
dis augusti vsq̄ ad kalendas septembris le
gitur ⁊ cantatur de sapientia: q̄ in pugna ma
xime necessaria est sapīa: vel q̄ augustꝰ sextus
est mensis ⁊ in sexta etate qua deus venit: de
bemus ꝓpter eius presentiā sapiēter viuere.
quia inter nos audita est sapiētia ipa q̄ ex ore
altissimi ꝓdijt. Rursus mēsis ille calidus est ⁊
medius in anno. Per quod media boīs etas
designat: ⁊ in media estate vbi quisq̄ ab estu
vitiorum plus accenditur: plus succurrere de
bet sapiētia. In septembri legit̄ et cātatur de
Job: Thobia: Esdra: Judith. ⁊ Hester: q̄ hi
aduersa patiēter sustinuerūt: et ecclesia in fine
mundi aduersa oīa pro dño tolerabit. A Ka
lendis octobris vsq̄ ad nouembrē leguntur
libri machabeoꝝ ⁊ cantat̄ de eis: q̄ iste octa
uus mensis leticiā resurrectōis mysticat: quia
sicut iudei finitis prelijs ⁊ restaurato templo
in hymnis ⁊ ꝯfessionibꝰ bñdicebant dñm: sic ī
gloria resurrectōis ⁊ magne festiuitatis deui
ctis prelijs diaboli sancti ⁊ iusti in dño festiua
bunt ⁊ gaudebunt. Juxta illd. Beati q̄ habi
tant in domo tua dñe. A kalendis nouēbris
vsq̄ ad aduentum dñi legitur Ezechiel ⁊ da
niel ⁊ duodecim ꝓphete mīores cū responso
rijs. Vidi dñz ⁊c. Ezechiel eñ vidit quattuor
aīalia in figura quattuor euāgelistaꝝ que na
tiuitatē: passionē: resurrectionē: et ascensionē
docuerunt. Isti ergo ideo ante aduentū legū
tur: quia clarius xp̄i aduentuz predixerūt. De
niq̄ Aurelius papa ī burcardo. li. iij. c. hi qui.
statuit. vt hi qui inuenti fuerint libros famo
sos ⁊ ignotos in ecclesia legere vel cantare ex
cōicent̄. Ex premissis ergo liquet q̄ ī ecclesia
libri noui ⁊ veteris testamēti legūtur: qd̄ etiaz
in suis locis dicetur: ⁊ de ordine etiaz alioꝝ li
broꝝ dicet̄ sub dñica. xi. post pēth. ¶ Et ē no
tandū q̄ testm̄ dupl̄r accipit̄. Nam ꝓmissio
ipsa. s. id qd̄ testatur seu legit̄ d̄r testm̄. Vñ no
uuz testm̄ d̄r gr̄a fidelibus promissa. s. fides ⁊
charitas. Cetere v̄tutes siue vita eterna ī fu
turo: ⁊ virtus in p̄senti vita: et apl̄s iō noui te
stamēti testator est: vt repromissionem accipi
ant qui vocati sunt hereditatꝫ eterne. extra de
cele. mis. cū marthe. §. ceteꝝ. Scriptura etiaz
qua illa ꝓmittuntur dicit̄ testamēruz: vñ no
uū testm̄ d̄r scriptura noui testi. ⁊ vetus testm̄
dicit̄ scriptura veterꝫ testamēti. de ꝯse. di. iiij.
sicut in sacra. in prin. Et hec quasi humana si
militudine dicūtur. Sicut eñ qui testamētū
condit: heredē instituit. cyrographuz facit. te
stes aduocat. agenda ꝑ heredem indicit: sic ⁊
deus pater volens filios israel in terra ꝓmis
sionis heredes instituere: cyrographū fecit id
est legem dedit: testes acciuit scz Moysen et
Aaron ⁊ agenda per illos edixit: ⁊ hoc est ve
tus testamentū. Sed q̄ id transitoria ⁊ tēpo
ralia repromittebat. extra de cele. missarū. §.
ceterū. ideo xp̄s volens xp̄ianos. s. fideles eter
ne hereditatis heredes facere ꝯsequenter no
uum testm̄ ꝯdidit. s. euangeliuz. aduocauit te
stes. s. apostolos: eisq̄ agenda idixit: qd̄ testa
mentū tandē morte ꝓpria ꝯsecrauit. Prete
rea testm̄ est testatio mētis qua quisq̄ qd̄ mē
te ꝯcipit ore testatur: ⁊ ꝑ scripturā corrobora
rari iubet. xiiij. q. ij. §. sit illud. Unde de hac eti
am similitudine hec ⁊ illa scriptura dicit̄ testa
mentū. Ceteꝝ ideo illa scriptura d̄r vetꝰ testa
mentū. Prīo q̄ vetera. i. terrena. s. ad veterez
boīem ꝑtinētia ꝓmittebat dicens. Si hec et
illa feceritꝫ bona terre comedetis. ⁊ iteꝝ. Ter
ram fluentē lacte ⁊ melle dabo vobis: ⁊ simi
lia. vnde illud vetꝰ ⁊ trāsitoriū fuit. Scd̄o di
citur vetꝰ testa. qd̄ ꝑ veterē boīem. s. ꝑ Moy
sen veterez vetustate peccati mīstratum fuit.
Tertio q̄ nouo supueniente cessauit et desijt
tanq̄ aliquid vetustū. vnde apl̄s. Vetera trā
sierunt: ecce noua facta sunt oīa. Quarto dici
tur vetus respectu noui: q̄ eo fuit antiquitus
tēpore. Quinto q̄ a vetustate peccati nō libe
rat. ¶ Hac vero scriptura nouū dicitur testa
mētū. Primo q̄ noua id est celestia. s. ad cele
stis homīs conseruationez ꝑtinentia ꝓmittit
dicens. Qui agrum aut domum ⁊c. centuplū
accipiet ⁊ vitam eternam possidebit. Secun
do dicitur nouū: quia per nouū hominē id est
ab omni peccato īmunem. s. per xp̄z mīstrādū
est. Tertio dicit̄ nouū. i. vltimū: q̄ nouissimuz
homīs test. īmobile perseuerat: qd̄ testatoris
obitu cōfirmatur: vt extra de cele. mis. cū mar
the. §. ceterū. ⁊. xiij. q. ij. vltima. Hinc enim di
citur eternum id ē perpetuum quasi durabile

ac inmutabile: de quo dictum est in quarta parte sub septima particula secreti: sup verbo Regni et eterni. Ebrist⁹ esñ iam nō morit: et mors illi vltra non dominabitur. de pse. di. ij. semel. Quarto dicitur nouū respectu veteris: qz illo magis est nouū tēpore: vel quia vetus lex est quasi radix. ipsum vero nouū testa. est quasi fructus. Quinto quia innouat. nō esñ illud dicūt nisi homies renati ex vetustate p gratiam pti nentes iam ad nouū testa. qō est regnū celoz. ¶ Circa libros ecclesiastici officij sciendum est q ipsum officiuz ꝓfluit in cantu et in lectione. De cantu tres sunt libri. de lectōe ser. Sūt etiam quidam alij libri ecclesiastici: ꝑut in secunda parte in fine tractatus de sacerdote dictum est. ¶ Sane tres libri de cantu sunt antiphonarius: graduari⁹: et tropbonari⁹. Antiphonarius a dignioriz ab antiphōis nomē sumpsit: quas beatus ignati⁹ patriarcha audiuit per angelos decantari: cū tamen ibi sint responsoria atq; versus. In pleriscz tamē locis liber iste respōsonariū a rōsoriis q ibidē cōtinētur appellat. Graduarius dict⁹ est a gradualibus q in eo cōtinentur: qui a plurib⁹ officiarius nūcupatur ab officijs seu introitib⁹ q ibi cōtinentur. Graduale dictū est a gradib⁹: ꝑut dictum est in quarta parte sub ti. de graduali. De intitulatione graduarij: antiphonarij: et lectionarij in sequēti ti. dicet. ¶ Tropbonarius est liber continens tropos. i. cantus q cū introitu misse dicuntur ꝓserti a monachis. Vocant etiā tropi: sequentie siue ꝓse. et lyrie leison: et neume. Et dicit a tropos qō est conuersio. de quo in eadem parte sub ti. de introitu dictū est. Quidā etiā hunc librū ꝓsarium a ꝓsis appellāt. Vitalian⁹ cantū romanū instituit et organo ꝓcordauit. Cetez libri lectionū sunt isti. Primus est a bibliotheca. Secundus homeliari⁹. Tertius passionari⁹. Quartus legendarius. Quintus lectionarius. Sextus sermologus. ¶ Bibliotheca a greco nomen accepit: et est nomen equiuocuz: scilicet locus in quo libri reponuntur: et volumē ex omnibus libris veteri et noui testamē. a Hiero. cōpositum. ¶ Homeliarius est liber continens sctōz homelias: et legit in dñicis et in tali: et in festis sanctoz ꝓpria euangelia habē tium: et in pascha et pentbe. cum ferialibus eorundem. Homelia aūt idē est qō bona laus: siue verbum ad pplm. Et nota q plures fecerunt homelias: vz Augustin⁹. Hieronymus. Beda. Origenes. Gregorius et alij. Beda tamē alias nō cōposuit nisi quas Augustin⁹ cōposuerat: sed suis verbis easdē supuestituit. nam Augustin⁹ verba disputationis habuit. Beda vero stilum sermonis et lectiōis. Quare beda vocatur venerabilis in septima parte sub ei⁹ festo dicetur. Itē nō omēs homelie auctentice sunt: vt quedā Origenis q ad hereses dicit declinasse. Alique tñ homelie ipsi⁹ a beato hiero. teste papa gelasio: legunt fuisse correcte seu approbate. xv. di. sācta. in palea. Et qñ illa in ecclesia legunt nomē actoris ꝓpter hereses infamiā subticetur: sicut et nomē Salomonis qui deceptus fuit a mulierib⁹ tacet in lectionibus ꝓpter infamiā idolatrie: sed dicitur lectio libri sapientie. sic etiam quia moyses desitauit ad aquas cōtradictionis: qz duz exacerbauit nō dicit lectio libri geneseos moysi legisse atoris: sicut dicit lectio libri apoc. bti iobānis apostoli. De hoc agit in ꝓhemio ꝑte partis. et subi sabbato paschali. Volunt tamen quidaz q in ꝓncipio homeliaz ipsius dicatur homelia Origenis correcta seu approbata a hiero. et in sequētib⁹ dici debz homelia eiusdem. ¶ Passionari⁹ est liber cōtinēs passiones sanctoruz: et legitur in festis martyrū. Plures aūt sunt passionarij: quoz quidā canonizati: quidam vero teste papa gelasio. xv. di. sancta in palea: sūt apocripbi: vt de beato Gregorio et Cirillo et Julita: et alij q̄dā quos heretici compilasse dicuntur: quare in ecclesia legi interdicunt. Anicheros papa statuit martyruz gesta scribi et in ecclesijs haberi. et hoc ꝓpter maximū pfi byteroruz numerū martyrio coronatoz. ¶ Legendarius autem vocatur liber ille vbi agitur de vita et habitu confessorum: vt Hilarij Martini: et aliorum confessorum. et legitur in festis eorum dum tamen auctenticatus sit. Lectionarius est in quo lectiones epistolarū pauli et alie leguntur: q qñq epistolarius dicitur: et etiā legendari⁹ dici potest. ¶ Sermologus est liber ꝓtinens sermones quos papa et alij plures sancti composuerūt.

⁊ legitur in festis confessoruꝫ a natali vsqꝫ ad octauas epiphanie: in purificatiōe beate marie: ⁊ in festo oīm sanctoꝝ: ⁊ in pluribus aliis. ¶ Considerandum est quoqꝫ triū scripturas p̄cipue in ecclesia frequētari: scꝫ dauid ꝓphete qui fuit homicida ꝓditor: ⁊ adulter. Mathei apostoli qui fuit publicanus ⁊ in hoc ipso infamis. et pauli qui fuit crudelis christi et ecclesie persecutor. ⁊ etiam augustini qui fuit manicheus. ⁊ tēpore theodori īperatoris cōuersus est: qđ fit in exemplū videlꝫ vt alij peccatores nō desperent: sed sperent. si tamē penituerint posse veniaꝫ ꝯsequi q̄tūlibet grauinora ꝑplexi sint ⁊ orōnes ⁊ elemosynas eorū post penitentiā posse deo ꝯplacere. ¶ Et est sciendum ꝙ beat⁹ hieronymus tēpore damasi pape correxit psalteriū. lxx. interpretum qđ tunc cantabatur vbiqꝫ. ⁊ adhuc iuxta ordinationem Grego. pape: qui postremo officium ecclesiasticū ordinauit: ſm illud antiphonas: responsoria: alleluia: tractus: ⁊ alia quedaꝫ in ecclesia decantam⁹. Subsequenter vero psalterio ipso iterato corrupto: idem hierony. illđ de nouo integre ex greco transtulit in latinū: ꝓut ipse in ipsius psalterij ꝓhemio attestat̄: qđ nouū dictus Damasus rogatu ipsius hieronymi instituit decantari ⁊ vulgariter gallicuꝫ appellat̄: ⁊ quasi vbiqꝫ legit̄: ⁊ fere cōiter cū suo ꝓhemio in textu biblie habet̄. Premissum vero psalteriū ſm. lxx. romanis remansit: ⁊ hodie illo vtuntur. Deniqꝫ idē hieronym⁹ attendens ꝙ iudei nobis improperabāt ꝙ psalterium falsificauerimus: qm̄ a suo vero discordabat: tertio psalteriū de verbo adverbum ex hebreo transtulit in latinū: qđ in pluribꝰ a gallico discrepat ac romano. pauci tñ illđ habēt q̄uis ab oībus ⁊ in textu biblie deberet haberi. ¶ Et nota ꝙ quidam portant psalteriū: sꝫ in eo nō psallūt: ꝓut dictum est in ti. de laudibus matutinis. Que sint dominice ⁊ dies priuilegiati ⁊ principales: ⁊ qualiter dies dñica maior est aliis diebus. quibus nominib⁹ dies septimane appellentur: ⁊ qui sint dies ꝓfesti: qui festiuales siue solēnes: ī ꝓhemio septime partis dicetur. Gregorius papa. xcij. di. c. fi. instituit ne in ecclesia romana dyaconi cantare debeant: sed solum euangelice lectionis officia inter missarū solēnia exoluant: Psalmos vero ac reliquas lectiones subdyaconi. vel si necesse fuerit minores ordines exhibeāt siue dicant.

¶ De tēpore aduentus. Rubrica.

Quoniam sicut premissuꝫ est ecclesiastica officia ab aduentu dñi quod est tp̄us renouationis incipiūt: merito ab hoc tēpore ducimus initiū assumendum. ¶ Prenotandū igit̄ est ꝙ beatus petrus p̄mo instituit tres septimanas integras ante natale venerari in cōmemorationem aduentus xp̄i: ⁊ quartam que tamē nunq̄ perficitur: quia vigilia natalis nō est de aduentu vt infra dicet̄. Agitur ergo aduentus dñi per quattuor septīanas: ad significanduꝫ ꝙ est quadruplex aduentus filij dei: sed vltia nunq̄ finitur: quia sanctoꝝ gloria que dabit̄ in vltimo aduentu: scꝫ ad iudiciū nunq̄ terminabitur. Primus aduētus est in carnē: scꝫ in vtero virginis assumptam de quo dictuꝫ est. Osanna filio dauid. benedict⁹ qui venit in nomine domini. Secundus in mentem q̄ descēsus fit quotidie in cordibus fidelium ꝑ spiritū sanctum. de quo iohā. xiiij. ca. Ad eum veniemus: ⁊ apud eum mansionē faciemus. ⁊ dicit sapiens. Dñe emitte sapientiā tuā vt mecum sit. De his habetur Abac. ij. Si morā fecerit expecta eū: quia veniens veniet ⁊ nō tardabit. Tertius aduentus est in morte cuiuslibet: de quo dicit beatus iacobus. Patientes estote vsqꝫ ad aduentum dñi. ⁊ Math. xxiiij. Si sciret paterfamilias qua hora veniret fur ⁊c. iō ⁊ vos estote parati ⁊c. ⁊ iteꝝ. Si ī prima vigilia venerit. i. in iuuentute: ⁊ in secūda ⁊c. ⁊ ita inuenerit: scilicet in penitentia: beati sunt serui illi. Quartus erit in maiestate q̄ erit in die iudicij. De illo legitur Isaie. iij. c. Domin⁹ ad iudicium veniet cū senioribus populi sui. ¶ Et nota ꝙ p̄mus aduentus liberauit animas a diaboli seruitute. Secūdus liberat eas a peccato. Tertius a pena. Quartus corpora liberat. Verū ecclesia nō celebrat nisi duos aduētus. s. in carnē: ⁊ ad iudiciū. Nā p̄mū ⁊ scđꝫ reputat ꝓ eodē: ideo eīm venit ī carnē vt veniat

in mentem: ideoq; dictum est. Veniēs veniet ⁊ non tardabit. veniēs. s. in carnez: veniet. s. in mentem. et iterū quia vterq; miſericordie eſt. Similiter tertius ⁊ quart⁹ habent p eodez: quia vterq; eſt iuſticie rōne vni⁹ effectus. Celebrat ergo eccleſia aduentuz hmōi ſub bina riovt filijs ſuis generet, timorē et amorez dei: vnde i ps. Eleuamini porte eternales ⁊c. Timor dñi ſanct⁹ q; pmanet in eter. ⁊ amor. ſ. ipi⁹ qui ſimiliter i eternū durabit. Vñ. i. ad Coꝛ. xij. c. Charitas nunq; excidit. de pe. di. ij. charitas. timorē aūt debem⁹ ei vt dño. amorez vt patri. Vñ Malach. ij. Si ego ſuz pater vbi eſt amor: et ſi dñs vbi eſt timor. Celebrat ergo aduentus per quattuoꝛ ſeptimanas. In p̄ma ſpāliter de primo aduētu cantat eccleſia. In ſcōa ⁊ tertia de ſcōo. ⁊ hoc ideo quia anti qui patres primū aduentū tm̄ expectauerūt. Secūdū vero antiqui ⁊ moderni. In quarta vero ſeptimana recolit eccleſia tempus i quo domin⁹ deſcēdit in vterz virginis. Vñ tūc Ro rate celi deſup: ⁊ nubes pluant iuſtum. apiat terra ⁊ germinet ſaluatoꝛem. Item tps a primo aduentu vſq; ad ſcōm recolit eccleſia iter pentbe. ⁊ aduentū dñi in quo cantat Alleluia in ſpe reſurrectōis: ⁊ Gloꝛia in excelſis deo, p iuſticia reddita. et dicit q̄tidie alleluia q; ſpes eius non infirmatur. Sed Gloꝛia in excelſis deo: ⁊ in terra pax hoībus bone volūtatis: nō dicat quotidie ſed, tm̄ in feſtis: quia ſemp in fide non ſemp in operib⁹ laudat. Quotidie eni offendit: ꝛ ſemper in fide iuſticiaz teneat. De hoc eſt dictum in pbemio bui⁹ partis: ⁊ dicetur ſub ti. de ſeptem dieb⁹ poſt paſcha. Ceterum per tres aduentus hebdomadas patres triū temporz accipiūt. Primi fuerūt añ legē qui pcul a deo remoti clamabant Ad te leua ui. Scōi ſub lege qui doctrina legiſ inſtructi: ⁊ ideo ad lumen ppius accedētes in introitu pp̄le ſyon appellat. Tertij fuerūt, pphete: p̄ ſertim illi quos iuenit xpi natiuitas: vt ſymeō: q̄bus q; redēptoꝛ eſt ppe dꝛ i introitu. Gaudete. Aſſerūt etiā quidā cp in officio p̄me hebdomade agit de vocatiōe iudeoꝛz. In officio ſcōe de vocatōe gētiū. vñ ibi dꝛ. Ad ſaluādas oēs gētes. In officio tertie de vocatōe vtriuſ q; pp̄li. vñ ibi dꝛ. Nota ſit oīb⁹ hoīb⁹. Rurſus cātat in p̄ria i pſona Jobānis. In ſcōa pphe taz. In tertia apl̄oz. In q̄rta i pſona doctoꝛū. Tēpoꝛe aduētus tacetur Gloꝛia in excelſis q̄ ptinet ad natiuitatē. vt in nocte natiuitatis deuotius ⁊ auidi⁹ decātetur: ad notādū hunc hymnū p̄mo fuiſſe nocte illa ab angelis decātatū: q; maioꝛ gloꝛia xpi eſt in eccleſia tpe noui teſti q; fuerit in veteri. Tacet etiam Ite miſſa eſt q̄ ptinet ad reſurrectōez. Merito autē tacet vtrūq; in aduētu: q; tunc vtrū q; expectat. pari etiā ratōe tacet. Pax vob. q̄ ſil̄r pertinet ad reſurrectōem. Tacet etiā. Te deum laudam⁹: q; nondū p̄ſens eſt quē expectamus: ⁊ ad p̄ſentes tm̄ hoc cantico vti ſolemus. ¶ Et nota q; hec tria nō ſemp ſe occomittātur: vt dicet in pbemio. vij. ptis. Sz q̄re Alla nō tacet hoc tpe cū ſit canticū leticie. nam in aduētu eſt ieiunū: nec tūc nuptie celebrant. Preterea aut eſt ieiuniū meroꝛis aut exultatōis. Si meroꝛis oīa cantica exultationis debēt taceri. Si exultatōis oīa debēt dici: ergo ⁊ gloꝛia in excelſis deo. Sol̄o. Ḃ ieiunū eſt ptim exultatōis ⁊ ptim meroꝛis. Exultatōis eſt rōne primi aduētus. ſ. in carnem: de quo mētio fit in hoc tpe. Meroꝛis eſt, pp̄ter ſcōm aduentū. ſ. ad iudicium: de quo fit etiaz ibi mētio: ⁊ ideo in eo quedā cantica letitie dicunt pp̄ter aduentū miſericordie ⁊ exultationis. ⁊ quedā ſubticētur: ⁊ ieiunat pp̄ter aduētuz ſeuere iuſticie ⁊ meroꝛis. Alleluia ergo nō ſubticet: q̄m tpe aduētus aliq̄d ē letitie pp̄t ſpem quā habuerūt de xpi i carnatōe: ⁊ pp̄ter noſtrā certitudinē quā habem⁹ p p̄mū aduentū de futura glorificatiōe: ſed i ſeptuageſima non ſic: quia totū tps illud meroꝛis eſt: ⁊ ideo tunc nō dicunt cantica angeloꝛū ſed hoīm: vt ibi dicet. ¶ In feſtis vero nouē lectionū que occurrūt i aduētu dz celebrari miſſa de feſto ſolēnis in tertia cū gloꝛia i excelſis: ⁊ Ite miſſa eſt: ⁊ deponūtur cappe nigre ſeu violacee: ⁊ aſſumūtur ſolēnes a miniſtris ⁊ ſacerdote, p̄ut feſtum requirit. In hoꝛa vero nona de ieiunio miſſa dꝛ: ⁊ tūc dalmatice ⁊ ſubtilia ſiue tunicelle dimittūtur: ⁊ opetētes tempoꝛi ⁊ ieiunio reſumūtur ſicut in tertia pte ſub ti. de dalmatica dictum eſt. Hoc quoq; tempoꝛe officiū btē Marie Vḡinis nō dꝛ in eccl̄ia: q; totū

officium huius temporis ad laudem eius pertinet. ¶ Et nota q̄ vrbanus papa secundus: qui fuit creatus. M.lxxxviij. ⁊ sedit annis.xij. mēsibus quattuor in ꝯcilio apud claromō. celebrato statuit vt officiū beate marie v̄ginis quotidie diceretur: ⁊ ī die sabbati solēniter fieret: in quo officio matutino dicūtur ille lectiones. O beata maria q̄s digne. sumpte ex illo sermōe Augustini. Loquimur dilectissimi ⁊c. Hoc etiam tpe non debet fieri spāliter cōmemoratio alicui⁹ sancti p̄cedentiū xp̄i aduentū: non quia oēs illi ī infernum descēderūt. ⁊ ideo ecclesia occidētalis ꝓ eis non solennizat: nec etiam sequentiū: quia cum hoc tempore ecclesia de aduentu filij dei solēnizet: nō est aliorū solēnitas admiscenda īmo minor cedit maior quia adueniente principe cessat magistratus: iccirco cum ipse sit p̄mium ⁊ corona sanctorū oīm: ⁊ sit oīa in oībus ⁊ sufficientia singulorꝫ: supfluū foret recurrere ad aliorꝫ suffragia mēdicata. C. de pala. sacra. largi. l. scrineis. ī prīcip. libri.xij. Generalis tñ cōmemoratio oīm sanctorū bene fit: qm̄ lz sancti ex aduentu filij dei speciale gaudiū ⁊ premiū assecuti fuerint: maius tamē ⁊ generale gaudium eorꝫ extitit: quia creaturā rōnalez ex vnione ad diuiuā naturam viderunt ineffabiliter sublimatā: qꝛ ergo bonū cōmune p̄ponderat ꝑticulari: ⁊ ꝑ consequēs generale gaudiū eorꝫ gaudio spāli: qꝛ illud qđ p̄missum est fuit oīb⁹ sanctis vtriusqꝫ testamenti ad gaudiū. Iccirco ꝯueniēs est vt tempore ipsius aduētus eorꝫ gaudiū ꝯmuniter et generaliter recolatur: ⁊ in generali oīm sanctorꝫ cōmemorationē singulis dieb⁹ dicit̄ antiphooa illa. Ecce dñs veniet ⁊ oēs scti ei⁹ cum eo et erit lux magna in die illa alleluia: q̄ pertinz ad quartū aduentū in quo apparebit gloria sanctorꝫ. Dicit̄ etiam cū ipsa antiphona oro illa. Cōscientias nr̄as q̄s dñe visitando purifica ⁊c. in qua simil̄r concordādo cum antiphona: fit generalitet ꝯmemoratio de oībus sanctis: dum dicitur ibi: vt veniens: cū omnibus sanctis. et tunc pertinet ad quartuz aduentum. s. in maiestate. In multis tamē locis subtrabūtur verba illa. cuz omībus sanctis: ⁊ tunc pertinet ad scđm aduentum. s. in mente. Non fit etiaz cōmemoratio de cruce sicut fit in alijs temporibus ne prius videat̄ domin⁹ passus q̄ natus: et iterū: ne fiat ꝯtra illud preceptum. Exo.xxiij. ⁊. xxiiij. non coques heduz in lacte matris sue. i. xp̄m non crucifiges duz adhuc tener ⁊ lactans est. Contra hoc preceptuz fecerunt tunc iudei qui xp̄m eadez die. i. eadem sexta feria in qua vt quidam dicunt: cōceptus est crucifixerūt. ¶ Notandum aūt est q̄ tēpore aduentus omnes antiphone dñicales in matutinis laudib⁹ terminantur per alleluia ad significandū gaudium de certitudine aduentus saluatoris habituz: vt in matutino officio sit quasi predictio. ⁊ ī matutinis laudibus notetur exultatio. Item in prima secūda ⁊ tertia hebdomada repetūtur respōsoria dominicalia: sed in quarta sunt spālia que ꝑ hebdomadā cantātur: ⁊ sunt quindecim: quia ille expectat̄ venturus qui instituerat vetus testamentuz ⁊ erat instituturus nouū. Quindenari⁹ em̄ numerus consistit ex septenario ⁊ octonario: at septenari⁹ ad vetus. octonarius v̄o ad nouū refertur testamentū. In singulis quoqꝫ septimanis cantus renouatur: ꝓpter gaudiū ꝓficentiū qui ꝓficiunt de virtute in v̄tutē: vt videant deum deorū in syon. ¶ Illud etiā notandum est q̄ prima domica aduent⁹ nunq̄ esse pōt ante quīto Kalēdas decembris: nec etiaz post tertio nonas decēbris: sed quecūqꝫ illarū septē litterarꝫ q̄ inter dictas Kalendas ⁊ nonas includūtur rep̄sentauerit dñicam: ibi est prima domica aduētus. sed ⁊ in dominica ꝓximiori festo beati andree vel Kalēdas decembris siue ante siue retro est semper initiū aduentus: ⁊ si ipsuz festū cadit in domica: ibi etiā est initiū aduentus. Aduētus ꝯtinere debet.xij. diē. i. tres septimanas integras ad minus preter vigiliā natalis domini. Veruntamen cū aduentus incipiat a die domica. si forte ꝯtingat similiter natale in die domica venire oportet tempus aduent⁹ per quatuor hebdomadas ꝓtelari. alioquin vigilia natalis et sabbatum quattuor temporꝫ concurrerent in eadem die: qđ esse non potest. lxxi. di. de leui. quia vtrūqꝫ illorꝫ ꝓpriuz habet officiuz ⁊ ad diuersa tempora pertinent. Nam sabbatū est de aduentu sed vigilia ad tempus gaudij pertinet cum non sit de aduentu sed de natali: et

sic aduentus non haberet vigintiunuz diem: excepta vigilia natalis sicut dictū est. Qd vigilia pertinet ad tempus gaudij patet ex ipa ordinatione gregorij q̄ vltimas aduentus antiphonas posuit de euāgelio. s. Cōpleti sunt dies. ⁊ ecce completa sunt omnia. Quādo ergo natale est in dominica quattuor tēpora celebrantur in penultima hebdomada. Si aūt natale venerit in secūda feria: vel deinceps vsq; in dñicam: tunc post viginti vnum diez habebit in quo fiat vigilia. ⁊ quando festum venerit in secūda feria fiat officium de vigilia in die dominica q̄ ꝓprium non habet officiū: et tunc ꝓpter dñicam cantabitur alleluia: sed ieiunabitur in sabbato p̄cedenti: tam ꝓ vigilia natalis q̄ ꝓ ieiunio quattuor tempoꝝ. De h̄ etiam dicetur sub titulo de capite ieiunioruz. ¶ Non est etiam ignorandū q̄ licet in principio siue in p̄ma dominica aduentus canatur introitus. Ad te leuaui animam meā deus. si quis tamē diligenter attendat in dominica p̄cedenti illam; preparatio aduentus domini quo ad quedam inchoatur: quod ostendit epistola que tunc s̄m quosdam legitur. Ecce dies veniunt dicit dominus. Et suscitabo Dauid germen iustum ⁊ cetera. Et finis euangelij eiusdez diei: scilicet Abijt iesus trans mare thiberiadis: quod est iohā. vi. ca. Hoc idez insinuat vbi dicit. Hic est vere ꝓpheta q̄ venturus est in mundū vt redimeret ppl'm ⁊c. Satis eñ cōueniens est q̄ in precedenti dominica inchoetur: quia nō respiraret desperans nisi certa ꝓmissio vere liberationis precederet. qua audita respirans clamat. Ad te leuaui animaz meā deus meus ⁊c. In quīta igitur hebdomada ante natiuitatem domini inchoat̄ p̄paratio aduentus quo ad quedam. Unde ⁊ in antiquis gradualibus ⁊ lectionarijs, titul' est talis. Quinta dñica ante natiuitatez dñi. nam ab illa dominica vsq; ad natiuitatez domini sunt q̄nq; officia dñicalia: ⁊ quinq; epl'e: ⁊ quīq; euangelia. In quarta vero dominica ante natiuitatē dñi inchoatur p̄paratio aduētus quo ad officiuz matutinale. ⁊ quo ad multiplicem officiorū varietatē ⁊ innouationem. quia ergo quattuor sunt officia dñicalia ab illa dñica vsq; ad natiuitatem; ideo in antiphonarijs nouis intitulatur quarta dñica. Quadruplex autem ratio huius duplicis intitulationis librorum ⁊ inchoationis aduētus reddi cōsueuit. Prima quia per lectionarium recolimus aduentū dñi in mundum significatū esse per quinq; mūdi etates. Per antiphonarium vero recolimus aduentum dñi nunciatum esse per quattuor ordines libroꝝ: scz ꝑ legem: per ꝓphetas: per psalmos: ⁊ per initiuz euangelij narrantis domini cōceptionez. Initiuz euangelij vocamus quicq̄d est in libro luce: qui hystoriam ante natiuitatem dñi plenius ceteris ꝓsecutus est: sicut de angelo a zacharia misso annūciante natiuitatem p̄curioris: ⁊ sicut de ꝓphetia illa. Benedictus dominus deus israel: quia visitauit ⁊ fecit redemptōez plebis sue. Et de gabriele archangelo ad virginem misso. ⁊ similibus. ¶ Secūda est q̄ actor lectionarij nos hortatur vt purgem' hospiciū nostri corporis: quod per quinq; sensus sordidatum est ad suscipiendum deum: quia ī sordibus habitare despicit rex venturus. Actor vero antiphonarij nos docet purgare corp' nostrum constans ex quattuor elemētis faciētes dignā mansionem deo regi venturo. Iuxta illud. Ego ⁊ pater ad eum veniemus: ⁊ mā sionem apud eum faciemus ¶ Tertia est q̄ in quarta dominica aduentus que ad spirituales: ⁊ non in quīta dominica que ad seculares pertinet: vt dicetur in titulo sequenti: innouantur cantus. Spiritualium enim est canticum nouuz cantare: ⁊ nō secularium qui cū adhuc quasi veteres sint: ⁊ mala eoꝝ adhuc recētia potius lugere q̄ gaudere debent. Renouatus quidem cātus gaudium electorum significat: qui proficiunt de virtute in virtutem: in qua videbitur deus deorum in syon. ¶ Quarta est: quia in ecclesia duo sunt ordines hominum expectantium domini aduentum: ⁊ studentium ad digne suscipiendum deum venturum. Unus ordo in seculari conuersatione studet: alter in spirituali. Seculares qui rebus trāsitorijs student: que quinq; corporis sensibus administrantur: per quinq; hebdomadas intelliguntur. Iuxta illud euangelij Iohannis. Erant viri quasi quinq; milia. Siquidem quinq; milia viri deū secuti designāt

eos qui in seculari adhuc habitu positi exterioribus q̄ possident bene vti nouerāt. ipsi nanq̄ saturantur quinq̄ panib⁹: q̄r legal ia īstituta eis ꝓponenda sunt: q̄ p̄ quinariū num eruz ꝓpter q̄nq̄ libros moysi intelligunt. Per q̄tuor vero septimanas spūales intelligūtur: q̄ rebus transitorijs abiectis nudi nudū sequuntur xp̄m: qui p̄ quattuor euāgelia ad potiorē pfectionē excitant. Qd̄ etiā ad istos quaternarius numerus ptineat apparet in alio euāgelio in quo quattuor milia hominū q̄ sunt euangelica pfectione sublymes legunt refecti septem panibus. i. septiformi gr̄a eruditi ⁊ repleti. Hanc distinctionē figurauit dn̄s moysi qn̄ in ingressu tabernaculi iussit poni septē colūnas: ⁊ ante oraculū vnā: ante sanctasanctorum quattuor: ꝓut legit exo. xxvi. ⁊. xxxvi. ca. Siquidem q̄nq̄ colūne exterius posite sunt seculares qui in exterioribꝰ maxime versant. Quattuor colūne ante sanctasanctoꝝ sūt spirituales qui quasi interius positi dn̄o deuotiꝰ obsequūtur. Una colūna āte tabernaculū vnitatem fidei: quā tam isti q̄ illi colūt designāt: ⁊ ꝓpter hanc causam clerici seculares in vesp̄tinis officijs q̄nq̄ psalmos cantant. Monachi vero ⁊ religiosi q̄ altiorē elegerūt viā: non nisi quattuor: in quo se pfectiores oñdūt. Qd̄ aūt quadratū est ex quacūq̄ parte vertat manet idem ⁊ firmū. Siliter ⁊ pfectus quocūq̄ loco ⁊ tp̄e idē īmobilis manet.

¶ De p̄ma dn̄ica aduētꝰ dn̄i. Rubrica.

Prima dominica de aduentu q̄ est quarta a natali dn̄i ⁊ in qua s̄m quosdam inchoatur officiū aduentus p̄tinet ad spūales. Et ideo in ea innouant cantus. p̄cedens vero q̄ quinta ē ad seculares sicut in p̄cedenti ti. dictū est. Ad spirituales ptinent duo versiculi: quoꝝ vnus frequētatur in vesp̄tino officio. s. Rorate celi desuper. Alter in matutino: scz vox clamantis in deserto. In p̄mo ostendit quid facere debeāt In secūdo exequūtur. Ipsi sunt celi rorantes: ⁊ nubes pluētes: ros ē subtilior ⁊ pluuia grossior. Tunc sunt rorātes qn̄ de incarnatiōe saluatoris subtilia dicūt. vt illud. Verbū caro factum est: ⁊ similia. tūc sunt pluētes qn̄ grossiora. i. intellectu faciliora dicūt: sicut est q̄ Maria desponsata est ioseph. ⁊ q̄ puer natus ē in bethleem. ⁊ reclinatꝰ in p̄sepio: ⁊ hmōi. Isti faciunt q̄ apiatur terra: ⁊ germinet saluatorē. Ad litterā terra est virgo maria q̄ aperta quātuz ad fidē cordis sine dāno virginitatis: ⁊ cōcepit ⁊ peperit saluatorē. Sed moraliter terra ē cor humanū: qd̄ viri spūales sua p̄dicatōe aperiūt: vt germinet saluatorē. i. xp̄s in eo reformetur. Iuxta illud apl̄i. Filioli mei quos iterū parturio: donec xp̄s reformet in vobis. Isti sunt vox clamantis in deserto. i. in mūdo. parate viā dn̄i rectas, facite semitas eiꝰ. Vie sunt opera. semite sunt cogitationes quas debemus parare in aduētu saluatoris. Hanc p̄parationem notat orō que post cōionem hac die in missa sequitur. Suscipiamꝰ dn̄e mīam tuam in medio ⁊c. ⁊ ex eo q̄ in fine illiꝰ orōnis dicitur. Congruis honoribꝰ p̄cedamus. Viā ergo parare est penitētiā agere. p̄dicare. Semitas rectas facere ē post mādata ꝯsilia obseruare. Sane huius dn̄ice totuz matutinale officium ptinet ad p̄mū aduētum: vt p̄missuz est. Legitur em̄ in isa. qui de aduētu loquitur apertius q̄ aliq̄s alius ꝓpheta. Unde in secūdo capl̄o ipsius hētur. Ecce mons ⁊c. in p̄mo vero habetur de nequitia iudeoꝝ. Primū responsoriū est. Aspiciens a longe. qd̄ est de primo aduētu: ⁊ nō sumitur de aliquo libro theologie: nec cōpilatum est a gregorio ordinatore matutini officij: sed a quodaz eiꝰ monacho: qd̄ inde apparet: q̄r illud infra hebdomadam nō repetitur: sed oīa alia responsoria sic: q̄ ab ipso grego. edita sūt. Et si obijciat q̄ illo dēpto non remanent nisi octo rn̄soria isti dn̄ice. Respondet q̄ nouē sunt cōputato illo. Ecce dies veniunt. qd̄ s̄m ordinē gre. nonū est. ⁊ cātatur in vesperis sabbati p̄cedentis. Cantat autē hoc responsoriū in p̄sona iohānis bapti. vel sponse dicentis. Aspiciens a lōge a terra: vz ad celum video dei potentiam venientē: et licet ꝓprie pater potētia assignetur: hic tamē potentiam accipe filiū dei cui data est ptās ī celo ⁊ in terra. qui est potens dominꝰ in p̄lio: cui ꝓpha. Accīgere gladio tuo sup̄ fe. tu. po. Hic venit dum se visibilē monstrauit: ⁊ nebu

lam totam terrā tegentem. Hec nebula ē dei misericordia: que p̄stat refrigeriū contra estuz vitioꝝ. Hanc moyses intrauit cū ad suscipiendu3 legem ascendit. Hanc petr⁹ intellexit cu3 in nube lucida videns dn̄m moysen ⁊ heliā dixit. Faciamus hic tria tabernacula. Hec populum in desertum deduxit: ⁊ ab igne ꝓtexit. Hec est virtus altissimi q̄ virginem obumbrauit que totā terrā tegit: quia misericordia dn̄i plena est terra. Hec etiam nebula est humanitas filij dei que totum mundū saluat: medicīa em̄ oīm in festinatione nebule. Nebula etiam potest dici infidelitas seu ignorātia. ¶ Ignorabat em̄ homo deū seipsum. natale solum. ⁊ cōcupiscentiam esse peccatu3. Hec nebula totam terram tegebat: qꝛ omēs declinauerūt. s. in. f. s. Ite obuiam ei dicite. Nuncia. n. s. t. e. q̄ regnat. es in populo israel. Similia dixit Iohannes discipulis. Parate viam dn̄o. ⁊ ꝑ discipulos ad xp̄m. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Obuiam sponso. s. per viā charitatis: ⁊ dicite nuncia nobis: quasi dicat. Reuela nobis ꝑ tuam presentiaz si tu es messias in lege ꝓmissus: ⁊ si regnaturus es in populo israel. Porro insolito modo p̄mu3 rn̄sorium habet in quibusdam ecclesijs tres v̄sus: sicut ⁊ responsorium p̄mu3 natalis dn̄i. Primo ad significandum ꝙ iste aduentus dn̄i saluat homines trium temporum. s. illos qui fuerunt ante legē ⁊ sub lege ⁊ sub tēpore gratie: ⁊ ꝓpter hoc etiam fit triplex repetitio. prima a remotiori quo ad finem. ⁊ postea a min⁹ remoto: ⁊ postea a ꝓpinquiori: ad ostendendū ꝙ patres primi temporis remotiores fuerūt ab aduentu christi q̄ patres secundi ⁊ tertij: ⁊ patres secūdi temporis magis remoti q̄ patres tertij. deinde reincipitur responsoriu3 ad denotandum desiderium ⁊ ad significandum ꝙ debemus attribuere finē ⁊ principiu3 boni operis ei qui est alpha ⁊ o. xxxv. distin. ab exordio. Ultimo dictis versibus subiungit̄ Gloria patri: quia omne desiderium ⁊ seruitiū ad deu3 trinū est referendū: ⁊ ibi nō fit reiteratio partis: sed totius rn̄sorij: quia post vitam presentem oīa opera cōsumentur: ⁊ tunc erit dn̄s omnia in omnibus ⁊ cōsumatio ⁊ sufficientia oīm. Secundo ideo premissum resposorium tres habet versus ⁊ vnū Gloria: ad signandū quattuor aduentus: de quibus in capitulo p̄cedenti p̄missum est: ⁊ ad designandū quattuor tempora. s. tempus ante legē: tēpus legis: ꝓphetie: ⁊ gratie. Alloquens em̄ ecclesia omnes homīes qui fuerūt ante legem: quoꝝ pauci secuti sunt vnū deū dicit in p̄mo versu. Quiq3 terrigene ⁊c. i. O vos omēs: mali: boni: diuites: ⁊ pauperes ite obuiā ei ⁊ dicite. Indica nobis si tu es ipse qui regnaturus es in populo israel. In secūdo versu in ꝑsona hoīm q̄ fuerunt sub lege in qua aliquid fuit imperfectionis: quia data fuit infirmis: alloquitur ipsum legislatorem. Qui regis israel intende: quasi diceret qui populū israel in lege tua regis: ⁊ sicut pastor ouez deducis: indica nobis si tu es ipse qui regnatur⁹ es in populo israel. In tertio iam ex dictis ꝓphetarum certificati de aduentu saluatoris ex desiderio clamant. Excita potentiam tuam ⁊ veni: qui regnaturus es in populo israel. In alijs vero ecclesijs est tertius versus. Tollite portas. In quarto gr̄as agens saluatori de aduentu suo qui dignatus est venire: immo toti trinitati dicit Gloria patri. Tertio responsoriū ideo tres habet versus qm̄ lex ⁊ psalmodia ⁊ ꝓphetia hunc saluatoris aduentum prenunciauerūt. Quarto tres versus patres triū tēpoꝝ significāt. Patres quidem ante legez hunc aduentū preuiderūt. Patres sub lege desiderauerūt. Patres gratie predicauerunt. Dicit ergo iohānes baptista vel ecclesia. Vos patres ante legem quiq3 terrigene fi. h. s. v. d. Et paulus. Ite obuiā ei. Terrigenas vocat malos q̄ terrena sequūtur. filios hominū dicit bonos. diuites: subdit quos terrigenas appellauerat ꝓpter pauperes quos filios hominū. Vos ergo quiq3 i. q̄libet terrigene malicia diuites: et filij hominū spiritu pauperes: qui estis simul in vnū in vno ouili agni ⁊ hedi. Ite obuiā ei: vt vos mali ꝑ ingressum incipiatis. vos boni ꝑ ꝓgressum proficiatis. Vos etiā patres sub lege dicite. Qui regis israel intende: qui deducis velut ouē ioseph nuncias nobis ⁊c. qui regis israel iudaicum ppl'm ꝑ doctrinā dn̄i videntem. Qui deducis. i. de virtute ducis velut ouē. i. innocentem. ioseph. i. populum gentilē. augmentatū

per frumentum mortificatū:intende sup nos: id est lumē pietatis infunde ⁊ nūcia nobis ⁊c. vos quoq; patres sub gra dicite. Tollite portas ꝓncipes vestras:⁊ eleuamini porte eternales ⁊ introibit rex glie. Qui regnatur? ⁊c. O ꝓncipes ⁊ potestates aeris hui?. Et o genimina viperarum tollite.i.offerte portā mortis. id est vitia:per q̄ diabolus ītrat ad corda. Et o porte eternales.i.virtutes ad eternitatē ducentes eleuamini cōtra vitia.⁊ ꝓcos introibit ⁊ habitabit in vobis,rex glorie qui regnatur? est in populo israel. Et nota q; ad tertiuz versum nō respōdetur.nūcia nobis:q; patres nouu testamenti certificati sunt de aduentu christi:patres gratie certi sūt de itroitu regis'glorie. Uerū quia nūq; sufficit:nec sufficiet fides incarnationis sine fide trinitatis:ideo succinitur. Gloria patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto.⁊ q̄a qui venit in humanitate venturus est etiam in maiestate:ideo responsoriū denuo repetitur. In repetitione vero nebulā accipias ad ifam Juxta illud. Ueniet in nubibus celi:⁊ sicut nubes suscepit eū. Et alibi. Nubes ⁊ caligo ī circuitu eius. ¶ Secūduz responsoriū est. Aspiciebam in visu noctis:sumptū ꝓ Gregoriū de daniele.cap'o.vij. Christū venturū ꝓphetante qui bis verbis mysterū incarnationis ꝓbit: quod in ꝓncipio.erat apud deū aperuit dicēs. Aspiciebā in visu aut visiōe noctis. Triplex q̄dem est visio.s.noctis ante gratiā.dei sub gratia:⁊ lucis in gloria. In nocturna viderunt patriarche ⁊ ꝓphete qui sub nube fuerunt:⁊ boc Daniel aspiciebat in visu noctis. In diurna viderunt apostoli quibus xp̄i humanitas apparuit. In lucida videbūt filij dei facie ad faciē. Hāc distinctionē xitas in euāgelio innuit dicēs. Abrahaz exultauit vt videret diē meū:vidit ⁊ gauisus est. Itex multi reges ⁊ ꝓphete voluerūt videre q̄ vos vidistis ⁊ nō videst. ¶ Sequitur. Et ecce in nubibus celi filius hominis veniebat. Nubes celi caro xbi:de qua Jsaias. Ascendit dñs sup nubem leuem. Et datuz est ei regnū:⁊ honor.s.nomen quod est ab eterno datuz:sed in tempore manifestatū. ⁊ omis populus trib? ⁊ lingue seruiēt ei. Hā vt Jsaias ait. Curua bimtur ei oia genua ⁊ iurabit omis lingua in dño. ¶ Tertium respōsoriū. Missus est angelus gabriel:quibus verbis lucas tetuit ordinem annūciationis. Quartum est Aue maria gratia plena:quib? idem lucas modū cōceptiōis annexuit dicēs. Spiritus sanctus supueniet in te:⁊ virtus altissimi obūbrabit tibi. Superuenet in te inq̄ protegendo te:⁊ ab omni sorde purgando:et exinde virtus altissimi:scz verbum dei obumbrabit tibi et te carnē sumēdo:qō essi ex te nascetur sanctū vocabit filius dei. Christ? essi q̄ non est cōceptus ex virili semine:merito nascitur:⁊ dei filius appellatur. Sequitur versus. Quomodo in me fiet istud. interrogatiue:et sic quomodo sunt due dictiones.vel admiratiue:⁊ est vna dictio. ¶ Quintū responsoriuz est. Saluatorē. In quo incarnatio ꝓ apostolum cōfirmatur. Sextū est. Ecce virgo cōcipiet. Septimū. Ecce dies venūt. In quibus boc idē ꝓ ꝓphetas roboratur. Octauū. Obsecro dñe. In quo idē ꝓpter legē comprobatur. Nonū est. Audite verbum. In quo idem per ꝓphetas comprobatur. Laudes matutine vtrūq; sonant aduentum. Non enim agit aliquādo de vno aduentu q̄n ⁊ de alio miscetur:scz pauca de secūdo habētur:⁊ boc ꝓpter representationez gaudij ne spes luxuriet in p̄sumptionem. Siquidem prima antiphona q̄ de fine iobelis sumitur est aperte de ꝓmo aduentu. Unde ibi dicit in illa die.s.quādo messias venit. montes.i.apostoli seu magni predicatores stillabunt dulcedine.s.verbi dei:⁊ colles sicut minores ꝓdicatores; fluent lac.s.simplicis doctrine minoribus ⁊ maioribus. Secunda.s.iocundare partim est de Jsaia. partī de zacharia. Tunc essi iocūdata est s̄m zachariam syon.i.ecclesia de iudeis:⁊ exultauit bierusalem.i.ecclesia de gentibus. Tertia.s.Ecce dñs veniet:est de secundo aduentu.s.in maiestate. Quarta est Omēs sitientes. Tunc.n. omēs.i.de omni genere sitientes.s.salutis et scientie doctrinā venerūt s̄m Jsaiā ad aquas baptismatis ⁊ doctrine. Quinta est. Ecce veniet ꝓpheta magnus:⁊ ipse renouabit bierusalem.s.dando legem ⁊ noua cōdendo precepta. Hoc tēpore dicit ꝓ bozas cap'lm illud. Egredietur virga. Jsa.xi.ca. Et illud. In diebus illis. Hier.xxxj.ca.⁊ illud. Erit in nouissi

mis. Isa.xj.c.t illud. Ecce ego. Isa.vij.c.t illud. Venite ostēdam⁹. Isa.xj.c. Ad missaz vero introitus est. Ad te leuaui ꝛc. quia p aduētum dñi in carnem spes maxime eleuat. Sic eñ deus dilexit mundum: vt filium suū vnigenitū daret: et iterum. Proprio filio nō pepcit ꝛc. ¶ Et nota q si quidā excitētur: alij tamē somno torpent. Ideo cantor incipiens Ad te leuaui aiam meā: exultando vocem adinferi ori ad superius ꝓcedit. qđ ꝓprium est excitātis: quod etiā notat in epistola vbi dicit. Hora est nos iam de somno surgere. ¶ Sequit versiculus. Vias tuas domine demōstra mihi. quia christus venies nobis vias suas indicauit. Unde Isaie. Erit mons dom⁹ domini ꝛc. Venite ascēdamus ad montem domini: t ad domū dei iacob: et docebit nos vias suas. Que autem sint vie ille ostēdit epistola que ē ad Roma.xiij.c. Sciētes quia hora est iā nos de somno surgere. In eo eñ quod ibi dicitur. Nox ꝓcessit: dies autē approprinquabit: assignatur effectus: quia factus est dies quādo nat⁹ est sol: t ideo sequitur sic: vt in die honeste ambulemus. s. in oībus opibus bonis: et iduam⁹ nos in similitudie christi: vt sic filij dei simus: q. ꝓpter hoc filius dei fact⁹ est bō vt bō fierz fili⁹ dei. ¶ Oratōes primū aduētū respiciūt. t possunt etiā adaptari ogrue ad scōm. Postea sequitur respōsorium in quo ostēdit spes que facta est in ortu solis: vniuersi qui te expectant ꝛc. ¶ Sequit alleluia. Ostēde ꝛc. quia tunc ostendit dñs faciē suaz: quā qui videt saluat. Uñ cū dixisset dñs ceco. Quid vis vt faciam tibi. Respōdit. Raboni vt videam: quaz faciē non poterāt boies antea videre: q erant in regione vmbre mortis: sed lux orta ē eis q possint videre. Qō aūt ōz. Ostēde nobis domine faciē tuā. ē sensus. Da nobis dñe cognitionem tuā. Facies eñ dei in scripturis sctis non caro sed diuina cognitōne intelligit: q. p faciem ꝓspectam ꝙs cognoscitur. ¶ Sequit in quibusdaz ecclesijs euangelium Matb. xxi. ca. Cū approprinquasset ꝛc. qō ad passionē ptinet quo ad litterā. Ad diē vero hanc quo ad allegoriā et spūalem intelligentiā. Venit eñ tunc dñs hierusalē p bethfage q̄ interptatur dom⁹ bucce. i. ad ecclīaz q̄ pua erat. i qua ꝛps apparuit p ꝓfessionem: t p montē oliueti per quā designat eminētia misericordie p quā venit fili⁹ dei in mundū et misit discipulos suos dicens. Ite in castellū. i. in mundū: t inuenietis asinaz et pullū. i. iudaicū populū q̄ dure cervicis est: et gentilem sine iugo legis. Item per hmōi aīalia ostēdit via suas: humilia eñ sunt. Uñ in matheo. Discite a me: quia mitis sum t hūilis corde. Legit etiā hō qz ibi habet. Benedictus q̄ venit in nomīe domini: quod pertinet ad primū aduentū t ꝓpter alia verba legitur in alijs ecclesijs illud. Cum approprinquaret ihesus quod dicitur in dominica palmaz. In alijs vero ecclesijs legitur euangeliū. Puer capium euāgelij ibu xpi ꝛc. qō est marci p̄mo nō pitulo ꝓpter illa verba. Ecce ego mittaz ang̃elum meum ante faciē tuam. ¶ Et nota in in textu euangelij non otinetur principiū sz in itiuz. Sed ecclesia ponit principiū p eo q̄ legens euangeliū statim p̄missit in. t. Initiū sancti euāgelij. ne idez repeti videatur. In nōnullis ecclesijs etiam legitur. Erunt signa. Secq̄tur offertorium de spe. Ad te leuaui aīam meam: t postcōmunio de eodem et ꝓpter idē legunt euangelium illud. Erunt signa quod est Luc.xxi.ca. quod pertinet ad scōm aduentuz vbi dicitur. Prope est regnuz dei. Cui adaptatur epistola: vbi dicitur. ꝓpior ē nostra salus: et quia ꝓpe est regnum tuuz domīe: ideo ad te leuaui dicit in introitu cantor id est vet⁹ homo: vel Johānes baptista: vt quidā dicūt: dicit. Ad te leuaui ani. me. deus meus: t ideo vias tuas dñe demōstra mihi: et hoc in respōsorio. Ostēde nobis dñe mi. tuā. et hoc in alleluia. t quasi de mia certificat⁹ ꝓcludit in postcōione. Dñs dabit benignitatē. i. affectū bonū. t terra nra scz, caro. dabit fructū. i. bona opa.

¶ De scōa dñica aduent⁹ dñi. Rubrica.

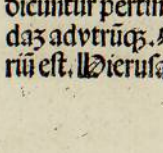

In hac secunda dominica aduēt⁹ vt p̄missuz ē agit de scōo aduētu. vex qz gaudere meli⁹ ē q̄ flere: t dilectio melior q̄ timor: ideo in eo quedā dicuntur pertinentia ad scōm aduentum: t q̄daz ad vtrūq. Ecce eñ in maturis p̄mū rīsorīū est. Hierusalē cito veniet sal⁹ tua tūc oēs

plorabūt: modo est tp̄s gaudij: aliud est de p̄mo ⁊ scd̄o aduētu. Preterea ibi sunt duo versus ſm quasdā ecclesias. ad idē exprimenduz sicut ⁊ in alleluia: vt iā dicet̄. Prim⁹ est hierusalem si me audieris ⁊c. ⁊ vtit̄ dn̄s v̄bis moysi vt intelligatur ꝙ ipse est qui moysi loquebatur. Aliqñ etiā vtitur v̄bis salomonis: vt sciamus ꝙ ipse est sapīa de qua locut⁹ est Salomon. Istud respōsoriū sumptū est de michea ⁊ etiam illud qd̄ sequit̄. s. bethleē. Quedaz tñ ecclesie illud dicūt in dn̄ica sequēti: ⁊ est de primo aduētu. ⁊ loq̄tur de generatōe tp̄ali xp̄i ⁊ eterna. de tēporali cū dicit bethleē ciuitas dei summi: quia ī bethleē nat⁹ est. De eterna cū dicit. Et egressus eius sicut a principio dieꝝ de alijs rñsorijs patet. ¶ In laudibus. p̄ma antiphona est de scd̄o aduētu. Ecce in nubib⁹ celi ⁊c. In missa vero introit⁹ ptz ad vtrūqz hoc modo. Ppl's syon. Ecce dn̄s veniet ad saluādas gentes. Isa. xxx. c. In vtroqz eñ aduētu saluat. Sequit̄. Et auditā faciet dn̄s vocem laudis sue. Ipse eñ est turtur cui⁹ vox audita est ī terra nostra: qꝛ attulit nouū tp̄s. Vox ei⁹ in scd̄o aduentu erit. Venite benedicti patris mei ⁊c. versus aūt ptinet ad scd̄m aduentum. Qui regis israel intēde: qui deducis Joseph id ē de hoc mūdo ducis. Joseph. i. augmētuz in bono: sicut ouem. i. simplicem. ⁊ qꝛ in matutinis primū respōsoriū est. Hierusalē. ⁊ in missa introitus est. Popul⁹ syon. hō in hac dn̄ica fit statio in ecclesia q̄ dicit̄ hierusalē. Sequit̄ orō. Excita dn̄e corda nostra ad p̄parandas vnigeniti tui vias ⁊c. que ē de prīo aduētu tātū. Epistola vero ē de scd̄o. Quecūqz scripta sunt ⁊c. ad Roma. xv. c. vt p patientiā ⁊ ꝯsolationē scripturaꝝ spē habeam⁹. ⁊ sic īuitamur ad spez vt que patimur leuia fiant. respōsoriū pertinet ad vtrūqz. Ad primā dū dicit. Ex syō spēs decoris eius. Ad ſm cū dicitur. De⁹ noster manifeste veniet. v̄sus v̄o ad p̄mū tñ. d. Cōgregate. s. o vos angeli. illi sanctos eius. i. p̄dicatores bonos qui ordināt testm̄ eius scz nouū. sup sacrificia. i. vet⁹ testm̄. Pri⁹ eñ est qd̄ aīale est sicut dicit apl's. Deīde qd̄ spūale: vel qd̄ dicit Cōgregate hoc in p̄mitiua ecclesia maxime necessarium fuit. s. o vos boni predicatores: vt paulus ⁊ alij. Deinde sequit̄ alleluia quod in solito modo hz duos v̄sus ſm quasdam ecclesias. et hoc fit: qꝛ ibi de duplici aduentu agit̄. Primus est de p̄ma cum dicit̄ Letatus sum ⁊c. Ante primū eñ aduentū xp̄i desperabāt homīes de salute. Tunc v̄o letati sunt quādo audierunt ꝙ fili⁹ dei hō factus erat. Scd̄s v̄sus est de scd̄o. Stantes erant pedes nostri. i. affectus nostri in atrijs ⁊c. Jaz eñ in spe ⁊ desiderio ibi sumus. Euangeliuz est. Lu. xxi. c. s. Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊c. ⁊ est de scd̄o aduentu tñ: ibi eñ oñdunt̄ signa que fient ante diē iudicij: qñ tot⁹ mūd⁹ turbatiōe sua iudiciū dn̄i ostēdet. Ibi etiā sequitur. His aūt fieri incipiētib⁹ respicite ⁊ leuate capita vestra. Ecce appropīquabit redēptio vestra. Ecce spes. Quedā v̄o ecclesie legūt euāgeliū. Cum audisset Johānes in vinculis: qd̄ simil'r ad scd̄m ptinet aduentū ex eo qd̄ Johānes querit. Tu es qui vēturus es: an aliuz expectam⁹. Cui dn̄s. Ecce ego veni ad redimēdum: ⁊ rursus veniā ad saluandū: qd̄ ex signis coniecturare potestis. Quia ⁊ ceci vident ⁊c. Offertoriū est de p̄mo aduentu. Post cōmunio hierusalem ⁊c. que est baruch. iiij. ⁊. v. ca. est de vtroqz. In tertia v̄o ⁊ q̄rta feria et sabbato legūtur euāgelia de testimonio xp̄i. s. de Johanne ⁊ de testimonio Johānis de xp̄o et ei⁹ aduentu. De quo etiā loq̄tur epl'a. Patiētes estote: que tūc dicitur.

¶ De dn̄ica tertia aduēt⁹ dn̄i. Rubrica.

Equitur tertia dominica in qua simil'r agit̄ de secundo aduētu. Unde ī nocturnis primū respōsoriuz ē. Ecce apparebit dn̄s sup nubem cādidam per gloriā īmortalitatis: vt mali timeant in scd̄o aduentu. Nam in p̄mo aduētu apparuit domin⁹ super nubem leuē. i. īmunem a peccato. ⁊ sumitur hoc responsoriū de apocalipsi vbi dicit̄. Vidi ⁊ ecce nubes cādida. Versus est de vtroqz aduentu. In laudibus p̄ma antiphona est de scd̄o aduētu. Veniet dominus et nō tardabit ⁊ illuminabit abscōdita tenebrarum. scd̄a que. p̄ma. multi. Oīa eñ manifesta erunt: quia libri ꝯscientiaꝝ aperti erūt coraz eo. ¶ In missa v̄o introitus est de scd̄o

aduentu. Gaudete in domino semper: & iterum dico gaudete. ad philippen. iiij. ca. Apostolus essi nō loquitur de primo aduentu cum dicit. Dominꝰ prope est: sed de secūdo aduentu. vnde inuitat ad gaudiuꝫ spūale: per quod firmiter expectamꝰ gaudia secūdi aduentus. Unde dicit. Gaudete in dño semper. s. expectando scōm aduentum: & repetitur gaudete: quia gaudium spūale facit nos dulciter sustinere oīa aspera mundi: vt nihil euellat nos a spe eternoꝝ: & ideo quia ita necessarium est gaudiuꝫ spirituale ista repetit: vel ꝓpter gaudium de vtroqꝫ aduentu quod habent sancti. Huius gaudij custos est modestia: & ideo sequitur. Modestia vestra &c. Hoc gaudiū qđ est par oīb⁹ sanctis optat ecclesia filijs suis in versu cū dicat. Et pax dei que exuperat omnez sensuz. s. homis: quia nullus homo habet totū vsum pacis huius. Collecta. s. Aurē tuā quesumus dñe: est de aduētu in mentē. Audita essi collatione de aduentu dñi sacerdos orat vt tenebras quas patimur in eo ꝙ falso iudicamur sua visitatione illustret. Epla. Sic nos etistimet homo &c. q̄ est ꝑme ad corīthe. iij. ca. est de secūdo. alie ecclesie dicūt eplam. Gaudete in dño semper. que est ad philippē. iij. ca. responso ꝑmo. Qui sedes sup cherubin manifestare coram effraim. i. fructificantez in bonis operibus beniamin. i. filiū dextre & manasse q̄ oblitus est terrenoꝝ. hoc fiet i iudicio. Uersus etiā. Qui regis israel. est de ꝑmo qui dicit ad scōm. Alleluia. Exita dñe. etiā est de ꝑmo. Euangelium. Cum audisset iobāes &c. qđ est matbei. xi. ca. similiter est de ꝑmo. Quidam essi de discipulis Jobānis non credebāt xp̄m esse messiam, pmissum in lege: vnde misit eos ad xp̄m vt interrogarēt eum. Tu es q̄ vēturus es: an aliuz expectam⁹: vt per visa mirabilia xp̄m iam venisse cognoscerent quasi diceret. Ipse multo melius scire deberet quā ego: & dixit eis iesus. Ceci vident &c. quasi diceret: vos estis magistri: non ergo scitis hoc qđ dicitur in Jsa. xxv. Tunc saliet sicut ceruꝰ claudus: & aperientur lingue mutoꝝ. & loquit de tēpore messie: quasi dicat facta probant. Offertorium etiam est de primo aduentu. Post cōmunio de scōo. Dicite pusillanimes ꝓfortamini. Opz enim' ꝙ pusillanimes cōfortentur ad hoc vt sustineāt tribulatōes: & sic expectāt cū fiducia scōm aduentū.

De quarta feria & ieiunijs quatuor temporum. Rubrica.

IN hac septimana fiunt ieiunia quatuor tēporum. Unde hic ꝑmo de illis. Secūdo de alijs ieiunijs. Tertio de hui⁹ diei officio ꝓsequamur. In ꝑmitiua quidē ecclesia statutū fuit ꝙ ieiunia quattuoꝝ tēporum fierēt ter in anno. Sz calixtus papa. lxvi. di. ieiuniū. constituit quater in anno fieri. nā & iudei quater in anno ieiunabant. s. ante paschā: ante pentbecosten: ātē cenopbegiam in septēbri: & ante encenia: de q̄bus dicet i ꝓbemio septīe partis. Si essi tīs ter in anno in tres ꝑtes diuiso ieiunaret: forte aliqui remanēt dies: de q̄bus ꝑmittas nō redderemus. In istis essi ieiunij ꝑmutas tēporis evoluim⁹: vt iaz dicet. De q̄bus zacharias ait Jeiuniuz quarti: q̄nti: sexti: & decimi domui iuda. & bierusalem dies festos vertet in gaudiū. Quater ergo ieiunam⁹ in anno. Primo vt q̄t tuoꝝ elementa in nobis viciata. i. coꝛpꝰ nostrū et eis cōstans in quattuoꝝ annī tēporib⁹ castigetur. Homo essi cōstat ex quattuoꝝ elemētis q̄tum ad coꝛpus: & ex tribus potentijs q̄tuz ad aīam. s. rōnali: cōcupiscibili: & irascibili. vt ergo illa moderenḳ in nobis: quater ieiunam⁹ in anno p tres dies: vt quaternarius numerus ad coꝛpus & ternarius ad aīam referatur. Si quidem annꝰ diuidit in quattuoꝝ tēpora: que sunt: ver: estas: autūnus: & byems: que ꝓpter sua delectamēta a dei amoꝛe nos auertere solent. Ver calidū est & humidū: tunc ergo ieiunamus vt elementum amoꝛis castigetur i nobis ne cōsentiat false pulcritudinis veris. Jeiunamus itaqꝫ contra luxuriam ex humoꝛe et caloꝛe nascentē. Estas calida est & sicca. tunc ergo ieiunam⁹ vt elemētū caloꝛis in nobis castigetur ne ꝓsentiat incendio carnali. vel tunc ieiunamus cōtra supbiam: qz tunc fructꝰ terrarum q̄ florent & maturant: supbiendi materiā ꝑstant. Autūnus est frigidus & siccus: tunc ergo ieiunamus ne aliquo languoꝛe animi aret

scamus ⁊ desuamus: ⁊ sine pinguedine olei i tabernaculo eterno inueniamur: vt tūc ieiuna mus ꝓtra auariciā: q⁹ tunc messes colligim⁹ ⁊ babem⁹. Hyems frigida ⁊ humida est. vnde tunc ieiunam⁹ ne mēbra nostra fluxu atq; luxu soluantur in cōmessationib⁹ ⁊ potationib⁹: ac ꝑ hoc amor dei negligatur: vel tunc ieiuna mus contra pigritiā: q⁹ torpem⁹ frigore. Ieiu namus ergo in dictis quattuor tēporib⁹ ānī: vt ꝑ ieiunia ꝑseruemur a vitijs: ⁊ q̄ deliquim⁹ i illis purgentur. Rursus qm̄ quodlibet tēpus tres habet mēses: ideo quater ieiunam⁹ in an no tres dies: vnū diē ieiunātes ꝑ mense: vt sic satisfaciamus in die qō deliquimus in mense. Scōoletiā iō ieiunam⁹. nā ꝓmus ieiuniū fit in martio. s. in ꝓma septimana quadragesime vt in nobis virtutū germina' oriantur: ⁊ in nobis marcescant vitia q̄ nequeūt oio extīgui. Se cūdus fit in estate in septimana pentbecostes q⁹ tunc venit spūs sanctus: ⁊ nos debem⁹ esse feruentes in spū sctō. Tertiū fit in septēbr̄ an te festum Michaelis qm̄ fruct⁹ colliguntur: et nos debem⁹ deo reddere fructū bonor operꝫ. Quartū fit in decēbr̄ q̄ ñ berbe morīūtur: q⁹ ⁊ nos mundo mortificare debem⁹. Tertio ideo q⁹ ver refert ad pueritiā. Estas ad adolescen tiaz. Autūnus ad maturitatē sine virilitatez. Hyems ad senectutē. Ieiunamus ergo in ve re: vt sum⁹ pueri ꝑ innocentiā. In estate vt ef ficiamur iuuenes ꝑ ꝓstantiam. In autūno vt maturo ꝑ modestiā. In byeme vt senes ꝑ pru dentiam ⁊ honestā vitam. Quarto ideo in q̄t tuor anni tēporib⁹ ieiunam⁹ vt de⁹ nobis ꝓser uet omīa q̄ ad humanū vsum in illis tempori bus de terra nascunt. Quīto ad significandū quattuor q̄ fuerūt in illis quattuor tēporib⁹. s. cōceptio dñi in vere. natiuitas in byeme. cōce ptio iobānis baptiste in autūno: ⁊ eius natiui tas in estate. Sexto ꝑm hieron. ob diuersas plagas q̄ in illis tēporibus acciderūt. In qui bus autē diebus ⁊ quare hec ieiunia fiant i o ctaua ꝑte sub ti. de anno solari dicēt. Hec ergo ieiunia vocant quattuor tēpor: q⁹ in ꝓmis sis quattuor tēporib⁹ fiunt. Vocant etiā ieiu nia triplicia: ꝑ eo quia fiūt trib⁹ diēb⁹ q̄b⁹ bo mines ieiunant in septimana. Antiqui essi ie iunabant eisdē ferijs: ⁊ postea supaddita sunt ieiunia ista. Vocant' etiaz ieiunia' ꝓmitia ꝓ: q⁹ cū in lege ꝓceptum sit vt ꝓmicie ⁊ decime deo dentur placuit sanctis' patribus: vt dicit aug. in libro de doctrina xp̄iana: soluere decimas ⁊ ꝓmicias tpis. vnde ꝑ ꝓmicijs instituerūt ieiu nia quattuor tēporum: ⁊ inde dicta sunt ieiu nia ꝓmicia. ꝑ decimis vero instituerūt ieiuniū quadragesime. ¶ Sciendum autē est q̄ ieiu nia vernalia ꝓmo instituta fuerūt i ꝓma septi mana' martij. Estiualia in secūda iunij. Autū nalia in tertia septēbr̄is. Hyemalia in quarta decembr̄is. sed ꝑpter multa q̄ inde surgebāt incomoda statuit leo papa. lxxvi. disti. bui⁹. vt byemale fiat in tertia septimana aduēt⁹. Ver nale i ꝓma septimana quadragesime. Estiua le in ꝓma septiana post pent be. Autūnale ve ro fiat ꝑm veterē institutionē. Quare ieiuna instituta sunt in dictis mensibus ⁊ quare i eis fiunt ordinationes: vide in septima parte sub sabbato post dñicam. xvij. ⁊ in ꝑbemio secun de partis. Caue tñ in ꝓputatione septimana rum mēsis septēbr̄is: quia si ipse mensis ince perit in prima vel in secūda vel in tertia vel in quarta feria: illi dies cōputantur ꝑ prima se ptimana illius mēsis ⁊ in tertia' ab illa ieiuniū fiet. Si vero mensis ipse inceperit in ḡnta vel in sexta vel in septima feria. tūc in sequēti dñica incipies cōputare ꝓmam septimā. ⁊ in ter tia post illaz ieiuniū fiet: ⁊ sic dies ꝑcedentes nihil operantur q̄tum ad cōputationē septia narum. Verūtamen ꝑm ꝓmariā ecclesie insti tutionem ieiunia veris dicunt ꝓma: q⁹ fiebāt in ꝓmo mēse. s. in ianuario q̄ apud romanos ꝓ mus mensis fuit. Ieiunia estatis dr̄ quarta: q⁹ fiebāt in quarto mēse. s. in iunio. Ieiunia au tūni septima: q⁹ fiūt i mēse septimo. s. in septē br̄. Ieiunia byemis decima: q⁹ fiunt in decio mense. s. in decēbr̄. Unde zacharie. viij. ca. Je iuniuz ꝓmi ⁊ ieiuniū quarti ⁊ ieiuniū septimi ⁊ decimi. s. mēsis erit domū iude i gaudiū. lxxvi. di. ieiuniū quarti. Sed cū hec ieiunia recolant quattuor ānī tpa: vt dictū est quare agunt i ꝓ mo mēse ⁊ in q̄rto ⁊ in septio ⁊ in decimo: cuz ꝓncipia tēpor nō sint in his mensib⁹. Respon deo. hoc ieiuniū tractū est de veteri lege. vnde agitur in illis mensibus vestris ꝑm numeruz mēsiū illi⁹ tpis. Iudei essi ꝑm lunatōes ieiuna

bāt.s.in p̄ma in quarta in septīa ꝛ in decīa: ꝛ h̄ est qd̄ legitur ieiuniū primi: ieiuniuz quarti: ieiuniū septimi: ꝛ ieiuniū decimi: quia sicut in p̄ma lunatōe est principiū anni illoꝝ. sic ꝛ martius est principiū anni nostri. Qd̄ autē ieiunia nostra ortū habuerunt a veteri lege apparet ex h̄ q̄ a ieiunio verꝫ vsqꝫ ad estiuale sunt. xiiij. hebdomade: quia tot generatōes fuerunt ab Abrahā vsqꝫ ad dauid. Item ab estiuali vsqꝫ ad autūnale sunt silr. xiiij. septimane: quia tot generatōnes fuerunt a Dauid vsqꝫ ad Jeconiam. Itez ab autūnali vsqꝫ ad hyemale alie xiiij. quia tot reges fuerunt a Jeconia vsqꝫ ad xp̄z: ꝯputatis regibus illis quos Matheus in suo euāgelio p̄termisit.

¶ De alijs ieiunijs. Rubrica.

Quia de ieiunijs quattuor tēpoꝝ mētio facta ē. Cōsequens est vt de alijs ieiunijs hic aliqua p̄stringam⁹. Est autem ieiuniū cōis oīm membrorū satisfactio vt.s.membra satisfaciāt s̄m peccatū qd̄ ꝯmiserunt vel gesserūt: vt si gula peccauit ieiunet ꝛ sufficit: quia eñ sola fuit in culpa: sola sit in pena: silr si ocul⁹. vñ Jera. Oculus meus depredatus est aīam meam: et p̄ fenestras oculoꝝ meoꝝ mors intrauit in aīam. Et Aug. Oculo nihil est nequi⁹: ꝛ sic de alijs membris. Vel ieiuniū est parsimonia vict⁹ et abstinētia ciboꝝ. Aug. dicit. Maximū ꝛ perfectum ieiuniū est abstinere ab iniquitatib⁹ et a carnis voluptatib⁹: ꝛ delectatōibus hui⁹ seculi. vnde Pi⁹ papa. de ꝯse. di. v. nihil. ait. Nihil p̄dest orare et ieiunare nisi mens ab iniquitate: et ab obtractōib⁹ lingua cohibeat: ꝛ dicitur ieiuniū a ieiunio qd̄ est quoddā intestinuz in hoīe qd̄ semp̄ est vacuuz ꝛ subtile. sic ꝛ nos ieiunātes debemus esse vacui a superfluis et a vitijs tā in corpore q̄ in mente. ¶ Auctoritas ieiunij est ex tribus ex p̄sona: ꝛ ex loco: ꝛ ex tempore. Ex p̄sona quia precepit deus Ade ꝛ Eue: vt abstinerēt a fructu ligni scie boni et mali. Ex loco quia in paradiso institutū fuit ꝛ initium habuit. xxxvi. di. vi. Ex tempore qꝛ ab antiquo preceptum est celebrari. creato nāqꝫ homīe in p̄mo mundi exordio dictum fuit ei. De ligno scientie boni ꝛ mali ne comedas. et quia fuit celebratū ante legē a Moyse: ꝛ sub lege ab helia: ꝛ in tēpore gratie a xp̄o. Moyses eñ non comedit neqꝫ bibit. quadraginta diebus. Helias q̄ꝫ ambulauit. xl. diebus ꝛ. xl. noctib⁹ in fortitudīe subcinericij pauis. ꝛ xp̄s q̄dra. dieb⁹ ꝛ quadra. noctib⁹ ieiunauit. Fuit etiā celebratū in sex etatib⁹. Nā in ea etate q̄ fuit ab Adā vsqꝫ ad Noe fuit abstinentia carnium ꝛ vini. xxx. di. ab exordio. a Noe vero in posterum fuit ꝯcessuz vinuz ꝛ carnes. ꝛ sic de ceteris etatibus. Commēdatur autē ieiuniū ex exemplis. quoniā Eua quādiu ieiunauit et abstinuit: in paradiso: et v̄go p̄mansit. Adaz quia ieiuniū violauit a delitijs paradisi ī summā miseriā corruit. Helias qꝛ ieiunauit in celum curro igneo raptus est. Moyses post ieiunium cum deo locutus est. Hierusalem p̄ ieiuniū liberatur a Senacherib tempore regis Ezechie ꝛ Jsaie. Jona quoqꝫ predicante prestat̄ venia niniuitis: in sacco ꝛ cinere ꝛ ieiunio pn̄iaz agētib⁹. Jeiunam⁹ etiā exēplo apostorum vt dicet̄ sub quarta feria penthe. ¶ Porro ieiuniū aliud corporis est ꝛ carnis: aliō mētis: aliud auaritie: aliud fastidiētis: aliō dispēsatōis: aliud deuotōnis: aliud votiue: aliud p̄missionis: aliud suppletionis: aliud cōpassionis: aliud inspirationis: aliud circūspectōnis: aliud rationabile: aliud irrationabile: aliud q̄litatis: aliud quantitatis: aliud numeri: aliud summe exactionis: aliud alternitatis: aliud zerophagie: aliud meroris: aliud exultationis: aliud vanitatis siue hypocrisis: aliud virtutis siue charitatis: aliud indictionis: aliud necessitatis: aliud institutiōis: aliud volūtatis: aliud prauitatis. Sane ieiunium corporis ꝛ carnis est quando quis abstinet a cibis ne nimis pinguescat: vel vt ab infirmitate liberetur: vel qꝛ comedere non potest: et hoc nullius est meriti. Jeiuniuz mentis est quando quis abstinet a vicijs vel etiam a cibis ne caro pīguescat lasciuijs. Jeiunium auaritie: vt burce parcatur. Jeiuniuz fastidientis est quod fit vt appetat. Jeiuniuz dispensatōis est quod celebratur in vigilijs solēniū dierū ꝛ magnarū festiuitatuz: vt natalis dñi. q̄ iō dicuntur vigilie quoniā an

tiquitus ī p̄cipuis festiuitatib⁹ duo nocturnalia agebantur officia: et pp̄ls q̄ ad festa venerat tota nocte in dei laudib⁹ in ecclesia vigilabat quod adhuc rome et in plerisq̄ locis in magnis festiuitatib⁹ p̄sertiz sanctoz patronorū ecclesiaz obseruatur. Sed q̄z lusores ⁊ cātores ꝓueniebāt ⁊ turpibus cātilenis ⁊ saltationibus ⁊ ꝓmensatōibus potatōib⁹ et fornicatōibus intēdere ceperūt: ꝓpter hec et multa alia īconueniētia q̄ fiebāt: hmōi vigilie sunt interdicte: ⁊ īstitutū, vt loco earū fiant ieiunia: que ieiunia adhuc retinēt nomē officij. nā cōiter vigilie et non ieiunia nuncupātur. Si q̄s tamē ieiunaret ⁊ honeste in ecclesia vigilaret: vtiq̄ bene faceret: put fit in natiuitate Johānis baptiste ꝓpter eius reuerentiā. Hec igit̄ institutio ꝺ dispēsatio: q̄z ieiuniuz ponit̄ loco vigiliarum. de hoc dictū est in quinta pte sub ti. de nocturnis. Jeiunīū denotōnis est ad q̄ quis necessario non tenetur quod inferius voluntarium appellatur. Jeiunīū votiue ꝓmissionis est: vt si quis vouet ꝙ certa die ieunabit vel a carnibus abstinebit. Et nota ꝙ vota ex discretionis ꝺsensu comite rōne emissa deo reddenda sunt. iuxta illud. Vouete et reddite deo vota vestra. Votoz aūt aliud est necessitatis, aliud spōtanee voluntatis. Necessitatiz est quod est fidei annexū: vt quod fit in baptismo: puta fidei catholice ꝓfessio ⁊ satbane abrenūciatio ⁊ votum obseruatōis decē p̄ceptorum legis: et ꝺtinētie quā q̄s in susceptōne sacri ordinis vouet: et talia vota q̄sq̄ inuiolabil̄r obseruare tenet. Spōtaneoz ꝙ votoz aliꝺ est indiscretū. Indiscreta sunt vota puerozū ⁊ puellaz dum sunt in parentuz potestate. Vñ illis volētibus irritari p̄nt. Si igit̄ puella infra nubiles annos vouerit castitatē ꝓpetuaz: licite nubere poterit: parētibus vl̄ curatoꝛb⁹ illam ad hoc cogētib⁹. Indiscretū est etiā votuz mulieris in ptāte viri existētis. vñ si illo inscio vouerit pegrinari vir totuz hmōi poterit reuocare: q̄z ipsa non ꝺz potestatē sui corpis sed vir. Indiscretio etiā attenditur q̄sq̄ circa ꝓiectos ⁊ liberos vt si forte quis vouerit ad quod pficiendū sufficere nequit: vel in quo natura ita debilitaretur ꝙ posset fieri suīpsi⁹ homicida: vel q̄ sine licētia alteri⁹ cōplere neq̄t: vl̄ q̄ nō est deliberatōe ꝺsil̄ racūdie calore emittitur. ⁊ talia potius sunt spernēda ꝙ executione digna. Jeiunīū suppletōis est vt si quis vltra penitentiā sibi a sacerdote iiunctam aliq̄d suppleat de suo. Jeiunīū passionis est: vt si sacerdos alicui dicat: ꝓ hoc peccato fac cātare duas missas ⁊ ieiuna et ego pro te cantabo ⁊ tres dies ieiunabo. ꝓpter hoc tamē nō ꝺz aliquid recipe: q̄z sacerdos ꝺz ꝺpati ꝓtimo suo et orare pro eo. etiā ieiunare pōt dici ꝺpassio: vt si q̄s petit a sacerdote penitentiā patri suo iniūctā vt ꝓ patre pagat partem illi⁹. Quattuor essi modis fit hmōi ꝺpassio: quandoq̄ p sacrificia: quādoq̄ p ieiunia: quādoq̄ p ꝺones: quādoq̄ per elemosinaz elargitiōez. Jeiunīū īspiratōis est: vt in btō Nicolao qui adhuc infans: ⁊ manēs in cunabulis trib⁹ dieb⁹ in bebdomada a mamillis matris sue abstinebat: vel' vt alij dicūt: quarta feria ⁊ sexta: semel tñi suggebat mamillas. Jeiunīū circūspectionis est qñ ꝓ aliqua īminēte tēpestate ꝓ periculo bostiū: vel' ꝓ casu cuuslibz angustie ieiunamus. Jeiunīū rōnabile est quādo cibū ⁊ potuz moderate sumun⁹ nec naturā debilitam⁹, vñ apl's. Rōnabile sit obsequiū vestrū: nō in cōmessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹. Jrrationabile est: si quis velit ieiunare per duos vel per tres dies vel' per totam bebdomadā: quod non approbat deus: vult essi boiem sic ieiunare: vt cogatur vicijs mori nō vt cogatur natura dissolui. vnde ꝓhibetur ieiunīū quod quidam facūt a cena dñi vsq̄ ad pascha. Jeiunīū qualitatis ē si q̄s voueat se vlterius non comesturz carnes Jeiunīū q̄titatis est si quis comedat ad pondus: vel ad mensuram: non plus vna die ꝙ altera: vel si quis voueat se nō comesturū nisi tā ti ponderis panem. Jeiunīū numeri est quando q̄s vouet ꝙ de cetero nō comedet nisi vna vice in die: cogitās q̄ comedere pluries i die beluaz est: et comedere bis boīm: semel angeloz. Jeiunīū summe exactōis est in bis qui nō comedunt nisi olera: radices: ⁊ herbas: vt Johānes bap. in deserto ⁊ Maria egyptiaca in heremo: que cuz duobus panibus tantuz iordanez transiens: austeram vitam in heremo. xl. annis egit. Jeiunīū alternitatis est vt cū q̄s vno die comedit ⁊ alio die ieiunat. Jeiunium

xerophagie est sicca comestio a xeros qđ est siccum ⁊ phagin quod est comedere. vñ Prisscianus in xerophago bisantij. Sicca vo comestio est: vt in fructibus: pomis: piris: castaneis: et ꝯsimilib⁹. Quidam tamē siccaz comestionez appellant legumia siue cruda: siue cocta: etiā si lirata comedātur cum cocleari. Jeiunium merotis cosistit in vno. s. in abstinētia ciboꝝ: et fit ꝓpter duo. s. ꝓpter corporalē abstinentiā ⁊ spiritualem spōsi. hoc repzesentat ecclesia i tribus quattuoz temporib⁹. Jeiunū exultatōis consistit in duobus scz in abstinentia ciboꝝ ⁊ mundanaꝝ rerum: et fit ꝓpt vnuz scz propter interne dulcedinis p̄gustationez. Jutta illud. Gustate et videte. hoc repsentat ecclesia in vigilia ⁊ bebdomada post pentbe. vtrūqz vero repsentat in tempoze aduētus ꝓ ut ibi dictuz est. Est ergo dupler ieiunū. s. tribulatōis ⁊ gaudij siue merotis ⁊ exultatiōis: sicut babetur in glosa super illo loco. Matb. ix. c. Nūquid possunt filij sponsi lugere q̄diu fuerit spōsus cum eis. Jeiunū vanitatis siue simulatōis vel fictōis est in bypocritis. Jeiunium virtutis siue charitatis est in sanctis ⁊ pfectis. Jeiunium indictōnis est vt in die beati Marci. Jeiunū necessitatis est imperfectis. Jeiuniuz institutōis ē ieiunū quadrag. ⁊ alia a sanctis patribus instituta: que quare instituta fuerint tam dictū est. ⁊ dicetur sub ti. de capite iuuniox. Et nota q̄ ieiunū indictōis necessitatis ⁊ institutōis ad idez referūtur. Jeiunia necessaria. s. per ecclesiam instituta ⁊ indicta: sunt ieiunia quattuoz temporꝝ ⁊ vigiliarū apostoloꝝ: natiuitatis do. beati Jo. baptiste: oīz sanctoꝝ: assumptionis beate marie: beati laurentij: quadragesime ⁊ sexte ferie: preter illas que sunt inter pascha ⁊ pen. et ꝓterq̄ si natiuitatem dñi in ea venire cōtingat nisi tūc aliqui voto vel religiom sint astricti. Dicunt tamen quidam q̄ ieiunium sexte ferie non est necessitatis: nisi quo ad carnes. alioquī non liceret cisterciēsibus illud mutare. Sed scōm Leonem papam lz non sit neeessitatis sabbato a carnibus abstinere: rationabilis tamen cōsuetudo ⁊ canon Jnno. aliter interpretatur eo q̄ illo triduo post passionem domini tota fides in sola beata virgine Maria remansit. Generalia quoq; et spālia ieiunia per episcopos in synodo ⁊ conciliis instituta solui non debent. Siquidē ad necessaria ieiunia tenētur dolica paces: cum ⁊ ipsi delinquere possint. dispensari tamē pōt circa hoc cum ipuberibus ⁊ etiaz cū ꝯstitutis in maiori etate. ⁊ cum senib⁹ ⁊ infirmis ac debilib⁹. Mulieres vero lz ꝓpt viroꝝ ꝓbibitionem ieiunia votiua volūtaria dimittere debeāt. put supza dictum est: indicta tamē per ecclesiam nō lz: et si in illis sacerdos forte ꝓpter scandalū cum eis valeat dispēsare. Aliter essi idicta ieiunia redimi pecunia: vl alio mō nequeūt nisi casualis necessitas subsit tunc essi bene possunt redimi vel cōmutari: sicut ⁊ ieiunū festi quod est de lune fit in sabbato. Unde ⁊ in quibusdaz locis in quibus sunt ecclesie sancti Quintini nō ieiunatur i vigilia oīm sanctoꝝ: sed die tertia p̄cedenti. De ꝫ dictū est in ꝓbemio secunde partis. Posset etiam statui vt q̄daz dicūt vt i dictis ieiunijs bis paz tamē comederet: sicut faciunt castersieñ. operantes qui ad tollendū scandalū ⁊ charitatez seruandā aliquid p̄gustant nec ꝓpter boc ieiunū per ecclesiam indictū soluere dicūtur. Voluntaria vero. s. ad que aliqui voto vel ꝓposito se astringunt: vel etiaz que sacerdotes preter indicta ꝓpter peccata imponunt lz cōmutare et redimere. etiaz si nulla causa subsit dūmodo vtilioz sit compēsatio. Cetez comedere ante bozam comedēdi: et ante missam in ieiunijs statutis et necessarijs mortale peccatum esse sacri canones affirmāt. in volūtarijs vero veniale. Circa vigilias apostoloꝝ notādum est q̄ ieiunū paritatis: quando vz paria sunt sanctoꝝ merita pariter ieiunamus: sicut patz in vigilijs beatoꝝ Jacobi ⁊ Bartholomei ⁊ alioꝝ apostoloꝝ: qui nō babent ieiunia institutōis. in quibus ieiunamus pro eo q̄ fuerūt apostoli. qñ alij apli vigilias babēt. Cū essi sint meritis pares: decet vt omēs babeāt ieiunia. vnde conci. bracarbeñ. dicit q̄ omniū apostoloꝝ vigilie sunt ieiunande preter vigilias apostoloꝝ Philippi ⁊ Jacobi et Johannis euangeliste. Ecclesia tamen gallicana nō tenet nisi de ser apostolis: et de quattuoz eoꝝ ieiunijs. Petrus ⁊ paulus babent parē vnā: quia eadem die passi sunt. Symon et Judas

habent aliud. Matheus habet tertium. Andreas quartum. In vigilia istoruz ieiunandū est: vt sicut illi passi sunt ꝓ christi nomine: sic ⁊ nos cuz eis compatiamur: si cum eis regnare velimus. De alijs vero apl'is institutū non est propter aliqua impedimēta. Ecce eñ festuz Philippi ⁊ Jacobi est inter pascha ⁊ penthecosten qđ tempus gaudij est et leticie: ideoqz tūc non est ieiuniū. Si opponitur de ieiunijs letaniarum. Respōdetur ꝙ necessitas interuenit: prout ibi dicetur: vel id non est ieiuniuz necessitatis sed voluntatis. et de eo ꝙ quidā ꝓpter expectatōem spūs sancti ieiunāt ab ascēsione vsqz ad penthecostē pro eo ꝙ apostoli dicūtur hoc tempore ieiunasse. Respondet ꝙ nulla scriptura autētica dicit apostolos tunc ieiunasse. Unde tūc ieiunandum non est: quia tempus illud est de tempore paschali. In vigilia tamē penthecostē bene ieiunandū est: vt per ieiunium mundati ⁊ purificati spm̄ sanctū digne suscipere mereamur. Item Jacob⁹ zebedei frater Johānis euangeliste occisus est ab herode ī diebus azimoꝝ quare ieiuniū nō habet: nec etiam tunc de illo festum celebrat: prout in septima parte sub ipsius festo dicet. De beato Bartholomeo cuius festū celebratur nono Kalendas septēbris: dicit ꝙ fuit excoriat⁹. ⁊ sequenti die obijt: et sic si haberet vigiliaz oporteret ꝙ esset tertia die ante. quod esset contra normā alioꝝ festiuorū ieiuniorū. Quidam autē celebrant festum excoriatōis. alij obitus. ⁊ melius. Sed sicut in cōcilio bracareñ. cauetur: ī hoc ꝯsuetudo cuiuslibz ecclesie est obseruāda. Barnabas autē nō bz ieiunium: quia nō est de numero. xij. apl'oꝝ nec dicitur apl's nisi qꝛ cum esset socius Pauli: missus etiā fuit ad p̄dicandū vnde segregate mihi Barnabam ⁊ Paulum. De beato quoqz Thoma non est ieiuniuz statutum: quia ei⁹ festum est in aduentu dñi vbi ꝯtinuū est ieiuniū. Mathias etiā ieiuniū institutōis nō habz: qꝛ frequēter festum illius solet contingere ī quadragesima: ⁊ semper est septuagesima. et tūc est tempus ieiunij: vel quia non fuit in primitiuis apostolis: sed post passionez dñi sorte est electus ⁊ per electionem aliorū loco Jude cōstitutus. vnde ꝓpheta. Et episcopatum eius accipiet alter. Decretal' tamen dicit ꝙ hic habet vigiliam ⁊ ieiunium: nec est vis siue istud festuz fiat in prima die bisextili siue in secūda ꝓut. in. viij. parte sub anno solari dicetur. Johānes euangelista festū habet tertia die post natale domini: ⁊ tūc nō est ieiuniū tum ꝓpter festa tūc occurrentia: tum quia ipse die illa nō obijt: īmo in die festi beati Johānis baptiste. Si tamē fieri posset bonum esset in oīb⁹ apostolorum vigilijs ieiunare. Beatus Laurentius solus inter martyres: et sol⁹ beat⁹ Martinus inter cōfessores ieiuniū habent. Porro dicunt quidam ꝙ non soluit ieiunium: lz peccet qui in ieiunijs īdictis preterq̄ in qudragesima comedit caseū et oua. Alij contradicūt. Ex causa tamen in aliquibus locis hoc possz ꝯcedi. iiij. di. deinde. De ieiunio itaqz quadragesime Gre. ita dicit. Par autē est: vt qui his diebus a carne animaliū abstinem⁹: ab omnibus quoqz que sementinam trahunt originē carnis ieiunem⁹ a lacte: vz caseo ⁊ ouis. Quidā autē heretici dicunt ꝙ xp̄iani nunq̄ deberent carnes caseum ⁊ oua comedere: qꝛ vt dicunt hoc non legitur ī nouo testamento: īmo apostoli iudicauerūt abstinere ab īmolatis simulachroꝝ ⁊ sanguine ⁊ suffocato. Et apl's. Si esca scādalizauerit. f. m. non. m. c. in eter. Et alibi. Bonum est manducare carnem neqz bibere vinū ⁊c. Non legitur etiam vt dicūt ꝙ xp̄s ex aliqua natura eoꝝ que mouentur discipulis ad manducandū daret nec etiaz ante se manducare sineret preter pisces: nec ex fructu alicui⁹ creature q̄ moneat se: excepto fructu apuz. Electuarijs vero non aliter vti licz: nisi sicut alio cibo dedicato: secus est medicīa curatiua: p̄seruatiuā tamē vbi nullū est signū instantis īfirmitatis recipere nō licet. Quidā tamen dicunt ꝙ ꝓ nulla medicina: nec etiā ꝓ electuarijs ieiuniū soluitur: nec etiam ꝓ potu ante cibum vel post. Sic eñ videt inductuz ex ꝯsuetudine ecclesie ieiunantis ⁊ hoc tollerantis. Senescalchi autē vel quilibet alij seruitores: vel portātes encenia nō soluunt ieiuniū si pregustant cibos ante dños forte de toxico dubitantes. Quibus etiam casibus monachi abbatib⁹ seruiētes: ⁊ alij seruitores p̄nt carnes p̄gustare. Idēqz etiam de medicis p̄-

gustantib⁹ medicinas. Tēpore ieiuniorꝝ p̄cio se vestes deponūtur ⁊ humiles assumūtur: et carnes tam solide q̄ liquide dimittūtur. Sz cū pisces sint caro quare hoc tēpore comedūtur. Respōsio. Deus non maledixit aq̄s: qm̄ p aquā baptismi futura erat remissio peccatorꝝ. Hoc em̄ elementū dignissimuz est qđ sordes abluit ⁊ sup qđ spūs dn̄i ante mūdi cōstitutionem ferebat̄. Terre vero maledixit in operib⁹ hoīs. inde est q̄ omne gen⁹ carnis qđ in terra versatur tam quadrupedia q̄ aues in ieiunijs nō lz comedere. Et lz quedam aues circa mare versentur: ⁊ in aquis: quedam in eis vel ex eisdem nascant̄: magis tn̄ ad naturā terre a q̄ nutrimentū p̄cipiūt quo ad hoc ptinere dicūtur. Abuc cū quidam pisces sint bn̄tes ex vna parte formā quadrupedis anīalis: ⁊ ex altera piscis vt biuer⁹: in ieiunijs possunt comedi ex parte q̄ piscis videt̄: ex alia v̄o mīme. Adhuc pisciū vsus s̄m grego. ita xp̄iano relinquitur: vt hoc ei infirmitatis solatiū nō luxurie pariat incendiuz. Deniq̄z q̄ a carne abstinet nequaq̄ sumptuosiora marinarꝝ beluarꝝ ꝯuiuia prepa ret. Vinuz quoq̄z in ieiunio sic bibere p̄mittit̄ vt ebrietatē oīno fugiamus. Unde in penitentiali romano statutuz est vt penitens paruis pisciculis ⁊ mediocri ceruisia temperate vtat̄. extra de homici. c. ij. Postremo notanduz est q̄ sicut ait Grego. in homelia illi⁹ euangelij. Homo q̄dā diues fecit cenā magnā: refectio corporis in diebus ieiuniorꝝ postq̄ nulla alia paratur: nō prandiū sed cena vocat̄.

¶ De officio quarte ferie. Rubrica.

Nunc ad huius diei officiū redeam⁹. Siquidez in hac quarta feria examinantur ordinandi: an sint idonei ad suscipiendos ordines vel nō: qm̄ in quarta etate leuite a dauid ⁊ a salomōe ad tēpli mīsteria distributi sunt. ⁊ inde est q̄ due lectiones legunt̄ ad missaz: quarū p̄ma q̄ legitur sub tono nocturnali. s. declināte: signif cat vet⁹ testm̄. ⁊ scđa q̄ legitur sub cōi tono. s. ascēdente: significat nouū testa. ad significādum ordinandos in vtroq̄z testamēto debere esse īstructos. Monendi em̄ sunt qui ad ordinem sacrum cōscendunt: vt habeant noticiā legis ⁊ p̄phetarum quib⁹ possint alios erudire. Prima lectio est. Erit nouissimis. Isa. ij. c. Scđa est. Locutus est domin⁹. Isa. vij. c. Sed ⁊ lex ⁊ p̄phete in quarta mūdi etate viguerūt. Doctrinā ieiuniorꝝ habemus a veteri testa. vt premissum est. Semel genua flectūtur: quia taz in lege q̄ in p̄phetis deus vnus coli p̄cipitur. Quotiens aūt in quarta feria due lectiōes leguntur: totiēs in anno in p̄timo sabbato possunt generaliter ordīes celebrari: qđ sexies cōtingit: vz ter in quadragesima: ⁊ ter extra quadragesimā. de quo dictū est in p̄hemio secunde partis. In sextis vero ferijs ieiuniorꝝ quattuor temporꝝ: vna dūtaxat lectio ad missaz legitur: quia lex ⁊ p̄phete que fuerūt in quarta etate in vno euangelio in sexta etate recapitulantur. Sane huius quarte ferie euangeliuz. est. Missus est ⁊c. quod est Luce. i. ca. in quo paranimphi recitatur annunciatio. virginis cōsensus: ⁊ domini incarnatio: que p̄pheticis tubis fuerat ante declarata. Unde p̄cinit pro pheta introitū. Rorate celi desup̄ ⁊ nubes pluant iustū. Isa. xlv. ca. Rorate celi dicit ⁊ pluere: quia descendit verbum in aulam credule virginis sicut pluuia in vellus. Celos dixit ⁊ nubes angelos ⁊ p̄phetas qui enarrant gloriā dei. In p̄phetica lectione. Erit in nouissimis diebus: quod est Isaie secundo capitulo: agitur de monte domini: qui de paruo lapide creuit in montem qui regnabit in domo iacob in eternuz. vnde recte subditur in graduali. Tollite portas p̄ncipes vestras: ⁊ eleuamini porte eternales: ⁊ introibit rex glorie. Et quis ascendit in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius. In epistolari lectione. Locut⁹ est dominus ad achas ⁊c. que est Isa. vij. ca. manifeste agitur de beata virgine maria cui rite succinitur graduale. Prope est dominus ⁊ ne qua surrepat dubitatio. subdit̄ in offertorio. Confortamini. Alie tamē ecclesie dicunt Aue maria gratia plena: dominus tecum: benedicta tu ī mulieribus ⁊ benedictus fructus ventris tui. quod sumitur ex dicto euangelio. Communio est. Ecce virgo concipiet et pariet filium ⁊ vocabitur nomē eius emmanuel. Isa. septimo ca. In matutinali vero officio ī

quibusdã ecclesijs:psalmodia finita:dyacon⁹ t subdyacon⁹ t accoliti in albis cũ cãdelabris t turibulo ꝓcessionaliter iussu ꝑlati ad pulpitum ꝓgunt:vbi dyaconus ꝓnunciat euãgelũ Missus est angelus gabriel a deo. t eius bonelias. deinde incensat altare: t postea ipse t subdyaconus sedent donec vnus accolit⁹ incẽsauerit cbor:qõ quidẽ fit ob reuerentiã dñice annũciationis q̃ in ipso euangelio cõtinetur. Nempe ꝑlatus illos mittit:ad notandum ꝙ deus pater ꝓphetas ꝑmisit ad prenunciandum dñi incarnationez futurã. t gabrielẽ angelum misit ad annũciandũ eã virgini marie. Dyaconus euangelium ꝓnuncians est angelus annũciẽs virgini ꝙ cõciperet. Altaris thurificatio est spũs sancti ipsi virgini obũbratio. Ministror⁹ quies siue sessio est ipsius virginis timor t cogitatio qualis essz ãgeli salutatio. Ebor vero thurificatio est patruz illius temporis de filij dei incarnatione diu desiderata exultantium grãz actio t ỹgratulatio.

¶ De sexta feria. Rubrica.

IN sexta feria vna tantũ lectio ad missaz legitur: quia actor noui t veteris test. de quibus ꝑmissum est: vn⁹ solus deus est: t quia et vtroqz testamẽto vnũ euangelium factuz est. Et est epistolaris lectio. Egredietꝫ virga de radice iesse: que est isaie. xi. ca. t manifeste de aduẽtu t de beata virgine Maria intelligitur: q̃ cuz esset imaculata virgo: ꝓpe fuit. Ideoqz in introitu ecclesia precunt. Prope esto mihi domine. t iversu. Beati imaculati in via: qui ambulant in lege domini. Et ad idem ptinet euãgelium. Exurgens Maria. qõ est Luc. i. ca. Graduale. Ostende nobis domine misericordiam tuam. t offerenda. Deus tu. vel fm alios. Audi israel. Primũ respiciunt aduentum quem quia celi enarrauerunt. i. apostoli prædicauerunt in secundo aduentu cum domino iudicaturi: iccirco est hodierna statio ad sãctos apostolos. de quibus habetꝫ in cãtico virginis. de quo fit mentio in premissa euãgelio vbi dicitur Deposuit potentes de sede et exaltauit humiles: id est superbos scribas t phariseos: t exaltauit humiles. id est apostolos. et in cõmunione. Ecce dñs veniet zacharie vlt. capi.

¶ De sabbato. Rubrica.

IN die sabbati dicũtur quattuor lectiones de veteri testamento ante lectionez illaz. Angelus domini. que sumuntur de lege t ꝓphetis: et in quibusdã ecclesijs. prima est. Clamabunt. que est isaie. xix. ca. secũda est. Letabitur. q̃ est eiusdem. xxxv. ca. tertia est. Sup montẽ. q̃ est eiusdẽ. xl. c. quarta est. Ebristo meo. q̃ est eiusdem. xlv. c. Ideo aũt sunt quattuor: qz quattuor sunt ordines benedicentium deum: videlz prelati: clerici: religiosi: t laici: siue ꝑsone quos psalmista enumerat dicẽs. Dom⁹ israel benedicite dñm. per hoc populus. Dom⁹ aaron benedicite dñm. ꝙ hoc ꝑlati. Dom⁹ leui benedicite dñm. per hoc ministri. Qui timetis dñz benedicite dñm. per hoc religiosi intelliguntur. Prima ergo lectio ptinet ad populũ. secũda ad ꝑlatos. tertia ad ministros. quarta ad oẽs religiosos. In his essi lectionib⁹ informant ordinãdi vt ad exẽpla sctor patrũ dictor quattuor ordinũ cum eis benedicant dominuz: siue vt benedictio illorũ veniat super eos. Vel ideo quattuor leguntur: quia ieunans debet habere quattuor cardinales virtutes: scilicet temperantiam: quia ipsum ieiuniuz temperãtia est. prudentiam. Unde apostolus. Rationabile sit obsequium vestrum. fortitudinem. Unde ꝓuerbiorum vltimo. De muliere forti id est de ecclesia. Accinxit fortitudie lumbos suos: quia oportet nos multum laborare ad hoc vt caro nostra munda sit quod cũ magna fit pugna: quia valde corrupta est: t spinas et tribulos germinat: t ideo cuz magna attritione venit ad candorem: sicut t byssus. t iustitiam. Unde Isaias. Et erit iusticia cingulum lumborum eius t fides cinctoriuz renũ eius. De christo loquitur in membris: quando emz fit iusticia in terra recedunt latrones: similiter quando iusticia fit in nobis recedũt prauitates t nõ superant: licet in nobis habitent. Si vero non fiat iusticia nõ recedunt. Unde Isa. Quia non facimus iusticiam nõ recesserũt ba

bitatores terre. vbi est iusticia ibi pax. Fides autē est cinctoriū renū eius: quia vt dicit Grego. Despectus terrenorū restringit fructꝰ carnalium voluptatū. vnde si ieiunas a cibis corporis opꝫ vt ieiunes a cibis demonis ⁊ comedas cibos mētis: qui autē sic ieiunāt nō nocebit eis ignis tribulatōis nec ignis mūdanus. sicut nec tribus pueris nocuit ignis fornacis babylonis: et ideo sequit lectio Daniel. iiij. c. Angelus dñi. Precedit autē ipsa lectio ordinationem clericoꝝ. ad notanduꝫ ꝙ nemo rite pōt ad ꝯsecrationē accedere nisi prius transeat per fornacem atqꝫ in fornace deuꝫ benedicat. Iuxta illud sapie. Vasa figuli probat fornax ⁊ homies iustos tētatio tribulatōis: quia qui ad sacrum accedunt ministerium ꝓbandi sunt in camīo multarū tribulationū ⁊ tentationum. iuxta illud apostoli. Et hi ꝓbentur primo: ⁊ sic ministrēt. Propter ordinādos enim legitur ad significandū ꝙ sic viuere debēt: vt non noceat eis aliquis ignis regis babylonis id ē diaboli: sicut ignis trib⁹ pueris nō nocuit. Et sequūtur bñdictōes. s. hymn⁹. Bñdict⁹ es dñe ⁊c. qꝛ post ꝓbationē coronantur: ⁊ a dño bñdicent: ⁊ in fine subijcit ꝟsus. Gloria pri ⁊ filio ⁊c. in laudē ⁊ in honorez trinitatis. quod noo fit post psal. Bñdicite: tuꝫ qꝛ ibi in vltio versu fit mētio de patre ⁊ filio ⁊ spū sancto: tū quia ibi in facto triū pueroꝝ tota trinitas fuit dehonestata. hi ꝟo ꝟsus p̄cedentes ad solius patris pertinēt laudē. ⁊ in ordinādis trinitas honoratur. Choro aūt lꝫ sedere dū lectio ipa dꝛ sed nō in cantu. Aliud eñ significat ipsa lectio in legendo. aliud ī cantādo. vnde nūc stare dꝫ eps ⁊ clerus: qñ nō debem⁹ quiescere: q̄ scimus pueros illos ꝓ deo laborasse. Dicunt autē in sabbatis ieiunioꝝ. vij. lectōes euangelio ꝯnumerato: eo ꝙ septē sunt ordines: ⁊ quidā dicunt. xij. ꝓ eo ꝙ antiquit⁹ rome: ⁊ adhuc in ꝯstātinopoli fieri dꝛ: legebat grece et latīe. ⁊ legebātur. xij. lectōes ꝑ. xij. lectores quoruꝫ sex erāt greci ⁊ sex latini. Erant tñ solūmō sex ī sentētijs: qñ ille sex sine euāgelio q̄ legebāt latīe legebāt ⁊ grece: sicut si dixerim⁹ Amē. ⁊ postea dixerim⁹ ꝟe: nō iō due res erūt. Iō aūt legebant dupl'r: qꝛ Rome erāt greci q̄b⁹ latīa lingua icognita erat. Erāt etiā latini ꝑmixti q̄bus greca icognita erat: vel h̄ fiebāt ad notādum vtriusqꝫ populi vnionez. Ceterū ad orationē que dꝛ post lectōez. Angel⁹ dñi. s. de⁹ q̄bus pueris ⁊c. nō flectit eccl'ia genua: lꝫ ī oronibus aliarū lectionū añ flecteret p̄terq̄ in octauis pēthēcostes ad oñdendū ꝙ ecclesia cōformis ē trib⁹ pueris. Fecit eñ nabuchodonosor statuā: ⁊ cogebat oēs adorare eam: sed tres pueri cū Daniele noluerūt genua flectere ante statuā. tales debent esse ordinādi q̄ ante statuā. i. ante mūdi gloriā genua nō flectāt Quare clerici ordinētur: et quare in sabbato dictū est in ꝓhemio scde ptis. Quidā cōferūt sacros ordines inter lectōez Angel⁹ ⁊ epistolam Pauli: vt post ordinatōez ꝓponat ordinatis epistolā ⁊ euāgelium ad instar boni pastoris: qui mittēs filiū mouet eū quid ⁊ qual'r actur⁹ sit. Ordinati eñ per capellas mittēdi per epl'aꝫ monētur: vt alios corripiētes benedictionē quā acceperūt custodiāt. per euāgelium vero dꝛ eis. Euntes docete oēs gentes. Nōnulli etiā subdyaconatu añ epl'am rōne p̄missa p̄stito ꝯtinue post eā dyaconatū ⁊ sacerdotium p̄bent: quib⁹ p̄stitis in vocē letabūdaꝫ erūpunt dicentes. Bñdict⁹ es dñe eo ꝙ hi p̄sertim ordines īuitātur ad laudes: ⁊ p̄stantur citra euangeliū: qꝛ Moyses ⁊ Aaron leuitas in tabernaculi misteriū ordīauert. ⁊ xp̄s. lxxij. ordīatos ad p̄dicandū misit. Dꝫ aūt legi epistola. s. Rogam⁹ ⁊c. que est. ij. ad Tssessal. ij. c. ab aliquo de ordīatis die ipsa: qꝛ eps dꝫ p̄us ordinatos āmonere ⁊ postea ad maiorē āmonitionē epl'am illis tradere. Preterea ordinatus doctrinā sibi in ordinatōe traditā per hoc se reducere in opus ostēdit. ꝓpter eandē etiā rationē vni⁹ de nouiter ordīatis legit tūc euāgeliū. Anno. xv. qd est Luc. iij. c. Post epl'am etiā cātatur tractus: qui significat grauitatē: quā sacratus seu ordinat⁹ seruare dꝫ ne in sup biam elat⁹ in laqueos incidat diaboli. Cōmunio est. Exulta satis: que est zacharie. ix. capi.

¶ De dominica quarta aduētus dñi. Rubrica.

In quarta dominica aduēt⁹ p̄mū rñsoriū ī nocturnis ē. Canite tuba: qd sumptū

est de Jobele. Antiquit⁹ enim iudei canebant tubis ad inuitandū, homines ad nuptias & ad solēnitates et ad mouēduz castra. Ūñ nunc p̄cipit dñs p̄latis vt cantēt tubis iuitātes gentes ad nuptias noui regis quaz dies ist̄at scz dies natalis dñi in qua x̄ps despōsauit sibi humanā naturā: fm qō ōz in psalmo. Et ipse tanq̄ sponsus p̄cedens de thalamo suo. Canite igit̄: q2 ppe sunt nuptie: & ppter p̄missaz cām cantoꝛes hac septimana alti⁹ solito vocē suaz et altāt in rñsoꝛijs & ī introitib⁹ vt p2⁹ sopoꝛe negligētie oppꝛessi lectiōib⁹ excitari nolum⁹: saltem vociferatōib⁹ & tumultu cantuū excitemur. Siquidē in septē ānis ante annū iubileū p̄cepit dñs canere tubis p ipsi⁹ āni instātis letícia. In hac aūt hist̄oꝛia bui⁹ dñice ptiz ex p̄phetis ptiz et euāgelio p̄hilata cōia vtriusq̄ decātātur aduētus: et p̄sertiz vocatio gentiū declarat̄ p x̄pi aduentū vbi in psona apl̄oꝛ vl̄ doctoꝛ ōz. Canite tuba & vocate gētes. Sane gentilitas videns calciatā foꝛe diuinitatez in vtero v̄ginali: clamat ad eā ī introitu: dicēs fm quasdā ecclesias. ℣. Demēto nostri dñe m bñplacito. p. t. bocē in filio in q̄ bñ cōplacuisti et milib⁹ populi: qui fuit tu⁹ ab initio mūdi. Et iō ꝯgratulatur alteri in epl̄a dicēs: fm q̄sdaz ecclias. Gaudete: que c̄ ad Philip. iij. Sed iuxta p̄sideratiōnē vteri v̄ginalis cātat ī gra graduali dñm ppe esse: et celerē ei⁹ aduentū. Jn alla vero. Veni dñe. in offerēda. Cōfortamini. & ī cōione. Ecce v̄go desiderat. & p̄solatur. & cāz ꝯcludit p̄solatōis. ¶ Porro ad oñendū desiderū antiquoꝛ patrū in fine aduētus cātant̄ septē antiphone: vnaquaq̄ fm oꝛdinem suū sua die vsq̄ ad natale q̄ incipiūt ab o. Prima est. O sapiētia &c. Sūt aut̄ septē: q2 dirigunt̄ ad x̄pz in quo requieuit spūs sapientie et itellect⁹: spirit⁹ ꝯsilij et foꝛtitudis &c. p̄que septē dona sue ī carnatōis nobis gratiā ministrauit: put in ipsis septē antiphonis apparet. Sunt etiā septē: q̄ cantātur in designatōe antiquoꝛ patrū: q̄ septenario seruiētes aduentum dñi expectabāt. Ūñ in oīb⁹ ōz. Veni. vel septē sunt p̄pter septē dona spūs sc̄ti: que x̄ps veniēs largit⁹ est mūdo: er p̄que expectātes illuminati sunt: & sunt oēs sc̄ōi toni. Pro ꝛo q2 q̄libz loq̄tur de vtroq̄ aduētu. Tc̄ō quia signāt nobis geminā dilectōem. s. dei et p2oxi mi. Tertio p̄pter geminā x̄pi ad quē dirigun tur naturā. vñ Bernie gygas subst̄atie. Quarto q2 ipse antiphone notāt desiderium tā antiquoꝛ patrum expectantiū primum saluatoꝛis aduentū q̄ modernoꝛ expectātium scōz: Oēs ergo sunt secundi toni in signuz q̄ scōz expectamus aduentū. Et aduerte q2 ille que habent in principio verba ptinētia ad diuinitatem: ptinēt ad eos q̄ spectant primum: vt o sapia et o adonay. Adonay, autē interp̄tatur dñs: q2 dñatur cuncte creature: vel q2 oīs creatura dñationi eius seruit. Ille vero que habēt verba ptinētia ad humilitatē ptinēt ad expectātes scōm: vt o radix iesse: et o clauis dauid. Sūt etiā quedā q̄ vtriq̄ ꝯueniūt: vt o rex gētium. Illa dei fili⁹ dicit rex fm diuinitatē. Juxta illud. Deus iudiciuz tuuz regi da &c. et etiā fm humanitatē. Juxta illō. Dñe in v̄tute tua letabit rex &c. Sepi⁹ tamē fm humanitatem rex dicit: q2 fm eam est vnct⁹ oleo leticie p̄ p̄ticipib⁹ suis. ¶ Rursus eccl̄ia in his septē antiphōis ost̄ēdit multiplicitatē moꝛbi sui et ad quālibet petit remediū sui moꝛbi. Vaz añ dei filij aduentū in carne eramus ignoꝛātes sine cec. penis eternis addicti. seruit̄ iaboli. mala peccati p̄suetudine vincti. tenebꝛis obuoluti. exules a patria & expulsi. Jdeoq̄ ī digebam⁹ doctoꝛe: redēptoꝛe: liberatoꝛe: eductoꝛe: illuminatoꝛe: saluatoꝛe: q2 igitur ignoꝛātes eram⁹ ideo ab ipso doceri indigebam⁹. Unde ī p̄ma antiphona clamam⁹. O sapīa que exoꝛe &c. Eccl̄. xxiiij. & Sapie. viij. & Jsa. xl. c. Q2 vero pax p̄ desserti doceremur & nō redimeremur: ideo in scōa ab ipo redim postulam⁹. O adonay &c. Exo. vi. & xiij. & iij. & xx. & xx. c. Sz q2 nil p̄ desset si essem⁹ docti & redempti: & adhuc post redemptōem teneneremur captiui: ideo in tertia petim⁹ liberari. O radix iesse &c. Jsa. xl. & lij. & lx. c. Sed quid p̄ desset captiuis si essent redempti et liberati: si tamē nondū essent ab oī viculo absoluti: vt. s. sub peccato essent: & vincti libere quo vellēt ire non possent: et ipō in quarta ab omnib⁹ peccati viculis educi petimus. O clauis dauid &c. Apocal. iij. & Jsa. xlij. & Lu. i. c. Preterea q2 bi q̄ diu fuerūt ī carcere oculos habent obtenebꝛantes nec clare

videre possunt: ideo post absolutionem a carcere restat nos illuminari vt videamus quo ire debeamus: ⁊ ideo ī quinta hoc petimus. O oriens ⁊c. zach. vi. Sapi. vij ⁊ malach. vlt. ⁊ Luce. i. c. Sed si essemus docti ⁊ ab inimicis penitus liberati ⁊ illumīati: quid valeret nisi deberemus ad regnū ꝑduci ⁊ ibidē saluari: ⁊ iō in duabus sequentibus petimus saluari. O rex gentiū ⁊c. ⁊ Aggei. ij. ⁊. i. petri. ij. ⁊ Ephe. ij. ⁊ Geñ. ij. ca. In qua petimus salutē gentiū. Et o emanuel ⁊c. Isa. vij. Math. i. ⁊ isa. xxxiij. ⁊ gene. penul. ca. In qua petimus salutē iudeorū. In quibusdam vero ecclesijs addunt alie due Prima in honorē beate virginis marie q̄ cōcepit. secūda ꝓ angelo: qui ad virginē introiuit. vel in honorē sancti thome cuius festū tūc accidit. Due quidem addūtur vt ꝑficiatur nouenarius numerus ad designandū: qꝛ ꝑ septē dona spiritus sancti ꝑueniemus ad nouez ordines angeloꝝ: quoꝝ quilibet desiderabat christi natiuitatez: vt impleret numerus ipsoꝝ q̄ de celo ceciderūt. Quedam etiā ecclesie cantant duodecim q̄ exprimūt duodecim ꝓphetas q̄ xp̄i aduentum p̄dixerunt: que etiā duodeciz apostoloꝝ testionia roborauerūt. ex quo duodecim tribus: ⁊ duodecim milia signati saluātur: sed nō sunt nisi septē habētes veniā. Oēs autem incipiunt per o qđ potius admiratiue ponitur q̄ vocatiue. Cantant in vesperis: q̄a dñs venit in vespera mūdi. Hic est helias q̄ sero carne ⁊ in mane pane vescit. dñs. s. noster q̄ in vltima etate mundi carnem assumpsit ⁊ diluculo resurgens in panē angelorū transiuit.

¶ Et nota q̄ hec hebdomada ꝓxima natiuitati p̄paratio merito nuncupat. ⁊ ea hystoria Clama in fortitudine: cantat: que nō vt q̄daz simplices autumant ad quattuor tēpora: sed ad dñi ꝑtinet ꝓximam natiuitatem. Unde cū sex matutinalibus laudibus decantatur: qm̄ q̄libet illius feria ꝓprias habet ad laudes antiphonas: qꝛ ꝑ sex etates antiqui se ante aduētum p̄parauerūt: ⁊ nos ꝑ sex opa mīe ad scđm etiaz p̄paramur. Uerūtamē feriales antiphonas q̄ in illa feria in qua occurrit festuz sancti Thome scripte sunt: octaua die antea quidaz canere cōsueuerunt. Decet em̄ ante natiuitatem dñi cantus oēs antiphonas ⁊ fere oīa responsoria renouari: qꝛ sicut ꝑ plures ⁊ frequētiores nūcios magis ac magis mouet animus subditi ad sollicitudinē honorifice suscipiendi p̄latum: sic ⁊ renouatione cātus magis ⁊ magis mouemur ad curam nostre p̄parationis ī susceptione dñi ⁊ vt per quotidianaz renouationem cantus excitemur frequentius ad turpes ⁊ terrenas cogitationes purgandas: vt sit dignuz habitaculū ⁊ ornatū venturo regi regū pijs cogitationibus p̄paremus. Pōt tamen ⁊ totus aduentus p̄paratio nūcupari. Unde in p̄ncipio legit. Abijciamus opera tenebraruz: ⁊ induamur arma lucis ⁊c. q̄ omīa sunt p̄paratōnis insignia. Intitulatur aūt in antiq̄s libris dñica ista. Dñica vacat. Primo qꝛ ostēdit q̄ omīs sanctus vacat: ex quo Jo. quo inter natos mulierū non surrexit maior nō est dignus soluere corrigiā calciamenti: sicut dicit in euangelio huius dñice. i. incarnationis mysteria denudare: ⁊ ꝓpter hoc dñs papa nō facit stationem apud aliquē sanctū. Secūdo dicit vacans: qꝛ nō habet ꝓprium officiū sed mutuat alienuz. s. Rorate celi ⁊c. ⁊ hoc ꝓpter ordines p̄cedentis diei in quibus fuit apostolicus occupatus. Sepe em̄ in decembri cōsueuerunt ordines ab apostolicis celebrari. Tertio quia numerus dierū aduentus excedit. s. xxi. quare inter dñicas aduentus nō debuit cōputari: sz vacans potius appellari. Quarto: qꝛ apostolicus olim hac die dñica elemosynis vacabat: ⁊ tam ipse q̄ sui circa hoc intenti nullā stationem faciebant: ꝓpter qđ dicta est vacans. s. a statione ⁊ indulgentia. Quedā ecclesie dicūt in hac dominica euangeliuz. Miserūt iudei: quod est Johan. i. ca. ⁊ epistolam Gaudete: que est ad philippen. iij. cap. Alie vero dicunt epl̄az. Sic nos existimet. q̄ ē ad corinth. iiij. c.

¶ De vigilia natiuitatis dñi. Rubrica.

In vigilia natiuitatis dñi est inuitatoriū. Hodie scietis qꝛ. v. d. ⁊. m. v. g. e. qđ. ē trāssumptuz de exo. xvi. c. Ex eo q̄ ibi dr̄. vespe scietis. qꝛ eduxit vos dñs de t̄ra egypti ⁊ mane. v. g. e. ⁊ pōt dici q̄ hec breuis clausula ex vna parte ad natiuitatem: ex alia pertinet ad resurrectionem.

sic hodie.s.in vita p̄senti sciatis q; veniet dñs: id est panis viu⁹ q̄ de celo descendit.⁊ ma.vi. gl'am ei⁹.i.resurrectionis gl'am nō solū humanam:sed etiā gl'am diuinitatis eius. Sane in hac vigilia ecclesia monet ⁊ iuitat filios suos vt parati sint ad suscipiendū dñm. Unde i nocturnali officio p̄mū respons oriū est. Sanctificamini.s.filij israel.i.viri spūales qui videtis deum p fidē:⁊ parati estote vt īterfitis ad nuptias:quia nō erit i cena q̄ ejcietur a nuptijs. Moraliter nō obseruabit cōsilia q̄ p̄cepta remit adimplere. Sequitur in versu. Et mane vi.glo.ei⁹.i.aduētū gloie ei⁹.vel mane ad litteram. Et hec vltima pars de exodi sumpta est:sed p̄ma nō est sumpta de aliquo libro. Dicitur etiā cap'm Gaudete in dño. Philippē. iij.c. ¶ Diurni vero officij intentio est ostēdere q̄ xp̄us natus sit:⁊ hoc dicit in ep'la. Paulus seruus xp̄i⁊c.que est ad Romanos p̄mo cap. ⁊ in euangelio. Cum esset desponsata:q̄ est Matthei.i.ca. Hac etiā die despōsatio legit Marie:vt sciatur q̄ alij fuit desponsata.s.Ioseph:⁊ ab alio fuit fecūdata:scz a spū sancto. Quedam tñ ecclesie ad hoc vt incredulis maior certitudo fit:p̄mittūt ppheciaz. Propter syon ⁊c.que est Ysaie.xlij.ca.in qua ostenditur ip̄m fore nasciturū. Natus aūt est vt pplz saluum faceret.⁊ terre iniq̄tatem deleret. hodie in spe p̄ sacramenta gratie:mane in re p̄ reuelationem glorie.hec patēt in introitu graduali. Hodie scietis. Exo.xvi.ca.⁊ in alleluia crastina. Quidam tñ dicūt alleluia Aue maria:⁊ hoc q̄ñ vigilia est in dñica. Tunc eñ dicit alleluia ppter resurrectionem dñi. Idem etiā p̄z in postcōione. Reuelabitur:que est Ysa.xl.ca. Sed quia in eius incarnatione erat futura iudeoꝝ dispersio:ideo in' graduali subditur versus. Qui regis.in quo p̄ eis oraī. Quant⁹ sit ostendit p̄s.qui ad introitus cantaī.s.Dñi est terra ⁊ plenitudo eius.de quo etiā dicit offerenda. Tollite portas p̄ncipes vestras ⁊c. ¶ In vesperis aūt vigilie natalis dñi dicūt q̄dam psalmos. Laudate pueri dñm. Laudate omēs gētes. Lauda aīa mea dñm. Laudabo dñm deū. Laudate dñm q̄ñ bon⁹ est psalm⁹. ⁊ Lauda hierl'm dñm. lauda deū tuus syon.in quib⁹ inuitamur ad laudes. Alij vero dicunt Laudate pueri dñm laudate nomē dñi. Qui confidunt. In cōuertendo dñs captiuitatem syon. Deinēto dñe.⁊ Benedict⁹.do. deus. Et merito quia p̄mus deuotos iuitat ad laudandum iugiter ⁊ p̄dicandū. Secūd⁹ monet in deo cōfidere. In trib⁹ sequentib⁹ reddit causa quare laudibus sit instandū:⁊ in dño confidendum:scz quia nostrā captiuitatē cōuertit; ⁊ multum magnificauit:quia p̄missa compleuit:dum fructū ventris dauid sup sedem eius instituit:quia inclinauit celos ⁊ descendit:qui demū de alto manū suam emittet: vt nos eripiat ab aquis multis ⁊ a filijs alienis. Uespere aūt iste p̄uilegiate sunt:q; cū cetera officia vespertina ppter supueniens festū mutētur: iste nō mutantur. In vigilijs eteñi alioꝝ festorum cap'm:hymn⁹:antipbona:⁊ collecta. In aliquibus eteñi ecclesijs totis vespis diei offi cijs expletis solūmodo antipbona ⁊ collecta de sequēti festo dicūtur:eo q̄ domin⁹ in vespe ris.i.in vltima etate mundi venit ad saluandū saltē reliquias generis humani.

¶ De officio natalis dñi. Rubrica.

Quecūq; in officio natalis dñi dicūtur: de exultatione natiuitatis sunt:q; sicut cantatur in respōsorio. Descēdit de celis xp̄us:id est de sinu patris vt appareret visibilis. Unde egressus eius a patre.i.ab occulto:⁊ itimo patris. Sequitur introuit.s.p aurem virginis.i.per fidē que est auditu sicut legitur in epistola ad romanos. Unde cū dixit ei angelus. Spiritus sanctus supueniet in te:⁊ virtus altissimi obūbrabit tibi:spū sancto acquieuit. Iuxta illud in canticis. Pessulus ostij mei aperui dilecto meo.ostium desiderium' est.pessulum discretio:quasi per discretionē aperui desiderū meum dilecto meo:⁊ hoc audito dixi. Ecce ancilla dñi.fiat mihi s̄m verbū tuū. Non sicut eua q̄ fregit pessulum quādo voluit esse sicut de⁹. Introuit dico inuterū virgis quo accepit carnem nostrā:⁊ exiuit p portā clausam in regionem nostram. De hac porta dixit Ezechiel. Porta hec clausa erit in eternum.⁊ exiuit de mundo per portam auream.i.charitatē: quia

per crucem. Maiorē esse charitatē nemo habet q̄ vt a.su.po.q.p.o.suis. ¶ Et est aduertendum q̄ dns in fine anni nasci voluit: vt ostenderet se in vltima mundi etate venire. in sexta feria cōceptus: in dnica nat⁹: in sexta feria crucifixus fuit: & in dnica resurrexit vt qui hoiem in sexta feria plasmatū pdiderat: in sexta feria liberaret: & qui dixerat in dnica Fiat lux: i dnica veniens oriens ex alto nos illuminaret. de hoc dicē sub ti. de parasceue. & in nocte nat⁹ est: vt se sub carne latentē venire signaret: vel vt se ad illuminandū noctē nostrā venire mōstraret: qsi habitantib⁹ in regione vmbre mortis lux orta est eis. Vnde ab eius natali dies plongātur: quia credētes in eū ad eternitatis lucem vocant. Rationabiliter itaq; nocturna officia celebrant. Cuz autē cetera festa saluatoris: scz passio: resurrectio: ascensio: pēthecostes: & alia sint variabilia: quia nō celebrantur semp in eisdē kalendis siue in eadē die mēsis: quare hoc festum est inuariabile cū semp est i eisdem kalendis: siue eadē die mensis. Respōdeo sm augustinū. Hoc festū ptinet ad mēoriam tantuz. vnde sufficit per illud memorari quota die mensis xp̄us natus fuit: & ideo semper eadē die mensis celebrat: Iz ipsa feria varietur ꝓpter mutationē littere dnicalis. alia vero festa ptinent & ad mēoriaz & ad sacramētum. verbi gr̄a. xp̄us passus est sexta feria: vt hoiem qui in sexta feria ceciderat redimeret: & sic de alijs. & ideo opz q̄ sub diuersis kalēdis fiant: in eadē tñ feria. s. in dnica. Preterea sp pascha nostrū accipit dnica p̄ma post pascha hebreoz: qō est semper. xiij. luna. qz ergo lūa xiij. nō semper est eodem tempore vel eadem die mensis: imo variat sm annos solares: iō & pascha nostrū nō semp est eodē tēpore nec in eodē die mēsis: licet semp sub eadem feria: scz in dnica celebret. ¶ Rursus ideo pascha: pentbecosten: & alia festa variabilia sunt nec certe diei mensis sunt annotata: ne videamur imitari iudeos: qui semp illa celebrant in certis kalendis. Alcuinus vero dixit q̄ ideo hoc festum p singulos dies variatur: quia nat⁹ est nobis qui per singulos mūdi dies lauat illos qui per peccatuz ade sunt maculati. ¶ Circa officium nocturnale sciendum est q̄ inuitatorium. s. Christus natus est nobis &c. in persona angelorum cantatur a quibus pastores vt potius omnis populus ad adorandum natū dnm inuitatur. Nouē vero psalmi distinguntur per tria nocturna: vt notet q̄ omnes sancti patres qui fuerunt in tribus temporibus: scz ante legem: sub lege: & tēpore gratie i nouo testamento sociati sunt per aduentum xp̄i nouē ordinibus angelorum: vt sicut angeli sancte trinitati congaudent: sic & illi cōgaudeant. In p̄mo psalmo igitur de eterna christi genitura & ineffabili. In secūdo de eius incarnatiōe. In tertio de laudibus sponsi & sponse: eiqz in tribus p̄mis lectionibus per Isa. Oracula testificamur: qui nō tam ꝓphetice q̄ euangelice i carnationē christi descripsit. Prima est. Primo tempore. Isa. ix. ca. Secunda est. Consolamini cōsolamini popule me⁹ dicit de⁹ vester. Isa. xl. ca. Tertia est. Consurge cōsurge. Isa. xlij. ca. In ipsis etiam fit p̄missio: in alijs ostenditur p̄missōis impletio. Primus nocturn⁹ recolit tempus ante legem seu eos qui fuerūt ante legem: vt Abrahaz Isaac & Jacob. Secundus nocturnus recolit tempus legis: seu eos qui sub lege fuerūt: vt Dauid & ꝓphetas & alios plures: & ideo in antiphonis q̄ cantantur in illis duobus nocturnis: quia ad vet⁹ testamentuz ptinent: nō dicit alleluia: qsi pfes illoz tempoz differebant ab eterno gaudio: scz a patria. In qua iuxta Apocalipsim cantatur alleluia. Tert⁹ vero recolit nouū testamētum: quod habuit initium a baptismo: qō tertio tēpore. s. gratie nobis collatum est: seu eos qui fuerūt in nouo testamento: vt sunt apostoli: martyres confessores & alij sancti. Ideoq; in illis antiphonis que eos recolunt & q̄ ex nouo testamento sumūtur cantur alleluia: quoniam istos plus honorauit suus aduentus q̄ p̄cedentes patres: ita vt si digni de hoc mundo migrant: illico in celum transferant & societati sanctoz iungant qō antiqui patres lōgo tēpore expectauerūt murmurātes infra claustra inferni. Ante nocturnos solent in quibusdam locis sup altare tres panni poni ad designationem p̄missorum triū temporum: & in singulis nocturnis singuli amoueri. Primus niger ꝓ tēpore ante legem. Secūdus albus ꝓ

tempore reuelationis. Tertius rubeus ꝑ tẽpore gratie ꝓpter dilectionẽ sponse candide ⁊ rubicũde. In quibusdam quoq; ecclesijs suspendunt boni pãni: in q̃busdã viles: ⁊ in quibusdam nulli: put in ꝓma parte dictũ est sub ti. de picturis. Sane ad ꝓmũ respõsoriuz ꝓmi nocturni dñi in quibusdã ecclesijs tres versus ꝓpter causam reddita sub: ꝓma dñica aduentus: ⁊ post quodlibet triũ respõsoriorũ porum dicit. Gloria patri ⁊ filio. hoc ideo q̃ in in trib⁹ rñsorijs tria significant. s. restauratio angelorũ: reparatio boium: ⁊ modus quo ista facta sunt. Restauratio angelorũ notat in primo vbi dicit. Gaudet exercitus angelorũ. Reparatio boim in secundo vbi dicit. Pax vera descendit. Modus vero quo hec facta sunt: ⁊ potius quo descẽdit ille qui fecit mirabilia in tertio quod est in quibusdam locis. Descendit de celis. In quo ostendit vt ꝓmissum est deuz descendisse a patre in virginẽ: ⁊ ita ⁊ nos. vel ꝑ hoc quod in ipso respõsorio tangit q̃ intrauit in regionez nostrã recolitur liberatio babi tantiuz in regione vmbre mortis. Quia ergo hec facta sunt ꝑ trinitatẽ: iccirco post quodlibet illorũ triũ respõsoriorũ Gloria pri canta tur: q̃ ad laudẽ ꝑtinet trinitatis. ¶ Rursus sicut mãna habebat saporẽ simulẽ cũ melle: ita ⁊ xp̃us duo habuit in se: vz humanitatẽ ⁊ deitatem. Humanitas ꝑ similem. Deitas ꝑ mel intelligitur. Unde etiam in hoc secũdo respõsorio dicit. Hodie ꝑ totũ mundũ melliflua facti sunt celi: quasi diceret: totus mũdus mellificatus ⁊ dulcoratus est. In tertio vero respõsorio fit triplex iubil⁹. s. in fabrice: in tanq̃. i gloria patri. In quo quidẽ in tribus saluatorem ꝓmendamus: ostendens q̃ q̃ effabiliter fabricam mundi creauit ⁊ ineffabiliter de virginis thalamo ꝓcessit: ⁊ ineffabiliter equalis patri ⁊ spiritui sancto ꝓmansit: sicut fuit ab eterno: sic nunc est: ⁊ erit ī eternũ. ⁊ hec tria triplici iubilo significamus: ꝓmũ ꝓmo. scõm scõo: ⁊ tertium tertio: ⁊ vt expressius tertiũ significetur: in quibusdam ecclesijs cantat Gloria pri. ⁊c. ⁊ Sicut erat in principio ⁊c. vsq; ad Amen. ¶ Et nota q̃ fit iubilus sup a ⁊ sup o. Sup a in fabrice. ⁊ in tanq̃. Sup o fit in glia pri: ad notandũ q̃ cum fit est alpha ⁊ o. i. pncipiuz ⁊ finis. Iubilus aũt q̃q; notat expectationẽ nostram: vt dicat sub ti. de septẽ diebus post pascha. quãdoq; nostrã infirmitatẽ: vt in versu: Tanq̃ sponsus. q̃q; rei de qua agit magnitudinem vt ibi. Fabrice mũdi. q̃q; gaudij ī mensitatez: vt in fine rñsorij. Uerbuz caro. ibi essi signat immẽsitatem gaudij: q̃ viri sci habent de eo: q̃ verbũ caro factũ: plenũ gra ⁊ veritate. De iubilo dictũ est in ꝓbemio q̃nte partis. ¶ Restat adhuc de sex respõsorijs dicere. Et quidẽ in ꝓmis duob⁹ secũdi nocturni agimus de partu: in tertio de parturiẽte. In duobus vero ꝓmis tertij nocturni agimus de parturiente: ⁊ in tertio de partu in quo cõsuetudinem mulierũ imitamur. Consueuerũt essi mulieres visitare parturiẽtes ⁊ partũ: ⁊ eis munuscula sua dare: ⁊ nos parturientẽ ⁊ partum quodãmodo visitamus cũ ꝑ modulo nostro eos magnificam⁹. Ipse vero laudes sunt munuscula que offerim⁹. Dicit etiã ad hebreos capituluz. Paulus seruus. Ro. i. et illud. Multipharie. hebreor. i. ca. ⁊ illud Apparuit gra. ad titũ. ij. ⁊ illud. Apparuit benignitas. ibidẽ iij. ca. In nocturnali vero officio tria legũtur euangelia: vt bẽat ecclesia q̃ intẽdit. Uult ei ostendere vtrãq; ꝑ naturã esse in xp̃o vt sic plures sint testes natiuitatis xp̃i. ⁊ ꝓpter hoc etiam legũtur lectiones in q̃bus augustin⁹ ⁊ alij sancti inducunt ad hoc auctoritates infinitas. s. ab eis qui fuerũt ante legẽ: sub lege: ⁊ post legem: q̃ si integrũ est iudiciũ quod plurimorũz sententijs cõfirmatur. extra. de officio delegati. prudentiaz. Legit ⁊ quartũ euãgelium Matthei. s. Liber generationis post nomiã versum in quo exprimitur ei⁹ generatio: vt ostendat eum fuisse de genere patrũ eoz quibus est facta ꝓmissio. s. dauid ⁊ abrahaz. Dauid in ps. de fructu ventris ⁊c. ⁊ ꝓmo paralypomenon. Cum dormieris cũ patrib⁹ tuis: suscitabo semẽ tuũ post te. Abrahe vero. geñ. xvi. dictũ est. In semine tuo bñdicent omes gẽtes: ⁊ ideo dicit ī ꝓncipio. filij dauid: filij abrahã: quia illis specialiter facta est ꝓmissio. ⁊ sic ostendit q̃ ipse erat messias qui ꝓmissus est in lege ⁊ ꝓphetis. ¶ Et nota q̃ matheꝰ describit hic genealogiam descendendo vsq; ad ioseph. Lucas vero ascendendo ꝓput sub epiphania dicetur.

¶ Sed quare potius Joseph q̄ Marie generatio computatur cum etiaz xp̄s non fuerit filius Joseph. Respondeo quia ambo de eadem tribu fuerunt. Et tribus .i. genealogia p mares non per feminas distingui solet ⁊ ꝯputari in veteri testamēto. Numerando ergo vsq̄ ad soseph: perinde est ac si vsq̄ ad beatam virginem ꝓcessissent. ¶ Preterea christꝰ maluit filius fabri vocari: q̄ matrem ꝓpter suspitionem adulterij lapidari. Et reuera filius est illius fabri qui fabricatus est aurorā ⁊ solem. Et scias q̄ natiuitas beate marie ex tribu iuda: et regia stirpe Dauid originem duxit: ꝓut scriptura sepe testatur dicens. Christuz de semine dauid descendisse: qui de ip̄a sola natus est. Siquidē dauid inter ceteros duos: filios habuit. s. Nathan ⁊ Salomonē. Ex cathena siue generatōe Nathan descendit v̄go Maria. Quoniā ex cathena ipsius Nathan Leui genuit Melchi ⁊ Pantherā. Panthera vero genuit Barpātheram. Barpāthera Joachim. Joachim virginē Mariam: vt dicet in septima parte sub festo Philippi et Jacobi apostoloꝝ. Ex cathena vero salomonis descendit Joseph vir ipsius Marie: quoniaz ex cathena ipsiꝰ Salomonis Mathan ex vxore sua genuit Jacob. Defuncto aūt Mathā Melchi ex tribu Nathe filius Leui et frater Pātheris nupsit vxori ipsius Nathan. s. matri Jacob: ex qua genuit Hely: ⁊ sic facti sunt fratres vterini Jacob ⁊ Hely. Mortuus est autez Hely et tribu Nathan sine liberis cuiꝰ vxorē accepit Jacob frater eius ex tribu Salomonis: ⁊ suscitauit semen fratri eiꝰ ⁊ genuit Joseph. Joseph igitur natura est filiꝰ Jacob ex descēsione Salomonis: scd̄m legem vero Hely qui ex Nathan. Naz qui nascebat scd̄z naturam quidem filiꝰ erat generantis: sed secundū legē defuncti. ¶ Deinde cantatur. Te deum laudamꝰ. te dominū confitemur. in omnium antecedentiū actiones gratiarum: ⁊ ad designandum exultare nos cum angelis ⁊ cōgratulari de dragma perdita inuenta. In quibusdam tamen ecclesijs finita prima missa cātatur dictum euangeliuz Mathei. Liber generatōis. ⁊ hoc ideo: quia duo testes ad minꝰ nobis necessarij erāt. primus testis erat Luc. qui in euangelio misse. Exijt edictū a cesa. au. ⁊c. narrauit iuxta verbum euangelij: deum natum in ciuitate dauid. Adducitur ergo aliꝰ testis dicens eum natum de dauid. Ac si dicat non tantū est natus de ciuitate dauid: sed etiam de dauid. vnde Matheus prius nomīat dauid q̄ abrahā dicens: filij dauid filij Abrahā. q̄uis ⁊ alia possit esse causa quare priꝰ dauid noīatur. s. quia dauid fuit prior Abrahaz dignitate. naz ille patriarcha. iste patriarcha et rex. Audito igitur in euāgelio misse vno teste ab ecclesia: quia vix ē q̄ vni testi soli credatur: ideo adiecto alio. s. Matheo qui etiā generationem dominicā describit: tunc plene cōfidens ecclesia exultans clamat. Te deuz laudamus: vt in ore duoꝝ trium vel plurium stet omne verbum. extra de testi. in oī. ij. q. iiij. §. i. Adhuc quia vix est q̄ vni testi credatur: hinc ē q̄ vnus termīat missam dicens in quibusdaz eccclesijs: benedicamus dn̄o. Et ecclesia quasi voce demissa respōdet. Deo gratias. ¶ Rursus finita missa dicitur euangeliū. Liber generationis. ⁊ postea Te deum laudamus: qꝛ generatio diuinitatis p̄cessit generationem hūanitatis. Et qꝛ illarū noticia fuit nobis laudis materia: ideo laudes sequuntur. Missa ergo laudes precedit: quia prius fuit eterna genitura: de qua missa illa loquitur: q̄ aliqua creatura fuerit que deū laudare potuerit. In laudibus matutinis quasi choreā ducimꝰ. vnde ī prima antiphona dicimꝰ. Quē vidistis pastores ⁊c. ⁊ ipsi respōderunt natū vidimꝰ. ¶ Circa misse vero officiū notandū q̄ Thelesphorꝰ papa statuit in die ista debere cātari tres missas ad ostēdendū q̄ xp̄i natiuitas saluauit patres triū temporꝝ. s. patres ante legē sub lege ⁊ post legem. pria canitur de media nocte ad ostendendū q̄ illi qui fuerunt ante legez non fuerunt illuminati aliqua lege. et per illaz etiam ostenditur q̄ panis qui quotidie sacrificatur et manducatur in altari videlicet christus natus est in bethleem in media nocte: et ī hac sic dicit Luc. vnde Sapientie. xviij. Dum medium silentium tenerent omnia: et nox. s. c. m. iter. ha. ⁊c. quod ad litteram exponit de natiuitate dn̄i. hoc etiam insinuat euangelium huius misse et collecta illa. Deꝰ qui hāc sacratis-

simā carnem tuā ꝛc. et ꝓphetia illa. Popul⁹ gentiū ambulabat in tenebris ꝛc. et epl'a et fere oīa que in illa missa dicūtur. Idē etiā Thelesphor⁹ papa. de ꝯse. di. i. nocte. statuit ī hac missa hymnū angelicum. s. Gloria in excelsis solēniter decātari: ad recolendū ꝙ angeli nocte ista illū decātauerūt: in qua ab angelis pastoribus est nūciatus. Unde in euāgelio legitur. Et subito facta est cum āgelo multitudo militie celestis laudantiū et dicentium. Gl'ia ī excelsis deo: et in terra pax hoībus bone volūtatis ꝛc. ¶ Notādū est aūt ꝙ hec missa ꝛ laudes matutine terminātur ī plerisq; locis vna oratōe ad oñdendum ꝙ totum illud officiuz idez indicat. s. natiuitatē eternā ꝛ temporalē. vnde ipsa missa incipit. Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te: qđ tñi de gñatiōe eterna: seu de gñatōe xp̄i intelligit̄. quod vero sequit̄ ego hodie genui te: de vtraq; est: et exponit̄ hodie id ē eternaliter. Naz ſm Augustinū hodie p̄sentiaz significat et qđ eternū est semp̄ p̄sens ē. Versus de tēporali. s. Quare fremuerunt gentes. ꝛ populi meditati sunt inania. quasi diceret ꝓ nihilo cū xp̄s de⁹ et homo sit. Rñsoriuz de eterna in quo dicit. Deus pater ego pater sum. Tecum p̄ncipium. Unde et ibidē sequitur. In die virtutis tue. s. ī die resurrectōis. In splendorib⁹ sanctoꝝ. i. in luce oīm sanctoꝝ: ꝛ dicit. in splendoribus sanctoꝝ pluraliter ꝓpter diuersos effectus. ex vtero. i. ex intima bonitate mea. Ante luciferuz genui te. i. ante oēm creaturaz: quasi diceret ab eterno. Epistola vero Paulus seru⁹. quā quidaz in vigilia dicunt. ꝛ euangelium de temporali. Unde in epistola dicit̄. Ex semine Dauid ſm carnem. In euāgelio dicitur. Exijt edictum a cesare augusto: qđ est Luce. ij. ca. In alijs v̄o ecclesijs đr epl'a. Apparuit gratia dei que est ad Titū. ij. ca. Ante epl'az legitur īmediate ꝓphetia. Primo vt basis sit sub colūna innitēte basi. Nō eñi que dicūtur in euāgelio crederentur impleta nisi forent in veteri testamēto p̄dicta. Scđo ideo in vigilia. ꝛ hac missa due lectōnes sine interuallo dicuntur: vna de prophetia: alia de apostolo: quia xp̄s pro duob⁹ populus in pariete ꝯiungēdis nascitur. Tertio quia super basim ꝓphetarum fundata est colūna apostoloꝝ. Quarto qꝛ actiui ꝛ cōtemplatiui per hanc natiuitatē in vna fide saluantur. Quinto qꝛ per vtrūq; testamentū xp̄i natiuitas cōcorditer p̄dicatur. hi sunt duo cherubin qui ꝓpiciatoriū tegunt seseq; in ꝓpiciatorium versis vultib⁹ respiciunt: vt dictum est in ꝓhemio quarte partis. Quidā tamē nullam dicunt ꝓphetiā significātes ꝙ vetera transierunt: et noua facta sunt oīa: quasi dicat de ipso facto cesset figura: qꝛ veritas venit. Scđa missa cantatur in diliculo in exordio diei. quādo christ⁹ in cunabulis adoratus est a pastoribus. et hoc p̄mo ad ostēdendum ꝙ sancti patres ꝛ ꝓphete qui fuerunt sub lege scripta aliquantulā cognitionē dei habuerūt: sed nō tātam quantā nūc habemus. ꝛ ideo incipit a ꝓmissione que facta est antiquis in veteri lege. Lux fulgebit hodie in domo dñi ꝛc. Secūdo ideo: quia sicut dñs a gabriele fuit nunciatus prius q̄ nasceretur: sic āte initiū diei sue natiuitatis missa canitur. Tertio ꝓpter ortuz noue lucis: quia ille qui natus est in ortu suo taz in vtero q̄ ex vtero fuit lux vera. Dicit̄ ergo ī ortu hui⁹ tēporalis lucis: quasi ipso facto dicatur. Orta est lux. Huic consonat introitus scz Lux fulgebit. ꝛ graduale ī quo dicit̄. De⁹ dñs ꝛ illuxit nobis. ꝛ qđ sequitur ī introitu. et vocabitur āmirabilis. sumitur Isaie. ix. ca. A quibusdaz tñ dicit̄ de nocte eo ꝙ pastores in nocte illa visitauerūt p̄sepe dñi: qđ notat euāgelium eiusdem misse. Pastores ꝛc. Luc. ij. c. Predicitur etiā tunc in quibusdā ecclesijs ꝓphetia. Spirit⁹ domini super me: que ē Isaie xli. ca. Deinde đr epl'a. Apparuit benignitas: que est ad Titum. iij. c. Cōmunio est. Exulta filia Zacharie. ix. c. Tertia vero missa que die clara hora tertia quādo illuxit nobis dies redemptōnis nostre festiui⁹ celebratur: ad tēp⁹ refertur gratie in quo descēdit lux magna de celo que illuminat oēm hominē venientem in hunc mundum. Uelum eñi templi scissum est in duas ꝑtes. Unde Sapi. Aperta sunt prata: ꝛ apparuerunt herbe virentes. Epistola. Multiplicarie: que est ad Heb. i. ca. ꝛ euāgelium leguntur de eterna gubernatōe. Uñ dicitur in epistola. Filius meus es tu. Ego hodie genui te. et de temporalibus habetur ibi

Multipharie multisq; modis. In euangelio vero de eterna. vnde incipit. In p̄ncipio. q. d. In p̄ncipio creaturarum erat verbum. qd̄ est Jo. i. ca. Dicitur etiam tunc in quibusdam ecclesijs ꝓphetia. Propter hec sciet. que ē Isa. lij. ca. Cōmunio est. Uiderūt. Isa. lij. c. ⁊ psal. Prima ergo missa ē de eterna genitura. Secunda est de ꝓmissione antiquis facta. vnde cantatur. Lux fulgebit in domo domini. non dicitur fulsit vel fulget. Tertia est de veritate nobis exhibita. vnde cantat̄. Puer natus est nobis: ⁊ filius datus est nobis. Isa. ix. cap. ibi vtitur futuro ad notanduz ꝓmissionis impletionem. Et q2 eterna generatio est nobis occulta. Juxta illud Isa. Generationez ei⁹ quis enarrabit: ideo missa de eterna gēitura nocte ꝓfunda cantatur. Quia vero antiqui patres quibus facta est ꝓmissio certi erant de incarnatione dñi: sed nō tm̄ q̄tuz patres noui testamenti quibus exhibita est veritas: ideo missa de ꝓmissione antiq̄s facta cantatur illucescēte aurora in qua est modicum lucis: sed ſm ipsuz introitū videtur ꝙ deberet esse lux fulgēs sed nō est ita: quia lux ī aurora rubet: in tertia fulget: in sexta feruet: in vespera tepet: q2 v̄o temporibus no. testa. manifesta est veritas: īde est ꝙ missa q̄ est de exhibitiōe veritatis clara luce cātatur. Prima ergo missa ꝑtinet ad generationem eternaz. s. de patre sine matre. secūda ad tēporalez. s. de matre sine patre. tertia cōpacta est quia de vtraq; agit: ⁊ ideo ꝑtinet ad eternā simul ⁊ tēporalem. Notandum tm̄ est ꝙ in missa q̄ est de eterna genitura legitur euangeliuz de humanitate. s. Exijt edictū a cesare augusto. In alia vero que est de veritate nobis exhibita: legit̄ euangelium de diuinitate. s. In p̄ncipio erat verbum: ad notandū ꝙ ex quo humanitas diuinitati fuit vnita: nec humanitas sine deitate: nec deitas sine humanitate fuit: nec erit. Hanc rationez asserit magister in psalterio. Aiunt quidaz ꝙ cum in collectis: in lectionibus: in euangelio: ⁊ in offertorio prime misse euidenter natiuitas de virgīe memoretur: intentio totius officij ad temporalem pōt natiuitatem referri: ⁊ exponūt in introitu. hodie. i. hac die ante luciferum stellaz: vz matutinaz genui te. i. generationē tuā sum operatus: ⁊ quod in euangelio dicit̄ Maria peperit filium suū p̄mogenitū exponitur p̄mogenitum. i. ante quē null⁹. extra de verbo. sig. nam ⁊ ego. Officiū vero secūde misse aiūt cōcordare dictis pastorū dicentiū: vt legit̄ ī euāgelio. Transeamus vsq; ad bethleē. ⁊. vi. q. v. hoc factū est. Qui gratulātes dicunt ī introitu. Lux fulgebit. Orta enim erat stella ex Jacob. Uel dicitur. Lux fulgebit in ꝑsona legis que temporalem natiuitatem antiquis patribus repromisit. Et subditur. Domin⁹ regnauit decorem indutus est. illuz. s. decorem quo coronauit euz mater sua: hoc est humanitas. Et addunt in graduali. Benedictus qui venit in noīe dñi: ⁊ in alleluia. Dominus regnauit. Et quis ⁊ quātus sit in offerenda supponunt dicentes. Dñs em̄ firmauit orbez terre. Et quia p̄mus paries est ex hebreis: ideo primitie. s. pastores in cōione loquuntur ad eos. Exulta filia syon. i. ecclesia. Officiū tertie misse ꝑsonat mirabilia verbi dei quod erat in p̄ncipio: ⁊ incipit esse caro: sicut legitur in euāgelio. Hoc verbum est puer q̄ ſm ꝓphetam natus est nobis: vt canimus in introitu: ⁊ hoc est canticum nouū: de quo ꝓpheta in versu. Cantate dño canticū nouū. Hoc quoq; verbū est illud salutare de quo ꝓtinus canit̄ in graduali. Uiderūt omēs. hec est lux magna q̄ descendit in virginis vterū: q̄ illuminat omnē hoīem venientē in hunc mundū. de qua dicit̄ in euangelio. In p̄ncipio erat verbum ⁊c. Hic demū est ille diues rex ⁊ potens cui dicitur in offerēda. Tui sunt celi: ⁊ tua est terra. In fine p̄me ⁊ secūde misse. dicūt quidaz Benedicam⁹ dño: ꝓut dictum est sub ti. de aduentu. Ab hac aūt die vsq; ad octauā epiphanie respōsoria ⁊ eorum versus dicunt̄ cū alleluia ad representandum summā leticiā q̄ aduenit tpe gr̄e.

¶ De dominica infra octauam natalis domini. Rubrica.

In dominica que intercedit infra octauā natalis dñi cantat̄ de natiuitate dñi. Uñ introitus misse est. Dū mediuz silētiū tenerēt oīa ⁊c. Sapien. xvi. ca. Est em̄ triplex silentiū. s. ignoran-

tie despationis ⁊ gle. Silentiū ignorātie fuit ante legē: qz ignorabāt pctā sua: ⁊ ideo nō clamabāt ad dñm. ad Ro. v. Regnauit ab adam vsqz ad moysen. Postqz aūt lex data ē ad cognitionē pctī multo tpe seruauerūt legē Ad vltimū vero desperauerūt qñ. s. omēs declinauerunt simul inutiles facti sunt. tunc fuit silentiū desperationis. Postqz aūt venit xps ruptuz est silentiū. Unde clamāt oēs laudes dei. Silentiū gle veniet qñ impletuz erit totum defideriū nostrū. In silentio desperatōis venet dñs vt ei attribuat salus humani generis: q̄ est verus medic⁹. Et hoc ē qđ dicit. Duz mediū silentiū. Seqtur ⁊ nox. i. diabol⁹ in suo cursu mediū. i. cōe iter haberet. Omēs essi cōiter ad inferos descendebant. Omnipotēs sermo tuus. i. filius tuus dñe pater: qui dicat sermo patris: qz per eū natus est. a regalib⁹ sedibus venit querere ⁊ facere regē. Vel ad lram. Duz oīa tenerēt mediū. i. cōe silētiū de nocte: scz quādo oīa silēt: ⁊ nox in suo cursu medium iter perageret. Ad litterā. Omps fmo tuus a regalibus sedibus ve. quia media nocte natus est dñs. ⁊ ꝺcorꝺat epla: q̄ est ad Gal. iiij. ca. vbi dicitur. At vbi vēit plenitudo tēporis ⁊c. responsoriū est. Speciosus forma ⁊c. quia immunis ab oī peccato ⁊ oībus virtutib⁹ plen⁹: sicut essi habeat ad Col. ij. In ipso hītat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter. i. ad modū trine dimensionis. i. cōi modo sicut in oībus est. s. essētialiter: psitialiter: ⁊ potētialiter. Itē fm gratiā est in sanctis: ⁊ fm vnionē ē in xpo. ⁊ ideo Diffusa est gratia in labijs tuis. Bña qz nunqz sic locutus est homo. Diffusa est mqz quia in ore ei⁹ fuit lex clementie: vt cum dixit. Nuliter nemo te ꝺdēnauit: nec ego te condēno. vade ⁊ amplius noli peccare. Et cū dixit. Diligite inimicos ⁊c. Euāgeliū. Erat ioseph. Luc. ij. ca. similiter ad natiuitatē ptinet q̄tuz ad p̄ncipiū: licet ⁊ ad aliud ptineat. Erant pater eius. s. putatiuus: ⁊ mater mirantes super bis q̄ dicebant de eo. s. a pastoribus. Sequitur in euāgelio ꝓphetia symeonis. Ecce positus est hic ī ruinā. s. infideliū: ⁊ in resurrectionez multoz. s. fideliū: ⁊ in signū. i. in signatōez cui cōtradicet. q. d. si in viridi hoc faciunt: ī arido quid fiet? vel in signū. i. in ostensionez: qz per humilitatem ⁊ pauptatem itur in paradisum. vel in signum. i. in signaculuz. Unde Jo. i. quem signauit pater ⁊ misit in mundū vt eo signaremur. Et agge⁹. Ecce posui te ī signaculuz: quia elegi te. Et in canticis. Pone me vt signaculū sup' cor tuū ⁊c. Positus est ergo xpus in' signū tripliciter: scz in significationez: in ostensionem: ⁊ in signaculum. ¶ Rursus ꝺ officiuz. Dum medium ⁊c. vor est p̄mitiue ecclesie in qua recolit dñi natiuitatē: cui⁹ fructū p̄dicat in epistola: quia de seruitute trāsiuim⁹ ad filioz adoptionē p ipsum cōmendat fm sapientiam in euangelio vbi dicit. Puer crescebat ⁊ cōfortabatur plenus sapientia fm potētiam. in alleluia. Dominus regnauit. Et in offerenda. Domin⁹ essi firmauit. fm pulcritudinem: in graduali. Speciosus forma. In post cōmunione vero. Tollite puerū. Matthei. ij. ca. xpus fuge vocat: quo descēdit dñs in egyptū ⁊ mystice respicit ad gentilitatis adoptionem: qz dñs de iudea transiuit ad gentes vt eas adoptaret heredes.

¶ De festo circūcisionis. Rubrica.

Hic de festo circumcisionis dicendum est. Sciendum aūt q̄ circūcisio p̄mo inuenta est abrahe ⁊ semini ei⁹: id est hebreis ex eo nasciturus: vt sic p̄baret an obediret vel nō: sicut ⁊ adam ad p̄bationem obedientie mandatū accepit: ne de ligno vetito māducaret. Fuit aūt p̄cepta circūcisio p̄pter q̄ntz causas. Primo vt p obedientiaz mādati abrahām placeret deo cui p p̄uaricationem adam displicuerat. Secundo data fuit in signū magne fidei abrahe. Credidit essi se habituz filiū in quo bñdicētur omēs gentes p fidē. i. p quā spūalis circumcisio impleret: vt sic iustificaret ⁊ ipse. Tertio vt in hoc signo discerneret ab oī natione populus ille. Quarto vt circūcisio facta in virili membro p quod generat creatura mortalis: ⁊ in quo libido solet dñari: castitatez corporis ⁊ mentis seruandā ⁊ impudicitiā resecandā indicaret. Quinto: qz nō posset meli⁹ significari per xpm tolli originale peccatum, cum p̄cepu

tio quippe omis homo nascitur quẽadmodũ ⁊ cum originali peccato. In carne ꝓputij nõ est iussa fieri: quia in remediũ instituta est id ẽ ꝓtra originale peccatum: qđ a parẽtib⁹ ꝓtrahimus corrupti ꝓcupiscẽtia que in pte illa magis dominat: et quia in mẽbro illo culpã inobedientie homo prius cognouit decuit ꝙ in illo signuz obediẽtie acciperet. Fiebat circũcisio die octauo ex legis ꝑcepto. Leui. xij. ca. et fiebat cum lapideo cultello ad significanduz ꝙ post septenariũ: bui⁹ vite in octaua die. i. etate que erit resurgentiũ ois ab electis ꝑ petraz id est xp̃m abscindet corruptio carnis et spũs quãdo liberabimur a seruitute corruptõis qñ circũcidetur a peccatis anima cuiuscz credentis in eum. Due itacz res sunt illi⁹ sacramenti scz circũcisio a peccatis in presenti: et circũcisio ab omni corruptõe in futuro. Christ⁹ autẽ nõ indigebat circuncidi: vt iã dicet. Conferebat circũcisio suo tẽpore remissionẽ peccatoz sicut ⁊ nunc baptismus. Unde Greg. de ꝑse. di. iij. qđ apud. extra de baptis. maiores. Qđ apud nos valet aqua baptismi: hoc egit apud veteres vel ꝑ parulis sola fides: vel pro maioribus virtus sacrificij: vel pro bis qui de Abrahe stirpe prodierũt mysterium circuncisionis. ¶ Sed quare xp̃s qui fuit agnus imaculatus nõ habens maculã neqz rugaz: q̃ peccatuz nõ fecit nec inuentus est dolus in ore ei⁹ voluit circuncidi? Rñdeo. sicut voluit in tẽplo ꝑsentari sicut ⁊ baptizari sicut et de agno paschali cum discipulis epulari: sic voluit in corpore circuncidi ꝑ nos. Scõo ne iudei dicerent eum nõ esse messiam in lege ꝓmissum: qnon esse circuncisus: nec viueret xp̃m legez q̃ de seipso dixit. Non veni soluere legez sed adimplere. Tertio rõne nostri. s. ꝓpter figuraz. Etesi circuncisio illa carnalis figurat presentem spũalez: que est gra. ⁊ futura q̃ erit i⁹ gl̃ia: nec dedit exemplũ carnaliter circuncidẽdi: sed spũaliter ꝑ vite nouatõez. Mã scz Ber. dupliciter debem⁹ circũcidi. s. exteri⁹ in carne: ⁊ interius i mente. Quarto rõne fuit: vt. s. se verã carnem assumpsisse oñderet. Quito ne demões circũcisionis mysteriuz agnoscerẽt cũ essi illa ꝓtra originale peccatũ fieret: credidit diabolus ⁊ hũc q̃ circũcidebat filiũ peccatoz ẽ esse: ꝓpter quã etiã cãz voluit vt mater ei⁹ ẋgo ꝑpetua despõsaret. Sexto ꝓpter pfectam humilitatez tanq̃ esset peccator voluit hoc fieri iz non indigeret: sicut et ex humilitate voluit baptizari subdẽdo se minori. Ubi sit caro prepotij xp̃i dictum est in quarta pte sub septima pticula canonis super verbo Nom et eterni. Fuit autẽ mutata circũcisio in baptismuz q̃t tuor de causis. Primo qz sacrm baptismatis est pfectus. Scõo qz magis cõmune. Mulieres essi circũcidi nõ poterant. Tertio quia magis gratia plenum. Per circũcisionem nã qz tm̃ peccatum remittebat: sed gratia ad bñ operanduz ꝑ eam non pstabatur: nec ẋtutes dabãtur vel augebãtur. In baptismo nõ solũ peccatum remittitur sed gratia coopandi cõfertur: et virtutes augẽtur: ideoqz recte ait apostolus ꝙ Abrahã cepit circuncisionẽ tm̃ in signum. Quarto ꝓpter honestatẽ. Honesti⁹ essi est aqua lauari q̃ corpe mutilari. ¶ Sed videt ꝙ de circũcisione non debeat fieri festũ cum dicit apls. Circuncisio nihil ꝓdest. extra de baptis. maiores. Et iterum si circuncidimini: xp̃s nihil vobis ꝓderit. Preterea cũ ecclesia non faciat festum de passione dñi videt ꝙ in circuncisione in qua incipit passio dñi quando primuz sanguinẽ suum fudit non sit faciẽdum festum: sed potius lamentum: sicut et in passione. Ad hoc dicitur ꝙ festum non fit de circuncisione sed de octaua natalis dñi. Sed ne aliquid impedit nos dicere ꝙ fiat festũ de circuncisione: quia significat circunsionez q̃ fit et in octaua resurrectõis a culpa et a pena: ⁊ ẽ causa meritoria illius: et propter illud gaudium ecclesia solẽnizat. Ad hoc vero qđ obijcit de passione: respõdetur ꝙ alia de causa ecclesia dimittit facere festum in die qua dominus passus est ꝙ propter passionem: scilicet quia tunc dominus posuit peccata nostra in statera. Unde Job. Utinam appenderentur peccata mea quibus irã meruit: et calamitas per quã patiamur in statera. Oportuit essi filiuz dei pati pro peccatis nostris: vt nos redimeret ab oi peccato: ⁊ ideo luget ecclia magnitudinẽ pctoz suoz: ꝓsiderãs ꝙ sol erubescẽs ꝓpter pcã hominiz obtenebratus est: de quo dicetur sub parascene. ¶ Celebratur ideo bo

die octaua natiuitatis: que est octaua supple-
tionis: prout dicetur in ꝓhemio septime par-
tis. est etiã hec octaua alterius negotij signi-
ficatiua. Duplex est eñ negotiũ quod in ea fi-
guratur: vnum circũcisio domini qđ in euãge-
lio exp̃mitur. alterum aduẽtus hom̃is ad de-
um. Est eñ duplex aduentus. s. christi ad ho-
mines: de quo in natiuitate actum est. ⁊ hoĩm
ad xp̃z: de quo in hac octaua agitur: quod no-
tant antiphone lauduz: vt illa O admirabile
cõmertium. Nam ꝯmertium est vbi aliq̃d ac-
cipitur ⁊ aliquid datur. Domin⁹ namq̃z acce-
pit nostrã hũanitatẽ vt nobis daret suã diuini
tatem: quod notatur in verbis ibi sequẽtib⁹. s.
animatũ corpus sumẽs de virgine. per h̃ eniz
notatur quod domin⁹ accepit: per hoc eniz ꝙ
dicit: largit⁹ ẽ nobis suã deitatez: notat̃ qđ de
derit. Scđa v̄o ⁊ quarta antiphone terminã
tur. Te deum laudamus deus noster. q. d. ad
te venimus laudãdo te. Tertia termĩat̃. Dei
genitrix ĩtercede ꝓ nobis. q. d. intercede vt fi-
lius tuus suscipiat nos. In quinta dicit̃ illud
quod dixit baptista. Ecce agn⁹ dei. q. d. ad eũ
venire debemus. Unde andreas ⁊ alius disci
pulus Johãnis: hoc audito secuti sunt domi-
nuz. In antiphona vero que est supra Bene-
dictus. dicitur. Innouãtur nature. nostra eñ
natura recedendo a deo est inueterata: ⁊ rede
undo est innouata. ¶ Notandũ quoq̃z est ꝙ
quinq̃z sunt que hanc diem reddunt solennẽ.
Primũ est quia hac die duo festa cõcurrũt. s.
pariẽtis ⁊ partus. Unde et due misse celebrã
tur. Prima de pariente. s. de beata virgine in
qua dicitur introit⁹. Uultum tuũ. ⁊ cõmunio.
Simile est regnum celoꝝ homini negocia-
tori. Math. xiij. c. Scđa de partu. s. de filio ĩ
qua dicitur introitus. Puer natus est nobis:
vel in alijs ecclesijs. Dum medium silentium.
Unde ⁊ in quibusdam gradualibus officium
vtrũq̃z intitulatum inuenitur. Et ideo qꝛ hoc
festum est de beata virgine fit hodie statio a-
pud ecclesiam sancte marie trans tyberim: q̃
uis quidã scripserũt ꝙ fit apud sancta sancto
rum ad lateranum: pro eo ꝙ caro circũcisiõis
domini ibi dicitur cõseruari: ꝓut dictuz est in
quarta parte sub septima particula canonis.
Epistola est. Apparuit benignitas: que ẽ ad
Titum. iij. Euangelium est. Postq̃ cõsuma
ti sunt. Lu. ij. Alleluia. Multipharie. Hebre
orũ. i. Scđm qđ facit hanc diem solennẽ ẽ oc
taua de qua dictum est. Tertiũ impositio no-
ui ⁊ salutiferi noĩs. de qua dicetur sub titu. de
sabbato sancto vbi agitur de baptismo: qđ no
men triplex est. s. filius dei xp̃s ⁊ Jh̃s sicut ex
euangelio colligitur. de hoc dictum est in pro
hemio scđe partis. Quartũ est effusio sangui
nis iesu xp̃i. hodie eñ primo sanguinẽ suũ pro
nobis fundere cepit. qui eum postmodum se-
pe fundere voluit. Quintũ est signaculũ circũ
cisionis quod xp̃s hodie pro nobis dignatus
est suscipere propter causas premissas. In q̃-
busdaz ecclesijs subdyaconi fortes ⁊ iuuenes
faciunt hodie festum ad significandũ ꝙ in oc
taua resurgentiũ que significatur per octauã
diez qua circũcisio fiebat: nulla erit debilis e-
tas: non senectus non seniũ non impotẽs pu
eritia: sed oẽs ꝯcurrem⁹ in virũ perfectũ: cum
hoc mortale induet ĩmortalitatẽ ⁊ hoc corru-
ptibile incorruptionẽ: vt p̃missum est. de hoc
dicetur in septima parte sub festis sanctorum
Stephani ⁊ Johãnis. ¶ Postremo notan-
duz est ꝙ olim pagani ⁊ gẽtiles in his Kalẽ-
dis multas sup̃stitiones obseruabant: quarũ
aliquas Aug. in quodaz ꝯmemorat sermone
xxvi. q. vlti. nõ obseruet. Credẽtes eñ inquit
Janũ quendã deum esse: eum tunc venerabã-
tur: ei duas facies figurantes. vnam añ aliaz
post: eo ꝙ est principium anni sequẽtis ⁊ finis
p̃cedentis. Assumebãt eñ formas monstruo
sas alij ex pellib⁹ pecudum. alij ex capitib⁹ be
stiaꝝ. alij vestiẽtes tunicas muliebres. Alij au
guria obseruabãt dãtes vel recipiẽtes diabo
licas strenas. alij mensas laute p̃paratas to-
ta nocte manere sinebant putãtes totuz anni
spaciũ ꝯuiuia in tali cibi abundantia ꝑdurare
que v̄itas ꝓhibet xp̃ianos facere.

¶ De festo epiphanie. Rubrica.

Sequitur festũ epi-
phanie qđ est vocabulũ grecũ:
sonat latine manifestatio siue
apparitio ⁊ est idẽ cũ festo na-
tiuitatis. nihil eñ nasci ꝓfuit
nisi apparuisset. Ueꝝ ꝓ triplici apparitõe ho

die solēnizat eccl'ia. vñ et in codicib⁹ antiquis hec dies epiphania⁹ pluraliter ītitulat. ⁊ iō tripliciter noīatur. s. epiphania theophania ⁊ bethphania. Epiphania ꝺr ꝙ tuz ad illā apparitionē dñi que facta est magis p stellā. Magi autē ipsi fuer̄t Gaspar Melchior ⁊ Balthasar. et fuerunt reges iuxta illud psalmiste. Tibi offerent reges munera. et iterū. Reges Thar. ⁊ insu. mu. of. reg. ara. ⁊ saba. do. addu cent: quor corpa de Mediolano in Coloniam trāslati fuerūt. Et dicūtur magi a magnitudine scie. Per astronomiā eīi cognouerūt q; stella illa non erat ex cōstitutis a principio: sed illa de qua Balaam magister suus ppbetauerat. Nu. xxiiij. Orietur stella ex Jacob et ꝛeōsurget virga de israel. ⁊ de Jacob erit qui dñetur: ⁊ iō moti sunt vt ductu illi⁹ stelle venirent in Bethleē vt regē natū quē eis ppbetauerat Balaam adorarēt. ⁊ ꝺr epiphania ab epi qō est supra ⁊ phanos qō est apparitio: q; de sursum illa fuit apparitio. s. de celo: vel ab epi qō est sup: q; scriptū ē. Usq; dū veniēs staret supra vbi erat puer. Erat quidez primor terre ꝙ alie stelle. ⁊ bec facta sūt tredecīa die a natiuitate dñi quia die stella magos ad p̄sepium duxit. Et dicunt quidā ꝙ stella illa fuit spūs sctūs qui postea descēdit sup dñz baptizatū in spē colūbe: ⁊ ipsis magis in spē stelle. Alij ꝙ fuit Angel⁹ q̄ apparuerat pastoribus iudeis. s. illis tanꝙ rōne vtētib⁹ i forma rōnabili. Istis vero gētib⁹ tanꝙ irratōabilib⁹ i specie irratōabili. Alij ⁊ veri⁹ ꝙ fuit de nouo creata: que pacto officio suo redijt in p̄mordialez materiā. Alij dicūt ꝙ cecidit in puteū: vbi adhuc dicit apparere solis tri ỽginib⁹. ¶ Solet autē queri quō tā cito vz infra. xiij. dies de tāz remotissimis regionib⁹ bierosolymā venerunt: que ꝺr esse in medio mūdo. iuxta illō ps. Rex noster opat⁹ est salutē in medio terre. Dicit Jsidor⁹ ꝙ āte natiuitatē stella illa illis apparuit vt possent ibi esse in tpe oportuo. Hieronymus dicit ꝙ i die natalis dñi p̄mo ab eis visa est. Sed venerūt in ꝺromedarijs. Juxta illud ppbeticū. Inundatio camelor⁹ opiet te ꝺromedarij madian et effa: q̄ velocissime currūt. vñ ꝺicūtur a ꝺromos qō ē cursus: ⁊ aros qō est ỽtus: ⁊ sunt maiores camelis: ſz velociꝰ currūt ꝙ illi. s. tres in vno die quantū equ⁹ i tribus. ¶ Querit etiā quare magi venientes munera obtulerūt. Rūdeo ꝙ sm Bedā antiq⁹ nullus ad regem vel dñm vacuꝰ introibat qō Perse ⁊ chaldei obseruāt. Scōo sm Bedā obtulerunt aurū beate ỽgini ꝓpter inopie subleuationē. Tb⁹ ꝓtra stabuli fetorē. Myrrbā ꝓpter mēbror pueri ꝓsolidatiōez ⁊ verminū expulsionē. Tertio qr aurū ad tributū: tb⁹ ad sacrificiū: myrrba vero ad sepulturam ptinet. Per bec ergo tria insinuātur in xp̄o regia potestas: diuina maiestas: ⁊ humana mortalitas. Quarto qr aurū significat dilectōem: tb⁹ oratiōnē: myrrba carnis mortificationē: que tria offerre deo debem⁹. Scōa apparitio fuit eadem die in baptismo. multis tri annis reuolutis. s. xxx. die tricesimi vel tricesimi p̄mi āni. vñ Lucas. Et ipse Jbs erat incipiēs quasi annoruz. xxx. Et ideo bec appitio ꝺr theophania a theos qō est de⁹ ⁊ phanos: qō est appitio: qr ibi trinitas apparuit: pater in voce: ⁊ filius in carne: ⁊ spūs in colūba. Quidā aūt beretici dixerunt soluz in die epiphanie baptizari debere: p eo ꝙ xp̄s tunc fuit baptizat⁹ nec dari spiritū sanctū baptizato in alia die: et greci eadē die baptizant. ob quā beresim extirpandā sci patres decreuerūt neminē nisi in articulo necessitatis: eadez die baptizari debere. Tertia apparitio fuit postea similiter eodē die anno reuoluto cū esset. xxx. annoꝝ ⁊. xxx. dierū. s. qñ manifestauit se esse deum p mutationē aque i vinū: qō fuit p̄mū miraculū aptuz qō dñs fecit in cbana galilee: vel simpl'r p̄mū qō fecit. Et bec apparitio dicit bethphania a bet qō ē domus: ⁊ phanos qō est apparitio: qr ista apparitio facta fuit in domo in nuptijs. De bis tribus apparitionib⁹ fit solēnitas in bac die. Sed quia eccl'ia nō pōt pfecte de oībus vnaz ⁊ eādē die solēnizare: ideo de stella plene exequitur. ⁊ de alijs aliq̄d admiscet: vt notet ꝙ tres fuerūt i illa die apparitōes que legūtur i euāgelio tanꝙ sub die eadē facte. De p̄mo vero miraculo bodie totū cātat officiū: qr in ea specialiter natiuitas dñi gētib⁹ ē notificata. De scōo duo rīsoria cantātur. s. p̄mum. Hodie in iordane ⁊ in colūbe spē qō a plurib⁹ eccles̄ijs ponit nonū. ⁊ iō p̄mū ⁊ nonū: qr baptisma ē

primū sacramentū nostre redēptōnis ꝑ qđ re-
formamur: ⁊ similes angelis efficimur: quorū
sunt nouē ordīes. Bruno aūt signeñ. eps cor
rector officij antiphonarij dixit ꝙ in responso
rio. In colūbe spē: et in antiphona. Uox de ce
lo. que dicitur in octaua ad laudes: nō dz esse
verbū istud ipsum. Audite: qz in baptismo nō
fuit hoc dictū a patre: sed in trāsfiguratiōe. et
qui agunt festum trāsfiguratōis cantāt rñso-
rium in quo illud continetur. q. d. Ego sum te
stis ꝙ hic est ille qui ꝓmissus est in lege. Deu-
tero. xviij. vbi dixit moyses. Prophetā de gē-
te tua et de fratribus tuis suscitabit tibi deꝰ:
ipsum audietis ⁊c. Qui aūt verba eius que lo
quetur in noīe meo audire noluerit ego vltor
existam. De tertio vero miraculo cū alijs can
tat̄ vna antiphōa. s. Tribꝰ miraculis. ¶ Be-
da etiaz dicit in cōmento sup Lucā. Quartaz
apparitionē factā fuisse eadem die anno reuo
luto cum esset. xxxi. annoꝝ. s. in fractōe quinqz
panū: et saturatione quīqz milium hoīm: ⁊ il-
la dicitur phagiphania a phagin qđ ē bucca
siue comedere. Sed de hac hodie nil agitur.
Preterea dubitatur vtrū hoc contigerit ista
die. tuz quia in originali Bede nō sic legit̄: tū
quia Job. vi. vbi de hoc miraculo agitur dici
tur. Erat autē ꝓximum pascha ⁊c. Ideo aūt
institutū fuit hac die festum de tribus miracu
lis. quia hec dies fuit antiquitus celebris ī ho
nore Augusti cesaris ꝓpter triplicem eiꝰ triū
phuz quo suo tempore romano imperio tres
regiones subiugauit. s. Parthiam. Egyptuz
⁊ Mediā. Illam ergo celebritatem ecclesia
in melius ꝯmutauit: vz ad celebrandū christo
pro eius triplici miraculo. In quibusdā eccle-
sijs non dicitur hac die ad nocturnos. Dñe la
bia mea aperi. nec Deꝰ in adiutoriū: nec Glo
ria patri: nec hymnꝰ: ad notandū ꝓmptitudi-
nem gentiū que statim stella apparente vene-
runt. Ex arrupto ergo ad nocturnos venitur
quasi ipso facto dicat ecclesia: quibꝰ non ē nar
ratum de eo veniebant: ⁊ qui non audierūt cō
templati sunt. Isa. liij. c. Uel potest dici ꝙ in
hoc festo fit p̄cipue mentio de gentiliū cōuer-
sione: quos illi tres magi initialiter p̄cesserūt.
Quia ergo ꝯuersio ipsoꝝ gētiliū adhuc erat
imperfecta: quia ī paucissimis. s. in ipsis tribꝰ
magis: iccirco signum huius eccl̄ia omitti cā
tica que iā ꝯuersoꝝ seu ꝑfectoꝝ esse videtur: si
cut Gloria patri. hymnū ⁊ hmōi. Hac etiā de
causa nō p̄mittitur. Dñe labia mea aperi. nec
Deus in adiutorium. qz s̄m apl̄m. Corde cre
ditur ad iustitiā. s. prius: ore aūt ꝯfessio fit ad
salutē. s. postea. Inuitatoriū etiā non dicit̄ ꝓ-
pter quattuor rōnes. Primo ad ostendendū
ꝙ ecclesia in p̄mitijs suis venit de gētibus ad
dñz non īuitata vel vocata per p̄conē aliquē:
sed sola stella duce. iuxta illud. Nemo nos cō
duxit: vt sic incutiatur erubescētia eis qui tar-
de credunt cum multos habeant p̄dicatores.
Magi eñ nō vocati venerunt adorare xp̄m.
Scđo vt nos qui quotidie īuitamur: ⁊ excita
mur ad adorandū ⁊ deprecandum deū: videa
mur detestari inuitationē fraudulentaz hero
dis dicentis magis. Ite ⁊ interrogate diligē
ter de puero ⁊c. Tertia ē causa qz ipsa res nos
inuitat. s. stella ꝑ quaz significat̄ fides que du
cit nos ad deum ⁊ illumīat nos in noctu huiꝰ
seculi. Quarta qz p̄s. Uenite. qui dicit: dicit̄ ī
nocturnis: ⁊ sic idez repeti videret̄. Licz ergo
hac die nō dicatur īuitatoriū: tñ p̄s īuitatoriꝰ
scz Uenite exultemꝰ. in tertio nocturno ad se-
ptimā antiphonā đr ad ostendenduz ꝙ in ter
tio tp̄e. s. gr̄e sufficiēter īuitata est eccl̄ia de gē
tibus ⁊ nullꝰ se excusare pōt: qz in oēm terraz
exiuit sonꝰ eorū. xix. di. ita. et quia tertio tp̄e. s.
gratie data est vniformis gr̄a in plenitudine:
Dicitur quoqz ad septimā antiphonaz ad no-
tandū ꝙ ꝑ baptismū datur sp̄us septiformis.
Per hebdomadā dicit̄ inuitatoriū ī persona
magoruz alijs que viderāt nunciantiū. Legū
tur autē tres lectōnes de Isa. qui exp̄ssus loq̄
tur de xp̄i natiuitate: de qua siue đ nati appa-
ritōe hoc festum est. ¶ Sed queritur quare ī
quibusdam ecclesijs in principio tertij noctur
ni huiꝰ festi canitur psal. Deus noster refugiū
cum antiphona Fluminis ⁊c. cum ipse prece
dat in ordine psalterij vltimuz psalmū prime
nocturne ⁊ oēs scđe. Respōdeo. tertiū noctur
num recolit nouū testa. quod est tp̄s gr̄e: qua-
propter hoc tertiū nocturnuz habet in capite
antiphonā. Fluminis. que cum dicto psal. no
uum tangit testamētū: ⁊ ideo dictꝰ psal. tūc ⁊
nō prius đr. Preterea antiphona ip̄a bz all̄a

quod nō ponit in antiphonis p̄me vel secūde nocturne: vt dictū est sub natali. ¶ Rursus iō ponitur in septimo loco: qr ptinet ad septiformem gratie spm̄ p vim baptismi collatū. Sequentes etiā antiphone cū suis psalmis nouū indicant testm̄: ⁊ hi tres psalmi mōstrant commotionez gentiū ꝯtra p̄dicationē apl'oꝝ: subuersionem idoloꝝ: ⁊ ꝯuersionem fideliuz. Romana tñ ecclesia dictā antiphonā. Fluminis. cum suo psal. ponit in primo nocturno: ⁊ psal. Venite. in tertio ſm rectū ordinatū ⁊ naturalem ordinē psalmoꝝ: ⁊ ꝯgrue qr gentes tēpore gr̄e venerūt ad fidem. ¶ Et attēde ꝙ antiphone in p̄ma parrochia siue nocturna continent sacerdotes: ⁊ in secūda reges: in tertia vsqz ad angelos ꝑuenitur. Post tertiū nocturnum statim cantatur euangeliū Luce. Factū est autē in quo de baptismo saluatoris plene agitur: ⁊ eius genealogiā describit: qr vt p̄missum est hoc festū de natiuitate est. ¶ Notandum autē ē ꝙ mathe⁹ in euangelio. Liber generationis. enumerat generationē illā incipiens ab abraham descendendo vsqz ad ioseph virū marie de qua nat⁹ est iesus ⁊c. oñdens ꝑ hoc ꝙ a summo celo fuit egressio eius: ⁊ qualiter dñs ad nos descendit. Similiter Isa. xi. ca. Dona spūs sancti enumerās vltimo ponēs timorē dicit. ⁊ repleuit eū spūs timoris domini. Sed lucas in hoc euangelio. Cū factū esset. illam enumerat ascendēdo: qr post baptismuz eam enumerat nec sistit eam in abrahā: sed in eadē vsqz ad deum ꝓcedit ꝑ grad⁹ sic: q̄ fuit hely. ostendens ꝑ hoc ꝙ a baptismo iter est ad deum: sed hoc quasi ꝑ quosdam gradus virtutū q̄ significant ꝑ patres gradatim ordinatos: ⁊ tangit filios ſm legē nō ſm naturaz sic: q̄ fuit Nathan: qui fuit Dauid. supple fili⁹ scz adoptiuus. Una ergo generatio describitur descendēdo altera ascendēdo qm̄ vna carnalis: altera spūalis. In vna ponit. genuit. vbi carnalis gñalis ⁊ tēporalis successio exp̄mit. In altera ponit. q̄ fuit: vt notet spūalis generationis adoptatio. ⁊ describit ascēdendo: vt notet spūalis ascensus. Prima terminata est in virginis ꝑtu. Scda nobis inchoata est ꝑ baptismū. Tria ergo sunt euāgelia hui⁹ solennitatis. vnū est de baptismo. s. Factū est. scdz de magis. s. Cuz natus esset iesus. qd dicit in missa. ⁊ ibi dicit. Sic enī scriptū est ꝑ ꝓphaz scz Micheā ca. v. Tertiū est de nuptijs quod dicit in dñica seq̄nti post festū hilarij. ¶ Sane p̄missa duo euāgelia de generatiōe christi de nocte dñr. vnū in natiuitate. alterum in epiphania: qr vtraqz xp̄i generatio fuit in nocte: i. obscura ⁊ p̄oꝝ sensibus nō. itellecta. De hoc enī sub natali dictū est. Post euangeliū ecclesia exultando dicit. Te deū laudam⁹. Paruz ergo agit de baptismo dñi in nocturnali officio: sed supplet i octaua: in qua agit de apparitione facta in baptismo: p̄sertim in antiphonis laudum: q̄ ostendūt effectū baptismi i nobis. s. vt baptizemur: vt a peccatis ꝑ nostrū lauacrum abluamur. Oēs enī vni⁹ ⁊ septimi toni sunt. vnius ad notandū ecclesie vnitatez: in qua soluz baptisma ꝓdesse pōt. Septimi ad notandū ꝙ in baptismo dat septiformis gr̄a spūs sācti. Vel qr ꝑ baptismū ꝑuenit ad septimam etatē quiescentiū. Si enī aliq̄s statiz p⁹ baptismū digne acceptū decedat: mox recipit p̄maz stolam q̄ dat in septima etate. i. in scda vespa. Antiphona vero ad Magnificat est octaui toni. qr in vespa mūdi nobis dabit stola scda. i. gl'ia corporis. quā in octaua etate nos recepturos speramus. Duplex est enī mūdi vespera. Prima est sexta etas ſm ꝙ dñs dicit i vespe mūdi nat⁹. Iuxta illud. Vergente mundi vespe. Scda est finis mūdi in qua vel post quā dabitur nobis gratia carnis: de qua dicitur. Ad vesperam demorabitur fletus. Nā vsqz tunc erit fletus miserie nostre: sed tunc erit finis. Dicitur etiā ad horas capl'z illud. Surge illuminare. ⁊ illud. Sup te aūt. ⁊ illud. In undatio. q̄ sunt Isa. lx. ca. Missa siue diurnū officiū similiter ꝑtinet ad p̄muz principale et p̄cipuū miraculum. s. ad p̄mitias gentium: et ad munera magoꝝ: ⁊ ad xp̄i natiuitatez. Unde introitus qui sumitur de Isa. lz nō sit ibi cōtinue est. Ecce aduenit ⁊ cetera. Ecclesia eniz de gentibus electa pro suo vocationis initio gaudens gratiosuz laudis preconium offert. deo pro sua salute dicens. Ecce ⁊ce. quasi dicat. Ecce in propatulo est ꝙ dominus natura: dominator effectu aduenit. i. ad nos venit ⁊ carnem assumpsit: vel vt alludam⁹ p̄ñti diei

ad nos venit.i.qui in carne latebat per multa signa deꝰ esse apparuit: vt ꝑ stellaꝫ: ꝑ magoꝝ munera: per vocem paternā. ⁊ per spiritū sanctum in columba. ⁊ ꝓpter hoc vtiť aduerbio demonstrandi Ecce: ostendens apparitionē filij dei quasi ad oculuꝫ ꝑ premissa. Epistola. Surge ⁊ illuminare. ⁊ graduale. Omnes de saba ⁊c. sunt de eodē ⁊ sumūtur de Isa. lx. ca. ⁊ euangeliū de eodē. s. Cuꝫ natas esset ⁊c. qđ est mathei. ij. c. Ex quo sumūt alleluia ⁊ communioneꝫ. Sicut aūt in matutino officio fit suppletio in octaua: vt iam tactuꝫ est: ita ⁊ de misse officio simpliciter fit suppletio. Nam in troitus misse hodierne notat gaudiū gentiuꝫ de aduentu saluatoris exultantium: ⁊ in collecta hortatur gentes ad cōtemplanduꝫ eiꝰ speciem quam ꝑ fidem cognouerūt. Reliquū totum est de miraculo huiꝰ diei. s. de gentibꝰ per stellam ductis. ¶ Non est etiam ꝑtermittendum ꝙ in italia in missa huius diei futurū pascha populis annūciatur. Sacerdos nāqꝫ vl' alius post offertoriū dicit alta voce. Annūcio charitati vestre gaudiū magnū quod erit omni populo: qꝛ septuagesima erit tali die ⁊ pascha tali. In cōcilio vero Bracharen̄. de ꝯse. distin. iij. placuit ꝑmo. ita legitur. Placuit vt postq̄ omnia in cōcilio sacerdotuꝫ fuerint ordinata super venturū ipsius anni pascha quo kalendarum die. i. quo die ante vel post kalēdas: vel quota luna debeat suscipi a metropolitano episcopo intimetur: quod ceteri episcopi vel reliquus clerus breuiculo subnotantes vnusquisqꝫ in sua ecclesia aduenientе natalis domini die post euangelicam lectionē populo annuncient: hoc tamē non vbiqꝫ seruatur. ¶ Rursus i cōcilio carthagineñ. e. di. placuit. i. Statutū est vt dies pasche formataꝝ. s. lr̄aruꝫ subscriptiōe oībus intimeť. Dies vero cōcilij. xi. kalendas nouēbris serueť. Quidaꝫ tñ vltramontani ep̄i in synodo quā celebrāt die mercurij ꝓximiori festo beati luce ꝑmissa annunciant. Quidā asserunt in vigilia epiphāie ieiunandū fore: eo ꝙ sibi ꝓprium officiū appropriatur: ⁊ alleluia in officio nisi in dñica interueniat subticeť. ⁊ dicitur euangeliū. Defuncto herode. quod est mathei. ij. ca.

¶ De octaua epiphanie. Rubrica

De octaua epiphanie in omni cantu ⁊ in lectione Isa. que legitur ꝓ epistola. s. Domine deus meus. agiť de baptismo. Vñ ibi diciť. Exultent solitudines iordanis: ideo quia in iordane vim regeneratiuaꝫ dñs cōtulit aquis instituendo baptismuꝫ: ⁊ qua gentes q̄ a deo priꝰ erant quasi in solitudine deserti ad eū redeūt. Octaua ergo epiphanie suppletiōis est: vt in ti. ꝑcedenti dictū est: quia sicut in festo recolimus quomō xp̄us baptizatus est: ita in octaua rem ꝓpter quā baptizatus est: quod antiphone illius diei ostendūt. In octaua igitur de secūdo epiphanie miraculo. s. de baptismo iubilatur: vt in antiphona. Veterem hominē: ⁊ ceteris q̄ sequūtur q̄ quia translate sunt de greco in latinū grauius cōtinent in dictamīe ideoma. Et sunt de septimo tono: quia pertinent ad baptismū vbi septiformis gratia spiritus sancti operatur. ⁊ sunt nouē: qm̄ ꝑ ianuam baptismi ꝑueniemus ad cōsortiū nouem angeloꝝ. Sunt tamē octo de hoc expressius agētes ꝓpter verā octauā ad quā baptisma ducit. Et merito baptismi officiuꝫ ad octauā differtur: quia vicē tenet circuncisionis que in octaua celebratur. Et cantať hac die inuitatoriuꝫ: quia ꝑdicantibus apostolis ad baptismuꝫ sunt homīes inuitati. Quedam vero ecclesie dicunt hac die ad missam euangelium. Venit iesus a galilea. quod est math. iij. c. Alij dicunt. Vidit Johānes iesum venientē ad se: qđ est iohā. ca. i. que ambo ꝑtinent ad lr̄am ad baptismū xp̄i ⁊ epl'am.

¶ De ꝑma dñica pꝰ epiphaniā. Rubrica.

De prima dominica pꝰ epiphaniā. s. infra octauas dicturi ꝑmittimꝰ ꝙ ab epiphania vsqꝫ ad sep. pñt eē sex dñice ad plꝰ: ⁊ vna ad minꝰ. In q̄bꝰ oībꝰ intēdit eccl'ia i nocturnis officijs oñdere apparitiōꝫ dñi: vt stella oriať i nob̄ q̄ ducat nos i bethleē suꝑiorē: ⁊ fere oīa q̄ hoc tꝑe dñr ad gaudiuꝫ ꝑtinent. Verūtamē nō nisi tres ex ipsis dñicis ꝓpriū hñt offm̄: ⁊ iō qñ quattuor sunt aut plures sequēs officiū diciť i q̄busdaꝫ

ecclesijs. in prima dñica post octauas. qñ vero sunt tres dñice tm̄: dicit̄ in dñica īfra octauas. In hac ergo dñica. s. infra octauas monet eos ecclesia ī intruitu: vt offeram⁹ dño aurum: quia rex regū est. ⁊ thus qꝛ deus deoꝝ. ⁊ hoc idem facit in duabus sequētib⁹. Et est introitus. In excelso throno vidi sedere virum quē adorat multitudo angeloꝝ. qđ sumptum est de illo loco Isa. Vidi dñm sedentē sup̄ soliū excelsum ⁊c. ꝙ eñ hic dicit thronū dicit ibi soliū qđ idem est. et qđ dicit̄ hic multitudo angeloꝝ: idem etiā est qđ dꝛ in Isa. ꝙ angeli canebant. Sctūs sanctus sanct⁹. Sane thron⁹ excelsus est eccl̄ia in qua sedet deus q̄ monet nos vt adoremus xp̄m sicut verū regem. Epistola vero monet nos vt offeram⁹ myrrhā dicens. Obsecro vos per mīam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentē sanctā deo placentē ⁊c. ad Ro. xij. cap̄. ⁊ p̄ hoc oñdit̄ myrrha: q̄ intelligit̄ in carnis mortificatōe. Euāgeliū est de apparitōe dñi. Cū fact⁹ est iesus annoꝝ. xij. ⁊c. Luc. ij. c. vbi sequit̄. Mater ei⁹ inuenit eum in templo disputantē cum sapientibus ⁊ docentem. Potest etiam dici ꝙ ad h̄ vt efficiamur thron⁹ quo domin⁹ sedeat tria sunt nobis necessaria: mundicia carnis: humilitas mentis: et exultatio in domino. Ad mundiciam carnis inuitamur in epistola vbi dicitur. Obsecro vos ⁊c. vt supra. Ad humilitatē mentis in euangelio christi exēplo: de quo ibi legitur ꝙ parentibus subditus erat. Ad exultatōnē in domīo in graduali in quo benedicimus domīo qui fecit mirabilia solus: ⁊ in alleluia. et in offertorio in quo dño iubilari iubemur. Interest tamē inter alleluia ⁊ offertoriū quia in alleluia tm̄ semel dicit̄. Iubilate deo oīs terra. in offertoriū aūt geminat̄ sub diuersa melodia: ad notandū ꝙ in gaudio dñi crescere debemus: quia sumus mysticū tempus. vnde in euāgelio dicitur. Puer aūt crescebat ⁊c. In cōione que est Luce. ij. Notatur xp̄i humanitas: s̄m quā vocat eum filium: et quasi īcrepans dicit. Fili quid fecisti nobis sic. ⁊ deitas s̄m quam ipse dicit. Nesciebatis quia in his que sunt patris mei oportet me esse.

¶ De dominica secunda post epyphaniam. Rubrica.

In hac secunda dominica que est p̄ma post octauas: in sequētib⁹ dñicis cantatur in quibusdā ecclesijs ad vesperas in sabbatis respōsoriū. Peccata mea dñe sicut sagitte infixa sunt in me: sed anteq̄ vulnera generent ī me. i. peccata alia sana me ⁊c. ⁊ ꝓpter eandē causaz dicitur in p̄mo responsorio matutinali. Dñe ne in ira. Oñdit eñ ecclesia suis filijs penas ignis purgatorij et inferni: quia comedēdus ē agn⁹ paschalis cum lactucis agrestib⁹. et vt molamur inter duas molas. s. spez ⁊ timorē. Quia vero intendit ecclesia nobis manifestare fidē filij dei: vt dictū est: qđ fit meli⁹ per epistolas Pauli ⁊ psal. iō legūtur ipse epl̄e: ⁊ psalmi cātātur. Oīa eñ fere respōsoria ob octaua epyphanie vsq̄ ad sep. sunt de Dauid nō de bellis sed de psalmis. In quibus instruimur de bonis opibus: quia fides sine operib⁹ mortua ē. extra de sa. vn. ca. i. ⁊ qꝛ maxime ī psalmis dei misericordiaz īploramus: ⁊ ꝓpt̄ hoc quidā legūt de psalmis hoc tp̄e: vt sic respōsoria lectionib⁹ correspōdeāt: sed psalmi legi nō debēt nisi prout quidaz faciunt triduo ante pascha.

¶ Et nota ꝙ pene oīa respōsoria dñicaꝝ huius tp̄is vsq̄ ad sep. sumunt̄ de nocturno dñicali: ⁊ de quīq̄ psal. qui sequūtur. s. De⁹ deus meus respice. ⁊ alijs rñsorijs scđe ferie. sil̄r de eius nocturno sumit̄: et ita fere de oīb⁹ alijs. Epl̄e vero pauli legūtur p̄mo: qꝛ ipse p̄ ceterꝫ de fide locutus est per quaz quasi p̄ stellā xp̄s cognoscit̄. In illis eñ ad pn̄iam reuocamur. Scđo quia sicut ꝓphete nasciturū dñm p̄dixerūt: ⁊ maxime Isa. vñ isaiā añ natiuitatē domini legim⁹: ita ⁊ apl̄i deū natū p̄dicauerūt: ⁊ maxime Paul⁹ qui plus alijs laborauit. vnde ei⁹ epl̄as post natiuitatē legim⁹ xp̄m natū oñdentes. Breuiter aūt notanduz est ꝙ ꝓ natiuitate saluatoris varijs modis a die natiuitatis vsq̄ ad octauā epyphanie ostēsa exultauimus. verū qꝛ exultationē q̄ eē debuit spūalis: pene oēs ꝯuertimus in carnalē: ꝯmessatōib⁹: ebrietatibus: ⁊ iocis īutilib⁹ vacātes: inde est ꝙ in hac dñica q̄ est p̄ma post octauā epyphanie in officio nocturno historia. Dñe in ira ⁊c.

cātam⁹ in q̄ dñi mīaz ip̄lozam⁹: ꝛ p̄ pnie lamē
tū peccata deflemus ꝛ qz q̄libz die peccam⁹:
ideo quelibz dies sua dz bre spālia officia scz
rīsoria. Dies ergo dñicus bz sua. s. noue. ꝛ se-
cūda feria bre dz sua. s. tria: et sic de alijs. Si-
cut em̄ in bebdomada añ natiuitatē ad notā-
duz saluatozis desideriū singulis dieb⁹ singu
la rīsoria ꝛ singulas antipbonas ī laudib⁹ cā
tauim⁹: ita ad notandū planctū nr̄m ꝛ deside-
riū penitētī singulis dieb⁹ post octauas epy
pbanie ꝓpria rīsoria duputam⁹: ꝛ tam in no
cturnis psalmis q̄ in laudib⁹ matutinis q̄libz
die dicim⁹ antipbonas spāles q̄ feriales dicū
tur: quia ille tm̄ in ferialib⁹ dieb⁹ vel noctibus
cātātur nisi festū ip̄ediat: excepto tpe qđ est a
pascha vsq; ad octauas pen. Circa missē offi
cium sciendum est q̄ introitus bui⁹ dñice est.
Omnis terra ꝛc. et dicit ad idē qđ ꝛ aliud offi
cū. s. ad ostendū apparitionē. Sed istud to-
tū plenū est hac voce. Jubilate ꝓpter inoua-
tionē nr̄a: qz nou⁹ rex: noua lex. Apo. Ecce
noua facio oīa. Rursus ideo in hac dñica cani
tur. Dis terra ꝛc. qm̄ Auguste⁹ cesar ad gl̄iaz
imperij romani iussit vt de singulis ciuitatib⁹
orbis aliqs romā veniret afferens ide tm̄ ter-
re quātuz pugnis claudere posset: vt per boc
apparez oēs romano ip̄erio esse subiectos:
ex qua terra facta est ī vrbe quida mōticulus
super quē fabricata fuit quedam ecclesia a ro
manis ad fidē ꝓuersis: q̄ fuit ī hac dñica dedi
cata: qz ergo mōticul⁹ ille de oī terra fact⁹ est:
ideo in festo dedicatōis illi⁹ ecclie sup illū con
structe cantat. Dis terra ꝛc. ꝛ sicut Cesar au
gustus ab oībus mundi ptib⁹ adorabat: a q̄
bus terra alla apportata fuit: ita deus ab om
ni terra. i. ab oīb⁹ boibus siue ab oī genere bo
minū adoratur. Beat⁹ q̄z Gre. tali die pacez
fecit in orbe: ꝛ ꝓpter boc in collecta bui⁹ dici
posuit: ꝛ pacē tuā nostris ꝓcede tpib⁹. Banc
igit̄ pacē ꝛ xp̄i verā adoratione optatur va di
lectio. primi ad quā imitamur in ep̄la. Habē
tes donatōes ꝛc. ad Ro. xij. ca. In qua mone-
mur vt donatōes a xp̄o habitas ad alioz edi
ficationez exerceam⁹, vñ ibi dr. Necessitatib⁹
sanctoz cōicantes. Ad idē etiam in euāgelio
imitamur exēplo dñi: qui sicut ibi legit̄ in nu
ptijs mutans aquā in vinū, magna miracula
faciens necessitatib⁹ eoz subuenit: quoz inter
erat ꝺuiuātib⁹ mīstrare: sed ep̄la nō videt cō-
uenire mīsterio euāgelij qđ est. Nuptie facte
sunt in cana galilee. Jo. ij. c. Sed bñ cōuenit:
quia ad p̄firmatōnez nr̄am facta sunt miracu
la ꝛ dona data nobis: et tanq̄ in nuptijs spūa
lib⁹ apponit ap̄ls. xx. fercula p̄ncipalia dicēs:
siue ꝓphetiā sm̄ rationē fidei ꝛc. Chana em̄
zelus interp̄tatur: galilea trāsmigratio: q̄ igi
tur nuptie facte sunt ī chana galilee significat
q̄ in corde illi⁹ q̄ zelum. i. ardētem amorē ba-
bet trāsmigrādi de vicijs ad virtutes: de mun
do ad patrē: de terra ad celū fiūt nuptie. ꝛ xp̄s
dñs ibi est cū matre sua. boc est em̄ de p̄mis le
titijs in illo corde vbi fiunt nuptie q̄ xp̄s nat⁹
est de virgine: ibi mutat aqua in vinū. i. mīsipi-
ditas operū in leticiā spūalem. Ad bas siqdē
nuptias celebrādas Jnno. papa terti⁹ īstituit
bac die statione apō venerabile bospitale spi
rit⁹ sancti fieri vbi tanq̄ in chana galilee ēge-
lus trāsmigrādi de vitijs ad vtutes. Jbi siqui
dem posite sunt sex idrie. i. institute sunt ꝛ pfe
ctissime exercētur sex opa mīe: que sunt pasce
re esurientē: potare sitientē: colligere bospitē:
vestire nudū: visitare infirmū: adire incarcera-
tum: ꝛ mortuuz sepelire: et est ibi mater Jesu:
qm̄ in bonorē beatissime Marie v̄gīnis illi⁹
loci est ecclia dedicata. Jnuitat etiā ꝛ filij ei⁹
Jbs cū discipul' ad bas nuptias: qm̄ effigies
Jbu xp̄i que sudarij siue veronica vulgariter
appellatur bac die ex īstitutōe eiusdē Jnno.
a dño papa ꝛ cardinalib⁹ populus fidelib⁹ ad
bas nuptias pietatis ꝛ mie celebrandas illic
cōuenientibus ibi solēniter demōstrat. Jn of-
fertorio aūt quasi p̄ gaudio coreizamus qđ
spūalis facit ebrietas geminātes v̄ba tam in
offertorio q̄ in eius v̄sibus. Geminam⁹ enīz
illud. Jubilate deo omnis terra. similit̄ illud.
Reddaz tibi vota mea. ꝛ illud. Locutū est os
meū in tribulatōne mea. Duo em̄ sunt genera
bominū verba geminātiuz vel multiplicātiuz
scilz coreizantes et infirmantes siue afflicti.
Coreizantes vt bic. infirmantes vt in versi-
sibus offertorij. Vir erat in terra: quod canta
tur in dominica vicesimaꝑma post pentbeco-
sten. Sed in hoc est differentia: quia bic tā in
offertorio q̄ in versibus duplicamus verba.

ibi vero tm̄ in versibus quasi ridiculose geminantur. Et est ratio. q2 institutor officij loquitur ibi in offertorio tāq̄ hystoriographus rē simpliciter narrans: ⁊ tanq̄ non egrotans de iob in tertia ꝑsona loquens: cui⁹ patientia nobis in exempluz cōmendatur. In versib⁹ vero eiusdē offertorij loquitur tanq̄ infirmus pre dolore multiplicās verba dicēs. Utinā appēderentur peccata mea ⁊c. Egrotanti eñ loq̄ conāti verba intercipiūtur: ⁊ sepe incepta vix efferūtur: reducens nobis ad memoriā iob egrotantē ⁊ dolentē cui⁹ verba sepe repetit more egrotantis cui anhelitus non est sanus neq; fortis: ⁊ ideo imperfecta verba sepe repetere solet. Geminant̄ etiam verba in offertorio qđ dicitur in dñica quīquagesime: ⁊ in illo qđ dicitur feria quinta post scđam dñicam q̄dragesime. Ideo aūt hoc p̄cipue fit in offertorio: quia in eo p̄cipue oñditur offerētis affectus. In postcōione dicit dñs. Jo. ij. ca. mystice oñdit ꝙ dñs aquā in vinū mutat ī nobis. s. aquā timoris in vinū diuini amoris. aquā lr̄e ī vinū spiritualis intelligentie: aquam mortalitatis in vinū imortalitatis.

¶ De dñica tertia p⁹ epihaniā. Rubrica

Tertia doīca post epiphaniam nos monet cū angelis adorare vnuz regem dicens in introitu. Adorate dominuz oēs angeli ei⁹ ⁊c. Monet etiā nos adorare cū ipsis: q2 dixit Johāni angelus in Apoc. Cōseruus tu⁹ sum ⁊ fratrū tuoꝝ. Seq̄tur ibi. Audiuit ⁊ letata est syon. i. ecclesia. Et nota ꝙ iste introitus hz in se festū Ipopātis qñ est scđus. ab octaua semp vel ipsum ꝯtingit nisi. sep. impediat. Inde est ꝙ v̄ba hui⁹ introitus cuz verbis inuitatorij illi⁹ festiuitatis ꝯueniūt. In introitu nāq; dicit̄. Audiuit ⁊ letata est syon. In inuitatorio vero dr̄ Gaude ⁊ letare syon: occurrens deo tuo. qb⁹ etiā ꝯueniunt verba rñsorij illius festi. s. Adorna thalamū tuū syon. Euangeliū. Cū descendisset iesus. Math. viij. est de sanatiōe leprosi vbi dicit̄. Dñe si vis potes me mūdare. ecce fides. vñ dixit ei. Uolo mūdare. Sed epistola que est. Nolite esse prudētes ⁊c. ad Ro. xij. ca. nō videtur concordare euangelio: sed bene cōcordat ⁊ petit mystico sensui vel intellectui. Nam sanatio leprosi: significat ꝙ deus vult sanare nos a lepra volatili: q̄ est heretica prauitas que euolat per totuz mundū ⁊ ab omni alia lepra: id est ab omni peccato. per stellam: id est per fidē natiuitatis ⁊ apparitiōis. Huic intellectui cōcordat epistola. ⁊ primaz lepraz remouet cū dicit. Nolite esse prudētes apud vosmetipsos. Hoc solum est causa heresis ꝙ homo vult ꝓprio sensui inniti ⁊ intelligentia scripturarum. extra de ꝯsti. ca. ij. xxxvij. di. relatum. Aliam leprā remouet cū dicit. Nulli malum ꝓ malo reddētes: sed si esurierit inimicus tuus ciba illū ⁊c. Potest etiam dici ꝙ in officio huius dñice inuitantur angeli ad dñi orationem ꝓ sua reintegratione: q̄ est in cōuersione iudeoꝝ ⁊ gentilium. vnde in graduali causa redditur. Ad cōuersionez gentiliū pertinet quod dicitur. Timebunt gētes nomē tuū ⁊c. ad cōuersionem iudeoꝝ quod dicit̄. Quia edificauit domin⁹ syon. Pro hac reintegratione dicitur in alleluia. Adorate dominū omēs angeli eius. Ad idem etiam pertinet euangeliū in quo agitur de curatione leprosi sub figura iudaici populi: ⁊ de curatione cēturionis sub figura gentilis populi a domīo spiritualiter curati: ⁊ cū vtriusq; populi curationē operat̄ dilectio ꝓximi: ideo in epistola inuitamur ad eam vbi dicitur. Ne reddamus malum ꝓ malo: sed bona coram deo ⁊ hominibus exhibeamus. In offertorio ecclesia de vtroq; populo collecta deum laudat dicens. Dextera domini fecit virtutē ⁊c. Et quia xp̄us vsq; in diē iudicij q̄tum est ad corpus mysticuz semper augetur: ideo cantat̄ cōmunio in plurib⁹ ecclesijs. Puer iesus crescebat ⁊c. licet ī alijs dicatur. Mirabantur omēs ⁊c. Luc. iij. ca. Christus enim paruulus fuit cum a paucis iudeis cognoscebatur: ⁊ creuit: quia nō tatū a iudeis sed etiam a gentibus cognitus est. Illud aūt Mirabant̄ oēs ⁊c. satis bñ cōuenit: q2 iudei ⁊ gentiles videntes mirabilia eius: ⁊ audientes dona admirantes cōuertebant̄. Sane officia precedentiuz triū dominicaꝝ quidā referūt ad tres ānos q̄b⁹ dicūt dñz post baptismū p̄dicasse: ⁊ diuinitatē suā miracl̄is declarasse.

Dicunt eñi eum tribus annis p̄dicasse: ⁊ ꝑtez quarti anni q̄tum est a natiuitate vsq̄ ad passionem. Primū officiū referunt ad hoc ꝙ angeli legūtur ministrasse dño post baptismū et post ieiuniū: ⁊ post diaboli tentationem. vñ in officio illo dicit̄. Quem adorat angeloꝝ multitudo. Quia ergo āgeli in p̄ncipio istoꝝ triū annoꝝ statim post baptismū. post tentationē angeli accesserunt ei ministrantes: ideo p⁹ epiphaniam in dñica q̄ occurrit intra octauas cātatur in introitu. In excelso. ⁊ legit̄ euangeliū Cum factus esset iesus ānoꝝ. xij. Et bene cōgruit vt illud post duodecimā diē natiuitatis ꝓxima dñica legatur: quod post anno. xij. cōstat esse ꝑactum: ⁊ si necesse fuerit etiam in sequenti dñica repetat̄. Scd̄m officiū dicunt esse de miracl̄is: qꝛ in secūdo āno miraculis manifestius corruscauit: ⁊ ideo in scd̄a dñica legitur epl̄a: in qua gr̄aruz dona scribunt̄. ⁊ euangelium de initio signoꝝ dñi recitatur. Quod etiam ea ꝯgruit rōne: quia hoc miraculū scd̄o baptismatis anno legitur esse peractum: quo quia littere in spūm: terre in celum: corruptibilis in incorruptibile mutatio figuratur: ido ꝙ omīs terra deuz adoret in introitu iubilatur. Tertium offm̄ dicunt esse de cōuersione gentium ⁊ iudeoꝝ: ꝓut iam dictū est. Quia enim in tertio āno sua nos passione redemit ꝑ quaz vtrūq̄ ppl̄m ab eterna infirmitate curauit: iō legitur euāgeliū de infirmo ⁊ leproso curatis ꝓpter qd̄ fit in cantib⁹ v̄boꝝ geminatio: vt in introitu. Letata est syon ⁊ e. f. i. ⁊ in graduali. Timebūt gētes ⁊ reges. ⁊ in alleluia. Exultet terra ⁊ letent̄ insule. ⁊ in offertorio. Dextera dñi. Et quia ꝑ vtriusq̄ populi curationez ad auctus est numerus angeloꝝ: iō in introitu inuitant̄ ad laudes cū dicit̄. Adorate ⁊c. Quia vero nō sanat̄ putrid⁹ humor: nisi deponat̄ superbie tumor: ideo dicit̄ in epl̄a vt ad exēpluz xp̄i patientis ⁊ nō ꝑcutientis nō simus maluz ꝓ malo reddentes. Hec quidē tria officia nobis insinuāt xp̄i beneficia nobis p̄stita ad letificandum corda nostra. Unde cantamus ī offertorijs. Jubilate. Jubilanduz eñi est ꝙ nos eduxit de claustris inferni: ⁊ liberauit de inferno inferiori. Quartū autē euangelium in quo agit̄ de dormitione dñi in nauicula ⁊ de excitatione ad illā ꝑtem anni referunt in quo dñs obijt: ⁊ resurrexit. Dormitio nanq̄ dñi in nauicula est ei⁹ dormitio in cruce: ⁊ eius excitatio ē ei⁹ resurrectio quā suoꝝ vota citi⁹ fieri exegerunt. Quintū euangeliū ad hoc refertur ꝙ p⁹ dñi resurrectionē sensum suis aperuit vt scripturas intelligerēt. vñ in eo grates refert patri qui reuelauit eas paruulis: ⁊ abscōdit a sapientibus huius seculi. Omēs aūt epl̄e hui⁹ tēporis ad dilectionē xp̄i ꝑtinent q̄ facit vt simus inuicē xp̄i mēbra. vñ dicit̄ in p̄ma epistola. s. que legitur in p̄ma dñica post octauaz ꝙ donationes nobis a deo datas ad edificationem alioꝝ exerceam⁹. In hac secūda dicit̄: ne malum ꝓ malo reddam⁹. In tertia dicit̄: vt inuicem diligamus. In quarta dicit̄: vt viscera mīe habeamus. Qd̄ vero dicit̄ in quinta hoc facit vt p̄latis humiliter subijciamur exemplo xp̄i qui parentib⁹ subiectus fuit. Item qd̄ dicitur in p̄mo euangelio. s. quod legit̄ in p̄ma dominica post octauā: hic aquā nobis cōuertit ī vinū. qd̄ in secūdo lepra peccati tollit. qd̄ ī tertio dñm dormientem excitat in nobis. quod ī quarto nobis secreta reuelat. Potest etiam ⁊ alit̄ dici ꝙ sicut a die natalis vsq̄ ad epiphaniam apparuit ex officijs humanitas saluatoris: sic ⁊ in his tribus dñicalibus officijs diuinitas manifestaret̄ eiusdē. Nam in p̄me dñice euangelio dicit̄. Nesciebatis quia in his q̄ patris mei sunt opz me esse. In quo dñs manifeste declarat se esse deū illuz. s. cui milia milium seruiūt angeloꝝ. ꝓpter quod in introitu dicitur ꝙ euz adorat multitudo angeloꝝ. In graduali collaudant: ⁊ ad idem ī alleluia ⁊ offertorio terrā inuitant dicentes. Jubilate d̄o oīs terra. Sed quia laus saluatoris nō bñ sonat in labijs peccatoꝝ. Ideo apostolus in epistola p̄hortatur: ⁊ obsecrat vite sanctimoniaz Cōmunio vero cōsonat euangelio. In secunde vero dñice euangelio dicitur ꝙ dñs ad nuptias inuitatus aquā cōuertit in vinū: qd̄ fuit magnū sue diuinitatis indiciū. Solus eī de⁹ potest naturā mutare: ⁊ nostrū corruptibile ī gloriam reparare: ꝓpter qd̄ omnis terra euz adoret: psallat: ⁊ iubilet: cōfiteatur: ⁊ laudet: ⁊ angelos ad laudandum inuitat: vt apparet in introitu: graduali: alleluia: ⁊ offertorio. Cō

mundo vero cōsonat euangelio. In tertie dñice euangelio dicēs dñs volo mūdare benignitatem ⁊ ptātem sue diuinitatis oñdit. vnde leprosus mūdatus quasi choraula tam āgelos q̄ hoīes ad dñm adorandū inuitat dicēs ī introitu. Adorate dñz. ⁊ in graduali. Timebūt gentes. In alleluia vero ⁊ in offertorio dicēs. Dextera dñi. cām reddit. Cōmunio consonat euangelio. Ecce q̄ euidēter in his trib⁹ dñicalibus officijs diuinitas apparet q̄ vt p̄missuz est tres sunt: qz trib⁹ ānis dñs p̄dicauit. Sūt quoqz nonnulli q̄ totū hui⁹ tēporis spaciū. s. a natali vsqz ad purificationē ascribunt īfantie saluatoris: iō nō debēt in eo vt aiūt fieri ꝯmemoratiōes sanctoꝝ maxime de cruce: ne obijciatur. Nō coquas edū in lacte matris: ⁊ propter hoc etiā in vigilijs nocturnis de nouo legitur testō ꝓpter p̄ñtem vitā eiusdē hoīs xp̄i: quā dies isti significāt. Magn⁹ q̄z p̄co vel p̄ceptor sancte natiuitatis. Paul⁹ in legentiuz manus accedit: qui cū veteri lege nouā conferens gr̄am legē sanctoꝝ dep̄mebat: ⁊ legez fidei cū palma iusticie subleuabat ⁊ est hoc tp̄s quedā quadragesima xp̄i ꝯstās ex duob⁹ p̄fectis numeris. s. ex senario duplicato. ⁊. xxviij. Duplicitas senarij duplicē significat p̄fectioscz humanitatē corporis: ⁊ diuinitatē aīe. vnitas maioris nūeri p̄fecti diuinitatis vnitatez. Ideo sicut in. xij. dieb⁹. s. q̄ sunt inter natale et apparitionē iubilat̄ de apparitione humanitatis: sic in vigintiocto q̄ sunt ab apparitōe vsqz ad purificationē de apparitōe diuinitatis. Hanc quadragesimā cū gaudio celebramus: q̄ xp̄i incarnatio fuit gaudiū angeloꝝ ⁊ hoīm. Post quā quadragesimā sequit̄ ypopanti. i. p̄sentatio dñi in templuz: p̄ quā excitamur ad p̄sentandū nos deo patri. Quadraginta ergo dies p̄sentez statū demōstrāt ecclesie vbi p̄ q̄ttuor mūdi p̄tes satagimus vt decalogum impleam⁹. i. iuste ⁊ pie. viuam⁹ ī hoc seculo expectātes beatā spem ⁊ aduentū gl̄ie magni dei. In qua p̄sentatiōe apparebit nobis dñs gloriosus. ⁊ ideo in his dieb⁹ cantat̄ versus. Qm̄ edificauit dñs syō: ⁊ videbit̄ in gl̄a sua. Inde est etiā q̄ sicut p̄missum est: circa ypopāti merito cantat̄ introitus. Adorate: qz tūc erit nobis facie ad faciē manifestū choros angelorū dñm adorare.

¶ De dñica q̄rta p⁹ epiphaniaz. Rubrica.

Quarta dominica post epiphaniā nō habet proprium offm̄: quia nō semp̄ sunt quattuor septimane vsqz ad septuagesimā. Habet tñ euāgeliuz ꝓpriū qd̄ est. Ascendēte iesu in nauiculam ⁊c. Math. viij. c. et bētur ibi qūo dñs migrauit ⁊ sedauit tēpestatē maris: ⁊ dixit discipulis suis. Cur timetis modice fidei. q. dicat. Modica fides est causa timoris ⁊ tēpestatis cordis. Qui em̄ hz charitatē nihil timet: ⁊ hāc habet q̄ verā fidē hz: ⁊ iō de charitate ē epl̄a. Nemini quicq̄ debeatis, nisi vt inuicē diligatis ⁊c. q̄ est ad Ro. xiij. ca. Euangeliū significat q̄ si xp̄us dormit in nobis tempestas oritur. qui em̄ hz fidē hz deū. Uñ augu. Fides ī te ⁊ xp̄us in te. Dormit igit̄ xp̄us in nobis qñ in nos torpet fides: ⁊ tunc oritur tēpestas tētationum in cordib⁹. Redit autē tranquilitas si excitatur fides: q̄ excitat̄ p̄ charitatē: ⁊ iō in epistola diei hui⁹ dicit̄. nō occides: diliges ꝓximuz tuū sicut teipsuz. Fides em̄ ⁊ charitas serenitatē faciūt in mēte hoīs. His tribus sententijs horum triū euangelioꝝ reformat̄ homo oībus modis. primo enī mundat̄ sicut leprosus: secūdo sedatur tēpestas tentationuz: tertio fiunt nuptie in corde ipsius. Sed p̄mo ponitur euangeliū de nuptijs: qz dignior est ille status. ⁊ hi sunt tres status in hoībus s̄m augmentū manifestationis xp̄i.

¶ De dñica q̄nta p⁹ epiphaniā. Rubrica.

Euangelium quīte dñice post epiphaniā sumitur de matheo. Cōfitebor tibi pater celi ⁊ terre ⁊c. in quo ostenditur quibus deus se manifestat. s. paruulis ⁊ māsuetis. Unde dicit. Et reuelasti ea paruulis. ⁊ post. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊c. ⁊ bene ꝯuenit epl̄a ad collo. iij. ca. Induite mansuetudinem ⁊ pietatem. i. induite vos noua veste: vt cū nouo rege nouisitis. Noua em̄ fecit dñs oīa. Alie vero ecclesie legunt euangeliuz. Simile est regnū celorum: qd̄ est mathei. xiij. c.

¶ De dñica sexta. Rubrica.

Sexta domica: q̃a raro contingit: nõ habet aliq̃d proprium nisi orationes tantummodo. Sed ei a duabus precedentibus mutuatur.

¶ De dñica septuagesime. Rubrica.

Post tempus reuocationis sequitur temp⁹ deuiationis. s. temp⁹ penitẽtie qd̃ est septuagesima. Uisa nãq; via q̃ ducit in bethleem superiorẽ. per stellã. i. per fidem penitet homo q̃ deuiet ab illa. ¶ Prenotandum aũt est q̃ septuagesima instituta fuit ꝓpter tria. Primo ꝓpter redemptionẽ sabbati. vel ꝟm alios q̃nte ferie in qua sancti patres statuerant ieiunari: prout iam dicet̃. Secũdo ꝓpter rep̃sentationẽ: qm̃ rep̃sentat septuaginta annos babylonice captiuitatis: ꝓut iam dicet̃. Tertio ꝓpter significationez: qm̃ per hoc tẽpus significat̃ deuiatio: exilium: ⁊ tribulatio totius humani generis ab adam vsq; ad finem mũdi: qd̃ quidẽ exilium sub reuolutiõe septẽ dierꝝ peragit̃: ⁊ sub septẽ milib⁹ annoꝝ includit̃. ꝑ septuaginta eiꝫ dies septuaginta cẽtenas annoꝝ intelligim⁹. Siquidem ab initio mũdi vsq; ad ascensionẽ dñi sex milia annorũ cõputamus. Extunc v̄o quicq̃d tẽporis sequitur vsq; ad finẽ mũdi sub septimo millenario ꝯprehendimus: cuius terminũ solus de⁹ nouit. qua hoc de⁹ pater in sua posuit ptãte. Nec mireris de eo qd̃ dictuz est de sex milib⁹ annoꝝ. diuersimodi etem̃ ãni cõputantur. Nã ⁊ alij dixerũt q̃ ab origine mũdi fuerũt solũ quinq; milia ⁊ ducenti anni: vno minus vsq; ad xp̃i natiuitatẽ. vel ꝟm alios vsq; ad passionẽ. ꝟm alios vero vsq; ad baptismuz eius. Alij dixerunt q̃ ab adaz vsq; ad natiuitatem xp̃i ꝟm carnem cõpleta fuerũt q̃nq; milia ducẽti vigintiocto anni. In hystoriis legitur q̃ ꝟm septuagesimã ab adã vsq; ad decimum q̃ntũ annũ imperij Julij cesaris cõputant̃ anni q̃nquies mille ducenti vigintiq̃nq;. Sz ꝟm hebraicã veritatẽ. iiij. milia. Cõputatio tñ sex miliũ annoꝝ a Methodio poti⁹ mystice quã cronice est vera inuenta. Christ⁹ igit̃ in sexta mũdi etate nos ad hoc exilio in spe eterne retributionis reddita innocentie stola ꝑ baptismũ eripuit. Sed cõsumato tẽpore nostri exilij vtraq; stola ꝑfecte decorauit: vt iam dicet̃. ¶ Sciendũ autẽ est q̃ q̃nq; sunt septuagesime. Prima est septuagesima annoꝝ. s. iudaice captiuitatis in qua fuerũt iudei captiui in babylone septuaginta annis. de qua hieremias dicit. Trademini ĩ manu hostili. ⁊ seruietis Nabuchodonosor septuaginta annis: ⁊ sic est cõstruendũ. Trademini in manu hostili. s. nabuchodonosor: ⁊ seruietis septuaginta annis. nõ em̃ nabuchodonosor vixit tot annis. Secũda est septuaginta dierũ: q̃ incepit in hac dñica qua cantat̃. Circũdederũt. ⁊ terminatur in sabbato ĩ albis ꝟm alios ĩ pascha: vt iam dicet̃. Tertia est septuagesima ꝑegrinationis nostre. s. totũ tempus hui⁹ vite: qd̃ septem dierũ reuolutione agitur. Quarta est septuagesima hebdomadaꝝ q̃ similiter incipit a Circũdederũt me: sed terminat̃ in sabbato quo cantatur. Sitiẽtes. Quĩta est septuagesima etatũ. s. septẽ etates: quaꝝ sex sunt moriẽtiuz: ⁊ septima quiescentiũ. Harũ aũt septuagesimaꝝ due sunt figuratiue. s. septuagesima etatũ: ⁊ septuagesima nostre ꝑegrinationis. tres sunt figurate. s. septuagesima annoꝝ: dierum: ⁊ hebdomadarũ. De vltimis duab⁹ primo dicenduz est. Nam septuagesima hebdomadarũ figurat septuagesimam etatũ: vt hebdomada ꝓ etate ponat̃. Inde est q̃ in septima etate aĩe fideliũ requiescũt licet quedã ad tp̃us sint in purgatorio ⁊ iccirco in p̃ncipio septime hebdomade etate cantat̃. Letare hierusalem: vbi ponũtur tria v̄ba leticie. s. letare: gaudentes: ⁊ exultetis: q̃ sancti in septĩa etate gaudẽt de visione trinitatis. Et ꝟm q̃ visũ est doctoribus: iuxta septuagesimã hebdõadaruz facte sunt ille denoĩationes. s. sexagesima: septuagesima: q̃nquagesima: ⁊ quadragesima. Unde septuagesima dicta est: q̃ septĩa est ab illa in qua cantatur. Letare hierusalez. Sexagesima: quia sexta est ab illa. Quĩquagesima: q̃ q̃nta est ab ista. Quadragesima: q̃ est quarta. Et si forte queratur quare non dicitur tricesima q̃ est tertia ab illa. Respondet̃ q̃ ꝟm varios varie incboat̃ abstinẽtia. Nã re

gulares icipiũt ieiunare a septuagesima. greci a seragesima. clerici a quiquagesima. tota militia xpiana a quadragesima additis quattuor dieb⁹ bebdomade precedentis. Sed videtur potiꝰ debere dici septena quã septuagesima: quia sicut dictũ est nõ sunt nisi septẽ bebdomade a Circũdederũt me vsq; ad Sitientes. Sed iccirco boc fit: vt bec septuagesima aliquo mõ respondeat septuagesime iudaice captiuitatis. Sicut essi multi ex illis auctoritate Cyri qui cognominat⁹ est xps in patriaz redierũt: ⁊ in fine oẽs: ita et ante finez septuagesime etatum: que per septuagesimã bebdomadaz figuratur: multi ad patriã per xpz redierunt: ⁊ tandẽ oẽs redibũt. Aliũt etiam quidam ꝙ septuagesima sic ór: qz habet exordiũ septuagita dierũ quos ptinet. seragesima: qz bz initiũ seraginta dieꝛ quos ptinet. et sic de quiquagesima. ⁊ quadragesima. Nunc dicamus de trib⁹ primis. Nempe septuagesima dieꝛ repzesentat septuagesimã annoꝝ: ⁊ figurat septuagesimã siue tps nostre pegrinatiõis de quo iam dicetur. Visum est autẽ magno iperatori Karolo ꝙ septuagesima: seragesima: ꝙnquagesima: ⁊ ꝙdragesima nõ ꝓpt nũeruz sic denominẽtur. non essi a septuagesima sunt septuaginta dies: sed tñi seraginta quattuoꝝ nec a seragesima vsq; ad pascha sunt seraginta dies sed tñi quinquagita tres: sed sic dicta sunt ꝓpter ꝓsequẽtiam numerandi boc modo. Quia essi in lege ꝓceptum erat vt ꝑmitie ⁊ decime darẽtur deo: placuit sanctis patrib⁹ soluere decias dierũ ꝓstituẽtes ꝙ bmõi decimis quadrage. Nam ab officio. Jnuocauit vsq; ad pascha demptis dñicis dieb⁹ sunt xxvi. dies qui sunt decima tricẽtoꝝ seragita dieꝛ er quib⁹ annus ꝓstat. Sup sunt tñi ꝙnqz dies in anno qui videtur remanere indecimati: de quo dicetur sub quarta feria ꝙnquagesime Et est vocatũ tps illud quadragesima: qz habet ser septianas: ꝓut dicet sub ꝑma dñica ꝙdragesime. Tbelespboꝝ. Ño papa. iij. di. statuimus. ⁊ duob⁹. c. se. ⁊ Bre. de ꝓse. di. v. quadragesima. volẽtes ꝙ clerici aliqd adiicerẽt ad pẽsuz sanctẽ religiõis: ⁊ vt plusq; laici ieiunarẽt: adiecerũt septimã septimanã ⁊ vocatũ est tps illud ꝙnquagesima ꝓpter duas cãs. s. qz quinquaginta dies sunt ab Esto mihi vsq; ad diẽ sanctã paschẽ: ⁊ etiã ꝓpter ꝓfiam nũerandi. nã post. xl. sequit. l. Preterea sicut per ser bebdomadas ser mie opa intelligũtur. sic ⁊ per septẽ bebdomadas septez modi significãtur: quibus crimina remittũtur. s. per baptismũ: per martyriũ: per elemosynas: ꝑ indulgẽtiam: per ꝓdicatiõem: per charitatẽ: ꝑ penitentiaz. Postea ño qz pri⁹ statutũ erat ꝑ Greg. scoz. siue iuniorẽ ꝙ xpiam deberẽt quita feria ieiunare. Melchiades papa. de ꝓse. di. iij. ieiuniũ. istituit ꝙ nemo ieiunaret in quita feria: sicut nec in ꝑma: vt sicut ꝑma feria solẽnis errat ꝓpter dñi resurrectiõez: ita ⁊ quita feria esset ꝓpter ei⁹ cenã ⁊ ascẽsionẽ. vnde ⁊ adhuc die ipsa lauti⁹ ꝓcuramur: ⁊ iccirco placuit sanctis patrib⁹ addere octauã bebdomadã in redemptõez quintaz feriaz: et vocatũ est tẽp⁹ illud seragesima: ꝓpter ꝓsequentiã numerandi. Nam sicut quinquagesimus numer⁹ quadragesimũ: ita seragesim⁹ ꝙnquagesimuz comitatur. Si essi oẽs ꝙntas ferias ⁊ ꝑmas id est dies dñicos subtraxeris ab boc tpe tñi quadraginta dies ieiunabiles restãt: in qb⁹ nõ tñi decimas solues: sed ⁊ ieiunij dñici nũez implebis. Jnno. ꝙ papa. de ꝓse. di. iij. istituit ne sabbato ieiunaret eo ꝙ dñs in sabbato in sepulchro ꝙeuit in signũ nostre future ꝙetis i q̃ois afflictio a nobis excludit. Jdẽ etiã statuerũt Melchiades ⁊ Siluester papa: ne ꝓpt abstinentiã serte ferie natura ꝛmis debilitaret. Et iccirco addita est noua bebdomada: ⁊ vocatũ est tps illud septuagesima silr ꝓpter ꝓsequentiã numerãdi. Naz si subtraxeris ab boc tpe ño ꝑmas ferias ⁊ quitas: ⁊ sabbata: ⁊ diez pasche: non restãt tibi nisi trigita ser dies: qui vt dictũ est sunt decima diez. Jncipit autẽ septuagesima a meroze ⁊ termiat i leticia sicut ⁊ pnia quã significat: ⁊ sicut psalmi penitẽtiales. Jtez partẽ bz in tristicia: ⁊ partẽ in leticia semplena: qsii qui cũ penitẽtia trãseunt ꝓcipiuntvitã eternã vel aiaz beatitudinẽ vel saltẽ certam in purgatorio expectationem. Jtẽ incipit a dominica ⁊ termiatur in sabbato eo ꝙ a mansione paradisi nostri captiuitas incboaut: ⁊ vsq; ad futuram requiem perdurabit: vel qz ꝙ per peccatũ a domio nro recessimus

per penitentiā ad requiē reuertemur: et termi
natur sabbato in albis: et sic extēditur ꝑ decē
hebdomadas: quia ꝑ dacalogū ad leticiā per
uenit̄. Rursus īcipit a februario. iuxta zacha-
riā. i. c. q̄ dicit ꝙ in vndecimo mēse sabath ī se-
cundo anno darij factū est ad eū verbum dñi.
Sabath quidē nr̄a lingua v̄titur in virgā. so
nat eñ austeritatē ⁊ correctōem: q2 in hoc tē-
pore septuagesime de peccatis nostris per q̄
sumus a diabolo captiuati nos corripere ⁊ e-
mēdare debem⁹. Verū sexagesima in quarta
feria in albis. quīquagesima ī die pasche. qua
dragesima in cena dñi terminātur. Nam duo
dies q̄ sequūtur: et quattuor q̄ sumpti sunt de
quīquagesima: supplēt locū sex dierū dñicaꝝ:
vt sic rñdeamus pro modulo nostri ieiunij ie-
iunio dñi qui ieiunauit q̄draginta dieb⁹. A se-
ptuagesima quippe vsq̄ ad sabbatū in albis
sunt septuagīta dies. et a sexagesima vsq̄ ad
quartā feriā in albis sunt sexaginta dies: ⁊ sic
de alijs. Dicebat eñ: vt sicut fuerūt tres israe
litici populi de captiuitate reuersiōes. prima
sub zorobabel. scd̄a ⁊ tertia sub Esdra: vt iaz
dicet̄: sic ⁊ nos nostra peccata deflentes: ⁊ de
peccatis mīam implorantes tres faceremus
termīationes. s. in sabbato: ī quarta feria: et in
pascha vt reuerteremur ad gl̄iaz triūphātis:
et quarta in cena dñi ꝓpter quattuor euange
lia per que in his īformamur. Sunt autez sex
dies inter p̄ncipiuz septuagesime ⁊ principiū
sexagesime: ⁊ sex inter principiū sexagesime ⁊
principiū quinquagesime: et sex inter p̄ncipiū
q̄nquagesime ⁊ q̄dragesime. Inter finez vero
septuagesime ⁊ sexagesime duo: ⁊ inter finez
sexagesime ⁊ quīquagesime duo: et inter finē
q̄nquagesime ⁊ quadragesime duo similit̄: et
ita habemus a principio vnū senariū: ⁊ a fine
duos senarios. A fine vero habem⁹ duo ⁊ du
plex binariuz. quid hoc figuret Alchuin⁹ ostē
dit dicens ꝙ vna fuit mors xp̄i. s. mors corpo
ris quā per vnum senariū significam⁹: ⁊ mors
nostra duplex est. s. aīe ⁊ corpis quā significa-
mus per duos senarios. Christ⁹ autē ꝑ vnam
suam mortem duplā nostrā destruxit. Iteruz
vna fuit resurrectio xp̄i scz resurrectio corpis:
quā significat vnus binari⁹: et nostra resurre-
ctio dupla ē. s. resurrectio aīe a peccato: et cor
poris a corruptōe quam significat duplex bi-
narius. Et xp̄s sua simpla resurrectōe: duplā
nostrā muniuit. Septuagesima ergo tēpus
iudiciale captiuitatis rep̄sentat. Siquidē na
buchodonosor populū iudaicū ꝓpter ei⁹ pec
cata ab hierusalē in babylonē duxit: et septua
ginta annis operib⁹ duris affectus est. vbi in
organis ⁊ citharis ⁊ alijs instrumētis: sicut cō
sueuerat in hierusalē non cecinit dicēs. Quo-
modo cantabim⁹ canticuz dñi in terra aliena:
īmo vestibus miserie fuit vsus. Finitis v̄o se
xaginta annis Cyrus: qui ⁊ xp̄s dictus est: re-
gem babylonicū subiugauit: populoq̄ redeū
di licentiā ꝯcessit. Unde ꝑs sub Jesu magno
sacerdote cum Zorobabel ad patriā rediens
templū hyerosolymis cū gaudio reedificauit.
pars autē in captiuitate remāsit vsq̄ ad ꝯple
tionem septuaginta annorū: quibus expletis
sub Dario ⁊ Assuero: et quidem sub Esdra: ⁊
quidā sub neemia videlz reuersi sunt: ⁊ tūc du-
plex gaudiū habuerunt. Sane mystice nabu-
chodonosor est diabolus. babylonia mūdus
vel infernus. hierusalem paradisus. Popul⁹
genus humanū. Nabuchodonosor a hierusa
lem ppl'm captiuauit. ⁊ diabolus gen⁹ huma
num a paradiso in hunc mūdū vel ī infernū de
iecit vbi septuaginta annis illū affecit: vel q2
p̄sens vita septem dierū curriculo voluit̄: vl' q2
septē milib⁹ annoꝝ includitur: ꝓut iam in p̄n-
cipio dictum est. Popul⁹ cantica leticie suspē
dit: ⁊ genus humanū a canticis exultationuz
in deum siluit. populus vestimētis miserie v-
sus fuit: ⁊ genus humanū vestimēto maledi-
ctionis opertū fuit. Juxta illud. Fiat sicut ve
stimentū quo operit̄. Populus post sexagin
ta annos sub Jesu redijt ⁊ genus humanū in
sexta etate per Jesum verū sacerdotem reme-
auit. quidam sub Esdra. quidaz sub Neemia
redierunt. Esdra īterp̄tatur adiutor. Neemi-
as cōsolator: q2 oēs vere fideles finita hui⁹ tē
poris captiuitate per xp̄m adiutorē ⁊ ꝑ spiri-
tuz sanctū ꝯsolatorē ad patriā sunt redituri: ⁊
tunc duplicatū gaudiuz habebūt in glorifica-
tione corporis ⁊ anime. ¶ Rursus hec oīare
presentat ecclesia a septuagesima vsq̄ ad sab
batū ī albis. Quia eñ populus israel siue ge
nus humanum deiectum fuit in miseriā: iccir

eo incipit. Circumdederũt me gemit⁹ mortis: Item qꝛ ille siluit a canticis leticie: ideo ecclesia cantica leticie. s. alleluia ⁊ Gloria in excelsis deo: ⁊ Te deum: subticet. Adhuc qꝛ ppl's perdidit vestẽ virtutũ: iõ ecclesia vestibus cultioribus ⁊ solẽnibus: vt pote dalmaticis ⁊ tunicellis: ⁊ huiusmodi q̃ sunt vestes leticie non vtitur: sed poti⁹ lugubrib⁹. In cibis q̃ꝫ: vꝫ ieiunãdo tristiciã rep̃sentam⁹. Vñ zacharie. viij. Cum ieiunaretis ꝑ hos septuaginta annos: nunq̃d ieiuniũ ieiunastis mihi: ideoq̃ ꝓximã hebdomadã greci ieiunio sanctificabant. Itẽ quia ille anno sexagesimo ꝑ Cyrũ qui xp̃s dictus est reditum in patriã: ⁊ liberationeꝫ a seruitute recepit: sic ⁊ nos in sexta etate seculi sumus per xp̃m a seruitute diaboli redẽpti: nobisq̃ reddita est innocẽtie stola per baptismi remissionem: ideoq̃ in sabbato sancto vnum alleluia cantamus: iam spe quietis eterne ⁊ recuperationis patrie gratulantes. Et sicut ꝑs populi cũ zorobabel repatriauit: pars vero ĩ captiuitatem remansit: sic ⁊ pars fideliuꝫ defunctoꝝ cũ xp̃o surrexit: pars in expectationis cõsolatione remãsit. Sed qꝛ ⁊ graues fuerũt labores eoꝝ qui in hierusalẽ sunt reuersi in lõgitudine vie: ⁊ in apparatu redit⁹: iõ ⁊ nos ĩ p̃senti ecclesia laboramus ⁊ ingemiscim⁹: ⁊ tũc statim post alleluia cantam⁹ tractũ. Laudate dñm: q̃ laborẽ significat: dicit̃ tñ de laude domini cõgratulando ꝓpter resurrectionẽ. Illi quoq̃ cũ leticia redeũtes in itinere vexabant̃: ⁊ nos ꝑ totã hebdomadã paschalẽ graduale cum alleluia cantamus. per graduale laborẽ. per alleluia gauduꝫ designantes. Deinde illi omẽs cõpleto anno septuagesimo ad patriã sunt reuersi: ⁊ plenam susceperunt leticiam: ⁊ nos sabbato in albis quo vt p̃missuꝫ est septuagesima terminat̃: duplex alleluia cantamus significantes q̃ finito exilij nostri tempore captiuitas absoluet̃ ⁊ stola geminabitur. Hoc igitur tẽpore leticie cantica subticent̃: vt p̃missum est. de quibus dicit̃ Hiere. vij. Faciã q̃escere vocem gaudij ⁊ leticie: vocẽ sponsi ⁊ spõse. siquidem sponsus a nobis abijt. Cum igit̃ statum ecclesie nondũ redempte recolimus ⁊ nostrũ incolatũ plangim⁹: merito alleluia deponimus qđ specialiter illã gl'aꝫ significat: de qua dicit in psalmo. Exurge gloria mea: exurge psalteriũ cũ cythara: exurgaꝫ diluculo. Nẽpe gl'a patris est filius q̃ cytharã nostre humilitatis factã assumpsit: quã in passione fractã per resurrectionẽ in psalteriũ reformauit. Nõ dicũtur etiã alia cantica leticie. tum qꝛ hoc tẽpore repꝛesentat̃ ecclesie status: nondũ ꝑ xp̃ꝫ redẽpte. Et hec cantica sunt ad xp̃m specialr ꝑtinentia. tum qꝛ in ipso tẽpore nos peccatores rep̃sentamus: ⁊ in ore peccatoris nõ bene resonant p̃conia saluatoris. Verũtamen canticum triũ pueroꝝ. ⁊ gloria patri ⁊ filio ⁊c. nõ subticet̃: quia nunq̃ fuit aliquod temp⁹ ĩ quo nõ fuerint aliqui trinitatis cultores. Leo papa de ꝯse. di. i. hi duo. dicit q̃ ideo hymnos illos. s. Alleluia: ⁊ Gloria in excelsis: quos ãgeli cantauerunt in septuagesima intermittim⁹: quia peccato veteris hoĩs a cõuentu angelice iubilationis expulsi in huius misere vite babylone sup̃ flumina eius sedemus ⁊ flem⁹ duꝫ recordaremur illius syon in qua deũ decet hymnus. A septuagesima ergo quãdo ꝓthoplaustus lapsus est recitare alleluia. ⁊ Gloria ĩ excelsis in ecclesia nouẽ hebdomadib⁹. s. vsq̃ in pascha intermittimus vbi xp̃us resurgens a mortuis tristiciam nostrã vertit in gauduꝫ: ⁊ alleluia nobis redit. De hoc etiã dictũ est ĩ ꝓhemio huius ꝑtis. Que cantica leticie dicant̃ in festis q̃ occurrunt in septuagesima dicet̃ in ꝓhemio septime ꝑtis. Incipit ergo septua. a merore: ⁊ in gauduũ terminat̃: vt p̃missum est.

¶ Et nota q̃ in sabbato p̃cedenti sepe ⁊ fere per oĩa cantuũ officia alleluia iterat̃. ꝓ eo q̃ illud diligim⁹: ⁊ in thesauro cordis recõdim⁹ sicut amicum inter longinquũ ꝓfecturũ sepe amplectimur: ⁊ ei⁹ os faciẽ ⁊ ceta osculamur.

¶ Rursus ideo in sabbato ad vesperas geminatur seu multiplicatur: q̃m in lapsu Ade qui erat in magna quiete gaudium ꝑdidimus: sꝫ aĩabus in requiẽ recuperamus ⁊ corporib⁹ in resurrectione deniq̃ geminabim⁹. Quidam aũt in ipso sabbato dimittũt alleluia ad sextã: quidam ad nonã: quidã ad vesperas: quidã vero ad nocturnã hui⁹ dñice: ⁊ q̃daꝫ ad p̃mã dominice huius diei: q̃ veritas ꝓuenit ex diuersitate inceptionis diei: de qua in ꝓhemio septime partis dicet̃. Recti⁹ tñ dimittit̃ in vesp̃is:

qꝛ tunc dies incipit quo ad diurna officia: q̃a
nox p̃cessit: dies aũt appropiquauit. ⁊ hoc eti
am statuit alexander papa .ij. vt eiꝰ gemiatio
ad finẽ p̃cedentis tẽporis penitẽtie quã laus
sequitur euangelica referatur. ⁊ eiꝰ depositio
luctui sequẽtis tp̃is assignet. Unde ⁊ quedaꝫ
ecclesie deponũt alleluia cuꝫ gaudio magno.
Alie vero cũ gemitu ⁊ suspirio. illi rep̃sentant
futurã reparationẽ. isti de paradiso eiectionẽ
Ceterũ qꝛ hoc tẽpus meroris est nõ dñr canti
ca angeloꝝ sed hoĩum. vnde ꝓ deposito alle
luia dicit ecclesia in p̃ucipijs horaꝝ. Laus ti
bi dñe rex eterne glorie. nõ ꝙ equipolleat. Al
leluia eñ est vox ãgelica: ista humana: illa he
braica: ⁊ ideo dignior. ista latina: ⁊ ideo minꝰ
dignior. In antiphonis ⁊ rñsorijs dicũt q̃daꝫ
in eteruuꝫ. In missa vero ꝓ alleluia dicimus
tractũ: nec fit cõmutatio in hebraicã linguaꝫ:
q̃ sicut Hieronymꝰ ait sup̃ Isaiã greco sermo
ne opulẽtior est: nec in greca q̃ latina ditior ẽ.
sed in latina alleluia cõmutat q̃ oĩbus paupe
rior est: ad significandũ pauptatez p̃sentis vi
te. Et nota ꝙ a septuagesima vsqꝫ in pascha
p̃ dñicas noctes duo psalmi mutantur ad lau
des. s. Miserere mei: q̃ est psalmꝰ penitẽtialis
in locũ psalmi. Dñs regnauit: q̃ est psalmꝰ leti
cie. ⁊ ad p̃fectionẽ ĩformat psal. Cõfitemini.
in locũ p̃s. Iubilate. ⁊ hoc ideo: qꝛ p̃ peniten
tiam venit ad laudis ꝯfessionẽ: ⁊ p̃ timorẽ ad
spez. Quisqꝫ eñ in p̃egrinatõe quã septuage
sima significat positꝰ timori ⁊ spei est subditꝰ.
Psalmꝰ eñ Miserere. timorẽ quẽ opꝫ fragi
les pctõres in p̃senti p̃egrinatiõe de vindicta
dei habere designat informans eos vt pecca
ta sua plãgant. Quia vero post dolorẽ cordis
⁊ ꝯfessionẽ reatus fiducia accedendi ad dñm
habenda est: ideo deũ laudantes dicimꝰ ad al
terutrum p̃s. Confitemini. Rursus p̃s. Confi
temini: dicit hoc tp̃e ad laudes ad notandum
pueros debere instrui vt in ramis palmaꝝ sci
ant laudes dñi decantare. Qñ hic p̃s. ꝓprie
ad illũ diẽ p̃tinet: maxime ꝓpter illũ v̄suꝫ. O
dñe saluũ me fac. o dñe ⁊c. vel iõ vt p̃ mortẽ et
ꝯfessionẽ sequamur peccatoꝝ remissionẽ. Di
ctus vero psalmꝰ. Dñs regnauit. ⁊ etiã psal.
Deus deus meus respice ⁊c. ⁊ sequentes hoc
tempore dicunt ad p̃mam ne aliquid de psal
terio p̃termittatur quin totũ saltem in septĩa
na dicatur: qd̃ totũ in eccl'a p̃mitiua ĩ die legi
solebat. Ceterũ qꝛ vt p̃missum est per septua
gesimaꝫ totum vite nostre spaciũ accipimus:
merito officia dñicarum q̃ sunt a septuagesi
ma vsqꝫ in pascha variant. per qd̃ notant or
dines vite nr̃e seu cuiuslibet aĩe fidelis postq̃
peccauit. Per p̃mum eñ. s. Circundederunt
me: habemꝰ aliquẽ peccata ꝯfitentez. Per se
cunduꝫ. s. Exurge. habemus eundẽ petentez.
Per tertiũ. s. Esto mihi. ipsuꝫ orantẽ esse do
minuꝫ adiutorẽ sibi. Per quartuꝫ. s. Inuoca
uit me: cognoscimus dñm illũ audientem sibi
adiutorẽ esse. Iuxta illud. Te orante dicam.
Ecce assum. Per q̃ntuꝫ. s. Reminiscere: habe
mus illũ credentem vel sperantẽ. Per sextũ. s.
Oculi mei: intelligimus eũ bone operationis
ꝓmissionem facientẽ. Per septimũ. s. Letare
hierusalem. vbi de hoc dicet: accipimꝰ euꝫ de
hac passione exultantem: ⁊ ꝙ etiã requies sit
multis data in hac vita. Per octauũ. s. Iudi
ca me deꝰ. videmꝰ eũ a deo cõfirmatũ ĩ virtuti
bus ⁊ bonis operibus: qd̃ iam ꝯfidenter vult
⁊ postulat iudicari in cõsumatõe eterna. Per
nonuũ. s. Dñe ne longe: intelligimꝰ ꝙ iã sit col
locatus in ordine angeloruꝫ. Orat eñ ibi ha
bere p̃seuerantiam. Et ꝙ istud totum valeat
adipisci subiungit causaꝫ. s. per resurrectionẽ:
quod habetur per decimum officiũ. s. Resurre
xi. de hoc etiam sub dominica quadragesime
dicetur.

¶ De officio septuagesime. Rubrica.

Nunc de officio pre
sentis dñice aliqua dicemus.
Sane vt premissum est. filij is
rael seruierunt septuagĩta an
nis regi babylonis: ⁊ postea li
berati redierũt in hierusalez. Similiter opor
tet nos seruire ipsi tota vita ista vel p̃ culpam
⁊ penã vel ad minꝰ p̃ penã ꝓpter qd̃ volẽs ec
clesia agit p̃niam tanq̃ posita in captiuitate
babylonie. i. huiꝰ mũdi vt q̃nqꝫ liberet: ⁊ p̃ue
niat ad hierusalez celestem: ⁊ ꝓpter hoc facit
septuagesimã: ⁊ ideo incipit legere quinqꝫ li
bros moysi: qꝛ ista vtilitas penitentie per gra
dus distinguitur in illis. Primus eñ liber. s.

Gen̄. instruit nos in initialibus penitentie ī fide. s. et timore: que sunt essentia penitentie: q̄ per ea ꝯcipitur penitentia. In fide autez nos instruit: sicut ⁊ in symbolo. Qd̄ em̄ ibi d̄r visibilium ⁊ inuisibiliū. dicit hic. In p̄ncipio creauit deus celum ⁊ terrā. s. celū empyreū: et ea q̄ in eo sunt: q̄ sunt inuisibilia. ⁊ terraz. i. oīa ista visibilia: ⁊ sicut ibi et p̄mitur persona patris ⁊ filij: sic ⁊ hic. In p̄ncipio. i. in filio creauit de⁹: scz pater celum ⁊ terrā. ⁊ postea exprimit̄ persona spūs sancti: cum d̄r. Et spūs dn̄i ferebat̄ super aquas. i. spūs sanctus qui creauit et regit oīa. Instruit etiam nos in fide incarnationis ⁊ passionis vt credamus christū in quātū hoīem passum fuisse: non inquantū deum: ⁊ h̄ per Isaac q̄ non fuit īmolatus: sed aries. Iterum instruit nos vt credam⁹ xp̄m datum esse ex gratia non ex meritis: sicut Isaac. Instruit etiā nos in fide resurrectōis ⁊ ascēsiōis: ⁊ spiritus sancti missionis per Joseph qui post vēditionez sublimatus est in egypto distribuēs triticū per totū egyptum: sicut xp̄s post vēditionem sublimatus mūdo distribuit triticum verbi dei per p̄dicatores suos per totū mundū. Cui⁹ causa fuit resurrectio: assensio: ⁊ spiritussancti missio. Incutit etiā timorē ꝑ Adaz ne nos ꝑ vitiū gule siue per īobedientiā eijciamur de paradiso spūali sicut ille de paradiso terrestri. ⁊ ꝑ Cayn instruit vt caueam⁹ ab homicidio: er ꝑ ciuitates penitus destructas: vt caueamus a vitioꝝ sodomoꝝ. et ab oī vitio ꝑ diluiū. et iterū a vitio gule ꝑ Esau: qui ꝓpter esum lenticule ruffe reprobat⁹ est. Preterea quia in septuagesima recolimus miseriaz nostrā quā ꝓpter peccata parentū nostroꝝ īcurrimus: iō librū geneseos legimus: vbi agitur de expulsione primoꝝ parentū de paradiso: ⁊ de alijs de quo etiā cātam⁹ respōsoria. In sudore vultus tui. ⁊ illd̄. Ecce adam ⁊c. Ad maiorē tamē miseriā designandā prius legim⁹ ⁊ cantam⁹ de dignitate hoīs. s. ꝙ est factus ad imaginē ⁊ sil̄itudinē dei. ꝙ in paradiso etiaz collocat⁹ est. ꝙ socia ei facta est: ⁊ ꝙ nec mori nec aliq̄ penam pati posset nisi ex culpa sua ꝓueniret. Officium aūt misse est. Circūdederunt me ⁊c. vbi ꝯfitetur eccl̄ia se esse in pena ⁊ laboribus inflictis ꝓpter peccatum q̄ sunt: fames: sitis: calor: frigus. lassitudo: egritudo: et mors ip̄a ꝑ prauā ꝯsciaz: et amaritudo: fetor et tenebre: quales sunt dolores inferni. Sed ne iste luctus generet in nobis accidiā siue tristitiā que mortē operat̄ ponit in v̄su ꝯsolationem. Diligam te dn̄e virtus mea ⁊c. vt sic possit dicere. Fuerūt mihi lachryme mee panes ⁊c. Et aduerte q̄ hec verba Circumdederunt ⁊c. sunt etiā vox ecclesie p̄mitiue plorantis in Abel ꝓthomartyre p̄centore: cui⁹ sanguis de terra clamauit ad dn̄m: qui aperuit os suuz ⁊ suscepit eum de manu Cayn fratris ei⁹. vnde statio est ad sanctū Laurentiū cui⁹ mors preciosa nouo ⁊ īaudito genere passionis clamauit in celum ⁊ audita est in vniuersum mūduz. Unde ⁊ eccl̄ia romana p̄ ceteris est autētica. ta martyrib⁹. Ne autē ecclesia desperet ꝓponitur ⁊ in euāgelio triplex salubre remedium. ⁊ in epl̄a triplex premium. Remediuz est vt si vult ab illis plene liberari ī vinea aīe sue laboret abscīdēdo vicia ⁊ peccata: postea ī stadio vite p̄sentis currat per penitētie opera. deīde viriliter ī agnone pugnet ꝯtra oīa diaboli tētamēta. qd̄ si fecerit triplex remediū habebit: quia laboranti dabit̄ denari⁹: currenti brauiū pugnanti corona. Uerū quia non libenter homo suscipit onus penitētie nisi videat p̄miuz: ideo oñdit p̄miū in epl̄a. i. ad Corinth. ix. Nescitis q̄ hi qui in stadio currūt: oēs quidē currunt sed vnus accipit brauiū. Est em̄ brauiuz premiū currentium: per qd̄ significat̄ beatitudo eterna que est p̄miū currentiū ī regnū eternum: qd̄ ostēdit̄ vt libēti⁹ agant hoīes penitētiaz: ⁊ vt magis fleāt peccata sua. vñ ps. Super flumīa babylonis ille ⁊c. ⁊ sicut in cursu exteriori remouētur q̄ impediūt cursuz: sicut dicit apl̄s se facere cū dicit. Castigo corp⁹ meū ⁊ in seruitutez redigo ⁊c. quasi dicat. Leuigo me. i. leuem facio ad hoc vt possim currere: sic facit ecclesia: macerat em̄ carnem suam vt remotis omnibus nociuis ad brauiuz vite eterne melius currere possit. Et bene respondet ei responsorium. Adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Tribulatio enim opportuna et vtilis est homini: quoniam facit nos recordari eternorum gaudiorum. Nec sequitur alleluia quia subticet ecclesia canti-

ca letície: vt p̄missuz est. Post resp̄sozīū sequitur tract⁹ a trabēdo dictus: t est suauis au rib⁹ s. De p̄fundis clamaui ⁊c. ad notandū q̄ in gemitib⁹ t suspiriis trabit ecclesia vitaz suam de p̄fundis peccati vel pene. Dz ad p̄solationē interponūtur v̄ba misericordie cū dicit. Quia apud te p̄piciatio est. Sed quia nullo modo vult ecclesia q̄ filij sui cadant i accidiā: ideo post tractū sequit euangeliū de denario diurno. i. de beatitudine eterna quā offdit filijs suis vt hylariter faciant penitentiaz. Sic est regnū celoz homini patrifamilias q̄ exijt p̄mo mane ⁊c. Matb. xx. c. Homo est vinea dei et ecclesia quā q̄libz dz colere p posse suo. m alijs per p̄dicatiōem: t in se per bonam operatiōem. et si bene coluerit habebit vitam eternā que ōz denarius. In denario ē imago t supscriptio: et nos habemus imaginē dei et apertaz superscriptionē: q̄ erimus t dicemur dij t filij dei. vnde p̄s. Ego dixi dij estis t filij excelsi oēs. Seq̄tur offertoziū. Bonū est cōfiteri dño ⁊c. In quo mouemur laudare deuz in tribulatōne: quod possumus facere viso denario diurno. ad quē videndū petit ecclesia illuminari. d. in postcōione. Illumina faciē tuā ⁊c. Pōt etiā t aliter dici p̄m Inno. ij. in p̄mo ne bui⁹ diei. Legitur esa q̄ occupatio magna creata est oībus boībus t iugū graue sup filios Ade a die exitus de ventre matris eoz vsq̄ in diem sepulture in matrē oīm. Siquidez mater oīm boīm terra est t eadem oīm est sepultura. p̄pter qō ille dicebat. Nudus egressus sum de vtero matris mee et nudus reuertar illuc. In p̄missis autē v̄bis circa statū bumane p̄ditōis tria p̄sideranda sunt: vz ingressus. p̄gressus t egressus. De p̄gressu p̄mittitur. Occupatio magna creata est oībus boībus t iugū ⁊c. de ingressu subiūgit. A die exitus de ventre matris eoz. de egressu concludit. Usq̄ in diē sepulture in matrē oīm. Sane in quolz statu graue iugū sup filios Ade imponit graue q̄dē i ingressu: grauꝰ i p̄cessu: grauiss mū in egressu. Ali merito p̄pheta flebat di. Quare de vulua matris egressus suz: vt videaz laborē t dolorē: t p̄sumerētur in p̄fusione dies mei. Format⁹ est esa bō de terra. peccatus in culpa. natus ad penaz. Vere itaq̄ occupatio magna creata est oīs bō: et iugū graue super filios Ade. t beati qui occupātur in bonis. miseri qui in malis. bti q̄z qui iugū xpi portāt. miseri qui iugū diaboli. Hanc būane p̄ditōis miseriā p̄sideras ecclesia gemit dicēs introitu. Circūdederūt me dolōres ⁊c. in quibus v̄bis Propheta recolit lapsum būanuz. Necvero p̄terea nimio dolore desperatiō statum cōmemorat mīam creatoris in graduali. Adiutor ⁊c. Occupatōez autē honestā t vtile dñs indicit in euangelio. Operarios cōducēs vt reddat illis mercedē. inhonestā vero et inutilē docet apls in epla euitare. Nescitis inquit q̄ hi qui in sta. cur. o. q. cur. sed vn⁹ accipit brauiū: sic currite vt p̄bēn. ⁊c. t seq̄tur. Ego autē sic curro nō q̄si incer. In tractu v̄o. De p̄fundis ⁊c. p̄pheta inter iugū t iugū distinguit. dicens essa. Sed iniq̄tates ⁊c. innuit iugū diaboli: de quo p p̄phetā ōz. Cōputruit iugū a facie dei. vñ mox subdit. Qz apud te p̄piciatio ⁊c. Ecce iugū xpi suaue: de quo v̄itas inquit. Jugū essa meū suaue est: t onus meū leue. In summa autē officium misse ōtinet afflictionē in introitu: ieiuniū in oratōe: bellū in epistola: auxiliū in graduali. in euāgelio in vineā inducamur: vbi p̄patimur: t pregnabim⁹.

¶ De sexagesima. Rubrica.

POst septuagesimā sequit sexagesima. Sicut aūt eccl'ia celebrat septuagesimā in misterio: quia quēadmoduz filij israel p fletuz exierūt t liberati sunt per septuaginta annos de seruitute babylonica: sic t ipsa eccl'ia de seruitute diaboli cui opz modo seruire: liberata est saltez per penitentiā factā in septenario hui⁹ vite. sic etiam in misterio celebrat sexagesimā: iz essa isti tuta fuerit in redēptōe quintaz feriaz. p̄ut dictum est sub septuagesima: fuit tamē etiā isti tuta p̄pter significatōem: qm̄ significat tempus viduitatis ecclesie: t illius merorē. p̄pter absentiā spōsi: qui peccatorib⁹ abest p gfaz t viatorib⁹ p humanitatis p̄sentiam. Licz enim xp̄s nobis sit p̄sens p̄m diuinitatē. iuxta illud. Ecce ego vobiscū vsq̄ in p̄sumatiōem seculi. tamen sz q̄ est bō in celo est sedens ad dexterā

patris. Nempe fructus septuagesim⁹ viduis debet. In ꝯsolatõem aũt illius absentie spõsi qui ad celũ raptus est: dãtur ecclesie due alie: scz sex operũ mĩe excitatio: et decalogi impletio. Unde sexagesima sonat sexies decez: vt ꝑ sex opa mĩe per decem decalogus intelligat. Sexagesima eñ ex senario ⁊ denario cõstat: vt sicut dñs post opera sex dierũ bñdixit diei septime sic post ꝑfectõez operũ decalogi perueniem⁹ ad beatitudinẽ eternã: ⁊ dicet nobis Uenite benedicti patris ⁊c. ⁊ iõ in sexagesima legitur euangeliũ. Cum turba plurima. Luc. viij. c. de semĩe verbi dei: vt hoĩes seminẽt opera mĩe ad habendã illã bñdictionem. Et qꝛ semẽ in plurib⁹ suffocat: ideo clamat alta voce in introitu. Exurge quare obdormis dñe. In tertia vero dñica. s. q̃nquasime ostendit ꝑ quẽ velit liberari. s. per deum vnde ĩ introitu dicit. Esto mihi in deũ ꝓtectorẽ. ⁊ quia domin⁹ ꝓpe est omnib⁹ ĩuocantib⁹ euz: sequit liberatio in sequẽti domĩca. vnde dicit ĩ introitu. Inuocauit me. ⁊ ego exaudiam eũ. Impossibile est eñ quin ille liberet qui aperit ꝑ ꝯfessionẽ peccata sua que sunt dolores ducẽtes ad ĩfernũ: ⁊ dolet dolore satisfactorio ⁊ petit a dño liberari. Quia vero peccata hominez a deo separãt ideo dubitãdo dicit. Exurge. Itẽ dicit ter exurge in hodierno introitu: ꝓpter triplices filios. Primo eñ clamat ꝓ filijs qui tẽtant ꝑ aduersa: sed nõ succumbũt vt Paulus: ꝓpter quos dicit ꝑmo. Exurge: quare obdormis id est obdormire videris nõ exaudiendo vel liberando: et hoc facit dñs vt ꝓbentur ⁊ examĩentur in igne tribulatiõis. Puriores eñ exierũt tres pueri de fornace babylõis q̃ intrauerũt. Unde nõ dormit sicut hr̃ Jeremie. ij. Uigilãtem virgam ego video. et dicit dñs statĩ. Bene vides: quia vigilabo ego sup gregem meũ et super filios meos. psal. Ecce non dormitabit neqꝫ dormiet qui custodit israel. ⁊ quantũ ad istos dicit postea. Obliuisceris tribulationis: qꝛ singula singulis debent reddi. Secundi filij sunt qui ĩ pugna cadunt: et ꝓpter istos dicit ecclesia. Exurge ne repellas in finẽ: quare faciem tuã anertis. q. d. Ostende faciẽ tuã et reuertẽtur ad te. Tertij filij sunt qui ꝑ blanda tẽtant: nec succũbunt: sed quia aduersa nõ tollerãt periculuz est ne ꝓspera eos frangãt: et ꝓpter hoc dicunt. Exurge domine adiuua nos: et libera me ꝓpt nomen sctm̃ tuũ. ꝓpter hoc sequit ⁊ libera nos. De hoc etiaz in dñica sequẽti dicet. Epistola vero. Libenter suffertis. i. ad Corinthi. xi. ca. hortatur nos vt queramus dominũ et despiciamus et sustineam⁹ lesores: et tanq̃ hoc cognoscẽtes dicimus responsoriũ. Sciant gẽtes qm̃ ⁊c. Tract⁹ ostẽdit terram ꝯmotam. i. ꝯscientiã peccatoꝝ. In euangelio ergo semen iacimus qm̃ in. lxxij. in vineaz inducti sum⁹. est autẽ euangeliũ. Exit qui seminat semĩare semen suũ ⁊c. et hoc facit beatus Paulus qui semĩauit semẽ suũ. i. verbum dei. et ꝓpter hoc fit hodie statio apd̃ sanctum Paulũ. et inde est q̃ in fine collecte huius diei dicit doctoris gentiũ ⁊c. Sepe enim ꝑm statões officia ordinãtur vt hodie: qꝛ eniz statio est ad sanctũ Paulũ: ideo de eo fit mẽtio in collecta: et eodem modo in quinta feria ante. Letare iherl'm: ⁊ in sabbato ibi sequẽti: vt ibi dicet. Protẽditur autẽ sexagesima vsqꝫ ad quartaz feriã post pascha in qua cantatur. Uenite benedicti patris: qꝛ illi qui ĩ operibus misericordie se exercẽt audient illud. Uenite bñdicti patris mei ⁊c. vt ipse testat: et tũc sponse ianua aperietur: ⁊ sponsi amplexu fruetur. vñ in epistola ãmonet vt ad instar Pauli tribulatõem de absentia sponsi patienter expectet. in euagelio vt seminationi bonoꝝ operuz semp insistat. ⁊ que quasi desperãs clamauerat. Circũdederũt me gemitus mortis dolores inferni ⁊c. nunc ad se rediẽs: petit in officio in tribulatõib⁹ adiuuari ⁊ ab ipsis eripi dicens. Exurge dñe adiuua nos ⁊c.

¶ De quĩquagesima. Rubrica.

Eq̃tur de quĩquagesima. In ꝑmis autẽ notandum est q̃ multiplex est quinq̃gesima. s. dieꝝ: annoꝝ: psalmorũ: personaꝝ ⁊ denarioꝝ. Quĩquagesima dierũ triplex ẽ. vna a dñica ista vsqꝫ diez pasche. Alia a pascha vsqꝫ ad penthecostẽ. de qua d̃r in cõcilio Aure. de cõse. di. iij. sacerdotibus q̃ ante pasche solẽnitatẽ nõ q̃nquagesima supplenduz est: quia illa seruatur

post pascha: sed quadragesima teneat. Tertia ab octaua pasche. i. a sabbato in albis vsq; ad sabbatū post penthecostē. ꝑma est penitētie afflictōis ⁊ abstinētie: tūc eñ boies abstinent a carnibus ⁊ ꝯtinēt a luxurijs. scda est leticie ⁊ exultatōnis. tertia figure siue glorie: et glorificatōis. figurat eñ octauam etatez vbi vtraq; stola. s. aīe ⁊ corpis īduemur: et īde est qd duo alleluia ī illa quīquagesima cantam⁹. Quinquagesima quoq; psalmoꝝ triplex est: et tres stat⁹ xp̄iane religionis significat. Primus est penitētie. scds iusticie. tertius laudis vite eterne: ideoq; pria termīatur in ps. Misere mei deus. scda in ps. Misericordiaz ⁊ iudiciuz. tertia Oīs spūs laudet dñm. qd est in fine psalmi. Laudate dñm de celis. Hec tres quinquagesime significant dies diluuij. Tot eñ diebus fuit aqua super faciem terre. s. centum quīquaginta. Ideo ergo tres quīquagesimas psalmoꝝ cantam⁹: vt de⁹ a tali diluuio et ab omni periculo nos defendat. In q̄nquagesima vero annoꝝ erat annus iubileus q̄ q̄nquagesim⁹ erat: tanta eñ erat septenarij celebritas ꝙ septima dies celebrabat. s. sabbatū: et septima septimana: vt per penthe. septim⁹ mēsis vt september. ⁊ septenarius ann⁹ vt iubileus in quo oēs serui liberabātur: si vero aliquis esset q̄ nollet liberari: sed remanere ī seruitute domini sui ducebatur ad postes tabernaculi vel templi: et ꝑforabat ei⁹ auris cuz subula quod erat signum seruitij: nec deinceps manumittebat etiā si vellet. Item oīa que tellus ex granis eo anno ꝓcreabat oībus erant cōmunia: non eñ colebat illo anno. Oīa etiā debita illo āno remittebātur: et possessiones alienate restituebātur ꝓut sub pēthecoste dicetur. vnde iubileus remittens vel initiās īterpretatur: per quez recte penitentia figurat ꝑ quā vera libertas tribuitur: et a diaboli seruitute liberamur. per eā etiam peccatoꝝ debita remittuntur et hereditas eterna atq; celestes mansiones restituūtur. Quīquagesima ergo penitentie tēpus ⁊ remissionis significat. Inde est ꝙ hoc tempore ps. Miserere mei de⁹. qui est q̄nquagesimus: et est psalmus penitētie ⁊ remissionis frequētatur ⁊ legitur ⁊ cantatur de diluuio. Nam sicut per diluuiū mund⁹ purgatus est a malis hominibus: ita per penitentiam purgatur macrocosmus. i. mīor mūdus. s. homo a vicijs ⁊ criminibus. ¶ Rursus quīquaginta dies in penitētia ducimus vt in q̄nquaginta sequentib⁹ diebus. s. a pascha vsq; ad penthe. quos in leticia sumus acturi nō excedamus quī in die penthecostes spūs sancti gr̄am suscipere mereamur. Finit eñ quinquagesima in die pasche: q̄r penitentia ad nouitatez vite resurgere facit. De q̄nquagesima personaꝝ sermo habet in Geñ. Abrahā quesiuit a dño si septuagīta boni essent ī populo nūquid parceret eis. īmo dixit dñs postea de sexagīta et q̄nquaginta: et sic vsq; ad decem. De q̄nq̄gesima denarioꝝ habet sermo in euāgelio vbi agitur de duobus debitorib⁹: quoꝝ vnus tenebat centū denarios: et alius q̄nquaginta sed de ea nil ad presens. Dicit autē quīquagesima quasi quinquies decez significās tēpus remissionis: vt dictum est. Quīquagenarius eñ numerus consistit ex quinario ⁊ denario in se multiplicatis. Nam qui opera quīq; sensuū corporis ꝑ decez legis mādata moderatus fuerit: secure dicere poterit ꝙ in vltimo die q̄nquagesime. s. in pascha cantatur. s. Resurrexi ⁊ adhuc tecum sum ⁊c. ¶ Et nota ꝙ Telesphorus ⁊ Greg. pape. iiij. dist. statuimus. ij. c. ⁊. c. se. statuerūt vt clerici incipiant a quīquagesima ieiunare. Instituta est q̄nquagesima. primo ꝓpter suppletionē: vt videlicz supplerētur dies dñici qui de ieiunio quadragesime subtrahūtur: ⁊ sic quadragīta diebus ieiunaret: ꝓut sub septuagesima est dictum. Scdo ꝓpter significatōez: quia significat tēpus remissionis vt p̄missuz est. Tertio ꝓpter representatōem: quia non solū tempus remissionis significat: verum etiam statum beatitudinis rep̄sentat. Nam in quinquagesimo āno serui efficiebātur liberi: vt p̄missum est: ⁊ quinquagesimo die a die agni īmolati lex data est et in q̄nquagesimo die a pascha datus est spiritus sanctus: et ideo hic numerus statū beatitudinis representat vbi erit adeptio libertatis ⁊ cognitio veritatis ⁊ perfectio charitatis. Matutinale diei hui⁹ officiuz est de diluuio: vt ecclesia incutiat timorem filijs suis ne peccent per luxuriam sicut in missa post commu-

nionem: nec peccent per gulam. Et quia hec duo vitia maxime dominantur in illo tempore: ideo agit de diluuio per quod penitētia designatur: vt p̄missum est. Sed ne timor nimis desperare faciat: dicit responsoriū. Ponaz arcum meū in nubibus celi in signū federis: qd̄ exponitur allegorice de xp̄o vel de quolz sancto s̄m suū modū. Arcus eñ ille quāto magis ad celū eleuatur: tanto magis ad terrā deprimitur: ita sanctus homo quāto magis eleuatus est ad celestia tanto plus se humiliat. Juxta illud. Quāto magis es: humilia te in omnibus. Item arcus iste est signū federis: similr̄ ꝛ xp̄us. Unde in psalmo. Respice in faciē christi tui: ꝛ sancti etiā sunt federis signum: qꝛ possent iram dei tenere: sicut fecit moyses. lxv. di. disciplina. Item arcus ipse portentū est: ita ꝛ sancti: qꝛ si dñs ita suos affligi p̄mittit q̄d erit de malis. vñ legitur in ecclesia. Uidit arcū: id est sanctū: ꝛ benedixit q̄ fecit illū. Notandum autē est ꝙ p̄mo cantantur quedaz respōsoria de diluuio. Secūdo quedam de obedientia abrahe. Postremo de ceco illuminato: ad notandum ꝙ q̄ per penitentiā peccata sua diluerit ꝛ mandatis dñicis: vt abraham obedierit: a dño plene illuminari merebit̄. ¶ Porro in officio misse ecclesia rogat deuz: ꝛ inuocat ꝓ filijs suis afflictis dicens in introitu. Esto mihi in deū ꝓtectorem. postea vero ꝓ lapsis: et dicit. Et in domū refugij ꝛc. et causam subdit scz p̄ fidem cū dicit. Qñ firmamentū meuz ꝛ refugium meū ꝛc. Tertio ꝓ tentatis in ꝓsperitate existentibus cū dicit. Et ꝓpter nomen tuum dux mihi eris: ꝛ enutries me. De hoc etiam in p̄cedenti dñica dictū est. Sequitur versus de spe. q. d. qꝛ merito spei dabis mihi hoc. In te dñe speraui. Oratio ꝓ afflictis est: scilz Preces nostras q̄s dñe ꝛc. Epl'a est de charitate. i. ad corinth. xiij. ca. Si linguis hoīum loquar. q. d. omēs virtutes eo momodo quo haberi possunt sine charitate nihil valent ad vitā eternā. Et ponit ibi quindecim grad⁹: ex q̄bus p̄uenitur ad regnuz celeste. Prim⁹ gradus est. Charitas patiens est. Secundus benigna est. Tertius nō emulat̄ ꝛc. deinde sequitur cōmēdatio charitatis. Charitas nūq̄ excidit. Qñ aūt nō pōt hō habere charitatē nisi fiant mirabilia. Maius eñ est de īpio facere piū q̄ creare celū ꝛ terrā: iō sequit̄ responsorium. Tu es de⁹ q̄ facis mirabilia. versus ē. Liberasti in brachio tuo. i. in xp̄o per fidē xp̄i. Et sequitur tractus. Jubilate. cui⁹ verba vident̄ esse cōtra illud qd̄ per tractū significatur. s. dolores: p̄ quos ecclesia trahit vitā miseram: sed dic ꝙ iubilatio seu exultatio non est cōtrariū tractui: qñ homo beatus in ipsis miserijs exultat: ꝛ etiā quando homo liberatus est in miserijs gaudet. Unde in actib⁹ apl'oꝝ. Ibant apostoli gaudētes ꝛc. ꝛ illud. Salomōis. Cor qd̄ nouit amaritudinē aīe sue in gaudio eius nō miscebit̄ extrane⁹. i. diabolus hoc est super omne gaudiū. Euangeliū est de fide passiōis ꝛ resurrectionis. Ecce ascēdim⁹ hierosolymā ꝛc. Luce. xviij. ca. ꝛ quia p̄ fidē ceci illuminantur: ideo statim sequit̄ ceci illumīatio q̄ valde sapienter petijt dicens. Dñe vt videam: qꝛ visio erit tota merces. Offertoriū similiter ē de fide. Benedictus es domine ꝛc. Et aduerte quia in euangelio cecus petitionē gemīat dicens bis. Fili dauid miserere mei. ꝛ in offertorio silr̄ etiā gr̄as de illuminatiōe vtriusq̄z populi duplicat dicēs bis. Benedict⁹ es dñe. et in alijs etiam verbis magis ac magis dupliciter illuminari postulat dicens ꝛ bis. Doce me iustificationes tuas: vel bis dicens. Justificationes tuas ꝓpter viā testimonioꝝ ꝛ veritatis ꝛ mandatoꝝ. Postcōio. s. Mādūcauerunt ꝛ saturati sunt nimis est de timore vt ad mēoriaz reducam⁹: qd̄ dicit̄ de iudeis. Adhuc esce eoꝝ erāt ī ore ipsoꝝ: ꝛ ira dei descēdit sup̄ eos. Qꝛ eñ comederāt vsq̄z ad nauseā statiz deū ad iracūdiaz ꝯcitauer̄t: vt vz incutiat̄ nobis timor ne p̄ gulā offendam⁹ deū sicut iudei Hoc aūt facit eccl'a: qꝛ tūc solēt hoīes magis intēdere gule ꝓpter carnis p̄uium qd̄ īminet: de quibus dicit grego. dist. iiij. deniq̄z. ꝙ relinquendi sunt suo ingenio cū venia. Et ideo bene competit huic diei. Potest etiam ꝛ alit̄ dici ꝙ tria sunt necessaria q̄ ꝓponunt̄ nobis in epistola ꝛ in euangelio: ad hoc vt opera penitentie que per q̄nquagesimaz figurant̄ sint p̄fecte. s. charitas que ꝓponitur in epl'a. Memoria dominice passionis. ꝛ fides que intelligitur p̄ ceci illuminationē: ꝛ hec ꝓponūtur in

euangelio. vera fides sine qua deo nemo placere potest: opa facit acceptabilia: memoria passionis reddit facilia: charitas facit esse cōtinua. Et sicut ecclesia p̄mo desperās clamauerat. Circūdederunt me ꝛc. ꝛ post ad se rediens adiuuari petebat: ita hic iam ꝯcepta fiducia ꝛ spe venie ꝓpter penitentiā quasi dñm tenendo orat ꝛ dicit. Esto mihi ꝛc. vbi petit q̄ttuor. s. ꝓtectionē illis q̄ sunt ī aduersis. firmamentum illis q̄ sunt in gr̄a. refugiū illis q̄ sunt in culpa. ꝛ ducatū illis qui sunt in ꝓsperis. Epistola vero nos ponit in expeditione armis muniri docens. Tractus triūphatori militie nos docet seruire. ei quidē qui nos fecit: nō ei cui nos vendidimus. Et nota euangelioꝝ cōsequentiā rōnabiliter ordinatā. naz in septuagesima vineam colim⁹. in sexagesima agrū seminamus siue semen spargim⁹. in q̄nquagesima fructū lucis in ceco illuminato colligim⁹.

¶ De feria q̄rta ī capite ieiunioꝝ. Rubrica.

POst quinquagesimam sequitur quadragesima que est numerus specialis penitētie in qua ieiunat ecclesia: ꝛ pēitet de peccatis suis. Per penitentiam eñi q̄ in quadragesima ꝑficitur: ꝑuenit ad quinquagesimā. i. ad annū iubileū. hoc est ad remissionē peccatoꝝ: vt p̄missuz ē. Incipit autē quadragesima a dñica sequenti in qua cantatur. Inuocauit me. sed in feria q̄rta ieiuniuz inchoatur: vt iam dicet̄. Beat⁹ petrus p̄mo īstituit ieiuniū quadragesime ante pascha. Nec vacat a mysterio ꝙ quadragīta sex dieb⁹ a capite ieiunij vsq̄z ad pascha in abstinentia sum⁹. Naz post babylonicā captiuitatem. xlvi. annis edificatū fuit tēplū dñi. vnde ꝛ nos post captiuitatē babylonis. i. ꝯfusionis vitioꝝ. xlvi. diebus ꝑ abstinentiaz ꝛ bona opa nosmetipsos tēplū deo edificam⁹. Quare autē quadraginta dieb⁹ ieiunet̄: ꝛ quare dicitur quadragesima sub dñica sequenti dicet̄. ¶ Sane ieiuniū quadragesime cōmendatur ab institutione ꝛ a tribus tēporibus: ꝛ ꝑsonis q̄ in illis ieiunauerunt. ¶ Rursus ieiunia ideo sunt instituta: qm̄ in veteri lege p̄ceptum erat decimas deo: ꝛ p̄mitias de oībus bonis reddi. vnde ꝛ nos idipsum facere debem⁹: ꝛ etiaz de nobisipsis. s. de corpore: ꝛ de mēte: ꝛ de tēpore. De his ꝛ alijs ieiunijs dictū est sub quarta feria tertie hebdomade aduentus. Siquidē de nobis decias ꝛ p̄mitias d̄o offerrim⁹ q̄n bonū operamur. In quadragesima soluit̄ decima dieꝝ: qm̄ s̄m grego. de ꝯse. di. v. quadragesima. a p̄ma dñica quadragesime vsq̄z ī pascha sex hebdomade computant̄: quarū dies sunt quadragintaduo: ex quibus duz sex dies dñici subtrahuntur de ieiunio remanēt tantū triginta sex dies abstinētie: q̄ sunt quasi decia anni. Ut ergo numer⁹ quadragīta dieꝝ q̄bus xp̄s ieiunauit impleat̄: recipiūtur ex institutione grego. papa. de ꝯse. dist. v. quadragesima. quattuor dies p̄cedētis hebdomade: vz quarta q̄nta sexta ferie ꝛ sabbatū. ꝛ s̄m hoc dicitur quadragesima quasi quattuor cū decima: qm̄ triginta sex diebus q̄ sunt decima addūtur q̄ttuor vt p̄missuz est: quoꝝ p̄mus est sanctificationis ꝛ mūdationis: qꝛ tunc tam aīam q̄ corpus mūdamus cineres capitib⁹ aspergentes. Reliqui tres sunt de p̄mitijs dieꝝ q̄ soluūtur in quattuor tēporib⁹ anni. Sed cum triginta sex dies p̄dicti sint decima trecentoꝝ sexaginta dierū: ꝛ annus cōstat ex tricentis sexaginta q̄nq̄z dieb⁹ ꝛ sex horis: pz cū ieiunam⁹ triginta sex dies rōne decime remanēt q̄nq̄z dies indecimati ꝛ sex hore: sed de illis ieiunam⁹ quattuor precedentis hebdomade: vt sacer numer⁹ compleatur vt p̄missum est. Sed s̄m hoc adhuc remanent triginta hore indecimate: videlicet vn⁹ dies: qui cōtinet vigintiquattuor horas ꝛ sex hore: sed pōt dici ꝙ ꝓ decima illius tēporis: in sabbato sancto tardi⁹ cenam⁹: vel forte ꝓpter hoc die illa tardi⁹. s. de nocte missa celebratur: vt dictū est in ꝓhemio quarte ꝑtis. Nos vero ꝓuinciales ieiuniū quadragesime in p̄cedēti secūda feria īchoam⁹: ꝛ sic duo dies plus ceteris nationibus ieiunam⁹. ꝛ hoc nō solum ꝓpter quandam honestatē: vt videlicet sic biduo purificati in quarta feria sacruz ieiunium inchoemus: verum etiam pro eo ꝙ quadragesima in magno die iouis cene terminatur: prout sub titulo de septuagesima dictum est. ¶ Ultimos ergo duos dies non ratione quadragesime: sed propter causam

ibi dictaꝫ ⁊ ꝓpter eoꝝ sanctitatē ieiunamus. Clerici etiā in quīquagesima ieiuniū inchoare tenētur: ꝓut ibi dictum est. Quidā autē dixerunt ꝙ premissi quattuor dies addunt̄ alia de causa: vꝫ tres ꝓ tribus dieb⁹ quattuor tēporuꝫ q̄ in quadragesima ꝯtingunt. quartus pro vigilia pasche quā ieiunare debem⁹: sꝫ p̄missa ratio verior est. Sed cum in quadragesima imitemur ieiuniū xp̄i: vt p̄missum est. ⁊ ipse statim post baptismū. s. epiphaniā suuꝫ ieiuniuꝫ inchoauerit. Querit̄ quare hoc tp̄e ieiunium inchoam⁹ ⁊ illud cuꝫ pascha ꝯtinuam⁹: ⁊ non eodem tp̄e quo ipse ieiunauit cum ipsi⁹ actio nostra debeat esse instructio. xij. q. ij. exēpluꝫ. Ad qđ quadruplex est ratio. Pr̄ia quia in quadragesima rep̄sentamus populū israel qui fuit quadraginta annis in deserto: et statī post celebrauit pascha. Scđa quia hoīes tp̄e verno naturaliter ad libidinē ꝯmouentur: ad quā restringendā institutuꝫ est hoc tēpore ieiunari. Tertia quia xp̄i passioni resurrectio cōtinuatur. igitur ratōnabile fuit vt afflictio nostra ꝯtinua esset passioni saluatoris. Cuꝫ em̄ ipse pro nobis passus sit: ⁊ nos ei ꝯpati debemus: vt ita tandē ꝯregnem⁹: ⁊ post passioneꝫ statim resurrectio subsequat̄. Iuxta illud apostoli. Si cōpatimur ⁊ ꝯregnabim⁹. nā ⁊ egrotus magis affligitur cum approximat sanitati. Quarta qꝛ sicut filij israel priusq̄ agnū comederēt se affligebāt ⁊ lactucas agrestes id est amaras comedebāt: ita ⁊ nos ꝑ penitentie amaritudinē debem⁹ pri⁹ affligi: vt statī post digne possim⁹ comedere agnum vite. s. corp⁹ xp̄i: vt sic mystica capiam⁹ paschalia sacramēta. ¶ Porro in missis q̄dragesimalib⁹ frequētatur. Humiliata capita vestra deo: eo ꝙ illo tempore diabol⁹ magis impugnat nos. Unde deuꝫ humiliter orare: ⁊ nos sibi humiliare debem⁹. ⁊ vt nos sub oīpotentis dei manu humiliemus dicit̄ etiā. Flectam⁹ genua. de quo dictum est sub qnarta p̄te sub ti. de salutatōe. ¶ Et est sciendū ꝙ Flectam⁹ genua: et hūiliate capita: sese comitant̄: et neutrum đr in dn̄ica die. Nam vt ait Greg. qui in dn̄ica die genua flectit deum resurrexisse negat. Propter multas quidē causas orādo nos ad terrā prosternim⁹: ꝓut dictum est ī quīta p̄te sub p̄ma.

Dicitur etiā oratio sup ppl̄z post Humiliate capita ⁊c. ꝓpter tēporis sanctitateꝫ. ⁊ ad notandū ꝙ in hac vita pro nobis est orandū: vt in futuro audire mereamur a dn̄o. Uenite bn̄dicti patris mei ⁊c. que quidē oratio est vicaria sancte cōionis. Olim em̄ omēs cōmunicabant: ⁊ cōmunicaturos dyaconus ad flectendum genua īuitabat: nunc vero qꝛ multi suscipiūt corpus dn̄i indigne: ꝓ ꝯmunione vtimur oratōe: dyacono sicut prius suo fungente officio ⁊ dicente. hu. ca. ve. de. qꝛ quicūq̄ humiliauerit se exaltabit̄: ⁊ q̄squis hic bonis actib⁹ bn̄dicetur: eterne benedictōni postmodū ascribetur. In hac ergo orōne sacerdos milites christi pugne ꝯmēdat ad dimicandū ꝯtra hosteꝫ antiquū ⁊ insidias īimicoꝝ: ⁊ ideo p̄munit eos ꝑ ministrū armis humilitatꝭ. dicēs hu. ca. ve. deo. ⁊ sic tandē capitibus hūiliatis quasi confirmans eos infundit super eos ꝓtectōeꝫ sue benedictōis: ⁊ hoc magis ī septuagesima qm̄ aduersarius noster tunc sollicit⁹ circuit q̄rens quē deuoret. Scđo ī p̄ma collecta genua flectim⁹ in postulatōe iusticie: que est necessaria in p̄senti vita. in vltima vero reuerenter īclinamus in gratiaꝝ actōe pro diurno denario vite future. Tertio in p̄ma collecta flectim⁹ genua pro pugna p̄sentis vite afflictōeꝫ laborꝭ: et cōtinētie ostēdentes. In vltima vero que ē pro gratiaꝝ actōe caput humiliamus per qđ mentis humilitas designatur: quia in eterna vita oīs labor excludetur: sed humilitas semper stabit. de hoc dicet̄ sub sabbato pr̄ie hebdomade quadragesime. Item in fine misse dicitur Bn̄dicam⁹ dn̄o: de quo dictū est in. iiij. parte sub ti. de oratōe nouissima. Hoc etiā tēpore cortine in eccl̄ia suspēdunt̄. de quo dictū est in p̄ma p̄te sub ti. de picturis. ¶ Porro ecclesia his dieb⁹ ī magno certamīe ꝯstituta in quadragesima frequētat p̄s. Qui habitat. qꝛ p̄s ille informat in certamīe positos speꝫ suā in domīo ponere: ⁊ omne adiutoriū ab eo deposcere. de quo sub dn̄ica sequēti dicet̄. Hoc tempore dyacon⁹ casulam super humerū portat. de quo dictū est ī parte. ij. sub ti. de dyacono. Ab hac quoq̄ quarta feria vsq̄ ad dominicam palmarū dicitur omni die prefatio de ieiunio. Etiam dn̄icis diebus apud quosdaꝫ.

In illa vero dñica ⁊ sequẽtibus dieb⁹ dicitur p̃fatio de passione. Sed videtur esse incõgruum q̃ i dñicis dieb⁹ cãtetur p̃fatio de ieunio cũ in illis nõ ieiunetur: ⁊ ideo quidã dicũt in illis quotidianã p̃fationẽ: sed lz nõ ieiunet nũero: ieiunatur tamẽ qualitate. i. in cibo quadragesimali sicut in alijs diebus. In quibusdã tamẽ eccles̃ijs incipiunt dicere p̃fationẽ de passione in dñica de passione: ⁊ in quibusdã etiaz dicũt p̃fationẽ de ieunio vsq; ad quartã feriã ante pascha. Uez lz vt p̃missuz est quadragesimali ieunio quod incipit i dñica quadragesime superadditi sunt quattuor dies: solẽnitates tamẽ officij quadragesimalis tp̃is incipiunt in eadẽ dom̃ica sicut p̃ius ⁊ non ante: nec in hoc imutatio facta fuit: quã q̃ poti⁹ ex incuria q̃ ex certa sc̃ia hoc ꝓtigisse credaẽ. nã ideꝫ deberet esse caput ieunij ⁊ officij. ⁊ p̃m hoc videtur q̃ i dictis quattuor diebus deberẽt immediate post missaz dici vespere. ¶ Circa qõ notandum est q̃ quadragesimale temp⁹ ẽ luctus et penitentie tempus. penitentes aũt dũ ꝙuertũtur ad tp̃m: a tenebris ad lucẽ. trãseũt: vespertinũ vero tempus ꝓpter defectũ ⁊ obscuritatẽ iperfectionez designat. Qz ergo penitentes nõ imperfectõi ⁊ defectui sed potius perfectõi ⁊ luci veritatis insistunt: iccirco conueniẽter q̃tum ad vesperas dictum temp⁹ lucis ex institutõe gabiloñ. conci. de cõse. di. i. solent. p̃ueniẽ: vt sic statim post missam dicantur: que alias circa noctis tempus ꝙsueuerãt dici. ¶ Hoc tamẽ quattuor p̃dictis diebus p̃cedentib⁹ non seruatur qui diebus quadragesimalib⁹ superadditi ex alia causa fuerunt: vel potest dici q̃ qz quadragesimali tp̃e ꝓpt̃ dispõem ad paschalẽ solẽnitatem ⁊ cozrectionem delictoz p̃teritoz sanctioz⁹ operib⁹ ifistendum est: ideo ꝓpius est: vt eo tp̃e quo fruamus illa ieunia plures oratiõũ supplicationes ieiuni agamus: ⁊ ꝓpter hoc non soluz alias hozas verũ etiã vesperas ante cibũ dicimus. ¶ Predictis tamẽ quattuor diebus b̃ nõ seruatur ad repsentandum p̃mariã dispõem penitentiũ qui in suis p̃mozdijs non possunt tot sanctitatis obseruantijs insudare. ¶ Hoc tẽ poze dicitur ad hozas, cap'm. Conuertimini. Joel. ij. ca. Et illud inter vestibulũ qõ est ibi dem: ⁊ illud. Clama ne cesses. Jsa. lviij. cap̃. ⁊ illud. Derelinquat ip̃sius. Jsa. lv. cap̃. ⁊ illud. Frãge esurienti. Jsa. lviij. ¶ Sane hec quarta feria quattuoz ꝓuilegijs insignitur. p̃imuz qz tali die incipim⁹ ieiunare: quod fit quadruplici ratiõe. ¶ Pmo⁹ ꝓ eo q̃ x̃ps legitur quarta feria suũ ieiunũ incboasse: quod inde videtur: quia natus est die dñica: ⁊ si quis diligẽter cõputet annos ex tunc vsq; ad triginta: p̃m rationes ꝓputi iueniet euz in tertia feria baptizatuz fuisse ⁊ sequẽti die intrans in desertũ icboauit ieiunũ. Scõo ideo i quarta feria ieiunũ incboamus: quia i quarta etate Salomon tẽplum edificauit: ⁊ nos quasi fundamentũ illius templi quod ex nobis cõstruiẽ facim⁹ ieiunando: vt in pascha templũ domini esse possimus. Unde apostolus tẽplũ domini sanctuz est quod estis vos. Tertio ideo in quarta feria ieiunũ incipit. Cũ essi ecclesia in dieb⁹ dominicis quadragesime nõ ieiunet ꝓpter gaudium qõ habet de resurrectiõe dñi que in illa die facta est. In resurrectione dñs legitur bis comedisse: semel cum discipulis euntibus in Emaus: ⁊ itez quãdo intrauit clausis ianuis ad discipulos: ⁊ attulerunt ei partẽ piscis assi ⁊ fauũ mellis. Jdeo incipit ieiunare ab hac q̃rta feria antecedẽte dñicam illam q̃, ꝓpter hoc vocatur caput ieiunij. De hoc etiã iã p̃missum est. Quarto quia sicut iam dicetur hoc tp̃e ad bellum ꝓcedamus: ideo quattuor diebus buius hebdomade ieiunam⁹: vt quattuor armati virtutibus. s. iusticia: foztitudine: p̃udẽtia: et temperãtia: quattuor mala que per p̃imũ parentez incurrimus deplozem⁹. s. q̃ de paradiso electi sum⁹: q̃ in hac valle miserie cibo ad modũ iumentoz indigemus. q̃ in infernũ descẽdere timem⁹. q̃ in patria cũ dño nõ gaudemus. Quito vt deseamus quattuor mala q̃ fecimus. s. pectatũ cogitatõis operis ꝙsuetudinis ⁊ locutõis. Scõm p̃uilegium est qz illa die audiũtur confessiones publicę penitentium: ⁊ eis penitẽtie imponũtur. Tertium: qz tunc cineres capitib⁹ aspergũtur: vt iam dicetur. Quartum: quia in die ista fit ꝓcessio qualem, per totũ annũ fieri non ꝓtingit. ¶ Penitentes namq; tunc ab ecclesia cum ꝓcessione ⁊ cruce ejciũtur. ⁊ i die cene in eadez recipiũtur

ſicut ſub illa die dicetur. Proceſſionem quidem facimus: qz tunc ad bellū cōtra boſtes iſcedimus: qui quaſi in expeditione a ſeptuageſima vſqz tunc fuim⁹. Procedentes ergo contra boſtes armis noſtris armamur: q̄ ſunt bumiliatio: oratio: afflictio: ⁊ elemoſynaz largitio. Humiliatio ſicut iam dicek eſt in cinere. Oratio: qz tunc dicim⁹. Parce dñe ꝛc. Afflictio de qua in euāgelio. Cū ieiunatis ꝛc. Elemoſynarū largitio q̄ maxime hoc tpe frequentanda eſt. Unde. Abſcōde elemoſynaz in ſinu pauperis. Talibus itaqz armis armati ad bella ꝓcedimus. Unde collecta bu⁹ diei eſt. Cōcede nobis omps deus ꝓſidia militie xp̄iane ſanctis inchoare ieiunijs ꝛc. Cetez in hac die offīi vſqz ad nonā differim⁹: nō tñi quia dñs hora nona expirauit: ſz etiā ꝓpter caſtrimargiam noſtrā. Adeo nanqz ventri dediti ſum⁹ ꝙ audita miſſa ſtatim ad cibum currerem⁹ et deboris parū vel nibil curaremus. Unde in cōcilio gabilioñ. de cōſe. di. i. ſolent. dicitur ꝙ ad miſſam cōcurrendum eſt. ⁊ auditis miſſaz ſolēnijs ⁊ veſpertinis, officijs ac largitis elemoſynis ad cibum accedendū eſt. Nacetiam die benedicik cinis ⁊ in ſignū bumilitatis capitibus aſpergik ſub bis verbis. Cinis es: ⁊ i cinerem reuerteris: qō dictū fuit ade Geñ. iij. ca. Et iob penitentiam in fauilla ⁊ cinere egit ꝓut legitur Job vlti. ca. Et ait dominus. In domo puluēris puluere vos aſpergite. Ucbee. i. ca. Item legitur Judith. b. iij. ca. ꝙ filij iſrael bumiliauerūt aīmas ſuas in ieiunijs: ⁊ cinis ſuper capita eoz. Et abzabaz inquit. Loquar ad dñm meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Geñ. xviij. cap. ⁊ Mardocheus indutus eſt ſacco ſpergens cinerē capiti ſuo. Heſter. iij. ca. ⁊ filie ſyon cōſpeterunt cinere capita ſua. Tereñ. iij. ca. Et boc eſt ꝙ ſicut ex libro pōtificali habetur. Penitentes ⁊ mozituri in ſignū penitētie ⁊ bumilitatis: ⁊ ꝙ terra ⁊ puluis ſunt: ſe in cinere vel ſolo ꝓſternūt: ⁊ cilitiū induūt: qō ex ve. teſta. tractū eſt. Legitur eñ Iſa. lviij. c. ꝙ penitētes ſacco ⁊ cinere ſternūtur. Item bierem ie. xxv. ca. Aſpergimini cinere: qz cōpleti ſūt dies veſtri. Item Jone. iij. ca. Rex ninive indutus eſt ſacco ⁊ ſedit in cinere. Item Treno. iij. c. Uirgines bieruſalē accincte ſunt cilitijs. Item in pſal. xxxv. Jnduebar cilitio. Fit etiā boc ad ſignificandū ꝙ ſicut in eiectione ade de paradiſo maledicta fuit terra in opere ſuo: ſic ꝙ bumilitatē penitētie terra noſtra. ſ. liberū arbitrium noſtrū benedicik ꝙ penitentiam: vt nō ſpinas ⁊ tribulos: ſz dignos fruct⁹ penitētie germinet. Inuitank aūt omēs ad penitentiaz generaliter cū dicik in antiphona. Immutemur habitu ꝛc. Jeiunem⁹ ⁊ plozem⁹ ante deum ꝛc. Et oſtenditur cauſa quare boīes debeant ieiunare: ſcz quia dom⁹ ſpectat eos ad penitētiam. Uñ introitus eſt. Miſereris oīum dñe ꝓpter penitentiā. ⁊ eſt Sapi. xi. ca. Omnes etiam ozōnes quecūqz dicūtur faciūt ad idez. In epla quoqz Conuertimini ꝛc. q̄ eſt Jobelis. ij. ca. ad boc inuitank generaliter parui et magni ⁊ vtriuſqz ſexus. Uñ dicit. Sanctificate ieiumū: vocate cetū: cōgregate populū ꝛc. Sequitur rñſozii Miſerere mei de⁹ ꝛc. qō reſpondet epiſtole: oſtendens triplicē effectum penitētie. Primuz qz per eū babem⁹ remiſſionem peccatoz ⁊ collationē gre: ⁊ cōculcationem inimicoz. Unde ſequik. Dedit in obprobrium culcantes me. Sequitur tractus. Dñe nō ſm peccata noſtra ꝛc. q̄ ſignificat laborem q̄ in penitentia babek. Et dicik iſte tract⁹ vſqz ad dñicam de paſſione in ſcōa: quarta: ⁊ ſexta ferijs vt in diebus artioꝝ ieiunio deputatis icepte penitētie memores oſones ieiunio cōbinemus. In euāgelio aūt. Cum ieiunaueritis ꝛc. Matbei. vi. cā. legik de mō ieiunandi vbi dicik. Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū: ⁊ faciem tuā laua: qz omnis penitens debet vngi oleo ſpirituali quod eſt iocunditas mentis tā ꝙ atbleta ⁊ pugil dñi: ſicut babetur i eccleſiaſtico. Oleū de capite tuo non deficiat: ⁊ faciē tuam laua. i. interiozem bilaritatem exterius demonſtra ne videaris bominibus ieiunans: id eſt ſic ieiuna ⁊ non intendas fauozem būanum: ſed ſolius dei: ⁊ pater tu⁹ qui videt in abſcōdito reddet tibi. Offerēda eſt. Exultabo: vbi eſt gratiaruz actio de impetrata remiſſione. Cōmunio eſt. Qui meditabitur. in qua eſt aliozum exbortatio de legis meditatione: et ꝓſonat euāgelio: quia meditari i lege eſt theſaurizare in celo.

¶ De quinta feria. Rubrica.

Sequitur de quīta feria. Siquidem inuitati sunt omēs in p̄cedenti die sicut ibi dictum est ad penitentiā. Sz qꝛ penitētia consistit in trib⁹. s. in oꝛone: ieiunio: ⁊ elemosyna: iō in trib⁹ sequētibus diebus agit de his trib⁹. ⁊ p̄mo de oratione in hac quinta feria: ⁊ ideo incipit introitus. Dum clamarez ad dn̄m. Fit autē oratio ab aliquo: quādoqꝫ ꝓ se: quādoqꝫ ꝓ alio. Ut ergo ostendatur q̄tum valet ab aliquo pro se facta oratio: igitur sequitur epl̄a. Egrotauit. Isa. xxxviij. ca. In qua ꝓponit ecclesia regem Ezechiam in exemplo: qui oratiōe ꝓ se facta impetrauit a dn̄o quindecim ānos vite sue superaddi. Ut etiam ecclesia ostendat q̄tuz valeat oratio ꝓ alio facta. legit̄ euangeliū. Cū intraret iesus. Mathei. viij. ca. de centurione qui rogauit dn̄m pro puero suo: vt sanaretur: quod impetrauit.

¶ De sexta feria. Rubrica.

In sexta feria agitur de ieiunio: ⁊ ostendit̄ quale ieiunium placet deo. s. spūale nō carnale. Unde epistola agit de hoc. Clama ne cesses. Isa. lviij. ca. ⁊ post. Quare ieiunauimus ⁊ nō aspexisti ⁊c. Et dn̄s respondet. Nūquid tale est ieiuniū quod elegi contorquere quasi circulum caput ⁊c. quasi diceret. Non placet mihi tale ieiuniū ꝙ aliquis se cruciet tm̄: sed ꝙ dissoluat fasciculos impietatis. i. ab omni peccato abstineat: quod fit per charitatē. Unde sequitur euangeliū. Audistis quia. Mathei. v. ca. agēs de charitate vbi dicit̄. licet hoc ī ecclesia non legat̄: dictum est antiquis. Non occides. Ego autem dico non irasceris.

¶ De sabbato. Rubrica.

In sabbato agit ecclesia de elemosyna: ⁊ de sabbato: qꝛ ꝑ p̄missa tria. s. oꝛones ieiuniū: ⁊ elemosynas venitur ad sabbatismū mentis: vbi pena iā facta q̄ spectat ad pn̄iam. i. pax q̄ est q̄es ⁊ sabbatism⁹ mētis se osculant̄. i. ꝯueniūt. Et ꝓpter hoc sequitur apte in epl̄a. Isa. lviij. ca. Si abstuleris de medio tui cathenam. s. pctōrum: ⁊ cetera q̄ ibidem sequūtur: tunc vocaberis sabbatū delicatū ⁊c. q̄ ibidez sequūtur. ⁊ h̄ ideo dicit̄ in euāgelio. Cū sero esset ⁊c. Marci. vi. ca. vbi dicit̄ de discipulis laborantib⁹ in mari per quos penitētes designant̄ ꝙ dn̄s ascendit in nauiculā cū eis: ⁊ statim facta ē trāquillitas: qꝛ deo p̄sente in corde homīs: pacificatur aīa ⁊ tranquillū fit ibi. Hoc sabbatū lz habeat epistolam ⁊ euangelium sicut nōnulla alia per anni circulū: non tamē est cantibus officiatum: quia s̄m quosdam nonduz erat solenni ieiunio deputatum. Hodie vero ieiunamus: vt ad quietis eterne sabbatū ꝑueniam⁹.

¶ De p̄ma dn̄ica q̄dragesime. Rubrica

In hac dominica ī qua cantat̄. Inuocauit me ⁊c. incipit quadragesima que significat tempus penitētie spiritualis: ⁊ vocatur dn̄ica quintana: quia quīta est a pascha. Quid aūt significent quinqꝫ quadragesime dictū est in p̄ma parte sub ti. de picturis. Dicta est aūt quadragesima licet in ea sint quadragintaduo dies vsqꝫ ad pascha. primo quia ecclesia non curauit de duobus que minutias nō attendit: sed summā numeri ponit q̄uis sit paruz plus vel min⁹. Secūdo quia quadragesima nō ꝓtenditur nisi vsqꝫ ad diem cene dn̄i: q̄ est dies absolutionis. Nam ꝑ quadragesimā bene obseruatam: ⁊ ꝑ verā penitentiā ꝑuenit homo spiritualiter ad cenam agni. Un̄ apoca. Beat⁹ qui vocatus est ad cenā nuptiaruz agni. ⁊ s̄m hoc solum sunt quadraginta dies. Tertio q̄a filij israel laborantes in deserto quadraginta annis cibati manna: ꝑ quadraginta māsiōes venerunt in terrā ꝓmissiōis: quo etiam exemplo quadraginta diebus a delicijs corporis abstinentes verbis vite reficimur: oꝛoni vacamus: vt tandem ꝑ iesum xp̄m in terra viuētiuz introeamus: sicut illi ꝑ iesuz naue. i. iosue ī terram ꝓmissionis introducti sunt. Ideo autem s̄m Hiero. sunt in ea quadragītaduo dies: qꝛ dn̄s venit ad nos ꝑ quadragītaduas generationes: ꝯputatis Jeconia patre ⁊ Jeconia fi

lio ⁊ ipso dño. Sane totū tempus vite nostre quadragesima est. Jeunamus autē quadraginta diebus incipiētes a p̄cedenti quarta feria. Primo sm Augu. qñ matheus quadraginta gñationes posuit. Ad hoc essi dñs suo quadragenario numero ad nos descendit vt nos ad eū nr̄o quadragenario numero ascendamus. de cōse. di. v. ieiunīū. Secūdo sm eūdem: qz ad hoc vt habeam⁹ q̄nquagenariuz q̄ dragenario adiiciendus est denariuſ. Ad hoc essi vt pueniam⁹ ad requiē beatā optz nos toto tēpore p̄sentis vite laborare. vsi ⁊ dñs cum discipulis quadraginta diebus māsit. ⁊ post decimā diem spīritū sanctū misit. Jeunamus ergo quadraginta dieb⁹. Nam ⁊ moyses ad accipiendū legē ieiunauit quadragīta dieb⁹. similiter ⁊ helias. dñs quoq; noster quadragīta dieb⁹ ieiunauit absq; cibo: ⁊ hoc p̄ institutione ⁊ exēplo. Unde nōnulli vnā tm̄ quadragesimaz obseruāt: illi vero p̄ merito ieiunauerunt. Cōmunius tm̄ est tres q̄dragesimas seruare: eo q̄ moyses vt tradunt hebrei ter ascendens ad dñm ieiunauit: vel potius qz tres ī tribus legunt ieiunasse quadragenis. s. Moyses: Helias: ⁊ dñs. Quare autē quadraginta sex diebus sumus in abstinentia dictū est sub precedenti quarta feria. Considerandū est autem q̄ tēpus quadragesime penitētie ascribitur. Penitentie aūt fructus sunt: ieiunīū: vigilia: ⁊ alie carnis afflictiōes: elemosyna corporalis ⁊ spīritualis: ⁊ alia misericordie opera: oratio: ⁊ deprecatio: ⁊ alie spēs cōtemplationis: fletus: lachrymę: ⁊ alia insignia p̄nitentiōis. Ideoq; de his ⁊ similibus ad penitentiam p̄tinentibus in nocturnis ⁊ diurnis officijs hac die ⁊ sequētibus legit ⁊ cantat ecclesia copiose. Et p̄pter hoc etiā tēpore dicit regulariter octies in canonicis horis p̄s. Miserere mei de⁹. ¶ Et est notandū q̄ p̄propter ieiunīū p̄incipiū ordo interrūpitur hystoriarū. Cū enī i septuagesima ⁊ sexagesima cātatum fuerit de Adam: ⁊ in q̄nquagesima de noe ⁊ abrahām in hac p̄ma interponit de fructib⁹ p̄nie. in scōa vero de iacob. in tertia de ioseph. in q̄rta de moyse. Antiq̄tus tres instituit ecclesia sexagesimas. de quo tactū est in p̄ma parte sub ti. de ecclīasticis sacrīs. Sane qz vt dictū est sub quarta feria cinerū hoc tp̄s est xp̄iane milicie: ⁊ in quo diabolus fortius p̄tra nos insurgit: iō ne bō desperet q̄si p̄fortatiuū quoddā cant ecclesia introitū. Inuocauit me ⁊c. quo audito spe fit bō fortis. Cū dicit apl's Spe fortes in tribulatiōe gaudētes. ⁊ Isaie xxx. ca. In silentio ⁊ in spe erit fortitudo vr̄a. Siquidē in his duob⁹ cōsistit tota fortitudo bois spūalis. s. in silentio. i. a tumultib⁹ seculi: nihil de his q̄ sunt seculi appetēdo: ⁊ i spe eterna desiderando. Per epl̄am q̄ incipit. Horta mur vos. ij. Corīnth. vi. cap. armat eccl'a milites suos quattuor cardinalib⁹ virtutib⁹. Primo fortitudine cū dicit. Ecce nūc tēpus acceptabile. Ecce nūc dies salutis ⁊c. q̄ ibi de fortitudie dicītur. ⁊ qz seq̄tur. In oībus exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patientia. Secūdo tēperantia cū dicit. In castitate ⁊ ieunijs multis. Tertio p̄udentia cuz dicit. In sciētia. i. in p̄udentia. Sunt aūt idē subiecto scientia ⁊ longanimitas: quia sciētia ⁊ longanimitate scimus cōuersari in medio p̄aue ⁊ puerse nationis: ⁊ bonitate ⁊ suauitate que est in spū sancto: hoc totū p̄ eode sumit. Seq̄tur in charitate nō ficta: qz oīa sine fictione fieri debēt. Quarto iusticia cū dicit. Per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. Post epl̄am seq̄tur respōsoriū. Angelis suis de⁹ mādauit de te ⁊c. vt sic secure homo possit pugnare. Sequitur tract⁹. Qui habitat in adiutorio. ī quo agit de tēptatiōe. Tract⁹ vero ideo dicit: quia ibi ostendit q̄ hec vita misera trahitur multis doloīb⁹ ⁊ laboīb⁹: et qz posset cōq̄ri aliq̄s de inequalitate istius pugne: qz tentato⁹ potētissimus est: vt habet in Job. Non est p̄as sup celo que ei valeat cōparari: ⁊ sapientissim⁹: q̄a multa vidit. ⁊ crudelissimus: qz vt dicit Hie. Crudelis est: ⁊ nō miserebit: homo autē infirmissimus ⁊ ignorans: ⁊ ideo in ipso tractu ponitur solutio huiꝰ: qz ad hoc p̄mittit de⁹ inimicum tentare vt homo timeat ⁊ ad deū p̄fugiat: quia scit ⁊ pōt ⁊ vult liberare: ⁊ sic in se non speret: sed in deo q̄ p̄mittit q̄ liberabit si cōfugiat ad eum. vult ergo deus vt homo habeat timorē de inimico forti ⁊ spez de p̄missionib⁹ futuroꝝ ⁊ de dilectiōe dei vehemētissima. ergo sequitur q̄ vult eū p̄tegere quēadmoduz

gallina ꝓtegit pullos suos ex amore vehemē ti: ⁊ est spes de custodia angeloꝝ. Homo autem si molatur inter duas molas timorē. s. et spem efficiet̄ panis placens deo: ⁊ sic vincet omnez tētationez siue sit leuis ⁊ occulta q̄ dicitur timor nocturnus: siue leuis ⁊ manifesta: que dicit̄ sagitta volans in die. siue sit grauis ⁊ occulta q̄ dicit̄ negotiū ꝑambulans in tenebris. siue sit grauis ⁊ aperta q̄ dicit̄ demoniū meridianū. Hec quattuor genera tentationū vincet quilibet sic armatus: vt dictū est. Sed in euangelio nō sunt nisi tres tentationes vbi dicit̄. Duct⁹ est iesus in desertum ⁊c. Math. iiij. ca. ⁊ ꝯprehendūtur qñq; oēs tentationes sub quaternario: vt dictū ē. qñq; sub trinario: vt in eodē psalmo inferius dicet̄. A laqueo venantiuz. i. ab opere malo: ⁊ a verbo aspero. i. a peccato oris. Tētatus aūt fuit dñs a diabolo triplici tentatiōe: scz tētatione gule cū dixit ei. Dic vt lapides isti panes fiant: cupiditatis scz cū dixit. Hec omnia tibi dabo: si ꝓcidens adoraueris me. ⁊ inanis glorie. s. qñ diabolus voluit eū deijcere de pinaculo: sicut fecerat alios p̄dicatores multos: ⁊ vicit euz dñs ꝑ auctoritates sacre scripture: qd̄ significatū est in hoc q̄ dauid lapidib⁹ sumptis de torrente deiecit Goliam: docens nos debere armari gladio verbi dei: p̄ter illa arma quib⁹ nos armat apostolus in epistola hodierna: vt sic sufficiēter ad pugnā armati simus. Potest etiam dici q̄ a principio septuagesime ecclesia tot tribulationib⁹ p̄ssa desperans clamauerat. Circundederūt me gemitus mortis: quasi a nulla ꝑte euadere possit. In p̄ncipio vero sexagesime vbi etiā de hoc dictū est ⁊ dicet̄ in quarta dñica: quasi posita inter desperationē ⁊ spem clamauit. Exurge q̄re obdormis dñe. In p̄ncipio q̄nq̄gesime iā desperās clamauit. Esto mihi domine in deū ꝓtectorem: imo dep̄catiuam mutans in affirmatiuā dixit: dux mihi eris ⁊ enutries me. Nunc vero in p̄ncipio quadragesime ostendens se exauditū dixit. Inuocauit me ⁊ ego exaudiā eum. ⁊ epl'a dicit. In tempore placito exaudiui te. In graduali datur nobis angeloꝝ custodia. In tractu diuina ꝓtectio: quia circūdamur scuto veritatis. In euangelio ad exemplum saluatoris ab hoste triūphus: cui dicimus. Uade retro sathanas. In offertorio etiā diuina ꝓtectio. notatur cū dicitur. Scapulis suis obūbrabit tibi ⁊c. In postcōmunione demū subiecto: vbi dicit̄. Super aspidē ⁊ basiliscuz. Ab hac dieusq; ad parasceuen cooperiūtur cruces: ⁊ velum ante altare suspenditur de quo in p̄ma dictū est subti. de picturis. Hec dñica p̄uilegiata est: quia est ianua ⁊ lymes quadragesime: que rep̄sentat temp⁹ quo filij israel morati sunt in deserto. Tria quidem fuerunt in ppl'o israel: quorū duo cōmemorauimus. s. peregrinatio q̄ fuit ī egypto quando iacob ⁊ filij sui ꝓfecti sunt in egyptum: captiuatio que fuit in babylone: et dispersio q̄ fuit facta a Tito ⁊ Uespasiano ꝑ totū mundū quā nō cōmemorauim⁹: quia ab illa nunq̄ reuocabuntur: de qua dictum est. Tradam eos in manu de qua nō poterūt surgere. In hac dñica ad horas dicit̄ capituluz. Fratres hortamur ne inuacuū ⁊c. ij. Corinth. vi. ca. ⁊ illud. Ecce nūc tēpus. ij. Corinth. vi. c. ⁊ illd̄. In oībus exhibeam⁹. ibidem. Et fit hodie statio apud basilicam lateraneñ. que constructa est in honorē saluatoris ⁊ plus q̄ prophete Johannis: eo q̄ officiū hodiernum saluatoris nr̄i ꝓphetice resonat felicitatē.

¶ De scd̄a feria rubrica.

Postquā dominus ⁊ apostolus armauerūt militē suum: nō restat nisi vt pugnet: quia hostes semp̄ parati sunt. Quia vero ꝑ opera misericordie specialiter ⁊ maxīe fit pugna ista: iō de ipsis est feria ista q̄ agit de elemosyna. Rursus: quia onus pugne nō libenter suscipitur nisi in tuitu p̄mij: ideo ī hac secūda feria est introit⁹. Sicut oculi seruoꝝ ⁊c. Et dñs in epl'a. Ecce ego requiram oues meas ⁊c. que sumpta est de Ezechiele. xxxiiij. ostendit p̄mium cum dicit. Et pascam eas. qui eñ pascit dñm in paupere: ⁊ domin⁹ pascit eum sicut ibi legit̄ in mōtibus israel. i. in mansionibus eternis. Idē habetur per euangeliuz. Cum venerit filius ⁊c. Mathei. xxv. cap. vbi dicitur. Uenite benedicti ⁊c. Esuriui ⁊ dedistis mihi māducare. Debemus autē habere oculum ad ipsum: nō tm̄

sinistrum vt respiciamus penas eternas: ⁊ ꝓpter hoc bonuz faciamus. hoc eñ esset timor seruilis: sz etiã dextrũ vt ꝯsiderem⁹ p̃mia. istũ oculuz vult nobis auferre diabolus: ⁊ nititur quantũ põt. vnde. i. Reg. xi. ca. Rex ãmonitaꝝ noluit inire fed⁹ cũ iabitis nisi exueret eis dextros oculos. viij. q. i. deniqz. Similit̃ vult facere nobis diabolus: vt nõ simus apti ad pugnandũ sicut miles q̃ nõ habet oculũ dextrũ.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Tertia feria agit de oratõe ⁊ sumit̃ introit⁹ de psalmo qui est oro. Dñe refugium factus es nobis. Pugnamus eñ orãdo. Unde ihs naue ĩ heremo pugnabat ⁊ Moyses orabat: merito q̃ pugnabat nõ deficiebat: quia ille orãdo vicebat. xxxviij. di. si q̃s vult. Epistola v̄o. Querite dñm ⁊c. Isa. lv. ca. Docet nos orare: ⁊ inuitat nos ad orõnem. Querite dñz. s. dereliquẽdo vitia ⁊ peccata: qꝛ multis est ad ignoscẽdũ non eñ cogitatões mee cogitationes vestre. Que v̄o sint cogitatões ei⁹ ostẽdit Hiere. dicens. Ecce ego cogito cogitatões pacis ⁊ nõ afflictõis. Si eñ ex vero corde rogatur ⁊ q̃ritur statim pacificat̃ quantũcũqz deliquerit in eum homo ⁊ hoc duz inueniri põt. s. in p̃senti. Ecce ostẽditur effectus orõnis qꝛ per eaz hõ deo pacificat̃. Idem etiã habetur per euãgelium. Cum intrasset. Math. xxi. ca. in quo dicit̃. Postq̃ eiecit emẽtes ⁊ vendẽtes de templo dixit. Dom⁹ mea. i. hõ in quo habitat: domus oratõis vocabit̃. ĩ epl̃a mouemur ad petendũ vt habitet in nobis. in euangelio: vt det nobis eterna gaudia. Cetera q̃ in graduali: ĩ offerenda: ⁊ postcõmunione cantãtur sunt q̃rentium dominũ orationes ⁊ ꝯsolatões ⁊ gratiarũ actiones.

¶ De quarta feria. Rubrica.

Quarta feria est de ieiunio: sed quia illa dies ẽ septia a capite ieiunij. Septimus autẽ numer⁹ ⁊ septuagesim⁹ idẽ significãt. Idẽ eĩ sigt nũer⁹ mltiplicat⁹ ⁊ nũer⁹ mltiplicãs. Septuagesim⁹ v̄o sigt liberationẽ a captiuitate: iõ in introitu q̃ est. Remiscere ⁊c. petit liberatiõem scz q̃ habet̃ ꝑ ieiuniũ. ⁊ in epl̃a ⁊ in lectõe mouemur ad ieiuniũ exẽplo Moysi ⁊ Helie. Lectio q̃ legitur ꝓpter ordines sumpta est. Exo. xxiiij. ca. Ascende ad me ĩ montẽ ⁊c. Epl̃a vero de tertio Reg. venit Helias ⁊c. Quale autem ieiuniũ debeat esse. s. spũale monstrat̃ nobis ꝑ ieiuniũ moysi. vtilitas vero ꝑ heliaz. In azimo eñ cibo ꝑuenitur vsqz ad montem dei oreb. i. ad altitudinẽ mense illi⁹ qñ comedem⁹ supra mensaz patris xp̃i in regno suo. Per ieiuniũ quidẽ ira dei tempatur ⁊ mitigat̃ qđ oñditur ꝑ euangeliũ Math. xij. c. Accesserũt ad ihz ⁊c. in quo habet̃ de niniuitis qui irã dei tẽptauerũt per ieiuniũ suũ. ¶ Et nota q̃ in hac feria solẽnitas ieiunij duplicat̃: quia ieiunat̃taz ratõe quadragesime q̃ ratõe ieiunij quattuor temporũ. Quia vero penitentiũ asperi⁹ ieiunantiũ corpora desiccantur in his non habitat̃ sicut dr̃ in euãgelio. Spũs ĩmund⁹ qui ambulat loca arida querens requiem ⁊ nõ inuenit. Corpa eĩ ieiunio desiccata fastidit. Iõ ad ieiunia libenti⁹ appetenda: moysi et helie p̃mittũtur exempla quoꝝ vterqz in singulis lectionibus quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ieiunasse ꝑhibet̃. Itaqz ꝓpter ieieiunij gemĩationẽ. s. quadragesime ⁊ q̃ttuor temporꝝ duo v̄sus in graduali ponũtur. Ea q̃ in itroitu g̃duali: tractu: cõione: ⁊ offerẽda cãtant̃ sunt ꝯsolatões ⁊ oratiões vt ieiunãtes a tribulatiõibus eripiant̃: et ne his qui ieiunijs affligunt̃ inimici dominẽtur. Hec quarta feria in hoc p̃uilegiata est: qꝛ illi q̃ in sabbato sequẽti ordinãdi sunt interrogãtur de scripturis sacris ⁊ examinãtur. de quo et q̃re due lectiones legũtur, ad missam sub quarta feria tertie hebdomade aduẽtus dictum est.

¶ De quinta feria. Rubrica.

Quinta feria est de cõfessione ꝑ quã etiã pugnat̃ ⁊ est introit⁹. Confessio ⁊ pulchritudo. Est aũt triplex ꝯfessio. s. fidei peccati et humilitatis. Qui hz hanc cõfessionem pulchritudo est in ꝯspectu eius. In ꝯspiciẽdo eñ deũ hũialiamus nos: ⁊ deo sil̃es sum⁹ imitãdo ipsuz. Epi

stola ꝙ.s.orauit Esdras ꝛc.sumit de Esdra ix.ca.in qua est oratio Esdre ꝛ confessio qui ora uit sicut etiã Daniel orauit. Peccauim⁹ ꝛ iniu ste egim⁹ ꝛc.ꝛ per istam confessionẽ meruerunt remissionẽ peccatoꝝ.et ita ostenditur effectus confessionis. In alijs ecclesijs legitur epla. Factus est sermo dñi. Ezechiel.xviij.ca.que etiã loquit de effectu confessionis. Euange. Egressus iesus ꝛc. Math.xv.c.est de muliere cana nea:que per confessionẽ fidei cuz dixit. Dñe adiuua me. ꝛ p confessionẽ būilitatẽ cũ dixit. Mã ꝛ catelli ꝛc.meruit filie sue sanitatẽ ꝛ dictuz est ei. Mulier magna est fides tua. Quidã aũt legunt euangeliũ in quo iudei gloriãtes q̃ essent filij abrahe: cõuincũtur nõ esse filij abrahe quia nõ faciunt opa eius: sed esse ex patre dia bolo eius opera faciẽdo: vel vt quibusdã mo ris est legit euangeliũ: qõ alij legunt feria q̃n ta sequẽtis hebdomade de diuite qui apõ in feros cruciat: patrẽq; vocãs ꝛ depcans abra bam non vt filius exaudit. Mis cõsonat illõ p pheticuz quod in epla pmittitur q̃ si vir iust⁹ genuerit filiũ sanguinẽ effundentẽ ꝛ vniuersa detestãda facientẽ: ipse quidẽ in iusticia sua vi uet. filius aũt ei⁹ q̃ opatus est iniquitatẽ mor te moriatur. Cetera que sunt in itroitu: gradu ali ꝛ offerẽda: sunt laudes ꝛ orationes iusti. Cõ munio. Panis quem ego dedero. Joh.vi.ca. declarat vnde iustus viuat.s.de carne cristi.

¶ Et attende q̃ q̃nte ferie ꝑpria olim nõ ha bebant officia: sed a dñicis estiualibus officia bantur: ꝛ ea⁹ euangelia nõ sunt de ieiunijs in stituta: sed de diuite ꝛ Lazaro ꝛ vidue filio su scitato. Olim etesĩ nõ ieiunabãt: sed vt in dñi cis solẽnizabãt: sed postmodũ a Gregorio iu nore quadragesime fuerũt adiuncte ieiunio: ꝑut dictũ est sub septuagesima ꝛ i officiosita ee. Et inde est q̃ varietas epla⁹ ꝛ euangelio rum in quintis ferijs reperitur. de hoc dicet sub quinta feria sequentis hebdomade.

¶ De sexta feria. Rubrica.

In sexta feria que ẽ nona dies ieiunij qui nũer⁹ est angelicus petit ecclesia liberari ab oĩbus tribulatoĩbus. Et est introitus. De necessitatib⁹ ꝛc.fit hoc per angelos: et maxime per angelũ magni cõsilij.ꝛ ideo legit euangeliũ Joh.v.c. Erat dies festus ꝛc. In quo dr q̃ angel⁹ dñi descendit in piscinã ꝛ mouebat aquam: et sana batur vnus: ideo vn⁹ qz tñ vnitas ecclesie sa natur. Sed ne in ꝓtradictõe peccem⁹ sicut iu dei qui dicebant istud ꝙuerbiũ ironice. Pfes nostri manducauerũt vnam acerbã in deserto ꝛ dẽtes filioꝝ obstupescũt. i. nos punimur ꝓ pter hoc: quod nõ est iustũ: ideo legitur epistola de Ezechiele.xviij.ca. Anima q̃ peccauerit ipsa morietur. Filius nõ portabit iniquitatez patris: nisi imitetur patrẽ in malitia. Vindicat essi dñs iniquitatẽ patrũ in filios in bis q̃ ode runt eos. extra de reg.iu. nisi. i.q.iij. ꝓtotum.

¶ De sabbato. Rubrica.

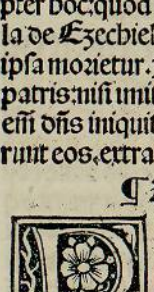

Hostea vero non re stat nisi sabbatisin⁹. Et est epi stola de sabbato mentis. Fra tres boꝛtamur vos. Per sab batuz vero mentis ventur ad sabbatum eternitatis: ꝛ ideo dicit euangeliũ de trãsfiguratõne dñi in qua apparuerũt tan tũ moyses ꝛ helias quoꝝ exẽplo aiã ecclesia ad ieiuniũ. ¶ In missa bui⁹ diei lectio ꝑma ẽ. Orauit Moyses. Deutero.xxv.c. Scõa est. Dixit Moyses filijs israel. ibidẽ essi.xi.c. Ter tia est. Orationẽ faciebãt. ij. Da.i.c. Quar ta. Misere nostri. Ecclesiastici.xxxvi.ca. Quin ta est. Angel⁹ domini de qua dictũ est sub q̃r ta feria tertie dñice de aduẽtu. Quia ergo ꝑ ordinãdis orat ecclia cantat introitũ. Intret in cõspectu ꝛc.ꝛ graduale. ꝑpiti⁹ ẽ ꝛc.ꝛ Pro tector noster aspice ꝛc.ꝛ Cõuertere dñe ꝛc.ꝛ Dirigat dñe oratio mea ꝛc.ꝛ Ad dñz cuz tri bularer clamaui ꝛ exaudiut me ꝛc. Ad q̃nq; lectões flectit genua: vt q̃nq; sensus ordinan doꝝ a dño dirigãtur. Quia vero dyaconi ꝛ sa cerdotes tanq̃ pfectiores eternis intẽdere te nẽtur: inde est q̃ ante sertã lectionẽ siue ante epl̃am nõ dr flectam⁹ genua: sicut nec aũ euã geliũ. Hoc etiã fit ꝓpter reuerentiã aplice lec tõis ꝛ ꝓpter eandẽ etiã cãm ad orationẽ sup ppl̃m genua nõ flectim⁹: sed solũ caput iclina mus. Rursus qz multũ valet deprecatio eccle sie assidua: quis essi est qui nõ audiatur i tribu

lationibus iccirco quinto loco legit̃ lectio de tribus pueris de camino ignis liberatis: ⁊ sequũtur gr̃arum actiones in cantico. Benedictus es dñe ⁊c. Quia vero officiũ p̃dicatiõis etiam ad subdyaconũ pertinet: iccirco sequit̃ epistola pauli.i.ad thessal.vlti.ca. Rogamus vos corripite inquietos: cõsolamini pusillanimes ⁊c. Officiũ eñ p̃dicatoris est alios corripere: ⁊ reliqua facere que in epl̃a ipsa docent̃. ⁊ ita epistola ipsa ꝑtinet ad ordinatos saltez in sacris. Deinde sequitur tract⁹. Laudate dominuz omẽs gentes: laudate eũ oñs ppl̃i. in quo omẽs inuitamur ad dei laudem: qui ministros suos sua misericordia cõfirmat. Tract⁹ ergo ⁊ canticũ. Benedictus es. sunt ordinatorum. Et qꝛ sacerdotes in viruz ꝑfectum cõmutari debent: quoꝝ ministerio panis ⁊ vinũ transsubstantiant̃ in corpus ⁊ sanguinem domini. inde est ꝙ legitur euangeliũ de trãsfiguratione. Assumpsit Jesus petrũ ⁊c. Mathei xvij.ca. Debent eñ transfigurari ita ꝙ in eis nõ appareat nisi resurrectio dei. Sed qꝛ in p̃senti vita sine tribulatione aut vix aut nũq̃ esse possumus: ⁊ ꝓpterea semper ad dominuz clamandum est: inde est ꝙ sequitur offertoriũ Dñe deus salutis mee ⁊c. ⁊ postcõio. Domie deus i te speraui ⁊c. Priuilegiatũ est hoc sabbatum: qꝛ in eo ordines celebrant̃.

¶ De scd̃a dñica q̃dragesime. Rubrica

Hec secunda dominica intitulat̃ dñica vacat: ꝓ eo ꝙ ꝓprio caret officio: ideo autẽ caret ꝓprio: quia cũ in p̃cedenti hebdomada occurrãt quattuor tempora: in quoꝝ fine ordines celebrantur: habebat antiqua ecclesie istitutio vt post finem diei sabbati inciperet officiũ ordinum: ⁊ in die dñica terminaret̃: ⁊ ita officium quod in fine diei sabbati incipiebat̃ vsqꝫ i diẽ dñicam ꝓtendebatur: ⁊ sic tunc ipsa dñica ꝓprio carebat officio. lxxv. dist. qd̃ a patrib⁹. extra de tempo. ordi. litteras. Verũ quia difficile erat a sexta feria vsqꝫ in diem dominicã nil comedere: factuz est vt in sabbato ordines celebrẽtur: ⁊ in die dominica que vacat officio: officium quarte ferie precedentis repetatur. Potest etiam dici ꝙ ecclesia suspendit organa sua in hac dñica que est quinta a septuagesima ad similitudinẽ populi qui existens in captiuitate: nec altare nec templuz habuit: imo organa sua suspendit: quare ꝓprium nõ habz officiũ. Sicut aũt dñica ista vacat ab officio ꝓprio: ita ⁊ omẽs quinte ferie quadragesime quondam ꝓprio carebant officio: ꝓut sub q̃nta feria dicetur. Et attẽde ꝙ hec dñica vacat solũ cantu diurno: nec vacat oĩno officio: nec euangelio: ⁊ ideo solũ in graduali dz intitulari dñica vacat: ⁊ nõ in antiphonario nec i euãgeliario. ⁊ i quibusdã ecclesijs dicit̃ euãgeliũ. Egressus. qd̃ dictũ est in ꝓrima quita feria. i alijs. Assumpsit iesus petrũ. Verũ in p̃cedenti dñica dictuz est ꝙ in ipsa dñica armauit dominus militem suũ quattuor cardinalib⁹ virtutibus: ⁊ gladio verbi dei. Sed quia vt p̃missum est in secũda feria pugna nõ libenter suscipitur nisi premiuz ostendatur: ideo agit̃ i hac secũda dñica de benedictiõe q̃ est quintuplex: scz benedictio liberationis: gr̃e: augmẽti gr̃e: cõtemplatõis ⁊ glorie. Quia vero benedictio illa impetratur ꝑ orationẽ: ideo dñica ista cõsistit in or̃one. Unde dicit in introitu. Reminiscere miserationũ tuaꝝ dñe ⁊c. petẽs cantu lugubri liberationẽ a vitijs ⁊ peccatis ⁊ spiritibus imundis. Hec est p̃ma oratio ⁊ p̃ma dei benedictio. s. liberationis. In epl̃a vero que ẽ. Rogamus vos ⁊c. i. ad Thessal. iiij. c. petit sibi dari secũdaz benedictionẽ. s. gratie siue gratiam ad bene ambulandũ ⁊ bene agendum dicens. Hec est eñ volũtas dei vt digne ambulemus: vt sciat vnusquisqꝫ vas suũ possidere i sanctificationez. s. vt sic celeste corpus ⁊ celestia appetat: ⁊ in honore. s. vt sit deo dignũ tẽpluz: qꝛ sedes dei ⁊ tẽplũ spũs sancti sunt nr̃a corpora vt ait apl̃s. Oĩs q̃ caste ⁊ pie viuit tẽplũ dei est: ⁊ spũs sãcti sedes. Et i hac sola dominica idem est graduale ⁊ tractus: eo ꝙ ip̃a tota cõsistit in oratione liberationis. Oratio exprimit laborẽ ⁊ planctũ que duo significantur in graduali ⁊ tractu. Est autez graduale Tribulationes ⁊c. Tractus est de necessitatibus ⁊c. Alij autẽ dicunt tractũ. Dicit domin⁹ mulieri. qui est mathei. xv. ca. Tertia benedictio est benedictio augmenti gr̃e. Quarta cõ-

templationis. Quinta benedictio glorie. Qr vero benedictiones hmōi nō habent vel ꝯseruantur sine magna lucta: ideo in nocturno officio de lucta iacob cū angelo ⁊ in vtero agit: vt exemplo iacob supplantemus fratres nostros malos. s. si quid nobis inferūt iniurie dissimulantes: ⁊ fit pugna ista in vtero rebecce: id est ecclesie. Rebecca eñ gratia īterpretat. In p̄mo rñsorio in nocturnis agit de augmēto gratie. Dixit eñ isaac ad filiū. Tolle arma tua pharetrā ⁊ arcū ⁊c. arma p̄dicatoris sunt sacre scripture q̄ dicūtur pharetra: quia de eis sumūtur sagitte ad ꝑcutiendum diaboluz. Iacob igitur. i. verus p̄dicator venatur ⁊ interficit homines bona venatiōe ⁊ interfectione. s. per arcuz sacre scripture ⁊ in se occidit bestias: id est vitia et peccata. s. porcū luxurie ⁊c. ⁊ tūc cenat cū eo isaac. i. risus. s. dñs q̄ delectatur in talibus. Sunt eñ ei delitie cenare cū talibus Uñ scd̄m responsoriuz est. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. i. paradisi. hoc etiā est id qd̄ supra dicit apostolus. Ut sciat vnusquisq; vas suū possidere in sanctificatione ⁊ honore. Sequit versus. Qui maledixerit ei: sit ille maledictus. Omēs eñ q̄ populo xp̄iano iuniori maledicunt maledicti sunt: vt iudei gentiles ⁊ alij. ¶ In tertio respōsorio dicit. Det tibi deꝰ de rore celi ⁊ de pinguedine terre abundātiā. Esto dñs fratrū tuoꝝ. seruiant tibi trib⁹ ⁊ populi. hec benedictio datur ecclesie: vt omībus populis dñetur. Ista vero tria rñsoria sunt septimi toni ad significandū q̄ ipsa ecclesia impetrat nobis gr̄am septiformē spiritus sancti. ¶ In scd̄o nocturno in quibusdam ecclesijs ē responsorium. Si dominus ⁊c. In cuius versu dicitur. Iacob erexit in titulū lapidem oleū fundens desuper. quod nos facimus cū imitatione xp̄i bona agimus. vngimus enim eum ꝑ fidem cum ipsum hominē plenū gratie eē credimus. ⁊ duo responsoria sunt de p̄mo et vnū de sexto tono: quia de xp̄o agunt qui est principiuz ⁊ finis: ⁊ in sexta etate vnct⁹ fuit oleo leticie p̄ participib⁹ suis. In septimo vero respōsorio orat iacob. Erue me d̄ manu fratris mei: quia valde eum timeo. Ualde eñ debet timere sanctus ne corrumpatur a malis. In octauo responsorio agitur de benedictione ꝯtemplationis. Unde ibi loquitur de lucta Iacob cum angelo: quia per orationem debemus luctari cum domino: donec habeamus statū cōtemplationis. Et dixit ei angel⁹. Dimitte me aurora est. i. satis habes fidem vel charitatez vel gratiam. Nec debemus dimittere donec de luctatione contra vitia faciat nos contemplatiuos: quia regnum celoꝝ vim patitur ⁊ violenti rapiūt illud. Tunc autē videtur sine nubilo peccati. Unde in nono responsorio dicit iacob. Uidi dominū facie ad faciem. i. sine nubilo peccati nō sine velamīe creaturarū. Hac ratione ecclesia parisiensis dicit legere hac die euangelium de transfiguratione que ē benedictio glorie. Et ita patz q̄ habita benedictione liberationis: gratie: ⁊ augmenti gratie ⁊ cōtemplationis: ⁊ considerato premio glie libēter ⁊ fortiter pugnāt milites xp̄i.

¶ De secūda feria. Rubrica.

Secunda feria est de oratione. Unde in epistola que incipit Orauit daniel ⁊c. Danielis. ix. ca. ostēditur quātuz valet oratio cū ieiunio. daniel. i. vir desideriorꝝ orauit pro populo suo et abstinuit a regalibus cibis: ⁊ vsus est legumi nibus: ⁊ ideo exaudita est oratio eius sicut ei dictum est ab angelo. Sed quia nil valet oratio nisi q̄ fit in cognitione dei: ideo sequitur euangelium. Iohā. viij. Ego vado ⁊ queritis me et nō inuenietis dicit dominus iudeis. Et iterum. Ego sum desursum ⁊c. Ego non sum de hoc mundo: ⁊ non cognouerunt eum: ⁊ iō adhuc manent in peccatis suis. Ibi itaq; diuidit dñs spirituales a carnalibus. i. aquas que sunt sub firmamento ab his que sunt super firmamentum: ⁊ ita huic secunde ferie competit opus secūde diei: ⁊ ideo introitus est de secundo tono. Carnales eñ non possunt orare deum: quia non cognoscunt eum. Nam qui ī carne sunt deo placere non possunt. lxxxij. distin. Nempe ea que in introitu graduali offerēda ⁊ communione cantantur: sunt orationes: cōsolationes ⁊ laudes ꝯuerse gētilitatis cui dominus exhibuit intellectum.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Ertia feria est de opere diei tertie qđ est Cōgregentur aque oēs in locuz vnū ⁊ terra fructificet. hoc fit quando homo nō curat de voluptatibus carnis ⁊ ieiunat per charitatē. Ieiuniū laudabile est: vt homo nō sit multuz curiosus de cibo corporali: vt dicitur in euāgelio. Nolite solliciti esse: sollicitudine. s. suffocante: sed sollicitudine ꝓuidentie possumus ⁊ debem⁹. ideo introitus Tibi dicit cor meuz exquesiuit te. est tertij toni propter opus tertie diei. In epistola vero. Factus est sermo dñi ⁊c. iij. Regum. xvij. ca. Hortatur ecclesia vt non simus multum solliciti. et hoc ꝓpter heliam qui pastus est a vidua sareptena: ⁊ a coruo: et ipē etiam pauit viduam dicēs. Non deficiat farina hydrie. i. gratia de corde. ⁊ oleuz de lechito. i. gratia seu vnctio spiritualis desup. Hoc idez hortatur per euangelium. Super cathedraz Moysi ⁊c. Math. xxiij. c. vbi sequitur. vnus est magister vester: ⁊ vnus est pater vester qui in celis est qui habet curaz de oībus. Rursus sareptena mulier ī introitu affectu ad xp̄m oñdit dicens. Tibi dixit cor meum. In graduali seipsam ꝯsolatur ⁊ hortatur dicēs. Iacta cor tuum. In offerenda misericordiā petit. In cōmunione quasi secura se mirabilia narraturā ꝓmittit dicens. Miserere mei deus: ⁊ narrabo mirabilia tua.

¶ De quarta feria. Rubrica.

Uarta feria est de penitentia: que feria est dies penitentie. In illa enim traditus est saluator. Et ostēditur ī epistola. Orauit hester ⁊c. Hester. xiij. ca. quantuz eam oratio faciat efficacem. Per orationem Hester que cuz regina existeret īduta fuit cilitio impetrauit suspensiōnem Aman in patibulo quod parauerat Mardocheo. Quia vero penitentia concipitur timore iudicij: ideo de psalmo penitentiali qui intitulatur per octauam resurrectōis scz Domīe ne in furore. sumitur ītroitus. Ne derelinquas me ⁊c. quia vero non valet penitentia nisi imitetur christum: ideo sequit euangelium. Ascendens iesus ⁊c. Mathei. xx. ca. de cruce christi. vbi habetur. Ecce ascendim⁹ hierosolymam. et sequitur ibidem de filijs zebedei qui petierunt vt vnus sederet a dextris: et alius a sinistris. et dixit eis domin⁹. Potestis bibere calicez quē ego bibiturus sum ⁊c. qui non bibit de calice glorie: et postponit se christ⁹ apostolis in exemplum qui de hoc irascebantur.

¶ De quinta feria. Rubrica.

Uinta feria est de piscibus ⁊ auibus id est de nō confidentibus in domīo: ⁊ cōfidentibus in homine: de quibus habetur ī epistola. Maledictus homo qui confidit in homīe. Hiere. xvij. ca. ꝯponit carnem brachium suum ⁊c. et post Benedictus vir qui confidit ī domino. Et hec ostendūtur per euangelium. Homo q̄dam ⁊c. Luce. xvi. qđ est de diuite et Lazaro. Diues eñ non confidebat ī domīo: et ideo in inferno positus est. Pauper vero cōfidebat: et ideo ī sinu abrahe requiescit. In offertorio Precatus est Moyses ⁊c. ostenditur ꝙ oratio iusti efficax est. Moyses enim erat ouis: quia mansuetussimus hominū fuit. et est forma ieiunij: et placationem impetrauit sup irā qua dominus iratus erat iudeis propter vitulum conflatilem. Rursus quidam hodie legūt euangelium in quo docet dominus non in hominis sed solius dei testimonio confidenduz: de seipso enim loquēs ait ſm carnis fragilitatē. Si ego testimoniū perhibeo de memetipso testimonium meum non est verum. ⁊ infra. Ab homine testimonium non accipio. ⁊ infra. Habeo testimoniū maius Iohāne. His ꝯsonat p̄missa lectio de Hieremia. Maledictus homo qui ꝯfidit in homine ⁊c. Et infra. Benedictus vir qui ꝯfidit in domīo. Confidens igit̄ orat in introitu ⁊ ī graduali: ⁊ etiā in offerenda in ꝑsona Moysi: in qua fit v̄boꝝ repetitio: quia sepe ad dñm ꝓ populo ītercessit. de hoc etiā dictum est sub scđa domīca post epiphaniam. Cōmunio. Qui manducat. Io. vi. capi. ostendit quid vtilitatis ꝓueniat cōfidēti scilz ꝙ in xp̄o maneat: et christus in eo. et hec

cōmunio bene ꝓgrueret sabbato ante dñicaz palmarū. ¶ Notandū aūt est ꝙ sicut p̄cedēs dñica vacat ab officio, ꝓut ibi dictum est: ita t oēs quinte ferie in quadragesima quondā p p̄io carebant officio excepta forte q̄nta feria cene dñi. Illa tamē mutuat itroitū a tertia: feria illā p̄cedenti. Nā sicut quelibet q̄nta feria auctozitate Melchiadis pape. de ꝓse. di. iij. ieiunīū, soluta erat a ieiunio: ita et ab officio. Unde beatus Grego. nullum in quinta feria instituit officium: nihilomin⁹ tñ boze et matutine ac vesptinū officiuz cantabank. Unde necessarium erat vt sup. Benedict⁹ t Magnificat antipbone de euāgelijs alioz diez sumpte dicerētur. Sed Grego2ius secund⁹ instituit ieiunīū t officiū q̄nte ferie. ea que tñ p2⁹ instituta erant de matutinis t vesptinis officijs nō mutauit: t inde est ꝙ antipbone que cantātur sup Benedictus t Magnificat in q̄ntis ferijs non ꝓsonant euangelijs illi⁹ diei. de boc in quīta feria p̄cedēs bebdomade dictū est.

¶ De sexta feria. Rubrica.

SExta feria agit de ope sexte diei in qua fact⁹ est bomo. et boztatur nos eccl'ia ad mansuetudinē t patientiā. vt oēm irā de cozdib⁹ nostris remoueamus: et boc exemplo Joseph et xp̄i. Et est epistola. Dixit Joseph. Geñ. xxxvi. ca. de Joseph qui multa passus est a fratrib⁹ suis. et tamē sublimatus est velint nolint. In euangelio Matbei. xxi. monemur ad p̄dicta exemplo xp̄i. bomo erat paterfamilias qui plantauit vineam id est iudaicum populū per doctrinam legis: ad vltimū misit filiuz suū ad cultores vinee ad quos p2ius miserat seruos quez interfecerunt. per boc autem. s. mansuetudinē t patientiam satiabimur in futuro. vnde itroitus est. Ego autem cum iusticia apparebo in conspectu tuo: satiabo2 duz manifestabit⁹ gloria tua. Ad tolerandas etiam persecutiones p2opter iusticiam boztatur i graduali. Ad dominum cum tribularer. et in offertozio. Domine in auxilium. t cōmunione. Tu domine seruabis.

¶ De sabbato. Rubrica.

SAbbatuz de cōuersione vel ꝓfessione p̄ que cessat bomo ab ope suis: et sic sabbarizat t recipit⁹ bñdictōem a dño qui benedixit diei septimo. Ab boc autē instruimur per legem dñi t gratiam spūs sancti. vnde itroitus est de lege. Aer dñi tc. t est p2imi toni: qua cōuersio ad deum est p2incipiū bone vite. vñ sequitur: quertēs aīas Sequitur. Justicie dñi recte letificantes coz da: quia dant sabbatū spūale: et bec p̄ncipaliter babētur per gratiā quod ostēdit⁹ p epistolam. Dixit rebecca tc. Geñ. xxvij. c. in qua babetur ꝙ rebecca monuit Jacob vt afferret patri suo Jsaac duos bedos. Per rebeccaz gr̄a dei intellgitur que nos monet t ispirat nobis offerre deo abbominationē de peccato t ꝓfessionem que per bedos designat. Hedus est aīal fetidum est: t babet carnes sapidas. Cū est bomini fetet peccatū suū ꝓfitetur illō: qđ valde placet deo t angelis eius: quia gaudiū est angelis dei sup vno peccatoze pnīam agēte. Sequitur aūt in epistola. De roze celi. i. de gratia celesti. t de pinguedine terre. i. abūdātia tēpozaliū sit bñdictio tua. et ꝓponit de roze celi: quia boni spūalia ꝓponunt temporalibus. t postea sequitur de pinguedine terre: q2 p2imū querite regnum dei t bec oīa adijcient vobis. Boni est oīa babent. vnde apostol⁹. Tanq̄ nibil babētes: et oīa possidētes. extra de p2iuile. nimis. Mali similiter petunt bñdictionē qui per Esau designantur: sed q2 ipsi p̄ponunt temporalia spiritualib⁹: dicit eis. De pinguedine terre t de roze celi erit benedictio tua. Etsi est babeant aliqua spiritualia tamē eis p2eponūt temporalia. Sequitur respōsorium. Bonuz est ꝓfiteri dño tc. q. d. ecclesia. Ex quo per ꝓuersionem t ꝓfessionē peccati t reprobationē babetur benedictio et temporalia t spiritualia. Bonū est ꝓfiteri domio. Itē babetur in euangelio Luc. xv. Homo quidaz babuit filios duos: et petijt vnus dicens. Da mibi partem hereditatis que me contingit. t diuisit illis substantiā suam t post ille cōsumpsit omīa. postea fuit tāta fames in terra ad quā venit: vt ꝓpelleretur fame esse p2ecarius

id ē subulc⁹: ⁊ dixit reuersus ad se. Quāti mercennarij ⁊c. Quando eñ homo oīa bona sua amisit per peccatū non habet quid comedat: ⁊ permittit ita deus ipsum cadere vt arguat eum malicia sua: vt legitur Hiere. ij. circa medium. et moriatur fame: ⁊ dicat quot sunt. s. in ecclesia qui habēt iocūditatem mentis: ⁊ ego fame pereo reuertar in domuz patris mei. vñ in Exo. ix. habetur ꝙ egyptij ꝯpellebāt filios israel exire de egypto: tūc recipitur ⁊ datur ei p̄ma stola. i. gratia: et ita in euangelio habet̄ de ꝯuersione. ¶ Rursus taz in euangelio vbi habetur de duob⁹ filijs q̄ in epistola vbi agit̄ de Jacob ⁊ Joseph duoꝝ popl'oꝝ: iudaici vz ⁊ gentilis significatio ꝯtinet̄. Judaic⁹ gratiā spūalem amittit. gentilis vero ꝯuersus ad penitentiā de lege dñi in ītroitu gloriat̄ ⁊ cātat. In graduali vero dño ꝯfitetur ⁊ laudat. in offerēda oculos suos petit illumīari ne dormiat vt inimic⁹ non p̄ualeat ei. ¶ Et attende ꝙ rationabiliter in scd̄a quadragesime hebdomada legitur euangeliū de filio ꝓdigo reuertente ad patrē: q̄z gentilis popul⁹ p̄ doctrinā legꝫ ⁊ euangelij ad creatoris cultum reuertit̄: ⁊ q̄uis penitēs p̄ fidē ⁊ opationē vel p̄ duo p̄cepta charitatis dño recōciliat̄. cōio est. Oportet te. Luce. xv.

¶ De dñica tertia q̄dragesime. Rubrica.

Ertia domīca ē cōfessionis ⁊ quarta refectōis: sicut eñ supra dictū est. dñs ī p̄ma dñica q̄dragesime armauit militem suū. in scd̄a ostēdit ei p̄mium. āmodo ergo nō restat nisi vt ostendatur via: quia p̄ ꝯfessionē ⁊ refectionem illuc venit̄. est ergo dñica ista ꝯfessionis. Est autē duplex ꝯfessio. s. peccati ⁊ laudis quas hr̄e dz homo. Per humilitatem eñ ꝯfessionis expectat homo a deo oīa que expectat. s. liberationem ⁊ donum gratie: ⁊ oīa alia bona. vñ ītroitus. Oculi mei semp̄ ad dñm ⁊c. et est septimi toni: quia p̄ septiformē gratiā spūs scti euelletur homo de laqueo diaboli. per cōfessionem eñ scrutant̄ mala: et ideo fit statio ad sanctū Laurentium qui per ꝯfessionez liberatus est. Hec humilitas liberauit Joseph de manib⁹ fratrum suoꝝ ⁊ de carcere: et ideo cantatur in officio nocturnali. Adhuc dñica ista sexta est a domīca. lxx. et sexta feria dñs crucifixus est: ⁊ ideo fit mentio de passione dñi que per Joseph significatur: ⁊ ita etiam ip̄i diei ꝯpetūt q̄ dicūtur. Nam xp̄s per humilitatē liberat⁹ est ab insidijs fratrū suoꝝ. i. iudeoꝝ: et exaltatus est in toto egypto. i. in mūdo: ⁊ ita que litteraliter acta sunt circa Joseph spūalit̄ sunt facta erga xp̄m: et nocturnum officiuz ordinē comitatur historie. Cum eñ p̄cedenti dñica cantatum fuerit de Jacob in hac succinit̄ de ioseph qui venditus a fratrib⁹ illos in fame ditauit: ⁊ xp̄s a iudeis crucifixus sua morte humanū genus redemit: et redimendo a demonio liberauit: ꝓut in euangelio legit̄ hodierno. Ceterum qualis debeat esse ꝯfessio ostēdit apl's in epistola. Fratres imitatores mei estote ⁊c. ad Ephe. v. ca. Primo eñ esse dz in humilitate scz vt humiliem⁹ nos deo: ⁊ ita in nouitate vite ambulemus. Scd̄o in p̄seuerantia. s. vt homo nō redeat ad vomituz: ⁊ vt infamia peccati remoueatur. vnde dicit. fornicatio autē ⁊ immūdicia nō nomīetur ī vobis ⁊c. hoc fit p̄ p̄seuerentiā in bona vita. Ad hoc idez hortamur in euāgelio in fine in quo ostēdit̄ ꝙ gr̄a expellit peccatum. Erat inq̄t ih̄s eijciens demoniū ⁊c. Luc. xi. c. ⁊ Math. xiiij. Jh̄s. i. gratia. Iste idē demoniac⁹ cecus dicit̄ a Matheo ⁊ Beda. Cecus inq̄t Beda videt: mut⁹ loquitur: possessus a demonio liberatur. ⁊ cuz eiecisset demoniū locutus est mutus: quia quando data est homini gratia ꝯfitetur et loquit̄ in ꝯfessione. Postmodum ostēdit dñs stabilitatē regni sui p̄ indiuiduā charitatem ⁊ instabilitatē regni diaboli. Omne inq̄t regnum in seipsum diuisum desolabitur: et sic regnum diaboli et suoꝝ qui diuisi sunt a deo destruetur. Sed regnuz dei manet in eternum: et ita inuitat oēs homīes ad regnum suuz qd̄ manet. Propter hoc debet homo p̄seueranter agere op̄a ꝯfessionis: quia per ea habebitur regnum celoꝝ: ⁊ ideo respōsorium est. Exurge dñe nō p̄ualeat homo. i. diabolus qui nobis intendit auferre regnuz celoꝝ. Hoc igitur intendit ecclesia vt simus perfecti in cōfessione: ⁊ similiter p̄fecte moriamur peccatis: vt per bonam vitam etiā

infamia peccati deleat sicut dicit dñs p Hiere. Perdam babylonis nomen. Hoc dicit qz gratia expellit peccatum et infamiā. Sequit̄ ⁊ reliquias ⁊ germē babylonis ciuitatis. i. memoriam delectabilē: vt. s. homo doleat qñ ad memoriā reducet ¶ Rursus quia sicut in euāgelio dicitur. Surdus audiuit: ⁊ mutus v̄ba dei narrauit: ideo dicit̄ in introitu. Oculi mei semper ad dñm: et ne iteruz deficiat misericordiam īplorat subdens. Respice in me: et ī graduali. Exurge domīe. Deinde vox quondam muti secunda facundia: cui⁹ os aperuit sapiētia p̄ces suas ingemiat: et decēti silitudine in tractu porat dicens. Ad te dñe. In offerenda iā loquens predicat iusticias dñi rectas: eo q̄ a se humiliato demoniū exierat: sz ad iudaicū populū sup̄bientez spūs mūdus redierat. In cōione de muto factus orator gratulat̄: q̄ sicut passer īuenit sibi domum et turtur nidū.

¶ De secunda feria. Rubrica.

In dominica p̄cedenti dictū est q̄ dñs saluat p ɔfessionem: in hac vero secunda feria ostenditur q̄ dñs saluat etiam p baptismū. Sz qz baptism⁹ datur p trinitatē: ideo de trinitate ē introit⁹. In deo laudabo verbum. ⁊ ponit̄ ibi ter hoc nomē deus. ⁊ est de tertio tono qđ totuz ɔtingit̄ ꝓpter hoc qđ loquit̄ de trinitate. Epistola vero. Naamā p̄nceps ⁊c. que ē. iiij. Reg. v. ca. est de Naaman quē misit rex syrie dñs suus ad Helyseū vt sanaret eum: et precepit ei vt in iordane se lauaret septies et fieret eius caro sicut caro pueri: et ita factū est. Iordanus interp̄tatur descēsus humilitatis ī qua ecclesia mundari petit: et hoc facit ad p̄ceptū domini querens p humilitatē salutez in aqua que ē inferior creatura. Postmodū sequit̄ respōsorium. Deus laudem meam ne tacueris: in quo ecclesia humiliat se p ɔfessionem: et est tertij toni ratōe p̄dicta. In euāgelio vero. Dixerunt pharisei ad iesum. Luce. v. ostendit dominus q̄ non sunt missi ꝓphete nisi ad humiles sicut helyseus ad Naaman: et helias ad viduaz: et ostendit superbiā iudeoꝝ. Postea dixit. Ihs autem transiens p medium illoruz ibat. ad significandū q̄ humilis q̄cquid sibi fiat viā suam nō derelinquat.

¶ De terria feria. Rubrica.

Tertia feria est de oratōe ⁊ misericordia per que etiaz saluat domin⁹. Unde introitus est. Dum clamarē ad dñm. Epistola v̄o. Mulier q̄dā ⁊c. est. iiij. Reg. iiij. c. de vidua cui⁹ filios creditor in seruitutē redigere ɔtēdebat: et ei⁹ vasa oleo repleuit Helyseus dicens ei q̄ de parte olei redderet debitum quod debebat: ⁊ de reliquo ip̄a ⁊ filij sui viuerent. Uidua est ecclesia cuius spōsus xp̄s non est presens corporaliter siue visibiliter que venit ad xp̄m: creditores sunt demones. vnde diabolus exactor dicitur q̄ pecuniā suam. i. īmundiciam a nobis exigit cuz vsuris. Unde Isa. xiiij. ca. Quomodo cessauit exactor quieuit tributuz. Sz xp̄s per opera misericordie liberauit nos ab hmōi creditore. Et petitur hmōi liberatio in respōsorio. Ab oculis meis mūda me domīe. Euāgeliuz vero quod est Mathei. xviij. ca. est de misericordia. s. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eum. Si ignorat doce. Si penitet dimitte: nō dico septies: sed etiaz septuagies septies id est quotiēs peccauerit dimitte. ¶ Rursus vidua pro filijs ad helyseum orans dicit̄ ī introitu. Ego clamaui: et in graduali. Ab occultis. Demum precibus exaudita gratias agit in offerenda. Dextera domini. Et docz in cōmunione. Domīe quis ⁊c. quales se debeāt exhibere qui volunt oleum misericordie. s. qui volūt requiescere ī mōte ingrediātur sine macula ⁊ opentur iusticiam.

¶ De quarta feria. Rubrica.

In quarta feria agitur de impletōe mandatorū per quam domin⁹ etiā saluat. Sed quia per gratiam est impletio mandatoꝝ: ideo est itroitus. Ego autem in domīo sperabo. ⁊ est primi toni ad ostendendum q̄ spem debem⁹ ponere in solo deo. Epistola vero. Honora patrē ⁊c. est de Exo. xx. ca. in qua sunt īstituta vl̄ distincta p̄cepta dñi. Honora patrē ⁊ ma. ⁊c.

In responsorio vero petitur gr̃a. in quo osten dit homo infirmitatem suã dicẽs. Miserere mei deus qm̃ infirmus sum: quasi diceret: nõ possum per me adimplere mandata. In euãgelio. Accesserunt ad iesum ꝛc. Mathei. xv. ca. redarguit dñs iactãtiã iudeoꝝ: qui magis imitebantur traditionibus hoĩum q̃ dei: ꝛ rep̃hendebant discipulos dñi de traditionib⁹ legis vel senioꝝ. Quibus domin⁹ dixit. hypocrite ꝛc. non lotis manibus manducare nõ coinquinat hominez: ꝛ ostendit per que saluamur ꝛ iustificamur. In hac q̃rta feria fit p̃mo scrutinium ꝓut in ꝓxima quarta feria dicet̃.

¶ De quinta feria. Rubrica.

In quĩta feria ostẽdit ecclesia nõ esse salutẽ nisi a dño: ꝛ maxime ꝑ virtutes. Unde introitus est. Salus populi ego sum ꝛc. ꝛ est quarti toni: ꝓpter quattuor cardinales virtutes. Epistola vero. Factũ est verbũ ꝛc. est de Hiere. vij. ca vbi dicit̃: bonas facite vias vr̃as ꝛ studia vestra: ꝛ hoc ꝓpter bona opera virtutuz. ꝛ reprehenduntur iudei qui credebant se non posse dãnari: quia habebant dñi templum ꝛ om̃s alios dãnatos esse dicebant. Unde sequitur responsorium. Oculi omniuz. ostendens q̃ in solo deo sperandum est. Euangelium vero. Surgens Jesus. Luce. iiij. ca. est de sanatiõe socrus petri. ꝑ quod ostẽdit̃ q̃ in solo deo sperandum est: quia ab ipso ꝛ per ipsum salus mẽtis ꝛ corporis est. In alijs vero ecclesijs legitur euangelium sequentis dñice. Abijt Jesus ꝛc. ꝛ aliter incipit. Operamini. in quo improperat dominus turbe q̃ magis curabãt de salute corporis q̃ mentis. qm̃ voluerunt euz facere regem post miraculum factum de saturatione q̃nq̃z milium hoĩm de duobus piscib⁹ et q̃nq̃z panibus ꝛ hortat̃ eos dicens. Opamini nõ cibum qui perit: sed qui ꝑmanet in vitaz eternam. Cui cõgrue p̃mittitur p̃missa lectio hiere. vbi dñs ꝓmittit se hĩtaturũ cũ eis: ꝛ sic quasi regẽ futurũ eoꝝ q̃ talẽ cibũ fuerint opati: vt calũniã nõ faciãt innocentẽ ꝛc. Sanguinem nõ effundãt ꝛc. Rursus introit⁹. s. Salus ppli. vox est dñi ppl̃m ꝯsolantis. Graduale: offertoriũ: ꝛ cõio voces sunt populi de regis gratia confidentis. In hac autẽ quinta feria in qua agitur de salute fit statio ad scõs Cosmam ꝛ damianũ q̃ medici fuerũt: ꝛ hoĩes corporaliter ꝛ spiritualiter sanabant: ideo de ipsis fit mentio in collecta.

¶ De sexta feria. Rubrica.

Sexta feria que ẽ dies crucis ostendit̃ q̃ per crucem est salus. Unde introitus est. Fac mecũ signũ in bonum id est crucẽ. Maiorem charitatem nemo hz. i. maius signuz charitatis q̃ vt aĩam suam ponat q̃s ꝑ amicis. Epl̃a vero Cõuenerunt ꝛc. q̃ est Numeri. x. c. est de moyse qui bis ꝑcussit petram ꝛ fluxerũt aque vt biberent hoĩes ꝛ iumenta. Per binam ꝑcussionem duo ligna crucis intellige. petra xp̃s est: ꝛ fluxerunt aque doctrinarũ ꝛ gratiaꝝ: vt possit bibere totũ gen⁹ humanũ. Responsoriũ est. In deo sperauit cor meũ: ꝛ adiutus sum: quia in sola cruce ꝑfecta est humani generis saluatio. In euangelio vero. Uenit iesus in ciuitatem ꝛc. Jo. iiij. ca. ostendit dominus q̃ nõ solum pro nobis crucem sustinuit: sed ꝛ multos alios labores. Unde sequitur ibi. Jesus ergo fatigatus ab itinere ꝛc. et dicuntur ibi octo in quibus instruxit dominus samaritanam q̃ patent in euangelio: ꝛ ideo responsoriũ ẽ octaui toni. Communio est. Qui biberit. Johannis iiij. capitulo.

¶ De sabbato. Rubrica.

In sabbato vero ostẽditur q̃ domin⁹ saluat ꝑ iusticiam et misericordiam. Uñ epistola. Erat vir. Daniel̃. xiij. ca. loquitur de Susanna q̃ saluata est per iusticiam. Euangeliuz est de muliere deprehensa in adulterio: quam dominus liberauit ꝑ misericordiã. Ecce quomodo euãgelium ꝛ epistola cõcordãt. Quia ergo adultera in euangelio saluata est ꝑ mĩam: ideo videns ecclesia infirmitatẽ filioꝝ suorũ petit se liberari ꝑ misericordiã in ĩtroitu dicẽs. Uerba mea aurib⁹ ꝑcipe dñe ĩtellige clamorẽ meuz.

Et est quinti toni: ꝓpter quinqꝫ q̄ ponunt̄ in collecta que est talis. Presta q̄sumus omp̄s deus: vt qui se affligendo carnē ab alimentis abstinēt sectando iusticiā a culpa ieiunent. i. a delectatione q̄nqꝫ sensuū: sicut Daniel: Susāna: ⁊ Joachim. Misericordiā dei nō cōsequētur: qui sic nō ieiunāt. Sequitur versus ītroitus semiplenus. s. rex me⁹ ⁊ deus meus. ¶ Et ideo notandū est ꝙ in introitib⁹ aliq̄n duplex versus ponitur. aliquādo dimidi⁹: frequenti⁹ vnus. duplex vt in introitu defunctoꝝ Req̄ez. versus. Te decet ⁊c. ⁊ alius. Exaudi orationē meā ⁊c. quia oram⁹ ꝓ defunctis ꝓpter stolaz corporis ⁊ aīe quas rogamus eis dari. Dicit̄ etiam secūdus versus: quia succedit in locū illius versus Gloria patri: qui in officio defunctoꝝ tacet̄ ꝓ eo ꝙ mortui trinitatē vlterius laudare nequeunt. Ad cui⁹ laudem ꝑtinet iste versus. Sepius vero vnus dicit̄: quia ad vnū tm̄. s. ad deū vertere nos debemus. Dimidius autē hic ponit̄: quia q̄ misericordiaz dei impetrat: suā debet imperfectionē in operibus ꝯfiteri. p̄s. tantū opus significat. Post epistolā sequitur responsoriū. Si ambulez ⁊c. qd̄ sic ei respōdet: quē dn̄s liberat nullus ei nocere potest: igitur si ambulē in medio vmbre mortis nō timebo mala ⁊c. vmbra mortis est mors tēporalis. q. d. ⁊ si transeā ꝑ mortē tēporalē nō est timendū ex quo deus adiuuat. Et sequit̄ v̄sus. Virga tua ⁊ baculus tu⁹ ipsa me ꝯsolata sunt: quia tribulationes dn̄i cōsolant̄ hominē bonum. Est autē primi toni: quia in solo deo ponendum est spes. In euangelio vero. Perrexit Jesus. Jo. viij. ostendit se dn̄s auctorem mīe cū dixit mulieri adultere. Vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. Item misericordia fuit quādo dixit. Qui sine peccato est vestrū: p̄us mittat in eam lapidez. iij. q. viij. q̄ sine. In offertorio petit similiter ꝑ mīam liberari cū dicit Gressus meos dirige. ⁊ pertinet ad octauā resurrectionis. post cōmunio vero ad beatitudinem q̄ est Nemo te. Johā. viij. ca. ¶ Illud autē notandum est ꝙ huius sabbati cōpletorio antiphona. Media vita. cantatur eo ꝙ nūc mediana quadragesime incipiat hebdomada. qui vero eam in p̄cedenti sexta feria cantant: numeruz dierū ieiunijs afflictoꝝ attēdunt. Hanc itaqꝫ sub breuiloquio duxim⁹ exponendā. Media vita xp̄us est. ip̄e em̄ mediator est dei ⁊ hoīm. x. di. qm̄. Ipse est via veritas ⁊ vita. viij. disti. qui contenta. Ipse quidē sanctus: ipse de⁹: ip̄e fortis: ipse misericors ⁊ saluator. Ad xp̄um ergo sermo dirigit̄. O media vita. i. o xp̄e. Vel media vita sancta trinitas est q̄ est in se vita: ⁊ nobis vita media. i. sufficiens ⁊ cōis ad quam sermo dirigitur. O media vita. i. o sancta trinitas: ideoqꝫ subdistinguitur sancte de⁹: scē fortis: sancte mise. sal. i. pater ⁊ filius ⁊ sp̄us scūs: a quo ⁊ per quem ⁊ in quo saluamur: ⁊ iō saluator etiaz trinitas appellatur. Ad quēcūqꝫ tamē sermonem dirigimus adiutoriuz querimus: quia in morte sum⁹ in miserijs p̄sentis vite: petimusqꝫ ne tradat nos amaritudini mortis eterne. Vel supple o dn̄e existentes in vita media sumus in morte. Prima fuit vita iusticie ⁊ innocentie: in qua creatus est homo. secūda est vita peccati ⁊ miserie ī qua lapsus ē homo. tertia erit vita immortalitatis ⁊ gl̄ie: ad quā reparabitur homo. Nos igitur duz sum⁹ in media vita: sumus in morte: qꝛ vita peccati mors est vite iusticie: ⁊ ideo querim⁹ adiutorē Alie ecclesie dicūt. medio vite: quia em̄ nūc est medium quadragesime q̄ vitam p̄ntem q̄ sine peccatis nō ducit̄ rep̄sentat: merito dicit̄ antiphona ipsa. In morte. i. in peccatis que ducūt ad mortē. Et quia in epl'a fit mētio de Susāna: ideo ꝓpter equiuocationē vocabuli fit hodie statio apud sanctā susannam.

¶ De q̄rta dn̄ica q̄dragesime. Rubrica.

Equitur dominica quarta in qua agitur de supna hierusalez. Et qꝛ in terrā illam venitur eo duce quo filij israel venerunt in terraz ꝓmissionis: ꝓut sub septuagesima dictū est: iō nūc legitur Exodi. vbi dicit dn̄s. Videns vidi afflictionem populi mei qui est in egypto: ⁊ descendi vt liberarem eos de manu pharaonis. sicut autem domin⁹ liberauit ppl'm ꝑ plagas missas cōtra pharaonez: similit̄ ⁊ per plagas liberat de manu diaboli qui non vult dimittere nos nisi in manu forti: vt ibi habetur. Prima plaga est ꝯuersio aquaꝝ ī sanguinē ꝑ quā

peccatum infidelitatis significat. Per alias plagas significatur q̄ homo p̄ multas tribulatiōes ⁊ penas quas habet dum moratur in peccato cogit̄ redire ad dn̄m sicut de filio p̄digo legit̄. Legitur ergo Exodi. quia p̄ fidez est exitus a seruitute diaboli: ⁊ p̄ baptismuz q̄ significatur p̄ mare rubrū: ⁊ per impletionem mandatoꝝ. Quando vero homo talis ē facit seipsuz tabernaculū dn̄o: qui vero non facit ei b̄ tabernaculū: nec ipse faciet in futuro. Post Exodum sequit̄ liber Leuitici qui est terti⁹ in penthateuco qui p̄tinet ad leuitas q̄ debebāt dn̄o offerre sacrificia. vnde liber ē oblationū. Ex quo em̄ homo implet mandata: ⁊ facit tabernaculū dn̄o: non restat nisi oblationes deo offerre. Debet tn̄ sal apponere in oī sacrificio suo: quia cū discretiōe dz oīa facere. Qr ergo tales debēt esse mundi ab oī peccato: ⁊ offerre dn̄o hostiā mundā sanctā ⁊ īmaculatam: iō sequit̄ in Leuitico de mūdatiōe lepre: ⁊ dr̄ ibi multotiens. Sancti estote qm̄ ego sctūs suz. Et quia hoc fit in solēnitate cordis: ⁊ debent omnia fieri cū gaudio: ideo postea in eodez libro agitur de solēnitatib⁹. Rursum qr nullus ita p̄fectus est quin peccet aliquādo saltē venialiter: ideo ibi habet̄ de dubitatiōe Moysi ad aquas ꝯtradictiōis: q̄ nec p̄pter hoc dimisit opus spūale facere vt ad vocez suā fluerēt aque cū dixit. Ascendat puteus. i. doctrina sacra. Ceteruz sicut mulier on̄dit ex vna p̄te pomū filio suo: ⁊ ex alia inimicū vt veniat ad se: similiter ⁊ dn̄s. Iuxta illud Osee. xi. ca. In funiculis Adam trahā eos in vinculis charitatis. Unde ī officio nocturnali ostēdit īimicū q̄ nō vult dimittere ppl'm nisi in manu forti: ⁊ ī manu diuīa. s. p̄ p̄dicatores: ⁊ ideo p̄mū rn̄sorium est. Locut⁹ est dn̄s ad Moyseu ⁊c. Siquidē moyses ex aquis assumptus est xp̄s per quez liberamur ab hm̄oi inimico: vel quilibz predicator qui ex aq̄s scripture dz assumi. ⁊ ē quarti toni: qr quattuor modis nos affligit diabolus. s. īterficiēdo mares. i. bona opa vel v̄tuosos quos submergit in flumine delitiarū hui⁹ mundi: ⁊ cogit seruire in luto luxurie: et latere auaritie: et palea inanis glorie. Porro q̄dem quia ppl'us in illa septuagenaria captiuitate fleuit sup̄ flumina babylonis. ⁊ in fine Cyro p̄mittente letabūdus exiuit: et gratulans hierusalem introiuit: ideo cū in prima dn̄ica ppl'us captiuatus fleuerit dicēs. Circūdederūt me. ⁊ in scd̄a orauerit dicens. Exurge. in tertia q̄z orauerit dicēs. Esto mihi. in quarta ꝯsolationem accepit dicente domīo. Inuocauit me et ego exaudiam eum. in quinta etiā rursus orationi institerit dicēs. Remīscere miserationuz tuarū. In sexta vero Dario licentiam tribuente ꝯsolatōem de reuersione p̄cepit: ideoq̄ dixit. Oculi mei. In hac septimana tanq̄ ī fine septuagesime ingrediēs hierusalē gratulabūdus exultat dicēs. Letare hierusalem. de hoc etiā dictum est sub p̄ma dn̄ica. ¶ Septenarium quoq̄ p̄sentis vite que septē dieꝝ circulo siue curriculo voluitur: vel potius septem etatibus quibus mundus ipse distinguitur: sicut per dies septuaginta: sic p̄ septē dn̄icas facta representat eccl'ia. Prima em̄ etas est ab adā vsq̄ ad Noe. Scd̄a v̄o a Noe vsq̄ ad Abraham: vel s̄m quosdam ad Moysen. Tertia a Moyse vsq̄ ad Dauid. Quarta a Dauid vsq̄ ad trāsmigratōez babylonis. Quīta a trāsmigratōe babylonis vsq̄ ad aduētum domini. Sexta ab aduētu dn̄i vsq̄ ad finem seculi. Septima similiter vsq̄ ad eundem finē simil' em̄ ꝯcurrunt: sed illa in vigilantib⁹ et laborantibus ista in dormiētibus ⁊ quiescētib⁹ vbi requiescunt electoꝝ aīe inter vbera lactātis matris sue sup̄ne hierusalē. In p̄ma dn̄ica velut in infantia mūdi homo a felici delectatōe deiectus clamat. Circundederūt. In secūda velut in pueritia mundi ꝯcipiens homo spez sue recōciliatōis voce Noe quasi p̄centoris īplorat acceptilationē recōciliatōis dicens. Exurge quare obdormis dn̄e. In tertia velut ī mūdi adolescētia ꝯcipiēs homo suā liberatiōem de egyptiaca seruitute sue p̄tectōnis ⁊ liberatiōis accelerationē voce Moysi orat dicēs. Esto mihi in deum p̄tectorem. Quarta designat iuuentutē ecclesie in qua regū diademate coronatur: ⁊ sapientia p̄phetaꝝ ornat̄. vnde illud officiū voce dauid quasi p̄centoris in cantibus celebratur. Quinta senectutē ecclesie in qua calor naturalis incipit deficere. Nā populo in babylone captiuato eccl'ia captiua nec altare habuit nec templum: īmo organa

sua suspendit: ideoq; quinta dñica vacat officio. Sexta senũ eccl'ie. s. fines seculoꝝ cum filius dei venit in mundũ ⁊ de diaboli potestate liberauit genus humanũ. Ne igitur sit ĩme moꝛor accepti beneficij ⁊ ingratũ gratulaꝛ et ait. Oculi mei semp ad dñm. Hec autez septima et vltima significat sabbatũ mũdi: in quo sanctoꝝ aĩe requiescunt. illic hierusalem q̃ sursum est que libera est que mater nostra est letaꝛ. vñ dicit dñica leticie. Est eñ septima septuagesima: ⁊ per septenariũ significaꝛ septima etas eoꝝ que sunt ĩ requie. Repsentat; eñ dñica libertatẽ ꝓcessam filijs hierusalẽ redeũdi a babylone ãno sexagesimo quã habuerũt plenariã in anno septuagesimo. vnde totũ biius diei officium de leticia est ad repꝛesentandũ illoꝝ leticiã: ⁊ etiã nostrã qñ finitis ser ctibus erimus in septima a mũdi exilio liberati cum celestẽ paradisiuz que est patria nostra intrabimus. Cantatur ergo bodie introitus. Letare hierusalẽ. ad ostẽdendũ ꝙ sicut illi cũ ingentu leticia a babylone venerũt in hierusalem: ita et nos ab boc mundo letantes in celestem hierusalem venienus. Babylon eñ interp̃tatur ꝓfusio. vnde significat mundũ vel ifernum: qua in boc mundo est ꝓfusio vitioꝝ: ⁊ in inferno tormentoꝝ. Dicit etiaz bec dñica refectõis: quia in ea dñs refecit et satiauit ꝯ q̃ miliaboĩm: vel quia in ea ostẽditur celestis hierusalez: et qua oĩs refectio est. Quia ergo ecclesia letatur ꝑ bac refectõe: ideo cãtat. Letare hierusalem. i. ecclesia. tibi eñi eterna req̃es ꝓmittitur. In nocturnali eñi officio cantatur respõsoꝛiũ. Audi israel p̃cepta dñi et ea in coꝛde tuo quasi ĩ libꝛo scribe. Et dabo tibi terram fluentem lac et mel. Postea sequit in introitu. Ab vberib' ꝓsolatõis ei'. Hec v̈ba sunt duo testã: de quib' sumũtur ꝓmissiones dulces: in quib' est ꝓsolatio nostra. Et sunt in ea tria v̈ba leticie. s. letare: gandere: ⁊ exultare. Ratio q̃re posita est sub titu. de septuagesima in punct. Et sumit iste introitus de Isa. vltimo capi. sed de antiqua trãslatiõe: quia in Isaia sic non; iacent verba bec. versus v̈o de psalmo qui loquitur de hierusalez superna. s. Letatus sum ⁊c. quinti toni ꝓpter quiq̃ milia boĩm: quos refeat; vel ideo quia illi qui cobibent et refrenant ⁊ bene oꝛdinãt quinq̃ sensus coꝛporis: illi babebunt bmõi refectionez et ꝓsolationẽ: de qua in introitu babeb'; et que petitur ĩ collecta. Cõcede q̃s oĩpotens deus vt qui ex merito nostre actiõis affligimur tue gratie ꝓsolatõem respiremus. Scripserũt tamen quidã ꝙ qꝛ Albertus papa qui tamen in cronica nõ iuenitur celebꝛauit tali die Rome ĩ dicta ecclesia que vocatur hierusalẽ. ideo cantaꝛ Letare hierusalẽ. Et nota ꝙ in quibusdã ecclesijs bac die; ⁊ ĩ festo annũciatõis dñi due collecte dicũtur: vt quasi duplex festũ exoluere videãtur. qđ nõ fit in alijs p̃cipuis festiuitatibus etiã natiuitatis dñi: ⁊ filibus: qꝛ ille per octauas ꝓducũtur: nec vnus diei dũtaxat obseruantia sicut ista coagustãtur. Seq̃tur epistola. Scriptũ est qñi Abꝛabam duos filios babuit ⁊c. ad Gala. iiij. cap. Ubi seq̃tur. Que sursum est hierusalẽ libera ẽ que est mater nostra. Hoc autẽ dicit vt nõ timoꝛe seruili seruiamus dño sed amoꝛe. Respõsoꝛiũ est de eodẽ. Letatus sũz in bis que dicta sunt mibi ⁊c. ⁊ ẽ septimi toni ꝓpter septimã etatẽ ĩ qua erim⁹ in q̃te. Sed qꝛ adbuc sum⁹ in laboꝛe: ideo sequit tract⁹ sed suauissim⁹. Qui ꝓfidunt ĩ dño sicut mõs syon ⁊c. in quo ostendit ꝙ qui ĩ domio solo sperãt babebũt illã refectoem. Seq̃tur euangelũ. Abijt Jesus transmare galilee ⁊c. Joba. vi. c. Quiq̃ aũt panes quib⁹ dominus refecit nos ꝓut ibi legitur sunt q̃q̃ libꝛi Moysi. duo vero pisces sunt psalm⁹ ⁊ ꝓpbetia: vel libꝛ Josue et iudicũ quia de illis septẽ libꝛis sumũtur oꝛatões in bac dñica: ⁊ ita reficit oĉs. Offertoꝛiũ est. Laudate. et est scdi toni ad ostendendũ ꝙ deum laudare debem⁹ ꝓ coꝛpali refectõe ⁊ spũali. Postcõmunio vero est. Hierusalem q̃ edificatur vt ciuitas ⁊c. Et loq̃tur de illa hierusalẽ que libera est. ⁊ ẽ quarti toni ꝓpter quattuoꝛ q̃ ibi dicũtur. Hamuz est qꝛ oĩa sunt; cõmunia. Ibi eñi de⁹ est oĩa in oĩbus. Secundũ est ꝙ eternaliter participãtur ea que ibi sunt. vnde dicit. Cui⁹ pricipatio in idipm. Tertiũ est ꝙ nullus de filijs diaboli poterit ibi ascendere vnde dicit. Illuc eñi ascenderunt tribus trib⁹ dñi. Quartũ quia ibi ẽ cõtinua laus dei. vnde sequit. Ad ꝓfitendu nomini tuo domie. ⁊ ide est illud. Beati qui ha-

bitant in domo tua dñe: in scla seculoꝝ laudabunt te. In hac dñica romanꝰ pōtifex celebraturus ad ecclesiam pgens ⁊ rediens ab eadē: aureā in manu sub aspectu populi fert rosaz. Circa quod duplex insurgit ratio. vna fm litteram. altera fm spiritū. Sane fm litterā ne fidelis populus: ꝓpter quadragesimalis obseruantie asperitatem sub cōtinuo laboꝛe deficiat: quia qō caret alterna reqe durabile nō est: ideo in hac mediana quadragesime quoddam recreationis solatiū interponitur vt anxietas temperata leuius sufferatur. Iuxta illud. Interpone tuis interdum gaudia curis. Hodiernū nāqz officiū tota leticia plenū est: ⁊ in ossii verboꝝ clausula iocūditas eruberat: gaudium resonat: hilaritas inculcaꝛ. Tria itaqz repsentat dies ista. s. charitatem post odiū. vnde dicit. Letare hierusalē ⁊ cōuentū facite omēs qui diligitis eam. gaudiū post tristiciā. vnde. Gaudete in leticia: qz in tristicia fuistis. ⁊ satietatez post famē. vnde. Ut satiemini ab vbertibus cōsolationis vestre. Que tria pariter designantur in tribus ꝓprietatib⁹ huiꝰ floris: charitas in colore: iocunditas in odore: et satietas in sapoꝛe. Rosa quippe p̄ ceteris floribus coloꝛe delectat: odoꝛe recreat: ⁊ sapoꝛe confoꝛtat. delectat in visu: recreat in olfactu: et cōfoꝛtat in gustu. Nempe rosa in manu romani pōtificis: gaudium israelitici ꝑpli designat quādo p gratiā xp̄i data est illi de babylonica captiuitate licentia redeundi. Deinde illā donat nobilioꝛā ⁊ potentioꝛā q̄ tunc in curia reperiturꝫ in quo nobilitas ⁊ excellētia illi⁹ peculiaris ꝑpli dñi designatur. Demū ille cū multo equitatu ⁊ leticia ingēti ciuitatē cū rosa circuit: figurās gaudiū illius ꝑpli in ciuitatē hierusalem reuersi: atqz cōiones totius fidelis populi ⁊ ecclesie leticiam de p̄missis. Spiritualiter autē flos iste florē illuz signficat: qui de se dicit in canticis. Ego flos campi ⁊ liliū cōuallium. Et de quo ꝓpheta. Egredieꝫ virga de radice iesse: ⁊ flos de. r. e. a. Qui vere ē flos florꝫ. i. sanctus sanctoꝝ. quia p̄ ceteris floribus: id est sanctis coloꝛe delectat in visu. Nazꝫ speciosus forma p̄ filijs hominū in quē desiderant angeli ꝓspicere. Qui odoꝛe recreat in olfactu: quia sicut legitur in canticis. i. ca. Odoliora sunt verba tua vino: flagrantia vngētis optimis. Qui sapoꝛe cōfoꝛtat in gustu: qz panis quē ipse dat caro sua est ꝓ mūdi vita ofie delectamentū habens ⁊ omnis sapoꝛis suauitatez. Hic est enī qui de quinqz panib⁹ ⁊ duobus piscibus q̄nqz milia hoīm saturauit. Triplex autē est in hoc floꝛe materia aurā: vz muscus ⁊ balsamū. quia triplex est in xp̄o substantia: deitas: coꝛpus: ⁊ aīa. Sz balsamo mediā te muscus auro cōiungit: quia aīa coꝛpus cōiungitur deitati. Diuina enī natura tante subtilitatis est vt coꝛpoꝛi de lymo terre formato non cōgrueret vniri nisi rationabili spū mediā te. ¶ Rursus flos ipse aureus est: quia rex regum ⁊ dominus dominātiuz: cuius ruboꝛ apparuit in insignijs passionis: ⁊ odoꝛ in gloria resurrectionis. Huius floris baiulus est vicarius saluatoris. Romanꝰ vero pontifex successoꝛ vtiqz petri: ⁊ vicarius iesu xp̄i qui hunc floꝛē fidelibus populis demonstrat: non omni tempoꝛe: sed in hac dominica tñi que septima est ab illa q̄ septuagesima nuncupatur: qz xp̄s nō in qualibet boꝛa sed in septima tantū etate videtur ab illis qui beata requie cōsolabuntur. ¶ Rursus in vrbe ostenditur non alibi q̄ apō basilicam: que sancte crucis in hierusalem appellatur: que superne hierusalem typum obtinet: ⁊ spem repsentat: de qua dicitur in epistola hodierna. Illa que sursum est hierusalē libera est: que est mater nostra: in qua xp̄m angeli sancti ⁊ beate anime cōtemplantur: ad quam merito dicit. Letare hierusalem ⁊ cōuentū facite omnes qui diligitis eam. q. d. vos catholici non heretici. ¶ Differt autē hodierna statio ab illa q̄ fit ibidē in scōa dñica aduentꝰ: qa illa future beatitudinis est annūciatio: hec q̄si p̄sentis cōtemplatio. Unde ⁊ festiuius agitur quia spei nostre festiuitas est. Hac etiam die christianus coꝛonatur imperatoꝛ: vt semp coꝛone superne hierusalez meditetur. Dauid ter in rege vnctus est: vt dicit sub dominica post ascensionem. Hec ergo dominica p̄uilegiata est: quia repsentat licentiam redeundi de seruitute ad libertatem populo israelitico cōcessam: ⁊ leticiam ex hoc habitam.

¶ De secunda feria. Rubrica.

Secunda feria ē de iudicio. Unde in epl'a. Uenerunt due ꝛc. tertij regū. iij. ca. agit̄ de iudicio salomōis duabus mulierib⁹ de puero ꝯtēdētibus. extra de p̄sum. ca. i. Mulier vna q̄ dixit ꝙ diuidat̄ puer est synagoga q̄ diuidi conata est puerū iesum. alia mulier q̄ dicit: detur ei infans viuus est ecclesia. Uñ in rñsorio petit hec mulier puerū. Esto mihi in deū ꝓtectorē id est petit sibi dari xp̄m. Euangeliū. Prope erat. Jo. ij. ca. Similiter est de eiectione vendentiū ꝛ de iudicio. ibi habet̄ ꝙ non credebat se iesus eis q̄a nixi sunt euz interficere. postea sequitur de passione sua. Soluite. i. soluetis tēplū hoc ꝛ in triduo excitabo illud. sciebat eī quid facturi erant. Quia vero ex passione dñi est oñe gaudiū: ideo in offertorio cātat ecclesia. Jubilate. In introitu aūt petit iudicari: sz prius petit mīam. Deus in noīe tuo saluū me fac. s. per mīam: ꝛ in virtute tua iudica me: ꝛ ē quarti toni: quia ibi habet̄. Ab insurgentibus in me libera me. i. ab inimicis q̄ quattuor modis sicut dictū est sub dñica insurgunt contra nos: ꝛ ideo sicut dñica fuit de mīa: ita secūda feria est de iusticia.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Tertia feria est de oratione. i. de efficatia orōnis que. s. fit salua iusticia: qđ ostēditur in epl'a. Locutus est ꝛc. q̄ est exodi. xxxij. ca. vbi sequit̄. Dimitte me vt deleā eū. ꝛ moyses orauit pro populo. ꝛ dñs dimisit peccatū: salua tñ iusticia: qꝛ reseruauit sibi vindictā. Uñ ꝛ si ꝓpter illud peccatū qđ cōmiserūt in xp̄m p̄cipue puniantur: tamē ꝛ ꝓpter illud qđ ꝯmiserunt tūc scz adorando vitulū. Unde dicit dñs in euangelio. Implete mensuram patrum vestrorū: quia vero tam efficax est oratio: ideo in introitu dicit ecclesia. Exaudi orationez meam ꝛc. Uersus. Contristatus sum in exercitatione mea. Contristatus enim fuit ꝓ dilatione patrie et incolatu miserie. Quia vero exercitatio xp̄iani est in cohertione a petulantia ꝛ lasciuia quinqꝫ sensuum: iccirco quinto tono resonat hunc introitum ecclesia. Et sequit̄ epistola. Locutus est ꝛc. in qua sicut dictū est impetrauit moyses dimissionez peccati salua iusticia. ꝛ vt filij eoꝝ mererentur intrare terram ꝓmissionis. ideo in responsorio orat ecclesia: vt mereat̄ ip̄az impetrare filijs suis vt intrent t̄raz ꝓmissiōis. lz adorauerūt vitulū cōflatilē idest venerati sunt lasciuiam ꝛ pompā mundi dicens. Exurge dñe fer opem nobis. ꝛ versus Deus auribus nostris audiuimus: qm̄ tu liberasti eos ꝛ cōdonasti eis: similit̄ ꝛ fac nos spiritualiter. Postmoduz sequitur euangeliuz. Jam die festo. Jo. vij. c. de obstinatiōe iudeorum q̄ dicebāt. Quomodo hic litteras scit cū non didicerit. ꝛ dixit domin⁹. Moyses dedit vobis legem: ꝛ vos vultis me interficere. q. d. cōtra legez vestrā vultis facere ꝛ facitis. ꝛ dixerunt. Demoniū habes. ecce quomodo obstinati fuerunt. ꝛ hoc est qđ in epistola habetur. Recesserunt cito a via quā ostendisti eis. Ecclesia vero ostendēs se nō cōsentire peccatis: dicit in offertorio. Expectās expectaui dñz. ostendens se expectare xp̄m vsqꝫ ad finez. Et quia bene expectat q̄ a lasciuia q̄nqꝫ sensuum abstinet: ideo quinti toni est. Per hanc autez spem reducit̄ nouus populus in terram ꝓmissionis. vnde sequit̄ postcōio. Letabimur in salutari tuo. ꝛ est primi toni: quia omnis leticia a deo est.

¶ De quarta feria. Rubrica.

Sequitur quarta feria que est cathetizandorum: quia ea die ducuntur ad ecclesiam cathecumini ꝛ cathetizātur. i. instruūtur. ꝛ hoc est tertium scrutinium vt iam dicetur. Ut autē seruiamus cōsuetudini ecclesie. italie que scrutinij solennitatem obseruant: ꝛ iuribus de illo loquētibus: ꝛ quia etiā quedam de his q̄ de illo fiūt vbiqꝫ in baptizādo seruantur: ideo aliqua de illo dicamus: vz quid sit scrutiniū ꝛ vnde dicatur: ꝛ vnde originē traxit: quādo ꝛ quotiens ꝛ quare in temporibus statutis fiat: quid in eo fiat vsqꝫ ad exorcismum: ꝛ quid ab exorcismo vsqꝫ ad ecclesie ingressū: ꝛ quid ab ipso ingressu vsqꝫ ad finem: ꝛ quare hec omnia fiant. sub

sequenter vero de officio misse hui⁹ diei dicemus. Scrutinium nihil aliud est q̄ fidei religionis ⁊ xp̄iane inquisitō. Est eñ quasi quoddam iter seu p̄paratio ad baptismū. ⁊ dicitur a scrutando. i. inquirendo: q̄ fidei religionis ī quisitio fit in eo. vnde originē traxerit iam dicetur. Incipit autē fieri scrutiniū in quarta feria tertie hebdomade quadragesime: sz ī hac quarta fit solenne. Fiebant eñ in p̄mitiua ecclesia septez scrutinia: duo. s. in quarta feria ⁊ sabbato tertie hebdomade: ⁊ duo in hac quarta feria ⁊ sabbato hui⁹ quarte hebdomade. et duo in quarta feria ⁊ sabbato q̄nte hebdomade. ⁊ vnū in quarta feria vltime hebdomade. ī quibus adulti q̄ venturi erant ad baptismum docebant̄ or̄onem dñicam ⁊ symbolū: vt in sequenti tunc sabbato in quo baptizandi erant vtrūq̄z ante baptismū scirent. ⁊ adhuc hodie ī quibusdam ecclesijs septem fiunt scrutinia ꝓpter septiformē gr̄am spūs sācti. Sed tertiū vz hac die solēnissimuz ⁊ in oīb⁹ ecclesijs ordinem romanū sequentib⁹. In quolibz scrutinio dicit̄ missa scrutinij: vz Dū sanctificatus fuero de qua iam dicet̄. Dicūtur etiā ꝓpre collecte ꝓ cathecuminis: vt Omp̄s sempiterne de⁹ ecclesiam tuā iter remedij ⁊c. Sed querit̄ quare tertiū scrutinium fit solēne: ⁊ nō p̄mū nec secundum. Respondetur ad notandum q̄ nec p̄ma etas. i. infantia: nec scd̄a. i. pueritia ita apta est seruitio dei sicut illa in qua maxīe discretio boni ⁊ mali haberi incipit: ⁊ in qua contra carnem pugnatur. Inde est etiam q̄ nō p̄ma tribus. i. trib⁹ iude: nec secūda. i. tribus symeō: sed tertia. i. leuitica sacrificijs dñi est deputata: sed nec in p̄mo libro penthateuci: nec in secūdo agitur de sacrificijs: sed in tertio: ꝓut dictum est in p̄cedenti dñica. fit autē scrutinium in hac septima hebdomada a septuagesima: quia dum iudei fuerūt in babylonica captiuitate mixti fuerūt inter eos q̄dam de gētibus. Unde post eoꝝ reditum ignorabatur de pluribus vtrū essent iudei vel non. quidam etiā dicebant se fore de leuitica tribu qui non erant. ⁊ se sacerdotes q̄ non erant. Ideoq̄z Esdras ⁊ alij sapientes genealogias diligēter scrutati sunt ⁊ iudeos a gentilibus: ⁊ leuitas a nō leuitis segregauerunt: ita ⁊ nos in hac septima hebdomada que finē illius septuagesime babylonice captiuitatis significat: scrutiniuz facimus vt credentes ab incredulis segregem⁹ quos in sacro sancta solennitate redemptiōis nostre ex aqua ⁊ spiritu sācto remouem⁹. Nō eñ in p̄mitiua ecclesia alio tēpore baptisma celebrabatur nisi forte mortis periculo īminēte. Omnes igitur ecclesie ꝓlis quā per anni circulum verbi pabulo generabāt: hac die nomina sua dabant in quibus ꝑscrutanduz erat ne q̄ radix amaritudinis īesset: vt in hereticis: ne prius illis sancta darent̄ q̄ xp̄iana fides radices in eoꝝ mētibus fixisset. i. q. vij. quotiēs. de cōse. di. ij. ego. Unde noībus datis quilibz eoꝝ per dies sequentes vsq̄z ad pascha fidei regulam audiebat: ⁊ sic lactatus ⁊ grādescēs in plenilunio. i. ī baptismo plena fide symbolum reddens xp̄o in baptismo cōmoriebatur: ⁊ resurgebat. ¶ Porro ī hac quarta feria fit scrutinium ꝓpter multa. Primo quia ipsa p̄figurata est a quarta seculi etate q̄ fuit a Dauid vsq̄z ad transmigrationē babylonis. In q̄ non solum iudee gentis incboatū est imperiū. verū etiam xp̄i ⁊ christianoꝝ regnū ex ꝓmissione sumpsit exordiū iurante dño Dauid. De fructu ventris tui ponam sup sedē tuā. ideoq̄z merito in hac feria cathecumini ad xp̄i nomen accedunt ⁊ xp̄iana religio in ea initiuz capit. Secūdo q̄ sicut in quarta feria stelle create sunt ⁊ in celo soli ⁊ lune cōiuncte: ita ⁊ fideles hodie ꝯcipiūtur qui xp̄o soli ⁊ ecclesie lune cōiungūtur. ⁊ in celo. i. in patris regno iam splēdent in spe: ⁊ in futuro splendebunt in re. Tertio quia sicut in quarta etate edificatū est templum dñi per salomonē: sic ⁊ in hac quarta feria p̄paramus baptizandos: vt sint templum dño. Quarto quia ī quarta feria cepit nostra redemptio: in quo ꝓditus est dñs a iuda: vt ꝓ redimenda ecclesia moreret̄: ideo ⁊ in quarta feria isti preparantur vt effectum ꝑcipiant redemptionis. Quinto quia agnus vigintiq̄tuor diebus obseruabatur ⁊ preparabat̄: ⁊ luna quindecima īmolabatur: decet vt ecclesie noua soboles q̄ ad cōmoriendum christo ī baptismo preparatur: diebus quindecim anteriori ieiunio spiritualiter saginata: etati lune q̄ illam significat exequetur. Sexto quia quar-

ta hominis etas.s.inuētus per quartam feriā significata apta est prelijs ⁊ gubernaculo imperij:⁊ ideo cathecumini p̄parātur in quarta feria ad preliuz contra diabolum: ⁊ ad regnū ⁊ imperium regni dei. Hoc autez ordine scrutinia celebrant:qm̄ a p̄ncipio vsqz ad exorcismum hec fiunt. Primo quidem fit nominum baptizandoꝝ per accolitum descriptio: ⁊ eorum ꝑ noīa in ecclesia vocatio. Secūdo masculorum ad dextrā:feminaꝝ ad sinistrā ad ianuam ecclesie vbi fidez petunt reductio. Tertio per exorcistam gemina interrogatio. vna de renunciatione diaboli.alia de fide christi. Quarto demonis exufflatio. Quīto crucis ī fronte expressio. Sexto dicit oratio. Septīo fit in ore salis impositio. Quod igit noīa per accolitum scribunt:ex quo ipse etiā notarius dictus est:significat ꝙ nomina fidelium in libro vite scripta sunt. Quod noīatim vocant: significat vocationē fideliū ad vitam eternā. Ceterū ianua xp̄s est. Dicūtur igitur credituri ad ianuā.i.ad xp̄m qui de seipso dicit. Ego sum ostiuz:per me si q̄s introierit saluabitur. Qd̄ vero masculi ponunt a dextra:⁊ femine a sinistra:designat ꝙ viriliter agētes a dextris ⁊ effeminati a sinistris in iudicio statuūt. Qd̄ abrenūciant diabolo.ꝑ hoc se a iugo eiꝰ cui ex originali sunt obnoxij subtrahunt. Per hec em̄ ꝙ fidem xp̄i cōfitent:iugo christi se subijciūt. Demōis exufflatio est potestatis eiꝰ debilitatio. Crux q̄ imprimit fronti est vexillum nr̄oꝝ quo diabolum vincimꝰ.non fit aliud signum nisi crux:vt in hoc solo signo diabolus sciens se esse victū cōtremiscat ⁊ fugiat. Fit autez in sede pudoris.i.in fronte:ne erubescat fidelis confiteri dominum suum esse crucifixū. Oratio contra diabolū est munitio. Sal in ore positum est sapientie condimentuz. Hec pleniꝰ dicta sunt in parte p̄ma sub titulo de vnctionibus:⁊ dicetur sub sabbato sancto. Nunc dicēda sunt que ab exorcismo vsqz ad ingressuz ecclesie fiunt. Primo diabolus exorcizat:et ter repetuntur verba illa. Audi maledicte diabole ⁊c. Secundo masculi seorsum ponūt. Tertio ad monitionē dyaconi capita inclinant cathecumini:⁊ super eos oratio dominica ⁊ symbolum dicitur. Quarto a sacerdote aures et nares illorum saliua tanguntur. Quīto ab accolito illuminantur. Sexto a dyacono euangeliuz super eos dicitur. Septimo per ostiarium in ecclesiā introducuntur. Primo ergo exorcizatur diabolus.i.adiuratur:vt a fidelibus recedat. Ter repetuntur verba illa. Audi maledicte diabole ⁊c.quia in confessione trinitatis diabolo resistitur. Sursum masculus ⁊ deorsum feminis fit exorcismus:quia maioribus maiora:minoribus minora sunt ꝓponēda. Qd̄ ad āmonitionem dyaconi capita īclināt:significat ꝙ cum deo cōmunicaturi acclamante dyacono capita inclinabunt:⁊ hec ratio ꝓ cōmunione habetur. Quod symbolum ⁊ dominicaz ortionem sacerdos super capita eoꝝ dicit:notat ꝙ templum domini contra diabolum munit. Aures ⁊ nares saliua tangit: vt doctrinam de ore p̄dicatoris ꝓcedente fideles libenter audiant ⁊ ipsa eis bene redoleat quoadusqz spiritum habent in naribus.i. q̄dīu viuunt. Ipsoꝝ illuminatio est tenebraꝝ ignorantie ⁊ peccati per lumen intelligētie effugatio. Euangelium quod super eos dicitur est doctrina saluatoris qua instruūtur. Deinde per ostiarium introducuntur:quia post impletionem euangelij:per ostiarium.i.ꝑ spiritū sanctum in celestem patriam introducuntur. Post hec dicenda sunt ea q̄ ab ingressu eccle vsqz ad missam fiunt. Primo masculi ad austrum statuūtur.femine ad aquilonē.inde q̄ttuor lectiones super eos leguntur: ⁊ quattuor initia euangelioꝝ.deīde duo.vnus masculus ⁊ vna femina in sanctuarium ab accolitis portantur. Post symbolum grece super masculos latine super feminas dicitur. His peractis ecclesiam ingrediuntur:⁊ sic missa cantatur. Quod autē masculi ad austrum ⁊ femine ad aquilonem statuuntur:significat ꝙ fortiores hostibus tentationū obijciendi sunt:et debiliores humiliter sunt erudiendi. Qd̄ quattuor lectiones super eos leguntur significat doctrinam quattuor euangelioꝝ qua instruunt. Unde statim quattuor initia euāgelioꝝ legūtur super eos:quasi cōgreget eos a quattuor partibus orbis. Quod vnus masculus ⁊ vna femina portantur in sacrariuz significat ꝙ de vtroqz sexu fideles ascendent in celum. Sed

nō ascendunt nisi vnus.i.in vnitate ecclesie cō
stitutus:sicut ⁊ in ꝓbatica piscina nō sanaba-
tur nisi vnus. Quod symbolum legitur super
masculos grece ⁊ super femīas latine:ꝑ duas
linguas quibus symbolum legitur omnē lin-
guam ītelligimus. Nam ī grecis viguit sapi-
entia.in latinis scz Romanis potētia: et ita ꝑ
has duas tanq̄ excellentiores oēm linguā in
telligimus quasi cum apostolo ad Philip.ij.
ca.dicamus.oīs lingua confiteatur: quia do-
min⁹ noster Jesus christus ī gloria est dei pa-
tris. Expositionem oratōis domīce:⁊ symbo
li in quarta ꝑte in suis locis exposuim⁹. Et at-
tende q̄ ante hanc quartaz feriam in domini-
ca vel in secunda feria est huius ferie scrutiniū
populis annūciandum his verbis. Scrutinij
diez dilectissimi fratres quo electi nostri diui-
nitus instruantur īminere cognoscite: ideoq̄
sollicita deuotione sequenti quarta feria circa
horam nonaz conuenire dignemini:vt celeste
mysterium quo diabolus cum sua pompa de
struitur:⁊ ianua celestis regni aperietur:īcul-
pabili ministerio peragere valeamus. In hac
vero feria quarta finitis missarū solennijs p̄s-
byter annunciat vt sabbato proximo ad scru-
tinium reuertantur:⁊ sic iterum atq̄ iterū an
nunciat donec septem scrutinia celebrāt. Sa
ue expleto scrutinio dicitur missa vt p̄missum
est:in qua legitur lectio ⁊ epistola: quia bapti
zandus in duobus est cathetizādus.i.instruē
dus.s.nouo ⁊ ve.te.maxime in illis que ꝑtinēt
ad baptismum. ¶ Rursus quia instruend⁹ est
in fide ⁊ in moribus: ideo due lectiones legū-
tur:de quibus in eis cum suis responsorijs di-
sputatur. Legit̄ eñi de philippo q̄ eunucho
euangelizauit Jesum. Et s̄m Augustinū euā
gelizare Jesum est:non tantum docere credē
da:sed etiam que sunt post baptismum seruā-
da. In prima ergo lectōne scz Sanctificabo
⁊c.que sumpta ē de Ezech.xxxvi.de fide agit̄
vbi dicitur. Tollam quippe vos de gentibus:
⁊ cōgregabo vos de vniuersis terris:⁊ effun-
dam super vos aquam mundam:⁊ mundabi-
mini ab omnibus inquinamētis vestris:⁊ da-
bo vobis cor nouum. Fideles eniz de varijs
terris congregati sunt in ecclesia ⁊ aqua salu-
taris baptismi super eos effusa est:qua ab vni
uersis peccatis et erroribus sunt mundati: et
datum est ei cor nouuz vt credant in xp̄m. De
hac lectione sumitur introitus. Dum sanctifi-
catus fuero ⁊c. vl̄ baptizatus dicit̄ cor nouū.
In versu aūt. Bñdicam dñm ⁊c.sunt gratia-
rum actiones de hac sanctificatiōe.⁊ est tertij
toni:quia sanctificatio pertinet ad trinitatez.
Verum quia per talem sanctificatōez fiūt ho
mines filij dei:ideo subseq̄tur ī graduale. Ve-
nite filij audite me.timorem dñi docebo vos:
qd̄ est septimi toni. ꝓpter septem dona spiri-
tus scti que dātur in baptismo: vel quia ad h̄
q̄ q̄s vere credat in xp̄m necesse est vt timeat
deum:ideo sequitur ipsuz graduale:vbi sequi
tur de timore. Initium sapientie timor domi-
ni est. Qui ergo radicem imponit credulitatz
eū a timore inchoare oportet. Juxta illud. A
timore tuo domīe ꝯcepimus:⁊ peperim⁹ spi-
ritū sanctuz. In scd̄a lectōe.s.in Epistola. La
uamini ⁊c.que sumitur de Isa.i.ca.agit̄ abū-
danter de moribus:vbi d̄r. Quiescite agere ꝑ
uerse:discite bñfacere ⁊c.⁊ postea cōcluditur:
⁊ venite et arguite me dicit.dñs.q.d. Si hoc
feceritis ⁊ vos non remunerauero:iure me tā
q̄ iustum redarguere potestis. Item dicit̄ ibi
Lauamini.s.per baptismum.⁊ estote.i.mane-
te mundi.s.ꝑ penitentiā. Et q̄ possint ostēdit
dicens. Auferte malum cogitationū vestraꝝ:
et si fuerint peccata vestra coccinuz quasi nix
dealbabūtur ⁊c. Verum quia illi qui fidez ve-
ram et bonos mores seruant ad hereditatem
domini pertinere ꝓbantur:iccirco sequit̄ gra-
duale. Beata gens cuius est dñs deus eius
pupulus quem elegit dñs in hereditate sibi.
Hi efficiuntur celi qui verbo.i.filio dei firmā-
tur.vñ sequitur versus. Verbo dñi celi firma-
ti sunt ⁊c. Item quia in talib⁹ locū hz beatitu
do:nō graduale illd̄ est primi toni: q̄z btitudo
a solo deo est. Ab his q̄ nō discrepat euange-
lium precedens.s. Preteriens Jesus ⁊c. Jo.
ix.c.qd̄ ē de illumīatiōe ceci: q̄z ceci illumīant̄
in baptismo.vñ d̄r ibi. Lutū fecit dñs ex sputo
⁊ p̄cepit ceco vt lauaret se ī natatorio syloe.i.
xp̄i q̄ missus fuit a pr̄e.i.ī baptismo vl̄ ī doctrīa
xp̄i de q̄ d̄r Gen̄.vlt.c. Nō auferet̄ sceptrū de
iuda:et dux de femore eius donec veniat qui
mittendus est,heb:eus habet. Donec veniat

sylo id est missus. Postmodū in gratiaꝝ actione sequitur offertoriū secūdi toni: ꝓpter illuminatōem ⁊ ꝯfirmationē. Dicto autē offertorio archidyacon⁹ ascendit pulpitum clamans alta voce. Si quis est cathecumin⁹ exeat foras: ꝓut dictum est in ꝓhemio quarte ꝑtis: ⁊ tūc oēs cathecumini exeunt foras: et sic fit septies priusq̄ baptizētur: vz ī quolz scrutinio: quia q̄ nō regenerati sunt nec īter dei filios cōputari. nec xp̄i mysterijs ꝯuenit īteresse. Quidaz tamē cathecuminos ante euangeliuz de ecclesia eijciunt. qđ non laudamus cum eis sit euangelium p̄dicandum sicut et apostoli primitijs gentiū euangeliū p̄dicauerūt: sed sacrificio interesse non debent: tū qꝛ sacerdos orat ꝓ circūstantibus: quoꝝ fides deo cognita est et nota deuotio. at isti nondum fideles vocātur. tum quia quod ꝯficitur fidelibus porrigitur. In postcōmuuione vero agit gratias cecus de illumīatione sua dicens. Lutū fecit dominus ex sputo. Johā. ix. et est p̄mi toni: qꝛ ad locum vnde exeunt flumina reuertūtur: vt iterum fluant. sic autē recognoscēdo bona debemus agere deo gratias. Hec autē quarta feria in hoc p̄uilegiata ē: quia in ea legūtur due lectōnes ꝓ eo q̄ in sequenti sabbato ordines celebrantur. Item quia hac die ordinādi examinātur. Itē qꝛ hac die fit scrutinium baptizādorum in sabbato paschali: vt p̄missum est.

¶ De quinta feria. Rubrica.

Quinta feria ostendit q̄ non est sanctificatio nisi a deo. vnde introit⁹ est. Letet̄ cor q̄rentiū dn̄m: ⁊ post. Querite faciem eius semper. et est scđi toni: qꝛ querit̄ vt habeat̄: ⁊ postea vt amplius habeatur. quāto eñ māgis habet̄ tanto magis querit̄. Epistola v̄o. Uenit mulier ⁊c. iiij. Reg. iiij. c. est de resuscitatōe filij mulieris sunamitis quē resuscitauit Helyseus: ⁊ incuruauit se sup puerū: et pueri qualitati se conformauit. puer vero septez excitatōes emisit: ⁊ est resuscitat⁹. Nēpe sunamitis interp̄tatur captiua. filius ei⁹ genus humanū. qđ đr puer ꝓpter ꝑuitatem sensus. bacul⁹ de quo ibi đr ē ex q̄ ꝑcutit dicēs. Oculū ꝓ oculo ⁊c. q̄ neminem ad perfectionē ducit. Helyseus vero id ē xp̄s īclinauit se super hunc puerū. i. exinaniēs se factus est ei sil̄is ⁊ resuscitat⁹ est. Sz oportet vt septem excitatōes emittat. Prima ē fidei: quia sine fide non est introitus. Prīo eñ veritati debet q̄s credere ⁊ oīa possibilia sunt credenti. Dn̄e inquit leprosus: si vis potes me mundare: et dixit volo mundare. Scđa excitatio est timor. Tertia est dolor de peccatis: quia misericordia nō fit sine iusticia. Quarta ꝓpositum ꝯfitendi. Quīta est ꝓpositum satisfaciēdi. Sexta ꝓpositum de cetero nō peccandi. q̄ scz non offendat deum creatorē suū: et oīa ista debent fieri ī spe vite ⁊ glorie. vnde spes est septima excitatio. Respōsoriū est. Respice in testamentū tuuz: ⁊ post. Exurge. i. fac nos exurgere: ⁊ est quīti toni ꝓpter quīqz sensuum reparationē siue īnouationem. Euāgelium vero. Ibat Jesus ⁊c. Luc. vij. c. est de resuscitatōe filij vidue. cui dixit dn̄s. Adolescēs tibi dico surge. In quibusdaz tamen ecclesijs đr illud euangeliū. Sicut pater suscitat mortuos ⁊ viuificat ⁊c. Sequit̄ offertoriū. Domine ad adiuuandū ⁊c. septimi toni ꝓpter septē excitatōnes in gratiaꝝ actiones. Postcōmunio vero est de eterna beatitudine scz Domīe memorabor iusticie tue: cui cōpetit dare eternā beatitudinē: que erit octāna resurrectiōis.

¶ De sexta feria. Rubrica.

Sexta feria ꝓrsus idem dicit qđ quinta. ⁊ est ītroitus. Meditabor ⁊c. versus. Celi enarrant. i. sancti. ⁊ ē primi toni: quia in solo deo ponit spem. In epl̄a. Egrotauit ⁊c. iij. Reg. xvij. ca. Ponit̄ resuscitatio filij vidue ab helya. Rn̄sorium est. Bonuz est sperare in dn̄o. sup. quia resuscitat. ⁊ est quīti toni cui⁹ ratio in p̄cedenti feria etiā dicta est. Sequit̄ euāgeliū. Erat quidam. Joh. xi. ca. de resurrectiōe lazari: qui hac die resuscitatus est. Et offertoriū in gratiarum exhibitionez. Populū humilez saluū facies domīe ⁊c. primi toni eadez ratiōe. quia scz in solo deo sperandū est. In postcōmunione vero habetur: q̄ ad preces eaꝝ. s. marie et marthe suscitatus fuit lazarus. Uidēs domi-

nus flentes sorores lazari ꝛc. Jo. xi. c. ꝑ quod significatur ꝙ ad preces sanctoꝝ suscitat deꝰ mortuos spūaliter: dans eis p̄mam gr̄am: et ideo est p̄mi toni ꝓpter p̄mam resurrectionē: scz aīe. Et attende ꝙ semp hac die q̄ est q̄nta decima a passione dn̄i legit̄ p̄dictum euangelium: qꝛ cōstat hac die lazarum suscitatū esse. de quo euangelio sumitur rn̄sorinz. Occurrerunt iudei ꝛc. qd̄ hodie in quibusdam ecclesijs cantat̄: cui hodie cōgrue in euangelio p̄mittitur dicta lectio de filio sareptane mortuo quē suscitauit helyas: ponens eum sup lectum: et expandens se tribus vicibꝰ sup eum. Nempe hec mulier est ecclesia que fide suscipit xp̄m in hospicio cordis. Filius eius est quilibet fidelis q̄ moritur cū morte dignum peccatū ꝯmittit. Lectus helye catholicam designat eccl̄az: in quam sole aīe reuiuiscunt: dum per fidē trinitatis a morte resurgunt. Cetera laudes cōfessiones ꝛ consolatiōes sunt cuiuslibet a peccatis resuscitati.

¶ De sabbato. Rubrica.

Sabbatum vero de largitate saluatoris est. vnde introitus est. Sitientes venite ad aquas doctrine. s. ꝛ baptismi. Sequitur ꝛ bibite cū leticia. hec ad sabbatum mentis ꝑtinent. ꝛ ostēditur largitas dei: qui paratus est large dare cuilibet: ꝛ benignitas eius. Unde dicit. Uenite bibere aquas. s. que mūdificāt ꝛ sanctificāt gratis. Seq̄tur versus. Attēde popule meꝰ: in quo ostenditur ꝙ etiā hoc de aquis doctrine intelligitur: secūdi toni ꝓpter mundatiōez anime ꝛ corporis: ꝛ sumit̄ de Jsa. Epistola ē. In tempore placito exaudiui te. Jsa. xlix. cap. ꝛ post. Nunquid potest mulier obliuisci infantem suum. ecce ostenditur largitas vel charitas dei erga nos. Postea sequit̄ responsoriū. Tibi derelictus est pauper: in gratiarū actiones: quarti toni ꝓpter quattuor virtutes per quas sanctificat. In euangelio vero quod est Johan. viij. ca. de eadem largitate agitur Ego sum lux mundi. Nō dicit huius hoīs vel illius: sicut flos campi. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris. Ostendit ergo ꝙ paratus est illuminare oēm hominē q̄ sequitur ipsum. Ceterū qui videt currit: qui currit ꝑuenit: exceptis supbis. Unde sequitur. Tu de teipso testimonium ꝑhibes. testimoniū tuū non est verum. Respondit eis. s. iudeis iesus. Nōne scriptum est in lege vestra ꝙ duoꝝ hoīm testimonium verum est. videbant eñ miracula: ꝛ ita pater erat testis eius: ꝛ reliquit eos dominus quasi supbos disputatores non curantes illuminari. Soli eñ humiles illuminant̄. Unde sequitur offertoriuz. Factus est dominꝰ. p̄mi toni: qꝛ solus deus pōt illuminare. Quia igit̄ in hoc sabbato ostendit ecclesia largitatē dn̄i dantis gr̄am in baptismo ꝛ in doctrina: q̄bus ex largitate dei abundanter datur gratia: ideo fiunt ordines in illo die: ꝛ etiaz qꝛ imminet tēpus passionis dn̄i: in qua artius se tenet ecclesia ad significanduz ꝙ ordinati artius se tenere debent: vt qui p̄us ebrij erant: ammodo sobrij sint: ꝛ iterum se debent immolare deo hostiam sanctam deo placentem. Hoc etiā sabbato fit scrutiniū baptizandoꝝ: qꝛ cathecumini ad requiē eternā q̄ per sabbatum intelligit̄ veniūt ꝑ baptismū. Unde in quibusdam ecclesijs hodie due lectiones legunt̄ in missa ex eadem causa qua in quarta feria p̄cedenti.

¶ De dn̄ica q̄nta ī passiōe dn̄i. Rubrica

Sequitur dominica de passione domini. s. de cruce. Incipit autē huius celebritas passionis a fine sabbati. i. a vespera lucem huius dominice p̄cedente: quia lazaro in p̄cedenti sexta feria suscitato quidam de bethania abierūt ad phariseos narrantes eis miraculum: ꝛ cum in illa sexta feria fuerit neomenia. i. p̄ma dies mēsis ad sanctificationem: multi iudei pōtifices pharisei cōuenerant ibi qui audientes signuz mox vt ait iohānes hoc est in sabbato: colligerunt concilium versus Jesum. ꝛ ex illa die cogitauerunt vt interficerent eum. ac deinceps iesus non palam ambulabat apud eos: qꝛ nōdum venerat hora eius: ideoqꝫ in vespera sabbati: quasi post horam eiusdem concilij publicum luctum incipit ecclesia suo cōpatiens domino: vt capiti mēbra: ꝛ ex tunc lugendo reci-

tat vexillum regis: mysterium crucis: acetum: fel: ⁊ arundinem: clauos ⁊ lanceā ꝑforati corporis: diem passionis: rationes patientis: illusiones inimicoꝝ ⁊ īsidias eoꝝ. hec ⁊ his similia in vesperis ⁊ nocturnis plangit officijs. q̄ de autēticis veteris ⁊ noui testamentoꝝ sunt cōgesta scripturis. Preterea post p̄cedentiuꝫ septē dñicarū ordinatissimā dispōnem q̄bus vt p̄missum est septē mūdi etates figurantur: que omīs sunt dñi passione redempte: merito ipsius dñice passionis celebratio incboat: et quasi longa funeris pompa p̄missa demū seq̄tur ipsa salutis nostre victima ingerens oculis ea q̄ ꝓ nobis ꝑtulit vulnera ⁊ mortis insignia. ¶ Rursus ideo ecclesia cantat. Vexilla regis ꝓdeūt ⁊c. vt si forte aliqui sunt lapsi veniant ad vexillum quod omēs amaritudines facit esse dulces: qd̄ significatum est ꝑ lignuꝫ ꝓiectum in aquas marath. Semper enim et maxime isto tēpore debemus habere in mēoria dñicam passionem. vnde in canticis. Faci sculus myrrhe dilectus meus mihi īter vbera mea cōmorabitur: qꝛ memoria passionis dñice secum nō patitur amaritudinē peccati. Iō aūt spāliter duabus septimanis ante pascha passio dñi recolitur. Primo quia ipē a duob⁹ ⁊ ꝓ duobus populis passus est. Secundo qꝛ duo testamenta ꝑ duas hebdomadas exprimimus. vetus quod predixit dñm passurum: ⁊ nouuꝫ quod ostendit ipsum passum. Tertio quia in duob⁹ huius seculi temporib⁹: scꝫ ante legem ⁊ sub lege eadeꝫ passio vaticinata est. Quarto vt hee due septimane reducāt nobis ad memoriaꝫ murmurationem eoꝝ q̄ ante legem ⁊ sub lege in inferno fuerunt vsq̄ ad tempus gratie: qd̄ in tertia hebdomada. s. pascha li significatur. Ab hac nanq̄ die qua Gloria patri dimittit̄: due sūt hebdomade vsq̄ ad pascha. Tunc vero tertia est in qua restauratur oīs dimissa glorificatio. In tertio eñ tempore quod fuit sub gratia: omnia beneficia q̄ patres nostri expectauerūt in ecclesia reddūtur. ¶ Ideo autē Gloria patri dimittitur: qꝛ ille versus ad laudē ꝑtinet trinitatis: q̄ fuit in passione domini: quaꝫ ab hac die representat dehonestata. Cōstat eñ ꝙ xp̄s qui est tertia in trinitate ꝑsona fuit dehonestat⁹. Sꝫ in resurrectione Gloria patri resumitur: qꝛ per resurrectionem fuit gl̄ia immortalitatis glorificatus. Sed certe hec ꝓtestatio fuit specialiter ī crucifixiōe. Unde pōt dici ꝙ Gloria patri ꝓ nunc tacetur ꝓpter humilitatem ꝑ quam ad xp̄i passionem perueniendū est: ⁊ qꝛ dñs se abscondit. Et est aduertendum ꝙ tacetur in introitibus ⁊ responsorijs: quia illa sunt de passione. ⁊ in Venite exultemus dño. In psalmis vero ⁊ hymnis non: qꝛ psalmus significat operationem. Ipsum eñ non ꝑsequebant̄ nisi linguis tractando de nece ipsius: nec ipse bonuꝫ desijt operari. Non ergo tacetur in totū: quia remissior debꝫ esse luct⁹ eo ꝙ non statim post habitum concilium de nece eius traditus est agnus in manib⁹ delanionum. Sed in triduo ante pascha omnino tacetur: quoniā tunc maxime sancta trinitas dehonestata est: licet eñ ante dies illos de nece domini ageretur: tunc tamē vapulat: spuitur: alapatur ⁊ crucifigit̄. Unde Isa. Et vidimus eum nō habentē speciem neq̄ decorem. vel qꝛ tunc sepulturā domini celebramus: que maxime fuit eius humiliatio. Ab hac etiam dñica in quibusdaꝫ ecclesijs tacetur ad p̄mam. Christe fili dei viui: tū quia extunc ecclesia eius mortem ⁊ passioneꝫ representat: tum quia s̄m iudeoꝝ reputatōeꝫ non poterat alij misereri: qui seipsum saluū facere nō poterat. De hoc dictum est in quinta parte sub ti. de p̄ma. Non fiunt etiam speciales cōmemorationes de sanctis neq̄ de pace ab hac dñica vsq̄ ad sabbatum post penthecosten: q̄uis post laudes dicatur. Preciosa ī cōspectu dñi ⁊c. ad p̄mam oratio. Domine d̄s omp̄s ⁊c. in quib⁹ cōmemoratio generalis fit de sanctis. Circa quod sciendū est ꝙ ꝯmemoratio sanctoꝝ duplici ex causa fieri consueuit: videlicet ad recolenduꝫ eoꝝ sanctitatis meritum ⁊ impetrandum patrocinium nobis salutare: q̄ duo excellentissime in xp̄o nostro capite passionis ⁊ resurrectionis sue tempore nobis attendēda monstrant̄: qꝛ passionis sue tēpore p̄buit eximium humilitatis ⁊ sanctitatis exemplum. Post resurrectionem vero suaꝫ apud patrem: sicut testatur Iohannes noster aduocatus factus est singularis. Ut igit̄ nr̄a intentio illo p̄cipuo tp̄e ferat̄ ī sue sanctitatis

exemplem et spes nostra elcuetur ad vnicum eius singulare refugium: cõueniẽter tunc illoꝝ sanctoꝝ spãlia suffragia omittuntur. ℣Nunc etiam est ꝙ quedã eccleſie omittunt post pmã dicere. ℣Precioſa: in ꝓſpectu domini mors ſanctoꝝ eius ꝛc. incipientes ibi. Deus in adiutoriũ meum intende ꝛc. et i illa etiã oratione. Dñe ſancte pater oĩpotens ꝛc. que dr ad pmaz: ꝓtermittũtur verba illa. ℣Per interceſſionem beatiſſime virginis marie ꝛ oĩz ſanctoꝝ. Qui vero dicunt. ℣Precioſa: aſſerunt illdu qõ non est bona nec pars canonice bone: ꝙ put dictum est in quinta ꝑte ſub titulo de pria. Fit aũt aliqualis ꝛ generalis ſanctoꝝ ꝓmemoratio in eccleſia: quia ꝓpter eoꝝ multitudinẽ et noſtrã imbecillitatẽ de ipſoꝝ quolibz ſicut debitum eſſet ſolẽnizari non põt. Et ex hoc etiã apparz quare omittit ꝓmemoratio de pace: quia ſicut ait apls ad Colloceſes ꝓmo. Ebꝛiſtus pacificauit per ſanguinẽ crucis eius: ſiue que in terris: ſiue que i celis ſunt: et poſt reſurrectionẽ ſuam pacem diſcipulis ſuis annũciauit: et cum eis ipe qui par noſtra eſt ꝓtinue vſq; ad aſcenſionẽ ſuam ꝗerſatus: tunc eis pacem ſuã dedit dicẽs. Pacẽ meã do vobis. ꝛ i pentbecoſtẽ ꝓſolatorẽ mittere dignatus eſt. Incaſſum ergo fieret ꝓmemoratio de pace. Introitus aũt icipit ab oratõe dñi in paſſiõe. Judica me deus ꝛ diſcerne cauſam meaz ꝛc. Jn hoc eſſi inſtruxit nos in orando. Sequit. Emitte lucem ꝛc. qz qui videt ꝑmia fortis efficitur in pugna: ꝛ vitatẽ tuã ꝛc. qui eſſi videt vera bona de facili ducit in eterna tabernacula: ꝛ eſt quarti toni ꝓpter foꝛmam crucis vel ꝓpter quattuoꝛ q̃ petunt. ſ. iudiciũ: diſcretio: liberatio ꝛ fortitudo. ¶ Epiſtola vo. ſ. Ebꝛiſtus exiſtẽs põtifex futuroꝝ bonoꝝ pamplꝰ et pfectius ꝛc. que eſt ad hebꝛeos. ix. ca. Oſtẽdit efficatiã paſſionis xpi. ℣Per paſſionem eiꝰ in eterna tabernacla ducimur: cuiꝰ memores eſſe debemꝰ. Sed qz nõ cẽs intrabit niſi q̃ faciunt eiꝰ voluntatẽ: ideo ſequit rñſoꝛiũ. Et ipe me de inimicis meis doce me ꝛc. aliter eſſi nõ intratur in ſancta ſanctoꝝ: ꝛ ẽ tertij toni ꝓpt liberatõez a triplici inimico ꝓ vtutẽ trinitatis. ¶ Poſtea ſequit tract' i quo ꝓquerit dñs de inimicis ſuis dicẽs. Sepe expugnauerũt me a iuuentute mea: in abel et in aljs. ꝛ veriſſime dr tractꝰ qz hmõi cogũt nos ducere vitam miſeram. ſ. allophili ꝛ philiſtei. et eſt octaui toni: ad ſignificandũ ꝙ hmõi tribulatiões veniunt ſup nos vt ſumus memores alteriꝰ vite q̃ erat in octaua etate: qz ad dñm cum tribularer clamaui ꝛc. Et Job. Operuit cõfuſio faciem eius. ¶ Poſtea ſequit euãgeliũ. Quis ex vob ꝛc. Jo. viij. ca. in quo habet cõtumelia iudeoꝝ decentiũ dño. Demoniũ habes: et dñs aſcõdit ſe vt expectarz temp⁹ imolatõis agni: ꝛ decima luna oſtdit ſe ſicut dicebat de agno fieri: vt habetur in Exo. xxvij. c. ¶ Eccl'ia vero oſtendit ſe eſſe cõtrariã eis in offertorio: quaſi diceret. Jpſi dicũt. Demoniũ habes: ſed ego ꝓfiteboꝛ tibi dñe. et eſt ꝑmi toni: qz ſoli deo ꝓfitendum eſt. ¶ Poſtcõio autẽ eſt. ℣Hoc coꝛpꝰ ꝛc. Luc. xxij. c. ꝛ Matb. xxvi. ꝛ Marci. xiiij. ꝛ. i. Coꝛ. xi. c. Et incipit eam ſacerdos ad oſtẽdendum ꝙ magnꝰ ſacerdos ſacrificiũ vetꝰ mutauit in nouum ſacrificiũ: ꝛ eſt octaui toni: qz illõ ſacrificium eſt verum qõ pficietur in pdiſo qñ reſurgemus. Et illud apoſtoli vere implebitur. Oĩa veſtra ſunt.

¶ De ſecunda feria. Rubꝛica.

Ecunda feria ẽ de crucifixione noſtra et maxime de ieiunio: qz debemꝰ crucifigere mẽbꝛa cũ vicijs ꝛ ꝙpiſcentijs: ſicut ꝓcedens dñica eſt de cruce. Sed qz nõ põt homo ieiunare niſi libetur ab inimicis viſibilibus ꝛ inviſibilib⁹ diabolo ſcz ꝛ mũdo et malis hoĩbus: ideo eccleſia petit in introitu liberari ab inimicis: et eſt tertij toni ꝓpter liberatõem a triplici inimico. ¶ Epiſtola vero eſt. Factum eſt ℣bum. Jo. iij. ca. in qua inuitamur ad ieiunũ per exemplũ ninuitarũ qui ſoliꝰ ione et vnica ꝓdicatõe ieiunũ indixerũt: etiam iumẽtis vt liberarẽtur a tẽporali ſubuerſiõe: quãto magis nos debemꝰ pniam ſuſcipere ad vocem veri ione. ſ. cbꝛiſti et apoſtoloꝝ: vt ſubuerſione ſpirituali liberemur. ¶ In reſponſorio petit ſimiliter liberari ab inimicis: et eſt verſus. Deus in nomine tuo ſaluum me fac: tertij toni ꝓpter virtutẽ trinitatis ꝛ liberatõez a triplici inimico. ¶ Poſt mo-

dum sequitur euangelium. Miserunt principes. Jo. vij. ca. in quo dicit dñs scribis ⁊ phariseis. Quid vultis me interficere: et loquitur de resurrectiõe sua: ⁊ ascensione ⁊ spũs sancti missione: ꝓpter hoc vt illi qui sunt ĩ cruce qui sustinẽt multa a malis sicut ipse domin⁹ semꝑ habeant respectuꝫ ad fructũ charitatis. vnde Ascendam in palmã vt apprehendã fructum eius. ¶ In offertorio. Dñe ꝯuerte ⁊ eripe nia mam meaꝫ ⁊c. petit liberari ab inimicis ĩ aĩa. et est sexti toni: quia liberatio aĩe ꝑfecta liberatio est. senarius eñ numerus perfectus est. ¶ In postcõione. Dñs virtutũ ipe est rex glorie: attribuit deo liberationem suã ⁊c. ⁊ est tertij toni: quia ille est deus trinitas qui liberat. ¶ Dicitur autẽ ad horas capl'm illud. Attende dñe. Jere. xviij. ca. ⁊ illud. Domĩe oẽs q̃ te derelinquũt. ibidẽ. xvij. ca. ⁊ illud. Confundãtur qui me. qđ est ibidem. ⁊ illud. Tu autẽ domine. xx. ca. et illud. Dominus deus aperuit. Jsa. l. capi.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Tertia vero feria ad patientiam ĩuitat. vnde introitus ẽ. Expectabo dñm ⁊c. versus. Dñs illumĩatio mea. De⁹ eñ dat patientiaꝫ: ⁊ quia illuminatus est patientiam habꝫ. ⁊ est septimi toni: quia patiẽtia cõcipitur respectu q̃etis eterne. Postea sequitur epistola. Congregati sunt. Dañ. iij. ca. in qua ostenditur effectus patientie: quia ibi habet quõ babylonij miserunt danielem in lacum leonum: nec tetigerunt euꝫ: ⁊ missus est ei cib⁹ a domĩo per abacuc: ⁊ significat ꝙ per patientiã liberat nos dñs a spũalib⁹ babylonis: ⁊ quãdoqꝫ etiã liberat corꝑaliter ⁊ dat vitam eternam. Juxta illud Apoca. Qui vicerit dabo ei mãna abscõditum. ¶ In respõsorio. Discerne causaꝫ meã de gẽte non sancta ⁊c. petit liberari ne succũbat. Deĩde sequitur. Emitte lucem tuam ⁊ veritatem tuã. ipsa me deduxerũt. Ecce semꝑ petit lucẽ quã qui videt patientiam habet: et sic liberatur. et est quinti toni: quia petit liberari a tentatione q̃nqꝫ sensuũ vl' ab ĩmicis qui nocuerũt ꝑ q̃nqꝫ sensus. Jntrat eñ mors ꝑ fenestras corporis. ¶ In euãgelio v̄o. Ambulabat ih̄s in galileam ⁊c. Ostẽdit̃ discretio bonoꝝ ⁊ maloꝝ. tẽpus v̄o bonoꝝ erit ĩ futuro. Uñ dꝫ dicere patiens sicut dixit dñs. Temp⁹ meũ nondũ est: ⁊ debet sperare in dño. Uñ sequit̃ offertorium. Sperent in te q̃ te nouerũt. Et qꝛ semꝑ sustinent malos: iõ in postcõione. Redime me dñe ⁊c. petit liberari: que ẽ septimi toni: ꝓpter requiem que speratur.

¶ De quarta feria. Rubrica.

Quarta feria ostendit ꝙ a solo deo est liberatio: qꝛ fidelis est de⁹ q̃ non ꝑmittit nos tentari supra illud qđ possumus sustinere. Uñ ĩtroitus est. Liberator meus. et versus. Diligaꝫ te dñe fortitudo mea ⁊c. Ecce ponit deum fortitudinem suam. et est tertij toni: ꝓpter donum trinitatis: ⁊ ꝓpter triplicem inimicũ. In epl'a vero. Locutus est. Leui. xix. ca. enumerant̃ p̃cepta: vbi ostẽditur iudeos nõ obseruare illa ĩ hoc ꝙ ꝑsequebant̃ innocentẽ: ⁊ oẽs etiaꝫ qui persequũtur bonos non sunt timendi: qꝛ sunt inimici dñi. vnde ibi habet̃. Non ĩiuste iudicabis. Et ideo in respõsorio. Exultabo te ⁊c. petit liberari. qđ est septimi toni: ꝓpter septiformen grãꝫ. In euãgelio vero. Facta sunt. Johãnis. x. c. Ostẽditur quid fecerit dñs in enceniis: quia iudei tulerunt lapides vt iacerent in eum: ⁊ dixit dñs. Multa bona opera feci vobis. ꝓpter qđ vultis me lapidare? Enceniuꝫ festum erat dedicatõnis templi hoc est de reparatiõe ipsius a machabeis. Sequitur. Et hyems erat. hoc erit in die iudicij: quando reparabitur verum templũ quantũ ad bonos. ⁊ hyems maloꝝ erit. Boni vero cognoscẽt dominũ sicut in euangelio đr. Uos autẽ cognouistis me: quia pater in me est ⁊ ego in patre. Et tunc plene liberabitur ecclesia sicut petit in offertorio. Eripe me dñe de inimicis meis ⁊c. quod est septimi toni: qꝛ tũc erit vera q̃es: vel ꝓpter gratiam septiformẽ: quia vero beatus erit qui erit in illa quiete: quod nõ erit sine innocentia: ideo est postcõmunio. Lauabo inter ĩnocentes manus meas ⁊c. Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutẽ

meam.i.ad altare quiete mentis: ad altare supernū. quod est octaui toni quia hoc erit in octaua etate: sicut dictum est. quarta ergo feria est de encenijs.i.dedicatōe que plene fiet ī futuro qñ eccl'ia pfecte dedicabit deo.

¶ De quinta feria. Rubrica.

In quinta feria immolat ecclesia hostias spūales p quas possit ɔsequi illud gaudiuz: sed quia non impetratur misericordia nisi ɔfitendo iusticiam: ideo dicit in introitu ɔfitendo iusticiam dei erga nos. Oīa que fecisti nobis dñe in vero iudicio fecisti. Danil'.iij.c. Si misisti tribulatōes bñfactum est: qr peccauim⁹ tibi. et postea petit misericordiā. Da inquit gloriaz noī tuo: et fac nobiscuz ſm multitudinē misericordie tue. versus est. Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis: ⁊ est tertij toni: qr qui ɔfitetur dz cōfiteri tripl'r peccatū suū. In alijs tamen ecclesijs est v̄sus. Beati īmaculati. Idē habet in epl'a que sumpta est de Daniel'.iij.ca. Orauit daniel. Dñe deus ne despicias ⁊c. quia peccauimus. Et non est nobis sacrificiū ⁊c. Ita eñ dicebant filij israel quando erāt in babylone: sic ⁊ nos possumus dicere qñ sumus in peccato. Non est sacrificium: sed in spū humilitatis ⁊ in animo ɔtrito suscipiamur dñe a te. ¶ In respōsorio. Tollite hostias ⁊c. monet nos offerre hostias spūales. Versus est. Reuelabit deus ɔdēsa. Aliter eñ nō posset offerre spūaliter nisi deus remoueat tenebras a corde. ⁊ ē quinti toni: quia talē oportz in q̄nq̄z sensibus mactari. vnde sequit euangeliū. Luc.vij. Rogabat iesum. In quo habet quō beata maria magdalena impetrauit veniaz lachrymis: qr quot habuit in se oblectamēta tot mactando se hostias spūales obtulit deo ī corpore suo. ¶ In offertorio. Sup flumīa ⁊c. ostenditur quō flendū sit ⁊ quō oportet lugere. Duo eñ sunt que hoc faciūt. s. memoria peccati p̄teriti ⁊ recordatio celestis hierusalē qñ quādo homo suas miserias mūdicie ɔparat angelorū: flet super flumīa babylonis: ⁊ est p̄mi toni: qr hoc dz esse primū in memoria. s. finis ppt quē sum⁹. ¶ In postcōmunione orat vt domin⁹ memor sit pmissionum. Memento verbi tui seruo tuo: in quo spem mihi dedisti: ⁊ est octaui toni: quia ī octaua etate fiet illa delicatio. In quibusdaz tamen ecclesijs legitur euāgelium vbi dicit. Cum quidaz vellent apprehēdere iesum: et tamen nemo misisset manum in eum: dixerūt pōtifices ad mīstros. Quare nō adduxistis eū. Responderunt ministri. Nunq̄ sic locutus est hō sicut hic loquit. Hac etiam die ɔuenienter legitur illud euangeliū: vbi dr q̄ reuersi sunt vnusq̄sq̄z in domum suā. In offertorio vero dr. In salicib⁹ in medio ei⁹ suspēdimus organa nostra: quia post hanc diē nullum euangelium legitur ī quo dñs iudeis publice p̄dicasse narretur. Ecce ergo illd diuinitatis organū in illis salicibus ⁊ fluctuosis hominibus babylonis suspēsum est.

¶ De sexta feria. Rubrica.

Sexta feria est de passione ⁊ orat xp̄s dās nobis ī introitu formā orādi. Miserere ⁊c. ⁊ est quīti toni: qr non pōt fieri liberatio sine quīq̄z sensuū cohibitōe. ¶ In epistola. Dñe oēs ⁊c. Jere.xvij.c. petit suā liberatōem ⁊ inimicoꝝ cōfusionē. ¶ In responsorio vero sil'r conqueritur de inimicis. et maxime de hypocritis qui pacifice loquebantur ⁊c. s. cū dicebant. Magister scim⁹ quia verax es: et tamē dolus erat ī corde. vnde. Uide dñe ⁊c. ¶ In euangelio collegerunt pontifices ⁊ pharisei ⁊c. Job.xi.c. sil'r dolus exprimitur ⁊ dr ibi. Uenient romani et tolleut locū nostrum et gentem: qr iam ablatū erat sceptruz de iuda: ⁊ dux de femore eius. ⁊ Pilatuz presidem romane ptātis habebant. Qr vero vbi est dolus ⁊ crudelitas: ibi maxime indiget homo sapientia vt sapienter respōdeat: ideo ī offertorio petit ītellectū vt possit respōdere sine peccato. Benedict⁹ es dñe: doce me iustificationes tuas ⁊c. Et respōdebo. sicut dicit Dauid.iij. Reguz. Dimitte eum vt maledicat mihi sicut p̄cepit dñs. tales eñ sunt virga domini. Unde Augustin⁹. Unde supbiūt impij: qr eos facit pater meus virgam suam. Et ī prouerbijs. Fili mi stude sapiētiā vt possis respō

dere sermoni.et est septimi toni:propter spūs sancti gratiam septiformē. ¶ Postcōio quoq; .Ne tradideris me ꝛc.eadez rōne est septimi toni in qua petit liberari.

¶ De sabbato. Rubrica.

Equitur sabbatū vacans sicut ꝛ secunda dominica q̄dragesime. In hoc enim sabbato intendere ꝓsueunt dominus papa pauperibus xp̄i: dando elemosynaz ꝛ mandatum celebrando: tum quia in cena dñi ꝓpter officij magnitudinem hoc facere non poterit:tum qz sicut dicit Johānes. Ante sex dies pasche venit iesus in bethaniam.et factū est cuiusdā in domo marie ꝛ marthe vbi fuit lazarus quē dñs suscitauit: et tunc maria vnguēto nardo pistico vnxit pedes iesu. Apostolic⁹ ergo in memoriam eius, quod illa deuotissime egit: facit membris xp̄i quod ipsa capiti fecit vt pedes iesu vnguēto id est dominu vestigia sectādo:ꝛ capillis tergēdo.i.supflua pauperib⁹ erogando: impleatur domus odore vnguenti.i. mund⁹ impleat̄ bona fama. ¶ Qz ergo hac die circa p̄missa caritatis opera exercenda occupatus est:ō vacat hoc sabbatū a ꝓprio officio et mutuo accipit a q̄nta feria antecedēti. Vel in quibusdā ecclesijs a sabbato antecedenti. Sitientes venite ad aquas. ¶ Legit epistola de Jeremia xviij.c.Dixerunt impij ꝛc.in qua sunt male cogitatōes que p̄cesserunt passionem. Venite cogitemus contra iustum cogitationes; ꝛ postea percutiamus eū lingua.tales autē nō habent sabbatuz:qz nō est pax impijs dicit dñs. In euangelio vero. Subleuat⁹ ꝛc. Joh.xvij. ca. Rogat ꝓ se ꝛ ꝓ discipul⁹:ꝛ ꝓ oib⁹ fidelib⁹: vt habeāt sabbatum:qđ erit p vnitatē ꝛ charitatem in futuro:quādo vnū erim⁹ sicut pater et filius sunt vnū.i.in maiori approximatōe q̄ possit eē illi vnitati qua pater ꝛ filius vnū sunt. In alijs vero ecclesijs legitur euangeliū. Cogitauerunt autē. Joh.xij.ca. In quibusdaz tamen ecclesijs legitur euangelium de proditione iude. Amen amē dico vobis nūi manducaueritis:cui recte p̄mittitur lectio Jeremie vbi dicit. Venite cogitemus cōtra iustuz cogitationes. ¶ Hoc sabbatum priuilegiatum est; qz vt p̄missum est: dñs papa tunc elemosynas dat ꝛ mandatū facit:et quia hac die vt q̄dam dicunt. Christ⁹ discubuit in domo symonis leprosi:et martha ministrabat ei et maria lachrymis suis pedes eius lauit ꝛ propꝛijs capillis tersit.

¶ De dñica sexta i ramis palmarū. Rubrica.

In dominica i ramis palmarū:et in passione dñi legitur. Jeremias duplici rōe. Primo quia ipse manifestius de passiōe dñi ꝓphetizauit q̄ alius. Secūdo quia per eius passionem p̄figurata est passio dñi: quia deplorando captiuitatem iudeoꝝ per babylonios factaz.p̄figurauit ꝛ romanā quā incurrerūt ꝓpter christi passionē. In nocturnali autē officio ꝛ iuitatoriū. Ipsi vero nō cognouerūt vias meas: qđ dicitur iuitatoriuz per ꝓtrarium: qz iuitat nos ad cognoscendum vias dñi per ꝓtrariuz actum iudeoꝝ:qui non cognoscētes vias dñi non introierunt in requiem ipsius. In ꝓ̄o vero responsorio ostendit̄ securitas patientium tribulatōes ꝛ causa quare non est timēda tribulatio:qua deus est adiutor in die qua inuocaui te ꝛc. Uersus est. In die tribulatōis mee inuocaui ꝛc.quia si deus adiuuat nō est timēduz. Unde Job. Pone me iuxta te et cui⁹ vis manus pugnet contra me:ꝛ est p̄mi toni:qz a solo deo sperandum est liberatior auxiliuz. Sequitur respōsorium. Ingrediente dño:secundi toni:quia laudabant pueri dñm.s.vtrāq; naturā in xp̄o.Deitatem cū dicebat. Osanna.i.salua obsecro.humanitatē cum dicebāt. Fili dauid vel deum corde ꝛ ore pueri laudabant;sicut iudei corde et ore conuiciabantur. ¶ Circa diurnum vero officium dicendū est q̄ post sabbatum in quo ostenditur deuotio marie; sequit̄ dominica in qua ostēdit̄ deuotio pueroꝝ. Ungum⁹ essi dñm cū maria: ꝛ cū pueris veneramur. Et ideo facit ecclesia hac die p̄cessionez cozpaliter ꝛ spūaliter. Exierūt essi pueri extra castra obuiam dño venienti de bethania in hierusalem:et nos similiter debem⁹

extra castra.i.extra delicias carnis exire obuiā ei:sicut dicit apostolus. Exeam⁹ extra castra improperiū eius portantes. Et sicut illi:sic ⁊ nos in ꝓcessione nostra cantamus. Osanna. Unde in egressu de ecclesia cantat̄ antiphōa Pueri hebreoꝝ.⁊ nos debemus esse pueri.i. innocētes.⁊ debem⁹ esse pueri hebreoꝝ.i.trā silentiuz omīa terrena siue peccata. ¶ Postmodum facit ecclesia stationez in aliquo loco cōpetenti:vt ibi cū deuotione ⁊ leticia suscipiatur verbū dei:sicut xp̄us qui est verbum patris susceptus est cū leticia a puericia in hierusalem. In scripturis em̄ siue sermonib⁹ ē xp̄s. Uñ ipse in euāgelio. Scrutamini scripturas: ille em̄ loquūtur de me:⁊ est ipse dulcedo scripture. ¶ Legit̄ autē euangelium de matheo xxi.ca. Cum appropinquasset iesus hierusalē ⁊c. Misit duos de discipulis suis dicēs. Ite in castellum qd̄ cōtra vos est. Uñ alibi legit̄. Misit discipulos suos septuagintaduos binos ⁊ binos.i.habentes geminā charitatem dei ⁊ ꝓximi. Misit inq̄ querere asinaz ⁊ pullum.i.iudaicū ppl'm ⁊ gentilē vt eos duceret in celestem hierusalem. Et legit̄ ideo hac die: qꝛ ibi de fructu passionis habet̄. Postea cantatur. Occurrunt turbe cū floribus ⁊ palmis: ⁊ nos similiter debem⁹ ei occurrere cū florib⁹ virtutū ⁊ palmis victoriaꝝ. Palma em̄ significat victoriaz. Uñ. Iustus vt palma florebit in domo dñi. Et s̄m grego. Ex qualitate palmarum designat̄ ꝓficiēs vita iustoꝝ. ⁊ est octaui toni ꝓpter victoriaz xp̄i in capite ⁊ ī mēbris per quā ꝑuenitur ad octauā resurrectōis Deinde redeunte ꝓcessione cantat̄ canticum pueroꝝ.s.Gloria laus ⁊ honor sit tibi rex ⁊ce. per aliquos eccl'am ingredientes p̄sertim per pueros:qꝛ ingrediente dño in sanctā ciuitatē hebreoꝝ pueri ⁊c. Innocentes em̄ laudēt eū. ¶ Et nota ꝙ theodulphus aurelianēsis episcopus apud Ludouicum imperatorē karoli magni filium falso a quibusdam suis emulis accusatus ab eodem est andegauis carcerali custodie mancipatus. Cūq; in hac dominica iuxta domuz in qua custodiebat̄:ꝓcessio transiret:ille fenestra aperta factoq; silentio hos pulcherrimos versus a se editos.s.Gl'ia laus ⁊ honor tibi sit rex xp̄e redēptor. Cui puerile dec⁹ ꝓmpsit osanna pium. Israel es tu rex dauidis ⁊c.p̄sente imperatore cantauit: cui tantum placuerūt ꝙ mortillū a vinculis absoluit ⁊ episcopatū sibi restituit:atq; eos hac die ī fine ꝓcessiōis cantari instituit. ¶ In egressu ecclesie post canticum pueroꝝ cantatur responsorium. Ingrediente domino in sanctam ciuitatem:quod est primi toni ꝓpter primaz etatem:quia soli deo cantandū est. ¶ Rursus cātus pueroꝝ:qui fit ianuis clausis significat illud quod cantus ⁊ occursus illorum puerorū significabat. Prefigurabat enim occursum ⁊ leticiam angelorum recipientium christum in celum post resurrectionem quam sibi ⁊ sequētibus se per suam sanctissimam passionez meruit aperiri:cuius quidez clausio angelos nō extra miserat:sed aditum hominibus non prebebat:⁊ ideo pueri sua puritate āgelos significant intra ianuas clausas:quasi domino venienti occurrentes ad aperiendū celum vt eorum reparetur ruina. versis vultibus cum leticia ⁊ clamore proferunt hymnum laudis:q̄ eis qui sunt extra cum gaudio respondentib⁹: ipsos intrantes cum christo in suuz consortiū receperunt. Hinc est ꝙ in ingressu ecclesie cātatur responsorium. Ingrediente domino in sanctam ciuitatem ⁊cetera. Declarans hec q̄ dicta sunt figurari per ea que fiunt. cum eniz ibi fiat mentio de resurrectione. naz ibi fit mētio de palmis que victoriam christi de morte: ⁊ diabolo significant: accipit ecclesia factū illorum puerorum in signum precedens eius: quod iam dictum est:⁊ factum istorum in recordationem illius. ¶ Sane ante crucez ⁊ in cruce rami virides infiguntur: ad notandum ꝙ omnez virtutū virorū crucifixuz habemus: Christus enim ramus viridis fuit habens in se:⁊ nos ab ipso:omnem virorem virtutū. Unde ipse dicit:si in viridi hoc faciūt: in arido q̄d fiet. In summo ergo dum processionē facim⁹ christum venientem ad nos suscipimus. Cuz pueris obuiamus:si innocentiam seruamus. Oliuas gerimus si pacis ⁊ misericordie operibus indulgemus. Palmas portamus:si de vitijs ⁊ diabolo victoriam obtinemus. Uirentes flores et frondes gestamus si virtutibus exornamur. Uestimenta sternimus:

carnē mortificātes. Ramos carpim⁹ sctōꝝ ve
stigia imitātes. Qd̄ ꝓcessio ciuitatē vl' castrū
egreditur: ouāter ad crucez ⁊ ad loca ꝓmotio
ra sine eminētia vadens: recolit pueros hebre
os iuisse versus montē oliueti: innuens etiam
ꝙ absit nobis gloriari nisi in cruce dñi nr̄i Je-
su xp̄i. Qui autē pontifici extra vrbē iuxta cru
cem cum suis cōstituto occurrunt: ⁊ cum ipso
ciuitatem ingrediuntur accurati⁹ agunt. Imi
tamur enim populum israel ⁊ pueros eorum
qui extra ciuitatem dño occurrerunt: ⁊ cuz eo
illam ingressi sunt. Hec ergo magna ꝓcessio
representat illaz que tali die facta est a turbis
⁊ pueris iudeoꝝ cū veniret iesus hierusalez su
per asinam sedens. Significat etiam ꝙ dñs
ad nos veniet ⁊ ad eterna tabernacl'a nos du
cet. Vel forte recolit ꝓcessionem filioꝝ israel
qui hac die iordanem siccis pedibus transie-
runt: ⁊ cum triumpho terram ꝓmissiōis intra
uerunt. Nec est hec ꝓcessio inter alias dñica-
les cōputanda. Hec em̄ ipsa est p̄conium pas
sionis: ille vero sunt significatiue ⁊ remorati-
ue dñice resurrectionis vel ascensiōis. Unde
rectius faciunt q̄ anteq̄ tertia dicatur illas p̄-
mittunt. Hanc vero ꝓcessionem post tertiaz
huius diei cum palmis celebrant. De hoc sub
ascensione dicet̄. ¶ Et quidez huic ꝓcessioni
lectio zacharie ⁊ euangelium Johannis recte
premittūtur: qm̄ ibi dominica ꝓcessio ꝓphe-
tatur: hic hystorice declaratur. In tractu infā
tes ad p̄conia imitātur. Passio vero in missa
legitur. Benedicūtur aūt ⁊ distribuunt̄ rami
ꝑ sacerdotez: licet xp̄s eos nec benedixisse nec
distribuisse legatur: quia xp̄us nō honorauit
eos: sed fuit ab eis honoratus ⁊ ex eis: tum qꝛ
popul⁹ ille iudeoꝝ fecit hoc corporaliter ⁊ tē-
poraliter: sed nos agimus hoc sacramentalit̄
⁊ spiritualiter ad effectū qui ī eoꝝ benedictōe
exprimitur. Illi nanq̄z ferentes ramos trium-
phum xp̄i nondum completum: sed tempore
passionis complendum p̄figurabant. Uñ nō
oportuit ramos distribui vel benedici a xp̄o:
quia nonduz figura fuerat impleta. Ecclesia
vero per talia representat triumphū christi iā
completuz: s̄m illud Collocen. ij. Expolians
principatus ⁊ potestates transduxit cōfiden-
ter: palaz triumphans illos in semetipso. Qꝛ
ergo non solum ipse triumphator est: sed etiā
per ipsius gratiam ⁊ sanctificationem trium-
phabunt omnes electi: cōuenienter ⁊ benedi-
ctio ramorum ⁊ distributio per sacerdotez q̄
christuz representat debet expleri. ¶ Quare
autem non fit festuz de dicta asina sicut fit de
cruce dicetur in septīa parte sub festo crucis.
¶ Post ꝓcessionez sequitur statim missa de
passione domini: quia debem⁹ gaudere de fru
ctu passionis ⁊ cōpati: quia pro nobis passus
est. Ibi enim est vnde letētur. s. de amore quē
ostendit nobis in cruce: ⁊ vnde tristemur. s. de
peccatis nostris que tot sūt ꝙ ꝓpterea opor-
tuit filium dei pati. Venit autez decima luna
siue die p̄mi mensis. i. ante sex dies pasche ad
ciuitatez in qua pateretur: vt esset in domib⁹
iudeoruz: sicut preceptuz erat in exodo. xxvij.
capitulo. ⁊ in deutrono. Decima luna accipie
tis agnum. Immolabitur autez agnus quar-
tadecima luna. i. decimaquarta die primi mē
sis ad vesperam. Et dominus eadem hora a-
gnum cum discipulis manducans vbi legalis
pasche decreta compleuit. Egressus est cum
eis statim ad locum orationis: ⁊ circūspectis
omnibus cum iam vespere essent exiuit in be-
thaniaz cum duodecim discipulis. Nēpe my-
stice decima luna venit: quia populus israeliti
cus decima luna egressus est de egypto. simi-
liter per istum verum agnū est data libera po
testas populo israelitico: id est videnti deuz ꝑ
fidem: exeundi de peccato: quod nō fuit datū
per moysen: ⁊ virgam eius: id est per discipli-
nam ⁊ sacerdotium legale. ¶ In principio er
go misse reducens ecclesia ad memoriam do
minicam passionem incipit ab oratiōe dicēs.
Domine ne longe facias ⁊c. et est octaui toni
significans ꝙ per passionem venitur ad resur
rectionem. ¶ Sequitur epistola. Hoc enim
sentite. ad Philippen. ij. capl'o. in qua ostendi
tur passio ⁊ passionis fructus. Dicit ergo hoc
enim sentite in vobis quod ⁊ in xp̄o iesu: id est
imitamini ipsum: vt sicut habuit charitatem:
quia voluit pati: ita ⁊ vos habeatis charitatē
qua patiamini omnia tormenta temporalia:
vt habeatis humilitatem que in christo ma-
xime fuit: mansuetudinem ⁊ patientiam: ⁊ in-
tellectum realem vt sentiatis. Cito em̄ sentit̄

dulcedo spūs sancti in corde quando est ibi: ⁊ hi quidez sunt fructus passionis. s. dulcedo in corde et gloria. Quedam tamē ecclesie legūt lectionē. Uenerunt eñi in helim. Exo. xv. cap. ¶ Uiso autē hoc fructu fit homo patiens q̄ generat patientiā ꝯsideratio fructus: ⁊ iō seq̄tur respōsoriū qđ respōdet epistole in quo oñditur quomō ꝑ passiones venitur ad gloriā: ⁊ dicuntur ibi tria: quare est tertij toni. Primū est. Tenuisti manū meam dexteram dñe: ⁊ cōfirmasti me in bono. Scđm est. In voluntate tua deduxisti me. Talis facit quicq̄d deꝰ vult. Tertium est. Cum gloria suscepisti me. Primum est causa crucis. Scđm ipsa crux. Tertium fructus ipsiꝰ. Uersus est. Quā bonꝰ israel deus: qñ. s. deducit suos ad passionez. vnde de beato stephano legitur. Lapides torrētes illi dulces fuerūt. ¶ Postea sequitur tractꝰ. Deus deus meꝰ respice in me: et quare me dereliquisti ⁊c. ⁊ est secūdi toni: quia ibi ostenditur passio et fructus ipsius. Uñ ⁊ titulꝰ illiꝰ psalmi est ꝓ sumptione matutina. ¶ Euāgeliū de passione est. s. Scitis q̄ post biduū pascha filiꝰ hōis tradet: vt crucifigat. Math. xxv. ca. ¶ Et etiam offertoriū. s. Improperiū expectauit cor meū deꝰ: et miseriā: quod sumptuz est. de psalmo. lxxviij. qui totus ex persona saluatoris orantis in passionis agone conscribit. quasi diceret ecclesia. Ex quo xp̄s tot passus ē ꝓ nobis peccatoribꝰ libenter patiar. Unde dicit. Expectaui supple: quasi rem dulcez. Postcōmunio de passione est. s. Pater si fieri potest ⁊c. Math. xxv. ca. ⁊ Marci. viij. ca. et Luce. xxi. c. et est octaui toni: propter rationem premissam. In quibusdaz ecclesijs dicitur in hac dñica: et in diebus sequentibꝰ prefatio de passione: ꝓut pictū est sub quarta feria cinerum. ¶ Dicitur autē hec domica in ramis palmarum eo ꝙ tunc rami palmaꝝ si haberi possunt in ꝓcessione portātur. Dicit etiā alibi domica oliuarum: quia rami oliue portātur: quod fit ad rep̄sentandū filios israel: q̄ cū cum ramis palmarū ⁊ oliuarū venienti domino obuiam exierunt. Sequens quoq̄ septīana maior vocatur: eo ꝙ maius ⁊ prolixius habet officium. Dicitur etiam penosa: quia tunc precipue debemꝰ vitia nostra punire. Uel q̄ dominus in ea laborauit: ⁊ penas sustinuit recreādo. sicut ⁊ in p̄ma mundi hebdomada creando. Dicitur quoq̄ indulgentie: quia penitētes in ea absoluūtur. Dicitur etiaz sancta: qñ in ea impij iustificantur. ¶ Hec autem dñica in tribus p̄uilegiata est. Primo q̄ illa die filij israel intrauerunt terram ꝓmissionis et iordanem sicco vestigio transierūt. sic eñi cōtingit ꝙ eo anno tot dies fuerūt vsq̄ ad pascha quot sunt ab hac dñica. Scđo q̄ hac dit veniens dominꝰ de bethania cuz honore maximo in hierusalē susceptꝰ ē. Tertio q̄ eadē die dominꝰ a tēplo emētes ⁊ vendētes eiecit.

¶ De scđa feria. Rubrica.

Ecūda feria ostendit causam passionis. s. in xp̄o humilitatē ⁊ patientiam: et in iudeis crudelitatem ⁊ inuidiā. in iuda cupiditatez ⁊ auaritiā et est introitus quarti toni ꝓpter famam crucis. Epistola vero sumitur de Isa. l. c. In qua ostendit p̄ncipalis causa passionis dñi. Dñs deus aperuit mihi aurem. s. ad intelligenduz: ⁊ ꝓpter hoc dedi genas meas vellentibꝰ ⁊c. In quibusdā ecclesijs in hac et in tertia ferijs dicunt due lectōes in missa: ꝓ eo ꝙ xp̄i passio a lege ⁊ ꝓphetis p̄nunciata fuit. ¶ In respōsorio petit liberationem suam. Exurge dñe ⁊ intende ⁊c. versus. Effunde frameam. ⁊ ē tertij toni: quia virtute trinitatis liberamur ab inimicis. Framea est spata quasi fremia vl' quasi ferria. In euangelio v̄o. s. Ante sex dies ⁊c. Johānis. xij. ca. Ostēditur triplex causa passionis. et dicit. Ante sex dies pasche: nō ideo ꝙ sex dies futuri essent ante pascha: sed quia ibi causa passionis ostēdit. In iuda oñditur causa cupiditatis eo ꝙ dixit. Ut quid ꝑditio hec. erat eñi habēs loculos: et ideo sic dicebat vt nūmos furaret: vt habetur in Joh. In iudeis causa est inuidia: quia moti sunt in euz ꝓpter laudem pueroꝝ dicentes. Si dimittimus eū: sic omnes credent in eum: et ideo querebāt interficere eum. In ipso vero christo est fructificatio totius generis humani. vnde in euangelio dicitur. Nisi granum frumenti ⁊c. In quibusdā tamen ecclesijs in scđa feria legit pas-

sio ꝟm Marcuz.s. Erat pascha ⁊ azima post biduū ⁊c. ⁊ in tertia feria dictum euangeliū ꝟz Johannē.s. Ante sex dies pasche: sed ꝑmi magis videntur historiam sequi: quia post biduū id est post tertiam ⁊ quartā ferias: in quīta feria pascha.i. agnus paschalis īmolatus fuit. ¶ Preterea secūda dies creationis mūdane minus est ceteris ornata diebus. Nam cū dixisset domin⁹. Fiat firmamentū in medio aq̄rum non est additū. Et vidit deus ꝙ esset bonum. in quo numerus binarius infamatur: qꝛ primus ab vnitate degenerat ⁊ diuisionem significat. Unde in eo facta est aquarū diuisio. ¶ Non est ergo miruz si hec dies secunda q̄ illam respicit minus ceteris in officio domīce mortis purpuret īsignijs. Sed nō est multū attēdendū vtrū in scd̄a vel ī tertia feria legat̄ passio. Quia eñ quattuor euangeliste passionem domini descripserūt: iccirco ꝟm quēlibet eorū passio legitur ex institutōe Allexādri pape. eo ordine quo scripserunt. Nam die dominica legitur passio ꝟz Matheū qui prim⁹ scripsit. Scd̄a vel tertia feria ꝟm Marcum qui scd̄s scripsit. Quarta ꝟm Lucaz qui terti⁹ scripsit. Sexta feria ꝟz Johannē qui vltio Mediolanēses non legunt passionem nisi ꝟm Johannē: ⁊ in sexta feria. Sane passionem lecturus bñdictionē non petit: quia in illa describitur esse sublatus qui auctor est benedictōnis. Unde nō est a quo petatur. Legit̄ quoqꝫ sine luminaribus: quia ille morte extinctus nūciat̄: qui ꝟm Johannē lux est mundi: ⁊ vt rep̄sentetur: qꝛ eius discipuli tunc quasi extincti sunt: q̄bus ipse viuens dixerat. Uos estis lux mūdi. Non fertur etiam incensum. ad notandum ꝙ tunc feruor deuotōis vel orōnis q̄ per incēsuz designat̄ significari in ap̄lis tepuit: vel poti⁹ quasi extinct⁹ fuit. Legitur etiā sine saluatōe: siue sine. Dñs vobiscum: in detestatōez saluationis iude. ⁊ sine respōsione. Non eñ rñdet̄. Gloria tibi dñe: qꝛ in ip̄a exp̄mitur ꝙ xp̄s fuit a suis separatus per mortem corpaliter ⁊ spiritualiter qui metu mortuis eo derelicto fugerāt: ⁊ nulla gloria sibi erat. ¶ Non legit̄ etiā tota sub tono euangelij: sed cantus v̄borum xp̄i dulci⁹ moderātur ad notandū q̄to dulci⁹ verba xp̄i in ipsius ore resonabāt q̄ in ore cuiuslibet euangeliste referentis cui⁹ verba ī tono euangelij ꝓferuntur. Uerba vero impijssimoꝝ iudeoꝝ clamose: et cum aspitate vocis: ad designanduz ꝙ ipsi xp̄o aspe loquebātur. In fine tamē in quibusdaz eccles ijs bñdictio petitur incensum portatur: ⁊ sub euangelij tono legitur: quia finita est iam narratio passionis: ⁊ ex tunc oīa verba sunt euāgeliste narrātis que post xp̄i mortem vsqꝫ ad resurrectōez cōtigerūt. ¶ In alijs tamē eccles ijs finis passionis qui ad sepulturaz pertinet in tono legitur doloroso: vt planctus mulierū de passiōe xp̄i lamētantium designetur: de quo planctu dicit domin⁹ in euangelio. Filie hierusalē nolite flere super me ⁊c. ⁊ ad maiorem deuotionem ⁊ amaritudinem ꝓpter xp̄i passionem in animis audientiū excitandum. Et legitur super nuduz pulpitum: ꝓut sub feria sexta dicetur. In offertorio. Eripe me petit liberari: sicut ⁊ in respōsorio: ⁊ est quarti toni ꝓpter formā crucis. ¶ In postcōmunione. Erubescāt petit ꝑsecutores suos cōfundi. ⁊ ē primi toni: vt sic in regiōe q̄escentiū gaudeat.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Ertia feria ē similiter de passione: qꝛ manifeste querebāt eū interficere: vt habetur in euangelio. Erat autē pascha et azima post biduum ⁊c. ⁊ quia ecclesia considerat salutem suam in cruce tripliciter. s. in amore quem domin⁹ noster nobis ostendit in cruce: et in imitatōe crucis: ⁊ in salute nobis data per crucem: ideo dicit in introitu. Nos autē gloriari oportz ī cruce domini nostri Jesu christi ⁊c. ad Gal. vi. c. ¶ Epistola vero est. Dicit Hieremias. que ē Hiere. xi. ca. Et habentur in eo verba iudeorum de crucifixione christi. mittamus lignum in panem eius id est ipsum qui se dicit panē in ligno crucis. Audierant eñ quod ip̄e dixerat Ego sum panis viuus qui de celo descendi: ⁊ hoc erat dictum per lignuz crucis destruam⁹ ipsum vel doctrinaz eius. ¶ Sequit̄ responsorium. Ego autem ⁊c. tertij toni propter triplex meritum quod ibi notatur. primum cum dicit. Induebar cilitio id est non ostendebam

eis deitatem: sed asperitatem humanitatis: & hec fuit humilitas & sapientia. Aliud notatur ibi. Humiliabam in ieiunio animam meam. s. non reddendo malum p malo: sed etiam pro eis orabam. & hoc est tertium. Unde dicit. Et oratio mea in sinu meo conuertetur. supple. et quo eis non pdest: quia non sunt digni. ¶ Euangelium vero. Erat pascha. Marci. xiiij. c. est de passione: vbi dicitur: q dominus crucifixus fuit hora tertia. & hoc dicit vt ostendat eorum impetuositatem: quia ab hora tertia linguis eū crucifixerunt dicentes. Crucifige crucifige non cessantes. In offertorio petit se custodire a diabolo & a membris eius. Unde dicit. Custodi me de manu peccatoris. i. diaboli & ab hominibus iniquis erue me. & est secundi toni. In postcōmunione. Aduersum me. odit malitiam psequentium: & meritum patientium. ¶ Sequitur ibi. Et in me psallebant q bibebant vinum &c. i. filij diaboli q inebriabātur de calice babylonis.

¶ De quarta feria. Rubrica.

QUarta feria est illa in qua dominꝰ vēditus fuit a iuda: quia non solum voluit pati p nobis: sed etiam vendi vt liberaret nos a venditione: quia primus parens vendidit nos diabolo p esum pomi vetiti. Unde Isa. Gratis venundati estis & sine argento redimemini. Similr multi vendunt se diabolo p momentaneā delectationem: sicut adam vendidit se p esu pomi vetiti. Quarta ergo feria venditus est sol iusticie ad nostram salutem: & quarta feria formatus est sol visibilis ad mundi lucem. ¶ Orauit autem dominus sicut habetur in euāgelio huius diei fletu genu. & iccirco in introitu qui est philip. ij. ca. inuitat ecclesia: vt in nomine domini omne genu flectatur celestium: q a eorum ruinam reparauit. terrestrium: quia eos liberauit. inferno rum: quia eos eduxit de lacu in quo non erat aqua: vt dicit zacharias. & ē tertij toni p̄ter tria que inuitant ad flectendum genua. ¶ Sequitur. Et omnis lingua confiteatur: q dominus noster iesus xp̄us in gl̄ia ē dei patris. & sumitur de apostolo. Uerūtamē ordinatoꝝ officij intercepit verba illa. Et omis lingua cōfiteat: eo q iudaica filet. ¶ Deinde sequitur lectio. Dicite filie syon: ecce saluator tuus venit. Isa. lxij. c. vbi habet de mercede. dicitur etiā ibi. Ecce merces eius cū eo &c. Et dixerunt angeli. Quos dā essi latuit incarnatio. Qui est iste q uēit de edom. i. de terra. tinctis vestibus. i. membris corpis q sunt vestimenta diuinitatis. sanguinis purpura tincta. de bosra. Bosra est ciuitas in moab: & interp̄tat firma siue munita. hoc est de inferno. i. de terrena habitatione. Translatiue essi bosra est hierusalem quā dns quondam suo firmauit auxilio: sz facti moabite. i. ex patre diabolo: vestes regis tinxerunt purpura sanguinis. Respōdit Ego q loquor iusticiaz & sum ꝓpugnator ad saluandum: & dixerunt. Quare ergo rubrū est indumentum tuū. q. d. Quare cruentatus es pssura crucis: si tu iusticiam loqueris. At ille respondit. Torcular calcaui solus. s. p omib? vt omēs liberarentur. & de gentibus nō est vir mecū. Post lectionem vero cantatur respōsorium. Ne auertas faciē tuā &c. in quo orat ipse: vt p passionē veniat ad gloriā. Quia vero in agonia plurius orauit: vt habet in euangelio: ideo sumitur offertorium & postcōio de psalmo q intitulatur ofō pauperis cū anxiaret: excepto versu rn̄sorij qui est. Saluū me fac deꝰ qm̄ in. a. vs. ad ani. me. ¶ Epla est filꝰ de Isa. lij. ca. Dne quis credidit &c. in qua etiā describitur in eodez scemate in quo ab euangelista rep̄sentatur in passiōe vbi dr. Non est ei spes neqz decor. Et infra. Sicut ouis ad occisionez ducet. Post epl̄az sequit tractꝰ. & isolito mō. s. immediate. & hoc iō q ecclia artꝰ luget q̄ soleat & se plāgit: vt dictū ē i q̄rta pte sub ti. de tractu. Tractꝰ essi significat planctū: & iō in tota sexta feria nō dr nisi tractꝰ. rn̄sorium vero est penitentiū. Et q dns nō est ista die crucifixus: sed tm̄ venditꝰ: iō non solū dicit tractꝰ. verum etiam & responsoriū. ¶ Passio q sequit. Approp̄quabat &c. Luc. xxij. c. Quenit cū pcedentibus in qua exp̄mitur consiliū iudeorum. Iude proditio. dñi passio. ¶ Postcōmunio est. Potum meū cum fletu miscebā. potū sc̄z passionis: qui vz sudor eius erat sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Pōt etiam dici q

duo sunt nobis necessaria. i. oratō: ⁊ patiētia: ſm ꝙ dicit domin⁹. Orate ꝓ ꝑsequētibſts et calumniantibus vos. ¶ Ad hec quidez duo inuitamur in introitu ad orōnez: cum dicitur. In nomīe iesu omne genu flectatur ad patiē-tiam exemplo saluatoris. de quo, subiūgitur. Christus factus est ꝓ nobis obediens ⁊c. nō est eñ obediens in tribulatione: nisi q̄ libēter tolerat. Due lectiones iō leguntur: qꝛ hac die dñs traditus est ꝓ duobus ⁊ a duob⁹ popu-lis. ⁊ in quibusdam ecclesijs ad vtrāq; genua flectunt: quia ab vtroq; populo adorat. Pre-terea hac die sicut dicit augu. cōsiliū inierunt iudei quomodo iesum dolo tenerent ⁊ occide-rent. ⁊ iudas venit ad eos: ⁊ pacti sunt sibi pe-cuniam se daturos: sicut ergo ecclesia repsen-tat in sexta feria actus iudeoꝝ: ita ⁊ in quarta ꝯsilium eorum. Quidam autē legunt p̄mo le-ctionem illam. Dicite filie syō. Et postea illā. Dñe quis credidit. Alij vero ecōuerso. Primi quidem attendūt solum illud quod diximus: scz ꝙ venditio iude que facta fuit quarta feria passionem dñi p̄cessit: de qua venditione fieri videtur sermo in illa lectione. Dicite filie, syō. in illo verbo. Ecce merces eius cū eo. Alij au-tem attendunt ꝙ prim⁹ homo duas mortes incurrit: scz carnis ⁊ anime: ⁊ xp̄s nos ab vtro-q; liberauit. Et quia mors aīme mortē corpo-ris p̄cessit: ideo p̄us legunt lectionem illam in qua agitur de morte anime ⁊ de liberatōe ab ipsa. De morte agitur in illa. Dñe quis credi-dit ⁊c. ibi. Omnes quasi oues errauimus: et vnusquisq; in viā suam declinauit. De libera-tione vero statim seq̄tur ibi. Domin⁹ posuit in eo iniquitates eoꝝ oīm nostroꝝ. Et iteꝝ. Si posuit ꝓ peccato aīam suam. videbit semē lō-geuum. Ad aīam etiam ꝑtinet graduale vni-cum habens versum. s. Ne auertas facic̄ tuaz a puero tuo. i. ab eo qui paruus ⁊ humilis ap-paret in experientia tribulationis. ¶ Sequi-tur v̄sus. Saluū me fac ⁊c. vsq; nō est substā-tia. Aque eñ. s. eductōis iudeoꝝ vsq; ad aīaz saluatoris tollendā ꝑuenerūt: ⁊ illi q̄ erant ꝓ-fundi lim⁹ infirmati ei⁹ p̄ualuerūt. Sicut autē saluator aīam suā posuit ꝓ aniaꝝ nostraꝝ re-demptione: ita ⁊ corp⁹ subiecit ꝓ corpoꝝ redē-tione. Vñ in scd̄a lectiōe de ipsi⁹ corpe agitur sanguine ꝓprio rubricato vbi dicit. Quis est iste q̄ venit de edom ⁊c. ⁊ ibi. Quare rubrū est vestimētū tuū ⁊c. Ipse rñdit Torcular ⁊c. Et qꝛ de sola miseratiōe passus est dñs ꝓ nobis: iō ꝓpheta in ꝑsonā ecclesie lectionē illā cōclu-dit dicens. Miserationū dñi recordabor: lau-dem annūciaui sup oīb⁹ q̄ reddidit nobis dñs de⁹ noster. Quia vero ꝑ q̄nq; sensus corporis peccauim⁹: ideo sequit tract⁹ Dñe exaudi ora-tionem meā ⁊c. hñs q̄nq; versus: ꝓpter q̄nq; vulnera xp̄i: seu q̄a q̄nquies exiuit sanguis ab eo. Primo in circuncisione. Scd̄o in orone. Tertio in flagellatione. Quarto in crucifixio-ne. Quinto in lanceatōe. Et in ipso tractu ge-nus humanū petit auxiliū ⁊ cōfitetur defectū quē ex peccato p̄mi parentis incurrit cū dicit. Quia defecerūt dies mei sicut fum⁹. Dies. n. est vita hoīs: cui⁹ nox est mors. sed hec vita est abbreuiata: ⁊ deficit ꝓpter supbiam p̄mi pa-rentis q̄ ꝑ fumū intelligitur. Et seq̄tur. Ossa mea sicut in frixorio ꝯfrixa sunt. Ossa sunt vi-res interiores vel fortes q̄ sunt ecclesia: q̄ car-nes. i. carnales substentant. Frixoriuz eñ tri-plex est. s. peccatoꝝ recordatio: ꝓximoꝝ com-passio: futuri iudicij meditatio. In his frigit bonus homo. Claudit aūt tractus sicut ⁊ le-ctio in mīa dñi. Vñ vltim⁹ versus est. Tu exur-gens dñe misereberis ⁊c. ¶ Hec igit quarta feria p̄uilegiata ē: qm̄ legūtur in ea due lectio-nes ꝓpter ordinādos in sabbato seq̄nti. Itē qꝛ in ea die xp̄s vēdit⁹ fuit triginta denarijs: si-cut ⁊ ioseph triginta argēteis: qꝛ seru⁹ nō ē su-per dñm: nec discipul⁹ sup magistrū. xxvi. dist. q̄s dubitet. ⁊ ab hac quarta feria sumptū ē ꝙ semp in quarta feria ieiunare ⁊ abstinere a car-nibus ⁊ carnalib⁹ desiderijs debem⁹: ⁊ in mēo-riam venditōis xp̄i hec feria ſm locū obtinet: post sextam feriam per totum annum: in ieiu-nijs penitentialibus.

¶ De quinta feria. Rubrica.

In hoc tractatu q̄n-te ferie cene dñi hoc ordīe ꝓce-dam⁹. nā p̄mo generaliter di-cemus aliqua de officio sequē-tium triū dieꝝ. postea spāliter de officio hui⁹ diei. Et p̄mo de introductione

publice penitentiū in ecclesiam ⁊ de sacramē-tis q̄bus hec q̄nta feria spāliter insignit. Se cundo de triplicis olei ꝓsecratōne. Tertio de bu⁹ diei misse officio: vbi etiā agit de pedū lo tione ⁊ officio vespertino. Quarto de altariū de nudatōe: ⁊ tam de ipsoꝝ q̄ꝫ de pauimēti eccle sie lotiōe. ⁊ de coꝛpis dñi refuatione; ⁊ de qui busdam aliꝭ.

¶ Renotandum au tez est q̄ ecclesia luget tribus dieb⁹: q⁊ tot dieb⁹ fuit dñs i se pulcro. Sicut essi ionas fuit i ventre ceti trib⁹ dieb⁹ ⁊ tribus noctib⁹: ita ⁊ filⁱ⁹ boꝭ fuit in medio terre ⁊ce. qō ſynodocbite dictū esse asserit Augu. Nam pars illa sexte ferie qua fuit in sepulcro accipi tur, p nocte ⁊ die sexte ferie: ⁊ noꝛ diei dñice si militer pꝛo nocte ⁊ die ipsi⁹ diei accipit. Dies vero sabbati integra est. s. noꝛ cū die suo. i. spa cium vꝫ. xxiiij. boꝛaruꝫ. Est ergo sensus. Fuit ergo dñs i sepulcro trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹: id est trib⁹ tēpoꝛib⁹ quoꝝ quodlꝫ cōstat ex die ⁊ nocte. Sic essi loqui ꝺsueuim⁹: q⁊ si aliquis etiā minima pte alicui⁹ diei fuerit in aliquo lo coꝛ dicim⁹ eū ea die ibi fuisse. Fuit essi ſm ipm quadraginta boꝛis in sepulcro: vꝫ q̄ttuoꝛ boꝛis sexte ferie: ⁊ vigintiquattuoꝛ sabbati. ⁊. xij. noctis diei dñice: q⁊ quadrificū oꝛbem: morte trāsgressionis decē mandatoꝝ moꝛtuū viuifi cauit. Sed ſm p̄missa videt q̄ triduana dñi sepultura debeat celebꝛari sexta feria: sabba to ⁊ die dñica. Sed respondet q̄ q⁊ dñs i no cte diei dñice resurrexit noctē illā ad honoꝛez resurrectionis solēniter celebꝛam⁹. Vñ neces se est q̄ in q̄nta seria p̄ueniam⁹: ⁊ ita triduo. s. q̄nta ⁊ sexta ferijs ⁊ sabbato humiliationē dñi in meroꝛe celebꝛem⁹: q⁊ ⁊ in q̄nta, feria iam in teruenerat nephariū cōmertiū iudaice ꝑditio nis. Quidā trī cuilibꝫ p̄missoꝝ triū diez. xxiij. attribuūt boꝛas volētes xp̄i defuncti exeq̄as septuagintaduab⁹ boꝛis celebꝛare: ⁊ tristiciaꝫ septuagintaduoꝝ discipuloꝝ merito p boc ex p̄mere. ¶ Sane ecclesia bis dieb⁹ tenebꝛas colit: ⁊ matutinas in tenebꝛis finit. Primo, q⁊ in luctu ⁊ meroꝛe est ꝓpter dñi passionez: ⁊ p pter eius triduanā moꝛtez exequias celebꝛat triduanas. Secundo officiū tenebꝛaꝝ signi ficat: nō tam tenebꝛas materiales q̄ fuerūt su per faciē terre dum pendebat sol iusticie i cru ce. Fuit essi tunc eclypsis miraculosa nō natu ralis p tres boꝛas: vꝫ a sexta feria vsq̄ ad no nam i cluſiue: q̄ etiā spūales que in illo triduo in coꝛdibus fideliuꝫ extiterūt. Tertio p boc q̄ tenebꝛas colit tenebꝛaꝝ p̄mat⁹ i sinuaſ: q̄ bis diebus inceperunt p̄cedere dies: ꝓut sub sab bato sancto dicet. ¶ In bis vero trib⁹ dieb⁹ si lent campane: quia tunc siluerunt apostoli et p̄dicatoꝛes ⁊ alij qui per campanas intelligū tur. Sonus aūt campanaꝝ significat sonum p̄dicationis: de quo dicit. In omnē terraꝫ exi uit sonus eoꝝ. Non essi iam circubant euan gelizādo vicos ⁊ vꝛbes: sed hymno dicto exie runt cum iesu in montē oliueti: qui cuꝫ dñs di xisset. Ecce appꝛopinquat q̄ me tradet: p̄ tri sticia doꝛmitauerunt ⁊ a laudib⁹ cōticuerunt. Unde ⁊ a completoꝛio siue a vespera qua do minus traditus fuit c̄campanaꝝ silentium in choatur. A vespera aūt qua dñs tradit⁹ est: q̄si vꝫ discipuli fugierunt campanis silentiū indi citur. Alij vꝫ ad p̄mam bu⁹ q̄nte ferie ⁊ nō vl terius pulsant cāpanas. Fit tñ signū cū tabu la. Primo ad significandū xp̄i humilitatez q̄ se abscōdit: ⁊ vsq̄ ad moꝛtē ⁊ sepulturā se bu miliauit. ligni quidē vsus humilioꝛ eris sono boc ostendit: ⁊ inde ecclesia oꝛētalis vsuꝫ ad huc tenet ligneoꝝ: ⁊ vt pplus humilioꝛ redda tur. Scōo p signū tabule terroꝛez accipim⁹. Tabula ergo pcutit: q⁊ magn⁹ timoꝛ aplis a iudeis incutiebatur. Tertio p lignū in ligno; malleū. s. in tabula suspensum intelligim⁹ xp̄m qui est lignū plantatū secus decursus aquaꝝ: qui in crucis ligno pepēdit: ⁊ pendēs oꝛabat ⁊ p̄dicabat dicens. Pater dimitte illis: q⁊ ne sciūt quid faciūt. Cū ligno aūt tñ pulsant: q⁊ tūc solus xp̄us p̄dicatoꝛ babebat: ⁊ solus to cular calcauit. Quarto p tabulā ipam lignuꝫ fructiferū. s. xp̄us. p malleū quo tabula pcutit lignuꝫ p̄uaricationis significat. Quinto ideo campane ⁊ nō signū tabule vel alterius bmōi silent: q⁊ licet maioꝛa signa nostra: vꝫ aposto li a laude dei in xp̄i passione siluerunt: mīoꝛa tamen signa vt mulieres nō siluerūt: immo se cute sunt ipsum vsq̄ ad crucez. ¶ Principia

quoq; bonorum. ſ. Deus in adiutoriū: ⁊ fines ſeq; Per dñm ⁊ Benedicamus: ⁊ hmōi dimittuntur: quia receſſit ⁊ a nobis ablatus eſt ſacerdos ⁊ paſtor bonus: qui eſt alpha ⁊ o. i. p̄n capium ⁊ finis: qui etiaz eſt ſummus ſacerdos ⁊ caput noſtrū: ⁊ traditus impijs: nec ē a quo peramus q̄ intendat in adiutoriū noſtrum. Percuſſo nanq; paſtore noſtro: diſcipuli ei⁹ diſperſi ſunt. Sic ergo iſtud officiuz quod caret p̄ncipio ⁊ fine quaſi mortuū ⁊ viduatuz videtur: quia ⁊ patres noſtri viduati poſt mortem chriſti fuerunt. Non dicit etiam Gloria patri: quia in chriſti paſſione abſcondita fuit fortitudo glorie ipſius chriſti: ⁊ in eius morte trinitas viſa eſt extincta: in cuius laude dicit ille verſus. De hoc etiaz ſub dominica de paſſione dictum eſt. Hoc etiā notatur i quibuſdā eccleſijs: in quibus bis dieb⁹ duo tantuz cerei ante altare ardent tertio extincto: ꝑut ſub ti. de paſcha dicetur. ¶ In bis quoq; trib⁹ diebus ſalutatio non fit: quia Dominꝰ vobiſcum non dicitur: vt vitet peſtifera ſalutatio p quā iudas tradidit xp̄m dicens. Aue rabi. ¶ Par etiam nō datur ꝓ eo q̄ iudas oſculo tradidit xp̄m: ⁊ quia in duobus ſequentibus dieb⁹ in altari nō cōſecratur nec dicit. Par dñi ſit ſemper vobiſcuz. nec Dona nobis pacem. In quibuſdam tamē eccleſijs datur hodie par: ꝓ eo q̄ hac die ſacramentū ſacramento ꝛ. ſ. euchariſtie inſtitutum eſt. ¶ His quoq; diebus fit officium humili⁹ ſolito ꝓpter dñi humiliationem: ⁊ triduanam eius ſepulturaz quam celebramus. Verūtamē nocturnale officiuz p q̄s ſignificant ꝓphetie ꝓphetarum alta voce ⁊ manifeſtius cantat: q̄ ꝓphete ⁊ alij ſancti patres veteris teſtamēti alta ⁊ aperta voce que de chriſto erant ventura p̄dixerunt: ⁊ q̄s ſpiritus ſanctus ſibi dictabat remota formidie nūciarunt. Diurnum vero officiuz per quod apoſtolorum p̄dicatio figuratur voce demiſſa ⁊ quaſi ſub ſilētio cantat: q̄ tunc apoſtoli oīno tacuerūt: aut ſaltez occulte p̄dicauerūt. ¶ Incipit autem tenebrarū officium. Zelus dom⁹ tue comedit me. i. amor vehemēs eccleſie fuit cauſa quare paſſus ſum. Non dicit imitatorum: ne imitemur: ſed potius p ſilentium deteſtemur peſtiferum iudeoz conſilium ⁊ cōuentum factum vt ieſum caperent in ſermone: et eū morti traderēt. Preterea tunc apli diſperſi erant q̄ alios ad dñm inuitare ⁊ vocare conſueuerunt. ¶ Hymn⁹ etiā laudis nō dicit: q̄a tūc factus eſt obprobriū hoīm ⁊ abiectio plebis. ¶ Finis dñice oronis q̄ dicit ante lectiones: dicit in ſilentio ꝓ eo q̄ de euāgelio ſumitur. Maz tunc euāgelica enūciatio fugientib⁹ apoſtolis ceſſauit: ⁊ eſt ad notandū q̄ xp̄s cuius eſt ipſa oro auulſus a ceteris et quaſi in ſilentio orauit: ſed tunc fit ſonitus p tactū ligni cū manu: q̄ et xp̄us in ligno crucis pendēs voce magna clamauit. ¶ Non dicit etiam: in lectionibus Jube dñe benedicere. nec Tu autē dñe: q̄ receſſit paſtor et ſacerdos q̄ gregi benedicere ⁊ miſereri debet. Sed quia illū ꝓpter quā amiſimus ad hoc vt eum recuperare valeamus āmonemur p verſum illū. Hieruſalez hieruſalē cōuertere ad dñm deū tuū: q̄ in fine lectionū dicit: vt ad penitentiam ꝓuertamur. nam poſt luctū poſſumus gaudere. Per hoc autē q̄ dicit bis hieruſalē agit duricia iudeorum ⁊ pctōr: ſicut alibi in euangelio. Hieruſalem hieruſalez q̄ occidis ꝓphetas ⁊c. ¶ Rurſus p Jube dñe intelligūtur ad p̄dicationē eūtes. p Tu autē: inde redeūtes. Jdeo ergo neutrum dicit: qñ apli quos repſentant q̄ lectiones legūt. bis dieb⁹ fugierant. Qñ nec ad p̄dicationē miſſi ſunt: nec q̄ miſſi erāt ſublato dño redierūt. Omēs antiphone ſunt de paſſione ⁊ cōpaſſione. ¶ In bis etiā trib⁹ noctibus novem pſalmi: nouē lectiones: ⁊ nouē rſoria diuiſim p ſingula nocturna cantant: ad oſtendēdum q̄ xp̄us in infernū deſcendens tria hoīm genera. ſ. virgines ꝓiugatos ⁊ cōtinentes unde rapuit: ⁊ ad angelorū ſocietatez tranſuerit: que tria genera in euāgelio diſtingūtur p eos q̄ in mola: p eos qui in agro: ⁊ per eos qui in lecto ſunt. ¶ Tria ergo hoīm genera. ſ. qui fuerunt in lege naturali: ⁊ in tempore legis ⁊ ꝓphetarum per tria nocturna recolimus: et ſicut illi per mortē domini in tribus ſociati ſūt nouem ordinibus angelorū. ſ. in actionibus cognitiōibus: ⁊ gaudijs: ita per tres noctes dominice ſepulture: nouez pſalmi: nouem lectionibus: ⁊ nouem reſponſorijs ſubduntur. pſalmi enim ad actiones: lectiones ad operuz dei

cognitionem: respōsoria vero ad gaudiū ⁊ ad cantum pertinēt angeloꝝ. Ceteꝝ tres prime lectōes vel in quibusdā ecclesijs sex sunt de trenis Hiere. deflētis captiuitatez ppl'i sui: non solū babylonicā. sed etiam romanā: quā incurrunt ꝓpter passionē dñi: et iō dicūtur lamētabiliter in ꝑsonā sanctoꝝ de iudeis q̄ deflent casuz gentis sue. Sicut eñi ille deplorauit mortem Josue regis occisi: in futurā destructiōez gentis: ita ⁊ nos deploramus mortē ⁊ passionem xp̄i regis ⁊ nr̄i. In fine autē lamentationum dicit idē Hiere. spūs oris nostri xp̄s dñs captus est in peccatis nostris. Alie vero tres sunt de expositōne psalmi tractātis de passione: ⁊ ideo voce depssa legūtur. tres vltime de epl'a Pauli. i. ad Corin. Conueniētib' nobis in vnum ⁊c. vbi ostēdit apl's quō dz cena dñi sumi. Ex quib' sex lectōib' apparet ꝙ ꝓphete p̄uiderunt xp̄z occidendū: et apostoli docēt occisum. Dicūtur aūt treni. i. lamētatōes a trenato monte vbi lamenta aīaꝝ que ibi puniuntur sepe audiri dicuntur. Inde etiā dicitur trenum qd̄ est carmē lamentatōis ⁊ funeris. Dicūtur etiam treni: qꝛ semp tres v̄sus post vnā quāqꝫ litteram hebraici alphabeti sequūtur. qd̄ alphabetum totuz per ordinē in illis lamētatōibus ponit̄. Prīo quia mos fuit hebreis illud ponere in eoꝝ cantibus siue luct' siue leticie alicui' rei multum notabilis: ꝓut patz in vltimo capitulo ꝓuerbioꝝ. Mulierē fortem ⁊c. ⁊ in quibusdam alijs locis ꝓut habet̄ in ꝓhemio libri Regū. Scd̄o qꝛ sicut dixit Hieronymus in eodem ꝓhemio ⁊ in ꝓlogo biblie: versus quib' dicte littere añponūtur in lamētationib' Hiere. incipiunt in hebreo ab eisdē litteris. Tertio vt per hoc notet̄ cecitas ⁊ duritia iudeoꝝ qui res tanq̄ alphabetum notissimas: vz passionē filij dei intelligere ⁊ credere nolunt: dicente ꝓpheta. Milu' in celo turtur ⁊ ciconia cognouerūt tempus aduent' sui. Israel aūt me nō cognouit: et populus meus non intellexit. Quarto quia interp̄tatōnes litteraꝝ ipsaꝝ maxima ex ꝑte cōtinent sententiā versuuz quibus anteponūtur. Circa qd̄ notādum est ꝙ aleph interpretat̄ doctrina. Beth domus. Gimel plenitudo. Deleth tabularuz seu scripturaꝝ. Hec siquidem est prima cōnexio litterarum ipsarum: vbi dicitur ꝙ doctrīa ecclesie: que est domus dei: est in plenitudine scripturarum. He ista. Uau ⁊ Zay hec. Heth vita. Hec est scd̄a ꝯnexio: vbi dicitur ꝙ ista ⁊ hec doctrina quā prediximus est vita qua viuimus. Thet bonum. Joth principium. Hec est tertia ꝯnexio vbi dicitur ꝙ bonum est principium per scripturas quasi per speculum saltem in enigmate agnoscere dñm. Caph manus. Lamech cor vel disciplina. Hec est quarta connexio vbi dicitur ꝙ ī vtero cordis disciplina exigitur: qꝛ nihil facere possumus nisi q̄ facienda erunt agnouerimus. Men ex ipsis. Num sempiternū. Samech adiutoriū. Hec est quinta ꝯnexio vbi dicitur ꝙ ex ip̄is scripturis est nobis sempiternuz auxilium. Aym oculus. Phe errauit. Sadech iusticia vel consolatio. Hec est sexta ꝯnexio vbi dicitur ꝙ sepedicta scriptura est oculus errantibus ⁊ ꝯsolatio. Coph aspice super. Res caput. Syn vulnus. Thau signum vel ꝯsumatio. Hec est septima ꝯnexio vbi etiam in numero fit mystic' intellectus vbi dicitur. Aspice in scriptura cōtineri caput nostrum a quo habemus medelā super vulnera: ⁊ sequitur ꝯsumationē. i. vitam eternaz. Sic ergo saluatoris exequie celebrātur vt in modico apice ab alioꝝ defunctoꝝ exequijs distare videant̄. ¶ Consequēter cādele et lumen extinguuntur. nam he tenebre tribus noctibus celebrate significant tenebras que tribus horis fuerunt xp̄o in cruce pendente vel ideo tribus noctibus lumen extinguit̄: qꝛ veꝝ lumē triduo iacuit in sepulchro. ¶ Circa quod aduertendū est ꝙ quidā accendūt septuagintaduas candelas: quidā vigintiquattuor: quidam quindecim: quidam duodecim: quidam nouem: quidam septez. ⁊ s̄m quosdā nō est numer' certus oēs tamē nō sine mysterio agunt. Septuagintadue candele q̄ extinguūtur designāt septuagintaduos discipl'os quoruz predicatio in morte xp̄i pene extincta est. significāt etiā ꝙ domin' septuagintaduabus horis iacuit in sepulchro per synecdochē intellectus: vel tot accenduntur propter. lxxij. nationes seu genera linguaruz. Uigintiquattuor candele accendūtur. Primo quia sol iste qui mundū. xxiiij. horis diei ⁊ noctis illumīat:

significat xp̄m verum solē q̄ extinguit̄: q2 xp̄s occubuit vespe passionis: ⁊ tenebre facte sunt sup̄ vniuersam terrā. Scd̄o dies cui⁹ mai⁹ lumen xp̄s est. nox vero cui⁹ minus est lumē ecclesia est. lumīaria sunt apl̄i ⁊ alij veri apl̄ici: q̄ sunt quasi vigintiquattuor hore que diei xp̄o ⁊ nocti ecclesie famulātur. Vigintiquattuor lumīaria ergo extinguūtur: q2 apl̄i in vnoquoq̄ die p̄ vigintiquattuor horas latuerūt. Tertio vigintiq̄ttuor candele designant versum. Gloria patri ⁊c. qui in nocturnis festiuitatuz vigintiq̄ttuor vicibus solet dici. Primo post Deus in adiutorium. scd̄o post inuitatorium. tertio post hymnū. nonies in psalmis triū nocturnoꝝ. ter in respōsoriis: et te deū laudam⁹. quasi Gloria patri est. Iteꝝ ad laudes semel post deus in adiutoriū: q̄nquies in psalmis sequentib⁹. semel ī hymno. ⁊ semel post benedictus. Versus em̄ ip̄e hoc officio tacet̄ vt premissum est: q2 ille in cui⁹ laudē d̄r in sepulchro iacet: iōq̄ vigintiq̄ttuor candele ad hoc designandū extinguūtur: vl̄ significant. xij. apl̄os in quoꝝ honorē totiēs d̄r. Gl̄ia p̄ri. in nocturnis ꝓut dictum est in ꝓhemio q̄nte ꝑtis. Quī decim candele significāt. xij. apl̄os ⁊ tres marias que sequebātur dn̄m q̄ extinguūtur: quoniā tunc oēs laudes dei tacuerūt: apl̄is tamē fugiētibus ip̄e marie quia min⁹ timebāt circa xp̄m quoad poterāt versabātur. Unde legit̄. Pelli mee ꝯsumptis carnib⁹ adhesit os meū: ⁊ de. sunt tan. l. c. den. meos. labia. i. mulieres que sunt quasi pellicula circa dentes. Vel q̄ttuordecim ex illis cādelis significāt q̄ttuordecim articulos fidei: quoꝝ extīctio significat extinctinctōnem fidei factā in fuga apl̄oꝝ. extinctio v̄o vltīe cādele significat mortē xp̄i. Duodecim cādele accēse rep̄sentant duodecī apostolos q̄ extinguūtur ad notandū ꝙ apl̄i tunc siluerunt ⁊ fugerūt: et pene extincta est fides ī eis. Nouē candele significāt gen⁹ humanuz. qd̄ per peccatū se a nouē ordinib⁹ angeloꝝ: et a v̄a luce exclusit. Septē candele significant gr̄am sp̄us septiformis: que ī cordib⁹ discipuloꝝ pene fuit extīcta. Ubi v̄o nō obseruat̄ certus candelaꝝ nūer⁹ sz q̄libz layc⁹ ꝓ velle candelam apponit hmōi cādele significāt ꝓphetas: ⁊ alios sanctos patres: q̄ xp̄m venturū lumen nostrū prenūciantes ⁊ verba salutis p̄dicantes diuersis penis vexati mortui sunt ⁊ extincti. Porro oēs candele non simul sed vna post aliaz extinguūtur: quia discipuli nō siml̄ a xp̄o sed successiue vnus post aliū discesserūt. Alia etiā rō iaz sequit̄. Quidā extinguūt eas post singula canticavsq̄ ad plenam extinctionē. figurātes ꝙ singulis canticis siue psalmis mesticia decidim⁹: q2 verus sol occubuit gaudiūq̄ nostrū in luctū est ꝯuersum. Iuxta illud Cecidit corona capitis nr̄i: cōuersus est ī luctū chorus noster. Alij in tribus vicib⁹ eas extinguūt: recolētes triduanā dn̄i sepulturā. ¶ In quibusdaz quoq̄ ecclesijs candele quadā manu cerea extinguūtur: q̄ significat manū iude. de qua dn̄s dixit. Qui intingūt manū mecum ⁊c. que fuit quasi cerea. i. ad malū flexibilis: ꝑ quā xp̄s rex noster ⁊ v̄a lucerna traditus fuit: et quantū in illo fuit extinctus. Candela autē que in medio est non extinguitur: sed in fenestra vl̄ arca accensa seruat̄ occulte: vt postea reueletur ⁊ ecclesiam illuminet. Nempe candela ipsa sub eis lumen occultatuz significat. Primo fidem que in sola virgine remansit: ꝑ quā postea oēs fideles docti ⁊ illumīati sunt. Scd̄o significat xp̄m qui lz videret̄ ꝑz carnē extinctus tn̄ ꝑz diuinitatē que illis erat occulta viuebat: et postea resurgēs cum luce clarissima se suis discipulis manifestauit. Tertio occultati lumīs quod videbatur extinctum reuelatio: notat fidei illuminationē in apl̄is ⁊ alijs in quibus tūc pene extincta erat. Quarto notat fidez post infidelitatē. Quīto notat ꝙ ignis sp̄us sancti qui ī fidelibus videtur extīct⁹. iteruz relucescet in eisdem. Sexto luminis renouatio significat noui testī renouatōez. Septimo lumīaria successiue vnum post alteruz extinguūtur: ⁊ vnum quasi pene extinguit̄: q2 abscōditur ⁊ postea reuelatur: ad notandū ꝙ ꝑuersi vinee cultores ⁊ gn̄atio praua nuncios patris: vz ꝓphetas ꝑ varia tempora cōpleto suo mīsterio ꝓphetie occiderunt: ⁊ tandē patris heredez quem in sepulchro posituz lumine occultato figurāmus: cuius lumīs reuelatio est resurrectōis eius manifestatio ⁊ cōmemoratio. Sane candela que vltimo extinguitur est maior ceteris ꝑm quosdaz: et significat

xp̄m q̄ fuit dn̄s ꝓphetaꝝ. ſm alios vero nō ē maior ceteris: ⁊ ſimiliter ſignificat xp̄z q̄ reputatus eſt vnus ex ꝓphetis. ⁊ vltimus extīguitur: quia nullus poſt eū apud illos propheta ſurrexit: ſed extinctus eis ꝑfidie tenebras dereliquit. Et ad canticū euangelicum candela ipſa extinguitur: quia xp̄us euangelizans occiditur. ¶ Et attēde ꝙ in hoc officio paſtoris officia vt capl'm ſubticent̄: q2 paſtores diſperſi fuerāt: verſus tamē quod eſt minoꝝ officiū nō omittit̄: quia diſcipuli minus cogniti videbantur. Vñ ⁊ hoc officiū triduanū poti⁹ a mīoribus celebratur: in typo minoꝝ diſcipuloꝝ ⁊ mulierū q̄ dn̄m ſequebant̄. Vociferatio ad benedictus ⁊ tumultus popularis qui tūc fit: ꝯcrepatio eſt iude ꝓditoris ⁊ tumult⁹ cohortis quā cū gladijs ⁊ fuſtibus iudas ꝯtra xp̄m adduxit. vel ceci diſcipuli ſalutatio dicētis. Aue rabi. Tertio canticum ip̄m tunc alta voce dicit̄: ad notandū q2 multi interfecto antixp̄o gaudebunt. Clangor canentiuz kyrieleiſon: eſt tumultus dn̄m ꝑſequentium: ⁊ eum ironice adorantiū: vel ſignificat' lamenta ſanctarū mulierū que ſequebant̄ dn̄m: que legunt̄ poſt ea lamentari ſedētes ꝯtra ſepulcrū. Tropi vero. i. verſus illi q̄ in illis tribus noctibus cū kyrieleiſon. ⁊ Dn̄e miſerere: quaſi lamētabiliter cantant̄ ſignificant lamentationes ⁊ dolores mulierū de cognatione ſua: que a galilea fuerant ſecute ieſum: inter quas erāt maria magdalena: ⁊ maria iacobi: ⁊ maria ſalome plorātes iuxta ſepulcrū. ¶ In quibuſdam etiam eccleſijs tropis cantatis ꝓcidentes ad terrā dicūt in tenebris ſub ſilētio. Miſerere mei d̄s. ⁊ collectā. Reſpice q̄ſumus dn̄e. in quo timor apoſtoloꝝ in occultis notat̄. Poſtea fit cum manu vel alio quidē mō ſonitus ante luminis reuelationem q̄ ſonit⁹ rep̄ſentat terroris eorū incuſſionē: vel ex tumultu cohortis vel ex terremotu. In quibuſdā tñ eccleſijs ignis nouus de lapide ꝓducitur: q2 per xp̄m mediatorē noſtrū nobis ſp̄us ſanct⁹ infundit̄. ¶ Ab hac q̄z die vſq̄z ad octauā penthecoſtes in quibuſdā eccleſijs offm̄ btē marie omittit̄ vt memorie atq̄z reuerentie paſſionis ⁊ reſurrectionis: de quib⁹ in eccleſia hoc tp̄e agit̄ ardenti⁹ iſiſtat̄. Cū eñ honor ⁊ obſequiū ſp̄aliter hoc tp̄e xp̄o eius nato in noſtra humanitate paſſo ⁊ glorificato impenſum redūdet in ipſam matrē: nulla quidē ſibi fit iniuria ip̄m officiū omittendo. Omittit etiā officiū mortuoꝝ: q2 cū recordatio beneficioꝝ xp̄i p̄cipue q̄ ipſe paſſionis ⁊ reſurrectionis ſue tp̄e ꝯtulit: oēm noſtrū effectū ⁊ intellectū req̄rat. Proinde eccleſia illud ſolum officiū qd̄ ad ipſum xp̄m ſpectat in quo d̄ eius paſſione ⁊ reſurrectione agit̄ eo tp̄e agit vt ſic nō ad plura diſp̄ſa ad vnū dūtaxat vehementius occupet̄. Nec ꝑ hoc defuncti q̄ ſunt ī purgatorio diſpendiuz patiūtur: q2 cū ſint nobis ꝑ charitatez vniti beneficia noſtra ſm qd̄ meruerūt ꝑticipant̄ ab eis: nec expreſſius memoria ꝓ illis fieri poſſet ꝙ agendo memoriā de morte ⁊ reſurrectione xp̄i: ꝑ quā a penis liberari expectant. Extra eccleſiam tñ vtile eſt ipſa officia dicere.

¶ De diurno hui⁹ diei officio. Rubrica.

Sequitur de diurno huius diei officio videre. Et q̄dem hec quinta feria inſignit̄ ſacramentis: tum ab eccl'ia: tū a dn̄o inſtitutis: in qua die primo penitētes in eccl'ia introducūtur q̄ in capite ieiunij de ea eiecti fuerāt. Vñ in canone Innocen. ita legit̄. De penitentib⁹ vero q̄ ſiue ex grauioꝝb⁹ omiſſis ſiue ex leuioꝝb⁹ penitētiā gerūt ſi nulla interueniat egritudo: q̄nta feria ante paſcha eis remittēdū romane eccl'e ꝯſuetudo demonſtrat. Primo ergo de penitētiuz introductiōe in eccleſiā dicturi aliqua de ipſorum eiectiōe p̄mittam⁹. Siquidē miſericors ⁊ miſerator dn̄s cui⁹ mīe nō eſt numer⁹: ſicut ī pſalmo habet̄. miſericorditer ſemp agens et pctōꝝ ſalutē ſitiens ꝑ hui⁹ mūdi pelag⁹ periculoſe nauigantib⁹ ⁊ q̄ñq̄z fluctuantib⁹ inter alia multa remedia ſp̄aliter duas naues ſiue tabulas parauit. Prima eſt baptiſmus. Secūda pn̄ia: ſicut ap'lus ait ad Ephe. Et quidem ꝙ penitētes de eccleſia eijciūtur rep̄ñtat exilium ⁊ eiectionē Ade ⁊ Eue de paradiſo: ꝓpt̄ eſum pomi. Peccatores ergo de eccleſia eijcimus: ⁊ eiectis pn̄iam ſeptēnem aut aliam ꝓ criminum qualitate imponimus. ⁊ eiecti ꝑ ſeptem hebdomadas extra morant̄: q2 gen⁹ hu

manum in adam lapsum iudicio dēi in hoc exi
lio septē milib⁹ dānatur annoꝝ. Maria quo-
qꝫ lapsa septē dieb⁹ extitit extra castra. For-
ma eiectionis habet̄ in cōcilio agatheñ. Eie-
ctionem vero cayn a facie dñi repñtat ecclesia
excōicādo viros sanguinū p̄cipue cū candelis
extinctis: qꝛ ⁊ ille ⁊ isti spm̄ vitijs extinxerunt.
q̄ candele in ꝓlatiōe anathematis debēt ꝓij-
ci ⁊ pedib⁹ cōculcari: nec vlteri⁹ debent ad ali-
quez vsum sicut nec sal infatuatū assumi. Eie
cti ferunt candelas in manib⁹ ad significandū
ꝙ ꝓ ope quo p̄mi parentes porrexerūt man⁹
ad pomū vetitū apposita est ignea rumphea
in paradiso. Claudunt̄ coram eis fores eccl'e
in signum adit⁹ paradisi quondā obclusi. Qd̄
de loco ad locū vadunt siue in exiliū mittunt̄:
significat ꝙ cayn post mortē fratris ꝓfugus
⁊ vagus fuit sup terram. Qd̄ cilicijs ⁊ laneis
vtūtur: de iob tractū est: qui penitētiā in fauil-
la ⁊ cinere agens sacco se operuit: ⁊ de niniui-
tis q̄ similr̄ fecerūt. Cilitiū quoqꝫ portāt in si-
gnū pellitiaꝝ tunicarū Ade ⁊ Eue. Johānis
etiā habitum recolētes. Carcer pnīe a ioseph
initiū habuit. Qd̄ comā ⁊ barbaz nutriūt: tra-
ctum est de ioseph cui in carcere posito ista ex
creuerunt. Qd̄ iacent aut sedent in terra: sum-
ptuz est de iob: qui in sterquilinio sedit. In ter
ra etiā comedunt quasi ipo facto dicāt. Ma
ledicta est terra in ope tuo. Nō dicit̄ eis aue:
qꝛ nōduz erat mutatū nomē eue. ꝙ pedes nu
dant nuditatē representat Ade: ieiunantes ꝙ
indigēt ornatu gl̄ie. ꝙ baculis vtunt̄: tractū ē
de iacob q̄ peregrinās in baculo iordanē trā-
siuit. ¶ In his etiā oīb⁹ inuitant̄ ad humilita
tem ⁊ purgatoriā ꝯfessionē: ⁊ tam pctōꝝ q̄ e
terne pene meditationē: ⁊ ꝙ sint mēores sue
peregrinationis. Nam q̄ eijciunt̄ de ecclesia ⁊
post eos cantatur. In sudore vultus tui vesce
ris pane tuo. hoc ideo fit vt videntes eccl'iam
ꝓ eis esse cōfusam: magis ac magis ꝯfundan
tur. In vestimentis q̄ppe sordidis ⁊ excremē-
to criniū ⁊ barbe: multiplicatio miserie pctōꝝ
insinuat̄: quasi dicant ipso facto. Iniquitates
mee multiplicate sūt sup capillos capitis mei
Qd̄ ī terra iacēt: eis eternā dānationē ad me-
moriam reducit: quasi dicant. Dñe ꝑdes oēs
q̄ in terrā descenderūt. i. q̄ dediti sunt terrenis
nisi resipiscant. Qd̄ de loco ad locū cū baculo
vadunt: eis ad memoriā ꝑegrinationē suā re-
ducit: q̄ ꝑ peccatū recesserunt a deo. In bacu-
lo eniz intelligit̄ correctio: ꝯsolatio: ⁊ sustēta
tio: quasi dicant. Virga tua ⁊ baculus tu⁹ ipa
me ꝯsolata sunt. Est autē baculus cubitalis:
quia in qua mensura messi fuerint: remetietur
eis. ¶ Sed querit̄ quare hac die penitentes
in ecclesiā introducūtur. Respōdeo in q̄nta fe
ria deus creauit pisces ⁊ volucres. pisces in a
quis reliquit: volucres in aera leuauit. Iuxta
illud. Magne deus potentie qui ex aquis ⁊c.
partim remittis gurgit. s. pisces. partim leuas
in aera. s. volucres. Per pisces intelligunt̄ cu
pidi auari ⁊ luxuriosi: qui in fluxu cupiditatuz
huius mundi delectant̄. Volucres sunt: spūa
les qui in spiritualem cōuersationem quasi in
aera leuant̄. Penitentes igit̄ in q̄nta feria in
ecclesia ītroducūtur: ⁊ quasi segregatis a ma
lis ⁊ ab huius mūdi delitijs: in celis aīo cōuer
santur. ¶ Preterea in fine q̄nte etatis quam
hec quinta feria significat Johānes baptista
pnīam p̄dicauit: ⁊ dñs noster venit in mūduz
peccata absoluēs: ꝓut in p̄ma huius diei orō
ne dicit̄. ¶ Rursus in hac die īstitutū est sacra
mentum sacramētoꝝ. s. corporis ⁊ sanguinis
dñi: cū dñs vetus finiuit testamentū ⁊ nouum
inchoans panē ⁊ vinū in corpus ⁊ sanguinez
suū transsubstātiauit qd̄ est sacramentū mīe.
Quia ergo xp̄us solus de mīa crimina tollit:
p̄missum est: ideo penitentes hac die reconci-
liantur: quia hac die misericordie ꝯsecrauit sa
cramentuz: ⁊ inde est ꝙ missa huius diei solē-
niter cātatur: vt ibi dicetur. Merito igit̄ hac
die q̄ tota in remissionē peccatoꝝ ꝯsecrata ē:
penitentes recōciliant̄: ad percipienda corpo
ris ⁊ sanguinis dñi sacramenta. Decuit itaqꝫ
hoc sacramentū sacramētoꝝ in fine institui q̄n
te ferie adueniēte sexta feria: eo ꝙ in fine q̄nte
etatis: ⁊ in p̄mordio sexte: lex finē ⁊ euangeliū
sumpsit exordiū. Preterea hac die absoluun-
tur: quia in ea die xp̄us fuit captus ⁊ ligatus:
q̄ ligatio absolutionez nostrā operata ē. Hac
etiā die xp̄s lauit pedes discipl'oꝝ suoꝝ: vt pe
des ⁊ affectus nostros lauet. i. soluat a pctis.
¶ Forma vero reconciliationis est hec. Exit
pōtifex ad ianuas patētes eccl'e: vbi iacēt pe-

nitentes ꝓstrati in terra: et eos vice xp̄i vocat ad timorē dn̄i dicēs ter. Uenite ve. ve. filij audite me. timorem dn̄i docebo vos. Hanc esse xp̄i vocem ꝓbat ti. psalmi. xxviij. de quo sumitur qui talis est psalm⁹. Dauid cū mutauit vultum suū coraz abimalech. Abimalech interp̄tatur patris mei regnuz: ꝑ quē iudeos accipimus: corā quib⁹ verus dauid mutauit vultuz suū. i. sacrificandū ritum: et ferebatur in manibus qn̄ panē ⁊ vinū dedit discipul' dicēs. Hoc est corpus meum: et hic est sanguis me⁹. qd̄ q̄dem hodie factum est. Dicens ergo pontifex vicarius ih̄u xp̄i. Uenite penitētes. inuitat ad corpis sanguīsq̄ ꝯuiuiū. Proīde ꝓ eis orat: genua flectit: eos āmonet: eosq̄ recōcilians ī eccl'ia introducit. ¶ Illud etiā notabile est ꝙ vndiq̄ ianue eccl'ie patēt: ad notandū: venientes ab austro vl' ab aq̄lone. i. iustos ⁊ peccatores qn̄ accedant ad mīaz nō esse ꝓhibendos: ⁊ a pacha in antea patebunt: eo ꝙ in octaua nostre resurrectōis nullū erit improperiū peccatoꝝ electis. ¶ Illud quoq̄ notabis ꝙ penitentes in eccl'ia recepti crines et barbā quā nutrierāt deponūt ⁊ se vestes mūdas ⁊ cultiores depositis pn̄ialib⁹ induūt. a ioseph capiētes exemplū qui de carcere duct⁹ tōsus ⁊ lot⁹ est ⁊ vestib⁹ decorat⁹: per hoc quoq̄ innuitur ꝙ deponētes multitudiuē peccatoꝝ induunt vestimenta virtutum.

¶ De eadē q̄nta feria. Rubrica.

Hac etiaz quinta feria scd̄o loco tripartitū oleum cōsecratur qm̄ hodie agn⁹ dei ad victimā. s. vesperam īmolabat̄. de cui⁹ sanguīe vterq̄ postis ⁊ sup̄liminare domoꝝ in quib⁹ erat edēd⁹ liniebat̄: vt hoc signo viso extermīator egypti dom⁹ sacri ꝯuiuij p̄teriret intactas: in quo prefiguratū est ꝙ si frōtib⁹ nr̄is vnctōe crismatis quasi sanguinē xp̄i q̄ vnct⁹ īterp̄tat̄ signū crucis imp̄mit̄: diabol⁹ in domib⁹ aīaꝝ nr̄aꝝ nullam nocendi hz ptātez. Recte ergo qua die illud figuratiuū agebat̄: significatuz solēniter celebrat̄. ¶ Sz diceres. Consequēs igit̄ eēt vt hac die pueri ꝯfirmentur. i. in frontib⁹ crismate sacro signētur. Rn̄deo sctā eccl'ia illum in quo passus est dn̄s luctui dedicauit. ⁊ solēnitatis ⁊ ꝯuiuij gaudium in diē tertiū quo resurrexit dn̄s reseruauit: vt tūc demū ꝓ recupata salute aīaꝝ: que est patrata in sexta feria et ꝓ futura corpoꝝ resurrectiōe que donata est nobis in eccl'ia paschalis agni ꝯuiuiū celebremus dicentes. Pascha nostrū īmolat⁹ ē xp̄s itaq̄ epulemur. Sumentes ergo illud vn̄ postes nostraꝝ frontium signare debem⁹: recti⁹ ab ipsa significatōe vsq̄ ad ꝯuiuiuz paschale cessamus: vt tunc submerso pharaone trāseūtes per mare rubruz signātes domos contra extermīationez paschale ꝯuiuiuz celebrem⁹. ¶ Sed diceres cur itaq̄ in sabbatuz crismatis ꝯsecratio non differt̄: Rn̄deo quia ab hac quinta feria vsq̄ ad vesperaz sabbati a missarum solēnijs vacamus. ipsum autē crisma nō nisi intra missarum solēnia fas est consecrari: sed ante missam baptismuz cōuenit celebrari: ꝓut sub sabbato sancto dicet̄. Uel ideo ī quīta feria ꝯsecratio celebratur: qz xp̄s in quinta fuit vnctus etate. nam in quinta venit q̄ in sexta sanguinē ꝯsecrauit: de cui⁹ vnctōe dicit Daniel. Ungatur sanct⁹ sanctoꝝ. Et Isa. Spiritus dn̄i sup̄ me eo ꝙ vnxit me. a. e. m. m. Et dauid. Unxit te deus. d. e. t. o. l. p̄. cō. tu. cuius vnctio ex tunc cepit cum verbuz caro factuz est. cuz plenitudo diuinitatis in eo corpaliter habitauit. tunc autē ꝯpleta est cuz in baptismo super ip̄m spirit⁹ sanct⁹ in spē colūbe descēdit. Ideoq̄ vnctio que hodie ꝯficit̄ ad vngendū vsq̄ ad baptismuz differtur: vt significemus sp̄m sanctum sup̄ dn̄m in baptismo visibiliter descēdisse: ⁊ nos in baptismo spiritū sanctum accipere. Ex his itaq̄ patet in vespa sabbati statim post baptismum esse ꝯfirmandū: vt postea celebret̄ paschale ꝯuiuiū: et qd̄ quibusdā placet saltem in paucis esse tunc confirmationis mysterium incboanduz. Quia igit̄ de triplici oleo mentio facta est notanduz est ꝙ triplex sacramētum ex eadē substātia fit olei. ad ostēdendū ꝙ lz vnus sit sp̄us sanct⁹: multiformis est tn̄ ꝑm dona sua. vn̄ apl's. i. ad Corin. xij. Alij per sp̄m datur sermo sapīe: alij sermo sciētie: alij fides: alij gr̄a sanitatū ⁊c. hoc triplici oleo coaptamur qd̄ inde appebit si olei triplicem ꝓprietatē attendam⁹. Olea em̄ vt di

ri. Isi. Est arbor pacis insignis: pīquedo cuius valz ad reficiendos artꝰ lassos ꝛ infirmos: et est papulum lumīs. ꝙ est arbor pacis refertur ad oleum crismatum. ꝙ pabuluz est luminis refertur ad oleum catbecumīor. ꝙ artus lassos infirmos reficit: ad oleum infirmoruz. Nec igitur tria p̄cedētibus verbis apl'o coaptantur. Siquidē in multitudine pacis esse videtur qui dulcedinē interne suauitatis gustauit: sicut psalmista. Gustate ꝛ videte qm̄ suauis est dñs. Sapozem buiꝰ dulcedinis senserat ille qui dicebat. Gra dei sum id qđ sum. i. ad Corin. xv. c. Nec gratia est donum sapientie que intelligitur per pacis oleum. Uerū qz hunc sapozem libenter in alium deriuat vir fidelis: iccirco alij dat sermo scie. Scientia eniz est doctrina qua fidelis alioz verbo vl' ad minus exemplo instruitur. qui per balsamū itelligitur. ꝛ quia apostol' in hoc laborauit: iccirco cū dixisset: gra dei sum id qđ suz: statiz subiunxit: ꝛ gratia dei in me vacua non fuit. Nec duo simul p̄iuncta. s. oleū ꝛ balsamū. i. dulcoz sapiētie: et odoz doctrine perfectum facūt seruientē. que duo. s. sapientia ꝛ doctrina ad oleum crismatum pertinent. Ad oleuz ẋo catbecuminoz ptinet fides que mentem illumīat sicut oleuz lumē p̄stat. Fides eſſi valet ad duo scz ad purgamentū ꝛ tutamē. purgat p̄terita vitia. ꝛ tutelam p̄stat ꝓra futura sicut verba ꝓsecratōis buiꝰ olei manifeste ostēdūt que inferius exponētur. Ad oleū infirmoz pertinet gra sanitatū. i. sanitas corpis et mētis. Valet eſſi ꝓra vtriuscz egritudinem sicut ex verbis bñdictōis ipsi' liquet. ¶ Quare autē infirmi ꝛ catbecumini ūnū guntur: ꝛ de vnctōib' que fiunt et boc triplici oleo dictū est in p̀ma parte sub titu. de vnctōibus. ¶ Sequitur videre de ipsoz oleoz ꝓsecratōib'. Et p̀mo de oleo infirmoz. secundo de oleo crismato. tertio de oleo sancto. ¶ Prio ergo de oleo infirmoz dicendum est. nam illud p̄ius est ꝓsecratum ꝙ crismatū ꝛ scſſi. Et est rō qz illi' sacramentum pa' fuit tpe ꝙ crismati vel scti. Nā dñs discipulos suos docuit infirmos vngere: sicut i euāgelio ꝺr. Oleo vngebat infirmos ꝛ curabant. ꝛ Jacob' apl's ait. Infirmat qs ꝛc. Oleū ẋo crismatū ꝛ sctſi. s. catbecumioz abecc'ia istituta sunt: lz ꝛ in veteri testamēto aliq̄ de vtroq̄ habeat silitudo. Ibi nāq̄ duplex oleuz inuenit. vnū vz crisma q̄ vngebant reges. Precepit eſſi dñs Moysi vt cōficeret crisma quo vngeret tabernaculū in dedicatōne tēpli. ꝛ arcaz testi aaron: reges ꝛ sacerdotes ꝛ filios ei' dicens. Sument aromata p̀ma ꝛ oleū. Inde est ꝙ vnctōe crismatis ecc'ias ꝛ calices conſecramus. reges etiam ꝛ pontifices iungimus. Moyses tñ oleo materiali nō legit inunct': sed solū spūali sicut ꝛ tps. Oleū etia sanctū a lege sumpsit exordiū quo reges tñi ꝛ sacerdotes vngebātur. Alij dicūt ꝙ oleū infirmoruz apli instituerūt. qui cū illo egrotos vngebant. Oleū vero crismatum ꝛ catbecumioz apli viri ꝓstituerūt. ꝛ iō ꝓsecratio olei infirmoz p̀or est tpe q̄ crismati: ꝛ etiā ꝙ olei sancti: qz p̀or maior ꝛ venerabilior est doctrīa apl'oz ꝙ pape. Cui' autē olei ꝓsecratio non bz tale p̄ncipium quale alia habēt: qz nō ꝺr in eo. Dñs vobiscum: nec orem': nec Sursum corda: nec aliquid bmōi: nec etiā talē bz finem qualē i alijs ꝓsecratōibus dicimus: vt infra dicetur. s. Per dñm nostrū ieſum xp̄m ꝛc. vel Per eum q vēturꝰ est iudicare viuos ꝛ mortuos: sed sic claudit'. In nomie domini nostri ihu xp̄i. Et est rō: qz benedictio ipsius olei sancti non est officium p se: sed ē emboliſm' p̄cedētis officij: qđ appet qz cuz ponatur añ illud verbū canonis. Per quē bec oīa dñe bona sp creas: stati bñdictōne ipsa finita subiūgit. Per quē bec oīa ꝛc. Et sic est emboliſm'. i. adiectio p̄cedentis officij. s. illius oratōis. Nobis quoq̄ peccatoribus: vbi p penitentibus oratur. Est eſſi duplex emboliſm' put dictum ē in quarta parte sub tit. de silentio post oratōem dñicaz. ¶ Bz quare cōsecratio buiꝰ olei canoni adhicit. Respōdeo. Primo ibi rōnabiliter oleum morientiū ꝓficit: vbi moꝛs dñi ꝓsumat: vt sicut moꝛs dñi destruxit mortis auctorē: sic gratia que p vnctionē morientī ꝓfertur: destruat peccata q̄ sunt causa mortis. Scōo duo sunt de quib' i hoc officio agit. s. īmolatio xp̄i. ꝛ īmolatio ecclesie. īmolatio xp̄i fuit i cruce. īmolatio ecclesie fit cum peccatū moꝛtur. De īmolatōe cbristi fit mentio in introitu. Nos autez gl'iari. et spāliter in canone: de īmolatōe ecclesie fit mē-

tio in epistola vbi dicitur. Si nosmetipsos iudicaremus nō itaq; iudicaremur. Sunt etiā ⁊ alia duo. Infirmitas ⁊ medicina: infirmitas ex peccatis sepe puenit. medicina de gra dei. De infirmitatibus ait Paul⁹ in epistola. Qui indigne manducat ⁊ bibit corpus ⁊ sanguinē domini iudiciū sibi manducat ⁊ bibit nō dīudicans corp⁹ dñi. Iccirco inter nos multi infirmi ⁊ imbecilles ⁊ dormiūt multi. De medicia dicit Jacob⁹. Infirmatur quis in vobis inducat pbyteros ecclesie ⁊ orēt sup eū vngentes eum oleo in nomīe dñi. ⁊ oratio fidei saluabit infirmum: et alleuiabit eū dñs ⁊ si in peccatis sit dimittūtur ei. Si igit̄ ꝓpterea infirmātur quia manducāt corp⁹ dñi indigne: ⁊ gra spūs sancti quā significat hec vnctio eos saluat: merito ꝓsecratōi corpis dñi adijcit̄ ꝓsecratio huius olei. Per passionē essi dñi cui⁹ ꝑmemoratio fit in ꝓsecratōe corpis, ꝓstratus est diabolus: ⁊ gratia spūs sctī cui⁹ signū est vnctio diaboli arma. i. peccata quotidiana tollunt̄. Tertio iō ꝓsecratio olei infirmoꝝ ꝓsecratōi corporis xpi adiungit̄: quia nouissima oīo ꝓsecrationis corpis xpi et voto penitentiū fit. cōgrue igitur sub ea ꝓsecrat̄ oleū ꝑ penitētib⁹ vbi eorū sacrificia dño offerūtur. ¶ Cōsequēter attendam⁹ aliqua v̄ba ꝓsecratōis hui⁹ olei ifirmoꝝ. ōr essi ibi sic. Emitte spīm tuū paraclytū in banc pīguedinē olei. Nēpe nō sine cā ponitur paraclitū qō patebit si triplicis olei efficatiā attēdam⁹. Oleū sctm̄ ꝓcepit: siue i exorcismo olei scti: vz catbecumīoꝝ ꝓcipitur diabolo: vt recedat a catbecumīo qui adhuc reputatur mortuus quousq; nō ē baptizat⁹. oleū crīs male iam viuētes sanctificat. oleuz infirmoꝝ sanctis medelā ꝑstat: qz vero egritudinē sequitur doloꝝ. vñ in eadem ꝓsecratōe olei infirmoꝝ ōr ad euacuādū oēs dolores ⁊ oēm egritudinē: sequit̄q; dolorē ꝓsolatio: nō recte ponitur ibi Paraclytū qō interpret̄ ꝓsolatoꝝ. In mortuo aūt q̄ dolorē non sentit nō seq̄tur ꝓsolatio: sed nec sanus ⁊ sctificatus: quia i eo non est infirmitas ex qua doloꝝ indiget ꝓsolatiōe. ¶ Circa oblatōem eiusdem olei infirmoꝝ no tandum est ꝙ in ordinario ita scribit̄. Offeratur pontifici oleū qō offerūt ꝑsbi anteq̄ dicatur. Per quez bec oīa semp dñe bona creas. Nempe hoc in Exo. xxvij. c. ꝑfiguratū est vbi dicit̄ Moysi ꝙ accipiat a pp̄lo oleuz oliuarum purissimū. Oleum siquidem cuz offert̄ a populo tamē liquoꝝ est: sed ꝑ benedictiōez fit sacrm. Mystice autez hec oblatio siue ām̄nistratio significat ꝙ popul⁹ debet clero tpalia mīstrare: spūalia ministranti ei. vñ apl̄us. Si seminauim⁹ vobis spūalia: non est magnuz si vestra carnalia metamus. Consecrat autem oleū eps cū oībus sacerdotib⁹ ei astantib⁹: qz hoc sacramentū fuit a xpi discipulis institutū: vel tractuz est ab antiqua ꝙsuetudine qua cōsueuerat ecclesia ꝓmitiua simul cuz pontifice verbis ⁊ manib⁹ corpus xpi cōficere: forte ad testimoniuz: put hodie in missa de ordinibus cum ordinatore faciunt ordinari. Maz ⁊ summus pōtifex quotiēs diuina celebrat: sacerdotes ei astantes verbis ⁊ manib⁹ cū eo ꝓsecrāt. Et quia vt iam dictum est hui⁹ olei ꝓsecratio est embolism⁹ canonis: iccirco eaz totā sicut ⁊ canonem sacerdotes cū eo dicūt. Inde ꝑficit officiū eps vsq; ad illuz locū. Par dñi sit semper vobiscuz. ⁊ clerus respōdet. Et cū spiritu tuo. ⁊ tunc tacet ⁊ sol⁹ eps cōicat. ¶ Scōo videndum restat de oleo crismali. Fabian⁹ essi papa statuit hac die singulis annis debere cōfici crisma: qz nouū est sacrm: et iō semp est innouandū. ⁊ vetus ꝓcremādū. Ita essi ab apostolis eoꝝ successoꝝ⁹ accepit a cūctisq; tenēda mādauit. ¶ Circa qō sciendū ꝙ crisma cōficitur ex balsamo et oleo ꝓpter mysticā rationem: qssi ꝑ oleuz nitoꝝ ꝓscientie designatur. Juxta illud euangelij. Prudētes v̄gines acceperūt oleum ⁊c. Per balsamū v̄o exprimitur odoꝝ fame: ꝑ qō i libro sapiētie ōr. Sicut balsamus aromatizans dedi odorē. Oleo ergo qō lucet addit̄ balsam⁹ qui redolet: quia fide opante ꝑ dilectionē lucere ⁊ bona fama redolere ad honorē dei: ⁊ ad vtilitatē ꝓximi debemus. Odoꝝ essi balsami in oleo bonaz opationem longe lateq; diffusam gratia spūs sci coopante demōstrat. Scōo additur oleo balsamum: ad significandū ꝙ in vultu xpi resplēduit celestis nitoꝝ et gratia excellēti⁹ q̄ i alijs Maz vt Hieremas ait. Virgo de virgine natus: qui nō ex voluptate carnis neq; ex voluntate viri: sed ex voluntate dei natus est: nisi ba

buisset in vultu oculisq; quoddam desideriū: nūq̄ eum statim cum ingenti desiderio secuti fuissent apostoli. nec qui venerant ad eū ꝯprehendenduz corruissent. Iste nitor opante dei gr̄a vultus electoꝝ exhilarat vt dn̄m cum magna dilectiōe imitent̄. Unde in p̄fatione q̄ cātatur in ꝯsecratōe crismatis dicitur. Dauid ꝓphetico spū gratie tue sacr̄a p̄noscēs: vult⁹ nostros i oleo exhilarādos esse cātauit. Et paulopost. Hui⁹ olei vnctio vult⁹ nostros iocundos efficit ac serenos. Vult⁹ nostri sunt opeꝝ nostrorum manifestatio. Tertio quoq; balsamus oleo additur: vt oēs q̄ ex eo vncti fuerint opante gratia spū sancti ꝯuersioni doctrinaz iūgere nitātur. Et hec duo. s. vita et doctrina sunt ꝯnexa in septez donis spūs sancti ꝓpter qd̄ crismalis vnctio fit. naz sapientia ad vitā: intellectus ad doctrinam: ꝯsilium etiā ad doctrinam: fortitudo ad vitaz: scia ad doctrinā: pietas ad vitam: et timor ad vitaz refert̄. Doctrina autē ꝑ balsamū intelligit̄: vt p̄missuz ē. Crisma grece dicit̄ vnctio latine: que etiā domino nomē accōmodauit. Naz xp̄s a crismate dicitur. i. vnctus ꝓut dictum est in ꝓhemio scd̄e ꝑtis. ¶ Cōsecratur aūt crisma in eo loco vbi ꝯsueuimus dare pacem: sicut ⁊ oleuz sanctum: et hoc ideo vt pax ⁊ ꝯcordia ꝑ vnctōem crismatis regnet in nobis. Crismate eñ vngimur vt donis spūs sancti repleti deo ⁊ hominibus pacificemur: quia in maliuolā aīam non introibit sapientia. Habet quidez crisma officium per se qd̄ incboatur a Sursum corda. ⁊ finit̄ Per xp̄m dn̄m nostrū qui viuit ⁊ regnat. ꝑtinet eñ ad eos q̄ surrexerūt et viuūt cū xp̄o. ¶ Sane postq̄ sol⁹ pontifex ꝯmunicauit vt p̄missum est: ipse vadit sedere super sedez suā. et tunc duodeci p̄sbyteri parati duodeci apostolos significantes: et alij clerici discipl̄os signantes: descēdunt in sacrarium ad apportādum solēniter tam oleuz crismale q̄ sctm̄ siue cathecumīoꝝ hoc modo. Precedunt namq; duo lumīaria ⁊ sequūtur due cruces: et in eaꝝ medio vnus acolitus ferens ampullā cū oleo futuro crismali: subsequūtur duo thuribula ⁊ in eoꝝ medio alter acolitus ferens aliam ampullam cum oleo futuro sancto. subsequenter dyaconus librum euangelij ferens. deinde dicti p̄sbyteri ⁊ alij clerici bini sequunt̄ quousq; ꝑuenitur ad gradus ante altare. Nempe duo lumīaria sunt lex ⁊ ꝓphete que nobis saluatorem p̄nunciauerūt. due cruces sunt duo martyria sine sanguine. s. mortificatio corpis proprij que est crux a sinistris: et ꝯpassio ꝓximi q̄ est crux a dextris. Inter has fertur oleuz futurum crismale quo īungūtur pugnatores q̄ debent esse parati ad martyriuz: ⁊ semp duplici martyrio debēt se affligere. Crucē a sinistris habebat ille qui dicebat. i. ad Corin. ix. c. Castigo corpus meū: ⁊ in seruitutē redigo. Crucem a dextris habebat idem q̄ dicebat. ij. Corinth̄. xi. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō infirmor. q̄s scandalizat̄ ⁊ ego nō vror. Duo thuribula sūt duplex gen⁹ oratiōis. s. oratio ꝓ remouendis malis: ⁊ oratio ꝓ adipiscēdis bonis. hec duo notat psalmista: cum dixit. Exaudi deus orōnem meā. s. que est ꝓ adipiscēdis bonis: et ne despexeris dep̄cationem meam. s. que est pro remouendis malis. Inter duo thuribula fert̄ oleum futuroꝝ cathecuminoꝝ: qꝛ ꝓ cathecuminis est orandū ⁊ eos orare opz: vt ad robur qd̄ per oleum crismale significat̄ valeant ꝑuenire. Inde euangelium sequit̄: qꝛ in eo toti⁹ boni nostri ē ꝯsumatio. p̄sbyteri ⁊ alij bini sequūtur: quasi dicāt spōse Cant. i. Trahe me post te: ⁊ curremus in odorem vnguentoꝝ tuoruz. Potest etiā dici q̄ ampulla cum oleo futuro cathecumīoꝝ humanitatez xp̄i significat plenā spū sancto. Duo lumīaria: due cruces: duo thuribula: sunt lex ⁊ ꝓphete: q̄ predixerūt xp̄z ⁊ dn̄m esse venturum. Sequēs v̄o euāgeliū affirmat qd̄ lex et ꝓphete p̄dixerunt. p̄sbyteri ⁊ clerici bini ⁊ bini sunt testes crismalis mysterij. Hi sunt apl̄i bini ad p̄dicatiōis officiuz destinati coopatores ⁊ testes christi Cant⁹ istorum. s. O redemptor: p̄dicatōem ⁊ orōnem significat apostoloꝝ. Ampulla quoq; in singulos ordines ad altare defertur: per quos inuitur q̄ dn̄s in corpore suo ante passionem officia septem ordinum adimpleuit. ¶ Premisimus de ductione olei crismalis et sancti siue cathecuminoꝝ de sacrario vsq; ad sanctuarium: nunc dicamus de eadē vsq; ad episcopū. Postq̄ eñ predicta ꝓcessio venit ad sanctuarium: tunc ante altare ad orientem ordinate

se dispon⁊t: ostiarij: lectores: ⁊ exorciste: ⁊ accoliti: ita vt sextum locum obtineat, subdyaconus qui illa die legit epistolam: ⁊ post omnes ē accolitus cū ampulla: ita ꝙ omnes sunt sub vmbraculo sub quo ampulla delata est a sacrario: que defertur de vno ad alterū ꝑ quandam cōnexionem syndonis albe: qua ex parte velata est ampulla quousq; peruenit ad episcopum: ita vt a medio sursum videri possit. Nempe in ꝯnexione syndonis cōnexio intelligitur charitatis. Ampulla xp̄us est. vel āpulla cum crismate corpus dñi ex virgine Maria assumptum cum diuinitate. s. xp̄m viuū eē significat: premissum ordinem quedam eccl̄ie seruant. Est ⁊ alius ordo quē ⁊ alie seruāt. nā fertur ampulla cooperta syndone alba in sinistro brachio. portantez ampullā p̄cedit lumē ⁊ antecedunt duo sacerdotes. vnus cū thuribulo: alius cū cruce: ⁊ in medio eoꝝ dyaconus cum libro euangelij: ⁊ sup̄ capita eoꝝ ferť vmbraculum seu palliū: ⁊ duo antecedunt cantādo. In quo facto rep̄sentatur ꝓcessio quam fecerunt filij israel tendentes ad terrā ꝓmissionis: qm̄ syndon est arca: ampulla vrna: lumen p̄cedēs ampullā colūna ignis q̄ p̄cedebat populum. sacerdos cum thuribulo: aaron cū thuribulo. Numeri. xvij. c. sacerdos cū cruce: iosue cū sceptro. dyaconus cū libro euāgelij: Moy cum libro legis. vmbraculum est tabernacl̄m vel nubes lucidissima que filios israel obūbrauit. q̄ cantātes p̄cedunt: leticiā eoꝝ significāt: qui ad terrā ꝓmissiōis trāsierunt. vel duo cantores sunt p̄dicatores: duo p̄cepta charitatis annūciātes. Hec aūt oīa in figura ꝯtingebāt illis. In hoc etiā facto rep̄ñtatur ꝓcessio xp̄i ⁊ eccl̄ie tendentes de hoc mūdo ad patriā. Nēpe ampulla est xp̄us. syndon alba est sācta cōuersatio eiꝰ. In sinistro brachio teneť: quia b̄ omīa in hac vita q̄ ꝑ sinistram significatur acta sunt: vel qꝛ cōuersatus est in vita presenti. lumē p̄cedes est iohānes q̄ fuit lucerna ardēs Dyaconꝰ in medio duoꝝ sacerdotum est xp̄s ī medio moysi ⁊ helye. duo p̄cedentes cū lumine sunt discipuli quos binos misit ante faciez suam. Ampulla ferť cooperta vsq; ad altare: ⁊ tunc discoopertur: quia quasi xp̄s coopertꝰ fuit vsq; ad passionem. nam pene ab omībus eius cōuersatio sancta dicebať. Sed in passione fuit nudus hominū reputatione: quia qui paucis diebus ante dixerant. Benedictus q̄ venit in noīe dñi: clamauerūt: crucifige crucifige eum. Quidam tamē priusq̄ ad altare ꝑueniant ampullam mediā cooperiunt ⁊ mediaz nudam ad altare ꝓducunt: quia xp̄us añ passionem mō latuit: vt cum fugit in egyptū: ⁊ cū inter cognatos querebať: ⁊ cū parentibꝰ subijciebatur: modo se palam exhibuit: vt cū predicauit vltra hominez dicens. Ego ⁊ pať vnuz sumus: ⁊ cum miracula fecit in quibus virtutem sue diuinitatis ostendit. Ampulla statim postq̄ b̄ñdicta fuit: ex parte cooperta ⁊ ex ꝑte discooperta vt allata fuerat salutatur ab ep̄o ⁊ p̄s byteris: qꝛ xp̄us postq̄ trāsiuit ad altare crucis. i. ad immolationez: ⁊ se obtulit deo patri sicut ampulla ad cōsecrationez ep̄i: aliqua parte corpus suū nudum monstrauit vt Thome ⁊ alijs discipulis quos voluit eē testes sue resurrectionis. alijs vero inuisibilis fuit. Vel ideo ꝓ parte nuda ⁊ ꝓ parte discooperta salutatur: quia tp̄us in humanitate manifestus ⁊ in diuinitate occultus ab omībus venerať. Salutātur autē ampulle q̄nquies ab ep̄o: vt de quinq; vulneribus gr̄aꝝ actio xp̄o reddať. Postq̄ aūt ampulla salutata est a ministris altaris cooperitur vt a nemine nuda videať. ⁊ cooperta iterum salutatur: qꝛ christus postq̄ salutauit ⁊ manifestauit se discipulis suis: quos voluit suos sueq; resurrectōis eē testes: ascendit in celuz ⁊ inuisibiliter factꝰ est hoībꝰ. Sed q̄uis eiꝰ p̄ñtiaz corporalē nō videamꝰ: tñ venerādo eū quotidie salutamus: qꝛ ⁊ discipuli eū ascēdentē in celū adorauerūt. Tandē ampulla in sacrariū deferť vt xp̄s in celū quē veneramur ꝑ fidē donec ꝑueniamus ad ip̄m: ideo syndon mūda est eius caro vel ꝯuersatio immaculata. Sane ep̄s ter alat in ampullā. Primo qꝛ sicut alitꝰ ab interioribꝰ ⁊ secretis cedit ad publicum: ⁊ vocatur spiritus: sic episcopus per spiritum suum demonstrat spiritum sanctum a patre ⁊ filio procedentem in corpore domini habitare. Ampulla enim cuz crismate corpus significat cum diuinitate. Ampulla vero cum oleo humanitatem plenam spiritu sancto designat. Secundo etiaz

alat: quia legitur in euangelio ꝙ dñs insufflauit in discipulis dicens. Accipite spm̄ sanctuz ꝛc. Hic igitur alitus illam insufflationē significat. Ideo autē ter alat: quia tres ꝑsone sunt ꝛ nunq̄ spūs sanctus est sine patre ꝛ filio a q̄bus ꝓcedit: ꝛ a seipso venit. Datur autē spūs sanct⁹ officio sacerdotū: sed nō datur ab alijs: sic em̄ adest virtus spūs sancti per insufflationem a sacerdote factā in bonore ꝛ significatione ipsius spūs sancti: sicuti ꝑ verba que dicūt̄ in nomīe suo. His peractis cantat̄ agn⁹ dei ꝛ cōio. ¶ Tertio loco circa oleum sanctum seu cathecuminoꝝ: de cui⁹ deductōe p̄missum est sciendum ꝙ hec olei benedictio ꝓpriū habet officiū. Nam post eius exorcismum quē ep̄us lenta voce dicit: quasi p̄fationē inchoat dicēs Dñs vobiscum. Sursum corda. ꝛ finit̄. Per eundem dñm nostrū iesum xp̄m q̄ tecum viuit ꝛc. ꝛ in eo loco ꝯsecrat̄ vbi dicit̄. Pax dñi ꝛc. Hoc em̄ est opus gratie dei vt pacem ꝛ ꝯcordiam inter nos habeam⁹. ꝛ per vnctionez pax habeatur. Olea nēpe vt dictum est: est arbor pacis insignis: qd̄ p̄figuratum est in ve. testa. sicut verba huius cōsecrationis habēt q̄ sunt hec. Et cum mūdi crimina diluuio expiarētur effuso: similitudinem futuri numeris demonstrans ꝑ ramuz virentis oliue pacē terre redditam nūciauit. Ualet etiā hui⁹ olei vnctio ad duo. s. ad purgationem. ꝛ tutelam. Ad purgationē vt si q̄ cathecumino postq̄ venit in scrutinium adhesere macule recedant. ad tutellaz vt diabolus expulsus redire nō audeat: v̄ba orationis hoc demonstrāt' dicēdo. Si que illis aduersantiuz spm̄ tuū adheserunt macule: recedant ad tactum hui⁹ sanctificati olei. Hec de purgatione. De tutela sequit̄. Nullis spūalibus nequitijs locus. nulla refugis virtutib⁹ facultas: nulla insidiantib⁹ malis latendi licētia relinquat̄. Quia vero diabolus se dānanduz maxime in futuro iudicio nouit: ꝛ inde tremit: iccirco exorcismus terminatur. Per eundem domi. no. ie. xp̄m qui ven. est iu. vi. ꝛ mor. ꝛ secu. per ignem. Exorcismus em̄ est adiuratio. Naz in ea adiuratur diabolus vt recedat. Item quia hoc oleo perfusi ꝛ baptizati spem regni habent: iccirco oratio terminatur. Per eundem do. nostrum,

¶ De officio misse ip̄i⁹ q̄nte ferie. Rubrica

Tertio seriatiz misse hui⁹ diei offm̄ ꝓsequamur. ¶ Sane in ꝑsona penitentiū cantat ecclesia in p̄ncipio misse. Nos aūt gloriari oportet. Tales em̄ debent ꝛ possunt gloriari in cruce q̄ per penitentiā ꝑfecte egerūt. Et qm̄ in hac die institutum est sacramentuz sacramentoꝝ vt premissum est: ideo ad solēnitatem noui sacrificij: ꝛ ꝓpter gaudium recōciliationis penitentiuz cantat ecclesia in missa cantica leticie: p̄ter alleluia. ꝛ missa solēnis dicit̄ in concentu ꝛ ornatu ministroꝝ: sicut in festo natalis xp̄i. Nam hoc festum oīa alia excellit: excepto festo trinitatis. Et videtur quodāmodo eccl'ia sibi cōtraria: cum in alijs hui⁹ diei horis cantica leticie reticeat: ꝛ eas sub breuitate ꝛ quasi flebiliter dicat. Sed non est ꝯtrarietas: quia alia est causa leticie: alia ē tristicie: ꝓpter memoriam enim passionis est tristicia. ꝓpter institutionem vero sacramēti sacramentoꝝ est gaudium: ꝛ ideo ex institutione bonifacij pape cātat ecclesia Gloria in excelsis deo: quia gaudent angeli de cōuersione penitentium: ꝛ hoc in ecclesia in quibus crisma cōficitur ꝛ nō in alijs: ꝓut quidam dicūt. Ubi em̄ episcop⁹ presens non est: nec Gloria in excelsis dicitur nec alie solennitates seruātur vt dicunt: q̄uis ꝛ tunc neq; flectamus genua: nec oratio sup populum dicatur. ¶ Epistola vero. Conuenientibus ꝛc. que est prima Corinth̄. xi. est de modo sumēdi cenā dñi. ¶ Rñsoriū est de crucis siue xp̄i ꝑ crucē exaltatōne. Christ⁹ factus est obediens vsq; ad mortem. ꝛ est sexti toni: ꝓpter obedientie perfectionem: qm̄ senarius numerus perfectus est. Euangeliū est. Ante diem. Johan. xiij. ca. vbi sequitur. Cum dilexisset suos Jesus in finē dilexit eos: ꝛ est de dilectione ꝛ humilitate: quia illud sacramentū est dilectionis ꝛ hūilitatis. Agit̄ etiā ibi de lotione pedū: q2 dñs p̄cinxit se lintheo. i. humanitate purissima: īmittens aquā in peluim. i. gr̄am ī corde: ꝛ lauit pedes. i. affect⁹ Uenit autē ad simonē petrū: q̄ recusauit ex hūilitate tm̄. t̄tia tñ vice obediuit: ꝛ oportuit eū obedire vt hr̄et

partem cum eo. vnde vocatur Symon petr⁹ ꝓpter obedientiam. Tres ergo sunt cause q̄re domin⁹ voluit lauare pedes discipulorum. Primo ꝓpter signum dilectōis. Scdo ī exē pluz humilitatis. Tertio ratōe mysterij: quia lotio pedū designat lotōez affectuū. Puluis eñ adheserat pedib⁹ apostolorū. i. elatio inanis glorie quando dixerant. Domīe in nomīe tuo eijcimus demonia. et quando ꝯuertebantur plures: vel tristicia quādo non cōuertebātur homīes ad voluntatē suaz. Et ideo oportuit lauare hmōi affectiōes in illo die vt sic essent mundi toti. Nā prima die ieiunij dixit dominus. Tu autē cum ieiunas faciem tuam id est aīam vel rationem tuam laua. i. a peccato mortali munda. Cum igitur a principio lauamus nos a peccato mortali. a puluere. i. a venialibus debemus abstergi. hoc autē fit vt digne possimus acccipere corpus xp̄i: qđ fit per acta ꝑfecta penitētie. et ideo fiunt penitentiū absolutōes in hac die vt premissuz est. Pedū quoqz lotio significat lotionem Marie quādo lauit lachrymis pedes dñi: ideo cantat̄ antiphona illa. Mulier que erat in ciuitate peccatrix. ¶ Rursus lotio pedū signuz est remissionis peccatoꝝ. In baptismo nāqz vnusq̄sqz totus abluitur: sed cuz in rebus humanis postea viuitur: vtiqz terra calcatur. Ipsi eñ hūani affectus sine quibus in hac vita mortali nō viuitur quasi pedes sunt. Qui ergo non indiget nisi vt pedes lauet: ostēdit oīa peccata sibi esse dimissa sine quibus hec vita nō ducit̄. Pedes ergo q̄ sunt vltima pars corporis lauātur ad notandū ꝙ iudei aqua baptismatis in vltimo tempore mundabūtur. vnde et reliquie israel saluabūtur. Quare aūt fiat hec lotio ista die supra dictum ē. ¶ Et est notandū ꝙ ex oībus mandatis dei istud solū d̄r anthonomatice mandatum: qm̄ maiori exhibitione officij hoc obseruari p̄cepit cum discipul̄ suis pedes lauit dicens. Si ego laui vobis pedes dñs ⁊ magister: ⁊ vos īuicem debetis alter alterius pedes lauare. Et etiam cuz interdicto ait petro. Si non lauero tibi pedes ⁊c. Mādatum etiam illud de quo dictū est in ꝓximo sabbato quod fit a prelat⁹: rep̄sentat illud: qđ xp̄s fecit. Et attende ꝙ ad antiphonas q̄ dicūtur dum fit mandatum nō dicit̄ nisi vn⁹ versus de vno psalmo: qz alij eiusdez psalmi non ita ꝯueniunt cū antiphonis: vel cū his q̄ in ipso mandato fiunt. In offertorio ostendunt̄ p̄missa duo simul: vz ꝙ debem⁹ a mortalib⁹ et venialibus abstergi dicēdo. Dextra dñi fecit virtutez abluendo a mortalib⁹. Dextra domini exaltauit me abluēdo a venialib⁹. ¶ Post cōio. Et dñs Jesus postq̄ cenauit. Johānis xiiij. ca. ostēditur humilitas: et est scdi toni: ꝓpter scdaz lotionē a venialib⁹. ¶ Breuit̄ aūt notandū est ꝙ hui⁹ misse officiū nostre redēptōis continet summā ⁊ mysteriū. Nā in euāgelio legitur de peduz lotōe. in epl̄a de corpe xp̄i ⁊ sanguine. in ītroitu de cruce. in graduali de morte. in offerēda de resurrectōe. Naz hec oīa ſm mysticuz sensum ex euāgelio qđ est caput officij pendent. Christ⁹ quidē cū discipul̄ cenās īsurrexit a cena: vestimēta deposuit: lintheo se p̄cinxit: aquaz in peluī misit: ⁊ inter cenāduz pedes eoꝝ lauit: ⁊ ipsos lauare docuit ⁊ post lotionē iterum recubuit. Nempe xp̄z a cena surgere est ab accubitu patris venire. vestimenta deponere se exinanire. lintheuz p̄cingere: formā serui accipere. aquā in peluiz mittere sanguinē suū effūdere. pedes lauare: peccata remittere. lintheo extergere: passionis fide mūdare. vestimēta resumere: ē a mortuis resurgere: ⁊ vestem gl̄iose carnis īduere. recūbere ē ascēdere: ⁊ in dextra dei sedere. Ad hec pertinēt officia. Discipulos docere est spiritū sanctū mittere. Uerūtamē qz nondum ꝑfecte credebāt: iō nō d̄r. Credo. Ecce breuiter summam redemptōis humane que fuit oībus sufficiens sed non efficiens. Unde agitur in oratione. Deus a quo ⁊ iudas: de duobus generibus penitentiū. vno ꝓficientiū: vt latronis cōfitentis qui audire meruit. Hodie mecū eris ī paradiso. ⁊ alio non ꝓficientiū. vt latronis cōtēnentis: ⁊ īde ꝓditoris q̄ laqueo se suspēdit. ¶ Innocenti⁹ papa statuit hac die corp⁹ xp̄i sub spē panis reseruari: vt infirmi ⁊ religiosi q̄bus est necessitas cōmunicandi habeant ip̄z: ⁊ ꝓpter officium adimplendum. nam in duobus diebus sequentib⁹ non ꝯficitur corp⁹ xp̄i. Sanguis vero non seruatur sub spē vini propter multa. Primo quia vinum quod liquidū

est: de facili posset ex negligentia spergi. Secundo quia per calicem qui hac die sumitur finis veteris legis intelligitur. vnde scdz Lucā per calicem discipulis ⁊ non alijs eadē die datum domin⁹ discipulos designauit. Tertio qr corp⁹ qd seruatur nō est sine sanguine. Quarto quia p hoc ꝙ sanguis non seruatur: ostēditur ꝙ vetus sacrificiuz debet cessare. Panis namqz nouū. Vinum vero vetus designat testamentum. Ad quod ostendendū domin⁹ cū bibisset inquit. Consumatū est. Ergo calix sumitur ⁊ panis seruatur: eo ꝙ lex finem ⁊ euangelium habet initiū. Quinto qr xp̄s dixit in cena dñi. Amen dico vobis non bibaz ammodo de hoc genimine vitis: donec bibam illud in regno patris mei. Nō autē dixit de corpore seu de esu. imo īuenitur ꝙ postea comedit partez piscis assi ⁊ fauū mellis: sed nō īuenitur ꝙ postea biberit. ¶ Sed nunqd vinum quod ī die parasceues cum dñico corpore seruato sumit̄ in altari: ꝯsecratur ⁊ sanguis xp̄i efficitur p immissionem ipsi⁹ corporis in calicem ⁊ per eius tactuz? Super hoc dicunt quidā ꝙ p dñicaz oratōem que tūc dicit̄ fit ꝯsecratio siue cōmutatio vini in sanguinē. Naz Grego. assignās causam quare dñica oratio ī die illa a sacerdote dicat̄: dicit ꝙ ī p̄mitiua ecclesia apostoli sola dñica orōne vtebātur in cōsecratōne. Nos tamē hoc nō dicimus: quia si hoc iam esset nō esset necesse corpus dñi ad diem illuz seruari. Preterea ex his q̄ ī canone dñicaz orōnez p̄cedunt satis ptz ꝙ ad ꝓlationem ipsius orōnis trāsubstātiatio nō fit: et nullo tēpore missa fuit celebrata sine verbis illis. Hoc est corpus meū ⁊c. que sola in principio nascētis ecclesie ꝓferebātur ad ꝯficiendū ab apostolis q̄ postmodū orationē dñicam superaddiderūt: ꝓut dictuz est in ꝓhemio hui⁹ ptis. Dicimus ergo illud ex hoc nō cōsecrari sed sanctificari. differt autē inter hec. Nam ꝯsecratio est cōsecratione trāsubstātiare. sanctificare est ex cōtactu seu admixtione sacre rei reuerēdū ⁊ sanctuz effici. vt ptz ī aqua benedicta cui alia admiscetur. Item sanctificatū dicitur quod a tactu rei sanctificate efficit magꝫ reueredū. Si enim diceretur ꝙ solo contactu vinuz ⁊ aqua consecrarentur magnuz inconueniēs sequeretur. Nam sic ꝯtingeret calicē non posse lauari: et in milia mille panuz a tactu vnius hostie sine v̄bis posse ꝯsecrari: ⁊ ꝙ si gutta aque benedicte in stagnū vel puteū funderetur aqua illa benedicta perpetuo remaneret: ⁊ alia plura. Preterea si vinuz a tactu dominici corporis ꝯsecraretur esset contra decretum de ꝯse. dist. iij. sabbato. quod ꝓhibet die hac fieri cōsecrationem: de quo dictum est in quarta parte sub septīa ꝑticula secrete super verba. Hic est calix. ¶ Illud quoqz pretereundū non est quia romanus pontifex hodie remota tabula laterañ. altaris. de qua dictum est in prima ꝑte sub titu. de altaris dedicatōe: ⁊ in secūda ꝑte sub titu. de dyacono: infra ipsum altare cōficit eucharistiam ⁊ sanguinē: ⁊ cum thuribulo incensat illd: in hoc facto representās quia summ⁹ pontifex legalis semel in anno ingrediebatur in sancta sanctoꝝ cum sanguine: secuz portaus thuribulum viuis carbonib⁹ plenū: ꝓut dictum est in quarta parte: ⁊ sub tertia ꝑte canonis. Sic ⁊ ꝟz apostolum ad hebre. ix. ca. Christus p ꝓprium sanguinē introiuit semel ī scā eterna redēptōe īuēta. Peracto misse officio statī intercenandū. i. dum sacerdos cōicat cantatur vespertinum officiuz ad ostēdendum ꝙ hoc sacramentū. s. eucharistie īstitutum fuit in vespere. Quia ergo redemptio nostra in vespera mundi. i. in sexta etate seculi facta est: ideo vespertina sinaxis. i. psalmodia siue solēnitas psalmoꝝ. numero misse ꝯtinuatur: ⁊ sub vnica oratione vtrūqz officium terminatur. s. per Ite missa est: si episcop⁹ adest: vel per Benedicamus ꝓpter vespertinā conclusionem. Et quia ecclesie datus est calix: iō est prima antiphona. Calicem salutaris accipiam: quem dedit domin⁹ apostolis dicens. Hic est calix noui testamenti in sanguīe meo. Secūda antiphona est. Cum his qui oderūt pacem erant pacificus. Patientiam eñ quā habz ille qui paratus est bibere calicē dñi pacem cum omnibus operatur. In alijs trib⁹ rogat se liberari: quia habita pace pectoris non mouetur homo propter tribulationes: ⁊ hoc etiam habet a deo. vnde petit liberari. Antiphona ad magnificat. Cenantibus ⁊c. est de cena domini.

¶ De nudatione altariū. Rubrica.

Quarto loco notandus est ꝙ statim vespertino finito officio denudant altaria vsqꝫ in sabbatum: que postmodum in tertia die cooperiūtur. Siquidem hec denudatio significat ꝓmo recessum discipulorum dominū seu apostolorū. Unde. Qui iuxta me erant de longe steterūt. Et in euāgelio. Relicto eo omēs fugerūt. Altare nanqꝫ cbristum seu corꝑ eius significat. Unde. De terra altare facietis michi. Altare de terra facere: est incarnationē eius credere: vel sperare. Altaris vero vestimenta apostolos seu sanctos dei designant: quoꝝ ꝑdicatione xp̄us quasi quibusdaꝫ vestimentis adornatur: ꝛ per illos magnificatum est nomē eius. Altare igitur vestimētis denudatur: quia fugientibus apostolis xp̄s solus remansit. Tertia die cooperitur: quia post eius resurrectionem discipuli ad eū redierūt. Secundo denudatio altaris designat ꝙ xp̄us fit nudatus in cruce. Cū itaqꝫ nudatū altare cōspicimus: illud ꝓphēticum ad memoriam reuocam⁹. Ecce vidimus eū ꝛ nō est ei species neqꝫ decor: ꝛ cōsideraui⁹ eum despectum ꝛ nouissimuꝫ virorum: quod accidit in passione. Nam antea speciosus pre filijs hoim extitit. Fuit quidez denudatus ad colūnam ꝛ ad crucem: cū diuiserunt sibi milites vestimenta sua. Tertio altaris denudatio significat xp̄z diuinitatis gloria nudatū. Unde ps. Deus deus quare derelinquisti me. Quarto designat ꝙ veluz templi scissum est: ꝛ liber qui signatus erat apert⁹ est Unde in ꝓuerbijs. Aperta sūt prata ꝛ apparuerunt herbe virentes. i. exempla actionum xp̄i que sunt ab eternitate ꝛ ducunt ad eternitatem. Et bene dicit. Aperta sunt prata: ꝛ apparuerunt herbe virentes: quia ea que magis occulta erant in lege: sicut passio: resurrectio: ꝛ ascensio patefacta sunt. In plerisqꝫ locis lauantur altaria vino ꝛ aqua: ꝛ ramis fricant̄ p̄sertim cum ramis de sauina. Lauātur ergo aqua ꝛ vino: ad notanduꝫ ꝙ corꝑ cbristi qō est verum altare: sanguine ꝛ aqua in cruce aspersum est. Nam de ipsius latere exiuit sanguis ꝛ aqua: per q̄ genus humanum lotuꝫ est. Uel vino ꝛ aqua lauantur ad ostendendum ꝙ nō iobām⁹: sed suo baptismo fuit baptizatus. s. ex aqua ꝛ spiritu sancto. Et lauant̄ cum psalmo penitentiali: vel cum cantu ad passionem pertinentem. Plus autem ibi est de vino ꝙ de aqua ponendū: qm̄ aque multe populi m̄ti: sicut in apo. habetur: per quod significatur ꝙ sanguis cbristi sufficit ad redimendum plures in infinitū ꝙ sint redempti vel nūꝙ redimendi. ¶ Rami vero aspersi quib⁹ altare fricatur significāt spineam coronam qua cbrist⁹ coronatus est: vel flagella amara ꝛ dolores ꝛ ictus quos in morte sustinuit. Uel lauatio altaris. i. corꝑis cbristi: cū aqua: significat lacbrymas marie. vinum vnguentum. rami ei⁹ capillos. Et scias ꝙ quidam bac feria quinta hora iam adueſperascēte denudant altaria et lauant. alij vero solum denudant: sed in parasceue lauant: quod magis congruit rationi.

¶ In quibusdam etiam locis pauimentū ecclesie etiam mūdatur: per quod pauperes xp̄i significantur: ꝓut in ꝓma parte sub titu. de ecclesia dictum est. Pauimentum ergo ecclesie mundat: qui pauperibus vel fratribus ꝓpter deum pedes lauat: ꝛ illis cetera misericordie opera exbibet. Inde est ꝙ parietes dom⁹ quā uis vocabulum ecclesie habent: ꝓ eo ꝙ continent ipsam: non tamen ipsi: sed bomines sunt ecclesia. ꝛ pauimentum est quasi bomūū pedes. Pauimentum quoqꝫ mūdatur ad notādum ꝙ a vitijs mundari debemus. Statutū est in canonib⁹. de cō. di. iij. nō lz. ꝛ c. se. ne bac ꝗnta feria ieiuniū soluaꝫ. Qz esti dñs surgēs de cena lauit discip̄lorꝫ pedes: ꝛ itez redijt ad cenā: tō ꝗdaꝫ ad istar ipsi⁹ volebāt post prandiū pedes alijs abluere: ꝛ iterū p⁹ ablutionez cenare: qō fieri nō dz. Hec dies i plerisqꝫ locis capitulauiū vocaꝫ: qz tūc capita infantū q̄ vnguendi sunt lauant̄ ne obseruatiōe ḡdragesime sordida ad vnctionem accedāt. ¶ Rursus bac die symbolū cōpetentib⁹ tradit̄ ꝓpter cōfinem dñice pascbalis solēnitatem. vt qui iaz ad dei gratiam ꝓcipiendū festinant: fidē quā ꝓfitent̄ agnoscāt. Hec ergo ꝗnta feria in ꝗtuor ꝓcipalit̄ ꝓuilegiata est. Primo qz tūc penitētes recipunt̄. Secō i ea nāqꝫ nouū testa

mentum incipit ⁊ vetus terminatū fuit. Tertio: qꝛ in ea fit olei cōsecratio. Quarto quia in ea sacramentuꝫ sacramentoꝝ institutum est.

¶ De die parasceue. Rubrica.

SEquitur de parasceue: que quare sic dicat̄ in ꝓhemio septime partis dicetur. ¶ Sane hac die ecclesia artissimum ieiuniū ⁊ silentiuꝫ agit: nullū tamē officiū solēniter celebrat: sed hora nona cōuenit ad orandū crucē: nō ad misse officiuꝫ quo hec dies caret: sed quasi ad funeris obsequiū dicendum. Et hoc ideo: qꝛ hora nona mortuo dn̄o cēturio fact⁹ est p̄co fidei nr̄e. ⁊ ꝑfidis recedentib⁹ licuit Joseph ⁊ nichodemo disponere de funere: ⁊ mulieribus accedere ꝓpius. Dicit̄ autē officiuꝫ tacita ⁊ humili voce: ⁊ absq̄ ꝑncipio: ꝓut in p̄cedenti ti. dictū est. Sup altare vnica dūtaxat toballia disponitur ꝑ quā sydon qua corpus xp̄i inuolutum fuit significatur. ¶ In quibusdā ecclesijs ī hora sexta ignis extinguitur ⁊ in nona accendit̄: quia tūc sol in sexta lumē abscondit: ⁊ in nona reddidit. ¶ Incipit hoc officiū a lectionibus qꝛ in ꝑmitiua ecclesia oīs missa a lectionibus inchoabat̄. Sed hoc hac die spāliter fit: ꝓ eo qꝛ passio dn̄i hodie celebrata est in cui⁹ memoriam oīs missa cantat̄: ⁊ legūtur lectiones sine titulis: qm̄ tunc amisimus xp̄um caput qui nos illuminat sicut tituli illuminā̄t libros. Leguntur aūt due lectiones: qꝛ ꝓ duob⁹ populis xp̄us passus est: gentili' vꝫ ⁊ hebreo: vel ꝓ salute carnis ⁊ aīe. Una sumpta est ex lege: alia ex ꝓphetis: qꝛ christi passio a ꝓphetis fuit p̄nunciata: ⁊ a lege ⁊ patriarchis prefigurata. Abraham em̄ carneꝫ xp̄i figuratiue īmolauit quādo arietem īmolauit. Similiter ⁊ abel qn̄ agnum sacrificauit. Unde dn̄s. Assimulatus sum inquit ꝓphetis. Rursus ideo due lectiones dicuntur: quia sicut in quarta feria mortē nostram duplicē manifestauimus: ꝓ qua xp̄s pati venerat: ita ad memoriaꝫ in parasceue reducimus suam passionem ⁊ nostrā imitatōeꝫ. Quedā aūt ecclesie ꝑmo legunt lectionē osee vi. ca. s. In tribulatione. ⁊ scd̄o. le. exo. xij. ca. s. Dixit ad moysen dn̄s. ⁊ illi naturalē ordinem seruant: quia passio dn̄i ꝑmo p̄nūciata est a lege. secūdo a ꝓphetis. In ꝑma quidem est preconium resurrectionis vbi dicit̄. Post duos dies viuificabis nos: ⁊ in die tertia suscitabis nos. In secūda mod⁹ exprimit̄ passionis vbi dicit̄. Immolabitq̄ eū vniuersa multitudo ad vesperā. Quedam vero ecōuerso faciūt: ⁊ mouentur ex eo: qꝛ passionē lectioni ex lege quasi cōtinuare volunt: qꝛ in passione quedam verba ponunt̄ q̄ ex illa lectione sumpta sunt: scꝫ. Os nō cōminuetis ex eo. Cōtinuāt ergo passionez lectioni: qꝛ ei⁹ est expositio: ⁊ agitur de duobus spāliter in officio hodierno. s. de passione xp̄i ⁊ de passione ecclesie: q̄ est illius imitatio sicut dicit petrus. Christus passus ē ꝓ nobis ⁊c. Hec siquidem duo in lectione exo. cōmemorant̄ vbi dicit̄. Erit autē agnus sine macula masculus anniculus. iuxta hūc ritum tolletis ⁊ hedum. Agnus est corp⁹ xp̄i īmaculatum. Hedus est ecclesia q̄ nos sumus: q̄ peccatores sumus. Passio xp̄i celebrata est in ei⁹ īmolatione. nostra celebrat̄ in vitioꝝ mortificatione. In lectione osee manifeste agitur de passiōe xp̄i ⁊ eius affectu vbi dr̄. Uenite reuertamur ad dn̄m: qꝛ ipse cepit ⁊ saluabit nos: ꝑcutiet ⁊ curabit nos. Uiuificabit nos p⁹ duos dies: ⁊ in die tertia suscitabit nos: ⁊ viuem⁹ in cōspectu ei⁹. Osee. vi. ca. quod Hieronymus sic exponit. Percutiet domin⁹ ⁊ sanabit nos: quia quē diligit corripit ⁊ castigat. v. q. v. non osculatur. Uiuificabit nos post. d. d. ⁊ in d. t. s. no. quia tertia die resurgens a mortuis om̄e gen⁹ humanū suscitauit. ⁊ cū nos viuificauerit ⁊ suscitauerit: in cōspectu ei⁹ viuemus. Ibi ergo loquitur ꝓpheta de tribus dieb⁹ q̄bus dominus fuit in sepulcro: cū dicitur. Uiuificabit nos post. d. d. ⁊ in. t. d. sus. nos. i. post duos dies sepulture veniet nobis quasi imber tēperaneus ⁊ serotinus terre: ⁊ dabit gr̄am incipientem ⁊ subsequentez. ¶ Sequit̄ tractus. Dn̄e audiui auditionem. Abacuch vl. c. ⁊ ꝙ dicit v̄sus. In medio duoꝝ aīalium cognosceris. ad litterā intelligit̄. s. in p̄sepe bouis ⁊ asini. Unde Isa. Cognouit bos possessorem suū: ⁊ asinus presepe dn̄i sui. vel in medio duoꝝ latronum. vel in medio duoꝝ ppl̄oꝝ. Secunda lectio est de exo. vt ibi hētur. Os non cōfringe-

tis et eo. hoc ꝓpletuꝝ est quãdo fregerũt duo rum latronũ crura. venientes autẽ ad ihesum ꝛ uenerunt eum mortuũ: ꝛ nõ fregerunt eiꝰ crura. Allegorice vero in eo nõ sunt fracta crura. id est virtutes ꝛ maxime patiẽtia. Unde Isa. Dedi faciem meã sicut petrã durissimã: ꝛ scio quia nõ ꝯfundar. Per crura essi intelliguntur itinera: de quibꝰ in cantico abacuch. Incurua ti sunt colles mundi. i. homines excelsi ꝑ intelli gentiam. ab itinerib' eternitatis eius. i. exem plo actionũ ipsius q̃ ducũt ad eternitatẽ: tãq̃ colũne ĩmobiles. i. argẽtee ꝓpter eloquentiã: q̃ fundate sunt super basas argenteas vel au reas. i. ratões ĩmobiles eterne sapiẽtie. ¶ Se quũtur tractꝰ de passione dñi: quia tunc luget ecclesia valde. ꝛ sunt duo tractꝰ ad intentionẽ maioris luctus. s. ꝑ pctis q̃ cõmittimus: ꝛ ꝑ penis quas patimur: ꝛ ꝑ incolatu qui ꝓlon gatur. Nec cantat graduale cũ tractu: sed so lum tractus: ꝓut dictũ est in quarta feria. ꝛ in quarta parte sub titu. de tractu. Duo ergo tra ctus dicũtur. Primꝰ. s. Dñe audiui: ꝛ est in q̃ busdam ecclesijs quattuoꝝ versuum. alter plu rium. Tractꝰ quattuoꝝ versuꝫ significat q̃ ꝑ xpi passionem redimitur homo q̃ per quattuoꝝ elementis ostat. Unde xpus nec in celo nec in terra crucifixus est: sed in medio. i. in aere. Fe cit essi pacẽ inter celestia ꝛ terrestria: qñ erat inimicitia inter hominẽ ꝛ boiem: sed maioꝝ in ter angelum ꝛ boiem: ꝛ maxima inter deuꝫ et hominem. Ipse essi xpus omia pacificauit in cruce: qñ fecit vtraq̃ vnũ cum sit lapis angu laris. Adhuc per quattuoꝝ versus tractus si gnificantur quattuoꝝ partes crucis. Scõus vero tractus. s. Eripe me: plixioꝝ est ꝛ repsen tat magnũ bellum dauid cum golia. ꝛ xps no ster dauid hodie magnũ goliam. i. diabolum debellauit. ¶ Rursus ideo tractus est longꝰ: quia hoc nobis ꝓmissum est in lectione osee: vbi dicit. Post duos dies suscitabit nos de bemus retinere in spe. Itez in scõo tractu po nitur. Obumbrasti caput meũ in die belli: q̃ nõ tñ in alio tpe: sed etiã in die passionis. qui nitas a passiõe ꝓmansit ĩmunis: imo in passio ne xps bõ ita ꝓtectꝰ est gra diuinitatis vt hos tes superet q̃ supari videbat. Quedã aũt ec clesie cantãt scõm tractũ. Qui habitat in adiuto rio altissimi: quia xpus a diabolo ꝓmum late ter tentatus est: velut a draconе latitante ĩ pe tra: postea in passione tanq̃ a leone fort acri ter veratus ẽ: qõ notatur ꝑ illũ versum. Sup aspidem ꝛ basiliscũ. ¶ Sequitur euangeliuꝫ siue passio. Egressus est. Jo. xviij. c. qõ dr hac die. q̃ ipse iterfuit crucifixiõi: ꝛ iuꝫ crucẽ steterit securus alijs fugientibus: q̃ notus erant põ tifici. Quia igit hac die passio dñi oculis nris repsentatur merito eiꝰ testimoniũ ꝓbibuit: ꝛ scimus q̃ testimoniũ eiꝰ verũ est. Preterea ip se posteriꝰ scripsit' euangelium: quare merito posteriꝰ legitur: ꝛ q̃ ibi manifestiꝰ sunt sacra menta. Uñ ibi dicit. Os nõ ꝯminuetis ex eo. Item illud. Unꝰ militũ latus eiꝰ aperuit ꝛ cõ tinuo exiuit sanguis ꝛ aqua. ¶ Legit aũt hac die passio sup mundũ pulpitũ. Primo ad me morandũ q̃ sup nudũ crucis patibulũ nudus fuit positus ipse xpus. Secũdo ad notanduꝫ q̃ Johannes ꝑm quem passio legitur relicta syndone nudus ꝓfugit a iudeis. Tertio ad re presentandum q̃ sicut xpo in cruce pendente ipsius secreta nõ taꝫ cordis q̃ corporis nuda oĩbus astantibus apparuerũt: ita ꝛ velo tem pli ꝑ mediũ scisso oĩa tẽpli intima nuda remã serunt. Legit etiã nudis pedibꝰ: vt cũ afflicto ꝓ nobis nos affligi debere monstremus. In q̃busdam vero ecclesijs syndon seu tersoria vl vestes altari nudato supponũtur vsq̃ dũ pas sio legatur. cũ vero quemlt ad locũ illũ. Diuise runt sibi vestimẽta mea ꝛc. tunc subdyacoꝰ syndonẽ illã vel tersoria tollit: repũtantes hy storiam: q̃ quattuoꝝ milites xpum crucifigen tes vestẽ xpi subtulerunt: ꝛ subdyacoꝰ quasi furtiue pãnos subtrahũt: ad notandũ q̃ iohã nes q̃ cũ dño vsq̃ ad crucẽ perseuerauit: post ea more furis se occultauit ꝛ nudꝰ effugit. In q̃busdaꝫ tñ locis vna veste sublata altera sup altari remanet ad significandũ q̃ vestis dñi in cõsutilis nõ fuit scissa vel partita: sed sorte su per eam missa cõtigit integra vni militi: ad si gnificandũ q̃ ecclesie vnitas nunq̃ potuit a scismaticis vel hereticis scindi: q̃ nõ est sapiẽ tia contra dñm. xvi. q. vij. sicut. ¶ Quod vero dicit in passione. Exiuit in eum q̃ dicit calua rie locus. nota q̃ sicut legit i hystoriis: calua ries est ꝓprie os capitis humani nuduꝫ. In

de dict⁹ est locus ille mons caluarie; siue caluarium vbi rei decollabantur ⁊ vbi multa capita ⁊ ossa erant dispsa. Quia vero christ⁹ in cruce pendens ꝓlixe orauit decantans decez psalmos. s. Deus de⁹ meus respice in me: vsqꝫ ad In te speraui cum peruenisset ad locū illu. In manus tuas dñe. illo dicto emisit spiritū: ideo ⁊ nos postq̄ recitata est passio ei⁹ orōes dicimus: ad notandum ꝙ quādo ab inimicis ꝑsequimur: semper ad orationē est recurrēdū. iste tamē est insolitus mos orandi. Nam in aliis diebus ante euangelium orōnes dicūtur: ⁊ in eaꝝ ꝑncipiis dicitur. Domin⁹ vobiscum: q̄ est ꝓprie vox ⁊ sacerdotis officiū qd̄ nō fit in istis: qꝛ sacerdos ⁊ dñs noster occidit̄. ¶ Orauit autē christus ꝓ tribus. Primo ꝓ se dicēs Pater clarifica filiuz tuū. Secūdo ꝓ suis dicens. Pater quos dedisti mihi pro eis rogo. Tertio ꝓ illis q̄ in eum credituri erant dicēs. Pater nō tantum ꝓ illis rogo: sed ꝓ illis qui credituri sunt in me. Et ex hoc videt̄ ꝙ nō debemus rogare ꝓ eis quos scimus nō esse saluandos: nec ꝓ illis q̄ in inferno remanserunt: nec ꝓ iuda qui desperauit: sed oram⁹ ꝓ nobis in omni gradu ecclesie: ⁊ ꝓ neophitis: ⁊ ꝓ gētilibus: ꝓ iudeis: ꝓ hereticis: ⁊ scismaticis: vt xp̄us gratiam suam eis infundat: ⁊ ad fidē cōuertat. Christus eniz orauit ꝓ inimicis ⁊ amicis: ideo ecclesia statim similiter orat ꝓ omnibus. ¶ Sane ecclesia ꝓ his orans flectit genua in orationibus: vt ꝑ habituz corporis deuotionem ⁊ mentis humilitatem ostendat: insinuans etiā ꝙ in nomine iesu omne genu flectendum est: qm̄ omnes nationes sibi genua curuant: nisi quando ꝓ iudeis oratur: qꝛ enim ipsi illuserunt domino flexis genibus dicētes. Prophetiza nobis xp̄e quis est q̄ te ꝑcussit: ideo in detestationem huius illusionis eccl̄ia ꝓ eis orans genua nō flectit vt vitet opera simulata. Preterea quia eorum cecitas nulla poterat oratione depelli donec plenitudo gētium subintrauerit: ideo non est ꝓ ipsis vehementer orandum: nec genua flectēda. Est tamen vtcunqꝫ orandum: quia futurum est vt q̄ est exaltatus in cruce omnia trahat ad se. Sz ⁊ in orationibus pro iudeis ⁊ paganis non respondetur Amen: vt quidā dixerunt: ⁊ hoc iō: quia cum illi sint extra collegium siue corpus ecclesie: fidelium populus non ostēdit affectū suum ad eos. Iuxta illud apostoli ad Cori. i. Quid michi de his qui foris sunt iudicare. extra de sacra vnc. ca. i. per Amen autē affectus exprimitur. Preterea licet pro illis oretur: vt eorum duricia conuertatur: quia tamen hoc ī pleri non poterit vsqꝫ circa finem seculi: apostolo testante qui dicit. Donec plenitudo gentium introierit: ⁊ omīs israel saluus fiat: ideo ad orationes ꝓ illis nō respōdetur Amē. Verumtamen recte intuenti nihil interest quo ad hoc inter illas ⁊ alias orōnes: īmo ita respondetur ad illas Amen: sicut ⁊ ad alias orationes ꝓ aliis statibus: quod sic ostēditur. Pro quolibet statu bis ꝓfertur oremus. sed quod sub p̄mo oremus ante flectamus genua dicit̄ non est oratio: sed adhortatio vt oremus: siue prefatio seu monitio exprimēs quid: siue pro quo sit in sequenti oratione orandum. vñ sub tono prefationis non orationis dicitur: ideoqꝫ ꝓ nullo statu post prefationem respondet̄ Amen: sicut nunq̄ fit post aliquam prefationem: licet etiam ibi ponatur per xp̄m dñm nostruz: sicut patet in quotidiana misse prefatione. Quod autem secūdo oremus dicit̄: oratio est: ⁊ responderi debet Amen ꝓ iudeis ⁊ paganis: sicut ꝓ aliis. Consequenter sacerdos post orationes crucem velatā baiulat ad dextrum cornu altaris ibiqꝫ crucem super humeros tenens in persona christi iudeis improperat beneficia dñi. d. Popule me⁹ quid feci tibi. In quibusdam tamē ecclesiis duo presbyteri baiulant illam: ad notandum ꝙ in xp̄i ꝑsona due fuerūt nature diuinitatis: vz ⁊ humanitatis. Quod dicit̄. Popule meus quid feci tibi: aut in quo cōtristaui te: respōde michi: qꝛ eduxi te de terra egypti ⁊c. ad diuinitatez refertur. quod vero sequit̄. Parasti saluatori tuo crucem ad humanitatem: ⁊ sic de aliis sequentibus v̄bis. ¶ Cantat sacerdos quasi hebraice in ꝑsona saluatoris: accoliti cantant grece Agyos atheos quasi in ꝑsona grecoruz. chorus respondet. Sanctus sanctus. in ꝑsona latinorum. Sicqꝫ tribus linguis laudatur de⁹: scz hebraica que ꝓpter legem oīum linguaꝝ est mater: greca q̄ doctrix est: ⁊ latina q̄ impe-

ratrix est propter romani dominiuz imperij ⁊ papatus. Quia eñ hebraica nunc siiet a laude dei: ponitur pro illa. Popule meus. qđ qꝛ cantatur in ꝑsona dñi loquentis hebreis: iō intelligitur dictum hebraice. Et nota ꝙ contra tres illusiones xp̄i tres p̄mittūtur adoratōes: vt infra dicetur. Tres vero antiphone. s. Popule meus: qꝛ eduxi te. ⁊ quid vltra ⁊c. parum aut nihil sensibus differentes verbis ⁊ modulatōe ꝯsiles triplicē tituli scripturā significāt qui scriptus fuit trib⁹ linguis. s. hebraice grece ⁊ latine. Jesus nazarenus rex iudeoꝝ: vtrū principiū tituli scriptum fuit trib⁹ liguis ignoratur: sed de hac clausula rex iudeoꝝ constat. qđ qꝛ negauerūt iudei dicentes. Noli scribere rex iudeoꝝ: sed quia ipse dixit rex sum iudeoruz: ideo illud in istis antiphonis astruitur ab effectu. s. qꝛ tāq̄ rex eoꝝ eduxit eos de egypto et duxit eos per desertuz: ⁊ introduxit in terrā bonam. Itē qđ in titulo scriptū fuit Jesus. in singulis antiphonis ꝯcluditur saluator. ꝙ ibi nazarenus ad singula: respōdetur agyos sanctus. Et quia titul⁹ tribus linguis script⁹ fuit: ideo duab⁹ linguis respōdet. s. greca ⁊ latina que xp̄m adorant. Hebraica vero ꝯtradicit: ⁊ adhuc blasphemat p̄dictas. Et nota ꝙ antiphona Popule meus. est michee. vi. c. principiuz antiphone: quia eduxi te. Numeri. xiiij. c. ⁊ mediū. s. māna ⁊c. est Jsa. xvi. c. ⁊ Josue. vi. ca. vbi etiam est finis ipsi⁹. s. introduxit. Notādum ꝙ iudei tres accusatōes ꝯtra xp̄m ꝓposuerunt. s. ꝙ tributum negasset: ꝙ se regem fecisset: ⁊ ꝙ se dei filium dixisset. ꝯtra tres in ei⁹ personam excusatōes dicūtur. s. Popule me⁹ vbi xp̄s exprobrat tria bñficia sua. s. liberationem de egypto. regnū in desertum. ⁊ introductionem in terrā optimā. q. d. Tu accusas me de negatōe tributi: potius deberes gr̄as agere: qꝛ te liberaui a tributo siue a seruitute egypti. tu accusas me qꝛ me regem dixi: poti⁹ deberes gratias agere: qꝛ te rexi in deserto ⁊ regaliter paui. Item accusas me qꝛ filiū dei me dixi: potius deberes gratias agere: qꝛ terraz lacte ⁊ melle manantem contuli tibi. ¶ Deinde crux denudatur in signuz ꝙ peruersi iudei saluatorem denudauerunt. ⁊ fit denudatio inter tres vices: ad notandum ꝙ illi ter christo in passione illuserunt. Primo quādo in atrio principis velata facie eius colaphis euz cedebant. Ad quod designandum in principio reuelationis ipsius crucis non ostenditur facies crucifixi. ¶ Secūdo ante pretorium quando eo tradito ad crucifigendum milites plectentes coronam spineam illudebant ei flexis genibus adorando euz dicentes. Aue rex iudeorum. ad qđ rep̄sentandum in scđa reuelatōne discooꝑitur caput ⁊ facies crucifixi. Et scias ꝙ corona fuit de iuncis marinis: sicut eā vidimus in thesauris regis francoꝝ. quorū acies non minus spinis dure sunt et acute. Tertio quando ei in cruce pendenti transeuntes dicebant: vach qui destruis templuz dei. Et quia quādo hec illusio fiebat christus totus nudatus in cruce pendebat: ideo in tertia reuelatōe totus nudus ostenditur crucifixus. Et etiam ad significandum ꝙ omnia que in lege ⁊ prophetis obscura fuerant in passione apta ⁊ manifesta sunt. Reuelatur ergo crux post orationes: ad notandum ꝙ oratio a christi passione quam in cruce sustinuit habet effectum ⁊ exēplar. Ipse enim in cruce pendens pro amicis ⁊ inimicis orauit. ¶ Sane a dextera ꝑte crux incipit reuelari: quia christus crucifixus vera fide adoratus extitit ab apostolis ⁊ discipulis iudeis: qui tunc in dextera erant. Et quoniaz hec fides per illos deuote publicata et in medio gentium perducta est: ideo ad hoc significandum ante medium altaris per sacerdotez deducit. Rursus quia christus nunc super ecclesiā quiescit et vsqꝫ in finem seculi quiescet: ideo ad hoc significandum et figuranduz subsequēter crux super altare ponitur: per quod hec ecclesia gentiuz designatur. Deniqꝫ quia in fine seculi fides in cordibus gentium refrigescet: et teste Jsa. a reliquijs israel que salue fient suscipietur: et communis iudeis et gentilibus habebitur: merito ad hoc significandum in fine misse crux de altari deponitur: et in communi loco collocatur. Crux quoqꝫ reuelata ⁊ etiā vexilla ecclesie in quibusdam locis diriguntur in altum ad christi victoriam designandam. Adhuc crucem baiulantes antiphonas canentes. crucem illo deferunt. vt grece et latine respondeatur et deuote ado-

retur: quia dñs crucifix⁹ trãsiuit a perfidia iudeorũ ad ꝯfessionem et deuotionem gentiuꝫ: et significat apostolos canẽtes. i. totis virib⁹ crucis opprobriũ ꝯfitentes ⁊ p̃dicantes. Itez crucem baiulando nunc eũt: nunc vt fessi subsistunt: quia ⁊ illi persecutionũ pondere fessi aliquantulũ quieuerũt. Subsequenter ipsa crux denudata salutatur ⁊ adorat̃: qꝛ eiꝫ cui iudei perfidi illuserũt christiani reuerẽter salutãdo et deuote osculando venerãtur. Et dum adoratur canitur in quibusdã ecclesijs respõsoriũ Ecce quomõ moritur. Isa. lvij c. ⁊ antiphõa. Sicut moyses. Jo. iij. c. Et est sciendũ ꝙ contra p̃missas tres illusiones ter illum adoram⁹ dicentes. agyos. quasi ter honorãtes ter illusum ꝓpter nos. Et qꝛ illudendo genua flectebant: ideo ⁊ nos illum adorando genua flectimus. Ad terram etiã ante illã ꝓsternimus. vt qđ illi supbe illudẽdo fecerũt: nos humil̃r ⁊ vere faciamus: ⁊ mentis humilitatẽ per habitũ corporis ostẽdamus. ⁊ quia sicut xp̃s humiliatus est patri ꝓ nobis vsqꝫ ad mortẽ: mortez aũt crucis: sic ⁊ nos ei⁹ mortis imitatores humiliari oportꝫ. De mõ ꝓstratõnis ait Augu. Quisq̃s sic humiliatur vt genua figat: adhuc hꝫ vt ampli⁹ humilieť. q̃squis v̄o sic humiliatur vt hereat in terra venter eius vltra qđ humilieť nõ hꝫ. Nudis etiã. pedibus adorať: vt oẽs ꝓprias affectões sibi nudas ac notas eẽ mõstremus: ⁊ vt cum afflicto ꝓ nobis nos affligi ostẽdam⁹. Salutať aũt crux qꝛ per eam salus hoĩbus reformať: postea adorať. i. osculatur. Sol⁹ eñ deus adorand⁹ est: cetera vt crux causa illius venerãda sunt. ¶ Ceterũ expositio illoꝝ v̄boꝝ agyos ⁊c. ibidem sequiť. Nam agyos grece đꝛ sanctus latine ab a qđ est sine ⁊ ge qđ est terra quasi celestis sine terra. In canone tñ Isidori. xxiiij. q. iij. quidã. v̄. sed tangis: habeť ꝙ agyos grece đꝛ vas latine. Otheos v̄o grece đꝛ de⁹ latine. Yschyros grece fortis latine. Athanatos grece ĩmortalis latĩe ab a qđ est sine ⁊ thanatos qđ ẽ mortale. Eleyson. i. miſere. Ymas. i. nobis. ¶ De ꝓfundo crucis mysterio dictũ est in ꝓhemio quinte partis: ⁊ hic aliqua ꝑstringamus. Fuerunt autẽ in dñica cruce ligna quattuor. s. stipes siue lignum erectũ: lignũ trãsuersum: trũcus subpositus: et titulus suprascript⁹. fuerũt ⁊ claui quattuor: quib⁹ ⁊ manus et pedes cõfixi sunt. fuit ⁊ lancea qua lat⁹ apertum est. et corona spinea capiti circũposita: q̃ oĩa p̃nt in spũali cruce significari. Quattuor eñ crucis ligna sunt q̃ttuor mẽtis v̄tutes. s. fides: spes: ꝑseuerãtia: patientia: de quib⁹ ait apostolus. Ut ꝯprehẽdatis cũ oĩbus sanctis q̃ sit longitudo ⁊ latitudo: sublimitas ⁊ ꝓfundum. Longitudo crucis est perseuerãtia: de qua dñs inquit. Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ in finem hic salu⁹ erit. Latitudo crucis est patiẽtia: de qua veritas ait. In patientia vestra possidebitis aĩas vestras. Profunditas eius est fides: de qua apl̃s. Fides est substãtia sperãdaꝝ reꝝ argumentum nõ appentiuꝫ. Sublimitas vero est spes: de qua p̃s. In verbo tuo super speraui. Habuit ergo crux xp̃i vnum lignum erectũ in longitudinẽ: alterũ trãsuersum in latitudinẽ: quasi in moduꝫ potẽtie seu martelli: que duo significata sunt per illa duo ligna q̃ paupcula mulier in sarepta collegit. Stipes v̄o erect⁹ habuit trũcum suppositum: et tituluꝫ supscriptum: quia ꝑseuerantia de fide ꝓcedit ad spẽ: quasi stipes erectus de trunco supposito ad titulum supscriptũ. Qđ beat⁹ Job intelligẽs ait. Credo ꝙ redemptor me⁹ viuit: ⁊ in no ⁊c. reposita est hec spes mea ĩ sinu meo. Nisi eñ crux habeat fundamentum fidei ⁊ titulũ spei: ꝓfecto supplicium est solũmodo et non merituꝫ. Qđ autẽ patiẽtia spectet ad crucez ex eo appet ꝙ patienter in aduersis tribulatõis sustinet cruciatum. Unde Jacob⁹. Tribulatio patientiã opatur. De ꝑseuerãtia quoqꝫ legiť Esto fidelis vsqꝫ ad mortem: ⁊ dabo tibi coronã vite. Etiam ſm apostoluꝫ non coronať nisi qui legitime certauerit. Perseuerãtia igitur que coronať certamẽ habꝫ: vt merito spectet ad crucẽ. In his ergo duob⁹ lignis duos pedes ⁊ duas manus q̃ttuor clauis dꝫ affigere xp̃ian⁹. Quattuor claui sunt q̃ttuor p̃ncipales v̄tutes: iusticia: fortitudo: tẽperãtia: ⁊ prudentia. pedes sunt mẽtis affectus de q̃b⁹ spõsus in canticis. Laui pedes meos quomodo ĩquinabo illos? Et dñs inquit apl̃is. Qui lot⁹ est non indiget nisi vt pedes lauet: et est mundus totus. Et iterum. Excutite puluerem de

pedib⁹ vestris. duo ergo pedes sunt duo mentis affectus. s. timor ⁊ amor. pes timoris clauo fortitudinis debet cõfigi: ne timidus ꝓpt aduersa succũbat. Unde psalmista. Confige timore tuo. c. m. a. iu. e. t. timui. Dum eñ i petro met⁹ clauo fortitudinis affixus nõ extitit: ad vocem ancille xp̃m negauit: cũ vero cõfix⁹ extitit: ante reges ⁊ p̃sides nomẽ dñi p̃dicauit. Pes amoris siue appetit⁹ clauo iusticie debz ꝯfigi. i. ne cupidus ad illicita desideria euagetur. Si eñ appetitus fuerit confixus: tũc spiritus cõcupiscit aduersus carnem. si vero non fuerit cõfixus: tunc caro aduersus spm̃ cõcupiscit. Si itaqꝫ xp̃ianus pedes suos cruci debz affigere: ne vel timidus succumbat vel cupid⁹ euagetur. Alij tamẽ dicũt ꝙ xp̃us trib⁹ dũtaxat fuit clauis affixus significãtibus tres cruciatus quos in cruce sustinuit: vz passionem ĩ corpore: passionem in mẽte: ⁊ passionẽ in corde. Ambo eñ pedes vno clauo affixi sunt ita ꝙ dexter fuit super sinistrũ: ad significandum ꝙ spirituales affectiones per pedem dextruz significate sup̃esse ⁊ dñari debẽt terrenis ꝑ sinistrum significatis. Lancea vero qua lat⁹ est vulneratum charitas est: de qua sponsa ĩ canticis. Vulnerata sum in charitate. Lateri quidem cor cõtiguũ est cuius beneficia diligim⁹: qđ ideo vulneranduz est vt affectus exeat nõ solum ad amicos: verũ etiaz ad inimicos. Unde dñs ait. Diligite inimicos vestros ⁊ benefacite his q̃ vos oderunt: ⁊ orate ꝓ persequentibus ⁊ calũniantib⁹ vos. Corona vero spinea est penitentia circũponenda capiti. i. menti: de qua psalmista. Conuersus sum in e. m. d. c. spina. Hec corona de tribus spinis complectit: scz cõtritione: cõfessione: ⁊ satisfactione. Prima pungit cor ꝑ dolorem ꝓpter vanam cogitationem. Scđa pungit os ꝑ dolorem ꝓpter variã locutionẽ. Tertia manũ per laborem ꝓpter iniquã operationez. Manus eñ opera sunt. Unde psalmista. Benedict⁹ dñs đs. m. q. do. ma. m. ad p̃lium ⁊c. Et salomõ in ꝓuerbijs. Dedit ei linum ⁊ lanam: ⁊ operata est cõsilio manuũ suarũ. Sunt igit̃ due man⁹ duo operum genera: vz opus voluntatis ⁊ necessitatis. Manus operis voluntarij ꝯfigi debz clauo prudẽtie: ne curua faciat opera tenebrarum. dum eñ in Saulo clauo prudentie cõfixa nõ fuit. Saulus ecclesiã ꝑsequebatur. Cũ vero in paulo cõfixa fuit: ipse ꝓ ecclesia pass⁹ est. Manus vero operis necessarij clauo temperantie: ne lapsa nimis ad sup̃flua extendat̃. Necessaria opera sunt naturalia: vt dormire: comedere et similia. Et nota versus de cruce. Pes cedrus est. truncus cipressus: oliua sup̃mum. Palmaqꝫ transuersum xp̃i sunt in cruce lignum. ¶ Osculata ⁊ adorata cruce duo p̃sbyteri deferunt ad altare corpus dñi qđ p̃die fuerat cõsecratum ⁊ reconditũ. Sacerdos vero induta casula illud sup̃ corporale disponit iuxta latus calicis in quo sit vinũ ⁊ aqua mixtum nõ sanctificatum: quasi ipso facto dicat̃. Hoc est illud corpus de quo sanguis ⁊ aqua fluxerunt. Utrũ aũt ex cõtactu hostie vinũ cõsecretur dictuz est in ti. p̃cedenti. Quo facto ĩcipit mox Oremus p̃ceptis salutaribus: perficiens dñicam orõnez: ⁊ illã. Libera nos q̃sumus: in quo representat̃ antiqua apl̃oꝝ celebrandi missam cõsuetudo. Prius eñ lectiõe p̃missa dicebantur solũmodo verba illa. Hoc est corpus ⁊c. Hic est san. me. ⁊c. sed ipsi post modũ dñicam orõnez adddierũt: ⁊ ita illo modo hac die celebratur: de quo dictum est in p̃ncipio quarte partis. Ex quib⁹ colligitur ꝙ sola dñica oratio nõ sufficit ad eucharistiam cõsecrandam. Siquidem sacerdos alio tempore dicens. Per oĩa secula seculoꝝ. eleuat calicem cum corpore dñi. ⁊ postea dicens. Preceptis ⁊c. calicem depositum iterum cooperit ĩ quo illud nobis significatur ꝙ de cruce depositum corpus dñi sepelitur. Duo autẽ presbyteri qui hodie corpus ad altare deferunt: rep̃sentant ioseph ⁊ nicodemuz q̃ corpus dñi tulerunt ad sepulcrum. Tres p̃missi canonis articuli. s. Preceptis: pater noster: ⁊ libera nos q̃sumus sup̃ depositũ calicẽ ꝓferuntur: quia tribus diebus sepultus domin⁹ occultat̃. Et oratio ipsa. Libera nos. alta voce: sicut ⁊ dñica oratio ꝓfertur: ꝓut dictũ est in quarta p̃te sub titu de silentio post orationez dominicã. Nec est pretereundum ꝙ hac die quando p̃ticula hostie in calicem mittitur: non dicũtur v̄ba illa. Fiat cõmixtio: quia ibi de sanguĩe mẽtio fit: sed in calice sanguis nõ est nec hodie cõ

secratur: ⁊ fracta hostia nō dicit. Pax dñi ⁊c. eo ꝙ oscula circūstantium nō sequūtur. Oro quoq; illa. Dñe iesu xpe fili dei ⁊c. ⁊ illa. Corpus tuū dñe: omittūtur: quia ibi mētio de sanguine fit. Omittūtur etiā illi versus. Quid retribuam dño ⁊c. Illa q̄z. Placeat tibi. etiam omittitur: quia ibi ꝓtinetur. Presta vt hoc sacrificium qđ oculis tue ⁊c. Hac etiā die sacrificium nō offertur sacramētaliter: sed sumitur altera die oblatum. Agn⁹ dei non dicit: qz nō videtur esse inuocandus q̄ cernit in agone deficere. Et cū silentio sacerdos. cōicat. vñ post cōio nō cantat: quia nobis sumētib⁹ sanguis ille quem sumimus de ore nostro ꝓ nobis ad dñm clamat. Nos essi sumus terra illa q̄ aperuit os suū ⁊ bibit sanguinem abel. i. xpi quez effudit cayn. i. pplus iudaicus vnde factus⁹ē vagus ⁊ profugus super terraz. Iuxta illud. Disperde illos in virtute tua: ⁊ factus est maledictus: illa maledictione: sanguis eius sup nos ⁊ sup filios nostros. Et rursus postcōio q̄ iubilum ⁊ leticiā significat nō dicit. qz ecclesia illa die ploraz. ¶ Dz querit quare xps voluit pati. vi. feria. Rñdeo: vt dies q̄ crucifix⁹ est coaptaret sexte ferie ꝑme creatōis: ⁊ sexte etati hui⁹ mūdi. Siquidē in sexta feria ꝑmus hō: scz Adam creatus est ad imaginē dei: ⁊ ex latere ei⁹ dormientis sumpta costa femīa fabricata. ⁊ in sexta etate filⁱ dei: vt hoiem ad imaginez dei creatū redimeret in carne apparuit: q̄ in sexta feria dormiens in cruce sanguinē et aquam de latere suo vñ sanctā ecclesiā ꝓsecraret emisit. Ideo ergo i sexta feria pati voluit: qz cū tali die adam peccauerit illa etiā die hominez redimere voluit. de hoc dictū est sub ti. de natali. ¶ Et nota ꝙ xps cōpletus trigita duobus annis ⁊ mensib⁹ trib⁹: vel ꝑm crisso. triginta tribus ⁊ dimidio crucifixus est: eadē die qua ꝓceptus est de vgine. s. in sexta feria que fuit. viij. kalen. aprilis. de quo dicit in septia parte sub festo annūciatiōis. ¶ Querit etiaz cū de morte sanctoz cū gaudio festa in eccl'ia celebrent: qz p̄ciosa est in ꝓspectu dñi mors sāctoz ei⁹: quare ecclesia hodie de morte dñi cū gaudio simul nō solēnizat. Videt. n. ꝙ nitro magis deberet letari ⁊ festū de illa celebrare cū mors ipsius sit p̄ciosissima ⁊ mors mortis: ⁊ est nostra redēptio: ⁊ qz aplus gloriandum ait in cruce dñi nr̄i ihesu xpi. Rñdeo: qz ipse ꝓ ꝓctis nr̄is mortu⁹ est sicut dicit dñs ꝑ Isa. ꝓpter scelus pplⁱ mei ꝓcussi eum: ⁊ ideo deberet homo erubescere: nō gaudere cū sol insensibilis erubescens radios suos retroverterit: qz obscuratus est ⁊ petre scisse sunt. Merito ergo ois homo in hac die tristiciā pretendit ne esse durior lapidib⁹ videat. Preterea ipse dñs tristis fuit. Unde. Tristis est aīma mea vsq; ad mortē. ⁊ etiā btā virgo. Unde ⁊ tuā ipsi⁹ aiaz ptrāsibit gladi⁹. ⁊ aplⁱ. de ipse. di. iij. sabbato. Merito igitur in hac die ecclesia in artissimo est ieiunio ⁊ silentio ⁊ tristicia cōpassionis: de hoc dictū est sub festo circūcisiois. ¶ Rursum hunc diem celebram⁹ cū mestitia: ⁊ abstinentia. passiones vero sanctoz cū gaudio: quia sancti post martyriuz statim celos ascenderunt: xpus vero ad infernū descendit. Sed qđ tartara cōfregit ⁊ inde sanctoz aīas eduxit: ⁊ tertia die resurrexit: ideo tunc. s. die resurrectionis maxime letamur. Hinc est ꝙ passiones patrum ve. test. qz ad inferos descēderāt nō celebram⁹ ꝓter ꝙ innocentū: ex eo ꝙ in ipsis singulis xpus occisus ē. Macbabeoz: ꝑ. ꝑ. i septima pte sub eoz festo dicet: de hoc etiam dictū est i ꝑma parte sub ti. de picturis. ¶ Et est notandum ꝙ xpus passiōe sua redemit nō tm illos qui tunc erant in limbo inferni: qui locus dicebat⁹ sin⁹ abrahe vbi lazarus erat: sed etiā omēs futuros qui sancta morte vitā erāt finituri. Vñ osee vltio. Ero mors tua o mors morsus tuus ero inferno. s. sed nec omēs q̄ in inferno erāt ide extraut. ¶ Itē querit quare ecclesia nō cōsecrat hac die corp⁹ dñi cū dñs dixit. Hoc facite in meā cōmemorationez. Et i gabilon. cōcilio. de cōse. dis. i. visum dicit. Nulla dies excipitur qua nō ꝓvenientibus deprecet. Preterea cū xpus immolatus hac die ⁊ sabbato quieuit in sepulcro: ⁊ discipuli totam noctē sequentē vsq; diluculo in tristicia transegerint: rōnabiliter videret vt in hac die corp⁹ dñi conficeretur: ⁊ inde vsq; ad ꝑmam sabbati iugi silentio cōsopiti a sacri altaris mysterio vacarent. Respōdeo. Ad hoc multiplex ratio reddi potest. Prima est. domin⁹ noster ꝑdie ꝙ paterētur accipiens panem ⁊ calicem benedixit.

deditq; discipulis dicēs. Hoc est corp⁹ meū. Hic est calix me⁹. ⁊ tunc īmolatus est in manibus suis: de qua īmolatōe subiunxit. Hoc facite in meam ꝯmemorationē. Illa igit̄ die scz feria quīta non est omittēda cū sit firmiter iniuncta. sexta vero feria est dies scd̄a qua velut in monumēto q̄escit. sabbatū tertia qua velut a morte resurgit. resurrexit eñ ante diez. Triduū ergo domīce mortis quod perfici nequit eo respectu ꝙ ipse a iudeis est trucidatus: eo trāsponitur ꝙ ipse suis manibus īmolat̄. Cuius quoq; rei illud magnum est indiciuz ꝙ in nocte cene luminaribus extinctis vigilias celebramus. Sicq; vt in q̄nta feria quasi sexta in duplum māna colligatur. qm̄ in hac die quasi in sabbato nō īuenitur. Scd̄a ratio est: quia ecclesia corpus illud qd̄ flagell' ⁊ spinis ⁊ contumeliis ista die reuera affectuz est: non debz cum missarū solēnitatib⁹ celebrare: qm̄ veniēte veritate dz cessare figura. Tertia: qr oblata est hostia de manibus xp̄i ⁊ nostris. Nō ergo sacrificent amici dum trucidāt inimici: sed tamē qr semper indigem⁹ cōmunione ⁊ semp est tēpus cōicandi. sacerdos ip̄m corpus recipit ī hostia a die antecedēti reseruata. Quarta rō est qm̄ hac die veluz templi scissuz ⁊ cornua altaris trāsuersata sunt: et ita nō habem⁹ vbi corpus xp̄i ꝯficiatur. Quinta est. qr scz recessit ⁊ sublatus est verus sacerdos. i. xp̄s spōsus eccl'ie. descēdit eñ ad inferos. Sextā rationez ponit Inno. papa de ꝯse. di. v. sabbato. dicens ꝙ iō in die parasceue ⁊ in sabbato sancto sacramentū nō celebrat̄: quia ꝯstat apl'os istis duob⁹ diebus in merore ⁊ in tristitijs fuisse: ⁊ se ꝓpter metū iudeoꝝ occultauisse. Missa enim que in ipso sabbato celebratur: nō ad ipsum sabbatum: sed ad diem pertinet subsequentem: vt infra dicetur. Septīa: qr Moyses ait. Vos tacebit̄: ⁊ alius. s. xp̄s pugnabit ꝓ vobis. torcular eñ calcauit solus. Cuz igitur hac die non sit corpus domini cōficiendū: ad hanc diem reseruandum est. Hec sexta feria. ⁊ ab ista omnes alie sexte ferie priuilegiate sunt propter christi passionē: sicut ⁊ a sequēti dominica omnes alie dominice propter ei⁹ resurrectionem. Sunt autem huiusmodi sexte ferie sex priuilegia scz christi immolatio. inferni spoliatio. mortis cōculcatio. humani generis redemptio. paradisi apertio. et scripturarum manifestatio. In parasceue vno solo cibo vescimur: quia xp̄s ea die vnum. s. latronez sibi incorporauit dicens. Hodie mecum eris in paradiso. Unde ipse dixit. Singularit̄ suz ego donec transeam.

¶ De sabbato sancto pasche. Rubrica.

Sequitur videre de sabbato sctō pasche. Sane sicut deus operibus creatōnis mundi scz in sex dieb⁹ ꝯpletis in septima req̄euit ab oī opere qd̄ patrarat: sic ⁊ in sexta etate recreatōnis operibus ꝯsumatis: iuxta qd̄ dn̄s in cruce pēdens dixit. Consumatū est. ī septima etate requieuit. Cuz eñ anima eius passibilitatē corporis exiuit quodammō requieuit: ⁊ preterea in sepulchro dormiuit: ideoq; dies ista sabbatum appellatur quod requies interpretat̄: vt dictum est in prohemio secunde partis: qd̄ anthonomatice sabbatum sanctū dicit̄ eo ꝙ vt premissum est: significat requiem xp̄i ab opere recreatiōis in fine sexte etatis: vel ꝓpter requiez xp̄i in cuius morte sanctificati sum⁹. Dicitur etiam sanctum ꝓpter baptismum qd̄ fit in die ista in qua noua ecclesie proles sanctificatur. Hec autē dies sicut p̄cedens nulluz hz officium diuinum: in quo cōstat apostolos fugisse et in merore fuisse. de conse. distin. iij. sabbato. Nam officium quod cantatur est noctis diei dominice. de conse. dist. i. in ieiunijs. lxxv. di. ꝙ a patribus. s. de resurrectione nō de sabbato. sicut ⁊ cōtingit in sabbatis quattuor tēporum: quod apparet quia dicitur in cerei benedictōe. Hec est nox. ⁊ in collecta misse. De⁹ qui hanc sacratissimam noctem. vnde antiquitus totuz officiū de nocte dicebatur: ⁊ adhuc in plerisq; locis fit. Primo ad notandū ꝙ cathecumini quoꝝ est ipsum officiū sepulti cum christo: per baptismum resurgunt cum ipso. Secundo propter visitationem mulieruz ad sepulchrum domini mane venientium. Tertio quia dominus de nocte resurrexit s̄m Hiero. ⁊ Grego. ⁊ Ambro. ⁊ ideo quia nox illa tāto lumine illustrata est de domini resurrectio

re: merito tunc vigilare et deo laudes canere debemus. Traditio quoqꝫ iudeorum est xp̄m media nocte venturū: in cui⁹ figura angel⁹ trā siuit media nocte percutiēdo p̄mogenita egyptiorū. et dominus trāsiuit protegēdo populum suum. Et hiero. Reor inquit traditionem apostolicam permansisse: vt in die vigiliarum pasche ante noctis medium dimittere non liceat populos expectantes christi aduentum: vt resurgenti saluatori occurrant. ⁊ postq̄ tēpus illud transierit securitate p̄sumpta festum cunctos agere diem. Sed quia qđ ꝓ deuotione fuerat institutū in min⁹ honestas actōes q̄bus nox facultatem prebet ꝯuersum est: institutum fuit vt officiū ipsius noctis de die celebraretur. De hoc tactū est in ꝓhemio quarte partis: ⁊ in quinta parte sub ti. de nocturnis. Augustin⁹ tamē dicit dn̄m in diluculo surrexisse. ⁊ ipsum per quadraginta horas mortuū siue in sepulchro extitisse. cui eccl̄ia cōsentire videt̄ ꝓ resurrectōe matutinū eadem celebrat hora. Silet ergo ecclesia vsqꝫ in horam decimam: et tunc ꝯgregat̄ ad officiū celebrandū qn̄ resurrectio appropīquat: vꝫ circa vesp̄am noctis que lucescit in p̄ma sabbati: ⁊ quā ꝑ totam noctē vsqꝫ ad diei claritatem ꝯtinuat vt illud impleatur. Nox illumīatio mea ī delicijs meis ⁊ nox sicut dies illumīabit̄. Trib⁹ autem de causis đr hec dies illumīata. Primo qꝛ refulget in delicijs nostris ꝓpter redēptionem seu resurrectōem aīarꝫ que lꝫ sit in die parasceue morte domini recupata: ei⁹ tamen gaudiū ⁊ leticia est ad hanc noctem trāslata ꝓpter rationē positā sub quinta feria cene dn̄i vbi agitur de olei ꝯsecratōe. Scđo ꝓpt̄ resurrectionem corporꝫ que dn̄o resurgēte prima sabbati speratur futura: ideoqꝫ vigilam⁹ ⁊ resurgēti vigilando ꝯcinim⁹. Tertio propter baptismi sacramētū quod hodie celebratur. quoniā ab illis causis sumpsit exordium ⁊ illarum nobis tribuit fructum. Celebratur em̄ hac die cathecumīorꝫ officium: vt ipsi xp̄o consepulti ad baptismum in morte cum eo resurgant. Hec ergo nox pascha đr quod transit⁹ interp̄tatur qua transiuit dn̄s de mūdo ad patrē: de morte ad vitam transimus ⁊ nos. Pascha em̄ nostrum īmolatus est xp̄s: de hoste ad patrem: de tenebris ad lucem: de reatu ad gr̄am: de pena ad gloriam: de pugna ad victoriam. Hec nox siue pascha ī qua resurrexit dn̄s fuit. xvij. luna mensis p̄mi. i. aprilis qui est prim⁹ apud hebreos: qui ꝯputāt menses s̄m lune cursum. Ideo quidē in mēse p̄mo resurrexit: quia ipse est principium. Item ideo in luna. xvij. vt ꝑ obseruationē decalogi ꝑduceret nos ad eternam requiem sabbati sui. Surrexit igit̄ tūc cum luna alta petit: ad designandum q̄ ecclesia petere debet alta v̄tutum: ⁊ scandere ad templa celorꝫ. Item ī tertia hebdomada lune surrexit: per quod tertiū tp̄s. s. gratie aduenisse significauit: ⁊ inde est q̄ cū semper in lunatōne aprilis ⁊ in plenilunio hanc solēnitatē ex iussu dn̄i celebrem⁹: qn̄qꝫ in nostro aprili ⁊ qn̄qꝫ in martio eā solēnizamus: sed cum post. xij. lunatōes cōstituimus: īnuitur q̄ per decem legis ⁊ duo charitatis p̄cepta ad resurrectōis gloriā perueniemus. Si vero eam post. xiij. lunationes obseruam⁹ īnuitur q̄ per decalogū et trinitatem perueniemus ad gl̄iam eternitatis. Adhuc ideo hec nox ī plenilunio celebrat̄: qm̄ luna iubar lumīs a sole mutuatur. Luna ē ecclesia. sol xp̄s qui dum occidit occidit̄: sed ei⁹ occasu eccl̄ia gratie plenitudine illustrat̄. Itē hec nox in qua xp̄s resurrexit equinoctio trāsacto qn̄. s. dies incipiunt crescere ⁊ esse maiores noctibus celebratur. Primo qꝛ post ignorantiā ꝓlongatur de deo scīa ⁊ vbi abundauit iniq̄tas superabundauit ⁊ gratia. Secūdo qꝛ virtutes in nobis crescere ⁊ vitia sup̄are debent. Tertio quia per ei⁹ resurrectōem tenebre mortis cepere minui et dies vite incepit augeri. Quarto quia per ip̄m qui est lumen de lumīe: ꝑuenitur ad diē lucis eterne. Item hec nox celebratur in vere quando post hyemis aspita flores v̄nant ⁊ volucres iubilant: quia pulso ꝑfidie gelu mundus floruit pulchritudīe v̄tutum. Et in oēm terram exiuit son⁹ eorꝫ. hic nox ē vtriusqꝫ diei cōis. s. sabbati p̄cedentis ⁊ dn̄ice sequētis. Nam vsqꝫ nunc dies p̄cedebant noctem nūc ecōuerso fit. Conditor em̄ tp̄is fecit vt a p̄ncipio dies naturalr̄ p̄cederet noctē s̄m qđ dicit scriptura fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ ea ꝓcedēte ꝑ sup̄i⁹ hemisp̄iuꝫ ab oriēte in occidentē factū ē vesp̄e: et redeunte ea ꝑ inferi⁹ hemi-

sperũ ab occidẽte i oriẽtẽ factũ ẽ mane. Pre
cessit ergo dies noctẽ in signũ ꝯ bõ siue Adã
trãsitur⁹ erat de luce ⁊ vtutũ i tenebras vitioꝝ
siue ꝯ bõ a die padisi descẽderet ad noctẽ in
fernũ: sz i resurrectõis nocte artificialr fecit do
mn⁹ vt nox reciprocãdo pcederet diẽ i signũ
repatõis scõi ade: qui nos p suã resurrectõem
de pctõꝝ tenebris repauit ad lucẽ. Ũñ apls.
Nox pcessit: dies aũt approp̃quabit. Dere
tim igit̃ buj⁹ diei officiũ ꝓsequntes dicemus.
Pmo p quẽ quõ ⁊ q̃re agni de cera hac die fi
ant. Scõo de bñdictõe cerei. Tertio de lecti
onib⁹ ⁊ tractib⁹. Quarto de bñdictõe baptis
mi siue fontiũ vbi etiã agit̃ de cereis catheciu
menoꝝ. Quinto de baptismo vbi agit̃ de vesti
bus quas neophiti octaua die deponunt ⁊ de
pfirmis. Sexto de confirmatione. Septimo de
missa.

¶ Per quẽ quõ ⁊ q̃re agni de cera fiãt. Rub.

IN primis itaq; hac die accoliti eccl̃ie romane faci
unt agnos de cera noua bñdic
ta: vl̃ de cera cerei paschal̃ an
ni pcedẽtis admixto crismate q̃
in sabbato in albis in eccl̃ia p dñz papã pplo
distribuũtur. Agni isti significãt agnũ illũ im
maculatuz q̃ tollit pctã mũdi. Cera significat
ei⁹ bũanitatẽ sicut btus Gre. dicit mel in cera
dũitas in bũanitate. Apis q̃dẽ q̃ opat̃ ceraz
cũ melle nulla resolvit̃ libidie. ⁊ btã ṽgo euz
q̃ est de. ⁊ bõ cõcepit sine virili semie. In cera
admiscet̃ oleũ seu crisma: qz dñs nr plen⁹ ẽ mi
sericordia: q̃ p oleũ designat̃. in octaua distri
buũtur: qz i octaua resurrectõis dñs suis pre
mia distribuit. Rursus agn⁹ in agno cereo p̃figu
rat⁹ ⁊ i pascha imolat⁹ ad memoriã reduci
tur. cui btus Greg. oleũ ifundi istituit q̃n pa
schal̃ agni mysteria refauit. Hi etiã cerei ag
ni figurãt agnos nouellos. de q̃b⁹ eccl̃a cãtat
in sabbato i albis: ⁊ iõ q̃niz i illo sabbato fiũt
qõ etiã vsus aplic⁹ docet: q̃si in dñica tunc se
quẽti dño pa. mẽsa intrãtes agnos cereos ca
pellanis ⁊ familiarib⁹ suis distribuere volẽte.
vn⁹ acolit⁹ solẽniter portãs ⁊ p̃sentãs sibi ag
nos ipsos dicit ter alta voce. Dñe. d. isti sunt
agni nouelli q̃ annũciauerũt alla: nũ venerũt
ad fontes ⁊c. Hi agni a fulgure ⁊ tẽpestate fi
deles ⁊ credẽtes defendũt. ꝓpter vtutem cõ
secratõis ⁊ bñdictõis. sane fm q̃rũdã eccl̃iaz
ꝓsuetudinẽ cere⁹ distribuit̃ in octaua pasche
pplo ad suffumigãdas domos: ad significan
dũ ꝯ in vltia resurrectiõe xp̃s fidelib⁹ in p̃mo
tribuet̃: ad qõ exp̃ssi⁹ significãdũ romana ec
clesia agnos fecit supradictos.

¶ De bñdictõe cerei. Rubrica

SECũdo loco paschalis cere⁹ bñdicit̃. Circa qõ scien
dũ ẽ ꝯ in p̃ncipio officij to
tus i eccl̃ia dz ignis extingui
nou⁹ de lapide pcusso cuz cali
be vel ex cristallo soli obiecta dz elici ⁊ de sar
mẽto foueri. Ignis vet⁹ ve. significat legẽ: cu
ius figure in morte x̃pi ꝓplete fuere: ⁊ ideo ve
lut extincte cessare debuerũt: sz de lapide. i. de
x̃po qui est lapis angl̃aris q̃ verbere crucis per
cussus spũs san. nobis effudit: vel de cristallo
inter solẽ ⁊ escã. mediãte. i. de x̃po q̃ fuit medi
atio inter deũ et boiez q̃ sicut ipe testat̃ ignez
in terrã mittere venit. nou⁹ ignis elicit̃ dũ per
eius passionẽ vel resurrectõez spũs sctus nob
effundit̃ cui p̃bet alimẽtũ sacrm. i. x̃ps q̃ est vi
tis vera. Cristall⁹ q̃z plucida est x̃pi bũanitas
resurrectõe splẽdidissima. Ad b̃ nou⁹ ignis iõ
bñdicit̃ vt sicut ille q̃ est lumẽ i deficiẽs illumi
nãs oẽz boiez venientẽ in hũc mundũ igne il
luminauit moysen: ita illuminet sensus ⁊ corda
nra vt ex bis tenebris ad lumẽ ⁊ vitã eternaz
mereamur puenire. Nec ẽ vana religio solem
ni ꝓcessiõe ad buj⁹ ignis bñdictiõez ire: in q̃
meminisse debem⁹ exeuntes nobis eẽ ad illum
quẽ iudei extra castra eiecerũt. Exeam⁹ inquit
apls ad eũ extra castra iproperiũ ei⁹ portãtes
et bñdicim⁹ illũ cũ cruce ⁊ aq̃: vt nos i passio
ne ei⁹ p quẽ spũs sctus accipim⁹ lotos eẽ signi
ficem⁹. ¶ Rursus extinct̃ eccl̃ie lumin̄arib⁹ et
igne de petra cũ calibe excusso ignis aq̃ aspergit̃ bñdicta: qz extinctis apls q̃ lumẽ mundi a
x̃po dicti sunt: de x̃po petra excussus est ignis
charitat̃ cũ calibe lãcee vulnerãtis dũ sãguis
⁊ aqua de ei⁹ corpe sacro emanauerũt a q̃bus
habẽt efficaciã sacra: quib⁹ mediãtib⁹ in amo
re dũi inflãmamur aq̃ gfe pfulsi. Et attẽde ꝯ

ſicut in bis ſingulis dieb⁹.ſ.cena dñi.paſcene
t ſabbato ſctō ignis extinguit ſicut volūt qui
dā:vt etiā ex eis nou⁹ ignis i memoriā paſſio-
nis:vt p̄dictum⁹ accēdat. Subſequēter b̄dici
tur cere⁹ et inſtitutōe zozimi t theodozi pāmi
pape:ſed beat⁹ Ambro.b̄dictōnez dictauit.
quāq̄ Augu.t petr⁹ dyacon⁹ caſſineñ.mona
chus alias b̄dictōes dictauerūt q̄ in vſu non
ſunt. B̄dicit āt iō:qm̄ ex ſimplici ſui natura
abſq̄ b̄dictōe nō p̄t trāſire ad ſignificatio-
nē myſteriq̄ colūne ignis.de qua iā dicet. B̄
dicit etiā ꝓpter gl̄iam reſurrectōis ei⁹ quez t
pater b̄dixit:et q: p ip̄m ipſe x̄ps viſibilit ad
memoriā reducit:B̄dicit quidē etiā p̄ſente
ep̄o vel ſacerdote a dyacono q̄ eſt mīoris ordi
nis:q: x̄ps reſurgēs a mortuis p̄mū Marie
magdalene ſe manifeſtās voluit p debiliorez
ſexū gl̄iam ſue reſurrectōis apl̄is nūciari:vt ſi
cut ꝑ mortis initiū p mulierē in mundū ītra
uerat:ita t repatōis initiū p mulierē mūdo nū
ciaret. Adhuc dyacon⁹ b̄dicēs cereū ſignifi
cat euāgeliū p̄dicatorē q̄ x̄pm ꝓ nobis paſſio-
nis violētia cozpaliter extinctū dz laudū b̄di
ctōib⁹ p̄dicando reſurrectōis lumīoſa gr̄a red
dere illuſtratū: q̄ dalmatica induit:qm̄ dz eē
celeſti ꝓuerſatōe adornat⁹ quā dalmatica ip-
ſa deſignat. ¶ Mozo cereus ſup colūnā illu
miatus ſigt p̄mo colūnā ignis q̄ p̄cedebat in
nocte populum iſrael.extinctus vero ſignifi.
catcolūnam nubis que p̄cedebat in die p̄
ma quidem de nocte illuminans: t ſcōa in die
refrigerās in qua ſp̄ūs ſctūs ſignificabat. Te
nuit quidē in nobis colūna nubis figurā bū-
nitat⁊:t colūna ignis figurā diuinitat⁊. Recte
aūt cere⁹ colūnā ſignificat. Nā ille p̄ceſſit po-
pulū ad mare rubrū i quo baptizati ſunt. iſte
vo p̄cedit neophitos ad baptiſmū. Jtē ille p̄
ceſſit ꝑplm vſq̄ ad terrā p̄miſſiōis. iſte vo p̄
cedit ſeptē dieb⁹ neophitos ad fontes: t dñs
nos p̄cedit vt paret nobis viā vſq̄ ad patriā
que poſt finez bui⁹ vite q̄ ſeptenario reuolut
nobis ꝓmittitur. ¶ Et nota q⁹ nec i p̄ma nec
in ſcōa māſione colūna p̄ceſſit ꝑplm ſed ter-
tia.p̄ma māſio fuit in ramatha. ſcōa in ſegoz.
tertia in etban. Ramatha interp̄tatur cōmo-
tio tince .egoz tabernaculum. etban firmum
vel perfectum.vel ſigna eius. be tres manſio-
nes bis tribus diebus dñi coaptātur.ſ. dieb⁹
paſſionis ſepulture et reſurrectionis. Naz in
die paſſionis fuit dñs quaſi in ramatha.i.i cō
motōe tince:vz in ꝯmotione iudeoꝝ q̄ ad mo
dum tince veſtē incōſutilem dñi.i. eccleſie vni
tatem:imo et ipſuz demoliri nixi ſunt. Sz de
hac manſione quaſi exiuit cū obiit t venit i ſe
goz.i.in tabernacula cuz in ſepulchro latuit t
tanq̄ fortis miles fortez diabolū ligando va
ſa eius diruput.tabernacula eſſi militantium
ſunt. Sed de hac manſione exiuit cum ſurrexit
t intrauit in etban. qđ interp̄tatur firmuz ſeu
perfectum ſeu ſigna eius:quia ipſe reſurgens
a mortuis iam non moritur:mors illi vltra nō
dominabit:tunc ſignaculum ſuis fuit cuz ipſe
eis glorioſus apparuit.et eos tāq̄ colūna ig-
nis illumiauit. Scōo cereus ſup colūnā ſigni
ficat x̄pm qui nos in hui⁹ mundi nocte illumi-
nat:t in die a vitiorum incētiuo refrigerat vt
p̄miſſum eſt. Recte quidem cereus x̄pm ſigni
ficat ꝓpter tria q̄ in eo ſunt lichimen nāq̄ ani
mā:cera coz⁹:et lumen diuinitatē ſignificat.
Tertio cereus renouat⁹ t illumiatus poſt be
nedictōem ſignificat nouā x̄pi doctrinam que
eſt in nouo teſtō qui ait. Mandatū nouū do
vobis:vel gratiā nouā qua nos dñica ſingula
riter illuſtrata eſt:vz x̄pi reſurrectōem q̄ reſur-
gens a mortuis apparuit in carne glorioſus:
t ſplendore diuinitatis illumiatus. Hui⁹ eſſi
cerei ceram apes mater ſine ꝺcubitu eduxit:t
x̄pi carnem virgo Maria ꝺcepit t peperit. t
in carne deum q̄ſi mel in cera ꝑferens inuiola-
ta p̄mānſit. Jncipit aūt cerei b̄dictio. Exultet
iaz angelica turba.de hoc eſſi eſt exultatio q⁹
extraxit ſuos de iferno t de ei⁹ victoria. Aſcē
dit eſſi ſuper occaſum. dñs nomen illi.et p̄mo
ſalutat ꝑplm dicēs. Dñs vobiſcū: vt illuz red
dat benuolū t attentū. Cetez lumē cerei ſeu
eius ſignificatio duplex eſt. ſignificat eſſi ſpi
ritū ſctūi quo x̄ps plenus fuit t gl̄iam reſurre
ctōis eius. Scōm ꝓmum myſteriū i qui
buſdam eccleſiis cereus a principio b̄dictio-
nis accenditur:quia x̄ps ab initio ſue ꝺceptio
nis ſpū ſancto fuit repletus. Et vba benedi
ctōis in hoc cōſonare videntur. Nam ſtatim
circa principium dicitur. Gaudeat ſe tell⁹ tā
tis irradiata fulgoribus.t poſtea ſubdit. Le
tetur mater eccleſia tanti lumīs adornata ful
goribus.et poſtea dyaconus rogat circūſtan

tes cū eo mīam dñi inuocare ad tam mīrā bu ius lumis claritatē:qō lz de significato intel ligatur.s.de xpo ꝺueniens tñ videt vt et ipsuz significās ei aliquo modo:ꝑut fieri pōt respō deat:t ei⁹ simílitudinē gerat. Quantū ad alte rum vero mysteriū:vz ꝙ lumē gl'iam resurre ctionis significat. In q̄busdā eccl'ēs illumīa tio cerei vsq; post appositionē incensi deferť. infigit essi ipsi cereo dyacon⁹ q̄nq; grana tbu ris in modū crucis cū dicat. Suscipe ſcte pa ter hui⁹ incensi sacrificiū vespertinū. siquidē pas sio saluatoris reuera fuit sacrificiū vespertinuz: legis. Iuxta illud. Eleuatio manuū mearū sa crificiū vespertinū:q; fuit in vespa mūdi.i.in sex ta etate factū:t in vespera diei:que grana tbu ris designant aromata q̄ mulieres emerūt:vt vngerent crucifixū. Emerūt essi ad l'ſam aro mata vespere sabbati:quia sabbato siluerunt ꝓpter festū sabbati:t ostendit eccl'a se illā de uotionem habere in aromatib⁹ virtutū:vl q̄nq; grana significāt q̄nq; plagas in cruce rece ptas. Post hoc aliquātulū inferius fit cerei il luminatio:q; post passionez secuta est resurre ctionis gl'ia t lucet catbecumīs āte baptismū t post vsq; ad octauas:ad notandū ꝙ xp̄s lu cet eccl'ie vsq; in diē iudicij. In cereo etiā affig'ť tabula seu carta scripta:q̄ significat tabu laz in qua pilat⁹ scripsit. Jesus nazarenꝰ rex iu deoz:quā vidimꝰ parisi⁹ in capella illustris re gis frācoz vna cū spinea cozona t ferro t ha sta lancee:t cū purpura qua xp̄m induerūt:t cū syndone qua coꝛp⁹ fuit inuolutū:t spōgea: t ligno crucis t vno et clauis et alijs reliquijs multis. Et cū cere⁹ xp̄m significet merito i dicta tabula inscribit ann⁹ dñi tunc currens cum ei⁹ incarnatōe:qz in cereo notat ꝙ xp̄us est an nus antiquus t magn⁹ plen⁹ dierū:de quo i o ctaua pte sub ti. de anno solari dicet. Jō autē xp̄us ann⁹ dr:qz sicut in anno dierū bētur mul titudo fructuū:ita t i xp̄o fuit t est multitudo oim bonoz. bz essi xp̄s suos mēses:vt sūt. xij. apli. t suos dies:vt sunt oēs fideles. suas bo ras vt sunt neophiti. Scribit etiā in illa tabu la ann⁹ ab origine mūdi currēs ad notandum ꝙ ipe est alpha t o. Scribit etiā ibi indictio: vel era:t epacta. de q̄b⁹ sub ti. de āno solari di cetur:ad notandū ꝙ boim actiones t tēpoꝛū successiones ꝑ diei dispōnez ordīank. In q̄bus dam eccl'ēs addit alter cere⁹ minoꝛ. ꝑm⁹ ma ioꝛ cōsecrat in psonā xp̄i dicētis. Ego sum lux mūdi. alter in psonā apl'oꝛ q̄b⁹ ipe dns inquit Vos estis lux mūdi: vterq; cere⁹ ꝓcedit cath cumīnos ad baptismū t apl'i nos ad terrā ꝓ missionis. Jtē xp̄us ꝑ se illumīat eccl'am. illu mīnat etiā illā ꝑ apl'os quoꝛ ꝓcepta diligen ter iuntueri t obseruare debem⁹ q̄ ostendit. et illumīatione alioꝛ cereoꝛ q̄ ab alijs duob⁹ il luminank. In pleriscq; vero eccl'ēs duo alij parui cerei accēdunť a maioꝛi:t statuit vn⁹ ab vna pte cerei bñdicti alius ab alia:qui significant sctos noui t ve.te. q̄ per xp̄m illumīati sūt t ꝑ doctrinā apl'oꝛ t ꝓpbe. q̄ cū xp̄o ꝓcordāt. Illi aūt. tc. Eccl'ie luminaria ex igne maioris cerei accēdūtur ad figurādū ꝙ ignis spūs san cti a xp̄o ꝓcedit:t ꝙ nō solū ꝓpbete t aposto li qui ꝑ duos cereos significank:verū etiā om nes eccl'esie fideles a xp̄o illumīati sunt:qui tō sunt duo:tū quia apl'i bini ad p̄dicanduz missi sunt:tum quia discipuli t alij illuminati a xp̄o gemina charitate feruēt:t tam verbo q̄ exem plo lucent. Possunt etiā ipsi duo cerei catbe cumīnos significare q̄ a lumine maioris cerei accēdunť:qm̄ a lumīe xp̄i oꝛz catbecuminos illumīari. Lumē q̄dē xp̄i est ei⁹ gl'ia t doctrina q̄ ꝑ sequētes lectōes itelligūtur seu ilīuank.

TErtio loco circa le ctiones t circa tract⁹ sciendu ꝙ lectiones q̄ xp̄i gl'iaz t doctri nam significāt: ideirco carēt ti tulo:qz catbecumini nondum sunt cues dicrusalē t scripturas ignoꝛāt:t no mina eaꝝ dicrusalē ignoꝛant. Ꝯñ si eis noia renť noia doctoꝛ veteris vel noui testi fortꝫ poti⁹ ꝓtenerēt ꝙ venerarenť. Carēt etiā titu lo:qz xp̄us caput nr̄m nōdū redditū est nobis. Legūť q̄z sine tono:qm̄ i eis icipiēt es t catbe cumini simpliceſ istruūť. Lectōes aūt i q̄busdā eccl'ijs legūť q̄ttuoꝛ. i q̄busdā sex. i q̄busdā. xij. t i q̄busdam. xiij. Qui quatuoꝛ legūt ideo fa ciunt: quia doctoꝛ catbecuminoꝛuz debet esse ꝙ⁹ natoꝛ eoꝛū. debet essi parare ꝙmodū mam sa sacre scripture: q̄ ꝑ mēsam q̄ in tabernaculo dñi fuit significať. q̄. uij. pedes habuit qz sacra

scriptura quattuor modis exponit: vz hystorice: allegorice: tropologice: ⁊ anagogice: quod plenius dictū est in ꝓhemio huius libri. Prima lectio. In ꝑncipio creauit deus celū et terram: q̄ est geñ. i. ca. hystoriā mōstrat. Ad litteram eñ facta sunt q̄ ibi dicunt̄ de creatiōe celi ⁊ terre ⁊ aliaꝝ reꝝ. de hoīe q̄ fact⁹ est ad imaginem ⁊ similitudinē dei ⁊c. ⁊ sic de alijs. Secūda lectio. s. Factū est in vigilia ⁊c. q̄ est exodi. xiiij. c. ꝑtinet ad allegoriā. Tertia. s. Apprehendēt septem mulieres ⁊c. q̄ est Isa. iiij. cap. ad tropologiā. Quarta. s. Hec est hereditas ſuoꝝ: que est ibidē. lv. c. ad anagogē: ꝓut infra patebit. Verū si diligenter attēdere volumus ꝑma lectio ⁊ scd̄a tam ad ꝑmuz q̄ ad secunduz pedē ꝑtinent. tertia potius ad scd̄z q̄ ad tertiū. Prima ꝑtinet ad scd̄m pedem sicut ad ꝑmuz, nam que in ea hystorice dicunt̄: allegorice exponuntur: verbi gratia. Factus est homo christus ad imaginem ⁊ similitudinez dei. masculum. i. xp̄um ⁊ feminaz. i. ecclesiam creauit eos. Vel etiā partim ad scd̄m: ꝑtiz ad tertiū refertur: qꝛ opa sex dierū coaptant̄ operibus lucis spūalis: qꝛ interi⁹ reformamur: ⁊ illuminamur. Nēpe opus primi diei fuit lux q̄ significatur illuminatio fidei. Op⁹ secūdi diei fuit firmamētū qd̄ diuidit aquas supiores ab aquis inferioribus: hoc est fundamentū sacre scripture qd̄ diuidit aquas supiores. i. āgelos. ab aquis inferiorib⁹. i. hoīb⁹ q̄ eo nō indigent. Opus tertie diei fuit segregatio aquaꝝ ab arida. i. segregatio eoꝝ q̄ dediti sunt fluxui carnalium voluptatū: ⁊ qui quēadmodū aque se ⁊ alios quatiunt: ab his q̄ ad modum aride sitiunt fontez aque vie vt possint fructificare dicentes. Sitiuit aīa mea ad deum fontē viuū ⁊c. Quarte diei opus est luminaria in firmamento, hec luminaria sunt doctores q̄ inherentes firmamento sacre scripture inferiorib⁹ lumine sciētie lucent. Quinte diei opus est creatio piscium ⁊ auiū ex aquis: ꝑ que intelligūtur renati ex aquis baptismatis: quoꝝ quidaz beneficio baptismatis vtūtur ad modū pisciū vt paruuli: quidam vero alis gemine charitatis ad īstar auiū volāt ad supiora vt boni adulti. Unde in ꝑma lectōe dicit̄. Spūs dñi ferebat̄ sup aquas. s. baptismū. In aquis remanēt pisces. i. curiosi. aues v̄o. i. baptizati ad celestia volant. Sexte diei opus est creatio aīalium de terra. Siquidez terra caro nostra est: ex q̄ creantur aīalia cū ex ea ꝓcedant opera viua: ⁊ interior homo noster reformat̄ vt in eo imago ⁊ similitudo dei luceat ſm q̄ dictū est ibi. Factus est homo ad imaginē ⁊ similitudinez nostrā. ¶ Rursus ꝑ ꝑmaz lectionē instruūtur baptizandi ne credant manicheis: q̄ dicūt oīa ꝫ visibilia a rege tenebraꝝ fore creata. Post istam ꝑmaz lectionē nullū sequitur canticuz: sunt eñ quattuor cātica sicut quattuor lectiones. post duas ꝑmas sequitur vnū canticū: et post vltimā duo cantica sequūtur. Post primam ergo nō sequitur canticū: qꝛ in eo agitur de ꝑmo hoīe q̄ creatus deum nō laudauit sed peccauit: ⁊ in eo omēs peccauerūt: ideoqꝫ potius deberet sequi luctus q̄ canticū qd̄ est exl̄tatio mentis habita de eternis. Quia vero ꝑmus homo ꝑ oblectamēta peccati a gl̄ia cecidit: ⁊ ad eam redire possum⁹ si rōne cōtra peccatum steterimus: idcirco orat sacerdos post lectionē dicens. Deus q̄ hoīez mirabiliter collocasti: ⁊ mirabiliter creasti: ⁊ mirabilib⁹ reformasti: da nobis ꝯtra oblectamenta peccati ratiōe ꝑsistere: vt ad eterna gaudia ꝑuenire mereamur. Et in eo etiam q̄ ipse dicit q̄ hominez mirabiliter creasti: ⁊ mirabilius reformasti: innuit q̄ in ꝑcedenti lectione hystorice agit̄ de hominis creatiōe: ⁊ allegorice de ei⁹ redēptione. i. de illo per quē est facta redemptio. In secunda quoqꝫ lectione est hystorica narratio: sed ipsa ꝑtinet ad scd̄m pedez mense: qꝛ quod ibi hystorice dicit̄ allegorice intelligit̄. Naz sicut in mari rubro submersis egyptijs liberati sunt hebrei: ita ⁊ in baptismo submersis vitijs ⁊ peccatis liberatur ꝑplus dei. Uñ post illaz lectionem sequitur canticū leticie ⁊ exultationis. vz Cantemus domīo. Exo. xv. ca. in quo exultat populus xp̄ian⁹: q̄ a spūalib⁹ egyptijs per baptismuz est liberatus: sicut iudei a corporalibus: ⁊ ideo sacerdos orat vt dominus salutem gentium operetur in aquis baptismatis mysterio quo ipse priorem populum ab egyptijs liberauit. Per egyptios quidem peccatores. ꝑ mare rubrum baptismus intelligūtur: ex quibus egyptijs neqꝫ paruus neqꝫ ma

gnus remansit: nec etiā in baptismo magnuz vel puū peccatū remanet: qd̄ in pnīa facile nō ꝯtingit. Recte igitur subijcit̄ canticū illd̄. Cātem⁹ dño: qr lz q̄diu homo in peccato ē deuz laudare nō pōt: qr non est speciosa laus in ore peccatoris: tamē cum liberat⁹ est pōt cantare dño p̄mum canticū. s. de liberatōe sua. Tertia lectio que est Isa. ꝑtinet ad scd̄z pedē mēse. s. ad allegoriā lz ad tertiū. s. ad tropologiā vtcūqz valeat coaptari. In ea em̄ ꝯtinētur sacramēta xp̄i ⁊ eccl̄ie. Sacramentū xp̄i ibi notatur vbi dicit̄. Apprehendēt septē mulieres viruz vnuz. Mulieres septē sunt septē dona spirit⁹ scti in baptismo collata: que apprehenderunt vnuz virum. i. xp̄m vt in eo plene q̄escescerēt: qd̄ in alio hoīe facere nō poterāt vitijs ⁊ peccatis impediētib⁹. Sequit̄ ibi. Panem nostrum comedem⁹. qd̄ ad ipsum sp̄m sanctū cui⁹ hec dona sunt refertur. Nam sp̄m sanctū panē suuz comedere ⁊ vestimētis suis cooperiri: nihil aliud est q̄ ipsuz equalitatē patris ⁊ filij possidentē nullo indigere. Postea subiūgitur. Tantūmodo īuocet̄ nomē tuum super nos. i. illi in quib⁹ erit habitatio tua a nomine tuo xp̄iani dicant̄. Aufer opprobriū nr̄z qd̄. s. a malis hoībus passi sum⁹ a quib⁹ sepe per vitia ⁊ peccata expulsi sum⁹. Hec est ergo allegoria. Moraliter autē ꝑ septem mulieres intelligunt̄ hoīes septiformi gratia repleti. i. sapientes: intelligētes: ꝯsulētes: fortes: sciētes: pij: timorē dñi habētes: q̄ app̄hendēt vnū viꝝ id ē xp̄m ei ꝑ fidem ⁊ charitatē adherendo. hi dicant q̄ in lectōe ipsa sequit̄. s. Panē nostrū comedem⁹. i. corpus tuū qd̄ est noster panis: quia nobis ad refectōem dat⁹. vestimentis. s. bonoꝝ opeꝝ cōtra frig⁹ peccati cooꝑiemur. Inuocet̄ tm̄mō nomen tuū sup̄ nos: vt vz a te xp̄iani dicant̄. Aufer opprobriuz nostrū. s. ne serui diaboli nominemur. in eo v̄o qd̄ sequit̄. Si abluerit domin⁹ sordes filiaruz syon ⁊ lauerit sanguinez hierusalē de domo eius in spiritu iudicij ⁊ spiritu ardoris: notatur sacramētū ecclesie. per sordes notat leuiora peccata. per sanguinē grauiora. Leuiora em̄ peccata lauat domin⁹ in spiritu iudicij. i. leuioris correctionis. grauiora in spiritu ardoris. i. grauioris satisfactōis. Notat igitur in hoc effectum baptismi: quia dñs tā grauiora peccata q̄ leuiora tollit per baptismū. Post hanc lectōez sequitur canticum qd̄ est p̄mum canticū synagoge. s. Facta est vinea dilecto meo. Isa. v. c. Uinea em̄ ad litterā synagoga ē. sepes circa eam sunt obseruātie legales. turris in ea ē tēpluz. torcular altare holocausti. ⁊ in eis sacramēta ecclesie nihilomin⁹ intelligūtur. Uinea em̄ est ecclesia que facta est in cornu illo. s. de quo scriptum est. Erexit cornu salutis nobis. hoc cornu est xp̄s: ⁊ vinea facta est ī loco vberi. xp̄s ē locus vber. de quo dictuz est. Mons dei mons pinguis. Circa hanc vineam sepes est diuīa ꝓtectio. fossa timor dñi. turris ē xp̄s de quo dictū est. Esto nobis dñe turris fortitudinis. torcular crux xp̄i. de quo dictū ē. Torcular calcaui solus. Et quia in lectōe in cantico exprimūtur sacr̄a eccl̄ie ⁊ synagoge: iccirco sacerdos orat dicens. De⁹ qui nos ad celebrādum paschale sacr̄m vtriusqz testī paginis instruis. vtriusqz te. dicit vtrūqz testm̄: ⁊ subdit. Da nobis intelligere mīam tuam vt ꝑceptione p̄sentiuz munerū firma sit expectatio futuroꝝ. Misericordia dñi quā nos ītelligere optat est remissio peccatoꝝ in baptismo. p̄sentia igitur munera sunt sp̄ualia dona que in p̄senti ꝑcipim⁹. Quarta lectio est. Hec est hereditas seruoꝝ domini. iusticia eoꝝ apd̄ me dicit dñs. et pertinet ad quartum pedem. s. ad anagogen. Nempe sicut ex p̄dictis ptz ī prima lectione instruitur homo de sua formatōe. in secūda ⁊ tertia de reformatōe que fit in baptismo ꝑ Jesum xp̄m. vnde iā non restat nisi q̄ instruatur cathecuminus de vita beata ⁊ de bonis moribus per quos ad eam venitur que in hac quarta lectōe docentur. Siquidem vita eterna est hereditas que seruis dñi debetur: ⁊ iusticia eoꝝ est apud eum. Nam meritis eorū iuste debetur: vt apud euz eternaliter q̄escāt. Ea vero que sequūtur ad bonos mores pertinent: vt illud. Audite audiētes me ⁊ comedetis bonum ⁊ delectabit̄ in crassitudine aīa vestra. per bona intelligit ipsum xp̄m vel v̄bum eius quo omnia reficiūtur. Unde notans delicias anime nō carnis dixit. Delectabit̄ ī crassitudine anima vestra. Hanc lectionez sequūtur duo cantica in quibusdam ecclesijs. In ea

etiã agitur de hereditate eterna que erit ĩ duo
bus.i.in gloria aĩe ⁊ corpoꝛis: sed ꝓueniẽtioꝛ
est ratioꝛ:qꝛ ĩ ea agit de duobꝰ.s.de bonis mo
ribꝰ ⁊ vita btã vt dictũ est. Primũ canticũ.s.
Attẽde celũ.qõ est. Deute.xxxij.ad bonos mo
res ptinet.vnde verba cãtici hmõi ꝝbis lecti
nis in pleriſq; resꝑdent. In lectõe igit dicit.
Feriam vobiscũ pactũ sempiternũ miſericoꝛ
dias dauid fidelis.⁊ in cantico dicitur. Deus
fidelis ⁊ absq; vlla iiquitate.⁊ ibi dicit. Quo
modo descendit imber et nix de celo ⁊ illuc vl
tra non reuertitur:sed inebriat terrã ⁊ germi
nare eaꝛ facit: hic dicetur. Quasi imber super
herbam:et nix super fenum ⁊c. Et quia bona
opera que facimus sunt ad dei gloriaꝫ referẽ
da:ideirco circa finẽ lectõis dicitur. Date ma
gnificentiam deo vestro. Attendẽs ꝝo sacer
dos catbecumiꝰ animos esse deuotos:⁊ ad
baptizandum esse paratos:oꝛat ꝙ dñs quos
aqua baptismaꝫ abluit ꝛotinua ꝓtectõe tuea
tur. Postea sequit canticum ĩ ꝑsonam catbe
cumiꝰ respondentiũ se affectare baptismuꝫ:
vt per hoc ad visionem dei pueniãt. Uñ can
tatur. Sicut ceruꝰ desiderat ad fontes aquaꝝ
ita desiderat aĩa mea ad te deus. Sup q̃
dicit Augustinꝰ. ꝙ hoc in ꝑsona catbecumio
rum dicitur desiderantiũ ad fontẽ baptismi ꝓ
uenire: sicut ceruꝰ desiderat ad fontes aquaꝝ
venire. post exponit desiderium suuꝫ catbecu
minus dicens. Sitiuit aĩa mea ad deum fon
teꝫ viuũ.q.v.⁊ appa.a fa.domini.quasi dicat:
si non ingressu si non in ꝓgressu satiaboꝛ in ꝓ
uentu. Hoc desideriũ ꝛofirmat sacerdos oꝛãs
⁊ dicens. Ut desideriꝭ celestibus accensi fon
tem vite sitiam⁹. Qui aũt sex lectiões legũt ꝭ
faciunt:quia ꝓ christi passionem ⁊ resurrectio
neꝫ mundus sex diebus perfectꝰ:redemptꝰ: ⁊
reparatus est:vel ꝓpter senarũ numerũ q̃ ꝓ
fectus est:vel quia catbecumini ad sex opa mi
sericoꝛdie inuocantur. Hunc tãgamus ꝛosue
tudinem ecclesiaꝫ duodecim lectões legẽtiũ:
quod faciũt in honoꝛẽ duodeciꝫ apl̃oꝛum qui
bus post xp̃m omnis doctrina christianitatis
processit a qua catbecumini illuminãtur:et bi
quandoq; legunt sex grece et sex latine: quia
christꝰ a iudeis ad gentes trãslatus est. Gre
ca eniꝫ ⁊ latina lingua sunt principaliꝛes in
ter alias.et per eas apte totum genus omniũ
gentium reparatum per christuꝫ intelligim⁹.
Uerum ⁊ si premissi legant duodecim lectio
nes non tamen cantant nisi quattuoꝛ cantica
predicta. Post quartam nãq; lectionem can
tant primuꝫ canticũ. post octauam scõz. post
vndecimam tertiũ. post duodecimaꝫ quartũ.
Prima lectio est. In principio creauit deꝰ ce
lum ⁊ terram. in qua homo ad imaginem dei
factus docetur. Sed hec imago pene amissa
per peccatum restauratur per baptismũ. Un
de sequitur scõa lectio. Noe vero cuꝫ esset ⁊c.
que est Geñ. v. in fine. ij. vi. vij. et viij. c. in qua
ostẽdit ꝙ oẽs perierunt in diluuio. exceptꝭ il
lis qui in arca saluati sunt. diluuiuꝫ est baptis
mus. arca est ecclesia. omnes essi qui extra ec
clesiaꝫ baptizantur pereunt: et illi soli qui sunt
in ecclesia merito saluãtur. ⁊ quia post baptis
mum debet esse paratus ad tentationeꝫ:ideir
co sequitur tertia lectio. Tentauit deus abra
haꝫ que est Geñ. xxij. ca. in qua Isaac legitur
a patre oblatus:⁊ aries ꝓ eo ĩmolatus:et ita
filius dei ꝓ nobis oblatus est. sed non eiꝰ di
uinitas: imo eius corpus ꝓ nobis est ĩmo
latum. Et quia in passione domini maioꝛem
efficatiam baptismus recipit:ideirco sequitur
quarta lectio.s. Factũ ē in vigilia matutina ĩ
qua ostenditur ꝙ in mari rubꝛo submersi sunt
egyptij ⁊ liberati hebrei. Sacerdos enim est
Moyses. baptismus mare: cereus colũna ig
nis. catbecumini egyptij. baptizati hebrei. Tres
prime lectiones sumpte sunt de gene. quarta
de exo. quã sequitur canticuꝫ similiter de exo.
sumptum quod est canticum victoꝛie. Quinta
lectio est. Hec est hereditas: sumpta de Isa. in
q̃ agitur de baptismo ibi. Sitientes venite ad
aquas: vbi inuitantur ad baptismum. Sexta
lectio est. Audi israel. sumpta de baruch. c. iij.
sed cõueniẽtius dicitur sumi de hieremia: qꝛ
quicquid scripsit baruch de oꝛe hieremie sum
psit. In ea agitur de christi resurrectione que
in baptismi immersiõe significatur ibi. Post
hec in terra visus est et cuꝫ hominibus cõuer
satus est. Septima est. Facta est super me ma
nus domini. sumpta de ezechiele. xxxvij. capi.
in qua agitur de generali resurrectione cuiuꝰ
causa precessit resurrectio christi: ibi. Ossa ari

da reuiuiscunt. Octaua est. Apprehendent se
ptem mulieres virum vnū. sumpta est de Isa.
in qua christi ⁊ ecclesie sacramentum exprimi
tur ⁊ etiam baptismus: bi. Cum abluerit dñs
sordes ⁊c. Post quam sequitur canticuz Isa.
in persona ecclesie: videlicet. Uinea facta est.
Nona est. Dixit domin⁹ ad moysen Exo. xij.
capi. in qua sub figura agni immolati christi
passio ꝓ nobis īmolati exprimitur. Decima
est. Factum est verbum domini: que est Jone
iij. ca. Sub figura enim ione in mari proiecti
⁊ a cete absorpti ⁊ tertia die euomiti significā
tur passio: sepultura: ⁊ resurrectio christi. Un-
decima. Scripsit Moyses. ⁊ est deuterono.
xxxi. ca. in fine. quam sequitur suum canticuz.
Attende celum: in quo premittunt̄ premia re
natis quibus in lectōne lex domini preponit̄.
Duodecima est. Nabuchodonosor. Dañ. iij.
ca. in qua figurate ostēditur ꝙ sicut angelus
in camino ignis flammaz extinxit: ita spiritus
sanctus per baptismum flammam peccati ex
tinguit. Unde cathecumini baptismū deside-
rantes cantāt cantanticñ. Sicut ceru⁹ deside
rat ad fontes aquarum. quod sumptuz est de
psalmista. Ad orationem autez que post hāc
lectionem sequitur: non dicitur flectamus ge
nua in detestationem eius ꝙ nabuchodono-
sor rex in contemptum dei coegit populū ge-
nua flectere ante statuam auream quam ere-
xerat. Romani vero dicunt̄ legere vigintiquat
tuor lectiones: duodecim grece: ⁊ duodecim
latine: ꝓpter causam scriptam sub sabbato q̄r
te hebdomade aduentus. Primo legūt duo-
decim grece iuxta translationem septuaginta
interpretum que est auctentica apud grecos.
postea duodecim latine iuxta nostram: ⁊ vt si
gnificent cathecuminos fundari supra funda
mentum apostolorum ⁊ prophetarum. post-
ea descendunt ab baptismum cū cantico. De-
bent enim esse fontes in ecclesia ⁊ nō alibi: q̄a
mater est ex qua noua progenies generatur.
Quicunqz ergo numerus fuerit in lectionib⁹
quattuor tantum sunt cantica. Est autem can
ticuz sanctorum intercessio facta pro cathecu
minis vt ecclesie iungantur: sicut ⁊ cātus post
baptismum est gratiarum actio de cōiunctis:
⁊ intercessio vt perseuerent. Ideo autem can-
tica cantantur: quia cathecumini quorum est
huius diei officium: futuri sunt in proximo de
cetu centum quadragintaquattuor miliuz cā
tantium canticum nouum. Cantantur etiam
ꝓpter futuram renouationem in veram inno
centiam quasi iam factum sit quod cito futu-
rum sit. Ex persona enim eorum cantores cā-
tica canunt que ceteri cantari nequeunt: qua-
si immaculati iterum post baptismum. Uocā
tur autem cantica que cantantur: vel quia li-
bri vnde excerpta sunt cantica siue carmīa vo
cantur. De primo scriptum est. Nunc cecinit
Moyses ⁊ filij israel carmen hoc domīo. De
secundo sic. Cantabo dilecto meo canticū pa
truelis mei. De tertio sic. Scripsit Moyses
canticum. De quarto et de omnibus ita dicit
augustinus in prefatiōe cantici. Sicut ceru⁹.
Ideo quattuor cantica dicuntur: quia scriptu
re de quibus cathecumini instruuntur quattu
or habent intellectus. Primum canticum ha
bet intellecum hystoricum. Secundum alle-
goricum. Tertium moralez. Quarto anago
gicum: quorum vnūquodqz subditur lectioni
in eodem dogmate cōsistenti: ac ideo vltimis
quattuor lectionibus que de bonis moribus
⁊ celestia patria disputāt ꝯiunguntur duo cā
tica que de eadez materia loquuntur vt p̄mis
sum est. Illud quoqz notabile est ꝙ quotcun-
qz fuerint lectiones semper orationes sequen
tes ad lectiones ⁊ tractus respiciunt precedē
tes. ⁊ est preposterus ordo. alias enim primo
sacerdos orat. secūdo legit lector: ⁊ exinde suc
cinit cantor. hic vero primo legitur vt neophi
tis doctrina fidei preponatur. secundo canta-
tur in persona illorum vt recognoscatur quā-
ta sit deuotio ⁊ hilaritas baptizandorū: qua
cognita sacerdos orat cōfidenter: vt eoruz de
uotio non deficiat: sed incrementa suscipiat. ⁊
sicut in lectiōib⁹ tituli supp̄mūt̄: sic eadez rōne
orōnib⁹ Dñs vobiscū subtrahit̄. Et nota ꝙ i h̄
officio lectōnes sunt quasi spēs magr̄oꝝ. cāti
ca q̄si beniuolētia auditoꝝ. Orō sacerdotis ⁊
rñsio ppli. s. amē: sunt q̄si ꝯfirmatiōes beniuo
lētie p̄cedētis. Itē hodie ī lectōib⁹ ⁊ letanijs se
nes p̄cedūt ⁊ iuuenes subsequūt̄: vt ifra dicet̄

¶ De bñdictiōe baptismi seu fontiū vbi
etiā agit̄ d̄ cereis cathecumīoꝝ. Rubri.

Quarto loco de benedictione fontiuz seu baptismi dicturi p̄mittim⁹. Ideo.n. fit hac die baptismus: qꝛ in eo cōsepulti sumus xp̄o: ⁊ ꝓpter hoc baptizandus ter īmergitur: ꝓut infra dicetur. Secūdo ideo qꝛ baptismus partim a passione ⁊ partim a resurrectione vim suā accipit. a passione ablutionem a peccatis. a resurrectione gratie īnouationē. Tertio quia sicut dn̄s tunc liberauit antiquos patres a carcere infernali. Unde Isa. Habitantib⁹ in regione vmbre mortis: lux orta ē eis: ita ⁊ hac die liberant̄ a peccato originali. ¶ In fontiū benedictione ⁊ in cathecuminoꝝ īmersione q̄dā vtuntur simplicibus ⁊ lineis indumentis: propter rōnem scriptā in p̄ma parte sub ti. de altaris dedicatione. De letania q̄ in benedictione baptismi dicit̄ infra dicet̄. ¶ In benedictōne baptismi sunt sex: qm̄ sacerdos orat: aquaz manu tangit: vocem mutat: cereus īmergitur ⁊ alij cerei illumīant̄: insufflat sacerdos: ⁊ crisma miscet. Primo ergo orat deum patrez vt per iesum xp̄m imploret spiritū sanctū vt in fōtes descendat: ideoqꝫ in modū oꝛonis legit: sz ante omnia ab astantibus sibi captat beniuolentiam salutando eos dicens. Domin⁹ vobiscum. ⁊ illi rn̄dent. Et cuz spū tuo. quasi dicāt: dominus sit tecū in tanto sacramēto ꝑficiēdo quia sine eo nihil potes. post sacerdos alloq̄t̄ dn̄m: quasi longe positum rogans vt velit adesse p̄sens dicēs. Op̄s sempiterne de⁹ adesto magne pietatis tue mysterijs: adesto sacramētis ⁊c. Sed quia videtur sacerdoti ꝙ insufficiens sit ⁊ indignus ad inuocandū tā magnū dn̄m: ideo iterum cicūstantes monet ⁊ vocem mutans dicit. Sursum corda. ⁊ ipsi respōdēt Habemus ad dn̄m. Iterum quia dn̄s dicit. Adhuc te loquente ecce assum: intelligens iā dn̄m esse p̄sentem monet alios secum gr̄as ei agere dicens. Gratias agamus dn̄o deo nostro. ⁊ ipsi respondent. Dignum et iustum est. postea sacerdos dn̄o tanq̄ p̄senti familiariter loquens dicit. Uere dignū et iustum est equū ⁊ salutare ⁊c. ⁊ postea addit. Qui īuisibili potentia tua sacramentoꝝ tuoꝝ mirabiliter operaris effectuz ⁊c. Postea ponit duo in q̄bus significatum est baptismū. Primū in exordio mūdi nascentis. Scd̄m in purgatione mūdi īnocentis Primū est cū dicit. De⁹ cuius spūs ferebat̄ sup aquas: vt iam tunc inter ipsa primordia mūdi virtutē sanctificationis aquarū natura ꝯciperet. i. ex cōceptura magnificaretur. Scd̄m cū subiungit. Deus qui nocentis mundi crimina ꝑ aquas abluens regenerationis spēm in ipsa diluuij effusione signasti: vt vnius eiusdēqꝫ elementi mysterio ⁊ finis esset vitijs ⁊ origo virtutibus: respice in faciē ecclesie tue ⁊c. ⁊ terminat hanc oꝛonem vt tue maiestatis imperio sumat vnigeniti tui gratiā d̄ spū sancto. Deinde ter tangit aquam manu. Primo diuidens aquā in modū crucis. ꝑ quā vt p̄missum est baptismus maximaz efficaciā recipit: vt aqua spū sancto fecundetur ⁊ spirit⁹ immūdus expellatur. De fecūdatione spirit⁹ dicit. Qui hanc aquam regenerādis hoībus p̄paratam archana sui luminis admixtione fecundet ⁊c. De expulsiōe demonis dicit. Procul ergo iubēte te dn̄e oīs spūs īmund⁹ abscedat ⁊c. vsqꝫ ibi. Nō īficiēdo corrūpat. Scd̄o aquaz manu tāgit: vt eā ꝑ īuocationez scē trinitatis muniat: ne hostis ab illa expuls⁹ redeūdi hēat ptātem. Uñ tangendo dicit. Sit hec īnocens ⁊ sancta creatura libera ab oī impugnationis cursu ⁊c. quod ex adiectiuis ibi positis ꝯuincitur: quia fons viuus ad patrem: aqua regenerans ad filiuz: vnda purificans ad spirituz sanctū refertur. Tertio aquam tāgit: cum eam in quattuor ꝓijcit partes: vt iaz dicetur. Trinus igitur aque tactus: trinā sancte trinitatis operationē figurat. Hac oratione finita benedicit aquā dicens. Unde benedico te creaturā aque per deū viuū ⁊c. vbi tm̄ vtit̄ verbo p̄me ꝑsone dicens. Benedico te. q̄ primo vtebatur verbo secunde dirigēs sermonē ad deum. vel tertie loquens de ipso vel de re benedicenda. vtitur ergo nunc verbo p̄me ꝑsone vt ostēdat se hoc facere ministerio: quod dn̄s facit auctoritate. ⁊ sicut in baptismo dn̄i affuit trinitas: ita ⁊ in nr̄o baptismo tria adesse ostendit. patrē adesse ostendit cū dicit. Benedico te creaturam per deum ⁊c. ⁊ filium cū dicit. Benedico per iesum christum. ⁊ spiritū

sanctū circa finem cū dicit. Descendat in hanc plenitudinez fontis virt⁹ spirit⁹ sancti. ¶ Sz nota ꝙ in benedictione q̄ est per patrē ponūtur q̄nqz miracula in aqua facta āte aduētuz xp̄i: ⁊ in benedictōe q̄ fit ꝑ filium alia q̄nqz miracula in aqua facta post aduentum: q̄ lz non oīno eodem ordine facta sint quo ponūtur: tñ quantū ad mysteriū rationabiliter ordinātur: ⁊ posteriora ꝯgrue p̄orib⁹ coaptant. Priora hoc ordīe ponūtur. primo q̄ te separauit v̄bo ab arida. secūdo cuius spūs. s. ferebatur super te. tertio qui te de paradiso manere p̄cepit. q̄rto qui te in deserto amarā suauitate nitida fecit esse potabilē. quinto ⁊ sitienti ppl'o de petra ꝓduxit. Posteriora sic ponūtur. Primo qui te in chana galilee mutauit de aqua in vinuz. Secūdo q̄ pedib⁹ sup te ambulauit. Tertio qui in te a iohāne baptizatus est. Quarto q̄ te vna cum sanguine de latere suo produxit. Quinto q̄ te omēs gentes a discipulis baptizare p̄cepit. In omībus eñ his baptism⁹ exp̄mitur: ⁊ posteriora p̄orib⁹ per anthitosim respondent. Ibi nāqz in p̄mo miraculo aqua. s. baptismi verbo separata ab arida accedente v̄bo terreneitatē peccatoꝝ a nobis separat: ⁊ hoc in p̄mo. Similiter ī baptismo aqua mutatur ī vinū: qꝛ tristicia peccatoꝝ expulsa mēs nostra quadā spūali leticia inebriatur q̄ per vinum intelligitur. vnde vinū letificat cor hoīs. Aquā in vinuz mutari est timorē de peccatis cōuerti in exultationē mētis. Item ibi dicit in secūdo miraculo, cui⁹ spirit⁹ ferebat sup aq̄s. ⁊ hec similiter in secūdo dicit. qui pedib⁹ sup te ambulauit. ⁊ hec duo bene cōueniūt: qꝛ in baptismo sicut in alijs īdiuisibilis est oꝑatio patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. ⁊ vtrobiqz dicit super: quia gr̄a q̄ confert de sup̄nis est: ⁊ vt notetur ꝙ dñs potentiam suā nō alligauit. Itē ibi dicit in tertio. qui te de paradiso ⁊c. hic. q̄ ī te a Johanne baptizatus est: quia gratia de paradiso manans aquis in baptismo est infusa. Unde de baptismi gratia ecclesia ꝓfluens in quattuor partes orbis dilatata est. quod quodāmodo factum est quādo dñs baptizat⁹ est a Johāne: quia tunc omēs aque vim regeneratiuam susceperunt. Rursus ibi dicit in quarto: qui te amaram suauitate nitida fecit potabilem. hic dicitur. qui te vna cū sanguine de latere suo ꝓduxit: quia in gentilitate q̄ pri⁹ erat a dño deserta: aqua baptismi reficiendi mentes ⁊ sanandi habet effectum. Dulcorata aūt fuit aqua: quia per passionem crucis maxime baptismus plenam recepit efficaciaz. vnde in cruce de latere dñi aqua ꝓfluxit. Item etiam ibi in q̄nto dicit. ⁊ sitienti populo de petra ꝓduxit: hic vero dicit. qui in te omēs gentes ꝑ discipulos baptizare precepit: qꝛ baptism⁹ a petra xp̄o originē habens ppl'm eum desiderantem reficit. Non enim ꝓdest baptism⁹ nisi sitienti eum. i. desideranti vel in se vel in alio. Uñ discipulis p̄ceptum est vt baptizarēt omnes gentes in nomīe patris ⁊ filij ⁊ spirit⁹ sancti: sicut in vltīo Math. dicit. ¶ Hic est notandum ꝙ vbi dicit. qui te de paradiso manare ⁊ in quattuor fluminibus exire ⁊ totā terrā rigare precepit. ibi sacerdos aquam manu in quattuor partes effundit: vt ostendat ꝙ gratia baptismi in quattuor partes orbis sit dilatata. Ceterū sacerdos ipse sepe vocez mutat. In p̄mis enim orat deum vt dignet mūdare mentem eius ad suscipiendū spiritū sanctuz ⁊ deprecatur eius aduentum: ⁊ ideo voce humili. s. in modū oratiōis legit: que vocis humiliatio est ad spiritus sancti aduentum: ⁊ ad eius dignam receptionez mentis p̄paratio. Post ea vero indicans se illū habere legitime ī modum prefatiōis agens gratias: qꝛ taz magn⁹ hospes dignatus est ad tam humile hospitiū descendere: ⁊ recolens miracula iam ꝑ aquaz facta. Deinde post benedictionez q̄ fit ꝑ filiuz que terminatur in nomīe patris ⁊ filij ⁊ spirit⁹ sancti mutat vocē iterato. Cum eñ vsqz tunc in modū p̄fationis cantauerit: postea legit in modū lectiōis voce. s. humiliori: que vocis humiliatio est signuz humilitatis. humilitas eñ nostra per baptismi regenerationem ad alta poloꝝ redditur. Dicit ergo sacerdos hec nobis seruantibus ⁊c. quasi diceret: non auderē tantam ⁊ tam altam rem. s. spiritum sanctum: vt in creaturam aque descendat inuocare: nisi quia tu precepisti nobis baptisma exercere: ⁊ addit sacerdos. Tu deus omnipotēs clemēs adesto tu benignus aspira ⁊c. vbi illud orat: vt sicut in p̄dictis miraculose in aqua operat⁹

est ita modo faciat: videlicet preter naturalez emundationem que possunt aquaz adhibere corporibus: sint etiam purificandis mentib⁹ efficaces. Post h̄ alta voce clamat sacerdos. Descendat in hanc plenitudinem fontis virt⁹ spiritus tui: ideo alta voce vt altum mētis desideriuz designet. ⁊ tunc deponitur cereus in aquam: que cerei immersio est spiritus sancti aduentus seu missio q̄ in aqua baptismi in specie columbe descendit. Secundo ideo cereus in aquam deponitur: qm̄ corpus christi per ceram significatum in baptismo aquas sanctificauit ⁊ vim regeneratiuam illis contulit. Tertio baptismus cerei remissionem peccatoruz significat: quā per christi mortem cōsecuti sumus. Habent quoq; neophiti cereos suos extinctos: qui ⁊ si plures sint pro vno reputant⁹. Et in quibusdam ecclesijs statim cum catbecumini baptizati sunt illuminant⁹. In quibusdam vero differtur eoruz illuminatio vsq; ad agnus dei: quod cantatur in letania: ⁊ in quibusdam etiam vsq; ad missam: quando videlicet alij cerei illuminantur. Sane cerei qui statim post baptismum accenduntur: significant q̄ per turbationem peccatoruz comitatur illuminatio gratiarū. Qui differunt vsq; ad agnus dei: significāt q̄ per agnū qui tollit peccata ⁊ tenebras mundi renati ⁊ fideles illuminantur. Qui vero differūt vsq; ad missam: iō faciunt: quia missa illa ad noctem pertinet resurrectionis dominice: vt sicut nox illa irradiata fuit splendore dominice resurrectionis: ita ⁊ a lumine nostro irradiet⁹: ⁊ vt neophitos nostros christo cōsurrexisse significemus. Et p̄pter eandem causam alij cerei ecclesie ad missam illuminantur. ⁊ fm hoc cerei catbecuminorum sunt sine lumine vsq; dum alij cerei ecclesie illuminantur: ad notandum q̄ postq̄ spiritus sanctus purgauerit corda eoruz ⁊ eos introduxerit in societatem ⁊ vnitatem ecclesie: tunc illuminabit corda eorum. De cereis etiā neophitorum dicetur in titulo de septem diebus post pascha. Post immersionem cerei in quibusdā ecclesijs sacerdos insufflat in aquā dicēs. Que totam huius aque substantiaz regenerandi fecūdet effectu. Primo vt sicut in exorcismo catbecuminī spirit⁹ immundus insufflatur: vt ab homine recedat: vt infra dicetur: ita ⁊ in exorcismo aque vt ab ea expellatur: et adimpleatur quod dominus inquit. Nunc princeps mundi huius ejcietur foras. Secūdo: vt intelligat sathanas quant⁹ habeatur q̄ taz leuiter: videlicet per suauem exsufflationem potest expelli. Tertio vt sacerdos ostendat quali ignominia diabolus dignus sit ab aquis et pelli. Insufflat autē sacerdos ter: quia spirit⁹ sanctus tria in baptismo operat: a vitijs purgat: virtutibus ornat. ⁊ tandem premio eterno coronat eos in quibus fit hec insufflatio: vt dicetur vbi de immundi spiritus expulsione agetur. Post exsufflationē munitur aqua iterato crucis signaculo p̄ inuocationem sancte trinitatis ne habeat potestatez diabolus ad eam amplius redeundi. Postremo fit admixtio crismatis in aqua: sicut dictum est. vnde dicatur in burcardo. li. iij. Benedicim⁹ fontes baptismatis oleo vnctionis. ⁊ augustin⁹ eisdem verbis vtens subijcit q̄ hoc magis tacite siue sine scriptura ac mystica ratione introductum est q̄ per aliquā scripturam. Per huiusmodi ergo admixtionez vnio x̄pi ⁊ ecclesie significatur. Nam crisma est x̄ps. aqua populus. ⁊ dicitur. Sanctificetur fōs iste. ex q̄bus verbis ad quid fiat admixtio satis datur intelligi. ¶ Et nota quattuor esse genera sacre aque benedicte: put in quarta parte dictū est: vbi agit̄ de aque b̄dicte aspersione

¶ De baptismo vbi etiam agitur de vestibus quas neophiti quarto die deponunt: ⁊ de patrinis. Rubrica.

Quinto loco est de baptismo dicendum. De scrutinijs vero que precedunt baptismum solēnem ⁊ de multis ad baptismum pertinentibus dictuz est sub quarta feria tertie hebdomade quadragesime. ¶ Primo notanduz est q̄ baptismus grece interpretatur vnctio latine vel lotio. baptismus quidem per aquam conferet: vt res inuisibilis per illud visibile elementum conferatur. super quo spiritus sanctus in principio ferebatur. Sicut enim aqua corp⁹ visibiliter purgat exterius: ita baptismus latēter

animā. vnde Aug. i. q. i. de trahe. Aqua corp⁹ tangit et mentē abluit. ¶ Et est notandū ꝙ pagani siue gentiles circa fontes templa sua facere solebant: vel saltez ibi semper aquā habebant per cuius aspersionē purificari credebant: et inde delubra vocabātur quasi purificātia: et ita quodāmodo figuraliter ad baptismum tendebant. Nos vero ab eodez ꝯsuetudinem baptismi nō sumpsim⁹: imo a trib⁹ que in veteri testō fuerunt. s. cathaclismo id ē diluuio: ⁊ a mari rubro: et a iordane que baptismi figura fuerunt. Baptisma dñs instituit cum de latere suo sanguīez ⁊ aquā ꝓduxit: quē postea q̄si lege edictali sanxiuit dicens. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto: non intrabit in regnum celoruz: ⁊ ipse dñs baptizatus est in sua passione. Unde inq̄t. Baptismo habeo baptizari quo coartor vsq̄z dum ꝑficiat̄. Fieri debet baptism⁹ in aqua: quia illa copiosius inuenitur: et hanc spirit⁹ in principio legitur fouisse: et quia sordes abluit: sitiz comprimit: imaginez reddit: sicut cantatur de narcisso: ignem extinguit: sic in baptismo a peccatorum sorde lauamur: a fōte vite potamur: imaginem perditam restauramus. vnde ignis penarū extinguitur. Debz autē aqua esse viua ⁊ pura. posset tamē fieri etiaz in resoluta siue a niue siue a glacie siue a lachrymis terre. siue etiaz ex institutōe Victoris pape. i. in mari siue in flumīe siue in lacu siue in fontibus. Non autē lz baptizari in aqua ꝯdita: vt in ceruisia vel medone: nec etiam in aliquo liquore vt in vino vel oleo: sed si aliquis liquor aque admisceatur bene fit baptismus dum tamē aq̄ preualeat. Quottidie eñ mari nouus liquor vel sputuz vel vrina additur: ⁊ tamen ibi baptizatur. aliqui tamē ꝯtradicūt. hoc notatur de cōse. di. iiij. c. i. ⁊. i. q. i. de trahe. Porro ꝟm canonicā traditiōem. de ꝯse. di. iiij. duo. ⁊. ca. se. Solēne baptisma in duob⁹ dūtaxat sabbatis celebratur: vz in isto ⁊ pēthecostes. Quare in isto p̄missuz est. in scdo qr spūs sanctus in die penthecostes donatur nobis ꝑquē facta ē remissio peccatorum: vt dicet̄ ibi. Alio v̄o tēpore nō lz baptizare nisi necessitatis causa que ē quadruplex. de ꝯse. di. iiij. hi qui. ⁊. c. se. Prīa est causa munitōis: vt si rex obsidet aliquaz ciuitatem vel oppiduz: tunc eñ pueri illius loci baptizari debēt ne imbaptizati decedant. Secūda est gentilium ꝑsecutio. Tertia naufragiū. Quarta egritudo. Potest tamē egritudo hic large accipi ꝓ īfirmitate nature: que facile dissolui pōt: ita ꝙ nescim⁹ diē neq̄z horam. et ob hanc causam singulis diebus ⁊ horis fit baptismus non solēnis. v. di. baptizari. Solēnitas tamē baptismi saltē in paucis ad premissos duos dies ꝓpter similitudinem et memoriā reseruatur. Greci v̄o baptismū celebrare solent in epiphania: ꝓ eo ꝙ tunc fuit dominꝰ baptizat⁹: ꝓut sub ipso festo dictuz est. Celebrari etiam debet baptism⁹ solēnis hora noua: vt dicetur sub sabbato penthecostes.

¶ Sciendum autē est ꝙ baptizand⁹ cuz primo ad eccl̄iam venit priusq̄ īmergatur: interrogatur vtrū abrenunciet diabolo ⁊c. qd̄ potius per vsum q̄ per aliquā scripturā introductum est ꝟm Augu. ⁊ ecclesia respōdet. Abrenuncio. Et iterum vtrum credat in patrem et filium et spm̄ sanctū: ⁊ ipa respondet. Credo. In his autez diebus de vita ⁊ fide instruitur. De vita cum docetur abrenūciare diabolo et oībus pompis siue operibus eius. De fide cū docetur credere in trinitatē: et ꝓpter hoc due fiunt ei cōsequenter vnctōes. s. in scapulis ⁊ in pectore. Ideo autez fit huiusmodi interrogatio et respōsio: vt vacua domus a prisco habitatore deserta: fide ornetur: ⁊ dei habitatio p̄paretur. Augustin⁹ dicit ꝙ etiā hec fiāt iuxta saluatoris imperium qui ad patrem in celum ascēsurus discipulis suis. i. apl̄is dixit. Eūtes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij et spirit⁹ sancti. Interrogatur etiam si credit in sanctam ecclesiam: remissionez peccatorū: et carnis resurrectionē. Nō tamē ꝟm ipsum Augustinū eodez modo īterrogamus: vt quō in deuz credimus sic ⁊ ī sanctam ecclesiam catholicam credam⁹: sed propterea sctā ⁊ catholica est: quia recte creditur in deum. Non ergo dixim⁹ vt in eccl̄iam q̄si in deū crederetis: sed vt in eccl̄ia sctā ⁊ cat. ꝯuersantes in deū credētes credat̄ etiā resurrectionē carnis q̄ futura ē. Innuit ergo Augu. ex p̄missis v̄bis ꝙ p̄positio in. reperitur dū dicit̄. in sanctam eccl̄iam, ⁊ sensus mutatur. de quo

dictum ē sub quarta pte sub titu. de symbolo. Planior tñ intellect⁹ est vt p̄positio ipsa p̄ter mittatur nec repetat̄: vt sit sensus. Credo ecclesiam sanctā catholicam. i. fidem catholicā tenentē esse sanctam. i. iustaz ⁊ bonaz. Vel ecclesiam sanctā. i. sanctificatā ⁊ firmatā ⁊ semper p̄seueraturā: ita ꝙ nūq̄ deficiet. Vel credo sanctam ⁊ catholicam ecclesiā esse vnam ⁊ in vnitate ꝯsistere. Patrinus aūt ꝓ baptizādo interrogatur: vt iaz dicetur. Post interrogatōem ⁊ respōsionem sacerdos ter in faciez baptizandi exsufflat. ad notandū ꝙ seua potestas. i. malignus spirit⁹ ab eo exsufflatur. i. exsufflando expellitur seu in ꝓximo expellenda significat̄: vt per piuz sacerdotis mysteriū spiritui sancto cedat fugiēs spūs malignus. Hinc autē ait Augustinus. Ergo puuli exsufflantur ⁊ exorcizātur. i. increpātur seu adiurātur: vt expellatur ab eis diaboli potestas īimica que decipit hoīez vt possideat hoīes. Hec autē exsufflatio siue exorcizatio ⁊ si nō ꝓsit aliquid ad vitam: qz adhuc in eis mors manet: ꝓdest tamē vt īimicus min⁹ ei nocere possit. Adest eñ spūs sanctus nō solū verbis que dicuntur in nomīe suo: verum etiaz significationibus que fiunt in honore suo. ¶ Et est notādum ꝙ exorcism⁹ grece: latine dicitur adiuratio: vt ē illud. Exi ab eo immūde spūs. Cathecismus autē ⁊ exorcism⁹ neophitoꝝ sunt: p̄cedunt eñ baptismum et magis debent dici sacramētalia q̄ sacramenta. i. ad sacramentum baptismi pertinētia vel preludia noui baptismi: sine eis tamen pōt esse baptismus. Cathecismus vero grece: latine dicitur instructio. inde cathetizare id est instruere in symbolo ⁊ fidei rudimentis. Inde etiā dicitur cathecuminus grece quod ē latine audiens vel instruct⁹: quia adhuc doctrinam fidei audit: nonduz tamē baptizatus est lz sit in fide instruct⁹. Qui ⁊ competens vocatur ea. dist. symbolū. xxxiiij. dist. audire. palea est: quia post fidei īstructionem: ⁊ post acceptaz penitentiam ꝯpetit gratie christi recipiendum. Neophitus vero grece: latine nouellus ⁊ rudis vel nuper renat⁹ interpretatur. ¶ Hoc quoqz sciendum est ꝙ sicut sunt septem dona spiritus sancti: ita etiaz sunt septem dona baptismi. xxx. que. i. ¶ Primuz est salis collatio. Datur eñ s̄m Rabanū ⁊ Bedaz de conse. di. iiij. ex hinc. et cap. se. sal benedictum: in os baptizandi: vt per sal typicuz id est figuratiuū sapientie sale condit⁹ iniquitatis fetore careat id est carere significet̄: ne a vermib⁹ peccatoꝝ vltra putrescat: sz magis illesus seruetur ad maiorem gratiam percipiendam. Sal quoqz significat prima fidei documenta sine quoruz condimento insulsus est omnis homo. De quo ⁊ de sale dictum est in prima parte sub titu. de consecra. altaris et ecclesie. ¶ Secundū est aurium et narium cū sputo linitio: quod fit primo exemplo xp̄i q̄ lutum cum sputo faciens mutum ⁊ surduz sanauit: ⁊ oculos ceci nati liniuit: ⁊ expuēs linguā eius tetigit: ⁊ digitos in eius aurib⁹ imponēs dixit. Effeta. quod ē aperire. xxiiij. q. iij. §. his ita. Scdo s̄m Rabanum. e. di. añ baptismū. ⁊ c. postea tangunt. ⁊. c. i. ⁊ ca. ꝓpter. hoc sacr̄m ideo agitur: vt per saliuam typicam. i. figuratiuum sapiētie dñi: ⁊ per sacerdotis tactuz sapientia ⁊ virtus diuina salutez eiusdez cathecumini opetur: vt aperiantur ei nares ad capienduz odorē noticie dei: vt apiantur ei aures ad audiendum mandata dei: vt aperiantur ei sensus in intimo corde ad respondendū sacerdoti de articulis fidei interroganti. Digiti ergo qui in aures mittuntur sunt verba siue dona spiritus sancti. Tertio per hoc ꝙ aures saliua tangūtur significatur ⁊ petitur ꝙ doctrina que de ore altissimi fluxit per aures ei⁹ intret: eiqz suaue redoleat. saliua nempe xp̄i id ē dulcedo verborum ex ore eius defluentiū ⁊ ipsa christi diuinitas nos sanat. Quarto etiā nares tanguntur: vt diuinā suscipiāt virtutem: ꝑ quā bonum a malo discernant: odorez ⁊ sanā doctrinā separe valeant a fetore heretice prauitatis. Unde ī ecclīastico dicitur. Nasus tu⁹ sicut turris libani que respicit ꝯtra damascū. Quinto ad notanduz ꝙ q̄diu sputuz narib⁹ trahet ī fidei ꝑcepta manere debet ⁊ vt aures verbis euangelicis pateāt ⁊ varias et īutiles fabulas a se repellant. Sexto s̄m Ambrosiū ea. di. propter gloriaz siue dignitatem muneris et operis non tangitur os cuz saliua: sz nares vt bonum odorez accipiant pietatis eterne. ¶ Tertium ⁊ quartuz est in pectore ⁊ īter

scapulas cū oleo facta signatō: de quib⁹ dictū est in p̄ma parte sub titu. de cōsecrationibus. ¶ Quintuz est baptismi ablutio. ea. di. venit. Circa qd̄ notanduz ꝙ trina fit īmersio seu lotio in baptismo in noīe trinitatis. s. In nomīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. e. di. postq̄. ⁊ ca. de trina. ⁊ ca. sequēti. qꝛ ī fide trinitatis fit baptismus: in qua trina īmersiōe triduana dñi sepultura significatur. fuit eñ trib⁹ diebus ⁊ tribus noctibus in corde terre. Trina q̄z fit īmersio: qꝛ in baptismo a triplici peccato. s. cogitationis: locutionis: ⁊ operatiōis mūdamur: ⁊ a triplici transgressione legis. s. legis nature: legis mosayce: ⁊ legis euangelice. Non igit̄ dz q̄s tm̄ semel īmergi: ꝓ eo ꝙ xp̄s semel mortu⁹ ē: ea. di. p̄sbyter. debet tm̄ semel baptizari tm̄: q̄a tm̄ semel xp̄us mortu⁹ est ⁊ sepultus: ⁊ resurrexit: que tria in baptismo significant̄. Et lz trina fit īmersio: tm̄ vnū est baptisma. e. di. eodē. Itē quia tm̄ vna est fides: idcirco vnū dz esse sacramentū ei⁹. Juxta illud. Una fides vnum baptisma. Immersio etiā fit in modū crucis: quia q̄ baptizatur mūdo crucifigit̄ ⁊ cruce xp̄i affligit̄. Trina quoq̄z ab aqua eductio: triduani tp̄is exprimit resurrectionem. Si autē q̄s ita eger sit vt nō possit ter sine lesione īmergi: sufficit illū aqua aspgi: vt ꝓbatur multiplicit̄ in canone Cypriani. e. d. ne q̄cq̄. lz quidam illud intelligāt de aque bñdicte aspersiōe. Sz ⁊ si magna corporis pars p̄ter caput infunditur vel saltez caput: baptizatus q̄s reputat̄ ⁊ nō aliter. licet quidaz etiā si sup pedē aqua ceciderit reputent baptizatū. ¶ Pueris baptizatis nomē imponitur in baptismo qd̄ inde ē: quia baptism⁹ est vicarius circūcisiōis: in qua noīa pueris imponunt hebrei eo ꝙ tp̄e circūcisionis abrahe nomē fuerit īmutatū. cuz eñ p̄us dicebat̄ abram: postea vocat⁹ fuit abraham. Sed si baptizato obliuione nomē non imponit̄: vel forte errore masculi nomē femīe vel ecōuerso imponit̄: tenet quidē baptismus nec iterabitur. xxix. q. i. §. i. ff. de contra. emp. in venditiōibus. C. de testa. si in noīe. ⁊ nomē in cōfirmatione frontis denuo imponetur. extra de sacra. non. ite. ca. i. ¶ Sextum est in vertice. i. in summitate capitis sup cerebrū cum crismate facta punctio. de quo in p̄ma parte sub ti. de consecrationibus dictum est. ¶ Septimuz est in fronte crismatio: de qua infra dicet̄ ¶ Datur autē in quibusdaz locis baptizatis candida vestis in signū sacerdotij ⁊ quedā rotunda mixta in signuz corone regni vite: quia ipse est membrum xp̄i qui est rex et sacerdos. Omnes enim vere xp̄iani reges ⁊ sacerdotes dicūtur. Unde petrus apostol⁹ ait. Uos estis genus electum regale sacerdotiū. reges quia seipsos ⁊ alios regunt. sacerdotes: qꝛ seipsos dño offerunt. Juxta illud apl̄i. Obsecro vos p misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra ⁊c. Secūdo crismale seu vestis candida q̄ super caput baptizati ponit̄: significat s̄m Rabanū. ea. di. post baptismū. ⁊. ca. se. interioris ⁊ exterioris homīs castitatē ⁊ innocentiaz ⁊ puritatē xp̄ianam quam post ablatas veteres maculas studiose seruare dz. Juxta illud. Omni tempore vestimenta tua sint candida. Tertio renati albis induuntur vestib⁹ ad designandum mysteriū ecclesie resurgentis. Designatur eñ p hoc corpoꝝ ⁊ animarū futura resurrectio gl̄iosa: ⁊ etiaz resurrectio a peccatis atq̄z angelicus nitor. Recte igit̄ baptizati albis vtunt̄ vestibus: vt quoꝝ p̄me natiuitatis faciē vetusti erroris pānus fuscauit: habit⁹ secunde regenerationis p̄ferat glorie indumentum. Unde vestis ipsa duplex est quasi in moduz cappe manicate: quia sancti duplicia: scz beatitudinem ⁊ gloriaz possidebunt. Ipse autem vestes sūt stole albe: de quib⁹ dicit̄. Et date sunt illis singule stole albe. Stole enim baptismū. palme v̄o triūphum insinuant. Quarto hec alba vestis corpus. ipse vero albat⁹ animam significat. In ꝓuincia narboñ. hec alba vestis linea in summitate cū filo rubeo sup̄suitur: aut alia varietate insignitur: quandā quodāmodo p̄tendens coronā. Nempe alba vestis innocentie stolam que nobis in baptismo redditur significat. rubea fimbria q̄ sup̄suitur christi passionem p quam baptismi sacramentum impletur designat. Coronam p̄tendit in signum corone regni: vt premissuz est. ¶ Rursus ideo crismale candiduz filo rubeo insignitum baptizatis datur vt sint solliciti seruare candorem virtutum quem in baptismo p passionem domini rubricatuz receperunt. Juxta

illud. Quare rubrum est vestimentum tuum. Unde in apoca. Beatus est qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. Sane albati seu nepbiti hmõi albam vestem p septẽ dies portant: quia hoc tẽpore quod septẽ diebꝰ agitur innocentiã p bona opera exercere oportet Iuxta illud qõ ait salomon. Omni tẽpore vestimenta tua cãdida sint: ꝛ oleũ de capite tuo nõ deficiat. In octaua vero die illã deponunt quia in octaua etate quam dies octaua significat ab omni opere vite p̃sentis cessabimus. Tunc effi aduenięte veritate omis figura cessabit que per vestem candidam innuitur. nam tunc erimus vtroq; homine. i. anima ꝛ corpore glorioſi. Rursus hec vestis candida corpꝰ significat qõ omni tẽpore vite nostre qõ per septenarium agitur mũdum seruare debemus. In fine vero vite nostre illud deponimꝰ aliud gloriosum resumpturi: quod erit in octaua etate. Dento ergo illam septem diebus seruamꝰ: ꝛ in octaua deponimus. Unde Salomõ. Da partem septenam ꝛ octauã. Seruatur quoq; hec alba vestis de sabbato in sabbatum: quãdo in sancto sabbato vel pentbecosten baptizati sunt: ad notandum q̃ si mũdiciam corporis seruauerimus de sabbato pectoris transituri sumus depositis corporibus ad sabbatũ eternitatis. Et exuitur in alio sabbato ad notandum q̃ aĩma illius de corpore exiens: sabbatum. i. requez inueniet: si eius vestis fuerit alba. Pari quoq; ratione cõfirmati siue i frõte crismati vsq; ad septimam diẽ lauari nõ debent. Cum eni ecclesia tanto tẽpore celebret aduentum spiritus sancti sup apostolos: merito vnusquisq; spiritũ sanctum accipiẽs: tanto tẽpore celebrare debet illius aduentum in se singulos dies pro singulis donis celebrando ¶Hec aut̃ vestis vni impoſita alteri põt impoſi si necesse fuerit: put iã de panno quo caput cõfirmati alligatur dicetur: q̃uis melꝰ sit nouam babere. In quibusdaz etiam locis baptizatis dantur calciamenta que sunt dñice mortis insignia vt exemplo eius q̃ pro nobis passus ꝛ mortuus est: carnem suã vitijs ꝛ concupiscentijs mortificet baptizatus. Datur quoq; candela illuminata in manu baptizati: vt cũ dñs ad nuptias venerit sit semp paratus ei in aula celesti occurrere cum luminarijs virtutũ ꝛ bonorum operum. De cereis: etiam neophitorum supra dictũ est. ¶ Sane legitur in canone Grego. e. di. necq;. Absit q̃ iudeis baptizandis quadraginta dierũ abstinentia indicẽda est: ꝛ si postq̃ baptizati sũt apostataueriṫ cogendi sunt fidẽ seruare. ꝛ filij quos circunciderunt ab eoꝝ consortio separenṫ. serui eorum circuncisi ab eis p̃ iniuria corporis sui libertati tradantur. ea. di. pleriscq;. ꝛ extra de baptis. maiores. Et in cõcilio agatbesi. ea. dist. iudei. statutum est q̃ iudei baptizandi q̃ de facili ad vomitum redeunt: nouem menses sint p̃us inter catbecuminos. Eger quoq; sicut ait Cyprianus. ea. di. nec q̃cq̃. baptizari potest. mortuus vero non. nec eucbaristia sibi dari sicut legitur in burcardo. li. iiij. ca. cauendum est. et in li. v. ca. idem placuit. sed sicut in eodẽ li. iiij. ca. subito. legiṫ. subito obmutescens sic. si tamen voluntatis p̃terite testimoniũ verbis babet: aut p̃sentis ãnuit in suo mutu. ttv. q. vij. is qui. Pregnans vero mulier si baptizaretur nõ intelligitur fm Isidoꝝ. ea. di. qui in matrems. ꝛ ca. baptizata. partus baptizatus in vẽtre: quia qui adbuc natus fm adam nõ est: fm xp̃m regenerari nõ põt: nec dici regenerato in eo põt in quo generatio nõ p̃cessit. baptizãdꝰ ergo est qui ex baptizato nascitur. Tenenduz quoq; est q̃ discipuli ꝛ apostoli baptizati fuerint. ea. di. qñ. ꝛ. ca. se. ꝛ no. in ca. aliud. q̃ etiam alios baptizabãt: put dicit sub pẽtbecostes. qõ de iobãne spãliter ¶Hieronymꝰ. de pe. dist. ij. si enim. in p̃ncipio attestaṫ. ꝛ augu. de paulo de p̃se. di. iiij. si eos. Itẽ statutũ est in ꝯcilio cartbaginẽ. e. di. mulier. q̃ mulier q̃uis docta baptizari nõ p̃sumat nisi necessitate vrgente. Rursus in concilio lugdu. ea. distin. si quis de alio: statutum est vt qui p̃ter q̃ in mortis necessitate cum veteri crismate baptizauerit deponaṫ. In ꝯcilio ilerden. de p̃se. di. iiij. ois p̃sbyter: statutũ ẽ vt omis p̃sbyter q̃ fontẽ lapideuz bñe nõ põt: vas cõueniens ad boc solũ officium babeat: quod extra ecclesiaz nõ deportetur. Debet ergo fons esse lapideus. nam et de silice aqua in baptismi p̃sagium emanauit. Sed ꝛ xp̃us qui est fons viuus est lapis angularis ꝛ petra. ¶ Hoc quoq; notandum

est ꝙ per circũcisionem delebat̃ oliz peccatũ originale: et nunc per baptismũ ea. di. ex quo. extra eo. maiores ꝓut sub titu. de circũcisione dictũ est. Ideo aũt originale pctm̃ oĩbus nocet: qꝛ quãdo Adam peccauit nondũ aliq̃s ex eo fuerat materialiter ꝓseminat⁹ ea. di. queris. ⁊. xxxiiij. q. iij. §. i. Ipsum aũt originale peccatum in ipsa aĩe infusione ꝯtrahitur: qꝛ tunc tres pr̃icipales vires aĩe debilitãtur. hoc no. ca. di. non ex quo. in p̃ncipio. Sed cũ originale peccatũ ꝯtrahitur solũ ex carnis corruptione: quare ĩputat̃ aĩe? Respondeo qꝛ aĩa ꝯdelectatur carni: vel melius vt ibidẽ quedã digna retributio notetur. Anima em̃ p̃mi hoĩs p̃us peccando carnẽ ipsam corrupit. vñ mõ corruptio carnis aĩas corrũpit. hoc no. ea. di. si non sanctificat⁹. ¶ Circa baptismi formam notãdum est: ꝙ sicut ait Alexander papa terti⁹. extra de baptismo. c. i. si quis pueꝝ ter in aquã ĩmerserit in nomĩe pa. ⁊ fi. ⁊ spũs sancti amen: ⁊ nõ dixerit. Ego baptizo te in noĩe pa. ⁊ filij ⁊ spũs scti: nõ est puer baptizat⁹. Sed ⁊ si immerserit ter puerũ nihil dicẽs baptizat⁹ nõ ẽ. Ueꝝ tp̃e apl'oꝝ baptizãdo nil aliud dicebat̃ nisi baptizo te in noĩe trinitatis. de ꝯse. di. iij. in synodo: et ita explicite dicebant: vel etiã implicite: vtpote. In noĩe dñi nostri ih̃u xp̃i. ⁊ baptizabãtur in stagnis ⁊ flumĩb⁹. Sed beat⁹ clemens scd̃s a beato petro ex ipsi⁹ doctrina vnctionez olei crismatis addidit. Postea leo papa Damasus ⁊ Ambrosius exorcismos et benedictõnes ⁊ cereas solẽnitates adiecerũt. Baptismi autẽ forma nõ vitiat̃ si q̃d in ea superflue ponit̃. hoc no. ea. di. si nõ sanctificat̃. vt si dicat̃. Baptizo te in noĩe pa. ⁊ filij ⁊ spiritus scti ⁊ diaboli: vel Arma virũq̃ cano. vel si quid p̃mittit̃ forme: vt si dicatur. Arma virũq̃ cano. ⁊ ego baptizo te ⁊c. Si v̄o aliq̃d interponat̃: vt si dicat̃. ego baptizo te: ⁊ de⁹ est: in noĩe patris ⁊ fi. ⁊c. dicũt quidã non esse baptizatum. alij v̄o ꝯtradicũt. Si autẽ v̄borũ ordo forme mutetur: vt si dicit. Baptizo te ĩ nomĩe filij ⁊ patris ⁊ spũs scti. dicunt non esse baptizatuz qꝛ ordo v̄boꝝ de forma ẽ. Si vero mora naturalis ⁊ ꝯpẽdiosa interponatur: puta respirãdo: tussiẽdo: vl' screãdo nõ obest. Ceterum forma ipsa ꝓnunciari põt litteraliter: vulgariter: grece: latine ⁊ armenice. hoc legitur ⁊ no. ea. di. mulieri. ⁊ ca. se. Idẽ em̃ sunt effectus lz voces nõ eedẽ s̃m Aristo. Uñ grecus huc veniẽs baptizat in lĩgua greca ⁊ ecõuerso: qꝛ apl'i loquebãtur varijs linguis. Hic est ꝙ si quis dicit. Baptizo te in nomĩe genitoris ⁊ nati siue geniti ⁊ sancti flaminis baptizatus est. Bene em̃ fit baptism⁹ sub noĩb⁹ synonimis. Sz si dicat̃: mergo te ĩ noĩe p̃ris ⁊c. nõ est baptism⁹ qꝛ illud v̄bum mergo nõ ẽ synonimũ cũ illo v̄bo baptizo. Non fit etiã baptismus si dicatur: baptizo te in noĩe triũ p̃sonaꝝ: vel in noĩe trinitatis vel in noĩe xp̃i: vel si baptizauerit in trib⁹ p̃ncipijs aut in trib⁹ filijs aut in tribus paraclitis: vel si obmittatur aliqua de tribus personis: puta spũs sci vel fi. vt pa. vel etiã si diceret̃ in noĩe p̃nitatis et filiationis ⁊c. non esset baptism⁹. Itẽ si obmitteretur hoc ꝓnomen ego dicendo. baptizo ⁊c. tenet quidẽ: qꝛ ꝓnomẽ illud subintelligit̃. vnde nõ deest. Sed etiã s̃m Zachariã papã. ea. di. retulerũt. si sacerdos simplicitate duct⁹ nõ intendẽs errorẽ ĩtroducere dixerit. Baptizo te in noĩe patria ⁊ filia ⁊ spũs sctã: baptism⁹ non vitiat̃. Si v̄o dubitat̃ de aliquo vtꝝ sit baptizatus vel non: statuit Alexãder papa tertius extra de baptismo. ca. i. ꝙ baptizetur sub hac forma. Si es baptizat⁹ nõ te baptizo: sz si nõdũ baptizat⁹ es: ego baptizo te in noĩe pa. et fi. ⁊ spũs sci amen. Adhuc si infans nõ põt nasci: sed solum caput: illud baptizetur prius q̃ moriatur. ff. de reli. et sum. fu. l. cũ in diuersis. Sed si mater in partu moriatur incidatur. et infans viuus de ventre extrahat̃ ⁊ baptizet̃. ¶ Circa patrinos qui in baptismo ⁊ ꝯfirmatione necessarij sunt: dicendũ est ꝙ vbi infans fari vel credere nescit patrinus ĩterrogatur ⁊ respondet pro eo et in eius fide ⁊ professione baptizandus saluatur. Quod etiam s̃z Isid. ea. di. paruuli. ⁊ ca. se. in egroto muto ⁊ surdo baptizandis ꝯtingit. Naz etiam legimus cyrophenissam mulierẽ venisse ad iesuz ⁊ rogasse pro filia spiritum immũdum habente: ⁊ illã ad preces matris salutatam fuisse. Augusti. quoq̃ ea distin. nihil. ⁊ ca. se. asserit. ꝙ responsio ipsius patrini ad celebritatẽ. i. solennitatẽ pertinet sacramẽti. q. d. non ad necessitatem.

Parumlum ẽſſi nõ fides illa que in credentiũ voluntate ꝓſiſtit: ſed fidei ſacramentuz fidelẽ facit. vnde fidelis vocaꝝ nõ rez ipaz abnuẽdo id ẽ ꝓfitẽdo: ſed ipſi⁹ rei ſacrm recipiẽdo. Sicut ergo puuli alieno erroze dãnati fuerãt: ſic et aliena ꝓfeſſione ſaluari poſſe neceſſe eſt. e. di. illud. t. c. ſe. q̃re t cũ illi ad intelligibilẽ etatem puenerint debẽt patrini inſinuare illis ꝓfeſſionem quã ꝓ eis fecerũt. Pozro ſacerdos baptizans t eꝑs ꝓfirmãs ſibi illos obligãt ꝙ de eis curã ſpãlem gerãt: qz ẽſſi ipſe nõ oibus põt curã ſpãlez ĩpendere: iccirco pmo ꝓmittit qui ſe ꝓ illo fedeiuſſoze ꝓſtituit ꝙ renatuz docebit oſonez dñicaz et ſymbolũ fidei quaz quilibz xpian⁹ adultus ſcire teneꝯ: vel in lingua latina vel materna. t ſi patrin⁹ filiolũ docere negleꝛerit grauiſſime peccat. Item iuxta auctoꝛitatẽ Leonis pape. e. di. et plures: vn⁹ tm̃ dz eſſe in baptiſmo t vn⁹ in ꝓfirmatõne patrinus ſiue vir ſiue mulier: et boc ꝓpter picula q̃ ꝓueuerũt ꝓtigere in dũictõib⁹ matrimonialibus. Inquibuſdam tm̃ eccleſijs ꝓtraria ꝓſuetudine boc derogatũ eſt. videꝯ t boc iõ: qm̃ ſi veniat in dubium de aliquo vtrũ ſit baptizat⁹ vel non quãdo plures ſunt patrini t teſtes baptiſmi: tãto foꝛti⁹ dubiuz excludeꝯ. et tãto plures ad inſtruẽdũ filiolũ ſe ꝓſtituũt debitoꝛes. Itẽ ſm canonem. e. di. in catbeciſmo et in confirmatõe vnus et idẽ patrin⁹ ſufficere põt vbi neceſſitas cogit: alias ſingl⁹ ſinguli ſuſcipiant. Uez baptizatis ſeu ꝓfirmatis patrino ꝓfidia qui non ꝓſentiũt nõ obeſt. Cum igitur patrin⁹ filiolũ inſtruere teneatur t in fide ipſi⁹ baptizãdus ſaluꝯ. Null⁹ debet patrin⁹ effici niſi ſciat dñicam oꝛationẽ et ſymbolũ. e. di. nõ lz. t. c. ſe. inquib⁹ ipſe tenetur filiolũ ſuũ inſtruere: cum ſit fideiuſſoꝛ fidei illius. t cuz debz cuſtodire ꝓ poſſe ne a fide t iuſticia deuiet: caſtitatẽ cuſtodiat: iuſticiã diligat: et teneat charitatez: vtpote reſpõſurus in die iudicij de oi exceſſu illius. Sunt autẽ quattuoꝛ genera perſonaꝝ quas eccleſia non ſuſcipit in patrinos. Primuz gen⁹ eſt monach⁹: abbas: abbatiſſa: monales t bmõi. Scõz gen⁹ ſunt infideles. Tertiũ. illi qui nondum ſunt ꝓfirmati. e. di. in baptiſmo. qui alios non poſſunt tenere in baptiſmo vel in ꝓfirmatõe. nõ ẽſſi vero debẽt vocari fideles: vnde nec veri teſtes eſſe poſſunt. ij. q. vij. nõ põt. t ca. ſe. Quartum genus ẽ vir t vxoꝛ ſimul. xxx. q. iiij. qõ videtur. niſi pr⁹ ambo votum emiſerint caſtitatis. ſi ambo eundẽ puez de fonte leuarẽt: ſpũales patres eiuſdẽ fierent. vnde vlteri⁹ carnaliter ꝓmiſceri nõ debent: nec etiã vt aiũt quidã aliquis de ſacro fõte leuare debz aliquos de ſua cõſanguinitate põſertim filiũ ꝓpriũ vel filiã vel vxoꝛis vel ecõuerſo. extra de cog. ſp. c. ij. t. iiij. qz charitaꝫ dilectio per baptiſmũ ꝓpagari debet. Baptiſmi ſolẽnitate ꝓpleta itur ad fontes cuz tripliciletania: et ide quia ante baptiſmũ t poſt letanie circa baptiſteriũ peragũtur: pro eo ꝙ in Apoca. legiꝯ. Iris erat in circuitu ſedis. Iris vt ait Beda q̃ fit ſole irradiãte nubes: t que poſt diluuiũ fuit ꝓpitiatõis indicium ſignificat interceſſiones ſanctoꝝ. ſedes eccleſiam ſignificat: nubes ſunt viri ſancti. iuxta illõ Iſa: Qui ſunt hi qui vt nubes volant qui ante aduentũ xpi t poſt deuotiſſime ꝓ eccleſia oꝛauerunt t oꝛant. Fit aũt hic letania circa fontes vſqz ad. Sancte Johãnes baptiſta oꝛa ꝓ nobis: eo ꝙ ipſe pr⁹ inuenit vel docuit baptiſma. Deide fl̃r cum trina letania rediꝯ vſqz ad Oẽs ſancti oꝛate ꝓ nobis: ad oſtendendũ ꝙ ipſi oꝛant pro filio baptizato: qui moꝛtu⁹ fuerat t reuixit: pierat: et inuentus eſt: vt in vera fide trinitatis participet ſacro baptiſmi: vel vt deum quem ꝓfeſſus eſt diligat toto coꝛde: tota mente t totis virib⁹. ¶ Sane agunt ĩ quibuſdam eccleſijs ſeptene letanie ante baptiſmum: quia oꝛamus ſanctos intercedere ꝓ nobis: vt ſpũs ſanctus cui⁹ gratia ſeptiformis ẽ veniat ſuper aquã baptiſmi. In alijs aguntur ẽne duz catbecumini baptizãtur: vt de⁹ cuſtodire dignetur quinqz ſenſus coꝛpoꝛis eoꝝ ne p eos illecebꝛis ſeculaꝛib⁹ incitati purificatõez in baptiſmo acceptã amittant. Trine etiã q̃ſi qz poſt baptiſmũ agunt vt credulitatez trinitatis in qua baptizati ſunt t quã profeſſi ſunt toto coꝛde: tota mẽte: totiſqz viribus diligãt. Quidam etiã cantant letaniã in eundo ad fõtes ꝓpter ſpem: t inde redeundo ꝓpter rẽ: ad notanduz ꝙ ſancti oꝛant pro baptizandis: vt ſacramentũ vera fide percipiant: t pro baptizatis vt in ſacramẽto vere fidei percepto con

firmentur. In fine letanie fiunt iuxta apl'z petitiones: vt Propiti⁹ esto parce nobis dñe: ⁊ obsecratōnes: vt Per natiuitatem tuā libera nos dñe. et postulatōes: vt Peccatores te rogam⁹ audi nos. Quid significet cantus: post baptismū dictuz est supra vbi de canticis agitur. Ceterum in quibusdā ecclesijs in lectōib⁹ ⁊ letanijs senes p̄cedunt et iuuenes subsequūtur: vel qꝛ senex seru⁹. s. eleazar adduxit rebeccaz: vt Isaac iuuenis apprehēderet eā: vel qꝛ in baptismo iuuenescit eccl'ia ⁊ renouat' vt aq̄la iuuent⁹ nostra. Rursus in quibusdam ecclesijs dū. xij. lectōes legūtur letanie dicunt': ⁊ earū duodenarius numer⁹ ꝑ tres quaternarios clericoꝝ implet' quib⁹ orat' vt in baptizandis doctrina capiat apl'oꝝ fidē trinitatis ⁊ quattuor virtutib⁹ p̄dicatoꝝ.

¶ De ꝯfirmatōe. Rubrica.

Sexto loco de cōfirmatōe dicam⁹. Siquidē post baptismū sequit' spūale signaculum. s. ꝯfirmatio quo perfecto fiat qñ ad inuocatiōez epi spūs sanct⁹ infundit' ea. di. accepisti. Baptizatus aūt ꝯfirmari nō pōt nisi demū post. vij. dies post baptismū: ꝓpter septem dona spūs sancti qui recipit' in baptismo. Nam ꝓ singulis donis decet dies singulos celebrare. Alij dicunt ꝙ statim post baptismū est cōfirmatio incboanda ꝓpter ratōem scriptam sub quīta feria cene dñi: vbi agit' de olei ꝯsecratiōe. Nā et clemēs pa p̄mo statuit vt baptizat⁹ q̄ citi⁹ fieri possit ꝯfirmetur: quia non est ꝑfect⁹ xp̄ianus qui hoc nō necessitate sed incuria aut volūtate omittit. Hec fontis chrismatio ꝯfirmatio d'r: qꝛ per eam spūs sctūs dat' ad augmentum et robur: extra de sacra vnc. c. i. Unde cū ceteras vnctōes simplex sacerdos valeat exhibere hāc non nisi summ⁹ sacerdos. i. eps debz ꝯferre. extra de ꝯfir. quanto: qꝛ de solis apl'is legitur quoꝝ vicarij sunt epi ꝙ per manus impositionē spiritum sanctuz dabant quēadmodum actuū apostoloꝝ lectio manifestat. Cuz audissent inquit apostoli qui erant hierosolymis: quia recipisset samaria verbum dei miserunt ad eos petrum ⁊ Iohannez qui cum venissent orauerunt pro ipsis vt acciperēt spiritum sanctum: nonduz eñ in quēq̄ illoꝝ venerat: sed baptizati tantū erant in nomīe dñi iesu: tunc imponebāt manus sup illos ⁊ accipiebant spm̄. cui⁹ aduentus per mysteriū vnctionis designat': quia colūba ī quā spūs sctūs super xp̄m in baptismū descēdit ad vesperū ī cathaclismo reuertens ramū retulit oliue virentis. extra de sacra vnc. ca. vno. cui⁹ vtiqꝫ sacramentū Dauid ꝓpheta p̄noscēs exhilarandaz faciem in oleo p̄dicauit. Arnoldiste tamē perfidi heretici dicētes manuū īpositionē siue cōsolamētū fieri posse a quolz hoīe bono obijciunt ad hoc qđ p̄missum est de eo qđ legitur in actibus apostoloꝝ: ꝙ Ananias Saulo ⁊ symeon ⁊ luci⁹ sireñ. et manaen barnabe ⁊ saulo manus imposuerūt qui tamē nec apl'i nec epi fuisse leguntur. ⁊ ex eo qđ p̄dicitur miserūt ad eos petrū ⁊ Iohannē: apparet ꝙ epi debēt illuc ire vbi sunt quib⁹ sit necesse manus imponi: cūqꝫ illuc venerint orant pro eis dicentes. Emitte in eos septiformē spm̄ sanctū ⁊c. Nō eñ discipuli dabant spiritū sanctū: sed orabāt vt venirz in eos q̄bus man⁹ imponebāt. Hoc ergo agit epalis cōfirmatio baptizato qđ tutor pupillo. Quid eñ ꝓdest amplā hereditatem filio relīquere: nisi ipse vel lex aut p̄ses illi ꝓuideat de tutore. paraclit⁹ quidē est ei⁹ ꝯsolator in xp̄o custos ⁊ tutor qui suadēte diabolo posset sicut et pupill⁹ suā perdere facultatē id ē baptismi vtilitatē si hunc non haberet tutorē. In ꝯfirmatōe ergo totius xp̄iane religionis mysterij plenitudo ꝯpletur. in baptismo nāqꝫ per spm̄ sanctuz dat' remissio peccatoꝝ. hic autē ipse spūs īuitatur vt veniat in domū ipsaz quā sanctificauit descendere ⁊ habitare dignetur: ⁊ ad epi īuocationez infunditur ea. di. accepistis. Uñ vrbanus papa inquit. Per manus epalis īpositionez spūs sanctus dat'. ex quo cor fidele ad prudentiā et ꝯstantiā dilatat' vt quis plenus sit xp̄ian⁹. Bis ergo vngitur crismate baptizatus. s. in vertice ⁊ ī frōte. nam et ipsis apl'is bis fuit datus spūs sanctus. Primo in terra quando xp̄s exsufflauit in eos dicens. Accipite spiritū sanctum. Secundo a celo in die penthe. sed et ipsi apostoli receperunt spirituz sanctū in baptismo. Nō

essi credendum est ipsos nō fuisse baptizatos qui alios baptizabant: vt p̄missuz est. Nec ergo dupler baptizatoꝝ vnctio significat q̄ spiritus sanct⁹ datus est apostolis semel i terra ad dilectōem proximi: & semel de celo ad dilectionē dei. Unde ad notanduz pulchritudinē donoꝝ spūs sancti que in ꝓfirmatōe ꝓferūtur dicit. Emitte in eum spīm sapientie & intellectus &c. Ue sunt vestes quibus induūtur filij regis: de quibus dictum est. Dedit eis potestatem, filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: & de quib⁹ dicit apl's. Quotquot baptizati estis xp̄m induistis. Non essi hz xp̄z p indumento: qui donis spūs sancti quib⁹ christ⁹ ab ipsa conceptōne ornatus fuit non est ornatus. ¶ Differt autē hec vnctio que fit in fronte per ep̄m ab illa que fit in cerebro siue in vertice per sacerdotem. Primo quia hz Rabanū de consē. di. v. nouissime. in illa signatur super baptizatū spūs sancti descensio ad habitationem deo ꝓsecrandam. in hac vero signatur vt eiusdem spūs sancti septiformis gratia cū plenitudine sctitatis sciētie & virtutis venire in homine declaretur. Scō differūt quia per illā que fit in vertice aia christo despōsatur: p istā vero ditatur & dotatur. Item per illam ostenduntur vulnera esse sanata. per hanc plenitudo gratiaꝝ confertur quod ex verbis vtriusq; vnctōis potest perpendi. In collnatōe essi illius vnctōis dicit sacerdos. Deus oipotēs pater dñi nostri ihu xp̄i qui te regenerauit ex aqua & spū sancto q̄q; tibi dedit remissionem omniū peccatoꝝ ipse te linat crismate salutis in vitā eternam. His verbis que est salutatio in vitā eternam per hanc vnctionem obtineri ostēditur: sed hec verba transcēdit eps in vnctōe cōfirmatōis dicens. Emitte in eum septiformē spīm sanctū tuū paraclitū de celis. spīm sapientie & intellectus. spīm cōcilij & fortitudinis. spiritum sciētie & pietatis: & imple eum spū timoris dñi: & ꝓsigna euz signaculo sancte crucis: ꝓpitiatus in vitam eternam. ꝓsigna inquā vt spiritum sanctū non amittat. In concilio tole de ꝓse. de. v. dictum. & ca. se. dicitur q̄ null⁹ debet bis cōfirmari sicut nec rebaptizari. Post oratōem quā cōiter dicit eps super oēs confirmādos si plures sint: singulariter cuilibz frontem linit in modum crucis crismate cum pollice dicens cuilibz. In nomīe pa. & filij & spīrit⁹ sancti: pax tibi. Que salutatio fit ad nouū hominē qui dignus est salutari ꝓpter vite nouitatem. & quia fm deum creatus est in iustitia & sanctificate & veritate. Interim essi cuz erat vetus non erat salutādus sed tantū erat p eo orandum. Ideo autez fit in modū crucis & cū crismate sicut & oīa crismata cum crucis figura pficiunt. de ꝓse. di. v. nunquid. vt appareat q̄ est illius per cuius crucez redemptus est: sine quo signaculo non oportz nos ante deum repzesentari. Quod fit cuz pollice: quia ille in consecratōe pontificis est ad hoc spāliter consecratus. Uel quia ossie datum optimū descēdit a patre luminū: ideo in fronte: quia ibi melius & citius videtur: vt sic exterminator angelus videns eum hoc signo munitū ad se nō pertinere pertranseat sicut pertransiuit domos hebreoꝝ in egypto vbi vidit vtrūq; postem limitum sang. ag. & percussit p̄mogenita egyptiorum in domibus vbi hoc signū nō erat. Quid enim est sanguis agni nisi fides passionis xp̄i. vterq; postis hoc sanguine linitur cum fidez passionis xp̄i in corpoze et mente gestam⁹. in corpoze per mysteriū. in mente per efficaciaz. Ideoq; fit in fronte: quia pfectoꝝ est non i occulto sed in manifesto xp̄i nomē semper habere. Hic est q̄ Johānes apl's ait. Uidi supra montem syon agnuz stantē & cū eo. cxliiij. mil. habentes nomen eius & nomen patris ei⁹ scriptum in frontibus suis. Stare essi & in monte & cum agno perfectoꝝ est: & perfectio in cōfirmatōe datur vt p̄missuz. Uelus quoq; in fronte infigitur in quo summus pontifex lamina auream figebat in qua scriptum erat in effabile nomen dñi: & vt baptizat⁹ libere ꝓfiteatur q̄ credit. extra de sacra vnc. q; corde creditur ad iusticiā. ore aūt cōfessio fit ad salutē. memoz eius q̄ dñs ait. Qui me ꝓfessus fuerit coram hoib⁹ &c. Subsequēter epus ꝓfirmatum percutit in faciē. Primo vt tenati⁹ memorie teneat se b̄ sacz recipisse. Scō q; b̄ sacz dat baptizato ad robur fidei: vt p̄missuz ē: vt vz sit ita fortis i fide i baptismo suscepta: q̄ vlteri⁹ coram q̄cūq; ꝓfiteri nomē xp̄i nō erubescat. Tertio hec pcussio repsentat manuū ipositio

nem: qñ apostoli per manus impositionē cōfirmabant. Quarto ad terrēdum malignū spiritum vt fugiat: ⁊ ne redire audeat: sicut fecit btūs benedict⁹ liberans p̄ alapā monachum q̄ ab maligno spū vexabat: vt legit in dyalogo grego. li. iij. ca. xxxiij. Duo ergo facit ep̄us. primus quia eum vngit in fronte. secūdus q̄ ip̄m percutit in facie. ¶ Unctio significat vnguentū gratie q̄ tum ad actus audaces aggrediendi ea q̄ pertinent ad fidem. percussio vero fit ne vlterius p̄fundatur: aut timeat cōfiteri nomē xp̄i. q. d. ep̄us cōfirmato: ita fis fortis vt q̄cunq; fic te p̄cusserit: vel quocūq; alio modo tibi cōfusionem fecerit: p̄ eo' quia christi fidez cōfiteris: tu in his oīb⁹ non erubescas. percussi enī in facie erubescere solent. Similiter etiaz fit alicubi p̄pter eandem causam militib⁹ nouis. Fieri potest cōfirmatio in campo: melius tamē fit in ecclesia aut i atrio ecclesie. In burcardo. li. iiij. ca. ep̄s. In cōcilio aurela. de p̄se. dist. v. vt ieiunij. statutum est vt sacramentum cōfirmationis a ieiunis: ⁊ iuuenib⁹ p̄fecte, etatis puta. xij. vel. xv. annoz seu adultis monitis p̄ius peccata cōfiteri p̄feratur. bodie tamen q̄citius potest hoc fiat: vt p̄missum est. Crismato autē aliquo' panno albo frons sua circū cingitur: ne recens vnctio defluat aut deleat: ⁊ septima die deponitur sicut supza vbi agit de baptismo dictū est. Et in cōcilio beluacen. de cōse. di. iij. si quis noluerit. dicit q̄ pannus crismalis quo caput pueri in fronte per ep̄um vel in vertice per p̄esbyterū crismati circūcingitur: potest iterum super aliū baptizatū ip̄oni. Item non cōfirmatus non p̄ot alium tenere in baptismo vel in confirmatione nec vir et vroz vel cōsanguineus vel etiā plures teneāt cōfirmandum: put in baptismo dictū est.

¶ De missa. Rubrica.

Eptio loco de missa huius diei dicenduz est. In qua quidez plura sunt notabilia. Primo q̄ ante missam altaria cooperiuntur: qđ fit quia iam ecclesia incipit resurrectionis p̄eludia celebrare. ¶ Magna enī pars huius officij ad illam pertinet, ⁊ in resurrectione; xp̄us qui p̄ altare significatur stola coꝛporis indutus est. Item ministri altaris p̄ciosis ⁊ splendidis sunt vestibus decoꝛati ad significandum q̄ neophiti sunt indumentis virtutū oꝛnanti. Item missa ideo nō cantatur solito moꝛe: quia in ea nō dicitur introitus qui est caput missę: eo q̄ ille q̄ē caput ⁊ p̄incipium nostrum subtract⁹ est ⁊ i sepulcro silet. ⁊ nocte resurrectiōis lz resurrexisset: tamen a suis nesciebatur. vnde cum maria magdalena inuenit monumentum vacuū credidit eum esse sublatum. ¶ Nec enī die ⁊ in vigilia pentbecostes seruam⁹ antiquū ecclesie morem: qui fuit ante papā Celestinuz fm quē introitus in missa nō dicebat: sed a lzyrieleison incipiebatur. Incipit ergo a lzyrieleison officiū: qđ est quedam voꝛ leticie: de hoc q̄ neophiti sunt renati rogat ecclesia vt dns eos in nouitate cōseruare dignet. Dia enī q̄ dicūtur vsq; ad euangeliū ad eos referunt. Seqūtur Gloria in excelsis: qđ ideo cantatur. Primo quia pax data est renatis q̄ ab angelis nūciata est in nocte natiuitatis. cū ergo ipsi sint renouati gratia dei possunt cantare cū angelis. Secūdo ideo q̄nī angeli qui p̄mo illud nato dño cāuerunt: p̄ renatis in baptismo gloꝛiantur. Tertio quia resurrectio xp̄i prima est: ideo dicitur iste angelicus cantus: ⁊ cū ipsis angelis choꝛus exultat p̄sonanti melodia ⁊ campane siue signa etiam cōcrepant q̄ hactenus fuere muta. Collecta etiam de renatis manifesta ē: q̄ est. Deus qui hanc sacratissimam noctē gloria dominice resurrectionis illustras: cōserua in noua familie tue p̄geme spūm adoptionis quem dedisti ⁊c. Cui p̄emittitur Dominꝰ vobiscum: ⁊ non Pax: vt iaz dicetur. Similiter epistola refertur ad eos: vz Si consurrexistis cum christo que sursum sunt querite vbi xp̄us i dexterā dei sedēs. ad colloceñ. iij. c. q. d. resurrexistis in baptismo a peccatis: sicut xp̄us resurrexit ab oībus infirmitatib⁹ suis. Sz ad quid debent laboꝛare resurgētes: nisi q̄ sursuz sunt obtineant. Ideo dicit. Que sursum sunt, sapite nō q̄ sup terrā. i. celestia nō terrena vobis sapiāt. ⁊ addit. moꝛtui n. estis: ⁊ vita vra abscōdita est cū xp̄o in gl̄a: moꝛtui n. estis peccato: ⁊ moꝛtui estis vobis: vt iam nō vobis: sz dño viuatis: sicut dicit apostol⁹. Viuo ego iā

nō ego:sed viuit in me xp̄s. Vita autē nostra absc̄dita est ī deo:nō q̄ nondū apparet q̄d futuri estis:sed cū apparuerit xp̄us vita vr̄a apparebitis cū ipso in gl̄ia. Ecce ad q̄d debeant tendere neophiti.s.vt sint ⁊ appareant cū xp̄o in gl̄ia:ad quā rep̄sentanduz mīstri altaris solēnes vestes induūt vel vt renatoz stolā īnocentie demonstrēt.in epistola vero baptizati instruūtur. Post epl̄am vero seq̄tur all̄a:q̄ē vox angelica siue canticū angeloz:sicut ostendit Johānes in Apoca.dicens. Audiui quasi vocē tubaz multaz in celo dicentiū all̄a:quia angeli gl̄iantur ꝓpter baptizatos a diaboli seruitute ereptos ⁊ ad fidem ꝺuersos.⁊ dicit all̄a sine ḡduali ad significādū ꝙ caput nr̄m q̄escit.vbi esti est q̄es ibi nō ē mot⁹.vbi āt nō ē mot⁹ ibi nō est ascēsus de ḡdu in ḡdū q̄ significat graduale. Ideo aūt graduale nō dicitur: q̄ baptizati nōdum p opera in virtutib⁹ gradum fecerūt. Dicit autē tract⁹q̄ significat patientiaz p quā expectare debēt gl̄iam sempit̄nam:quā seq̄ēs sabbatuz in albis rep̄sentat. In quo sabbato nō cantatur graduale: q̄ ibi nō est necessariuz bonū opus vel tract⁹:q̄ nec patientia:sed duplet all̄a p duplici gl̄ia.s.aie ⁊ corporis.de hoc sub ti.de septem dieb⁹ post pascha dicet:⁊ p̄ter morē ante tractū ponitur all̄a q̄ est quedā vox leticie:ad notandū leticiam neophitoz quā habent de spūali nouitate. Sed q̄ graues sunt laborespvie:sequit tractus q̄ dicit a trabēdo. Ad idē tñ inuitant neophiti in versu alleluia.⁊ in tractu: vz ad dei laudem. Nam all̄a sonat. Laudate dñm:⁊ in versu all̄a dicit. Confitemini dño.i. laudate dñm:⁊ additur causa:q̄ñi bon⁹ est in se ⁊ in nobis cuz quib⁹ misericorditer ⁊ benigne egit dimittendo peccata in baptismo:⁊ cantat tono resurrectionis.s.octauo. Sed q̄ effect⁹ benignitatis posset esse ad tēpus:ideo subdit:q̄ñi in seculū mīa eius. Ad idem etiā inuitantur in tractu.s. Laudate dñm omnes gentes ⁊c.q̄ñi confirmata est ⁊c.reuera firmatur mīa q̄ in eternuz durat:sicut in versu all̄a dictū est. Nec aūt duo.s.misericordia ⁊ veritas in psalmis iunguntur:vt nec misericordia iniusta:nec veritas nimis austera credatur.xlv.di.disciplia. truū.q.uū.nō est iniusta. Quare duplices laudes dicūtur ⁊ quare tract⁹ ⁊ q̄re sub humilioꝛi lingua dicit:sub ti.de septē dieb⁹ post pascha dicetur. Scō ⁊ all̄a ideo p̄ius ꝙ tract⁹ dicitur:q̄ hebrea lingua mater ē nobilissima oīm linguarū ꝓpter auctoritatē diuine scripture. latina vero inferioꝛ quasi filia. Preterea all̄a significat iudeos p̄ius ꝺuersos.tract⁹ gentiles postea credētes. Tertio dicit p̄mo all̄a in memoriam p̄oris status ade. Sequitur tractus in memoriā sequentis. Precedit etiā alleluia ꝓpter gaudiū reuertentiū ⁊ captiuitate babylonica. In alīs vero diebus graduale p̄cedit all̄a ꝓpter pfectum pficientiū. Deinde sequitur euangeliuz. Vespere autē sabbati q̄ luceſcit in p̄ma sabbati. Matbei.xxviij.ca. in quo de sollicitudie mulieꝛ circa dñi sepulcrū: ⁊ de ministerio angeloꝛ:⁊ de resurrectiōe saluatoꝛis agit. vsq̄ nūc.n.fuit sacrificiū neophitoꝛ:sed de hinc resurrectio ad memoriā reuocatur. ¶ Et nota ꝙ vespe sabbati hic accipit p nocte.⁊ est sensus:vespe sabbati.i.in nocte sabbati. Sed q̄ credi posset ꝙ venissent mulieres in p̄ncipio noctis vel in medio:idcirco adiunctū est q̄ luceſſit in p̄ma sabbati.i.que p̄tinet ad lucē p̄mi sabbati. Luceſſerat esti iam quādo venerat maria magdalena:⁊ all̄a maria videre sepulcrū ⁊c. Ante euangeliū aūt nō portatur lumē;nec etiā in quibusdaz eccleſijs candelabza cū luminarijs stant ad missam super altare. Primo q̄ ille q̄ est lumen nonduz nobis redditus est:q̄ñi ei⁹ resurrectio nonduz erat manifesta;imo credebatur adhuc i sepulcro latere. Secūdo q̄ mulieres xp̄m nō deuz: sed solūmodo esse mortalē credentes:occulte sine lumine ibant ad sepulcrū vt vngerent corpus iesu. Tertio ad notanduz cecitatē cordis ignorantiū xp̄m resurgere posse. Incensuz tñ fertur in signū ꝙ mulieres tulerunt aromata vt vngerēt iesum. Rursus accensa luminaria non feruntur:sed incensum sic:ad notandū ꝙ tunc orationis affectio q̄ per incensum exprimitur animus infirmoꝛum non deerat; sed veritatis lux que per accensa luminaria designatur:eis certitudinaliter non clarebat ꝓpter domini sepulturam. Post euangeliuz non dicitur Credo:vt per hoc infirmoꝛum animoꝛū dubitatio denotetur. Quedam tamē ecclesie

dicūt hac die. Credo ⁊ per totā sequētez heb
domadam: quo renati asseuerant se in deum
tendere: et ea que de xp̄o dicta sunt in euange
lio firmissime credere. Offertoriū quoq; non
dicit̄ in quo significat̄ p̄mo silentia mulieruz
q̄ territe quasi cum silentio recesserūt a monu
mento ad qd̄ iuerāt vt xp̄o vnguentū offerrēt.
Scd̄o ꝙ ipse veniētes iuxta legis mandatū
vngere corp⁹ ih̄u latēter venert̄ ad sepulchrū
⁊ ꝯtra illud in silentio steterūt timētes rn̄dere
angelo vel custodib⁹ sepulchri: ergo earꝝ mo-
re cantores silent. Tertio qꝛ nondū surrexit q̄
det nobis qd̄ offerre possum⁹. Cantat̄ autez
Sanct⁹ sctūs sctūs: qd̄ est angeloꝝ canticuz:
qꝛ angeli tanq̄ nihil timētes ī sepultura dn̄i:
⁊ ei⁹ resurrectōz quā nō tacuerūt suū habuert̄
mysteriū. In canone etiā. s. infra actōez fit mē
tio de renatis. Agn⁹ dei nō cātat̄: tum qꝛ non
dum surrexit ꝙ ipsi scirent q̄ in die resurrectio
nis dixit discipul̄. Pax vobis. tuz qꝛ discipuli
tūc despauerāt neq; credebāt eum esse deū q̄
redimerz israel. Vn̄ cleophas dixit. Nos spa
bamus ꝙ ipse esset redēptur⁹ israel. q. d. iā nō
spamus imo despam⁹. Sed ⁊ mulieres q̄ ve
nerunt ad monumentū credētes corp⁹ subla-
tum esse: non credebāt ꝙ ipse pctā mundi tol
lere posset. Vn̄ ⁊ maria magdalena q̄ fuit ma
gis sollicita audiuit a dn̄o. Noli me tangere.
nondū eñi ascēdi ad patrē meū: subaudi ī cor-
de tuo. i. nōdū credis me esse equalē p̄ri: ergo
nō credis me tollere posse pctā mūdi. In qui-
busdam tn̄ ecclesijs d̄r ter. Agn⁹ dei. sine Do
na nobis pa. nō dat̄ etiā pax in detestationez
osculi ꝓditoris: ⁊ qꝛ xp̄s q̄ est vera pax nr̄a nō
duz pacē nunciauit: qꝛ nondū surrexit q̄ in die
resurrectōis apl̄is ait. Pax vobis. vn̄ forte h̄
modus salutatōis. s. Pax vobis ab ep̄o ī pri-
cipio hui⁹ misse nō dicit̄ sz differt̄: vt nouā sa-
lutatōem ī die resurrectōis sue ppl̄s affectuo
sius āplectat̄. In aliquib⁹ tn̄ ecclesijs pax da
tur eo ꝙ gloria in excelsis cātatur. Postcōio
etiā nō cantat̄. p̄mo ad notandū ꝙ non erant
tunc q̄ in fide xp̄i cōicarēt. Scd̄o qꝛ baptizati
nondū cōicauerūt: sed ī die pasche cōicare de-
bent. Tertio qꝛ nondū surrexit qui nobis dat
ꝙ cōicem⁹. Quarto qꝛ vespe q̄ sequūtur vicē
obtinēt postcōionis. Quīto qꝛ oēs tacuerūt ī
xp̄i ꝯp̄hensiōe ⁊ crucifixiōe: iō cātores tacent.
Cantoribus igit̄ tacētibus sacerdos suū im-
plet officiū: qꝛ apl̄is d̄ resurrectōe dubitātib⁹
⁊ mulierib⁹ timētib⁹ ⁊ nil dicētib⁹: xp̄s ip̄e per
suam gl̄iosaz appitōez q̄b⁹ voluit fecit se ma
nifestū. Cōseq̄nter īter cenādū. i. dū sacerdos
cōicat adijciūtur breuissime vespe. s. Laudate
dn̄m oēs gētes. q̄ quasi nō sunt vespe: qꝛ sab-
batū eterne quietis: qd̄ per h̄ sabbatū figurat̄
nullā hz vespaz. fit etiā officiū breue ꝓpter ip
sos neophitos quib⁹ oīa debēt breuiter cāta-
ri: maxīe p̄mo die ne eis gn̄etur fastidiū ex ꝓli
xitate. vn̄ sub vna collecta missa ⁊ vespe clau-
dūtur ne forte si finita missa dicerētur vespe-
re neophiti nō auditis vespis recederēt credē
tes hr̄e licentiā abeūdi. vn̄ iō totū officiū sub
vna oratōe ꝯpletur: qm̄ sacr̄z baptismi in xp̄i
passione ꝯsumat̄. vl̄ ideo dies hec in missa nō
in vespa terminat̄: vt xp̄s qui nos morte rede
mit sine fine laudetur: qui est in secula benedi-
ctus. In quibusdam aūt ecclesijs cantat̄ p̄s.
Laudate dn̄z. sine gl̄ia: qꝛ filius q̄ est tertia p-
sona in trinitate nondū scitur esse nobis redd
tus. Rursus īuitant̄ neophiti ad laudē dn̄i ꝑ
psalmū illū. Laudate. ⁊ ipsi se laudare respon
dent dicentes: q̄si vn⁹ hō ꝑ se vel ꝑ alios. Ma
gnificat aīa mea dn̄m. Hoc sabbatum p̄uile-
giatuz est: qꝛ in eo fiunt ordines. cathecumini
post baptizant̄. cereus benedicitur: et plures
lectōes legūtur.

¶ De sancto die pasche. Rubrica.

Sequitur videre de
festo paschali de quo p̄mo ali
qua gn̄alia p̄mittem⁹. ꝯn̄r ve-
ro de nocturno huius diei offi
cio. postmodū de diurno aliq̄
supponem⁹. Siq̄dez tp̄s paschale significat
tēpus illd̄ qd̄ erit post diē iudicij: qn̄ vz ad pa
triā vite quā ꝑ adā amisim⁹ deo ꝓpitiante re
grediemur: qua ꝯsideratōne pōt dici hoc tp̄s
regressiōis: qd̄ tn̄ incipit in octaua. In hac au
tē die resurrexit dn̄s q̄ est mūdi p̄ma: ⁊ rediēs
ad caput ē octaua: vt dicet̄ in ꝓhemio septīe
ptis de qua d̄r in paralipomenō ī ti. psalmoꝝ
Quā octauā sicut septē mūdi etates p̄cedūt
quaꝝ sex sunt viuentiū ⁊ septīa dormientiū: sic

ꝛ septem dies nostre recõciliatõis hanc diẽ p̃
cedunt. sic quoq; septẽ dñice a Circũdederũt
vsq; ad Letare hierl'm p̃cesserũt q̃s interposi
ta dñice passiõis memoria: hec dñica octaue
etatis rep̃sentatiua sequitur. in qua etiã repre
sentatur ꝙ sicut octaua est eadem cũ p̃ma: sic
restituetur bõ in idip̃z: ꝛ ad id quod fuerat cõ
ditus: imo supra p̃me originis repabit digni
tatem ꝛ ꝓsequetur corporis ꝛ aĩe felicissimaz
imortalitatem. Qualr dñs tribus dieb' ꝛ tri
bus noctib' fuit in sepulchro ꝛ qua hora resur
rexerit: ꝛ q̃ hora b̃ tẽpore dz dici officiuz ma
tutinũ: et quare hac die pascha celebratur di
ctuz est sub quarta feria cene dñi: ꝛ sub sabba
to sctõ. ¶ Sane pascha grecũ nomẽ ẽ qđ be
braice dr pbase: qđ latine trãsitus interptatur
fz Bedã. Non ergo dr pascha a passione ex
eo: qr passiz grece dr pati latine: fz dicit a trã
situ, ꝛ hoc p̃mo fm bistoriã ex eo ꝙ extermi
nator angelus videns sanguinem in foribꝰ israe
lita; ꝓtransijt nec eos p̃cussit. tunc etiã ppl's
ex egypto trãsiuit. i. exiuit tertiaq; die mar ru
brũ ꝓtrãsiuit. Scõo fm allegoriã: qr ecclia in
hoc tpe trãsit p baptismũ ab infidelitate ad fi
dem. Tertio fm tropologiã qm̃ hoc tpe trãsi
mus p̃ contritõez ꝛ ꝓfessionẽ de vicijs ad virtu
tes vt infra dicet. Quarto fz anagogẽ: qr nũc
xp̃s trãsijt a mortalitate ad imortalitatẽ: ꝛ fa
ciet etiã nos transire. vnde in euãgelio. Cum
vidisset ihs inquit: qr venit hora vt trãsiret de
hoc mundo ad patrẽ ꝛc. Nolam' aũt hãc diẽ
greco ꝛ nõ hebraico vocabõ: lz lingua hebrea
dignior sit tanq̃ mater. p̃mo ne ĩ b̃ videamur
iudaizare. scõo ne in hoc imitemur quosdã he
reticos dicẽtes euãgelium sine cerimonialib'
nõ sufficere ad salutẽ. Itẽ vtimur greco et nõ
latino vocabulo, ppt̃ auctoritatẽ: qm̃ greca lin
gua antiqr rome ꝛ ĩ italia tãte fuit auctorita
tis: vt nõ solũ dies solẽnes grecis noib' nũcu
parẽtur vt pascha, pẽthe, hypopãti ꝛ epipha
nia: vez etiã dignitates: vt aplic': patriarcha:
archiep̃s: ep̃s ꝛ hmõi. Ysido. tm̃ dicit ꝙ pascha
vocabulũ nõ grecũ: fz hebraicũ est. ꝛ Innocẽ.
tert' dicit in quodã sermõe ꝙ pascha hebrai
ce dr a pbase qđ ẽ trãsir'. grece vero a pbasin
qđ ẽ passio. Aug. dicit ꝙ b̃ nomẽ pascha p di
uinã dispõez ꝓpactũ ẽ ex b̃ noie greco passie
qđ passio interp̃tatur: ꝛ ex hoc nomie hebreo
pbase qđ trãsit' interp̃tatur, nã hec duo cõue
niunt in hoc noie pascha: tam fm significatio
nẽ q̃ fm vocẽ. fm significatõez qm̃ in passio
ne xp̃i fuit ei' transit'. vñ merito b̃ nomẽ hz in
tellectũ vtriusq; noĩs: ꝛ est latinũ: vt sic ex dua
bus linguis fiat tertia. s. latina. ꝛ est b̃ nomen
pascha p̃me declinatõis ꝛ neutri generis: qđ
solum in trib' grecj noib' iuenit. s. pascha: mã
na ꝛ mãmona. Vel ẽ tertie declinatõis: vt di
cat pascha paschatis: sicut dr fantasma atis.
Vocat aũt pascha ipa dies resurrectõis ꝛ ẽt
temp' a dñica in ramis palmaꝝ vsq; ad octa
uas pasche: qr in dñica ipa inducebat agnus
qui in q̃nta feria imolari debebat. Verũtamẽ
fm vulgi ꝙsuetudinẽ dñica in ramis palmaꝝ
dr pascha floridum feria sexta pasche. Hodi
erna vo dies pascha olim: tamẽ ꝓprie dicebat
pascha dies illa in q̃ agn' imolabat. So
lennitas pasche aũt antbonomatice dicit so
lẽnitas solẽnitatũ eo ꝙ ceteras solemnitates
bui' solẽnitatis nobilitas afficedit: ꝛ oẽs dies
dñici sunt octaue bui' festi: vt dicetur in ꝓbe
mio septime partis. ꝛ in ea ẽa leticie insignia
ꝓponũtur. templũ quoq; mũdat et ornatur ĩ
parietib'; qr in eis cortines pallia ettẽdunt; ꝛ
in choro dorsalia ꝛ tapeta ettẽdunt ꝛ bãcha
lia disponũtur. Velamẽ etiã qđ erat añ crucẽ
vel in altuz dirigitur vel remouet vel retro al
tare ponit ad norandum ꝙ pr' occulta modo
sunt manifesta. altare quoq; suis ornamẽtis
decorat. vt in quibusdã ecclesijs vexillis q̃ si
gnificant victoriã iesu xp̃i crucib' et alijs. De
quo ꝛ de velamib' triũ colorũ q̃ hac die in tri
bus lectõibus de altari remouẽtur ꝛ de tripli
ci ornatu materiat templi dictũ est in ꝓia pte
sub ti. de picturis. Ministri q̃z ad decorẽ bu
ius solemnitatis se balneis ꝓlauant: barbas ꝛ
coronas tondũt: capillos deponũt: vestes siue
cappas nigras deponũt et albas induũt q̃ lz
ad decorẽ fiãt: ad spũale q̃z boiem referũtur.
Non essi lauamur ad voluptatẽ sed ad signi
ficatõem: vt. s. p exteriorẽ totũz corpis: interi
orem aĩe debere fieri ostẽdam'. barbas et co
ronas tũdere: est superfluitates ꝛ vitia depone
re: capillos super aures tondere est quilibz sen
sus corporis ad seruiendum deo expeditos ha

bere. nigras vestes siue cappas exuere est asperitatē pnīe deponere. albas siue suppellicia induere: est stolā īmortalitatis firmiter expectare. vel p vestem albā significam⁹ innocētie stolā renatoꝝ: vel p hoc rep̄sentamus hodiernā apparitionē angeloꝝ q̄ in vestib⁹ albis apparuerūt. In hac scā die nil qđ a sacerdote nō sit benedictū comedere debem⁹: qꝛ inimic⁹ noster nūc nos magis satagit supplātare. Unde in q̄busdā locis q̄cūq̄ comedi debēt ad ecclesiam portant̄: ⁊ in atrio vel vestibulo ecclie cū cruce ⁊ aqua bn̄dicta ⁊ in vestib⁹ sacris a sacerdote benedicunt̄. Hic est ꝙ hodie agnus a sacerdote benedicit̄: ad rep̄sentanduz ꝙ de⁹ p moysen ⁊ ppl'm agnū comedit iussit in figuram iesu xp̄i: cui⁹ sanguine oīa p̄mogenita sibi de mūdo redemit ⁊ angelo in nocte illa oīa p̄mogenita in egypto pcutiente ppl'm suū ꝓuauit agni sanguīe p̄notatū. Agn⁹ aūt ꝓm romanuz ordinem nō ad altare: sed ad mēsam bn̄dicitur. In q̄busdaz etiā locis bn̄dicit̄ lac ⁊ mel in memoriā ei⁹ qđ dn̄s inquit patrib⁹ nostris Abraham Isaac ⁊ Jacob. Introducā vos in terrā fluentē lac ⁊ mel. Nullus dz etiā vnq̄ aliquid comedere nisi p̄us saltē signo crucis facto. Un̄ legit̄ in dyalogo Gregorij pape. li. i. ca. iiij. ꝙ cū quedam monialis iret p hortū lactucā sine bn̄dictōe comedit: ⁊ similiter demonem q̄ sup eā erat suscepit q̄ eā multū vexauit. Nos q̄ꝫ vidim⁹ in ciuitate bonon̄. puellā a duobus spiritib⁹ īmūdis ⁊ malignis triēnio vexataz. Cūq̄ a quodā perito volēte illos cū exorcismis ⁊ abiurationib⁹ ab hūano corpore pellere: interrogarent̄ qualiter corp⁹ mulieris intrassent: rn̄dert̄ ꝙ sedebāt in quodā malo granato qđ ipsa puella comederat: q̄ tandē virtute adiurationū nobis p̄ntib⁹ ab hūano corpore recesserūt. In quibusdaz q̄ꝫ locis hac die in aleis in natali p̄lati cū suis clericis ludunt. vel in claustris vel ī domib⁹ ep̄alib⁹: ita vt etiā descendāt ad ludū pile: vel ēt ad coreas: qđ vocatur libertas decēbrica: qꝛ antiquitus cōsuetudo fuit apud gētiles ꝙ hoc mēse serui: pastores: ⁊ ancille quadam libertate fruerent̄: ⁊ cū dn̄is suis dn̄arentur: ⁊ cū eis facerēt festa ⁊ cōuiuia post collectas messes: laudabili⁹ tamen est a talibus abstinere. In plerisq̄ etiā regionibus mulieres secūda die post pascha verberant maritos suos. die vero tertia mariti vxores suas. Sicut ⁊ antiq̄tus licebat seruis dominos saltē in crimine adulterij accusare īpune. xij. q. ij. questionē. hoc aūt fit ad notandum ꝙ debēt se inuicē corrigere: ne alter ab altero hoc tpe exigat debitū thori. Statutū est eniz de ꝯse. di. ij. omīs hō. xxxiiij. q. ca. i. ꝙ cum hac die cōicare debeāt. trib⁹ precedentib⁹ ⁊ tribus vel q̄uq̄ vel septē sequētib⁹ diebus ab amplexibus vacent: qđ sumptū est a dauid. q̄ cū pueris suis accepturus panes ꝓpositionis ait ad Abimalech sacerdotem. Cōtinuim⁹ ab heri ⁊ nudiustertius. de cōse. di. ij. tribus. x. q. i. hanc ꝯsuetudinem. His tribus diebus p̄mis solenniter est feriandum. in sequentib⁹ vero licet viris ruralia opera q̄ magis necessaria sunt exercere: sz femīs nō lz nere: nūq̄ autē choreas ducere: qꝛ ꝓm greg. Meli⁹ est fodere ⁊ arare q̄ choreas ducere. īde est ꝙ hi singuli dies ꝓpria hn̄t responsoria: ceteri vero in q̄busdā ecclesijs mutuata. in alijs tn̄ habent etiā vsq̄ in q̄ntam feriā ꝓpria. Fiunt q̄ꝫ apud quosdam hoc tpe aquaꝝ diuersiōes: ne qꝛ hoīes vigilauerūt in quadragesima in his sanctis diebus dormire velint. ¶ Hoc q̄ꝫ notandū est ꝙ pascha nostrū semp dz fieri in die dn̄ico: sicut statuit Pius papa. de cōse. di. iij. nosce. ⁊ ca. se. ⁊ etiā Victor papa q̄ ꝓpter hoc cōcilium palestinum cōuocauit. lz em̄ prius eodem die celebraretur: qꝛ tamē quidam inde dubitabāt. angelus dn̄i ad corroborādos illoꝝ aīos apparuit in habitu pastorali Herme doctori precipiens vt pascha semper die dominico ab omnibus celebraretur. dominus tamē vere surrexit in die. vi. kalen. aprilis. naz passus est. viij. kalen. aprilis: videlz in die tali in quali ꝯcept⁹ est siue in quali annūciatio virgini facta est: ꝓut dictū est sub ti. de parasceue. Celebrari etiā dz pascha in lunatione aprilis: qm̄ in exo. p̄cepit dn̄s ꝙ mēsis ille p̄mus haberetur ⁊ agn⁹ die. xiiij. immolaratur. Unde victor papa. de cōse. di. iij. celebritatem. dicit ꝙ pascha debet celebrari post. xiiij. diem lunationis aprilis q̄ est p̄mus mensis ꝓm hebreos vsq̄ in. xxi. diez eiusdem mensis: id est lunationis. Loquitur em̄ ibi de mēse lunari non de solari: quoniā in

illa lunatiõe est semper pascha vsq; in.xxi.diẽ: ⁊ vsq; ponit̃ ibi inclusiue: qm̃ icludit̃ ipsa.xxi. dies. vult ergo dicere victor papa ꝙ pascha nõ debet esse infra.xiiij.diem lunatõis aprilis nec post.xx.diez illius. Si em̃.xiiij.dies lunationis est in die dñica ibi est pascha iudeoꝝ: ⁊ dñica sequenti est pascha nostrũ.s.in.xxi.die. ⁊ hec lunatio qñq; incipit a martio: de quo plene in fine octaue partis dicet̃. Ecclesia tamẽ antiquitus celebrabat pascha cũ iudeis.xiiij. luna p̃mi mensis quocũq; die occurreret. quẽ ritum sancti patres in nicena synodo ꝓhibuerunt: cõstituentes nõ solum lunam paschalez ⁊ mensem inquirere: sed etiam diẽ dñice resurrectionis obseruare: ⁊ ideo extenderũt pascha a.xiiij.luna vsq; ad.xxi.vt dictũ est: vt sic ⁊ dies dñicus nõ omitteretur ⁊ in die resurrectionis dñi pascha celebraretur. ⁊ hoc plurib⁹ de causis. Primo ne ecclesia videatur iudaizare ⁊ figuris iudaicis adherere: ⁊ in tẽporib⁹ ⁊ annis confidere. Secũdo quia die dñica datum fuit mãna a dño: per qd̃ significat̃ eucharistia id est panis angeloꝝ habens in se omne delectamentum suauitatẽ oĩs saporis. Unde exo. xvij.die.vi. Parent qd̃ inferant vt sit duplum ꝙ inferre solebant ꝑ singulos dies. ⁊ hec est dies veneris: ⁊ ita die dñica datum est mãna. Tertio quia p̃ceptum est comedere agnũ cuz lactucis agrestibus: ⁊ in azimis sinceritatis ⁊ veritatis.i.cũ puro affectu ⁊ puro intellectu h̃ est in veritate. Christus vero mortẽ destruxit moriendo: ⁊ vitam nostrã resurgendo reparauit: ⁊ ita patet ꝙ in die resurrectiõis debem⁹ comedere agnũ: qꝛ tunc incipit veritas vite nostre. Quarto nõ celebramus pascha nostrum cũ iudeis qui illud celebrãt.xiiij.luna: qꝛ ꝙuis tunc ĩmolatus fuerit agnus: tamẽ incipit ei⁹ ĩmolatio in sequẽti die: qꝛ tunc est tẽpus luct⁹ nec est tẽpus solẽnizãdi: ⁊ ideo ecclesia dimittit hoc vsq; ad tẽpus solẽnitatis: qꝛ dz fieri cũ solẽnitate sicut dictũ est. Quĩto qꝛ cũ christo vult ecclesia celebrare pascha suũ. Triplex eĩ pascha fecerunt iudei. Primũ in ramatha: qd̃ interpretatur cõmotio tinee. Per hoc significatur p̃mum pascha.i.spũalis transitus de vitijs ad virtutes. per tineam em̃ peccatũ intelligitur: qꝛ sicut tinea ꝯsumit pannũ ĩperceptibiliter: sic peccatũ aĩam. qñ aũt pctm̃ cõmouetur in nobis siue ãmouet̃ per pñiaz: fit iste trãsitus. Scd̃m pascha factũ fuit in syna qd̃ int̃pretat̃ mẽsa: ꝑ qd̃ significat̃ scd̃m pascha spirituale.i.transitus de virtute ad virtutẽ: ꝑ qd̃ restituitur homini sua mẽsura attingẽdi celestia. Iste transitus fit qñ transiuim⁹ de virtute ad virtutẽ. Tunc em̃ accedit ad mensurã suã homo: qm̃ fact⁹ est vt sit soci⁹ angeloꝝ. Primuz pascha xp̃s nõ potuit celebrare: qꝛ pctm̃ nõ fecit: nec inuentus est dolus in ore ei⁹: neq; scd̃m: qꝛ datus fuit ei spũs sanctus nõ ad mensuram a tp̃e sue natiuitatis. Tertiũ pascha factum fuit in galgale qd̃ interpretat̃ reuelatio Istud pascha fit a nobis quando transim⁹ de mũdo ad patrẽ: siue de mũdo ad celũ: ⁊ reuelabunt̃ nobis omĩa, q̃ modo credim⁹. Hoc pascha celebrauit xp̃us ꝑ resurrectionem suã: qd̃ nos celebram⁹ semꝑ post.xiiij. lunã p̃mi mensis: post equinoctiũ vernale qñ dies incipiunt maiores esse noctib⁹: ꝓut dictũ est sub sabbato sancto. Sexta causa est: qꝛ de p̃mo pascha vel secũdo nõ est gaudiũ multũ: sed de tertio. Uñ.ij.Regũ.xvij.c. Nõ glorie t̃ accinct⁹ eque sicut distinctus. Septima qꝛ ex iussione angeli monemur pascha in dñica celebrare vt p̃missum est. Quare hec ⁊ cetera festa saluatoris p̃ter natale mutabilia sunt: dictũ est sub natali. qñ debeat pascha annũciari: dictũ est sub epiphania. ¶ Porro ꝯsiderande sunt quedã huius paschalis tẽporis varietates. Sunt eniz in eo tres septimane quasi ꝓprijs vocabulis nũcupate. Prima est paschalis. secũda in albis. tertia expectationis. Prima dicit̃ sanctificata ꝓpter iustificationẽ aĩe. vñ est ꝙ hoĩes ꝑ baptismũ sanctificati ꝑ totã septimanã illã vestem quã in baptismo susceperũt deportãt: q̃ significat p̃maz innocẽtie stolam. Scd̃a dr̃ in albis. Primo qꝛ baptizati in sabbato sctõ deponũt in sabbato in albis albas stolas seu vestes quas in baptismo susceperũt. Per albas quidẽ innuit̃ quales in p̃senti vita esse debeant.s.mũdi: ⁊ qualia deniq; sint corpa recepturi: qꝛ sãcti beatitudinẽ ⁊ glam possidebũt: ꝓut dictũ est sub sabbato sctõ. Scd̃o qꝛ hoc tẽpore illi q̃ baptizati sunt in sabbato sctõ ab epis cõfirmati alias albas stolas portare vs

q̄z ad aliuz sabbatum solent. cōiter tñ prior se
ptimana vocatur in albis ꝓpter angelos qui
in resurrectione dñi in albis apparuerunt vt p̄
missum est. ⁊ quia olim baptizati illis dieb⁹ cā
didis vestibus vtebantur vsq̄z ad sabbatū in
albis. Et ꝓpter p̄missas etiam causas dr̄ sab
batum in albis: vel quia mos fuit antiquit⁹ vt
in ipso sabbato vestes ex toto deponerēt ⁊ al
bas induerēt qđ nō fit in sabbato sancto. Ter
tia septimana. s. q̄ est post ascensionē dicit̄ ex
pectationis: qm̄ representat illud tēpus quo
apostoli expectauerunt aduentuz spūs sancti
q̄bus dñs dixit. Manere in hac ciuitate ⁊ ex
pectate vsq̄z dum induamini virtute ex alto.
Prima aūt septimana nō ꝓtenditur nisi vsq̄z
ad sabbatū in albis exclusiue. ⁊ sic pascha sex
dies solū habet ꝓ octauis. septimana vero in
albis incipit sabbato in albis ⁊ terminatur in
alio sabbato: ⁊ sic durat ꝑ octo dies. Octaua
vero ascensionis cū deberet terminari in quin
ta feria ante penthe. ꝓtendit̄ vsq̄z ad penthe.
quia lz duo dies q̄ supsunt octaue ascēsionis
possint officiari ad missam a dñica anteceden
ti: tamē ad nocturnos nō haberēt inuitatoriū
vel lectiones vel rñsoria: nisi ab ascensiōe dñi
acciperent. Unde illi. x. dies ꝓ vna reputant̄:
nec mirū cū ⁊ totū tempus paschale ꝓ vna re
putetur octaua: ⁊ similit̄ a natiuitate vsq̄z ad
octauā epiphāie. de hoc dicet̄ sub dñica post
ascensionem. Tempus autē paschale vsq̄z ad
penthecosten vocatur q̄nquagesima: q̄z conti
net q̄nquaginta dies: ꝑ qđ tēpus iubilei signi
ficatur: vt dicet̄ sub pēthe. Duas em̄ quadra
gesimas celebramus cui numero additur de
cimus numerus ⁊ fit quinquagenarius. p̄mā
ante pascha. in qua labores miserie hui⁹ tēpo
ris significantur. vnde tunc ieiunam⁹ ⁊ cātica
leticie subticemus. Secūdam post pascha q̄
significat statū eterne felicitatis: ⁊ in ea tp̄us
glie nostre post hanc vitam rep̄sentamus. tūc
em̄ ab omni labore q̄escem⁹: ⁊ in dei laude eri
mus. quare tunc cātica leticie multiplicam⁹:
⁊ ianua penitentib⁹ aperit̄: q̄z nullius peccati
ī properiū erit: totū em̄ erit absorptū a gl̄a: ꝓ
ut ī collecta hui⁹ diei habet̄: vt dictū est ī ꝓhe
mio hui⁹ partis. Nec ieiunam⁹ nec genua fle
ctimus: imo stantes oramus. tum q̄z nō erit ꝓ
quo flectantur: sed dom⁹ dei gloria replebit̄.
tum etiā vt libertatē quā nobis dñs resurgen
do acq̄siuit ꝓfiteamur. tū q̄z mulieres ad mo
numentum veniētes nō flexerūt genua: sz ere
cte inspexerūt in sepulcro: sicut dicit ambrosi⁹
in fine Luc. tum q̄z s̄m euz in his q̄nquaginta
diebus q̄bus dñs nobiscū fuit: gaudendū est
⁊ iugis festiuitas est in eis tanq̄ sit dies dñi
ca. lxxv. di. scire. tum etiā q̄z hoc tēpus pascha
le significat octauā resurrectionis in qua nec
ieiunabitur nec genua flectent̄: sz ꝑfectū gau
dium oībus erit. In festiuitatib⁹ etiā btē ma
rie ⁊ diebus dñicis ⁊ festiuis ⁊ in dieb⁹ pēthe.
nisi in p̄ñtia corporis ⁊ sanguinis xp̄i genua
flectenda nō sunt. de hoc in q̄nta parte sub ti.
de p̄ma dictū est: ⁊ sub sabbato pēthe. dicet̄.
Genua em̄ in ecclesia flectere cordis ꝯtritio
nez significat. Et est notandū q̄ ī genuflexio
nibus vtenduz est orone dñica: vel orone quā
scripsit augu. seu approbauit. s. Deus ꝓpiti⁹
esto mihi peccatori vel peccatrici. vel illā quā
quidā sanct⁹ heremita cōposuit ⁊ docuit thay
dez meretricē docēs illā quotidie genuflecte
re: ⁊ in terram discūbere. oculos sursum nō at
tollere ⁊ dicere. Qui me plasmasti miserere mei
deus. Ceterū festiuitas paschalis hebdoma
madaria est: ꝓut in ti. se. dicet̄. In paschali se
ptimana salutare nos adinuicē hoc mō debe
mus. s. Resurrexit dñs. ⁊ salutatus dz rñdere.
Deo gr̄as. vel Et apparuit Simoni. ⁊ post
ea debemus dare osculū adinuicē in signū pa
cis ⁊ charitatis. vsus tñ hoc nō hz. Roman⁹ tñ
pontifex hac die missam celebratur⁹ cardina
les: p̄latos notarios: ⁊ familiares suos h̄ mo
do salutat ⁊ osculatur. ⁊ etiaz omēs p̄missi se
inuicē hoc mō salutant ⁊ osculant̄. Salutans
em̄ dicit. Surrexit dñs vere. salutat⁹ ⁊ oscula
tus rñdet. Et apparuit Simoni.

Sequitur videre de
diurno officio huius diei. Inci
pit aūt ecclesia inuitatoriuz al
leluia. Surrexit dñs vere. ⁊ ē
q̄nti toni ꝓpter q̄nq̄z appari
tiones dñi in illa die q̄ dicte sunt ī quarta par
te sub ti. de salutatione ad ppl'm: vel ꝓpter q̄n
q̄z sensuuz reparationē q̄ fit ꝑ resurrectionez.

In quibusda uiſ tñ eccleſijs dicitur inuitatoriũ cũ triplici alla⁊ ſeptimi toni: ꝓpter quietez q̃ datur in reſurrectõe. apoca. xiiij. Ammodo ia dicit ſpũs vt requieſcant a laboꝛib⁹ ſuis. ⁊ indi genus inuitatoꝛio: qz vie ſyon lugẽt: eo ꝙ nõ ſunt qui veniant ad ſolẽnitatẽ. Hymn⁹ aũt nõ dicitur in quibusdã eccleſijs: qz in reſurrectiõe nõ cantabim⁹ hymnos hmõi: ſz in plateis hieruſalez cantabim⁹ alla: vt babeẽ. c. pe. tbobie. ſed loco hymni cantaꝫ alla ꝓpter ſpem quaz habem⁹ de glozioſa reſurrectione. Alie vo ec cleſie cantant hymnũ: qz ſemp laudãdus ẽ ds. ⁊ cantant illũ ad tertiã ſub duplici cantu: vide licet vnũ verſum ſub vno cantu. ⁊ aliũ verſum eiuſdẽ hymn ſub alio. ⁊ vnũ altioꝛi voce q̃ alium: ad ſignificandũ duplicẽ ſtolam glie quaz xp̃us aſſumpſit: ſcz coꝛpoꝛis ⁊ aĩe. Quia vero virtute trinitatis in qua eſt pfectio: facta eſt reſurrectio: ideo dicũtur tres lectiões: tum qa ſoꝛoꝛ noſtra paruula eſt ⁊ vbera nõ habet: tũ quia baptizati nõ indigẽt laboꝛe quaſi modo geniti infantes. de quo in ſequenti tractatu dicetur. Hac etiã die ⁊ hoc tpe cãtaꝫ tres pſalmi cũ trib⁹ antiphonis. Obſeruaꝫ autẽ iõ iſte trinari⁹ numer⁹. Primo qz parcit boib⁹ ꝓpt̃ pcedens ieiunũ attritus. Secũdo ne neo pbiti multitudine onerenꝫ: vt ꝓmiſſuz eſt. Tertio ꝓpter triduanã dñi ſepulturã q̃ ꝓceſſit dñicã reſurrectionẽ. Quarto ad notandum ꝙ tria q̃ dñs fm lucã ꝓmiſit in hoc ſeculo pficere. ſ. demones eĩcere: ſanitatẽ pficere: ⁊ tertia die cõſumari in reſurrectiõe: cõſumata ſunt. Primũ operat⁹ eſt dñs cũ fecit vt relicta creatura rediremus ad creatoꝛẽ. Scõm cũ p fidẽ nos ſibi tanq̃ mẽbꝛa capiti vnuit: vt de ei⁹ ſpũ viuemus. Tertiũ cũ in hoc cõfirmauit nos ne laberemur. vel cõſumatio eſt⁹ nꝛa reſurrectio. Hec etiã in nꝛa cõuerſione apparent. Eĩciuntur eĩm a nobis demones p exoꝛciſmos. ſanamur p catheciſmũ: ⁊ cõſumamur p baptiſmũ ⁊ cõfirmationẽ. Primũ notaꝫ in ꝓmo pſalmo ⁊ in ſua antiphõa vbi dicit. Et cõſilium meũ nõ eſt cũ impijs. In quo pſalmo oſtẽdit q̃d vitare debeat q̃s ad hoc vt ſit beatus. ſ. nõ ire in cõſilio impioꝛ: ⁊ quid facere debeat. ſ. habere voluntatẽ dñi in coꝛde: ⁊ in ea die ⁊ nocte meditari. Primus ergo pſalmus cũ antiphona mõſtrat impios. i. demones eĩci a Chriſto filio dei. In hac demonũ electõe fit qõ dñs in euãgelio iobãnis dicit. Nũc iudiciũ eſt mũdi nũc ꝓnceps huius mundi eĩcietur foꝛas. Hoc iudicium eſt diſcretio qua fideles p fidem ſeparantur ab impijs demonib⁹: quod iudiciuz factum eſt in multis milibus credentiũ. Sed in hoc iudicio impij. i. in ipietate pſeuerãtes nõ reſurgunt: ſed bi qui p fidẽ xp̃i vnũtur. ⁊ hoc eſt fm qõ notatur in. ij. pſalmo ⁊ ſua antiphona vbi dicit. Poſtula aui patrẽ meum alla. Dedit mihi gentes alla. in hereditatem ſibi alla. Hoc factũ eſt cũ fideles per fidẽ ei tãq̃ capiti vniti ſunt: vt p ipſum ad modũ hereditatis fructificent. vñ in pſalmo irridẽdo dicit. Quare fremuerũt gentes ⁊c. dicẽtes dirũpam⁹ vincula eoꝛ ⁊ ꝓiciamus a nobis iugum ipoꝛuz: ſtulti dicunt. Qui habitat i celis irridebit eos ⁊c. ⁊ xp̃us dicit. Ego autẽ cõſtitut⁹ ſum rex ab eo: qui dicit. Poſtula a me: dabo tibi gentes hereditatẽ tuã ⁊c. Et aduerte qz in antiphõa dicit. dedi. in pſal. dabo. ⁊ in antiphona oſtenditur impletuz eſſe qõ in pſalmo eſt ꝓmiſſuz. Tertiũ notaꝫ in tertio pſal. ⁊ in ſua antiphõa quo tangit cõſummatio quã dñs ꝓmiſit ſe pfecturũ in tertia die: vbi dicit. Ego dormiui ⁊ ſomnũ cepi ⁊c. Hoc eĩm licet de paſſiõe ⁊ morte ⁊ reſurrectione ſaluatoꝛis intelligaꝫ: moꝛaliter tamẽ ꝓueniẽter intelligit de eo qui diu in peccato doꝛmiuit: ⁊ tandẽ per dei adiutoꝛiuz ſurrexit. Quinto etiã põt dici ꝙ quia p opera iſtoꝛ trium dierũ fiunt eat becumini membꝛa xp̃i. ſ. per exoꝛcizationem: per abꝛenũciatiõem diaboli: per fidem qua vnitas in eis pficitur: ⁊ per impoſitionem manꝰ epoꝛ: ſiue reſurrectionem dñi que eſt iuſtificatio noſtra: ideo ꝓpter hanc iuſtificationem canim⁹ tres antiphonas in nocte reſurrectionis. Prima diſiungit nos ab ipſis. Secũda cõiũgit noſ caput xp̃o. Tertia facit nos reſurgere ꝓpter iuſtificationez. Sexto etiã põt dici ꝙ per tres ps. tria tẽpoꝛa ſignificantur. tres antiphone cantãt: in quibus patriarche: ꝓphete: ⁊ apli ſignificantur. tres lectiões legũtur: qz lex pſalmi ⁊ ꝓphetie reſurrectionem dñi ꝓfitentur. Tria reſpõſoꝛia ſubſequuntur. quia tres oꝛdines. ſ. Noe Job ⁊ Daniel cbriſti reſurrectione ſaluantur.

Singul' resp̃sor̃js Glia pr̃i subiũgit in quibusdam eccles̃jis: q2 trinitas ab oĩbus ordinibus collaudatur. In quibusdã vo nõ nisi vnũ Glia trib⁹ resp̃sor̃js p̃m gñalez ꝺsuetudinẽ ꝓtinuat ad notandũ ꝙ in trinitate vnũ deum glificam⁹. Septio ternariũ ĩ oĩb⁹ freq̃ntam⁹ ppt̃ sacramẽtum baptismi ĩ triũ ꝑsonar̃ noie celebrati. Octauo paucitate vtimur lectionũ ꝓpter paucitatez que tunc aderat predicatorum. Nam apostoli erant in nũero pauci: metu iudeorũz muti: de morte dñi mesti. de auditare surrectõne quasi deliri. que paucitate volunt quidaz vti vsq̃ in pentbe. q̃ facti sunt p̃dicatores numero plures ⁊ spũ sancto feruentiores: vt iam dicek. Alij vero solẽnitatem potius attẽdẽtes integrũ ⁊ solẽne seruãt numerum: q2 ⁊ si apli muti fuerunt: tamẽ alloquiũz angelor̃ et frequẽs visitatio dñi nõ defuerũt. quare in sequẽti bebdomada cantak tm̃ vna antip̃bona cum trib⁹ psal. vt ĩ se.ti. dicek. Sabe tertio resp̃sorio cuz glia patri decantato cuz cereis ⁊ solenni ꝓcessione de choro ad alĩ quẽ locum tendum⁹ vbi sepulchrũ imaginarũ coaptatur: et vbi ĩtroducũtur ꝑsone sub formis ⁊ habitu mulier̃ ⁊ duor̃ discipulor̃ scilz Jo. ⁊ Petri qui ad sepulchrũ x̃pm querentes venerũt: ⁊ quedã alie ꝑsone in ꝑsonis ⁊ forma angelor̃ qui tp̃m a mortuis resurrexisse direrũt. in ꝑsonis quorũ recte cãtari põt illa scda resp̃sorij p̃mi pticula. Nolite timere ⁊c. vsq̃ ad finem resp̃sorij. tunc redeũt ad chor̃ quasi fratrib⁹ referẽtes que viderũt ⁊ audierũt: et vnus redit citius alio: sicut Job. cucurrit citi⁹ Pe. In ꝑsonis quor̃ ꝙemẽter cãtatur illõ resp̃sorũ. Cõgratulamini. fine vsu. Si q̃ autẽ habẽt vsus de hac repsentatõe ꝓpositos licz nõ autẽticos nõ ĩprobam⁹. Tũc chorus audita resurrectõe ꝓrũpit ĩ vocẽ altissone cantãs. Te deum laudamus. quidam vero hanc p̃sentatiõem faciunt antecp̃ matutinũ incheõt: sed bic est ꝓpr̃ior locus: eo ꝙ Te deum laudam⁹ ex pmit boraz qua dñs resurrexit. quidã etiã eam faciunt ad missaz cuz dicit sequẽtia illa. Victime paschali. cuz 3z versus. Dic nobis ⁊ sequẽtes. Adhuc in die resurrectionẽ nostraz repsentam⁹ qua chr̃isto cõsurreximus: et ideo de die dicim⁹. Hec dies ⁊c. Et in nocte sepulturam qua ei ꝓsepulti sumus. ⁊ ideo illud non dicimus de nocte. vnde dicit apl's. Consepulti sumus cum illo per baptismũ in morte. Trina esti ĩmersio in aqua baptismi triduanã dñi sepulturam repsentat. Ille quidez ꝓsepultus est x̃po qui peccare quiescit. ille ꝓsurrexit cum x̃po qui celestibus intendit. ⁊ aduerte quia in duabus precedẽtibus noctib⁹ triduanaz dñi sepulturaz repsentamus ꝑm ꝙ dominꝰ latuit in sepulchro. vnde tunc alleluia non dicim⁹. in hac vero nocte sepulturam dñi repsentamus in eo ꝙ x̃po ꝓsupulti sumus: sed ꝓpterea alla cantamus quod x̃po ꝓsepeluri gaudium ẽ nobis. Ad primã vero non dicitur hymn⁹ ꝓpter ratõem ĩ sexta pte sub ti. de nocturnis assignatam. nec. Quicũq̃ vult. quidã tamen dicunt psal. Confitemini. sicut in se.ti. dicek. Nõ fũt etiam petitões: obsecratões: et postulatiões: q2 dicit dñs. in die non rogabitis me quicq̃: ⁊ quia cum glorificati resurrexerim⁹ non indigemus iltis. Non ergo dicunt preces: quia vbi erit miseria nõ erit petenda misericordia. vbi non erit tentatio nõ erit dicendũ. Libera nos a malo. non dicitur etiaz capl'm quod est refectione post longam psalmodiaz homo tedio afficiatur. confortat eti fessos sicut electuarium membratim quia ibi nulluz erit tedium: tum quia in boc officio breuis est psalmodia. ⁊ quoniã capl'm in horis non dicitur: ideo nec responsoriũ debet dici qõ respondet capitulo siue lectioni. in missa tamẽ dicitur: quia respõdet epistole. ⁊ in laudibus: quia respondet lectionibus. ⁊ dicitur tunc capitulũ. chr̃istus resurgẽs. ad Ro. vi. c. De vesperis in se.ti. dicek.

¶ De diurno officio hui⁹ diei. Rubrica.

Nunc de diurno officio videamus. Et quidẽ hac die fit statio apõ sctam Mariã maiorẽ: q2 cũ btis Greg. hac die ibi celebraz; ⁊ par domini p̃nũciaret angel⁹ dñi: alta voce rñdit: et cũ spũ tuo: ⁊ ppt̃ hoc cũ papa ibi hac die celebras dicit. par dñi. in testimoniũ hui⁹ miraculi nil sibi respondetur. Ceterum ante missam fit processio quod et euangelij auctoritate extrahitur: eo ꝙ angeli dicunt mulierib⁹. Ite di

cite discipulis: q̃ pcedet vos in galileam. Et dñs ad eas. Nunciate fratrib⁹ meis vt eãt in galileã ibi me videbũt hec ergo significat p̃cessionẽ apostolo⁹ vt viderũt dñm in galileã euntẽ. Rursus galilea trãsmigratio intẽp̃tatur. In galileã ire fuit de iudeis ad gẽtes trãsire: de qua trãsmigratõe postea dixit. Eũtes docete oẽs gẽtes baptizãtes in noĩe p̃is ⁊ filĩ ⁊ spũs scĩ. in significatõez ergo bui⁹ transmigratõis hodie solẽnez agim⁹ p̃cessionẽ siue in signũ q̃ nos opz de vicĩs transmigrare ad ỽtutes siue p̃ficisci de ỽtute ad ỽtutẽ: ad hoc vt videre dñm mereamur: q̃ fit spãlit in baptismo ⁊ in significatõez baptismi nos ⁊ loca nostra aq̃ bñdicta aspgim⁹ cãtãtes. Vidi aquã. alĩs ỽo tẽpoꝛib⁹ cãtaꝝ. Aspges. Uez tamẽ nec hodie nec in pentbe. aqua bñdicĩt q̃ lati⁹ p̃secuti fuim⁹ in q̃rta pte sub ti. de aque be. aspsione. Ab hac p̃cessione oẽs p̃cessões dñicales pecannũ oꝛiginẽ traxerunt: vt videamus dñm in galileã. i. in trãsmigratõne de vicĩs ad ỽtutes. Dies esti dñica est dies resurrectõis natiuitatis et spũs sancti missionis, et in oĩbus de nouo dũtaxat ẽ testamẽto cantãdum. De p̃cessione dictuz est in q̃rta pte sub ti. de acce. pon. ad alta. Sed ad q̃d fuit dictũ apostol⁹ vt irẽt in galileam ad videndũ dñm: put legitur. iĳ. Math. cum eadem die eũ viderint in hierusalẽ. Rñdeo hoc ꝺ⁹ maxie ꝓpt allegoziã lz ad lĩam factuz sit. allegozice esti trãsmigratio illa significat trãsmigratõez de iudeis ad gentes in qua maxie videt xp̃s: q̃ i hoc maxie appet xp̃i deitas q̃ tot⁹ mund⁹ ad p̃dicatõem famuloꝛ xp̃i credidit. Dixerunt esti apostoli iudeis: quia ỽbuz dei repulistis: et vos indignos fecistis vite eterne ecce conuertimur ad gentes. In hac p̃cessione p̃cedũt luminaria: vt illud euangelicũ impleaꝝ in nobis. Sint lumbi vestri p̃cincti ⁊ lucerne ardentes in manibus vestris. Crux esti p̃cedit vt carnẽ nr̃am crucifigamus cum vicĩs et ꝯcupiscentĩs: et post cruces et vexilla que sunt victozie iesu xp̃i insignia: sequũtur sacerdotes dealbati exultantes: in laudes resurrectõis. qui p̃cedunt cum tacita ppli sequẽtis expectatõe per distinctas ⁊ mozosas expectatões: vt coꝛporaliter illud ꝓpheticum q̃ tunc cantaꝝ im pleri videatur. Cum iocunditate exibitis ⁊ cũ gaudio deducemini. Mã et montes et colles expectantes vos cum gaudio. Itez in ea maioꝛ sacerdos p̃cedit: q̃ dixit dñs: p̃cedaz vos in galileam. Item in ea nihil resonet q̃ sit veteris bistoꝛie: sed ea soluz cantãtur que gl̃iaz psonent euangelĩ. inter que illud p̃sertim in q̃busdaz ecclesijs admittitur. Uirtute magna reddebant apl̃i testimoniũ resurrectiõis iesu: quia sicut diximus in galilea trãsmigratio est apl̃oꝛ p̃dicatio. cum autẽ ventũ est ad mediũ templi vtriusq̃ ser⁹ ppl̃o circũstante totis viribus choꝛ⁹ in vocem exultatõis rũpit dicens antip. Sedit angel⁹. que exp̃mit q̃d apl̃i docuerũt aut docere debuerunt. s. xp̃m viuere et est totis virib⁹ ꝺcinendũ: et in auditũ circũstãtium efferendũ: q̃ quẽ q̃ritis vuit: et vita hominũ cuz eo surrexit. Uel hodierna p̃cessio illud nobis recolit q̃ rex gl̃ie cum exercitu redẽpto⁹ de ifernalib⁹ claustris ad celestia regna migrauit. post p̃cessionem sequit missa. et incipit p̃cẽtoꝛ loco magni p̃centoꝛis. i. xp̃i. Resurrexi et adhuc tecum sum. post quẽ cantat chorus ad significandũ q̃ ad xp̃i fil̃itudinẽ alĩ sci qui erãt in patria deum laudabũt. Q̃ ỽo sequit. et adhuc tecũ suz. i hoc notat eternitas in qua semp est cuz patre. cãtamus ergo hac die in p̃sona xp̃i. Rusurrexi ꝛc. sz tunc illũ in p̃sona nr̃a q̃ resurgẽtes trãsibim⁹ de hac moꝛtalitate ad imoꝛtalitatẽ: q̃ significat in ꝑ q̃ ꝺicet i euãgelio ⁊ trãsiẽs ministrabat eis. Ministrauit esti nobis cibũ spũalez seipm sicut iudeis dedit mãna in deſto. Pot ẽt dici q̃ dñs p oꝛa ꝓphaꝝ dirigẽs sm̃onẽ ad pẽm ait. Resurrexi ⁊ adhuc tecũ sum ꝛc. in quo tria notat: scz suã gl̃iosaz resurrectõez: et pris in passiõe p̃tectõez: ⁊ cognitõz ei⁹ p scie sue dilatatõez p oꝛbẽ. Resurrectõez ei⁹ notat cũ dicit. Resurrexi ⁊ adhuc sum te. ꝛc. q. d. non est ita sicut iudeus cogitauit q̃ a te oĩno sim derelict⁹ ⁊ abiect⁹ tanq̃ imũd⁹. Unde deridẽdo dicebat iudeus. Si fil⁹ dei est liberet eum. q. d. nõ liberabit eum: q̃ de eo nõ curat. Protectõez patris in passione notat cum dicit. Posuisti sup me manuz tuã. q. d. p̃teristi me non a passiõe sed ab eo quod iudei intendebãt: videlicet ab extinctõne nomis mei ad quam intendebant.

Unde dicebāt. Si dimittim⁹ eū sic omēs credent in eū: sed in boc q̄ me occidet: boc q̄d ip si timebant ꝓsecutum est. Nam ego qui sum grānū frumēti cadens in terrā multū fructuꝫ attuli: ⁊ tam de isto q̄ de illo p̄mo laudādus est pater. vnde post vtrūq; cantatur alleluia. Scie patris dilatationē notat cū dicit. Mirabilis facta est ⁊c. q. d. ex boc cognitio tua pr̄nōtīs ad iudeos: sed etiā ad gentes dilatata est. nam p̄us tm̄ in gente iudeoꝝ cognoscebaris. Iuxta illud. Notꝰ in iudea deus. ⁊ quia ab vtroq; ppl'o cognoscer is: ab vtroq; tibi laus offerr̄. ⁊ iccirco dupler alla sequit. ⁊ ad id p tinet versus. Dñe ꝓbasti me ⁊c. sessionē meā: id est humilitatem in passione. ⁊ resurrectionē meā. i. gl'iam meā in resurrectione. In quibusdam tm̄ eccles'is tacet verbū illud. sessionez: ⁊ solum dicit resurrectionē meā. potest tm̄ vtrūq; dici: per q̄d duplex xp̄i natiuitas designat. Sequit hymnꝰ trinitatis. s. Gloria patri: qui in p̄cedentib⁹ diebus intermissus fuit ꝓpter ignominiā illataꝫ trinitati in tertia p'sona. s. in filio. Nunc autē q̄ sublata est ignominia illa hymnꝰ ille cantatur. Hec etiā in quibusdaꝫ ec cles'is p cereos rep̄sentant vbi tres cerei ante altare ardere cōsueuerunt: sed in trib⁹ dieb⁹ añ pascha nō ardent nisi duo in signū q̄ tertia p'sona sublata est. hac vero die tertius cereꝰ reaccēditur in signū q̄ ipsa xp̄i p'sona gl'iose reditur nobis. Post hoc dicit collecta in q̄ oñditur quis sit resurrectionis ⁊ mortis effectꝰ: qñi apertio ianue regni celestis est effectus.

Qualiter aūt illā ianuā intrare debem⁹ dicit in ep'la que est p̄ma ad corinth. v. ca. s. Expurgate vetus fermentū. i. abjcite vetustatē a vobis. ⁊ hoc est ire in galileā. i. de vitijs ad vtutem: ⁊ de virtute in virtutē. sicut estis azimi. i. esse debetis vel estis p baptismū. Quare? Et esti pascha nostrū imolat⁹ est xp̄us: quasi dicer et coctus est agn⁹ ⁊ parat⁹: ataq; epulemur. ⁊ determinat q̄s sit agn⁹ cū dicit xp̄us. Christ⁹ aūt ⁊ est pascha nostrū. i. agnus paschalis ⁊ festum paschale. Alia etiā ratōe ipse est pascha quia per ip̄m ⁊ ab ipso ⁊ ad ip̄m est nobis trā situs p̄dictus. Non in fermēto veteri. neq; in fermēto malicie. i. malevoluntatis. ⁊ neq; tie. i. p̄aue intelligētie. Nequā esti ē q̄ de deo male intelligit: sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis. i. in accenso affectu ⁊ p̄purificato intellectu. vel in sinceritate charitatis ⁊ puritate fidei. Sed etiā plus dicit veritas q̄ fides: ꝓ hēdit esti sapiam ⁊ intelligentiaꝫ. Sz videt ira eps'e in se ꝓtraria. Si esti sum⁹ azimi. i. sine fermento: quomō expurgabim⁹ vet⁹ fermentuz? quō etiā dr̄ vt sitis noua ꝓspersio. videt ei dicere vt sitis azimi sicut estis azimi. nā noua cōspersio nihil aliud est q̄ farina aq̄ ꝓspsa. i. pasta nondū fermētata. Sed ē notandū. q̄ duobus modis dicit q̄s peccare. s. peccato ꝓprio vel pctō alieno cui ꝓsentit. Erāt esti illi q̄bus loquebatur ap'lus azimi. i. sine ꝓpr̄j peccati fermento: sed erāt alieno pctō infecti dū nō rep̄hendebāt illū cū possent: q̄ patri suo ꝓpr̄iam nouercā abstulerat q̄ iter eos erat. Uñ dicitur eis. Expurgate vetus fermentū. i. abjcite illū a vobis p excōicationē: vt sitis noua cōspersio. i. sine fermēto alieni pcti. Seq̄tur graduale quo vtit ecc'la scā ꝓpter nos: q̄ nō habemus adhuc nisi resurrectionē aīe ⁊ expectam⁹ resurrectionē corp̄is. s. hec dies quā fecit dñs exultem⁹ ⁊ letemur in ea. q̄ exultādo ⁊ letādo itur in paradisum: sed cū labore ⁊ angustia et cū maxima afflictione itur ad infernuz: q̄ nō ē pax impijs dicit dñs. sz bonis est iocunditas pax ⁊ quies: maxie ꝓpter spez gl'iose resurrectionis. Cantat aūt graduale sz sit luct⁹ laborantiuz pp baptizatos q̄ arripuerūt laborem militie vt pueniant ad al'a eterne leticie. grādis. n. labor eis supest vt ptem bēant in secunda resurrectōe. Et est sciendū q̄ est dies tp̄is. vñ bodie si vocē eius audieritis. i. si in tpe quo viuitis. ⁊ est dies eternitatis. vñ. Melior ē dies vna in atrijs tuis sup̄ millia. hāc diē bodierna festinitas inchoat: ⁊ iō recte demōstratiue dr̄. hec dies quā ⁊c. ⁊ bodie surrexit dñs: sz h̄ dies dū est in auroza vel in ascēsu vocat dies salutis ⁊ gr̄e: cū fuerit in meridie vocabit dies eternitatis ⁊ gl'ie. Hec declinū nō sentit ⁊ iō solēnitas ista vesperū nō hz: vt dicet in ti. se. Post modum sequit al'a. cant⁹ quidā āgelic⁹. s. pascha nr̄m imolat⁹ est xp̄s. i. ad corinth. v. c. q. ip se est panis angeloꝝ in quē desiderāt angeli ꝓspicere. etiā inceptū est bō. q. d. Laudate dñz deū: q̄ pascha nostrū imolat⁹ est xp̄s. Deinde

sequitur euangeliū Marci.xvi.c.q̄ habz figuram leonis:qꝛ ⁊ xp̄us fuit leo in resurgēdo:et qꝛ ſm ordinē leguntꝫ euāgelia: ꝓut in se.ti.dicetur. Est aūt euāgeliū. Maria mag. maria iacobi.⁊ salome eme.aro.⁊c. Sil̄r opz nos emere aromata bone volūtatis. Isaias. Venite ⁊ absq̄z argēto ⁊ absq̄z vlla ꝯmutatōe emite vinū ⁊ lac.i.aromata v̄tutū q̄b⁹ vngit̄ de⁹: qꝛ delitie sunt ei esse cū filijs hoīm.⁊ sequit̄ ibi ꝙ angel⁹ apparuit mlierib⁹ in vestib⁹ albis:sz in euāgelio mathei qd̄ legit̄ in vigilia dr̄ ꝙ aspect⁹ ei⁹ erat sicut fulgur:⁊ vestimēta ei⁹ sicut nix.⁊ ꝑ hoc notat̄ sicut dicit Gre.ꝙ dn̄s in iudicio terribilis apparebit reprobis:⁊ bland⁹ iustis vna facie.hoc ei erit ex diuersitate ꝯsciētiaꝝ. Qꝛ ergo blād⁹ apparebit iustis:iō ne nimis de resurrectōe exultem⁹:seq̄tur in offertorio. Terra tremuit ⁊ q̄euit. In postcōione q̄ sicut ⁊ all̄a sumit̄ de epl̄a:hortatur eccl̄a filios suos vt cū fide veniāt ad cōionez dicēs. Pascha nr̄m ⁊c. Aiūt quidā ꝙ illud quod dr̄ in introitu. Resurrexi.vox est spōsi ad sponsam eā de morte sua in p̄nti tp̄e ꝯsolātis.cui spōsa respondet. Posuisti ⁊c.vel est vox generis hūani qd̄ in adā cecidit:⁊ ꝑ xp̄um resurrexit. Cet̄a sunt ꝯcentus angeloꝝ ⁊ hoīum de xp̄i resurrectione gaudentium.

¶ De.vij.dieb⁹ post pascha. Rubrica.

Hec prima septimana paschalis tp̄is lz cōiter vocetur septimana in albis:tn̄ sequens magis ꝓprie vocat̄ i albis ꝑꝑ cās in p̄ce.ti.positas:⁊ est cōis huic tēpori ⁊ p̄cedēti. Est aūt tota de septuagesima q̄ terminat̄ in sabbato in albis. Inde est ꝙ tract⁹ in sabbato paschali ⁊ graduale ꝑ totam ipsam hebdomadā dr̄ qd̄ laborē significat.all̄a vero ⁊ cetera cantica leticie cātant̄:vt dictū est sub dn̄ica septuagesime:⁊ h̄ ꝓpter tp̄us regressiōis:qd̄ incipit ſm quosdā in pascha:ꝓut ibi dictū est. Isti ergo septē dies cōputant̄ cū septuagesima:qꝛ hec septimana est septima a quadragesima:ꝑ quam idez significat̄:qd̄ per septuagesimā in cui⁹ septīa decade filij israel acceperūt licentiā redeundi: ⁊ iam quasi liberi erāt.iōq̄z dieb⁹ istis cantica leticie inclamātur. ¶ Porro offis isti dies septem sunt quasi vna dies dn̄ica.vn̄ sp̄ cantat̄ in eis. Hec dies ⁊c. ⁊ in p̄fatiōe dr̄. Te quidē dn̄e oī tēpore:sz in hoc po.di.glo.p̄di.⁊c. ⁊ in eis semp̄ agit̄ de resurrectōe ad ostēdendū ꝙ ꝑ septē dona sp̄us sancti venit̄ ad verā resurrectionē.vel poti⁹ qꝛ in tota vita ista q̄ ꝑ septez dies currit debem⁹ anhelare ad gl̄am resurrectionis q̄tum possumus:sic ⁊ pascha in vete. testa.ꝑ septē dies celebrabat̄:et cenofegia.i. fixio tabernaculoꝝ. Quecūq̄z eñ hac die facimus:iō facere debem⁹:vt in celo tabernacula nostra figam⁹:qd̄ erit ꝑ gl̄iam īmortalitatis: vt ille q̄ crucifix⁹ est ondat nobis suā deitatez cū dicit in officio nocturno. Ego suz q̄ sum:et cū dicit se esse illū q̄ dixit Moysi. Qui est misit me ad vos. Exo.iij. Siquidē pascha est hebdomadaria festiuitas:qꝛ qualz die hebdōade mutant̄ officia. In vete.n.testamēto tres habuerūt hebdomadarias festiuitates.s. pascha ⁊ pentbe.quas etiā nos habemus lz ad aliud q̄ illi habuerunt:⁊ cenofegiā quā nō habemus nisi quodāmodo vt dicet̄ in ꝓhemio septime ꝑtis. Quidā v̄o scripserūt ꝙ festū pēthecosten nō fuit in vete.test.festū hebdomadale:⁊ ꝙ in no.te.hz septē officia ꝓpter septē sp̄us sancti dona:nō qꝛ sit festū hebdomadale qꝛ tres vltimi dies nō hn̄t oīno ꝓpria officia. Ad hoc notandū est ꝙ cū in vrbe romana eēt magna aeris pestilentia:btūs grego.in tēpore paschali ordinauit:vt imago btē v̄ginis q̄ in ecclesia sctē marie in ara celi seruatur quaz btūs lucas pinxisse dicit̄:⁊ eidē virgini sil̄is ꝑbibetur ꝓcessionaliter portaret̄:⁊ dn̄ añ ꝓcessionez reuerēter portaret̄:ecce tota aeris infectio ⁊ turbulētia cedebat imagini fugiēs:ac si eā ferre nō posset:sic ꝙ op⁹ imaginē mira serenitas remanebat. Tūc aūt iuxta imaginē audite dn̄r tres voces angeloꝝ canentiū. Regīa celi letare all̄a:qꝛ quē meruisti portare all̄a:resurrexit sicut dixit all̄. Statimq̄z btūs gre.adiūxit. Ora ꝓ nobis deū all̄a. q̄ antiphōa iō h̄ tēpore frequētat̄.⁊ tūc Grego.vidit supra castrū crescentij angelū dn̄i q̄ gladiū cruentatū tergens in vaginā reponebat. Intellexit ergo Gregori⁹ ꝙ pestis illa cessasset:qd̄ ⁊ factū est.

vnde castrū illud exinde castrū sci angeli voca
tum est. p̄missa imago in eccl'ia btē marie ī ce.
in ara vrbe sup limē baptisterij seruat' quā ro-
mani reginā vocāt. Per hos āt. vij. dies tres
tm̄ dicūtur psal. sicut in dn̄ica resurrectōis. ī h̄
tm̄ interest s̄m aliquas eccl'ias; qr tūc dicūtur
cuz trib⁹ antiphonis in his v̄o diebus cū vna
sola. Siquidē tm̄ iō tres psalmi p̄ hos septez
dies baptismales dicūtur: qr q̄ pure baptizā-
tur. vij. spūs scti dona suscipiūt q̄ p̄ hos septez
dies significātur. Suscipiūt etiā tres v̄tutes
scz fidē: spē: ⁊ charitatē q̄ per tres psalmos in
telligūtur q̄ nobiscū vsqz in finem manere de-
bent. Canim⁹ ergo tres p̄s vt recolam⁹ nos
hec tria hr̄e. antiphona v̄o vna est: qr vn⁹ est a
quo hec oīa sunt. ¶ Rursus v̄o qr vt p̄missuz
est hec tota hebdomada ē q̄si vna dies dn̄ica:
inde ē q̄ p̄ oēs hos. vij. dies canim⁹ p̄s. de no
cturno dn̄ice diei vel eis adiacētes. Quedam
tm̄ ecclesie p̄termittunt p̄s. maiores ⁊ laborio
sos. s. Cōfitebor: ⁊ Diligaz te: qr neophitī oīa
breuia debēt p̄poni: et soror nostra puula est
et vbera nō hz. ⁊ apl's. Lac dedi vobis potuz
nō escā. xxxv. q. v. qd̄ scripsi. extra d̄ pe. ⁊ re. his
qui. sed numerz supplem⁹ p̄ illos duos. Cū in
uocarē. Verba mea. ⁊ ita. xviij. p̄s. p̄ficim⁹ vs-
qz in sextā feriaz. In sabbato aūt sumim⁹ tres
de adiacētib⁹ quos in die dn̄ica ad p̄mam cā-
tare solemus. s. Dn̄s regit me. Dn̄i est terra. ⁊
Judica me: sed ⁊ illos duos. Deus de⁹ me⁹ re.
⁊ Ad te dn̄e leuaui p̄pter cām p̄dictam p̄ter-
mittim⁹. In sequēti v̄o tpe multiplicādi sunt
psalmi: sicut ⁊ boni mores q̄ p̄ p̄s. ītelligunt': p̄
quos ad gloriā p̄uenit' quā p̄ totū tp̄s istud fi
guram⁹. In quibusdā tm̄ ecclesijs nō dicūt ni-
si tres p̄s. vsqz ad pēth. ⁊ hoc ex institutiōe al-
cuini: p̄ut dicetur sub dn̄ica de trinitate. Sz
hoc non bene fit hodie. Primū qr cā quare il-
lud institutū fuit hodie cessat. Scd̄o qr cōtra
canonē Grego. faciūt: p̄ut dictū est in q̄nta p̄
te sub ti. de nocturnis. Tertio qr inter canoni
cos regl'ares ⁊ alios clericos qui vsurpato no
mine seculares dicūtur: nulla dz esse quo ad h̄
dn̄a. nam et ipsi magna ex p̄te antiq̄t⁹ regula
res fuerūt. xxi. q. i. qr. ⁊. c. scim⁹. ⁊ ca. se. ⁊. c. cer-
te. extra de vita ⁊ ho. cle. qm̄. ⁊ certuz est q̄ ca
nonici regulares in octaua resurrectōis dicūt
in nocturnis. ix. lectōes cum nouē respōsorijs.
et etiā eccl'ia romana. Qui em̄ dicūt q̄ oīa fa
cilia debent esse eo tpe p̄pter neophitos illaz
facilitatē nimis extendūt. Nam due sunt heb
domade neophitoꝝ. s. in pascha. ⁊ penth. ⁊ p̄
pterea ꝯcluditur eis ī ascēsione vbi sunt nouē
respōsoria ⁊ nouē psalmi cū suis antiphonis.
Nulla em̄ est sufficiēs rō quare in sequēti die
post ascēsionem dicam⁹ tm̄ tres psalmos cuz
vna antiphona: de hoc dictuz ē in ti. p̄cedenti.
Nēpe s̄m romanū ordinē in oīb⁹ dn̄icis. ix. le-
ctōes dicūtur. de ꝯse. di. i. in die. lz magūtinen
se ꝯsilium a pascha vsqz ad penth. tres tm̄ in-
stituerit esse legendas: vt seruitiū matutinū in
die cantetur: quia in futuro trinitas ꝯprehen-
detur ⁊ a sanctis in luce dn̄o seruiet'. Ad p̄mū
autē dicunt quidā p̄ totā hebdomadā totum
psal. Cōfitemini ⁊c. in quo p̄cipue de xp̄i resur
rectōe agitur. Alij v̄o solum v̄suz. Hec dies
⁊c. quē in p̄ma et in alijs horis p̄ capitulo di-
cunt: quia vitam illam figuram⁹ in qua doctri
na nulli necessaria erit: sed oēs docti gratula-
bimur ⁊ exultabim⁹. Psalmus v̄o. Quicūqz
vult ⁊c. toto isto tpe nō d̄r: qm̄ ad fidē p̄tinet.
hoc em̄ tp̄s significat octauā etatē vbi nō erit
fides que euacuabit': sed res q̄ ꝯp̄hendet' non
erit figura sed veritas. In quibusdaz tm̄ eccle-
sijs alit' obseruat': qr vbi fides nō ē supedifica-
ri nō pōt. xxiij. q. i. vbi sana. i. q. i. cū paul⁹. Mi
nus tm̄ symbolū. s. Credo in deum. ob eandez
cām subticet' ad p̄maz. Nā cū venerit: qd̄ per
fectū est euacuabitur qd̄ ex p̄te est. vn̄ ī ꝯdēs':
id ē ꝯdensitatib⁹ ppl'i vsqz ad cornu altaris. i.
ad cōionē nō dicitur capitulū neqz preces: vt
dictuz est in ti. precedenti. Vespertinū officiū
est huius festiuitatis claritate illustratum: nō
em̄ per Deus in adiutoriū: qm̄ in illa vita non
sicut hic adiutorio īdigemus: sed p̄ Kyrieley-
son incboatur: quia vesp̄tina hora sabbati pa-
schalis baptisma fuit p̄ Kyrieleyson īcboatū.
⁊ in trinitatis noīe celebratū: ⁊ p̄pterea eadē
hora et in eisdem verbis per totaz hebdoma-
dam hanc in festiue regeneratōnis iocundita
tem sancta trinitas adoratur: vel per Kyrie-
leyson incipitur vt quasi nō existens per se offi
cium misse officio continuetur. Nam vt in ti.
p̄ce. diximus: dies hec vesperam non hz: quia

decliuium eternitatis non agnouit. Tres ps. sub vno alla. i. gaudio cantātur in quibusdaz ecclesijs: qz per fidē trinitatis ad vnuz eternitatis gaudiuz puenitur: vel hi tres psalmi resurrectioni que tertia die facta ē cōueniūt Jesu xpo. Pro capl'o sequit. Hec dies. sicut ī alijs horis: quia ibi non erit necessaria doctrīa: sed exultatio. Vel vt notet sollicitudo baptizatoꝝ adhuc peregrinantiū ⁊ laborantiuz: qz nondū habēt gaudium nisi spei quo puenitur ad alla rei. Proinde ꝓ hymno sequit alla: qd est ꝓprius illoꝝ ciuiū hymn⁹. Sane descēdimus ꝓcessionalr ad fontes cum cereo ꝑ totā hebdomadā cātātes canticū exultatōis: ⁊ popul⁹ sequit. s. viri ꝑ se ⁊ mulieres ꝑ se. qd fit in memoriā ei⁹ ꝙ hebrei pharaone et suis in mari rubro submersis fecerunt q̄ in grāꝝ actōes de submersiōe hostiuz ꝑ totā hebdomadā redibāt ad mare: viri ꝑ se ⁊ mulieres ꝑ se: cantātes illud canticū moysi. Cantem⁹ dño. Siq̄dem hostes nostri sunt demones. mare rubrū est baptismus ī quo submergūtur oēs hostes id est vitia ⁊ peccata ⁊ demones: et īde etiam est ꝙ neophiti baptizati in sabbato scō precedente suo lumīe. s. xpo: redeunt ad fontem baptismi: his septem diebus grās agētes: qz inimici eoꝝ submersi sunt. s. vitia ⁊ peccata: ⁊ tūc circa fontes cātantur psalmi. Laudate pueri scz nouiter baptizati. ⁊ In exitu isra. de eg. qz ꝑ baptismum de tenebris peccati exim⁹. Duo ergo psalmi circa fontes cantātur: qz per geminā dilectionē ad fontez vite ꝑtingitur: qui baptizatis ⁊ baptismo ꝯueniūt. Baptizatis: vt Lau. pue. dominū ⁊c. est āmonitio laudis ad neophitos: q̄ facti sunt pueri. i. a vitijs puri: ꝓ quibus mater ecclīa iubilat ad fontes in laudez ei⁹ gratie: per quā meruit esse qd in cātico amoris audiuit. Fons ortoꝝ puteus aq̄ruz viuentiū. Postea trāsitur ad aliquod oratoriū cum psalmo. In exitu israel. qui cōuenit baptismo cum dicitur. Quid est tibi mare qd fugisti: ⁊ fit statio ad crucifixum ⁊ reddunt ei grates: quia ipse est qui baptizat. vnde in euāgelio. Sup quē videritis spiritū descendētez ⁊c. Hic est qui baptizat et salutatur: qz ꝑ crucem ⁊ in cruce nacti sumus aīaꝝ nostraꝝ redēptionem. Rursus per hos dies septez baptismales neophiti quottidie ad eccl'iaz ducunt: sicut eñi filij israel lz transissent mare rubrum in quo baptizati sunt: non tamē puenerūt ad terrā ꝓmissionis nisi sub ducib⁹: domīo illos pascente ex māna: et colūna ignis eos ꝑcedēte: sic ⁊ ipsi his septem diebus sub ducib⁹ id ē ꝑs byteris patrinis ⁊ matrinis ducūtur ad ecclesiam ⁊ pascūtur corpore dñi: ⁊ cerei ꝑcedūt eos: ⁊ sic tandē in sabbato quasi puenerūt ad terrā ꝓmissionis. Cereos aūt quos in sabbato sancto dum baptizarent habuerūt per hāc hebdomadā in quibusdam locis ad missas ⁊ vespas accendūt: et in sabbato in albis ⁊ in sequēti dñica illos accēsos offert sacerdoti. Si quidē lumīaria accēsa bona opa sunt quibus toto tpe ꝑsentis vite que ꝑ septenariū ducitur lucere debēt. Offerunt sacerdoti qz post hāc vitam ad summū sacerdotē. i. ad xpm cum lumīaribus bonoꝝ opeꝝ veniūt: iuxta illd. Venientes autē veniēt cū. e. p. m. ¶ Potest etiā dici ꝙ ꝓcessiones vespertinales hui⁹ hebdomade reuersionez significāt de captiuitate babylonie. Hec est eñi hebdomada reuertentiū q̄ in fine sue captiuitatis reuertūtur ad deum. ⁊ vespe trina statōe ꝯplētur: sicut ⁊ baptism⁹ in trinitatis noīe celebratur. Qui vero fontes nō hñt nō exeāt: sed quīqz psalmos quottidie dicant: et post collectam diei de cruce collectaz adiungāt. Eedem vespe quottidie repetunt: quia ꝓ vna ⁊ eadez die tota hec hebdomada reputatur. In quibusdaz etiā ecclesijs in his septem diebus qñ descēdit ad fontes añfert quidam serpēs imaginari⁹ sup virgam: ⁊ candela nouo lumīe accēsa sup caput serpētis retorta affigitur: ex qua cereus paschalis ⁊ oēs alie ecclesie candele accēdūtur. Circa qd sciēdū est sicut legitur nūeri. xxi. capit. Moyses in deserto erexit sup paluz serpentē eneū vt q̄ percussi erant a serpētib⁹ ꝑ illi⁹ sanarent aspectum. in quo xpi passio ꝑfigurata fuit. Unde et dñs ait in euāgelio Jo. Sicut moyses exaltauit serpentē in deserto: ita et exaltari opz filiuz hoīs. Ideo ergo serpēs imaginari⁹ fertur ⁊ aspicitur: vt xpi passio memoretur: ⁊ per hoc a vulnerib⁹ peccatoꝝ sanemur. Nam serpens in palo est christ⁹ in patibulo. Itez ideo in benedictōe baptismi ⁊ cuz ad fontes descē

ditur: quia baptismus a xp̄i passione virtutez accepit in quo etiaz a peccatis sanamur ⁊ mūdamur. Fit hoc in vesperis: qm̄ ipe xp̄s fuit sacrificiū vespertinuz. Unde psalmista. Eleuatio ma. m. s. ve. Ignis nou⁹ ex silice excussus: christus passus est: qui est lumē de lumine: ex quo cetere cādele in ecclesia illuminātur: quia ipse illumīat oēz hoīem venientē in hunc mundū. Candela in capite serpentis retorta. ē spinea corona in capite xp̄i posita. In ꝯpletorio v̄o in quibusdam locis p̄termittit̄ p̄s. Qui habitat. sicut in p̄ma p̄s. Quicūqz. ¶ In his autē sex diebus dicit̄ ad missam respōsoriū et all'a: vt ifra dicetur. et dicit̄ p̄mo respōsoriū ⁊ post sequit̄ all'a: ⁊ hoc triplici de causa. Primo qz em̄ in laboribus vite p̄sentis exultandum est: iuxta illud. Hilarē datorē diligit de⁹. xxiij. q. vi. §. ex his. ideo nunc post graduale ⁊ versuz conuenienter sequitur all'a: qd̄ est vox leticie. Scd̄o respōsoriuz actiuā. Alleluia v̄o ꝯtemplatiuā vitaz significat. Respōsoriū em̄ significat actionē quā sancti exercebunt in resurrectione corpoꝝ que erit in oī leticia: ꝓut verba respōsorioꝝ hui⁹ tp̄is declarant: que oīa siue versus eoꝝ excepto eo qui cātatur in tertia feria: ꝓut ibi dicetur: sunt de psalmo. cvij. Cōfitemini dn̄o. qui p̄s. sonat ꝯfessionez laudis: ⁊ est de eterna leticia: quia igit̄ oīs illa laus cōfessionis siue actio ad gaudiuz et dei glorificationē tendit: merito ab all'a ꝯcludendū est. et qm̄ eadem actio nihil aliud est q̄ laus dei: ideo ad hoc ostendendū post hos sex dies cōtinue canitur sine responsorijs all'a. Tertio iō in his sex diebus hoc fit: qz senarius numerus ad opa sicut septenari⁹ ad requiez refertur. q̄ em̄ vult ꝑuenire ad requiem opz euz p̄mo toto tēpore p̄sentis vite bene opari. ¶ Circa h̄ sciendum est ꝙ ecclesia his dieb⁹ sctōꝝ actuū in corpe cum fine leticie recolit: sic incipiēs actum vt pertingat ad quietem. prim⁹ dies mādat: septimus requiem gestat. octauus glorificat. nempe respōsorium illam actionē significat quā sancti in resurrectōe corpoꝝ exercebunt. anime quippe scōꝝ añ resurrectionē corpoꝝ in quiete sunt: sed dum illa recipiēt in actione erunt: et tunc si erit actio vt non desinat quies. in quiete quidem erunt: quia non laborant: nec cogitatōibus fluctuabūt: nec erit etiam ī quiete illa segnities desidiosa: sed sic ab hui⁹ vite operib⁹ in fine quiescēt vt in alteri⁹ vite actione gaudeant. Hec autē actio iō nobis per numerū senarium in memoriā reducitur: quia sicut septenari⁹ numer⁹ requiē: ita senarius opa rn̄sorioꝝ significat. Per respōsoria em̄ intelligimus sanctoꝝ actiōes que erūt cum oī leticia: vt iaz dictū est. Et nota ꝙ predicti versus q̄ canūtur his sex dieb⁹ cum rn̄sorijs dicūtur eo ordine quo positi sunt in psal. Confitemini. vnde sumpti sunt. exceptis duobus q̄ in quibusdā ecclesijs p̄postere ponunt̄. nam in q̄nta feria dicūt v̄sum. Bn̄dictus qui venit in noīe ⁊c. qui ibi ponit̄ vltīo. et in feria vi. v̄. Lapidem quē reprobauerūt edificātes ⁊c. hoc ideo: qz in illo pleni⁹ agitur de passiōe saluatoris q̄ in alijs v̄sib⁹ ibi positis: et ideo merito illa die cantat̄ ī qua passus fuit. Nec est omittendū ꝙ in quibusdaz ecclesijs in his septem diebus duo in albis suppellitijs incipiunt respōsorium. Hec dies: et in alijs quosdam tropos retro altare qd̄ rep̄sentat sepulchrum ꝓ eo ꝙ corpus iesu in eo sacramētaliter collocatur ⁊ cōsecratur: gerētes typū duorum angelorū qui stantes in sepulchro xp̄z resurrexisse retulerūt. Verba em̄ illa. hec dies ⁊c. ad resurrectōis diez ꝑtinere noscūtur. Rursus cantādo post altare representat apl'os ⁊ mulieres timentes: et xp̄m resurrexisse dicere publice formidātes. Fit autē hoc ad laudes ad tertiam et ad vespas. Primo eo ꝙ in his tribus spāliter horis xp̄i passio est expleta. Naz mane captus et illusus: in tertia flagellat⁹: et lignis crucifixus: in vespis de cruce deposit⁹ et sepultus est. Scd̄o in signuz ꝙ resurrectio tribus vicibus nūciata est. Primo s̄m Marcuz ⁊ Math. per vnuz angelū: qui s̄m Aug. stabat in monumēto non directe sed quasi ad ostium. Scd̄o per duos angelos qui s̄m Jo. stabant intus. Tertio ꝑ ip̄m xp̄m iuxta monumentū. Fit etiā hoc in quibusdaz ecclesijs ad missaz: eo ꝙ illa in altari celebratur super qd̄ xp̄i corpus ꝯsecratur. ¶ Ideo autē a pascha vsqz ad octauā penthe. canit̄ all'a fere in oīb⁹ antiphonis ⁊ respōsorijs nocturnalib⁹: ⁊ ī offerēdis: et postcōionib⁹: vt celebratio tēporis

post resurrectionē reducat nobis ad memoriam vitam ꝓtemplatiuam sicut tēpus qō ē ante pascha reducit ad actiuā. T̄ps essi ante pascha qō in ieiuniis ⁊ oratōib⁹ agimus significat erūnas hui⁹ vite ⁊ tribulatōem captiuitatis in qua dū sum⁹ cantica leticie subticem⁹. T̄empus vero post pascha significat beatitudinem ⁊ ꝑpetuā exultatōez in qua post resurrectōem erimus: et ideo relaxatis ieiuniis canendo alla: qō interp̄tatur. laudate dñm frequētamus: de quo dictum est in pbemio hui⁹ ptis. ¶ Illud tamē notandū est ꝙ in quibusdam eccl̄iis in hac bebdomada alla cantat in missa sine finali melodia: ⁊ ỽsus ⁊ ātiphone sine neuma: sed in sequētib⁹ cantatur cuz illa: et hoc ideo qz̄ in hac cantam⁹ ꝓ dño nostro qui in aia et corpe p resurrectōem iam fact⁹ ē gl̄iosus: ac illa finalis melodia' expectationē nostram significat vel etiā sctōz sctōe stole expectatiōem. T̄aceam⁹ ergo: qz̄ bēnus qō optamus. Paruuli nāq; plorant cuz panē non habēt: sed cum habēt qō desiderāt tacēt: ita ⁊ nos quasi ploramus alio tpe: qz̄ non habem⁹ qō desideram⁹: et sctī quasi in desiderio sūt expectatōis. In quibusdaz eccl̄iis in magnis solēnitatib⁹ tacetur illa melodia: in signuz ꝙ sancti ꝓ quibus celebram⁹ certi sunt ꝙ secūdam stolaz quā expectāt amittere nō p̄nt. Jubilus quidē differa notat: vt dictuz ē sub natali. ¶ Porro in istis. vij. diebus cantat pro memoria neophitoz: et singulis dieb⁹ singula denotata sunt officia: quod nō fit in toto tē poze vsq; ad pentbe. ⁊ ī primo die. s. in sabbato sancto ⁊ in octaua duplices laudes ponūtur. In primo essi ỽ alleluia. Confitemini. et tractus. Laudate dñm oēs gentes. In octaua vero dicitur duplex alleluia' quod ideo fit: qz̄ ꝓma vita uīa que fuit ante pctm̄ beata fuit sed nō sempiterna: sed vita q̄ erit ī septia quietis erit btā et sempiterna. Quia ergo ꝓma vita fuit btā: ideirco cātat ꝓmo alla qō ē ỽox angelica in lingua hebraica: qz̄ dignioz est: sz qz̄ nō fuit sempiterna: nō humilioꝛ lingua latina cātat tract⁹. Laudate. Qz̄ ỽo vita q̄ erit in septia etate erit btā ⁊ sempiterna: nō in sabbato in albis q̄ est dies septim⁹ duplex alla cantat ꝓpter duplicē stolā: vt ibi dicet. Hā vita illa que in septia q̄tis dabit: nō tollet in octaua etate q̄ ꝓ octauū officiū itelligit; sed potiꝰ cōsumabit. ¶ Circa cātica leticie notādū est ꝙ q̄ttuoꝛ sunt stat⁹ eccl̄ie. Prim⁹ est culpe. scōs culpe et pene. terti⁹ pene ⁊ gr̄e. q̄rtus gratie ⁊ gl̄ie. Primū repsentat eccl̄ia ī septuagesima: nō subticet. T̄e deū laudam⁹ ⁊ alla: qz̄ nō ē speciosa laus ī ore peccatoris: ⁊ Gl̄ia in excelsis deo: qz̄ posit⁹ est iter deuz ⁊ boies paries inimicitiaz. Scōm repñtat in aduētu: iōq; ⁊ su pradicta cātica subticētur p̄ter alla: qz̄ let data deū itelligere docuit et laudare. T̄ertiū repsentat in estiuo tpe: ideoq; ꝓpter gratiaz acceptā in festiuis ista cantant: sz ꝓpter penaz ista in ferialib⁹ subticent p̄ter alla: quod etiaz quottidie frequētat: qz̄ spes de resurrectōe futura nō infirmat. Quartū repñtat inter octauas pasche et pēteb. ideoq; supradicta cātica leticie frequētant ⁊ multiplicātur: qz̄ tñ nōdū habem⁹ gl̄iaz quā expectam⁹: ideo T̄e deum laudam⁹: ⁊ gl̄ia in excelsis in ferialib⁹ subticemus: et in dñicis in quib⁹ quasi duplicē resurrectōez repñtam⁹. et etiā ī festis sctōz ī missa duo alla cantam⁹: sed in ferialib⁹: vnū vt iā dicet. Hec te moueat ꝙ non rectū sz ꝓposteruz ordinē eccl̄ia repñtat: eo ꝙ erāt nouissimi primi: ⁊ ꝓmi nouissimi: sic ergo varietas dierū ⁊ statuū humanoꝛ varietatē inducit officioꝛū. ¶ Querenduz tñ est q̄re diuina officia ita distinguūtur: vt alia celebrētur cū solo rīsorio: alia cum solo alla: ⁊ hec q̄ñq; cū simplici alla. q̄ñq; cū duplici. alia fit cū rīsorio ⁊ alla: ⁊ alia cū rīsorio ⁊ tractu. et alia' cū alla et tractu. Dici pōt ꝙ dies ieiuniorꝛ quib⁹ rīsoriū sine alla canit: recolāt aet⁹ eoꝛ qui p̄s byter̄ grauia cōfitent vt ab illis ōsiliū accipiāt penitendi. Ip si ergo dies agūtur cum solo rīsorio p q̄ vita actiua intelligit q̄ in labore ducit sine alla qō est canticū leticie: qz̄ eccl̄ia dolet ꝓ talib⁹ tanq̄ ꝓ mēbris vulnerat⁹ ⁊ nondū sanatis: et eo essi ꝙ alla dimittit robur eccl̄ie mōstrat: quē bz de suis vulneribus nōdū sanat⁹. Preterea: iō tunc nō dicit alla: qz̄ nō est pulchra laus ī ore peccatoris. In dieb⁹ ỽo p̄festis q̄ sunt ab octaua, pasche vsq; ad octauā pēteb. simplex alleluia sine rīsorio canit. Prio qz̄ dies illi vitā ꝓtemplatiuā significāt q̄ erit post resurrectio

nem in qua responsoriū nō erit: qz pñe act⁹ ibi superfluus erit: ſz tm̄ alla canet ꝺ ꝓcepta īmortalitate. Scꝺo qz tūc ꝓ illis canim⁹ q̄ taz sunt in patria ad quos tā nō ptinet actio laboriosa quā rīsoriū notat: sed sunt in dei cōtemplatione ⁊ exultatiōe q̄ itelligit ꝑ alla. Tertio qz ante resurrectōez corpoz nr̄oz aīa sine corpe deū laudabit. Quarto qz sci ante dīē generalis resurrectionis simplicē tm̄ recipiūt stolaz. scz aīe. Rursum in ꝓuatis ferijs Gl̄ia in excelsis: ⁊ dupler alla nō dr̄: qz nondū habem⁹ pfectam iusticiā nec gl̄am quā expectam⁹. Sed q̄ecclesia iā habet ꝑmiā resurrectionē: tō alio tpe semp alla canit ꝓter q̄ ī septuagesima: vt dictū est in ꝓbemio bui⁹ ptis: ⁊ sub ti. de tēpe aduent⁹. In octauis vero pasche ⁊ in sabbato in albis dupler alla dr̄: qz tūc tps resurrectionis repītamus ⁊ in requie q̄ erit in resurrectō ne duplicē stolā. s. aīe ⁊ corporis pcipiem⁹: qa erim⁹ vtroq; boīe. i. in aīa ⁊ in corpoze gl̄iosi. erim⁹ enī incorruptiōis gl̄ia vestiti. In dñicis quoq; q̄ sunt ab octaua pasche vsq; ad octauam pentbe. dupler alla dr̄. tum qz in resurrectione quā ipse dies significāt corp⁹ simul cū aīa laudabit deū: tum qz duo sunt vñ letari dz aīa in die sempiterna. vnū de ꝓcepta leticia: aliud de pcipienda in resurrectōe: tum qz resurrectio dñi q̄ facta est in die dñica: est cā nostre resurrectionis future: ⁊ iō in oīb⁹ dñicis quasi octauā dñice resurrectiōis repītam⁹. in feriis vnū: qđ ante resurrectionē aīa vna dū tarat fruī bīt̄udīe. ¶ Rursus iōvsq; ad octauam pentb. qz in octaua etate in qua erit corpoz resurrectio erim⁹ vtroq; bomīe gloriosi. In oībus ꝫ festiuitatib⁹ illo tpe occurrētib⁹ duplex alla dr̄. ⁊ boc ꝑmo ꝓpter requiē ⁊ fruitionem: scꝺo qz illi iam de duob⁹ gaudēt. s. de eterna quiete ⁊ diuina visione. tertio qz dū iā habeāt gl̄iam aīe secure sunt de gl̄ia corpoz. s. quarto qz tūc vnū alla canitur: qz quiescūt: aliud q̄ deum vidēt. Sex vero dies pascbales: vz inter sabbatū sctm̄ ⁊ sabbatū in albis ⁊ dñici dies atq; festiui quos celebramus ab octauis pentbe. vsq; ad septuagesimā: in quib⁹ responsoriū ⁊ alla canit: recolūt actus eoz q̄ ele mosynas largiendo: infirmos visitādo: ⁊ solū q̄ bona sunt operando: ꝑseuerantiā habendo in sanctitate quam in baptismo receperunt: sine dubio ad cōtemplationē dei puenīūt. Inde ē ꝙ responsoriū qꝫ vitā actiuā significat: sequit alla qꝫ significat ꝫtemplatiuā: sed tunc vnuz tm̄ sine simplex alla dicit ꝓpter causas supra dictas: ꝓpus aūt dicit responsoriū ⁊ postea sequitur alla: put supra dictū est. Dñici aūt dies et festiui a septuagesima vsq; in pascba: quoruz rīsoriꝫ nō alla sed tract⁹ subdit: recolūt eos qui sunt in bonis operib⁹: sed videntes laborē vie timent casum. nam tentationib⁹ tondunt: sine quibus bec vita nō ducit. Inter responsorium em̄ ⁊ alla tractus est medi⁹: qui neq; ī tā ta leticia est sicut alla: neq; in tanto opere vt responsoriū. In sabbato vero sancto gaudentes ꝑ neopbitis nostris: qz ab oī peccato liberati sunt: canim⁹ allelua: sed qz eos trabēdos variis videm⁹ laborib⁹ tractū adiūcim⁹ ꝑ quez labores intelligūtur: de quo dictū est sub ti. de septuagesima ⁊ in ꝓbemio bui⁹ partis. Quomodo officia istoz septē diez ⁊ officia dñicarum q̄ sunt inter pascba ⁊ pentbe. adaptētur septē donis spūs sancti sub vigilia ascēsionis: sub sabbato in albis dicet. Circa euangelia q̄ boc tpe legunt sciendum est ꝙ omīa ptinent ad resurrectionē: ⁊ iuxta ordinem scriptoz ponuntur. Matbe. em̄ ꝓmo scripsit. scꝺo Marcus. tertio Lucas. vltimo Jo. Ām̄ ꝓmo ponitur euangeliū Matb. in vigilia pasche. In ipso vero die pasche euangelium Marci. in secunda ⁊ tertia feria euangeliū Luce. in quarta ⁊ quinta feria ⁊ in sabbato euangeliuz Johānis. in sexta feria interponitur euangelium Matb. ¶ Sane in euangelijs vigilie ⁊ dieī tantū agit de annūciatiōe resurrectōis facta ꝑ angelū. in alijs de visione. Cōueniebat enim vt ꝓmus annūciaretur dñi resurrectio: ⁊ postea ad maiorē fidem faciendā corporaliter ipse ab bomīibus videret. Tria vero iobānis euangelia oīno ꝑpostere posita sunt. Primuz nāq; fuit quod legit in sabbato. postea qꝫ legitur in quinta feria. ⁊ aliquāto tpe post qꝫ in quarta feria legit. Mā maria magdalena cuz venisset ad monumentū ⁊ nō inuenisset corp⁹ dñi: sublatuz credidit ⁊ cucurrit ⁊ nūciauit petro ⁊ iobi q̄ cucurrerūt ad monumentū: ⁊ iobānes ꝑcurrit: ſz nō statī itroiuit: ſz Pe. tādē ve

niens intrauit: ⁊ postea iohānes intrauit: ⁊ cū nō inuenissent redierūt ad ꝓpria. hoc legit̄ in sabbato. Illis redeūtib⁹ maria remāsit ad monumentuz ⁊ inclinans se in monumētuz vidit vnū angelū sedentē ad caput: aliū ad pedes q̄ dixerunt. Maria quid ploras? q̄ dixit. Quia tulerunt dn̄m meū ⁊ nescio vbi posuerunt eū: ⁊ tunc ꝯuersa retrorsum, vidit iesuz q̄ dixit ei. Mulier quid ploras: quez queris? Et illa respiciens ⁊ hortulanū euz credens dixit. Dn̄e si sustulisti eū dicito mihi: ⁊ ego eū tollā. hoc legitur in q̄nta feria. Aliquāto tēpore post Petrus iuit piscatuz cū sex alijs ad mare tyberiadis: vbi dn̄s apparuit eis in littore: ⁊ hoc legitur in quarta feria. Sed quare hec oīa. Solutio in quarta feria cantat̄ hoc qd̄ cantabit̄ sāctis in die iudicij. Uenite benedicti patris mei ⁊c. ⁊ in illo euāgelio qd̄ eadē die legit̄ dicit̄ ꝙ dn̄s apparuit discipulis ī littore maris. ⁊ hoc bene cōuenit. Nā ꝑ littus maris: vt dicit btūs Grego. sup illū locū finis intelligit̄ mundi: in quo dn̄s apparebit suis gloriosus: ⁊ tūc petr⁹ trahet ad litt⁹ rhete plenū magnis piscib⁹ centuz q̄dragintatrib⁹: nec tn̄ scindet̄ rhete. Per petrū intelligit̄ ordo sanctoꝝ p̄latoꝝ q̄ de fluctu hui⁹ seculi ad littus stabilitatis eterne ducent eos: qui ꝑ ipsos ꝯuersi fuerint: sed hoc attribuitur soli petro ꝓpter eccl̄ie vnitatē. Sz quare legitur in sabbato in albis euāgeliū: qd̄ tunc legit̄? Rn̄deo ꝙ officiū illi⁹ sabbati cū officio p̄cedentis sabbati sancti in multis cōuenit. Nā in p̄cedenti sabbato duplex laus cātatur: sicut in hoc. ⁊ etiā lectioni cōuenit: qꝛ in lectione p̄cedētis sabbati dicit̄. Que sursuz sūt sapite nō q̄ sup terrā: ⁊ in lectione sequētis dicit̄. Deponētes oēm dolū ⁊c. ⁊ ita tanq̄ lapides viui edificamini. qd̄ nihil aliud est q̄ q̄ sursum sunt sapere. Cōueniebat igit̄ vt euangelium corresponderet euangelio qd̄ fit in eorū p̄ncipijs. Nam in euangelio p̄cedentis sabbati dr̄. Uespere aūt sabbati q̄ lucessit ī p̄ma sabbati. i. diluculo. venit maria magdalena. et in euangelio sequenti dicit̄. Una sabbati maria magdalena venit ad monumentuz cū adhuc tenebre essent: quod idem est. In hoc tn̄ videtur differentia: qꝛ dr̄ ibi ꝙ venit maria magdalena ⁊ altera maria; hic non fit mentio nisi de maria magdalena. Sed vt ait augu. in libro de concor. euangelistaꝝ: iō iohā. solā mariam magda. noīat: quia fuit ceteris feruentior: nec tamē ideo ceteras excludit. Euangelium v̄o math. legitur in sexta feria: quia dn̄s per passionem meruit sibi dari potestatē in celo ⁊ ī terra: vel poti⁹ dataz notificari: ⁊ qꝛ dn̄s in sexta feria passus ē: iccirco legit̄ euāgeliū Math. in sexta feria: in qua dn̄s ait discipulis. Data ē mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Un̄ apl's: Christus factus est ꝓ nobis obediēs vsqz ad mortē: mortē aūt crucis: ꝓpter qd̄ ⁊ deus ⁊c. Ubi ergo poneret̄ euangeliū in quo agitur a Johāne de p̄ma visiōe dn̄i q̄ facta fuit Ma. magdale. nisi in q̄nta feria? In prima eniz die non poterat poni predictis de causis: nec in secunda: nec in tertia: nec in quarta: nec in sexta: nec in sabbato. Unde restat ꝙ ī q̄nta feria necessario poni debuerit. Aiūt quidam ꝙ licz in secūda feria legat̄ euangeliū de apparitione dn̄i facta discipulis euntibus in emaus: nō tamen illa facta fuit in ea die: sed in p̄cedenti. Decē etem̄ apparitiones post xp̄i resurrectionem in euangelijs inueniūtur ad fidē nr̄am cōfirmandam: quīqz in p̄ma die: ⁊ q̄nqz postea. sed in apl'o dicit̄ ꝙ in die resurrectionis apparuit Ja. ⁊ quīgentis fratribus simul. Et sicut quidā dicūt in ipsa etiā die p̄mo apparuit matri vt dictū est in quarta parte sub ti. de accessu pontificis ad altare. ⁊ etiā Ja. qui votū vouerat nō comedere: sed ⁊ Joseph q̄ ꝓ eo tenebatur in carcere. ¶ Ueruz qꝛ de visione angelorum: ⁊ de maria magdalena euangeliste discordare videntur. Ideo aliqua sup hoc p̄ter ꝓpositum dicamus. Nam math. dicit ꝙ mulieres viderunt angelum sedentez sup lapidē qui tamē erat extra monumentū. Marc⁹ dicit ꝙ introeuntes ipse in monumentū viderūt sedentem a dextris. Johānes dicit ꝙ Maria mag. vidit duos angelos: vnū ad caput ⁊ aliuz ad pedes sedentes. Luc. dicit ꝙ duo angeli stantes dixerunt marie magda. ⁊ alijs. Cur queritis viuentē ⁊c. Jo. dicit solā vnā venisse scz mariā magdalenam. Math. duas. s. eam ⁊ aliam. Marcus tres. s. eam ⁊ mariā matrē Jacobi mīoris: ⁊ mariā filiā salome q̄ fuit mr̄ filioꝝ zebedei. s. iacobi mīoris. ⁊ io. euāge. s̄m

triso. tñi salome filia fuit. Lucas plures dicit. dicit essi. Erat autem maria mag. ⁊ iobãna ⁊ ma. ia. mĩoris: subaudi mater ⁊ cetere q̃ cũ ipsis erant: ⁊ alie q̃s non numerant euãgeliste. Ecclesia tñ tres marias repzesentat. Rursus Matb. dicit ꝙ mulieres certificate ꝑ angelũ inter quas erat ꝑcipue maria magdalena: de nunciauerũt aplis dñm resurrexisse. et Jo. dicit ꝙ maria magda. nunciauit petro ⁊ Jo. eũ sublatũ fuisse. Uera quidẽ sunt oia que dicũt euangeliste in his: et non sunt aduersa: sed qd̃ vnus minus dicit alius supplet. Uerum eniz est sicut narrat Matb. ꝙ ꝑmo viderũt angelum sedentez sup lapidem quẽ reuoluerat ab ostio monumenti: qui et dixit eis eum resurrexisse: ⁊ adiecit. Uenite ⁊ videte locũ vbi posuerunt eum: et tunc ipse surgẽs ꝑcessit eas ĩ monumẽtuz ⁊ sedit in dextris: sicut narrat Marcus. post ma. mag. vidit vnuz ad caput ⁊ aliũ ad pedes sedẽtes sicut dicit Jo. Qui dixerunt ei. Mulier quid ploras ⁊ nunciauerũt euz resurrexisse: et tunc surreterũt ipsi vt apparerẽt ei stantes sicut dicit Lucas: vt in hoc ꝙ surrexerunt dñm surrexisse oĩderent: et cum starẽt dixerunt ei et alijs. Cur q̃ritis viuentẽ cũ mortuis. i. eum q̃ resurrexit? Cur queritis in sepulchro qd̃ est locꝰ mortuoꝝ. Ambro. dicit duas fuisse marias mag. vna que ꝑm Matb. sciuit dñm resurrexisse. alia q̃ ꝑm Jo. nescuit: sz corpus sublatũ credidit. Aug. vero de ꝑcor. euãgeliste ꝙ sic soluit. dicit essi ꝙ cũ ma. mag. cuz alijs veniret dicẽdo. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumẽti: cum adhuc aliquã tulum longe esset vidit lapidẽ reuolutũ: et statim cucurrit ad petrũ ⁊ Jobannẽ et significauit eis corpus dñi fuisse sublatum qui venientes inuenerunt monumentũ vacuũ: et credẽtes ꝙ fuisset sublatum redierũt. Maria autẽ iterum aduenit se alijs: et ꝓpius accedens cum eis vidit ãgelũ sedentẽ sup lapidẽ: ⁊ dixit eis. Cur queritis in sepulchro qd̃ est locꝰ mortuorũ. Matb. ⁊c. sicut superiꝰ dicta sunt. Zacharias q̃ ꝓposuit vnũ euãgeliũ ex quattuor aliꝫ soluit. dicit essi ꝙ ma. mag. ⁊ alie venerunt ad monumentũ ⁊ viderũt angelũ sedentẽ sup lapidẽ: sicut dicit matb. ⁊ post in monumẽto: sicut dicit mar. ⁊ ide duos stãtes: vnũ ad caput alium ad pedes. sicut Luc. dicit. s. illũ ꝓzẽ cũ alio: vel eo diſparẽte alios duos qui direrũt. Cur queritis viuentẽ cũ mortuis ⁊ significauerũt eũ resurrexisse. Alij crediderũt verbis eorũ. maria remãsit incredula. Uñ alie nũciauerunt discipul' dñz resurrexisse: illa nũciauit pe. ⁊ Jo. eũ sublatũ fuisse: que post aduentũ ⁊ recessuz eoz sola remãsit ad monumentũ: ⁊ iclinans se in monumẽtũ vidit duos angelos sedentes: vnũ ad caput ⁊ aliũ ad pedes; sicut dicit Jo. q̃ dixerũt ei. Mulier q̃d ploras. et illa rñdit: qz tulerũt dñm meũ ⁊ nescio vbi posuerunt eũ: ⁊ ꝙuersa vidit dñz q̃ dixit ei. Mulier q̃d ploras: quẽ q̃ris? ⁊ illa putãs eũ bortulanũ esse dixit. Dñe si tu sustulisti eũ, dicito mihi et ego eum tollã. Et tũc dñs eã et noie noiauit: et ipa tũc eũ cognouit: et post plures locutões ãgeloz tũc ꝑmo credidit ⁊ voluit ꝑcidere ad pedes dñi: et dñs dixit ei. Noli me tãgere nõduz essi ascẽdi ad patrẽ meũ subintelligit in corde tuo. q. d. Quẽ queritis tanq̃ mortuũ: nõ credis patri eẽ equalẽ: et adiecit dñs. Vade ⁊ dic fratribꝰ meis. Ascẽdo ad patrẽ meũ ⁊ patrẽ vestrũ ⁊c. i. in ꝓmo est vt ascendaz. Et ipsa cepit ire iã certificata: et inuentis alijs mulieribꝰ iuit ꝑiter cũ eis hoc nũciare aplis: ⁊ in illa via appuit eis dñs dicẽs. Auete: q̃ accesserunt ⁊ tenuerũt pedes eiꝰ. Predictũ autem modũ loquẽdi in quo generaliter dictũ ẽ ꝙ mulieres iuerãt nũciare dñm resurrexisse: cum tñ maria q̃ erat vna de illis tunc incredula fuit sepe in scripturis inuenimꝰ: sicut et dñs dicit discipulis: et me scitis et viã meã scitis: cũ tñ q̃daz essent iter eos q̃ hec nescirẽt. vñ dñs. Tanto tpe vobiscũ sum: et nõ cognouistis me ⁊c. sz illud ꝓmo dictũ ẽ sciẽtibꝰ istud ignoratibꝰ. Jta etiã oz ꝙ dñs in ascẽsiõe apparuit discipul' et exprobrauit incredulitatẽ et duriciã cordis eorum: qz bis q̃ viderãt eũ resurrexisse non crediderũt: cuz tñ aliqui iter eos fuerunt qui iaz crediderant sicut petrꝰ et alij plures: sed illõ ꝓmo dictũ est de incredul'. hec opinio videt ꝓbalior q̃ scõa. Et qd̃ dixit Ambrosiꝰ nõ ẽ credendum ꝙ dixerit asserendo: sed alioz opi. referendo: sz eam argumẽtis ꝓbare videatur: q̃bus iuxta ꝓdicta opi. leuiter respõdetur. et fere totuz qd̃ ipe inducit ꝑiterꝑtatõez soluitur.

verbi gratia: quod ipse dicit q̄ vna maria fuit ꝑm matb. que sciuit dñm resurrexisse boc̄ falsum: q2 alijs credentib⁹ verbis angeli ipsa remãsit incredula. Augustꝰ. Vo nõ sic fuisse dicit vt narrat: sed narrat ita potuisse fuisse; vñ ꝓbabilioꝛi sentẽtie nõ ꝓiudicat.

¶ De scõa feria post pascha. Rubꝛica.

QUia per gloꝛiaz resurrectõis impleuit dñs que ꝓmisit in veteꝛ testõ: vt vz introduceret nos in terrã fluentem lac t mel. nõ dicit ecclia in introitu hui⁹ scõe ferie. Introduxit nos dñs in terrã fluentẽ lac et mel. exo. xiij. q2 xps iã introductus ẽ: t ecclesia triũphãs in re. eccl'ia Vo militãs in spe. ¶ Epla sumit de actib⁹ apl'oꝝ. x. ca. Stãs petꝛ⁹ in medio ꝛc. et intendit ꝓbare passionẽ xpi et resurrectõez. vñ dicit. Huic oẽs ꝓphe testimoniũ phibẽt. ¶ Euangeliũ. Duo ex discipul'. Luc. xxiiij. c. Ꝺcoꝛ. epla de apparitõe dñi discipul'eũ⁹ in emaus. ibi eĩ baberl' q̄ cognouerũt euz in fractõe panis. Quid est fractio panis nisi expositio scripture? ibi eĩ cognoscit dñs. Rñsoꝛiũ vero Ꝺcoꝛ. cũ. itroitu. Dicat nunc israel. Alla. nõne coꝛ nostruz erat ardẽs ꝛc. est de scriptura ꝓ expositõe. In alijs eccles'ijs ꝺꝛ alla. Angel⁹ dñi. Mat. vl. c. Offertoꝛiũ. Angel⁹ dñi ꝛc. est de testimonio apostoloꝝ. Postcõio. Surrexit dñs ꝛc. Luc. vlt. ca. est de appitõe que facta est petro. Multiplicat igitur appitões: vt dictum ẽ ad ꝓfirmãdum fidem. ¶ Sane ex bodierno euangelio sumitur alla. nõne et offerenda. Angel⁹. d. ex eo q̄ ibi ꝺꝛ mulieres visiones angeloꝝ vidisse qui dicunt eũ viuere. silr et cõio. Surrexit dominꝰ. ex eo q̄ ibi ꝺꝛ: surrexit dñs Ve et appuit simoni. Ad pietatem ergo ꝑtinet boc officiũ in quo ꝑtinetur rememoratio scripturaꝝ: et per pietatem accedit ad ꝺmansuetudinem. mãsuetis autẽ terra ꝓmittitur illa de qua ꝺꝛ. Beati mites: qñ ipsi possidebũt terrã fluentẽ lac et mel. vñ in itroitu ꝺꝛ. Introduxit nos dñs in terrã fluentẽ lac t mel. Et sunt bec Vba moysi ppli in post esuz agni de egypto ducẽtis. Introduxit inquã spe: sed in illa postea introducet re quã caleb dedit axe filie sue irrigataz: irriguo superiori in inferiori. Irriguũ iferius amoꝛ est: superius amoꝛ: caleb etesii qui q̄si coꝛ interptatur: dat aĩe deuotõem cum timoꝛe pariter et amoꝛe. ¶ In bac scõa feria fit in vrbe statio apud sanctũ petrũ ꝓpter boc q̄ in euangelio babet: t apparuit simoni: t q2 ibidẽ ꝺꝛ nõne coꝛ nostrũ ardẽs erat in nobis: q2 ipe p̄ ceteris magis arsit dñm diligendo. Hac die pisces viuos inspicim⁹ recolẽtes cuz gaudio q̄ dñs ad ꝓbatõem resurrectõis ptez piscis assi comedit et in tertia feria ad fõtes imus: vt ibi dicetur: et mulieres verberabãt viros: et iã in bis trib⁹ dieb⁹ est feriandum: ꝓut sub pascha dictum est.

¶ De tertia feria post pascha. Rubꝛica.

IN tertia feria ostẽdit q̄ q̄ babeat bereditas celestis pñe. Ostẽso Vo in scõa feria q̄ in terrã fluentez lac et mel. iã itroduxit nos deꝰ in spe: t postea introducet in re. mõ ostendit q̄ q̄ habeatur: q2 ꝑ diuinã sciaz siue cognitionez dñi nñi: vñ bec tota feria ẽ de cognitõe siue sapia dei t inde introit⁹ est. Aqua sapiẽtie ꝛc. Eccl'. xv. ca. t est septimi toni: q2 in septẽ domis spũs sctĩ est ista sapia. In epla. Surgẽs paul⁹ act. xiij. ca. ostendit passio xpi t resurrectio ꝑ quã ꝺ sapiẽtia ꝺꝛ. Qui essi verã fidẽ ꝺz de dis ꝺz sapore dei. bec aũt cognitio est dies quã fecit dñs. De graduali ergo pz. t nota q̄ cũ oẽs gradu ales Vsus bꝰ bebdomade sumãtur ꝺ ps. cviij. scz Cõfitemini. qui ẽ non⁹ post. Dixit dñs. bodiern⁹ sumit de ps. cvi. s. Cõfitemini q̄ est decim⁹ in matutinali. Cantate. eo q̄ iste ps exboꝛtat fideles ad laudes dei q̄ ꝑ sapiẽtiã suaz redemit t liberauit eos de q̄druplici tentatione: q2 liberauit eos de necessitatib⁹ eoꝝ. i. ab infidelitate: et q2 liberauit eos de necessitatib⁹ eoꝝ. i. a ꝓpaua ꝯsuetudine t liberauit eos a tedio bone actõis: t eduxit eos a Vsurijs bereticis impugnatõis. Alla est. Surrexit dñs t apparuit mulieribus: vel pz alias ecclas. Opoꝛtuit. quod sumitur de euangelio. in alijs etiaz dicitur. Surrexit dominꝰ vere. Luc. vlt. c. In euangelio Vo. Stetit ie. ꝛc. Luc. xxiiij. c. ostẽdit dominus et ꝓbat resurrectionem suã di

scipulis suis p quattuor. pmo p ꝯsuetum modum loquedi: cuz dixit. Pax vobis. loquebat̃ eñ eis sepe de pace: ⁊ amator pacis erat. vnde ipe dñs inquit. In me pacē habebitis ī mūdo aūt p̄ssuram. Pacē relinquo vobis: pacez meā do vobis. scdo p hoc ꝙ oñdit se palpabilem. tertio qꝛ cū eis comedit. quarto qꝛ eis sensum aperuit scripturarū. ⁊ qꝛ hāc sapiam dñs dedit p se ⁊ p apl̃os iō dicit̃ in offertorio. Intonuit de celo dñs. i. de apl̃is vt oēs crederēt in illū. Hec eñ inquit Jo. scripta sunt vt credatis: ⁊ credētes vitā eternā habeatis. ¶ In post cōione q̄ est ad Collo. iij. ca. inuitamur ad hāc sapiam. Si cōsurrexistis cū xp̄o q̄ sursuz sunt sapite. ecce de sapia. Et qꝛ de sapia habet̃ in hac scda feria: ideo fit statio ad sanctū pauluz q̄ fuit sapientior oībus apostolis. seu cui dñs singulariter aperuit intelligentiā scripturarū: de q̄bus legit̃ in euāgelio ⁊ introitu. Uñ ipse dicit. Nō a me nec ab hoīe accepi euangelium meū: sed p reuelationē dñi mei iesu xp̄i: vel q̄a per eū maxime adimpletū est qd̄ in euangelio legitur. s. oportuit p̄dicare pniaz in oēs gētes: ideoqꝫ ⁊ ei⁹ p̄dicatio legit̃ in hodierna lectione actuū apl̃oꝝ. Hac die viri v̄berant mulieres: put sub pascha dictū est. Hac etiā die ad fontes imus: p eo ꝙ hodie in introitu viri btī aqua sapiētie potati referunt̃: ⁊ in offertorio fontes aquaꝝ aperuisse memorant̃.

¶ De quarta feria p⁹ pascha. Rubrica.

Ostēso de tertia feria de celesti p̄ria: ⁊ p qd̄ hēat̃: ostenso etiaz in scda feria ꝙ in terrā fluentē lac ⁊ mel introducimur: iō nunc in hac quarta feria inuitamur ad illaz. Uñ introit⁹ est. Uenite benedicti p̄ris mei ⁊c. Math. xxv. ca. Qꝛ vero dicit dñs penitētiā agite appropinquabit eñ regnū celoꝝ: ⁊ qꝛ ibi nō intrant nisi purificati p pniam: iō btūs petrus in epl̃a. Aperiēs Act. iij. inuitat iudeos ad pniaz: iō autē ad penitentiam inuitat̃ hō: vt de filio diaboli fiat filius dei: ⁊ hec mutatio dextre excelsi ꝓpter qd̄ in rñsorio hr̄. Dextra dñi fecit virtutē. ¶ Sequit̃ all̃a de resurrectōe. Surrexit dñs ⁊c. ⁊ in alijs ecclesijs est. Christ⁹ resurgēs ⁊c. Semp eñ in his dieb⁹ aliq̄ de resurrectiōe dñr. In alijs eñ dr̄. Cū sederit. Math. xxvi. c. ¶ Quia vero hec mutatio fit etiā qñ hoīes fiūt filij dei ꝓpter p̄dicationē: iō in euāgelio manifestauit se iesus. Jo. xxi. c. dicit dñs: mittite in dextram nauigij rhete. hoc facit q̄ tm̄ p̄dicat ꝓpt̃ deū: ⁊ tūc trahūtur magni pisces. postea dedit eis piscē assum. Piscis assus xp̄s passus. hec erit refectio in p̄ria cū comedem⁹ panē angelorū: de quo in offertorio. Portas celi ⁊c. Postcōmunio est xp̄us resurgēs. Ro. vi. c. Et qꝛ btūs Laurentius fuit vn⁹ de magnis piscib⁹: ⁊ fuit assatus ꝓ xp̄o: iō fit statio ad btm̄ laurentiū.

¶ De q̄nta feria post pascha. Rubrica.

Quinta feria est de conuersione gentiū ꝓpter passionem ⁊ resurrectionē. vñ introitus est. Uictricē manū tuam laudauer̄t pariter xp̄iani: qꝛ sapientia aperuit os mutoꝝ. Uñ Isa. xxv. ca. Tunc claud⁹ saliet sicut ceru⁹: ⁊ aperiētur lingue mutoꝝ: qd̄ factū est qñ xp̄us demones eijciebat ⁊ faciebat hoīes mutos loqui. Uñ ī euangelio. Erat iesus eijciens demoniū ⁊ illd̄ erat mutū. In epl̃a vero. Angel⁹ dñi. act. viij. significat̃ cōuersio ista gētiū. Uñ dicit̃ ibi de eunucho q̄ ꝯuersus est a philippo q̄ interpretatur os lampadis siue os illuminās: qꝛ quādoqꝫ p scripturarū inspectionē vel p̄dicatōem ꝯuertitur hō: vt gētiles q̄ significant̃ p eunuchum. qñqꝫ vero p inspirationē ꝯuertitur ad dñm: vt habet̃ in euangelio ꝙ apparuit ma. magda. ¶ Quia vero p ꝯuersionez gentium fact⁹ est xp̄us lapis angularis: iō in versu rñsorij habetur. Lapidē quē reprobauerunt edificantes ⁊c. Et qꝛ vera ꝯuersio fit p pniam: iō sequitur all̃a. Math. xxvi. In die resurrectōis mee dicit dñs. Precedā vos in galilea. i. ī trāsmigratiōe de vitijs ad virtutes. ¶ Euāgeliū Maria stabat. Jo. xx. c. est de apparitōe dñi. Ma. mag. ī specie hortulani siue pegrini: q̄a pegrinus est deus hōi q̄diu est in pctō. ¶ In offertorio. In die solēnitatis. Exo. iiij. ⁊ xiij. c. similiter ꝓmittit̃ cōuertentibus vera beatitudo. ¶ In postcōione v̄o. Popul⁹ ⁊c. i. Reg. ij. c. ad laudādū inuitamur. ⁊ fit statio ad sctōs

apostolos: qꝛ in philippo q̄ interp̄tatur os lā-
padis intelligūtur oēs apl̄i: ꝑ quoꝝ p̄dicatio-
nem ꝯuersio gentiū facta est. Item qꝛ fratres
dñi de quibus in euangelio legit̄ sunt apl̄i: ꝑ
quos os muti apertū est et deserte lingue in-
fantium: ideo statio fit ibi.

¶ De sexta feria post pascha. Rubrica.

Exta feria est de i-
stitutione baptismi. vnde ītroi
tus est. Introduxit eos dñs. s.
de egypto. i. de tenebris pecca
ti ⁊ inimicos eoꝝ operuit ma-
re. i. baptismus. ⁊ subijcitur ibi ter all̄a ꝑꝑ libe
rationem ab hostib⁹ ⁊ donuꝫ gratie. ¶ Post
modum sequit̄ epl̄a. Xp̄us semel. i. pe. iij. in q̄
beatus petr⁹ agit de baptismo ⁊ de arca noe:
sicut in diluuio ꝑ arcā salue facte sunt aīe licꝫ
pauce. s. viij. similiter ⁊ in baptismo: qꝛ sicut in
aquis diluuij q̄ inundauerunt totū mūdū: mū
dus a peccatis purgatus est: ⁊ per arcam aīe
salue facte sunt: ita ⁊ in aquis baptismi in quo
oīa peccata mūdata sunt ꝑ ecclesiā saluati su-
mus. ¶ Sequitur graduale. Hec dies quaꝫ
fecit dñs. versus. Benedict⁹ qui venit in noīe
dñi. Est eñ homo qui cōsecrat baptisma: sed
deus est q̄ inuisibiliter baptizat. Uñ sequitur
Deus dñs ⁊ illuxit nobis. s. per illuminationē
legis dñi. All̄a est. Angelus dñi. cū duplici v̄-
su sicut in die pasche in quibusdaꝫ ecclesijs: qꝛ
in hac die agitur de institutione baptismi. vn⁹
versus est ꝓpter xp̄i resurrectionē in corpore.
alius ꝓpter stolā anime quā in baptismo su-
scipiunt baptizati. Euangeliū vero est de īsti-
tutione baptismi ꝟm Math. vlt. ca. vndecim
discipuli abierunt in montē quē cōstituit illis
iesus: ⁊ sequitur ibi. Euntes docete omēs gē
tes baptizantes eos in noīe pa. ⁊c. ¶ Et qꝛ ī
memoria debemus habere istū diem ꝓpter ī-
stitutionez baptismi: ideo sequit̄ in offertorio
Erit nobis memorialis dies ista ⁊c. Exo. xij.
⁊. xiij. ca. memorialis quidē est dies in qua de
vitijs ad virtutes transim⁹: hec enī dixit moy-
ses de die pasche. ¶ Postcōio. Data est mi-
chi oīs ptās. Math. vlt. c. Quia vero btā vir
go creditur interfuisse in institutiōe baptismi:
qꝛ vt hieronym⁹ ait hoc apud nazareth in do-
mo ei⁹ actū est: iō hac die fit statio in eccl̄a ei⁹.

¶ De sabbato in albis. Rubrica.

Equitur de sabba
to in albis in quo est introitus
Eduxit dñs ppl̄m suū in exul-
tatione: hoc maxīe in extremo
sabbato fieri intelligimus qñ
erit verū sabbatū: sed ne iudei credant hoc di-
ctum esse de se. sequitur in epl̄a p̄me pe. ij. ca.
Fratres deponētes oēm maliciā ⁊ doluꝫ ⁊c.
Sequitur duplex all̄a sine graduali. Primo
qꝛ nūc termīatur septuagesima post quā seq̄t̄
octaua resurrectiōis: qñ habebit̄ duplex stola
aīe. s. ⁊ corporis: ⁊ cessabit labor opis: de quo
dictū est in ꝓhemio hui⁹ partis. ⁊ sub ti. de se-
ptez dieb⁹ post pascha. ⁊ in quarta ꝑte sub ti.
de all̄a. Secūdo qꝛ in die iudicij plenum erit
gaudiū ꝓ dñica ⁊ nr̄a resurrectōe. Tertio ge
minat̄ all̄a: qꝛ tunc erit leticia sempiterna. q̄a
eñ erit leticia vnū all̄a: qꝛ sempiterna sc̄dm cō
cinitur all̄a. Quarto qꝛ in octaua resurrectio-
nis oīs sollicitudo deponet̄: q̄d significat̄ in
hac. viij. die in qua vestis candida sine crisma
le deponit̄: iō in albis nō cantat̄ graduale: sed
duplex alleluia: qꝛ tunc erim⁹ in albis. Itē quā
tum ad resurrectionē dñi nō dꝫ graduale can
tari: neqꝫ q̄ꝫtum ad baptizatos: ⁊ iō cantatur
vnū all̄a ꝓ baptizatis. s. Laudate pueri dñꝫ.
⁊ aliud de resurrectiōe dñi. s. Hec dies. Pre-
terea iō post all̄a. Hec dies. sequit̄ all̄a. Lau-
date pueri: qꝛ de leticia aīaꝝ transient ad glo
riam incorruptibilē corporꝝ. Euangeliū vero
Una sabbati. Jo. xx. ca. est de duob⁹ discipl̄is
q̄ currebant ad monumentū. Pe. s. ⁊ Jo. q̄ si-
gnificant duos apl̄os. cucurrit tñ citi⁹ Johēs
id est iudaic⁹ ppl̄us: qꝛ hēbat ꝓphetas. s. Hie
remiaꝫ Isaiā ⁊ alios q̄ de passione dñi loquū
tur. s. Petr⁹ citi⁹ intrauit. i. gentilis ppl̄s nō tñ
intrauerūt iudei in multitudine. qui eñ credit
intrat: sicut dicit augu. Et attēde qꝛ epl̄a ⁊ e-
uangeliū hui⁹ sabbati cōcordant cū epl̄a ⁊ euā
gelio sabbati scti: ꝓut dictū est sub ti. de. vij.
dieb⁹ post pascha. In offertorio v̄o de illumi
natione post baptismū agūtur grates: Bene
dictus qui venit ⁊c. Postcōio est. Omēs qui
in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Gal. iij.

Die ista fit statio ad eccl̃iam beati iobañis in laterano: q̃ eñ ibi in p̃cedenti sabbato baptizati sunt pueri. ⁊ in. vij̃. die ī lege circũcidebãtur: ideo recte hac die ibi cõuenit̃ vt hoc spiritualiter agat̃ in baptizatis. ⁊ hoc est qđ dr̃ in epla. Deponẽtes oẽm malicĩa ⁊ oẽm dolum ⁊c. quasi modo geniti infantes: ne p̃ fenestras q̃ntz sensuuz intret mors. Dicit̃ aũt ad horas capl̃m. Xp̃us resurgens. Ro. vi. ca. ⁊ illud. Et purgate vet' ⁊c. ad corinth. v. ca. ⁊ illud. Xp̃s passus est. i. pe. ij̃. Quia vero in tota septuagesima q̃ vsq̃z ad hanc diem p̃tendit̃ pniam egimus: ideo ecclesia hodie celebrat in albis: vt magis ac magis albi simꝰ: sicut dñs ait ī euãgelio Matth. iij̃. Agite pniam appropinquabit enim regnũ celoꝝ. Quare hoc sabbatũ dicitur in albis: dictũ est sub pascha. Hac die dominus papa distribuit agnꝰ dei. Alicubi etiaz distribuitur cereus paschalis: de quo dictum est sub sabbato sancto.

¶ Alia expõ dictoꝝ. vij̃. dieꝝ. Rubrica.

Hoc est etiaz aliter dici q̃ ideo in p̃missis septem diebꝰ baptismalia celebrantur officia: vel q̃a baptizati sapia septiformi docẽtur. vel q̃ ipsorum tp̃is vniuersitas diez septenario volui: quibꝰ q̃ fides spes ⁊ charitas p̃cipue sunt necessaria: iõ tribꝰ psalmus ỹtimur in nocturnis. Singuloꝝ autẽ diez officia sic possumꝰ. vij̃. spiritibꝰ rbtitudinis coaptare. Officiũ quidẽ dñice resurrectõis ptinet ad timorẽ quo timemus terribilez sniam iudicis. Cũ eñ dicet p̃r ⁊ iudex oim. Resurreri ⁊ adhuc in fugillationez inimicoꝝ dicentiũ: q̃si moriet̃ ⁊ pibit nomẽ eiꝰ: tũc magnꝰ erit timoꝝ ⁊ tremoꝝ: vñ ⁊ in offertorio. Terra tremuit ⁊c. spũs timoris vt fundamentũ ponit̃. sz quare a timore icipientes in sapia terminamꝰ cũ Isa. ceperit a sapientia ⁊ descẽderit ad timorẽ: rñdeo. Isa. saluatorem descripsit q̃ carnẽ assumẽdo descendit. nos ỹo de terrenis ad celestia tendere, conamur: ⁊ iõ gradꝰ ascẽdẽdo ỹnumerare debemus: vt a tiore ad sapiam puenire possimus. In scõa feria legit̃ euangl̃m de duobꝰ discipulis eũtibꝰ in emaus q̃bꝰ dñs apparuit ⁊ scripturas moysi ⁊ oĩum ỹphaꝝ aperuit. Et attẽde q̃ lz hodie legatur euangeliũ de apparitione dñi: nõ tñ hodie sed beri appitio fuit. Ad pietatẽ ergo ptinet hoc officiũ in quo ptinetur rememoratio scripturaꝝ: ⁊ accedit ad mansuetudinem: put' ibi dictuz est. In tertia feria legit̃ euangeliũ. Stetit iesus. vbi multipharie suã resurrectionẽ p̃bat. s. p̃ visum ⁊ tactũ: p̃ gustũ etiã ⁊ p̃ auditũ cũ scripturas etiaz exponit qđ ptinet ad sciam. vñ in introitu. Aqua sapie ⁊c. beati viri potati referũtur. in offertorio. Intonuit. fontes aquaruz aperuisse memorant̃. in postcõione. Si cõsurreristis: que sursum sunt querere ⁊ sapere inbent̃. ⁊ in euãgelio sensus ad intelligendũ scripturas discipulis aptur. Scripturarũ q̃ppe intelligentia ⁊ sciẽtia: lamenti ⁊ luctus est causa effectua. Qui eñ legit in scripturis ỹphetas ⁊ eoꝝ dñm occisos quoquo modo doloze mordet̃: ⁊ q̃to q̃s peccata sua intelligit tanto in luctũ ⁊ pñe lamentuz p̃rupit. Lz igitur bis diebꝰ sit gaudẽdũs vacandum: tñ ineptã leticiã remoueamꝰ: ne carnes agni sine lactucis agrestibꝰ comedamus: q̃ bti qui lugent. In quarta feria legit̃ euãgelium de discipulis piscantibꝰ quos dñs inuitauit ad p̃randiũ: ⁊ dedit eis panẽ ⁊ piscẽ assum id est xp̃m cognoscere deũ ⁊ hoiem passum. q̃ est illa q̃dez saturitas de q̃ dicit̃. Beati q̃ esuriũt ⁊ sitiũt iusticiã q̃m ipsi saturabũtur: qđ ergo dr̃ ibi. Venite p̃ãdete. hoc est qđ cantat̃ ī introitu. Venite bñdicti patris mei pci. reg. Hoc eñ regnũ est p̃randiũ eternũ vbi erũt pisces magni: sz vnus sup̃ p̃unas nõ passiõis: sz amoris. Rõnabiliter aũt feria q̃rta nobis a xp̃o regnũ ỹmittit̃: q̃ in quarta etate regnauerũt Da. ⁊ Sal. in quoꝝ manibꝰ xp̃i regnũ spãlius ⁊ plenius significat̃. ⁊ q̃ Ihe. sup̃radictũ rhete traxit ī terrã. Ipsi eñ ỹmissa est eccl̃a. ipi specialiter dictũ est. Phasce. o. me. iõ p̃ epla sunnitur eiꝰ p̃dicatio de acti. apo. Ad saturitatẽ q̃z ptinet offerenda. Portas celi aperuit. ỹphetas q̃ p̃uerũt. angelos q̃ annũciauerũt. Mariam q̃ genuit. aplos q̃ p̃dicauerũt. doctores q̃ exposuerunt. p̃ hos oñis pluit dñs mãna in ore egentiũ aĩaꝝ. i. ỹbũ vel corpis sacrm: vt ñ deficerẽt in via tẽdentes ad patriã vbi comedent panẽ ãgeloꝝ. Ysus gdualis. Dextera dñi

fecit virtutē. ꝯgruit illi v̄bo euangelij. Mitti te in dexterā nauigij rbete. ⁊ est sensus. dexta dñi fecit virtutē: qꝛ potētia verbi mihi vniti fecit me vincere mortē: iōqꝫ dextera dñi exaltauit me. i. laudabilē me fecit. Et repetit. Dexta dñi fecit virtutē: vt oñdat resurrectōis q̄litatē scꝫ eternaꝫ. Uñ seq̄tur. Nō moriar: sꝫ viuā. iuxta quē sensum canim⁹ cū apl̄o in all̄a ⁊ cōione Christ⁹ resurgēs: ⁊ ꝑtinet hoc ad fortitudinē. Et qꝛ btūs Lau. fuit piscis assus fortis ī esurie: ⁊ esuriēs ī fortitudīe: iō fit ibi statō. ¶ Officiū q̄nte ferie ꝑtinet ad cōsiliū ⁊ mīam. Magnuꝫ eñ fuit ꝯsilium peccatricis pedes lauātis cū lachrymis vt mīam cōsequeret: ꝓut in euangelio dr̄. ¶ Officiū sexte ferie ꝑtinet ad mūdiciaꝫ cordis ⁊ corporis. In baptizato nāqꝫ de quo ibi agit lauant corp⁹ ⁊ anīa. Et qꝛ mūdis cordib⁹ visio dei ꝓmittit vt ibi dictuꝫ est. Btī mūdo corde: qñ ipsi deū videbūt. et ꝑ mundiciā ad intellectū ꝑuenit: iō recte ī euāgelio dr̄ ꝙ trāsmigrātes deū videbunt. ¶ In sabbato legit euangeliū in quo dicit ꝙ lꝫ Johan. p̄currerit: tñ Pe. sequēs citi⁹ in monumētum intrauit: ⁊ postea iohā. Hi ꝓut dictū est ibi sunt duo ppl̄i. Pe. significat gentes q̄ posterius venerūt ad noticiā passionis: sꝫ tñ primitus crediderūt. Jo. sinagogā q̄ in lege ⁊ ꝓphetis p̄us audiuit dñi passionē: sed nondum credere in mortuū voluit: credet aūt cuꝫ israel saluus fiet. ¶ De his duob⁹ ppl̄is. s. credentibus ⁊ nō credentib⁹ loquit Pe. ī epl̄a. Deponentes ⁊c. De credentib⁹ dicit in introitu. Eduxit dñs popu. s. in ex. Eduxit eñ dñs isrl̄ de egypto cū auro ⁊ argento: sed illis in deserto murmurantib⁹ ⁊ iō ꝑeuntib⁹ eduxit eos q̄ non murmurauerūt in deserto in terrā ꝓmissiōis: ⁊ ꝓpter eosdē dimittim⁹ graduale. ⁊ duplicatur all̄a: qꝛ tūc neophiti laborabāt: nūc deū voce ⁊ ope laudant. Ad eosdē ꝑtinet psal. Laudate pueri dñm. tot⁹ eñ ille psalm⁹ ad lectōeꝫ dirigitur gentiū: qđ ei⁹ illo fine ꝓbat. Qui habitare facit sterilē in domo. Eisdē pueris conuenit qđ canit in offertorio. Benedict⁹ q̄ venit in nōie dñi. Hunc eñ v̄siculū cantauerūt pueri occurrētes dño ad passionem venienti. Qđ sequit. Benedixim⁹ vobis de do. dñi. adiecit mater eccl̄ia dicens pueris suis. Benediximus vobis. i. signauimus vos baptismo nos q̄ sum⁹ familia dñi: quia dñs de⁹ illuxit nobis. Sequens versus. Hec dies. ad gaudiuꝫ spectat credentiū. ille alius. Lapidem quē reprobauerunt. ad sugillationē ꝑtinet iudeoꝝ. Ad eosdē credētes ꝑtinet postcōmunio. Omnes qui in xp̄o ⁊c. ꝑtinet igit officiuꝫ istud ad pacificos q̄ filij dei vocabunt. Dedit eñ dñs his q̄ credunt in nomīe ei⁹ filios dei fieri q̄bus datur sapientia ꝑfrui.

¶ De p̄ma dñica post pascha. Rubrica

In octaua pasche īcipit tēpus regressionis seu recōciliationis: ꝓut dictū est in ꝓhemio hui⁹ ꝑtis. ¶ Sane ī hac die dñica in quibusdaꝫ ecclesijs fiunt octaue pasche: ⁊ dicūtur respōsoria de die dñica ⁊ introitus. Resurrexi. ⁊ graduale quod derelictū erat resumunt hñtes respectū ad generaleꝫ resurrectionē: ad cui⁹ gloriam ꝑ gradus ascenditur. Christi eñ resurrectio in octaua etate facta est. Sed cū paschalis solēnitas significet illaꝫ octauā q̄ sequitur septenarium hui⁹ vite. Queritur quare habet octauas cū etiā eius solēnitas ꝓtēdat: nō tātum ꝑ octo dies: sed etiā vsqꝫ ad diem pēth. Respondeo: quia resurrectio futura significata est ꝑ circūcisionem: q̄ octaua die mandata est: cuius vere circūcisionis octo sunt beatitudines: quaꝝ octaua redit ad p̄mam. ⁊ iō ad rep̄sentandum has beatitudines solēnib⁹. viij. dieruꝫ officijs celebram⁹ octauas dñice resurrectionis q̄ est causa ⁊ signū nr̄e future resurrectionis. Has beatitudines coaptat Aug. in lib. de doc. xp̄iana. vij. spiritib⁹ omittēs vltimam: qꝛ redit ad p̄maꝫ. gradatim eñ a tīore ꝑuenitur ad sapientiā. Uñ. Initiū sapientie timor dñi. de hoc dicet in ꝓhemio septime partis. Quia ergo nouiter baptizati sunt pueri: ⁊ quia multos nouellos in quadragesima genuit ecclesia: ⁊ quia in illo tpe fuerunt apostoli pueri: ꝓpter qđ dñs fuit cū eis quadragīta dieb⁹ post pascha instruens eos in fide: vt possent oīno fieri spūales: ⁊ vt vrerentur igne spiritus scti ꝓpter istas tres cās siue nouitates instruit nos eccl̄a in fide in hoc tpe. Et iō in p̄

ma quidena legūtur Apo.et Act.apo.in qui bus libris habet de.vij.signaculis: vz de icar natiōe:natiuitate ꝛc.que xp̄s solus apuit:que sunt maxīa p̄ncipia fidei nostre. Postmoduz in alia q̄ndena cantat in rñsorijs de psalmis ꝛ in lectōib⁹ legūtur epl'e canonice vsq̄z ad ascē sionez dñi:vt supra fidē edificētur bona opa. psalmi eñ et epl'e bona opa designāt. ¶ Et attende ꝙ ante resurrectōem lex ꝛ ꝓphe lege bantur.post resurrectōez ṽo Apoc.ꝛ epl'e ca nonice q̄ sunt apl'oꝝ scripta legūtur ꝛ cantib⁹ iubilātur. Lex eñ et ꝓphete xp̄i passionem et resurrectionē p̄dixerunt:sed apl'i iam factā an nūciauerūt et testificati sunt:iōq̄z responsoriū illud cātat. Uirtute magna reddebāt apl'i te stimoniū resurrectōis. Rōabiliter quoq̄z legi tur Apo.et canitur:eo ꝙ in eo visio xp̄i ꝛ āge loꝝ collocutio memorat. In illa eñ vita quā paschale significat tp̄s aīe visione trinitatꝫ et angeloꝝ ꝯsortio ꝯgratulabūtur. Legit autē Apo.cum historia. Dign⁹es dñe:alias īcipit. Ego sum vitis vera. Qd aūt ī quodā rñsorio dr. Decātabat ppl's israel all'a.et vniuersa mlt titudo iacob canebat legitime. ꝛ Dauid cū cā toribus cytharā ꝑcutiebat in domo dñi. illud respicit ꝙ regno Saul destructo.i.mortis in perio:arca.i.humanitas saluatoris ī qua sunt māna.i.ṽbuz.et tabule testamēti.i.thesuri sa piētie ꝛ scie dei abscōditi in hierl'm ducit:ꝛ in tabernaculo collocat:vt eterna pacis visione fruatur:et ad p̄ris equalitatē gl'iosus exhibe tur. Cum aūt superi⁹ de tēporib⁹ infantie sal uatoris paululū dixerim⁹ esse legēdum nūc ve ro scripta ceteroꝝ apl'oꝝ:ptz ꝙ toto tpe siue ante passionē siue postea quo dñi p̄sentia me moratur ꝯgrue p̄cones no.te.loquūtur vt q̄si ab vberib⁹ sponsi filij ꝯsolatōis lacte potent. Hec nāq̄z scripture sunt vbera de quibus dici tur. Meliora sunt vbera tua vino:de quibus nos sic reficiat deus: cui⁹ mīa plena est terra: vt oēs de ipsi⁹ plenitudine accipiam⁹. Et no ta ꝙ ꝑm romanū ordinem legūtur.ix.lectiōes in dñicis a pascha vsq̄z ad pēth.ꝓut dictū est sub ti.de.vij.dieb⁹ post pascha. ꝓpter nouita tez autē triplicē que dicta est incipit introit⁹. Quasi modo geniti ꝛc.i.Pe.ij.c. In epl'a ṽo in fide instruimur que incipit. Omne qd natū est et deo vincit mundum ꝛc.i.Jo.v.c. Osten dit fidem ꝑ testimoniū in celo et in terra ꝛ ī cō sciētia. In terra cū dicit. tres sunt qui testimo niū ꝑhibent in terra:spūs:aqua:et sanguis:q̄z eñ clamore magno dñs emisit spm̄. et ꝙ ex eo iam mortuo exiuit sanguis ꝛ aqua indiciuz fuit humanitatꝫ.et hi tres vnū sunt.i.vnum si gnificāt. Ttres ꝑhibēt testimoniū in celo: pa ter in voce:ṽbuz in carne:spūs in colūba.ꝛ hi tres vnuz sunt.de testimonio ꝯscie sequitur in epl'a. Qui credit in filiuz dei:iā in se testimoni um dei hz.i.hoc dictat ei ꝯscia. seq̄tur duplex all'a. in dñicis eñ et festiuis dieb⁹ ab hac die vsq̄z ad penth.canit duplex all'a.de quo dictū est sub ti.de.vij.diebus post pascha.ꝛ sub sab bato in albis et sub septuagesima. p̄muz all'a est. Post dies octo. Jo.xx.c. Euangeliū. Cū esset sero. Jo.xx.c. Est de duab⁹ apparitōib⁹. p̄ria oīb⁹ apl'is in ipsa die pasche excepto tho ma.alia octaua die p̄nte thoma q̄ vidit et cre didit et tetigit et dixit: dñs meus et de⁹ me⁹. aliud vidit aliud credidit:vidit hūanitatem et credidit deitatē:ꝛ ꝯgruit factū interp̄tatōi no minis.thomas eñ interp̄tat abyssus.nam ꝓ funde intellexit:qui ex eis q̄ exteri⁹ vidit deita tis ītima penetrauit:postmodū īuitauit nos ī euāgelio btūs Jo.ad credenduz ab vtili ꝛ ho nesto.vtile ē eñ nobis credere:vñ dixit. Mlt ta signa fecit ihs que nō sunt scripta ī libro h. Postcōio est. Mitte manū ꝛc. Jo.xx.c.

¶ De scda dñica post pascha. Rubrica.

Sequitur de secun da dñica post pascha.q̄z eñ ꝑ xp̄i resurrectōem illuxit de⁹ no bis: non tantū ꝑuulis sed etiā perfectꝫ:ideo hec dñica de pa storibus est qui debent plene imitari xp̄m. vn de ītroitus est. Misericordia dñi plena ē ter ra:ea eñ non tantū ꝑuuli:sed ꝛ magni repleti sunt.et ideo sicut antecedēs dñica fuit de par uulis:sic ista est de perfectꝫ.vnde sequit. Uer bo dñi celi.i.apostoli firmati sunt.ꝛ q̄z Pe.lo quitur ad pastores in epl'a. Christ⁹ passus est pro nobis ꝛc.i. Pe.ij.c. ideo nūc fiunt synodi et fit statio apud sctm̄ Pe. In fine eñ dicit.

Conuersi eñ estis ad pastorē ⁊ ep̄m aīaꝝ vestrarū. Duo alla dicūtur. primū. s. Cognouerunt discipuli. ⁊c. est de resurrectiōe. in aliis tñ ecclesijs dr. Surrexit dñs. Math. vlt. c. aliđ scz Ego sum pastor bon⁹ ⁊c. Jo. x. ca. est de p̄latis. euāgeliuz vero. Ego sum pastor bon⁹. Jo. x. c. est de bonis p̄latis ⁊ mercenarijs. Offertoriū est. De⁹ de⁹ me⁹ ad te de luce vigilo: qꝛ p̄lati debēt semp vigilare. vnde in canticis cāticoꝝ dr. Inuenerūt me vigiles q̄ custodiūt ciuitatē. postcōio silr est de p̄latis. Ego sum pastor bonus.

¶ De dñica tertia post pascha. Rubrica.

In p̄cedētibus duabus dñicis ostēsum est ꝙ parui vel magni p xp̄i resurrectōz pleni sunt misericordia dñi. p̄ui cū dr in ītroitu p̄cedentꝫ dñice. Misericordia dñi plena ē terra. magni cū dr ibidez. Uerbo dñi celi firmati sunt. In hac vero tertia et ī sequētibus duab⁹ domīcis ante ascēsionem hortat nos ecclesia ad iubilū ⁊ exultatōem ꝓpter xp̄i resurrectōem et ascēsionem. vnde introit⁹ h⁹ domīce incipit. Jubilate deo oīs terra ⁊c. ⁊ ibi sequitur alla: quia iubil⁹ est exultatio mentis habita de eternis. soli autē deo iubilandū est. sequit p̄s. Dicite nomini ei⁹. i. hilari opatōe ip̄m laudate. et sequitur: silr ibi vnū alla: qꝛ ab vna radice ortū hñt oīa alia. i. a charitate. sequit. Date gloriā laudi eius. ⁊ ibidem ī fine sequitur triplex alla: qꝛ a potētia patris ⁊ sapientia filij: et a benignitate spūs scti ꝓcessit: ꝙ nos liberauit p passionez et resurrectōez suā: et iō laudand⁹ est de⁹. lz autez sit exultatio tñ incutit timor: ne spes sine timore luxuriet in p̄sumptōe. vnde sequit versus. Dicite deo q̄ terribilia sunt opa tua dñe. debz eñ timere nou⁹ popul⁹: qꝛ iudei excecati sunt q̄ erant ppl's peculiaris dñi: q̄ lz apposuissent custodes: tamē dixerūt: venerūt discipuli ei⁹ ⁊ furati sunt euz. ⁊ h̄ est qđ dicit p̄s. Mentiētur tibi. i. ad honorē tuū: qꝛ ex h̄ magis ꝯfusi sunt īimici tui. i. iudei. ⁊ sequitur ibi. In multitudīe v̄tutis tue. q. d. lz vidissent mlta miracla: vz solē obscuratū ⁊ petras scissas. in h̄ est etiā multitudo v̄tutis dei ꝙ mēdacia inimicoꝝ v̄tit in suū honorē. In epla v̄o monet Pe. baptizatos vt ambulēt in nouitate vite abstinētes a carnalib⁹ desiderijs dicēs. Obsecro vos frēs tāq̄ aduenas ⁊ pegrinos abstinere vos a carnalib⁹ desiderijs. i. pe. ij. c. ⁊ concordat cuz ītroitu: qꝛ gustato spū desipit oīs caro. quedā ecclesie dicūt alla. Xp̄s resurgēs Ro. vi. c. Euāgeliū est de resurrectōe. Modicū ⁊ non videbitis me. modicū. i. a morte vsqꝫ ad resurrectōez iteꝝ modicuz et videbitis me post resurrectōez: et modicū quia vado ad patrem. Jo. xvi. ca.

¶ De dñica q̄rta post pascha. Rubrica.

In quarta etiā domīca inuitamur ad iubilum ⁊ spālr īuitamur ad h̄ gētes. vñ introit⁹ sumpt⁹ ē de p̄s. īuitāte ad cātuz q̄ incipit. Cantate dño canticū nouū qꝛ mi. fe. Bernard⁹ inquit. Tria fecit dñs mirabilia ī īcarnatōe sua. Primū ꝙ mr̄ esset v̄go. scđm ꝙ de⁹ fieret hō. tertiū ꝙ p̄dicta pōt credere carnal hō. seq̄tur ibi. añ ꝯspectū gētiuz reuelauit iusticiā suā. i. filiū suuz. Seq̄tur v̄sus. Saluauit sibi dexteram ei⁹ ⁊c. Et qꝛ p fidē vniti sunt duo ppli. s. gētil et iudaic⁹: iō in orōne hr̄. De⁹ q̄ fideliū mentes vni⁹ efficis volūtatis ⁊c. Rursus qꝛ ista dñica q̄rta appropīquat ascēsioni: iō dr euangeliū. Uado ad euz q̄ me misit ⁊ nemo ex vobis ⁊c. Jo. xvi. et post. expedit vobis vt ego vadā ⁊c. Ostēdit eñ cā iubili. s. ascēsio. hīc ꝯsonat p̄ncipiuz epl'e bti Ja. i. c. Oē datū optimū: et oē donuz pfectuz desursuz ē descēdēs a patre luminū. ¶ Sequit ī euāgelio. Cū venerit paclit⁹. arguet mūdū de pctō. i. de īfidelitate. fides eñ pctm̄ excludit. vnde arguere de h̄ pctō est arguere de oī pctō: ⁊ de iudicio et de iusticia. dicit ergo đ pctō. s. qđ habēt. De iusticia quā non habēt. s. sctōꝝ: qꝛ vado ad patrē. i. in cordibus sctōꝝ hoīz: pducēdo eos ad patrē per cognitōez dei bonā: et extollēdo eos ad p̄ris cōformitatē: et tamē volunt hoīes sctis assimulari. de iudicio qđ nō timēt: quia p̄ricep̄s mūdi huius iam iudicatus est et adhuc sequūtur dānatum. et sufficeret de duobus arguere scz de fide quā non habēt ⁊ habere possent si vel

lent. ⁊ de iusticia siue de bona vita in qua nō imitantur sctōs: ⁊ ideo adiecit verbū timoris: scz de iudicio quod debent tales subire. Seq̄tur ibi. Et quecūq; audiet loquet̄. ⁊ huic concordat finis epl'e. Suscipite cū mansuetudīe insitum verbum ⁊c. Si eñ spūs sanct⁹ audit que loquitur: multo fortius dz hō audire ⁊ expectare donec deus in ipso loquat̄: qr q̄ de se ipso loquitur mēdatiū loquit̄.

¶ De dñica rogationū. Rubrica.

Quinto loco sequitur de dñica rogationū in qua instructos ꝑ quattuor dñicas quasi ornatos quattuor cardinalibus virtutibus monet annūciare alijs. vt qui audit dicat veni: ⁊ cortina cortinā trahat. extra sa. vnc. ca. vnico. dicēs in introitu: qui est Isa. lxiiij. c. ſm aliā translationem. vocē iocūditatis. i. no. testa. in quo ꝓmissa redduntur nō terroris: sicut vet⁹ lex fuit: annunciate ⁊c. ¶ Hec autē dñica dicit̄ rogationum: ꝓpter ꝓpinquā ascensionē dñi quaz q̄a nos sequi nō possum⁹: ideo in oro̅ne docemur petere duo: que petēda sunt. s. vt cognoscam⁹ ⁊ faciamus. Dicit eñ oro̅. Largire q̄s dñe supplicibus tuis semꝑ spm̄ cogitandi q̄ recta sūt ꝓpitius ⁊ agēdi ⁊c. Uñ in epl'a redarguit beatus Ja. eos qui volunt cognoscere ⁊ nō facere dicens. Estote factores verbi ⁊ nō auditores tm̄ ⁊c. Ja. i. ca. quedam ecclesie dicūt all'a. Nonne cor nostrū ardēs ⁊c. Luc. vlti. c. ⁊ vsq; mō ⁊c. Jo. xvi. ca. In euangelio vero. Amē dico vobis ⁊c. Jo. xvi. ca. oñdit q̄d debeam⁹ petere. s. eterna dicēs. Usq; mō nō petistis q̄cq̄. qui eī petit tꝑalia nil petit qm̄ in eis q̄ nō quiescunt quies esse nō potest. vnde sequit̄. Petite ⁊ accipietis: qr dextra dñi sꝑ aperta est.

¶ De rogationibus. Rubrica.

In tribus diebus ante festum ascensionis dñi fiunt rogationes que dicūtur letanie. letanie aūt grece: apud nos supplicatio seu rogatio ē. In qua ecclesia sancta deū rogat: vt q̄ destruxit ꝯsiliū achitofel. destruat ꝯsiliū eoꝝ q̄ volūt viuere suꝑ pacē ei⁹. tūc etiā supplicam⁹ deo vt nos a morte subitanea ⁊ ab omni infirmitate defendat. rogam⁹ vero scōs vt ꝓ nobis apud deū intercedant. Et denoīatur greco vocabulo letania ꝓpter auctoritatē lingue grece: ꝓut dictū est sub pascha. ¶ Est autē duplex letania. s. maior ⁊ minor. Maior est in festo btī Marci: q̄ inuēta fuit a btō grego. ꝓpter pestem inguinariā seu inflaturā inguinū: cui⁹ īstitutionis causas Pau. mōtiscassini monach⁹ longobardoꝝ hystoriographus ita describit dicens: q̄ tꝑe pelagij pape tanta fuit inundatio aquaꝝ ꝑ italiam q̄ aque ascenderunt vsq; ad superiores fenestras tēpli neronis qđ erat rome. nec aque intrabant tēplū: tūc ꝑ tyberim effluxit multitudo serpentum: inter quos fuit maximus draco: ex quoꝝ flatib⁹ aer est corruptus: ⁊ inde emersit pestis inguinaria: qua homines passim ⁊ subito moriebant̄: ⁊ cuz pene tot⁹ roman⁹ ppl'us deleret̄. Pelagi⁹ papa oībus ieiuniū ⁊ ꝓcessionez indixit. Sz in ipsa ꝓcessione ipse cū septuagīta alijs expirauit cui substitut⁹ est gre. ꝑmus q̄ ⁊ magn⁹ dict⁹ est: et hāc letaniā vbiq; terraꝝ ſuari ꝑcepit. letania iōq; hec dicit̄ gregoriana vel romana. Uocatur etiā cruces nigre. qm̄ in signuz meroris extāta hoīm strage ⁊ in signū pnīe hoīes nigris vestib⁹ induebantur: ⁊ cruces ⁊ altaria nigris velabant̄. Tertio etiā modo dr̄ ꝓcessio septiformis eo q̄ btūs gre. septeno ordine iri in ea in maiorib⁹ ecclesijs ordinauit. In ꝑmo ordīe sunt clerici. in scđo religiosi. ī tertio scē moniales. ī quarto pueri. in quīto laici ꝑfecte etatis. in sexto vidue ⁊ cōtinentes. in septimo ꝯiugati. In alijs vero ecclesijs qđ nō possum⁹ in nūero ꝑsonaꝝ: supplem⁹ in numero letaniaꝝ. Nā septies letaniaz dicere debem⁹ ꝑusq̄ insignia deponam⁹. Cōtigisse aūt dicit̄ romanis premissa inguinaria pestis ꝓ eo q̄ cū in q̄dragesima ꝯtinenter vixissent: ⁊ in pascha corp⁹ dñi recepissent postmodū ludis cōmessationib⁹ ⁊ luxurie frena laxabant. Fuit q̄dem tam seua hec pestis: vt vbiq; hoīes subito ꝑimeret: ita q̄ sicut dicit̄: cū aliquis sternutabat sepe spm̄ emittebat. vñ cū aliquis sternutabat audiens statim accurrens dicebat. Deus te adiuuet. ⁊ abinde vt dicūt: hec adhuc consuetudo seruat̄ vt audiens aliquē sternutantez statim dicat.

De⁹te adiuuet. Rursus vt ferť cũ tũc aliq̃s osci
tabat; freq̃nter subito spm̃ emittebat. vñ cũ a-
liquis se velle oscitare sentiebat; cõtinuo signũ
crucis sibi imp̃mere festinabat; q̃ cõsuetudo si
militer vsq̃ hodie obseruať. Minor vero le-
tania q̃ etiã rogationes ⁊ ꝓcessiones vocať:
fit trib⁹ dieb⁹ ante ascensionez; q̃ sicut legiť in
burcardo libro. xiij. ca. exigentib⁹ inuenta est a
pud viennã a beato Mamerto epo vien̄. qui
ꝓpter pestem lupoꝝ ⁊ aliaꝝ feraruz in galijs
acriter homines ꝑimentium; ⁊ ꝓpter pericu-
losos terremotus illic crebro contingentes i-
dixit populis ieiuniũ triduanũ ⁊ letanias insti
tuit. cessante vero illa ꝑsecutione ieiuniũ illud
in cõsuetudinem annue obseruationis deue-
nit. ⁊ sicut quidem referũt fuit ꝑ ecclesiam cõ-
firmatũ vt vniuersaliter obseruet̃. diciť autez
hec letania minor; q̃ a minori. s. a simplici epi-
piscopo ⁊ in minori loco. s. in viẽna inuenta ẽ.
Illa vero diciť maior; q̃ in maiori loco. s. Ro
me. ⁊ a maiori. s. a magno Greg. ⁊ ꝓ magno
et grauissimo morbo inuẽta est. minor tñ anti
quior est tẽpore. nã instituta fuit tp̃e zenonis
imperatoris. maior vero tp̃e mauricij impera
toris. Fiunt etiaz letanie ꝓpter plures alias
causas. Unde liberius papa statuit vt ꝓ guer
ra; ꝓ fame; ꝓ pestilẽtia ⁊ huiusmodi aduersi-
tatib⁹ ĩminentib⁹ semꝑ letania fiat; vt sic ista
ꝑ supplicationes; orationes ⁊ ieiunia effugia
mus. Quia ergo hoc tp̃e maxime bella emer-
gere solent; ⁊ fructus terre; qui adhuc in tene-
ritate vl̃ flore sunt pluribus modis facile cor
rumpi solent; ideo hoc tempore fiunt letanie
vt rogemus deuz ꝙ talia nobis auertat; ⁊ ab
aeris intemperie; ⁊ a bellis; ⁊ ab hostib⁹ xp̃ia-
ne religionis nos eripiat ⁊ defendat; sup̃ hoc
patrocinia sãctoꝝ specialiter ⁊ generalr̃ ĩplo
rantes; ⁊ iõ rogationes vocanť. dicũtur etiaz
ꝓcessiones; q̃ tũc eccl̃ia ꝓcessionem facit ge-
neralem. ¶ Et est notandũ ꝙ rogam⁹ scõs ꝓ
pter nostrã inopiã; ꝓpter eoꝝ gl̃am; ⁊ ꝓpter
dei reuerentiã. qñ aũt letaniã ꝓ ĩminentib⁹ ꝑi
culis in penitẽtiali ⁊ flebili habitu facim⁹; illã
vltimã ꝓcessionem mulierũ plangentiũ post
dñm quãdo ducebať ad crucẽ repsentamus
plangentes iuxta mandatũ dñi sup̃ nos ⁊ sup̃
filios nostros. fiunt etiã hoc tp̃e letanie; quia
xp̃o ascendẽte qui dixit. Petite ⁊ accipietis;
cõfidentius ecclesia petit. Ieiunat em̃ tunc ⁊
orat vt parum habeat de carne ꝓpter carnis
macerationem ⁊ acquirat sibi alas per oratio
nem; que est ala q̃ aĩa volat in celũ; vt sic xp̃m
ascendentẽ libere sequi valeat; qui ascẽdit pã
dens iter ante nos ⁊ volauit sup̃ pẽnas vẽto-
rum; ⁊ hec est causa quare vltimam letaniam
siue vltimũ ieiuniuz ascensioni cõtinuatur; vt
vz ꝓpter orõnes ⁊ ieiunia deposita mole car-
nis xp̃m ascendentem sequi possimus. In le-
tanijs ergo fit ꝓcessio ⁊ cantatur in quibusdã
ecclesijs in ꝓncipio ꝓcessionis. Exurge domi
ne ⁊c. Frequentandum etiam esset ⁊ a pueris
dicendum illud canticũ euangelicuz. Sancte
de⁹. sancte fortis. scẽ ⁊ ĩmortalis miserere no-
bis. Nam Iobã. damascen⁹ refert in libro. iij.
cum apud cõstantinopoli ꝓpter quandaz tri
bulationem fierent letanie; quidaz puer e me-
dio populi raptus est in celũ; ⁊ hoc canticũ ibi
dem edoctus; demũ ad ppl̃m rediens illud in
conspectu omĩs ppl̃i decantauit ⁊ mox omĩs
tribulatio cessauit; qđ canticũ calcedoñ. syno-
dus approbauit. Huius ergo cantici laus et
auctoritas colligiť. ꝑmo ex eo ꝙ angel⁹ illud
docuit. secũdo ex eo ꝙ tantũ ꝯciliũ approba-
bauit. quarto ex eo ꝙ demones illud valde ti
ment. Ceterũ in ꝓcessione ipsa ꝑcedunt crux ⁊
capsa reliquiaꝝ sãctoꝝ; vt vexillo crucis ⁊ ora
tionibus sãctoꝝ demones repellanť; vt dictũ
est in quarta parte sub ti. de acces. pon. ad al.
Portantur etiã vexilla ad repꝛesentanduz vi
ctoriam resurrectionis ⁊ ascensionis xp̃i q̃ cuz
magna pꝛeda celos ascendit. vnde vexilluz ꝑ
aera incedens est xp̃us in celũ ascendens. Et
sicut vexillum in ꝓcessione ipsa multitudo fi-
delium sequiť; sic ⁊ xp̃um ascendentẽ magna
sctõꝝ collectio comitatur. Portantur etiã ve
xilla ad imitationez ei⁹ quod diciť in Isa. xi. c.
Et leuabit domin⁹ signum in nationes; ⁊ con
gregabit ꝓfugos israel ⁊ dispersos iuda col-
liget a quattuor plagis terre. Qđ v̄o cruces
⁊ vexilla portãtur a cõstantino sumpsit eccle-
sia; qui cum in somnis crucis signũ vidisset; ei-
q̃ dictum fuisset. Uinces in hoc signo; iussit
crucem in vexillis bellicis insigniri. Quod in
letanijs crux maior a crucis baiulo de alta-

ri sumitur: recolit ꝙ de xp̄i humeris tulit eam simon cananeus. ¶ In quibusdaꝫ locis fit letania per campos vt etiam a segetib⁹ demones expellātur: vel poti⁹ vt a dn̄o cōseruētur. Cant⁹ aūt in ꝓcessione q̄d significet dictū est in p̄cedēti ti. de acces. pon. ad al. Cōsueuit q̄ꝫ quidam draco cum cauda longa erecta ⁊ inflata duobus p̄mis diebus ante crucem ⁊ vexillam p̄cedere. vltīa vero die quasi retro aspiciens cauda et vacua atq̄ depssa retro sequit̄. Nēpe draco iste significat diabolum qui per tria tempora. s. ante legē ⁊ sub lege: ⁊ tpe gratie: que per hos tres dies significātur: hoīes fefellit: et nunc fallere cupit. in duob⁹ p̄mis tēporibus regnauit: et quasi dn̄s orbis fuit cauda lōga. i. potēter. ⁊ inflata. i. superbe īcedēs. vnde xp̄s illuꝫ īmundū principē vocat. et Jo. ait in Apoc. draco de celo cadēs traxit secum tertiā partem stellarū. i. hoīm. ⁊ do. in euāgelio. Uideo sathanā tanq̄ fulgur cadendeꝫ de celo. in cui⁹ rei figuram duobus dieb⁹ modo p̄dicto p̄cedit. in tēpore v̄o gratie per xp̄m victus est: et data est apostol' eijciendi sp̄us īmūdos ptās. ꝓpter qd̄ tertia die draco q̄si potestate ꝓpter fidei dilatatōem amissa: post crucem sequitur cauda vacua et demissa ⁊ nō longa: quia non audet ita potēter regnare vt prius: sed per suggestiones et latēter hoīes seducit quos videt pigros in bonis opibus et remissos nec viā vite sectātes: q̄si fur retro aspiciens si quis oberret et a rectitudine fidei cadat quem ad se quasi caudā trahat et sibi īcorporet. sicut ⁊ in deserto filios israel infirmos ⁊ debiles: et qui aberrātes remanebant vltimi: hostes post tergū veniētes necabant. In letanijs debem⁹ s̄m aurelia. ꝯci. ieiunare vel saltē cibis quadragesimalib⁹ ⁊ cappis nigris in signum penitētie vti. nec dꝫ quis vti veste solēni: ꝓpter qd̄ vocātur ꝓcessiones nigre. nō tamē debent cruces nigre vocari. de cōse. di. iij. rogatōes. In letanijs q̄ꝫ debent oēs a seruilibus opib⁹ vacare. s. viri ⁊ mulieres serui ⁊ ancille. de ꝯse. di. iij. rogatōes. et donec terminētur ꝓcessioni adesse: vt sicut oēs peccauerūt: sic et oēs ꝓ venia supplicent: oēs ad deuꝫ corda cum manibus eleuent. s. studium oratōnis erigant. Post ꝓcessionē cantatur missa ī aliqua ecclesia. et est ītroitus. Exaudiuit ⁊c. Rememorat eñ ecclesia p̄terita dei beneficia ad maioreꝫ speꝫ. et dei largitas īuocatur: vt per hoc conitiat futura. ex eo eñ ꝙ multotiēs exaudiuit ꝑpēdit̄ ꝙ adhuc exaudiet. exaudiuit inquā de templo sancto suo. s. per gratiā. ⁊ qꝛ non pōt hmōi esse exauditio sine dilectōe: seq̄tur v̄sus. Diligam te ⁊c. Iterum qꝛ non exaudiūtur nisi per ꝯfessionem: ideo dicit Ja. ī epistola. Confitemini alterutrū peccata vestra. q̄ est Ja. vlt. c. Et vt maior spes habeat̄ adhibꝫ exempluꝫ de helya qui petijt vt non plueret: ⁊ non pluit annis tribus: et mensibus sex: etiaꝫ postea ꝙ plueret ⁊ pluit. Si eñ Helyas solus exauditus est: multo fortius tota ecclesia exaudietur. manus eñ domini non est abbreuiata. ¶ Sequitur vnū alleluia. Confitemini. Sed cum in diebus antecedētib⁹ duplex alleluia cantet̄ quare in his diebus vnicuꝫ tātum dicit̄? Item cum in alijs ieiunijs nō dicatur alla: quare in hoc dicit̄? Ad primū dicim⁹ ꝙ sicut sepe dictum est duplex alla cantat̄ in añcedentib⁹ diebus: ꝓpter duplicem stolam que habebit̄ in resurrectōe cōi: anime videlꝫ ⁊ corporis. Officiuꝫ aūt paschale qd̄ hoc significat finituꝫ est: et ideo remota causa remouetur et effectus. i. q. vij. qd̄ pro medio. extra de ap. cum cessante. et de iureiuran. et si xp̄s. Ad scd̄m dicimus ꝙ ideo in alijs ieiunijs non cātatur alleluia: qd̄ est canticū leticie: quia fiunt ꝓ peccatis: ꝓpter qd̄ dicunt̄ ieiunia meroris. hoc autē ieiuniū et ieiuniū penthe. sunt exultatōis: quia nō fiunt ꝓ pctis: sed vt ptās diaboli remoueatur ⁊ pestis: et ideo in eis alla cantatur. Preterea ī hoc ieiunio d̄r alla propter gaudium ascēsionis qd̄ īminet. In euangelio vero. Si quis vestrū ⁊c. Luc. xxi. c. ostēdit̄ ꝙ debem⁹ petere perseuerāter ꝑ amicum qui dicit amico. Amice comoda mihi tres pan. ⁊c. si perseuerauerit pulsans ꝓpter improbitatē eius surget ⁊ dabit ei. per hoc habetur ꝙ etiā existens in peccato mortali si perseuerāter petierit exaudietur ꝓpter improbitatē. Allegorice amicus noster est xp̄s a quo intellect⁹ theoricus petit tres panes. s. fideꝫ: spem: ⁊ charitateꝫ: quia amicus. i. intellectus practic⁹. s. rō inferior. venit de via. i. de cōsideratōe tempo-

raliuz. Sequitur. Et non habeo quid ponaz ante illuz: qꝛ non ĩuenit in talibus spũalẽ refectõem: et sic petit superioꝛ intellectꝰ ꝓ inferiori: vel ꝓ tota aĩa. nõ eñ põt hr̃e aĩa vel rõ inferioꝛ aliquã refectõem spũalem: nisi ab intellectu supioꝛi cuiꝰ est ꝯtemplari celestia. Sequitur postea ibidẽ. Nũquid si petierit panem. i. charitatem. lapidez dabit ei. i. induratõez qđ est ꝯtrariũ charitati. i. nũquid dabit ꝯtrariuz. q. d. non. Silr̃ si petierit piscem. i. fidẽ q̃ nutritur in aq̃s baptismi: nũquid pro pisce dabit ei serpentẽ. i. ĩfidelitatẽ: a qua est oĩs vis peccãdi. q. d. nõ. Aut si petierit ouũ. i. spẽ: qꝛ in ouo est spes pulli: nunq̃d porriget ei scoꝛpionez. i. despatõez: q̃ retro ⁊ occulte pungit sicut scoꝛpio. despantiũ eñ est retro abire. q. d. nõ. Vel per panẽ intelligũtur oĩa que hoĩs victui sunt necessaria vt cibꝰ ⁊ potꝰ. ꝑ ouũ oĩa gña fetuũ: aĩaliuz et fructuũ. per piscẽ oĩa genera natatiliuz. ¶ Postcõmunio. Petite ⁊ acci. sumpta est de euãgelio. ¶ Ad horas đꝛ capl̃m. Confitemini. et illud. Helias hõ erat. et illud. Si q̃s errauerit. q̃ sunt Ja. v. c. ¶ In festo aũt beati Marci dicũt quidã epl̃am. Qui timet deum: q̃ est Eccl̃. xiij. c. alij dicunt. Silitudo vultus. que est Ezec. i. c. Euãgelium. Ego suz vitis. quod est Jo. xv. c. alij v̄o dicunt. Designauit. ¶ Scđa quoq̃z die rogationũ est idẽ officium quod in prima: nisi quia in quibusdã ecclesijs euangeliuz de Math. legit̃ in quo est eadẽ sentẽtia ⁊c.

¶ De vigilia ascensionis. Rubrica.

Quia vero ieiuniuz de quo p̃missum est non sufficit sine operibꝰ misericoꝛdie: ideo in vigilia ascẽsionis que est tertia dies rogationuz ecclesia monet ad opera misericoꝛdie dicẽs ĩ introitu qui est in quibusdam ecclesijs. Misericoꝛdia dñi ⁊c. Dicit eñ Gre. Si vis oꝛonez tuam ad celum volare: fac ei duas alas. s. ieiuniuz ⁊ elemosynam. cum bonis eñ desiderijs volamus ad celũ. Unde de dño dicit̃. Eleuatis manibꝰ ferebat̃ ĩ celũ. In alijs tñ ecclesijs dicit̃. Oẽs gẽtes. Epistola v̄o que est in quibusdam ecclesijs. Multitudinis. nõ videt̃ cõcoꝛdare: ĩmo videt̃ p̃posteratio: qꝛ post ascensionem dñi factum est vt multitudinis credẽtium esset coꝛ vanum et vna aĩa. Sed hoc fit duabꝰ de causis. Prima vt epl̃a ꝯsonet euãgelio. Subleuatis oculis ⁊c. Jo. xvij. c. ĩ quo dicit dominꝰ. Pater clarifica. i. manifesta filium tuũ. Et postea rogat dicẽs. Rogo vt vnũ sint sicut ego et tu vnuz sumus. extra de sum. tri. c. ij. Hec autẽ vnitas ostẽditur in epistola. Alia causa est qꝛ quãdo ex vero coꝛde dantur elemosyne oĩa reputãtur cõia: sicut dicit apostolꝰ de mãna ꝙ qui plus collegit nõ plꝰ abũdauit: ⁊ qui minus: nõ habuit minꝰ. qui eñ diues est ꝓpter hoc nõ debz amplius comedere: sed alijs distribuere: ⁊ hoc đꝛ in epl̃a. Et erant illis oĩa cõia. Ideo aũt p̃dictum euangelium đꝛ hodie: qꝛ passurꝰ oꝛauit homĩbus ĩnotuit cuz ascẽdit: vel quia in fine ꝯcludit̃. Ego ad te venio. in quo rogat ꝓ bis quos dedit ei pater vt sint in patre vnũ: cuz oĩa sint in fide ⁊ charitate vnum. i. ꝯcoꝛdia vniti vicissim. vñ p̃cedit epl̃a. Multitudinis credentiũ. Hilariꝰ vero sic exponit predicta v̄ba. Rogo vt sicut ego et tu vnũ sumꝰ. s. non tantũ volũtate sz etiam natura: sic et ipsi vnũ sint. s. vnitate spũs ⁊ gr̃a spũs sancti. In alijs tñ ecclesijs đꝛ epistola. Unicuiq̃z vestrũ. ad Ephe. iiij. ca. Offertoriuz est. Viri galilei. Act. i. c. Postcõio ẽ. Nõ vos. Jo. xiiij. c. In alijs vero ecclesijs đꝛ. Petite. Mat. vij. c. Qꝛ ergo ĩ hoc officio de elemosyna ⁊ opibus mĩe agitur: ideo ĩ quibusdã locis vt p̃missas sibi alas acquirãt elemosynarũ largitõi intendũt: quã tñ vsq̃z in festũ ascensionis differũt q̃si tunc post xp̃m in celũ aduolent: ⁊ vt tũc liberius vacare possint. Quidaz tamẽ non ĩcongrue supradicta officia paschalis hebdomade per. vij. dona spũs scti ad eos referunt qui sunt in baptismo renati: vt renatꝰ afflatus spũ sapĩe dicat. Resurrexi. Per quid resurrexerit euãgelium declarat. s. per resurrectõem dñi. quid ĩde acq̃sierit spũs instruit ĩtellectus dicẽs. Introduxit nos in terrã. s. ecclesiaz. et adhuc addit spũs ꝯsilij: aqua sapĩe potauit eos. Quid inde quoq̃z acquirere debeat spũs indicat fortitudinis dicẽs. Venite benedicti patris mei. ꝙ ex his collatz bñficijs deũ laudare debeat. spũs scĩe docet dicẽs. Victri

eē ꝛc. Quid resurrectio renatis attulerit: indicat spūs pietatꝫ dicēs. Eduxit eos dñs in spe. et adhuc spūs timoris adiungit dicēs. Eduxit dñs populū suū. Pro his oībus beneficijs in baptismo collatis hoībus angeli gratulātur: hoīes deo ꝯfitent̄: et ad xp̄i p̄conia se inuicem exhortant̄: gratias agūt: iubilant: beneficia et bñficioꝝ causas rememorāt ꝛ ad maiora ꝯfidēter aspirāt. et circa hoc cetere partes officioꝝ subscripte hebdomade v̄sant̄. ꝛ inde est ꝙ hic mutatur ordo donoꝝ. Et attēde ꝙ per officia huiꝰ hebdomade ad q̄ttuor introitus quater. et ad tres ter ponit̄ alla: qꝛ sancta trinitas a quattuor mūdi partibꝰ collaudatur de xp̄i resurrectōe ꝛ de hoīm redemptōe. In p̄ma dñica. s. Quasi modo geniti baptizati monētur a matre tanq̄ īfantes īnocenter viuere et lac sancte scripture ꝯcupiscere: vt paschale sacr̄m per xp̄i resurrectōez acquisitū moribꝰ ꝛ vita teneāt. mundū vincant: vt cuꝫ xp̄o triumphent ꝛ leticiā in corpe et in aīa simul obtineant: ꝓpter quā leticiā alla duplicatur: qꝛ mortem euaserunt: et spem vite habere meruerūt: vel ꝓpter actōem et ꝯtemplatōez: vel ꝓpter gaudiū p̄dicatoꝝ et cōuersoꝝ. ¶ In scd̄a v̄o domica. s. Misericordia domini. baptizati iā instructi xp̄i mīam intonāt: ꝛ trinitatē p̄dicāt. nam in mīa spm̄i. in verbo filiū: in deo patrem annūciant. p̄ponunt v̄o spm̄i per quē sunt sanctificati. deinde filium per quē redempti. deinde patrem cui recōciliātur. et quia trinitatem cōcinunt: ideo ter iubilāt alla. ¶ In tertia domica. s. Iubilate. baptizati ad laudem dei totum munduꝫ inuitāt et trinitatez p̄sonāt: cuꝫ ibi in deo patrem: in nomīe filium: et in laudē spm̄i sanctum accipiunt. Et quia per duo precepta charitatis firmātur in fide trinitatis: iō prius bis: deinde ter cōcinūt alla. ¶ In quarta domica. s. Cātate. rursus baptizati ad dei laudem gentes conuersas īuitant et trinitatē cōmemorant: dum ibi in domīo patrem. p̄ mirabilia filium. per iusticiam intelligūt. s. s. ꝛ qꝛ fidez trinitatis gentes a quattuor mundi partibus acceperunt: ideo trinitatem sub quarto alleluia ꝯcludūt. ¶ In quinta domica. s. Uocem iocunditatis. rursus baptizati liberatorē suuꝫ gentibus suis annūciauerunt qui trinitatem per ter positum concinunt alleluia. Et sicut ibi continetur instantia predicātium sic in officio. Exaudiuit de templo sancto suo: sollicitudo se ab errore ꝯuertētium: et ideo officio vigilie: oēs gentes: applausus in celum intelligūtur ascēsoꝝ.

¶ De festo ascēsionis dñi. Rubrica.

In festo ascensiōis dñi: quod celebratur die q̄dragesima post pascha: quia xp̄s die quadragesima post resurrectōem celos ascēdit: fit ꝓcessio solennis. Precipit eīm dñs discipulis suis vt p̄cederēt in montem oliueti: vt viderent ipsum ascendere: et fecerunt ei ꝓcessionem. ꝛ ipse eleuatis manibus ferebat̄ in celum. de h̄ dictum est in q̄rta parte sub ti. de acces. pon. ad al. hec ꝓcessio significat ascensum de virtute in virtutem. et cantatur respōsoriū de ascēsione vt īuitemur ad ascēdendū post dñz. De bethania autē que interp̄tat̄ obedientia de qua eduxit apostolos ascēdit dñs. per quod significatur ꝙ sine obedientia nullus pōt ascendere in celum. Unde quidam cantāt in ꝓcessiōe respōsoria pertinentia ad ipsam eductōem: vt Eduxit dñs. ꝙ vero ascēdit de monte oliueti significat ꝙ p̄ opa misericordie opꝫ nos ascēdere. Cum igitur hac die ꝓcessionem ratōnabiliter agamus: nihilominus et hoc rōnabiliꝰ est ꝙ non celebretur anteq̄ tertia dicatur: sed ea cantata lꝫ ī die pasche et ceteris dñicis aliter fiat. et in paschali ꝓcessione ꝛ in dñicalibꝰ aqua benedicit̄ in memoriā et veneratōez baptismatis: ideoq̄ precedunt tertiā: in qua spiritus super discipulos ascendit: vt sicut prius baptizamꝰ: et postea spm̄i sanctū accipimꝰ: sic aqua benedicta prius nos ꝛ loca nostra aspergimus et postmodū aduētus spūs sancti memoriale. i. tertiā decātamus. Cur autem ī dominicis diebꝰ baptismatis memoria renouetur superius enodatur. in hac vero die tertia cātata ꝓcessio celebratur. simul̄r et oēs alie q̄ sine aque benedictōe celebrātur: tum vt misse ꝯiungātur officia: tum quia nullus eam sequitur nisi sanctificatꝰ spū sancto. De hoc etiam sub dñica sub ramis palmaꝝ dictū est. Facta

ꝓcessione cantaꝫ antiphōa. O rex glorie ꝓpter illud. non vos relinquā orphanos. Seqūtur ītroit⁹. Viri galilei q̄d ām̄iramini aspicientes in celū. Immotis eīm oculis aspiciebāt et diuti⁹ aspexissent nisi angeli eis ītimassent ꝙ recederent dicentes. Hic iesus q̄ assumpt⁹ est a vobis in celum: sic veniet quēadmodū vidistis eū ascendentē in celū.i.sic veniet ad iudi: eiū in nube. Nubes sīgnificat gr̄az: q̄ sine nube et sine gratia nullus pōt ascēdere: etiā xp̄s fm ꝙ homo: et hoc significat nubes in q̄ ascēdit: quia vo de ascensiōe dñi est ineffabile gaudium: ideo sequit̄ vsus. Oēs gentes plaudite manibus. Sequit̄ epla. Primū quidē sermonē ꝛc. Act.i.c. in qua bī de ascēsiōe. postea sequit̄ duplex alla: q̄ dñs ascēdit i duplici stola. et ita eadē rōne cātātur duo alla in ascēsione q̄ durāt vsq̄ ad pētbe. qua ꝛ in tpe pascbali ꝓmum alla est. Ascēdit deus in iubilatōe. i. in gaudio ineffabili antiquoꝝ patrū q̄ cuꝫ eo ascēdebāt. ꝛ apl̄oꝝ ꝛ angeloꝝ dicentiū. Quis est iste ret glie. Isa. Quis est iste qui venit de edom. Sequit̄. Et dñs i voce tube. i. in voce horribili: q̄ de voce loq̄tur angeloꝝ: vl̄ dñs p angelos cū dicebat apl̄is. Sic veniet ꝛc. vel q̄ iuitabat ad nuptias eternas: sicut et tuba solebat antiquit⁹ ūuitare ad nuptias tpales. Scōm alla est. Ascēdens xp̄s in altuꝫ. aliqui tamē dicūt. Non vos. Jo. xiij. c. Sequit̄ euāgeliū. Oarci rugientis. vlt. c. Recūbentibus vndeciꝫ discipul̄ ꝛc. vbi seq̄t̄. Et exp̄obrauit. ecce rugit⁹. in fine bī de ascēsione. Dñs q̄dez iesus post q̄ locut⁹ est eis assumptus est in celuꝫ. Potest etiā dici ꝙ eoꝝ q̄ hac die cātant: quedā sunt ascēsionis pacte narratio: vt illud q̄ narrat Jo. post passionē ꝛc. et illud. Ascendit deus ꝛc. quedā sunt ꝓsolatio sp̄si ad sp̄sam: vt illud. Non turbetur coꝛ vestrū neq̄ formidet: ꝛ illud. Ēpe est vt reuertar. ꝛ illō. Si non abiero paclit⁹ nō veniet. quedā sunt ꝓgratulatio sp̄se ad sponsuꝫ vt illud respōsoriuꝫ. Exaltare dñe. ꝛ illud. Ponis nubem. In narratōe spes ꝓcipitur. in ꝓsolatōe erigit̄. in gratificatiōe certificat̄ vel declaratur. sīlr in diurno officio narratur ascētio in epla et in euāgelio vbi dr ꝙ dñs assumpt⁹ est in celuꝫ et sedet ad dexterā dei in equalitate patris. et in alla. dñs in syna. cōsolat̄ sp̄sus. In alto alleluia. Non vos relinquā. ꝓgratulatur sp̄sa. In offerēda narratur pfecta esse ascensio. et in cōione dicēs. Psallite deo qui ascēdit super celū celi ad orientē. hoc est vsq̄ ad vbum sibi personaliter vnitū. q̄ non dicit̄ ortū vel oriturus sed oriēs: q̄ semp filius a patre ꝓcedit: vel sup celi celū ad orientē. hoc est sup firmamētū celi ad orientalē plagā. Q̄ aūt cantaꝫ in ītroitu et offertorio. Viri galilei. sunt̄ de epla; in qua clausula ꝓcutit̄ ab āgelis eoꝝ superbia: qui trās̄fixerūt: et eoꝝ mūdana sapia quid nō cognouerūt: et eoꝝ pigritia qui talēta sibi cōmissa cum lucro debito nō reportauerūt: ꝛ sollicitaꝫ eoꝝ desideriuꝫ qui aduēturuꝫ dñi diuti⁹ expectauerāt. Hoc eīm totū officiū ꝓsistit i sollicitudine ꝛ gaudio. Hoc eīm festuꝫ bz. x. dies pro octauis vt dictū est sub ti. de pascba. Hac die fiunt in quibusdam ptib⁹ elemosyne generales: vt dictū est in p̄cedēti ti. ꝛ in ti. de rogatōibus. Dicit̄ aūt in hac die ad horas ca. Primū quidē. ꝛ illud. Cūq̄ ītuerētur. ꝛ illud. Viri galilei. q̄ sunt. Act. i. c.

¶ De dñica post ascēsionem. Rubrica.

Hanc cōsequēter dicendū est de dñica post ascensionē. Siq̄dez ablato a se sp̄so magis deuota est ecclia. vnde orat in hac dñica i ītroitu. Exaudi dñe vocem meaꝫ quā clamauī ad te. Et sequitur ibi. Vultū tuū dñe requiraz. q. d. desiderio ꝛ cogitatōe sequar te: quia sum filia aquile. ¶ Sequit̄ epla. Estote ꝛc. i. Pe. iij. in qua habet̄ ꝙ vnusq̄sq̄ sicut accepit gratiā illā in alterutrū administret: de cōmissione talēti: et ꝙ mutua charitate sectemur nos: et sim⁹ hospitales ūicem sine murmuratiōe, ꝛc. Sic eīm adaptat nobis pennas virtutum quibus volare possumus ad celuꝫ post xp̄m: quia bonis operibus. s. charitate et misericordia quasi de mōte olīueti ascendimus. Sequitur duplex alla. Unū est in quibusdaꝫ eccles̄ijs. Dñs in syna in sancto. Sed quid est ꝙ dicit dñs in syna: cū non ascēdit de monte syna sed de mōte olīueti de bethania: sicut habetur Luc. vlt. Ad quod dicendum ꝙ de syna in sancto asce-

dit q̄tum ad interpretationem. Syna eñ interpretatur mandatū. ascendit eñ de sancto mandato: qđ est. Ite ⁊ p̄dicate euangeliū omni creature. Uel mandatum factū est. Negocium dñ venio. Ipse est eñ homo peregre ꝓficiscens qui vocauit seruos suos ⁊ce. Uel de sancto mandato ascendit: q̄ per impletionez mandatoꝝ dei ascendit xp̄s inquantū homo: ⁊ alij post ip̄m. ¶ Euangelium vero est de ꝓmissione spūs sancti. Cū venerit paraclyt⁹ q̄ a patre ꝓcedit spūs v̄tutis ⁊c. Jo. x. ca. alia patent. Sicardus ep̄us cremoñ. dixit in mitrali q̄ apl̄i post p̄mam vnctionem quā in christi morte susceperāt: insufflāte illo ⁊ dicente. Accipite spm̄ sanctū. scđm expectabāt quam ꝓmiserat dñs dicens. Si abiero mittā paraclytum ad vos. Expectātes ergo decantant ī introitu. Exaudi. qui v̄sus de psalmo. xvij. scilz Dñs illuminatio. assumit̄: cui⁹ titul⁹ est in fine psal. Dauid p̄us q̄ liniret̄. Agit̄ eñ ibi de vnctione dauid: q̄ fuit triplex. Primo eñ vnct⁹ ē in signū regis futuri. Secūdo in regez sup̄ tribum iuda. Tertio sup̄ totū israel. Nos q̄ idē cantamus: q̄ vnctionē tertiā expectam⁹. Prima eñ vnctio est in baptismo. Scđa in cōfirmatione aut in pnīe ꝯfessione. Tertia erit ī resurrectione. Uel p̄ma erit in apl̄is. secūda in iudeis. tertia in gentibus. ¶ Et qm̄ apl̄i vt diximus erant expectātes in templo ⁊ orantes: laudantes, ⁊ benedicentes deū: idcirco in nr̄a expectatione in epl̄a. Estote prudentes. inuitamur ad oꝛones: ⁊ in offerenda. Lauda aīa mea dñm: ꝓuocamur ad laudes. ¶ Quis autem fuerit effectus illi⁹ apl̄ice vnctionis: euangelium declarat. Cū venerit. ibi dicit̄. Uos testimoniū p̄hibebitis. qui ab initio mecū estis. In quibusdā ecclesijs est offerto. Ascēdit đs. Et postcōio. Pater cū essez. ¶ Et attēde q̄ ob p̄missam causam. s. qm̄ apl̄i expectabāt indui virtute ex alto. hec hebdomada dr̄ expectationis in q̄ solēt q̄dam ieiunare ⁊ oꝛoni vacare vsq̄ ad penth. eo q̄ apl̄i ieiunasse legūt̄ p̄ hoc tp̄s. Sz magr̄ Guilbert⁹ ꝓbat ieiunādū nō esse: q̄ est de paschali tp̄e: ⁊ de q̄nq̄gesīma penth. Hiero. Ambro. Aug. lxxvi. di. scire. ⁊ ca. opz. aiūt inter pascha ⁊ pēth. nō eē necesse ieiunia inducēda. volūtate, eñ oī tp̄e a cibis p̄cipiendis possum⁹ abstinere: sed ex necessitate non opz. Unde ambro. p̄ hos q̄nquagīta dies ieiuniū nescit ecclesia: sicut ipsa dñica qua dñs resurrexit. Sunt eñ oēs hi dies velut pascha ⁊ dñica celebrādi: in q̄bus sicut ait Beda. maioribus epulis ⁊ hymnis celestib⁹ est vacandū ob reuerentiā dñice resurrectiōis ⁊ ob memoriā dñici cōuict⁹ cum discipl̄is: ob spem glorie īmortalitatis. verūtamen ab hac auctoritate penitentes excludunt̄. Sz ⁊ grego. letanias excipit. ⁊ etiā cōcilium aureli. de cōse. dist. iij. rogationes. illud tñ voluntarium est. ¶ Illud etiam notabile est q̄ octauā ascēsionis q̄ deberet in quinta feria termīari: vlterius opz ꝓrogari. Licet eñ officium dominice in quīta feria repetatur: tamē in nocturnis officijs sexte ferie ⁊ sabbati: inuitatoriū ⁊ rñsoria de ascensione cantant̄. verūtamen nocturnales psalmos dicimus cum trib⁹ lectionib⁹. ⁊ Te deum laudamus. omittim⁹. ¶ Prorogatur ergo octaua cum apl̄i essent laudātes deum. de hoc dictū est sub pascha. Nec vacat a mysterio: qm̄ apl̄i expectātes p̄ obseruationem decē p̄ceptoꝝ paraclytū: mysteriū denarij accipere meruerunt. ⁊ nos etiā expectātes ob eandem obseruationē: denariū vite p̄cipiemus eterne. In his decē dieb⁹ legēdi sūt act⁹ apostoloꝝ: quos q̄ sequitur spm̄ scm̄ accipiet ⁊ denariū ꝓmerebitur.

¶ De vigilia penthecosten. Rubrica.

Sequitur de vigilia penthec. in qua sicut in vigilia pasche celebrat̄ baptisma: q̄a iste due festiuitates sunt maiores ⁊ magis necessarie int̄ omnes. In vigilia eñ pasche celebrat̄ baptism⁹: q̄ in passione xp̄i oēs baptizamur: q̄ redimimur ⁊ iustificamur. nihil eñ nasci nobis ꝓfuit nisi redimi ꝓfuisset. Itē redimi nihil ꝓfuisset: nisi paraclytus mitteret̄. ⁊ ideo in vigilia penthecо. celebratur baptismus: quia tūc p̄ spūm sanctū mūdamur ⁊ sctīficamur: qm̄ dñs in celum ascendens discipl̄is ꝓmisit dicēs. Johēs q̄dez baptizauit aq̄: vos aūt baptizabimī spū scō. nō post multos dies. i. post. x. dies qđ ⁊ fa

ctū est. ꝓpter hoc ergo ecclesia in decima die post ascensionez celebrat baptismū ad notandū ꝙ nostri neophiti baptizant̄ in spiritu sancto quēadmodū ⁊ illi. Bantizant̄ etiā hodie solēniter: tū ad hoc vt post pascha nati vel necessitatibus impediti baptizentur: tum qꝛ petrus hodie tria milia hoīm baptizauit: tuz qꝛ dei filius ī dei digito fortē deuicit: ideoqꝫ idē opus ꝑ idem mysteriū rep̄sentat̄ digito veniēti ⁊ filio resurgenti. tum quia baptismi regeneratio ꝓpria est spūs sancti operatio. tum quia sicut hodie descendit in apostolos: quē descēsum dn̄s baptismū appellauerat dicēs. Vos aūt baptizabimini spū sancto: sic in baptismate descendit licet inuisibiliter in baptizatos.

Sed cuz spirit⁹ sanct⁹ die dn̄ica ⁊ hora tertia missus fuerit in discipulos: quare baptismus fit in sabbato ⁊ hora nona? videt̄ enī ꝙ deberet poti⁹ hora tertia celebrari. Respondeo q̄uis baptisma fiat ī sabbato tn̄ ad illud baptisma ꝑtinet qđ apostoli acceperūt in die pēth. ⁊ q̄uis illud eadē die vel hora nō celebret̄ ꝑꝑ aliquas fluctuantes mūdi occasiones: tum ꝓpter sacramentū: qđ in se cōtinet imitando xp̄i mortē ⁊ ei⁹ resurrectionē ne mēbra caput precedant: debem⁹ illud baptisma eidez diei ⁊ dationem spūs sancti eidem hore deputare. In baptismo em̄ nō tm̄ representatur sepultura saluatoris: sed etiā mors xp̄i: ꝑ quā baptism⁹ plenā recipit efficatiam: ⁊ ipse hora nona emisit spm̄. Centurio quoqꝫ sicut ex act. aposto. habetur: eadem hora audiuit ab angelo. Audite sūt orones tue: ⁊ eadē hora a btō Pe. baptizatus est. et hora nona angel⁹ dn̄i venit ad eum nūcians ei vt mitteret ad Pe. qui eū baptizaret. xxvi. di. deinde. ij. q. vij. nō oīs. Inde ergo mos īoleuit vt hora nona fiat baptism⁹ solēnis. Alie em̄ sunt hui⁹ hore p̄rogatiue: ꝓut dictuz est in q̄nta ꝑte sub ti. de nona. iō aūt spūs sanct⁹ dat⁹ est discipulis hora tertia: q̄a fidē scē trinitatis p̄dicaturi erāt. Hoc sabbatuz intitulat̄ sabbatū. xij. lectionū: qꝛ in p̄mitiua eccl̄a. xij. lectōes legebant̄: vt dictū est sub iiij. feria tertie dn̄ice aduent⁹. Offm̄ aūt hui⁹ diei fere idē est in pl̄ibus eccl̄ijs cū officio sabbati paschalis: ⁊ lectiōes legunt̄ ante baptismū ad instructionē baptizandoꝝ. ⁊ legūt̄ sine titulis ꝓut ibi dictū est. Verūtamē quedā lectiones ibi legunt̄ q̄ nō hic. ⁊ quedā ibi q̄ hic: p̄postere tamē. Ibi est em̄ p̄ma lectio In p̄ncipio: hic vero est p̄ma. Tētauit. Itē ibi p̄us legit̄. Apprehendēt septē mulieres ⁊c. ⁊ post ea Scripsit moyses ⁊c. hic v̄o ecōuerso. Circa qđ notandū est ꝙ duo fuerūt p̄res. vn⁹ s̄m carnē. s. Adā q̄ ꝓpter inobedientiā deo displicuit: ⁊ in quo omēs peccauerūt ⁊ mortui sunt. Aliter s̄m spūm Abrahā q̄ ꝓpter obedientiā placuit deo: ⁊ ei⁹ imitatores liberati sunt ⁊ viuunt. De p̄ma agit̄ in vigilia pasche. vn̄ tūc p̄mo legit̄. In principio ⁊c. vbi describit̄ dignitas hoīs ꝓ quo oīa facta sunt: vt causa ei⁹ miserabilior appareat: ⁊ inde est ꝙ nō seq̄tur ibi canticū: qꝛ nō bene nobis cantauit: īmo ꝑ eum nascimur ad lucē. Adijcit̄ tn̄ lectio. Factū est in vigilia ⁊c. in quo ꝑ figurā maris rubri agit̄ de baptismo in quo egyptijs spūalib⁹ submersis veri filij israel liberati sunt. vnde sequit̄ ibi canticū victorie seu leticie. s. Cantemus dn̄o. Sed qꝛ imitatores Ade ad hoc vt liberent̄: p̄muz instruendi sunt in fide: ⁊ postea in moribus: iccirco p̄mo legit̄ ibi lectio illa. App̄hendent in qua de fide agit̄: ⁊ in qua xp̄us a septiformi gr̄a spūs sancti apprehensus ostendit̄: ⁊ postea illa. Scripsit moyses: in qua agitur de moribus. In hac aūt vigilia agit̄ de patre spūali. s. abrahaz. vnde legit̄ tunc p̄ma lectio. s. Tentauit de⁹ abrahā. ⁊ post eam dicit̄ canticum leticie: qꝛ nobis bene cantauit ⁊ ꝑ ei⁹ fidē ad gaudiū ꝓperam⁹. vn̄ dictū est ei. In semīe tuo bn̄dicent̄ oēs gētes. Aiūt tn̄ quidā nullū tractū sequi debere: qꝛ post ꝓmissionē sibi factam nullum cecinit canticū abraham: qꝛ nullum socium cuz quo cantaret habebat sol⁹ dei cultor ⁊ ꝑegrinus in terra aliena. Hec autē lectio bene congruit huic diei: quia in effusione spūs sancti data est gentibus benedictio: de qua dixit dominus ad Abraham. In semine tuo benedicentur ⁊ cet̄a. huic etiam recte congruit oratio. Deus qui abrahe ⁊ce. Secunda lectio est. Scripsit moyses. que datam legem declarat que hodie data est ⁊ nouam significat: que in cordibus fideliū diffusa est. vn̄ canticū seq̄tur in quo et̄na leticia repromittit̄ Sz qꝛ veri abrahe filij bonos habuer̄t mores

anteq̄ septez mulieres apprehenderent virū vnū.i.anteq̄ xp̄s septiformis gratia spūs sancti repletus nasceret:et postea in nouo test.p baptismū xp̄o cōiuncti sunt: ideo postea legit lectio. Apprehēdent septem mulieres virum vnum:que septez dona spūs sancti ꝓnunciat: que bonis moribus quēlz eoꝝ īformant. vne sequitur cāticum: quia bonos mores gaudiū comitat. Quarta lectio.s. Audi israel v̄tutes que dona comitātur:insinuat:vt sapiam:prudentiā:lumen et pacem. vnde canticum sequitur: quia ꝓ his et in his eternaliter gratulabimur.prima quidez resonat historiā.scda allegoriam.tertia tropologiā.q̄rta v̄o anagoge. Prima ergo lectio ē. Tentauit de⁹ abrahaz. Sz q̄d ꝑtinet mō dicere de īmolatōe Isaac: magis eñ ꝑtineret ad vigiliā pasche. Rñdeo d̄r ꝓpter ꝓmissiones que sunt ibi:vz Multiplicabo semen tuū sicut stellas celi. baptizati eñ sunt stelle. Et iterum. In semīe tuo baptizentur oēs gētes. hoc eñ ꝯuenit baptizatis qui sunt verum semen.i.veri filij abrahe. In lectōne vero apprehēdent septem mulieres ꝛc. ꝑ septē mulieres significant septē dona spūs scti que dātur ī baptismo.alia patēt. Postea fit ꝓcessio ad fontes:sicut ꝛ in vigilia pasche: ꝛ cantat missa sine introitu:qꝛ eccl'ia nō hz ad huc spm̄ sanctuz saltem in tāta plenitudine in quāta expectat eū ī crastino qui est principiū et finis oīs boni. ¶ In vigilijs ergo pasche et pēth. īcipit missa a Kyrieleyson sine introitu: vt dictū ibi est.et d̄r Gloria in excelsis deo.ꝛ h̄ more apl'oꝝ qui etiā priusq̄ spm̄.s. acciperēt erant iugiter in tēplo laudātes ꝛ bñdicentes dñm. Rursus qꝛ angeli gaudent de renatis:iō subiūgitur. Gl'ia in excelsis. ¶ Postea sequitur epl'a de actib⁹ apl'oꝝ. Cum apollo ꝛc.in q̄ habetur q̄ paulus baptizabat baptizatos a Jo.i.q.i.dedit.qm̄ in spm̄ sctm̄ non credebāt. dixerūt eñ. Sz neq̄ si spūs sanct⁹ est audiuimus. Postmodū sequit vnuz all'a.s. Confitemini.in gratiarū actōe ꝓ baptizatis:qꝛ ab oī pctō liberati sūt. Dicit ergo hodie all'a.nec d̄r flectam⁹ genua:qꝛ hoc est ieiuniū exultatōnis et leticie propter resurrectiōez et ascēsionem. ¶ Sequitur tract⁹. Sed quare hoc cū spūs sanctus oīa faciat leuia? Ad hoc dicenduz est q̄ hoc fit ꝓpter baptizatos qui mltos tract⁹ miseriarū passuri sunt si vixerint. ¶ Postmodum sequitur euāgeliuz Jo.xiij.c.de ꝓmissione spūs sancti. Si diligitis me mādata mea seruate ꝛc. Credo in vnū deū.nō est etiā omittendū:qꝛ cum symbolū hoc deriuatū sit a symbolo apl'oꝝ:fidem quā habebāt insinuat offerenda. Emitte. manifeste ad opationē spirit⁹ sancti ꝑtinet:qꝛ per eū renouat facies terre ex delicto Ade maledicta.per eū domin⁹ bñdicitur.per eum celū sicut pellis extēdit.i.scriptura vt quasi nihil lateat explanetur.sil'r et cōio. Ultimo ꝛc. Jo.vij.c.ad eandem ꝑtinet spirit⁹ sancti opatōem qui facit flumina velut aque viue de vētre credentis exire.i.affluentiā salutaris doctrine:et est vt quibusdam placet hec missa ꝑ Bñdicam⁹ dño ꝯcludenda. ¶ In vesperis hi psalmi s̄m quarūdaz ecclesiaꝝ ꝯsuetudinez ꝯcinūtur.s. Laudate pueri. Laudate dñm oēs gen. Lauda aīa mea dñz. Laudate dñm qm̄ bonus est psal. Lauda hierl'm dñm. eo q̄ in his psalmis laudes dei magis resonare vident. Ubi eñ spūs spirat organū ad laudes inuitat.

¶ De die sancto pēthe. Rubrica.

Enthecostes sicut et pascha apud hebreos celebre festum erat qd̄ post quīq̄z decades pasche celebrabat. vnde ꝛ vocabulū sumpsit. Nā penthe.d̄r a pentha qd̄ est q̄nq̄z:ꝛ costes qd̄ ē decez. Uocat eñ penthe.q̄nquagesim⁹ dies a pascha ꝓut iam dicet. ¶ Inter hoc festū et ad aduētum dñi cantat all'a.ꝛ Gl'ia in excels deo:ꝓut dictum ē in ꝓhemio hui⁹ ꝑtis.ꝛ subti.de.vij.dieb⁹ post pascha. Iccirco aūt all'a. frequēter cantat ꝑ totaz hebdomadā pen.qꝛ ꝑ dies pen.ecclesia per baptismuz deo populos ꝯgregat.et ideo saluti eoꝝ ꝯgaudēs quousq̄z albis vtuntur vestib⁹ hymnuz laudis decantāt. Tunc eñ stantes oramus in signū liberatōis eorūdem qui per dona spirit⁹ sancti de morte ad vitaz resuscitari meruerūt. Hac eñ die missus est in apl'os in linguis igneis. ¶ Sane octaua penth.a quibusdaz celebratur:quia sicut in septenario hebdomadaruz q̄

ꝓcedit itelligiť ꝑfectio bonoꝝ operũ ſeptiformis ſpũs: ita in octaua intelligiť ꝯſummatio ꝑmioꝝ quoꝝ vtrũq; apprehendiť ſpũs ſctõ iz tota trinitas vtrũq; operť: qm̃ idiuiſibilia ſunt opa trinitatis. ꝛc. ꝯſe. di. iiij. c. fi. Sed qz ſpũs ſanctus eſt amor patris et filij: et ex ſolo amore bn̄ dat et dabit nobis dñs: iccirco ſpiritui ſcõ aſcribitur. Alij vero nõ celebrãt octauã pẽtb. Nã cũ ſolũ ſeptẽ ſint ſpirit⁹ ſancti dona ſolũ ſeptẽ diebus fieri dz feſtũ pentb. Et iõ clemens papa dicit in ſua epla decretal. de feriis. capellanis. ꝙ hoc feſtuz caret octauis. Sed pari ratõe nec paſcha deberet octauã hꝫ niſi ſolum vnuz diẽ ꝓpter vnitatez. ¶ Rurſus hoc feſtũ ſeptẽ dieb⁹ agitur ꝓpter ꝑſentis vite ſeptenariuz: vel ꝓpt aĩaꝝ ſabbatiſmũ: vel qz ꝑ ſeptez ſpirit⁹ ſcti dona corꝑibus et aĩab⁹ plena gaudia ꝓferunť. Vñ ſeptez vltimi pſalmi a laudibus intitulãtur: qz per ſeptiformis gratie operatõem gaudia ꝓferuntur eterna. De bn̄ dicť ſub domica ꝑma poſt pẽtb. Utꝝ pen. ſit hebdomadaria feſtiuitas dictuz eſt ſub ti. de. vij. dieb⁹ poſt paſcha. ¶ In nocte pentbe. leguntur tres lctões: et dicunť tres pſalmi cuz tribus antipbonis: ſicut fit i nocte paſche: ad notandũ vnũ eſſe opus totiꝰ ſancte trinitatis in potẽtia miraculoꝝ. Quidã tamẽ legũt nouẽ lectões ſicut fit in alijs domicis: ſed tamen canonicuz ẽ tres dũtaxat legere ꝓpter ſacramẽtum baptiſmi in triuz ꝑſonaꝝ noĩe celebrati: vel ob triduanã domini ſepulturã cui ſum⁹ in baptiſmo ꝯſepulti. Rurſus iõ tres pſalmi cuz tribus antipbonis dicunť: qz ſpirit⁹ ſanct⁹ tria circa aplos opat⁹ eſt. Nã veteres inouauit: in nouatos ꝯfirmauit: et ꝯfirmatos ad alios cõuertẽdos miſit. ad ꝑmuz ptinet qđ dz in ꝑma antipbona. Fact⁹ eſt repẽte de celo ſon⁹. Ad ſcõm qđ dz in ſcõa. Cõfirma boc de⁹. Ad tertiũ qđ dicit in tertia. Emitte ſpm̃ tuũ. Eoruz eñ myſterio docti ſunt alij: et ſpiritu ſctõ interius renati. et qz in ipſis aplis duo opatur ſpũs ſctũs. ſ. remiſſionẽ peccatoꝝ et opatõem miraculoꝝ ꝛc. iccirco ille antipbone terminãtur ꝑ duplet alla. Veruz ſi diligẽter attendere volumus et ꝓferre pſalmos et antipbonas que dicunť in paſcha: cuz bis que dicuntur in pentb. alia ratio inueniť. Nam ibi infra bebdomadaz fit variatio ſpſalmoꝝ: antipbonarũ: et tonoꝝ: bic aũt nec in ipſa die nec in alijs fit variatio: et oẽs ille antipbone ſunt vni⁹ toni. ſ. octaui. et eiuſdem dñe. Ratio autẽ eſt: qz quaſi duplet baptiſma legim⁹ apl̃oꝝ. ꝑmum quo perceperunt remiſſionẽ pctoꝝ. naz eos baptizatos eſſe tpi baptiſmo ambigendum nõ eſt: vt dictum eſt ſub ti. de vigilia paſche. Scõm receperunt ad robur virtutum: et ad opatũez miraculoꝝ: et ad repulſionẽ illecebrarum oiz ſecularium. Primo baptizat⁹ fuerat Pe. cuz ad vocem ancille xpi negauit. Scõo baptizatus fuit in die pentbe cum coꝝ regibus et principib⁹ non timuit ꝑdicare verbuz dei. In ꝑmo ergo multa inſtabilitas et varietas fuit circa diſcipulos. In ſcõo vniformitas et ſtabilitas. In hunc etiã modu in eccleſia dei duo ſunt genera bonoꝝ. ſ. actiuoꝝ et ꝯtemplatiuorum. Actiua vita ꝯſiſtit in bonis opibus. i. in adminiſtratõe exterioꝝ. in qua ꝯſtituti ab amore tpaliuz nõ oĩno ſepanť. iz amore dei amori tẽporaliũ ꝓferant. Cõtemplatiua ꝯſiſtit in dilectõe et cõtẽplatiõe. Ille due vite p Mariã et Martbaz ſignificate ſunt extra de renũ. niſi. marie ꝑs dicta eſt optima. iurta illõ. Maria optimã partẽ elegit ꝛc. non tamẽ repbẽditur ꝑs Martbe: qz ipſa actiua vita bona eſt que bic incboatur et termiatur. Contẽplatiua vo optima eſt que incboatur bic et in futuro ꝯſummať. in illa tamẽ eſt multa varietas. in iſta vniformitas ꝓut in bac vita eſſe poteſt. antipbone ergo cũ pſal. que cãtanť in paſcba ptinent ad vitã actiuã: et iccirco in eis eſt varietas. antipbone vo et pſalmi que cantãtur in pẽtbe. ptinẽt ad ꝯtemplatiuã vitam: et iõ in eis ẽ vniformitas. in ꝑma eſſi antipbona q̃ ẽ in paſcba cantať et dz. Conſiliũ meũ nõ eſt cum impijs. bic dicit. Fact⁹ eſt repẽte de celo ſon⁹ ꝛc. ſpiritus ſeu ventus veniens ſolet pulueremꝫ a facie terre deijcere. magna eſſi eſt dña inter donuz ſpũs ſancti quo ſepantur fideles ab ipijs: et donum quo oĩs pulueis terrenaꝝ cogitationum a pectore bũano tollitur. illud ad actiuã vitam ptinet. boc ad ꝯtẽplatiuam. in ſcõa ibi dicitur. Poſtulauı patrem meũ ꝛc. bic vo dicitur. Confirma boc deus ꝛc. ad omnes q̃dez fideles ptinet eſſe de hereditate domini: ſz ad

paucos ꝓtinet esse a terrenis cogitationibus separatos: ⁊ in hoc cōfirmatos ne ad terrena redeant: sed ꝑ uersationem esse in hierusalē celesti ⁊ ibi alla cantare nō cessēt qđ hic petit. Jn tertia ibi dicit. Ego dormiui ⁊ somnū cepi ⁊c. hic dr. Emitte spīm tuū ⁊ creabūtur ⁊ce. Oēs fideles ⁊ bona, vitā reſurgūt vel reſurrexerunt: ſicut xp̄s a mortuis reſurrexit: qđ ibi dicit. hoc vero paucis renouatur facies terre id est rō aīe ꝙ fit ab oī puluere terreno ꝛ deſiderioꝝ immunis. ibi ergo hoc est in vita actiua q̄ ibi oſtenditur: est inchoatio: hic aūt hoc ē in cōtemplatiua q̄ hic oſtendit ē ꝓfectio ⁊ cōſummatio. ibi varietas b̄ vnifo:mitas. ⁊ ꝓpterea ibi variant antipbōe ꝛpſalmi: hic nō: ꝓp hanc cōſumationē ⁊ vnifo:mitatē notādā: antipbone ſunt octaui toni ⁊ eiusdē dr̄ie: qz octo ſūt beatitudines: quaꝛ octaua redit ad caput. nam i ꝑma dr̄. Bti pauꝑes ſpū ⁊c. ⁊ i octaua. Beati q̄ ꝑſecutionē patiunt ꝓp iuſticiā. q. i. e. r. ce. Propt̄ hanc eandē ꝓſumationē notandū ꝙ in quibuſdā eccleſijs celebrat octaua pentb. ꝙ bos ꝯ ſeptem dies tres quotidie leguntꝰ lectiones. vt. vij. fratres tres ꝑcurent ſoꝛores. i ſeptē dona. ſ. ſ. p illos ſignificata tres virtutes ſcz fidē: ſpem: ⁊ charitatē: ꝑut gre. ꝑſequit in moralib⁹. boꝛ eſſi dieꝛ officia ſeptē doms. ſ. ſan. adaptant. beſternū igit ⁊ hodiernū ꝓtinet ad ſapiam ⁊ intellectū: vt ex op̄ib⁹ pz. Per totam etiā ſeptimanā ſunt ſolēnitates ſeruāde. Dicit. eſſi Gloria in ex. alla. credo. ite miſſa ē ⁊ te deū lau. ꝑut in ſe. ti. d: ceſ. dicit etiā adboras capl̄m. Dū cōplerent. Ac. ij. ⁊ illud Spiritus dñi. Sapi. i. c. ⁊ illud. Charitas dei. Roma. v. c. Sequit videre de officio miſſe. ⁊ quidem in die pentb. celebrat feſtū de aduētu ſpiritus ſci. Viſibiliter eſſi deſcendit tūc in diſcipulos. ⁊ fuit hoc miraculū ⁊ augmentū quod nō potuerūt calūniari iudei. Reſurrectionē eſſi ⁊ aſcenſionē calūniabant: ſz hoc nō potuerūt facere de aduentu ſpūs ſci: qz ex oī natōe que ſub celo eſt ꝓuenerant ad die feſtū: ⁊ tūc deſcēdit ſpūs ſanct⁹ viſibiliꝛ in diſcipl̄os: ſicut xp̄us ꝓmiſerat: ⁊ loquebant oīb⁹ linguis coꝛā oīb⁹ ⁊ iō incipit introit⁹. Sapi. i. c. Spūs dñi replet orbē terraꝝ. i. eccl̄am q̄ dr̄ orbis terraꝝ: ſicut ei extra orbē terraꝝ nihil viuit ad ſām: ſic extra eccl̄aꝝ nil viuit ſpūaliꝛ. Sequit. Et hoc qđ ꝓtinet oīa. i. spūs ſcūs cui⁹ bonitati oīa ſub ſiſtunt. bz ſciam vocis. i. linguaꝝ. ⁊ ita potuit dare ⁊ dedit apl̄is. vñ cōfuſi ſunt inimici xp̄i. ⁊ iō ſeq̄tur x̄ſus. Exurgat de⁹ ⁊ diſſipent inimici ei⁹. ꝑ ſpīm. n. ſanctū omēs demones ꝓpellūtur ⁊ eijciunt. Rurſus impleuit orbē terraꝝ dū apl̄os inebriauit: quoꝝ ſon⁹ in oēm terraꝝ exiuit: de quo ſono dr̄ in epl̄a. Fact⁹ est repente de celo ſon⁹: ⁊ qñ orbis terre per quattuoꝛ clymata ſepaꝛat: nō quater in introitu alla cōcinitur. Duplex x̄o alla qđ poſt epl̄am canitur ſignificat duplicādā leticiā: vel. ſ. ſ. bis apl̄is fuiſſe datū. ſ. de terra ⁊ de celo: vel eos ſpū ⁊ mēte pſallētes: vel duoꝝ ppl̄oꝝ ꝓuerſionē. Et b̄ qđ ꝓtinet oīa ſciam bz vocis. i. nouit qua mēte q̄ſq̄ loquebat. vel bz ſciam oīm ꝑ q̄ ⁊ de q̄ b⁹ pōt vox hūana variari. vel ſciam vocis. i. vocez ſcīe. bz. i. facit nos bñe: vt q̄ ipo inſpirāte a poſtoli ꝓferrēt q̄ intelligētia ꝓnūciarēt. Et nota ꝙ ſ. ſ. paracl⁹t⁹ dr̄: qđ x̄bū grece: latīe ſonat aduocat⁹: qđ nomē ⁊ filio ⁊ ſpūi ſcō aſcribit. Vñ dñs in euāgelio. Rogabo ꝓtēm meū ⁊ aliū paracl⁹tū dabit vobis. ⁊ Jo. in euangelio. Aduocatū hēm⁹ apud ꝓtem ieſuꝝ xp̄m iuſtū. Dr̄ etiā paclyt⁹ ꝓſolatoꝛ. nā paclyſis dr̄ latine ꝓſolatio. Poſtmodum ſeq̄t epl̄a de act. apo. ij. c. Dū ꝯplerētur dies pē. dies. ſ. q̄nq̄geſima a reſurrectōe ſicut. n. q̄nquageſima die a paſcha fiebat pē. iudeoꝝ: ita ⁊ nr̄m fit. ⁊ ſicut ppl̄s iſrl̄ q̄nq̄geſima die ab īmolatōe agni paſchalis ſiue a paſcha qđ celebrauerāt in ramata venerūt ad mōtez dei oreb vel coreb vel ſynai qđ idē ē: ⁊ tūc legē accepert: ita ⁊ die q̄nq̄geſima a reſurrectōe dñi dat⁹ ē. ſ. ſ. diſcipl̄is in ſupiori cenaclo illi⁹ aduētū expectātib⁹. ꝓcipitur. n. leui. xxiij. vt i die pē. offerāt noui panes ſ. ꝓpōis ō nouis frugib⁹: ꝑ qđ ſignificat ꝙ debem⁹ deo gr̄as agere ex eo ꝙ eadē die ō dit nouā legē p. ſ. ſ. in q̄ die data ē lex vet⁹. ſ. q̄nq̄geſima die a paſcha: ō quo dicet in ꝓbemio ſeptime ꝓtis. de dono cui⁹ debem⁹ laudare deū: qđ ē offerre panē nouū: qz ēt lex vet⁹ ſpūaliꝛ itelecta noua ē. Et attēde qñ agn⁹ īmolat⁹ ē. xiij. die apl̄is. lex vo data ē. xiij. die mēſis tertij. dr̄ tñ eſſe data tertia die. Jam. n. vt iquit ſcriptura aduenerat tertia dies: ⁊ mane iclaruerat et

ceperũt audiri tonitrua. die nãq; tertia descẽdit dñs sup montẽ ad dandã legẽ ⁊ moyses ascendit ad deũ: ⁊ descẽdẽs narrauit oĩa plebi. manẽq; rursus ascẽdens. iij. tabulas scriptas accepit. ⁊ caue vt in scõo mẽse. xxx. dũtaxat cõputes dies. ꝑm lunã ergo. xvi. ĩ mẽse ꝓmo. xxx. in scõo. ⁊ quattuoꝛ ĩ tertio facũt ꝙquagĩta. ¶ Rursus in quinquagesimo ãno erat iubileꝰ annꝰ: q̃ interꝑtatur remissionis annꝰ. qꝛ septenis annoꝛ bebdomadibꝰ. i. xl. ⁊ ix. annis texit in quo clangebãt tube: oĩa debita remittebãtur: fui manumittebanť ⁊ libertas ꝓcessa confirmabatur. atq; possessiones alienate oĩbus restituebãtur: vt dictũ est sub dñica ꝙquagesime. ¶ Similr in diebꝰ pentbe. hunc numeꝛ post dñi resurrectionẽ obseruamꝰ suscipiẽtes aduemẽteꝫ in nos spũs scti gr̃am ꝑ quẽ efficimur filij dei ⁊ virtutũ possessio nobis restituitur. ⁊ remissa culpa ⁊ totiꝰ debiti cyrographo euacuato ab oĩ fuitutis nexu liberi efficimur. lxxv. di. hunc numeꝛ. Preterea iste numerus ꝙquagesimꝰ resultat ex septenario nũero ducto in seipso supadditavnitate. Septẽ ei sunt bebdomade a pascha vsq; ad pentb. ⁊ ita cõpetenter quinquagesimo die a pascha est pentbe. in quo datur spũs sanctꝰ cuiꝰ dona sunt septem q̃ danť ab vno. Judei esi septenarũ numerũ nõ sine figura in oĩbus obseruãt: ꝑput dictuꝫ est sub ꝙquagesima. Ascensio aũt facta fuit quadragesima die q̃ est numerꝰ pñie. et ꝟ cõpetens fuit: qꝛ ꝑ pñiam bõ fit filiꝰ deo. et ꝟ est ascendere. Sꝫ videť ꝙ sicut iudei ab ĩmolatione agni typici ꝙquaginta dies ꝓputando ibi faciebãt suũ pẽtb. ita ⁊ nos quinquagĩta dies ab ĩmolatiõe agni debereꝫ ꝓputare ⁊ sic debeamꝰ nr̃m pentb. facere in die veneris ãteq; mõ facimꝰ qđ docet cõputatio. Ad hoc dicimꝰ ꝙ nõ faciebãt cõputationẽ ab ĩmolatione agni: sꝫ a sequẽti dñica. Unde legiť Leuitic. xxiij. Numerabitis ab vltima die sabbati. i. a dñica q̃ est altera dies post sabbatũ. numerabitis dico septẽ bebdomade vsq; ad alteram diẽ cõpletiõis septime bebdomade. hoc dixit spũs sanctꝰ ꝑ moysen ĩuens ꝑ hoc pẽtb. xp̃ia noꝛ qđ sp est in die dñica. Dicit ergo Luc. de hac die. Dũ ꝓplerenť dies pen. erãt oẽs discipuli pariter in eodẽ loco. i. in cõsona ⁊ ꝓcoꝛdi vnitate: ⁊ factꝰ est repente de celo sonꝰ: qꝛ erãtibus in pñia que est annꝰ iubileꝰ: ⁊ ꝓpleto pẽtbe. erãtibus in vnitate datur spũs sanctꝰ: sed repente: qꝛ nescit tarda bñe rerũ molimina spiritus sancti gr̃a. Jn igne aũt descẽdit: qꝛ sicut ignis illuminat ⁊ inflammat: ita spũs sanctꝰ illuminat ad cognitionẽ dei: ⁊ iflãmat ad amorem dei. Apparuit ergo in linguis igneis: vt facundi essent in omni genere linguaꝝ. Et q̃a ipse est lingua q̃ de occulto siue bonitatis verbum ꝓtulit in vterũ virginis ⁊ ꝑfert verbum in coꝛde boĩs. Mat. x. Vos nõ estis q̃ loquimini: sed spũs patris vestri qui loquiť in vobis. Jpse esi quos replet eloq̃ntes facit. Sequitur. Quasi aduenẽtis spũs vehemẽtis. ꝟ aũt dicit: qꝛ nullus potuit resistere spũi sãcto; nec apl̃is. Unde dñs in euãgelio Math. Ego dabo vobis os ⁊ sapiaz cui nõ poterũt resistere ⁊ ꝓtradicere oẽs aduersarij vestri. Et de beato Stephano scriptũ est in Act. ꝙ nõ poterant resistere sapientie ⁊ spiritui qui loquebať Quia vero in epl̃a dicit. Et factus est repente de celo sonus tanq̃ aduementis spũs vehementis ⁊c. iõ ad hoc repsentandũ in nõnullis eccleſ̃s clangunť tube dũ sequẽtia dicit. Venit esi spũss. in spũ vehemẽti: qꝛ sicut ventꝰ vehemens ꝓjicit puluerẽ a facie terre: sic spiritꝰ sanctus ejicit a coꝛde boĩs oẽm terremtatez. Tubis quidẽ vtebanť antiqui: vt legiť in nũeris ad multitudinem ꝓgregandã: ad dimicandum ⁊ ad ꝓgratulandum in diebꝰ festuis. cũ diuersitate tamẽ sonoꝝ: quaꝝ vsus fuit tante virtutis in iubilo vt ad crepitũ siue sonũ earũ coꝛruerent muri hierico. Duo siquidẽ sunt duo testamẽta: vel ꝑdicatoꝛes: quibꝰ ad ꝓpinctuz fidei pplus euocatur ad pñiam ⁊ lachꝛymabilem ꝓpunctionẽ excitať: ad laudes dñi exhibendas inuitatur: ⁊ ad montẽ syon ⁊ ad ciuitatem sc̃am hierusalẽ: ⁊ multoꝝ miliũ angeloꝝ frequentiã: ⁊ ad futurũ dei iudiciũ ꝓuocatur. Et vide qꝛ in aduersis ⁊ ꝓsperis tubis clãgitur: qꝛ oẽ tempꝰ cõuenit vbo dei. Unde bñdicaz dñm in oĩ tpe sp laus eiꝰ in oꝛe meo. De oꝛganis dictũ est in quarta pte sub ti. de scis. Tunc etiã ex alto ignis ꝓjicit: qꝛ spũssanctꝰ descẽdit in discipulos in igneis liguis. etiam flores varij ad denotandũ gaudiũ ⁊ diuersitatẽ linguaꝝ

rum ꝛ virtutū. Colūbe etiā ꝑ eccl'am dimittū tur: i quo ipsa spūs scī missio designat. Post epl'am dī graduale in q̄busdā eccleſijs: quia festum paschale termīatū est. Tñ in quibusdaz alijs dī duplex al'a: q̄ spūs scūs datus est gemine stole. Euangeliū. Si q̄s diligit me. Jo. xiiij. ca. manifeste est de spū. sancto. Postcōio est. Factus est. Act. ij. ca. Quare hoc festū celebratur a iudeis: ꝛ quare a xp̄ianis: dicet in ꝓbemio septime partis.

¶ De secūda feria. Rubrica.

Sequitur secūda feria in q̄ oñditur q̄ nō tñ in mō ē data lex iudeis: sz etiā gentib⁹. vñ introit⁹ est. Libauit eos ex a|ipe frumēti. i. de intelligentia spūali. ꝛ de petra melle. i. melliflua doctrina xp̄i q̄ est petra saturauit eos. ꝛ hoc bī in epistola. Aperiēs pe. Act. x. c. in q̄ bī q̄ adhuc loquēte pe. descēdit spūs scūs. Vel fruſtū xp̄s est cui⁹ adeps est spūs scūs quo fideles satiantur cū spū sctō replent: q̄ etiā satiant melle de petra. i. doctrina de xp̄o ꝓcedēte. in quo sunt oēs thesauri sapie ꝛ scie dei. Hinc aūt ꝓpt ꝓmissiones q̄ ibi ꝓtinent ꝓcinūt q̄ter al'a: sicut in feria tertia ꝛ sabbato exponet. de hoc dictū est in. iij. dñica post|pascha. Alla ē. Sps dñi. Sap. i. c. Aliud al'a. Loq̄bant. act. ij. c. Euāgelium vero Jo. iij. ca. nō videt cōuenire spūi sancto: sed cōcordat epl'e. ibi; essi oñdit q̄ non tñ iudeis: sz etiā gētib⁹ data ē lex dicēs. Sic de⁹ dilexit mūdū. supple nō tñ iudeos: vt filiū suū vnigenitū| daret. ꝛ postea seq̄tur. Vt oīs q̄ credit in illū nō peat. Et nota terribile ꝝbū q̄ q̄ nō credit in eū iā iudicat⁹ ē. Preterea ꝑ hoc q̄ de dilectiōe mētio fit: spūs scūs q̄ amor ē satis exp̄mit. Postcōio est. Sps scūs. Jo. xiiij. ca. Et est sciendū q̄ ꝑ totaz hāc septimanā in missa sunt solēnitates ꝙuande: vt Glia in ex. Credo. Jte missa ē. ꝛ Te deū. ꝛ Alla: vt baptizatoꝝ saluti. cōgaudeam⁹: ꝛ vt future leticie plenitudinē figurem⁹. Postremo notandum ē q̄ dñs nō ꝑdicauit gentib⁹ ꝑ se: sz ꝑ apl'os. Vñ. Jte baptizate oēs i noīe pīs ꝛ filij ꝛ spiritus scti. sicut Jsaac iunior filio suo nihil pcepit de offerēdo sibi cibū. vt bñdictoꝝ acciperet: sed ꝑ operationē rebecce p̄mat⁹ bñdictōis accepit. ꝛ q̄ hec facta sūt dei occulto iudicio: iō officiū buj⁹ ferie sibi ꝑtinet ad consiliuz: q̄ō est donum spūs sancti.

¶ De tertia feria. Rubrica.

Sequitur tertia feria: ꝛ q̄ spūs sanct⁹ nō dat nisi ꝑ ministros: iō in tertia feria dicit introitus in ꝑsona ꝑlatorum. Accipite gl'am iocūditatis vestre: in quo q̄ ꝑ geminā dilectionē ad fidem ꝑtingimus trinitatis: ideo q̄nques ꝓcinimus al'a. ꝛ est sēsus. Accipite iocūditat ē glorie. i. spi. san. q̄ vos glorificabit ꝛ clarificabit vt q̄sq̄ de sepdicere possit q̄d dī in cōione. Spiritus q̄ a patre ꝓcedit ille me clarificabit. Sequit epl'a. Cū audissent apli. Act. viij. ca. vbi sequit. Tunc imponebāt man⁹ sup illos ꝛ accipiebant spīm scīm: q̄ in impositione man⁹ accipiebant spīm sanctū. Euangeliū. Jo. x. concordabat epl'e vbi dicit. Qui non intrat ꝑ hostium ꝛc. nō est intrat in ecclesiā: qui nō intrat ꝑ eos q̄ sunt hostiū. s. ꝑ xp̄m ꝛ apl'os. nā bereti nō dant spīm sanctū nisi in cp̄tum cōueniunt cū ecclesia: ꝛ q̄si apli ꝛ eoꝝ successoꝛes heresiarchas in spū fortitudinis sunt aggressi ꝛ aggrediuntur: iō officiū hodiernū ꝑtinet ad fortitudinē q̄ est spūs sancti donū. Rursus spūs sc̄i ostiarius ē qui ꝑ ostiū introducit ad patrem: q̄ō etiā in offertorio canit. Portas celi id est apl'oꝝ scripturas aperiet. Postcōio est Spūs q̄ a patre. Jo. xv.

¶ De quarta feria. Rubrica.

Sequitur quarta feria in qua fiūt ieiunia quattuoꝛ tēpoꝝ. Apostoli nanq̄ nobis exemplū ieiunandi hoc tēpoꝛe reliquerūt: qui post susceptum spiritum sanctū sicut mentes auerterāt a ceteris mūdi illecebris: sic ꝛ ab epularū appetitu: lz essi q̄diu cū illis fuit xp̄us nō ieiunarent: post ablationē tñ ei⁹ spontaneis se subdidere ieiunijs. Spōso enī ablato eis ieiunandū erat sicut dñs ꝑdixerat. Cū spōsus auferetur ab eis tunc ieiunabūt. Vñ repleti sp̄u sancto: spōte ieiunare ceperūt: quo circa in ꝓcedē

ti scđa feria quidā estiualē inchoāt quadrage simaz. A llȝ vero sanⁱ bodiernū ieunū autumant esse burⁱ rpis quadragesime initiū. cui q̄dam terminū statuūt in festiuitate sācti Johānis baptiste siue ser babeat bebdomadas siue nō. Tertȝ festiuitatē scti iobānis includūt: ⁊ eo vsq̄z ieiunantes sine termino p̄fixo ꝓcedunt donec senariū cōpleant numez. Hanc q̄ dragesimā, pbat biero. nō esse necessitatis: sed voluntatis dicens. Nos vnaz facimⁱ quadragesimā: illi tres quasi tres passi fuerunt saluatores: nō ꝙ p totū annū ieiunare nō liceat excepto pētbe. sed qz aliud est necessitate: aliud voluntate munus offerre. Sed boc dicit biero, ⁊tra Mōtanū bereticū q̄ apud suos tribⁱ quadragesimis statuit ieiunandū: ⁊ dⁱ boc ieiunū est atis qđ ē ieiunū exultatiōis: ī quo gemma nō flectimⁱ: imo cātica leticie dicimⁱ vt dictum est sub. iiij. feria tertie bebdomade aduētus. Hoc aūt ieiunū statutū est ab eccla in tali tēpore: qz qui in se sentit gr̄am sancti spūs leuiter ⁊ cū gaudio ieiunat: ⁊ etiā q̄a sup ieiunātes descendit spūs sanctⁱ visibiliter: ⁊ iō incipit introitus. Deⁱ cū egredieris in cōspectu ppli tui ⁊c. Egredⁱ autē dns qñ aliquo signo visibili venit ad auxiliū boīm. egressus vero est cū dedit nobis filiū suū qui venit pādens iter ante nos: vt dicit Micbee. ij. Tūc egressus ē etiā p spūs sancti missionē qñ visibiliter descendit sup aplos: ⁊ qz p boc dissipati sunt inimici: iō sequitur versiculus. Exurgat deⁱ ⁊ dissipent inimici eiⁱ ⁊c. Seqtur ī q̄busdā ecclesijs lectio de p̄uerbijs sapie. s. Diligite iusticiam q̄ iudicatis terrā: vbi ostendit qualit poterit haberi spūs sanctⁱ: ibi. Spūs sanctⁱ discipline effugiet fictum. i. q. iij. saluatoz. ⁊ in fine dicit. Sps dñi repleuit orbē terraz ⁊c. postmodū sequit epistola. Stans pe. ⁊c. act. ij. ca. in qua ondit ꝙ sup ieiunātes descēdit spūs sanctⁱ: ⁊ ibi sequit Nō enī isti sunt ebrij sicut vos dicitis cū sit bora diei tertia: sed b̄ est qđ dixit dns p ppbam Joel. Effundā de spū meo sup oēz carnē: ⁊ ꝓpbetabunt filij vestri ⁊ filie vestre ⁊c. In alijs vo ecclijs dⁱ p̄mo lectio. Stās pe. ⁊ postmodū epla. Per manⁱ āt. act. v. ca. due itaq̄z lectiones legūtur: qz duo ppli ad fidē quertuntur: vel qz ordinandi in vtriusq̄z testamēti pagina inbuuntur. sequitur alla: qz. est ieiunium exultatiōis: vt dictū est, ⁊ dicūt quidā. Pater cū essez. Jo. xvij. sequitur euangeliū. Jo. vi. c. Nemo venit ad me nisi pater q̄ misit me traxerit eum: sez per. s. s. Et post sequit. Patres vestri manducauerūt manna ⁊ mortui sunt: q̄ manducat ex boc pane viuet in eternū: ⁊ egressum est coraz xp̄ianis māna spūale sicut ante corā iudeis: sed tēporalē manducantes ⁊ corporale mortui sunt. qui vero māducauerit spirituale non morietⁱ morte. s. incredulitatis seu iebēnali. vñ patet ꝙ eleganⁱ egressus est dominus corā nouo pplo q̄z coraz veteri. Cōio est. Pacez ⁊c. ⁊ ē Jo. xiij. c. Et attēde ꝙ officium burⁱ quarte ferie p̄dicat sciam q̄ est donū spūs san. q̄ vsq̄z adeo sanctos illuminat ꝙ de q̄nq̄z libris moysi pauciscz ꝓpbetaz scripturis librorz copia creuit: qđ mystice innuit nobis euangeliū de q̄nq̄z panⁱb⁹ ⁊ duobⁱ piscib⁹: qđ bodie in q̄busdā ecclijs legit.

¶ De feria q̄rta. Rubrica.

Sequitur quīta feria q̄ fm aliquas ecclas nō babet introitū ꝓpriū: sz qz dns descendit in die dñica p missionē spūs sci. ⁊ q̄rta feria ascēdit in celum: iō diei dñice ⁊ quinte ferie cōis ē introitus. A dñica ergo mutuat: nec bz ꝓpriū: vt a sabbato in sabbatū septē sunt dūtaxat officia septē donis. s. s. deputata. q̄dā tñ ⁊ buic officō mutuato nō incōgrue donū ascribunt: buiusmodi ascriptōnes nō a sabbato: sed a dñica facere incipientes. In dñica eteñ ponūt spñs sapientie. in scđa feria intellectus. in tertia ꝯsilij. in quarta fortitudinis. ⁊ in hac quīta spñs scientie q̄ dat scrutari ꝓfunda: sicut cantat in alleluia. Spūs oīa ⁊c. In quibusdā vero ecclesijs cantatur introitⁱ q̄ in sequēti dicit feria. s. Repleatur os meū laude. Alique vero eccl̄ie babent ꝓpriū officium. s. Deⁱ patrū nostrorū da nobis spñs gr̄e ⁊c. in quo eccl̄a orat filijs suis dari spiritum sanctum ad remissiōes peccatorz: ⁊ ad facienda miracula. Et qz p spiritū scm̄ fiunt miracula. iō babet in epla. Philippus ⁊c. que est act. viij. ca. ꝙ philippⁱ multos claudos sanauit ⁊ spiritus immūdos eiecit: et

factum est gaudium magnum in illa ciuitate scilz samarie. Et quia per spīm sanctū oia ista fiunt: iō sequitur euangeliū. Luc. ix. c. Conuocatis ihs. xij. discipulis suis dedit eis ptātē sup oia demonia. et post. Non feretis ꝙ gammeaz perā. ⁊c. que fieri nō possunt nisi spūs scti abundātia habeat.

¶ De sexta feria. Rubrica.

Sexta feria est itroitus. Repleatur os meū laude vt possim cātare alla: qz ꝙ gaudet oze et corde: ꝑt ieiunare ieiunio exultatiōis. Et qz ē dies veneris ī qua passus est dns: et dies spūs sancti: iō dicit petr⁹ in epla. Aperiens. Act. ij. que in quibusdā ecclesijs legit: ꝙ xps suscitat⁹ ē a spū sancto. Unde ibi habet. Suscitauit Jhz solutis doloz⁹ inferni: sicut scriptum est. Nō dabis sanctū tuū videre coz̄uptōem. in quo significata est illa spūs scti opatio: qua synagoga nunc moztua pietate resurget: postq̄ plenitudo gentiū eadem introierit pietate. Prædicat ergo hoc officium pietatē. Posset etiā pertinere ad spīm timoz is ꝓ eo qō dz in euangelio. Et repleti sunt timoze: ⁊ extasi ⁊c. Jn q̄busdā ecclesijs legit lectio. Exultate filij syon que est Joel. ij. c. Et quia p spīm scīm fiūt miracula: sequit euangeliū. Factū est. Lu. v. ca. de palitico sanato. Et qz ꝓpter hoc dz laudari domin⁹: sequit offer. Lauda anima mea dominum. Cōmunio. Spiritus vbi vult spirat. Joban. iij.

¶ De sabbato. Rubrica.

A sabbato ē itroitus. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris. ad Ro. v. ca. ⁊ cōperit spūs scō ꝙ est charitas: et etiā diei sabbati: qz in sabbato future quitis marie diffundet: vt ꝙ ignis culus est in syon camin⁹ sit ī birm. Et sequit versus. Dñe de⁹ salutis mee in die cla. ⁊ nocte coram te. Ille eīm in quo diffusa est spūs sci gra laudat deū in ꝓsperis et ī aduersis. ¶ Seqt epla. Justificati. ⁊c. ī qua bī de hmōi diffusione. Quia eīm charitas dei diffusa est non permittit eam paulus intra fines terre ꝓmissionis tantū coartari: imo ostēdit ꝙ non tantum iudeis verum etiam gentib⁹ dat⁹ est spūs sanctus dicens ipsis iudeis. Vobis oportebat ꝓmum ꝓdicari: sed quia repulistis verbum dei: et vos indignos fecistis vite eterne ecce ꝓuertimur ad gentes. extra de renū. nisi. §. ppt. Jn alijs vero ecclesijs oz epla. Cōuenit vniuersa ciuitas ⁊c. Act. xiij. Oz ergo gētibus dat⁹ est spūs sanct⁹: ideo sequit alla. Laudate do. omnes gen. Jn hoc eīm ieiunio nō tacent cantica leticie ꝓpter reuerētiā festi. Nec fm niceū. cōciliū. xvi. di. de ieunio. de ꝑse. di. iij. qsti genua flectim⁹: sz stātes oram⁹ ꝓpt neopbitos gaudētes ꝙ a petis surrexerīt. Jn alijs ecclesijs dicit. Repleti sunt oēs. Act. ij. c. ⁊ spūs dñi ornauit celos. Job. xxvij. ca. postea sequit euangeliū. Surgēs Jhs. Luc. iiij. c. de socru. Pe. sanata: q̄ significat synagogā q̄ sanata est a pe. ab īfidelitate: et perfecti⁹ p fidem ipsi⁹ sanabitur in futuro: et sic ꝓuent cum epla. ¶ Fiunt autē hac die ordines: qz sup ordinādos descēdit spūs sanct⁹: et etiā sup ieiunātes: et ideo dicunt quattuoz lectōes añ lectiōem daniel: ꝓut dictū ē sub q̄rta feria tertie hebdomade aduētus. Pria est de ꝓncipio libri sapie: in qua ostēdit quib⁹ dat spūs sctūs ⁊ quib⁹ nō. s. illis qui sentiūt de dño in bonitate et in simplicitate cordis querunt illū. ¶ Jn alijs vo ecclesijs prima est de Joele. iij. c. Effundā de spū meo sup oēm carnem: qz sicut spūs sanct⁹ sup apostolos descēdit visibiliter: ita sup ordinandos descendit inuisibiliter. seda est. Locutus ē. que est Leui. xxiij. c. tertia est. Dixit moyses. que ē in Deutero. xxvi. c. quarta est. Dixit dominus ad moysen. que est Leui. xxvi. c. Offertoziū ē. Intonuit dns. Postcōio vo. Non vos relinquā ⁊c. de effusione spirit⁹ sancti loquit. ¶ Pōt etiā dici ꝙ hoc officiū figurat duoz cōcordiā pploz: iudei vz et gentil. Hi sunt duo ceci de quibus dicit ī euāgelio ꝙ sunt illuminati xp̄o: de qua ꝓcordia loquit Paul. in epla ad iudeos ⁊ gētiles dicēs. Justificati ex fide: pacē habeam⁹ ad deū. ꝑ. d. n. i. xp̄z. Sz qz par ⁊ ꝓcordia vera nō fit nisi p charitatē iō ponit ī itroitu Charitas dei diffusa ē. i q̄ ter ponit alla: qm̄ ad fidē trinitatis quemk ꝓ obsequa charitatis. Lectiones ē ad ieiunīū ꝓmūcies attestant opatio-

nem ⁊ gratiã spūs sancti: vt ꝑma. Effundam de spū meo: et scōa. Locut⁹ est. vbi ꝺr. Numerabitis. vij. hebdomadas vsq; ad alterã diez expletōis. Hebdomade. vij. pñtez inuũt festiuitatẽ que olim dicebaꝯ festiuitas hebdomadaꝝ: ⁊ qz postq̃ gẽtes itrauerunt relige salua būtur: iō nũc flentib⁹ et spōsum expectātib⁹ dicit dñs i postcōione. Non vos relinquã orpbanos: qz igit̃ hec ꝓcordia fiet iminẽte die iudicij qn etiã electis erit causa timoris: iō hoc officiuz ptinet ad timorẽ: vel qz timor introducit charitatẽ Iz charitas foras mittat timorẽ de pe. di. ij. sicut ceca. ¶ Et attẽde: qz fm Aug. in ordine officiorꝝ istoꝝ descẽdẽdo ꝓputam⁹. in ordine vo pascbaliũ ascẽdendo: qz per hec descẽsus spūs sancti ad nos ꝑ illa noster ad ipsum significaꝯ ascẽsus. ¶ Et caue: qz ꝓter p̃missa officia ad ieiuniũ ptinẽtia: q̃ in q̃rta ⁊ in sexta feria et in hoc sabbato exposuim⁹ alie q̃dem lectões et euãgelia in eisdem dieb⁹ inueniunt que forte solẽnitati magis appropinq̃re videtur: sed tñ hec et illa gr̃am spūs sancti personãt et oratiõnẽ. vñ quidã bodie non incongrue duas missas celebrãt. vnam in tertia de festo cum Gl̃ia in excel. et credo. aliã in nona de ieiunio sine gl̃ia in ex. in qua sunt clerici ordinãdi q̃ merito in hac bebdomada ordinant̃ vt sancti spūs dona ꝓcipe mereant̃. Et memẽto q̃ in hac die terminatur q̃nquagesima: ⁊ iō bo die frequẽtatur ⁊ cantaꝯ ꝑ graduali alla: nec flectũtur genua: ptinet esse ad octauã. Bñale quidem est q̃ quotiẽs de tpe in die gr̃e materia laudis assumitur: aut dies ad octauam refertur genua non flectim⁹: sed in oratoib⁹ stãtes collatã nobis gratiã et ꝓferendam gl̃iam ꝑfitemur: vt cum oli essem⁹ fui curui: nũc fracto ingo incedam⁹ erecti vt i dñicis diebus et sanctoꝝ natalitijs et pascbalib⁹ inclinare tamen capita possim⁹: et mulieres denotas ad monumentũ veniẽtes imitemur.

¶ De die dñica scẽ trinitatis. Rubrica.

In plerisq; locis in octaua pẽth. fit festũ scẽ trinitatis. Postq̃ esse celebrata ẽ festiuitas pris in natiuitate: qz natiuitas ꝺr. festiuitas pris et postq̃ celebratuz est festũ filij in pascba et festũ spūs sancti in missiõe ipsi⁹ merito in octa. pẽthe. fit festũ eoꝝ. s. trinitatis vt oñdat q̃ tres ꝑsone sunt vn⁹ de⁹: et bec ẽ ꝓma cã q̃re celebratur festũ triũ ꝑsonaꝝ diuinaꝝ sit. Scõa cã est qz ad iuocationẽ scẽ trinitatis daꝯ i baptismo spūs sctūs vt p̃missum est. Tertia cã est vt oñ dat eccl̃ia filijs suis illũ a quo sunt oĩa bõa cuius bz imaginẽ et cui⁹ dz bñe filiatudinẽ: vz dei et scẽ trinitatis quã semp laudare debem⁹. et qz tota intẽtio est laudare ipm: iō in quibusdã eccl̃esijs in singul̃ antipbõis laudũ ꝓponit̃ ỽsicul⁹, q̃ laborẽ significat ad oñendũ q̃ toto labore totoq; nixu debem⁹ nos ỽtere ad laudandũ deũ et sanctã trinitatẽ. et eodez modo fit in quibusdã eccl̃esijs in festo btẽ Marie in antipbonis laudũ ꝑ eoꝝ: quia ipsa se totã ỽtit in laudẽ dei. vñ tũc i euãgelio ꝺr. Maria aũt obseruabat oĩa ỽba bec ꝓferẽs in corde suo: et qz ipa ꝑulegiata fuit in ỽginitate. ipsa essi est virgo ỽginũ. in antipbonis q̃z de btõ Lauren. et de btõ Pe. et de btõ Pau. et de beato Stephano ꝓponũtur q̃dã ỽsus antipbonis ad maiorẽ laborẽ notandũ quẽ in suis martyrijs sustinuerũt. btũs essi Laurẽ. grauj⁹ ceterꝫ passus est. vñ btũs Sixt⁹ dixit ei. Maiora tibi debẽtur ꝑ xpi fide certamina. btũs ỽo pau. plus ceterꝫ laborauit p̃dicãdo: ⁊ beat⁹ Step. ꝑ xpi fide ꝑm⁹ martyr extitit: sz i boc est dñia: qz in nocturnalib⁹ antipbõis tñi de btõ Lau. p̃mittũtur: qz passio sua de nocte ꝓsumata est vñ dixit. Dea nox obscurũ nõ bz: et itez. Nõ est inuẽta in me iniquitas. et ita apparet q̃ totus fuit sacrificiũ laudis. Ani semper dicebat. Gratias tibi ago dñe. Dane ỽo corꝑ⁹ eius ꝓditus fuit: et ideo tñi nocturnalib⁹ et nõ laudum antipbonis ỽsiculi ꝓponũtur. Rursus qz ỽsus laborẽ et boni opis fructum significant ꝓut tactũ est in ꝓbemio q̃nte ptis: merito in dictoꝝ sctoꝝ natalicijs spãliter p̃mittũur antipbonis: ad notandũ q̃ ipsi excellenti⁹ labores ⁊ bonoꝝ opeꝝ fruct⁹ suis natalicijs ⁊ martyrijs ꝓmiserũt. Itẽ in quibusdaz eccl̃esijs antipb. de martyrio beati Pe. ꝓpostere ꝓponit̃ ỽsi. iō qz ipe petijt vt in cruce caput suũ ad terrã ỽteret̃. bi aũt ỽsus tropi vocantur q̃si laudes: ad antipbõas ꝓuertibiles. tropos ei gre

ce cõuersio dicit latine: qz ergo semp sanctam trinitatẽ laudare debemus: nõ ad missam dicitur introitus. Benedicta sit sancta trinitas: quẽ alcbuin⁹ sumpsit de thobia. xij. postmodũ sequitur epla de apo. Vidi ostium apertum in celo ⁊ in circuitu sedis. i. ecclesie que est sedes dñi. mare vitreum. i. baptismũ in quo submerguntur omẽs egyptij. i. omia peccata. Et nota quia dicit mare vitreũ ꝓpter corporis fragilitatem ⁊ pspicuitatem quã recepit in baptismo. ⁊ est in circuitu: qz ad ecclesiã venire nõ possumus nisi p baptismũ. Sequit. Simile cristallo: quia q̃ ꝓpus erãt aque fluxibiles: sunt per gr̃am in baptismo acceptã firmi sicut cristallus q̃ fit ex aqua cõgelata ⁊ diuturno gelu in naturã lapidis consolidata. Et hec est vna causa quare in hac die legitur hec epla: quia in eo dicitur de baptismo in quo p̃ invocationez trinitatis dant septẽ dona spũs sci. secũda ratio est: qz in ea inuitamur ad laudes trinitatis cũ ibi sequat q̃ aĩalia plena oculis ante et retro. i. prelati dabant gr̃am ⁊ bonorẽ ⁊ benedictionez sedẽti sup thronũ viuẽti in secula seculorũ. Sedẽs aũt sup thronũ est de⁹ trinitatis. Vñ sequitur. Et ꝓcidebant viginti quattuor seniores in facies suas muttẽtes coronas ante eu: hoc significat q̃ oĩa bona nostra debemus attribuere ei. itaq̃ omne illud ex quo meremur coronã sequit. ⁊ nõ habebãt requiẽ di centia. Sanct⁹ sctũs scũs: ⁊ iõ in introitu ⁊ in alijs officijs totiens repetitur. Bñdicta sit sancta trinitas: ⁊ ꝓpter hoc rñsoriũ siue etiã graduale q̃ rñdet epla est. Bñdict⁹ es dñe q̃ intueris abyssos. Danie. iij. ca. ℣sus est. Bñdicte deũ celi. Thobie. xij. c. ⁊ alla. Bñdictus es dñe ⁊c. offerto. Benedict⁹ es dñe. ⁊ post cõio. Benedicim⁹ deũ celi ⁊c. Thobie. xij. c. Euangelium est. Erat hõ ex phariseis nicodemus: i quo babek de baptismo q̃ in invocatõe scẽ trinitatis sanctificat baptizatos. In alijs ℣o ecclesijs dr̃ epla. Gaudete pfecti: q̃ est corinth. vlt. c. Et in alijs dicit. Vidi ostiũ q̃ in apo. iiij. ⁊ euangeliũ. Cũ venerit paraclytus. Jo. xiiij. ca. Sciendũ est q̃ hystorias de scã trinitate. ⁊ de inuentõe sci Stephani ꝓposuit sanctus Stephanus laudicen. ¶ Rursum cũ attbilarius qui xpianos psecutus est fere oĩa volumina xpiane religionis destruxisset: Alcbuinus magister karoli ⁊ ludouici filij ei⁹ rogatu bo infacij archiepiscopi maguntini mixta de ecclesiasticis officijs dscripsit. vnde ⁊ maguntinẽ. cõcilio approbãte: vt babek de dse. di. v. instituit q̃ a festo pasche vsq̃ ad dñicam istã tres trin dicerent lectões: ⁊ hac die de trinitate cantari vsq̃ ad dñicam sequentẽ: ⁊ tunc incipere. Dñe in tua mia ⁊c. ⁊ cõposuit officiũ de trinitate: vz rñsoriũ: antiphonas: missam ⁊ seqn̄tiam: q̃ oĩa obtulit Alexandro pape. Ille vero respondit nõ esse celebrandũ festum de trinitate sicut nec de vnitate. Nam singulis diebus fit festũ trinitatis ⁊ vnitatis: qz semp dicitur Glia patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. ⁊ p̃missas hystorias ⁊ offm nõ admisit. extra de fe. c. ij. Verũ supueniente heresi arriana: fere fuit fides trinitatis extincta: sed Hilari⁹: Eusebius ⁊ ambrosius restituerunt. Cõsensit igit eadẽ de causa Gre. magnus vt de trinitate specialia cantaremus: ⁊ ecclesias in ipsius honorez edificaremus. Exinde ergo est q̃ de hystoria trinitatis inuenitur varia cõsuetudo. Alij nan q̃ nõ vtũtur ea sequẽtes reprobationẽ. Alexan. pape. Sed in q̃libet dñica ab octaua pẽtbe. vsq̃ ad aduentũ cantant in nocturnis nonum rsonsoriũ de trinitate: nisi festus aliqõ impediat vt eã cõsiteant p quã saluantur: ⁊ in missa alla eam bilariter ꝓfitentes: vt dictus ẽ sub quarta parte sub ti. de alla. Alij vero vtũtur ea cantantes eam in hac p̃ma dñica sequẽtes p̃mam institutionẽ alcbuini. Alij ponunt eã in fine tpis declinatiõis. s. in vltima dñica: vz ante dñicam de aduentu sequẽtes vltimaz ꝓbationez Gre. Romani ergo nunq̃ de trinitate celebrãt festũ: nec etiã bas octauas faciũt sed in p̃ma dñica post pentbe. incipiũt hystoriam. Preparate. seu. De⁹ oim. Alij vero celebrant bodie de octaua. s. de spũ sancto. ⁊ ponũt eandẽ epl̃am ⁊ idẽ qõ pdiximus euangelium ꝓpter baptismatis sacramentũ: ceteris obseruatis sicut in die pentb. Celebrãt aũt octauã ad insinuandũ pfectionẽ vel cõsummationẽ operuz sci spũs. p septẽ enim dies opatio gr̃e septiformis. in octaua vero psummatio declaratur. Et q̃n in octaua redit ad caput: nõ oĩa sicut in die festo a vespa in vesperã. in ipsis vespis et

tribus nocturnalib⁹ psalmis obseruāt. De his octauis Augu. dicit. Celebrationē octauarū feriaꝝ noui hominis celebram⁹. Baptismus neophitoꝝ lꝫ in sabbato ꝑagatur: ad illū tam̄ baptismū ꝑtinet quē apl̄i susceperūt in die pēthe. cui⁹ octaua dies est dominica seq̄ns. Qui v̄o ponūt hystoriā. Preparate. seu De⁹ oīm. meli⁹ faciūt: qꝛ romanā sequūtur eccl̄aꝫ nostre ꝑegrinationis recolētes ⁊ ꝑcurrentes hystoriaꝫ. Nā ꝑ septuagesimā significam⁹ expulsionez gn̄is humani de pr̄ia paradisi. ꝑ q̄dragesimaꝫ seruitutē ppl̄i sub pharaōe. ꝑ pascha immolationē agni. ꝑ quadraginta dies paschales q̄draginta annos in deserto. ꝑ rogatiōes terre ꝓmissionis ingressionē. ꝑ. vij. dies pēth. in q̄bus. vij. dona diuidūtur terre date diuisionez. ꝑ tp̄s qđ ab hodie sequit̄ significam⁹ populi afflictionē ⁊ gubernationē factā per iudices ⁊ reges: ideoqꝫ sequūtur quattuoꝛ libri regum: ꝓut in sequēti ti. dicetur.

De p̄ma dn̄ica post pentheco. Rubrica.

Hic dicendum restat de p̄ma dn̄ica post pēthe. q̄ est vna de p̄ncipalib⁹ dn̄icis: ⁊ incipit hic quartū tp̄s ꝑegrinationis: qꝛ sum⁹ in via veniendi ad patriā. Sꝫ qꝛ hostes habem⁹ p̄i. sq̄ illuc ꝑueniamus. s. carnē: mūduꝫ: ⁊ diabolū: iō legitur de libris regū: in q̄b⁹ agit̄ de bellis ⁊ de victorijs: vt īuitemur ad pugnandū fortit̄ ꝯtra hostes vt victoriā habeamus: sicut iudeis de philisteis: ⁊ tandē gl̄iemur in celis: qꝛ nō ē nobis tm̄ lucta aduersus carnē: sꝫ etiā aduersus aereas ptātes. Vn̄ p̄mo dicim⁹ in vespis. Benedict⁹ dn̄s de⁹ me. ⁊c. hystoria est. De⁹ oīum. seu s̄m Ro. Prepate. Sꝫ qꝛ bellū sine discretione nō bene gerit̄: iō sequēti tp̄e subiūgunt̄ libri salomōis. Itē qꝛ insurgūt vitia ꝯtra q̄ necessaria est patiētia: iō subsequēter subiūgitur hystoria de iob. Recte ergo inuitamur ad pugnaꝫ: qꝛ postq̄ digni sum⁹ in nūero iustoꝝ haberi ꝑ librū numeri iā ꝑlectū ⁊ in statu ꝑfectionis ꝑ nouā legē. s. deutero. in quo habet̄. Diliges dn̄m deū tuuꝫ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ sum⁹ sub iesu ꝑ librū iosue: ⁊ sub iudicibus. i. p̄latis ꝑ iudicū. ⁊ sum⁹ sine acceptiōe ꝑsonarū ꝑ librū ruth. que fuit moabitis: restat tamē pugnare: qꝛ tunc magis tentat diabol⁹: ⁊ sic ordinant̄ libri regū in q̄b⁹ tractat̄ de bellis ipsoꝝ ad alios libros. Adaptant̄ etiā ⁊ aliter p̄me quattuoꝛ dn̄ice quattuoꝛ libris regū: ꝓut dicetur sub. iiij. ⁊ sub. vij. ⁊ sub. xv. dn̄icis Legunt̄ aūt in tali tp̄e ⁊ post missionē spūs sācti: ⁊ post festū trinitatis: qꝛ qn̄ accepim⁹ gr̄aꝫ spūs sc̄i extūc sum⁹ similes deo: ⁊ filij sum⁹ summi regis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s sum⁹ reges. Vn̄ in apoc. Fecit nos reges et sacerdotes deo ⁊ pr̄i suo ⁊c. Pe. in canonica. Vos estis gen⁹ electū regale sacerdotiū ⁊c. extra de sac. vnc. ergo cū sim⁹ reges ⁊ habeam⁹ aduersarios: nō restat nisi vt regnū nr̄m defendam⁹: qꝛ ex hoc nobis īuidet diabolus: qꝛ ad illud regnū sum⁹ assumpti vn̄ fuit deiect⁹: ⁊ iō nobis grauis īminet pugna. Nēpe oñditur nobis dauid in exēplū q̄ vicit ꝑ humilitatē ⁊ ꝑ iocūditatez mētis: ⁊ vnct⁹ fuit ter. Pr̄io a samuele in bethleē in signū regni. Scđo sup domū iuda in regē sup tribu iuda a viris iuda in ebrō. Tertio iteꝝ in ebrō ⁊ ī cōfirmatiōe regni sup totū israel. Sil̄r nos si bene pugnabim⁹ ter īungemur. p̄mo ī baptis. in signū regni. scđo in ꝯfirmatōe. tertio ī ꝑadiso qn̄ regnū nr̄m cōfirmabit̄. Saul nobis ꝓponitur exemplū q̄ ꝑ inobedientiā amisit regnū. vn̄ nō sim⁹ inobediētes sicut ip̄e fuit: ne perdam⁹ regnū eternū. Dauid aūt fuit hūilis in oīb⁹ opibus suis: qđ pꝫ: qꝛ cū luderet corā arca dn̄i indut⁹ ephot lineo: depositis regalib⁹ vestib⁹ despexit eū michol filia saul dicēs ei q̄ nudatus fuerat sicut vnus đ scurris. ⁊ ille respōdit. Ludam ⁊ vilioꝛ fiam ante dn̄m qui elegit me ⁊c. Item qn̄ venit ad eū nathā ꝓpheta et redarguit euꝫ de peccato suo publice penituit. Itē iocunditatē mentis habuit: ⁊ oīa bona a se facta ad deū retulit. vn̄ de eo cātat ecclesia Preualuit dauid in philisteū in funda ⁊ lapide in noīe dn̄i. ecce exultatio in deo. nō em̄ ī se ꝯfidebat. Funda dauid est p̄dicatio ꝑ quā fūdam p̄dicatōis eijcit̄ diabol⁹ de cordib⁹ hoīm cū ꝑ durā rep̄hensionē incutit̄ tīoꝛ ⁊ ꝯcipitur pn̄ia. lapis vero dura rep̄hēsio est: qꝛ ergo huiusmodi victoria br̄ ꝑ humilitatē: iō ad missaꝫ incipit introit⁹. Dn̄e in tua mīa spaui. ecce hūilitas dauid. exultauit coꝛ meū. ecce mentis io

cunditas. per hec duo vincit pugna: et qui ille solus vicit qui nihil sibi sz oia bona sua deo attribuit t sperat in eo: ideo bene sequit oratio. Deus in te sperantiū tc. postea sequit epistola de charitate. Deus charitas ē tc. Jo. iiij. c. quia per charitatē reges sumus et per eam facimus bona opa meritoria regni: per que regnum nostrū defendim⁹ et ꝓseruamus. vñ sequitur in hoc. Apparuit charitas dei tc. post Deus charitas est tc. ibi etiam ostēditur q̄ diligere debemus deuz et primū. in euangelio autem. Homo quidaz erat diues. Luc. xvi. c. ostendit q̄ non debemus diligere diuitias p diuitem qui induebat purpura et bisso: et per penam eius: vt essi ꝺr Eccl. v. c. qui amat diuitias fructuz nō capiet et eis. qui amat. s. amore libidinoso. naturali vo vel charitatiuo pōt: quia diuites cū iusticia t bonis operibus non obsicim⁹. xxx. di. hoc scripsim⁹: habet essi i euāgelio de mendico lazaro in cui⁹ psona incipit graduale. Ego dix dñe miserere mei. et sequitur versus de opib⁹ mie. Btūs qui itelligit super egenuz t pauperē. intelligit et ꝯcogitat illud qō est in egeno et paupe. s. egestas t paupertas vt ei subueniat. dicit essi Greg. q̄ debemus eos vocare pōnos t amicos nros: qz etiā fratres nostri sunt: et sic facere nobis amicos de māmona iniq̄tatis et de male acquisitis: vt cum defecerim⁹ per mortē recipiāt nos in eterna tabernacula. hoc non fecit diues ille in epulo: et qz in aliquo noluit paupi subuenire ideo cū eo distinctissime fecit dñs: vt nō possz habere gutta aque ad refrigeriuz lingue: t ideo sequit alla. Deus iust⁹ iu. foz. tc. postea sequitur offer. i psona mēdici. s. Intēde voci orationis mee: et quia non obliuiscit deus oratōes paupez: sequit postea. Narrabo oia mirabilia tua psal. di. tc. in quibusdam tamē eccle sijs legit hodie euāgeliū. Estote misericordes: qō est Luc. vi. c. et est sciendum q̄ vrban⁹ papa quartus statuit fieri festum de corpore xpi quinta feria post hāc dominicā cor cedēs magnam indulgentiam tā clericis officiantibus q̄ populis cōuenētib⁹ ad diuina: put in officio super hoc ordinato habetur.

¶ De scōa dominica post pentheco. Rubrica.

DIctum est q̄ pria causa qua defendim⁹ regnum nostrum est charitas q̄ dilatatur p ꝓsideratōem eternarum nuptiaz de q̄b⁹ in Apo. Beatus qui vocat⁹ est ad cenā nuptiaz agni. vñ in hac scōa dñica bē de hmōi cena in euangelio. Luc. xiv. c. Homo quidā fecit cenam magnaz: et vocauit multos: et misit suos suos hora cene dicere inuitatis vt venirēt tc. hora cene ē ex quo porta paradisi apta est p xpm: sequitur. t ceperūt se oēs simul excusare. naz primus dixit villaz emi et necesse habeo videre illā. Scōs dixit: iuga boum emi q̄nq̄: et eo probare illa. Tertiꝰ vo dixit: vxorē duxi: et ideo nō possum venire. Dñs vo dixit ad seruū. Vade et ope bile intrare vt dom⁹ mea impleat. Multos essi ꝓpellit itrare per tribulatōes: illi vo qui vocati fuerāt nō venerunt: qz auari qui primum se excusant: supple vel gulosi qui p scōm: et luxuriosi qui p tertiū itelligūtur: hac cena se reddūt indignos. vñ vsus. Villa boues vxor cenā clausere vocatis. Mūdus cura caro celū clausere renatis. Et qz i hoc isti se reddūt indignos: nō dñs alios vocat. Quia vo p ꝓsideratōez huius cene dilatat charitas: et qz dñs ꝓtegit habentes charitatē: nō incipit intrare? Fact⁹ est dñs ꝓtector meus: et eduxit me in latitudinē charitaz. Sequit vsus de charitate. Diligā te dñe fortitudo mea tc. In oratione vero petit charitatē scī nois tui tc. In epla. Nolite mirari. i. Jo. iij. c. habet q̄ te vita eterna p cui⁹ itui tū amoz cōcipit: et sequit in fine de charitate. Filioli nō diligam⁹ verbo neq̄ lingua: sz opere t veritate. Hec est lingua dolosa: q̄ dicūt amatores mūdi. Rogo te habe me excusatū. Dicunt etiā bonis et sctis viris. Rogate p nobis. t tñ venire nō curāt. Et attēde q̄ duo primi excusant se. Per primuz essi supbi itelligūtur. Per scōm oēs q̄ delectant in quiq̄ sensib⁹ corporis. Per tertiū vo luxuriosi q̄ se nō excusāt: qz nō habēt cor: sicut habet in Osee. iiij. c. Fornicatio vinū t ebrietas auferūt cor. Magis enim absorbet boiem fornicatio q̄ supbia vel auaritia. Quare ergo vt dictū ē lingua talia excusantiū se ꝺr lingua dolosa: nō ecclia a lingua dolosa

petit se liberari ī respōsorio. Ad dñm cū tribularer clamaui: ⁊ exauduit me. In. v. Dñe libera me ⁊c. Et quia pfectus est qui nō peccat in lingua: iō in scdo tono cantat. Postmodū sequit alla siliter de charitate. Diligam te dñe fortitudo mea ⁊c. Quia vo ꝯsideratōne vite eterne ꝯcipitur charitas visa cena petit ꝯuerti ī offertorio. Cōuertere dñe eripe. Et qꝛ ibi cantabim⁹ vocaliter: vt ait cassiodor⁹ sup psalmistam. Oīs spirit⁹ laudet dñm: nō erit ibi tm̄ cena sed maxīa solennitas. Uñ in trenis. i. ca. Uie syon lugent: eo q̄ non sint qui veniāt ad solēnitatē. Ideo in postcōione promittit se cātaturū ibi dño dicēs. Cātabo dño qꝛ bona tribuit mihi et psallam ⁊c.

¶ De dñica tertia. Rubrica.

Tertia causa quare inflāmamur ad defendenduz regnū nostruz: ē ꝯsideratio beniuolentie dei: qua nos custodit ⁊ diligenter querit: ideo in euangelio hui⁹ dñice. Erant appropinquantes. Lu. xv. c. habet. Quis ex vobis hō habēs cētū oues. i. āgelos ⁊ hoīes. ⁊ si pdiderit vnā scz hoīem. nōne relinq̄t nonaginta nouē in deserto. i. in celo et vadit q̄rere pditam ⁊c. aut q̄ mulier hñs dragmas. x. s. angelos et hoīes. et pdit vnā. s. hoīem in quo imaginez suā depixerat nōne accendit lucernā. i. naturā humanaz in qua lumē deitatis posuit vniēdo se ei ⁊ querit diligēter donec īueniat. et cū īuenerit ꝯuocat amicas et vicinas dicēs eis. Congratulamini mihi: qꝛ īueni dragmā quā pdiderā. Ita dico vobis gaudiū est ī celis. an. dei su. v. pec. pe. agen. Ecce quāta est beniuolētia dei erga nos. Ista em̄ beniuolētia accēdit ī nobis charitatem. ¶ Quia vo ad nuptias eternas non intrāt supbi neqꝫ luxuriosi neqꝫ auari: vt p̄missuz est: iō introit⁹ hui⁹ dñice. Respice in me ⁊c. et dicit. vide humilitatē meā ꝯtra supbiam. ⁊ laborē meū ꝯtra luxuriā: qꝛ inops ⁊ paup suz ego ꝯtra auaritiā. Et ꝓpt p̄dicta monet nos Pe. ad hūilitatē dicēs in epla. i. pe. vl. c. Humiliamini sub potēti manu dei vt vos exaltet ⁊c. Et post sequit ibi. Sobrij estote et vigilate in oroib⁹: qm̄ ad. v. di. tā le. ru. cir. q. quē de.

¶ Et quia tantā curā hz dñs de nobis: ideo in graduali īuitat nos eccl̄ia dicēs. Iacta cogitatū tuū in dño et ip̄e te enutriet. v̄sus. Dū clamarem ad dñm ex. vocem meā ⁊c. ¶ Alla est. Domīe refugiū. Offer. est. Sperent in te oēs qui te nouerūt ⁊c. qꝛ de sperātib⁹ in se hz curā. Quia vo domin⁹ nō īuenitur nisi q̄s peniteat: cū vo quis penitet ad dominū clamat: ideo sequit postcōio. Clamabo. ¶ Rursus h officiū est de penitēte: sicut appet ex ipsa cōione et ex euāgelio vbi per dauid intelligit quilibet penitēs. vbi dr Gaudiū ē ī celo sup vno pec. pe. agen. ⁊c. et ex ītroitu et alijs: et iō cantatur circa festuz bti Io. bap. q̄ legit populū ad penitentiā ꝓuocasse.

¶ De dñica q̄rta post penth. Rubrica.

Quarta cā qua defēdimus regnū nostrū sunt opera misericordie. Unde in euāgelio. Luce. vi. ca. quod legit in hac quarta dñica in quibusdam ecclesijs dicitur. Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. Et post seq̄tur Mensuram bonam et ꝯfertaz ⁊ coagitatam et superfluentē dabunt in sinuz vestrum. ¶ Quia vero non pōt homo opa misericordie facere nisi prius illumīetur a deo: ideo īcipit introit⁹. Domin⁹ illumīatio mea. Et quia per opera misericordie est ecclesia terribil' vt castroꝝ acies ordinata: sicut dicit in canticis canticoꝝ: sequitur v̄sus. Si exurgant aduersum me castra non timebit cor meuz: ⁊ si exurgat in me preliuz ⁊c. Postea petit in collecta misericordiā et gratiaz dandi elemosynas: cū dicit. Protector ī te sperantiū deus ⁊c. ¶ In epistola vero. Existimo. que est ad Ro. viij. c. ostēditur premiū vbi dicit apostol⁹. Nō sunt cōdigne passiones hui⁹ temporis ad futuraz gloriam que reuelabit ī vobis. Et post sequitur. Et oīs creatura ingemiscit expectans reuelatōem filioꝝ dei. Et vt hanc gloriaz ecclesia possit adipisci: petit in respōsorio veniā de peccatis. Propici⁹ esto peccatis nostris dñe ⁊c. ¶ Sequitur alleluia. In te domine sperauī: quia in se sperantib⁹ ꝓpici⁹ est. Unde psal. Quoniā in me sperauit liberabo eū. Adaptā-

tur etiam iste quattuor p̄cedentes domīce q̄t tuor libris regum sic. In p̄mo eñi libro habetur quō dauid inūctus fuit. Unde in p̄ma dñica incipit introitus. Dñe in mīa tua spaui. Et in respōsorio habet. Et vnxit me vnctōe misericordie sue et oleo exultatōis. Unde sequitur in ītroitu. Exultauit cor meuz in salutari tuo: et ita ostēdit se vnctuz oleo leticie p mīaz dei. In scdo libro habetur quō liberat⁹ fuit ab inimicis et vnctus bis vt haberet latitudinez regni. Unde in scda dñica incipit introitus. Factus est dñs protector meus et eduxit me ī latitudinē vt late regnarē. In tertio habet quō mortu⁹ fuit. Unde in tertia dñica vtitur ecclesia voce decedentiū dicēs. Respice in me ⁊ miserere mei: et in v̄su. In te dñe speraui. In q̄rto libro habetur de ꝓphetis q̄ illuminati sunt a deo vt viderent ventura: et iō in q̄rta dñica dicit in ītroitu. Dñs illumīatio mea.

¶ De quīta dñica post penth. Rubrica.

Quīta causa qua defendim⁹ ⁊ obtinemus regnuz nostrū est pax cū īimicis ecclesie: et patiētia in aduersis: ad quā īuitat nos btūs Petr⁹ in epl'a bui⁹ q̄nte dñice. Oēs vnanimes. i. Pe. iij. c. dicēs. et nō reddētes malum ꝓ malo ⁊c. Unde in euāgelio habetur de rethe btī petri. Sed multi sunt qui rūpunt rethe btī petri. i. ꝯcordiā et vnitatez fraternā: et ideo in p̄sona tollerantiū īcipit introitus. Exaudi dñe vocē meam qua clamaui ad te ⁊c. versus est. Dñs illumīatio mea ⁊c. Illuminatus eñi a deo saluatur ab hostib⁹: q̄ sperat in eo. Pro p̄dicta autē pace cuz īimicis ecclesie impetrāda orat ecclesia in collecta dicēs. Da nobis q̄sum⁹ domīe vt ⁊ mundi cursus ⁊c. In aliquib⁹ tñ ecclesijs d̄r. De⁹ qui diligētib⁹ te ⁊c. Sequit euangelium. Luc. v. ca. Dum plurime turbe irruerent in ih̄z ⁊c. vbi sequitur. Preceptor p totā noctez laborātes nihil cepim⁹. Tales q̄ laborant in nocte et nihil capiunt: sunt qui ꝓ terrenis p̄dicant. sequit. In verbo tuo aūt laxabo rethe: hoc facit qui habz scientiā et vitam: tal' eñi ꝯcludit multitudinē piscium copiosaz. vnde in principio tot capti sunt boni ⁊ mali q̄ rethe rumpitur: per quod significatur q̄ ecclesie vnitas in hac vita rumpitur a quibusdam: sed post resurrectōez capti sunt multi: et tamē non est scissuz rethe per quod significātur boni qui nō scindūt vnitatē ecclesie. Et ideo ī offertorio dicit ecclesia se laudare deum q̄ quātum ad bonos filios dedit eis ītellectū vt non rūpant rethe. i. vnitatē ecclesie. Bñdicā dñz qui mihi tribuit intellectū. In postcōione v̄o dicit eccl'ia se opare vnitatem et hāc petere a dño. inquit. Petij a dño. lz eñi plura petat q̄t tidie tñ d̄r vnū petere: q̄ ad vnuz finē. i. ad habenduz a deo oīa petēda petit: et hoc ē quod ibi seq̄tur. Hāc requiraz vt inhabitē in domo dñi oībus diebus vite mee. hoc iō dicit q̄ tūc legit Paralipomenō. i. verba dierz qui hz eādem materiam cū libro regū: et significat q̄ q̄ in dieb⁹ suis bene rexerit se habebit dies eternitatis. Et attēde q̄ hoc officiū cantat circa festuz btī Jacobi qui sicut dicit in euangelio: relictis rethib⁹ secut⁹ est dominū: et factus est piscator hoīm. i. supplantator re et nomine vitiorum.

¶ De sexta dñica post penth. Rubrica.

Quia vero nō valēt oīa predicta nisi fiat etiaz plena iusticia fidei et ī nouitate vite: ideo in hac sexta dñica legitur scds liber palipomenō: vbi habetur q̄ ꝯfortauit dñs salomonē. per qd̄ significatur q̄ dñs spūaliter suos ꝯfortat dando eis fortitudinē: ideo dicitur in officio b⁹ dominice. Domin⁹ fortitudo plebis sue et protector ⁊c. versus est. Ad te leuaui aīam meā: q̄ ab ipso est oīs fortitudo. et tunc bene regim⁹ regnum nostrū quod maxime fit si tendat homo ad ꝓmissiones dei. vnde dicitur in oratione. Deus qui diligentib⁹ te bona īuisibilia preparasti ⁊c. In epl'a autē. Quicūq̄z baptizati sumus ⁊c. ad Ro. vi. c. hortatur nos paul⁹ vt ī nouitate vite ambulemus aliter eniz nihil valent alia. et vt hoc possumus orat ecclesia ī responsorio. Cōuertere domīe aliquantulū ⁊c. Ille vero qui ambulat in nouitate vite preparat se ad laudandum deum in presenti et in futuro. vnde sequitur alleluia. Te decet hymn⁹

deus in syon. Ad hanc orationem vel ꝑfectionez hortamur in euãgelio. Math. v. ca. Nisi abundauerit iusticia vestra ꝛc. Et sequit̃ ibi. Si offers mun⁹ tuũ ante altare ꝛc. Et qꝛ nõ põt homo h̃ facere sine auxilio dei: ideo orat ĩ offertorio. Perfice gressus meos in semitis tuis ꝛc. Et qꝛ talis põt offerre: iõ sequit̃ ĩ post cõione. Tollite hostias ꝛc.

¶ De septĩa dñica post pẽthe. Rubrica.

Sequitur septĩa dominica ĩ qua legũtur libri Salomonis: vt ꝑabole ꝛc. Cantica libri sapĩe quem ꝑhilo ꝯposuit. et ecclesiastic⁹ quẽ Ihs filius sirach edidit: et tamẽ salomoni attribuit̃. Hi libri qui sunt de opeirb⁹ sapĩe salomonis legũtur a Kalẽdis augusti vsqꝫ ad Kalẽdas septembris: quia mensis iste calidus est ꝛ estũ significat vitioꝝ ĩ quo nos opꝫ sapiẽter regere: sicut in medio natõis prane et ꝑuerse: vl̃ qꝛ mensis iste. s. augustus sext⁹ est. vnde sextilis ante augustuꝫ cesarem vocabat̃. et verus noster salomon in sexta etate venit qui fecit vtraqꝫ vnuꝫ: qui fuit dei v̄tus et dei sapĩa: qui docuit nos sapiẽter viuere ꝛ docere. Hic est xp̃s rex reguꝫ: qui septem panib⁹ ꝛ paucis piscib⁹ vt legit̃ in euangelio hodierno: satiauit eos q̃ de longe venerant: et eũ triduo sustinuerant.

¶ Rursus in hac dñica incipit ecclesia ꝑabolas salo. Post festuꝫ eñ trinitatis legit̃ liber reguꝫ: qñ homo qñ trinitatis sil̃itudinem habet fit rex et sacerdos. vnde p̃ponũtur ei exempla de regib⁹ et sacerdotib⁹: sicut sub p̃ma dominica dictũ est. Postea v̄o sequũtur libri doctrinales. p̃ponũtur eñ exempla doctrinis: qꝛ plus mouẽt facta q̃ dicta. Act. i. Cepit iesus facere et docere: et sic ordinãtur libri ad se inuicem vt p̃cedant libri exẽplares regum ꝛ paralipomenon: et sequunt̃ libri doctrinales salomonis: que doctrina est refectio spũalis. de quo habetur in euãgelio hui⁹. vij. domĩce. de hoc dicetur sub domĩca. xi. ꝛ. xij. Et quia huic doctrine bonis operib⁹ respõdere debem⁹ ĩcipit ĩtroitus. Oẽs gentes plaudite manibus. Et beat⁹ Pau. ĩuitat nos in epl̃a ad Ro. vi. ca. vt respõdeam⁹ illi doctrine seruiendo deo dicens. Humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vestre. vnde in quibusdam ecclesijs sequit̃ responsoriũ. Beata gens cuius est dñs deus eoꝝ. i. q̃ deum hꝫ pro domĩo ei soli seruiendo. et sequitur versus. Verbo domini. i. doctrina domini celi firmati sunt. i. maiores sicut apostoli ꝛ alij sancti. Sequitur in quibusdã ecclesijs alleluia. Attendite popule me⁹ legẽ meã. lex eñ illa refectio. illa autez refectio ostenditur in euangelio. Mar. viij. Cuꝫ turba plurima ꝛc. et est notandũ q̃ ibi dicitur q̃ quidam de longe venerunt. s. illi qui de peccatis enormibus redierũt et penituerũt: qui eñ in peccato mortali est non habet qd̃ manducet. Erãt autẽ quattuor milia. s. habẽtes quattuor cardinales v̄tutes: et comederũt et saturati sunt quia lex domini satiat: ꝛ remãserũt septẽ sporte. s. p̃dicatores habẽtes septẽ dona spũs sancti. et reficiẽtes alios. in alijs vero ecclesijs legitur euangeliũ. Attendite a falsis ꝓphetis: quia vero habens doctrinam videt in quãto periculo sit ꝯstitutus. videt eñ se esse ĩ fornace babylonis. in offertorio. Sicut holocaustũ ꝛc. Daniel. iij. ca. petit se liberari: et vtitur voce triuꝫ ꝑueroꝝ. In postcõmunione vero. Inclina aurem tuam ꝛc. petit liberationem accelerari.

¶ De octaua dñica post penth. Rubrica.

Sequitur octaua dominica in qua docet nos ecclesia vitare oẽm vanitatez. Hic eñ debet esse effectus doctrine in nobis: quia in doctrĩa docet nos fieri spirituales: et remoueri a corpalibus desiderijs ad similitudinem beate virginis cuius festuꝫ instat. Unde introitus ĩcipit. Suscepimus deus misericordiam tuam. i. filium tuum Jesum xp̃m nobis ex misericordia datum in medio templi tui. i. in cõmuni ecclesia tua: fm nomen tuum deus. Deus enĩz vbiqꝫ nominat̃. sic et laus tua in fines terre. i. vbiqꝫ. Templum etiam est beata virgo: ĩ qua vere suscepimus dei misericordiam. Unde circa eius festum rationabiliter presens cantamus officium cum sit templum domini et sacrariũ spiritus sancti. Sequit̃ epistola ad Ro. viij.

Debitores carni nō sumus: vt ꝑm carnē viuamus ꝛc. in qua docemur ꝯculcare oēm carnalitatem: ꝛ ad ostendendū ꝙ hoc possumus: sequitur. Non eñ accepistis spm̄ seruitutis iterum in timore: sed accepistis spm̄ adoptionis filioꝝ: quo gustato desipit oīs caro. Sed q̄a nō possunt hec fieri nisi dñs ꝓtegat: iō orat in graduali. Esto mihi in deū ꝓtectorē. ¶ Rursus quia nō pōt habere hec oīa: nisi q̄ gaudet in dño: iō sequitur alla. Exultate deo adiutori nostro. Gaudiū eñ spūale excludit omnez carnalitatē. Quia vero quidā sunt vita casti ꝛ humiles: sed ficte: ab his docet caueri in euangelio Math. vij. ca. Attēdite a falsis ꝓphetis q̄ pretendūt castitatē ꝛ sunt luxuriosi. Uel ꝓpter humanā laudē sunt casti sicut fatue virgines: q̄bꝰ dicit. Amen dico vobis nescio vos Sed dñs vere humiles saluat. Uñ sequit offerto. Populū humilē saluū facies dñe ꝛ oculos supboꝝ humiliabis. Quia vero ꝑ delitias spūales oīa cōculcamus: iō dr̄ in postcōione. Gustate ꝛ videte, qm̄ suauis est dñs.

¶ De dñica. ix. post penthec. Rubrica.

Postmodum sequitur nona dñica in qua legit li. sapīe. Sapīa aūt est cogitare de celestibꝰ ꝛ leuare cor ad illa Uñ monet nos ad hoc maxīe ꝓpter festum assumptiōis btē virginis qd̄ instat qñ. s. assumpta est in celū. Et qꝛ hō se sup se leuare nō pōt: nisi eū dñs trahat: iō dicit in introitu. Ecce deus adiuuat me ꝛ dñs susceptor est aīe mee. i. sursum captor. sicut eniz itur ad celestia nō passibus corporis: sed assimilatione mentis ad deū in quo vitant oīa mala. de quibus sequit in epla. i. ad corīh. x. ca. Nō simus cōcupiscētes maloꝝ ꝛc. Postea sequitur ibi. Fidelis deus qui non patietur vos tētari sup id qd̄ potestis: sed faciet cū tētatione ꝓuentum: vt possitis sustinere. ꝑus tamē tiorem incutit dicendo. Stare q̄ se putat videat ne cadat. In graduali vero qui sursum rapit reddat gr̄as deo dicēs. Dñe dñs noster ꝙ admira. est no. tu. in vniuersa terra. Qm̄ eleuata est magnificētia tua sup celos: nō tm̄ in xp̄o ꝛ beata virgine. i. sup celos materiales ꝛ spūales: verū etiam in sanctis super celos materiales. In euangelio Luc. xvi. monet vt si nō possumus ꝑ nos volare ad celū faciamꝰ nobis amicos de māmona iniq̄tatis. i. de diuitijs inequaliter possessis dicens. Homo quidā habebat villicū ꝛc. Homo iste sciuit sic ꝑ prudētiā carnis disponere ꝙ amotꝰ a villicatiōe fuit receptus in domibꝰ dñi: ꝛ hoc ꝑ iniquitatē fraudis. Sic ergo ille laudatur qui ꝑ iniquitatem fraudis sciuit sibi in futuꝝ ꝓuidere: multo magis laudabit dñs eos q̄ dant elemosynas: qd̄ est prudētia spūs: de quo dicit apl̄us. Est vita ꝛ pax qua hō sibi ꝓuidet in futuro. Postea sequitur: qꝛ filij huiꝰ seculi prudētiores sunt filijs lucis in generatōe sua. i. in his q̄ pertinēt ad generationē suā. i. circa tēporalia. Et ego dico vobis facite vobis amicos de māmona iniquitatis: vt cū defeceritis. s. moriendo. recipiant vos in eterna tabernacula que sunt sua. Unde. Beati paupes spū: qm̄ ipsoꝝ ē regnū celorum. Et quia non tantū per elemosynas: sed etiam per orationes volamus ad celestia: ideo est alleluia. Domine deus salutis mee in die clamaui ꝛ nocte corā te. Quia vero hec tabernacula per opera iusticie habentur: sequit offertorium. Iusticie dñi recte letificātes corda ꝛc. Quo autem ordine hec fiant ostendit ī postcōmunione. Primū querite regnum dei. Mathei. vi. capl̄o.

¶ De decima dñica post pēth. Rubrica

In dominica decīa legitur ecclesiasticꝰ qui incipit. Omnis sapiētia a dño deo ē. vbi ostenditur ꝙ nō solū sapiētia: sed etiam omīa bona sunt a deo: ꝛ ideo ab eo solūmodo sunt petenda. et ad eum debemꝰ clamare: ꝛ iō incipit introitꝰ. Dū clamarē ad dñm exaudiuit vocē meā. Et qꝛ debemus ipsum solū orare: sequit versus. Exaudi deus orationem meam. Et oratio in quibusdam ecclesijs. Pateant aures misericordie tue domine precibus supplicantium. In qua collecta patet quis rogans dignus sit exaudiri. Unde sequitur. Et vt patentibus desiderata concedas: fac eos que tibi sunt gratata ꝛ placita postulare. Et ostendit

in epl'a. Scitis qm̄ ꝛc. p̄ma ad corīth. xij. c. ꝙ oīa bona sunt a deo: ꝛ iō ei sūt exhibēde gr̄aꝝ actiones. Vñ enumeratis oībus donis dicit. Hec aūt oīa operatur vn⁹ atq; idez spūs diuidēs singulis ꝓut vult. Sz qꝛ bonū cito amittitur qđ nō a largiēte custodit̄ sicut dicit grego. iō sequit̄ responsoriū. Custodi me dñe vt pupillā oculi. Itē qꝛ ad illū ꝯfugere debem⁹ a quo oīa bona habem⁹: sequit̄ al'a. Dñe refugium fact⁹ es nobis. In alijs ecclesijs dicit̄ alleluia. Te decet. Euangeliū vero qđ est in quibusdā ecclesijs. Cū appropinquaret dñs hierosolymā. Luce. xix. ca. est de symoniacis q̄ iniuriantur spūi sancto. s. in hoc ꝙ vēdūt ea que ipse dat gratis: vel ad voluntatē suā tribuūt: ac si ab illis essent illa bona ꝛ nō a spū sancto. ¶ Et nota ꝙ hoc euangeliū in quo hierusalē destructio p̄dicat̄: in augusto legit̄: qꝛ prius a nabuchodonosor: postmodū a romanis ī hoc mēse destructa fuisse inuenit̄. In alijs ecclesijs legit̄. Dixit iesus ad quosdā. sequit̄ ꝛ offertorium. Ad te dñe leuaui aīam meā: quasi diceret nō ad symoniacos non ad p̄latos prauos vel ad quosdaz fatuos ꝛ sim'latos religiosos qui faciūt se a simplicib⁹ adorari: sz a te a quo oīa bona sunt. Et qꝛ tunc acceptat de⁹ omnia opera nostra qñ speram⁹ in ipso deo: iō seq̄tur postcōio. Acceptabis ꝛc.

¶ De. xi. dñica post penthe. Rubrica.

Vndecima dominica incipit ecclesia legere Job: q̄ similiter est liber exēplaris: sed est exemplū ꝑfectionis. i. ꝑfecte sapientie q̄ nō habet̄ nisi ꝑ predictā refectionē doctrine spūalis. Nam refectio facit spūaliter fortes: ꝛ iō post libros Salomonis legit̄ liber Job. In ordine autē biblie oēs exēplares. s. Ruth: Job: Thobias: Judith: ꝛ Hester p̄cedunt libros doctrinales Salomōis: ꝓpter p̄dictā rōnem: de quo etiā dicet̄ sub dñica. xv. Et q̄a vnanimitas facit fortes ꝛ patientes sicut fuit Job. ꝛ cōcordes sicut fuerūt filij iob q̄ faciebāt cōuiuia per domos vnusquisq; in die suo: iō incipit introitus Deus in loco sancto suo. i. in humilib⁹. Isa. super quē requiescet spūs me⁹ nisi sup̄ humilē ꝛ quietum ꝛ trementē sermones meos: ꝛ si de⁹ est cum eis nullus potest eis p̄ualere. De⁹ eñ habitare facit vni⁹ moris in domo. i. ꝯcordes ꝛ vnanimes quales fuerūt filij iob qui dabāt sibi inuicē comedere. vñ v̄sus ē. Exurgat de⁹ ꝛ dissipentur inimici ei⁹: qꝛ fortitudo nostra nihil valet nisi dñs nobiscū cooperet̄ īmo p̄ncipaliter operet̄. In epl'a. Notū vobis facio euāgel'z: q̄ est. i. Corinth. xv. oñdit btūs paul⁹ humilitatē. vnde sequit̄ ibi. Qui nō suz dign⁹ vocari apostolus: ꝛ ꝓpter hanc humilitatez raptus fuit vsq; ad tertiū celū. In respōsorio quoq; sequit̄ vox humilium. In deo sperauit cor meuz ꝛ adiutus sum. ꝛ inversu. Ad te dñe leuaui aīam meā. ꝛ qꝛ ex tali spe sequitur exultatio: ideo in quibusdam ecclesijs est al'a. Venite exultem⁹ domīo. Euangeliuz vero est de humilitate ꝛ eius effectu. Duo boīes ascendebant ꝛc. Luc. xviij. c. vñ sequitur. Phariseus dicebat. Dñe nō sum sicut ceteri boīum ꝛc. ecce superbia. sequitur. Publican⁹ dicebat. De⁹ ꝓpitius esto mihi peccatori. ecce humilitas: ꝛ ideo abijt iustificatus in domū suaz ab illo: qꝛ vero humilitatem sequitur exultatio: q̄ eñ se humiliat exaltabitur: iō sequit̄ offer. Exaltabo te dñe: qm̄ suscepisti me. i. sursum cepisti. q. d. exaltabo te dñe qm̄ exaltasti me. Postcōmunio. Honora dñm de tua substantia ꝛc. ꝓuerbio. iij. ca. hoc ad lr̄am facit humilis. dat eī libēter pauꝑibus. ꝛ hoc est honorare dñm: qꝛ ipse precepit vt detur pauperibus. vel honora dñm ꝛc. id est omīa bona tua deo attribue: ꝛ hoc est ꝓprium humilium. Hec postcommunio congrue hoc tempore canitur quando frugibus horrea ꝛ vino cellaria plene redundant q̄bus deuote dñs honoratur.

¶ De. xij. dñica post penthe. Rubrica.

Duodecīa dominica est de oratione ꝛ quasi exp̄mitur Job orans ꝛ sedens in sterquilinio conquerendo de falsis amicis. legitur eñ Job in duab⁹ dominicis. Job quidē in sterquilinio moraliter est aīma in mortali paccato et fetido: in quo dum residet: non restat nisi orare deum vt ipsam ab eo eripiat. Unde incipit in

troitus. Deus in adiu. meū intēde. Dñe ad ad iuuā. me festi. cō. ⁊ re. q̄ que. aīaz meā. in offertorio autē ostēdit efficatia orōnis. ⁊ totū of. est orō moysi sumpta de exo. qñ rogauit ꝓ filijs israel qui fecerūt sibi vitulū ꝯflatile: ⁊ incipit. Precatus est moyses in cōspectu dñi dei sui ⁊c. q̄ moyses seipsum exposuit ꝓ salute populi dicēs dño. Aut dimitte eis hāc noxā aut dele me ⁊c. xl. v. di. disciplina. ⁊ reducit ad memoriā merita patruz. Memēto inquit Abraham Isaac et Jacob ⁊c. et placat⁹ factus est dñs de malignitate quaz dixit facere populo suo. et ex hoc ꝓbatur ꝙ scōꝝ merita nobis ꝓsunt. Et nota ꝙ in hoc offertorio fit v̄borum gemīatio. de quo dictuz ē sub scda dñica post epiphaniā. in epl'a. Fiduciā talem habem⁹ ꝑ xp̄m ad deū. ij. ad Cor. iij. c. oñdit apl's ꝙ oratio sua ⁊ alioꝝ bonoꝝ p̄latoꝝ noui te. maiorē hz efficatiā q̄ habuit in veteri testō. ꝙ etiam moyses orauit cū fiducia ꝯfisus de meritꝫ patrum: sed ne videatur hoc ex arrogātia facere subdit. Nō ꝙ sufficientes sim⁹ cogitare aliq̄d a nobis quasi ex nobis sz sufficiētia nostra ex deo est cui⁹ mīstri sum⁹. In euāgelio v̄o ostēditur ꝙ multū valet orō p̄latoꝝ qđ legitur in quibusdam ecclesijs. Dū trāsiret Jhs per medios fines decapoleos. adducūt ei surdum et mutū: ⁊ sanauit eū dñs. Multi sunt surdi qui nolūt audire v̄bū dei: et multi muti qui nolūt loqui et possunt. sil'r hos debēt prelati ꝑ p̄dicatōem adducere ad dñz ⁊ in ꝯfessione ⁊ orōne saluabit eos. vñ in ꝑsona surdi et muti cantatur in graduali. Bñdicaz dñm in oī tpe. v̄sus est. In dño laudabit aīa mea. in all'a vero monet ad hāc laudē. Venite exultem⁹ do. ⁊c. de offertorio supra dictū est. postcōio v̄o est. De fructu operū tuoꝝ satiabit terra. i. p̄dicatores quos dñs replet pri⁹ bonis ⁊ ipsi repleti alios replēt. In alijs v̄o ecclesijs dicit euāgeliū. Exiēs Jhs de finib⁹ tyri: qđ ē Marci. vij. Pōt autē dici s̄m Sicardū ep̄m cremoñ. in mitrali: ꝙ salomone mortuo regnuz diuiditur: et iō mēsis septēbris historia bipartitur. Prima ꝑs ī vna historia ꝯsolidat. alia variatur: qꝛ regnū iuda in dauid familia stabilit: sz regnū israel a plurib⁹ occupat. Vñ et historia de his iustis q̄ gētib⁹ intermixti fuerāt ꝯpilatur: vt de iob thobia iudith et hester. cū ī p̄ria septēbris hebdomada legat Job quē ip̄e scripsit cū rñsorio. Si bona. in scda liber thobie: quez ipse ꝯposuit. in tertia iudith: quē achior edidit. in quarta hester quez mardocheus vel potius esdra ꝯposuit: sed et liber esdre post h̄ opa recitat: et cuz his cātat rñsoriū. Peto. ⁊ adonai dñe ⁊c. His tpib⁹ ꝓphetizauit helyas q̄ gessit typū xp̄i. Sic mortuo ꝯstantino ecclesia sepatur. vna ꝑs est catholica. alia ꝑ multa scismata sepata: a quib⁹ eccl'ia catholica multa aduersa ꝓ dño tollerauit: sicut illi quoꝝ opera hoc tpe legūtur. Inter catholicos q̄daz sunt ꝑfecti quidā īperfecti. perfecti sunt predicatores idonei: mīstri ⁊ cooꝑatores dei: qđ dr in epl'a. Fiduciā. Hi adducūt īperfectos ⁊ alienos surdos et mutos ad gl'iam Jesu xp̄i: sicut legit ī euāgelio. Vox itaqz ꝑfectoꝝ est in introitu. De⁹ in adiutoriū meū intende qui adiutoriū dei implorāt: vt hereticis valeant tesistere: ⁊ eos ad dei gratiā adducere. Aut ē vox imꝑfectoꝝ ꝓficientiū: qui vt ꝓficiant dei īplorant auxiliū. In graduali. Bñdicā. Et ī all'a. Dñe refugiū. vox siquidē est ꝑfectoꝝ gr̄as agētiuz de illis se a ꝑsecutōe aliquotiēs tēperātibus: ⁊ istis ꝓficientib⁹. Et qꝛ moyses fuit vn⁹ eoꝝ qui se obtulerūt ꝓ peccatꝫ subditoꝝ: ideo in offer. cātat. Precat⁹ est moyses. Hi ꝑfecti sunt illa terra que satiata fructu opeꝝ dñi: donis vz spūs scti ꝓducit fenū iumētis. i. doctrinaz hoīb⁹. Unde cōio est. De fructu ⁊c. Et attēde ꝙ recte de iob ⁊ moyse simul cantat: qm̄ cōtemporanei repiunt ꝑ quoꝝ exēplū ad patientiā et māsuetudinē īuitamur.

¶ De deciatertia dñica post pēth. Rubrica.

Domīca tertiadecima legit liber thobie: ꝑ quē figuratur gen⁹ humanū cecū factū ꝑ peccatū p̄mi parētis: qđ nō potuit sanari: nisi amaritudine passionis: que per fel significata est. christus vero per piscez: quia piscis assus est xp̄s passus. Cecum quidem erat genus humanū: quia habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Petit ergo vt veniat domin⁹ sicut ꝓmisit. Dñica eñ ista ē de ꝓmissionib⁹

Vñ dicit in ĩtroitu. Respice dñe in testm̃ tuũ: et in ꝓmissione tua: vt sicut ꝓmisisti veniat filius tuꝰ. et hoc est qđ sequit̃: et aĩas pauperũ tuoꝝ ne obliuiscaris in finẽ. et hoc est qđ dixit thobias filio suo. Memẽto fili: qm̃ pauperã vitaꝫ gerimꝰ. habebis multa bona si timuerꝫ deum. Unde sequit̃ oratio. Omp̃s sempiterne deus de cuius munere venit ꝛc. ꝛ rogat vt possit currere ecclesia ad veras ꝓmissiones. Epistola. Abrahe facte sunt ꝓmissiones ꝛ semini eiꝰ ꝛc. Ad Gal. iij. c. vbi agitur de ꝓmissionibus. ꝛ sequit̃. ibi. Quid igit̃ lex dicit apostolus. si non põt sanare genus humanũ cecũ sicut thobiam? et sequitur respõsio. Lex q̃dez ꝓpter transgressores ꝓsita est sicut dicit pedagogus. Sequit̃ respõsoriũ. Respice domine in testamentũ tuũ: vbi ostenditur vehemẽs effectus orõnis. In alleluia. Quoniã deꝰ magnus ꝛc. ostẽditur quis est qui põt illumĩare. In euãgelio ostẽditur ꝙ lex nõ põt sanare: et incipit in quibusdam ecclesijs. Beati oculi q̃ vidẽt que vos videtis. multi ꝓphete et multi reges ꝛc. Luce. x. c. vbi habet̃ ꝙ sacerdos ꝛ leuita ꝑtransierũt hoĩez qui incidit in latrones. sacerdos inq̃ et leuita veteris testa. sed solus samaritanus. s. xp̃s qui est custos noster ipsuꝫ sanauit. Et qꝛ lex nõ sanat: qm̃ neminẽ ad ꝑfectionẽ ducit: sed solus deus in quo sperandu ꝫ est: iõ sequit̃ offer. In te domĩe speraui. Quomodo autẽ sanauit illum cecuꝫ ptꝫ: qꝛ per panem angeloꝝ qui factꝰ est lac hoĩm. i. per filiũ dei incarnatũ: et iõ sequitur ĩ postcõione. Panem angeloꝝ manducauit hõ. Alie ecclesie dicunt panẽ de celo ꝛc. Sapi. xvi. ca.

¶ De. xiiij. dñica post penthe. Rubrica.

Dominica decima quarta legit̃ liber iudith. et cãtat̃ quõ victoria data est ĩ manu femine. et monet nos ecclesia ad sanctimoniã siue ad ꝯtinentiã exẽplo iudith. sicut em̃ interfecit Olofernẽ qui ĩterp̃tatur eneruãs vitulum saginatuꝫ: sic monet ecclesia vt interficiamꝰ Olofernem. i. diabolum qui eneruat et interficit lasciuos mundi: qđ fit per sanctimoniã: abscindẽdo ei caput. nam caput diaboli est luxuria: qꝛ quasi primo de ea incipit hoĩes tẽtare: ꝛ ideo dñs dicit in Lu. Sint lũ. ve. pre. hoc est. p̃cingatis vos ꝯtra p̃mũ vitiuꝫ. Exo. xij. In comestione agni renes vestros accingetis. alio tñ mõ sup̃bia est initiũ oĩs peccati. Quia v̄o fragiles sumꝰ ꝛ effeminati. vñ interficere nõ possumꝰ Olofernẽ nisi adiutorio dei: ideo dicit ĩ introitu. Protector noster aspice deꝰ ꝛ respice in faciem xp̃i tui. Sequit̃ in quibusdam ecclesijs epl̃a ad Gal. v. c. Spũ ambulate ꝛ desideria carnis nõ ꝑficietis. caro em̃ ꝯcupiscit aduersus sp̃m̃ et sp̃ũs aduersus carnem. et sequit̃. manifesta aũt sunt opa carnis ꝛ nomĩat ea. Itez alibi dicit. Si ꝯtenditis nõne carnales estis? hoc dicit qꝛ ꝯtẽdimus de carnalibꝰ: et post. fructꝰ autẽ sp̃ũs sancti sunt longanimitas pax patiẽtia ꝛc. Deuincere igitur Olofernẽ in nobis est facere ista duo. Per hoc q̃ꝫ vitia interficimus in nobis ꝙ gustamus spiritum sanctũ quo gustato desipit oĩs caro. Sꝫ quia non põt sanari in nobis carnalitas nisi a dño: quia est sicut lepra: ideo ĩ quibusdã ecclesijs sequit̃ euangeliũ. Dum iret Ihs. Lu. xvij. ca. de leprosis qui venerũt ad dominũ. ꝛ dixit eis. Ite et ostẽdite vos sacerdotibus. ipsis tamẽ prius sanatis: per qđ significatur ꝙ prius peccator a domĩo sanatur ꝛ postea iniũgit̃ ei penitẽtia a sacerdote et absoluit̃. quod significatum est per hoc ꝙ discipuli domini instita lazari soluerũt: et tamẽ prius ipse erat resuscitatus a domino. Redijt autẽ vnus ad eum flexis genibus gratias agẽs per quod significatur ꝙ vnitas ecclesie reddit gratias deo. vnde vnus sanabatur in piscina. Jo. iiij. ꝛ ideo in responsorio in gratiaꝝ actões dicit eccl̃ia. Bonum est ꝯfiteri domino. et etiam in alt̃a quod est in quibusdaꝫ ecclesijs. Confitemini domino: et ĩuocate nomen eius. et quia hoc nõ sufficit nisi et dñs nos custodiat: ideo sequitur ĩ offertorio. Immittit angelus dñi in circuitu timentiũ eum: qꝛ custodit nos dominꝰ per angelos. sequit̃. Gustate ꝛ videte. quid autẽ gustare debemꝰ ostẽditur in postcõione. s. panẽ qui saginat animam nõ corpꝰ. vñ est offertoriũ in quibusdã ecclesijs. Panis quẽ ego dedero caro mea est ꝓ mundi vita.

¶ De. xv. dñica post penthe. Rubrica.

Dominica quinta decima habet eandem intētionem cū p̄cedēti. ⁊ ī quibusdam eccl̄ijs in his duab⁹ dñicis legit liber iudith: ⁊ introit⁹ est. Inclina aurez tuā dñe. Ysus est. Letifica aiam serui tui: qm̄ ad te dñe leuaui aiaz meā: q. dicat nō ad carnalia desideria. In epl̄a que est ad Gal. vi. ca. monet nos vt nō simus vitiosus saginatus: sed simus spūales. Vñ dicit ibi paulus. Si spū viuim⁹ spū ⁊ ambulem⁹: quia qui semīat in spū de spū metet vitā eternaz: q. Vo in carne de carne metet corruptionē. seq̄t r̄nsoꝛium. Bonū est cōfidere in dño q̄ cōfidere in homīe. q̄ dat victoꝛiā in manu femine: qm̄ facit boiem vincere in carne. ⁊ qz hoc facit q̄ p̄parat coꝛ suū ad seruiendū deo. sequitur alla. Paratū coꝛ meū de⁹. ⁊c. in euangelio. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. qd̄ est Matb. vi. c. docemur ne seruiam⁹ vētri: ⁊ post. Nolite sollicīti esse dicētes. quid māducabim⁹ aut q̄d bibemus ⁊c. sed p̄mū querite regnū dei ⁊c. Nolite solliciti esse. s. sollicitudine suffocationis. sollicitudine aūt p̄uidentie solliciti esse debem⁹. In offertoꝛio vero monemur vt seruiam⁹ dño nō ventri. Expectans expectaui dñz vt reficeret me. Quis aūt sit iste cib⁹ quo aīa dz refici oñditur in postcōione q̄ est in q̄busdam eccl̄ijs. Qui māducat meā carnē. s. p fidē. nā vt dicit Augu. Crede ⁊ māducasti ⁊c. Quenā aūt q̄re eccl̄ia post libꝛos Salo. legat libꝝ Job ⁊ postea libꝝ thobie ⁊ iudith cū alio mō oꝛdinent in biblia: sicut eīm dictū est sub septia dominica p̄cedunt libꝛi exemplares: ⁊ postea doctrinales: qz magis mouēt facta q̄ dicta: tad vltimuz ponunt libꝛi machabeoꝝ q̄ sunt libꝛi exemplares? Ad qd̄ dicit q̄ p doctrinā pueniūt ad pfectionem patiētie: q̄ magis fuit iob. Vñ postea sequitur Thobias. qz magnū etiā patientie signū fuit in thobia: qui amisit multa ⁊ filiuz ad tēpus ⁊ oculos: qui maxime ab homine diligūtur: ex eo q̄ oculi sunt p̄ncipiuz cognitionis ad quā nat⁹ est homo. ⁊ qz etiā plus valet exemplū femine ⁊ magis erubescentiaz incutit: iō liber iudith ī quo habet de victoꝛia in manu femie post p̄dictos ab eccl̄a oꝛdinat. vltimo vero liber machabeoꝝ legit: qz ibi habet exēplum de cōfirmatiōe iusticie. Machabei eīm passi sunt martyriū p̄ lege defendēda ⁊ custodienda ab antiocho fidei ināmico.

¶ De dñica. xvi. post pentbe. Rubꝛica.

Decimasexta dominica legit ⁊ cantat eccl̄ia ō machabeis: vt dicet in se. ti. q̄ multa passi sunt ab antiocho ⁊ septē ppl̄is: ⁊ ibi habet q̄ tēplū q̄ pollutū fuerat ab illis populis: ab istis machabeis purificatū fuit. ⁊ p hoc significat q̄ anima q̄ tēplū dei est polluta a septem capitalibus vitijs nō pōt mūdari nisi purificet a peccato: qd̄ est eā resuscitari de moꝛte peccati. vñ habet in euangelio de resurrectiōe filij vidue: ⁊ ideo incipit introit⁹: Miserere mei dñe. scz vt resuscites me. Ysus est. Inclina dñe aurem ⁊c. In epl̄a vero apl̄us inuitat nos ad patientiaz dicēs. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationib⁹ ⁊c. q̄ est ad epb. iij. c. sic eīm vincūt inimici a machabeis. i. a sctis. seq̄tur graduale. Timebūt gētes: qz sicut post q̄ illi vicerūt inimicos suos ⁊ mūdauerūt tēplū ⁊ reedificauerunt: timuerūt gentes in circuitu: sic ⁊ post q̄ bō vicerit diabolū ⁊ mūdauerit se p̄ cōfessionē ⁊ reedificauerit tēplum dei in se: timēt demones. vñ sequit Ysus. Q̄m̄ edificauit dñs syon. sed qz nō pōt fieri nisi a dño q̄ bō liberet a vitijs: nō sequit alla. Redēptionē misit ⁊c. Euāgelium ē in q̄busdā eccl̄ijs. Ibat ieſus in ciuitatē ⁊c. Luc. vij. ca. ⁊ post Accessit ieſus ⁊ tetigit lectulum: ⁊ dixit. Adolescens tibi dico surge ⁊ surrexit ⁊ dedit illū mri sue. Nēpe tangit dñs lectulū vbi erat moꝛtu⁹: q̄m infirmitate vel aliquo flagello tangit coꝛp⁹ bois in quo iacet moꝛtu⁹ ips bois. i. aīa ⁊ sic excitat a sōno moꝛtis. Vñ eccl. xxi. Infirmitas grauis sobꝛiā reddit aīaz. Seq̄t offertoꝛiū. q. ī voce machabeoꝝ. Dñe in auxiliū meū respice. seq̄t postcōio. Dñe mēoꝛabo⁹ iusticie tue soli⁹. iusticie ī q̄ oīs q̄ vēit ad te nō ejciet foꝛas. Pōt ⁊ aliter dici q̄ ioſue debūcto bieruſalē destruit. ppl̄s captiuat ⁊ p̄mit: nō ī hoc mēse octobꝛi machabeoꝝ bystoꝛia legit ⁊ cantat. Adapiat ⁊c. qz a suis aduersarijs ad modū p̄mebāt: quoꝝ p-

maz partē simon pōtifex edidit. aliam filiꝰ eiꝰ Jo. posteriorem q̄dam iudeꝰ agrestis sz eruditus. hi captiui militantē designāt eccl̄iam: in qua sūt duces ⁊ satellites: doctores ⁊ discipuli pfecti ⁊ imperfecti. Doctores vidua significat euangelica q̄ vidua est: qz militās cū spōso triūphanti nō est: cuiꝰ filiꝰ moriť cū discipl̄i ꝓ quouis crimine ab eccl̄e corpe separanť. resuscitanť cū illis gr̄a infundiť. Hec igiť orat i euangelio ꝓ filij resurrectiōe. i. gr̄e infusiōe. et hortať in epl̄a ne deficiat in tribulationibꝰ: et huiꝰ rei gr̄a flectit genua sua. hic eadē orat in introitu. Miserere. ⁊ in offertorio. Dñe. graduale. Respice id qđ diciť i euāgelio. Accepit aūt oēs tīor. Postcōio. Dñe mēorabor. gr̄aruz est actio. Vel hic mēsis octobris vt quidā aiūt designat octauā. sicut ergo iudei finitis p̄lijs ⁊ tēplo restaurato in hymnis ⁊ cōfessionibus dño bñdicebāt: sic in octaua magne festiuitatis sancti festiuius exultabunt.

¶ De dñica. xvij. post penthe. Rubrica.

In dominica decīa septima agiť de nuptijs eternis: qz ꝯsideratiōe nuptiaꝝ illarum libēter patimur tribulationes: sicut ⁊ machabei fecerunt. Sunt autē quattuor dñice in quibꝰ agit ecclesia de machabeis. cōsideratio eñ illa tribulationes leues facit ⁊ ꝓpter illas nuptias pena q̄libet leuiter sustineť. De his nuptijs dicitur in euāgelio qđ in hac die in quibusdā ecclesijs legiť. Cū inuitatꝰ fueris ad nuptias recūbe in nouissimo loco ⁊c. Omēs inuitati sumus ad nuptias eternas: ⁊ si in nouissimo loco nos ponimꝰ hic vt simus humiles: exultabimur in paradiso ⁊ ecōtra. vñ statim subiungiť Ego aūt dico vobis: qz oīs q̄ se exaltat humiliabiť ⁊c. Vñ incipit introitꝰ. Justus es dñe. s. in hoc iudicio. ⁊ rectū iudiciū tuū. Huic eñ iudicio ꝯcordat ecclesia seu ꝯsentit quo deꝰ exaltat humiles: ⁊ supbos depmit dicēs. Justꝰ es dñe ⁊c. In epl̄a. Obsecro vos. q̄ est ad ephe. iiij. c. inuitat nos ad humilitatē: vt dicať nob. Amice ascende superiꝰ. vbi diciť. vt digne. s. in humilitate ambuletis. vocatione qua vocati estis. s. ad nuptias: hoc eñ est nouissimū locū tenere. Ad hoc idem monet in graduali. Beata gens cuiꝰ est dñs deꝰ eoꝝ ⁊c. superbi faciunt se dños. humiliū vero deꝰ est dñs. vñ versus est. Verbo dñi celi. i. humiles firmati. i. sāctificati sunt. Debemꝰ ergo esse humiles: quia nihil habemꝰ nisi a deo: ⁊ ideo sequiť in q̄busdam ecclesijs. Alł̄a. Qui timent deū sperāt in eū. q. d. nō in se. Postea sequiť euangeliuz de nuptijs sicut dictū est. In alijs vero ecclesijs legitur. Cū intraret iesus in domū. Luc. xiiij. c. Notandū aūt q̄ anteq̄ in ipso euāgelio dicatur de nuptijs habeť quomō sanauit hydropicum: ꝑ quē intelligitur oīs amator mūdi: ꝑus eñ opz q̄ sitis mundi satieť: qz q̄ biberit ex aqua sitiet iterꝝ. Jo. iiij. q̄diu eñ homo erit hydropicus: in illis nuptijs nō poterit satiari. In offertorio similiter inuitamur ad humilitatē. Vñ ibi habeť oratio Danielis. Orauī ad deū meū ⁊c. Danie. ix. ca. Et ꝓpter hanc humilitatem meruit audire archangeluz q̄ certificauit eū de icarnatiōe xp̄i. Satis aūt cōgrue fit ibi mentio de angelo: qñi hoc officiū circa dedicationem btī michaelis cantať. In postcōione habeť de humilibꝰ ⁊ supbis. Vouete ⁊ reddite dño deo vestro omēs qui in circuitu eius offertis munera. i. humiles q̄ attribuitis oīa bona deo terribili ⁊ ei q̄ aufert spm̄ p̄ncipū. i. supbiam eoꝝ. ecce qz supbos hūiliat.

¶ De. iiij. feria q̄ttuor tēpoꝝ septēbris. R.

In quarta feria legitur euangeliū. Respondens vnꝰ de turba. Math. ix. ca. de surdo ⁊ muto quē apl̄i curare nō poterant eo q̄ illud genus demonij nō eijciť nisi in orōne ⁊ ieiunio: qđ bene huic diei ꝯuenit. hodie nanq̄ ieiuniū est q̄ttuor tēpoꝝ. Jō nanq̄ due lectiōes legūtur vt ordinādi in duobꝰ p̄ceptis charitatis: vel duabus legibꝰ insturanť. Prima calcatore vue. s. Ecce dies. Amos in fine. tempori conuenit. Secunda videlicet. Congregatus. Neemie viij. c. congruit ordinandis. quibus dicitur in introitu. Exultate deo: qui premeditari ꝓmittunt in offer. Meditabor. Cōio est. Comedite pinguia. ⁊ sumitur de lectōe scđa.

¶ De. vi. feria q̄ttuor tpoꝝ septēbris. R.

Erie sexte officiū pniam exprimit ordinandorū. Vñ in euangelio. Factuz est. peccata paralitico dimittunt: ⁊ in lectione. Cōuertere. Osee vlti.ca.ad cōuersationē instruūtur. ⁊ in introitu. Letetur.ad querendū dñm inuitant. Graduale ⁊ postcōio:sunt orationes electoꝝ. Offerenda consolatio eorūdem. In alijs tamen ecclesijs dicitur euangeliuz. Rogabat iesum. Luce septimo capitulo.

¶ De sabbato q̄ttuor tēpoꝝ septēbris. R.

Abbati quoqz officiū ad doctrinā ipoꝝ ordinādoꝝ fit:ne sint steriles vt fici arbor infructuosa:de qua loquit euāgeliū. Arborē fici ⁊c. Luc. iiij.ca.ne vita illoꝝ sit terrenis implicita sicut mulier incuruata. In epl'a vero. Tabernacl'm factū est ⁊c.que est ad Hebr.ix.c.vbi de p̄mo ⁊ scdo agit tabernaculo:monent vt sic seruiant in tabernaculis ecclesie militātis: vt dño p̄sentent in tabernaculo triūphātis. In lectionibus vero quare hoc septēbris ieiuniū indicitur cā institutiōis. ⁊ ei⁹ vtilitas intimat:quaꝝ p̄ma est. Decima die. Leuiti.xxiij.ca.scda est. Quītadecima die:q̄ est ibidez.tertia est. Dñe dñs noster. Michee vlti.c.quarta est. Factū est v̄bum.zacha.vij.ca.q̄nta est. Angel⁹ dñi. Danie.iij.ca. Cetera sunt ordinandoꝝ exhortatōes ⁊ orōnes ⁊ cōsolatiōes. Cōio.s. Mēse septimo de leuitici lectione sumit. Merito aūt in hoc mēse fit clericoꝝ ordinatio:qm̄ ⁊ in mēse fiebat tabernaculoꝝ celebratio. Ordinati vero sunt ecclesie ministri in dei tabernaculo p septiformē gr̄az in septē gradib⁹ ꝯstituti. Vñ ⁊ btūs petrus legitur ordinationē fecisse in septēbri sex epoꝝ.x.p̄s byteroꝝ ⁊ septē dyaconoꝝ. Et celebrat ordinatio in tertia hebdomada:qz in tpe tertio.s.gr̄e fuit ab apl'is instituta. Oli tñ alia rō fuit a sapientib⁹ assignata nā oli īstituta fuere ieiunia in p̄ma hebdomada martij.in scda iunij.i tertia septēbris. i q̄rta decēbris:vt comitarēt initia thesseredecadis iesu xp̄i. Cū em̄ quis ordinatur quodāmodo: vt xp̄o attineat generatur.ergo persona p̄me thesseredecadis est abraham a quo sumit ordinatio p̄me hebdomade martij. p̄ma p̄sona scde thesseredecadis est dauid a quo sumitur ordinatio scde septimane iunij.initiū tertie est Jeconie:a quo sumitur ordinatio tertie septimane septembris.demū est xp̄us in quarto loco a quo sumitur ordinatio quarte septimane decēbris. Sumūtur aūt potius ab his personis q̄ ab alijs ordinationes:vel qz fuerūt i genealogia maiores:vel ꝓpter nominū interp̄tationes. Dicit em̄ abrahā pater multaꝝ gentium. Dauid fortis. Jeconia p̄paratio dñi:sic ⁊ illi qui ordinant debent esse fortes p̄parati ad euangeliū xp̄i:vel sicut a p̄sona in p̄sonam sunt.xiiij.generationes:sic ab ordinatione in ordinationē septimane.xiiij.inueniūtur: vt ordinandi p̄iti sint in decalogi ⁊ in euangelij disciplina. Nunc aūt ieiunia ex causis p̄missis aliter ordinant:vt dictū est sub quarta feria tertie hebdomade aduentus. Et memento q̄ apostolici vsqz ad Simpliciū papā in decēbri sp ordines celebrabāt vt ordinādos coaptarent generationi iesu xp̄i. Simplici⁹ vero addidit ordines in februario tribuēdos:vt ordinandos vicinius incorporaret corpori iesu xp̄i Vide de hoc in ꝓhemio scde partis. Sed si vt p̄missuz est ieiunia cōstituta sunt in p̄dictis septimanis:ꝓ his q̄ ad ordinationez accedūt nūq̄d cōmutari possunt qñ null⁹ tūc ordinat: certe nō:nisi necessitate vrgēte:de qua in ꝓhemio scde partis dictū est. Cū em̄ sit vna eccl'a oīno debet in actionib⁹ ei⁹ esse cōcordia q̄ non esset si in tam generali ieiunio alij pranderēt: alij ieiunarent. Preterea lz alicubi nō fiat ordinatio:fit tñ alibi ꝓ quibus ieiunare ⁊ orare debem⁹:vt digni ad ordinationē p̄ueniāt. oēs em̄ frēs sum⁹ ⁊ vnanimes in domo dñi sum⁹.

¶ De.xviij.dñica post penthe. Rubrica.

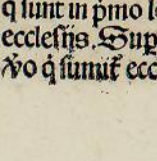

Dictum est ī precedenti dñica q̄ dz homo se ponere ī uouissimo loco:vt ponatur in p̄mo sicut sunt p̄lati.vñ ī hac.xviij. dñica agit de p̄latis q̄ sunt in p̄mo loco.vñ euangeliū est in q̄busdā ecclesijs. Sup cathedrā moysi ⁊c. Introitus v̄o q̄ sumit eccl.xxxij.ca.incipit. Da pacē dñe

sustinentib⁹ te: vt ꝓphete tui. i. p̄lati fideles inueniantur. supplendū est nō infideles sicut scribe ⁊ pharisei. Uersus est. Letatus sum in his q̄ dicta sunt mihi in domū dñi ibim⁹. i. ibimus ad nuptias ⁊ de hoc letat⁹ sum: q̄ inuitati sumus ad nuptias in q̄bus erat eterna pax. In alijs vero ecclesijs v̄sus est. Bonū est. Preterea scripserūt quidā ꝙ iō dicit̄ introit⁹ ipe: q̄ tali die zacharias papa fecit pacē cū lōgobardis. In epl'a apl'us agit gr̄as de ephesijs: q̄a hn̄t fidem verā de istis nuptijs dicens. Gr̄as ago semꝑ deo meo ꝓ vobis ⁊c. i. ad corīth. c. i. In respōsorio v̄o Letat⁹ suz ⁊c. ostēdit gaudium de p̄dictis nuptijs: ⁊ iō ꝓpt̄ p̄dictas nuptias in all'a. Laudate dñm oīs gentes. hortat̄ ad laudē. Euāgeliū in q̄busdā eccl'ijs. Accesserūt ad iesum: q̄d est Math. xxij. c. de scribis ⁊ phariseis q̄ infideles fuerunt. Uñ tentauerūt dñm dicētes. Q̄d est mandatū magnū ⁊c. Dixit dñs. Diliges dñm deū tuū ⁊c: ⁊ post ea rep̄hendit eos de infidelitate: q̄ nō credebant ip̄m esse deū dicēs. Quid vobis videtur de xp̄o: cui⁹ fili⁹ sit. Dicūt ei: dauid. Et dixit eis Quomodo ergo dauid in spū vocat eū dñm dicens. Dixit dñs do. meo se. a dext. meis ⁊c. Prelati vero nō debēt esse tales. i. infideles: sed sicut moyses de quo habet̄ in offer. Sanctificauit moyses altare dño ⁊c. dicūt p̄lati se totos offerre incensum: ⁊ postea multas hostias. Unde sequitur postcōio. Tollite hostias. loquitur enim de prelatis.

¶ De. xix. dñica post pentbe. Rubrica.

Ec decīanona dominica respōdet p̄cedēti. in q̄ dictū est. Da pacē dñe sustinētib⁹ te: vt ꝓphe tui. i. p̄lati tui fideles iueniant̄. Rñdet inq̄ si faciāt q̄d habet̄ in euāgelio q̄d legit̄ in hac dñica in quibusdā eccl'ijs. s. ascēdens iesus ⁊c. q̄d est math. ix. c. in quo habet̄ ꝙ adduxerunt ad dñm paraliticū. Jesus aūt vidēs fidē illoꝝ q̄ offerebāt ⁊c. Paralitici sūt q̄ in delitijs carnis ita dissoluti sunt ꝙ nō possunt opa bōa facere ⁊ merito fidei p̄latoꝝ sanant̄: ⁊ iō bonū ē bre bonos p̄latos. Quidā aūt de scribis dixit intra se. Hic blasphemat q̄ pctā dimittit. Jesus aūt videns cogitatiōes eoꝝ dixit. Ut sciatis qm̄ fili⁹ hoīs habet ptātez in terra dimittēdi peccata: dixit paralitico. Tolle grabatum tuū ⁊ ābula. Et q̄ solus de⁹ est qui sanat paralisim: ideo incipit introitus. Salus ppl'i ego sum ⁊c. v̄sus est. Attendite ppl'e me⁹ legē meam. subaudi per quā sanant̄ paralitici. In epistola monet apl'us paraliticos vt erigant̄ corporaliter a paralisi ad bona opa dicēs. Renouamini in spū mentis vestre ⁊ induite nouum hoīem ⁊c. Ephe. iiij. c. Sequit̄ etiā graduale in voce paralitici. Dirigat̄ oro mea sicut incēsum ⁊c. versus est. Eleuatio manuū mearum ⁊c. iam iste leuatur ad bona opa. All'a vero dicitur in voce paralitici sanati. s. Dextera dñi fecit virtutē: subaudi: q̄ sanauit me. Sz q̄ non sufficit sanare nisi dñs custodiat. seq̄tur offer. Si ambulauero in medio tribulationis. vbicunq̄ em̄ ambulant sanati a domīo: custodit eos q̄tum in se est.

¶ De dñica. xx. post pentbe. Rubrica.

In dominica. xx. incipit eccl'a legere. xij. ꝓphetas ⁊ danielē: ⁊ cātat de Jsa. ⁊ daniele ⁊ hieremia: nō tñ legit de Jsa. ⁊ hiere. q̄ in alijs tp̄ibus pleni⁹ legunt̄. De Jsa. em̄ legit̄ in aduētu. de hiere. in passiōe. Querit̄ aūt quare legit ecclesia ꝓphetas p⁹ librū machabeoꝝ cū in biblia p̄ponant̄. Ad q̄d dicim⁹ ꝙ biblia p̄ponit oīs libros exēplares: eo ꝙ magis mouēt exēpla q̄ doctrina: p̄ter librū machabeoꝝ: quē vltio ponit. ⁊ ꝓpter pfectā iusticiā: ⁊ ꝓpter tp̄s: q̄a vltimo tp̄e fuerūt. Ecclesia etiā legit vltio librū Ezechielis: q̄ in eo agit̄ de tēplo celesti: ī quo est ꝯfirmatio ⁊ finis oīm. Duodecim v̄o ꝓph̄as legit ꝓpter fundamētū fidei q̄d semꝑ necessariū est quātūcunq̄ hō sit pfect⁹: ⁊ vide q̄d dictū est sub dñica. xv. Incipit aūt ecclesia legere ezechielē in p̄ncipio nouēbris. In matutinali huius dominice officio p̄mum respōsorium est in quibusdam ecclesijs de Jsa. s. Uidi dñm sedentem sup̄ soliū excelsuz. Uidit em̄ Jsa. quomodo thronum dei angeli sunt ⁊ sancti in ecclesia triūphante ⁊ militante: in quib⁹ per gr̄am sedet ille qui est p̄mus ⁊ nouissim⁹.

Quia ergo ezechiel vidit templum celeste in quo fiunt nuptie eterne: ideo in euangelio misse qđ ī quibusdā ecclesijs in hac dñica dr. ⁊ est math. xxij. c. habetur de illis nuptijs. Sil̄e est regnum celoꝝ homī regi qui fecit nuptias: et misit seruos. s. hora cene dicere īuitatis. Oīa parata sunt venite ad nuptias. Illi vero ꝯtēpserunt venire ad nuptias. Hi sunt iudei q̄ cōtempserūt venire. Et misit tūc seruos suos dicens. Ite ad exit⁹ viaꝝ ⁊ ꝯuocate oēs ⁊ implete sunt nuptie discūbentiū. Et videns rex quēdam nō habentē vestē nuptialē dixit ei. Amice quō huc ītrasti non habēs vestē nuptialez? et tradidit eum mīstris suis: vt ꝓijcerent euz ī tenebras exteriores. Huic autē iudicio q̄ dñs eos qui ꝯtempserunt venire ad nuptias āmouit a nuptijs: et oēs alios vocauit: cōgaudet eccl̄ia in introitu dicēs. Oīa que fecisti nobis dñe in vero iudicio fecisti. In epistola v̄o monet nos apostol⁹ vt caute ambulem⁹ ad has nuptias: qꝛ sine veste nuptiali ꝓijcimur ī tenebras exteriores dicēs. Uidete aūt quō caute ambuletis ⁊c. que est ad Ephe. v. c. et dissuadet a ꝯtrario dicens. Nolite inebriari vino in quo est luxuria ne sitis ī nuptijs diaboli: sz impleamini in spū sancto. Sed quia cibum illarum nuptiaꝝ non pōt dare nisi solus deus: iō sequit̄ in responsorio. Oculi oīm in te sperant dñe et tu das escam illoꝝ. i. cibū nuptiaꝝ eternaꝝ in tpe oportuno. Et quia de nuptijs illis non pōt comedere qui est in peccato mortali: sequitur in quibusdaz ecclesijs alleluia. De ꝓfundis. i. de peccato. clamaui ad te dñe: vt me eruas a peccato: ⁊ ita peto nuptijs interesse. In offertorio v̄o ostēdit̄ quid sit interesse nuptijs. s. habere memoriā de eternis dicēs. Super flumina babylonis. s. delicias seculi illic sedimus et fleuim⁹ dū recordaremur tui syon. i. tui o eccl̄ia triūphās. In postcōione v̄o petit vt det̄ ei interesse nuptijs illis dicēs. Memēto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spez dedisti ⁊c. q. d. memor esto qꝛ ꝓmisisti. qui eñ ꝓmittit et nō dat videtur esse oblit⁹. ¶ Et nota ꝙ tres nuptie legūtur in euangelio. De p̄mis dicit̄ ꝙ simile est regnū celoꝝ homī regi: q̄ fecit nuptias filio suo. hic fili⁹ est xp̄s qui humanā naturam sibi copulauit: vbi fuit thalam⁹ v̄gi-

nis vterus. vnde tanq̄ spōsus ꝓcedēs de thalamo suo: ad has nuptias hoīes sub lege per ꝓphetas inuitauit. De secūdis dicit̄. Uos similes hoībus expectātib⁹ dñm suū quando reuertatur a nuptijs. hic dñs xp̄s est verus homo qui ascēdens angelicā naturā sibi copulauit. ad has nuptias gētes per apl̄os cōuocauit. De tertijs v̄o dr. Uirgies q̄ prepate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. hic spōsus est xp̄s qui ecclesiā post iudiciū sibi copulabit ⁊ in thalamo glorificabit. Ad has per p̄latos ecclesie quottidie īuitamur. De p̄mis solennizat ecclesia in xp̄i natiuitate. De scd̄is in ascēsione. De tertijs in resurrectōe. qm̄ in nostra resurrectōe xp̄s spōsaz assumet et de babylonia mundi introducet in cellarium ꝑadisi. de quib⁹ nuptijs hic pōt intelligi. cum eñ ītrasset hō nō habēs vestē nuptialē eiectus est in tenebras exteriores. ceteri nuptial̄r īduti: sunt cū dño epulati. Hi sunt lapides viui e quib⁹ edificantur muri hierusalē. Potest etiā aliter dici ꝙ post reuersionē a captiuitate: hierusalē reedificabitur ⁊ templū restaurabit̄ per zachariā et aggeū: esdram et malachiam: per quos aduētus dñi p̄nunciat̄: ideoqꝫ in hoc mēse nouēbris vsqꝫ ad aduēntū dñi cantat̄ historia de ꝓphetis. Uidi dñm. ⁊ legūtur libri Ezechiel̄: daniel̄. ⁊. xij. ꝓphaꝝ. Captiuitas illa corꝑalis: nostrā spūalez significat. A captiuitate reuersio est peccatoruz remissio. Rex itaqꝫ prophetarum volens supernam hierusalem restaurare: filio nuptias celebrauit: et sicut legitur in euangelio: multos ad celeste prandiū inuitauit. hi qui intrauerunt sunt lapides viui de quibus premissuz ē. Ne igitur ad captiuitatez sil̄em reuertamur: et a nuptijs excludamur monet nos paulus in epistola p̄cedēti. Uidete quomō caute ambuletis: nō quasi insipientes sed vt sapientes. Introitus. Oīa que fecisti. vox est danielis captiuitatem p̄teritam recolētis et eā suis meritis dei iudicio ascribentis. Sil̄r in offer. Super flumīa babylonis captiuitatem illaz ploramus: sed in graduali. Oculi omniū. gratias agimus. In postcōione. Memento verbi. postulamus vt nuptias ꝓmissas ī spe: percipiamus in re.

¶ De dñica. xxi. post penthe. Rubrica.

Apprecedēti dominica instructi sumus ⁊ ammoniti vt caute eam⁹ ad nuptias que celebrāt̄ur in tēplo: qđ scripsit ezechiel. Sz q⁹ de his nuptijs matime iuuidet nobis diabol⁹: ꝓ eo q⁹ de illis electus fuit: ideo in hac .xxi. dñica agit ecclesia de bello ꝓtra diaboluz: et de armatura nostra ꝓtra eum. si essi pugnauerim⁹ intererimus eternis nuptijs: si tamē habuerim⁹ vestē nuptialē: que ē charitas: aliter nō. Vñ quia cinis et cilicij sunt arma penitētie: in itroitu vtitur ecclesia voce mardocbei in cilicio ⁊ cinere etñis dicēs deo. In volūtate tua dñe vniuersa sunt posita: ⁊ non est q̄ resistat volūtati tue. Wester. iij. c. Sequitur. Qñ dñs vniuersoꝝ tu es: et ideo beati qui tibi fuiūt: q⁹ tu liberas eos de manu diaboli et adiuuas eos in bello ꝓtra diabolū sicut in hac oꝛone liberasti mardocheuz de manu haamā: et suspēsus est i patibulo qđ parauerat mardocheo. In epla monet apls armari ꝓtra diaboluz armatura dei dicēs. Cōfortamini in dño et in potētia virtutis ei⁹ ⁊c. que est ad ephe. vi. c. ⁊ post. Qñ nō est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinē: sed aduersus spūalia nequitie in celestibus: in oibus sumētes scutū fidei ⁊c. Sz quia etiam bene armati nō possiūt p se resistere nisi deus adiuuet: sequitur respōsoꝝ. Dñe refugium fact⁹ es nobis ⁊c. q⁹ si lassamur vel sauciamur in hoc bello nō est refugiū nisi ad ipm. vnde sequit̄ in quibusdā ecclesijs alla. Lauda aīa mea. d. q⁹ xvo sauciati in hoc bello nō sanātur a dño: et multi ab eo sanantur: ideo in quibusdam ecclesijs sequit̄ euāgeliū de sanatiōe filij reguli. Erat quidā regul⁹ cui⁹ filius infirmabatur ⁊c. qđ est Jo. iij. c. Per istū regulū itelligūtur reges. s. plati q̄ reges sunt: et debēt eē humules: et ita sunt reguli. vñ exaudiūtur licz habeāt paruā fidem p sanatōe filioꝝ. Credebat essi iste regul⁹ q⁹ dñs poterat sanare filiū suū: sed nō credebat q⁹ esset deus: q⁹ credebat q⁹ non posset sanare nisi psens. Humilitas ergo valde necessaria est plātis. Q⁹ xvo p patiētiā maxie vincit diabol⁹ ꝓponit in offer. Job in exēplū. vñ in sapia. Melior est patiēs viro fort̄i. et qui dñatur aīo suo expugnatore vrbium. et incipit. Vir erat in terra hui⁹ noie Job ⁊c. In vsibus aūt hui⁹ offer. fit sepe repetitio: de quo dictū est sub dñica scđa post octauam ephie: sz quia nihil valet patiētia nisi bō sperz in dño: sequit̄ postcōio. In salutare tuum anima mea sperauit ⁊c. quia spes patientiā operatur.

¶ De dñica .xxij. post pentb. Rubrica:

Ictū est q⁹ nullus pōt itereſſe eternis nuptijs nisi habeat vestez nuptialē que est charitas: iō in hac .xxij. dñica monemur et inuitamur ad habendā charitatē vt nō tñi bñfaciam⁹ ꝓrio: sed dimittam⁹ iurias nobis ab eo factas. Vñ in quibusdā ecclesijs euangeliū est de seruo q̄ debebat decē milia talēta: cū quo dñs posuit ratōem. et ille dixit. Patientiaz habe in me et oīa reddā tibi. ⁊ misertus dñs eius dimisit eū: et debitū dimisit ei: et incipit. Sile est regnū celoꝝ homī regi qui voluit ratōem ponere cū seruis suis: qđ est Matb. xviij. c. Siquidē in die iudicij ponet dñs rōnez nobiscū ⁊ null⁹ poterit cōputare cū eo: q⁹ de tpe quō reddet hāc ratōez qđ tā bonū est q⁹ in q̄libz momento ei⁹ pōt bō fieri fili⁹ dei: ⁊ iō incipit itroit⁹. Si iniquitates ob. d. o. q. s. quasi diceret null⁹: ⁊ hoc est. Patientiā habe in me ⁊c. et seq̄tur xvs us. De ꝓfundis clamaui ad te dñe ⁊c. In epistola. Cōfidim⁹ ⁊c. ad Philip. ca. i. Inuitat nos apls ad pfectā charitatē vt dimittam⁹ fratri: vt deus dimittat nobis: q⁹ sicut habet in fine euangelij. Sic et pater me⁹ celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusq̄sq̄ fratri suo de cordibus vestris. Dicit igitur apls in epla. Fratres ꝓfidim⁹. i. ꝓfidentiā talez habem⁹: vt postea sequit̄. Obsecro autē vos vt charitas vestra magis ac magz abūdet vt sitis finceres: ⁊ sitis sine offensa. ⁊ tūc ē vnitas in eccla q̄si nō offendim⁹ ꝓpter iurias: sz dimittim⁹ vñ seq̄tur rñsoꝝ. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdū habitare fratres in vnū: sed q̄si illos qui irascūtur sanat dñs per charitatē dum pentent: ideo seq̄tur alla. Qui sanat ꝓritos corde et al. cō. eorū. In premisso vero euangelio monemur ad

pfectam charitatē vt caute ambulem⁹ ad nuptias cuz veste nuptiali: ⁊ qz pfecta charitas non tm̄ impēdit beneficia ⁊ dimittit iniurius: sed etiā orat ꝓ inimicis deo. sequit̄ in offerto. oratio hester ad Assuerū regē qđ interpretatur btitudo. i. ad xp̄z. ⁊ incipit Recordare dñe ⁊c. hester. xiiij. ca. in quo offer. rogat ꝓ recōciliatiōe pctōꝝ: ⁊ quia de hac recōciliatiōe gaudent āgeli: sequitur in quibusdā ecclesijs post cōio. Dico vobis ⁊c. Luc. xv. ca.

¶ De. xxiij. dñica post penthe. Rubrica.

In tribus dominicis vltimis. s. xxiij. ⁊. xxiiij. ⁊. xxv est idez officiū: ⁊ in eis ostēdit ecclesia se habere vestē nuptialem. i. charitatē: qz orat pro iudeis vt cōuertant̄: qđ fiet in fine mūdi qñ venient ad fidē nostrā: quod figuratū est in ioseph q̄ noluit longo tpe se manifestare fratrib⁹ suis postea v̄o ad vltimū se manifestauit eis. ⁊ petierunt veniā ab eo. Et dixit eis. Nolite timere ego pascam vos. ⁊ inebriatus est cuz eis. q̄ inebriatio significat leticiā oīum in illa cōuersione iudeoꝝ. hoc aūt erit in fine pegrinatōis nostre: ⁊ iō de hmōi cōuersione agit̄ in fine tēporis peregrinationis. In quattuor em̄ ptes diuisum est tēpus anni: ꝓut dictū est in ꝓhemio hui⁹ partis. ⁊ ꝑ has tres dñicas agit̄ de hac cōuersione: qz ad fidem trinitatis cōuertētur. In hac ergo. xxiij. dñica introit⁹ est de cōuersione iudeoꝝ ⁊ ꝓmissione dñi. ipse nāqz dicit per hieremiā. xxix. c. Ego cogito cogitationes pacis ⁊ nō afflictionis: qz ad hoc tendunt mala q̄ vobis infero vt recōciliē vos michi. et nota q̄ tpe hērici tertij impatoris Bruno tuliensis ep̄us qui de multis sanctis cant⁹ ꝯposuit: factus papa ꝑ henricū tertiū imperatorē: ⁊ vocatus leo. x. duz romā ꝓ papatu veniret: audiuit voces angeloꝝ canentiū ⁊ dicentiuz. Dicit dñs ego cogito cogitatiōes pacis ⁊ce. Ipse vero cogitās q̄ nō haberet canonicū ingressum renūciauit: ⁊ iterū a romanis papa eligitur: ⁊ vitā cū multis miraculis finiuit. i gradualī vero agit dauid gr̄as de sua liberatione a captiuitate spūali ⁊ corporali dicens. Liberasti nos ex affligentib⁹ nos ⁊c. In v̄su v̄o ꝓmittit laudem bonoꝝ operū. d. In deo laudabimur tota die ⁊c. ⁊ quia sol⁹ dñs est q̄ sanat: iō in quibusdā ecclesijs sequit̄ all̄a. Qui sanat cōtritos corde. In offertorio vero petit veniā sicut fratres iosep dicens. De ꝓfundis clamaui ad te dñe ⁊c. ⁊ qz ioseph. i. xp̄us: rñdit. Nolite timere ego pascam vos: ideo qz ita liberalis est dñs ⁊ cito dimittit: sequit̄ postcōio. Amē dico vobis quicq̄d orantes petitis: credite: qz accipietis: ⁊ fiet vobis. Math. xviij. ca. Quia vero nō intrabūt ad nuptias nisi habeant sil̄itudinem dei: iō in euangelio. Abeūtes ⁊c. mathei. xxij. ca. quod legit̄ i quibusdā ecclesijs: dicitur. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. s. imaginē suā similitudine sua insignitā: qz oīa ad sibi similia cōuertūtur. In epistola q̄z. Fratres imitatores ⁊c. ad phi. iij. ca. monet nos apl̄us vt reddam⁹ deo imaginez suā. ⁊ post sequitur. Cōuersatio nr̄a in celis est. q. d. in hoc debetis me imitari nō illos quoꝝ vēter de⁹ est: qui sunt inimici crucis xp̄i. Imitemur aūt deū ⁊ apl̄m in humilitate: mānsuetudine: charitate ⁊ sctīmonia. ⁊ post. Saluatorem expectam⁹ dñm iesum xp̄m: qui reformabit corpus humilitatis nostre: configuratum corpi claritatis sue. Si em̄ habuerimus similitudinem dei in aīabus nostris: in futuro nō habebim⁹ illā similitudinē in aīab⁹ tm̄: sed etiam in corporib⁹: quia vt dicit apostol⁹. Similes erimus christo.

¶ De. xxiiij. dñica post penthe. Rubrica

In vigesimaquarta dñica sil̄r agitur de vocatione ⁊ cōuersione iudeoꝝ. Uñ incipit in q̄busdā ecclesijs euāgelium. Math. ix. ca. Loquente iesu ad turbas. Ecce p̄nceps archisynagogus venit ad eū ⁊ dixit ei. Filia mea defuncta est: sed veni ⁊ impone manū tuā sup eam ⁊ viuet. Dū aūt iret post eū: ecce mulier emoroissa dicebat: si tetigero fimbriā vestimēti ei⁹ salua ero. ⁊ sanata est a dño. postea suscitauit dñs filiam archisynagogi. Allegorice archisynagogus iste significat moysen vel aliquē de ꝓphetis. vel etiā apl̄is: q̄ rogauit dñz ꝓ synagoga. ⁊ dñs vadit vt sanet eā: qz nō cessat corrigere:

vt sanet ipos iudeos p varias tribulationes ⁊ seruitutes: sed eoꝝ sanitas fiet in fine mundi: Mulier vero patiens fluxū sanguinis est gētilitas q̄ dixit. Si tetigero fimbriā vestimēti eius. i. si minima p̄cepta seruauero salua ero. Per fluxuz sanguinis pctm̄ intelligit̄. Post ea vero saluabit̄ synagoga qd̄ significat̄ p filiam Jairi postmodū suscitatā. Itē per Jairi q̄ interpretat̄ illuminās siue illuminat⁹: intelligunt̄ p̄lati. prelatus eniz illuminatus a dño alios illumīat. ⁊ talis debet orare ꝓ subditis suis: sicut iste ꝓ filia sua. sicut etiā orat apl̄us in epl̄a hui⁹ dñice: que est ad colloceñ. i. c. Nō cessamus inquit fratres orantes ꝓ vobis. In q̄busdam tamen ecclesijs dicitur hac die euangeliuz. Cum videritis abhominationē. Mathei. xxiiij. ca. Et attēde q̄ hec dñica ꝓprium cantuale nō habet officiū. quia em̄ vexabit̄ ecclesia p̄secutionibus antixp̄i: ideo sua continet organa. vel ideo quia precedens officiū huic euangelio rectissime coaptat̄. vel quia hec dominica sepius superabundat: idcirco proprio vacat officio.

¶ De. xxv. dñica post penthe. Rubrica.

In vigesimaquīta dñica agitur de illuminatione iudeoꝝ. vnde dicitur in quibusdam ecclesijs in epl̄a que ē de hieremia. xxiij. c. Ecce dies veniūt dicit dominus ⁊ suscitabo dauid germē iustum ⁊c. ⁊ post sequitur. In dieb⁹ illis: saluabitur iuda. ⁊ post non dicemus amplius. Viuit dñs: qui eduxit filios israel de terra aquilonis: ⁊ de cunctis terris in q̄bus ꝓieceraz eos. in quibus verbis p̄cedens cantuale officiū cōcordat. Nam in introitu dicit dñs. Ego cogito ⁊c. dicit̄ ⁊ reducam captiuitatem vestram de cunctis locis. Soluti ergo illi q̄ nūc tenentur in captiuitate. in graduali. Liberasti nos. gr̄arum referūt actionē. In offerenda. De ꝓfundis. adhuc porrigūt orationē q̄ sue petitionis. In postcōione Amē dico: recipiūt sanctificationem. Euangeliū vero est de refectione quā fecit Joseph fratrib⁹ suis qñ recepit eos ad ꝯuiuiuz. Uidēs iesus qꝛ multitudo maxīa venit ad eū ⁊c. Quinqꝫ panes sunt spūalis intelligētia q̄nqꝫ libroꝝ moysi: quos mō habēt nec eis possunt satiari: qꝛ eos frāgēdo p spūalem intelligentiā non manducāt: sed tunc eos dñs saturabit. Duo vero pisces sunt psalmus ⁊ euangeliū. Tunc em̄ reficiet eos dñs intelligentia legis ⁊ p̄salmoꝝ ⁊ euāgelij. In q̄busdā tamē ecclesijs dicit̄ euangeliū. Cū subleuassz iesus oculos. Jo. vi. ca. ¶ Rursus in hac vltīa dñica ceteras cōcludente recte ponitur offm̄: qd̄ ad vtrūqꝫ dñi ꝑtinere possit aduentum: vt dictū hieremie ꝓpheticū. Ecce dies veniunt ⁊ suscitabo ⁊c. Ecce p̄mus aduentus. In diebus illis saluabitur iuda. Ecce secūd⁹. Sz in euangelio recte legit̄ de q̄nqꝫ panib⁹: qꝛ post quinqꝫ milia annoꝝ datus est nobis in primo aduentu panis angeloꝝ. Ab hinc etiā quinqꝫ dñice cōputantur vsqꝫ ad illū diem in quo panis ortus in p̄sepio p̄dicabitur. Quidā tamē hanc epl̄am ⁊ hoc euangelium ponunt cū officio trinitatis. Infra hebdomadam vero fit sicut in ceteris feriatis. ⁊ cōgrue circa festū beati Andree hoc euangelium legitur qm̄ in eo de ipso mentio cōtinetur. Quedaz ecclesie faciunt in hac dñica festum de trinitate. alie vo in octaua penth. vbi de hoc dictū est.

Illud postrēo notandum est q̄ nocturnales lectiones a p̄ma dñica post penthe. vsqꝫ ad aduentū dñi: quidam nō insubtiliter referūt ad illā tēporis seriem: que fuit ad Dauid vsqꝫ ad aduentum dñi. Sed ⁊ ad illā congrue referri possunt que a p̄mitiua cepit ecclesia: sicut em̄ Sauli successit dauid vnde p̄mo legitur de p̄mis libris regū. sic demonū cultui cult⁹ vnius dei. ⁊ sicut regnū dauid p Roboā ⁊ Jeroboā in scissuras diuidit̄: vt legit̄ in libris seq̄ntib⁹: sic ecclesiam scindit hereticoꝝ insania. ¶ Deinde sequūtur libri salomōis: qꝛ post pugnas hereticoꝝ claruerūt in ecclesia sanctoꝝ doctoruz ingenia. Postmodū sequit̄ liber Job vbi agitur de persecutionibus ⁊ consolatōnibus eius: qꝛ q̄tumuis in pace floreat eccl̄a: tentationes tñ nō desunt spiritualium aduersarioꝝ quoꝝ quanto est occultior pugna tanto difficilior est: sed gloriosior erit acquisita victoria.

¶ Rursus illud quoq; adijciendū est ꝙ singulos menses p̄teritis possumus adaptare temporib⁹. Nam per ianuariū in quo nou⁹ annus inchoatur temp⁹ a diluuio intelligit̄: vbi mundus renouatur. Per februariū in quo alla de ponitur: illud temp⁹ īnuit̄ in quo vniuersitas linguaruz ꝯfunditur. Per martiū in quo quadragesima sepi⁹ celebrat̄: illud temp⁹ accipit̄ in quo dei populus ī egypto affligitur. Per aprilem vbi pascha celebratur vel obseruat̄: illud tempus ostenditur in quo popul⁹ a pharaone liberatur. Per maiū in quo de penthe. solēnizat̄: illud tēpus recolit̄ in quo popul⁹ in terra ꝓmissionis gratulabat̄. Juni⁹ et Juli⁹ in quibus historia regum legit̄ regnū saulis ⁊ dauid commemorant. Augustus in quo liber sapiētie recitatur regnū sapiētis salomonis insinuat. Reliqui quattuor menses regna principalia notant. babylonicū qd̄ est in oriēte. ꝑsaruz qd̄ est in meridie. gregoꝝ qd̄ est in aquilone. romanoꝝ qd̄ est in occidente. Igitur historia Job que legitur in septēbri per duas hebdomadas regnū exprimit oriētis. Uñ ibi dicitur. Erat vir ille magnus inter oēs oriētales. et legitur per duas hebdomadas: quia regnū illud durauit ꝑ duas annuales hebdomadas id est per bis septingētos annos. Tot eñ anni inueniūtur a tempore Nini a quo regnū babylonie incepit vsq; ad Cyrum regem ꝑsaruz in quo defecit. In reliqua ꝑte septembris regnuz persaꝝ īnuitur. quo circa due historie legūtur eo ꝙ nūc de persis nūc de medis reges assumebant̄. Historia machabeoꝝ que legit̄ in octobri grecoꝝ significat regnuz sub quib⁹ machabei fuerūt afflicti. Per nouembrem et decembrē in quibus ꝓphete legunt̄ regnū romanoꝝ in quo xp̄i religio viget accipit̄. ꝓphetie maxime de xp̄o loquuntur cuius natiuitas est in fine anni sicut regnum romanorum in fine mundi.

¶ Explicit liber sextus.
¶ Incipit septimus de sanctorum festiuitatib⁹.
.Rubrica.

Postq̄ de diuinis officijs ī genere atq; dñicis ⁊ de festiuitatib⁹ ad dñm pertinētibus in spē p̄misim⁹: vtile est vt de officijs festiuitatū sanctorū aliqua in hac septima parte subijciamus. Sane ecclesia sanctoꝝ festa multis de causis celebrat. Primo vt eius vicē rependamus quia ipsi iā celebrāt festum de nobis qm̄ gaudinz est in celo angelis dei et aīabus sanctis super vno peccatore penitentiā agente. i. dist. qꝛ tua. Scd̄o qꝛ eos honorando rem nostrā agimus. nam eorū festiuitas nostra est. vnde apl's. Omnia nostra sunt: nos autez xp̄i. charitas eñ oīa cōmunia facit. Tertio vt habeamus eos intercessores pro nobis. vnde legitur in tertio Regū. i. cap. ꝙ bersabee que īterp̄tatur puteus satietatis. i. ecclesia triūphas impetrauit filio suo regnū. Quarto vt eos imitemur. per eorum eñ exēpla ad eorum imitationē prouocamur. Quīto propter augmentum nostre securitatis et spei subleuationem. si enim homines mortales nobis similes potuerunt ita per sua merita sublimari: et nos similiter poterimus: quoniaz manus domini non est abbreuiata. Sexto ꝓpter honorem diuine maiestatis quam illos honorando in eis honoramus: ⁊ mirabilē p̄dicamus qui ipsos sanctificauit. Septimo vt visa eoꝝ pulchritudine ⁊ munditia confundatur homo de peccatis suis: ⁊ terrena contēnat: sicut et ipsi fecerūt. Octaua et p̄ncipalis causa est: quia sanctoꝝ dies ⁊ anniuersaria in eoꝝ honore nobis ad memoriā reducitur propter nostram vtilitatem: qm̄ in eis honoram⁹ deum. Ipsi namq; cū sint ꝑfecte bt̄i orationibus nostris non indigent: qꝛ omnia eis ad votum succedunt. īmo iniuriaz facit martyri qui ꝓ martyre orat. extra de cele. mis. cū marthe. §. pe. Jo. etiam dam. in li. iiij. c. vij. ponit alias rationes quare sancti et pariter eoꝝ corpa siue reliq̄e debeāt honorari. quaꝝ quedā sumūtur quantū ad eoꝝ dignitatez: et quedā q̄tuz

ad corporꝝ ipsorꝝ p̄ciositatem. Dignitas quadruplex est: qm̄ sunt amici dei: filij dei: heredes dei: et duces nostri. De p̄mo Jo. xiij. Jā nō dicā vos seruos ꝛc. De scd̄o Jo. i. Dedit eis potestatem filios dei fieri. De tertio Ro. viij. Si autez filij: et heredes. De quarto ita dicit. Si quis multū laborat ducem īuenire qui euz alicui regi mortali adducat: et ꝓ eo ad ip̄m v̄bū faciat: quāto magis duces generis humani q̄ ꝓ nobis ad deum interpellatōes faciūt honorādi sunt: templa illis erigendo et eorꝝ memoriā venerādo. Quantū vero ad corporꝝ eorūz p̄ciositatem manifestādaz ponit etiā idez q̄ttuor rōnes. nā ip̄a sanctorꝝ corpa fuerūt ꝓmptuaria dei: templū xp̄i: alabastruz spūalis vnguenti: fontes diuini. et Augustin⁹ addit quītum. s. organum spūs scti. Circa primū dicit. Hi eniz sunt ꝓmptuaria dei. cenacula spirit⁹ scti. De scd̄o dicit. Quoniā per intellectum in corpibus eorꝝ habitauit de⁹. vnde apl̄us. Nescitis qm̄ corpa vestra ꝛc. deus autez spiritus est. Honorāda ergo sunt aīata dei tēpla. Hō quidem delectat̄ in edificatōe murorꝝ: de⁹ vero in ꝯuersione sctōꝝ. vnde p̄s. Domine dilexi decorem domus tue. decorem. s. quem prestat diuersitas non marmorꝝ sed gratiarꝝ. Circa tertiuz dicit. Si em̄ ex rupe aqua manauit in heremo et ex maxilla asini sansoni sitiēti: nequaq̄ incredibile est ex martyruz reliquijs vnguentū bene olens emanere sititientib⁹ dei et sctōꝝ virtutem. Circa quartū dicit. Isti em̄ viuentes in veritate cum libera p̄sentia deo assistunt: et fontes nobis salutares dn̄ator xp̄us sctōꝝ suorꝝ prebuit: reliquias multiformia bn̄ficia irrigātes. Circa quītuz dicit Augustin⁹ in libro de ciui. dei. Non sunt cōtemnenda sed plurimū venerāda sctōꝝ corpora quibus duz adhuc viuerēt: spūs sanctus quasi quibusdaz organis ad omne bonū vsus est. Unde apl̄s. An experimentū q̄ritis eius qui in me loquit̄ xp̄s. Item Ambro. in Examerō. Hoc est preciosissimū q̄ homo diuine vocis fit organum et corpalibus labijs celeste exp̄mit oraculuz. Est autē q̄druplex dr̄ia sctōꝝ noui testamēti quos ꝑ āni circulū colimus. sunt em̄ apl̄i: martyres: ꝯfessores et virgines. et hi s̄m Rabanū per quattuor mūdi ꝑtes significātur. per oriētem apl̄i. per meridiem martyres. per aquilonem cōfessores. per occidentē virgines. Licet autem festiuitates sanctorꝝ celebrande sint: ꝛ in eorū memoriā altaria ꝯstruēda: nulli tamē eorꝝ vl̄ etiā angelis: sed soli deo sacrificare debemus. Nemo em̄ antistitū in locis sanctorū corporꝝ assistens altari aliquādo dixit. Offerimus tibi petre et paule aut Cypriane: sed qd̄ offertur: deo qui sanctos coronauit offertur; apud eorꝝ memorias quos coronauit: vt ex ipsorꝝ locorꝝ amore maior affectus assurgat ad augendum charitatē in illis quos imitari possum⁹. ꝛ in illū quo adiuuari possum⁹. Nec em̄ ipsi sancti vel angeli exhiberi sibi volūt qd̄ vni deo per latriā deberi norūt. vn̄ paul⁹ et barnabas cū quidā miraculis ꝑ eos factis ꝯmoti: ipsis tanq̄ dijs īmolari voluissent: ꝯscissis vestibus ꝯfitentes se hoīes mortales ꝛ non deos esse hoc fieri vetuerūt. Et sicut in Apoc. legit̄ angelis iohānez ip̄m in visione adorare volētez ꝓhibuit dicēs. Uide ne feceris. frater em̄ tuus et cōseruus fratrū tuorꝝ sum. deū adora. Jaz em̄ xp̄s erat super angelos exaltat⁹. Antea vero legūtur angeli adorati: vt dictuz est in q̄rta ꝑte sub q̄rta ꝑte canonis sup v̄bo seruitutis. Et mardocheus naaman noluit adorare: qm̄ ille diuinā sibi voluit adoratōem impēdi. Honorādi sunt ergo sancti ꝓpter imitationem: non adorādi ꝓpter religionē. honorādi sunt charitate: nō seruitute: vt dictum ē sup dicto v̄bo seruitutis. Trib⁹ ergo de causis sanctos rogamus: ꝓut dictuz est in p̄cedēti parte sub ti. de rogatōib⁹. ¶ Et nota q̄ stādo sanctos rogare debem⁹: vt dictū est in prohemio q̄nte ꝑtis vbi de rn̄sorio agitur. Porro dierū alij sunt ꝓfesti. alij festiui siue solēnes. ꝓfesti sunt qui nulla spāli celebritate insigniti sunt q̄si ꝓcul a festo. ¶ Et nota q̄ hebrei aliter denomināt dies septimane. ꝛ aliter gētiles ꝛ eorū p̄s byteri. et aliter xp̄iani. hebrei denomīant oēs alios dies a sabbato qui apud oēs precipuus habet̄. vnde diē sequentē post sabbatū vocant p̄mā sabbati. aliā scd̄am sabbati. ꝛ sic de reliq̄s. septimā vero diez vocāt simpliciter sabbatum ꝛ qn̄q̄z sabbatū sabbatorꝝ. Sextaz feriaz vocant parascephe a para qd̄ est pre et scephē qd̄ est structio quasi p̄structio seu p̄pa

ratio: quia tunc iudei ꝑparant cibaria ad op⁹ sabbati iuxta qđ eis ꝑceptum fuerat de manna. s. sexta die colligatis ex eo dupluz. quoniã in sabbato nõ licebat eis cibos ꝑparare sicut nec mãna colligere. ¶Nos vero hoc nomẽ qđ est ꝓmune cuilibz sexte ferie appꝛopꝛiam⁹ illi sexte ferie que est ꝓma ante pascha. ꝓ eo ꝙ tunc ꝑparatus est cibus siue mãna: quo ꝛ militãs ecclesia modo: et triũphans in futura re que perfruet. ¶Et nota ꝙ parasceue est nomen grecuz: sed iudei ꝓpter varias captiuitates inter grecos dispersi quedam vocabula a grecis sumpserũt vt pasceue et synagoga ꝛ alia quedam. Gẽtiles autẽ tam vulgus ꝙ philosophi denomiant dies a planetis. Unde ꝑz eos ꝓma dies dꝛ dies solis. scda dies lune ꝛc. que nomia sacra scriptura nõ recipit: ꝛz hodie vulgari vsu teneant. de hoc dicet in pte octaua vbi aget de septimana. ¶Sepe vulg⁹ iõ sic eos denomibat: qꝛ solem: lunã: martẽ: ꝛ alios planetas a quibus dies denomiabãt deos esse credebant. ¶Philosophi vo ideo qꝛ hec sunt noia planetaꝝ: et quoꝝ motibus ꝛ naturꝫ oia sui vegetatõez ꝑm illos trabũt. Christiani vero duos dies tanꝙ ꝓprijs designant nominibus. Unaz sabbatũ simpliciter sabbatũ vocãt: ꝓpter auctoꝛitatẽ hebꝛaici sermonis: ꝛ sequẽtem diẽ dñicam vocãt ꝓpter sui ꝓmatum de quo iã dicetur. Uel quia sic in Apo. vocat vbi dicit. Johãnes dñica die post missaruz solemnia descendit in defossum sepulture sue locuz. ¶Posset etiaz dies dñica ꝓma feria appellari. diẽ vero post dñicam sequentẽ appellabãt secundã feriã. aliã tertiã feriã: et sic de aliis diebus vsqꝫ in sabbatũ. Interꝑtatur etiã feria qñ dies solẽnis a feriẽdo dicta. vñde ꝓma dies septimane solennis est. Uocãtur ergo ferie a feriẽdo: quia toto tẽpoꝛe a vitijs feriare. i. vacare debemus: nõ ꝙ sit a necessarijs vite operibus feriandũ. Uel dicit a fando. i. loquendo quoniã sicut legit in Geñ. Dñs dixit et facta sunt. Siquidẽ beat⁹ Siluester nolẽs imitari iudeos qui dicunt ꝓma sabbati. scda sabbati. nec gẽtiles qui dicunt dies solis dies lune ꝛc. aduenit hoc nomen feria. In fine tamẽ septimane seruant sabbatũ ꝓpter premissam rationem: vel ꝓpter figuram quia sabbatũ interꝑetatur requies: quia tunc domin⁹ requeuit ab omni opere quod patrauerat. vñ ꝛ nos per totam bebdomadam. i. per totum temp⁹ vite nostre quod ꝑcurritur per spacium septẽ dierum: debem⁹ laboꝛare et niti summo conamine vt ad requiem ꝛ beatitudinẽ pueniam⁹. ¶Dies ergo tripliciter denomiatur. ꝓmo ꝑz se: vt dies lune: dies martis ꝛc. secũdo iuxta vsum ecclesie: vt ꝓma feria: scda feria ꝛc. tertio ꝑm mẽses: ꝛ hoc tripl'r. primo mõ Kal'. pridie Kal'. iij. Kal'. Scdo modo idus. pridie id⁹. tertio idus. Tertio mõ nonas. ꝑdie nonas. tertio nonas. Dñica vero dies ꝓmatũ obtinet: ꝛ maioꝛ est inter alios dies: quia ꝓs annũciat⁹ fuit et resurrexit: et in apl'os spm̃ sanctum misit: et deus mundum. i. celũ et terram in illa fecit. ꝛ ĩ eodem quoꝙ die vt dicit mund⁹ dissoluetur. Dicitur autẽ dñica ꝓpter gaudiũ dñice resurrectõis quod in eo celebꝛamus. Licet autẽ qđaz dñice oibus alijs sunt supioꝛes vz pasche et pentbe. et hoc ꝓpter resurrectionẽ ꝛ spirit⁹ sancti missionem: tamen et quiꝙ alie ꝓncipales dicũtur et solẽnes in quib⁹ officia mutant scz dñica ꝓma de aduẽtu. dñica in octauis pasche. dñica in octauis pentb. dñica qua cantatur. Letare bieruſalẽ. ꝛ dñica in ramis palmarum. Addunt etiam quidã sextam. s. qua cãtatur. Jnuocauit me. quedã etiã alie dñice dicũtur ꝓuilegiate quib⁹ vz bistoꝛie sunt appꝛoꝑate. ¶Et nota ꝙ sunt quidã dies ꝓuilegiati in tẽpoꝛe quadragesime: vz quattuoꝛ quarte ferie. s. quarta feria in capite ieiunioꝝ. quarta feria sequẽtis bebdomade: et quarta feria post letare bieruſalem: et quarta feria ante cenam dñi. Jtẽ quattuoꝛ sabbata vz sabbatum ꝓioris bebdomade quãdo oꝛdines celebꝛãtur: et sabbatum quarte: et sabbatum quite: ꝛ sabbatum in vigilia pasche. Jtem tres dies dñice. s. Jnuocauit me. et Letare bieruſalez. et dñica in ramis palmarum. Jtem vna quinta feria scz cene dñi. Jtem vna sexta feria. s. parasceue Jtem tota vna septimana scilicet vltima que maioꝛ dicitur ꝓut sub dñica de ramis palmarum dictum est. de quib⁹ priuilegijs in suis locis dictum est. ¶Et nota ꝙ pasche et pẽtb. sunt bebdumadarie festiuitates: vt dictuz est in sexta parte sub titu. de septem diebus post

pascha et sub pētbe. Incipit autem dies naturalis ſm egyptios ab occasu solis siue in principio noctis: et durat vsq; ad vesperā sequentis diei. iurta illud. Et factū est vespere t mane dies vnus. ſm persas et grecos et ſm communem vulgi vsuz icipit mane ab ortu solis. ſm romanos a media nocte. ſm atbenienses et ſm arabes et astronomicos a sexta diei bora. quos oēs varie imitamur: quoniā ad celebrationē diuinoz officioruz incipit dies in vesperis. Iurta illud. A vespere in vesperā celebretis sabbata vestra. extra de feriis. ca. i. quo ad treuge obseruatōem in ortu solis. extra de treu. t pa. c. i. ff. de iudi. l. more. quo ad contractꝰ incipit dies et finit in media nocte. quo ad esum carnium post cenam vsq; ad diliculum. de con. di. iij. de esu. quo ad iudiciū incipit mane t terminatur cero in fine diei ante noctis tenebras. de offi. dele. ꝓsuluit. et in auc. de iudi. §. sedebūt. Cōputatio autē egyptioz vera videtur cum cōtineat ortum et occasuz signoz. Potest tamen dici q ſm ecclesiaz incipit media nocte: quia tunc verus sol scz christꝰ ortus est. iurta illud. Dum medium silentium tc. vel verius in vesperis: vt p̄missum est: quia nox p̄cessit. dies autem appropinquauit. Licet aūt naturaliter dies precedāt noctes: tamē in nocte paschali fit econuerso: vt dictum est in sexta parte sub ti. de sabbato sancto. Solennes vero seu festiui dies in quibus a quolibz opere seruili in bonorē dei et sanctoz abstinēduz est et diuīs laudibus insistenduz. ¶ Et notāndum est q solennitas est cōiter instituta celebritas p̄o aliqua prerogatiua. Et dicit a solon' quod est cōe vel a soluto. i. firmo atq; solido: quia ob religionem mutari non debet: vel dicit solēnitas ex eo q fieri solet in anno. Celebritas vero vocatur: quia ibi non terrena sz solum celestia aguntur. ¶ Solēnitas autem alia est festiuitatuz. alia stationū. alia letaniarum. alia ieiunioz de quaz singulis videamꝰ. Solēnitas festiuitatū que est moris sanctoz pluribus noibꝰ designat. Vocatur enim festiuitas: festum: celebritas: natiuitas: natalis vl natale: siue natalicium. trāsitus seu exitus: obitus: passio: assumptio: depositio: et obdormitio. Festiuitas dicta est a festis diebus quasi festiditas eo q in eis sola diuīna res agit. quibus contrarij sunt festi in quibꝰ ius fatur. Dicitur quoq; festiuitas quasi sci natiuitas. Natiuitas ꝓprie dicitur festum illius natiuitatis que est in carne et in mūdo: et sz boc oz tantū xpi natiuitas: et btē Marie: et bti Iohannis bapti. quoz tres natiuitates in eccl'ia celebrāntur. Quare sancti dicātur in morte nasci: ā sequitur et dicet vbi de octaua agetur. De celebritate iā dictū est. Natalis vo vel natale vl' nataliciū oz migratio sanctoz ab boc seculo: qz tūc nascuntur deo t seculo ad gl'iaz ea natiuitate que tēdit ad vitā eternā. Indifferēter tamen ista accipiūtur. Trāsitus oz festū de morte sanctoz qrum aīe illoz a corpib' exeūtes per ignota sibi et diuersa loca transeūt. xiij. q. ij. tē pus. vt' per celū aereū t etbereū et crystallinū vt tādē perueniāt ad empyrīū. ¶ Et nota q maius est festū trāsit' alicui' sancti q̄ aliqō aliud. de illo dicet sub festo assumptōnis. Obitus dicit qz tūc angeli veniūt obuiā aīe: vt legitur de beato martino. Passio oz: qz tūc maxime corp' patitur: et etiā aīa quādo per violentiam abiuicē separātur. t obit' vniuscuiusq; pōt passio noīari: qz sine amaritudine et sine violentia quadā nulla aīa de corpe tollet. Assumptio ꝓprie dicitur trāsit' beate Marie. Depositio ꝓprie oz depositio bti Iohannis euāge. qui vt p̄missum est locuz sepulture vnus intrauit: t ita seipsuz deposuit. Obdormitio vero oz mors sanctoz quasi quies. naz sicut quis post somnū integer t validior fit: sic sancti sine difficultate resurgūt in corporibus glorificatis: q̄si a somno euigilātes. Vñ dns de Lazaro mortuo dixit. Lazar' amic' noster dormit. xiij. q. ij. temp'. vñ aplus. Nolum' vos ignorare de dormiētib' tc. ¶ Sequit de stationibus videre. Statio autē ſm Isidoz est obseruatio statutoz diez vel temporum. Dierū vt quarte et sexte ferie ieiunium et veteri lege preceptū: de qua statōe in euangelio. Jeiuno bis in sabbato id est i quarta et sexta sabbati. Temporum scz que legalibus t prophetic' in institutionibus determinatis temporibus statuta sunt: vt ieiunium mensis quarti quinti septimi et decimi: vel sicut in euangelio dicitur. Dies ille in quibus oblatus est sponsus.

Statio quoq; vocatur ꝓcessio ad aliquā ecclesiam ad exoluendū ibi gratias deo facta. Et dicit statio: quia tunc stantes orare ⁊ deo gratias ꝓsoluere: nō flexis genubus debem⁹ tunc: nec iemnamus tunc: nec in eis supplicationis voces fiunt: que oīa cū vestib⁹ humilitatis in letaniis fiunt. Videntur aūt statōes a veteri lege initium habuisse: qm tunc ꝑplus iudeoꝝ et etiā multi gentiles cōueniebant in magnis solēnitatibus. s. i pascha ⁊ pentheco-ste: vt ibi orarēt in templo ⁊ deo gras ꝓsoluerent ⁊ offerrēt: quod adhuc obseruat ecclesia. ꝓsertim in italia vbi in hebdomadibus pasche ⁊ pentbe. populus de oppidis ⁊ villis adiacentibus ciuitatibus conuenit ad ecclesiam episcopalez. Alie stationes a romanis habuerunt initium q̄ eas maxime frequentant: q̄ cuz intercessionibus sanctoꝝ quoꝝ suffragia implorabant pericula euasissent: cū ꝓcessione veniebant ad ecclesiam illius sancti cui⁹ patrocinio fuerant liberati: laudes deo cū gratiarū actionibus persoluentes. Ysidorus dicit in. vi. ethymo. ꝙ statio ex militari exemplo nomen accepit: ꝓ eo ꝙ nulla leticia castris obuenientes stationem contristatio militum rescindit.

Sunt autem due species stationum. alie nanq; sunt generales. alie particulares. Generales sunt que in ꝓdictis duab⁹ septimanis ad matricē ecclesiam fiunt. Particulares sunt q̄ in diuersis ecclesijs fiunt ꝓ ꝑdicta causa. Fiunt etiā quādoq; obseruatiōis causa: nulla alia causa intercedente: vt cū in festo alicui⁹ sancti ad eius ecclesiaz vadit ꝓcessio a maiori ecclesia. Fiunt etiam cum in diuersis festis diebus ad diuersa altaria cum ꝓcessione ob sanctoꝝ veneratione venimus. Institutio ergo stationuz ex ꝑdictis liquet: hoc tamē addito: qm sicut romani ꝓ vitandis suis periculis statuerūt suas statōes in vrbe: sic ⁊ alij in suis ciuitatibus ob causas similes stationes instituerunt. In diebus autem stationū voces seu cantica leticie cantantur: videlicet respōsoria vel antiphone vel aliquid huiusmodi. Quandoq; etiā tunc missa celebratur in ecclesia ad quam vadunt: ⁊ quādoq; non: sed post stationes oratione finita redeunt. ¶ Et nota ꝙ populus ꝑmo conuenit in aliqua ecclesia vicina illi in qua debet esse statio: vt dictū est in quarta parte sub ti. de oratione. Nepe btūs Gre. q̄ stationes in vrbe ordinauit. xx. homel. euangelij diuersō tēpore in illis dicendas declarauit. alias vero stomacho lacescente alijs pronunciandas cōmisit. De solennitate letaniaꝝ in serta parte sub ti. de rogationib⁹ dictuz est. ¶ Nota tamē ꝙ stationes fiunt ꝓpter preterita pericula. Letanie vero que rogatiōes vel supplicationes interpretant fiunt ꝓ periculis euitandis vt ꝑmissum est. De solennitate ieiuniorum: ⁊ de vigilijs sanctoꝝ dictum est in serta parte sub quarta feria quarte dñice de aduentu. Hoc etiā nota ꝙ natale dñi festum est patris: quia per eum filius innotuit mundo. In hoc enim apparuit charitas dei ꝙ nobis dedit filium suum. sicut dicit beatus Johannes. Festum tamē patris festum est filij ⁊ spiritus sancti. In hoc etiā ꝙ dicitur verbum intelligitur pater verbi. ⁊ etiam alia ratione: qz scz filius patrē manifestauit mundo. Pascha vero est festum filij: qz tunc xp̄us a mortuis resurrexit ⁊ verus deus apparuit. ¶ Et nota ꝙ solēnitas pasche antbonomatice dicit solēnitas solennitatum sicut dicitur sancta sanctorum: et cantica canticoꝝ: eo ꝙ alia sancta ⁊ alia cantica excedunt. Inde est ꝙ omnes dies dominicos recipiocamus. i. omnes dies dñice sunt octaue huius festi. Dicitur etiam festi nitas festiuitatum: tum quia prima est oīum festiuitatū: tum quia omēs hac dñica cōmunicare debent. In quibusdam tn̄ locis quodlibz magnū festum pascha vocatur quasi trāsitus qz de vitijs ad virtutes trāsire debem⁹. Pentbe. est festū spūs sancti. ⁊ q̄libet istarū solēnitatuz est solēnitas totius trinitatis: qm̄ indiuisa sunt opa trinitatis. de cōse. di. iij. c. ki. licet vt ꝑmissum est quelibet istaꝝ magis vni q̄ alteri appropriatur. Non est etiā ignorandū ꝙ populus israeliticus tres ꝑncipaliter celebrabat solennitates. Primū erat dies pbase siue dies azimoꝝ quod est pascha: qz tunc de⁹ eos liberauit a ptāte pharaonis: de seruitute egypti: ⁊ a ꝑcussione angeli: limitis postibus de sanguine agni immolati. Nō. n. fuit dom⁹ alicui⁹ egyptij vbi mortui nō iacerēt. nisi dom⁹ iudeoꝝ vbi null⁹ mortu⁹ est. Secūduz erat pentheco-

qui a tunc susceperunt legem: vt dictū est ī sexta parte sub ipso festo. Tertiū cenopbegia in septembri quod ex greco interpretatur dedicatio siue festū tabernaculorum. Populus enim israeliticus quadraginta annis in tabernaculis habitauit: in cuius rei memoriaz adhuc in dei hoc festum celebrāt quasi in tabernaculis degentes. Cenon enim grece tabernaculuz dicitur. Hec festa que septem diebus ꝓtelabantur: precipua dicebantur. ⁊ sabbatuz quod interueniebat dicebatur sabbatuz sabbatoruz. id est sabbatū sanctoꝝ. Ueruz ⁊ superaddiderunt ⁊ alia festa ob euēctus varios: vt encenia qō celebrabant hebrei in hyeme. s. in octobri. ⁊ vocabant encenia nouam dedicationē templi. Cenon essi grece dicitur nouū latine. Unde quādocūqz aliquid nouū fuerit dedicatum encenia vocatur. Nam ⁊ si quis noua tunica īduitur enceniare dicit. Nos autē duo illoruz seruamus. s. pascha: ⁊ pentbe. sed alta rōne q̄ illi. Ipsi essi celebrabant pascha: quia tunc ab egyptiaca seruitute liberati sunt. nos vero q̄ tunc per xp̄m redempti sumus. Illi celebrabāt pentbe. quia tunc susceperunt legem. nos vero quia tunc spiritum sanctū accepimus. Itē illi susceperunt legē in tabulis lapideis ad duriciam cordis notandam extrinsecus scriptaz qsi vsqz ad spiritualem littere intellectum nō pertingebant. Sed spiritus sanctus dat⁹ est. ixti. discipulis in corde digito dei spirituales intelligentiā eis dictante. Cenopbegiā etiaz quodāmodo celebramus in ascensione domini: qua per tabernaculum intelligimus corp⁹ dñi: in quo sub būanitate diuinitas latuit. Iuxta illud psal. In sole posuit tabernaculuz suū. Hoc itaqz tabernaculum cbristus in mortali carne non figebat: quoniam exultauit vt gygas ad currendam viam discurrens de loco ī locum: vt susceptuz mysterium adimpleret: sz tunc fixit ⁊ stabiliuit tabernaculum: id est corpus suum cū assumptus est in celū sedens ibi ad dexteraz dei patris: ⁊ requiescens in patrimonialib⁹ p̄fis bonis: donec ponet inimicos suos scabellum peduz suoꝝ. Hec itaqz tria festa recte in euangelio spūaliter celebramus. Nam iuxta ps. Xp̄us captiuam duxit captiuitatem: qsi in pascha resurgēs vinctos suos edurit de lacu in quo nō erat aqua. Ascēdit in altum. cum in ascensione exaltatus est sup celos celoꝝ ad orientez. Dedit dona hominibus cū in pentbe. effudit de spū sancto sup omnez carnē. Quarta vero feria post dñicam de passione est de encenijs: put ibi dictū est in sexta parte. Erant quoqz ⁊ alie quattuor solēnitates nō tamē ita solēnes sicut p̄cedentes: videlicet sabbatum: festum clangoris: festum propitiationis: ⁊ neomenia. Siquidem apud bebreos neomenia dicta est: q̄ fm lunarem cursum menses supputabant. Hene grece luna vocatur: inde neomenia. i. noua luna. Apud nos vero neomenie sunt kalende. Erant apō bebreos ipsi dies kalendarum: ex legali institutione soleines. ¶ Sane constantinus imperator partes transmarinas petens inuenit eusebium cesariensem. ep̄m virum sanctissimū: cui dixit. Pete a me vnde ecclesia tua ditetur. Ille vero respondit. Ecclesia mea satis abūdat in diuitijs: sed rogo te vt mittas per ptes mūdi ⁊ nomina sanctoꝝ ⁊ tēporaz passionuz ⁊ sub quibus ⁊ qualiter ⁊ in quib⁹ locis passi sunt rescribas: quod factum est. Et refert Eusebius q̄ quolibet anni die plusq̄ quinqz milium sanctoꝝ festa cōcurrunt excepta die kalendaruz tantuarū quo intendebāt gētiles epulis ⁊ solēnitatib⁹ non ad martyrizandū sanctos. ⁊ Hieronymus dicit idem in epla q̄ suo kalendario p̄ponitur. Usi grego. dicit. Totus mund⁹ plenus est sanctis. Et similiter Haymo dixit de angelis q̄ si q̄s creaturas spirituales videre posset videret eos ebulire in aere sicut minimos atbomos in solis splendore. ¶ Et nota q̄ nullus ascribendus seu annumerādus ē catbalogo siue numero sanctoꝝ nisi p romanuz pontificem: ⁊ nisi facta prius clara fide de illius vita ⁊ miraculis. extra de re. ⁊ ve. sanc. ca. i. extrā de testa. venerabili. Dicitur aūt catbalogus vniuersalis sermo. a catba q̄ō est vniuersale. ⁊ logos quod est sermo. Et letania siue kalendarum in quibus enumerantur sancti per romanam ecclesiam approbati dicitur vniuersalis sermo. Ceterum fm decretum concilij africani. de conse. di. i. placet. nulla memoria martyrum probabiliter siue solēniter accipiatur nisi aut vbi corpus martyris aut cer-

te reliquie sunt aut vbi fuit origo habitatiõis vel possessionis illi⁹. nam altaria que per somnia ⁊ inanes quasi reuelatões quorũlibet hominũ vbicũq; statuũtur oĩno reprobãtur. Itẽ statutũ est i cõcilio aurelian̄. de cõse. di. iij. eps. ꝙ eps si i infirmitate non fuerit ipedit⁹ ecclesie cui fuerit ꝑsum⁹ puta epali. die dñica deesse nõ debet. que aũt festiuitates celebrãde sint patet ex cõcilio lugdun̄. de cõse. di. iij. ca. i. extra de fer. ca. fi. in quo sic statutũ est. Dies dñi feriandi sunt a vespa in vesperã. Item festũ natalis dñi: sancti stephani: sancti Johãnis euãgeliste: innocentiũ: sancti siluestri: circũcisionis: te opbenie siue epipbanie pascba cũ tota ꝓcedẽti et sequẽtib⁹ bebdomadib⁹. Rogatões cum tribus diebus. Ascẽsio dñi. Pentbe. cuz duobus dieb⁹ sequentib⁹. scti Johãnis bap. duodecim apl̄oz. sancti Laurẽtij. festiuitates beate Marie. oẽs dies dñici. dedicatio scti Michaelis. dedicatio cuiuslibz oratorij. festũ oĩz sanctoz. sci martini. Alle festiuitates. s. sanctorũ canonizatoz quas singuli epi in suis ecclesijs cum clero ⁊ populo decreuerint celebrandas. Reliqs vero festiuitatib⁹ que per annum sunt nõ sunt ppli cogẽdi ad celebrãdũ siue feriãdũ nec ꝓbibẽdi. Quot psalmos. qt rsoria qt lectões: ⁊ quare i festis dican̄. dictũ ẽ i secta parte sub ti. de nocturnis. Quedã autez festa dicun̄ in totũ duplicia: quedaz simpl̄r duplicia. qdaz semi duplicia. Dicũtur quedã duplicia in quibusdã ecclesijs ꝓ eo ꝙ respõsoria tam maioza q̄ breuia: ⁊ versus a duob⁹ cantãtur: et qz oĩa incipiẽda a duob⁹ incipiunt̄: ⁊ qz antipbone in matutinis et vesperis duplicantur. dicũtur essi cplete et ante psalmũ et post. sicut est festũ natal̄ dñi. Scti stephani ꝓtbomartyris: scti Jo. euãg. circũcisio dñi: epipbanie: purificatõis: annũciatõnis: resurrectõnis: ascensionis: pentbe. sci Jo. baptiste: apostolorum petri et pauli: sancti laurẽtij: assumptõis beate marie virginis: natiuitatis eiusdẽ: ⁊ dedicatio basilice. Premissa quidem sunt maiora. duplicia festa. Minoza aũt duplicia festa sunt scda et tertia feria infra octauas resurrectõis. Itẽ scda et tertia feria infra octauas pẽtbe. Cõmemoratio scti pauli apostoli. Octaue apostoloz Petri ⁊ Pauli: ⁊ assumptiõis: et quodlibet festum qđ vnaquecz ecclesia duplex ordinauerit celebrari. Semiduplicia autem festa sunt in quibus ꝑmissa oĩno nõ obseruãtur: sed tantũ tertiũ sextũ ⁊ vltimũ. Responsoria cantãtur a duob⁹. nec incipitur a duob⁹ nec duplan̄ antipbone: iz ỽsus ⁊ breuia rsoria a duobus dican̄: ⁊ sunt bec semiduplicia festa sanctoz ãdree: nicolai: lucie: tbome: apostoli: innocentiũ: octaue epipbanie: agnet̄: cõuersio scti pauli: agate: matbie: catbedra sancti petri: gregorij: augustini: bieronymi: ãbrosij: pbilippi et iacobi: marci euãgeliste: iuẽtionis sancte crucis: reuelatõnis sancti micbael̄: octaua ascẽsionis: iobãnis añ portam latinã: barnabe: apl̄i: octaua sci Johãnis bapti. marie magdalene: iacobi apl̄i: ad vincula petri: octaua sancti laurentij: bartbolomei: decollatio sancti Johãnis bap. octaua natiuitatis beate marie: exultatio sancte crucis: matbei: luce: symonis et iude: martini: cecilie: katberine: et alia ꝑm cõsuetudinez cuiuscũq; eccl̄ie. Sane igitur bec varietas circa festa seruan̄: quoniã sicut per apl̄z stella differt i claritate a stella: sic etiam erit resurrectio mortuoz. Cuz ergo ꝑz beatũ Dionysiuz ecclesiastica bierarcbia representet aliqualiter in suis actõibus seu ordinatõib⁹ celestẽ bierarcbiã in qua sancti ꝑm diuersitatem meritoz suoz disponũtur: ideo ad boc repsentandũ varietas diuersoz officiorũ in nostra ecclesia reperitur. ¶ Que igit̄ festa in totum duplicia et que semi duplicia dici debeant liqdo pz ꝑm mysticũ intellectũ. Quz ꝑz sanctos visio dei erit ꝑmiũ oĩm beatoz: que q̄dem visio erit maior vel minor in oĩb⁹ ꝑm ꝙ bic positi magis vel min⁹ in charitate: que est radix oĩm meritoz ꝓfecerint. Verũtamẽ sunt quedã spãlia merita que ꝑz aliqua spãlia premia babeutib⁹ alia merita in futura gl̄ia cõferen̄. Vñ spãle ꝑmiuz sup essentiale reddetur martyrib⁹: doctoribus ⁊ ỽginib⁹: qđ premiũ aureola dr̃: ita ꝙ quantũ ad boc aliqui scti duplex babebũt ꝑmium. s. essentiale qđ dr̃ dei visio: et accidentale aureolã: et ꝑm boc festa sanctoz possunt dici maiora vel minora. s. in qb⁹ premiorũz ratiões magis vel minus reperiri possunt. Quia igit̄ beata virgo inter oẽs sanctos sublimioz ꝓmio potitur qnãtũ ad pre-

nium essentiale: et ratões etiam accidentaliũ premioꝝ sibi ꝯpetunt: ideo eius festum totuz duplex d̄r esse. sic est etiã in festiuitatib⁹ ad honorez xp̄i statutis. Quia vero post eos angeli s̄m obtinẽt locuz: et post illos apostoli ⁊ martyres: et post ipsos alij: ideo s̄m eoꝝ plura vel pauciora essentialia et accidẽtalia p̄mia: ipsorum festum vel totũ duplex vel semiduplex vl̄ simplex debet ab ecclesia militante: que vestigia triũphãtis imitatur ꝯformiter celebrari. ¶ Quãdoqꝫ vero alia cõsideratõe dicunt̄ festa duplicia. quando scz eadem die duo festa cõcurrunt: ⁊ tunc minus cedit maiori. Nã die illa de festo excellentiori officiũ celebratur. et de minori fit solũmodo ꝯmemoratio. ⁊ illius officiuz ad diem sequentẽ reseruatur: sicut fit de beatis petro et paulo. Si ergo eadez die plura festa ꝯcurrant ⁊ omnes sunt martyres: illius qui inter eos maioris erit noĩs officium celebretur. Si vero alter ꝯfessor et alius martyr vel martyres: si cõfessor maioris sit nomĩs q̄ martyr: vel p̄uilegiatus: vt beat⁹ martin⁹: ⁊ cui⁹ generaliter officiũ instituit ecclesia: dicendum est officium de ꝯfessore: et ꝯmemoratio facienda est de martyre. sinautẽ celebranduz est de martyre. Item si festum andree veniret in p̄ma dñica de aduentu: fiet in scd̄a feria. idẽ dicimus de quolz festo apl̄oꝝ ⁊ martyrũ si occurrit in p̄mis dñicis p̄uilegiatis. Itẽ si festũ habẽs vigiliam ꝯtingit ĩ feria secũda: celebratur officium de vigilia: ⁊ ieiunatur in sabbato antecedẽti. extra de obserua. ieiu. ca. i. Si aũt in quacũqꝫ alia dñica a p̄uilegiatis. i. quib⁹ historie appropriate ĩueniũtur euenerit festum apostoli vel alicui⁹ p̄cipui martyris vel alteri⁹ sancti qui ꝓprium habeat officiũ: attendendũ est vtrum sequẽs hebdomada siue singuli dies ipsius ꝓprium habeant officium. qd̄ si habent fiet officium de dñica: et festum sancti fi⁊ in secũda feria. si vero non habz fiat officiũ de festo in dñica: et officiũ domĩce fiet in scd̄a feria. ⁊ sic dñica quãdoqꝫ cedit festo quandoqꝫ econuerso. ¶ Circa vigilias sanctoꝝ quare sic vocãtur et vnde ortuz habuerunt. dictũ est ĩ sexta parte sub quarta feria tertie hebdomade aduentus. Porro circa festa que in septuagesima seu in tempore passionis siue ante illud occurrunt sicut est festum sancte agathe: Kathedra sancti petri: sancti mathie: annũciationis domini: festum sancti gregorij: festum etiaz patroni cuiuslibz ecclesie si acciderit: vel anniuersariũ illius vel pascha alicuius annotiuũ: generaliter dicimus q̄ cantica laudis. s. Te deum laudamus. Gloria in excelsis deo. ⁊ Ite missa est: in illis debẽt cãtari ⁊ omnia que cãtarentur in illis si in alijs temporibus contingerẽt preter alleluia quoniã festa huiusmodi ad tẽpus pasche pertinere noscuntur. Sed quare non dicitur tunc alleluia sicut alia cantica leticie. Respõdeo quia illud ẽ magis canticum leticie q̄ alia que sunt magꝭ obsecratões seu gratiaruz actões q̄ cantica leticie. Licet et in illis sit aliqua leticia p̄sertim in cantu. Si vero opponatur q̄ Gloria in excelsis. quod est proprium natalis domini. ⁊ Ite missa est: quod est canticũ seu laus resurrectionis. et Te deuz laudamus. quod significat leticiam pro dragma inuẽta. non debeant in festo annũciationis domini cantari: pro eo q̄ p̄missa in aduentu domini nondum sua tempora habebant: quia domin⁹ nondum ea in reb⁹ humanis fuerat ꝓsecutus. Respõdent q̄ solẽnizare contendunt q̄ hoc festuz est oĩm festorum christi quasi fons et origo seu initiũ: quoniam etsi natale domĩ vel passio vel inuentio dragme nondum erant in re vel ĩ tempore: habebantur tamẽ in spe: quoniã in spe eorũ prodigia ꝓcedebãt. Annotiuũ pascha vocat̄ qñ aliquis diem quo baptizatus est celebrat annuatim: quod forte sumitur a gentilibus q̄ diem in quo ad miseriam nascebãtur nataliciuz obseruabant in qua celebratõe officiũ pasche debet cantari preter alleluia: si in tempe quadragesime contĩgat. ¶ Et nota q̄ hec tria. s. Te deuz laudamus. Gloria in excelsis. ⁊ Ite missa est. sese ꝯcomitant̄. ⁊ est ratio. Naz gloria in excelsis significat illud ineffabile gaudium: quod angelus pastorib⁹ nunciauit dicẽs. Annuncio vobis gaudium magnum: quia natus est nobis hodie saluator. Ite missa est: qd̄ est dictum. Ite ad ꝓpria. missa est cõsummata: designat accessum pastorũ ad locum natiuitatis xp̄i dicentium adinuicem post angelicam annunciationem. Transeamus vsqꝫ ad

bethleem ꝛ videamus hoc verbum quod factum est. Quia ergo post annūciationem angeli secutus est pastorum accessus: ideo merito quando sacerdos dicit. Gloria in excelsis deo: in quo predictum angelum representat: debet etiaꝫ dici. Ite missa est. Similiter quā do hec duo dicuntur vel omittuntur Te deuꝫ laudamus: ad nocturnos dicitur vel omittū tur: quoniam ibi gaudium ꝛ laudes celi ꝛ terre. creatoris ꝛ creature. capitis ꝛ membrorum significantur: sicut in Gloria in excelsis deo celum ꝛ terra. creator ꝛ creatura. caput ꝛ mēbra cū laude ꝛ gaudio nominant: imo fere oia que ibi implicite cōtinent hic explicite ponuntur. merito igitur quādo illud dicit hoc nō debet omitti. Verūtamen nō semp p̄missa se concomitātur. Nam in festo cathedre beati Petri etiam si occurrat in quadragesima: quedā ecclesie dicūt Te deū laudamus. ceteris laudibus tacitis: qz hoc cantico vti solemus ad introizandos epos in sedes suas: ꝛ btūs Petrus eadē die fuit in cathedra antiochena introizatus. Itē in cena dñi dicit Gla in excelsis deo: ꝛ Ite missa est: si epus adsit ꝛ crisma tis celebret officiū. Et in sabbato sancto dicitur Gloria in excelsis deo: sed nō Ite missa ē. In ipsis tñ diebꝫ nō dicit Te deū laudamus. Itemꝫ in die natiuitatis dicit Gla in excelsis i p̄ma missa: sed Ite missa est nō dicit ne ppls licenciatum se credēs nō audito matutino discedat: ꝛ ꝓpter hoc etiā quidam tūc reseruant finalem collectā p̄me misse donec matutie expleant cōcludentes postea missaꝫ sub Benedicamꝫ: sed alia rō ponitur in quarta pte sub titulo de ofone nouissima. Scōam etiā missaꝫ eodem modo finiūt. In quibusdam tñ ecclīs dicit tunc. Ecce cōpleta sunt oia. nec dat populo licentia recedēdi: vt sciat se debere tertiā missam audire in qua demū dicit Ite missa ē. In alijs aūt in q̄bus fit offm ambrosianū i tēpore quadragesime nullius sci festiuitas celebratur: sed tm cōmemoratio fit: ꝛ idipm antiqua decreta in alijs ecclesijs seruari iubebant: ꝛ antiquitꝫ cōiter sic fiebat. In alijs quoq; ecclesijs p̄ius sacrificatur q̄ euangelium legatur: vel cantetur. xxtiij. q. iij. nō oportet. ꝛ cā. sequē. De officio festoꝝ que tempore aduentus occurrunt dictum est in sexta parte in titu. de tempore aduentus. De festis vero resurrectionis vsq; ad octauā pentbe. hec regula generaliter in quibusdam ecclesijs seruatur q̄ in oībus sanctoꝝ festis canitur hystoria. Beatꝰ vir. hoc in apostolis: martyribus: confessoribꝰ virginibus. hoc in vno ꝛ in pluribus frequētatur. Vir em̄ iste beatus: christus est fm regulam ciconij caput ꝛ membra. Hic est enī martyr de quo dicitur in antipbona. Filie hierusalem: quem fm caput coronauit dominus stola im̄mortalitatis in hoc tempore solēnitatis ꝛ leticie: ꝛ scōm membra postea coronabit in illo tempore quod per istud significatur: qō erit eternitatis ꝛ glorie. hic est enim qui loquitur in officio quod hoc tempore frequētatur. scz. Protexisti me deus. Hic est vitis vera: et sancti sunt palmites: sicut dicitur in euāgelio. Ego sum vitis vera. Joban. xv. capi. quod similiter hoc tempore frequentatur. ꝛ fm p̄missa patet q̄ etiam in festis duoꝝ vel pluriū sanctorum debet dici in p̄dicta antipbona. Filie hierusalem venite ꝛ videte martyrem: scz christum: ꝛ nō martyres ꝛ alia in plurali sicut faciunt quidam. Frequentamus autē hoc tēpore in festiuitatibus sanctoꝝ identitatē officiorum eo q̄ in suo significato idem rerit denariꝰ oīm: ꝛ qz tunc glorificati erimꝰ vnū cū christo hoc tpe glorificato. ¶ Sz q̄ritur quare in tēpore paschali nō celebramꝰ festa sanctoꝝ q̄ cū xp̄o surrexerunt: vel cū eo celos ascenderūt. debemus enim de illorum glorificatione gaudere ꝛ solēnizare sicut ꝛ de alijs sanctis: cum certi simus eos celos ascendisse. Respondeo q̄ ideo non solemnizamus: quoniam ad inferos descenderunt. Solemnizamus enim sanctorum natalia quando videlicet celo nati sunt: vt p̄missum est: non quādo inferno: de quo dictum est in sexta parte sub parasceue. Potest etiam dici q̄ de glorificatione illorum in anima in pascha vel saltem in ascensione festa re deberemus: sed non possumus p̄opter auctoritatem officiorum illorum dierum. Obtūbraret ei solēnitas illoꝝ auctoritate maioris solēnitatis: qñ veniēte p̄cipe cessat magnatꝰ;

ꝛ ideo statutum fuit vt ꝑ alia tēpora anni die bus quib⁹ ei dedicate fuerint ecclesie festa illo rum celebrentur. Uel ſm bedam in dedicatio ne ecclesie in qua nouē lectiones dicūtur fit fe stum de illis: sicut ꝛ festum sancti iohānis ba ptiste fit ad finem augusti: qui tñ circa pascha mortuus fuit: ꝛ festum beati iacobi cōpostel le in iulio: qui tamē fuit tēpore paschali occis⁹ Beatus q̄ꝫ petrus apl's fuit incarcerat⁹ hoc tēpore. Facta est eñ p̄dictorum festoruꝫ mu tatio: qꝛ tanta erat festiuitas p̄ncipis oīum ꝙ nō poterant tunc celebrari solēnitates satelli tum. Juxta illud. Cede maiori. Uerūtamē fe sta sanctoꝝ veteris testamenti: vt Abraham: Jsaac: Dauid: Daniel: ꝛ alioꝝ per greciā et a pud venetias coli dicunt̄: ꝛ ibi habere eccl'as. De machabeis dicit̄: ꝓut sub ipo festo dicet̄. Circa octauas notandū est ꝙ octauā diez le uiticus liber insinuat dicens. Dies octau⁹ erit celeberrimus atqꝫ sanctissimus. Sane octa ue sanctoꝝ ideo celebrantur: qꝛ sicut p̄mus di es significat natiuitatē eoꝝ. s. qualiter nascū tur celo ꝛ in societatē angeloꝝ ꝛ sanctorū pa trum: qñ aīe eoꝝ a corporibus separant̄: ita in octauis recolentes resurrectionē corporꝝ: con gratulamur resurrectioni eoꝝ. ¶ Et attende ꝙ quorūdam sanctoꝝ celebrant̄ octaue ne h̄ mysterium lateat: nō aūt oīm: ne vilescat. Si eñ nō valem⁹ oīa festa celebrare sanctoꝝ: quā to minus octauas eoꝝ. Si igit̄ alioꝝ sancto rum octaue solēnes sunt: quāto magis scī san ctoꝝ: scꝫ dñi natiuitatis octaua solēnis erit? Uidetur aūt ꝙ natiuitas dñi nō habeat octa uam: qꝛ illa tendebat ad mortez. Obitus eñ sanctorum ideo habent octauas: qꝛ tunc ipsi nascuntur ea natiuitate q̄ est ad vitam eternā. Post illam eñ natiuitatem que est in morte speranda est gl'ia resurrectionis que datur in octaua: nō post natiuitatez que est ad mortē. Scd̄m hoc etiā videtur ꝙ natiuitas btē ma rie: natiuitas beati iohānis baptiste nō habēt octauam: nec etiam resurrectio dñi in qua do minus recepit stolam corporis: que generalit̄ omnibus fidelibus dabitur in octaua. iam. n. ipsa resurrectio dñi facta erat in re. Qꝛ igit̄ di uerse eccl'e in diuersis festiuitatib⁹ octauas ce lebrant: ideo ne illas rep̄hendere videamur: di cim⁹ ꝙ duplex est octaua: scꝫ reuerētie siue ve nerationis seu deuotionis ꝛ institutionis. O ctaua reuerentie est festiuitatū pasche: pēthe costen: natiuitatis btē virginis marie: ꝛ beati Johā. baptiste. celebrant̄ eñ octaue eoꝝ pro sola deuotiōe nō ꝓ alio mysterio. Octaua ēt deuotionis est in sanctis patronis ecclesiaruꝫ ꝛ de sancto nicolao ꝛ maria magdalena: ꝛ sili bus q̄ octauas nō habēt: sed quedam ecclesie ob deuotionē eas faciūt. Octaua v̄o institu tionis quadripartita est: qꝛ est octaua signifi cationis: suppletionis: alterius negotij signi ficationis: ꝛ future glorificatiōis. Octaua si gnificatiōis est: vt octaue sāctoꝝ vigilias ha bentiuꝫ: ꝛ festum dedicationis ecclesie: qd̄ fit in signum ꝙ dedicabitur ecclesia. i. extrema ꝛ plenissima dedicatōe dicabit̄ tunc. i. copulabi tur xp̄o. dicari eñ est copulari. ꝛ octaue mar tyrum: qꝛ ipsi ꝑ ea q̄ passi sunt ꝛ ex eo ꝙ hāc vi tam ꝓ nihilo habuerūt oñderunt ꝙ erat vita īmortalis. Uñ octaue innocētiuꝫ possunt dici octaue significatiōis: qꝛ ꝑ eas resurrectio nr̄a significat̄: ꝓut sub festo illo dicet̄. ꝛ etiā octa ua beatoꝝ petri ꝛ pauli ꝛ quorūdaꝫ sanctorū q̄ significant stolam scd̄am. s. glorificationem quā in octaua etate habituri sunt. Sed quare ob similē etiā causam nō obseruatur seu cele bratur octaua passionis dñi? sicut eñ xp̄us q̄ est sol iusticie natus est non ꝓpter se: sꝫ vt lux nostris mentibus q̄ eramus in tenebris appa reret: sicut etiā baptizatus est nō ꝓpter se: sꝫ vt nostra peccata lauaret: sic mortuus est nō ꝓpter se: sed vt nos moreremur peccato ꝑ qd̄ nos liberaret a morte? R̄ndeo iō: quia supue niens festum leticie obumbrat ꝛ abolet cōme morationez tristicie. Preterea lꝫ reddatur ra tio quare p̄misse octaue fiāt: nō tñ vsqꝫquaqꝫ in similibus exigitur ꝙ octaue fiant. Naꝫ xp̄s fuit circūcisus carnaliter vt circūdamur spiri tualiter. ieiunauit vt ieiunem⁹. pedes lauit vt lauemus. Ne tamen octaue istorū aut similiū celebramus: sed ꝛ octaue sanctoꝝ ob causam dissimilem celebrant̄: vt p̄missum est. ¶ Rur sus dissimilem habet causam octaue pascha lis solēnitas: cui nō fit octaue mysteriū vel mi nisterium. Octaua tamen addit̄ ꝓpter octo btitudines q̄ in illa solēni octaua ꝑcipiuntur:

ꝓut dictū est ibi. ⁊ etiā octaua pēthe. q̄ ⁊ ideo celebratur vt operū scti spūs cōsummatio declaretur. Est etiā oīm octauarū rō generalis: qꝛ scꝫ octaua redit ad caput: qđ est de beatitudinib⁹. In libro de doctrina xp̄iana asserit augusti. Idemqꝫ dies p̄mus est ⁊ octauus. s. dominicus: ⁊ iō resurrectio dñi dicit̄ facta ī octaua. i. in die dñica. Idcirco igitur obseruat̄ celebritas octauaꝝ vt reuertamur ad p̄muꝫ innocentie statum: in cuius īnocentie recordatiōe in octaua die circūcisio agebatur vt mens circūcisa fieret ab omni carnali cogitatōe. Octaua suppletionis est octaua natiuitatis dñi: qꝛ in ea supplemus quod min⁹ factuꝫ est in festo natiuitatis. Quia eñ in natiuitate multuꝫ actum est de partu ⁊ parū de parturiēte: ideo ī octaua plenius agit̄ de parturiente quod apparet in responsorijs ⁊ in antiphonis laudum ⁊ in diurno officio ipsius octaue: ⁊ ob simileꝫ etiā cām celebratur octaua epiphanie. Octaua alterius rei significatiōis est. similiter octaua natiuitatis ꝓut ibi dictū ē. ⁊ octaua agnetis. In illa eñ rep̄sentatur ꝙ btā agnes octaua die visa est gloriosa a quibusdā fidelib⁹: ꝓut sub illo festo dicet̄. Octaua future glorificatiōis est vt octaua obitus cuiuslibet sancti.

¶ Jem nota ꝙ tñ beatus stephan⁹ ⁊ laurentius habēt inter martyres octauas institutionis: solus vero beat⁹ martin⁹ inter cōfessores. De octauis pasche ⁊ ascensionis ⁊ natalis domini dictuꝫ est in sexta parte sub ti. de pascha. Licet aūt regulariter in octauis festiuitatum fiat in missa offm̄ sicut in ipsis festiuitatib⁹ ꝓ eo ꝙ octaua eadem dies cū ipso festo censet̄: hoc tñ fallit in octauis ap̄loꝝ petri ⁊ pauli: in quibus dicitur officiū de martyrib⁹. licet eniꝫ vna ⁊ eadem die ambo passi fuerint: nō tamē eadē die de vtroqꝫ in ecclesia solēnizatur: ꝓut sub eoꝝ festo dicet̄. Ideoqꝫ vtriusqꝫ officium nequit in octaua fieri cū vnā diem dumtaxat ambo habeant ꝓ octaua. Oportuit ergo ꝙ ī eoꝝ octaua aliquod cōmune officiū inueniretur: ⁊ ideo qꝛ eoꝝ martyriū maximi fuit meriti offm̄ dicit̄ de martyrib⁹ q̄uis de vtriusqꝫ p̄cipuis actibus mētio in ipso officio habeatur. Fallit etiam hoc in octauis beati laurentij: in quo tria precipue valde cōmendabilia fuerūt: videlꝫ pietas in elemosynis: firma stabilitas in fidei ꝯfessione: ⁊ martyriū spāle. De primo agitur in vigilia. de scđo in festo: ⁊ ideo de tertio agi oportuit in octaua. Verum licet ecclesiastica officia ab aduētu domini quod est tēpus renouatōnis inchoari: in prohemio sexte ꝑtis dixerimus. in hac tñ parte simplicius incedentes kalendarium ꝓsequemur a mēse ianuarij inchoādo de aliqualibus anni festiuitatibus seriatim aliq̄ specialia apponentes: vꝫ De sanctis fabiano ⁊ sebastiano. De sancta agnete. De cōuersione sancti pauli. De sancto iuliano. De sancta agatha. De purificatiōe beate marie. De cathedra sancti petri. De annūciatione beate marie. De sanctis Philippo ⁊ iacobo. De inuentione sancte crucis. De reuelatione sancti michaelis. De sanctis geruasio ⁊ protasio. De sancto Johanne baptista. De sanctis petro ⁊ paulo. De festo septeꝫ fratrū. De sancto iacobo apostolo. De septē dormiētibus. De aduincula sancti pe. De machabeis De inuentione sancti stephani. De transfiguratione dñi. De sancto laurentio. De assumptione beate Marie. De sancto bartholomeo. De decollatione sancti iohānis. De sanctis felice ⁊ adaucto. De natiuitate btē marie. De exaltatione sancte crucis. De sancto matheo ap̄lo. De sanctis mauritio et socijs suis. De beato luca. De simone ⁊ iuda. De festo oīm sanctoꝝ De officio mortuoꝝ. De sanctis quattuor coronatis. De sancto martino. De sancto andrea. De sancto nicolao. De venerabili Beda presbytero. De sancto thoma apostolo. De festis sanctoruꝫ stephani ⁊ iohānis euangeliste. De innocentibus. De apostolis. De euangelistis De martyribus. De cōfessoribus. De virginibus. De officio festi dedicationis ecclesie.

¶ De sanctis fabiano ⁊ sebastiano. Ru.

In festo beatoruꝫ fabiani ⁊ Sebastiani duplex collecta in quibusdā ecclesijs dicitur. ⁊ ī solito more vtraqꝫ sub vno per dñm nostrū terminatur: tum quia ab ip̄o vnico dei filio iesu xp̄o mediante ambo ad palmam martyrij ꝑuenerunt: tum etiam quia licet diuersis passi fuerit

tēporibus: ecclesia tñ ꝓpter ingētia vtriusq; merita vtriq; pariter ⁊ ꝑncipaliter solēnizat: ⁊ vtrāq; collectam vno eodemq; fine concludit.

¶ De sancta agnete. Rubrica.

Festum btē Agnetis caret octauis: scilicet institutionis: habet tamē octauaz alterius negotij significationis: vt iam dictum est in ꝓhemio. Quod ergo dicitur in kalendario agnetis secūdo: non dicit ꝓpter hoc ꝙ illud sit festum octauarū eiusdē nec in ecclesia ꝓnunciatur nec in kalendario scribitur octaua: sed est alia solennitas de eadez repetita ꝓpter miraculum quoddā quod in octaua die post eius obitum contigit ad tumuluz illius: parentibꝰ suis plorātibus. Intelligitur ergo agnetis secundo. s. festo. vnde melius diceret secūdo agnetis. De hoc etiaz dictū est sub quarta parte sub symbolo. Quia vero prefecti filius eaz adamauit: ideo recte eius festo cantatur ītroitus. Me expectauerunt peccatores.

¶ De cōuersione sancti pauli. Rubrica.

Conuersio scti pauli apostoli facta est eodem anno quo xp̄us passus est et stephanus lapidatus. anno quidem non naturali: sed emergēti. nam xp̄us passus est octauo kalendas ap̄lis. Stephanus eodē āno tertio die augusti lapidatus est. Paulus vero octauo kalēdas februarij cōuersus est. Eius autem conuersio potius q̄ alioꝝ sanctoꝝ celebratur triplici ratione. Primo ꝓpter exempluz ne quisq̄ q̄tū cunq; peccator desperet de venia quādo tantum in culpa cōspicit postmodū talē fuisse in gratia. Secūdo ꝓpter gaudium. Sicut eniz ecclesia magnā habuit tristiciaz in eius persecutione: ita maximaz habuit leticiā de eiꝰ conuersione. Tertio ꝓpter miraculū quod dominus in eo ostendit: dum de seuissimo persecutore fecit fidelissimū predicatorem. In hoc festo dicitur epistola. Saulus adhuc. q̄ est act. ix. capitulo. Et euangeliū. Dixit simō petrus ad iesum. quod est Mathei. xix. ca. Dicit etia ad horas capituluz. Erat quidaz discipulus. act. nono capitulo.

¶ De sancto iuliano. Rubrica.

Iulianus iste cuius festum fit. v. kalendas februarij fuit episcopus cenomañ. q̄ simon fuisse dicitur quem dñs a lepra mundauit: ⁊ q̄ deuz ad cōuiuium inuitauit. Hic etiā dicit esse ille Iulianus qui ab itinerantibus ꝓ inueniendo bono hospitio īuocat: eo ꝙ in domo eiꝰ fuit dñs hospitatus. Alij dicunt ꝙ est ille qui patrez ⁊ matrē occidit: de quo sequitur. Fuit quoq; ⁊ alius iulianus de almania q̄ desiderio martyrij se vltro persequētibus offerebat. vnde crispinus cōsularis eum iussit occidi: qđ ipse iulianus audiens statim foras prosilijt ⁊ querenti sponte intrepidus se opponens ꝓtinus ictuz ferientis excepit. Fuit insuper alius Julianꝰ frater beati iuliani qui templa idolorum permissu Theodosij imperatoris vna cum fratre destruebat. ad cuius verbum homo viuus super plaustrum mortuū se fingens mortuꝰ est. Fuit etiam quartus iulianus qui vtrunq; parentem nescius occidit: sed post multam penitentiaz sub specie mendici leprosi recepit in domo sua angeluz a quo audire meruit ꝙ dominus suam penitentiā acceptasset. Fuit etiam quintus Julianus non sanctꝰ: sed apostata sceleratissimus. primo enim fuit monachꝰ: deinde imperator romanus: vt dicetur sub festo inuētionis sancte crucis.

¶ De beata agatha. Rubrica.

Beata agata post multa tormēta in carcere mortua est. ad cuiꝰ caput in tumulo posita est visibiliter tabula per angeli ministerium in qua scriptum erat. Mentem sanctam spontaneā honorem deo ⁊ patrie liberationem. Ideoq; consuetudo inoleuit cum tabula eius imaginem continente fieri ꝓcessionem.

¶ De purificatione btē marie. Rubrica.

Inter cunctos sanctos gloriosa dei genitrix virgo semper maria p̄matum obtinet vtpote que est sanctis dignior ⁊ excellētior vniuersis: extra de pe. et remis. noua. In cuius honore ecclesia in quattuor āni tēporibus quattuor solennes celebrat festiuitates: vz annūciatōem: assumptionē: natiuitatē: et purificatōez. Omni eñ tpe ipsam in memoria habere debem⁹: que omni tempore ad filium suū ꝓ nobis peccatoribus intercedit: quarū due sunt sibi ⁊ domino nostro ꝯmunes. s. purificatio ⁊ annūciatio. Hec aūt quattuor festiuitates fiunt ꝑz q̄ttuor bñdictiones que in ipsius v̄ginis salutatōe ꝯtinentur. Prima est Aue maria gr̄a plena: que prime festiuitati ꝯpetit. s. annūciatōni quādo vz eam angelus salutauit: ⁊ de spiritu sancto cōcepit facta gratia plena. Scd̄a est. Dñs tecum: que competit assumptioni qñ vz assumpta est in celum: quia tunc fuit cum domino suo. i. filio vt est dñs. Ante eñ non viderat eum dñm ita manifeste in se. Tertia benedictio est. Bñdicta tu in mulieribus: que ꝯpetit natiuitati: quia tūc est nata mulier in vtero sctificata: nulla eñ mulier fuit ī vtero sctificata: ⁊ iō dicta ē castrū ꝓpt̄ singl̄aritatē: qr nūq̄ demones castrū illud fregerūt. Quarta bñdictio ē. Bñdict⁹ fruct⁹ vētris tui: q̄ cōgruit q̄re festiuitati. s. purificatōni: qr tūc obtulit illū bñdictū fructū in tēplo. Quidā etiā faciūt quītū festū. s. de ꝯceptōe btē Marie dicentes: q̄ sicut celebratur de morte sanctorū nō propter mortē: sed qr tunc recepti sunt in nuptijs eternis: similiter pōt celebrari festuz de ꝯceptiōe: non qr sit ꝯcepta: quia ī pctō est ꝯcepta: sz qr mater dñi est ꝯcepta: asserentes hoc fuisse reuelatum cuidā abbati in naufragio ꝯstituto: quod tamē nō est autēticū. vñ non ē approbāduz cū ꝯcepta fuerit in peccato. s. ꝑ ꝯcubituz maris et femine. de ꝯse. di. iiij. firmissime. Ueruntamē lz fuerit ꝯcepta in peccato dimissuz est ei illud originale peccatū cuz sanctificata fuerit in vtero. sicut ⁊ hieremias: et sanct⁹ Johānes baptista: quare merito natiuitas ei⁹ et beati Johānis baptiste celebrātur. natiuitas dico et vtero: qñ vz in lucē seu in mundū ꝓdierunt. Sed natiuitas eoꝝ in vtero. s. qñ infuse sunt aīe in corporib⁹ eoꝝ nō celebratur: vt premissum est. Sextū etiā festū est festiuitas parientis. s. festum natalis: sed qñ tunc est etiaz simul festuz filij qd̄ plenū exigit officiuz: ideo non solēnizatur de illa nisi vsqz ī octauas: tūc vero sic vt iam dictum est in ꝓhemio. Septimum quoqz festum est beate Marie ad martyres. de quo sub festo oīz sanctoꝝ dicet̄. Qr vero festum purificatōis ꝑm hui⁹. vij. partz diuisionem in ordine tpis alia festa v̄ginis p̄cedit: iccirco hic de illo dicamus. Est aūt hodie duplex festuz. primo quo ad partū qd̄ dicitur festū ipopāti. i. obuiato: quia ī illa solēnitate anna ꝓphetissa et simeon obuiauerūt btē marie venienti filium suū xp̄m in templū offerre. Ipopātos eñ grece d̄r obuiatio latīe ab ipo qd̄ est ire et anti qd̄ est ꝯtra. Aduētus dñi ī tēplum significat aduentū ei⁹ in ecclesiā ⁊ ī mētem cuiuslibz fidelis aīe: que est templū spūale. Hunc aduētuz p̄dixit dñs ꝑ malachiaz ꝓphetam. iij. Ecce ego mitto angeluz añ faciē tuā qui p̄parabit viam ante faciem meā ⁊ statim veniet ad templum sanctū tuū ⁊c. Uel d̄r ipopāti. i. p̄sentatio. eo q̄ xp̄s in templū ē presentat⁹. Scd̄z quo ad parientē: ⁊ d̄r festū purificatōis: qr btā v̄go lz purificatōe nō īdigeret nec legi purificatōnis obnoxia teneret̄: qr nullo modo īmunda fuit nec pepit ꝯcepto semine: tamē voluit facere p̄ceptū legis. Dicit̄ eñ leuit. xij. c. Mulier si suscepto semīe peperit masculū īmunda erit. vij. dieb⁹. īmūda q̄dē erat a ꝯsortio hoīm ⁊ ab ingressu tēpli. expletis v̄o. vij. diebus mūda efficiebat̄ quo ad cōsortiū hoīm: adhuc tñ vsqz ad diē tricesimū tertiū quo ad templi ingressum īmunda erat donec purgaret̄ iuxta ritū mēstrui flux⁹: sz ꝯpletis. xl. dieb⁹ ī die q̄dragesimo templū ītrabat et pueꝝ cū muneribꝰ offerebat. si aūt feminaz pepisset tp̄s duplicabat̄. et quo ad ꝯsortiū: et quo ad īgressum sicut ⁊ duplicat̄ quo ad corporis formatōz. Nā ī. xl. dieb⁹ corp⁹ masculi organizat̄ et ꝑficitur. ⁊ in q̄dragesimo īfunditur aīa vt sepius. Corp⁹ v̄o femīe octoginta dieb⁹ ꝑficitur ⁊ in octogesimo aīa inspiratur vt sepius. sic ergo si masculum peperat. xl.

ſ feminam octoginta diebus a die natiuitatꝫ partus: a tẽpli arcebat̃ ingreſſu. hodie tamen ſtatim ĩgredi nõ ꝓhibet̃ ne ſibi pena in culpã ꝟtat̃. v. di. §. hec ſi. ⁊. c. ſe: extra de purificatio. poſt par. c. vno. Verũtamen mulier dum ſentit ſibi ĩminere dolores partus nõ intret eccleſiam: vel ſaltem caueat ne polluat illam. Sacerdos autem mulierẽ vicinã partui ſepe moneat vt cõfiteatur: ita ꝙ cum dolor partus vrgebit eam ſit parata accipere eucharistiã. nã inhoneſtum eſt ꝙ tempore partus preſbyter diu cum ea moretur. Eſt autẽ triplex ratio q̃re precepit dñs die. xl. puerꝫ in templũ offerri. Primo ad notandũ ꝙ ſicut die. xl. in materiale templũ ducitur: ſic in. xl. a ꝯceptiõe vt ſepi⁹ aĩa infunditur in corp⁹ tanq̃ in ſuum templũ ꝓut ĩ hiſtoria ſcolaſtica dicit̃. q̃uis phiſici dicant ꝙ in. xlvi. corp⁹ ꝑficitur. Scdo vt aĩa q̃ ĩ die. xl. corpori infuſa ab ipſo corpe maculat̃ in die. xl. templum ingrediens per hoſtias expietur. Tertio ad inſinuãdũ ꝙ illi merent̃ celeſte templum ingredi q̃ decez p̃cepta decalogi cũ fide quattuor euãgelioꝝ obſeruauerũt. Trãſactis ergo purificatõis diebus pariẽs ingrediebatur templum offerens filium vel filiaz ⁊ munera. pro ſe. ſ. ꝓ pctõ pullũ colũbe ſiue turturẽ. ꝓ filio vero vel filia offerebat agnuz anniculũ ĩ holocauſtũ. Que agnũ habere nequibat: offerebat duas turtures aut duos pullos colũbaꝝ. alterũ in holocauſtũ pro partu: alterum vero ꝓ ſe. ſ. pro peccato ſuo. Unde ĩ euãgelio dicit̃ vt offerent par turturũ ⁊c. ſm legꝫ coſuetudinẽ. ſ. ſicut lex exigere videbat̃. Mulieres igitur in hoc beatã virginẽ imitant̃: cuz in quibuſdaz locis poſt partũ trãſactis. xl. diebus eccleſiã ingrediũtur ſignificãtes ꝙ ſi virginem ipſam fuerint imitate poſt vitam p̃ſentem ingrediẽtur cũ ea eternã. Celebrat̃ ergo hoc feſtuz die. xl. a natiuitate dñi: quia beata virgo die. xl. a natiuitate xp̃i ad tẽplũ veniẽs: ipſum ſm legem p̃ſentauit. ¶ Rurſus hoc feſtum ſequitur poſt feſtiuitates natalis domini circũciſionis et epiphanie. rõne myſterij: ſicut et rõne myſterij voluit dñs in templũ preſentari. Et hoc dupliciter. Primũ myſteriuz eſt: naſcitur eñi p̃mo deus ꝑ fidẽ in hoĩe. ĩet ſequit̃ circũciſio: qꝛ quãdo fides in hoĩe eſt: purificatur homo. vnde in actib⁹. Fide purificãs corda eoꝝ. qui vero habent bonam fidem relinquũt oĩa mala opa et tunc appet deus: ſed tunc faciẽda eſt pnĩa: vt ĩ nobis maneat ſicut in templo ſuo. et tũc fit ibi oblatio. et offertur ei ꝑtiturũ. i. mundicia mẽtis et corꝑis: qd̃ non põt fieri niſi in iugi luctu. ſicut turtur gemit ꝓ cantu: et duos pullos colũbaꝝ. i. geminã ſimplicitatem. Scdm myſterium: qꝛ in templuz venit in hac die vt notetur aduentus ei⁹ ĩ mẽtem cuiuſlibet fidelis aĩe. ſiue in eccleſiã ĩ quã ſemper paratus eſt ĩtrare. Vñ in ĩtroitu dicit̃ Suſcepimus deus miſericordiã tuam in medio templi tui: quia xp̃s eſt lignum vite in medio paradiſi parat⁹ equaliter oĩbus ſubuenire et bona ſua largiri: ſm nomen tuũ deus: ita et laus tua de⁹ ⁊c. q. d. ſicut creaſti oẽs ⁊ recreaſti: ita ⁊ laudãdus es per totũ mundũ. Hoc etiã expoſitũ eſt in ſexta parte ſub octaua dñica poſt penth. Ut aũt veniat in mentẽ noſtrã hortatur eccleſia filios ſuos: vt occurrãt. Vñ dicit in p̃ncipio matutĩalis officij. ſ. in ĩuitatorio. Ecce aduenit ad templũ ſanctũ ſuũ dominator dñs. gaude ⁊ letare ſyon occurrẽs deo tuo. ſ. per fidem et ꝑ bona opera: et ꝓpter hoc feſtum illud dicit̃ ipopãti. i. obuiatio: qꝛ ſi volumus ꝙ ille veniat in mentẽ noſtraz: accipiamus in mentẽ noſtrã ei⁹ ſimilitudinẽ. vñ dicit in rñſorio p̃mo. Adorna thalamũ tuũ ſyõ ſcz virtutib⁹. purifica te et ſuſcipe. ſ. ꝟtutes. et ſic veniet ĩ te. Epl̃a vero eſt. Ecce ego mitto angelum que eſt malachie vl. c. Et euangeliuz. Poſtq̃ impleti ſunt dies. Luc. ij. ca. Et poſtcõio. Rñſum accepit ſymeon. Luc. ij. c. Et nota ꝙ tẽpore iuſtiniani impatoris fuit magna mortalitas apud ꝯſtantinopolim: et ideo tũc cõſtituta eſt ſolẽnitas purificatõnis marie in reuerẽtiaz eius ob cauſas p̃miſſas. Solz autẽ queri cũ adhuc pululẽt ĩfinite hereſes: quomodo ſit verum qd̃ in nono reſpõſorio dr. ſ. ꝙ beata ꝟgo oẽs hereſes interemit. Ad hoc dicimus ꝙ hoc fecit quantũ in ſe fuit: qꝛ ipſa oñdit euz viſibilẽ qui ĩuiſibilis erat. p̃mo eñi nõ poterat ĩueniri: qꝛ quidã ip̃m querebant in deliciis carnis: quidã in diuiciis: quidaz in libris philoſophoꝝ. et nõ erat ibi. vñ in cãticꝫ. Queſiui ⁊ nõ ĩueni eũ. Modo ꝟo nõ põt aliq̃s er-

rare in via nisi velit. Unde manifeste habet in Isa. Hec erit recta via: vt etiaz stult⁹ nō erret ꝑ eā. ⁊ q̄ erit illa via. Ecce dabo in syon salutē ⁊ in hierusalē gl'am meā. Dicit hodie capl'm. Ecce ego mitto. malach. iij. ca. ⁊ illud. Eradicaui. Eccle. xxiiij. ca. ⁊ illud. Quasi cedr⁹. qđ ē ibidem. Fit autē hac die ꝓcessio generalis q̄ significat ꝓcessionem illam. s. quā btā virgo ⁊ ioseph ad templū fecerūt. Qui in ꝓcessiōe ante cancellos cantant. Responsum accepit ⁊c. significant ꝓphetas natiuitatē dñi ⁊ mīam p̄nunciantes. melodia respōdentiū est gaudiuz hanc diei mīam suscipientiū. Tenentes igitur candelas in manibus dicam⁹. Suscepim⁹ đs mīam tuā ⁊c. qđ vero cantatur in ꝓcessione ⁊ in euangelio. Accepit Symeon ī vlnas suas. ostendit ꝙ debemus eū nō tm̄ corde: sed etiaz in brachijs portare. Uñ in cāticis. Pone me vt signaculum sup brachiū tuū ⁊ vt sigillū super cor tuum. ad Corinth. Empti em̄ estis p̄cio magno glorificate ⁊ portate deū in corpore vestro. Debemus quidem portare non tm̄ deitatē vel humanitatē: sed vtrūqz sicut fecit symeon: quod significat per candelā quam ferimus in ꝓcessione. Per cerā em̄ ꝑ apes opere virginali cū melle ꝓductā. Nulla em̄ libidine resoluitur humanitas siue caro xp̄i ex virgine sumpta. ꝑ lumen deitas: qz deus noster ignis cōsumens est. Deutero. iiij. per lichinū ī cera aīa candidissima vel deitas in carne latēs. vel s̄m alios mortalitas intelligit. ¶ Rursus cādela in manu accensa est fides cū bona operatione. nam sicut cādela sine lumine mortua dicit. ⁊ lumē per se absqz candela nō lucet: sed mortuū esse videt: sic ⁊ operatio sine fide. ⁊ fides sine operatione mortua esse dicit. Lichinus sub cera occultatus recta intentio est. vnde Grego. Sic fiat opus in publico vt tamē intentio manet in occulto. candele autē benedicuntur vt eas digne ferant oēs. Sunt eniz multi habentes intus tenebras: licet extra lucere videantur. Digne ferētes sunt qui sicut extra lucent ꝑ lumen qđ ipsi ferūt in manib⁹: ita lucent interius per veram fidem: ⁊ in hoc festiuitas ⁊ gaudium magnum. Portantur itaqz in processione cerei ardētes ꝓpter sex causas. Primo vt vnusquisqz se illuminet: ⁊ opa sua lumine patefacta alijs insinuet. Secundo vt ritum gentiliū in melius cōmutet religio christiana. romani nanqz de quinto in quintū annū in kalendis febrarij ad honorē februe matris martis: qui vt putabant erat deus belli: lustrabant vrbē tota nocte cuz cereis ac facib⁹ accēsis: vt fili⁹ ei⁹ eis victoriā de hostib⁹ cōcederet: cui⁹ mr̄ez tā solēniter honorabāt ꝙ festū aburbale dicebatur. Ipsi etiā in mense febrarij sacrificabant februo. i. plutoni cum ceteris dijs infernalibus ꝓ aīabus antecessoꝝ suoꝝ vt ꝓpiciarent ipsoꝝ eis solēnes hostias offerētes ⁊ tota nocte eoꝝ laudibus cū cereis facib⁹ accensis vigilantes. Mulieres quoqz romanorum his dieb⁹ festū luminū exercebāt. Gentiles nanqz pro eo ꝙ dicit pluto de⁹ infernalis cōcupiscens ꝓserpinam speciosissimam eam in p̄ncipio hui⁹ mēsis rapuit deāqz fecit: quaz ceres ei⁹ mater ⁊ parentes facib⁹ accēsis ꝑ siluas de nocte in ethna mōte cecilie multo tpe q̄sierunt ꝓut poetaruz fabule fingunt. idcirco ⁊ ipse in p̄ncipio mēsis februarij in memoriaz hui⁹ rei de nocte vrbē lustrabāt ambiēdo ipaz cū facib⁹ ardētibus. Idolatre enim sicut legit ī libro sapie obscura faciebāt. Hos igr̄ lustrādi mores Sergi⁹ papa mutans in meli⁹ statuit festum purificatōis in honorē matris domini in eode mense: ⁊ tunc ꝓcessiones fieri vt plebs vniuersa portans cereos ardētes ī manib⁹ ꝑ ecclesias ꝓcederet in memoriā celestis regni qñ omēs electi lucentib⁹ bonoꝝ actuuz lampadibus o buiā sponso venientes mox cū eo ad nuptias supne ciuitatis intrabunt. Tertio vt ꝑ hoc prudētes virgines imitemur: quarum btā virgo est caput: vt accēsa in nobis lāpade castitatis ⁊ bonoꝝ operuz cū eis in templum gl'e ad verū spōsum ingredi mereamur. Quarto quia lumē qđ est ad reuelationē gentium sicut dixit Symeon: hac die ꝓ nobis est p̄sentatum. Hec ergo ꝓcessio significat illaz Symeonis. Quīto ad notandū diuinitatem ⁊ humanitatez xp̄i: vt p̄missum est. Sexto ad ostendendū virginis puritatē: ne quis audiēs eius purificationem credere posset eā purificatione indiguisse. Portam⁹ ergo cādelas accensas quasi ipso facto dicat eccl'ia. Uirgo beata purificatione nō indiget: sed tota rutilās:

tota splendens: ⁊ ꝓpter causas p̄dictas cāde laria nuncupat̄. Hoc festū caret octauis: qm̄ licet xp̄us legaliter fuerit p̄sentat⁹ in tēplo: nullus tñ doctor nos coartat ꝙ infātes die quadragesima natiuitatis eoꝝ p̄sentet̄ in templo Uñ sicut p̄sentatio pueroꝝ ad templū ꝟm veterem ritum defecit: qꝛ hodie fit in baptismo: ita ⁊ octaua ipopantis. In octauis em̄ sicut ꝑ p̄mū diē recolim⁹ quod factū est: ita ꝑ octauā rem ꝓ qua factū est. De festis annūciatōis assumptionis et natiuitatis in suis locis dicet̄.

¶ De cathedra sancti petri. Rubrica.

De cathedra sancti petri ecclesia solennizat: qñ vz apud antiochiā cathedrali honore sublymat⁹ esse ꝑhibetur: quā sublymationē dicūt q̄daz factā esse a theophilo p̄ncipe antioceñ. cuius filiū defunctū post annos. xiiij. petrus suscitauit: ⁊ ipsum ⁊ ppl̄m ciuitatis cōuertit: ꝓpter quod ibi ecclesiaz ꝯstruxerūt: in cui⁹ medio excelsam cathedrā collocauerunt ⁊ petrū vt ab oībus audiri ⁊ videri posset exaltauerunt in q̄ sedit septē annis. De hoc igit̄ honore solennizat ecclesia: qꝛ tunc p̄lati ecclesie ceperūt loco p̄stare ⁊ honorē sublymari. Tunc em̄ cōpletū est illud psalmiste. Exaltent eū in ecclesia plebis ⁊c. Et nota ꝙ exaltat⁹ est triplicit̄: ⁊ iō triplex festū celebrat̄. Primo exaltat⁹ est ī eccl̄a militantium eidē p̄sidendo: ⁊ eā in fide ⁊ moribus laudabiliter regēdo: ad qd̄ ꝑtinet hodierna festiuitas: vt p̄missuz est. Scd̄o in ecclesia malignantiū: ipsam. s. dissipando ⁊ ad fidē cōuertendo: ad quod ꝑtinet scd̄m festū: qd̄ dicit̄ vincula. tūc em̄ ecclesiaz malignantiū dissipauit: ⁊ plures ad fidē cōuertit. Tertio in eccl̄ia triūphantiū in eā. s. introeundo feliciter ad qd̄ ꝑtinet tertiū festū. s. passiōis ei⁹. ¶ Rursus fit ei festum triplex ꝓpter alias q̄nq̄z rōnes. Primo ꝓpter p̄uilegium. fuit em̄ p̄ alijs p̄uilegiatus: ⁊ ideo magis honoratus in auctoritate. Nam fuit p̄nceps apostolorū ⁊ claues regni celoꝝ accepit. Fuit etiā feruētior in xp̄i amore ⁊ efficatior in virtute. Naz ad ei⁹ vmbrā sanabantur infirmi. Secūdo ꝓpter officiū. Ipse em̄ officiuz p̄lationis sup̄ vniuersam ecclesiam habuit. Que in tres partes mūdi. s. asiā: africam: europā diffusa est: ⁊ ideo ecclesia ter in anno ꝓ eo solēnizat. Tertio ꝓpter beneficium: qꝛ ipse qui ptātem ligandi atq̄z soluendi habuit: liberat nos a tribus generib⁹ peccatorum. s. cogitationis: locutionis: ⁊ operationis. Uel qꝛ in deū: in ꝓximum: ⁊ in nos peccamus. Uel hoc beneficiū potest esse triplex. bonum quod virtute clauiuz peccator in ecclesia consequitur. Primū est absolutionis a reatu ostensio. Secūduz est pene purgatorij in tēporalem cōmutatio. Tertiuz pene tēporalis ꝟm ꝑtem relaxatio. Quarto ꝓpter debitū: q̄a scz tripliciter pauit ⁊ pascit nos. s. verbo: exemplo: ⁊ tp̄ali subsidio. Quinto ꝓpter exemplū: quia. s. nullus desperet. etiā si tertio xp̄um negauerit sicut ille: si tamē velit cū eo deū corde: ore ⁊ opere cōfiteri. Nec est p̄termittendū ꝙ hoc festum de incathedratione sancti Petri olim festum beati Petri epularum dicebatur. Fuit enim mos gentilium ꝟm magistruz Johannem beleth annis singulis in mense. februarij hac die vinum ⁊ epulas offerre deo supra sepulcra parentum. moti forte propter illud thobie. iij. Panem tuū ⁊ vinū tuū super sepulturam iusti cōstitue: quas de nocte demones cōsumebant. Ipsi tamē ab aniabus circa sepulcra oberrantib⁹ quas vmbras vocabāt: vastari putabant: qd̄ sancti patres extirpare volentes: festum de incathedratiōe sancti petri tam de illa q̄ rome q̄ etiam de illa q̄ antiochie fuit facta statuerūt: fieri illo die ꝙ talia a gentibus fiebant. Unde ab illis epulis festuz cōsueuit appellari festum beati petri epulaꝝ. Hac tamen die nō dicit̄ in quibusdam eccl̄ijs nisi vna collecta: ⁊ de illa incathedratōne que fuit antiochie facta. Dicitur aūt epl̄a. Petr⁹ apostolus seruus. que est. i. pe. i. Et euangeliū. Uenit iesus in partes. Mathei. xvi. capitulo Tractus est. Tu es petrus. Mathei. xvi. capitulo. Ad horas dicitur capitulum. Petrus apostolus. i. pe. i. capitulo. In festo beati mathei apostoli dicitur epistola. Exurgens Petrus in medio. Actuum. i. capitulo. Et euāgelium. Confitebor tibi pater.

¶ De annunciatione gloriose virginis marie. Rubrica.

Festuz annũciationis btẽ marie est qm̃ angel⁹ ei bonos rumores nũciauit ⁊ ipsa saluatorẽ ꝯcepit. Tunc aũt implete sunt ꝓphetie. Uñ ecclesia legit et cãtat de ꝓphetis: q̃re ĩtroit⁹ est. Rorate celi desup ⁊ nubes. i. p̃dicatores. pluant. i. annũciẽt iustũ. i. xp̃z: q2 antonomatice dicitur iust⁹ xp̃s. apiatur terra. i. btã v̄go. Aperiatur inquã p ꝯsensum et germinet. i. ꝯcipiat saluatorẽ. i. xp̃m. De hoc dictum est sub p̃ma dñica de aduẽtu. Epl̃a ẽ. Egredieť v̄ga. Isaie. xi. c. Alie tñ eccl̃ie dicũt. Locut⁹ est dñs ad achã: que est hmõi. vij. ca. Euãgeliũ est. Missus est gabriel. Luc. i. c. ⁊ qđ ibi d̄r. Et hic mẽsis ⁊c. sic exponiť. hic mensis. s. marti⁹: in quo beata v̄go ꝯcepit: est sextus illi. i. a ꝯceptõne illius. s. elizabeth q̃ vocatur sterilis: q2 illa ꝯcepit Johannẽ baptistã. viij. kalẽ. octobris. Dicitur etiaz per horas capl̃m. In dieb⁹ illis notuz faciet deus. Hiere. xxx. c. Cõpetit aũt hoc festum tẽpori veris. Nam tẽpore veris deus factus est homo: et oĩa facta sunt noua. Hoc autẽ festum est de dño ⁊ de beata maria: quare eadẽ prefatio diciť in natali: et in annũciatione dñi. De annũciatõne dñi ꝯsueuit apponi q̃ Gloria in excelsis: ⁊ Ite missa ẽ: et Te deũ laudamus in ea cantari non debeant. de quo dictum est in ꝓhemio hui⁹ ptis. Si hoc festũ fuerit in dñica passionis vel oliuarũ ad scđaz feriã trãsmutabiť. Hoc em̃ generale est in priuilegiatis dñicis. Si autẽ ĩ triduo añ pascha occurrerit: ĩ sabbato ante palmas s̃m quosdã anticipabitur. Quidam vero illud trãsierunt vsq̃ ad octauas. Similiter si fuerit in die pasche non ꝯgrue poterit ĩfra hebdomadã celebrari: in quo historia de aduentu ꝯpilata cãtatur. vnde melius est si ad scđam feriaz post ocuas trãsferatur. In hac die vt d̄r: p diuersa tẽpoꝝ curricula de⁹ multa opat⁹ est: que q̃dem sic egregijs versib⁹ pstrinxit.

Salue festa dies q̃ vulnera nostra coherces.
Angel⁹ est missus. est passus ⁊ in cruce xp̃us.
Est adã factus ⁊ eodem tpe lapsus.
Ob meritũ decime cadit abel fratris ab ense.
Offert melchisedech. Isaac supponiť aris.
Est decollat⁹ xp̃i baptista beatus.
Est Petr⁹ erect⁹. Jacob⁹ sub herode pẽpt⁹.
Corpora sctõꝝ cuz xp̃o multa resurgunt.
Latro p xp̃m tam dulce suscipit amen.

¶ De sanctis apostolis Philippo et Jacobo. Rubrica.

Paschale tempus sicut sepe dictũ est octauã significat etatẽ vbi bonum qđ erit singulorũ in dispari charitate erit eoꝝ omniũ: q2 vnusquisq̃ de bonis alteri⁹ gaudebit: vt de suis. ⁊ bonuz oĩm erit singulorũ. Ut ergo tempus paschale ꝯcordaret solennitatibus que ĩfra illud eueniunt presertim cum apostoli in ecclesia p̃mitiua non haberent particulares solennitates: statutum fuit vt in kalen. maij celebrareť solennitas ad honorem oĩm apostoloꝝ: vt dies varij non viderẽtur diuidere: quos vna dignitas ⁊ apostolatus in celesti gloria fecit eẽ sublimes. quod festum greci celebrare dicunť in festo apl̃oꝝ Petri et Pauli. Hac etiam die festum est apostolorum Philippi et Jacobi: quia forte die ista passi sunt. Sane Jacobus iste dictus est minor ad differentiã Jacobi cõpostelle siue zebedei: qui dictus est maior nõ etate sed vocatione: sicut cõtingit in ep̃is qui loco apostoloꝝ sunt: quoniã qui p̃mo cõsecratus est. alios quantũlibet maiores antecedit. xvij. di. §. fi. Primo em̃ a dño vocat⁹ ẽ: ⁊ p̃mo ei adhesit et sibi magis fuit familiaris. In secretis em̃ illum vocabat. s. quando trãsfiguratus est: et quando suscitauit mortuũ in domo. dictus etiaz est iste Jacob⁹ alphei: q2 fuit fili⁹ alphei. dictus est etiã frater dñi s̃m carnez. de cõse. di. i. Jacobi. q2 diciť fuisse cõsimilis ei facie: vel q2 erat filius alphei frať ioseph viri beate Marie: et marie sororis eius. qui enim ex vtraq̃ pte sanguĩs ꝯiũgebanť apud iudeos fratres vocabãtur. Jh̃s em̃ putabatur filius ioseph: vl̃ dicitur frater dñi. i ꝯsobrinus: quia filius sororis beate Marie. quez morẽ tusci seruant. sed et ioseph dicitur cognatus dñi vl̃ quia pater putatiuus: vel quia cognat⁹ domini ex pte matris. s. beate Marie. Ad clariorẽ autẽ p̃missoꝝ euidentiã notãdũ est q̃ ioachiz

pater btē Marie accepit vxorem noie annaz que habuit sororē noie imeriā. hec aūt imeria genuit elizabetb et Eliud. Elizabetb genuit Jobānez baptistā. de eliud nat⁹ est emineud. de emineud nat⁹ est sanct⁹ seruati⁹: cui⁹ corp⁹ in oppido traiecti super flumē moase ī ēpatu leodiensi requiescit. Anna aūt tres viros dicitur babuisse ioachim cleopbam fratrē ioseph et salome. De p̄mo habuit filiam: sezmariam matrē dñi quā dedit ioseph nuptui: q̄ genuit xp̄m. Generatio ipsi⁹ ioseph et marie posita ē in sexta parte sub festo natalis dñi. P̄rio aūt viro defuncto: de scō sil'r genuit aliam filiaz nomie Mariā: quā alpheo postmodū in p̄iugem dedit. Hec autē maria genuit ex alpheo q̄ttuor filios. s. Jacobū minorē: ioseph iustuz qui et barsabas dictus est: et simonē et iudaz Ex tertio vero scō mortuo genuit aliam similiter filiam nomine mariam et zebedeo in coniugē tradidit ex quo duos filios habuit. s. Jacobum maiorem et Jobannem euangelistā. ¶ Porro iacobus iste merito sue p̄fessionis cognomīatus est iustus. Ex vtero efīi dicatur sanct⁹ fuisse. ipse efīi a petro et iacobo et iobāne aplis ordinatus est p̄m⁹ bierosolymitanor epūs. lxvi. di. pono. Ipse etiā vna cū basilio epo cesarieñ. addidit nobis in scriptj misse celebrationē. de ose. di. i. iacobus. ipse quoq; traditur p̄mam celebrasse missam post pascha dñi in bierusalez: et petr⁹ p̄mus i antiochia. Iste vinū vel siceram nō bibit: nullaz carnez comedit: nunq̄ tonsus nūq̄ vnctus: nūq̄ balneo vsus est: et ītantū genub⁹ terre defixis orabat vt eius genua camelor excedere duritiam crederētur. Iste p̄cipitat⁹ est a iudeis de pinnaculo templi cum nomē xp̄i p̄dicaret ⁊ cū ptias fullonū iterfect⁹. Fullo efīi est q̄ lineos pannos cādificat. Quidā autē dixerunt p̄pt peccatū interfectōis eius iudeos destructos fuisse per tytum et vespasianū ⁊ ita non attribuūt destructōnem ullam morti xp̄i. In boc festo dicunt quedam ecclesie introitum. Exclamauerūt. Neemie. ix. c. ep'lam. Stabūt iusti. que est sapie. v. c. Euangeliū. Non tu beā cor vestrū. q̄ est Jobā. xiij. ca. Et postcōionem. Tanto tempore. Jaban. xiij. c. dicitur est ad horas capitulum. Stabunt iusti. Sapie. v. c. et illud. Nos insensati. q̄ est ibidem. et illud. Esurient. Apoc. septimo capitulo.

¶ De inuentōe sctē crucis. Rubrica.

A Sancta cruce domini secūda spes habetur. Sicut efīi btā Vgo portauit dñz: ita ⁊ sancta crux suo mō. Et sicut dat dñs aquis baptismalibus sctificare: et alijs sacramentis: ita per tactum dñice carnis sanctificatum fuit lignū: vt nos suo mō sctificare possit. Et quia ita crux saluat per talez effectū quē bz: iō de ea cantatur. O crux splendidior astris ⁊c. q̄ sola fuisti digna. s. dignitate tibi data portare talentuz mundi ⁊c. Et quia finis crucis est gloria: iō in fine plurīū antipbonaz de cruce dicitur alla. Dicitur autē per horas cap'lm. Mibi autem absit gloriari. Gala. vltimo. Fit autē duplex festuz de cruce: vz exaltatōis: de quo sub loco dicetur: et īuentōis: quia īuenta fuit crux tpe eusebij pape a btā balena matre Constātini mediante iuda qui tunc iudeus erat. Unde in canone ipsi⁹ eusebij. de ose. di. iij. crucis. ita legitur. Crux dñi nostri ihu xp̄i que nup nobis gubernacula sctē romane ecclesie tenētib⁹ q̄nto nonas maij inuēta est: in p̄dicto kalen. die inuentōis festū vobis solēniter celebrare mādamus. Est autē maj⁹ boc festū q̄ festuz exaltatiōis: put ibi dicetur. Legit autē de p̄dicto iuda. q̄ conuersus ad fidem factus est postmodū epūs bierosolymitan⁹: et mutato noie vocat⁹ ē quiriac⁹. De quo dicitur diabol⁹ sic p̄phetasse. Judas xp̄m morti tradidit: sed iste iudas illum mortuū exaltauit. et artes magicas detexit: sed iulian⁹ familiaris et amicus meus citor erit qui me de isto vindicabit. q̄d factū est. xi. q. iij. Julianus. i. ⁊. ij. Nam iulian⁹ monach⁹ ab ordine apostatās: acq̄siuit p nepbas Constantinorū psecutor: illū diuersis penis afflixit ⁊ iterfici iussit. Legitur quoq; q̄ quidam miles noie quiriac⁹ būc iulianū postea interfecit. De isto iuliano legitur q̄ adbuc apud Constantinopolī de tumba sua fetor intolerabilis p̄greditur. ¶ Si querat quare fit festū de cruce in q̄ xp̄s fuit deboneſtat⁹ et flagellat⁹ ⁊ non de asina ī

qua fuit valde honoratus: nec etiaz de aliis q̄ ipse tetigit. Respōderi potest ꝙ laus ⁊ honor super asinā impēsus trāsitoriꝰ ⁊ mūdanꝰ fuit: nec inde salus nostra ꝓdijt de quo curandum nō est. Preterea per alia q̄ ipe tetigit nō legūtur miracula et sanitates fieri: nec ꝑ illa redēpti sumus. de honestatio v̄o in cruce facta nostra redēptio fuit. Dicitur hodie introitꝰ. Nos autē. Gala. vlti. c. Et legit̄ epl̄a. Confido de vobis in dño. Gal̄. v. c. ꝓ eo ꝙ ibi dicit̄. Mihi autez absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i iesu xp̄i. Alie ecclesie dicūt. Hoc sentite. ad phili. ij. Euāgeliū est. Sil̄e est regnū celoꝝ thesauro abscōdito in agro ⁊c. qꝛ crux dñi ad litterā inuēta est ī agro. Uel moraliter in agro ecclesie īuenitur crux dñi que dicit̄ thesaurꝰ: qꝛ emptum est ꝑ eaz nobis regnū celoꝝ. q̄ vidit hūc thesauruz in ecclesia vadit ⁊ vēdit oīa q̄ hz. i. oēs trāsitorias delectatōes: et emit agrū istū vt sit de eccl̄ia. Alij dicunt. Erat hō ex phariseis. Jo. iij. c. Et est notandū ꝙ festū crucis fit semper cum festo martyruz: qꝛ crux significat martyriū. Et iō ī festiuitatibꝰ sctē crucis legūtur in quibusdā ecclesijs sex lectōes de martyribꝰ: et officia ꝯmiscētur. De signo crucris dictum est in ꝓhemio quīte ꝑtis.

¶ De reuelatōe sctī michaelis. Rubrica.

Ecclesia facit festū de angelis duplici ratōe. Prima est qꝛ nobis mīstrāt. Omnes eñi sunt admīstratorij spiritus. i. in ministeriū missi ꝓpt̄ eos qui hereditatē capiūt salutis: sicut habet̄ in epistola ad hebreos p̄mo. Scd̄a ratio ē: qꝛ pugnant pro nobis ꝯtra angelos malos: nec ꝑmittunt nos tentari supra id quod possumꝰ. De hac pugna dicitur in Apo. Factū est prelium in celo. Hoc bellum erit maxime tempore antichristi: et in morte martyrum fuit. ⁊ etiam semper est. ⁊ eiectꝰ draco. i. diabolꝰ de celo id est de scelestibꝰ hoībꝰ et deiectꝰ in corda maloꝝ hoīm. Huiꝰ autē belli princeps est beatissimus michael: et ideo fit ei festum lz sit de vltima ierarchia: de inferiore. s. ordine. Sūt eñi nouem ordines angelorum: prout dictum est in quarta parte sub titu. de prefatione: qui q̄uis omnes mittantur: quoniā vt p̄missum est sunt administratorij spūs. ⁊ ī Jsai. vi. habetur ꝙ missus est ad eum vnus de seraphī: raro tamen mittūtur. Unde daniel. Milia miliū mistrabant ei ⁊c. Eorū vero qui mittuntur princeps est michael qui fuit p̄nceps ecclesie iudeoruz: vt habetur in daniele. modo est p̄nceps ecclesie christianoꝝ. In iudeis eñi fuit aliquādo ecclesia: que nūc est in xp̄ianis. Hoc aūt festum qd̄ est ꝯmemoratio victorie sctē michaelis: īde originē sumpsit: qꝛ cū barbari depopularētur apuliā: xp̄iani triduano ieiunio īdicto sancti michael̄ auxiliū īploraverūt: ꝑ cuiꝰ visibile p̄rocinīū fuge terga bar. dederūt: et xp̄iani victoriā habuerūt. Uocatur etiā festum reuelatōis: qꝛ in mōte gargano reuelatus est vt sequitur. Sane michael gabriel ⁊ raphael nomina ꝑsonalia sunt angeloꝝ. alia v̄o sunt ordinuz vt dictū est in q̄rta ꝑte sub ti. de p̄fatione. Sed cum hoc festum sit ꝯmune oīm angelorum q̄re spāliter denomīatur festū sc̄i michaelis ⁊ non gabrielis vl̄ raphaelis? Rñdeo michael est qui missus in egyptum facit illas famosas plagas. qui diuisit mare rubrū. q̄ eduxit populū ꝑ desertū. et duxit in terrā ꝓmissionis. Ipse est p̄positꝰ paradisi et custos. ⁊ ē susceptor aīaꝝ et princeps ecclesie: et iō eū magis venerari debemꝰ. Scd̄a rō est: qꝛ ipemet fundauit ecclesiam et ꝯsecrauit altare. vñ dicitur. Sicut angelꝰ iuxta arā templi ⁊c. hoc fuit in monte gargano. postea v̄o reuelauit h̄ hominibꝰ ꝑ ep̄m illius regionis. Tertia ratio est vt hoīes venerātes angelos ꝑueniāt ad ꝯsortium angeloꝝ. et ea de causa in diebꝰ dñicis ⁊ festiuis solēnitatibꝰ: nouē psalmi: nouē lectiones: et nouē rñsoria cantant̄: vt per cantū istorum ad ꝯsortiū ꝑueniamꝰ nouē ordinū angl̄oruz: quoꝝ ꝓpriū est deo cantare. Congaudēdo autē angelis dicit eccl̄ia ī introitu. Bñdicite dñm oēs angeli eius. ⁊ qꝛ angeli laudant et nos sil̄r deum laudare debemꝰ. Uñ sequit̄ v̄sus. Bñdic aīa mea dñm. Epl̄a v̄o. apo. i. ca. sumit̄. Significauit deus que opz fieri cito ⁊c. Sequitur ibi. Johānes septē ecclesijs. per septem ecclesias: vel per septez spūs quātū ad intelligentiā q̄ ad hāc diē ꝑtinet: vniuersitas angeloꝝ ītelligitur. ꝑ septē eñi dies cur

ſit vita ꝑſens. Sequit̄ rñſoꝛiuꝫ. Bñdicite. et ỽſus. Bñdic. Rõne qua ſupꝛa. Alĺa ē. In cõſpectu angeloꝝ ꝑſallam tibi. Hoc autē iõ dicit eccleſia: quia parati ſunt ãgeli deferre deo oꝛatões noſtras. Sẽp eſſi nobis aſtãt ꝛ aſpiciunt nos et auſcultãt. Unde in canticis. Qui habitas ī hoꝛtis amici. i. angeli auſcultãt te. Ꝑer. iſtos. ſ. bonos: cõpaſſio illos. ſ. malos: paſſio. ſ. iuſtos cogit: vt in nos aſpiciãt. Seq̄tur euangelĩ. Acceſſerũt ꝛc. Matb. xviĩ. c. in quo ꝓcipitur vitari ſcandalũ puuloꝝ: qꝛ ibi fit mentio de angelis. Amẽ dico vobis: qꝛ angeli eoꝝ in celis ſemꝑ vident faciẽ patris mei qui ī celis eſt. Qõ ỽo parati ſunt deferre oõnes noſtras: in offertoꝛio oñditur. Stetit angelus iuxta arã tẽpli. Apo. viĩ. Et data ſunt ei incẽſa multa. i. oꝛones accenſe igne charitatis, ꝛ aſcẽdit fum⁹ aromatũ. i. oꝛatio ī ꝓſpectu dei de manu ãgeli. In poſtcõione ỽo placuit eccleſie ſicut ꝓius benedicere. vnde dicit in q̄ buſdã eccleſijs. Bñdicite angeli dñi ꝛc. Sane ꝙ michael legitur cũ dꝛacone pugnaſſe intelligitur allegoꝛice michael. i. xp̄us hiſtoꝛice vero: qꝛ michaeł ꝛ alioꝝ angeloꝝ ei⁹ miſterio diabol⁹ deſcribitur in eccl̃ia, ꝓpter laicos eſſe depulſus. In b̃ feſto ỽꝛ capl̃z. Significauit. Et illud. Bt̃us qui legit. et illud. Jobãnes ſeptem. que ſunt Apoc. i. cap̃.

¶ De ſanctis geruaſio ꝛ ꝓtaſio. Rubꝛica.

In feſto ſanctoꝝ geruaſij et ꝓtbaſij cantaꝫ er ī ſtitutõe Grego. introit⁹. Loq̄tur dñs pacem in populo ſuo: er eo ꝙ tali die pax iter romanorum imperatoꝛẽ et agiſulpbum regez longobardoꝝ extitit reformata: quem regem, celdonia eius vxoꝛ cbꝛiſtianiſſima cui Grego. libꝛum dialogoꝝ ſcripſit ad fidez ꝙuertit. Officia namq̄ ſanctoꝝ partim ꝙueniũt ipis ſanctis ꝓtz bis euẽtib⁹ q̄ in ipoꝝ euenere dieb⁹.

¶ De ſcto Jobane baptiſta. Rubꝛica.

Ꝙia iter natos mulierum non ſurrexit maioꝛ Jobãne baptiſta: merito eccleſia celebꝛat feſtum de illo: ꝛ facit ei dupler feſtum, ſ. natiuitatis et decollatõis. Natiuitas ꝓpter q̄ttuoꝛ. Primo ꝓpter hiſtoꝛiã: qñ dicit dñs de eo p angelũ: ſicut in euãgelio babeꝫ. Et multi in natiuitate ei⁹ gaudebũt: qõ etiã ꝓꝑ ſar acenos dictũ eſt qui hoc feſtũ celebꝛare dicũtur. Scõo ꝓpter allegoꝛiã ꝛ myſteriũ: qꝛ ꝓ Jobãnẽ figurat⁹ eſt oꝛt⁹ gratie quã nobis attulit xp̄s. Ipſum eñi Jobãnes ꝑceſſit in annũciatõe in natiuitate ꝛ ꝓdicatõe: in paſſione et in ad iferos deſcẽſione. Tertio qꝛ ſicut beata ỽgo ſanctificata fuit in vtero matris ita et ipſe. Quarto qꝛ ipe paꝝ⁹ ãnunciauit gaudia eterna: ꝛ ideo dicit lucifer et turtur. Uñ in cãtic̃. Vox turturis audita ē in terra nr̃a. et Job. xxxviĩ. c. Nũ q̄d duces luciferũ ī tpe ſuo. ꝛ ei⁹ natiuitas fuit ꝓ gabꝛielẽ nũciata. Jõ añt Jobãnes dict⁹ ē lucifer: qꝛ obtulit nouũ tp̄s. Et ide eſt ꝙ ī q̄busdam eccleſijs bz miſſaz in mane: qꝛ natiuitas fuit q̄ſi auoꝛa. natiuitas ỽo xp̄i fuit q̄ſi oꝛtus ſolis. Uel ỽꝛ miſſa in oꝛtu diei: qꝛ legit in euãgelio Luc. ꝙ ipſe fuit ſanctificat⁹ ꝛ ſpũ ſcõ repleꝫ⁹ in vtero, matris, q̄re merito laudand⁹ eſt eius creatoꝛ in exoꝛdio diei q̄ illũ dignat⁹ ē bonoꝛare ī vtero matris. Habz etiã aliã, ꝓpriaz miſſaz ſicut ꝛ alĳ ſctī q̄ ỽꝛ circa tertiã: vel ꝓia miſſa eſt de vigilia euãgeliſte: vel alia ỽꝛ quia ipſe fuit martyr ꝛ ꝑcurſoꝝ. Uñ illa miſſa ēmi⁹ martyris: ꝛ ē introit⁹. Juſt⁹ vt palma floꝛebit in domo dñi. De ipſo nãq̄ ꝓbetauerũt. Iſaias: et bieremias. bier. ipſo vite actu: qꝛ fuit ei ſimilis iſaias: vt in epl̃a br̃ hodierna. Audite ī ſule ꝛ attẽdite populꝫ de lõge. Iſa. xlix. ibi et am ſequit̄. vñ ſumit̄ introit⁹. De vẽtre ꝛc. Sequit̄ etiã ibi. Poſuit os meũ vt gladiũ acutũ. gladius acutus eſt lingua ꝓdicatoꝛis qñ abſcindit ſuꝑflua: ſequit̄. Poſuit me q̄ſi ſagittã electã. Sagitta electa eſt ꝓdicatoꝛ q̄ facit qõ docet. Sagitta acuta fuit Jobã. cũ ꝓiit. Benimia vipaꝝ q̄s docebit vos fugere ab ira vẽtura. rñſoꝛiũ eſt. Priuſq̄ te formarẽ ꝛc. Hier. i. c. ꝛ ẽ de natiuitate ei⁹. alĺa ē. Tu puer. Luc. i. c. et illud. Inter natos ꝛc. Matb. xi c. Euãgeliũ eſt. Elizabet impletũ. Luc. i. c. Dicit autez hac die capl̃m. Audite inſule. Iſa. xlix. ca. et illud. Priuſq̄ te formarẽ. Hie. i. c. et illud. Reges videbunt. Iſa. xlix. c. ¶ Poꝛro in vigilia beati Jo. bap. ieiunamus quaſi ꝓpatiẽtes

ei qui in deserto ieiunauit: ⁊ asperā vitam duxit ⁊ vigilia ipsa plenū habet offm̄: quia post Johānis decollationē xp̄us crucifixus fuit: ⁊ agnū comedit. Fuit. n. Jo. quasi lapis angularis. i. vetus ⁊ nouū testa. cōiungens. Uñ tūc magis solēnizam⁹ ꝓpter mysteriū q̄ ꝓpter ꝑsonam ipsam: ⁊ qm̄ ipse fuit medi⁹ inter vtrunq; testametū: qm̄ fuit finis veteris ⁊ initiū noui testi. nam ⁊ lex ⁊ ꝓphete vsq; ad iohānem: vz inclusiue. hinc est q̄ hui⁹ diei offm̄ partī de veteri ⁊ ꝑtiz de nouo est testō. In hac aūt die Johā. euangelista obijt: sed eius festū translatuz est: ꝓut sub ei⁹ festo dicet. Festum aūt decollationis nō ita solēnizat ecclesia: sicut istud ꝓut ibi dicet. Fuit ergo vt p̄missum est in vtero sanctificat⁹ sicut ⁊ hieremias. Uñ ⁊ de hiere. legit in hac die: qđ ꝓbat ꝑ illud qđ dicit in euāgelio. Et repleta est spū sancto elisabeth. et exultauit in gaudio infans in vtero meo: sz quo genere sanctificationis nō legim⁹. dicunt tñ quidā q̄ ab oī peccato mūdat⁹ est: sed ī glosa sup illo loco. Tu vis a me baptizari ego a te debeo baptizari. i. ab originali pctō mūdari: dicit q̄ in ꝑsona generalis hoīs loquebat. fuit tamē in pctō originali cōceptus: similiter ⁊ beata virgo: de quo ⁊ quare ei⁹ natiuitas celebretur sub purificatione dictū est. Paul⁹ hystoriograph⁹ romane ecclesie dyacon⁹ cassinēsis monachus quadam die cuz vellet paschalem cereum cōsecrarare: rauce facte sunt fauces eius cū prius vocales essent. Ut ergo vox sibi restitueretur cōposuit in honore beati Johannis hymnū. Ut queāt laxis resonare. in cuius p̄ncipio petit vocis restitutionē quā obtinuit: sicut ⁊ merito sancti iohānis restaurata est zacharie. ¶ In hoc festo nō cantat frequēter alleluia sicut fit in festiuitatib⁹ petri ⁊ pauli ⁊ alioꝝ in quorū vltimis nocturnis ꝑsonat. Rō est: qꝛ ipse figurat legē: ⁊ qꝛ natale hui⁹ fuit ante xp̄i resurrectionē ⁊ ante gaudiuz. Quidam tñ faciūt officiū sine alla in initio noctis ꝓpter figurā legis: ⁊ postea iterant officiū cū alla in medio noctis: termīantes illud in p̄ncipio lucis in memoriā antique obseruationis. De qua ⁊ quare in hoc festo nocturni cantantur in initio noctis: dictū est in q̄nta ꝑte sub ti. de nocturnis. ¶ Nota q̄ antiq̄t⁹ solebat vna quadragesima celebrari ante hoc festū: ⁊ alia ante natale dñi: sz postea ꝓpt fragilitatē hominū redactū fuit ad tres septimanas ante natale ⁊ tres añ hoc festū. Uñ ꝓhibitū est in decretis. xxxiij. q. iiij. nō opz. ⁊ ca. sequēti: ne in illis trib⁹ septimanis nuptie fiāt: sed ⁊ hoc abolitum est: ꝓut dictū est in p̄ma parte sub ti. de sacram̄tis. ¶ Fiūt aūt tria spālia in hoc festo In vigilia nāq; ī quibusdā partib⁹ ex antiqua obseruatōe colligūt hoīes ⁊ pueri ossa ⁊ q̄daz alia īmunda ⁊ insimul cremāt: vt exinde fum⁹ in aerē ꝓducat. Ferūt etiā brādas siue faces ⁊ cū illis circuunt arua. Tertiū est: qꝛ rotā voluunt. Qui īmūda cremāt ⁊ fumū in altū ꝓduci faciūt: hñt hoc a gentib⁹. Antiq̄tus em̄ dracones hoc tp̄e ad libidinē ꝓpter calorē excitati: volando ꝑ aerē frequēter in puteos ⁊ fontes spermatizabāt: ex quo inficiebant aque: ⁊ tūc erat ann⁹ letalis ex aeris ⁊ aq̄ꝝ corruptōe: qꝛ quicūq; inde bibebāt moriebāt aut grauē morbū patiebāt: qđ attēdētes philosophi ignez iusserūt frequenter ⁊ passim circa puteos ⁊ fontes fieri: ⁊ īmunda: ⁊ quecūq; īmundum redderent fumū ibi cremari. Nanq; ꝑ talē fumuz sciebāt posse fugari dracones: ⁊ qꝛ talia hoc tp̄e maxīe fiebāt: iō hoc adhuc ab aliq̄bus obseruatur. Sunt em̄ dracones aīalia. vñ in psalmo. Laudate dñm de terra dracones. nō thracones. i. meat⁹ terre: ꝓut quidā dixerūt: q̄ quidem aīalia in aere volāt: in aquis natāt: ꝑ terram ambulant: nil īmūdum sustinēt ⁊ fugiunt ꝓpter fumuz oliferū sicut elephantes ꝓpter grunitū suū. Est etiā alia rō quare ossa animaliū cōburuntur: vz in memoriā q̄ ossa Johānis baptiste a gentib⁹ in ciuitate sebaste cōbusta fuerūt. vel pōt hoc referri ad nouū testamentū. Abijciūt em̄ pueri vetera ⁊ cōburūt: ad significādū q̄ aduenīēte noua lege vet⁹ testamentum debet cessare. Dictum est enim vetustissima veterum nō comedetis: ⁊ nouis superuenientib⁹ vetera ꝓijcietis. Feruntur q̄ꝫ brāde seu faces ardentes ⁊ fiunt ignes: qui significant sanctum Johannem qui fuit lumē ⁊ lucerna ardens ⁊ fiunt ignes. precedens ⁊ p̄cursor vere lucis q̄ illuminat oēm hoīez venientē in hunc mundū. Uñ dr̄ Jo. vi. Est lucerna ardēs lucēs añ dñm: q̄ viā dño ꝓparauit ī here-

mo. Rota in quibusdā locis voluit ad significandum ꝙ sicut sol ad altiora sui circuli pueniat: nec altiꝰ pōt ꝓgredi: sed tūc sol descēdit in circulo: sic ⁊ fama iohānis q̄ putabaꝝ xp̄s descendit ſm ꝙ ipse testimoniuꝫ ꝓhibet dicens. Me oꝑꝫ minui: illū aūt crescere: qđ dicūt quidam dictū esse eo ꝙ tūc dies incipiūt minui: ⁊ in natiuitate xp̄i crescere. Sed qꝛ ante festum sancti iohannis decrescunt: ⁊ ante natale dñi crescunt: intelligendū est de natiuitate in mſe: qñ. ſ. cōceptus est vterqꝫ: qñ iohānes cōceptꝰ fuit decrescentibꝰ diebꝰ: vt in septembꝛi: ⁊ xp̄s in crescētibꝰ: vt in ap̄li. Vel de morte vtriusqꝫ nam corpus xp̄i exaltatū est in cruce: corpꝰ iohannis capite minoratum.

¶ De sanctis petro ⁊ paulo. Rubꝛica.

DE Petro et paulo quesṫio est: vtrū eadeꝫ die passi sint. Maꝛ benricus solitariꝰ velle videtur ꝙ eadē die āno reuoluto paulꝰ passus sit. Sꝫ pelagius ⁊ nicolaus pape ⁊ ambꝛosius ⁊ alii sancti patres: volūt ꝙ eadē die ⁊ eadē etiā hora sub nerone imperatoꝛe: vꝫ anno. xiiij. imperii eiꝰ. alioq̄n false eēnt bystorie de illis scripte Sꝫ tñ in diuersis locis: lꝫ in vbe: ⁊ diuersas penas passi sunt: qꝛ petrus in vbe crucifixꝰ ē: paulus vero qꝛ sicut legit̄ i actibꝰ ap̄lorꝫ ciuis romanus erat q̄uis natione tarsensis esset extra muros vbis decollatꝰ: q̄ pena honestioꝛ videbatur: ⁊ de ipso lac ꝓ sanguine legit̄ prorupisse. Verū ꝓcedente tpe cū cōstantinꝰ imperatoꝛ in bonoꝛē vtriusqꝫ ecclesias ꝓstruxisset: ⁊ romanus pontifex vellet eoꝝ coꝛpoꝛa sepꝛare: ⁊ dubitareꝝ q̄ cuiꝰ ossa foꝛent: diuinitꝰ rñsum est. Maioꝛa ossa sunt p̄dicatoꝛis: minoꝛa piscatoꝛis: ⁊ sic ab inuicez separata sunt in ꝓp̄ꝛijs ecclesijs collocata. Postmoduꝫ vero Siluester papa volens ecclesias ipsas cōsecrare: tam parua q̄ magna ossa ex equa lance cū summa reuerentia pōderauit: ⁊ vnā medietatem in vna ecclesia: ⁊ aliā in alia ecclesia collocauit. Vñ quidā faciūt festū de hac diuisione ossium in nonis vel octauo die Julij: qꝛ die tali facta fuit: alij illud faciūt. xv. vel. xvi. die eiusdē mensis. Alij vero dicūt ꝙ festuꝫ diuisionis petri ⁊ pauli quod celebꝛaꝝ die illa fit ꝓpter illā diuisionē q̄ facta est in bierusalē post xij. āños q̄ separati sunt ad p̄dicandū gētibꝰ: in quo festo cantāt illā magnā sequentiā. Celi enarrant gl̄am. ⁊ euangeliū ascensionis. Recumbentibꝰ ⁊c. incipiētes ibi in fine. Dñs q̄dē iesus postq̄ ⁊c. ¶ Licet aūt eoꝝ festa eadem die celebꝛanda cōcurrāt. Btūs tñ grego. istituit vt tñ officiū btī petri ipso die celebꝛaꝝ: tum qꝛ tali die ecclesia btī petri fuit dedicata: tum quia ipse ꝓioꝛ fuit cōuersione: tū qꝛ maioꝛ fuit dignitate q̄ñ romāe ecclesie tenuerat ꝓmatum. Et dicit̄ in missa introit. Nūc scio. Act. xij. Collecta cōis vtriusqꝫ. Deꝰ qui hodierna diē. quare nō fit cōmemoꝛatio de sancto paulo. Epl̄a. Misit berodes: q̄ est ibidē. Alleluia. Tu es petrus. Mathei. xvi. Euangeliū. Venit iesus in partes. qđ ibidē dicit̄. Quē dicūt hoies esse filiū hominis: sed ſm hieremiā in hebꝛeo dicit̄ filiuꝫ ade. ꝓ boꝛas vero dr̄ ca. Misit berodes rex manꝰ. act. xij. cap. ⁊ illud. Angelus domini. ⁊ illud. Et petrus ad se reuersus. que sunt ibidez. Sequenti vero die fit festum de beato paulo. ⁊ dicit̄ in missa introitus. Scio cui. ij. ad thimo. ij. cap. ⁊ collecta. Deus qui multitudinē. graduele. Qui operaꝝ tes petro. Gal. i. ca. Ysus est. Gratia dei: i. ad coꝛinth. xv. ca. Epistola. Notū vobis facio. galla. i. alleluia. Tu es vas. act. ix. ca. euāgelium. Dixit Simon petrus. Matth. ix. ca. In alijs ecclesijs dicit̄. Hoc est ꝑceptum. Johannis. xv. ca. Eōio. Amen dico vobis. Mathei. xix. ca. Item in nocturnali officio btī pauli quidam versiculi ꝓmittuntur antiphonis laudum vt dictū est in sexta parte sub trinitate. ⁊ dicitur capitulum. Bonum certamen. ij. ad thimotbe. iiij. capitulo. In octauis vero apostolorum dicitur illud. Confiteboꝛ tibi domine rex. ecclesiastī. vltimo. veruꝫ in vigilia dicitur introitus. Dicit dominus. Johannis vltimo. ⁊ epistola. Petrus ⁊ Johannes. actuū ij. euangelium. Dixit iesus simoni petro. Johannis vltimo capitulo. ¶ Habet autez hoc festum tria: scilicet ieiunium: solemnitatez ⁊ octauam. Jeiuniū: quia si volumus cōregnare oꝑꝫ nos ⁊ ꝓpati. In die festi de eoꝝ glorificatione gaudem⁹. In octaua de eoꝝ futura bea

titudine in corpore & anima iam certi letamur et eterne glorificatõis meritum expectam⁹. de hac octaua dictũ est in ꝓhemio hui⁹ partis.

¶ Et nota ꝙ leo papa scõs oratis pro neapolitanis ciuibus in mari cum saracenis pugnãtibus fecit illam collectam. Deus cui⁹ dextera beatum petrum &c. Perfectis vero per eũ muris ciuitatis leo mane imponẽs seras portis orans fecit illam collectã. Deus qui beato petro collatis clauibus &c. ¶ In festo magdalene dicitur epistola. Mulierem fortem quis inueniet: q̃ est in parabolis vltio capitulo. Euãgelium. Rogabat ihm. Luc. vij. capitulo.

¶ De septẽ fratribus. Rubrica.

Circa festum septẽ fratrum notandũ est tres fuisse matres quarũ quelibz habuit septem filios et post passionem eorum passe sunt: videlicz mater machabeorum cuius nomen ignoratur: & Felicitas mater istorum septem fratrũ: et Simphoriana sapiens mulier que sancta fuit.

¶ De sancto Jacobo. Rubrica.

Iacobus maior filius zebedei frat⁹ Johãnis euãgeliste missus est ad ꝓdicandũ hispanis. Sed cum non posset nisi vnum principẽ ibi conuertere rediit hierosolymã: sed tandẽ ad herode decollatus: et in hispaniã reportat⁹ quos viuus cõuertere nequit: mortu⁹ diuino miraculo cõuertit. Fit autem ei⁹ festũ octauo kal. augusti ꝓ eo ꝙ tali die fuit apud ꝯpostellã trãslatus non ꝙ tũc obierit: quia occisus est ab herode in diebus azimorum: vz octaua kalẽ. aplis i annũciatõe dñi. s. circa pascha: vt legitur in epla huius diei. Videns herodes &c. et ita tũc ꝓpter dies ipsos festum non habuit. In kalẽ. vo ianuarij fuit sepultus: q̃ ab augusto vsq̃ nũc sepulchri ei⁹ fabrica fuit ꝓtelata: vel ideo fit octaua kalẽ. augusti hoc festum: quoniã hac die dedicata est sibi ecclesia i ꝯpostella. quare dictus sit maior: dictum est sub festo apostolorum philippi et Jacobi. Hoc autem festum nõ habet vigiliã vel ieiunium: ꝓut dictum est in sexta ꝑte sub quarta feria tertie hebdomade aduentus. Hac die dicunt quedã ecclesie epistolã. Jaz non estis. Ephe. ij. c. Alie. Benedict⁹ deus et pater. Ephe. i. et euãgelium. Accessit ad ihm. Matb. xx. capitulo.

¶ De septẽ dormiẽtib⁹. Rubrica.

Hunc de festo septẽ dormientium dicendũ est. Sex eorum potentes fuerunt in ephe so tẽpore quo deci⁹ cesar persecutus est ecclesiam dei: q̃ ꝙcito audierũt persecutionẽ fugerũt in montem & latuerũt in spelũca quadam: et secũ magnã pecuniam portauerunt sed parum cibi: quorum nomina sunt. Maximianus: marcus: martinianus: dionysius: Johãnes: serapion: et ꝯstantinus. Hi cum essent in spelũca: ꝓma die comederunt quicquid habuerũt comestioni aptũ & dixerũt seruiẽti suo. Eras emes nobis cibos: quia parũ hodie comedim⁹ et postea dormierunt. Tandem, deci⁹ quesiuit eos. nam audiuit eos esse xpianos: sed dictum ẽ eos ei aufugisse in alias regiones vel in monte latuisse. q̃ audiens fecit ostia spelunce lapidibus obstrui. Post multum vero tẽporis: vz circiter trecentos annos quidã voluit stabulũ extra spelũcã facere: et fecit magnum ignẽ in quo soluti sunt lapides qui erant in ostio spelũce: et statim in spelũca refulsit splẽdor ignis. euigilati sunt septem dormientes: et ser qui potẽtes erãt dixerunt septimo qui erat seru⁹ eorum: dies est. vade nobis emere cibos: putabãt essi se per vnã noctem tm̃ dormiuisse. Iuit ergo ille ad ciuitatẽ et venit ad macellum miratus vltra modum: quia cruces videbat per vicos & in triuijs & in quadriuijs. Cũq̃ carnes emẽs obtulisset monetam quã habebat nõ cognouerũt eam carnifices: et dixerũt. Unde habes istos nũmos? q̃ ait. Ex meo ꝓpio labore. et illi. Unde es tu? qui ait. De pria ista. Tunc illi: qui sunt parentes tui? ille ait. Isti et isti: et non cognouerunt carnifices aliquos eorum quos ipse nomiabat: a longo esti tempore eorum noia cum illis erãt sepulta. Iterum illi dixerunt. Sub quo imperatore fuit illa moneta? Ait ille. Sub decio. Tunc illi admirati sunt: tum ꝓpter monetã: tum ꝓpter ea que referebat: estimantes eũ in

fanum esse: qui ligauerūt eū et duxerūt eū ante pontificē ciuitatis: cui diligēter inquirenti quis ille esset: et vnde. et vbi hanc monetā iuenisset: ⁊ de alijs que ipse retulerat carnificib⁹: oīa ꝓut ꝯtigerāt reuelauit. Tunc ep̄s veniēs cū vniuerso populo ciuitatis ad speluncā iuenit: eos sex qui ibi remāserāt iteꝝ dormiētes: ⁊ euigilatos secū in ciuitatez adduxit et singula scissitat⁹ ab eis iuentuz est eos ī spelunca fuisse per annos fere trecētos. Preterea inuente sunt plūbee tabule in ipsa spelunca: q̄s illi īposuerunt ibi qui mādato decij obturauerūt os spelūce. Impatores erāt tūc bonori⁹ et archadius: qui cum prius dubitarēt de resurrectiōe hoc viso firmius crediderūt. Fuerunt aūt cuz ep̄o p̄dicti septē iuuenes ꝑ aliquos dies: ⁊ postea mortui sunt libera morte. Unde dicti sūt martyres: qꝛ tā diu in spelunca māserūt.

¶ De festo scti petri ad vīcula. Rubrica.

Festum beati petri ad vincula taliter ſm bedaz institutuz fuit. Theodosia vxor theodosij secundi īpatoris hierosolymā ꝓficiscēs vidit ī alexandria festum celebrari in Kalē. augusti ad honorē cesaris augusti de triūpho habito de cleopatra regina egygti: et de marco antonio viro ei⁹. Uñ vehemēter doluit ꝙ dānato ⁊ gētili tant⁹ honor exhiberet. Ueniēs autē hierosolymā cathenas quib⁹ petr⁹ sub herode fuit alligat⁹ acquisiuit et romā rediēs eas aplico p̄sentauit qui alias cathenas quib⁹ sub nerone fuerat alligat⁹ apportari p̄cepit: que se tangentes vsqꝫ adeo sunt miraculose ꝯiūcte ac si semꝑ fuissent cedē. Theodosi⁹ igitur ad honorē bti petri ecclesiaz edificauit: et ibi cathenas īposuit q̄ dedicata est in kalē. augusti: vt solēnitas piscatoris obfuscaret solēnitatē impatoris: et cathena petri extingueret torquez augusti. Scd̄a cā institutōis hui⁹ festi est ꝓpter memoriā liberatōis beati petri per angelum facte a carcere siue a vinculis quib⁹ ꝑ herodez agrippā tenebat: ꝓut in epl̄a legit hodierna: et ſm hoc videtur ꝙ deberet vocari h̄ festum a vinculis. Tertia causa est: quia cū q̄rinus tribunus filiaz haberet gutturosaz illa ad mandatum sancti Alexandri pape qui sextus fuit a beato petro quesiuit bogas siue vīcula quibus beatus petr⁹ fuit vinculat⁹ rome sub nerone: quib⁹ osculatis liberata est: et q̄rinus cuz sua familia baptizatus est. tunc dict⁹ Alexander papa hoc festū in Kal. augusti celebrandū instituit ⁊ ī honorē beati petri ecclesiam in vrbe fabricauit vbi vincula ipsa reposuit: et ad vīcula noīauit: et kal. augusti dedicauit: in qua festiuitate popul⁹ illic ipsa vincula hodie osculatur. Quarta causa potest esse: quia dñs petruz a vinculis miraculose absoluit: et eidez ligandi atqꝫ soluēdi potestatē dedit. Nos autez vinculis peccatoꝝ ligat tenemur ⁊ absolui indigemus. Ideo igitur in solēnitate ipsa que dicitur ad vincula ip̄z honoramus: vt sicut ipse a vinculis absolui ꝓmeruit et absoluēdi potestatē accepit a dño: sic et ip̄e nos a peccatoꝝ nexib⁹ absolui obtineat. Hac die dicit epistola. Misit herodes. Act. xij. ca. Euangeliū. Uenit Jesus in partes. Mathi xxij. capitulo.

¶ ¶ De machabeis. Rubrica.

Machabei isti sūt illi de quibus fuit iudas machabeus: de quibus habetur in .ij. machabeoꝝ. Et cum ecclesia occidētalis nullius alteri⁹ sancti veteris testamenti festum celebret: ꝓut dictum est in ꝓhemio hui⁹ partis: istoꝝ tamē ⁊ innocentū festum recolit. Istorum quidem ꝓpter quattuor. Prīo qꝛ passi sunt propter legis obseruationem: quia videlz carnes porcinas contra legem comedere noluerunt. Secundo ꝓpter martyrij prerogatiuaz: prout legitur in historia scolastica: quia eniz inaudita supplicia super sanctos veteris testamenti ꝑtulerunt: ideo in hoc priuilegiati sunt vt eorū passio celebretur. Tertio quia ipsi fuerunt septem fratres: et numerus septenarius est numerus vniuersitatis. Unde eis significantur omnes martyres veteri testamen. celebritate digni: et omnibus illis in istis reuerentia exhibet. Quarto qꝛ ipi oñdunt in exēplū martyribus no. test. vt sicut illi ꝓ legis mosayce obseruatōe passi sunt: ita ⁊ nos maxīe si necesse fue

rit parati sim⁹ ꝑ euangelica: ⁊ ſm hoc magis celebrat̃ hoc festũ ꝑꝑ significatũ q̃ ꝑꝑ significans. Quidã v̄o dixerũt q̃ illi macbabei sunt illi septẽ fratres q̇ fuerunt filij felicitatis.

¶ De inuentione sci stephani. Rubrica

Sancti stephani ꝓthomartyris inuentio facta fuit die illa qua celebratur eius passio: ⁊ passus est die illa qua eius inuentio celebratur: scilꝫ in augusto: sed festa per ecclesiaꝫ quattuor de causis translata sunt. Primo quia cum beatus stephanus fuerit protbomartyr ⁊ martyriuꝫ sanctorum sit eorum natale in celis: merito statim post natale domini: natale protbomartyris stephani celebratur. Secundo propter dignitatem: dignius nãq̃ est festum qđ est de morte q̃ aliud: ⁊ ideo competenter tan q̃ dignius statim post natiuitatem collocatũ est. Tertio quia officium passionis eius concordat officio natalis domini. Vñ illud. Heri natus est christus in terris. hodie stephan⁹ nascetur ĩ celis. Quarto qꝛ in ei⁹ inuentõe maxima multitudo hominum venit: qui vidẽtes miracula plurima que fecit deus in illi⁹ inuentione: maiori cultu diem illum celebrauerunt annuatim: q̃ etiam diem mortis illius. Statuerunt ergo sancti patres vt festum passiõis eius trãsferretur ad hanc diem inuentionis: ⁊ ad festum inuentionis festum passionis: qꝛ festum passionis maiori cultu dignuꝫ est: vt populus hunc diem qui natale domini sequitur feruentiori cultu celebret q̃ diem eiusdem festi in augusto. Alia ẽt rõ reddet̃ sub ipõ festo.

¶ De transfiguratione dñi. Rubrica.

Sequitur de festo trãsfiguratõnis domini quod est in die beati Sixti: nõ quia tali die trãsfiguratio facta sit sed quia tũc ab apostolis qui secum fuerunt in monte fuit manifestata ⁊ publicata ⁊ predicata. Preterea eñ domin⁹ ne alicui dicerent donec a mortuis resurrexisset. illi autem vsq̃ ad hanc diem sup hoc tacuerũt. Transfigurationem eñ cõstat factã fuisse circa ꝑncipium veris: eo. s. die quo dicit̃ euangelium de transfiguratione. s. scđa hebdomada quadragesime. Et nota q̃ in quibusdaꝫ locis hac die conficitur sanguinis xp̃i de nouo vino si inueniri possit: aut saltem aliquantulum de matura vua in calice eliquatur. Benedicunt̃ etiam racemi ex quibus populus cõicat: ⁊ est ratio hec. In die eñ cene dixit iesus discipl̃is. Amen dico vobis. Ammodo non bibam de hoc genimine vitis: donec bibam illud nouuꝫ in regno patris mei. Quia ergo hoc qđ dixit nouum et etiã transfiguratio pertinet ad illã gloriosam innouationẽ quaꝫ xp̃s habuit post resurrectionẽ: ⁊ quã fideles post resurrectionẽ sunt habituri: ideo in hoc festo sanguis xp̃i ex nouo vino ꝯficit̃: ⁊ ꝓpter hoc etiã hac die noue vue benedicunt̃. Euticianus papa statuit: vt ꝑme fruges ⁊ fabe sup altare benedicant̃.

¶ De sancto laurentio. Rubrica.

Beatus laurentius quia post beatum stephanum inter alios martyres primatum obtinet: vigiliam habet: nõ qꝛ maiorẽ penã sustinuerit q̃ alij: nam multi tantã penã sustinuerũt sicut btũs vincenti⁹ ⁊ beat⁹ gregori⁹: ⁊ alij quidam: sed ꝓpter officium ꝑdicationis ⁊ ꝓpter martyrij locum: quia rome. ⁊ ꝓpter bonã administrationem thesauroꝝ ecclesie. Unde incipit ĩ troitus in vigilia ipsius. Dispsit dedit pauperibus. In die vero habet ꝓprium officium: vꝫ Cõfessio ⁊ pulcritudo ⁊c. ⁊ hoc iõ dicit̃: qꝛ ꝓpter confessionem fidei fuit assatus. ⁊ exaltatus ⁊ apparuit ei⁹ sanctitas: cũ nõ timuerit sic tormẽtari ꝓ xp̃o: qꝛ vero ipe in tormẽtis positus iubilabat: ac dño laudes cãtabat: iõ seq̃t̃ v̄sus. Cantate do. ca. no. In collecta v̄o illa. Da nobis q̃s dñe ⁊c. orat eccl̃a se sic liberari ꝑ dũꝫ ab igne vitioꝝ ⁊ ipa vitia ĩ se extingui sic btũs laurenti⁹ fuit liberat⁹ ab igne tormẽtoꝝ. Vñ ipe dicebat tyrãno. Disce miser quãta est v̄tus dñi. nã carbões isti nõ dolorẽ: sꝫ refrigerium mihi prestant. In epistola v̄o. Qui parce. ij. corinthi. ix. ca. agitur de largitate elemosynarũ facienda pauperib⁹: qđ ꝑceptũ strẽnue ĩpleuit btũs laurenti⁹ q̇ thesauros eccl̃e dedit paupib⁹: Ut euꝫ in hoc imitemur dr̃. Justicia

eius manet in seculum seculi. Responsoriū de passione eius est eo ꝙ igne ꝓbatus fuit: sicut auruz in fornace ꝓbatur: ⁊ hoc est quod dicit Probasti cor meum ⁊ vi. no. quia ad litteraz de nocte fuit assatus: ⁊ a domio visibiliter visitatus: ⁊ ideo dicebat. Mea nox obscurū nō habet: sed omnia in luce clarescunt. Versus ē. Igne me exa. ⁊ nō est inuen. in me iniqui. i. inequalitas: quia semper ⁊ ꝑfecte in fide cōstans fuit. Vel nō fuit inuenta in eo iniquitas. s. peccati. Alleluia est de nobili ministerio eius. Et quia erat p̄cipuus minister: ideo in virtute domini precipue operabatur. Leuita inquit laurentius bonum opus operatus est: qui per signum crucis cecos illuminauit. Leuita idem est ꝙ assumptus vel offerens: quia ad litterā assumptus fuit ad ministerium diuinū. Unde legitur ipsum dixisse beato sixto. Quo ꝓgrederis sine filio pater? nunquid de generez me ꝓbasti? experire certe: vtrū idoneum ministrū elegeris cui cōmisisti dñi sanguinis consecrationem. Item fuit leuita id est seipsuz offerēs Unde ipse in tormētis positus dicebat. Ego me obtuli hostiam deo in odorem suauitatis: ⁊ ideo de eo in nocturnali officio cantat ecclesia. Meruit esse hostia beatus laurentius q̄dum assaretur dominū non negauit: ⁊ ideo inuentus est sacrificium laudis. Et quia deꝰ laudandus est de tanta patientia cōcessa martyri: ideo predicta sub all'a cantatur. ¶ In euangelio vero. Nisi granuz frumēti cadens in terram bonam: quod est iohānis. xij. agit dñs de ministris suis: ⁊ de premio ipsorū dicens. Primo de opere ipsoꝝ. Qui mihi ministrat me sequatur. ⁊ post de p̄mo adiungit dicēs. Et vbi sum ego illic ⁊ minister meus erit: siquis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus ⁊c. Cum igitur inter ministros precipuus fuerat btūs laurentius. Ideo istud euangeliuz in eius festiuitate cantatur. Sed quia p̄uilegiatum ministerium est predicatio: ⁊ cōfessio nominis dñi corā regibꝰ ⁊ p̄ncipibꝰ: iō sequit̄ offertoriū. Cōfessio ⁊ pulcritudo in ꝯspectu ⁊c. In postcōione q̄z agitur de mīstris ⁊ merito p soꝝ. Qui mihi mīstrat me sequat̄ ⁊c. Adhoras dr̄ capl'z. Qui ꝑce. ij. corīth. ix. c. ¶ Et nota ꝙ iste sctūs ꝑꝑ tres p̄rogatiuas supra ī p̄ncipio positas in tribus p̄uilegiatus est. Primo qm̄ ipse solus inter martyres hz ieiuniū institutionis. Scdo in octauis: qm̄ iste tm̄ ⁊ beatus stephanꝰ octauas hn̄t inter martyres: sicut btūs martinꝰ inter ꝯfessores. De hac octaua dictū est in fine ꝓhemij huiꝰ partis. Tertio in regressibus antiphonarū. in hoc em̄ festo q̄dam versiculi p̄mittūtur antiphonis vt dictū est in sexta parte sub dñica de trinitate. Beatus laurentiꝰ fuit archidyaconꝰ rome vost quē nullus dicit̄ ibi archidyaconus fuisse.

De assumptōe v̄ginis gl'iose marie. Ru.

Hieronymus dicit quomodo btā maria assūpta fuerit siue in corpe: siue extra corpus nescio: deꝰ scit. Augu. vero dicit ꝙ in corpore. veritas tn̄ est ꝙ p̄mo assumpta est in aīa. vtrū vero corpꝰ in terra remāsit incertū habet̄: ⁊ melius est pie dubitare q̄ aliq̄d circa hoc temere diffinire. pie tamē credendū est eā totalit̄ fuisse assumptā. Verū quedā religiosissima mulier elisabeth noīe de partibꝰ saxonie asseruit sibi reuelatum fuisse ꝙ post quadraginta dies post assumptionē aīe assumptum fuit corpꝰ: ⁊ inde cōposuit quendā tractatū: qui tamē nō est autenticus. Refert ephirius ꝙ beata v̄go qn̄ xp̄m cōcepit erat annoꝝ. xiiij. ⁊ in q̄ntodecimo anno ipsum peperit: ⁊ cū eo mansit annis xxxiij. ⁊ post mortē xp̄i supuixit annis. xxiiij. et s̄m hoc tēpore obitꝰ sui erat annoꝝ. lxxij. Probabilius vt videtur dicūt alij: q2. xij. annis filio supuixit: ⁊ sic sexagenaria ē assumpta: cū apostoli totidez annis p̄dicauerunt in iudea: ⁊ circa partes illas. ¶ In hoc festo quedam dicūtur que in ecclesiaruz dedicationibꝰ dñr: q2 ad eam ꝑtinent. Cantat̄ etiā de libro canticorū. scz Osculetur me osculo ⁊c. Responsoriū eniz antiphone ⁊ lectiones inde sumūtur: q̄ liber ē de amoribus: q2 in carne manēs maiorem habuit dilectionē q̄ aliqua creatura in carne viuens: excepto xp̄o: ⁊ ideo ꝓpter excellentē charitatē quā habuit in terris meruit ascēdere super angelos. in carne enim preter carnē viuere non terrena: sed celestis vita est. Et competit hoc festum estiuo tempori: quia per calorē

gnis charitas ascendit. Rursus legit̃ ⁊ cantatur de cantico amoris: eo ꝙ btã virgo figurã tenet ecclesie. Sicut em̃ ipsa mater est virgo ⁊ sponsa: sic ⁊ ecclesia mater sanctoꝝ nomẽ tenet virginitatis ⁊ sponse. virginitatis inq̃ mẽtis ⁊ fidei q̃ p̃ualet virginitati carnis. spõse qꝛ ipsa est sponsa xp̃i. Unde apostolus. Despõdi vos vni viro virginẽ castaꝫ exhibere xp̃o. Est autẽ vt dicũt quidam: cantici legenda medietas vsqꝫ ad octauas: alia vero medietas vsqꝫ ad natiuitatẽ eiusdeꝫ virginis reseruet̃. Huic ergo cõgrue accedit ꝙ circa festum istud libri Salomonis legant̃: ⁊ p̃mittũtur antiphonis q̃dam v̄siculi: vt dictũ est in sexta ꝑte sub dñica de trinitate. In calcedoñ. ꝯcilio qd̃ beatus leo celebrauit statutũ fuit ꝙ virgo maria mater dei appellaret̃. Alij tamẽ dicũt ꝙ in ephesino: iussu celestini pape p̃mi celebrato ¶ Itẽ nota ꝙ ille sermo hiero. Cogitis me o paula ⁊ eustochiũ. qui a q̃busdã in ecclesia in hoc festo legit̃: sed nõ dꝫ legi nisi in refectorio vel capitulo: quia ad hoc fact⁹ fuit. Dicit̃ aũt ad horas capl̃m. In oĩbus requiem. Eccle. xxiiij. c. In vigilia assumptionis dicit̃ epl̃a. Ab initio Eccle. xxiiij. ca. Alie ecclesie dicũt. Ego quasi vi. que est ibidem. Euangelium est. Exurgẽs maria. Luce. i. ca. Alie ecclesie dicũt. Loquente iesu. xi. ca. Offertoriũ. Oratio mea munda Johan. xvi. ca. Ceterum in missa diei legitur epistola. In oĩbus requiem ⁊c. In oĩbus eniꝫ quesiuit vitam eternã: ⁊ ideo habuit illã. Sequitur. Et qui creauit me: req̃euit in tabernaculo. i. in vtero meo. Et quia dñs in vtero beate marie virginis requieuit: ideo ipse dedit illi suum tabernaculũ. i. in celũ. Et sicut ipsa dño fecit thronũ grandeꝫ. Unde ipsa dicit. Magnificat aĩa mea dñm. ⁊. iij. Regũ. x. Thronũ fecit rex salomon de ebore grandem: ita ei fecit dñs thronũ grandẽ in celo quando exaltauit eam sup angelos. ¶ Euangelium legitur de martha ⁊ de maria. s. Intrauit iesus. Luc. x. quod p̃ma facie ꝑtinere nõ videt̃: tamen bene pertinens est ꝟm allegoriã. Intrauit enim iesus in quoddam castellum. i. in beatã virginem que dicitur castellũ: que est terribilis demonib⁹: ⁊ bene se muniuit cõtra diabolũ ⁊ vitia. Diminutiue aũt dicit̃ castellũ ꝓpter humilitatem. Et dicit̃ quoddã ꝓpter singularitatem: quia nec primã similem visa est: nec habere sequentẽ. ⁊ martha. i. actiua vita recepit eũ. Diligentissime em̃ nutriuit pueꝝ suũ: ⁊ tulit in egyptum: ⁊ p̃us se ꝓbauit in actiua vita eũdo ad elisabeth: ⁊ seruiendo ei. Et sicut ipsa fuit martha in actiua vita: ita ⁊ fuit maria magdalena in cõtemplatiua. Unde in alio euangelio habet̃. Maria cõseruabat oĩa verba hec cõferens in corde suo. He autem due sorores significant vitam actiuam ⁊ vitam cõtemplatiuam que plene fuerunt in beata virgine Maria per quas ipsa sublymiter: honorabiliter: atqꝫ delectabiter in seipsa recepit xp̃m. ¶ Illud autem notandum est ꝙ quattuor sunt euãgelia de beata Maria virgine. Unuꝫ est. Missus est: quod non debet dici nisi in aduentu domini ⁊ in annunciatione eius. Alia tria possũt cantari quotiens de ipsa peculiaris missa cantatur: tanq̃ cõmunia que sunt ista. Extollens vocem quedam mulier ⁊c. Aliud. Abijt Maria in montana ⁊c. Aliud. Stabat iuxta crucem ⁊c. ¶ Item nota ꝙ hoc festum habet ieiuniũ ⁊ octauas: quod non habet aliud festuꝫ de illa. Hoc enim festum maius est omnibus alijs que fiunt de illa. Similiter ⁊ de quolibꝫ sancto maius festum est transitus illius q̃ aliud de illo: quia de miseria transit ad vitã: excepto de Johanne baptista. ¶ Quare auteꝫ herbe colligantur: ⁊ benedicãtur in hoc festo: ipsa legenda indicat: quia beata Maria cõparatur rose ⁊ lilio. Unde sicut spina rosaꝫ genuit: iudea mariam. Officium beate Marie virginis debet quotidie: sed in sabbato solenniter dici: ꝓut dictum est in sexta parte sub titulo de tempore aduentus. In quibusdaꝫ tamen ecclesijs non dicit̃ a quinta feria cene domini vsqꝫ ad octauas penthecostes. dicentes ꝙ tunc in ecclesia omnia breuia debent esse. ¶ Legitur tamen cum quidam sacerdos aliã forte missam nesciens: omni die missam de beata virgine celebraret: episcopus eum ab officio suspendit: sed virgo beata ipsi episcopo ex hoc grauissime cõminata est: ⁊ ideo ipse suspẽsionem huiusmodi relaxauit.

¶ De sancto bartholomeo apostolo. Rubrica.

Beatus bartholomeus primo ꝓdicauit: vt dixit btūs theodor⁹ abbas ī lugdoma: postea ī india. deīde ī albania ciuitate armenie: vbi ꝑmo excoriat⁹: ⁊ postea decollat⁹ est: deīde trāslat⁹ dō beneuētū: qui⁹ hodie rome ēē dicaᷓ. Quidam aūt celebrāt festū excoriationis: ⁊ quidā decollationis: sicut dictū est in sexta parte sub quarta feria tertie hebdomade aduēt⁹. ¶ Et nota ꝙ inquirentib⁹ btīm bartholomeū demō ipsum ita descripsit dicens. Capillꝰ ei⁹ nigri ⁊ crispi: caro candida: oculi grandes: nares coequales ⁊ directe. barba ꝓlixa bīs paucos canos: statura equalis: collobio albo elenato: et purpura vestitur: induiᷓ albo pallio: qō ꝑ singulos angulos habet gēmas purpureas.

¶ De decollatione sancti Jobannis baptiste. Rubrica

Festum decollationis btī iobānis celebrat ecclesia: qz ꝓ veritate mortu⁹ est: sz nō sic solēniter sicut festū natiuitatis ei⁹: eo ꝙ descendit ad inferos sicut dicit Gregorius sup illud. Tu es q̄ venturus es an aliū expectam⁹? Fuit aūt decollatus in tēpore paschali ꝑ herodē regē anno. xxxij. a natiuitate dñi. s. anno ꝓcedente passionem dñi. ⁊ ipse in anno. xxx. cepit ꝓdicare: ⁊ ita hoc festuz est de decollatione. ¶ Et nota ꝙ tres fuerūt herodes: quos eoꝛ infamis crudelitas fecit famosos. Primus dictus est herodes aschalonita: sub quo natꝰ est dñs a quo innocentes occisi sunt. Secundus antipas: q̄ Jobannē decollauit. Tertiꝰ agrippa: qui Jacobum occidit: ⁊ petrū incarceraut. Ūñ versus. Aschalonita necat pueros. Antipa iobānem. Agrippa iacobū: claudens incarcere petrum. Sane decollato iobāne discipuli eius coꝛpus sepelierunt in sebasta vbe palestine: ⁊ caput in bierusalem bumatū est. iuxta herodis habitaculum: ⁊ vbi coꝛpus sepultum iacebat: multa deus miracula operabaᷓ. Ūñ multitudo xp̄ianoꝝ illuc cōfluebat. Quod videꝫ iulianus apostata iussu eius gētiles ad dedecus sci iobānis cōfregerunt, mausolū: ⁊ ossa eius p agros sparserūt. Sed cū xp̄iani illuc venirent: ⁊ miracula nō cessarēt: iterū gētiles ossa colligerunt ⁊ cōbusserunt: sed dīgit⁹ ille quo dñm ad iordanem venientē monstrauit dicēs Ecce agn⁹ dei ⁊c. nō potuit cōburi. Multi tñ xp̄iam monachi a bierosolymis qui intererāt cū gentilib⁹ ossa colligētibus quot occultare poterāt reseruauerūt. Tulerūtqz ossa ad philippū bierosolymitanū epm̄ q̄ misit ea ꝑ iulianum dyaconum anastasio alexandrie episcopo. que post theopbilus vbis eiusdē epūs in templo serapis reposuit: ⁊ basilicā in honoꝛez ei⁹ cōsecrauit. Unde boc festum de decollatione ⁊ combustione ossiuz est ꝑm magistrū guilbertum: qō celebrat eccl̄ia quasi ꝓ iā mortuo ꝑm martyriuz: quia in suis ossibus quodāmodo passus est. Alij dicunt ꝙ beata tecla digitum beati iobānis q̄ comburi nō potuit: de vltramarinis ptibus afferēs in morianā: ibi ad honoꝛem beati iobānis fundauit ecclesiam: ⁊ hac die dedicata est ei ecclesia. Jdeoqz statutum fuit a dño papa: vt hec dies ad honoꝛem beati iobānis ꝑ totū mundum semp celebris haberetur. ⁊ ꝑm hoc videtur qō debet dici festum dedicationis. ¶ Rursus btūs iobānes caput suum qō in bierusalem fuerat bumatuz reuelauit duob⁹ monachis oꝛientalib⁹: q̄ bierusalem adoꝛare venerant: qui iuxta herodis habitaculū illud. vij. kalen. martij inuenerūt: sed post ab alijs platuz est in Edissam ciuitatem: ⁊ in quodam specu ignobiliter reconditū donec demuo marcello ꝑsbytero fuit reuelatū ⁊ per eiusdem vbis episcopum quarto kalendas septembris reuelatū: ex quo tēpore cepit in eadē vbe decollatio celebrari: ea die vt arbitroꝛ quo caput est reuelatuz: ⁊ ita hoc festū potest dici reuelationis. Hoc ergo festum potest esse de decollatione: vel de collectione ossium: vel de dedicatione ecclesie ad honoꝛem illius: vel de reuelatione. Hac die dicunt quidam epistolam. Expectatio. prouerbioꝝ. decimo capitulo. Et euangelium. Misit herodes. Marci. vi. capitulo. Et alleluia. Erat lucerna. Jobannis. xv. capi.

¶ De sanctis felice ⁊ audacto. Rubrica.

Sciendum est q̄ cū beatus felix traheret ad mortem ꝓ nomīe xp̄i: quidā repēte se ī medio protulit dicens. Ego sum xp̄ianus. Dixerunt carnifices ergo venies et tu. Cū autē nomen illius ignoraret vocatus est Audactus quasi beato felici audacter associatus: sicut ⁊ beat⁹ iohānes alexādrin⁹ ep̄s ob eximiam in pauperes xp̄i pietatez iohānes elemosynari⁹ dictus est. Cuius festum nono. Kalendas februarij celebratur.

¶ De natiuitate beate marie. Rubrica.

Festuz natiuitatis beate marie virginis: qñ vz in mundo nata est: ideo celebratur: qꝛ fuit ī vtero sanctificata. iuxta illud psal. Sāctificauit tabernaculū suuz altissim⁹. In hoc festo legit genealogia saluatoris: īmo ipsius beate marie v̄ginis: qꝛ de eadez fuerāt genealogia. vnde legit euāgeliū. Math. i. c. Liber gn̄atiōis iesu xp̄i: de qua dictuz est in sexta ꝑte sub natali ⁊ sub festo apl'oꝝ philippi ⁊ iacobi. Epistola. Ego quasi. Eccl'ia. xxiiij. c. Alie ecclesie dicūt. Dn̄s possedit me: ꝓuerbioꝝ. viij. c. Cātatur etiam historia de laudibus ipsius v̄ginis marie. In quibusdam tamē ecclesijs legūtur cantica canticoꝝ que magis pertinēt ad festū assumptōis v̄ginis marie: ꝓut ibi dictuz est. Dicitur etiā ad horas capl'um. Ego quasi vitis. Eccle. xxiiij. c. Sane hoc festuz olim non celebrabatur: sed quidam vir religiosus pluribus annis audiuit angelos in hac nocte solēnizantes in celis: cui causaz querenti reuelatū est angelos gaudere: quoniaz beata v̄go nata fuit in illa nocte. quod apostolic⁹ autenticauit: et festum celebrari p̄cepit: vt in solēnizando celesti curie ꝯformemur. ¶ Non autē habet festū h̄ ieiuniū institutōis: potest tamē hare deuotionis. Olim etiaz nō habuit octauā: sed Innocenti⁹ papa q̄rtus eā instituit. Vacāte eñi romana ecclesia per obitum Greg. pape noni cardialib⁹ ꝯcordare nequeūtibus: romani post plures dies eis īclusis multiplices molestias inferebant. ꝓpter quod dicti cardinales regine ce'i vouerunt: q̄ si eius meritis cōcordarent: et abire libere possent octauaz sue natiuitatis diu neglectaz celebrandam de cetero statuerent. Sicqꝫ in celestinū papā ꝯuenerunt et liberati sunt. Sed quia idem celestinus vixit solum. xviij. diebus non potuit votū implere: quod postmodum dict⁹ Innocētius eius successor impleuit. ¶ Et nota q̄ ecclesia tres natiuitates solēnizat. s. Johā. bap. ⁊ beate Marie: et xp̄i. siquidē Johā. fuit lucifer: qꝛ sicut lucifer p̄cedit solem: sic ipse xp̄m. Prim⁹ eñi aperte p̄dicauit. Maria fuit aurora. natiuitas xp̄i ortus solis: quia in eo splendor p̄fis apparuit. Predicte autē tres natiuitates designant tres spūales natiuitates. Nam renascimur cum Jo. in aqua: cum maria in pn̄ia: et cum xp̄o in gl'ia: cum igitur oporteat q̄ ꝯtritio p̄cedat natiuitatem baptismi in adultis: ⁊ natiuitatez glorie simil'r: ideo merito ille due vigilias habēt. Sed cum penitentia tota sit ꝓ vigilia: non oportuit q̄ ipsa vigiliam haberet: et ideo hoc festum vigiliam siue ieiuniū nō habet. ¶ Et est sciendum q̄ beat⁹ Fulbertus episcopus cardinalis fecit illa tria respōsoria Stirps iesse. Solem iusticie: et chorus noue hierusalem.

¶ De exaltatōe sctē crucis. Rubrica.

Exaltatio sante crucis d'r: quia Cosdroes rex persarum hierosolymam venit: et lignum dn̄icum īde secū tulit: et facta domo celo simili: ī eadē sedē sibi fecit: ⁊ lignū a dextris posuit loco filij. gallum vero a sinistris loco spūs sancti. ⁊ ipse stans in medio se deum vocari iussit. Qd audiens Eraclitus imperator romanus aciē mouit iuxta danubium qui fluuius est persarum: non hunc qui in sueuia nascitur: sed aliuz eiusdem nominis. inde victo filio cosdroe singulari certamine crucem domini tulit: et cum appropinquaret in magna pompa hierusalez porte ciuitatis per angelum clause sunt ne intraret. qui cum vehementer admiraretur: audita est vox de celo dicens. Regem reguz nō sic intrasse hierusalem phaleratum: quando ꝓ omnibus pati venit: sed humilem et sup'asi

nam sedentem. Et statim recognoscēs elatio nem suam: de equo descēdit et humiliatus est valde. ⁊ porte ei spōte aperte sunt. ⁊ nudis pedibus ciuitatem intrauit. et in ei⁹ introitu multi diuersoꝝ morborum generib⁹ detēti: curati sunt ꝑ crucē. et imperator ipse in has deuotissimas crucꝫ ꝓrupit laudes dicēs. O crux splēdidior cūctis astris: mūdi celebrior hoīb⁹ ⁊c. Ille ergo crucem exaltauit et exaltatōis diez in futuꝝ epīs sibi cōsentiētib⁹ in suo īperio statuit esse solennē. Sergi⁹ v̄o papa lōgis post temporibus in sacrario beati petri inuenit capsam argenteā: ⁊ in ea crucē ex salutiferi ligni magna portōe ꝯpositam: lapidib⁹ p̄ciosis adornatā: que posita in basilica saluatoris adoratur a populo in die exaltatōis. ¶ Est autez maius festū inuētionis q̄ exaltatōis ꝓpt̄ auctoritatē instituētis. Naz illud a papa. s. eusebio: istd ab impatore statutū est. ¶ In hoc festo d̄r epistola que d̄r in ramis palmaꝝ: quia ī ea agit̄ de exaltatōe sancte crucis. Alij legūt illam. Christus factus est. ad Philip. ij. cap̄. ¶ Legitur etiā in quibusdā ecclesijs euangeliuz in quo fit mētio de aduētu xp̄i ⁊ fulgure. Sicut fulgur exit ⁊c. qd̄ et dici ꝯsueuit tp̄e aduent⁹. In alijs v̄o d̄r euangeliū de nicodemo qd̄ quidā dicūt in festo inuētionis sctē crucis. Ibi em̄ dicitur. Sicut moyses exaltauit ſpēntem in heremo: ita exaltari opz filium homīs. Cōiter tamē d̄r q̄ melius est euangeliū. Nūc iudicium est mundi. Joh. xij. c. in quo d̄r. Cuz exaltatus fuero a terra oīa traham: ad me ipsuz. ¶ Prefatio vero illa dicitur que ante pascha per. xv. dies: seu in quibusdam ecclesijs ꝑ quinqz dicitur: vel vt alij volunt illa que dicit̄ in tempore pascali. Dicitur etiaz ad horas capitulū. Christ⁹ fact⁹ est ꝓ nobis. ad Phi. ij. c.

¶ De festo sancti Mathei apostoli et euangeliste. Rubrica.

Beatus Matheus leuita fuit. Erat aūt hebreus: ⁊ iō hebraice scripsit hebreis ī iudea: sed postea liber ei⁹ fuit trāslat⁹ in grecū. deinde in latinum. Et nota q̄ euāgeliū qd̄ ipse ꝓprijs manibus anno dn̄i. xl. scripsit cū ossib⁹ btī barnabe reptuz ē. Qd̄ quidē euangeliū btūs barnabas secū ferebat: et sup̄ egros illud ponēs taz fide barnabe q̄ merito btī Mathei ꝯtinuo liberabat. Mathe⁹ v̄o edidit aquilei euangeliuz. anno dn̄i. xliij. ¶ Dicit̄ hodie epl̄a. Unicuiqz vr̄z. Eph. iiij. Alij v̄o dicunt. Similitudo vultus. Ezech. i. c. Euangeliū ē. Duz transiret ihs. Mat. ix. c. In vigilia v̄o est euangelium. Uidit iesus publicanū. Luc. v. c. ¶ Predicauit aūt sub Gayo caligula impatore: qui sic dict⁹ est: qm̄ natus est in expeditōe: ⁊ coop̄tus ē caligis. Johānes aūt scripsit sub numa. Marc⁹ sub nerone. De Luca incertū est: q̄dā tn̄ dicūt q̄ sub nerone.

¶ De scō Mauricio ⁊ socijs. Rubrica.

Cum galli exercuissent exercitū in romanos: dux egypti collegit exercitū ī quo fuit beat⁹ Maurici⁹ q̄ sub se habebat legionē in qua erant vi. M. vi. c. lxvi. Cū ergo essent in exercitu: tyrānus voluit eos cogere adorare idola: q̄ noluerūt: et ꝓpterea decimā partem accepit tyrannus et īterfecit. qd̄ vidēs btūs Maurici⁹ ꝯuertit sermonē ad socios orans vt virilit̄ starent ⁊ sic ab eo ꝯfortati passi sunt martyriuz. Fuerāt aūt baptizati antequā romā venirēt. ¶ Et nota q̄ d̄r de Mauricio ⁊ thebea legione: q̄ īueniūtur plures thebe: vna in egypto vbi sunt mauri. altera in grecia vbi sunt thebani. alia ī india vbi sunt tesbite. isti socij Mauricij erāt de egypto.

¶ De festo scī Luce euāgeliste. Rubrica.

Lucas syrus fuit natione: et ātiochen⁹ patriarcha et p̄dicauit in bithinia vbi sua morte non martyrio vitaz finiuit. Fuit etiam pictor ⁊ medicus. et ſm Hier. fuit discipulus apostoloꝝ et non dn̄i. Uenit em̄ ad fidem post dn̄i resurrectōem: vt legitur in glo. super exo. lz quidā dicant q̄ fuerat de. lxxij. discipulis domini. ⁊ scripsit euangelium in achaia. Uixit autē octogīta quattuor annis. ipse euangeliū et act⁹ apostoloꝝ composuit. Fuit discipulus btī Pauli: a quo didicit qd̄ docuit. sicut et btūs Mar

cus a beato pe. In ꝓlogo tamē euangelij sui inuenitur ꝙ ipse didicit multa a q̄busdam qui in p̄ncipio cū dño fuerūt. Sz btūs paul⁹ non fuit a p̄ncipio cū dño: ergo nō didicit ab eo qđ docuit. Solutio. q̄dam didicit ab eo: ⁊ q̄dam ab alijs: sed maxime a beato paulo. Creditur tñ ꝙ ipe ad btām virginē tāq̄ ad arcā testi recurrens ab ea de multis certificatus fuit preci pue de his q̄ sibi soli cōstabant: sicut de angelica annunciatione ⁊ xp̄i natiuitate ⁊ huiusmodi: de quibus solus lucas agit.

¶ De festis apl̄oꝝ simonis et iude. Ru.

Iacobus mīor frater dñi: ⁊ Simon ⁊ iudas ⁊ ioseph q̄ et barsabas ⁊ etiam iustus cognominatus est ne propter iniusticiaz ab apostolatu fuisse reprobatus credatur: fratres fuerūt filij Marie cleophe: q̄ alpheo nupta fuit. Simō aūt iste dictus est zelotes. dictus est ⁊ simon cananeus a cana vico galilee quod idē ē. Cana. n. zelus interpretatur. habuit eñ magnuz zelum aīaruz. Judas eñ multipliciter cognominatus est. Dictus est eñ iudas iacobi. supple frater: vt p̄missum est. Dictus est etiā thadeus a trarcha qđ est regia vestis: ⁊ deus: vel thadeus interpretatur apprehendens principem. Ipse eñ fuit vestis regia ꝑ ornamenta virtutuz: per quas apprehendit p̄ncipez christum. Dictus est etiaz lebeus: quod sonat cor vel corculus. i. cordis cultor. Inter p̄missum Joseph ⁊ mathiam sortes iactate sunt. et de simone dicitur ꝙ crucifixus mortuus est. Alij tamen dicūt ꝙ nō est iste: sed simon qui fuit filius cleophe crucifixus est. iste simō p̄dicauit ī egypto: postea vero venit in hierusalem: ⁊ ibi fuit ep̄us post beatum Jacobum minorem q̄ dictus est frater dñi: ibi ⁊ crucifixus est. Vixit autē centum viginti annis. ⁊ suscitauit anteq̄ moreretur. xxx. mortuos. vnde in ei⁹ legēda inuenitur ꝙ terdenos mortuos mersos fluctib⁹ humane vite reddidit vsibus. Filiū eñ hospitis sui mersum fluctibus suscitauit. Mortu⁹ aūt est in bothoro nō in postophorio. Postophoriū vt q̄dam volunt est portic⁹ tēpli: ī quo iacebāt custodes templi. Judas aūt p̄dicauit apud ꝑsas ⁊ medos ⁊ mortu⁹ ē apđ armenos

¶ De festo oīm sanctoꝝ. Rubrica.

Cum singula idola romanoꝝ rome tēplum habere nō possent: romani vnū templum in honorē cibelles mr̄is deoꝝ: ⁊ oīum deoꝝ ipsoꝝ fecerunt qđ dictū est pantheon. a pan qđ est totū: ⁊ theos de⁹. Successu vero tēpoꝝ bonifaci⁹ papa petijt a phoca cesare imperatore cōstātinopolitano qui preerat romanis tēplum illud sibi dari. Quo obtento abiectis inde idolis dedicauit illud. iiij. idus maij ad honorem btē marie virginis ⁊ oīum martyrū: ⁊ dictum est festum illud btē Marie ad martyres. Nō dū eñ fiebāt festa de cōfessoribus: sed solū de martyribus. vnde tūc institutū fuit festū beati Johānis ante portā latinā occasione martyrij qđ q̄tum in se fuit sustinuit. Statuit ergo idem papa vt singulis annis illa die celebraretur festū de martyribus: sicut in kalendis eiusdem mensis celebrabat festū apostoloꝝ. ⁊ in honore btē Marie ⁊ oīm martyruz cantauit ibi. Terribilis est locus iste in quo est sal⁹ ⁊ ce. quod tñ in dedicatione ecclesie solet dici. Verum grego. quartus hoc festū martyrū trāstulit ad kalendas nouēbris: vt tunc collectis terre frugibus cōuenienter ad hoc festū possent copiosius victualia inueniri. instituēs tūc fieri festum nō solū apostoloꝝ ⁊ martyrū: sz etiā trinitatis ⁊ angeloꝝ ⁊ cōfessoꝝ: ⁊ generaliter oīum sanctoꝝ ⁊ sanctarū: ⁊ etiā electoꝝ: vt pz in hymno. ⁊ illius officium ordinauit. ¶ Institutum aūt fuit hoc festum quattuor de causis Primo ꝓpter p̄missam templi dedicationē. Secūdo ꝓpter omissoꝝ festoꝝ suppletionē. Nō eñ ꝓpter ipsaꝝ multitudinē de oībus festare spāliter valemus. Tertio ꝓpter negligētiarum in festis q̄ celebram⁹ cōmissaꝝ expiatōnem. Et hec rō tangitur in sermone q̄ hac die in ecclesia recitat vbi ita dicit. Decretū est vt die ista oīm sanctoꝝ memoria habeat: vt quicquid humana fragilitas ꝑ ignorantiaz aut negligentiam vel ꝑ occupationem rei secularis in solennitatibus sanctoꝝ minus peregisset: ī hac sancta obseruatiōe persoluatur. Quarto

ꝓpter faciliorem orationū nostraꝝ impetrationem. Facilius eīm qđ petimus obtinebim⁹ si simul omēs intercedant ꝓ nobis: qz impossibile est multitudinē nō exaudiri. Unde ī ofone bodierna dicitur multiplicatis intercessiōibus largiaris. ¶ Quare aūt festa sanctoꝝ celebrentur: dictum est in ꝓhemio hui⁹ partis. ¶Hoc festum habet ieiunīū institutiōis: nec debet quis comedere illa die vsqz ad vesperas: nec ieiunīū debet mutari vt quidam faciūt ꝓpter sanctū quintinū. Quia vero hoc festū omnium sanctoꝝ est generale: ideo variatur illi⁹ officium: ꝗut habetur varietas oīm sanctoꝝ. ¶Prima eīm antiphona ꝛ ꝑma lectio ꝛ ꝑmum responsoꝝium de trinitate cantank: qz festū est trinitatis. secūdo loco cantaſ de beata maria. tertio de angelis. quarto de ꝓphetis. quinto de aplis. sexto de martyrib⁹. septimo de cōfessoꝝib⁹. octauo de virginib⁹. nono de omīb⁹ simul. ¶ Auctoꝝitas aūt illius officij obseruaſ in lectionib⁹. nam in q̄busdam ecclesijs in hoc festo maioꝝ in eccl'ia etiā epūs si ꝑsens fuerit lectionem legit de trinitate. s. ꝑmaz: vel decan⁹ vel saltem sacerdos: ꝛ sic fit descensus ꝓ personas in legendo vsqz ad pueros. Octauā nanqz lectionem de virginib⁹ legit vn⁹ ex pueris. nam semp nonaz lectionē maioꝝis est legere. Octauū etiā rīsoꝝiū dicūt de virginib⁹. s. Audiui vocē. qđ cantatur a quinqz pueris coraz altare btē marie virginis si fuerint ibi: cum candelas in manib⁹ tenentes ad repsentationem q̄n qz ꝓdentiū virginū lampades ornatas accēsas habentiū. Dicīt etiā capl'm. Vidi turbaz. Apoca. vij. Ad missam vero dicīt epl'a. Ecce ego Johā. que est Apoc. v. ca. Alleluia. O q̄ gloriosum. Apoc. vij ca. Euangeliū. Videns iesus turbas. Math. v. ca. In vigilia vero dicīt epl'a. Ecce ego Jo. Apoca. v. ca. Euangelium. Descendens iesus. Luce. vi. ca.

¶ De officio mortuoꝝ. Rubrica.

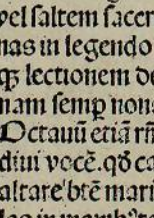

Hoc loco de officio mortuoꝝ dicendū ē. Et qñqz vocaſ Agēda ab ago agis: qz inter ceteras sui significatōes agere idē ē q̄ celebrare. Unde ergo offīm ordinatū ad celebrē defunctoꝝ memoriā agēdā vocaſ. Qñqz ēt vocaſ exeq̄e ab exequoꝝ exeq̄ris: qz inſ alias sui significatōes exeq̄ idē est q̄ ex alia sequi. Offīm ergo seu obsequiū in sepulturis mortuoꝝ exequie vocaſ: qz celebratur dū mortui extra vmos sepelīēdi ferunſ. vel qz extra horas canonicas spāles ꝛ singulares hūt obseruātias. ¶ Sane hoc officiū ꝓtinuatur festo oīm sanctoꝝ. ꝛ sunt tres dies cōtinui trib⁹ mysterijs deputati. ¶Nam vigilia oīm sanctoꝝ dies est affl'ictionis. solemnitas dies exultatiōis. hodie vero dies oꝛōnis. In ꝑmo nos ieūnādo afflīgim⁹ pūtis vite miseriam recolētes. In scōo btitudīm sanctoꝝ ꝗgaudem⁹ gr̄aꝝ actōes dño referētes. In tertio ꝓ bis q̄ in purgatoꝛio detinenſ oram⁹: eis modo penā minoꝛē: modo plenā absolutionē omnibus impetrantes. Siquidē cōmemoratio oīm fideliū defunctoꝝ instituta est fieri ab ecclesia tali die: vt generalib⁹ bīficijs adiuuēſur: qz specialia habere nō valēt. de cōse. dist. i. visum. sicut ꝛ de festo oīm sanctoꝝ ꝑmissum est. Sicut eīm petrus damian⁹ ait. Sanctus Edibo cōperiens q̄ apud vulcanū ceciliē crebre voces ꝛ vllulat⁹ demonū audiebanſ plangentiuz ꝓ eo q̄ aīe defunctoꝝ ꝓ elemosynas ꝛ oꝛōnes de eoꝝ manib⁹ eripiebāſ: ordinauit in suis monasterijs vt post festū oīm sanctoꝝ fieret cōmemoratio defūctoꝝ: qđ fuit postmodum a tota ecclesia approbatū. Primo ergo videamus a quibus institutū fuit officiū mortuoꝝ. Secūdo vbi habuit initium. Tertio de modo celebrandi illud. Quarto de modo sepeliendi. Fuit ergo ꝓmo institutū ab aplis. ꝛ ab origene: vt testaſ Jsido. in li. de ecclīasticis officijs. fuit adauctū: ꝛ ex maꝛia parte ordinatum. Unde ipm cōmēdat btūs augu. in enchiridion dicēs eū fuisse scōz in ecclesiasticis officijs post aplos. ¶Hoc offīm initiū habuit ī veteri lege. ¶Naz sicut ait ambro. xij. q. ij. quia. mortuo iacob ꝓ ioseph ꝛ alij frēs sui cū multis egyptijs attulerūt eū in ebrō: sed ꝑ fleuerūt. xl. dieb⁹ in egypto: ꝛ postea fleuerūt eū. vij. diebus in zab. Beñ. l. ca. Jtē legiſ in deutero. vltimo ca. q̄ mortuo moyse fleuit ꝑ plus israel. xxx. dieb⁹. ꝛ similiter fecerūt de aaron: ꝛ de maria. Jtem dicit Salomon. Luctus filij sapiētis mortui. septem diebus. luctus stulti filij sēpiternus: ideo quia in eternuz moꝛiēſ. ¶ No

ta ꝙ quidam faciunt memoriā pro defunctis die tertia seu ꝑ tres dies rep̄sentantes tridua nam domini sepulturam: seu respectum habē tes ad resurrectionē xp̄i: qui tertia die resurre xit: resurrectionem cū xp̄o mortuis ꝑoptātes seu ad trinitatem: vel vt quia viuētes triplici ter peccauerunt: vz cogitatione verbo et ope re remittantur eisdem. Alij vero faciūt missaz celebrari septem diebus seu per septem dies: et vtrūq; ostēditur in libro numeri. xix. ca. vbi dicitur: ꝙ qui tetigerit cadauer mortui hoīs i mundus erit septez diebus. vnde aspergatur aqua tribus diebus et septem. ⁊ sic mundabi tur: de cōse. di. i. aqua. Sane īmundus ꝓpter cadauer mortui hoīs: significat pollutā aīam ꝓpter mortua opera. Celebratur ergo per se ptem dies. Primo vt defunctus ad sabbatuz eterne quietis citius valeat ꝑuenire. Scd̄o vt ei remittātur omnia peccata que ꝯmisit in vi ta que per septem dies ducitur. Tertio ꝓpter septenariuz aīe et corpis. Anima eñ tres ha bet vires. s. rōnabilitatē ꝯcupiscibilitatē ⁊ ira scibilitatē. Corpus v̄o ꝯstat ex quattuor ele mentis: vt ergo peccata que homo per hoc se ptenarium siue in hac vita que per septē dies ducitur ꝯmisit deleātur: septenariuz mortuis celebratur. Quarto sicut filij Jacob defuncti fleuerunt per septem dies vt p̄missuz est: ita ⁊ ecclesia ꝓ suis defunctis celebrat officium se ptem diebus. quidā autē faciūt nouēdinale. i. officium nouem dieruz vt per hoc officiū mor tuoꝝ aīe a penis liberate: nouem angeloꝝ or dinibus associent̄. hoc autē a quibusdam non approbatur ne gētiles imitari videamur: a q̄ bus hoc sumptum esse videtur qui nouez die bus lugebant mortuos suos: ⁊ in nono die ci neres eoꝝ piramidibus vel in bustis reconde bant. Alij vero celebrari faciunt pro defunctꝫ trigīta dies vel trigesimo die. Primo quia fi lij israel tot diebus fleuerunt moysen ⁊ aaron vt p̄missum est. Scd̄o ideo: quia ter decem fa ciunt triginta: per ter eñ trinitatem: per decē decalogum intelligimus. Ter denariuz ergo mortuis facimus: vt quod in obseruatōne de calogi seu p̄ceptorum xp̄i: ⁊ contra trinitatez peccauerūt eis dei misericordia ꝯdoñet̄. Ter tio quia numerus lune triginta diebus perfi citur: ideo tricesima die: vel trigīta diebus fit mortuis officium: vt opera eoꝝ corā deo ple na esse intelligantur. Quidam quoq; quater decies celebrant siue quadrigenariū faciunt: vt qd̄ illi in doctrina quattuor euangelioꝝ ⁊ ī decez preceptis legis peccauerūt sibi ꝯdone tur. ¶ Rursus qui diem quadragesimum ser uant rep̄sentant dominicā sepulturam optan tes mortuos gloriam habere cum xp̄o q̄ qua draginta horis iacuit ī sepulchro ꝯputata ho ra in q̄ emisit spm̄: ⁊ vltīa hora noctꝫ dñice ī q̄ resurrexit ſz Aug. Rerepñtant etiā ꝙ vt p̄mis suz est mortuo iacob filij eiꝰ luxerūt. xl. dieb⁹. Alij quīquagenariū faciunt: qm̄ sicut Beda et Greg. dicunt in glo. super locum illum vbi habetur ꝙ Abraham quesiuit a dño volente subuertere sodomam si quinquaginta fuerint ibi nunquid destrues eos: et respōdet domin⁹ non. Quīquagenarius numer⁹ persecut⁹ est: et significat annum iubileū. i. octauā etatez in q̄ erit remissio et plena libertas. Ut ergo ani me defunctorū plenariam libertatez et pecca torū suoꝝ remissionē adipiscant̄: quinquagin ta diebus pro illis celebrant officium. Prete rea dicitur in Marco. Vnum granum affere bat. xxx. ⁊ vnum quinq̄ginta. ⁊ vnum centum. Alij sexagenariuz pro eo qꝛ sexagesima signi ficat merorem ecclesie ꝓpter absentiam spon si: et ei in ꝯsolationez due ale dantur: vt dictū est in sexta parte sub domīca quadragesime: sic et hi repꝛesentāt merorem ꝓpter absentiā defuncti sui. in quoꝝ ꝯsolationem ⁊ anime de functi expiationē sacrificium dño offertur: et pauperibus elemosyne largiuntur. Nonnulli etiam celebrant centesimū diem vt mortui trā seant a leua in dextram: a militia in triumphū: a terra in celum: a miseria in gloriam: a morte in vitaz. optant eñ illis eternam beatitudinē que per centenariū vltra quem non est nume rus designatur. Quidam vero anniuersariuz obseruant triplici de causa. Primo vt defun cti de annis calamitatis peruenīāt ad annos eternitatꝫ siue ad vitaz eternā q̄ sine fine est: ⁊ quasi annus in se reuoluitur: vel quia ibi ē idē titas et nulla reperitur varietas. Scd̄o qꝛ si cut sanctorum anniuersarium ad ipsoꝝ bono rem et nostrā vtilitatem celebram⁹: ꝓut dictū

est in ꝓbemio hui⁹ partis: sic et anniuersariuz defunctoꝝ ad ipsoꝝ vtilitatem et nostram deuotionem. Tertio dies anniuersarij ꝓ defunctis ideo repetitur: quoniã ꝑm Aug. qualit̃ fit eis in alia vita nescimus: et melius est vt eis supersit beneficiũ nostrũ q̃ desit. xiij. q. ij. nõ estimamus. Anniuersariũ aũt si ꝓtigerit ī die dñica vel in aliqua celebrari solẽnitate nõ dz mutari ad sequentẽ diem ꝓut fit in festis sanctorũ sed fiat in die p̃cedenti vt ciꝰ occurrat penis defunctoꝝ quas in purgatorio sustinent. defuncti eñi nostro indigẽt auxilio et bñficio: sed nõ sancti. Die quidez festiuo anniuersariũ celebrari non debz: nec missa ꝓ defuncto dici: nisi corpus p̃sens fuerit: tũc sic: qz omni tẽpore potest missa pro defũctis celebrari cadauere p̃sente nisi in parasceue: tunc eñi nõ debz corpꝰ ītumulari: nec missa ꝓ eo cãtari: qz tunc corpus xp̃i īmolari non debet: sed vsq; in crastinum reseruetur. et tunc. s. in sabbato potest missa ꝓ illo cantari et corpus sepeliri. Similiter si quis ī die pasche moriatur corpus eius vsq; in crastinũ reseruetur super terrã. z tũc cũ celebratõne misse sepeliatur. Non eñi dz corpus sepeliri absq; missa q̃uis ꝯrarium fiat ī pleriscq; locis. ¶ Licet autẽ ꝑm Babiloñ. ꝯcilium de ꝯse. di. i. visum. quottidie sit ꝓ defunctis orandũ et sacrificandum: in ꝓmissis tamẽ diebus boc spãliter agitur ab amicis. Siquidem aliqui omni tpe festiuus dieꝰ dũtaxat exceptis generaliter orãt ꝓ defunctis in officio vesptinali et matutinali. alij missam ꝓ eis q̃tidie celebrãt. alij in mensis initio nouem psalmos: et nouẽ lectões: et nouem respõsoria cãtãt. et quidem sancta et salubris est cogitatio ꝓ defunctis exorare vt a peccatis soluantur. ¶ In quibusdam locis nõ dz in ecclesia officium mortuoꝝ a q̃nta feria cene dñi vsq; ad octauas pentbe. dicẽtes: q̃ oia officia illiꝰ tẽporis debent esse breuia: nec in dñicis diebus. ¶ Legitur autez q̃ quidam abbas ꝓbibuit monachos suos celebrare dñicis diebus pro defunctis: qz mortui ꝓpter boc durissimus ꝝberibus eũ afflixerũt: et nõ ꝓbibitiõez bmõi revocauit. ¶ Et nota q̃ suffragia que fiũt in ecclesijs ꝓ defunctis valde bonis: actiões sunt gratiaꝝ. Ille eñi aie que sunt ꝑfecte bone: statiz cum egrediunt a corpꝰ euolãt ad celos: nec subsidijs nostris egent. extra de cele. miss. cuz marthe. ad fi. xiij. q. ij. temp⁹. Pro valde malꝫ fiũt qualescũq; ꝙsolatões viuoꝝ. Eis eñi subsidia nostra non ꝓsunt: qñi aie illoꝝ statiz descendũt ad infernũ. Pro mediocriter bonis q̃ scz sunt in purgatorio sunt expiatões. ꝓ mediocriter malis qui. s. sunt in iferno sunt ꝓpitiatões siue penaꝝ mitigatiões. Nã ꝑm Aug. q̃b⁹ ꝓsunt: aut ꝓsunt vt sit plena remissio: aut certe vt tollerabilioꝝ sit damnatio. xiij. q. ij. tẽpus. in fi. quidã tamẽ ꝓ eodẽ sumũt mediocriter bonos et mediocriter malos quos vocãt nõ valde bonos q̃ vz ītrãt purgatoriũ: q̃ viuẽtes iunctã pniaz non ꝑfecerũt quibus ꝓsunt elemosyne: orãtões: ieiunia: et sacrificia que ꝓ eis fiunt. nã vt dicũt eis qui sunt ī in iferno nibil ꝓsunt. ¶ Illud etiã nota q̃ ꝑm Hiero. de ꝯse. di. v. mediocriter. cum ꝓ cunctis aialibus psalm⁹ vl missa dicet: nõ min⁹ q̃ si ꝓ quolibz diceret accipit. Circa boc tamẽ dici põt q̃ si suffragia fiunt in spãli magis ꝓsunt illis ꝓ quibus spãliter fiũt q̃ alijs. Si fiunt in genere seu in cõi magis ꝓsunt illis qui plus meruerũt in bac vita vt sibi ꝓdessent: vt in. d. ca. non estimem⁹. z. c. tps si in eq̃li vel maiori necessitate existũt. Licz eñi ꝑm Aug. xiij. q. ij. nõ estimem⁹. nõ ꝓsint oibus ꝓ quib⁹ fiunt: qz tñ nescim⁹ quib⁹ ꝓsint vel non: ꝓ oib⁹ facienda sunt: ne aliq̃s ptermittat. melius nãq; superũt eis quib⁹ nec obsunt nec ꝓsunt q̃ desint eis q̃ bus ꝓsunt: et ideo dies anniuersarij fit vt premissum est. ¶ Sed nũquid suffragia ei⁹ q̃ ꝓpter mortale peccatũ ī charitate nõ est ꝓsint ei qui in charitate decessit? Respõdeo opa sacramẽtalia vt missa officiũ mortuoꝝ collecte et silia per talẽ facta bene valent sed et defuncto ꝓsunt: extra de cle. ex. mi. c. fi. tũ qz illa deo non ab opante efficatiã babent. tum quia ille non ꝓpio nomie: sed quasi sindic⁹ oĩm: vz totius ecclesie noie boc agit ꝑm eaq; dicta fũt in ꝓbemio quarte ptis. Sivero tanq̃ ꝑuata ꝑsona alia suffragia facit: aut b̃ agit alio noie aut suo. ꝓpio. si alieno vt quia defuncti seu alterius in charitate existẽtis iussu: de illiꝰ bonis elemosynã tanq̃ minister ꝓ eo facit: tunc q̃dem illi ꝓdest: qñi is intelligitur facere cui⁹ mãda-

to facit. extra de sen. ex. mulieres. ⁊ qui mādat solui ipse soluere videt̄. ff. de so. qui mandato. hinc est ꝙ pegrinatōis votū ab vno emissuz: alter eius iussu exequi pōt: extra de voto: licz. Idem quoqz est si duo quoꝝ alter in charitate est alter nō ꝓ defuncto psalteriū legunt. Et si elemosyna datur iusto vt oret pro defuncto His etem̄ casib⁹ ꝓdest defūcto rōe charitatꝫ homīs iusti adiūcti. ff. qđ cuz fal. tu. vel act. §. extra de elec. illa ꝯtra. extra de of. dele. cuz nuper. Si autē suo p̄uato nomīe ⁊ de ꝓprio q̄s ꝓ illo elemosynam dat vel orat vel ieiunat vl̄ aliter se affligit: quasi cōiter dicunt theologi ꝙ talia in nullo ꝓsunt ei. Nam legitur Jo. ix. Scimus quia peccatores de⁹ nō exaudit: sed illud ceci et nō euāgeliste fuit verbum. et Isa. i. Cuz multiplicaueritis oratōes nō exaudiā. manus eniz vestre sanguine. i. peccatis plene sunt. īmo ꝟm Aug. iij. q. vij. in grauib⁹. Duz is qui displicet ad intercedēduz mittitur: irati iudicis anim⁹ ad deteriora ꝓuocatur. Deus em̄ iniquoꝝ dona nō respicit: et iustoꝝ solum oratōes exaudit. Itez dn̄s per amos prophetā. Vota pinguiū terre. i. peccatoꝝ non recipiaz xxiiij. q. i. odi. Verum cuz pauci sine crimīe viuant: de pe. di. ij. si em̄. ī p̄n. l. di. quia tua. talis sententia que misericordiā et tot suffragia defunctis adimit. et viuoꝝ charitatez ad illos refrigescere facit nimis dura: et ideo non sequēda videt̄. l. di. ponderet. extra de renū. nisi. §. i. Si em̄ oīz quos ꝯscīa culpe arguit suffragia ꝯdēnamus illi paucoꝝ suffragijs iuuabūtur. Dicendū ergo videtur ꝙ q̄q̄ suffragia ei⁹ q̄ et si non in charitate: in fide tamē est: illi qui in charitate decessit: non ꝓsunt ex merito vite agentis: quia tamē illa fiunt scđz doctrinaz ecclesie: et per euz qui in fide est: et pro eo qui talia recipere meruit beneficia: vbi deficit charitas agentis: supplet merituz fidei ⁊ charitas ecclesie talia dictantis ac defuncti capacis suscipiētis: nec non et liberalitas dei miserētis: qui ꝟm Ambr. de pe. di. i. quātūlibz. beneficia non reuocat: īmo cumulos liberalitatꝫ amplificat: et sua liberalitate opus ab alio factuz ꝓ inde reputat ac si per illum pro quo fit factuz esset Nam ꝟm iura aliquo alienum debitū exoluente ipse debitoꝝ liberatur. ff. de pig. ac. solutum. §. solutā. et si seruo legata sit libertas: si titio decem prestiterit: quōcunqz illa decem p̄stantur liber est. ff. de sta. et bo. aretusa. Sz et per eum qui capax non est: alteri legatuz et hereditas acquiri potest. §. ad trebel. l. cogi. §. hi qui. ff. si quis aliquem testari ꝓhi. l. i. §. sz si legatum. Et is qui ob crimen ꝓ alijs postulare prohibet̄ pro se ⁊ pro his quoꝝ curaz gerit admittitur. iij. q. vij. §. tria. Et ꝟz Aug. i. q. i. si fuerit. q̄q̄ in lapideo canali nil generetur. tamen aqua inde transiēs terram fecundat. Et Hierony. de pe. di. i. potest fieri. ⁊ di. iij. piuz. Si quando videritis inter multa opa peccatoꝝ quēq̄ aliqua facere que iusta sunt. nō ē tamen īiustus deus vt propter multa mala paucoꝝ bonoꝝ obliuiscatur. ¶ Sane defūcti sciunt suffragia que pro eis fiunt tribus modis ꝟm Augu. xiij. q. ij. fatenduz. Primo per diuinam reuelatōez: qn̄. s. deus eis reuelat. Scđo per bonoꝝ angeloꝝ manifestationem. angeli em̄ qui hic sempet nobiscum sunt et omnes actus nostros ꝯsiderant quasi in instāti possunt ad eos descendere et eis ꝓtin⁹ nunciare. Tertio per animarū hinc exeuntiū intimationem. Quarto per experientiam: cum vz se a penis sentiunt reuelari. ¶ Sciendum autē ꝙ defuncti valde mali nesciunt quid a viuis agitur nisi quatenus eis scire ꝑmittitur. Similiter nec mediocriter boni adhuc ī igne purgatorij cōstituti qui nondum dei visione fruūtr. nisi quatenus per aliquem de p̄missis modis ꝑmittit̄ eis scire. Sed valde boni qui iam ea fruuntur bene sciunt quid hic agitur. Iuxta illud Gre. Quid est quod nesciunt qui videntem oīa vident? Alij tamē dicunt eos scire omnia q̄ eis necessaria sunt et non alia. Unde Isa. ex ꝑsona populi afflicti ait. Abraham pater noster nesciuit de hoc. xiij. q. ij. de mortuis. Et vtrum mortuis cura sit de viuis. Augu. late ꝓsequitur libro de cura pro mortuis habēda. ¶ Adhuc sicut Aug. ait. xiij. q. ij. fatendum. Multi aliquos ex mortuis vel in somnis vel alio quocūqz modo viuis apparere credūt. Et vbi eorum inhumata iacerent corpora atqz vt eis sepulchra fierent et alia hmōi īnumera sepe admonuisse: ⁊ illa vera repertuz esse in dyalogo Greg. et in alijs ꝓlerisqz scriptis autēticis re

peritur. Verumtamen vt idez Aug. in p̄misso libro ait: quāuis mortui talia ī somnis indicare vel petere videātur: non ideo putanduz est eos ista sentire. naz et viuentes plerūqz apparent in somnis dormiētibus dum ipsi se nesciunt apparere: et ab eis qui hoc somniauerunt audisse dicentib⁹ q̄ eos in somnis agētes aliquid vel loquentes viderūt. vnde vt dicit credendum est q̄ he sunt āgelice opatōes ꝓpter dispensatōez prouidentie dei ad qualecūqz solacium viuoꝝ. Conciliū etiā anquiritañ. xxvi. q. v. ep̄i. in prin. ait q̄ pleriqz demonū illusionibus et fantasmatib⁹ sepe seducūtur. ¶ Officium mortuoꝝ imitatur oīno triduanaz xp̄i sepulturam: sicut em̄ in illo triduo: ita ⁊ in hoc officio oīa laudis cantica subticemus et solēnitates quaslibet subtrahim⁹. naz in missa benedictōes ab ep̄o non petim⁹: nec in agēda dicimus. Dñe labia mea. nec Deus in adiutoriū meum intende. nec Bñdicamus. nec īuitatorium nisi corp⁹ p̄sens sit: et etiā in vigiliis. nec Gloria patri ad respōsoria vel in fine psalmoruz: nec ad lectōes benedictōez petim⁹ vel damus. nec dicimus. Tu autē: vel Deo gratias: nec in missa alleluia. nec Gloria ī excelsis. nec Ite missa est. Naz in veteri lege ꝓhibitū fuit oleuz leticie et thus suauitatis ꝓ peccato offerri. mors etem̄ est vīdicta peccati. vnde vbi pctm̄ ibi tenebre: nec debet esse letitia nec cāticoꝝ leticie decantatio vbi est luctus et ꝯtristatio mētis. ac exequie pro mortuis celebrātur cuz luctu. ¶ Rursus laudes supprimim⁹: quia quo mortui transeūt ignorātes nescim⁹. vnde laudare dñm debemus de iusticia vl' misericordia. gaudiuz reprimim⁹: quia tristes in hunc munduz intramus et tristiores eximus: non ergo sequentia debet dici que est canticū exultatōis. ¶ Adhuc lz in missa pro viuis debeant omnes thurificari ad significandū q̄ illoꝝ oratōes ad celestia dirigūtur: in missa tamen pro defunctis non debz thus per chorū portari nec offerri. i. altare thurificari: sed circa corpus tantum: quia hoc in lege prohibitū fuit vt iam premissum est. Nullus ergo ī hoc officio thurificatur: ad notandū q̄ mortui nil ammodo valent orationib⁹ suis ꝓmereri. vnde psal. Non mortui laudabunt te dñe. Ipsa autē defunctoꝝ corpora thurificātur et aqua benedicta aspergūtur non vt eorum peccata tollantur: que tunc per talia tolli nequeūt: sed vt omnis īmūdoꝝ spūum presentia arceatur: Et fiunt etiam in signum societatis vt cōmunionis sacramentoꝝ quā nobiscum dum vixerunt habuerunt. vnde et Dionysius tradit q̄ antiquitus viui mortuos osculabātur ī signū vnitatis quam cum ipsis habuerunt. prosunt etiam hec et sil'ia inquantuz per talia ipsi deo reuerentia exhibetur. ¶ Quare autez duplex versus ponitur in ītroitu pro defunctis. s. Te decet. et Exaudi orationem meam ⁊c. dictuz est ī sexta parte sub sabbato tertie hebdomade quadragesime. Item in missa ꝓ defunctis non debet intermisceri oratio ꝓ viuis: ꝓut dictum est in q̄rta parte sub ti. de oratōne. Pax etiam triplici ratōe non datur. Primo qz hoc officium vt iam dictum est triduanam. Christi sepulturā vestigio sequitur vbi pax non datur ꝓpter iude osculum detestandum. Secūdo qz non ꝯmunicamus mortuis: quia nō nobis respōdet. nos em̄ sumus in sexta etate: illi in septima. Inde est q̄ corp⁹ nunq̄ debz esse in eccl'a q̄diu missa de die celebrat̄ imo p̄us si esset ibi debet asportari extra ecclesiā in vestibulo ecclesie quātacūqz auctoritate viuēs fulgeret: et postea ad missam de mortuis reportari. Tertio quoniā sicut ex mltis granis simul collectis vnus panis ꝯficitur: et ex multis racemis vinuz eliquatur: sic ex multis fidelibus: quoꝝ quidaz boni quidā mali sunt: vna ecclesia ꝯstruitur et coadunatur. Quia ergo de mortuo homīe nescimus adhuc vtrū sit ipse de cōformitate ecclesie et pacem habeat cū suo creatore et recōciliationē: ideo pacem ad missam non dam⁹: nec aliquas laudes ꝓ mortuis referimus: quia non est vnde agendū sit. non em̄ adhuc apparet eoruz requies. Quarta ratio posita est in quarta parte vbi agitur de osculo pacis. ¶ Illud quoqz notanduz est q̄ officium mortuoꝝ īcipit a vesperis. postea sequūtur vigilie quarum tria sunt genera. In quibusdam enim ecclesiis leguntur nouem lectiones de Job. et incipiunt. Parce mihi domine ⁊c. In aliis leguntur de libro sapientie: et incipiunt. Melius est ire ad ⁊c. In aliis ve

ro de quodam sermone aug. sed vndecūq; sumantur: absolute: sine Jube dōne benedicere. ⁊ sine Tu aūt dñe. vel alibi incipiūtur ⁊ finiuntur ꝓut in exequijs q̄s ī dicto triduo ꝓ xp̄o celebramus seruatur. Uerūtamē in q̄busdaz ecclesijs loco Tu aūt dñe: termīatur. Bti mortui q̄ in dño moriūtur: q̄ v̄ba sunt Apo. xiiij. c. ¶ Frequentat̄ aūt in hoc officio psalm⁹. Te decet de⁹: qm̄ ibi agit̄ de reditu filioꝝ israel a captiuitate in terrā ꝓmissionis. sic ⁊ defuncti de captiuitatis miseria ad vitā ꝓficiscunt̄ eternam. Dicit̄ etiā psal. Dñe ne in furore tuo arguas me. qui cū sit sextus ī ordine psalterij: tñ ꝓ octaua intitulat̄ q̄si in sex etatib⁹ ꝑ hūc psalmuz deū rogantes vt septime etatis possim⁹ ornamenta euadere ⁊ ad octauā gl̄ie ꝑuenire ¶ Officiū mortuoꝝ nō hz scd̄as vespas: vt dictum est in sexta ꝑte sub ti. de vespis. ¶ In cōcilio tolethañ. xxvi. q. v. quicūq; statutū ē ꝙ sacerdos missam defunctoꝝ celebrans vt ei⁹ inimicus mortē incurrat deponat̄ ⁊ tam ipse q̄ eum ad hoc incitans exilio perpetuo puniatur. ¶ Nunc videndū est qual'r corp⁹ sepeliendum sit: ⁊ quidē qñ homo videt̄ agere in extremis dz poni ad terrā sup cineres vel ad minus supra paleas: ꝑ qd̄ innuitur ꝙ cinis est ⁊ in cinerem reuertet̄. ⁊ fit hoc exemplo bti Martini q̄ vt in se alijs daret exeplū in cinere iacens vitā finiuit. Et si moriēs litterat⁹ sit legi debz passio dñi: vel saltē ꝑs illius ante eū: vt sic ad maiorē punctionē moueat̄. Et dz esse crux erecta ad pedes vt moriens eā cernens magis cōteratur ⁊ ꝯuertatur. Debet etiā supin⁹ iacere vt semꝑ erecta facie aspiciat celū exēplo bti Martini. ⁊ ꝑus q̄ expiret ei⁹ aīa dño cōmēdetur. Postq̄ vero expirauerit campane debēt pulsari: ꝓut dictū est in ꝑma parte vbi agitur de cāpanis. deinde corpus nisi viuēs nouiter inunct⁹ fuerit dz lauari: ad significandū ꝙ si anima ꝑ cōfessionem ⁊ contritionē a culpa mūdata sit: vtrūq; s. aīa ⁊ corpus eternā glorificationem ⁊ claritatē in die iudicij cōsequet̄. ꝙ q; illi ꝑm iob vere in dño moriūtur ⁊ beati sūt qui nullā secū portāt maculā: sed in hoc mūdo ꝑ pniam derelinquūt. Sz cū de hac lotōe neq; in vete. te. s. leuitici. x. c. neq; in nouo. s. Act. v. c. nil agat̄: si omitteret̄ nō multū vt aiūt quidam curanduz esset. Et augu. dicit in li. de cura ꝓ mortuis agenda. Corpori humano qd̄ post mortē impeditur nō est salutis ꝑsidiū sed humanitatis offm̄. Uerūtamē cū maria magdalena vnxerit dñm ante passionem. Math. xxvi. c. fecit eñ morituro qd̄ nō potuisset facere mortuo. Mar. xiij. ca. Preuenit inq̄t vngere corpus meū in sepulturā: ex hoc ꝓbari pōt corpora defunctoꝝ lauāda esse. Nā sicut hierony. ait in originali sup illud. Math. vi. ca. vnge caput tuū. in illis ꝑtibus vnguentis probalneis vtebant̄. Canō tolethanē. cōcilij. xiij. q. ij. q̄ diuina. statuit ꝙ qui diuina vocatōe ab hac vita recedūt cū psalmis tm̄modo ⁊ psallētibus vocibus ad sepulcrū deferant̄. debz autem defunctus portari a cōsimilibus sue professionis: vt si fuerit dyacon⁹ a dyaconib⁹: si sacerdos a sacerdotib⁹ si sint ibi: aliter nō est vis qz necessitas legi nō subiacet: de cō. di. i. sicut. extra de obser. ieiu. ca. ij. clericus a clericis. catholicus a catholicis. Si vero fuerit de aliq̄ fraternitate deportetur ab illis q̄ sunt eiusdez fraternitatis. mulieribus vero nō licet corpora ferre: ne cogant̄ corpora sua lasciuia incitātia denudare qd̄ facile cōtingere posset. Dum aūt de domo ad ecclesiā seu sepulturā portantur ꝑm quorūdam locorū morē ter in via pausatur. Primo ad significanduz ꝙ ipse in hac vita existens: vt posset digne dño presentari: ⁊ cū alijs sanctis ꝑpetua quiete perfrui: in tribus spāliter se ipm exercitauit: vz ī dei dilectōne: in charitate ꝓximi: ⁊ ī custodia sui: siue ꝙ ī fide scē trinitat̄ vixit atq; vitā finiuit. Scd̄o ad representandum ꝙ dñs triduo in vētre terre pausauit. Tertio tres pause fiūt in via: vt ꝑ tres dietas psalmodie que tunc dicit̄ trina fiat ei absolutio a delictis trib⁹ modis: scz cogitatione: verbo ⁊ opere cōmissis. Exo. iij. Uiā triū dieꝝ ibim⁹ in solitudine. Deinde ponitur ī spelūca: in qua in quibusdā locis ponit̄ aqua benedicta ⁊ prune cū thure. Aqua bñdicta ne demones q̄ multū eā timēt ad corp⁹ accedāt. Solēt nāq; deseuire si corpa mortuoꝝ: vt qd̄ nequerūt in via saltē post mortē agāt. Thus vero ibi ponitur ꝓpter fetorē corporis remouendū: seu vt defunct⁹ creatori suo acceptabilem bonoꝝ opeꝝ odorē intelligatur obtulisse

seu ad ostendendum ꝙ defunctis ꝓsit auxiliū
orōnis. carbōes in testimoniū ꝙ terra illa ad
cōes vsus amplius redigi nō potest. plus eñ
durat carbo sub terra ꝙ̄ aliud. Hedera quo-
q̄ vel laurus ⁊ hmōi q̄ semper seruāt virorem
in sarcophago corpori substernūtur: ad signi-
ficandum ꝙ qui moriūtur in xp̄o viuere nō de
sinent. Nam licet mūdo moriant̄ ꝑm corpus:
tamē ꝑm aīam viuūt ⁊ reuiuiscūt deo. Alia ta
men cōsideratione habebāt in funerib⁹ antiq̄
cypressos: q̄ vz sicut cypressus cesa nō iteruz
surculescit: sed tota morit̄: ita homo mortu⁹ ñ
reuiuiscit. Fiunt etiā hec nō q̄ cadauerib⁹ in-
sit sensus: sed in figurā: vz vel ad resurrectiōez
sperandam: vel ad dei mīam seu beniuolentiā
ꝓuocandam: cui talia pietatis officia placēt.
Debet aūt quis sic sepeliri vt capite ad occidē
tem posito pedes dirigat ad orientē. in quo q̄
si ipsa positione orat: ⁊ innuit ꝙ ꝓmptus est:
vt de occasu festinet ad ortum: de mūdo ad se
culuz. Et in quocūq̄ loco extra cimiterū xp̄ia
nus sepeliatur semp̄ crux capiti illius apponi
debet: ad notandum illū xp̄ianuz fuisse: q̄ hoc
signū dyabolus valdeveretur: ⁊ timet accede
re ad locū crucis signaculo insignitū. Debent
q̄ fideles xp̄iani sepeliri induti sudarijs: ꝓut
ꝓuinciales obseruant: quod sumūt ex euāge-
lio in quo legit̄ de sudario ⁊ syndone xp̄i. Qui
daz vero cilicio insuunt̄: vt hac veste insignia
pnīe rep̄sentent. nam cinis ⁊ ciliciū arma sunt
penitentiū. Nec debent indui vestib⁹ cōibus:
ꝓut in italia fit. Et vt quidā dicunt debēt ha
bere caligas circa tybias: ⁊ subtulares ī pedi-
bus vt ꝑ hoc ipsos esse paratos ad iudiciū re-
presentetur. Clerici vero si sunt ordinati illis ī
dumētis induti sint q̄ requirūt ordines quos
hñt. Si vero nō habēt ordines sacros more
laicoꝝ sepeliant̄. Uerūtamē licet in alijs ordi
nibus ꝓpter pauꝑtatem hoc sepius omittat̄:
in sacerdote tamē ⁊ ep̄o nullo mō p̄termitten
dum est. vestes eniz sacerdotales virtutes si-
gnificant cū quibus p̄ ceteris sunt dño presen
tandi. Eutician⁹ papa statuit vt null⁹ martyr-
res sepeliat sine dalmatica aut collobio pur-
purato. ¶ Circa hoc aūt cōsiderandū est vtrū
xp̄s vestitus fuerit post resurrectionē. ⁊ vtruz
celū vestitus ascenderit. ⁊ vtrū duob⁹ discipl̄is
euntibus in emaus: ⁊ ceteris mulierib⁹ ⁊ disci
pulis vestitus apparuit. Siquidē āgeli legū
tur vestiti apparuisse. Iuxta illud Job. Uidit
angelos sedentes in albis. et alibi. Ecce duo
viri astiterunt iuxta illos in vestib⁹ albis: qui ⁊
dixerūt. Hic iesus qui assumptus est a vobis
in celum: sic veniet quēadmodum vidistis eū
euntem in celum. Nempe xp̄us vestitus ascē-
dit in celum. Iuxta illud. Quis est iste qui ve
nit de edom tinctis vestibus de bosra. Itē an
geli dixerunt. Quare rubrum est indumentū
tuū. ¶ Queritur etiam vtrū homines erūt nu
di post diem iudicij: an vestiti. ⁊ videt̄ ꝙ vesti-
ti. Nam semp̄ angeli apparere solent vestiti:
⁊ xp̄us etiam post resurrectionem cū veste ap-
paruit: ⁊ in transfiguratione vestitus fuit. vn-
de. Et apparebant vestimēta eius alba sicut
nix. Econtra videtur ꝙ nudi erunt: quia habz
auctoritas ꝙ in eadem forma erimus in qua
fuit adam priusq̄ peccaret: ⁊ etiaz in meliori:
sed tunc fuit nudus: ergo similiter nudi erim⁹.
Solutio nil diffinimus de veste: sed hoc solū
dicimus ꝙ ibi nō erit difformitas nec vlla ad-
uersitas vel infirmitas ⁊ erim⁹ vestiti ⁊ orna-
ti vestimentis virtutum. ¶ Quis autē ⁊ ī quo
loco sepeliri debet: ⁊ vtrum locus sepulture a
liquid cōferat dictum est in p̄ma parte vbi de
cimiterio agitur. ¶ Illud autez nota ꝙ quia
scriptū est Leui. xxi. c. Pontifex ad oēm mor-
tuum etiam patrem vel matrē nō ingredietur
neq̄ egredietur de sanctis. hinc est ꝙ roman⁹
pontifex ad nullius defuncti domum accedit.
Item quia ibidem dicitur. Sacerdotes non
radent caput nō barbam nec in crinibus suis
facient inscissuram: ideo q̄ caroꝝ morte tristā-
tur barbam nutriunt: nec crines prescindūt: et
etiam nigris vestibus ornantur: vt ꝑ nigredi-
nem ⁊ dolorem consepulti mortuo videātur.
¶ Hic etiaz queri potest vtrū voces mortuo
rum loquant̄: ⁊ videt̄ ꝙ sic. Iuxta illud ꝓphe
Exultationes dei in gutture eorum. Hormis
da papa. l. dist. siquis dyaconus. dicit ꝙ illi q̄-
bus cum falsa misericordia indulserimus an-
te tribunal xp̄i contra nos facient questionez.
⁊ Augustinus. xiij. q. ij. fatendum. dicit ꝙ de-
functi qui nesciunt que hic fiunt dum hic agun
tur postea audiunt ab his qui moriendo hinc

recedunt. Sed apostol⁹ ꝓtradicere videt dicens ꝙ tūc lingue cessabūt. ⁊ psalmista. Non mortui laudabunt te. Et nota fm Aug. ꝙ tēpus qō inter hois mortē ⁊ vltimā resurrectionem iterpositū est aīas abditis. i. nobis occultis receptaculis ꝓtinz. ¶ Postremo nota fz magfz Jo. beleth ꝙ antiq solebant dicere ꝙ qñ aīe in humanis sunt corporib⁹: vocant aīe in infernis manes: quando vero celos ascēdūt spūs. quādo aūt recēs erat sepultura siue quādo spūs circa sepulturas errabat vmbrā vocabant. vnde psalmista. Nam si ambulauero in medio vmbre mortis nō timebo mala; qm tu mecum es. et ideo tunc panē et vinū ponebāt supra sepulchra mortuoꝝ: vt dictū ē sub ti. de cbat bedra petri. ¶ In missa ꝑ mortuis dicit quādoqz epla. Vir fortissim⁹ iudas. ij. Machabeoꝝ. xij. c. qñqz. Nolumus vos ignorare de dormētibus sicut et ceteri q̄ spem non habent. ⁊ bessaloceñ. iiij. c. quādoqz. Audiui vocem. Apo. xiiij. c. quādoqz. Ecce mysteriū vobis dico. ꝑme Eozīth. xvi. c. Dicitur etiā quādoqz euangelium. Amen dico vobis quia venit. Jobā. v. c. quādoqz. Dixit martha ad Jesum. Job. xi. c. quandoqz. Sicut enī pater suscitat mortuos et viuificat ⁊c. Jobānis. v. ca. quandoqz. Oē quod dat mihi pater. Joban. vi. ca. quādoqz. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descendi. quod est ibidem.

¶ De q̄ttuoꝝ coronatis martyrib⁹. Rubrica.

DE quattuoꝝ coronatis hoc notabile repitur: ꝙ quinqz fuerūt qui venerāt ad ꝓstruendum templū. et diocletiano cognito ꝙ essent xp̄iani martyrio sunt coronati: quoꝝ nomia qz nota fuerūt: ideirco i collecta ponūtur. Post duos vero āos alij quattuoꝝ martyriū susceperūt: quoꝝ corpa sepulta sunt iuxta corpa p̄dictoꝝ quinqz. quoꝝ noia quia fuerunt ignota: nō statuit melchiades papa vt dies eoꝝ sub noib⁹ p̄dictoꝝ q̄nqz celebris haberet: et sic vocatus est festū quattuoꝝ coronatoꝝ. postea vo fuerunt cuidam religioso eoꝝ noia reuelata. s. fuerint: seuerint: carpophori: et victorini: nomē tñ festi ꝓpterea mutatū non est: nec etiaz dies in Kalendario.

¶ De btō Martio epō ⁊ pfessore. Rubrica.

DE beato martino sciēdū ꝙ dicit par aplis nō ꝑpter suscitationē mortuorum quoꝝūda vt quidā putāt: cum idem multi alij fecerūt martyres ⁊ pfessores vel ꝓpter multitudinē miraculoꝝ: sed spāliter ꝓpter vnū miraculū. Cū esī esset turoneñ. archiepūs venit ad euz quidaz pauper et inops tunicā ab eo petēs: et ipe cō cessit. Jussit ergo ꝓcuratori suo vt emeret. Ille vero iuit ad forum et tardus rediit: tunicaz vilē portans: quo fere penula quasi pene nulla poterat dici: quā vir sanct⁹ sibi mōstrare fecit. Erat aūt breuis forte vsqz ad genua: manice vsqz ad cubitū. extrabēs ergo suā paupe ri dedit: ⁊ ipse paupis tunicā indut. Nec multo post p̄parauit se ad celebrādū missaz ⁊ stās ante altare: sicut mos est in prefatōne leuauit manus ad dñz manicis latis retro labentib⁹: lz nec grossa eius brachia nec multum carnosa essent: et cum prefata penula non nisi vsqz ad cubitum ꝓtenderetur remāserunt eadem brachia nuda. Tunc venerunt miraculose aurei torques ipsaqz decenter operuerūt. ⁊ globus igneus apparuit super caput ei⁹: per qō demonstratum est spūm sanctum sup eū descēdisse ad robur: sicut sup aplos i pentb. Unde ꝓpter hoc nō imerito dict⁹ ē par aplis. ē etiā eis par i officio. ¶ Cōsiderandū aūt est ꝙ ipse solus inter ꝓfessores istitutōis bz octauas sicut beat⁹ Laurēti⁹ inter martyres. Ille enī dixit. Igne me examinasti: et nō est inuenta in me iniquitas. ⁊ Martinus in agone mortis dixit demoni astanti. Mil iuenies in me cruenta bestia. ecce quō ꝓcordāt: ille p̄pollens martyr: quare pre omnib⁹ aliis octauas et vigiliā bz. iste ꝓfessor excellēs: quare p̄ oībus aliis octauam bz. Cappā ei⁹ reges frācoꝝ ꝓsueuerūt portare in plīs: vt dictū est i. ij. pre vbi agitur de sacerdote. ¶ Fortūat⁹ poeta vir vita egregius: et i gemo pclar⁹ de italia turonis venit eius: gesta beati Martini cōscripsit tempore Jobannis pape tertij.

¶ De beato Andrea aplo. Rubrica.

Sanctus Andreas niger fuit colore: barba prolixa: stature mediocris. h̄ iō dicitur vt sciat̄ q̄lis in ecclesia debet depigi: qd̄ de vno q̄z apostolorꝫ ⁊ aliorꝫ multorꝫ scōꝝ sciendū essꝫ. Predicauit aūt in achaia et athenis: et circa ꝑtes illas. Excellētis fuit valde meriti. nec sine causa beat⁹ Greg. fuit sibi adeo deuot⁹ ꝙ sibi fecit ꝓprium officiū: et monasteriū ꝯdidit: ⁊ ibi monach⁹ extitit. Uigiliaꝫ ex institutōe nō habet: quia est in tempore ieiuniorꝫ q̄re non fuit necesse institui ei vigiliam. et idem est de beato Thoma apl̄o. ¶ Sane ossa ei⁹ ac bti Luce euāgeliste tpe ꝯstātini scd̄i imp̄atoris trāslata sunt apud ꝯstantinopolim. Hac die dicitur epl̄a. Corde creditur ad iusticiā. Ro. x. c. ⁊ euangeliū. Ambulās ih̄s iuxta mare. Mat. iiij. ¶ Postcōio. Uenite ad me: que est ibidē. ¶ In vigilia v̄o est introit⁹. Dn̄s sec⁹ mare. Mat. iiij. Et euāgeliuꝫ. Stabat Jo. ⁊ ex discipul̄. Jo. i. c. Postcōio. Dicit Andreas. Johannis p̄mo capitulo.

¶ De beato Nicolao. Rubrica.

Legitur ꝙ cū ī quadā ecclesia que dicit̄ Crux subiecta monasterio beate Marie de charitate nonduꝫ historia beati Nicholai cātaretur: fratres eiusdem loci p̄orem suū vt eam sibi cātare liceret instāter rogauerūt. Ille v̄o hoc p̄cise negauit dicēs incōgruū fore p̄stinū morē nouitatibus īmutare. Illis vero instantib⁹ indignatus respōdit. Recedite a me qꝛ noua cātica īmo ioculatoria quedā ī mea ecclesia nō cantabūtur. Adueniēte autē eiusdeꝫ scti festiuitate fratres cū quadā animi tristicia matutinales vigilias pegerūt. Cūq̄ oēs se in lectis recepissent: ecce beat⁹ Nicolaus p̄ori visibiliter terribilis appuit: quem a lecto extrahēs ꝑ capillos: dormitorij pauimēto allisit et incipiens anthiphonā. O pastor eterne. ꝑ singl̄as vocum dn̄as virgis q̄s in manu tenebat grauissimos ictus super dorsuꝫ illi⁹ ingeminans: per ordinem morose cantādo antiphonaꝫ ipsam ad finē vsq̄ ꝑduxit: oīb⁹ ergo illis clamorib⁹ excitatis semiuiu⁹ ad lectū deportat̄ qui tandē ad se rediens dixit. Ite ⁊ historiā nouā sancti Nicolai decantate. Tēpore hērici q̄rti imp̄atoris ossa scti Nicolai apud vrbē bn̄uētum trāslata sunt.

¶ De venerabili Beda p̄sbytero. Rubrica.

Beda venerabilis p̄sbyter et monach⁹ egregi⁹ expositor claruit in anglia circa annū dn̄i. vi. c. lxxxvi. qui licet ī sctōꝝ cathalogo ꝯputetur: nō tamen ab eccl̄ia sanct⁹ sed venerabilis appellatur duplici rōe. Prīo qꝛ cū p̄ nimia senectute ei⁹ oculi caligarēt faciebat se duci ꝑ villas ⁊ castra vbiq̄ v̄bū dn̄i p̄dicādo. cūq̄ quadaꝫ vice per quandā vallē magnis lapidib⁹ plenā trāsirꝫ: quidā ex ductorib⁹ derisorie dixit ei ꝙ ibi erat magn⁹ popul⁹ ꝯgregat⁹ expectas ei⁹ p̄dicatōeꝫ auide et silenter: et tūc incepit ille p̄dicare feruēter: et cū in fine ꝯclusisset: ꝑ oīa secula seculoruꝫ: mox oēs lapides alta voce clamasse dicunt̄. Amē venerabilis pater. ⁊ iō venerabilis pater appellat̄. Alij v̄o asserunt ꝙ angeli respōderūt: bn̄ dixisti venerabil̄ pater. Scd̄a causa est: quia post ei⁹ mortē cleric⁹ q̄dam sibi deuotus quendā versuꝫ edere cupiebat: quem in illius tumulo sculpi facere intendebat incipiēs sic. Hac sunt in fossa volēs v̄sum termīare. Bede sancti ossa: sed qꝛ talē finez v̄sus ꝯgruitas nō patiebat̄. et sedula mēte reuolueret: nec ꝯgruū finez videret: dū quadam nocte multū sup hoc cogitasset: mane ad tumulū ꝓperans manib⁹ angelicis: talit̄ versum scriptum reperit finitū. Hac sunt in fossa bede venerabilis ossa. Eius autē corp⁹ apud apud ianuā deuotiōe ꝯgrua dicit̄ coli.

¶ De sctō Thoma apl̄o. Rubrica.

Historia seu legenda de sancto Thoma apl̄o: ⁊ si quid ex ea in respōsorijs vel antiphonis sumptum reperitur: inter apocripha deputat̄ in ipso autem festo legitur ad missam euangelium. Thomas vn⁹ ex. xij. Jo. xx. cap̄.

¶ De sanctis Stephano. Jo. euāge. et innocentibus. Rubrica.

POst dominī natiuitatē sequēti die fit festū de obitu bti Stephani ꝓthomartyris: ⁊ tñ ipe fuit passus ī augusto. Quare autē hoc festū fiat sub festo inuentionis ei⁹ dictū est. Queritꝝ quare b tria festa: vz sanctoꝝ Stephani: Johānis: et innocentū īmediate post festū natiuitatis dñi ordinantꝝ. Rñdeo ꝑmo vt xp̃o capiti ⁊ sponso oēs sui comites adiungantꝝ. Natus essī xp̃us sponsus ecclesie in hunc mundū tres sibi comites adiuntit: de quib⁹ dicitꝝ in canticis. Dilect⁹ meus candidus ⁊ rubicūdus elect⁹ ex milib⁹. candidus q̃tum ad Johānem euangelistā p̃ciosum virginē ⁊ cōfessoꝝ. rubicūdus q̃tuz ad Stephanū ꝓthomartyrē. elect⁹ ex milib⁹ q̃tum ad magnaz turbā innocentū. Scōo vt sic ecclesia oīm martyrū genera: quoꝝ quidez martyriꝝ xp̃i natiuitas causa fuit insimul ꝑdunaret. Triplex est essī martyriū. Primū voluntate ⁊ opere. tale fuit martyriū bti Stephani ⁊ hoc est dignissimū in genere. hoc aūt dicim⁹ q⁹ aliqua circūstantia facere ꝓsset q̃ aliquis cōfessoꝝ aliquo martyre dignioꝝ essz: ⁊ ideo festum ei⁹ p̃cedit alia ⁊ ꝓtinuatur festo dñice natiuitatis. vñ in ipso festo legitꝝ. Oꝛtē quam saluatoꝝ dignatus est ꝓ oībus patī: hanc ille p̃mus pꝛe oībus reddidit saluatoꝛi. Et iterū. Christus beri⁹ nat⁹ est in terris vt hodie nasceretur Stephan⁹ in celis. ¶ In festo beati stephani introitus est. Eteīm sederūt p̃ncipes et aduersum me loquebantꝝ. in quo ostenduntꝝ insidie p̃ncipum iudeoꝝ btō stephano insidiantiuz. Epla est. Act. vi. ca. Stephan⁹ plen⁹ gra ⁊ fortitudine. que sicut dicit augu. in sermone hui⁹ diei cū plurimū habeat admiratiōis in ipsa spē nō min⁹ ꝓtinet in mysterio dignitatis: ī qua narrat tam passio ipsius q̃ passionis cā: ⁊ meritū seu remuneratio. ⁊ hec etiā insinuantur ⁊ repsentāt in rñsoꝛio: qō est. Sederūt p̃ncipes aduersum me loquebantꝝ. ⁊ in alla: qō ē Videō celos apertos ⁊ iesum stantem a dextris. Act. vij. ca. ⁊ in offertoꝛio ⁊ in postcōione. Videō celos aptos. Act. vij. c. ⁊ in nocturnali etiā officio idem repetitꝝ: vt ostendaꝝ q̃ sepe ⁊ sepius psiliati sunt p̃ncipes sacerdotū in mortem eius. Euangelium est. Ecce ego mitto ad vos. Matb. xxiij. ca. ⁊ sequitꝝ. Hierusalem hierusalem q̃ occidis ꝓphetas ⁊ lapidas eos ⁊c. Stephan⁹ enim fuit lapidatus. dicitꝝ etiam ibi. A sanguine Abel iusti: sicut essī ille fuit ꝓthomartyr in veteri testamēto: sic iste ī nouo. ¶ Hystoriam sancti stephani cōposuit alcuin⁹ Karoli magist⁹ ⁊ capellan⁹. nocturnales antipbonas de psalmis q̃bus attitulāt̃, accepit. cetera de actib⁹ apostoloꝝ: antipbonis etiam laudum quidā ꝝsus ꝑmittunt̃: put dictum est in serta parte sub dñica de trinitate. Frequentatur aūt in versiculis alla: vel ꝓpt solemnitatem dñice natiuitatis. vel ꝓpter gaudium de consoꝛtio stephani angelice ꝓtionis Dicitur essī illud capitulū. Stephan⁹ plenus gra ⁊ fortitudine. ⁊ illud. Surrexerūt quidā: que sunt. Act. vi. ca. ⁊ illud. Cum esset stephanus plenus. Act. vij. ca. Secūdum martyriū est voluntate ⁊ nō opere q̃le fuit martyriū Johānis euāgeliste q̃ martyr fuit: sicut pz in illa antipbona. In feruētis olei dolū missus Johānes apl's diuina se ꝓtegente gra illesus exiuit: vt sicut nō senserat carnis estum: quia virgo fuit mēte ⁊ coꝛpoꝛe: sic nec estum feruētis olei sensit. In natali aūt ei⁹ cant̃ in quibusdaz ecclesijs vna missa in exoꝛdio lucis: ad notandum q̃ ipse accepto lumine, hui⁹ nūdi sacrificium virginitatis semp obtulit deoꝝ: q̃ essī nō poterat habere vigiliā ꝓpt festū bti stephani statutū fuit vt duas missas haberet. In missa de beato iobāne epla. Qui timet deuz faciet bona. Eccle. xv. ca. Euangeliū est. Dixit iesus petro. Jo. vlt. c. ⁊ cantat̃ alla. Valde bonoꝛādus est ⁊c. ⁊ qō ibi dicitꝝ. Qui supꝛa pect⁹ dñi ī cena recubuit sumitur Jo. vlti. ca. Introit⁹ est. In medio ecclesie aperit. Eccl. xv. c. ⁊ rñsoꝛiū. Exijt sermo inter frēs ⁊c. Jo. vlti. ca. Jtē alla Hic est discipulus. Jo. vlti. c. Cōio. Exijt sermo. que est ibidē. Dicitur etiā ad hoꝛas capl's Cibauit. Eccle. xv. ca. ⁊ illud. Benedict⁹ de⁹ ⁊ pf. Epbe. i. c. ⁊ illud. Qui timet dñm. Eccl. xv. c. ¶ Et nota q̃ btūs Jo. euāgelista ī festo bti iobāis baptiste obijt: tñ qz nō poterat tūc eius festū fieri translatū est ad tertiū diē nata liꝛ dñi: vt oēs comites suos haberet sponsus: p̃missum ē. Et festū bti isbānis baptiste i suo

die remansit. nec mirũ: quia dies illa ab angelo gaudio natiuitatis precursoris autenticata fuit. Nec est dogmatizandum ꝙ euangelista baptiste tanq̃ maior cesserit: ꝓ eo ꝙ legit̃ Inter natos mulierũ nõ surrexit maior Johãne baptista. nam ꝙ nõ debet esse de ipsoꝝ maioritate disputandũ diuinit⁹ est ostensum. Cũ em̃ duo magistri quoꝝ vnus baptistã: alter p̃ferebat euangelistã solẽnez ad h̃ indixissent disputationem ⁊ q̃libet solicite inuestigasset auctoritates ⁊ rõnes efficaces quib⁹ suũ iohẽm p̃ferre posset: tandẽ die disputationis adueniente quilibet sanctoꝝ emulatori suo apparuit dicens. Bene cõcordes sumus in celis: de nobis nõ disputetis in terris. Tunc illi sibi adinuicem ⁊ oĩ ppl̃o visionẽ publicauerunt: ⁊ dñm benedixerũt. vel ido fuit ad tertiũ diẽ post dñi natiuitatẽ translatum: q̃ forte illa die dedicata est ei basilica: vel quia forte ea die rediit de pathmos insula vel insulatus est: fuit em̃ patriarcha ephesin⁹. ¶ Aiũt quidã ꝙ btũs iohãnes cũ post celebratã missam descẽdisset in tumulum euanuit ab oculis circũstantiũ: ⁊ cum terra ibi scaturiat de ꝓfundo addũt eũ viuere ⁊ terrã ei⁹ anhelitu scaturire. alij in celũ translatũ. Igit̃ ꝑtim ex euangelio ꝑtim ex ei⁹ tribulatione hodierna copulat̃ hystoria: in cui⁹ vltimo rũsorio. s. In medio eccl̃e. quod sumit̃ de libro sap. in quo agit̃ de spũ intellect⁹ neuma iubilatur: q̃ ꝑ spm̃ intellect⁹ fuit de ineffabili v̄bo. s. de deo vero locut⁹. Tertiuz martyriũ est opere ⁊ nõ volũtate: quale fuit martyriũ innocentũ: qd̃ sicut tertiũ locũ obtinet in dignitate ita ⁊ inter festa martyꝝ. ¶ Sed quare festuz inocentũ celebratur ante festũ stelle. i. epiphanie cũ mortui fuerint post apparitionez stelle: qñ. s. herodes vidit ꝙ illusus eẽt a magis? Rñ det̃ ꝙ herodes auditis rumorib⁹ de xp̃o nato turbatus est valde timens amittere regnũ. vñ cogitauit facere interfici oẽs pueros: ⁊ sic xp̃s nõ euaderet: sed fuit impedit⁹ tunc qm̃ augu. cesar mãdauit ei ꝙ ad eũ veniret cũ aristobolo ⁊ alexãdro filijs ipsius herodis rñsuris coraz eo. Et q̃ nõ fuit ausus nõ ire iuit. postmodum vero reuersus reuoluto anno post natale dñi fecit omẽs pueros interfici a bimatu. i. biẽnio ⁊ infra. bimatos em̃ grece dr̃ latine biẽnium. ¶ Queritur quare in festiuitate innocẽtum in missa. Gl̃ia in excelsis deo. ⁊ all̃a. ⁊ alia cantica leticie nõ cantant̃? Dicũt magistri ideo: q̃ mortui sunt ante dñi passionẽ: ⁊ sic ad inferos descenderũt. Sed pari rõne ⁊ in festo bti Jo. bap. subticeri deberẽt. Dicendũ est igitur ꝙ hoc ideo ꝯtingit: q̃ auctor officij voluit nos cõiungi in hac festiuitate aĩabus deuotarum mulieꝝ de morte innocentũ plangentiũ ⁊ dolentiũ. Unde causa tristicie eaꝝ illa dimittimus: ⁊ ideo legitur ꝓphetia Hiere. xxxi. c. de innocentib⁹. Vox in rama audita est: q̃ ad litteram de beniamitis exponitur: qui interfecti sunt ꝓpter vxorem leui quã oppresserãt: ⁊ rachel fuit mater beniamin. Vel ꝑ rachel que interpretatur ouis vel videns intelligit̃ ecclesia que plorat filios suos. s. triplices. Primi sunt martyres cõsiderans eos esse sibi subtractos ⁊ nos vult cõsolari in p̃nti: sed oẽm cõsolationem transfert in futurum quia nõ sunt. s. p̃sentes. Secũdos filios luget ecclesia: q̃ fere ad partũ veniũt in quibus patitur abortum. Tertij vero sunt qui iam renati in baptismo erant: sed ꝑ peccata retrocedũt. hos ⁊ illos luget ecclesia: quia non sunt. i. dãnati sunt. ⁊ ideo quia luget ecclesia cãtica leticie subticent̃. Potest esse ⁊ alia ratio: naz cantica leticie ꝓprie post victoriã cantari debẽt. vñ Ezech. dictum est. Dispone domui tue quia morieris: quia post victoriam habitaz non cecinit cantica leticie: sed innocentes nõ habuerũt victoriam. nõ em̃ est victoria vbi pugna non est. Media ratio melior est. Quidam tñ ꝓ all̃a cantant in missa. Laus tibi xp̃e. Alij Cantemus eia. Et dicitur epistola. Vidi supra montem syon agnum stantem. Apoca. xiiij. ca. Et euangelium. Angelus domini apparuit in somnis. Math. ij. ca. Si autem festum illud in dñica contingit nullũ canticum leticie subticetur ꝓpter gaudium resurrectionis. In octauis quoqꝫ eoruz cantica leticie cantantur: ꝓ significatiõe gaudij qd̃ accepturi sunt i octaua. i. in resurrectione: quia licet ad inferos descenderint resurgẽt tamẽ nobiscũ in gl̃a. Octaue em̃ festiuitatuz celebrãt in memoriã generalis resurrectiõis. quã significãt. ¶ Rursus q̃ hac die tristiciam repñtam⁹: in mltis ecclesijs dyaconi nõ vtunt̃

dalmaticis: nec subdyaconi subtilib⁹. i. tunicellis: ad notandum ꝙ innocentes statim ī morte p̄mam stolā nō receperūt: sed ad infernū descenderūt. de hoc in tertia ꝑte dictū est sub ti. de colorib⁹. In hoc festo dicit̄ cap. illud. Vidi supra montē. Apo. xiiij. ca. ⁊ illud. Hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinquinati. ⁊ illud. Hi empti sunt. ibidē. ¶ Et aduerte ꝙ antiphone nocturnales de psalmis sumūtur. cetera de epistola ⁊ euangelio. Qđ aūt dicūtur centū q̄draginta quattuor milia: finitū ponitur ꝓ infinito: q̄r de⁹ oēs sub certo numero ꝯprehendit Qđ etiā dr̄ Vidi sub altare dei aīas īterfectorum: sic ē accipiendū: q̄r iohāes vidit aīas īterfectoꝝ sub altare. i. humiliatos capiti suo: vel in abscōso: q̄r nemo ꝑcipit h̄ quō ibi sit. ¶ Sz quare solēnizat ecclesia ꝓ morte innocentiuz q̄ nō habuerūt volūtatē patiendi? Videt̄ eniz ꝙ eadē rōne si aliquis tyrann⁹ interficeret tot pueros deberet ecclesia similiter solennizare ꝓ illis qđ verū nō est. Rñderi pōt ꝙ hoc festū ꝓpter tria celebrādū est: lz volūtatē nō habuerunt patiendi. Primo q̄r xp̄s in eis querebatur ⁊ occidebat̄. Scđo q̄r xp̄s in eis celabat̄ diabolo ⁊ herodi. Tertio q̄r nomē dñi non loquendo: sed moriendo ꝯfessi sunt: q̄r ꝓ xp̄o et vice xp̄i sunt occisi. Erant innocētes aūt q̄r circuncisi. nam circūcisio erat tunc remediū ꝯtra originalē peccatū: lz ita nō sufficiēs sicut nūc baptism⁹ est. ¶ Illud aūt sciendū est ꝙ in quibusdaz ecclesijs in die natalis dñi dyaconi vesperis finitis in honorez btī stephani q̄ eximi⁹ dyacon⁹ fuit in tripudio cōuenientes cantant antiphonā de sctō stephano: ⁊ sacerdos dicit collectā. Nocturnos aūt ⁊ officiū crastinū celebrant ⁊ benedictōes sup̄ lectiones dant: qđ tñ facere nō debēt. Et eodēmodo faciūt sacerdotes in festo btī stephani in vesperis ī honorem sancti iohāis: q̄r ipse sacerdos fuit. ⁊ pueri in festo scī iohānis ad honorē innocentiuz. Subdyaconi vero faciūt festū in quibusdā ecclesijs in festo circūcisionis: vt ibi dictū est. in alijs in epiphania. ⁊ etiaz in alijs in octaua epiphanie: qđ vocant festū stultoꝝ. Quia eñ ordo ille antiquitus īcertus erat. nam in canonibus antiq̄s. extra de eta. ⁊ quali. a multis. qñq̄z vocat̄ sacer. ⁊ qñq̄z nō: ideo subdyaconi certum ad festādum non habent diem ⁊ eorū festum officio celebratur cōfuso.

¶ De apostolis. Rubrica.

Apostolus grece interpretatur missus latīe: inde apl̄i dicti sūt: q̄r a xp̄o missi fuerunt euangelizare ꝑ vniuersū orbē. ¶ Sane eccl̄ia in cōi de apl̄is solēnizat ⁊ canit ī matutinis. Ecce mitto vos ⁊c. quia omnes electi sunt simul a dño post sermonē ad eos factū in monte: sicut habetur in Math. ⁊ marco: qui vz electi sūt. xij. De quibusdā tñ facit eccl̄a officiū ꝓprium: sicut de btō petro ꝓpter p̄uilegium dignitatis. De btō paulo q̄uis nō sit de. xij. ꝓpter p̄uilegium p̄dicationis. De btō iohāne ꝓpter p̄uilegium amoris siue virginitatis. Et de beato andrea ꝓpter p̄uilegium crucis: quā ita ardēter p̄dicauit ꝯcupiuit ⁊ habuit. ¶ Per horas capl̄m illud. Jam nō estis hospites ⁊ aduene. Ephe. ij. ⁊ illud. Non vos me elegistis: qđ est ibidem. ⁊ illud. Beat⁹ vir qui suffert tētationem. Ja. i. c. ⁊ illud. Magnificauit eum in timore inimicoꝝ. Eccle. xlv. ⁊ illud. Statuit illi dñs testamentū sempiteruū. ibidem. ⁊ illud. In fide ⁊ leuitate illius sanctū fecit illum. ibidem. ⁊ illud. Ibant apostoli gaudentes. Act. v. ⁊ illud. Nam quos p̄sciuit ⁊ p̄destinauit cōformes. Ro. viij. ca. ⁊ illud. Corpora sanctorū in pace sepulta sunt. Eccle. xliiij. c. ⁊ illud. Nō esurient neq̄z sitient ampli⁹. Apo. vij. c. ⁊ illđ. Nos insensati vitam illoꝝ. Sapi. v. ca. ⁊ illđ Ipso summo angulari lapide xp̄o iesu. Eph. ij. ca. Habent aūt vigilias ⁊ octauas: q̄r si cōpatimur ⁊ cōregnabim⁹: de hoc dictū est in q̄rta parte sub q̄rta feria tertie hebdomade aduentus. Instantia tñ est de beato iohāne euāgelista quo ad ieiuniū qđ ꝯtingit: tum quia vt dicunt q̄dam nō fuit martyr nisi aīo: tum ꝓpt̄ festū sancti stephani qđ est in vigilia festi eius ¶ In vigilijs apl̄oꝝ dicit̄ epl̄a. Benedictio dñi sup̄ caput ei⁹. Prouer. xv. ca. ⁊ Eccle. xlv. ca. Item illa. Per man⁹ aūt apl̄oꝝ fiebant signa ⁊ ꝓdigia. Act. v. ca. Et euangeliū. Ego sum vitis vera. Jo. xv. ca. In festis vero apl̄orum dicit̄ epl̄a. Jam nō estis hospites ⁊ adue

ne.Ephe.v.ca.Itē illa.Hi sunt viri mie.Eccle.xliiij.Itē illa.Scimus qz diligentib⁹ deū. Ro.viij.c.Itē illa.Bñdict⁹ deus ⁊ pater dñi nostri iesu xpi.Ephe.i.c.Itez illa.Spectaculuz facti sum⁹.ad coꝛint.b.iiij.ca.Itē illa.Unicuiqz vestrū data est.ad ephe.iiij.Itē alia.Ego vos elegi.Jo.xv.Itē illud.Uenite ad me omēs q̄ laboꝛatis.Mar.xl.c.Euangeliū vero.Hoc est p̄ceptū meū vt diligatis inuicē ⁊c. Jo.xv.ca.⁊ illud.Hoc mādo vobis qđ est ibidem.Itē illud.Ecce ego mitto vos.Matb. x.c.Itē illud.Facta est ⁊tentio inter discipulos iesu.Luc.xxij.c.Itē illud.Designauit dñs ⁊ alios.Luc.v.c.Itē illud.Ego sum vitis vera.Jo.xv.ca.Itē illud.Dixit simō petr⁹.Matbei.xix.c.Postcōio.Amē dico vobis ꝙ vos q̄ re.Matb.xix.c.Itē illa.Vos q̄ secuti estis me:q̄ est ibidē.¶ Et nota ꝙ tres apli legunt tñi vnī fuisse rome.s.petrus:paulus:⁊ iobannes.⁊ tres euangeliste.s.iobānes:marc⁹ ⁊ Lucas.¶ Notandū est etiā apl̄os siue xpi discipulos nō ideo tñi fuisse passos:qz p̄dicabant de xpo:sed qz ip̄m deificatū aiebāt sine romanoꝛ auctoꝛitate qđ ipsi pbibuerant.Ecclesia olim statuit fieri cōiter festū de oib⁹ apl̄is Ia len.maij:vt dictū ē in.vi.pte sub festo apl̄oꝛ philippi ⁊ Jacobi. ¶ De euāgelistis.R.

POst apostolos ecclesia veneraꝛ etiam euangelistas q̄ nō tñi p̄dicauerūt:sz etiam euangelia scripserūt.Legitur esti in Gen.iiij.ca.ꝙ fluui⁹ egrediebaꝛ de loco voluptatis ad irriganduz paradisiuz q̄ diuidit in quattuoꝛ capita.s. physon:geon:tygrin:⁊ eufratē.¶ Sane allegoꝛice fluuius ille euangelica p̄dicatio est q̄ a xpo ꝓcedit:a quo generaliter oīs voluptas emanat.Uenite inquit ad me omēs q̄ laboꝛatis ⁊ onerati estis:⁊ ego reficiā vos:⁊ inuenietis requiem aiabus vestris.Jugū esti meū suaue ē: ⁊ onus meuz leue.Gustate ⁊ videte qñi suauis est dñs btūs vir qui speraꝛt in eo.¶ Recte aūt hec p̄dicatio fluuio cōparatur:tū qua reficit ablut ⁊ fecūdat:tum qz fluui⁹ dicit aqua fluens.⁊vt salomon ait.Aqua ꝓfunda verba ex oze viri ⁊ toꝛrēs inundās:est fons sapie qui tam longe lateqz defluxit vt mūdum repleuerit vniuersum.Juxta illud.Euntes in vniuersuz mundū ⁊c.quapꝛopter in oēm terrā exiuit sonus eoꝛ:⁊ in fines oꝛbis terre verba eoꝛuz. Hoc irrigat paradisum.i.fecūdat ecclam.iuxta illud qđ dicit apostolus.Ego plantaui.apolo rigauit.deus aūt incrementū dedit.Hic est esti fons oꝛtoꝛ:puteus aquaꝛ viuentiū q̄ fluūt impetu de libano.Fluui⁹ autē iste in q̄tuoꝛ capita diuidit:qz p̄dicatio iesu xpi in q̄tuoꝛ euāgelia deriuaꝛ.nam lz scripserint multi euāgelia:qz luca testante multi conati sunt oꝛdinare narrationē reꝝ q̄ in nobis completa sunt:tñi nō nisi quattuoꝛ recepta sunt ab ecclesia:vz:Matbei:Marci:Luce:⁊ Jobannis: qđ vtiqz factuz est quadruplici rōne.Pꝛio ad ostendendū duoꝝ testōꝝ cōcoꝛdiā.sicut esti in vete.te.vn⁹ fuit legislatoꝛ.s.moyses ⁊ quattuoꝛ maioꝛes ꝓphe.s.Isaias:Hieremias:Ezechias:⁊ Daniel.⁊ duodecim minoꝛes ꝓphete ⁊ multi sapientes.s.Job:Dauid:Salomō ⁊ Jesus syrach.ita ⁊ in nouo testō vnus fuit legislatoꝛ.s.Ebristus:⁊ quattuoꝛ euangeliste: duo decim apl̄i:⁊ multi alij doctoꝛes:vt Hieronymus:Augustinus:Ambꝛosi⁹:⁊ gregoꝛi⁹ vt p̄ hoc ostendatur:quaꝛ rota cōtinet in medio rote:⁊ duo cherubin se respiciunt versis vultibus in ꝓpiciatoꝛiū.Secūdo ꝓ ministerio quadrige aminadab:de qua sponsa in canticis dicit.Ana mea turbata est ꝓp̄ q̄drigas aminadab.Aminadab esti interꝓetaꝛ spōtaneus dñi.hic est xp̄us qui fact⁹ est homo.oblatus est:qz ipse voluit.hui⁹ quadriga est euāgelica doctrina p̄ quā eius fama p̄ mundū vehitur vniuersum:cuius quattuoꝛ rote sunt dicti quattuoꝛ euangeliste.ꝓpter hāc quadrigam sponsa.i.ecclesia saluāi doloꝛe turbaꝛ ad penitentiam.Tertio ad designandū liberatiōez gñis būani a moꝛte q̄drifica.i.a trāsgressione quadruplici.ꝓma trāsgressio fuit mādati i paradiso.scōa legis naturalis.tertia legis scripte.q̄rta euāgelij.vel poti⁹ pctī fragilitatis p̄ impotentiam:simplicitatis p̄ ignoꝛantiam:securitatis per negligentiam.malignitatis p̄ inuidiam.His esti quattuoꝛ modis peccandi anima moꝛitur ⁊ separatur a deo.Quarto ꝓ ministerio foꝛme quadrige:sicut enim in cete

ras formas quadratus: sic iter ceteras doctrinas euangeliuz solidius ꝛ stabilius pseuerat. nam illud vndiqz stat: et ideo legit̄ Apoc. xxi. ca. ꝙ ciuitas in quadro posita est. ꝛ istud pro pter stabilitatem appellat̄ eternuz: per cuius gratiam bō quadrat̄ in moꝛib⁹: ꝛ in ✠tutibus solidatur. Cetez istoꝛ potius q̄ aliox euangelia recepta sunt: tū qz ipsi diligenti⁹ ꝛ apti⁹ historiam euangelicā descripserūt: tū qz iz ali quādo varia seu diuersa nunq̄ tñ cōtraria seu aduersa scripserunt: tum qz isti q̄ttuoꝛ aialiuz figuris ī visione Jo. et Ezech. p̄figurati sunt. Ezech. i. c. Matheus per boꝛem: eo ꝙ ei⁹ intentio p̄cipue circa scribendā xp̄i humanitatē versatur. Unde eius liber ab humana christi natiuitate sumit exoꝛdium. Liber inquit gñationis iesu christi ꝛc. Marcus per leonem in deserto rugientē: eo ꝙ eius intentio p̄cipue circa describendam eius resurrectiōez p̄sistit. Unde eius euangeliū antonomatice in die resurrectōis legitur. Dicit̄ aūt ꝙ leo rugitu maximo tertia die suos excitat catbulos: ita ꝛ deus pater īmēsa potētia sua filiū suū tertia die suscitauit. vnde et Marc⁹ ab exclamatōe incipit. s. a p̄dicatōe Jobānis in deserto clamātis ꝛ dicentis. Uox clamātis in deserto. Et scias ꝙ Marcus fuit longo naso: subducto supcilio: pulcher oculis: calu⁹: barba ꝓlixa: habitudinis optime: etatis medie: canos aspsus. Lucas per vitulū eo ꝙ p̄cipue circa describendā christi passionem ei⁹ intentio ✠satur. in q̄ xp̄s se obtulit hostiā deo patri: idez ipse sacerdos et hostia. Uitulus em̄ erat hostia sacerdotal̄. vñ a sacerdotio incipit dicēs. Fuit in dieb⁹ herodis regis iudee sacerdos quidā ꝛc. Johannes per aquilā: qz ceteris cū dño gradientib⁹ ipse in celum ad describendā xp̄i diuinitatem volauit dicens. In p̄ncipio erat. ꝛ deꝫ erat verbum. Jn medio eccl̄ie aperuit os ei⁹. Eccle. xv. c. ꝛ illud. Cibauit illū dñs pane vite et intellect⁹. ibidem. et illud. Jocūditatem ꝛ exultatōem thesaurizauit: qđ est ibidez. Dia rñsoria sumpta sunt de Ezech. Primū est de visione dei. s. vidi p̄iūctos ꝛc. ¶ Jn laudib⁹ ✠o babeb̄ de ministerio p̄dicatōis eoꝝ. Dilecti deo ꝛ hoib⁹ ꝛc. Eccl. xlv. c. ¶ Introit⁹ misse ꝓpe ē. Os iusti meditabit̄ sapiaz. Tū iobānes euāgelista hz introitū ꝓprium ꝓpt̄ p̄uilegiū amoꝛis ꝛ digni-

telligas: imagina aliqđ animal habens caput quadratum: et in qualibet superficie imagina vnaz faciem: vz a parte anteriori faciē bouis a dextris: faciem leonis a sinistris: faciem vituli a parte posteriori: faciez aquile a supioꝛi. Qz ✠o facies aquile super alias eminebat ꝓpter colli lōgi ꝓductionē: iō ꝺz ꝙ erat desup. Qđlibet etiā bouū habebat quattuoꝛ alas. de pe. di. ij. pēnata. Finge essi qđlibz aīal quasi quadratum. in quadrato sunt quattuoꝛ anguli: et in quolibz angulo erat vna ala. Quoꝛo hi q̄ttuoꝛ significati sunt p̄ p̄dicta q̄ttuoꝛ flumīa: p pbitson Jobannes. p gyon Matheus. per tygrin Marcus. per eufraten Lucas. Sic esti clare ꝓbat Jnnocētius tertiꝰ de euāgelistis ī sermone. Sunt etiā significati per q̄ttuoꝛ annulos arce qui aurei et rotūdi erant. Jn auro claritas. in rotūditate q̄ initio caret et fine: designatur eternitas. ipsi em̄ eternā xp̄i claritatem et clarā eternitatem describūt. per duos annulos a sinistris duo euangeliste. scz Matheus ꝛ Jobānes: qui ab ipso xp̄o fuerūt edocti significatur. Quidā tñ per duos annulos a sinistris Matheū ꝛ Jobannē q̄ adhuc passibili et mortali adbesērāt accipiūt. per duos a dextris Marcū et Lucam: qui post ascēsionez ei iam facto īmortali et impassibili adbesērūt accipiūt. per sinistrā em̄ mortalitas. per dextrā īmortalitas designat̄: ſm illud. Leua ei⁹ sub capite meo et dextra illius amplexabitur me. Et ꝓpter hāc cām in picturis eccl̄ie ꝓ Paul⁹ ad dextrā: ꝛ Pe. ad sinistrā statuūtur saluatoꝛis. ꝛ i bulla papali caput pauli a dextris crucis et caput petri a sinistris. ¶ Sane ī q̄busdā eccl̄iis ātiphōa ad magnificat ī eoꝝ officio ē. Ecce ego Jobānes vidi ostiū aptū ī celo ꝛc. Apo. iiij. ¶ Per boꝛas aūt ꝺz capl̄z. Jn medio eccl̄ie aperuit os ei⁹. Eccle. xv. c. ꝛ illud. Cibauit illū dñs pane vite et intellect⁹. ibidem. et illud. Jocūditatem ꝛ exultatōem thesaurizauit: qđ est ibidez. Dia rñsoria sumpta sunt de Ezech. Primū est de visione dei. s. vidi p̄iūctos ꝛc. ¶ Jn laudib⁹ ✠o babeb̄ de ministerio p̄dicatōis eoꝝ. Dilecti deo ꝛ hoib⁹ ꝛc. Eccl. xlv. c. ¶ Introit⁹ misse ꝓpe ē. Os iusti meditabit̄ sapiaz. Tū iobānes euāgelista hz introitū ꝓprium ꝓpt̄ p̄uilegiū amoꝛis ꝛ digni-

tatis vꝫ. In medio ecclesie aperuit os ei⁹ ⁊c. qz ipse nō tm̄ fuit euāgelista sꝫ etiā ꝓpha: qđ pꝫ in principio libri Apoc. vbi dr. Btūs q̄ legit et qui audit v̄ba ꝓphetie sui⁹: et seruat ea q̄ in ea scripta sunt. ¶ Notandū tm̄ est q̄ iste introitus ꝓpter priuilegiū ꝑdicatōis secūdario ꝓpetit Augusti. Bre. ⁊ alīs expositorib⁹. ¶ Epistola in q̄busdaz ecclesiis est de figura q̄ttuor aialiū. Ecce ego Jo. vidi ostiū apt̄ū. Apoc. iiij. ca. Alie ecclesie dicūt illā. Ezec. i. c. Sil'itudo vult⁹ ⁊c. ¶ Respōsoriū est. Beat⁹ vir q̄ timet dñm ⁊c. v̄sus est. Notēs in terra erit semē ei⁹ ⁊c. qđ intelligit̄ de semie v̄bi dei ⁊ bonoꝝ opibus. Sequit̄. Generatio rectoꝝ bñdicet̄: qz euāgeliste generāt filios dei qui bñdicuntur. ¶ Alla ī quibusdā ecclesiis est. Ad syon dicet ecce assum. et hierusalē euāgelistā dabo. Isa. xli. c. In alīs vero ecclesiis dr alla. Beat⁹ vir. Euangelium est. Designant dñs et alios septuagīta duos discipulos. Luc. x. c. Et sequitur. Et dicebat illis. Messis quidem multa. oparij v̄o pauci. xx. di. in nouo. Offertoriū ē. Posuisti dñe sup caput ⁊c. Postcōio ē. Magna est gl'ia ei⁹ in salutari ⁊c.

¶ De martiribus. Rubrica.

Martyr grece dicitur testis latine. martyres enim testes sunt q̄ xp̄s passus est pro oib⁹ et ipsi ꝓ xp̄o. ¶ Sane solus beat⁹ Laurēti⁹ inter martyres vigiliaz bz ⁊ octauā ꝓput sub ei⁹ festo dictum est. oēs essi martyres singulares habēt cōia officia exceptis stephano: laurētio: iobā ne baptista: et alīs quibusdaz. Et est introit⁹ ad missaz. Gl'ia ⁊ honore coronasti eū dñe: vl' Sapia sctoꝝ. Eccl'. xlviij. c. vel Judicabūt sancti. Sap. iij. c. vel Sacerdotes dei. Dan. iij. vel' Letabitur iust⁹. ¶ Ni tm̄ in paschali tpe bñt aliud officium eo q̄ in illo tempore opꝫ q̄ frequēter repetat̄ alla ꝓpter gaudiū resurrectionis: ⁊ tunc est introit⁹. Protetisti me a puentu malignantiū ⁊c. et qz corona debet̄ eis tanq̄ victoribus: adeo sepe fit mentio de corona. vñ stephanus interptatur coronat⁹. Epla v̄o qñ q̄z dr ꝓ vno martyre. Just⁹ corruit. Eccl'. xxxix. capi. qñq̄z illa. Beat⁹ hō qui inuenit sapiaz. ꝓ uerbi. iij. c. qñq̄z. Justoꝝ aie. Sap. iij. ca. qñq̄z illa. Justus si morte poccu. que est ibidez. iij. ca. qñq̄z illa. Beat⁹ vir q̄ in sapia. Eccl'. xxiij. ca. ⁊ xv. qñq̄z illa. Bñdict⁹ de⁹ ⁊ pr̄. ad Cor. i. c. qñq̄z illa. Memor esto. ij. ad Thimo. ij. c. quādoq̄z illa. Nemo militās que ē ibidē. quādoq̄z illa. Beat⁹ vir qui inuent⁹ est. Eccl'. xxxi. ca. qñq̄z illa. Benedictio dñi sup caput. Prouerbi. xxvi. c. qñq̄z illa. Stabūt iusti. Sap. v. ca. Euangeliū vero dr qñq̄z. Si q̄s vult post me venire. Matb. xvi. c. quādoq̄z illō. Si q̄s venit ad me. Lu. xiij. quādoq̄z illud. Nisi granuz. Jo. xij. ca. quādoq̄z illud. Nolite arbitrari. Matb. x. quādoq̄z illud. Nibil opertū. qđ est ibidem. quādoq̄z illud. Si q̄s venit ad me et nō odit. Lu. xiiij. c. ¶ Pro pluri⁹ v̄o martyrib⁹ dr qñq̄z epla. Lingua sapientū. proverb. xv. c. quādoq̄z illa. Bñdict⁹ deus ⁊ pater domini. ihesu xp̄i. i. pe. i. c. quādoq̄z. Justoꝝ anime. Sapi. iij. c. qñq̄z. Rememoramini ꝑstinos dies. Hebre. x. quādoq̄z. Sci p fidez. Hebreo. xi. ca. qñq̄z. Expectatio iustoꝝ leticia. Prouerbi. xi. c. qñq̄z. Ni sunt viri. Eccl'. xliij. c. quādoq̄z. Absterget deus. Apoc. vij. quādoq̄z. Reddet deus. Sap. x. qñq̄z. Justi aūt in ppetuū viuēt. Sapi. v. c. qñq̄z. Quis sepabit nos a charitate xp̄i. ad Ro. viij. ¶ Alla est. Ni sunt due olive. Apo. xi. ca. Euangeliū v̄o quādoq̄z dicit̄. Cuz audieritis plia. Luc. xxi. quadoq̄z. Descēdens ibus de monte. Luc. vi. c. quandoq̄z. Videns ibs turbas. Matb. v. quandoq̄z. Egrediente iesu de tēplo. Matb. xij. ca. quādoq̄z. Attendite a fermēto phariseoꝝ. Luc. xij. c. qñq̄z illud. Sedente ibu super montem oliueti. Matb. xxiij. c. quādoq̄z illud. Ve vobis qui edificatis. Luc. xij. quādoq̄z illō. Qui vos audit. Luc. x. c. quādoq̄z illud. Cōfitebor tibi pater. Matb. xxvi. ¶ Dicitur postcōio. Amē dico vobis qđ vni. Matb. v. c. quandoq̄z. Et si coram bomibus. Sapi. iij. c. quandoq̄z. Qui cūq̄z fecerit. Matb. xij. quandoq̄z. Dico autē vobis. Matb. x. ca. quandoq̄z. Signa autē. Marci vlti. ca. et quādoq̄z. Multitudo. Luce. vi. c. ¶ In nocturnali vero officio primum respōsoriū est. Iste sanctus pro lege dei sui certauit vsq̄z ad mortem ⁊c. et est quinti toni. quia petulantia quinq̄z sensuuz fuit mactata

in eis. In tempore vero paschali ꝑmum rñsoriuz est. Beatus vir q̄ metuit dñm. ⁊ est octaui toni ꝓpter octauā q̄ significat glām resurrectionis: quia vero sancti martyres in tolerādis tormentis se habuerunt ꝓstanter: ⁊ ꝓstantia a solo deo est: ideo illud responsoriū. Ove neranda martyrū ⁊c. cantat ꝑ eis: ⁊ est quinti toni: quia martyres quinq̄ sensus deo immolauerūt. De martyribus etiā cantatur illud rñsorium. Fulgebūt iusti ⁊ tanq̄ scintule in arūdineto discurrēt iudi. na. ⁊ reg. in eternū ⁊c. Sapien. iij. ca. ⁊ est sensus. Justi fulgebūt in futuro diuersis beatitudinibus: prius tamē in boc seculo discurrent. i. per diuersas mūdi partes cursitando diuina verba aliis annūciabūt. ⁊ ꝫ faciūt more scintillaz discurrentiū ꝑ arundinetum. sicut effi scintille vel fauille ignis arundinetum. i. materiā fragilem arundinū atterunt ⁊ annibilant: sic ⁊ sancti sua ꝓdicatiōe ignita. id est diuino igne accensa: vitia q̄ respectu fortium virtutuz fragilia sunt destruent. Judicabunt. i. ꝺñabunt nationes. i. illos qui in peccatis suis permanserunt. ⁊ regnabunt in eternum. i. in eternitate cum deo recipient immortalitatem ⁊ impassibilitatem ceteraſq̄ virtutes. ¶ Rursus in bis verbis exprimitur stola carnis quam sancti recipient que cōsistit in q̄tuor. s. in charitate: subtilitate: agilitate: ⁊ impassibilitate. Nam fulgebūt clari ⁊ tanq̄ scintille subtiles in arundineto discurrēt agiles: ⁊ regnabit ꝺñs eoz in perpetuū: ⁊ ipsi cū domino impassibiles. Nam absterget deus omnē lachrymam ab oculis sanctoz ⁊c. imo exultabunt in gloria ⁊ de. in cubilibus suis: quod ad stolam spiritus refertur quam etiam recipiūt sancti. ¶ Et nota q̄ arundinetuz est locus in quo sunt multe arundines siue canne sicut in paludibus: flante autem austro ex assidua cōfricatione arundinum ignis accenditur: scintille vndiq̄ aduolant ⁊ accenditur arundinetum quod allegorice contingit in sanctis. De martyribus etiam cantatur. Circuierunt in melotis. hebreoruz. xi. quasi dicat in petra. Melota est vestis facta de pillis vel de pelle cuiusdam animalis: quod melota vocatur siue taxus. Est enim habitus necessarius ad exercitia operis. ¶ Per boras etiam dicitur capitulum illud. Beatus vir qui suffert. iaco. i. ca. ⁊ illud. Beatus vir qui inuentus sine macula. Eccle. xxvi. ca. Et illud. Beat⁹ vir qui in sapientia morabitur. Eccle. xiiij. ⁊ illud. Justoz anime. Sapien. quinto ca. ⁊ illud. Justi autē. ibidem. ⁊ illud sancti per fidem. Hebre. xi. ca. ⁊ illud. Potuit enim transgredi ⁊ nō est transgressus. Eccle. xxvi. ca. ⁊ illud. Corona aurea super caput eius. Ecclesia. xlv. ⁊ illud. Stolam iocunditatis induit. ibidem. ibi tamen dicitur stola glorie. ⁊ illud. Sancti ludibria ⁊ vbera. Hebre. xi. ⁊ illud. Tanq̄ aurum in fornace. Sapien. iij. ca. ⁊ illud. Hi sunt qui venerūt de tribulatione. Sapien. vij. ca. ⁊ illud. Non esurient neq̄ sitient. ibidem. ⁊ illud. Justi tulerunt spolia impioz. Sapien. x. ca. ⁊ illud. In bonis iustoz exaltabitur ciuitas. Proverbiorum. xi. ca. ¶ Illud etiam sciendum est q̄ ecclesia celebrat festum quoruūdam martyruz veteris testamenti: prout dictum est in festo machabeorum.

¶ De confessoribus. Rubrica.

Confessores dicuntur laudatores: lz autē tā martyres q̄ virgines q̄ etiam omnes sancti veri sunt xpi cōfessores. Martyres tamen quia in irascibili vincunt: transcendunt ⁊ suplucrant speciale vocabulum Martyrū ⁊ virgines q̄ vincunt incōcupiscibili nomen virginuz. ⁊ doctores quia alios superant in rationabili doctoruz. hinc est q̄ martyres ⁊ virgies ⁊ doctores aureola decorabuntur. Sane cōfessores distinguntur in episcopos ⁊ presbyteros. De episcopis dicit introitus. Statuit. Ecclesia. xlv. c. Et epistola. Ecce sacerdos magn⁹. Eccle. xliij. ipsi essi sunt magni sacerdotes. Et illud de episcopis dicitur. Inueni dauid seruz meum. oleo sancto meo vnxi eum: quia nō tñ vncti fuerunt in baptismo: ⁊ in confirmatione ⁊ ordinatione in presbyteros: sed etiā in cōsecratione in episcopos vt habeant misericordiam superfluentem. ⁊ officia illa que incipiunt sacerdotes ꝓprie competunt episcopis: cetera sunt cōmunia. ⁊ plura sunt respōsoria octaui toni: quia afflixerunt ⁊ crucifixerunt carnez

suam cum vitijs ⁊ cōcupiscētijs propter octauas resurrectōis. ¶ Rursus de confessoribus dicitur quandoqꝫ epistola. Dilectus deo. Eccle.xlv.ca.quandoqꝫ. Testificor coraꝫ deo.ij. ad thimo.iiij.quandoqꝫ. Plures facti sunt sacerdotes.ad hebreos.vij.ca.quādoqꝫ. Dedit dominus confessionez. Eccle.xlvij. capitulo. quandoqꝫ. Justus cor suum: que est Ecclesi. xxxi.capitulo.quandoqꝫ. Sapiētia laudabit animam. Eccle.xxiiij.ca.qñqꝫ Justum deduxit dominus. Sapien.x.capitulo. quandoqꝫ. Doctrinis varijs. Ad hebreos.xxiij.capitulo. quandoqꝫ. Ego enim iam delibor.ij. thimot. iiij.capitulo. Alleluia. Just⁹ germinabit. Isa. xxxv.capitulo. Euangelium vero dicitur quādoqꝫ. Sint lumbi vestri precicti. Luc.xij.quādoqꝫ. Uigilate. Math.xxiiij.quandoqꝫ. Homo quidam peregre. Math.ij.capitulo. quādoqꝫ. Uidete ⁊ vigilate. Mar.xiij.capitulo. quandoqꝫ. Homo quidam nobilis. Luce.xix. capitulo.quādoqꝫ. Nemo accendit lucernaꝫ. Luce.xi.quandoqꝫ. Uos estis sal terre. Mathei.v.capitu.quandoqꝫ. Nolite timere pusillus grex. Luce.xij.capi. ¶ Postcōmunio est. Quinqꝫ talenta. Math.xxv.⁊ quādoqꝫ. Fidelis seruus. Math.xxiiij.ca.⁊ Luc.xij. capi. ¶ Per horas vero dicitur capl'm illud. Ecce sacerdos. Eccle.xxiiij.ca.⁊ illud. Benedictionem oīm gentium.quod est ibidē.⁊ illud. Cognouit eum.ibidem.⁊ illud. Justum deduxit. Sapien.x.capitulo.⁊ illud. Justus cor suum Eccl'.xlv.c.⁊ illd. Magnificauit eū ī ꝯspectu regū. Eccl'.xlv.cap.sed ꝙ hic dr̄. Magnificauit: dicitur ibi glorificauit.⁊ illud. Labia sacerdotis custodiunt. Malach.ij.capitu.⁊ illud. Non est inuentus similis illi. Eccle. xxiiij. ca. ⁊ illud. Fungi sacerdotio ⁊ habere laudē. Ecle.xlv.ca.⁊ illud. Talis decebat vt esset nobis pontifex.ibidem.⁊ illud. Collaudabunt multi sapientiam eius: ⁊ vsqꝫ in seculum non recedet memoria eius. Ecclesiasti.xxxi.ca.⁊ illud. Honestauit illum in laboribus. Sapien.x.c. ⁊ illud. Custodiuit illuꝫ ab inimicis: quod est ibidem. ¶ Illud autem notanduꝫ est ꝙ si plura festa in eadem die concurrant illius qui inter eos maioris erit nominis officiuꝫ celebratur: de hoc dictum est in prohemio hu⁹ partis

¶ De virginibus. Rubrica.

Officiuꝫ matutinale virginum maxima ex parte sumit̄ de psalmo epithalamico: scilicet eructauit cor meuꝫ: in quo agitur de laudib⁹ sponsi ⁊ sponse. virgines enim sunt sponse christi: q̄ sequūtur agnum quocunqꝫ ierit in corpore et in anima ꝓpter integritatem corporis ⁊ anime. Notandum autem est ꝙ illud respōsoriū quod est de sponso.s. Audiui vocē de celo ⁊c. quod in quibusdam ecclesijs dicitur: est primi toni: quia vnicus est sponsus, animarum christi.⁊ sumitur de Matheo.xxv.capitulo. illud vero quod est de contēptu mundi.s. Regnum mundi: ⁊ omnem ornatum seculi contēpsi ⁊c. est quinti toni quia ibi ostenditur conculcatio quinqꝫ sensuum. De virginibus enim cantat̄ illud. Fulcite me floribus.canticoꝝ.ij.capitulo: quod expositu est in quinta parte sub titu. de sexta. In quibusdam ecclesijs dicunt versiculum de virginibus illum. Elegit eam deus ⁊ preelegit eam.sed alij rectius considerātes ꝙ sola beata virgo maria preelecta est in honorem eius tantū dicunt illū: ꝓ alijs vero virginibus dicunt. Elegit eaꝫ deus ⁊ dilexit eā. ¶ Per horas etiaꝫ dicitur capl'm illud. Qui gloriatur.p̄me corinthios.ij.c.⁊ p̄me corīthi. x.ca.⁊ illud. Emulor enim.i.corīth.xi.⁊ illud. Sapientia vincit. Sapien.octauo. Et illud. Memorati sunt dñe mīe tue. Eccl.quinquagesimop̄mo capl'o. Et illud. Liberasti me a ꝑditione.ibidez: ⁊ illud. Accinxit fortitudine lūbos suos. ꝓuerbioꝝ.xxxi.capitulo. In officio misse si sit virgo ⁊ martyr proprium officium est. Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum ⁊c. Alia cōmunia sunt: excepto ꝙ de beata agatha dicitur introitus. Gaudeamus omnes in domino: pro eo ꝙ ipsa excellēter letissima venit ad passionē: sicut de ea scriptum est. Agatha letissime ⁊ glorianter ibat ad carcerem: ideo eius leticie nostram leticiā sociamus: ⁊ cum ea in domino cōgaudemus. ¶ De beata etiam agnete officium misse est. Me expectauerunt.rō quare.pōt ex ei⁹ legēda hr̄i. Et nota ꝙ de virginib⁹ dr̄ qñqꝫ epl'a.

Confitebor tibi dñe. Eccle.li.ca. quandoqꝫ. Qui gloriatur.scda ad Cori.x.qñqꝫ. Domie deus me⁹ exaltasti. Eccle.ij.qñqꝫ. Sapia laudabit aiaꝫ.s. Sap.xxiiij.qñqꝫ. Sapiētia vincit maliciā. Sapi.viij.qñqꝫ de virginib⁹.i.ad Corin.vij.qñqꝫ. Dñs possedit me. Prouerb. viij.c. Alleluia ⁊ postcōio. Quiqꝫ prudentes. Math.xxv.c. Euangeliū quādoqꝫ dr. Sile est regnū celoꝝ thesauro abscondito in agro. Math.xxiiij.capi.quandoqꝫ. Simile est regnum celoruꝫ decez virginibus. Math.xxv. capitulo.

¶ De festo ⁊ officio dedicationis ecclesie. Rubrica.

Quoniā i parte prima dictū est qualiter ecclia dedicanda sit: Restat vt hic aliq̄ de officio qd̄ in festo dedicationis ecclesiaꝝ dicitur subijciamus. Festum ergo illud solēniter ab ecclesia celebratur: de quo in Johanne habetur: facta sunt encenia.i. festa dedicatōnis in hierosolymis: et iesus ambulabat in templo in porticu salomonis. ad ꝯfirmationē illius festiuitatis, de ꝯse.di.i.solennitates. Et dicitur portic⁹ salomonis: quia salomon solebat ibi orare: ⁊ ibi orauit in die dedicatōis. Hoc etiam festuꝫ in veteri testō fiebat. vnde legūtur in p̄mo libro Macha.iiij.c. Elegit iudas machabe⁹ sacerdotes sine macula ⁊ mundauerūt sancta. Ecclesia eñi militans pōt mundari: sed nō triumphans. Et augustin⁹ dicit in omelia sup predicto verbo. Facta sunt encenia. Illum diem quo templuꝫ dedicatū est iudei solēniter celebrāt. Celebrauerūt aūt iudei encenia octo diebus. quare videtur ꝙ nos similiter festuꝫ dedicatōis debemus octo dieb⁹ solēnizare: vt in predicto.c.solēnitates.§.i. Sed miꝝ est quare octo dieb⁹ celebrauerūt encenia cuꝫ pascha et cenophegiam non celebrauerint nisi per septem dies tm̄: vt de ꝯse.di.i.§.i. Ad hoc est respōsio: qr̄ hec festiuitas spāliter significat eternam dedicationem in qua ecclesia illa scꝫ anima sancta ita deo dedicabitur id est copulabitur: vt nō possit ad alios vsus transferri quod erit in octaua resurrectionis: ⁊ ideo in nouo testamento habet hoc festum octauas. ¶ Hec ecclesia construitur in baptismate et in doctrina et in penitentia. hic enim auditur securis ⁊ omnis generis ferramentuꝫ.i. omnia genera flagellorum et disciplinarum scilicꝫ in hac ecclesia militante que per tabernaculum moysi significatur. Tabernacula enim militantium sunt. Templum vero illud salomonis significat ecclesiam triumphantez in qua hec nō audiuntur. ¶ In matutinali officio dicuntur illi psalmi in quibus fit mentio de portis que specialiter sunt timor et amor sicut habet in psalmo illo. Domini est terra: ibi. Attollite portas principes vestras ⁊c. Item illi in quib⁹ fit mētio de altari sicut ī psalmo illo. Judica me de⁹ et discerne ⁊c. Item illi in quibus fit mētio de ciuitate vt sunt illi. Deus noster refugium ⁊c. et magnus dominus noster. Item illi in quibus fit mentio de atrijs et de portis vt sunt illi. Quā dilecta tabernacula. Fūdamēta eius in montibus sanctis. Sed queritur quare tūc dicitur psalmus ille. Domine de⁹ salutis mee. Ad quod quidam dixerunt ꝙ ideo quia ibi fit mentio de sepulchris: sed hec ratio non valꝫ: quia ibi non fit mentio de talibus sepulchris in quibus habitāt siue sepeliuntur corpora fidelium iuxta ecclesiam: sed de sepulchris malorum. vnde dicimus ꝙ dicitur ille psalm⁹ eo ꝙ est psalmus penitentialis. et specialiter ibi de oratōe habetur que in ecclesia faciēda est. Unde ibi dicitur. Intret oratio mea in cōspectu tuo. Dicit autem dominus de ecclesia. Domus mea domus orationis vocabitur. Octauus vero psalmus est. Qui habitat in adiutorio altissimi id est in ecclesia: quia ibi dicitur. Altissimuꝫ posuisti refugium tuum: quia super omnes montes in vertice montiuꝫ fundata est ecclesia. Ultima vero antiphona scilicet ad Magnificat in vesperis est pax eterna: quia ad hoc celebratur dedicatio vt dedicemur et habeamus illam pacem eternam. ¶ Per horas autem dicitur capituluꝫ illud. Vidi ciuitatem. Apocalip.xxi.capitulo. et illud. Ecce tabernaculum. quod est ibidem. et illud. Unusquisqꝫ propriam mercedem. prime Corinthios tertio. et illud. Fundamentū aliud nemo potest ponere. ad Corin.iij.capi.

¶ Sane huic festo ꝯpetit ꝙ iacob vidit scha lā et angelos ascēdentes et descēdentes. i. totam ecclesiam vidit vna visione. et erexit lapidem. i. christum qui est lapis in summo. et est lapis angularis. et fundamentū qui oīa sustinet. Erexit inquā in titulū preconialez memorialez et triumphalē fundens oleuz desuper. Siquidem iacob. i. p̄latus fundit oleum sup lapidem. i. christum ad ostendendū ei⁹ charismata. et idē ꝓphetauit iacob dicens. Terribilis est locus iste: nō est hic aliud nisi dom⁹ dei et porta celi. vere domin⁹ est ī loco isto et ego nesciebam. Terribilis est eñ ecclesia demonibus ꝓpter dei similitudinez quā hz: et ꝓpter hoc ad missam est introitus. Terribilis est locus iste. Geñ. xxviij. Sequit̄. ⁊ vocabitur aula dei. hoc apposuit btūs Grego. de suo ꝓ eo ꝙ ibi paratus est de⁹ exaudire sicut dixit dñs Salomoni. iij. regum. xiij. Exaudiui oratōez tuā ⁊c. Quare autē terribilis sit oñditur ī versiculo. Dñs regnauit decorez induit. s. in mēbris suis: et ideo terribilis est ecclesia demonibus. ¶ In cōsecratōe v̄o altaris est ītroitus. Dicit dñs sermones mei. Isa. xix. ⁊. xvi. Epl̄a sumitur de Apo. xxi. Vidi ciuitatē sanctā hierusalē ⁊c. rñsoriū est. Locus iste. s. eccl̄ia materialis sanct⁹ est: qz sctīficata ē ad hoc vt ibi domin⁹ exaudiat p̄ces: et iō prestat orātib⁹ scītatem. Salomon eñ orauit vt dñs orantes ibi exaudiret: et dñs dixit ei. Exaudita est oratio tua. hoc eñ significatū est. iij. regū. viij. c. vbi salomō dedicato templo ait. Quicūqz orauerit in loco isto exaudies ī loco tabernaculi tui in celo: ⁊ cū exaudieris ꝓpiti⁹ eris. Alt̄a est in quibusdā ecclesijs. O ꝙ metuēdus est. Geñ. xxviij. c. Euangeliū vero est. Egressus iesus. Luc. xix. c. eo ꝙ ibi habetur. Hodie salus dñi huic facta est. In quibusdaz tamē ecclesijs legitur euangeliū de matheo in quo habet̄. Et non ꝓtuerūt subuertere domū illaz. Fundata eñ erat supra firmā petram. sequitur offertoriuz de verbis dauid in paralipomenō. i. vltimo ca. vel s̄m alios sunt v̄ba Salomonis. Dñe deus in simplicitate cordis mei let⁹ obtuli vniuersa hec. Obtulerat eñ sacrificia inestimabilia que significāt bonas opationes siue cogitatōes ⁊ bona desideria que inestimabilia sunt et numero ⁊ p̄cio. Sequitur postcōmunio. Domus mea ⁊c. Isa. lvi. ⁊ Mat. vij. ca. ¶ Nota ꝙ si festuz dedicatōis ecclesie occurrerit ī passione dñi: fit in sequēti hebdomada. si vero in festo ascēsionis: de ascensiōe fiet officiū: ⁊ officiū dedicatōis differt̄. Salomō eñ dedicauit tēplū duodecīa die mēsis: ⁊ decima die mensis occurrebat cenophegia. celebrauit aūt dedicationē tēpli per septē dies: et ꝓrogauit cenophegiā vsqz post dedicatōez.

¶ Finit liber septimus. Incipit octauus de cōputo et kalendario: et ꝑtinentibus ad illa. Pulcherrimus enim est liber iste et clericis ⁊ laicis necessarius valde.

Quoniam sicut ait btūs Aug. xxxviij. dist. que ipsis. Sacerdotes ꝯputuz scire tenētur. alioquī vix in eis nomē sacerdotis cōstabit. sub q̄ verbo noticiā cursus tēporis lune ac kalēdarij intelligim⁹: qm̄ ꝯputus est scientia certificādi tempus s̄m solis et lune progressum. Iccirco ad simpliciuz sacerdotum instructōem in hac octaua et finali parte de hoc aliqua claro ꝯpendio ꝑstringemus: ꝓut ad vsum ecclesie dignoscitur ꝑtinere. Dicitur aūt ꝯputus a ꝯputo tas. qz in ip̄o ꝯputando ꝓcedimus: nō quia in ipso ꝯputare doceamur. Et est duplex ꝯput⁹. s. astronomicus seu philosophic⁹: et vulgaris seu ecclesiastic⁹: sed de astronomico nil ad p̄sens. Vulgaris cōputus est scīa distinguendi tp̄s certa ratiōe: siue scīa tēporis discretiua s̄m eccl̄ie vsuz. ¶ Tempus v̄o prout hic sumitur est s̄m Tulium quedā quātitas anni: mensurni diurni seu alterius spacij. Vel tēpus est mora motus rerum variabiliū: cuius partes decez esse dicūtur. s. annus: mēsis: septimana: dies: quadrās: hora: punctum: momentū: vncia: ⁊ athomus. Annus ꝯtinet duodecim menses: ⁊ quinquaginta duas septimanas et diem vnam: et trecentos sexaginta quinqz dies ⁊ sex horas.

¶ Mensis ꝯtinet quattuor septimanas vel paulo plus. ¶ Septimana septē dies. ¶ Dies quattuor quadrantes. ¶ Quadrās sex horas. ¶ Hora quattuor puncta. ¶ Punctuz decem momenta. ¶ Momentuz duodecim vncias. ¶ Vncia quadraginta septem athomos. ¶ Athom⁹ indiuisibilis est. nā thomos grece diuisio dicitur. vnde athomos grece indiuisio latīe. Anni ergo solaris fere duodecima pars mensis est. Septimana vero est fere quarta pars mensis. Dies naturalis septima pars septīane. Quadrans quarta ꝑs diei naturalis. Hora sexta pars quadrātis. Pūctū quarta pars hore. Momentū decima ꝑs pūcti. Vncia duodecima pars momenti. Athomus quadragesima septīa pars vncie. ¶ Et est alia temporis diuisio. s. per euū: per etatē: per seculū: per lustrum: per olimpiadez: ⁊ per indictionē: de quib⁹ infra dicetur. Ceterū tria sunt tempora annoruz: siue triplex est ann⁹. s. solaris: lunaris ⁊ magnus. de quibus preuidimus in hac octaua parte tractare q̄ duas prīcipaliter habet partes: in quaꝝ prima agitur de anno solari ⁊ de magno: in scd̄a vero de lunari.

¶ Prima ꝑs de anno solari ĩcipit. Rubrica.

In hac prīa huius operis parte de āno solari tractatur que ĩ quattuor subdiuiditur ꝑticulas. ¶ In quaꝝ prima agitur quid sit annus. De inicio anni. De multiplici anno. De duodeciz signis. De bisexto. De quattuor anni temporibus. De ieiunijs illoꝝ. De solstitijs. De eq̄noctijs. De magno anno. De era. De olimpiade De lustro. De etate. De seculo. De euo. ¶ In scd̄a parte agitur de mense. De kalendis. De nonis. De idibus. Vnde ⁊ qualiter dies denominētur. De diebus egyptiacis ac canicularibus. ¶ In tertia agit̄ de septimana. Et que sit littera kalendaꝝ cuiuslibz mensis. In qua die septimane quilibet mensis incipiat. Et de litteris dñicalibus. De regularib⁹ solaribus. De ꝯcurrentibus. Et de indictione. ¶ In q̄rta agit̄ de die. De momento. Et de hora. Occasione hore annectitur de q̄titate lucentiuz horarum noctis.

¶ Quid sit annus solaris. Rubrica.

Annus est solis anfractus. cum peractis trecētis sexaginta q̄nq̄z diebus ad eadem loca syderum redit. Dicit̄ ergo annus qꝛ mensib⁹ in se recurrentibus voluit̄. ab an qd̄ est circū et eo is quasi circulariter rediēs. Vnde ⁊ ann⁹ d̄r quasi annul⁹. i. circul⁹ eo q̄ in se redit. Vnde virgilius. Atq̄z in se sua ꝑ vestigia voluitur annus: ⁊ ob hoc ante inuentas litteras: sic apud egyptios annus ĩdicabat̄. Pingebāt em̄ draconem cauda suaz mordentē: quia in se recurrit: et sic adhuc a quibusdaz figuratur. Alij annū ab innouatōne dicunt. semper em̄ renouatur. ¶ Annus ꝑm diuersos diuersa habet initia. q̄m̄ arabes et egyptij illum inchoant post solstitium estiuale. s. a septembri: ꝓ eo q̄ legitur arbores in principio mundi fructuz habuisse: et quia hoc in septembri ꝯtingit putant tunc mundum factum fuisse: ideoq̄z ibi incipiūt annum. Numa vero pompilius et romani annū a ianuario inceperūt: ꝓ eo q̄ tūc vel pauloante sol nobis incipit appropinquare. Judei a martio inceperūt quia in eo ꝯditus est mūd⁹: et ideo dicitur q̄. xviij. dies eius ē prim⁹ dies seculi: quos oēs quo ad aliqua cōputiste. imitantur: ipsi nāq̄z a septembri incipiunt regl̄ares lunares et embolismos et epactas: ⁊ omnes annos lunares. A ianuario vero incipiūt aureum numerū: et quasdaz litteras domīcales. a martio regulares solares ꝯcurrentes ⁊ quasdam litteras domīcales: prout in secūda parte apparebit ¶ Sane quidā moderni ob reuerentiā saluatoris computant annos a natiuitate eius. Alij vero ab eius incarnatiōe. i. a ꝯceptōe beate marie: quādo illa dixit. Ecce ancilla dñi ⁊c. statim em̄ fuit xp̄s homo ⁊ plenus spū sancto. Annoꝝ alius est naturalis: alius vsualis: alius legitimus: alius emergēs: alius solaris: alius magnus: alius olimpias: alius lustralis: ali⁹ indictionalis: ali⁹ iubileus: alius benignitatis: alius eternitatis ⁊ glorie. ¶ Annus naturalis est cum luna soli apponitur. vnde sol eclipsim patitur. Vsualis siue tē-

poralis est qui ſm vſum boīm ſumit initiū: vz a ianuario vſq; ad ſequentem ianuarium. Legitimus ſiue cerimonialis est qui ꝯputat ſm lunatões ab aprili vſq; in aprilem: aprilis eſſi est primus menſis apud hebreos. Emergēs est in quo aliquod magnū iudeis vel alīs contingit: a quo facto in illius memoriā annū incipiunt ꝯputare. ſ. a quonis die. Annus ſolaris est ſpaciuz in quo circuit ſol. xij. ſigna zodiaci: quem circulū facit: vt p̄miſſum est in trecētis. lxv. diebus et fere ſex horis. fere dixi ꝓpter q̄daz momēta que adiiciūtur ſicut infra dicet: be autē ſex hore de quarto in quartū annū faciunt vnū diē naturalē biſextilē: et annꝰ iſte cō
• munis est oībus gentilibus et incipit qualibz die et qualibz die finitur trāſactis p̄dictis diebus: ⁊ iſte p̄t etiā dici naturalis. Signa ẋo p̄dicta ſunt iſta. Aries: thaurus: gemini: cācer leo: ẋgo: libra: ſcorpio: ſagittariꝰ: capricornus: aquariꝰ: et piſces. vnde ẋſus. Hec ſunt ſigna poli que ſemp ſunt via ſoli. Eſt aries: thaurꝰ: gemini: cācer: leo: virgo. Libraq; ſcor. cbiron capricornus vnula piſces. Et nota q̄ celi habitatio ſtat circuloꝝ diſtincta zonis. zone autem ipſe ſunt quīq; que iō zone vel circuli appellantur: quia in circū ductōe ſpere exiſtūt. zodiacus aūt circulus est q̄ ex lineaꝝ q̄nq; angulis et et linea cōſtat. Rurſus zodia grece dicitur aīal ſiue ſignū latine: inde zodiacꝰ dr aīal ſeu ſignifer circulꝰ et eo q̄ in medio firmamēti ſunt. xij. ſigna per trāſuerſum poſita equaliter per circulū diſtincta que formis et noībus aīalium deſignatur: q; ſol intrans in illa ꝓpetates aīaliuz quodāmodo fortiť: vel q; ſtelle in ſignis diſpoſite ſunt aīaliū figuris. Signū autē dr duodecima ps zodiaci. ſol quidē itrat in aliquod de p̄dictis ſignis quolibz menſe in xv. kalen. ſm eccleſiam. vnde in martio intrat in arietē. xv. kalē. aprilis. in aprili itrat i thaurum. xv. kalen. maij. et ſic per ordinē menſiuz et ſignoꝝ. ¶ Primū igitur ſignum est aries i quo ſol dr eſſe factꝰ: i quo figus ē ſol circa p̄ncipia veris ſic dictum: quia ſicut aries est aīal retro debile habēs aliq̄d ante roboris: ſic poſtrema ſolis illo tpe debilia ſunt frigore eiꝰ fortitudinem minuēte. anteriora ẋo que eſtatez reſpiciūt aliquid fortitudinis. i. caloris bñt; vſicut aries in byeme cubat in latere ſiniſtro: in vere aūt incipit cubare in dextro: ſic ſol ante illud tempꝰ morat̄ in ſiniſtro latere firmamēti. ſ. in meridie: tunc ẋo intrat latus dextrū ſcz ẋſus aquilonem. Antiqui hoc ſignum ꝓpter amonē iouem vocauerūt in cuiꝰ capite q̄ ſimulacra faciunt arietis cornua fingunt. ¶ Secūduz ſignū est thaurus: ſic dictum: quia ſicut thaurus fortior est ariete: ſic fortioris est efficatie ſol in illo tēpore quo ad nos q̄ in p̄cedēti. verūtamē aſi ē efficatior q̄ poſt: ſicut thaurus ante fortior est q̄ retro. Antiq ideo thauruz iter ſydera in bonorē iouis collocauerūt: quia ille fabuloſe fingitur in bouem ꝓuerſus quādo europā trāſuerit. ¶ Tertiū gemini ſic dictuz: quia illo tpe vis ſolis geminat: incipit eſſi eſſe calidꝰ et ſiccus effectiue: vel q; tunc p̄cipue res germinātur. i. multiplicantur. aues eſſi et aīalia fetus ꝓducunt: vel ꝓpter geminos ſiue duos gradꝰ q̄bus ſub illo ſigno magis q̄ ſub alio ſol eleuatur a terra. Antiq aūt hoc ſignum gemini vocauerūt ꝓpter caſtorē et pollucem quos poſt mortē inter notiſſima ſydera oſtituerūt. ¶ Quartū cancer ſic dictū q; cancer est aīal retrogradū: et ſol tunc retrograditur diſcedens a nobis cuz p̄ius appropinquauerit nobis. ¶ Quintū leo ſic dictum quia leo eſt aīal crudele et ſemper febricitās: ſic et tempus illud crudele ⁊ generās febres. Rurſus quia bercules leonez fortiſſimū i grecia occidit: ideo ꝓpter ſuam ẋtutem būc iter xij. ſigna ſtatuerūt. ¶ Sextū ẋgo q; ſicut ẋgo nil generat ſic tēpꝰ illud ſterile nil noui generat: generata tñ matureſcere facit. eſt eſſi tēpus canicularū dieꝝ. ¶ Septimum libra ſic dictū ab equalitate mēſis ipſiꝰ: q; ſole ibi exiſtente dies et nos equipōderata eſt; qñ tunc eſt equinoctiū autūnale. ¶ Octauum eſt ſcorpius. ſicut eſſi ſcorpiꝰ venenoſus eſt et pūgit: ſic et tps illud morboſum eſt ꝓpter iequalitatem aeris: eſt eſſi mane frigus pūgens ⁊ i meridie: calor vrēs. ¶ Nonū ſagittariꝰ ſic dictū q; venatio q̄ p ſagittarios fit plerūq; tūc exercetur: vel ꝓpter fulgura que tūc ſepe cadūt q̄ italici ſagittas vocāt. ¶ Decimū capricornꝰ: ſicut eſſi capricornꝰ in abruptis mōtibus ſiue in excelſis p̄cipitijs paſcitur: ſic ſol tūc eſt in al

tissimo gradu ♈ius meridiē. vel sicut capricor nus montes solet ascēdere: sic sol tūc ad nos a scendere incipit. Rursus antiqui capcorni figu ram inter sydera fixerūt ꝓpter caprā iouis nu tricē cui⁹ posteriorē partē corpis in piscis effi giez formauerūt vtpluuias designarēt quas plerūqz idez mensis in extremis solet habere. ¶ Undecimū est aquari⁹ sic dictū: qz tps illō aqs ⁊ vētis abūdat. ¶ Duodecimū est pisces qz sicut piscis est aial aquaticū: sic ⁊ tps illud ꝓpter multas pluuias aquaticū est. vel quia tunc aqs resolutis est tpus piscatiōis. Ueruz lz sicut pz ex p̄missis signa eq̄lia sint fm astro nomicos ecclia tñ illa nō ponit equalia: nā qñ qz plures dies sunt in vno signo q̄ in alio cuz vn⁹ mēsis plures dies habeat q̄ ali⁹. vñ pkes erūt gradus vni⁹ q̄ alteri⁹ signi. grad⁹ aūt dici tur spaciū quo sol motu suo trāsit in zodiaco die naturali. Ex iaz dictis facile sciri pōt in q̄t to gradu alicui⁹ signi sit sol quocūqz die. Pzo ro dies bisextilis de qua dictū est dō bisextilis fm pbos quasi ex bisse momētoz collecta qō sic poterit ꝟprehendi. Sol effi in quolibet si gno mozat. xxx. dieb⁹. ⁊. xxx. trientib⁹ horaz. et xxx. bisse momētoz: ⁊ triēs est tertia ps alicu ius rei cōstantis ex trib⁹ ptib⁹. bisse vero sunt due ptes: sed multiplicatis duodecies trigīta diebus habem⁹. ccc. lx. dies. xxx. trientes hora ruz ꝟstituunt. x. horas q̄ multiplicatis duode cies faciūt. v. dies. xxx. bisse momētoz ꝟtinēt viginti momēta ⁊ ita duo pūcta: sed multipli catis duodecies duob⁹ pūctis habem⁹ sex bo ras ex bisse momētoz collectas q̄ de quarto in quartū annū ꝟstituūt vnū diē q̄ dicit bisexti lis. ¶ Rursus fm isidoz p singulos āos cre scit pars quarta assis: ac vbi quarto āno assis ꝟpleta fuerit bisextū vnū facit: ⁊ ō per quattu oz annos vn⁹ bisextilis adiect⁹ est. dict⁹ aūt est fm eū bisextus: qz bis sexies duct⁹ assem facit qō est vn⁹ dies. In quo loco lzalēdarij poni de beat illa dies bis ♈ibus ꝟtinet. Bisextū sex te martis tenuere lzalēde. Posteriori die ce lebrant festa matbie: boc est dicere q̄ illa lfa vbi dicit in lzalēdario. vi. lzalē. martij dz poni dies bisextilis: ⁊ tūc stam⁹ siue sedem⁹ duo bus dieb⁹ sup illa lfa: ⁊ festū sci matbie qō deberet illa die celebrari: celebrat tñ in sequēti: ita tñ q̄ inter ipm festū ⁊ vigiliam nullū sit medius. extra de verbo. sig. quesiuit. nō interest tñ vrū ipm festū in ꝑma vel in scḋa die p̄dictaz dua celebretur: sed regionis in bocc cōsuetudo sue tur. Isidorus dicit q̄ a sexto noñ. martij vsqz in diē lzalē. ianuarij. lune cursū bisextus appo nitur atqz inde detrabit. Si aūt volum⁹ scire qñ sit annus bisextilis: debem⁹ diuidere āos dñi p quattuor quotiens possum⁹: ⁊ si nullus supauerit tunc erim⁹ in anno bisextili: si aūt ali quis remanserit tunc nō erit bisext⁹. Uñ ♈ius Anni diuisi dñi per quattuor eque: Dōstrāt bisextū qua rōne scias. Hoc aūt verū est fm il los qui diuidunt annos dñi incipiendo a nati uitate: vel a ianuario: nō fm illos qui incipiūt ab incarnatione. Alia etiā doctrina ad inueni endum bisextū ponetur infra vbi de cōcurren tibus aget. ¶ Tēpora siue partes anni sola ris sūt quattuor. s. ver: estas: autūnus: byems: vt dictū est in sexta pte sub quarta feria tertie bebdomade aduētus. Dicta aūt sunt tēpora a cōionis tēperamento eo q̄ inuicē se bumo re: siccitate: caloze ⁊ frigore cōtemperent. bec ⁊ curricula dicuntur: quia nō stant sed currūt. Ver dictū est: quia vret. Estas dicitur ab estu id est caloze: unde estas quasi vsta ⁊ arida. Au tūnus a tempestate vocat: qñ ⁊ folia cadūt ⁊ oīa matureścūt. Hyems dō rōe bemsperij: qz tūc sol circulo volut brenioi. vnde ⁊ boc tps bruma dicit q̄si bracbim. i. breuis: vel a cibo: quia tunc maioz est vescendi appetitus. edaci tas em grece bruma appellat. Principia au tez partū anni fm ecclesiā bis versib⁹ ꝟtinēt. Festū clemētis byems caput est ouētis. Ce dit byems retro catbedrato simōe petro. Uer fugat vrban⁹: estatez simpboriani⁹. Jd tibi qō restat autūm tpa pōstat. Hoc est dicere festuz clementis: quod est. viij. lzalen. decembris est principiū byemis ⁊ durat vsqz ad festū catbe dre sancti petri: tunc incipit ver: ⁊ istud festuz est. viij. lzalen. martij. ⁊ ver durat vsqz ad festū sci vrbani: quod est. viij. lzalē. iunij. tūc incipit estas: ⁊ durat vsqz ad festū simpboriani qō est viij. lzalen. septembris: tūc incipit autūnus: ⁊ durat vsqz ad festuz clementis: in quo incipit byems. In bis quattuor partib⁹ āni triduana ieunia celebram⁹: ⁊ ideo ieunia quattuor tē

pozum appellantur. Jeiunīū veris est in ꝑma septīana quadragesime. s. in quarta feria post cineres. Jeiunīū estatis est in ꝑma die mercurij post pentbecosten. Jeiunū autūm est in tertia die mercurij septembris. s. in quarta feria post festū sancte crucis. Jeiunū byemis est in quarta feria post festum btē lucie: ꝓut ibi dictum est. Uñ ỹsus. Ault crux lucia cineres carismata dia. Ut docet vota pia quarta seqns feria. ¶ Fiunt ad boc ieiunia in .iiij. feria: qz ī quarta feria xp̄us a iuda traditus est. ⁊ in sexta feria: qz in ea crucifixus est: ⁊ in sabbato: qz tunc apostoloz tristicia de nece saluatoris re ꝑsentamus. nam si cōpatimur ⁊ ꝓregnabim⁹. de cōse. di. iij. ieiunia. ⁊. c. sabbato. ¶ Aduent⁹ aūt dñi qñ celebꝛetur: dictuz est in sexta parte sub ti. de aduentu. Adbuc in anno solari ꝓtinguntduo solsticia ⁊ duo eq̄noctia. Solstitia in estate ⁊ in byeme. Eq̄noctia in vere ⁊ in autūno. Est aūt solstitiū maxia inequalitas diei ⁊ noctis: siue īgressus solis in capꝛicoꝛnū vel cancrum: ⁊ dicit solstitiū quasi solis statio: eo ꝙ tūc sole stante crescūt dies vel noctes. Eq̄noctiū est maxima diei ⁊ noctis equalitas: qa tūc equali spacio bozaꝛ ꝓsistūt: siue ingressus solis in arietem vel libꝛā. Ubi aūt sit loc⁹ solsticioꝛ ⁊ equanoctioꝛ bis versibus ꝓtinet. Solstitiū decimo xp̄m pꝛeit, atq; iobānem. Equa crucis festum dat tēpoꝛa martis ⁊ idus. ll Boc est dicere ꝙ solstitiū byemale est āte natiuitatē xp̄i. x. diebus. vz. xviij. kalen. ianuarij. quo tpe sol incipit altioꝛes circulos petere. ⁊ solsticium estiuale est ante natiuitatē Jo. bap. totidem dieb⁹: vz. xviij. kalen. iulij. quo tēpoꝛe incipit sol ad inferioꝛes circulos remeare. Unde estiualis solstitij dies maxim⁹: sicut ⁊ byemalis dies minim⁹ inuenit. Sz ꝑm egyptios byemale est. xij. kalen. ianuarij. ꝑm grecos. ix. kalen. Estiuale vero ꝑm egyptios. xij. kal. iulij. ꝑm grecos. ix. kal. Jtē in festo crucis vl ꝑm alios. xij. kal. octobꝛis ē equinoctioū autūnale: ⁊ vbi dr̄ in kalen. id⁹ martij vel ꝑm alios. xij. kalen. aliis est eq̄noctiū ỹnale. Olim esīt annus ī duas ptes tīm diuidebat. s. estiuale ⁊ byemale solstitiū: ⁊ in duo bemisperia. ¶ Magn⁹ aūt ann⁹ cōplet reuersis planetis oibus ad loca sue creatōnis qō fit annis nō pauciꝛibus ccccc. xxx. ¶ Jūdan⁹ vo ann⁹ erit oībus stellis ad ꝑma loca reuersis qō fit demū post. xv. milia annoꝛ. ¶ Magister dicit ī bystoꝛia geñ. vbi agit de ebꝛietate noe: ꝙ magn⁹ annus impletur ꝑ circula ser centoꝛ annoꝛ. Era quaꝛtuntur bispam singuloꝛ annoꝛ est cōstituta a cesare augusto qñ ad ꝑmuz censum oꝛbē descripsit. dicta est aūt era ab ere ex eo ꝙ oīs oꝛbis es reddere ꝓfessus est reipublice romanoꝛū. Ꝓt⁹ aūt fuerīt indictōes postea ere. ¶ Olim pias ꝓstituta est apud grecos in Elide ciuitate: elīs agentibus agonez ⁊ quinquēnale certamen: quattuoꝛ medīs ānis vacantib⁹: ⁊ ob boc tēpus elidī certaminis olimpiadē vocauerunt: quadriēnio in olimpiade supputato. ¶ Lustrū est pentbesim. i. quinquēniū: qō q̄nto anno dicit ꝓdi ꝓpter olimpiades a romanis: nondū erīm erāt cōsules neq; ere. q̄nquēnale quidē tēpus: iō sic vocatū est: qz censu ꝑ quī quenniū in republica peracto vrbs romana lustrabatur. ¶ Apud romanos ē ann⁹ indictionalis q̄ ter quinos cōtinet annos vt infra dicetur ⁊ p̄missum est. Apud bebꝛeos est ann⁹ iubileus. i. remissionis q̄ septenis cōpletis ānorum bebdomadib⁹ celebꝛat: de quo dictū est in sexta pte sub titu. q̄nquagesime. Apud xp̄ianos est ann⁹ benignitatis ⁊ gratie in quo xp̄s venit: ⁊ nos sola benignitate redemit. Apud sanctos cōꝛebensoꝛes est ann⁹ eternitatis et glie in quo exultabūt sci in glia sine fine. Rursus secula generationib⁹ cōstāt: sic dicta: qa succuntur: abeuntib⁹ esīm aliis alij succedūt. ll Boc tēpus quidam q̄nquagesimū annū dicūt quē bebꝛei iubileū vocāt: vt iam dictuz est. Et ob banc causam bebꝛe⁹ ꝓpter vxoꝛē ⁊ liberos amans dñm suū: aure ptusa seruitio subiugat⁹ seruire iubet in scīm. i. vsq; ad annū q̄nquagesimuz. ¶ Etas autē plerūq; dicit ꝑ vno āno ⁊ ꝑ septē ⁊ ꝑ centū ⁊ ꝑ quouis tpe. Unde ⁊ etas est qō de multis seculis īstruitur: ⁊ iō dicta ē etas quasi euitas: qz similitudo eui. ll Nā euū est etas perpetua: cui⁹ neq; initiuz neq; finis noscitur. Deriuatum aūt est euū ab eouas qō apud grecos aliquādo ꝑ seculo: ⁊ aliquando ponit pro eterno. Ꝓpꝛie vero etas duobus modis dicitur: vz bomis sicut īfantia: iuuētus: senectus: aut mundi: cuius ꝓma etas

est ab adam vqꝫ ad noe: secūda a noe vsqꝫ ad abraham: tertia ab abraham vsqꝫ ad dauid: ⁊ quarta a dauid vsqꝫ ad trāsmigrationeꝫ iude in babyloniam: quinta de iuda vsqꝫ ad aduentum saluatoris in carne. sexta que nūc agitur vsqꝫ quo mūdus iste finiatur. Quot aūt sunt anni ab origine mundi: dictum est in sexta parte sub ti. de septuagesima.

¶ Incipit scecunda pars. et primo de mense. Rubrica.

Dicto de āno sequitur videre de mense. Est autē mēsis spaciū temporis: quo a phebo phebe recedens eideꝫ ꝯpleto suo circulo sociat̄. Et dicitur mensis a mensurando: eo ꝙ ann⁹ ꝑ mēses mensurātur: vel a mene qđ est defectus eo ꝙ luna singulis mēsib⁹ visu deficit ab hūano. Uel scđꝫ Isidoꝝ a mane grece qđ est luna latine. Apud grecos eñ menses legitimi nō et solis circulo sed et lune cursu ꝯnumerātur qđ est de noua ad nouam. Diuidit̄ autē ann⁹ per xiij. menses: quia sol ꝑagrādo zodiacū duodecim circuit regiones signoꝝ. Et in his duodecim mensib⁹ ꝯmoratur. Romulus tamen voluit tm̄ decem esse menses in anno: incipiēs a martio quē marti deo belli quem patrem suū esse putabat dedicauit. Unde Ouidi⁹ in ꝑmo fastoꝝ. Tempora digereret cuꝫ ꝯditor vrbis in annū. Instituit mēses quīqꝫ bis esse suos. Sed numa pompilius videns ꝙ ann⁹ nō bene. x. mensibus cōplebatur: suꝑaddidit duos principio. s. ianuariū et februariuꝫ. ¶ Ianuarius đr a ianua. lxxxvi. di. ieiuniuꝫ: qꝛ sicut per ianuam intramus domū: ita ꝑ ianuariū intramus annū: est eñ limes āni: vel đr a iano deo qui ab antiq̄s dicebat̄ ꝑncipium et finis oīm reꝝ. Ei eñ fuit a gētib⁹ mēsis iste ꝯsecratus. vnde ⁊ idem ianus bifrons pingitur: vt āni introitus et exitus demonstret̄. de quo dictum est in sexta ꝑte sub ti. de circūcisiōe. ¶ Februari⁹ đr a febrib⁹ que tūc de facili ꝯtingūt: vl̄ a februis. i. purgatōib⁹. Sūt aūt februe oblatōes facte ꝓ mortuis. Romani aūt illo mense memoriā aīaꝝ habebāt ⁊ eas purgabāt celebrando exeq̄as mortuoꝝ. vñ ſm Isidoꝝ đr a febru. i. plutone cui eo mense sacrificabatur. ¶ Martius đr a marte p̄re romuli: vel qꝛ eo tꝑe cūcta animātia agūtur ad marē ⁊ ad ꝯcubēdi voluptatē. Appellat̄ etiā qñqꝫ mēsis nouoꝝ: qꝛ est anni initiū. ⁊ qñqꝫ nouū ver: qꝛ ī eo viridātib⁹ fructib⁹ nobis trāsactoꝝ ꝓbat̄ occasus. ¶ Aꝑlis đr q̄si aperil̄: qꝛ tūc terra apit̄ ad germinādū. et tñ flores aperiunt̄ ⁊ arbores incipiūt pullulare: vel aꝑlis ꝓ venere đr quasi afrodis. afrodis grece dicitur latine venus. ¶ Mai⁹ a maiorib⁹ natu đr q̄ erāt ꝑncipes reipublice: vel a maia matre mercurij. ¶ Iunius a iunioꝛib⁹ đr. erāt eñ olī maiores. s. seniores qui appellabantur p̄res: et hi in ciuitate semꝑ remanebāt vrbis regimī ꝯsulētes. erāt et minores qui ibāt ad pugnandū ꝓ republica: et iō maius a maiorib⁹: iuni⁹ a iunioꝛib⁹ nomen acceperūt: et ī illoꝝ honorē instituti sunt: vel dicitur a iunone. ¶ Iuli⁹ đr a iulio cesare: quia tunc nat⁹ fuit: vel quia tūc de hostib⁹ triū phauit. vicit eñ cleopatrā reginā egypti cuꝫ anthonio viro suo bello nauali. Iuli⁹ tñ prius quītilis dicebat̄ eo ꝙ est quītus a martio: qui ſm romuli ꝑncipiuꝫ erat anni. ¶ August⁹ est dictus ab octauiano augusto q̄ tūc nat⁹ fuit: vel quia tunc hostes suꝑauit. prius tñ dicebatur sextilis eo ꝙ sextus est a martio. Septēber nomē hꝫ a numero et imbre: quia septim⁹ est a martio ⁊ imbres hꝫ. sic et october: nouēber atqꝫ december ex numero ⁊ imbrib⁹ vocabula āccepērūt: quē numerū decurrentē decēber finit ꝓ eo ꝙ denari⁹ numer⁹ p̄cedētes numeros clausit. ¶ Quot aūt dies quilibꝫ mensis habeat his v̄sib⁹ ꝯtinetur. Iuni⁹ aꝑlis september nouēqꝫ tricenos. Plus vnū reliqui: sed hꝫ februs octo vicenos. Cui si bisext⁹ fuerit suꝑadditur vn⁹. Hoc est dicere ꝙ iuni⁹ aꝑlis septēber et nouember habēt. xxx. dies. reliqui autē menses habent. xxxi. sed februari⁹ tm̄ hꝫ. xxviij. et qñ bisext⁹. xxix. Sciendū autē est ꝙ cuilibet mēsi ꝑmo dati fuerūt. xxx. dies qui multiplicati duodecies ꝯstituūt trecenos sexaginta dies. De quīqꝫ v̄o residuis dat⁹ ē vnus ianuario eo ꝙ est principiū anni et etiā ratiōe ipsi⁹ numeri: qꝛ īpar numer⁹ mūd⁹ est: ⁊ nūero deus īpare gaudet. xxxij. q. i. nuptie. scđs dat⁹ est martio ꝓpter eādē īparitatē. terti⁹ maio.

quart⁹ iulio. quint⁹ octobꝛ. ¶ Cesar autē augustus volens suum mensem esse equalem mensi iulij abstulit febꝛuario vnā diem: qꝛ erat mēsis tristicie atqꝫ luct⁹: et attribuit eā augusto. et ita remāserūt febꝛuario tñ. xxix. ⁊ augusto. xxxi. Demum astrologi romani abstulerūt aliā diez febꝛuario et addiderūt decēbꝛi: ad ꝫ vt finis p̄n. respōderet: ⁊ sic febꝛuario remanserūt tñ. xxviij. et decēbꝛi. xxxi. Ueruntñ ad q̄dam ꝓpensatōez vna dies: ꝫ bisextilis est de q̄rto in quartū annū febꝛuario restituta. Qua vero die vel qua feria quilibet mensis intrat: iā subti. de septimana dicet. ¶ Sane ī quolibꝫ mēse sunt tres dies celebꝛes q̄ soli ꝓpꝛijs noib⁹ nominantur: ⁊ ab eis ceteri denominātur. s. kalen. nouē. id⁹ quos romani ꝓpter dies festos vel ꝓpter officia magistratuū istituerūt. ¶ Dis essi diebus in vꝛbib⁹ ꝓueniebāt. de ꝓse. di. i. si quis. Kalēde sunt p̄m dies mensis. et dicuntur quasi colēde: qꝛ tunc semp erat festū iunonis. vñ Ouid⁹. Uēdicat ausonias saturnia iuno kalēdas. Uel qꝛ tūc a romano populo p̄ncipia mensuū celebꝛantur: sicut fit ab hebꝛeis. xxvi. q. vlt. non lꝫ. et. c. se. Uñ ouidi⁹. Saluete festa dies: meliozqꝫ reuertere semp. A ppl'o rex digna potēte coli. Ul' dicūtur a kalo qđ ē voco. p̄mo die mēsis: ꝓco de more popul⁹ ad nūdinas vocabat: clamās totiēs kalo quot dies erāt vsqꝫ ad nonas: ⁊ ideo pluraliter kalende a plurib⁹ vocatōib⁹ vocabātur: vel a kalo qđ est bonuz omen per totū mensem babenduz. xxvi. q. vlti. nō obseruetis. tunc essi sibi mutuo encenia trāsmittebāt. ¶ None vo sunt quattuoꝛ vel sex dies in quolibꝫ mēse qui sequūtur post kalendas: et dicūtur a nundinis q̄si nūdine: qua tūc romani nūdinas colebāt. Ideo āt in aliquo mense erāt none siue inchoatio nūdinaꝝ in die quinta: et in aliquo ī die septima: ne p̄dones certū temp⁹ ad insidiandū mercatoꝛibus haberēt. Uel dicūtur none a nonis: qꝛ ille dies nonis erat ante idus: vel a non qꝛ tūc nullum fiebat festū. Unde ouidi⁹. Nonaꝝ tutela de⁹ erat. ¶ Idus vero sunt octo dies qui sequūtur post nonas. Est aūt id⁹ semp in. xiij. vel. xv. die p̄m q̄ none p̄cedūt. Si essi mensis bꝫ quattuoꝛ nonas idus est in. xv. die. Si autem sex nonas idus est in. xiij. Qđ autē p̄cilū anthiocbeñ. xvij. dist. ꝓpter. dicit q̄ id⁹ est in die decima: hoc alia ꝓsideratōe dicit. et dicuntur idus q̄si diuisio: quia tūc flebat diuisio nūdinarū: vel quia in idib⁹ fit diuisio mensis. Dicitur autē idus ab iduo as. i. separo as. vñ vidua ꝺꝛ quasi idua. i. diuisa. Plerisqꝫ latioꝝ putant id⁹ dici ab edendo. eo q̄ bi dies apud veteres epulaꝝ essent. ¶ Dies autē qui sequuntur statī post kalen. ita denominātur. Si essi est mensis qui bꝫ quattuoꝛ nonas: debem⁹ dicere in Kalēdario statiz post kalē. iij. nonas. in tertia. iij. nonas. in q̄rto p̄die nonas. ī quīto vero nonas dicimus: vt pꝫ in ianuario ⁊ similib⁹. Si vero est mensis q̄ habet sex nonas debem⁹ dicere statiz post kalēdas sexto nonas. in tertio die q̄nto nonas. in quarto. iij. nonas. in quīto tertio nonas. in sexto p̄die nonas; ī septimo nonas: vt pꝫ in martioꝝ silib⁹. ¶ Dies aūt qui sequūtur post nonas ita denominant ī quolibet mēse. octauo id⁹. vij. idus. vi. idus. v. idus. iij. idus. iij. idus p̄die idus et idibus: sicut hec apparēt in kalen. manifeste. ¶ Dies vero qui sequūtur post id⁹ denominātur a kalen. mensis sequētis hoc modo. Januari⁹ habet triginta unū dies: de istis accipe vnuz ꝓ kalen. ⁊ octo ꝓ idibus. ⁊. iij. ꝓ nonis: ⁊ sic remanent tñ. xvij. adde ergo istis. xvij. diebus kal'. siue diem kalendarū sequētis mēsis ⁊ sic erunt. xix. Unde in mense ianuario debem⁹ dicere statim post idus. xix. kalen. februarij. in sequenti die. xvij. kalen. ⁊ sic per ordinem vsqꝫ ad finē mensis semp minuēdo. ¶ Nota tñ q̄ dicitur p̄die idus et p̄die nonas et p̄die Kalendas ⁊ non scōo: qꝛ scōs ꝺꝛ a sequoꝝ: sed illa dies non sequit' sed p̄cedit. Et exponit' hec p̄positio p̄e. i. ante vel p̄ꝛ. vnde p̄die quasi pori die siue p̄e. i. ante diez. Et cū ꝺꝛ. iij. nonas intelligit' quarto die āte nonas: et sic de alijs. Quot autez dies denominētur a nonis. quot ab idibus et quot a kalēdis oīm mensiuz bis versib⁹ ꝓtinetur. Set nonas maius: octobꝛ: iulius: ⁊ mars. Quattuoꝛ at reliqui. tenet id⁹ quilibet octo. Janus et august⁹ denas nonas q̄ december. Julius octobꝛ mars maiꝰ epta decemqꝫ. Junius aprilis september et ipse nouēber. Ter senas retinent. febꝛusqꝫ bis octo kalendas. hoc ē dicere q̄ maius octobꝛ

Julius ⁊ martius habent dies ſex ꝓ nonis: ſed reliqui mẽſes habent tñ quattuor. Et q̃libet menſis habet octo dies ꝑ idibus. Itez ꝯ ianuarius auguſtus ⁊ december habẽt. xix. dies ꝓ kalen. Julius vero martius october ⁊ maius bñt. xvij. Junius aũt aꝑlis ſeptẽber ⁊ nouẽber bñt. xviij. Februarius bz. xvi. ⁊ ſi fuerit biſextus ſuperadditur ei vnus. ¶ Illud autẽ notandum ꝯ in quolibet menſe ſunt duo dies egyptiaci. i. ab egyptijs deprehẽſi. in egypto eñ erant quidam aſtrologi qui quaſdam conſtellationes nocuas humãis actib⁹ in illis diebus inuenerũt: tiõq; illas notas eſſe boib⁹ voluerunt: tamẽ illarũ cõſtellationũ puncta ſcire ꝑpter errorẽ noſtri cõputi nõ valem⁹. vel forte inuenerunt illos dies bene cõſtellatos: ⁊ iõ eos in kalendario notauerunt: vt in illis diebus potius ꝯ in alijs actibus inſiſtat: quorũ errorẽ ne eccleſia ſequi videatur a talib⁹ cauetur. Vel dicũtur egyptiaci ſm quoſdam: quia dñs in illis dieb⁹ percuſſit egyptios nouẽ plagis. Quottus autẽ ſit dies egyptiac⁹ a ꝓncipio: vel a fine menſis bis verſibus cõtinetur.

Augurior decies audito lumie clangor. Liqt olens abies coluit colus excute gallũ. In bis verſib⁹ ſunt. xij. dictiones. xij. menſibus ſeruiẽtes. ꝓma ꝓmo. ſecũda ſcõ: ⁊ ſic ꝑ ordinẽ ſumpto initio a ianuario: ita ꝯ quotta die erit prima littera ꝓme ſyllabe alicui⁹ iſtarũ dictionũ i alphabeto: totus erit dies egyptiacus in illo menſe cui ſeruit illa dictio cõputando a menſis ꝓncipio verſus finem. Item, quotta erit ꝓma littera ſecũde ſyllabe in alphabeto: totus erit dies egyptiacus in illo menſe cui ſeruit illa dictio cõputando a fine verſus ꝓncipiũ. verbi gratia. Augurior eſt ꝓma dictio ⁊ ſeruit ꝓmo menſi. ſ. ianuario. au eſt ꝓma ſyllaba: ⁊ a ẽ ꝓma littera ipſius ſyllabe: ⁊ eſt ꝓma in alphabeto: ergo dies ꝓma ianuarij egyptiaca. Itez gu eſt ſcõa ſyllaba: ⁊ g eſt prima littera ipſius ſyllabe. ⁊ g eſt ſeptima in alphabeto: ergo ſeptimus dies ianuarij numerando a fine verſus ꝓncipium eſt egyptiacus. ⁊ ſic in alijs. hoc obſeruato ꝯ b in hoc loco ꝑ littera nõ ponatur.

Quilibet autẽ ꝓmiſſor dierum ꝑpter vnicaz boram ſui denominatur egyptiacus: de hoc dictum eſt in fine operis. De diebus vero felicibus vel infelicibus quos quidã aſtrologi nominauerunt in preſenti opuſculo nõ agitur: quia eccleſia ꝓhibet fidem talibus adhiberi. xxvi. q. vltima. non obſeruetis. ⁊ c. qui eſtimaret. et ſequen. In quibuſdam quoq; menſibus ſunt q̃dam dies qui caniculares dicũtur a cane vel canicula ſtella ſita in fronte leonis ⁊ ante genua thauri: que eſtiuis menſibus eſt in medio centro celi: ⁊ dum ſol ad eam aſcenderit cõiuncta cum ſole vel ei ꝓxima duplicatur calor ipſius et quo diſſoluuntur corpora ⁊ vaporant vnde vocatur canis: quia corpora morbis afficit: ⁊ ſunt ſeptuaginta duo dies in quibus, ꝑpter temporis crudelitatem ⁊ caloris ſolis intemperiem malum eſt minui ſanguinem ⁊ potionari. Quando aũt illi dies incipiant ⁊ finiantur bis verſibus cõtinetur. Incipiunt iulij ꝑ die idus caniculares. Et ꝑ die nonas ſeptẽbris fine reſultant. ſm aliquos vero incipiunt tiij. kalen. auguſti.

¶ De ſeptimana. Rubrica.

Sequitur de ſeptiana. Nempe ꝓtinet ſeptimana ſeptem dies naturales quorũ repetitione ⁊ menſes ⁊ anni ⁊ ſecula peraguntur. ⁊ hec apud grecos bebdomada: ſz apud hebreos ſabbatum appellatur. ⁊ dicit ſeptimana a ſeptem ⁊ mane quaſi ſeptẽ ⁊ mane: pars ꝓ toto. ſ. mane ꝑ tota die. vel a ſeptem ⁊ manet: qz manet per ſeptẽ dies. vel dicit ſeptimana quaſi ſeptem luces. nam mane lux eſt ſm Jſidorz. Idez etiã ſpaciũ vocatur bebdomada ab epta grece quod eſt ſeptẽ: ⁊ deos quod ẽ dies vel modus qõ eſt menſura: ⁊ ſm hoc bebdomada eſt cõmunius nomẽ ꝯ ſeptimana. Unde daniel. Poſt ſeptuaginta bebdomadas ⁊c. ⁊ ſumuntur ibi bebdomade annorz. i. ſeptuagies ſeptẽ anni. Septimane autẽ nequeũt bñe certa nomina: qz neq; habent certa initia. Singulis nanq; annis variant ꝑpter vnũ vel ꝑpter duos dies qui quãdoq; ſunt ſup integras ſeptimanas. Omnes autem dies ſeptimanaruz in ſcribũtur ſeptẽ primis litteris alphabeti. Itẽ dies ſm gẽtiles denoiant a planetis. Primꝰ a ſole q̃ ꝓnceps eſt oim ſydez: ſic ⁊ idem dies

caput est ceterorꝝ dierũ. Secũdus a luna que ꝛ splẽdore ꝛ magnitudine soli ꝓxima est ꝛ ex eo mutuat lumẽ. Tertius a stella martis que vesper vocat. Quartus a stella mercurij quã quidam candidum circulũ dicunt. Quintus a stella iouis quam phetontẽ aiunt. Sextus a stella veneris quã luciferũ asserunt: qz inter cũcta sydera plus lucis affert. Septimus a stella saturni q̃ sexto celo locata triginta ãnis fertur explere cursum suum. de hoc dictũ est in ꝓhemio. vij. partis. ¶ Sed queritur quare dies nõ ita ordinantur in septimana sicut planete in celo: qñ in celo ordinantur ꝑm hũc vsuz. Sol ve. mer. ꝛ luna saturn⁹. iuppiter ꝛ mars. vel sic. Saturnus ioue mars sol cũ vene. mer. luna. Solutio. dicimus ꝙ dies in septimana nõ ordinantur ꝑm ordinem planetaruz: sz ꝑm regumẽ eorꝝ in singulis diebus vñ quia viderũt philosophi ꝙ sol regnabat ꝓma hora diei do mínice ideo illaz diem denomiauerunt a sole. Itẽ quia viderunt qz luna regnabat ꝓma hora secũde ferie: ideo diẽ illũ denomiauerunt a luna: ꝛ sic de ceteris: sicut patet ex distinctiõe horarum diei facta inter planetas ꝓ ordinem succeſſiue. Rursus a dictis planetis philosophi noĩa sumpserunt eo ꝙ a singulis aliquid ĩ homie esse voluerunt vt a saturno canditatez a ioue temperantiã a marte feruorẽ a sole spiritum a venere voluptatẽ a mercurio eloquẽtiam: a luna cor. Et quia ordo planetarꝝ vltra numerum septenariũ nõ ꝓcedit: sed ad ꝓmuz reuertitur: iõ tantũ septem dies in septimana sunt a sapientibus cõstituti. ¶ Nunc videndũ est qua die septimane q̃libet mẽsis intret: de ꝟ duplex ratio habetur. Prima ꝓ hos versus. Alto domat dñs gratis beat equa gerentes. Contẽnt fictos augebit dona fideli. In istis versibus sunt duodecim dictiones duodecim mensibus seruientes. prima ꝓmo. secũda secũdo: ꝛ sic ꝓ ordinem: sumpto initio a ianuario: ita ꝙ quecũq; fuerit initialis littera alicuius istarum dictionũ: eadem erit littera kalendarum mensis cui seruit illa dictio. verbi gra. alta est ꝓma dictio ꝛ seruit ꝓmo menſi. i. ianuario: ꝛ a est ꝓma littera illius dictõis alta: ergo a est ꝓma littera ianuarij. Item domat est secunda dictio q̃ seruit scõo menſi. ſ. februario: ꝛ d est ꝓma littera istius dictionis: ergo est d ꝓma littera februarij. ꝛ sic de alijs. Itẽ dicit sequens vsus per syllabas. qõ ꝓcedẽtes ꝓ dictiones. Adam degebat ergo cibos adrifer. Habita aũt littera kalendarũ facile possim⁹ scire qua feria q̃libet mensis intret. Per litterã eiz dñicalem illius anni ꝓcede ꝓputando dies ꝑ litteras subsequentes vsq; ad litteraz q̃ est in kalẽ. mensis cuius diei introitũ scire optas: ꝛ in qua feria occurret ĩ tali feria ĩtrabit ille mẽsis. Secũda ratio ꝑ quam scire potes qua feria q̃libet mẽsis intret est ꝑ regulares ꝛ ꝓcurrentes. Nota ergo ꝙ in anno solari sunt quinquagintadue septimane ꝛ vnus dies vel duo si sit bisextus: ꝓpter quam diẽ variant singulis annis ꝓncipia mensium. Si essi hoc anno incipiat ianuarius a die dñico: toto illo anno a: que ẽ ꝓma littera ianuarij erit dñicalis. Cũ ergo ventum fuerit ad finẽ anni: illud a finale kalẽdarij: quod inscribit illi diei: que est vltra integras septimanas: repsentabit diẽ dñicam ergo sequens a q̃ iterũ est initiale ianuarij repsentabit secundam feriã: ꝛ sic toto illo ãno erit illa variatio. eo dẽmõ singulis ãnis variãtur initia mensium ꝑ diuersas ferias. Et si sit bisextus duplex erit variatio. prima in kalen. ianuarij. secũda in festo sancti matbie. Ut ergo cõputiste scire possent qua feria quolz ãno q̃libet mẽsis inciperet inuenerũt duos numeros. vnũ inuariabilem q̃ vocatur regularis: solaris: ferialis, aliũ variabilẽ qui vocat concurrens: de q̃bus breuiter est dicendũ. ¶ Videndum est aũt ꝓmo quid sit regularis, vnde dicatur: ꝛ vñ habeat oriz: ꝛ quot regulares q̃libet mensis habeat. Regularis solus est numerus inuariabilis datus mensi: q̃ adiunct⁹ cõcurrenti declarat qua feria septimane q̃libet mẽsis ĩtret cui⁹ fuerit regularis. Dr aũt regularis a regula: qz inuariabilis est sicut regula. iij. di. canon. Solaris dr ad dr̃am lunaris. de quo infra dicet. Vñ aũt oriũ regulares a martio: nam in mense martij sunt. v. regulares seu. v. ꝑ regulari. Martius essi nõ habuit initiũ ĩ ꝓmo anno mundi seu seculi: tmo dr̃ mũdus factus fuisse in illo mense in die quo dicit. xv. kalen. aprilis: vel vt alij dicũt. viij. kalẽ. Si essi cõputes ordine retrogrado dies septiane vsq; ad kalẽ

das martij: inuenies ꝙ quinta feria mūdus in cepit: si tamē ante martiū fuit. ⁊ hec est causa quare marti⁹ q̄nariū numerū habuit ꝓ regulari. Regulares vero alioꝝ mensiū sic formant̄. Iungas regulares menses cum diebus eiusdez: ⁊ ab illa summa subtrahe. vij. quotiēs poteris: ⁊ regularem sequētis mensis qđ remansit indicabit. verbi gr̄a. Marti⁹ hz q̄nq̄z regulares ⁊ dies eius sunt. xxxi. redige in summam ⁊ sunt. xxxvi. subtrahe. vij. quotiens poteris ⁊ remanet vna dies q̄ datur mensi sequēti ꝓ regulari. Itē aprilis hz. xxx. dies ⁊ vnū regularē q̄ cōstituūt. xxxi. subtrahe. vij. q̄tiēs poteris: ⁊ remanebūt tres: que dantur maio ꝓ regularibus: ⁊ ita de alijs vsq̄z ad martiū. Possum⁹ ēt scire mensium regulares ꝑ hos versus. Est astris clara fulgentib⁹ ara deoꝝ. Grata bonis extat gratissima cuiq̄z fideli. In istis versibus sunt. xij. dictiones. xij. mensibus seruientes. p̄ma primo. scđa scđo: ⁊ sic ꝑ ordinem sumpto initio a martio: ita ꝙ quotta fuerit littera prima alicui⁹ istarū dictionū in alphabeto tot regulares habet ille mensis cui seruit illa dictio Verbi gr̄a. Est ē p̄ma dictio ⁊ seruit p̄mo mēsi. s. martio. ⁊ e est p̄ma littera istius dictionis est: ⁊ est quinta in alphabeto: ergo marti⁹ habet. v. regulares. Itez astris est secūda dictō: ⁊ seruit secūdo mēsi. s. aprilis. ⁊ a est prima littera istius dictionis q̄ est etiam p̄ma in alphabeto: ergo aprilis habet vnū regularē. ⁊ sic de alijs. ¶ Nunc dicamus de ꝯcurrentibus. Dicūtur autē cōcurrentes: quia sibi inuicē cōcurrunt sicut videbitur in formatione: vel ideo qꝛ cōcurrunt cū regularibus ad demonstranduz initialem feriam mensiuz singulis annis. Est aūt cōcurrens: superexcrescētia vni⁹ diei vel plurium sup quinquagintaduas septimanas anni solaris: ideo dixi vel pluriū: quia in anno bisextili superexcrescunt duo dies: in alijs vero vn⁹ tm̄: ⁊ ab illa superexcrescētia bn̄t originē cōcurrētes. Alij v̄o ꝯcurrētes q̄ sequūtur post p̄muz formant̄ vno addito singulis termīs siue annis: sic tamē ꝙ septenarium numeꝝ non excedunt: quia non sunt nisi septem ferie: ⁊ quandocūq̄z est septim⁹ concurrens: illo anno menses habent eadem principia que in primo anno mūdi seu seculi habuerunt: quelibet eniz feria distat per septenarium a semetipsa. Concurrentes etiam in hac linea demonstrantur. i. ij. iij. iiij. vi. vij. i. ij. iiij. v. vi. vij. ij. iij. iiij. v. vij. i. ij. iij. v. vi. vij. i. iij. iiij. v. vi. Nā primus annus cicli solaris habet vnū cōcurrentez. secundus duos. tertius tres. quartus quattuor. quītus sex propter bisextum. sextus septem. septimus vnum. quia vltra septenarium nō proceditur. sed reuertitur ad vnum: ⁊ ita debemus procedere vsq̄z ad. xxviij. annos: tunc reuertimur ad primuz annum cicli ⁊ procedimus sicut pri⁹. Unde transcursus. xxviij. annoꝝ vocatur cicl⁹ solaris vel cōcurrentium. ⁊ dicitur ciclus quasi circulus per similitudinem. Si autem volumus scire quotus sit annus cicli solaris debemus diuidere annos domini per. xxviij. quotiens possumus: et addere illis. ix. anteq̄ diuidamus: quia quando christus natus fuit tantum iam ꝓcesserat ille ciclus. ⁊ quotus ann⁹ remanserit supra diuisionez annoꝝ totus erit ciclus. ⁊ si nullus remanserit: tunc sumus in vltimo anno cicli solaris. Unde versus. Annis adde nouez domini partire per octo Viginti. ciclus sic tibi notus erit. Possumus etiaz scire concurrentes cuiuslibnt anni per litterā dominicalem illius anni sicut declarant versiculi subsequentes. A sex. b. quinq̄z. c. quattuor. e duo tres. d. Primus concurrens. f. littera septimus est g. ⁊ sic de similibus. Hoc est dicere ꝙ quādo a est littera dominicalis in illo anno sunt sex ꝓ concurrente. quādo. b. quīq̄z. qn̄ c. quattuor. quādo. e. duo. quādo. d. tres. quādo. f. vnus. quādo. g. septem. Inuento autem concurrente debemus iūgere cum regularib⁹ mensis cuius feriam kalendarum. i. introituz scire volumus. ⁊ quota fuerit illa summa si nō transcendat septē: tota siue tali feria septimane ille mensis intrabit. Si vero transcendat septem quotum fuerit residum tota feria septīane ille mensis intrabit. Sicut aūt cōcurrētes ita ⁊ dn̄icales littere variantur. Nam in p̄mo anno cicli solaris est. f. littera dn̄icalis. in secūdo. e. in tertio. d. in q̄rto. c. in q̄nto. a. tūc ei ꝑꝑ bisextuz pertransitur. b. quod in his versibus declaratur. Fert ea dux coꝛ amet gēs fautoꝛ eum coluit bis. Ars genus est de coꝛde bono gignit fer⁹ ensis. Dicta beant aqua gēs frōs

dat cunctis bonus auctor. In his versib⁹ sunt vigintiocto dictiones vigintiocto annis cicli solaris seruientes. prima p̄mo. secūda secūdo. ⁊ sic ꝑ ordinē sumpto initio a p̄mo anno cicli: ita ꝙ quecūq; fuerit initialis littera alicui istarum dictionū eadem erit littera dominicalis ī illo anno cui seruit illa dictio. verbi gr̄a. Fert est p̄ma dictio ⁊ seruit p̄mo anno cicli solaris. ⁊. f. est prima littera. ergo. f. est littera dominicalis in primo anno cicli solaris. ⁊ sic de alijs. Et nota ꝙ ille ānus est bisextilis cui deseruit aliqua dictio desinens in. t. ⁊ ita primus ann⁹ cicli semꝑ est bisextilis. cuz ei deseruiat dictio desinens in. t. s. fert. ⁊ ꝓpter hoc prima littera dictionis desinens in t non erit littera dominicalis in illo anno cui seruit illa dictio nisi a loco bisexti vltra: quia littera dn̄icalis cum bisexto simul mutatur. A kalendis vero ianuarij p̄cedentis ipsum bisextum vsq; ad locuz bisexti erit littera dominicalis illa q̄ īmediate sequit̄ in kalendario post illam que deberet esse littera dominicalis. vnde in primo anno cicli. f. est littera dn̄icalis a loco bisexti vsq; ad kalēdas ianuarij sequētis. A kalendis vero ianuarij p̄cedentis vsq; ad locuz bisexti. g. est littera dominicalis: ⁊ ita in alijs. Annus autem cui seruit illa dictio sciri potest per rōnem superi⁹ dictam de ciclo solari. nam ratio littere dominicalis tunc currentis ratione simili incipit ⁊ finitur. ¶ Nunc aliqua de indictōne dicamus. Est autē indictio spaciū tēporis quo roman⁹ princeps tributū gentibus indicebat. Si autez volumus scire quota sit indictio debem⁹ addere tres annos ānis domini: ⁊ postmodū diuidere annos domini per quindecim quotiens possumus ⁊ quotus annus remanserit facta diuisione tota erit indictio: ⁊ si null⁹ supauerit in vltimo anno indictionis sumus. ⁊ tūc ad primaz indictionem reuertimur: quia indictio non transcēdit quindecim. Unde versus. Si tribus adiunctis domini diuiseris annos: Per ter q̄nq; datur indictio certificata. De īdictione plenius diximus in speculo iudiciali: in tractatu de instrumentoruz editione. §. i. v̄si. post annos. ⁊ infra vbi de ciclis agetur. De era supra dictum est.

¶ De die. Rubrica.

Licet iaz superius in plerisq; locis de die tactum est nihilominus hic specialiter dicendum est. Sciendum est igitur ꝙ duplex est dies. s. naturalis: ⁊ artificialis siue vsualis. Naturalis est spacium quo sol ducitur circa totam terrā ab oriente vsq; in occidentem: scz spaciuz diei ⁊ noctis: quod semper continet. xxiiij. horas. Dicitur dies ista a dijs quoruz nomina romani quibusdam syderibus sacrauerunt. vnde q̄libet dies ab aliquo deo antiquitus vocata est: vt a ioue ⁊ alijs: ꝓut sub septimana dictū est. vel a dia quod est duo: qr continet duo tēpora noctem. s. ⁊ diem vsualem. Quando autez incipiat dictum est in ꝓhemio septime partis Artificialis est spacium quo sol moratur sup̄ nostrum hemisperiuz ab ortu solis vsq; ad occasum. Et hic scd̄m solis ascensuz ⁊ descensuz crescit pariter ⁊ decrescit. Dicitur autem dies a dian quod est claritas. Et dicitur vsualis siue artificialis: quia solum hoc tempus aptuz est vsibus ⁊ artificijs exercendis. Reliqua ꝑs diei dicit̄ nox a noceo: quia nocet visui ⁊ vsui: ⁊ ideo vocata est dies a meliori parte sine commemoratione noctis. Juxta illud. Et factum est vespere ⁊ mane dies vnus. ¶ Rursus partes diei sunt tres ꝟm Isidorum. s. mane meridies ⁊ suprema. Mane est lux matura ⁊ plena nec iam crepusculum. Meridies dicit̄ q̄si medi dies. i. medius dies: vel quia tunc purior dies est. Suprema ē postrema pars diei. Sero dicitur a clausis seris. Noctis v̄o partes sunt septem: scilicet: vespere: crepusculuz: conticinium: intempestum: gallicinium. matutinum: ⁊ diluculum. Vesperū dicitur a vespere occidentali stella que tenebras sequentes precedit: ⁊ dicūtur tenebre quasi tenētes vmbram. Crepusculum dicitur dubia lux: scilicet inter lucem ⁊ tenebras. Conticinium est quādo iam omnes silent. Intempestum est medium noctis tempus quando nil agi potest: et omnia silent quasi inopportunuz. Gallicinīū dicit̄ ꝓpt̄ gallos lucis p̄nūcios. Matutinuz est inter abscessum tenebraꝝ ⁊ aurore aduentum. Diliculum d̄r quasi incipiens parua diei

lut ꝛ auroꝛa que ſolez ꝓcedat. Eſt eñ auroꝛa diei clareſcẽtis etoꝛdiñ. ¶ Et nota ꝙ dies alij ſunt ſideꝛales in quibus ſidera mouẽtuꝛ ꝛ homies a nauigatoꝛibus excludũtuꝛ: alij ꝑticulaꝛes: de quib⁹ in li. Regum. quib⁹ ꝛeges ſolent ad bella ꝓcedeꝛe: alij iteꝛſcalaꝛes: quos ſcim⁹ duodecim menſibus ſupeſſe: alij caniculaꝛes: alij ſolſtitialeſ: alij equinoctialeſ: de quib⁹ iaz ꝑmiſſum eſt: alij faſti in quib⁹ iuꝛa fanꝭ: alij nefaſti eis contꝛarij: alij feſti. i. feſtiui: vt dies azimoꝛũ alij ꝓfeſti quaſi ꝓcula feſtis: vt feꝛialeſ: alij mali ſunt qñ i eis plus ſolito homies affligũtuꝛ. vñ apꝭs. Redimẽtes tẽꝑs: qñ⁹ dies mali ſunt: et ecõtꝛario ſunt boni: alij egyptiaci de quib⁹ ꝑmiſſum eſt. eſt etiam dies ſalutis in quo dñs venit ad ſaluandũ: eſt etiã dies iudicij in quo domin⁹ veniet ad iudicanduz: q̃ eꝛit bonis dies leticie: malis autẽ calamitatis et miſeꝛie. Homẽtũ ẏo eſt minimũ atq; anguſtum tẽꝑus a motu ſyderum dictũ. eſt eñ extꝛemitas hoꝛe in bꝛeuibus interꝛuallis cuz ali quid ſibi cedit atq; ſuccedit ſm Idoꝛ. Hoꝛa gꝛecum nomen eſt: et tamẽ latinum ſonat. eſt eñ finis tꝑis. quot aũt hoꝛas ꝙtinet dies naturalis dictum eſt in ꝑncipio hui⁹ ꝑtis.

¶ Rubꝛice ſcde ꝑtis tractãtis de ãno lunari.

Sequtur secũda ꝑs de ãno lunari. In qua agitur ꝓmo quid ſit annus lunaris: et quot dies ꝙtineat. Secundo de regꝛlaꝛib⁹ lunaꝛib⁹. Tertio de epacta. Quaꝛto de emboliſmo. Quinto de aureo nũeꝛo. Sexto de teꝛmino paſcha li et aliaꝛum mobilium feſtiuitatum. Septimo de ciclis.

¶ Quit ſit annus lunaris: ꝛ quot dies ꝙtinet. Rubꝛica.

Annus lunaꝛis dicitur trib⁹ modis. Pꝛimo modo annus lunaris eſt ſpaciuz quo luna ciꝛcuit totum zodiacum. quod facit in. xxvij. dieb⁹ ꝛ. xij. hoꝛis. Secũdo modo dicitur annus lunaris ſpacium quo luna ciꝛcuit ſolez ab vna aſcẽſione vſq; ad aliam ꝛ hoc facit in. xxix. diebus ꝛ. duodecim hoꝛis. Nam cum luna ſeparatuꝛ a ſole ad pagꝛandum zodiaciuz: et poſtea ꝛeuertitur ad eundez punctũ in quo dimiſeꝛat ſolẽ: non inuenit illũ ibi: qz ſol iã tantũ ꝓceſſit ſuo motu: qz luna laboꝛat ꝛecuꝛꝛeꝛe ad eũ ſiue attingeꝛe ipſuz duobus diebus ꝛ tꝛibus hoꝛis. Tertio dicitur ann⁹ lunaꝛis ſpacium duodeci lunationũ in anno ꝛotunꝺi: et tꝛedeciz in embolißmali. de quib⁹ infꝛa dicẽꝛ. Eũ ergo lunatio quelibz ꝙſtet eꝛ. xxix. diebus. ꝛ. xij. hoꝛis: quia non cuꝛat eccleſia de minutijs: et ex duodeciz hoꝛis ꝑcedentis lunatõis: ꝛ ex. xij. ſequẽtis cõſtituitur vna dies naturalis q̃ ſemꝑ lunationi ꝓcedenti attꝛibuit: ita ꝙ lunatio ꝑcedentis mẽſis ſemꝑ habeat. xxx. dies. ꝛ ſequẽtis. xxix. niſi aliud ſit ꝓpteꝛ biſextum vel emboliſmuz vel ſaltuz lune. vnde ẏſus. Luna paꝛis mẽſis nunq̃ tꝛiceſima fiet. Impaꝛ tꝛiceno nunq̃ niſi fine caꝛebit. Tẽpoꝛe biſexti febꝛi tꝛiceſima luna eſt. Maz iulij luna tunc eſt. xxix. Paꝛ mẽſis hoꝛ: quia numeꝛãdo a ianuaꝛio peꝛ ordinez cadit in numeꝛ paꝛem: vt febꝛuaꝛi⁹ apꝛilis iunius auguſtus octobeꝛ decembeꝛ. quoꝛ lunatio ſemꝑ eſt. xxix. dieꝛ: ꝛcepto febꝛuaꝛio cuius lunatio eſt. xxx. quãdo eſt biſextꝰ. Impaꝛ veꝛo eſt quãdo cadit i numeꝛ ipaꝛẽ: vt ianuaꝛius maꝛtius maiꝰ iuliꝰ ſeptembeꝛ ꝛ nouẽbeꝛ. quoꝛ lunatio ſemꝑ eſt. xxx. dieꝛ: ꝛcepto iulio qui in vltimo anno cicli lunaꝛis ꝓpteꝛ ſaltum lune bz tꝛiſ. xxix. Et bis autez. xij. lunationibus ꝙſtituũtuꝛ tꝛecenti quinquaginta q̃ttuoꝛ dies in anno lunaꝛi: et ſic annus lunaꝛis in. xi. dieb⁹ ꝛceꝺitur a ſolaꝛi: ex quo ꝛceſſu oꝛis varietas etatis lune cõſuꝛgit: ita ꝙ vbicũq; fuerit luna ꝑma in ꝑmo anno fit in ſecũdo. xi. ꝓpter quam varietatem duoꝛ numeꝛoꝛũ genera ſunt inuenta: ꝛegulaꝛes vz ꝛ epacte de quibus bꝛeuiteꝛ videamus.

¶ De regulaꝛib⁹ lunaꝛib⁹. Rubꝛica.

Nunc videamus de regulaꝛib⁹. Et quidẽ regꝛlaꝛis lunaꝛ eſt numeꝛ⁹ iuaꝛiabiliꝛ datus mẽſi ad iuuemendũ lunã in ꝛalẽ. mẽſũ ſinguloꝛũ. Habẽt aũt oꝛtũ regꝛlaꝛeſ ab illis q̃q; dieb⁹ q̃ ſupſunt in ãno ſolaꝛi ſupꝛa tꝛeceꝛtos ſexagiꝛta dies. vñ

quicz regulares dati sunt semptēbr̄ a quo annus lunaris sumit initiū. Regulares vero aliorum mensiū sic formantur. Junge regulares mensis cuz diebus eius: et ab illa summa subtrahe lunatōem eius: et residū qō remanserit erit regularis illius mēsis: verbi gra. Septēber habet quicz regulares. et dies ei⁹ sunt. xxx. qui ꝓiūcti regularib⁹ ꝓstituūt. xxxv. et lunatio septembris est tricesima: qua subtracta remanent. v. que sunt regulares sequētis mensis. s. octobris: et sic de alijs vsqz ad septembrem. Nam egyptij suū annū incipiūt a septembri ⁊ ideo nos annū lunarē incipim⁹ a septēbri. De regularibus traditur iste x̄us. Dic. e. g. bis. a. l². bis et post manet ordo. q. d. Dic. e. bis que est quīta in alphabeto. i. ꝑmis duobus mensibus anni lunaris dātur q̄nqz ꝑ regularibus. Jtem dic bis. g. que est. vij. in alphabeto. i. tertius ⁊ q̄rtus mensis habēt. vij. ꝑ regularib⁹. Jtem dic bis. i. que est nona in alphabeto. i. q̄ntus ⁊ septimus mēsis habēt. ix. ꝑ regularib⁹. Jtem dic bis. l². que est decima in alphabeto id est sextus ⁊ octauus mēsis habēt. x. ꝑ regularibus. Et nota ꝙ hic transitus de quīto ad septimū: et de sexto ad octauū vt patz ifrā dicendo ipsos regulares: quia ianuari⁹ ⁊ marti⁹. ix. et februari⁹ ⁊ aprilis. x. habēt: sed post manet ordo. i. maius. xi. iunius. xij. iulius. xiij. augustus. xiij. habent.

¶ De epacta. Rubrica.

Sequitur de epacta.

Est autem epacta numer⁹ variabilis: datus anno ad inuenēdum lunam in l²alen. cuiuslibz mēsis. et ōr epacta ab epbi qō est supra ⁊ aucta: quia est supercrescētia anni lunaris a solari. Jdeoqz ānus primus cicli lunaris nullam habet epactam: quia nullus annus precessit a quo. xi. accepisset. Secundus vero habz. xi. pro epacta: quia epacta orit ab illis. xi. diebus quibus annus lunaris excedit a solari. Tertius vero ann⁹ habet. xij. quia semper adduntur. xi. si non trāscendat. xxx. si vero trāscendat triginta abiectis. xxx. residuuz erit epacta illius anni. et ideo i quarto anno: quia summa ascendit. xxxij. abiectis triginta trib⁹ sunt epacte illius anni. Epacte vero grece dicuntur latine abiectōes annue lunares. q̄ per numerum. xi. vsqz ad tricenariuz in se reuoluūtur: quas egyptij ideo adijciūt vt lunarꝭ emersio ratiōe solis coequetur. Luna essi iuxta cursum suum. xxx. semis dies lucere dinoscitur: ⁊ fiunt in annuz lunarē dies tredeciz. lxij. remanent ad cursuz anni solaris dies. xi. quos egyptij adijciunt. Absqz bis non inuenies lunam quota sit in quolibet anno. mense et die. Epacte oim annorū cicli lunaris per banc tabulaz denotantur. ita ꝙ hoc verbū nulla respōdet ꝑmo anno et singuli sequētes numeri respōdēt singul' ānis cicli vsqz ad. ix. vt nulla. xi. xij. iij. viij. xv. vi. xvij. ix. xi. xij. xiij. v. xvi. xxvij. viij. xix. xx. Sed hoc idem etiam ostenditur per hos versus. Annis adde monos domini partire p vnde. Viginti lune ciclis ⁊ inde pz. Hoc vult dicere ꝙ si volumus scire quotus sit ann⁹ epactalis siue cicli: debemus diuidere annos domini. per. xix. quotiēs possum⁹ et addere vnū: quia quando chr̄ist⁹ natus fuit tantum ꝓcesserat ille ciclus. ⁊ quota fuerit summa q̄ remānserit totus erit annus cicli epactalis. x̄bi gratia. Hoc anno computamus annos dñi mille ducentos octuagintasex quoz mille ducenti septuagintatres sunt recte per decem ⁊ nouē diuisi. supersunt. xiij. de p̄dicto numero. addito ergo vno fiūt. xiij. vij hoc anno est decim⁹ quart⁹ annuo cicli lunaris. in āno sequēti erit. xv. ⁊ sic vsqz ad decēnouē. postea redit ad primum. et hoc verum est scōm illos qui incipiūt computare annos domini a natiuitate xp̄i: vl' in l²alendis ianuarij. non autez scōm eos qui illos immutāt in l²alendis septembris ⁊ faciunt ibi diuisionē. nam tunc addendi sunt duo anni. Potest etiaz ⁊ aliter inueniri epacta: vt si summā que remanet de premissa diuisione annorum domini per tres iuncturas pollicis numeremus. Si essi numerus finitur in ꝑma tūctura debem⁹ demere vnū de ipso nūero. si i secunda debem⁹ addere nouem. si in tertia debemus addere decem ⁊ nouem. et summa inde prueniens est epacta. ⁊ hoc si triginta non transeat. Si vero transiret: abiectis triginta residuū est epacta. Ali⁹ x̄us. Deme vnū. post adde nouem: post dena nouēqz. Jnuenta igi-

tur epacta debemus eam iungere cum regularibus mensis cui⁹ lunam volum⁹ inuenire et quota fuerit summa inde ꝓueniens tota erit luna in kelendis illius mensis. dummodo triginta non transeat. si vero triginta transiret: abicetis triginta: residuū erit etas lune: ⁊ si summa illa fuerit triginta in kalendis mensis: tūc luna erit triginta. si aūt epacta nulla fuerit puta in ꝑmo anno cicli lunaris: tunc ad inuenien dum lunā sufficit regularis. Sed qm̄ epacta rum ratio quādoq; fallit ꝓpter embolismū siue saltū lune: ideo de ipso breuiter videam⁹.

¶ De embolismo. Rubrica.

Circa embolismū siue lune saltuz notandum est ꝙ embolismus grece interpretatur latine supaugmentū seu supercrescētia anni solaris super lunarem. Quia ergo annus solaris excedit lunarē in .xi. diebus ex illo excessu ꝓstituuntur septē lunationes in .xix. annis cicli lunaris multiplicatis illis .xi. diebus. Et dicūtur lunationes embolismales: quarū quelibet est .xxx. dierū. ⁊ attribuūtur septem ānis embolismalibus: ita ꝙ in quolibet ciclo lunari sunt septem anni embolismales: ⁊ .xij. cōmunes. Appellatur aūt ann⁹ embolismalis: qz .xiiij. luna ꝑcedētis pasche vsq; ad quartādecimā sequētis habet .xiij. lunationes siue .xiij. mēses lunares. i. trecētos octuaginta q̄ttuor dies: ⁊ iste est annus scō Joysi diuinit⁹ reuelatus. Cōis vobz tm̄ .xij. lunatiōes. i. trecētos. liij. dies. quorum dispositiōes ꝓtinet iste versus. Cur fles bas lacbrymas odiosum quere tyrannuz. In isto versu sunt septē dictiones septē embolismalib⁹ seruientes. ꝑma ꝑmo. scōa scōo: ⁊ sic p ordinē: ita ꝙ quota est ꝑma littera alicui⁹ istarum dictionū in alphabeto totus annus cicli epactalis erit ann⁹ embolismalis. vbi gratia. Cur est ꝑma dictio ⁊ seruit ꝑmo anno embolismali. ⁊ c est ꝑma littera illi⁹ dictiōis q̄ est tertia in alphabeto: ergo terti⁹ ann⁹ cicli lunaris est embolismalis: ⁊ ita de alijs. hoc obseruato ꝙ bec dictio bas dz scribi cū b. Et dicit ann⁹ cōis: qz sepe duo ita cōiunctim incedūt vt inuicem se in pascbali solēnitate sequantur: embolismalis esti semp solus est. Ordo aūt istoruz annoz communiū ⁊ embolismaliū ꝑ ī linea sub sequenti. Cōmunis cōis embolismalis: cōis cōmunis embolismalis: cōmunis embolismalis: cōis cōis embolismalis: cōis cōis embolismalis cōis embolismalis: ꝑmunis cōis embolismalis. ¶ Habito aūt ānō embolismali possumus scire in q̄o mense lunatio embolismalis cōtingat ꝑ buncversum. Mobilis ⁊ xꝑm modo liber babeto coeuū. In isto vsu sunt septē dictiones: septem mensib⁹ seruientes in q̄bus cōtingunt lunationes embolismales in prefatis .vij. annis. ꝑma ꝑmo. scōa scōo: ⁊ sic p ordinem: ita ꝙ quota erit ꝑma lra alicui⁹ istarū dictionum in alphabeto toto mense illi⁹ anni cui seruit illa dictio contingit lunatio embolismalis. Itē quota erit ꝑma littera scē syllabe in alphabeto: tota die mēsis incipit lunatio embolismalis. verbi gratia. Mobilis est ꝑma dictio: ⁊ seruit ꝑme lunatiōi q̄ cōtingit in tertio anno cicli lunaris: ⁊ m est ꝑma littera bui⁹ dictionis ⁊ est .xij. in alphabeto. ergo in .xij. mēse cōtingit lunatio embolismalis. Itē b est ꝑma littera scē syllabe ⁊ est scōa in alphabeto ergo in scōa die illius mensis incipit: illa lunatio ⁊ sic de alijs. Si aūt velis plen⁹ buius rei veritatez inquirere: recurre ad epactā ⁊ regulares illius ānī de quo vis scire ⁊ ita inuenies esse. ¶ Nunc videamus vbi fallit epacta iuncta regularibus ꝓpter embo. seu saltuz lune. Circa qō nota ꝙ licet in ciclo lunari sint .vij. anni embolismales: vt supius dictū est: nō tm̄ fallit epacta nisi in trib⁹. s. in .viij. xi. ⁊ .xix. Unō versus. Octauo vndecio postremo fallit epacta. In quo aūt loco vel mense vel quot locis fallit epacta ūcta regularibus bis versib⁹ denotatur. Julius vndenis ter maius octo vicenis. Bisextus nisi sit mars peccat in vnde tricenis. In totidem maius: augustus vero duobus. boc est dicere ꝙ in .viij. ānō cicli lunaris fallit epacta cū regularib⁹ in maio ⁊ iulio: qz ī kal. maij cū luna deberet eē .xxviij. ꝑm epactā nō reperit nisi .xxvij. ꝓpt embolismū. Itē fallit in kalē. iulij eodē anno: qz tūc luna debet esse .xxx. ꝑm epactā tm̄ nō reperitur nisi .xxix. ꝓpter embolismū vbi credendū est embolismo: ⁊ nō epacte. Itē in .xi. anno fallit epacta: qz in

lalē.martij ſm epactā deberet eſſe luna.xxix. ſed ꝓpter emboliſmū reperitur tm̄.xxviij. Ue rūtamen ſi in illo anno fuerit biſextus tūc corrigitur ille error:qm̄ ꝓpter biſextū addit vna dies. Item in.xix.anno fallit epacta in duob? locis:nam ſm epactā luna deberet eſſe.xxx. i lalen.maij.ſed ꝓpter emboliſ.nō reperit niſi xxviij.⁊ in eodē fallit in lalen.auguſti:qz ſm epactam luna deberet ibi eſſe.ij.ſed ꝓpter ſaltum lune ibi tertia inuenit:qz lunatio iulij que deberet eſſe.xxx.in illo anno eſt tm̄.xxix.⁊ b̄ cōtingit ꝓpter errorē noſtri cōputi:⁊ tunc ann? in.ij.dieb?excedit a ſolari. De ſaltu lune traditur iſte verſus. Luna facit ſaltū q̄ntilis luce ſuprema. Retrocedit enim luna vna die ſicut diximus ꝓpter errorem noſtri cōputi vt in ſeqnti anno in lalen.ſeptembris luna redeat ſicut debet:niſi eſſ̄ ſaltus lune colligeretur cōtigeret error vt in.xiij.ciclis diceret luna p̄ma qñ eſſet pleniluniū. Colligitur autem ſic iſte dies.quelibet enim lunatio ad hoc vt lunatiōes ſint equales/baberet.xxix.dies ⁊ dimidiū.minus.iij.momētis ⁊ vna vncia ⁊ vno atbamo. ſunt aūt in ciclo ducēti triginta q̄nq; lunationes. erunt ergo qua:er tot momēta:que ſunt in vniuerſo nongenta quadraginta que diuiſa per.xl.conſtituūt.xxij.bozas ⁊ dimidiam Poſtea ex.cc.xxv. vncijs conſtituuntur .xix. momenta ⁊ remanēt.vij.vncie.⁊ ex.cc.xxv. atbamis cōſtituūtur.v.vncie:que vncie cum ſeptem p̄ozibus faciunt vnum momētum: qō iunctum ad.xix.momenta p̄ebabita facit dimidiam bozā:que iuncta cū aliꝭ.xxij.⁊ dimidiam facit vnam diez que ſubtrabitur vltimo anno a lunatiōe iulij.⁊ dicitur ſaltus lune. poteſt etiam facilius boc modo colligi. Ann? lunaris cōſtat ex.ccc.lxij.diebus minus vna bora ⁊ quarta parte vnius boze ⁊ ſeptuageſima ſexta parte quarte vnius boze.ergo in.xix. annis babentur.xix.boze.⁊.xix.quarte bozarum. ⁊.xix.octuaginta ſex partes quarte vn? boze que faciunt in.xix.annis quartā partem vnius boze:⁊ ita erunt.xx.quarte bozarum que faciunt.v.bozas que iūcte.xxx. bozis p̄ebabitis faciunt vnuz diem. Eſt igitur ſaltus lune quidam dies collectus in.xix.annis ex eo ſupfluo quod datur lunationibus,⁊ dicit ſaltus lune nō q̄ lūa magis ſaliat illa die q̄ alia: ſed quia nos lunam cōputantes diem illā ſuper quam in aliꝭ annis lunatio iulij dicitur: triginta ſalimus ſiue ꝓtermittimus nō computantes lunam in vltimo anno cicli decēnouenalis niſi xix.ideo autem ſubtrabitur dies illa a lunatione iulij in vltimo anno cicli decēnouenalis: qz iulius eſt vltimus in anno epactali inter menſes babentes.xxx.dies in lunatione.vnde vltimo anno lunatio iulij non computatur triceſima:ſed viceſimanona:⁊ ideo aureus numer? illius anni.ſ.decēnouenalis q̄uis creſcat ſeq̄tur ſine interuallo minorem.⁊ per cōſequens in aliꝭ menſibus ſequentibus vſq; ad ianuarium:ſicut infra dicetur.ſaltus ergo lune facit duas lunationes pariter eſſe vigintinouē dierum.ad p̄fatos ergo errores facilius corrigēdos inuentus eſt aureus numerus de quo bre uiter eſt dicendum.

¶ De aureo numero. Rubrica.

AUreus numerus ē ille qui ponitur in lalendario qui in quolibet mēſe indicat lunam p̄maz ad p̄uatos errores facilius corrigendos inuētus. Et dicitur aureus numerus per ſimilitudinē quia ſicut aurū ſuperat oīa metalla:ita iſte numerus omnes alias rationes lunares excellit quē iulius ceſar cum tanta diligentia dicit inueniſſe:qui incipiens a quocūq; anno cicli lunaris vbicūq; inuenit lunā p̄mam in p̄mo anno cicli poſuit.i.in lalendario in latere extrinſeco iuxta litteras feriales.ſ.in quolibet menſe. ⁊ in ſecūdo anno vbicūq; inuenit p̄mam poſuit.ij.in quolibet menſe.⁊ in tertio.iij.⁊ ſic de aliꝭ:⁊ ideo in lalen.ianuarij ternarius eſt nūerus:qz ibi luna inuenitur tertio āno p̄ma:nec ibi debet pon alius numerus q̄ ternarius:qz in nullo anno lalendis ianuarij luna eſt p̄ma niſi in tertio āno cicli decēnouenalis. In q̄buſ dā tm̄ lalēdarijs numeri ipſi deſignāt p lras alpbabeti.nam.p vno interponitur ibi a.p duobus.b.p tribus.c.⁊ ſic de aliꝭ numeris et litteris.et ſereatz vſq; ad litteraz t que ē. xix. in ordine alpbabeti. Formatur autē aureus

numerus ab illo ternario qui ponitur in kalẽ. ianuarij. nam illis tribus addũtur. viij. ⁊ cõsti tuuntur. xi. qui numer⁹ debet poni in tertia lit tera ianuarij. Itez illis. xi. adduntur octo que pstituũt. xix. qui numerus debet poni cũ inter uallo in. v. littera ianuarij. Itez illis. xix. addũ tur octo: ⁊ sic sunt. xxvij. Sz quia aureus nu mer⁹ non transit. xii. ideo abiectis. xix. resid uũ sez octo debet poni immediate post. xix. et sic per totum kalẽdarium. Patet ergo ꝙ quan do maior numerus sequitur minorem: tũc de bet inter vtrũq; numerum dimitti vna littera. et quando minor sequitur maiorez tunc nulla debet littera intermitti. vnde versus. De trib⁹ octo cauens superet de dena nouemq;. Ma ior sit ternus. minor aureus esto secũdus. Ve rũtamen formatio illa fallit in omni mense: cu ius lunatio est. xxix. dierum scilicet in februa rio: aprili: iunio: augusto: octobri et decem bri. in quibus post minorem numerum maior immediate locatus sequitur circa principiuz mensis quod patet hoc versu. Mense brevis lune februs è ars dat cito ganger. In isto ver su sunt sex dictiones ser mensibus deseruien tes quorum lunatio est. xxix. incipiendo in me dio versu vbi dicit februs. ita ꝙ quecunq; fue rit initialis littera alicuius istarum dictionuz super eadem littera in kalendario maior nũe rus sequitur minorem sine spacio: id est nulla littera dimissa in illo mẽse cui seruit illa dictio. verbi gratia. Februs est prima dictio: et ser uit primo mensi cuius lunatio est. xxix. scilz fe brũ. et f. est prima littera: ergo super primum f mensis februarij maior numerus sequit minorem immediate. similiter super primũ e ap̃ lis: et sic de alijs: sed super primum g decem bris maior. s. xiij. sequit immediate minorez scz ij. et super eadez littera: quia ibi est duplex au reus numerus quod designat geminatio bu ius littere g in hac dictione ganger. Item fal lit in iulio et reliquis mensibus vsq; ad ianua rium in quibus circa finez numerus. xix. sequi tur immediate ad. xi. numeruz. vnde versus. Ju lius et reliqui qui restãt dena nouemq;. Jun gunt vadeno. sic est ratus aureus ordo. Itez sciendum est ꝙ quando. xix. immediate sequi tur. xi. tunc octauus qui sequitur debet tertio loco poni. vnde versus. Quando continuas vndenis dena nouemq;. Maiori trinus tunc octonarius esto.

¶ De termino paschali. Rubrica.

DE termio paschali triplex datur ratio. prima p claues mosayce. secunda per etatem lune. tertia per tabu las manuales. de quaruz qua libet videndum est. Sed primo de clauibus: et ideo videndũ est quid sit clauis: et vnde di catur. et vnde habeat ortum et ad quid inuen ta fuerit. Clauis est numerus variabilis da tus anno ad inueniendum principia quinq; mo biliũ festiuitatũ. s. septuagesime: ꝙdragesime: paschatis: rogationũ ⁊ pentheco. ⁊ ideo sunt quinq; claues. et quodlibet predictorum festo rum habet. xxxv. dies in quibus semper cele brantur. A sede autez cuiuslibet clauis nume rantur dies vndecim et vsq; ad initium ipso ruz. xxxv. dierum prout hec infra patebũt. Et dicitur clauis per similitudinẽ: quia sicut per claues ostia reserantur: ita per talem numerũ principia dictarum festiuitatum nobis deno tantur. Habent eciã ortum iste claues termio rum a. xix. annis cicli lunaris ⁊ septem diebus septimane. vnde prima clauis ẽ. xxvi. Claues autem aliorum annorum sic formantur. adda mus enim semper clau precedentis anni. xix. et summa inde proueniens erit clauis sequen tis anni si non superat quadraginta: si vero summa superat quadraginta abiectis. xxx. re siduum erit clauis sequentis anni. verbi gra tia. Clauis primi anni est. xxvi. cui si iungan tur. xix. erunt quadraginta quinq; vnde abi ectis. xxx. remanẽt quindecim qui numerus est clauis sequentis anni: et ita formãtur vsq; ad xix. annos per ordinem: quia non proceditur vltra. xix. numerum sed reuertitur ad priorez. vnde ciclus clauium aurei numeri et epactarum non differunt quantitate: differunt tamẽ principio: quia ciclus epactarum incipit a se prembri. ciclus autem aurei numeri et clauũ a ianuario. vnde si velimus scire quot⁹ sit an nus cicli aurei numeri et clauũ possim⁹ scire

per diuisionez annoꝝ domini factam superi⁹ in ti. de epacta. Inuēto quotus sit annus clauium possum⁹ scire que sit clauis illius anni ꝑ aliam hanc ratōem. numer⁹ eñ ille qui remanet de diuisione annoꝝ dñi numerari debet ꝑ summitates quīqꝫ digitoꝝ inchoando a pollice. et si numer⁹ terminat̄ in pollice debemus addere. xxv. ⁊ summa īde ꝓueniēs erit clauis illius anni. si vero numer⁹ finitur in indice debemus addere. xiij. si ī medio. xiij. si in annulari. xix. si in auriculari. vij. et si summa inde ꝓueniens excesserit q̄draginta: abiectis. xxx. quod remāserit erit clauis. que additio his v̄sib⁹ cōtinetur. Uigintiq̄nqꝫ trededecim plus esse tricenos. Unde vicena epa digitis ꝓ clauib⁹ apta. Sedes quidem clauiū nunq̄ īueniūtur in kalendario nisi super hanc litteram. g. prima ergo ianuarij. g. est clauis septuagesime. vltima. g. eiusdem mensis est clauis quadragesime. et scd̄a. g. martij ē clauis paschalis. tertia g. aprilis est clauis rogationū. vltima. g. aprilis ē clauis pēthecostes. vñ v̄sus. Ultima. g. pr̄ia iā martisqꝫ scd̄a. Ap̄lis terna tibi signat et vltima clauē. Habita ergo claue anni incipe ꝯputare, a sede clauis et cōple illam in diebus kalendarij per ordinez ꝓcedendo: et vbi termīabitur ibi erit termin⁹ solēnitatis: ita q̄ in ꝓximo die dñico ibi sequēti erit initiū solennitatis cui⁹ est clauis: sed rogatōes incipiūt in sequēti die lune. ⁊ si fuerit bisextus cuilibꝫ claui est vna dies addenda. Possumus etiaꝫ scire pascales termīos ꝑ etatem lune cui⁹ rationem sequimur iuxta ꝯsuetudinem iudeoꝝ. de quo talis datur regula. Accipe lunam quecūqꝫ est in festo epiphanie et ꝑfice illam ꝓcedēdo per dies kalendarij ordinate vsqꝫ ad quadraginta dies: ⁊ si fuerit bisextus vsqꝫ ad quadraginta vnū: in ꝓxima die dñica sequēti erit initiuꝫ septuagesime. vnde v̄sus. A festo stelle numerādo perfice lunā. Quadragīta dies post septuagesima fiet. Bisext⁹ qñ fuerit sup̄ additur vnus. Si cadit in lucē domini tūc sume sequentē. Si cadit in feriam septenā sitqꝫ bisextus. Linque diez domini primū sumasqꝫ scd̄ꝫ. Habita ergo septuagesima terīos aliaruꝫ mobiliū festiuitatū facile scire potes. Nā a septuagesima vsqꝫ ad quadragesimaꝫ sunt tres integre septimane. a quadragesima vsqꝫ ad pascha sunt sex īegre septimane. a pascha vero vsqꝫ ad diem lune rogationū sunt quīqꝫ septimane et vn⁹ dies. a paschate v̄o vsqꝫ ad penthecostē ꝯputātur q̄nq̄es decē dies. Terminū quoqꝫ paschalem his versibus scire potes. Post nonas martis vt sit luna noua req̄re. Tertia lux dñi ꝓxima pascha tenꝫ. ¶ Rursus vbicūqꝫ post duodecim Kalēdas aprilis luna decimaquarta reperitur in dñica ꝓxima pascha celebratur. Item qualiscūqꝫ luna fuit in kalendis ianuarij talem fac eam ī festo sancti benedicti siue duodecimo kalēdas ap̄lis: et illam ꝯputes vsqꝫ ad vicesimāquartam: et ibi erit pascha hebreoꝝ. ¶ Rursus ab octauo idus martij vsqꝫ ad nonas ap̄lis sunt dies vigintinouē. quocūqꝫ ergo illoꝝ luna fuerit prima: computetur vsqꝫ ad quattuordeciꝫ et ibi erit pascha hebreoꝝ. Est etiā et alia ratio inueniendi pascha per etatem lune: quoniā quādo luna currit per vnuꝫ: erit pascha dominica prima post nonas aprilis: quando currit per duo: erit dñica prima post. viij. kalē. aprilis. quando currit per tres erit domīca pr̄ia post idus aprilis: quando per quattuor: erit dñica prima post nonas aprilis: quādo per quinqꝫ erit domīca pr̄ia post vndecim kalendas ap̄lis: quādo per sex erit domīca p̄ma post quarto idus aprilis: quando per septem erit dominica prima post tres kalēdas aprilis: quādo per octo erit domīca prima post quartūdecimum kalen. maij: quando per nouem erit dñica p̄ma post septimū idus aprilis: quādo per decem erit domīca prima post. vi. kalen. aprilis: quando per vndecī erit domīca pr̄ia post xvij. kalendas maij: quando duodeciꝫ erit dominica p̄ma post p̄die nonas ap̄lis: quando ꝑ tredeciꝫ erit dñica p̄ma post. ix. kalen. aprilis quādo per q̄ttuordecim erit dñica p̄ma post ij. idus aprilis: quādo ꝑ quindecī erit dñica p̄ma post kalē. ap̄lis: qñ ꝑ sedecim erit dñica p̄ma post duodecim kalen. ap̄lis: qñ per decez septem erit dñica p̄ma post. v. kalen. idus ap̄lis: quando ꝑ. xviij. erit dñica p̄ma post quartum idus aprilis: qñ per. xix. erit domīca post xv. kalen. maij. ¶ Tabulas insup̄ manuales nōnulli ad īueniēdos paschales termīos ꝯfe-

cere: sicut Dionysius Isidorus et quidaz alij quas ad psens duximus dimittendas ne difficultas sit nimiū onerosa. Ad presens igitur sufficiāt carmia nostra infra scripta. Esse grauem nobis bello karmē kaueam⁹. Belluz se pe gerēs etiā puto deijcit bostē. Hoz aīe lucrum iuenies cuz religiosis. In bis xvsib⁹ sunt xix. dictōes. xix. annis cicli lunaris seruiētes. p̄ma p̄mo: scda scdo: et sic per ordinez: sum pto initio a p̄mo anno cicli: t quota fuerit p̄ma littera dictōis in ordine alphabeti que non desinat in m. tota die aprilis computando a mensis p̄ncipio xvsus finez erit termin⁹ pasche bebreorum .i. luna. xiiij. et in ꝓxima dñica subsequēti erit pascha nostrū: sicut in sexta ptē sub tractatu de pascha plene dictū est. Ibi etiaz ptz quare sup. v. kalē. aprilis scribit in kalēdario resurrectio dñi. Si vo dictio desinit in m quota erit eius p̄ma littera in alphabeto tota die martij computando a mensis fine xvsus principium erit termin⁹ pascbalis iudeoz: et in primo die dñico q̄ postea occurrerit descēdendo versus finem erit pascba nostrū: boc cauti⁹ obseruando: qz karmē et kaueam⁹ in pfatis xvsib⁹ debent scribi p. k. et bostē oz scribi p. b. q̄ in b loco ꝓ littera reputatur. Pōt t aliter pascba facile inueniri. pone essi in kalēdario tuo i margine aureuz nūerū sequentē: vz iuxta. xij. kal. aprilis pōe. xvi. iuxta kal. pone. v. iuxta. ix. kal. xiij. iuxta. viij. kal. ij. iuxta. vi. kalē. x. iuxta. iij. kalē. xviij. iuxta. ij. kal. vij. Jtē iuxta kalē. aprilis. xv. iuxta. iij. nonas aprilis. iij. iuxta. ij. nonas. xij. iuxta nonas. i. iuxta. vi. idus. xix. iuxta v. idus. xvij. iuxta. iij. idus. vi. iuxta. ij. id⁹. xiij. iuxta idus. iij. iuxta. xvij. ka. maij. xi. iuxta. xv. kalē. xix. iuxta. xviij. kal. vij. Volens ergo terminū pasche inuenire adde vnū annis dñi tunc currentib⁹. postea diuide ipsos quotiēs poteris p. xix. t si diuisio pficiatur i. xix. ita q̄ nil supsit. recurre ad kalendariū tuū. t in die illa iuxta quā inueries scriptū. xix. erit pascba bebreorum qō semp celebrāt. in. xiiij. luna. et in sequēti dñica erit pascba nostrū. Si vo aliqd supsit supvltia. xix. puta quinqz vl. x. vel. xv. dies: tūc pascba bebreoz erit in die illa iuxta quaz scriptū inuenies. v. vel. x. vel. xv. t sic de alijs p̄missis numeris et diebus: t in sequenti dominica erit pascba nostrum quod nō potest esse ante. xi. kalen. aprilis: nec post. vij. kalē. maij. vbi gratia. Hoc anno computantur anni dñi mille ducenti octuagintasex: quoz mille ducenti septuagītatres sunt recte diuisi per. xix. super sunt: ergo. xiij. de p̄missō numero quib⁹ addit vn⁹ et fiunt. xiiij. vbi ergo inueneris in tuo kalendario bunc nūerū ibi erit boc anno pascba iudeoz. in sequēti vero anno erit vbi inuenies scriptū. xv. t sic vsqz ad. xix. postea vero redit ad. i. et sic ꝑpetuo fiet. Per eundē q̄z modum poteris terminū septuagesime inuenire. Hone essi in kalendario tuo i margine iuxta. xvi. kalē. februarij bunc numez. viij. Jtez in eadē linea pone. xvi. iuxta. xv. kalen. februarij pone v. iuxta. xiij. kalē. xij. iuxta. xij. kalē. ij. iuxta. x. kalē. x. iuxta. viij. kalen. viij. iuxta. vij. kal. vij. iuxta. v. kalen. xv. iuxta. iij. kalen. ij. iuxta. ij. kalen. xij. Jtem iuxta kalē. februarij. xix. Jtez iuxta. iij. nonas febzarij. vi. iuxta. vi. idus. xiij. iuxta. v. idus. iij. iuxta. iij. idus. xi. iuxta. xix. Diuisis ergo annis dñi per. xix. vt p̄missuz est. vi de qui numerus supereſt. super. xix. et vbi illū in ipso kalendario inueneris: ibi erit termin⁹ septuagesime qui semp est in luna vndecima: et in sequēti dñica septuagesimā celebram⁹ que non pōt esse ante. xv. kalendas februarij: nec post. ix. kalēdas martij. sic nec quadragesima potest esse ante. vi. idus februarij: nec post. ij. idus martij. Eodē etiā modo termin⁹ pētbecostes inueniri pōt. pone essi in tuo kalēdario i margie iuxta. vij. idus maij. xvi. iuxta. vi. idus v. iuxta. iij. idus. xiij. iuxta. ij. ij. iuxta idus. x. Jtē iuxta. xvij. ka. iunij. xvij. iuxta. xv. kal. vij. iuxta. xij. kalē. xv. iuxta. xij. kal. iij. iuxta. x. kalen. xij. iuxta. ix. kalen. i. iuxta. vij. ka. xix. iuꝫ quantum kalendas. xij. iuxta quartū kalendas. vi. iuxta. ij. kalē. xiij. Jtez iuxta kalē. iunij. iij. iuxta. ij. nonas. xi. iuxta nonas. xix. iuxta. viij. id⁹ viij. Diuisis ergo annis dñi per. xix. numerū illum qui superit sup decē t nouē quere in p̄missis locis kalendarij. et vbi illum inueneris ibi erit pētbecoste bebreoz qō semp ē in luna q̄rta. et in sequēti die dñica erit pētbecoste nr̄m quod non pōt esse ante. vi. idus maij nec post idus iunij sicut nec rogatōes esse possunt ante sexto kalēdas maij. nec post. iij. kalēdas iu

nij. Potest etiam pascha aliter inueniri p hāc tabulam quīqz quindeciz tredecim duo vigītiduo decem triginta decē et octo septez vigītiseptem quindecim quattuor.xxiiij.xij. vnum xxi nouē viginti nouē decē ⁊ septem. Isti nūeri repsentant quosdā dies aplis et martij in q̄bus ɔtingit pascha hebreoꝝ ɔputando dies illos a pncipio ipsoꝝ mensiū ita ꝙ ipsi numeri a viginti infra respōdeant aprili a viginti supra martio. hoc vult dicere hec tabula ꝙ in pmo anno cicli lunaris est pascha hebreoꝝ ī.v. die intrantis aprilis. in scdo anno eiusdē cicli est quintadecima die intrantis martij. ⁊ sic de alijs donec numeri ipsi⁹ tabule ɔpleantur. postea reditur ad pmuz annū cicli. Qualiter autem inueniantur anni cicli dictū est supra vbi agit de epacta. Quare festa saluatoris excepto festo natalis siue natiuitatis sint mobilia dictum est in sexta pte sub festo natalis. Ultimo sm Isidoꝝ sciendum est ꝙ inter latinos ⁊ grecos est varietas super termīo festiuitatis paschalis. qd̄ ꝓuenit: qz latini a tertio nonas martij vsqz in tertiū nonas aplis primi mēsis lunaz requirunt: et si quindecima luna die dominica puenerit: in aliam dominicam pascha ꝓtrahūt vt pmissum est. Greci vero obseruāt primam lunam ab.viij.idus martij vsqz in diē nonam aprilis.

¶ De ciclis. Rubrica.

Quia in plerisqz huius partis locis de ciclo mentio facta est: ideo de ciclo aliq̄ dicamus. ¶ Notandum ē ergo ꝙ ciclus est spaciū aliquorum annorum in se rediens sm aliquos numeros: et dr quasi circul⁹ per duplicez sincopaz. Est eñ ciclus vocatus eo ꝙ in orbez digest⁹ sit et quasi in circulū dispositus ordinem complectat annoꝝ sine varietate ⁊ sine arte. Sūt autē.vi.cicli. Prim⁹ solaris incipiēs in.vi.kalen.martij.in festo Mathie.ɔstans ex.xxviij. annis ɔtinēs ɔcurrētes et regulares solares et dñicales et ānos bisextiles ⁊ ɔmunes. Secundus est ciclus de decēnouenalis cōstās ex xix.annis. ⁊ incipit a ianuario ɔtinēs in se aureum numeꝝ et claues terminoꝝ. Terti⁹ ē ciclus lunaris incipiēs similiter a ianuario: habens.xix.annos. īcipit autē quarto anno cicli decēnouenalis hunc īuenerunt romani vt scirēt qua hora luna a sole accenderetur: sz quia processu temporis hec inuētio falsificata est: nihil operamur sz hunc ciclū. Quartus ē epactalis incipiens.v.kal. septembris habens similiter annos.xix.ɔtinēs in se regulares lunares et epactas et annos cōmunes ⁊ embolismales. Quint⁹ est ciclus magnus cōstans ex quīgentis.xxxij.annis: vel sm alios q̄ngentis trigīta annis. sz quē formatur tabula Dionysij. Sextus est ciclus indictionalis ɔstans ex xv.annis et ɔtinens indictōes. Romani enim quia difficile erat de remotis mūdi partib⁹ venire singulis annis romam ad soluenda tributa per eos ꝓuincijs indicta: statuerunt ꝙ saltez singulis q̄nquēnijs soluerētur: ita ꝙ pmo quīquēnio apportarēt ꝓ tributo ferrum pro fabricandis armis. In scdo q̄nquennio argentū pro stipendijs militibus erogandis. In tertio auruz ꝓ simulacris fabricādis: et sic semp post aurum qd̄ in āno quindecimo ferebat incipiebat quinquēniū quo ferrū iterꝝ soluebat: et sic erat quasi quidam circulus tpis: qz ergo romani sic fieri indixerūt: ideo illi anni īdictio nūcupati sunt. de quo dictum est supra. Premissum autē spaciū quīqz annoꝝ vocatuz est lustrum: quia venientib⁹ nūcijs ꝓuinciaꝝ cuz tributo: cuz cereis et alijs p̄ciosis sumptibus vrbem lustrabāt.

¶ Conclusio hui⁹ operis. Rubrica.

Nemo in hoc opere diuina officia sufficiēter existimet exposita: ne forte opus extollendo humanum: diuinum improuide extenuet sacramentum. In diuinis nāqz officijs misse tot ⁊ tāta sunt īuoluta mysteria vt nemo nisi per vnctionem edoct⁹ ea sufficiat explicare. quis eñ nouit ordinez celi: et ponit ratōes eius in terra? Scrutator quippe maiestatis opprimetur a gloria. Ego vero nō p̄ualens lippiētib⁹ oculis solē in rota ɔspicere: tanti mysterij maiestatez quasi per speculū in enigmate mihi visus suz intueri: nec penetrans ad īteriora cenaculi: sz

pre foribus assidens in vestibulo egi diligenter vt potui: non sufficienter vt volui. lxix. dist. si officia. in p̄ncipio. cuz in humanis inuentionibus nil sit ex omni parte perfectum. vij. q. i. nihil. Nempe propter innumeras atq; ineuitabiles negotiorum apostolice sedis iniūctas necessitudines quotidie more fluctuuz emergentes: que studētis ⁊ ad superiora tendētis obtundunt animum: quasi perplexus atq; varijs ⁊ ineuitabilibus irretitus nexibus vacare ad plenum nequiui vt vellem. q̄nimmo vix valui meditata dictare neduz concipere meditāda. nam cuiusq; animus ad plura diuisus fit profecto ad singula minor. Quo circa non solum benignum sedulo imploro lectorem: verū etiam liberum desidero correctorem. Enīuero negare nequeo quin plura incerta sint in h̄ opusculo que possunt iusto iudicio nulla temeritate culpari. ix. disti. negare. Verum si quid forte laude dignuz reperietur in eo diuīe gratie penitus ascribatur. nam omne datum optimum: ⁊ omne donum perfectum de sursum est descendens a pa. lumi. i. q. ij. q̄ pio. Si q̄d vero indignum: insufficientie deputetur hūane. nam corpus quod corrumpitur aggrauat animam ⁊ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: aut siquidem proprie aut eorum fortassis quoruz dicta plerūq; potius recitando q̄ approbādo hic introducta noscuntur. hoc enim tam ex diuersis aliorum libellis ⁊ cōmentarijs more mellificātis apis q̄ ex his que michi diuina gratia propinauit fructuose collegi. et hanc doctrinam interno fluentem nectare velut fauum mellis in diuinis officijs speculari volentibus diuino suffultus presidio propinaui: hanc solum apud homines ex ingenti perpesso labore mercedē expectans: vt apud misericordissimum iudicem ꝓ peccatis meis deuotas orōnes effundāt.

Finis.

Iohan. aloisius tuscanus auditor camere apl'ice reuerendissimo. D. dño petro cardinali Tirasonensi. Inter omēs libros quos hoīem q̄ sacris initiatus sit habere opz: hic mihi Reuerēdissime pater videtur esse precipuus. Immo ceteri vtilies iste necessarius. Quippe ex alijs quid agere debeam⁹ edocemur. ex hoc v̄o: et quid illud sit ⁊ qua ratione agere debeamus. Cum ergo fundamentū sacri cultus sit mens ⁊ intentio nostra: ꝓfecto q̄ ignorat quid agat frustra cultui sacro se ingerit. caret eñ fundamento. s. mēte ⁊ intentione: quarū ꝑtes nequa q̄ versantur circa illa q̄ nescias. Quot hoīum singulis diebus dñicam illā electam orōnez. Pater noster ⁊c. ore annūciant q̄ nō aīaduertunt: qr ꝓpe ⁊ sue vocis iudicio se condēnant? Quot hoīm vestes ⁊ indumēta sacerdotū induunt: qui cur ea tam multiplicia tam varia īuenta sunt: penitus ignorant? Quot sacerdotuz annis īnumeris missā celebrauere. Quot episcoporū ānis īnumeris cōsecrauere. Quot archiepōrum etate diuturna pallio vsi fuere. Quot deniq; antistitum oīa que pastoralis officij sunt: per longissima tēpora ministrauere: a quibus si roges qua rōne id fecerit illico musabunt: nec habebūt quid respōdeant? Veruz eñ uero vt iuriscōsultus illi dicere solebat: turpe est viro id ī quo quotidie versatur ignorare. Quare multum ⁊ multū: tum in ceteris: tum in hoc vno maxime Guilhelmus duranti publice saluti ⁊ cōmuni vtilitati ꝓspexit et ꝯsuluit: qui vniuersi sacri mysterij figuras typos ⁊ rōnes acuratissime in hūc librū ꝯgessit: ex quo nisi pigeat laborū: facile discere possumus q̄d ⁊ qua rōne operemur. Adde iocūditatez: cū in oībus incognitis. tū in his maxime q̄ indies pre manib⁹ sunt: dū ad eorū cognitionē vel studio vel casu ꝑuenisse cōcipimus. tūc eñ rem ipsam in digitis tenere arbitramur. ⁊ q̄d alias difficile vt in memoria teneretur indicaueramus: nūc facilimuz reputamus: ⁊ ad meliora ac maiora: sublata difficultatis formidine: allicimur ⁊ inuitamur. Quid q̄d nunc tm̄ modo ⁊ non prius quod legimus q̄d gerim⁹ quod operamur amamus? Quomō eñ fieri pōt vt amemus q̄d nescim⁹: nō intelligimus: nō cognoscim⁹? q̄d nō oculo vel visus vel ītellectus intuemur? Magnas ergo grās Guilhelmo debemus q̄ in hoc opere conscribendo ipse qui prius vel spersa vel abdita erāt reposuerit ⁊ patefecerit: vt nos onere leuaret:

ipse suaderit vt nobis curam ⁊ laborem preripere:ipse vigilauerit vt nos quiescceremus. Ego quantum ad me attinet dudum ante ꝑ militie clericali me adduxissem: dum in aduocationis seu postulationis officio me exercerem:conabar vt oēs scirēt ꝑtuz Guilhelmo ob speculū iuris elucubratū teneremur. Nūc qñ alia studia me vocant:⁊ prospicio q̄ sint in hac militia future partes mee: ⁊ quid sit officij ⁊ muneris mei:fateor mee nisi hic liber foret dubitaturum ne omnino indocilis insciusq; secus euaderem. Gallicanum fuit Guilhelmi ingenium:sed in italia tamen enutritum. q̄ nō idcirco minus gratie apud nos ꝑ extra italiam natus fuerit:sed plus ꝑ cōscie etatis factus in italia viuere:oppidum sui nominis in italia relinquere:⁊ in italia mori: ac mortuus in loco italie florentissimo vrbe Roma iacere elegit:⁊ voluit:debet esse consecutus. Opere precium est:vt quod vnum defunctis exhiberi potest:in manus plurium transeant monumēta ingenij sui:laudētur:legātur:amentᵉ.

¶ Finit rationale diuinorum officiorum:quod antea mille locis deprauatum: obnixa elucubratiōe magistri Bonetti de locatellis bergomēsis correctum est:⁊ Impressum per egregium virum dñm Perrinum Latbomi: Bonifacium Johānis:et Johānem de villa veteri:socios. Anno salutifere incarnationis. M.cccc.xciij. Die.xxiij. Aprilis.

